APOPHTHEGMATA, EX PROBATIS GRÆCÆ LATINÆQVE LINGVÆ SCRIPTORIBVS

A CONRADO LYCOSTHENE collecta, & per locos communes, iuxta Alphabeti seriem, digesta.

Postremâ hac editione diligenter recognita, & undecim Apophthegmatum centuriis aucta.

Accesserunt Parabolæ, siue similitudines, ab ERASMO ex Plutarcho & aliis olim excerptæ, deinde per LYCOSTHENEM dispositæ, ac nunc primum aliquot centuriis auctiores editæ.

EDITIO ALTERA.

Johes Johnson est mihi dns.

Excudebat Ioann. Iacksonus. Pret: 2s-6d.

M. D. XCVI.

TYPOGRAPHVS CANDIDO LECTORI SALVTEM.

QVID nouâ hac nostra apophthegmatum, à Conrado Lycosthene, viro de literis & literatis optimè merito, olim per locos ordine alphabeti digestorum, editione sit præstitum, paucis indicare necessarium duximus.

Primùm, quàm diligenter fieri potuit errata quæ in prioribus editionibus, pręcipuè verò ab ipsius Lycosthenis obitu (sæpius enim iteratę sunt) irrepserāt, sunt emendata: & si non diffitemur quædā inter excudendum nobis excidisse, quę pro tua æquitate & industria condonabis ac facilè corriges.

Apophthegmata frequentius posita, superflua, abstulimus: extra suos locos posita ad classes conuenientes reduximus: quæ apophthegmatum nomine, aut lectione indigna erant, aut obscœna, & ethnicam impietatem vel spurcitiem nimium redolentia deleuimus: vt operis titulo materia responderet vndique, nec quicquam occurreret quo pudici oculi vel purgatæ aures offenderentur.

Deinde titulos seu locos quosdam omissos restituimus, & multis apophthegmatum (asterisco signatorum) centuriis nostram editionem ornauimus.

Postremò, sacra quædam (sed rarò) scitè dicta profanis adiunximus, vt veræ pietatis aliqua recordatione inter legendum affectus, ab Ethnicorum schola, equidem erudita, ad sinceram illam & cœlestem in sacro Dei verbo apertam, velut manu ducereris.

Porro in hoc opere promouendo perficiendóq; suam nobis operam commodauit amicus quidam noster, Anonymus, bonarum literarum amans, & eruditorum omnium discipulus: qui iam pridem apophthegmatum sacrorum vberrimum thesaurum tibi colligit, quem (Deo annuente) breui in lucem emittet. His Lycosthenicis interea vtere fruere, faue vobis, & vale. Ex typographeia nostra, VIII. Idus Augusti, anno Redemptionis nostræ CIↃ. IↃ. XCI.

DE APOPHTHEGMATVM SIVE SENTENTIARVM, NEC NON etiam Similitudinum selectissimarum, vtilitate atque vsu.

PTIMO *cuique, & humaniorum Studiorum ac ciuilis conuersationis studioso homini, quàm maximè necessarios esse locos hosce communes apophthegmatum siue sententiarum, ac etiam similitudinum ex optimis vtriusque linguæ scriptoribus selectarum, hinc facilè constare potest, quòd qui in munere seu publico & ciuili, seu priuato & domestico versantur, si apposite & cum gratia quadam loqui versarique cessent, vita hominum non vita sed ferinus & caecus quidam cœtus videri possit. Philosophis igitur, oratoribus, Imperatoribus, regibus, principibus, ducibus, atque priuatis omnibus hominibus ad communia obeunda huius vitæ munera, studiáque exornanda, suppellex hic offertur locupletissima, non solùm ad benè dicendum, sed etiam, quod longè præstantius est, ad benè agendum: vtrinsque enim hinc exempla peti possunt illustria, eorum qui inter homines eruditionis & sapientiæ laude excelluerunt. Priuatorum enim hominum vnumquenque primùm admonet Socrates, vt virtutis desiderio non minus quàm patriæ semper teneatur: propterea etiam abstinentissimam vitam agat, & voluptates omnes, veluti Sirenes, fugiat. Beatus, inquit Bias, est, non qui diues est & concupitis potitur, sed qui nihil concupiscit. Hoc autem priuatum quemque dicere, atque etiam duces maximos, facilè constat ex admonitione Aristidis ad Themistoclē: nam cùm Themistocles summam boni ducis laudem definiret, scire ac præscire hostium consilia. Et istud, inquit, ô Themistocles, faciendum est, sed imprimis oportet habere manus continentes: hæc enim egregij ducis præcipua laus est, vt videlicet etiam & ipse*

nihil concupiscat, præcipuéque manibus, linguæque & ventri temperet, atque pudendis. Ad Imperatores verò etiam extat admonitio Democriti: nam, inquit, imperator inuictus & fortis est, non hostium, sed voluptatum victor. Ad priuatum verò spectare potest admonitio Epicuri, qua docet, hac arte ditescere quosque facile, non si præsentibus alia adiecerint, sed si vsum atque necessitatem præuisam sibi circunciderint. Hæc perpauca admonitionis exempla hic proposita volui, vt quanta sit operis vtilitas magis innotescat: nam non solùm principibus & cuique priuatorum exhibet admonitiones accommodatissimas, sed & actionum regulas constituit in omnibus, & dum sani sumus, & dũ ægrotamus, siue etiam cũ amicis, siue cum hostibus agimus, vel serio vel iocosè. Præterea sui officij sæpius admonet iudices, milites, monarchas, nobiles, & priuatos quosq; torpẽtes excitat, lãnguentes fouet, tristes solatur, imperitos rerum arguit, stultos castigat, eruditos miris modis afficit, adolescentes docet, adultos à prauis affectibus dehortatur, viros confirmat, senes fulcit, & ad supremam illam metam festinantes gratis acclamationibus impellit. Pseudochristianis autem ethnicorum tot sapienter dicta & gesta ruborem incutiunt, impios & iniustos homines ad celeste & tremendum illud tribunal vel inuitos petrahunt, de tot blasphemis, obscœnis, nefandis dictis & factis rationem reddituros. Studiosis bonarum literarum, seu declamationibus, seu mutuis colloquiis, seu epistolarum ad familiares scriptione ingenia sua velit (vt decet) exercere, materiam suppeditat, qua instructi ornatè & copiosè disserere queant. At hic meminerint, velim, apophthegmata, vt & prouerbia & similitudines, esse instar salis & condimentorum, quorum vsus non ita frequens, sed aptus esse debeat. Qua in re prudentia & exercitatione, temporis filia, opus est. Porrò, ad apophthegmatis definitionem accedendum est. Súntque apophthegmata cum adagiis ipsis comparanda: quod apophthegmata cum adagiis non parum conueniant, immo affinitatem maximam inter se habeant. Nam cum sit adagium, teste Varrone, quasi circumagium & celebre dictum, per ora hominum obambulans, & scita quapiam nouitate insigne, vt inquit Erasmus: nulli dubium est quòd & apophthegma sit celebre dictum, scita quapiam nouitate insigne, quamuis non sit vulgò iactatum, nec passim per ora hominum obambulet, vt adagium. Equidem optimè consultum esset

 hominum

hominum vitæ, si magis essent trita celebria dicta: nam bene & sapienter dicendo, tandem homines bene agerent & sapientiores essent. Ad rem autem redeuntes, inter alia quæ adagiis confinia ponuntur, etiam Erasmo teste sunt apophthegmata, quæ nec alio modo differunt ab adagiis quàm sententiæ. Inter sententiam autem & adagium siue prouerbium, quod Græcè parœmia dicitur, hoc est discriminis, quòd vtrunque cum altero coniungi potest, & vtrunque rursus ab altero seiungi, non aliter quàm album ab homine. Et veluti non omne album est homo, nec etiam homo est omne quod album est: tamen nihil vetat id album esse, quod homo est. ita etiam non rarò fit, vt sententia parœmiam siue prouerbium complectatur. Nam omne tamen quod parœmia est, idem est & sententia, nec econtra. Exempli gratia, sententia est hæc non adagium nec prouerbium, Pascitur in viuis liuor post fata quiescit. *Prouerbium verò est hoc, non tamen sententia,* Ego in portu nauigo. *Sententia verò simul & prouerbium est hoc,* Ne puero gladium. *similiter etiam aliqua sunt apophthegmata, quæ simul etiam sunt prouerbia & apophthegmata, vt est responsum Simonidis ad quendam in conuiuio tacentem.* nam, *inquit*, siquidem stultus es, sapientem rem facis: si verò sapiens, stultam. *Apophthegma verò est, non autem prouerbium, si dicas,* oportet Cæsaris vxorem, non solùm crimine, verum etiam criminis suspicione vacare. *Quoniam igitur quædam sunt ex adagiis, ex quibus confici possunt apophthegmata, quæ transire possunt in adagia, non inutile est horum inter se affinitatem demonstrasse: nam hinc constat apophthegmata ad omnia ea vtilia ferę esse, ad quæ sunt & adagia: & vbi aliquid inter huiusmodi apophthegmata desideratur, id posse ab adagiis facile mutuari. pro apophthegmate enim ex adagiis vsurpari potest, si quis respondeat, iniusta petenti, se vsque ad aras esse amicum. Et sic etiam multa hac ratione formari possunt, & passim ex omnibus adagiis possunt apophthegmata commodè formari: vbi breuitas simul adsit, & sententia, & quod scitè dici possit: nam scitum appellamus quod antiquitate pariter & eruditione commendatur. Nunc videamus quid sit apophthegmatum proprium, & vnde id eis contingat. Ipsius enim tradita definitione, & similitudine atque differentia ab adagiis, si quid proprium est apophthegmatis in memoriam*

rursus

rursus reuocabimus, & facilè etiam inde apparebit quo pacto & ad quot vtilis sit apophthegmatum cognitio. Apopohthegmatis proprium est quod est sententiæ proprium, hoc est vt eruditione & antiquitate commendetur, sítque scita quapiam nouitate insigne & celebratum, quod etiam maximè adagio conuenit, immo ex hoc fit vt ad quæcunque vtilia sint prouerbia, ad eadem conferant & apophthegmata. Conducit igitur apophthegmatum cognitio cùm ad alia permulta, tum potissimum ad philosophiam, ad persuadendum, ad decus, & ad gratiam orationis, atque etiam ad intelligendos optimos quosque autores. Et primùm quidem conducit ad philosophiæ scientiam comparandam: quoniam scitè dictis quicquid est philosophiæ scientiæque & sapientiæ in homine facilè comprehenditur. Non segniter ergo nec oscitanter, sed pressius & penitius inspicienda erunt & relegenda hæc apophthegmata: subsunt enim in hisce scitè dictis, & sententiis veluti quidam igniculi ingentis sapientiæ: súntque huiusmodi apophthegmata simillima sacrorum mysteriis in quibus maximæ quæpiam res ac diuinæ minutulis & in speciem penè ridiculis ceremoniis significari solent. his enim breuibus dictis per inuolucrum quoddam eadem innuuntur, quæ philosophiæ principes tot voluminibus tradiderunt, immo tantum honoris habitum est eis olim, vt non ab homine profecta, sed cælitus delapsa, viderentur. nam è cælo, inquit Iuuenalis, descendit γνῶθι σεαυτόν, id est nosce teipsum: & perinde etiam pro foribus templorum, veluti digna diis, inscribebantur, passimque columnis & marmoribus insculpta visebantur tanquam immortali digna memoria. sed hoc adhuc longè magis manifestum est, si quis memoria repetat Socraticum illud, quod in apologia Socratis responsum habetur, vbi pluribus rationibus Socrates docet, magis obediendum esse Deo quàm hominibus. Hoc enim dogmate nullum vnquam proditum est à philosophis vel ad rectè instituendam vitam salubrius, vel Christianæ religioni nostræ vicinius: & nihilominus rem tantam breue hoc apophthegma paucis complectitur. Felicitatis enim humanæ summa eo comprehensa est. immo hoc si mortalibus persuaderi queat, ilicò facessent è medio bellum, inuidia, fraus, atque vniuersum malorũ agm. Ex hoc igitur vno solo apophthegmate satis patet quantum philosophiæ breuis sententia nobis aperiat. Sed videamus quo pacto etiam ad persuadendum apophthegmata conducant.

conducant. vnica autem hac ratione, vt cæteras breuitati consules omittam, hoc facile constat, quod apophthegmata siue sententiæ, quæ vulgo receptæ sunt, hoc ipso, quod incertum authorem habent, velut omnium fiunt, & vim maximam ad persuadendum habent. neque enim durassent hæc in æternum, inquit Fabius, nisi vera omnibus viderentur. Ad intelligendos autem optimos quosque autores etiam conducere, & potissimum etiam ad intelligentiam eorum quæ dicuntur colloquendo, hinc facile constat, quod mutilatim hæc quandoque efferuntur: ut cum dicimus, Principiis obsta. *Cæterum non est quod hac de re pluribus agamus: Vtilitas enim in promptu legenti erit, & potissimum si legantur vt mores instituantur, & sermones emendentur. nam si corrumpunt bonos mores colloquia praua, facile instaurabuntur optimi ex dictis & sententiis Sapientum.*

THOMAS NAOGEORGVS LECTORIBVS.

Dicta olim veterum mixtim collegit ERASMVS,
  Vnde ingens studiis prodiit vtilitas.
Olim in ea CONRADVS nidis communibus aptè
  Disposuit, curis auxit & illa suis.
Vnde fructum maius facies studiosa iuuentus,
  Quod certo inuenies condita quæque loco.
Scilicet vt prodest aptè digesta supellex,
  Quum citius quicquid flagitat vsus adest:
Sic habet in studiis, quum facta argutaque dicta
  In classes retines quæque redacta suas.
Ergo, LYCOSTHENEI dignas persoluito grates,
  Cuius ita assidua ritè iuuaris ope.

INDEX CAPITVM SIVE LOCORVM COMMVNIVM INDEX.

A

Bstinentia 1
Abusus rerum perniciosus 4
Accusatio 5
Admonitio ibid.
Adulatio & Assentatio ibid.
Adulatores non admittendi 10
Adulantium libertas 11
Adulterium 12
AEgrotatio 13
AEmulatio 14
AEnigmata 15
AEqualitas ibid.
AErarium & fiscus 17
Affabilitas ibid.
de Affabilitate neglecta ibid.
Affectatio verborum 18
Affectus humani 19
Affectus priuati ibid.
Affectus nostri, qui in aliis probantur 20
Affectus frenandi ibid.
Afflictiones 21
Agricultura 22
Alea 24
Ambiguè dicta ibid.
Ambitio 28
Ambitio ex sordibus 31
Amicitia, atque amicus bonus 33
Amicitia regum & principum 38
Amicitia neglecta, aut violata ibid.
Amicitia falsa, quae in aduersis patefit 39
Amicorum electio 41
Amicus castigator 42
Amicorum res communes ibid.
Amor impudicus 43
Amoris parum honesti remedia 44
Amantium ira & odium ibid.
Amor honestus 45
Amor sui, quem Graeci φιλαυτίαν vocant ib.
Amari à subditis melius quàm metui 46
Animae immortalitas
Animi bona ac cultus 49
Animosè dicta 54
Aqua lustralis 55
Arcana non temere effutienda 56
Arguté dicta ibid.
Arrogantia 63
Artium atque disciplinarum vtilitas 64
Artes supernacaneae & inutiles 65
Artium contemptus ibid.
Ars, quam quisque nouit, exercenda 66
Aspectus incautus ibid.
Assentatio ibid.
Assiduitas 67
Assuetudo ibid.
Astrologia & Astronomia ibid.
Astutia 68
Attentio 69
Auaritia ibid.
Audacia 77
Auditus & auditores 79
Auguria ibid.
Aulica vita 80
Authoritas. 81

B

B Alneum 83
de Barba ibid.
Barbaries 84
de Beatitudine ibid.
Beatus nemo iudicandus ante mortem 86
Belli studium 87
Belli pernicies 89
Bellici sumptus 90
Beneficentia ibid.
Beneficium dignis collatum, & à dignis accipiendum 93
Beneficium indignis collatum 94

Beneuo-

Beneuolentia ibid.
Bonitas vel benignitas, & bonus vir 95
Breuiloquentia 96

C

CAEcitas 98
Callidè dicta 99
Calumnia ibid.
Canicies 101
Castigatio, correctio & reprehensio ibid.
Castigatio modesta 102
Castigatio libera 103
Castigatio dura ibid.
Castigatio iniquo animo lata 104
Castitas ibid.
Celeritas atque velocitas in agendo 105
Charitas 106
Ciuilitas ibid.
Claudicatio 108
Clementia ibid.
Cognitio sui 116
Collega inutilis 117
Coitus & venus 118
Comitas ibid.
Commendatio 119
Comœdiæ libertas ibid.
Compassio seu condolentia 120
Concordia ibid.
Confessio 123
Coniugium ibid.
Coniugalis amor 125
Coniugij molestiæ ibid.
Coniugium iteratum 126
Conscientia bona 127
Conscientia mala 128
Consilium bonum 129
Consilium secretum 130
Consilium præcipitatum ibid.
Consilium senile 131
Consilium bonum, sed contemptum ibid.
Consilium parum honestum 132
Consilium in melius mutatum ibid.
Consilium malum, ac consultori pessimum ibidem.
Consiliarij regum ac principum 133
Consolatio 134
Constantia 135
Constantia in re turpi 137
Consuetudo ibid.
Consuetudo loquendi 138
Contentio ibid.
Contemptus & irrisio ibid.
Continentia 139
Contumacia 141
Contumelia ibid.
Conuictus & conuersatio ibid.
Conuictus malorum non semper obest 142
Conuiuia ibid.
Conuicia 143
Conuicia in ipsum authorem retorta 145
Correctio 152
Crudelitas ibid.
Cunctatio in rebus agendis 155
Curiositas 156

D

DAmnum acceptum 157
Deambulatio ibid.
Debitores soluendi ibid.
Decorum vbique omnibus obseruandum pag. 158
Defensio 160
Deditio ibid.
Dediscendi difficultas 161
Degeneratio ibid.
Delatio 163
Democratia ibid.
Desperatio ibid.
Depositum ibid.
Deus 164
Deus æternus 165
Deus immutabilis ibid.
Deus semper colendus 166
Deus, dona sua inæqualiter distribuens ibidem.
Dialectica 167
Diffidentia 168
Diligentia 169
Diligentia nimia ibid.
Discendi cupiditas 170

Discipulus docilis 171
Discipulus indocilis 172
Discipulorum erga præceptores pietas 173
Discipulorum infrequentia, & numerus exiguus ibid.
Discordia ibid.
Disputationes, aut quæstiones inutiles ibid.
Dissidium 175
Dissimulatio ibid.
Diuinatio ibid.
Diuitiæ ac opes 177
Diuitiarum vsus 181
Diuitiarum abusus 182
Diues indoctus 183
Diuitiarum atque opum contemptus ibid.
Docilitas 186
Doctrina & eruditio ibid.
Doctrina & eruditio in pretio habita 191
Doctrina factis dissentanea 193
Dolus & fraus 194
Dolor ibid.
Domini præsentia 195
Domus structura & ornatus ibid.
Donum & munera ibid.
Dos 196
Dux belli ibid.
Dux externus 197
Dux senex 198
Ducis prudentia & vigilantia ibid.
Ducis præsentia, multum conferens ad victoriam 199
Dux strenuus & solers ibid.
Dux, qui vitæ suæ non debet esse prodigus pag. 200
Ducis pietas erga milites 201
Dux bonus non facilè mutandus 202
Dux ignauus ibid.

E

EBrietas ibid.
Ebrietatis effectus varij 206
Educatio & institutio liberorum 207
Educatio filiorum neglecta 211
Eleemosyna ibid.
Electio 212
Eloquentia 213
Error & lapsus 214
Exactiones & tributa 215
Exercitatio ingenij ibid.
Exercitatio corporis 216
Exilium ibid.
Exilium fortiter ferendum 217
Experientia rerum 218
Exprobratio 219

F

FAcetè & iocosè dicta ibid.
Fama bona 232
Fama & rumor falsus ibid.
Fames & sitis 233
Familiaritas 234
Fastus ibid.
Fatum 235
Fauor ibid.
Fauor arte & largitionibus captatus 236
Feriæ & dies festi ibid.
Fides seruanda ibid.
Fiducia sui 238
Fiducia artis 239
Fiducia potestatis ibid.
Fiducia meritorum 240
Filij, siue liberi ibid.
Filiorum pietas in parentes 241
Filiorum impietas in parentes 242
Filiorum abdicatio 243
Finis vbique spectandus ibid.
Felicitas 244
Fœnus 245
Forma & pulchritudo corporis ibid.
Fortitudo domestica 247
Fortitudo heroica & militaris 252
Fortuna 262
Fortunæ inconstantia & mutatio 263
Fortuna aduersa æquo animo serenda 266
Fratres ibid.
Frugalitas 267
Fucus 273
Fuga 274
Fuga excusata 275
Furtum & fures 276

Garrulitas

G

GArrulitas & loquacitas 277
Generosè dicta 279
Gesticulatio 280
Geometria 281
Gladius, gladiatores atque arma ibid.
Gloria & eius amor ibid.
Gloriæ contemptus 283
de Gratitudine 284
Gratitudo in Deum 285
Grauiter dicta ibid.
Gubernatio 290
Gula ibid.

H

HAEretici fugiendi 291
Hilaritas ibid.
Historia ibid.
Hypocrisis 292
Homo ibid.
Homines suum officium non facientes 293
Hominis miseria & fragilitas 294
Honestas 297
Honor virtutis præmium ibid.
Honor artibus & eruditioni exhibitus 298
Honor negatus 299
Honor ex necessitate oblatus ibid.
Honor momentaneus ibid.
Honoris priuatio 300
Honor absque vtilitate ibid.
Honoris contemptus ibid.
Hospitalitates 303
Hostes & inimici ibid.
Hostes fraude, astu, ac dolo vincendi 304
Hostes contempti ibid.
Hostes non crudeliter tractandi 305
Humanitas 307
Humilitas 308

I

IActantia ibid.
Ignauia 309
Ignobilitas & obscuritas generis 310
Ignoscentia ibid.
Imitatio 311
Imperator, & eius officium, item imperium administrandum ibid.
Imperij administratio difficilis 316
Imperitia ibid.
Impietas 317
Imprudentia ibid.
Impudentia ibid.
Impudicitia ibid.
Impunitas 318
Incessus ibid.
Inconstantia & leuitas ibid.
Incontinentia & libido fœda 319
Indocti ibid.
Indoles excelsa ibid.
Industria 320
Infamia ibid.
Infernus 321
Infelicitas ibid.
Ingenium ibid.
Ingratitudo 322
Initiatio 324
Iniuria 325
Iniustitia ibid.
Innocentia 326
Inscitia 328
Integritas vitæ ibid.
Intemperantia 329
Interrogatio absurda & inepta 330
Inuidia felicitatis & virtutis vmbra 331
Iocosè dicta 335
Ira 339
Iracundia cohibenda 340
Irrisio 343
Iudex bonus & incorruptus 344
Iudex malus & corruptus 346
Iudex incautus 347
Iudicium nimis exactum ibid.
Iudicium iustum non temerè mutandũ ibid.
Iudicium in re ignota non ferendum 348
Iuramentum vel iusiurandum 349
Iurisprudentia 351
Iustitia ibid.
Iuuenes & iuuentus 356

L

LAbor 357
Lasciuia 361
Latrocinium ibid.
Laus, virtutis stimulus ibid.
Laudis cupiditas 362

Laudis contemptus 363
Laus à bonis viris profecta 364
Laus à malis hominibus profecta ibid.
Laus ab inimico & hoste profecta 365
Laus à seipso profecta ibid.
Laus propter vtilitatem 366
Lautitiæ 367
Lectionis delectus ibid.
Legatio & legati 372
Leges 373
Legum authoritas & obseruatio 374
Legum neglectus 379
Legum renouatio & abrogatio ibid.
Lepidè dicta 380
Liberalitas 381
Liberè dicta loquendi libertas 385
Libertas 398
Libertas nimia 401
Libido fœda ibid.
Librorum fiducia & multitudo 402
Licentia ibid.
Lingua, garrulitas & loquacitas nimia 403
Lis & contentio 409
Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus, periculosum 410
Locatio in honorum distributione 411
Lucrum 412
Luctus 413
Lusus 414
Luxuria & luxus ibid.

M

Magistratus & gubernatio Reipublicæ 423
Magistratuum electio 426
Magistratuum sollicitudo 427
Magistratus momentaneus 428
Magnanimitas ibid.
Magnificentia 429
Maledicentia, ac mordacitas 430
Malignitas maledica 434
Malitia 438
Malum & mala ibid.
Mancipia 439
Mansuetudo ibid.
Mathesis 440
Matrimonium ibid.
Medicina ibid.
Medicina contempta 442
Mediocritas 443
Memoria ibid.
Mendacium 444
Mendacium vrbanè excusatum 446
Mendicitas & mendicantes ibid.
Mens 447
Mercedis cupiditas 448
Metus & timor, vel timiditas 449
Militia & milites 451
Militum in rebus agendis ignauia 452
Militaris disciplina 453
Misericordia 457
Minæ ibid.
Moderatio animi 458
Modestia 462
Modestè dicta 463
Modus & mediocritas 464
Molestia ibid.
Mollities 465
Monarchia 466
Morbi animi ibid.
Morbi corporis 467
Mores. ibid.
Morum diuersitas 468
Mores in melius mutati ibid.
Mores mutati in peius 469
Moriones ac stulti ibid.
Mors 470
Mors contemnenda 474
Morientium monita & doctrina 483
Mortis & somni cognatio 485
Mors generosa ibid.
Mors generosa non deflenda ibid.
Mors summum æquo animo ferenda 488
Mortui non lædendi ibid.
Mulierum natura & mores 489
Munus exiguum non contemnendum 491
Munerum corruptela 492
Municum contemptus 493
Mundus 497
Musica 498
Musica contempta & irrisa 499
Mutationes 502
Mutuum 503

Natandi

N

Natandi peritia 503
Natiuitas omnibus hominibus communis ibid.
Natura 504
Nauigationis periculum ibid.
Necessitas 505
Negotiorum multitudo, qua in diuersa distrahitur homo 506
Nobilitas generis ibid.
Nobilitas vera 507
Nominum varia interpretatio & mutatio 509
Nominis immortalitas 510
Nox 511
Nuntij ibid.
Nuptiæ ibid.
Nuptiæ secundæ 512

O

Obedientia ibid.
Obesi, vel pinguedo 513
Obiurgatio 514
Obliuio ibid.
Occasio non negligenda ibid.
Otium honestum 515
Otium inhon. fugiendum 516
Odium 518
Oeconomia ibid.
Officium bene collocandum 519
Omina ibid.
Opinio 520
Oracula ibid.
Orationis vehementia 521
Oratio elaborata ibid.
Oratio incomposita 522
Oratio inepta 523
Oratio aliena ibid.
Oratio extemporalis 524
Orationis habitus, pro re & tempore variandus ibid.
Oratores 525
Ordo 526
Ornatus ibid.
Osculum ibid.
Ostentatio ibid.
Ostenta 527

P

Pax ibid.
Pallor 528
Parentum amor in filios 529
Parentum seueritas in filios 530
Par pari relatum 531
Parricidium 533
Parsimonia ibid.
Parta probè custodienda 535
Patientia doloris ibid.
Patientia iniuriæ 537
Patriæ obscuritas 539
Patria forti viro est vbique ibid.
Patriæ amor 540
Patria fortiter propugnanda 541
Patriæ neglectus 544
Patriæ contemptus impius 545
Patriæ impietas in suos ibid.
Patroni ibid.
Paupertas 546
Peculatus 548
Pecunia 550
Peregrinationes ibid.
Perfectio 551
Perfidia ibid.
Periculum vitandum 552
Perseuerantia ibid.
Perseuerantia & constantia piorum in cruce ibid.
Persuasio 555
Pertinacia ibid.
Petitiones honestæ ibid.
Petitiones laudatæ & illaudatæ ibid.
Philosophiæ vsus & vtilitas 559
Philosophi 565
Phisiognomia 566
Pictura & pictores 567
Pigritia, ignauia, atque desidia 568
Podagra ibid.
Pœna malis infligenda 570
Pœna mitigata 571
Pœnitentia 572
Poësis ibid.
Poetica fictio 573
Populus 574
Potestas & potentia ibid.

Potestas breuis 575
Praeceptor bonus ac fidelis ibid.
Praeceptores mali & indocti 576
Praecones laudum ibid.
Praeda militaris 577
Praemium virtutis ibid.
Praesagia 579
Precatio, siue oratio hominis ad Deum ibid.
Princeps bonus, ac eius in regni administratione officium 580
Princeps malus 588
Principium rerum agendarum durum 589
Probitas ibid.
Probitas damnata 590
Prodigalitas, profusio & largitio ibid.
Proditio 591
Promissiones 593
Pronuntiatio 594
Prosperitas ibid.
Prouidentia Dei 595
Prouidentia hominum in rebus agendis ibid.
Prudentia 596
Prudentia dicta 598
Publica negotia priuatis anteponenda ibidem.
Pudicitia 599
Pudicitia coniugalis 600
Pudor & verecundia 601
Pudor praeposterus 602
Pudor inutilis ibid.
Pueritia insignis ibid.
Pulchritudo 603
Quies ibid.

R

Rapacitas 604
Ratio ibid.
Ratio reddenda 605
Reconciliatio ibid.
Recreatio, vel Relaxatio ibid.
Regnum & Reges 606
Regnandi libido 608
Regnum virtute parandum 612
Responsum ab inexpectato ibid.
Regnum virtute stabiliendum 614
Religio seruata 615
Religio neglecta 616
Reprehensio 617
Respublica ibid
Repulsa 618
Responsum durum & absurdum ibid.
Responsum repentinum ibid.
Reuerentia ibid.
Rhetorica 619
Risus ibid.
Robur corporis 620
Rubor ibid.

S

Sacrificia 621
Sacrilegium ibid.
Sagittandi peritia 622
Salsè dicta ibid.
Saltatio 628
Sanitas & valetudo bona 630
Sapientia ibid.
Sapienter dicta 632
Satellitium principum 637
Scortationis detestatio 638
Securitas 639
Seditio ibid.
Senectus 640
Senectus viuida & animosa 642
Senectus imbecilla 643
Senectus honoranda 644
Senectutis fiducia ibid.
Sepultura 645
Seria negotia in vinolentis conuiuiis non tractanda 647
Sermo, animi speculum ac index ibid.
Serui ac famuli 649
Seruus fidelis 650
Seruorum multitudo & turba 651
Seruorum ministerium 652
Seueritas ibid.
Seuerè dicta 653
Sexus ibid.
Silentium ibid.
Similitudo formae 657
Simulatio & dissimulatio 658
Simultas Reip. pernicies 659
Sobrietas 661

[illegible]ecissimus 662
[illegible]er dicta 663
Sol[illegible]ia animalium ibid.
Solitudo, & vita solitaria 664
Somnus ibid.
Somniorum interpretatio 665
Sophistica 666
Sors 668
Speculum ibid.
Spectacula ibid.
Spes 669
Statuæ simulacra atq; imagines deorũ 670
Statuarum vanitas & contemptus 671
Stultitia, & stulti ibid.
Sumptus superuacanei 673
Superbia 674
Superbia ex sordibus 677
Superstitio ibid.
Suspicio vitanda 680

T

Taciturnitas ibid.
Temeritas 681
Temperantia 682
Templorum ornatus 684
Tempus & eius iactura ibid.
Testimonium & testes 685
Tormenta & quæstiones ibid.
Tragœdia ibid.
Tranquillitas animi 686
Tristitia 687
Triumphi ibid.
Tophæa 688
Tyrannis ibid.

V

Vafre dicta 691
Venia delicti 692
V[illegible]is studium ibid.
Verbera 693
Verborum obscuritas ibid.
Verecundia 694
Veritas ibid.
Veritatis simplex oratio 695
Veritas odium parit ibid.
Vestitus 696
Vetulæ 699
Vicarij 700
Vicini ibid.
Victoria 701
Victoria non astu aut insidijs, sed virtute paranda 702
Victoria incruenta 704
Victoria non ex multitudine militum metienda 705
Victoriæ moderatio 706
Victoriæ insolentia 709
Vigilantia ibid.
Vinum & Vinolentia 710
Virtus ibid.
Virtus in actione consistit 714
Vis vel Violentia 715
Visus, aspectus & oculi ibid.
Vita humana 716
Vitæ contemptus 718
Vitæ cupiditas ibid.
Vitia 719
Vituperatio ibid.
Vltio & vindicta ibid.
Vltio & vindicta negligenda 721
Vnguenta 729
Vox atque clamor 730
Voracitas 731
Vota 732
Vrbanitas ibid.
Vrbium munitiones 733
Vsura & fœnus ibid.
Vtilitas 734
Vulgi natura, mores & iudicium 735
Vulnus & cicatrix 737
Vxores ibid.
Vxor eligenda 738
Vxor ducenda 739
Vxor non ducenda ibid.
Vxor morosa, imperiosa ac molesta 741
Zelotypia 743

APOPH-

APOPHTHE-GMATVM LOCI COMMVNES.

CONRADO LYCOSTHENE COLLECTORE.

De Abstinentia.

SOCRATES.

EVM qui virtutem, tanquam patriam, intueri desiderabat, admonebat, vt abstinentissimam vitam agens, voluptates omnes, veluti Sirenes, fugeret. Stob. Serm. 15.

Idem.

* Quosdam hospites suos quum satis tenui cœna excepisset, cuidam quærenti, respōdit: Si boni sunt, ęquanimiter ferent: si mali, non est curandum. Laertius.

Idem.

* Suadere solitus erat illos cibos potúsve vitandos, qui vltra sitim famémque vitandam producunt appetentiam. Xen. Macrob. Saturnal. libr. 7. cap. 4.

Plato.

* Extat præclara epistola Platonis ad Dionis propinquos, in qua scriptū est, his ferè verbis: Nullo modo placuit bis in die saturum fieri. Cic. lib. vlt. Tusc. quæst.

Bias Prieneus.

Beatum quidem eum esse dicebat, qui & diues esset, & cupitis potiretur. Sed eum qui nihil concupisceret, longè beatiorem fore. Maximus ser. 3. de Castitate.

Aristides.

Quum Græcis tributa indixisset, tanto pauperior rediit, quantum absumpserat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis solent alij messem opimam metere. Eo magis ille cauet, ne quid suspicionis eiusmodi conflaret sibi, proinde suis impendiis rem gessit. Plutar. in Græc. apoph.

Idem.

Quum Themistocles irrisisset Aristidis consilium, hoc agentis vt census esset in tuto, dicens eam laudem non esse viri, sed scrinij tutò seruantis aurum: deinde summam boni ducis laudem defineret, scire ac præscire hostium consilia: Et istuc, inquit, ô Themistocles faciendum est: sed in primis oportet habere manus abstinentes, atque hęc egregij ducis pręcipua laus est. Hoc sermone notauit Themistoclis rapacitatem, & ostendit à publico bono abstinendum esse omnibus. Plut. in vita Aristidis.

Anacharsis.

Eius statuis atque imaginibus inscribebatur, γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, id est, linguæ, ventri, pudendis temperandum. Quòd maximorū malorū causa sit lingua effrenis, luxu

nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laer. lib. 1. cap. 9.

Zeno Cittiensis.

Ne per morbum quidem cibo magis delicioso fruendum opinatus est. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quam Manem seruulum, si ægrotaret, curari se iussit. Nimirum volebat, non se mollius tractandum quàm ægrum aliquem seruum. Si enim absque preciosis alimentis recuperare sanitatem serui possunt, quid idem nobis futurum prohiberet? Sanè indignum est, virum bonum vllo se seruo molliorem præstare. Musonius, in lib. de Alimentis.

Aristippus.

* Moderatur voluptati, non qui penitus abstinet, sed qui hoc modo vtitur, vt non abripiatur cum ipsa: vt naui & equo imperat haud qui nō vtitur, sed qui, quò libuerit ducit. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat: Fortis est, non tantùm hostium, sed & voluptatum victor. Stobæus ser. 7.

Idem.

Quemadmodum vnctio non quæ suauis est, aut longa, bona est, sed quæ sanat: sic cibus, non qui suauis, aut multus, bonus est, sed qui valetudinem tuetur. Max. monach. ser. 27.

Idem.

In capiendo cibo omnis celeritas absit: hoc enim caninū est, bestiámq; magis quàm hominem decet. Max. ser. 27.

Epictetus.

* Solitus est dicere, duo esse vitia omnium teterrima ac grauissima, intolerantiam & incontinentiam: cum aut iniurias, quæ sunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibúsq; nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, si quis hæc duo verba cordi habeat, eaque sibi imperando atque obseruando curet, is erit pleraque impeccabilis, vitámque viuet tranquillissimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, Sustine & abstine. A. Gellius lib. 17. cap. 19.

Epicurus.

Interrogatus, qua quis arte ditesceret: Non si præsentibus adiecerit, respondit, sed vsum ac necessitatem sibi persuasam circunciderit. Stobæus ser. 17. Non augendæ sunt opes, sed minuendæ cupiditates.

Demosthenes.

Dicebat, hoc esse perpetuum sapientis institutum, vt rationem cupiditatum dominam cōstituat. Stob. ser. 17

Cyrus Persarum rex.

Hi qui repentinis abstinent voluptatibus, non id agunt vt lætentur nunquam, sed vt per hanc incontinentiam multo maiore in posterum tempus lætitia afficiantur. Brusonius lib. 1. cap. 9. ex Xenophonte.

Darius.

* Fugatus ab Alexandro, cùm aquā turbidam & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit se vnquam bibisse iucundius. Nunquam videlicet sitiens biberat. Cicero Tuscul. quæst. vltim. lib.

Alexander Macedo.

Ob aquarum defectum in itinere siti laborabat: igitur cùm fortè oblata esset galea aqua plena, vbi galeam in manus accepit, circunspiciens quos circa se habebat equites demisso capite & fixis in potum oculis, ingustatam reddidit aquam, probatísque viris dixit: Si solus bibero, hos mœror instigabit. Bruso. libro 1. cap. 9. ex Q. Curtio.

Cato maior.

Quamuis complures vrbes cœpisset, nihilominus tamen dicebat, hisce diebus quos in castris fuisset, nihilo plus accepisse, quàm quæ ex hostium agris comedisset ac bibisset. Plutarc.

Idem.

Idem.

Neque, inquit, mihi ædificatio, neque vas, neque vestimentum vllum in manu pretiosum, neque pretiosus seruus, neque ancilla. Si quid est quo vtar, vtar: si non est, ego sum, quo cuique per me vti atque frui licet. Bruson. lib.1.cap.9.

Tiberius Cæsar.

* Ab amicis interrogatus, Cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? respondit se data opera hoc fecisse semper. Naturâ enim omnes qui administrationi præsint pecunię esse cupidos, plurimúmq; studij ad rem magis magísq; augendam eos collocare. Cæterùm si diutius in magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. Muscas enim, si longiùs corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri, quippe sanie vlcerum ad satietatem vsque refertas: & eum qui vlceribus scateat durius acceptum afflictúmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephor. eccle. histor. li.1. ca.17.

Iulianus Imperator.

Eunuchos, coquos, tonsores, eiecit è palatio. Rogatus quam ob causam: negauit sibi esse opus eunuchis cùm vxor decessisset: nec opus esse coquis quòd simplicissimis cibis vesceretur. De tonsoribus dixit, vnum multis sufficere. Erasm. lib.8. apoph.

Alexander Seuerus.

Cursore nunquam vtebatur, nisi seruo suo, dicens: Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere. Cocos item, piscatores, fullones, & balneatores non habuit nisi seruos suos: nolens quenquam ingenuum sordidis ministeriis dehonestare. Ælius Lamprid.

Boethius.

* Paucis minimísq; natura contenta est, cuius satietatem si superfluis velis vrgere, aut iniucundum fiet quod infuderis, aut noxium. lib.2. prosa 5. de philosoph. consol.

Rodolphus Imperator.

Quum in bello, quod contra Ottacarum Bohemiæ regem gessit, potu laboraret cum toto exercitu, ferunt rustico (qui messoribus potum ferret) ablatam hydriam sicera plenam, atq; imperatori oblatam. Quam cùm ille vidisset, reddite, inquit, homini vasculum suum: nam ego exercitui, non mihi sitiebam. Sicque sua abstinentia partim exercitum eo potu refocillauit, partim ad sitis patientiam inuitauit suo exemplo. Æneas Syluius lib.3. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Quum fugato Iacobi Caudolæ exercitu, sine tentoriis ac cõmmeatu (siquidẽ ex insperato aduenerat) pernoctare sub dio cogeretur, & Ioannes Esernitanus Alphonsi studiosus raphanum vnum, in tam magna militũ inopia, & panem vnum cum dimidio caseoli Balearici, regi misisset, recusauit: Non decere, inquiens, imperatorem ieiuno exercitu mandere. Panormita. lib.3. de rebus gestis Alphonsi.

Pyrrhiniculus Vasco.

Is peregrè iter faciens, cùm ad meritoriam tabernam venisset, & apposita esset cœna omni ex parte olitoria, cum vino dilutissimo, omniáque administrarentur quàm parcissimè, finita cœna iussit ad se vocari medicũ, ad mercedem capiendam. Igitur caupo cùm respondisset: Ecquid, malum, in vinculo maximè agresti medicum requiris? Ibi ille: Num, ô bone, teipsum ignoras? quo sit igitur merces operæ suæ par, medici pretium accipe, non cauponis. Sensit autem, frugalitatem sobrietatémque optimam hominis esse medicinam. Adrianus Barlandus.

D. Ambrosius.

* Abstinentia ciborum sola nō sufficit, nisi opera ei bona etiam adiungantur. Polyanthea.

D. Gregorius.

* Abstinentes & arrogantes per abstinentiam quidem corpus afficiunt: sed per desiderium vanæ gloriæ viuunt. Polyanthea.

Isidorus.

* Sicut omnes cupiditates carnales abstinentia resecantur: ita omnes animæ virtutes edacitatis vitio destruuntur. Neque quisquam potest virtutem perfectionis attingere, nisi prius edomuerit ventris ingluuiem.

Vide Apophthegmata de Castitate, & Continentia, Frugalitate, & Temperantia.

De abusu rerum pernicioso.

Aristippus.

DELECTATVS aliquando insigni vnguento: Malè sit: inquit, malis cinedis, qui rem tam bellam infamarunt: sentiēs, multa per se bona, reiici culpa vtentiū malè. Laer. lib. 2.

Theodorus Athen.

Obiicientibus quòd doctrina ipsius multi redderentur deteriores respondit, id aliorum vitio accidere qui doctrinam ipsius sinistra exciperent, quū ipse dextra porrigeret. Plutarchus, libello de Animi tranquillit.

Diogenes.

Aliquando Platoni occurrit, caricas edens, eíque offerens dixit: Licet participem esse, quum acceptas edisset, Participem esse dixi, inquit, non deuorare, μετασχεῖν εἶπον, οὐ καταφαγεῖν. Hic iocus ad rem seriam potest accōmodari, videlicet in eos, qui principis, præceptoris, aut parentum permissu abutuntur ad inconcessa. Veluti si quis admonitus, non esse inutile degustare dialecticam, totam vitam ei impendat studio. Dictum ita refertur à Laertio, vt dubites vter alteri obtulerit caricas. Laert. lib. 6.

Epictetus.

Conspiciens quendam impuris moribus audacem, confidenti lingua, improbo tamen studio philosophiæ disciplinas contrectare, inclamabat deûm atque hominum fidem, his verbis increpans hominem: O homo, vide quò mittas, num purgatum sit vas. Nā si ad arrogantiam ista immiseris, interierint: si computruerint, in vrinam aut in acetum vertentur, aut si quid his deterius. Sensit eruitionem esse perniciosam, si in animum inciderit prauis affectibus corruptum: & quò quæque disciplina sanctior, hoc fit perniciosior, si contigerit improbo. Velut bono theologo nihil melius, malo nihil pestilentius. Eras. libro septimo apoph. ex Gellij 17. cap. 19.

Prometheus.

Quum ignem è cœlis in terras deportasset, eúmq; primum visum Satyrus complecti vellet, & exosculari, Heus, inquit, ni caues hirce, profecto dolebit tibi mentum. Admonens, etiam quæ natura pulcherrima sunt maximéq; non necessaria, tamen fieri perniciosa, nisi rectè vtaris. Erasmus 8. apoph. ex Plutarcho.

D. Cyprianus.

* Duodecim sunt abusus seculi: sapiens sine operibus, senex sine religione, adolescens sine obedientia, diues sine eleemosyna, mulier sine pudicitia, dominus sine potestate, Christianus contētiosus, pauper superbus, rex iniquus, episcopus negligēs, plebs sine disciplina, populus sine lege tract. de 12. abusi.

D. Bernardus.

* Magnus abusus est, vt corpus induatur, & suis vestibus anima nuda deseratur. In Apologia.

De

De accuſatione.

Demoſthenes.

IVſſus ab Athenienſibus, vt quendam accuſaret, recuſauit: ſed facta in eum populi acclamatione, ſurgens dixit, Vos me, viri Athenienſes, conſultorem habebitis etiam inuiti: calumniatoré verò, ne ſi velitis quidé. Bruſ.lib.1.c.16.

Cicero.

In Cælium melius differentem ac accuſantem, quàm defendentem crimina, vrbaniſſimè bonam dextram, malam verò Cælium ſiniſtram habere dicebat. Bruſon.lib.1.cap.16.

M. Craſſus.

Cùm leui de cauſa nunc accuſator, nunc patronus in vna eadémq; cauſa eſſet, Sicinius homo mordaciſſimus interrogatus, cur Craſſum non ob id reprehenderet? Non facio, inquit, quandoquidem fœnum in cornu habet. Bruſon.lib.1.cap.16.ex Plutarcho.

De admonitione.

Thales.

ROgatus, quid eſſet facile? Alterum, ait, admonere. Omnes enim cùm valemus, recta conſilia ęgrotis damus. Eraſ.lib.7.apoph.ex Laert.1.

Zeno Cittienſis.

Quodam in conuiuio immoderatius vorante obſonia neque quicquam aliis reliquum faciente piſcem ingenté, qui apponebatur, è patina ſuſtulit, quaſi ſolus illum deuoraturus. Quum alter intuens Zenonem, ſignificaret ſe mirari impudentiam: Quid, inquit, putas cõuictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opſophagiam ferre non potes? Laert.lib.7.cap.1.

Idem.

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, cum qui ſub ipſo ſedebat, pulſabat pede. Zeno autem viciſſim pulſabat illius genua, & ad ipſum conuerſus: Quid (inquit) putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quamuis leui incommodo, quum alios ipſi maioribus afficiant, nec ſentiant, Laert.lib.7.cap.1.

Diogenes.

Quidam in publico geſtans longam trabem, per imprudentiam percuſſerat Diogenem, móxq; ex more dixit, Caue. At Diogenes: Num inquit, me vis iterum percutere? Alii ſic narrant: Dicenti caue, baculum impegit in caput: & poſt ictum adiecit, Caue: par pari referens. nam ante læſionem dicendum erat, Caue. Laert.lib.6.

Leo Byzantius.

Quum Philippus adornaret bellum aduerſus Byzantios, Leo adiit illum, percontans hunc in modum: Quid, inquit, accidit tibi Philippe, vt bellum inſtituas? Vt inquit, tua patria, ciuitatum pulcherrima: huc adducatur, vt intelligat ſe à me diligi, eóque ad fores amaſiorum meorũ venio. Ad hæc Leo: At qui redamari cupiunt: haud quaquam cum gladiis venire ſolent ad fores amaſiorum. Amantes enim non egent bellicis inſtrumentis ſed ciuilibus. Hoc dicto in diuerſum flexo regis animo, patriã ſuam liberauit. Philoſtr.

De adulatione & aſſentatione.

Pythagoras.

PYthagoras potius gaudendum redarguentibus, quàm aſſentationibus dicebat, quos etiam hoſtibus deteriores iudicabat. Stobæus ſerm.12.

Socrates.

* Adulationem panopliæ pictę ſimilem eſſe dicebat, quæ delectationem quidé præſtat, ſed nullum vſum. Item,

vt timidus miles videns hostes appropinquantes de adornanda fuga cogitat: sic (inquit) adulator videns imminere periculum iis quorum opibus viuebat, statim retro cedit. Stob. ibid.

Aristides.

Ita est (inquiebat) ingenium hominum, vt facilè admittant eos, qui sciunt obsequi ac inseruire studiis cuiusque. Hi enim soli iam benigni, ac verè viri æstimantur. At contrà videre est, quàm rigidi putentur, qui ab omni assentandi studio alieni, modestiam inducere moliuntur. Stobæus.

Aristippus.

Cùm malè audisset à Diogene, quòd Dionysium coleret: Si Diogenes, inquit, sciret vti regibus, non vesceretur crudis in dies oleribus. Idem.

Antisthenes.

Satius esse dicebat, incidere in coruos, quàm in parasitos. Hi enim viuentis animum corrumpunt: illi solùm mortui corpus. Laert. lib. 6. c. 1. Brus. lib. 1, cap. 7. Hoc alij Diogeni adscribunt.

Idem.

Vt meretrices bona omnia præter menté & prudentiam suis amatoribus imprecantur, eodem modo adulatores iis quibus cum agunt. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat, rectè quidem facta laudare honestum esse: mala verò laudibus vehere, adulterini esse animi, & impostoris. Idem.

Crates.

Parasitos συγκαταπινοπιάγους appellabat (quasi quis Latinè conuepulones dixerit) quòd omnium dictis facilè inter epulas annuant. Stobæus.

Idem.

Ad opulentum adolescentem, quem parasitorum comitabatur turba: Adolescens, ait, miseret me tuæ solitudinis. Stob. *Idem.*

Eos qui cum adulatoribus viuerent, aiebat esse desertos, non aliter, quàm vituli sunt inter lupos. Neque enim illos adesse quos oportet: neque cum iis qui adsunt habere societatem quum sint insidiatores. Laert. lib. 6. cap. 5.

Clearchus Solensis.

* Adulatorum mores dicebat humiles esse atq; seruiles: breui tempore artem eorum durare, nemo enim parasitum canum amat. Materia quoque fingendi tempore consenescit. Athenæus.

Anaxilaus.

* Adulatores assimilabat vermibus, qui triticum nacti non discedunt, donec vacuum reddiderint: sic illi diuitũ substantiã rodunt. Athen. ex Theoph.

Bion.

Eos qui auscultarent adulatoribus, dicebat esse similes amphoris, quæ auribus circumaguntur. Eras. apoph. ex Plutarcho.

Idem.

Interrogatus, quod esset animal omnium maximè noxium? Si de feris, inquit, percunctaris, tyrannus: si de mitibus, adulator. Laert. lib. 1. ca. 6. Plutarc.

Diogenes.

Oratores, qui in summo pretio apud Athenienses habebantur, vocabat turbæ ministros: quòd ad gratiam loqui cogerentur, ac seruiliter adulari stolidæ multitudini. Laert. lib. 6.

Idem.

Orationem blandam, non ex animo proficiscentem, sed ad gratiam compositam, vocare solebat melleum laqueum, quòd blandè amplectens hominém iuguleт. Laert. lib. 6.

Idem.

Aiebat, in assentatione, veluti sepulchro aut statua quapiam, nomé solum amicitiæ inscriptum esse. Stobæus.

Idem.

Interrogatus quænam bestia morsum haberet omnium nocentissimum, respõdit, Si de feris interrogas, est obtrectator:

trectator: si de mansuetis, est adulator. Nam obtrectator quidem præ se fert odium, adulator autem sub amici persona multo lædit grauius. Laert. lib. 9. Stobæus & Brus. lib. 1.

Idem.

Græci, si cui precantur exitium, iubent adire ad coruos εἰς κόρακας. At Diogenes dicere solebat, multis periculosius esse incidere in assentatores, quàm in coruos. Dicti iucunditas perit nobis, quę est in Græcarum vocum affinitate. Nam illi κόρακας appellāt coruos, & vnica literula mutata κόλακας, adulatores. Hoc dictum tribuitur & Antistheni. Laert. Eras.

Idem.

Interrogatus, ob quæ facta canis nomen vulgo sortitus esset. Quoniā dantibus blandior, inquit, nō dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Laert. li. 6.

Idem.

Aristippum philosophum & Socratis discipulum vocabat regium canem, quòd Dionysio Siciliæ tyranno adularetur. Est enim canis animal ad adulationem & assentationem promptissimum. Laert. lib. 2. cap. 8.

Epictetus.

Audiens quendam adulatoribus facilè suas aures præbentem: corui, ait mortuorum cadaueribus oculos euellunt neque id iniuria. nullus enim vita functo luminis vsus est. At adulatores viuentium animos corrumpentes, omnem illis visum adimunt. Stob. Antonius in Melissa part. 1. 52. Maxi. ser. 52.

Themistius.

Quum videret Iouiani Romanorum Imperatoris aulam assentatoribus refertam esse, perfacetè atque luculenter illos irridens ex moribus deprehendi ait, purpurā ipsos magis, quàm Deum colere neque aliqua re ab Euripo differre, nunc huc, nunc illuc, atque in contrarium a deo momentum refluente. Nicephorus Callistus lib. 10. cap. 42. hist. Eccles.

Sotion.

* Dicebat, sicut qui amicos peregrè abeuntes dum via plana est deducunt, dum asperior esse incipit recedunt: ita adulatores comitantur diuites & luxu diffluentes viros, at sumptus cùm deficit, statim referunt pedem. Stobæus Serm. 12. & Maxim. Serm. 11. ex Sotionis. lib. de ira.

Phauorinus.

* Acteon ab aluminis suis canibus interiit: parasiti eos à quibus aluntur pessundant. Stob. ibid.

Plato.

Quum Diogenem offendisset olera lauantem, dixit illi: Si Dionysio morem gessisses, profectò non lauares olera. Diogenes vicissim Platoni, Si tu lauares olera, Dionysio non inseruisses. Laërt. l. 6.

Demosthenes.

Adulatorem in hoc differre dicebat à coruo, quòd hic mortuos, ille viuos deuoraret. Apud Græcos autem lepida paronomasia est inter κόραξ & κόλαξ. Simile est ei quod de Epicteto iam retulimus. Antonius in Melissa par. i. ser. 52. Max. ser. 11.

Isocrates.

Adulatores, vt impostores, odio esse habendos suadebat. Creditores enim vtrique in re quauis sibi credita fallunt. Stob. Max. ser. 11.

Philo.

Philo dicere solebat fraudulentos adulatorum sermones aduersandos esse, qui cùm animæ rationem non habeant, veritatem in rebus perspicere non sinant. Aut enim laudant vituperanda, aut vituperant sæpe quæ omnem laudem excellunt. Anton. in Melis. 52. Max. ser. 11.

Apollonius.

Rogatus à rege Babylonio, qua ratione

tione quietè imperio frui poteſt? reſpondit, Si paucis credideris. Bruſon. lib.3.c.13.

Criſpus Paſſienus.

Dicebat, adulationi non eſſe claudendum oſtium, ſed aperiendum, verùm vt ſolent amicæ: quæ ſi impulit, grata eſt: gratior, ſi effregit. Senſit, nõ probandos eos, qui prorſus non ferunt vllam adulationem: quam vt affectare turpe eſt, ita ingerentem ſe non oportet omnino repellere. Prodeſt enim in hoc, vt homo perſpiciat qualis eſſe debeat. Eraſmus lib.8.apoph.

Phocion.

Antipatro petenti vt in gratiam ſuam faceret quiddam, quod cum iuſtitia non conueniret: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione ſimul amico & adulatore vti. amicus enim non ad quiduis obſequitur, adulator autem in omnibus obſecundat. Plut. in Græcorum apoph. Anto. in Meliſ. Maxim. ſer.11.

Ariſtonymus.

Sæpenumero dicere ſolebat: Ligna dum augent ignem, conſumi ab ipſo:- Opes dum alunt adulatores, ab eis ipſis perire. Stobæus.

Demaratus.

Poſtquam cum ipſo colloquium Orontes habuiſſet aſperius, cuidam dicenti, Aſperius tecum egit Orontes, ô Demarate: nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur, hi lædunt: non qui durius cúmque maleuolentia verba faciunt. Plut. in Laconicis.

Paryſatis.

Præcipere ſolebat, vt qui regem cõueniret, cum alloquuturus, verbis byſſinis vteretur: hoc eſt, mollibus, talis enim à regibus expetitur oratio, non auſtera & ad viuũ reſecãs. Pl. in apoph.

Clitophus.

Philippo iacienti in ipſum ſcommata & admodum hilari. Ergo poſthac, inquit, te nõ alam. Lepidè inuertens rem, nam reges in hoc alunt paraſitos, vt illorum dictis exhilarentur. Quòd ſi ipſi reges inter ſe nôrint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus ſit paraſitis, quum ipſi norint paraſitos agere, alioqui paraſiti magis alunt reges, quàm reges paraſitos. Quanquam Plutarchus in Sympoſiacis ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω, id eſt, non ego te alo: notans regem, quòd verſa rerum vice pro rege ageret morionẽ: Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarem, non ego te. Eraſ.6.apoph.

Eudæmonicus.

Alexander habebat Eudæmonicũ philoſophum, ſed quouis paraſito adulantiorem. Hic cum aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expaueſcerent, dixit Alexandro, Quin tu tale quippiam facis, Alexander, fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti philoſophi vocem, ridens ait: Nolo enim formidabilis eſſe, quemadmodũ tu me doces, qui ſatraparum ac regum capita me iubes ſuper cœnam apponere. Sic Athenæus. Plutarchus in vita eius ſecus aliquanto: Quid mihi ſuccenſes quòd piſces apponam in conuiuio, ac non potius ſatraparum capita? Eraſ. lib.6.apophthegm.

Alexander Macedo.

Quum in Hammonis templum veniſſet, ſacerdos grandæuus illum ſalutauit, Salue fili, & hanc ſalutationem à Deo habeas. Tum Alexander: Lubens ô pater excipiam eam ſalutationem, & poſthac lubens tuus ero filius, ſi mihi totius orbis imperium conceſſeris. Sacerdos autem cùm ſe intro recepiſſet, quaſi Deum conſulturus, reſpondit, Iouem id promittere quod petiiſſet. Iterum ab eodem ſcire cupiebat Alexander num eorum aliqui ſupereſſent, qui patrem Philippum interfeciſſent?

terfecissent? ad quæ sacerdos ait: interfectores iamdudū dignas dederunt pœnas, qui Philippum occiderunt, sed patri tuo nemo mortalium potest tendere insidias. Tales sunt hodie adulatores qui sub prætextu pietatis, blandiloquio principes terrarum seducūt, dum eos quasi Deos extollunt, & mira adulatione ad quiduis tentandum extimulant, nullam aliam ob causam, quàm vt ita principibus placeant, vt tamen nihil de dignitate, potestate, & authoritate illis decedat. Vide Plut. in vita Alex. & Q. Curtium.

Anaxarchus.

Quum Alexandrum se ob Cliti necem discruciantem videret, Nescis, inquit, ius & fas adsidere Ioui, vt quicquid rex facit, id iustum fásque sit? Laërt. lib. 9. cap. 10. Plutarch in Alexādro.

Cælius.

* Cliens quidam cum Cælio oratori omnia in sermone concederet, ille iam longa assentatione euocatus, dic, ait, cōtra: vt duo videamur. Seneca.

Cicero.

Quum Crassus dixisset, Neminem Crassorum Romæ vixisse diutius annis sexaginta, deinde pœnitens eius sermonis adderet, Quid mihi accidit vt hoc dicerem? M. Tullius, Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter audituros, & ista via venisti ad Remp. gubernandam: duo significās & Crassorum nomen inuisum esse Romanis, & illum non virtute, sed blandiendo prouectum ad honores. Erasm. 4. apoph.

Seneca.

* Alexander quum in obsidione cuiusdam vrbis circuisset muros, ictu sagittæ percussus, cùm represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus obstupuisset, coactus absistere: Omnes, inquit, iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem me esse clamat. Idem nos faciamus; dicamus, vos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem video quod multa inutilia cōcupiscam, nocitura optem. Epist. 60. ad Lucil.

D. Hieronymus.

* Naturali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter fauemus, ac quanquam respondeamus nos esse indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamen ad laudem suam anima intrinsecus laudatur. Epist. ad Sabin.

D. Ambrosius.

Emolliri adulationibus non solùm fortitudinis non est, sed etiam ignauię tribui debet. Item, non est vera amicitia, vbi fallax est adulatio. l. 3. de Offic.

D. Gregorius.

* Adulator scorpio est, qui palpando incedit, sed cauda ferit. in Exech. lib. 1. cap. 9.

Constantinus Imp.

Spadonum atque assentatorum in principum aulis tantus erat hostis, vt eos tineas atque sorices palatij appellare crebrò sit solitus. Nicephori interpres & Scholiastes, l. 8. c. 5. Eccl. hist.

Sigismundus Imperator.

Assentatores se veluti pestes odisse cum diceret, Brunenius Neronensis respondit: Tamen nullum genus hominum magis amas, quam adulatores. Tum Sigismundus: Vincis sanè, inquit. Ita enim natura comparatum est, vt cùm vitandos esse adulatores dicimus, tum maximè illis hæreamus. Nam nec tu mecum tam diu fuisses, nisi meis moribus blandiri assueuisses. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici Impp.

Idem.

Quum adulatores odio haberet, cuidam supra modum eum laudanti, & Diis similem esse dicenti, alapas dedit: dicentíque illi, Cur me cædis Imperator? Cur me, inquit Sigismundus, mordes, adulator? Æneas Syl. lib. 1. Comment.

Comment.de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus Rex.

Adulatores lupis haud absimiles esse dicebat. Nam quemadmodum lupi titillando & scalpendo asinos vorare soliti essent: ita adulatores ad perniciem principum blanditiis simul ac mendaciis intendere. Ant. Panormit. de rebus gestis Alphonsi. lib.3. & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

Ex Sicilia nauigans cùm vidisset garrias aues triremem circumuolantes, attentásque si quis bolus è triremi decideret, certatim illum arripere: quæq; arripuisset, celeriter illam aufugere: conuersus ad suos, dixisse fertur: Persimiles sunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simul ac enim aliquod munus aut beneficium dimicātes inuicem à me acceperint, profugiunt. Notauit autem elegantissimè assentatorum mores, qui vbique præstò sunt, dum quod accipiant, habemus in promptu: quo ablato, refugiunt, nunquam nisi vrgente necessitate redituri. Panor. lib.1. de rebus gestis Alphonsi.

Balthasar Cossa.

Is pontificatum adeptus maximum Ioannes tertius & vicesimus dictus, sæpenumero supra modum laudatus, inquit: Quamuis ficta de me dici sentiam, tamen iis quę præclarè de me prędicantur, plurimum oblector. Vnde sunt qui putant non probandos esse, qui prorsus non ferunt vllam adulationem, quòd in hoc prosit, vt intelligat laudatus, qualis esse debeat. Æneas Syl. lib.1. de dictis & fact. Alphonsi.

De adulatoribus non admittendis.

Timon philosophus.

CVm vidisset Arcesilaum, inter assentatores euntem: Quid tu, inquit, venisti huc, vbi sumus nos, qui liberti sumus? Sensit vir prudentissimus, libertati nihil magis obstare, quàm assentatores. Refert Laert. lib.9. cap.12.

Antigonus.

Hermodotus Antigonum in carmine scripserat Iouis filium. Is hoc legens, Istius inquit, rei nequaquam mihi cōscius fuit Lasanophorus ille. perquàm facetè ridens poëticam adulationem, pariq; modestia sui generis humilitatem agnoscens. Lasanum autem matula fictilis est, Quod si Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & seruum matulam in cubiculo ferre solitum, & Antigonum filium. Plut. in Apoph.

Alexander.

Aristobulus historicus librum conscripserat de rebus ab Alexandro Macedone gestis, in quo multa supra viri fidē adulātissimè affinxerat. cum quū illi in nauigatione recitasset, Alexander arreptum è manibus librum, in fluuium Hydaspen demersit, & ad Aristobulum conuersus: Tu inquit, dignior eras, vt eodem præcipitareris, qui solus me sic pugnantem facis, vt vel vno iaculo interficiam elephantes. Eras. lib.8. Apoph.

Idem.

Validissima quadam rupe capta, quum amici dicerent, illum egregiis gestis Herculem superasse: At ego, inquit, meas res gestas in imperio ne verbo quidē cum his quæ gessit Hercules arbitror conferendas. Adulabantur illi, sed huius animo nulla satisfaciebat adulatio. Plutarch. in apoph. reg. & imp.

Cicero.

Cuidam nuncianti, Cæsaris amicos esse tristes: Hoc dicis, inquit illos Cæsari malè cogitare? Irrisit adulantem nuncium, quasi Cæsariani rebus suis diffiderent, metuerént q; Pompeium. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Idem.

* Nolo, inquit, esse laudator, ne videar adulator. Et habet adulatio principia iucunda, sed exitus amarissimos adfert. Item, cuius aures clausæ veritati sunt, vt ab amico verum audire nequeat, huius salus desperanda est. Rhetoric. lib. 1. & lib. de amicitia.

Augustus.

Augustus Romanorum imp. Tarraconensibus pro læto ostento ei nuntiantibus, quòd in eius ara palma esset enata. Apparet, inquit, quàm frequenter accẽdatis. Quod illi diis tribui volebant, ille tribuit illorum negligentiæ, qui nunquam in ara Cæsaris adolerent incensum. Eras. 4. apoph. ex Suetonio.

Furnius.

Furnius Antonij partes sequutus fuerat. At posteaquam victoria cessit Augusto, metuens sibi, subornauit filium, qui à victore veniam peteret. Petiit, & impetrauit. Tum Furnius his verbis gratias Cæsari egit: Hæc vna ô Cæsar abs te mihi facta est iniuria, effecisti vt mihi & viuendum & moriendum sit ingrato: significans, tantam esse eius beneficij magnitudinem, vt nulla ex parte par esset referendæ gratiæ. Reprehensionis colore blãditus est principi. Eras. 8. Apoph.

Sfortia.

Quum quidam apud Sfortiam, vt eius sibi gratiam compararet. Tartaliam accusaret, quòd in conuiuio quodam eius famam criminosè lacerasset: Sfortia animaduertens adulatoris improbitatem, Non opus est inquit, vt hac in re multum persuadendo me labores, quum Tartalia omnibus maledicat. Peracutè delatorem auertens, simul & sua vitia Tartaliæ obiectans. Paulus Iouius de rebus gest. Sfortiæ, cap. 85.

De adulantium libertate.

Arcadion.

IS odio Philippi Macedonis spontè deseruerat patriam. Euenit autem, vt Philippo Delphis agente, & ipse adesset. Eum ergo rex accersitum rogauit, Quousq; fugies Arcadion? Donec, inquit, peruenero, vbi nemo norit Philippum. Quis non miretur eam libertatem in adulatore? Sed hac libertatę delectatus rex, vocauit illum ad cœnã. itaq; cum eo in gratiam rediit. Quanquam libertati suberat adulatio: subindicans Philippum nusquam non esse celebrem. Eras. lib. 6. apoph.

Agis Argiuus.

Agis Argiuus adulator, videns Alexandrum ingentia munera dedisse cuidam ridiculo, exclamauit: O rem vehementer absurdam. Quum Alexander hac voce excitatus, dixisset, Quid tu ais? Fateor, inquit Agis, me pati non posse, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter assentatoribus delectari. Siquidem & Iupiter Vulcanum habet pro morione: & Hercules Cercopibus, & Bacchus Silenis delectari consueuit. Tales videmus & apud te magni fieri. Pestilentissimum adulationis genus, sub libertatis imagine blandiri. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Tiberio senatum ingrediente, surgens adulator quidam, exclamauit, esse liberè loquendum, nec reticenda quæ ad Rempublicã attinerent. Erectis ad hanc vocem omnibus, ipso etiam Tiberio attento: Audi, inquit, Cæsar, in quo te reprehendimus omnes, licet nullus audeat palàm fateri. Impendis teipsum nobis corpus tuum diurnis nocturnísque laboribus & curis pro Republic. conficiens. Huiusmodi multa

multa quũ diceret, ſub libertatis prætextu turpiter adulans C. Seuerus ſubiecisse fertur: Iſta tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Eraſ. l. 6. apoph. Bruſon. l. 3. c. 16. ex Suetonio & Tacito.

Tiberius.

* Adulanti ſtudiũ in primariis Reipub. Romanæ viris deteſtatus & indignè ferens, quantumuis tyrannidis amicus, quoties è Senatu egrediebatur, apud ſe exclamabat, ô homines ad ſeruitutem paratos. Tacitus.

De adulterio.

Thales.

THales Mileſius adultero ſciſcitãti, an abiuraturus eſſet adulterium? Non eſt, inquit, periurium adulterio peius. Significans, illum ſtultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitaſſet committere. Eóque in atrocibus ſceleribus nihil ponderis habet iuſiurandum. Quiſquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. Laërt. lib. 1. Bruſ. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

* Adulatores perinde facere dicebat, ac ſi qui nolint ex aqua supernè profluente bibere: ſed ex illa quæ in fundo ſubſedit ac deterior eſt. Stob. ſerm. 6.

Vide apoph. de Libidine & Scortatione.

Diogenes.

Quum quidam Diogeni referrent, Didymonem mœchum comprehenſum: Dignus eſt, inquit, ex ipſo nomine ſuſpendi. Porrò didymi Græcis teſticuli dicuntur: ab his igitur, vnde nomen habebat, & quibus peccauerat, voluit enim ſuſpendi. Laert. lib. 6.

Idem.

* Eos irridebat, qui cellas promptuarias obſerant vectibus, & ſeris & ſignaculis: corpus autem ſuum multis feneſtris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. ſerm. 6.

Periclyoné Pythagorica.

* Quæ lectos alienos amat, omnia domeſtica odit, tum liberos, tũ famulos. Huiuſmodi mulier dolos fingit apud maritum, & mendacia in omnes ei narrat, vt ſola videatur ipſi maximè beneuola eſſe, & familiam regat. Hæc ocium amat: ab hac exitium rebus omnibus naſcitur, quas & ipſa & maritus communes habent. Lib. de mulieris concinnit. apud Stob. ſerm. 83.

Demoſthenes.

Demadi oratori dicenti, Sus Mineruam, per ſcomma inſcitiam Demoſtheni exprobrans: At iſta Minerua (inquit) nuper in adulterio deprehenſa eſt. Bruſon. lib. 1. cap. 4. ex Plutarcho.

Geradas.

Lycurgi temporibus tanta erat apud omnes vxorum pudicitia, ac tam longè aberant ab ea turpitudine quæ poſtea inualuit, vt prius eſſet incredibile, adulterij crimen apud Spartanos inueniri. fertúrque dictum cuiuſdam vetuſſimi Spartani Geradæ, qui rogatus ab hoſpite quodam, quid pænarum darent apud Spartanos adulteri? neque enim videret ſe quicquam ſuper hac re ſancitum à Lycurgo: Nullus, inquit, ô amice apud nos adulter eſt. Quum ille ſubiecisset, Quid igitur, ſi exiſtat, Dabit, inquit, bouem tantum, vt porrecto vltra Taygetum montem collo, bibat ex Eurota. Cúmque ille ridens dixiſſet, Fieri non poteſt vt tantus bos inueniatur: Et quo pacto, inquit Geradas, Spartæ exiſtat adulter, in qua diuitiæ, deliciæ, & corporis aſcititius cultus probro habentur: contrà verecundia, modeſtia, ac obedientiæ magiſtratibus debitæ obſeruatio, decori laudiq; dantur? Prudenter intellexit Geradas, ibi non poſſe naſci vitia,

vitia, vbi non admittuntur vitiorum ſeminaria; eáque vbique iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atque hæc eſt clementiſſima ratio medendi prauis moribus, excitandíque virtutis ſtudium. Plut. in Lacon. apoph. & in Lycurgo.

Dionyſius Senior.

Quum intellexiſſet filium, cui principatum relicturus erat, ingenui viri coniugem adulteraſſe, iratus interrogauit, an vnquam tale quicquã in patre comperiſſet? Hîc adoleſcens: Tu, inquit, non habebas patrem regem, Nec tu, ſubiecit Dionyſius, filiũ regem habiturus es, ni talia perpetrare deſinas. Tyrannus in filio dignum ex hæredatione crimen iudicabat adulterium, qui hodie magnatum ludus eſt. Plutar. in reg. & imp. apopht.

Alexander.

Quum puella multa nocte ad Alexandrum ducta eſſet, cum eo dormitura, rogauit, rex, vbi fuiſſet tamdiu? illa reſpondente, ſe expectaſſe donec maritus iſſet cubitum: miniſtros accitos acriter obiurgauit, ac, Reducite, inquit, hanc: parum enim abfuit, quin veſtra culpa fuerim factus adulter. Egregium caſtitatis exemplum, tum in iuuene, tũ in rege. Nam apud illos ſimplex ſtuprũ pro nullo crimine habebatur. Apparet autẽ tum fuiſſe morem qui adhuc durat in Italia, vt vxores ſe cubarent à viris, niſi ſi quando vocarentur. Plut. in reg. & imp. apoph.

Pontidius.

Pontidius interrogatus à quodam, qualem exiſtimaret eum qui in adulterio deprehenderetur: Feſtiuè, Tardum reſpondit. Bruſon. l. 1. c. 4. Reſpondeamus nos, Turpiſſimum & impium nebulonem.

Sylla.

Syllæ libertus, cui Fauſti nomen erat, cùm intellexiſſet ſororem eodem tempore duos mœchos habere Fuluiũ Fullonem videlicet, & Pomponium cognomento Maculam: notans per ridiculum eius adulterium: Miror, inquit, ſororem meam habere maculam, cùm fullonem habeat. Bruſon. l. 1. c. 4. Ita ludunt probroſi & ad obſcœna quæque admittenda & patranda nati homines, ſed potius monſtra hominum.

S. Auguſtinus.

* Indignantur, inquit, mariti, ſi audiant adulteros viros pendere ſimiles adulteris fœminis pœnas: quum tantò grauius eos puniri oportuerit, quãto magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere fœminas. Lib. de adult. coniugiis.

Idem.

* Sicut ſatius eſt fame mori quàm veſci idolothytis: ita præſtat mori ſine liberis, quàm ex illicito concubitu ſtirpem quærere. Lib. de bono coniugali.

S. Ambroſius.

* Nemo, inquit, ſibi blandiatur de legibus hominum. Omne ſtuprum adulterium eſt: nec viro licet quod mulieri non licet. Eadem à viro, quæ ab vxore, debetur caſtimonia. Quicquid in ea, quæ non ſit legitima vxor commiſſum fuerit, adulterij crimine damnatur. lib. de Patriarchis.

De ęgrotatione.

Socrates.

STVLTI, inquit curari nequeunt, quando ſiniſtram fortunam experiuntur: nec ægrotantes ſanari poſſunt, ſi voluptatibus operam dederint. Stob. ſerm. 2.

Antigonus.

A graui morbo poſtquam conualuerat: Nihil[redacted]s eſt, inquit, (ſiquidem hic morbus ſubmonuit nos) ne animo efferamur, quum ſimus mortales.

les. Quis docuerat Ethnicum regem, philosophiam Christiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum malum, quòd tam grauiter ægrotasset: ille interpretatus est, ex morbo plus accessisse boni quàm mali. Corpus extenuarat, sed animum reddidit modestiorem: corporis robori non nihil detraxerat, sed animo detraxit insolentiam, morbum longè periculosissimum. Proinde non pessimè res habet, quum leuior morbus arcet pellitve maiorem. Plutar. in apoph. regum, & Erasm. verum hoc idem dictum alij etiam Alexandro adscribunt.

Ion Sophista.

Dicere solebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis vxor molesto est, & medicum incusant, & lectulum molestè ferunt. Ex amicis etiam si quis accedit, grauis est: & qui discedit, molestus. Philostratus, & Bruson. l.4.&.c.20.ex Plut. libr. de animi tranquil.

Itamus.

Quum apud Antigonum militaret, corporis aduersa valetudine laborans, rogatus à rege palloris causam, egritudinem incognitam causatus est. Rex verò animi magnificentia ductus, iubet remedia adhiberi ad eum sanandum. Restitutus igitur sanitati miles, postea omnia mortis pericula vitabat. Rogatus verò à rege mutationis causam ait: ô rex, tu me minus audacem fecisti, quòd iis malis me vindicasti, quibus vita à me mea contemptui habeatur. Sensit miles, ægritudinem hominibus in eo prodesse, vt omnia fortunæ bona, & ipsam etiam vitam miseram & ærumnosam contemnant, qua cum sani sumus, in nostrã perniciem abutimur. Brus. l.4.c.15.ex Plut.

Anaxarchus.

Ridebat Alexandrum, quòd seipsum Deum faceret. Cùm autem aliquando in morbum incidisset Alexander, & ei medicus sorbitionem imperaret fieri, ridens Anaxarchus, inquit: At nostro Deo spes omnis in sorbilatione patellæ posita est. Irridet philosophus Alexandrum regem, qui ob fortunam propitiam, & res tam fœliciter gestas, Deum se esse putabat. At ostendunt humanæ vitæ miseriæ, & incommoda quæ in dies nos circunueniunt, nos homines esse fragiles: quo fit, vt admoneamur subinde, ne ex hominibus nos deos esse fingamus, nullis malis obnoxios. Ælian. l.9. de Var. hist.

Seneca.

* Nihil æquè ægrum reficit atq; adiuuat, quã amicorum affectus. Epi. 76.

Theodoricus episcopus.

Theodoricus Coloniensis ecclesiæ pontifex, prudentia & authoritate inter electores imperij facilè princeps, quærenti Sigismundo Cæsari, quónam pacto felicitatem consequi posset? Inter mortales, ait, frustra requiris. Petenti rursum, ad cœlestem illam quo itinere pergeret? Rectà, inquit. Instanti tertiò, quid agens rectà vaderet? Si vitam tuam ita institueris, dixerísque, inquit, vt facturum te promisisti, dum calculus, aut podagra, siue alia valetudo aduersa acrius te oppressit. Docuit autem morbum monere nos ad capessendam meliorem vitam. Æneas Syluius libro 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Vide Apoph. de Morbis, Sanitate, & bona Valetudine.

De æmulatione.

Ethocles Lacedæmonius.

DICEBAT, duos Lysandros Spartam ferre non posse. Et Archestratus Atheniensis, duos Alcibiades in

in ciuitate Athenienſium tolerari non poſſe. Adeò, tametſi diuerſi & contrarij, tamen erant intolerabiles. Ælianus lib. 11. de Varia hiſt. Plutarch. in Lyſandro & Alcibiade.

Ariſtoteles.

Quum Xenocratis æmulatione aperiiſſet ſcholam hoc carmen vſurpauit.

Αἰσχρὸν σιωπᾶν, Ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν. id eſt, Silere turpe, ac Xenocratem pàti loqui. Alij pro Xenocrate, ponunt Iſocratem. Laër. l. 5. c. 1.

Alexander.

Quum ei datum eſſet ſcriniolum, quo nihil inter opes Darij pretioſius pulchriúſve repertum eſt, & quæreretur in quem vſum deſtinandum eſſet: aliis aliud ſuadentibus dixit, Huic optimè ſeruandus dabitur Homerus: ſentiens, nullum eſſe theſaurum illo pretioſiorem. Ita viſum eſt iuueni, qui ſe totum ad exemplar Achillis componebat. Plut. in Alexand.

Plutarchus.

* Vt non eſt verus amor qui caret zelotypia: ita nemo amat vehementer virtutem, niſi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. In moralibus.

Vide apoph. de Imitatione.

De Aenigmatibus.

Cicero.

HORTENSIVS orator defenſionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argenteam. is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixiſſet, Non didici ſoluere ænigmata: Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota eſt fabula de monſtro Sphinge, quæ præmiis propoſitis edebat ænigmata: non ſoluentibus autem, mors erat præmium. Plut. in Romanor. apoph.

Idem.

Idem orator ænigmate luſit in matrem Pletorij, qui Fonteium accuſabat, dicens eam, dum viueret, ludum, mortuam magiſtros habuiſſe: notans, quòd dum viueret, infames ad eam fœminæ commeare ſolebant: poſt mortem verò bona eius venibant. Sermo videtur & abſurdus, & præpoſterus. Nam qui ludos habent ipſi magiſtri ſunt, & diſcipulos habent. Magiſtri autem dicuntur non ſolùm qui docent, verumetiam qui regunt. Eraſm. lib. 4. apoph.

Plutarchus.

* Si quis huiuſmodi ænigma componat, Quid ſit quod oderit ſimul & amet, fugiat & perſequatur, minetur & ſupplicet, iraſcatur & miſereatur, deſinere velit ac nolit, eadem re maximè tum gaudeat, tum triſtetur? Hîc ſanè ſcirpus ægrè ſolui & conciliari poſſet. Porrò ſphingis ænigma permulta quoque confićta habet. Non enim reuera tripes eſt ſenex, ſi baculo innitatur: neque infans eſt quadrupes, quia greſſus molles & infirmos manibus fulcit. Amantium autem affectus veri ſunt: amant, oderunt, eundem abſentem deſiderant, præſentem metuunt, adulantur, conuitia ducunt, &c. Stobæus, ſerm. 62.

Vide infra, Argutias Dialecticas, & Sophiſmata.

De æqualitate.

Themiſtocles.

IS facilitate morum multos ciuium ſibi conciliarat, atque hinc popularem potẽtiam eſt adeptus. Itaque cuidam ipſum admonenti, Bene principatum geres Athenis, ſi cunctis æqualis & cõmunis eſſe voles: reſpondit, Nunquam ei ſellæ inſederim, vnde nihilo plus à me ferrẽt amici quã alieni. Plut.

Diogenes.

Diogenes.

Pecuniis si quando egeret, eas ab amicis accipiebat. At cùm à quibusdam ob id suggillaretur, quòd præter philosophi dignitatem, mendicorum more peteret: Imò, inquit, non peto, sed repeto. Repetimus autem mutuum, aut depositum. Amicus autem egenti amico dans, non donat, sed reddit potius id quod amico debet: quoniam amicorum omnia debent esse communia. Laert. lib. 6.

Epicurus.

Is mirum in modum Pythagoræ institutum improbabat: qui cùm doceret, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune, dicens id esse diffidentium verius quàm amicorum. Nam si quis verus est amicus, nihilominus habeo pro meis, quæ ille possidet, quàm si deposuisset. Qui diffidit autem, aut non est verus amicus, aut dubitat de animo alterius. Erasm. lib. 8. Apoph.

Plato.

Felicem & beatam esse eam ciuitatem inquit, in qua istæ voces, Meum & Non meum, proferri non audiantur: eo quòd communibus, quoad fieri potest, rebus, quæ quidem alicuius æstimationis sunt, vti ciues debeant. Sed multo magis huiusmodi vox è connubio eximenda est. Plutarch. in nuptialibus præceptis, & Stob. serm. 72.

Idem.

* Serui & domini, inquit, amici nunquam erunt. Nec probi nec improbi, etiam si æqualibus afficiantur honoribus. Inæqualibus etiam æqualia inæqualia fiunt, nisi mensuram accipiant. Nam propter hæc vtraque seditionibus replentur Respublicæ. Verus enim priscus ille sermo, ab æqualitate amicitiam procreari, &c. lib. 6. de legib. Stob. serm. 42.

Leo.

Leon Furycratidis filius interrogatus, in qua tandem vrbe aliquis possit tutò vitam agere: In ea, inquit, quam qui incolunt, neque plus possident, neque minus: & vbi iustitia viget, iniustitia imbecillis est. Grauiter admonuit, æqualitatem esse pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem seditionis esse seminarium: nec ibi locum esse iustitiæ, vbi vt quisque potentior est, ita licentius opprimit imbecilliorem. Plut. in Laconicis apoph.

Lycurgus.

Interrogatus, quomodo liceret hostium insultum effugere, Si, inquit, nec alius alio plus requirat. Quo dicto docuit, tutiores esse eos ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex inæqualitate concordia. Plutarch. in loco apoph.

Idem.

Quoniam intelligebat æqualitatem & ad frugalitatem, & ad concordiam in primis conducere, fecerat nouam agrorum partionem, & in singulos ciues æquam portionem distribuerat. Fertur itaque, cùm dein ex peregrinatione rediens iter faceret peragrū recens demissum, conspiceretque manipulorum aceruos ordine positos & æquales, delectatus eo spectaculo, cum risu dixisse comitibus: Vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserint hæreditatem. Bono principi nihil iucundius est ciuium concordia, rursum tyranno nihil formidabilius. Plut. in Lycurgo.

Idem.

Quum statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est conuiuia publica. Percontanti verò cur ea constituisset, sic, vt in singulis conuiuiis pauci cum armis discumberent:

discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis: & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitqué inter omnes potus ac cibi æqua portio. Denique non solùm in esculentis & poculentis, verùm ne in strato quidem aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. Plut. in Lacon.

Curius.

Deuictis Sabinis, cùm ex Senatusconsulto ei ampliaretur agri modus, quem consummati milites accipere solent, recusauit, & gregalium portione contentus fuit, dicens: esse malum ciuem, cui non esset satis, id quod cæteris esset satis. Plinius Iunior cap. 33. de viris illust.

Plura pete ex apoph. Amicorum omnia communia.

De ærario & fisco.

Traianus Imp.

FIscum, lienem vocare solebat, quòd eo crescente reliqui artus omnes tabescerent. Langus in Nicephori annotationibus.

Constans Imp.

Dicere solebat, opes publicas melius priuatis pluribus haberi, quàm in vnum principis claustrum reseruari. Eutrop.

De affabilitate.

Demonax.

CVidam sciscitanti, quomodo delegatam sibi prouinciam administrare commode posset, respondit: Si minimum loquens, plurima audies. Hoc dicto princeps iubetur, & æqua & iniqua audire. Erasm. libr. 8. apophthegm.

Hortensius.

Ob cultum mundiorem, ac gesticulationes in dicendo molliores crebro malè audiebat, in ipsis etiam iudiciis. Sed quum L. Torquatus, homo subagrestibus moribus, dum apud consilium de causa Syllæ quæreretur, non iam histrionem illum diceret, sed gesticulatricem, Dionysiámque, notissimæ saltatriculæ nomine compellaret, tum voce molli demissáque Hortensius, Dionysia (inquit) Dionysia malim equidé esse, quàm quod tu Torquate, ἄμουσος, ἀπροσδιόνυσος, ἀπρόσιτος, id est, inelegans, agrestis, aditu difficilis. Periculosè maledicit alteri, cui vel idem, vel simile, vel diuersum, sed deterius vitium potest obiici. Erasm. lib. 6. apoph.

Titus Vespasianus.

Admonitus ab amicis, quòd plura polliceretur interpellantibus quàm præstare posset: respondit, Non oportet quenquam à Cæsaris colloquio tristem discedere. Sueton. in eius vita.

Hadrianus Imp.

In colloquiis etiam humilimorum mirè ciuilis erat: cósque detestari solebat, qui hanc humanitatis voluptatem ipsi inuiderent, hoc prætextu quòd dicerent principis maiestatem vbique seruandam. Dion.

De affabilitate neglecta.

Aristippus.

QVum aliquando Dionysium interpellaret pro amico, nec ille preces admitteret, prostratus cœpit amplecti pedes regis, & impetrauit. Id factum quum quidam velut abiectius, quàm vt philosophum deceret, reprehenderet: Non ego, inquit, sum in culpa, sed Dionysius, qui aures habet in pedibus. Ingenium iuxta promptum, & ad faciendum, & ad excusandum

quidlibet.Laert.lib.2.cap.8.

Legati Laced.

Venerunt aliquando Lacedæmonij ad Lygdamin tyrannum, legatione fungentes: sed quum ille variis causationibus frequenter distulisset colloquendi copiam, tandem post omnes excusationes dictum est, illum parum firma esse valetudine, sed languere nonnihil. Legati responderunt: Per Iouem, non venimus huc cum illo luctaturi, sed colloquuturi. Plut.in Lacon.

Græca mulier.

Anui cuidam paupercula Philippum appellanti, vt causam ipsius cognosceret, cùm hac flagitatione frequẽter obstreperet illi, respondit, sibi non esse otium. Cúmque anus inclamasset, Proinde ne rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, non illi solùm præbuit aures, verum etiam alios audiuit. Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori: sed Philippo Macedoniæ regi tribuit. Plut.in apoph.regum & imperator.

De affectatione verborum.

Anicula.

ANicula Theophrasto licitanti quiddam, ídque admodum Atticè: Hospes, inquit, non vendo tanti: Notans illum, quasi non esset Atticus natura, qui supra modum affectaret atticismum. Id enim solent hospites, dum in aliena lingua volant videri diserti. Erasm.6 apoph.

Fauorinus.

Ad adolescentem priscarum & iam obsoletarum vocum affectatorem: Curtius, inquit, & Fabricius dilucidè cum suis fabulati sunt: neque Auruncorum, Sicanorum, aut Pelasgorum, qui primi Italiam incoluisse leguntur, sed ætatis suæ verbis locuti sunt: tu verò perinde quasi cum matre Euandri nũc loquaris, verbis iam olim desitis vteris. Quod si intelligi non vis quæ loqueris, non hoc abundè consequêris tacens? Eras.Rot.lib.6.apoph.

Melanthus.

Melanthus interrogatus quid sentiret de tragœdia Diogenis: Non vidi, inquit. Notauit affectationem Diogenis in scribendo, quę sæpenumero non minima obscuritatis causa est. Plutar. in libro περὶ τοῦ ἀκούειν.

Pacatus.

Oscus Rhetor quidam clarissimus, cùm adeò loquendo [illegible] & scribendo affectaret, vt nil absque schemate proferret, Pacatus obuiam ei veniens dixit: Poteram dicere. Aue Osce. Irrisit hominem affectatorem, salutatione affectata. Vsus est enim occupatione affectata, præter omnem necessitatem. Eras.lib.8.apoph.

Plato.

Polus sophista cùm daret operam vt nimis affectatè loqueretur, atque hinc immodicè gloriaretur, Plato hominem sic taxauit: O Pole, vt te tuo alloquor modo. Polus autem Græcè sonat pullum equinum. Voluit autem taxare hominis affectatè loquentis arrogantiam. Laert.lib.3.

Demonax.

Quum interrogasset quendam, que is verbis nequaquam vulgaribus respondisset: Ego, inquit, amice, te nunc interrogo: at tu perinde respondes, quasi viueret adhuc Agamemnon. Eras.lib.8.apoph.

Idem.

Quendam Rhetorem audiens in loquentem, Hora nimium iaculantis aduenien regionem herbis defectam reddidit: Non desines, ait, mecum cum turba agere: Notauit autem his verbis, sermonem hominis plus satis affectatum. Plut.in Roman.apoph.

Idem.

Idem.

Phauorini dictionem vt nimium compositam solebat arguere ridiculè, quòd cùm ille ægrè tulisset, ait: vt philosophum vestis neglectior, ita oratio decet inaffectata. Eras.l.8.apopht.

Augustus Cæsar.

Mecœnas cùm verbis affectatis scribere soleret, ab Augusto hac valedictione derisus est: Vale mel gentium, melcule ebur ex Hetruria, laser Aretinum, adamas Supernas, Tiberinum margaritum, Cilneorum smaragde, Iaspis figulorum. Berylle Porsennæ, &c. Macrob.lib.2.cap.4.

Cicero.

M.Lepidus cùm Romæ in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, ait Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit autem Lepidus schema vocum similiter desinentium. At satius erat schema perdere, quàm Senatum offendere. Eras.lib.4.Apophtheg.

De affectibus humanis.

Thales.

THales Milesius interrogatus, quisnam felix dicendus esset? Qui corpore, inquit, sanus est: animo verò [illegible]. Sensit vir sapientissimus, affec[illegible] esse animi morbos. Laert.

Aristonimus.

* Gubernatores se ventorum mutationibus accommodant, & viri sapientes animi affectibus. Stobæus.

Antoninus Pius.

Quum M.Antoninus fleret educatorem suum mortuum, & adolescens ab aulicis ministris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutricium: Permittite, inquit Antoninus Pius. Illi vt homo sit: neque enim vel philosophia, vel imperium tollit affectus. Eras.lib.6.apoph.

M. Antonius Verus.

Iamiam moriturus, cùm suos ad grabbatum stare, dolere, atq; angi videret: Humanum est, inquit humanis casibus ingemiscere: multóque magis, misericordiam prouocare, quæ oculis vsurpantur. Sensit autem hominem non lignum aut lapidem esse, qui nullis rebus afficiatur, sed animal, quod affectibus misericordiæ tangatur, & compatiatur etiam. Herodianus. lib.1.

Philo.

* Vis ignis absumit obiectam materiam, & affectus excandescens abligurit corrumpítque quicquid inuenit obuium. libr. de cognitione quærenda erudit.

De affectibus priuatis.

Themistocles.

THemistocles Atheniensis, filium suum, quem mater adamabat, atque in deliciis habebat plurimum omnium Græcorum posse, colligebat hunc in modum: Athenienses, inquit, dominantur Græcis, ego Atheniensibus, mihi mater, matri filius. Plut. in Græc.apoph.

Pyrrho.

Quum Pyrrhoni Eliensi philosopho obiurganti sororem Philistam, quidam obiiceret, quòd oblitus esset suæ professionis (docebat enim, omnia esse indifferentia) sic elusit: Non enim inquit, in muliercula declarabitur indifferentia. Laert.lib.6.cap.11.

Cleon.

Cleon, quum reipub. administrationem capessere destinasset, testatus est, se iam omnium amicitiarum vincula velle soluere, quòd amici plerunq; obstarent, ne liceret vbique rectum tenere clauum. Erasm. libr.6.apophthe. ex Plutarch.

De affectibus nostris qui in aliis probantur.

Anonymus.

ALexandro Macedonum regi pirata quidam captus & ad ipsum adductus, rogatúsque quare auderet infesta reddere maria, paucis respondit: Ego cum vnica nauicula pirata nominor, tu cum idem facias magna classe, rex appellaris. Quo dicto Alexander motus, ipsum statim dimisit. Plut. in vita Alexandri.

Alexander.

Quum peritum quendam ex Indis sagittarium cœpisset in fuga, qui per annulum sagittam mittere diceretur, voluit vt artis suæ specimen ederet. Recusantem autem iratus occidi iussit. Verùm cùm iam duceretur ad mortem, dixit sagittarius, se multis iam annis non exercuisse artem suam, eóque timuisse ne erraret. Id vbi delatum est ad regem, quod ignominiæ metu recusasset, admiratus ingenium ambitiosum, dimisit illum donatum: eo quòd mortem appetere maluisset, quàm fama sua videri indignus. Apparet autem ex hac historia nos affectus nostros etiam amare in aliis. Alexander enim cum semper ambitiosus & gloriæ appetens fuerit, similem affectum in sagittario probauit. Vide Plutar. in regum & imp. apoph.

De affectibus frenandis.

Socrates.

QVum post sudorem è palestra collectum videret alios ad potũ confugere, vt sitim explerent, ipse bibere solus noluit. Verùm interrogatus, cur bibere nollet: Ne consuescam inquit, obsequi affectibus. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Iactanti se cuidam, ac dicenti, Viros supero in Pythiis. Ego, inquit, viros, tu verò mancipia. Lusit rursus affinitate vocum, quæ est inter ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat, quicunq; seruirent cupiditatibus: hos philosophia vincere pulchrius est, quàm in Pithiis ludis vincere viros. Laert. lib. 6. Eras. lib. 3. apoph.

Demosthenes.

Sapientis esse dic[illegible], nunquam animo conuiuere, neq; affectibus quoquo modo licetius indulgere, ne effrenati, rationis imperium deserant. Stob.

Agesilaus.

Illud sibi cum primis gloriæ ducere solebat, quòd rex cùm esset, cæterisque consilio prospiceret, nihilosecius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibi imperaret, suique (vt ita loquar) rex esset, id pulchrius esse iudicabat, quàm quod regnum obtineret in alios. Plut. in apoph. Laconicis.

Demonax.

Cuidam seruum suum virgis cæde[nti], Desine, inquit, te seruo tuo simile[m] ostendere. Seruus enim est, qui [sui] affectibus & cupiditatibus imper[are] non potest. Eras. 8. apoph.

Megabates.

Quum Agesilaum adisset aliquan[do] salutandi gratia, ac iuxta Persa[rum] morem osculum offerret. Agesila[us] auertit vultum, ac refugiens oscul[um] ait, Præstantius duco, vt quis sibi [ser]uet suam libertatem, quàm vt aliis [li]bertatem adimat. Intellexit nimi[rum] vir continentissimus neminem esse [li]berum qui cupiditatibus seruiret: [nul]lum imperium esse tam speciosum quàm si quis animo suo posset imper[a]re. Plutarchus in apophtheg. Lac[on.] Eras. lib. 1. apopht.

Plutarch[us]

Plutarchus.

* In magno fluctu non sistitur nauis nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: Sic in magnis rerum procellis summa ratio debet animum cohibere ne ab affectibus auferatur. In Ethicis.

Seneca.

* Vt nullum, inquit animal, nec mite, nec ferũ, paret ratione, quia ratione caret: sic nullus affectus. l.3. de ira.

Cato maior.

Dicebat eum optimum & laude dignum esse imperatorem, qui propriis suis affectibus imperare possit. Plutarch. in Rom. apoph.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex aiebat, si sibi contigisset nasci temporibus quibus Romana Respublica florebat, se constructurum fuisse contrà curiam templum Ioui Positorio, in quo priusquam venirent in senatum patres cõscripti, odium, amorem, ac priuatos affectus omnes deponerent. Allusit ad priscorum morem, qui Iouem multis cognominibus insigniebant, nunc Statorem, nunc Gamelion, nunc Genethlion, nunc Philium, nunc Xenion appellantes. Ac si tam multa possit Iupiter, illud in primis præstandum erat, vt in synodis, in iudiciis, in senatibus, in quibus de Repub. consultatur, nihil haberent momenti affectus priuati. Nam hi sunt qui frequenter & ciuitates & regna bellis committunt, ac peffundabunt denique. Panorm. lib.3. de dictis & factis Alphonsi.

Idem.

Nil inconuenientius esse dicebat, quàm si quis aliis imperaret, qui suis affectibus propriis imperare prius nõ posset. Sentiens, nil perniciosius esse Reipubl. quàm si is qui prauos aliorum affectus coercere debet pœna adhibita, à propriis ipse affectibus vincatur, Panor. lib.2. de rebus gestis Alphonsi.

A. Politianus.

* Dicebat, sicut Tarquinius papauerum summa capita, dum in horto ambularet, baculo decussit, sic semper in animo validioribus affectibus atque potentioribus potissimum esse resistendum. lib. de ira.

De afflictionibus.

Nazianzenus.

* Sol nubibus obtectus lætius postea splendet, & ver post hiemis tristitiam est acceptius, iucundior trãquillitas blanda, & mare quietum post seditiones ventorũ & perturbationes aquarum littoribus allidens: sic post afflictiones nobis vita tranquillior. In orat. de Cypriano.

D. Augustus.

* Boni laborant, quia flagellantur vt filij: mali exultant, quia damnantur vt alieni. In Psal. 93.

Idem.

* Dicebat, Sicut in vno igne aurum rutilat & palea fumat, sub eadémque tibula stipulæ comminuũtur, frumenta purgantur, nec ideo cũ oleo amurca confunditur quia eodem præli pondere exprimitur: ita vna eadémque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat & exterminat. Vnde in eadem afflictione mali Deum detestantur atque blasphemãt, boni autem precantur & laudant. Tantum interest non qualia, sed qualis quisque patiatur. Non pari modo exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat vnguentum. De ciuit. Dei, lib.1. cap.8.

Cyprianus.

* Nisi, inquit, præcesserit pugna, non potest esse victoria, quũ fuerit in pugnæ congressione, victoria tunc datur vincentibus & corona. Nam guberna-

tor in tempestate dignoscitur, in acie miles probatur. Delicata iactatio est cum periculũ non est: conflictatio in aduersis, probatio est veritatis. Arbor quæ alta radice fundata est, ventis incumbentibus non mouetur: & nauis quæ forti compage solidata est, pulsatur fluctibus, nec frangitur, &c. Serm. de mortalitate.

De agricultura.

Aristippi.

ARistippus, cùm ei quidam obiiceret: Tua culpa interiit ager, Atqui melius est, inquit, agrum propter me, quàm me propter agrum perire. Stob.serm.55.

Zeno.

Zeno Stoicus philosophus, cum videret familiarem quendam ex agri laboribus incuruatum & circumflexum: Nisi tu agrum perdideris, inquit, ipse te perdet, Stob.ser.55.

Lycurgus.

Sciens quantum vtilitatis humanæ vitæ agriculturæ suppeditaret studium, agros omnes ciuibus suis diuisit colendos: vt cõcordes inter se omnes simultatem ac prauos affectus deponerent, & simili labore omnes victum quærerent. Plut.in regum apoph.

Lysander.

Quum ad Cyrum minorem, Persarum regem venisset, in hortum ductus, admiratus & proceritatis arborum, & directos in quincuncem ordines, & humum subactam, Cyrum interrogauit, à quo essent arbores plantatæ, & cuius solertiã tam aptæ dimensæ? Cui respondens Cyrus, ait: Atqui ego ipse sum ista dimensus, mei sunt ordines, mea descriptio, mea enim manu sunt satæ. Tum Lysander purpuram ornatúmque Persicum multo auro intuens, dixisse fertur: Rectè Cyre te beatum ferunt homines, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est. Cic. in Caton.

Artaxerxes.

Mises Artaxerxi Persarum regi malum punicum cùm in vanno obtulisset, Rex magnitudinem eius admiratus, interrogauit, è quónam horto depromptum hoc donum afferret? Illo verò respondente, domo sua & ex suis agris, gauisus rex supra modum, missis regiis muneribus virum ornauit, & Per solem, inquit (ita enim Persæ iurare solebant) iste homo tali curatione & ægriculturæ diligentia, potest etiam ciuitatem (meo quidem iudicio) ex parua ampliorem reddere. Videtur autem innuere, non tantùm agros, sed omnes res, cura & sufficienti opera, & indefesso labore, contra naturam etiam meliores & præstantiores effici posse. Ælian.l.1. de Var.hist.

Gelo Syracusanus.

Suos ad agriculturæ studium adhortabatur, partim, vt agri ad vsum hominum meliores redderentur, partim, ne otio torpescerent. Plutarch. regum & imperatorum apoph.

Myson.

Octeus, quum Mysonem Cheneum se sapientiorem conueniret, cum reperit æstate stiuam aratro aptantem. Dicenti autem eo, non esse tempus arandi: Satis, ait Myson, tempestiuum est, ad parandum nobis victum. Bruson.lib.1.cap.8.

Faraotes.

Faraotes Indorum rex, Apollonio de eius victu sciscitanti: Ego, ait, palmarum fructibus aut oleribus pscor, aut quæ præbent mihi arbores, quas ego his manibus colo. Bruson.li.1.c.

Socrates.

* Amalthææ cornu interpretatus est ad huiusmodi similitudines accommodando. Amaltheam quidem significare

ficare illum qui minimè μάλθων, id est dissolutus, sed gnauus & operarius esset, bona omnia consequuturum. Per cornu verò bouis, quod animal est laboriosissimum, virum operariũ innui. Botros autem & similia in cornu esse, quoniam omnia quorum egemus, in agricultura insunt: quamobrẽ gestantes ipsum bonus genius bonáque fortuna introducuntur. Stob. serm. 54.

Anonymus.

* Pulchrè ille quidem, qui agriculturam aliarum artium parentem atque nutricem appellauit: qua bene habente cætera valeant: neglecta verò, terra maríque iacent omnia. Xenophon. in œconom. Stob. serm. 54.

Attilius Regulus.

Is aiebat, neque fœcundissimis locis agrum insalubrem parandum, neque effœtis saluberrimum. Frustra salubris est locus, vbi peritur fame: & frustra fertilis est, vbi non licet viuere. Erasm. lib. 6. apoph. ex Liuio.

Scipio Nasica.

Candidatus in ædilitatis petitione cum adolescentulo competitore descenderat: cuius quum manum rustico opere duratam tetigisset, interrogauit, Num manibus ambulare consuesset? Id vt populo cognitum est, repulsam petitionis passus est, eo quòd hominem agricolam spreuisse videretur. Brus. l. 1. c. 8.

Cato maior.

Dicebat, fortissimos viros ac strenuissimos milites, ex agricolis gigni miniméque malè cogitantes. Plutarc. & Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat ad rusticos, in re rustica operę parcendum, in agro autẽ emẽdo minimè, quod enim malè emptum est, semper pœnitet. Eras. l. 5. apop.

Idem.

Dicere solebat, pecuniam pedibus compensari: sentiens nimirum, satis sumptuosum esse, ad villam procul dissutã crebrò proficisci: sed hoc impendij pedibus compẽsari, si dominus impiger inuisat fundum suum. Cicero in orat. pro Flacco.

Idem.

Interrogatus, quis esset certissimus agricolæ quæstus? respondit: Si bene pascat. quis proximus? si mediocriter pascat. quid tertium? si bene vestiat. quid quartũ? respondit, Arare, & terram bene vertere. Eras. l. 5. apoph.

Curij Dentati.

Manius Curius, qui Dentatus cognominatus est, nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum distribuisset, magnam verò Reipub. optauit à Diis, ne quando existeret quisquam Romanorum, cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, hominem planè ignauum esse, qui ex hac agri portione non tantùm laboribus se exerceret, vt inde viuere posset. Plinius cap. 33. de viris illustribus.

Cicero.

* Omnium rerum ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agricultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. lib. 1. de offic.

Idem.

* Voluptatibus agricolarum ego incredibiliter delector, quæ nec vlla impediuntur senectute, & mihi ad sapientis vitam proximè videntur accedere. Habent enim rationem cum terra, quæ nunquam recusat imperium, nec vnquam sine vsura reddit quod accepit, licet alias minore, plerunque maiore cum fœnore. lib. de Senectute, vbi plura in agriculturæ laudem.

Domitianus.

Domitianus imperator iussit excidi vineas: quòd studio colendi vineta, negligerentur arua. Sueton.

Diocletianus.

Quum se imperio abdicasset, atque priuatam vitam in villa sua instituisset, ab Herculio atque Galerio ad recipiendum imperium rogatus, tanquam pestem aliquam detestatus, respondit: Vtinam Salonæ possetis visere olera nostris manibus instituta, profectò istuc tentandum nunquam iudicaretis. Fuit autem Diocletiani villa haud procul à Solonis, vbi priuatus consenuit. Eutropius, & Cuspinianus.

Vitruuius.

Natus infans sine nutricis lacte non potest ali, neq; ad vitæ crescentis gradus perduci: sic ciuitas sine agris & eorum fructibus in mœnibus affluentibus non potest crescere: nec sine abundantia cibi frequentiam habere, populúmque sine copia tueri. lib. 2. de architect.

De alea.

Plato.

ADolescentem, quòd lusisset alea, grauiter increpuit, qui quum dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At paruum non est, inquit, assuescere. Laert. lib. 3.

Alexander.

Quosdam ex amicis mulctauit, quòd in ludo aleæ sensisset eos non ludere. Siquidem multi sunt qui in hoc ludo velut in re maximè seria versantur, nō enim ludunt qui fortunas suas omnes, interdū & liberos, aleę permittunt arbitrio. Plut. in reg. & imp. apop.

Manius Curius.

Manium Curium accusator eius ad concitandam inuidiam in sipario (id est velaminis genus) pinxerat omnibus locis, aut in neruo nudum, aut ab amicis redemptum ex alea: hoc agens, vt omnibus persuaderet, quàm is esset perditè deditus aleæ. Hoc crimen ridiculè inficiatus est Manius: Ego, inquiens, nunquam vici. Alter intelligi volebat, Curium assiduè lusisse alea, Curius eo torsit, quasi infelicitas esset opprobrata. Non est verisimile, qui frequenter ludit tesseris, nunquam vincere. Refert Fabius.

Cicero.

Memmio cuidam vituperanti Catonem Vticensem, dicentique quòd totas noctes ebrius esset: At illud, inquit Cicero, non addis, cum totos dies alea ludere: ciuiliter excusans Catonem, qui totum diem reipub. negotiis dabat operam nocturnas aliquot horas sumebat laxando animo. Eras. 4. apoph.

Huc refer apoph. de Ludo & Recreatione.

De ambiguè dictis.

Diogenes.

SEruum quendam fugitiuum videns ad puteum sedentem, Vide, inquit, adolescens, ne excidas: ambiguo verbo ludens. Nam excidit, qui in puteum decidit, & ἐκπίπτει, id est, excidit, qui de loco pellitur. Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Interrogatus, quamobrem athletæ nihil sentirent? Quoniam, inquit, suillis ac bubulis carnibus educati sunt. Nam athletæ crassioribus cibis enutriuntur, qui corpori quidem robur conferunt, sed mentis acumen heberant. Vocis autem ambiguitas dedit ioco locum. Nam vt Græcis αἰσθάνεσθαι, ita Latinis sentire, tam ad animum quàm ad corpus pertinet. At percontator ille quærebat, quid esset causæ, cur athletæ veluti sensu carentes, non offenderentur plagis: Diogenes animorum stuporem notare maluit. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum mentio fieret de puero stuprato,

prato, Diogenes, interrogatus cuias esset, lusit ex ambiguo dicens, Tegeates: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum idem est quod lupanar. Ibidem.

Ischomachus.

Quum mendica quædam ventris tormina pateretur, ac medicus percontaretur, num haberet in ventre? Qui potest, inquit, quum triduò nihil comederit? Et huius dicti festiuitas iucundior est Græcis, quibus in ventre habere dicitur, quæ fert vterum. Nam id medicus percontabatur, an esset grauida. Eras. lib. 6. apoph.

Stratonicus musicus.

Quendam qui malè cecinerat rogauit, cuius esset cantio? quum ille respõdisset, Carcini: multò magis, inquit, quàm hominis. Carcinus enim Græcè cancrum sonat. Est autem eadem vox cantoris cuiusdam nomen, quem notant Græcorum prouerbia. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum trabes delapsa quosdam è cõuiuis occidisset, dixit, ἄνδρες, δοκῶ εἰσι θεοὶ, εἰς δὲ μὴ εἰσὶ δοκῷ εἰσι. Id Latinè reddi non potest: iocus est ex amphibologia. δοκῶ sonat trabi, si subscribas iota: & sine hac, sonat opinor: Viri, opinor dij sunt, quòd si non sunt, trabi sunt. Nisi fortè δοκοί legendum, acuto accentu, vt intelligas trabes sunt. Eras. 6. apoph.

Idem.

Quum Satyrum accepisset apud Ilium peregrinari, festiuiter in illum torsit illud prouerbio iactatũ, In Ilio semper mala: ludens ex ambiguo vocis. Aliter enim mala dicuntur, quæ misera tristiáque sunt, aliter homines mali. Eras. 6. apoph.

Idem.

Polyidæ glorianti, quòd discipulus ipsius Philopas canendo vicisset Timotheum: Miror, inquit, si ignoras, quod discipulus tuus condit decreta, Timotheus autem leges. Iocum captans ex ambiguo vocis. Nomos enim Græcis & legem sonat, & modulos cantionis. Eras. ex Athenæo.

Philoxenus.

Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto sermone quòd turdi magno venderentur, quum fortè adesset Coridus, qui malè audiebat, quòd corpus suum ad quæstum prostituisset: Atqui ego, inquit, memini fuisse tempus, quo Coridus obolo parabatur: ludens ex ambiguo, nam corydus etiam auiculæ nomen est. Eras. 6. apoph.

Demonax.

Demonax in Herminum Peripateticum qui semper in ore habebat decem Aristotelis Categorias, ita lusit: Equidem arbitror Hermine, te non indignum decem Categoriis. Iocus est ex ambiguo vocis Categoriæ Græcis vel prædicamenta dicuntur, vel accusationes. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum, dicerétque, Salutat te, ô Demonax, filius meus: Pulcher est, inquit, & te dignus, & matri non absimilis. Vtrunque autem poterat dici in laudem. Nunc autem patrem notauit ex filij effœminatis moribus, & matri similem dixit mollem & deliciis euiratum. Ibid.

Lais Corinthia.

Cuidam amatori, qui misso sigillo iubebat illam venire: Non possum, inquit, lutum est. Olim terræ genera signabant, at illa lutum esse dixit, quasi oblutum viarum non posset accedere. Luteum sigillum nihil morabatur, argentum quærebat. Erasm. 6. apoph.

Philip-

Philippus Macedo.

In acie vulneratus circa clauiculam eum decumberet lecto, & medicus à quo curabatur, subinde præmium efflagitare: Sume, inquit rex, ipsemet, habes enim clauem in tua potestate: ludens ancipiti voce: κλεὶς enim Græcè & clauem sonat, qua aperitur cista, vel ianua domus: & cõmissuram quoque humeri cum pectore. Plutarc. in apoph. regum & impp.

Clitophus.

A Philippo donatus equo saucio, vendidit: & ab eo pòst interrogatus, vbi nam esset equus? Ex vulnere, inquit, illo confectus est. Ludens ex ambiguo, nam πέπραται sonat venditus est, & confectus est. Eras. 6. apoph.

Afer orator.

In quendam patronum imperitum, sed splendido vestitu se venditantem litigatoribus, lepidè dixit: Homo in agendis causis bene vestitus. Lusi ab inexpectato: nam auditor pro vestitus expectabat, instructus, aut exercitatus. Eras. 6. apoph.

Philippus orator.

In maleolentem, Video, inquit, me à te circunueniri, sentiens, se malo odore vndique oppleri. quum circunuenire dicatur, qui dolo fallit. Eras. 6. apoph.

Idem.

Causam agens, quum pusillus testis prodisset, Licétne, inquit, rogare? Quũ quæsitor properans dixisset, Licet, modò breuiter: hic Philippus, Non accusabis, perpusillum rogabo. Primũ in testem risus obortus est, sed mox in iudicem Lucium aurificem conuersus, qui sedebat ipso teste breuior. Eras. 6. apoph.

Curtius.

Curtius eques Romanus delitiis diffluens, quum apud Cæsarem cœnaret, macrum turdum sustulit è patina? eúmq; tenens interrogauit Cæsarem, licerétne mittere? cúmq; is respondisset: Quid ni liceat? ille protinus auem misit per fenestram, iocum arripiens ex ambiguitate verbi. Nam cibus è cõuiuio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat solenne: & mittitur, quod abiicitur. Eras. lib. 4. apoph.

Cicero.

Quum Cicero in Pompeij castra venisset, dicentibus, Serò venisti. Minimè, inquit, serò, nam nihil hîc adhuc parati video. Allusit ad eos, qui serò veniunt ad conuiuium. Iocus est ex ambiguo. Serò venit qui tardè venit: & serò, qui post tempus. Plutarc. in Rom. apoph.

Idem.

Quum Faustus Syllæ filius ob æris alieni magnitudinem supellectilem suam proscripsisset: Hanc, inquit, proscriptionem magis approbo, quàm paternam. Lusit ambiguo verbo. Proscribitur res, quæ in auctione venum exponitur: & proscribuntur homines, a quouis iugulandi, quo crudelissimo genere Sylla quamplurimos ciues proscripserat. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

In Isauricum ita lusit: Miror quid sit, quòd pater tuus, homo constantissimus, te nobis varium reliquerit. Iocus ex ambiguo vocis. Nam varius dicitur, parum animo constans, varius item, qui vestigiis plagarũ notatus est. Vulgatum autem erat, hunc Isauricum aliquando à patre cæsum loris. Inde illud M. Cælij prætoris non dictum, sed factum: cuius quum sellam curulem consul Isauricus fregisset, alteram posuit loris intentam, tacitè minitans illi, atque exprobrans, quod à patre loris cæsus esset. Eras. 4. apoph.

Idem.

C. Cæsari in senatu enixè defendenti causam filij Nicomedis, beneficiáque regis

regis in se commemoranti: Remoue, inquit Cicero, isthæc oro: quoniam notum est quid ille tibi, quid tu illi dederis. Iocus est ex ambiguo verbi. Nam dat, qui confert beneficium: & dat mulier quæ sui facit copiam. Vnde illud Martialis,

Vis dare, nec dare vis.

Malè audiebat Cæsar, quòd in Bithynia Nicomedi regis fuisset obsequentior, quàm pudicitiæ leges postulant. Eras. 4. apoph.

Idem.

Quum mater M. Bruti Seruilia pretiosum ære paruo fundum abstulisset à Cæsare, qui bona ciuium subiiciebat hastæ, ita iocatus est Cicero: Et quidẽ, inquit, quo melius emptũ sciatis, emit hunc fundum Seruilia, tertia deducta. Seruiliæ autem filia dicebatur Iunia Tertia, eadémq; C. Confidij vxor, lasciuiente dictatore tam in matrẽ quàm in filiam. Ex ambiguo iocatus est Cicero: potuit enim intelligi, tertia pars pretij detracta. Deducitur autem vxor aut scortum. Erasm. libro 4. apophthegm.

Idem.

Vatinium inimicum, & alioqui sceleratum, M. Tullius audierat obiisse diem: post, quum rursum audisset illũ viuere, Malè pereat, inquit, qui malè mentitus est, significans, Vatinium indignum qui diutius viueret. Omne mendacium malum: sed hoc mendacium bis erat malum, quia bonos viros in falsum gaudium coniecerat. Dictũ tamen erat ambiguum, quod dici poterat & de illo quem mori nolles. Plut. in Rom. apoph.

Crassus.

Quum Brutus iunior fundos ædésq; paternas luxu prodegisset, & in his etiam thermos, & in sermone quodam diceret se frustra sudare, Non mirum, inquit Crassus, nuper enim existi è balneis. Lusit ex ambiguo. Exit è balneo, qui lauit: & exit, qui vendidit, alterique cedit. Eras. lib. 6. apoph.

L. Galba.

L. Galba scurra, cuidam pilam negligenter petenti: Petit, inquit, tanquam Cęsaris candidatus. Huius competitores negligentius ambiebant, vel qui metuebant Cæsarem repulsæ impatientem, vel quia desperabant se assequuturos tali competitore, vel quia sic illi blandiebantur. Iocus est ex ambiguo, petitur pila, quæ repercutitur: & petitur magistratus. Erasm. 6. apoph.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis cõtumeliosè interroganti. Quid fers Cincole? Vt emas, inquit, si vti velis. notans illum, quòd donatis & commendatitiis rebus vti gauderet. Allusit autem ad illud decantatum in primis. Emere malo quàm rogare. Ad hæc amphibologia est in verbo, Ferre. fert enim qui promulgat legem: & fert qui portat aliquid venale. Eras. 6. apoph.

Plancus.

Plancus in iudicio amici, cùm molestum testem destruere vellet, interrogauit sutorem quendam, quo se artificio tueretur? ille vrbane respondit Gallam subigo. Habetur autem hoc sutorium instrumentum, quòd non infacetè in adulterij exprobrationem ambiguitate conuertit. Nam Plancus in Meuia Galba nupta malè audiebat. Macrob. lib. 2. cap. 2. Saturn.

Vespa Terentius.

Titius quidam studiosè pila ludere solebat, sed idem noctu signa sacra frangere putabatur. Hunc quum gregales in campo desiderarẽt, Vespa Terentius hoc colore excusauit, vt diceret illum fregisse brachium. Nam diuorum imagines brachiis gestabant

donaria.

donaria. Huc allusit Vesp. Erasm. lib. 6. apoph.

Proculeius.

Quærebatur de filio, quod expectaret mortem patris: quúmque filius respondisset, Ego verò non expecto: Imò, inquit, rogo vt expectes. Detorsit verbum in contrarium sensum. Expectat mortem patris, qui inhiat: & expectat, qui non accelerat mortem patris. Fab. lib. 9.

Aug. Cæs.

Olim erat magna sepulchrorum religio, eáque pars agri quæ sepulchro erat dicata, non proscindebatur aratro. Vectius itaque quum nihil hac religione deteritus patris monumentum exarasset, Augustus facetè iocatus est, Hoc inquiens, est verè patris monumentum colere. Rursus lusit ancipiti verbo. Colimus ea quæ veneramur, & colitur ager aut aliud simile. Gemina fuisset amphibologia, si pro monumento dixisset memoriam, quòd ab illo dictum arbitror. Siquidem eorum memoria nobis sacrosancta dicitur, quo vita defunctos veneramur: & memorias, ad Græcorum imitationem, vocamus defunctorum monumenta. Eras. libro. 4. apophth. ex Suetonio Tranquillo.

Idem.

Quum plerique rei quos Seuerus Cassius accusabat, absoluerentur, & is cui Cæsar forum extruendum locaret, diu traheret illum operis expectatione: Vellem, inquit Cæsar Augustus, vt Cassius & forum meum accusasset. Iocatus est ambiguo verbo, nam absoluitur, quod perficitur, & absoluitur, qui à causa liberatur, absoluit opus architectus, & rerum iudex absoluit. Erasm. lib. 4. apoph.

Romani.

Quum ex oratione Neronis, qua in Vindicem perorabat, recitaretur in senatu, daturos pœnas sceleratos, ac breui dignum exitium facturos: exclamatum est ab vniuersis, Tu facies, Auguste. Quæ vox bifariam potest accipi: Tu facies vt dent pœnas aut tu dabis pœnas. Suetonius in Nerone.

De ambitione.

Plato.

Dicitur ter nauigasse in Siciliam, nec sine periculo, nec sine cauillis obtrectantium. Molon itaque, qui gerebat hostilem in Platonem animum, negabat non esse mirum si Dionysius esset Corinthi, sed si Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat necessitas. Platonem inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur. Et tamen Dionysium esse Corinthi adeò mirabantur omnes, vt iam abierit in prouerbium de re inexpectata & incredibili. Laert. lib. 3.

Idem.

*Ciuitas in qua ciues ad expetendos magistratus minimè ambitiosi sunt, optimè & procul à seditionibus permanet: contra verò quæ aliter affectos habet ciues. lib. 7. de legibus.

Phauorinus.

Homines partim esse ridiculos, partim odiosos, partim miserabiles dixit: Ridiculos quidem, qui ambitiosè ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur. Miserabiles autem, qui spe falluntur. Stob. serm. 2.

Theages.

*Contentio honorum, seu ambitio, oriuntur ex vi irascibili: quæ cùm in excessu fuerit, gignit feritatem. Stob. serm. 1.

Thucydides.

* Non solum ambitio & gloriæ studium expers est senectutis, sed magis (quod populare & ciuile est) quale formicis

micis etiam & apibus) ad finem vsque vitæ perdurat. Plutarch. Stob. serm. 43.

Aristoteles.

* Plurimę seditiones in ciuitatibus, ambitionis culpa oriuntur: de honoribus enim nō quilibet, sed potentissimi quique contendunt. Stob. serm. 43.

Themistocles.

Cùm aliquando theatrum peteret, interroganti cuidã cuius vocem esset libentissimè auditurus? Eius, inquit, à quo artis meæ quàm optimè canerentur. Ingenuè fassus est, se magno glorię studio teneri. Solebant enim olim Musici, in publico virorum illustrium laudes canere. Plutarch. in eius vita.

Idem.

Themistoclem ferunt virtutum stimulis agitatam, & ob id noctes inquietas exigentem, quærentibus, quid ita eo tempore in publico versaretur, respondisse, Quia me trophæa Miltiadis de somno excitant. Marathon nimirum animum eius, & Arthemisium, & Salanis, naualis gloriæ fertilia nomina illustranda tacitus facibus incitabant. Plutarc. in Themistocle. Valer. Max. lib. 8. cap. 13.

Timon.

Timon, qui cognomine Misanthropos dictus est, elementa malorum vocabat Auaritiam & Ambitionem: eo quod ex horum vitiorum fonte, cętera vitia omnia prouenire ac manare viderentur. Timonis dicterium recitat Stob. serm. de Iniustitia.

Socrates.

*Timidus patriam, ambitiosus verò substantiam paternam deserit. Stob. serm. 4.

Epaminondas.

Lacedæmoniis bello victis, ac multo sanguine fuso iam fugatis, cùm audiret, illos eius belli calamitatem extenuare, vt palàm fieret omnibus quãta strages edita esset, non quibuslibet permisit cadauera interfectorum tollere, sed vt quæque ciuitas sua auferret, & ita factum est, vt appareret plusquam 1000. Lacedæmonios interiisse. Plutarch. in apoph.

Alexander.

* Anaxarchus philosophus ex auctoritate Democriti præceptoris innumerabiles mundos esse referens: Heu, me miserum, inquit Alexander, quòd ne vno quidem adhuc potitus sum! Angusta homini possessio gloriæ fuit, quæ deorum omnium domicilio sufficit. Iuuenal. satyr. 10. Plut. de tranquil. anim. Valer. Max. lib. 8. c. 13.

Hipponicus.

Statuam ponere, sacrosanctum patriæ donarium, in animo habebat. Cũ autem quidam ei consuleret, vt a Polycleto fingendam imaginem curaret: respondit, Non se eiusmodi donarium positurum, cuius gloria non ad consecratorem, sed ad factorem esset reditura. Etenim liquere, spectatores in ea statua magis artem & industriam Polycleti, quàm suam liberalitatem & munificentiam admiraturos esse. Ælian. lib. 14. de Var. hist.

Damis.

Cùm Alexander Magnus per literas petiisset, vt Lacedæmoniorum decreto decernerentur ipsi diuini honores, & in deorum numero referrentur: Age, inquit, concedamus Alexandro, si velit appellari Deus. Despectam risit stultam principis ambitionem, qui putaret ab iis posse creari deos, qui ipsi nihil aliud essent quàm homines: aut si hoc non putauit, insigni stultitia falsi nominis vmbra gloriaretur. Plut. in apoph.

Theopompus.

Cum Pylij decretum edidissent, quo Theopompo tribuebantur summi honores, rescripsit: Mediocres honores ipsum tempus auget, immodicos abolet.

aboleᴛ. Hoc animo quid excellentius? quod alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, hoc vltro delatum reiecit, simul & suam declarans modestiam, & amicos admonens, in omni re modum esse optimum. Quin & illud acutè perspexit quæ subitò crescunt in altum, non esse diuturna, quod genus sunt betæ & cucurbitæ: cæterùm quæ paulatim augescunt, ea facere ætatem, veluti quercum & buxum. Plut. in Lacon.

Iulius Cæsar.

* Narrant eum, quum Alpes iam transiisset & præter oppidulum quoddam barbaricum paucis & miseris habitatum hominibus iter faceret, amicis per iocum ex ipso quærentibus, an & hîc de magistratibus essent contentiones, ac de principatu certamina, & potentium æmulationes, serio respondisse, Malle se hîc primum, quam Romæ secundum esse. Rursus cùm in Hispania per ocium res Alexandri gestas legeret, diu cogitabundum ad extremum illacrymasse, & amicis causam quærentibus dixisse, An non dolentem vobis videtur, me cùm id ætatis sim, qua Alexander tot nationibus imperauit, nihil dum memoratu dignum gessisse? Plut. in Cæs.

Agrippa.

Agrippa familiaribus suis dicere solebat, hunc esse morem principum, vt nolint habere quenquam se potiorem. Nam ea quidem, quæ facilem & exploratam victoriam esse videntur habitura, ipsi gerere statuunt: pessima verò quæq; & difficillima aliis committunt. Quod si eueniat vt opportuna negotia aliis mandare cogantur, grauiter ferunt, propter laudem & gloriam eorum qui ea gesserunt, sed sibi ipsi rerum bene gestarum gloriam libenter ascribunt. Xiphilinus in Augusto.

Agrippina.

* Nero, cùm primum natus esset, quidam astrologus prædixit eum regnaturum esse & matrem necaturum. Quod cùm Agrippina mater intellexisset, subitò exclamare cepit: occidat, dum regnet. Præsagio votóque respondit euentus. Sueton.

C. Caninus.

Rutilius & Scaurus cùm competitores essent in consulatu, Rutilius tandem Scauro cessit. Sed Scaurus ambitus Rutilium accusabat, quoniam in tabulis Rutilianis scriptum esset, A.F. P.R. atque interpretaretur Scaurus, Actum fide Publij Rutilij: quasi suffragia Rutilius corrupisset, nec potuisset fieri cõsul Scaurus, nisi ex renuntiatione Rutilij: Rutilius rursus interpretabatur, Ante factum postea relatum: Tum C. Caninius eques Romanus, quum Ruffo adesset, exclamauit, neutrũ illis literis declarari. Id enim significare Æmylius fecit, plectitur Rutilius: id est, Æmylius Scaurus corrupit populum, Rutilius passus est repulsam. Brusonius lib. 1. cap. 15.

C. Cotta.

Caius Cotta in ambitione artifex, dicere solebat, se operam suam, quòd non contra officium rogaretur, polliceri solere omnibus, impartire autem iis apud quos optimè poni arbitraretur. Brus. lib. 1. cap. 15.

Horatius.

Quum rediret ad suos, trium Curiatiorum fratrum quos occiderat spolia gestans, quorum vni desponsa fuerat Horatij soror virgo, illa autem agnoscens sponsi paludamentum, quod ipsa manibus suis confecerat, solueret crines, ac fletu sponsum mortuum inclamaret: Horatius sororem gladio transfigit, dicens, Abi hinc cum tuo præpostero amore, oblita fratrum mortuorum, viuíque, oblita patriæ.

Tantum valuit amor laudis, & patrię gloria. Liuius, & Plin. de vir ill.

Afer.

Afer Didio Gallo qui prouinciam ambitiosissimè petierat, deinde impetrata re, tanquam coactus, quærebatur, vrbanè, Age, inquit, Didi, aliquid & reipubl. causa labora. Brus. libr. 1. cap. 15.

Cicero.

Coci cuiusdam filius ambitiosissimus, cum candidatus in campum descendisset, ac à Cicerone petiisset suffragium, Tullius coquum agnoscens, ait, Ego quoque tibi fauebo. Respexit autem Cicero ad officium hominis, cui ideo fauere cuperet, ne sale perderet offam. Bruson. lib. 1. cap. 15.

Idem.

* Miserrima, inquit, est omnino ambitio, honorúmque contentio. Item. Facillimè impellitur ad res iniustas qui gloriæ cupidus est. Item. Difficile est potestatem cupienti, seruare æquitatem. lib. 1. de Offic.

Cato Vticensis.

Quum M. Octauius, duas habens legiones haud procul ab Vtica, à Catone postularet, vt inter ipsos de imperio statueretur, Cato legatis nihil respondit, verùm ad amicos conuersus, Quis iam miretur, inquit, rem malè gestam esse, quum in ipsa morte in nostris videatis dominandi cupiditatem? Significans, ambitione ducum bellum infeliciter cessisse, Plutarch.

Alphonsus rex.

Dehortantibus amicis, ne ob imminentia pericula bellum pro Ioanna Neapolitanorum regina, contra Martinum pontificem, qui regno eam spoliarat, susciperet: Non abhorreo, inquit, periculum, cum sine labore & periculo nemo vnquam gloriam consecutus sit. Panormit. de rebus gestis Alphonsi. lib. 1, cap. 2.

S. Augustinus.

* Non ferè quisquam est qui careat amore dominandi, & humanam non appetat gloriam. Item. Quoties hominibus præesse desidero, toties Deo meo præire contendo. Comment. in Psalmos.

Idem.

* Diabolus ruit, quia elegit potius præesse, quàm subesse. lib. 14. de ciuitate Dei, cap. 11.

S. Ambrosius.

* Hoc ipso perniciosior ambitio, quòd blanda est consolatricula dignitatum, & sæpè, quos vita nulla delectat, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos. habet enim forensem gratiam, domesticum periculum, & (vt dominetur aliis) prius seruit, curuatur obsequio vt honore donetur, & dum vult esse sublimior, fit remissior. Commentar. in Lucam, lib. 3.

Chrysostomus.

* Quicunque desiderauerit primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo. Nec inter seruos Christi computatur, qui de primatu tractauerit, Homil. 25. in Matth.

S. Bernardus.

* O ambitio, ambientium crux, quomodo omnes, torquens omnibus places? Nil acrius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miseros mortales celebrius negotiis eius. lib. 3. de consideratione.

Plura pete ex apoph. de Gloriæ & Laudis cupiditate, atque Regnandi libidine.

De ambitione ex sordibus.

Socrates.

Animaduertens Antisthenem ambitiosius ostentare vestem laceram

ram & detritam, facetè hominem increpauit, οὐ παύσῃ, inquit, ἀγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν, id est, non desines te nobis comere? Significans, eiusdem esse ambitionis vtilitatem amictus ostentare, & delicato cultu sese venditare. Eras. lib.8.apoph.

Idem.

Alcibiades cum Socrati magnifica misisset munera, & Socrates respuere videretur, Xantippe auida dissuasit, & donum magnificum ac indignum vt non acciperetur esse dixit. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Alij namque videri & laudari cupiunt, dum alios ornant muneribus: alij verò ex eo laudem sibi parare student, quòd propter communem consuetudinem omnia contemnant: & sic omnibus sua innata est ambitio. Erasm. lib.8.apoph.

Idem.

Quum Antisthenes Cynicus pallium haberet pertusum, ídq; obuertens fissuram omnibus daret inspiciendam: Per fissuram (inquit Socrates) pallij tui, video tuam inanitatem. eleganter notans, turpiorem esse ambitionem ex vtilitate cultus, quàm ex amictu splēdido. Atque vtinam inter Christianos non sint multi Antisthenes, qui sub ueste fusca, vili, sordidáque, plus celent gloriæ, quàm alij diuites habent in holosericis ac byssinis. Erasmus libro 3. apoph.

Diogenes.

Quū aliquando perfusus esset aqua, staretque toto distillans corpore, circunstantes aliquot, vt fit, commiserabantur hominē indigna passum. Quibus Plato (nam & is fortè tum aderat:) Si vultis, inquit, commiserari Diogenem, abite: notans in philosopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur spectaculo quoniam delectabatur, felix erat potius quàm miserandus: at si nullo teste perfusus fuisset, tum verè fuisset miserabilis. Laert. lib.6.

Idem.

Rhodios quosdam adolescentes elegantiore cultu conspiciens, dixit, τῦφος οὗτος ἐστὶν, id est, hic fastus est. Rursum, quum vidisset Lacedæmonios substricta tunica parcè sordidéque cultos, ἄλλος inquit, οὗτος τῦφος ἐστὶν, id est, hic alius fastus est. Significans, non minus peccare eos qui ad ostentationem sordidè vestiuntur, quàm qui splendido vestitu sese iactitant. Vnde scitum est illud diui Hieronymi, Pullas æquè vt candidas deuita. Eras. libro 8. apoph.

Plato.

Plato frugalis quidem erat, sed tamen amans mundiciei: contrà Diogenes, sordidus. Itaque calcans Platonis culcitram, præsentibus aliquot Dionysij amicis, quos Plato inuitarat ad conuiuium, dixit, Calco Platonis ambitionem. Mox Plato: At quanta superbia tumes ipse Diogenes, dum alienam superbiam te calcare putas? Hoc ipsum ab aliis narratur lepidius, Diogeni dicenti, Calco fastum Platonis: Calcas inquit Plato, sed alio fastu. Nam hoc ipsum fastus erat, quòd iactabat mundiciei contemptum: & qui sordibus gloriantur, non minus ambitiosi sunt quàm qui splendidè vestiuntur, sed aliter: Turpior est autem ambitio, ex fuco virtutis laudem captans. Socion tamen hoc non ascribit Diogeni, sed Platoni Cynico. Laert. lib.6.

Diogenes.

De seipso dicere solitus est, se implère & ferre tragicas execrationes. Nam erronem se esse, domo & patria carere, mendicum agere, tenui vestitu vti, & in diem viuere. Nihilominus tamen in his non sibi minus placebat, quàm

quàm Alexander in terrarum orbis imperio cum subactis Indis Babylonem reuerteretur. Ælianus libro tertio de Varia historia.

De amicitia, atque amico bono.

Thales.

THales Milesius philosophus dicebat, amicorum absentium ęquè ac pręsentium oportere meminisse. Amicitia enim est animorum coniunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant, nisi tantisper dum vident. Diogenes Laert. lib. 1. cap. 1.

Democritus.

* Probum amicum (dicebat) gaudiis quidem vocatum adesse decet: aduersis autem casibus sua sponte. Item. Veri amici tum suaues amicitias fruitione communi, tum calamitates participatione sua reddunt leuiores. Item. Non posse opitulari amicis, inopię est: nolle autem, malitiæ est signum. Max. serm. de amicitia.

Chilo Spartanus.

Quendam prædicantem se nullos habere inimicos, interrogauit, num vllum haberet amicum? Sentiens, amicitias, & inimicitias inuicem se cõsequi: nec fieri posse, quin qui multos haberet amicos, complures habeat & inimicos. Plut. in apoph.

Pittacus.

* Erga amicos, inquit, esto constans: erga inimicos munitus & cautus. Maxim. serm. de amicitia.

Critias.

* Qui cum amicis versatur omnia ad gratiam & voluntatem illorum faciens, ex pręsenti voluptate inimicitiam facit in posterum. Max. serm. de amicitia.

Socrates.

* Dicere solitus est, nullam esse possessionem pretiosiorem vero bonoque amico. nec aliunde plus fructus aut voluptatis capi. Itaque præposterè facere multos, qui pecuniæ dispendium grauius ferunt quàm amici iacturam: quíque se beneficium perdidisse clamant gratis collocatum. quum eo sibi conciliarint amicum quouis lucro potiorem. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Crœso interrogato, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? Cùm ille respondisset, vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si illos tibi amicos asciuisses. Max. serm. 6.

Idem.

* Dicebat qui fratribus præteritis alios sibi amicos acquirunt, iis esse similes, qui agro suo relicto colunt alienum. Ibid. *

Plutarchus.

* Vasa quidem (inquit) meliora sunt noua: sed amicitia præstat, quò vetustior. Item, Equi bonitatem in bello, amici verò fidem in calamitate iudicamus. Maxim. serm. de amicitia.

Isocrates.

* Amicos probabis ex calamitate in vita, & communicatione periculorum. Aurum enim igne probamus, amicos in aduersa fortuna cognoscimus. Itẽ. Vera amicitia tria requirit maximè: virtutẽ tanquam honestam, & familiaritatem vt iucundam, & vsum tanquã necessarium: nam vbi iudicaris, recipere debes, & congressu lætari, & vti si egeas. Max. serm. de amicitia. Plura vide apud Isocratem ipsum admonit. ad Nicoclem.

Dion Philosophus.

* Quot amicos pararis, tot oculos habes, quibus quæ velis videas: tot au-

res, quibus quæ decet audias: tot consilia, quibus de iis quæ conducunt consultare & prospicere possis. Non enim aliter se habet plurium amicitia, quàm si cui Deus vnũ corpus habenti multas daret animas, quæ omnes illi prouiderẽt & cõsulerent. Max. ser. de amicitia.

Pisonianus Dion.

* Quæ calamitas extra amicitiam non intolerabilis? quæ prosperitas, remota amicitia, nõ iniucunda est? Item. Eum iustè miserrimum iudico, qui in miseriis & calamitatibus multos habet qui lætentur: in rebus autem secundis qui delectetur neminem. Max. eod. serm.

Zeno Cittiensis.

Interrogatus, quid reuera esset amicus? respondit, Alter ego. Laertius. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Admonitus à quodam, ab amicis illi tendi insidias, vt caueret. Quid facias, inquit, sic & cum amicis & cum inimicis habemus consuetudinem? Ab inimicis nobis cauemus, amicis fidimus. Quod si pariter ab vtrisque nobis cauebimus, non est suaue viuere. Laert. lib. 6.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium: Se quidem amicum esse dixit, sed ad aras vsque. Sensit vir prudentissimus, eatenus benefaciendum esse amicis, quatenus iustitia, æquitas, & in Deum pietas permittit. Plut. in apoph. Gellius lib. 1. ca. 3. Brus. lib. 1. cap. 3.

Xenocrates.

Quum Platoni Dionysius diceret. Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum præceptori aderat. Non prius, inquit, quàm hoc: suum ostendens caput. Laert. lib. 4. cap. 2.

Aristoteles.

Rogatus quo pacto amici tractandi essent? Non aliter, inquit, quàm nos ab illis tractari cuperemus. Laert. lib. 5. cap. 1. Brus. lib. 1. cap. 3.

Sextus Philosophus.

* Amicum (dicebat) non diligas vtilitatis gratia. Nam talis amicitia breuis & instabilis est. Item. Amicum ne parato, cui non credis omnia. Maxim. serm. de amicitia.

Dion Syracusanus.

Admonitus vt caueret sibi ab Heraclide & Calippo, quorum fidei plurimùm credebat: respondit, se malle vita excedere, quàm in metu violentæ mortis amicos inimicósque iuxta ponere. Brus. lib. 1. cap. 3. ex Plutarcho.

Phocion.

Nicocli petenti, vt sibi ante Phocionem venenum haurire liceret. Tametsi durum hoc, inquit Phocion, tamen concedendum est ei, cui nihil vnquam in vita negaui. Phocionem Nicocles inter amicos fidissimum vnicè adamarat, eíque molestum erat videre illum morientem. Eam molestiam vt vitaret petiit vt ipse prior biberet. Et hac in re Phocion commodauit amico. Plut. in Græc. apoph. & in Phoc.

Epaminondas.

Dicere solebat, non prius interdiu discedendum è foro esse, quàm si nouũ aliquem amicum ad veteres adiecerit. Ælianus lib. 14. de Var. hist.

Anytus.

Amicum Alcibiadem quum ad cœnam rogasset, ille recusauit: sed domi bene potus, cum famulis paulò pòst irrupit, stánsque ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere, & ad suas ædes deferre: qui ferè dimidium asportarunt. aliis conuiuis autem Alcibiadis violentam superbiam criminantibus, Anytus, dixit, illum humaniter egisse, cui quum totum auferre licuerit, dimidum ipsi reliquisset. Erasm. 6. apoph. ex Plut.

An-

Antalcidas.

Interrogatus, quo pacto quis amicos sibi facere posset? respondit, Si loquatur illis iucundissima, præstet autem vtilissima. Quo dicto innuit, in parandis amicis adhibendum esse primò sermonis comitatem, in officiis autem præstandis vtilitatem. Plut. in Laconicis apoph.

Anonymus.

Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant se quocunque vellet vinculo astringere. quo certius esset amicitiam fore sinceram. Quibus ille: Vna est, inquit de amicitia certitudo, si etiam volentes lædere non possint: nam reliquæ omnes prorsus infirmæ sunt. Conuenit cum illo Chilonis. Sic habendum amicum, vt cogites illum posse fieri inimicum. Erasf. lib. 8. apoph. ex Plut.

Cyrus.

*Quum quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distribuit amicis, interrogatus autem cur sibi nihil reliquisset? Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsis ornatos intuens, maximum mihiipsi ornatum aptatum esse putabo. Maximus, serm. de amicitia.

Darius.

Darius rex quum aperuisset prægrande malum punicum, & quidam ab eo sciscitaretur, cuius rei tantum numerum habere optaret, quantus illic inesset granorum? respondit, Zopyrorum is erat vir bonus ac Dario fidus amicus. Significans, regi nihil prius aut clarius esse debere probis ac fidis amicis. Plut. in apoph.

Alexander.

Darij matrem, vxorem, & sorores captiuas inuisens, vnà cum Hephæstione, hunc, quòd esset eodem ornatu quo rex, corpore etiã maior. Sysigambis Darij mater pro rege adorauit. Eadem ex nutibus adstantium intelligens errorem, perturbata denuò salutauit Alexandrum. Tum Alexander: Nihil est, ô mater, quòd turberis: nam & hic Alexander est. Sentiens, amicũ esse alterum ipsum. Plut. in Alex.

Idem.

*Interrogatus à quopiam vbi thesauros haberet, amicos ostendens, In his, inquit. Maxim. serm. de amicitia.

Idem.

Idem, inter amicos quos habebat præcipuos ac potentissimos, omnium maximè videbatur honorare Craterum, sed omnium maximè diligere Hephęstionem. Craterus enim, inquit, amat regem, Hephæstion amat Alexandrum. Id Græcè iucundius dicitur, φιλοβασιλεύς & φιλαλέξανδρος. Sentiens, Craterum in his quæ ad regiam dignitatem attinebant, pręstare fidum amicum: Hephæstionem, priuato quodam affectu diligere Alexandrum: Pariter itaque licet dissimiliter amantibus, diuersa ratione persoluit præmium. Craterum ornauit dignitate: Hephæstionem ad intimam admisit familiaritatem. Plutarch. in apophtheg. regum.

Idem.

Ilium profectus, Achillis statuam coronans, O te felicem, inquit Achilles, cui viuo talis amicus contigit. loquebatur autem de Patroclo, qui fidissimus Achilli fuit amicus. Plut. in vita Alexandri.

Legati Scytharum.

* Extat sapientissima Scytharum legatorum oratio ad Alexandrum, lib. 2. hist. Q. Curtij dehortatoria à bello. Inter alia autem egregiè dicta & illud occurrit. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris vti. Nam & firmissima est inter pares amicitia: & videntur pares qui non fecerunt

inter se periculum virium. Quos viceris, amicos tibi esse caue credas. Inter Dominũ & seruum nulla amicitia. &c.

Demonax.

* Pauciora (inquit) mala contingunt homibus ab inimicis, quàm amicis. Inimicos enim quum metuant, ab eis cauent: amicis verò aperti sunt, vnde periculis exponuntur & insidijs ipsorum facilè capiuntur. Anton. serm. de amicis improbis.

Idem.

* Arcanum in amicitia auditum inimicus postea factus ne efferas: læderes enim non tam ipsum amicũ quàm amicitiam. ibid.

Philistio.

* Ne propter iram amici arcana effutias. Quin speres, inquit, ipsum denuò amicũ tibi fore. Sępe iucundior fit amicitia quæ deposita simultate ad concordiam rediit. Fugiendę sunt malorũ amicitię, & bonorũ inimicitię. Ibi.

Demetrius.

In somnis Antigonus aliquando viderat Mithridatem auream metentẽ messem: eóque struebat illi insidias, vt tolleret è medio. Idque quum indicasset Demetrio filio, iureiurando adegit, vt sileret. Is verò iuncto sibi Mithridate, deambulabat in littore maris, & infima hastę parte inscripsit harenę. Fuge Mithridates. Is intellecta re, profugit in Pontum, atque illic regnauit. Plut. in apoph.

Isocrates.

* Nullum, inquit, tibi amicum sumas, priusquam inquisiueris, quomodo se cum prioribus amicis gesserit. Expectabis enim talem erga te futurum, qualis fuit erga illos. Ibidem.

Scipio minor.

Negabat yllam vocem inimiciorem amicitiæ potuisse reperiri, quam eius qui dixisset, Ita amare oportere, vt aliquando esses osurus, nec verò se adduci posse, vt hoc (quemadmodum putaretur) Biantis esse dictum crederet, qui sapiens habitus esset, vnus è septem, sed impuri cuiusdam, & ambitiosi aut omnia ad suam potentiam reuocantis, esse sententiam. Quónam enim modo quisquam amicus ei esse poterit, cuius se putabit inimicum esse posse? Cicero in Lælio.

Idem.

* Sapienter monebat non parandum esse amicum, cui non ausis per omnia credere. Ibidem.

Idem.

Dicere solebat, nihil difficilius esse, quàm amicitiam vsque ad extremum diem permanere. Mutantur enim mores sæpe, aliâs aduersis rebus, aliâs ingrauescente ætate: aut dirimuntur contentione vel luxuriæ conditione, vel commodo alicuius, quod idem adipisci vterque possit. Ibidem.

Idem.

Frequenter dicebat, in omnibus rebus diligentiores esse homines, vt capras & oues quot quisque haberet, dicere posset: amicos quot haberet, non posset. in illis quidem parandis curam adhibent, in amicis elegendis sunt negligentes. Ibid.

Pompeius.

Cato cùm prædiceret, Pompeij potentiam crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed multò magis ad tyrannidem tendere: Pompeius ita respondit, Tua, (inquit) Cato magis accedunt ad diuinationem, mea autem accommodata sunt amicitię. Quo dicto indicat, Catonem de rebus loqui planè incertis, se verò ea præcipuè secutum esse, quæ tum temporis amicitia, quæ sibi cum Cæsare intercedebat, postulabat. De amico autem multò humanius est bene sperare, quam quasi per somnium diuinare peiora. Plut. in apoph.

P. Rutilius

P. Rutilius.

Amico iniusta petenti quum pernegasset suum officium, ísque indignabundus diceret: Quid ergo opus est mihi tua amicitia, si quæ ab te peto, non accipio? Imò, ait Rutilius, Quid tua mihi opus est amicitia, si quid inhonestæ rei propter te facturus sum? Val.Max.lib.6.cap 4.& Eras.

Cicero.

* Solem è mundo tollere videntur, qui amicitiam è vita tollunt. Cui potest esse vita vitalis, qui non in amici mutua beneuolentia cõquiescat? Verus amicus est alter idem. Qui ex amicitia tollit verecundiam, maximum eius tollit ornamentum. Sine virtute nec amicitiam, nec vllam rem expetendam consequi possumus. Odium est venenum amicitię. Nulla est amicitia, cum alter audire verum non vult, alter ad mentiendum paratus est. Nulla est excusatio peccati, si amici causa peccaueris. Ab amicis honesta petamus, & amicorum causa honesta faciamus. Certus amicus in re incerta cernitur. libr.de amicitia, vbi plura leges.

Idem.

* Ea est iucundissima amicitia quam similitudo morum coniugauit. Plurimæ delectationes sunt in amicitia. Omnium rerum quas ad beatè viuendum sapientia comparauit, nihil est maius amicitia, nihil vberius, nihil iucundius. Meipsum ames oportet, non mea, si veri amici futuri sumus, Amicitia, res sanctissima. Qui amicitię fidem lædit, is oppugnat omnium commune præsidium, & quantum in ipso est disturbat vitę societatem. lib.de Offic.de finibus bonorum & malorum, orat.pro Roscio Amerino, & alibi.

Micipsa rex.

* Non exercitus, inquiebat, Iugurtham alloquens, neque thesauri præsidia regni sunt, verum amici: quos neque armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide parantur, Sallust.hist.de bel.Iugurth.

Volumnius.

M. Lucullum, quòd Bruti & Cassij partes sequutus esset, M.Antonius occidit. Huius mortem quum Volumnius, qui viuum familiariter coluerat, non sine deploraret, ad Antonium pertractus ait, Iube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto superesse debeo, quum ei infelicis militiæ autor extiterim. Eras.6.apoph.

M. Antonius.

Lucillius Bruti familiaris, quum Barbaros in Brutum obnixè ruentes cerneret, Brutum se esse assimilauit: captúsque, & ductus nimis auidè ad Antoniũ, quum in Antonij esset aspectu, ait: M.Brutum, ô Antoni, nemo cæpit, absitque vt ipsum quisquam capiat hostis. Exterritis his qui adduxerant, Credo, ait Antonius, vos commilitones, hunc errorem grauiter ferre: sed scitote vos meliorem prædam adeptos, dum enim hostem quæritis, amicum mihi adducitis. Viuo quidem Bruto ignoro per deos qua in re vterer: his amicis vtinam magis quàm hostibus potiar. Plut.in Bruto, & Brus.lib.1.ca.3.

Augustus Cæsar.

Cùm Alexandriam vi cepisset ciuibus omnibus & ciuitati se parcere dixit propter Arrium ciuem Alexandrinum, & olim sibi summa familiaritate coniunctum. Raræ profectò clementię fuit Cæsar, qui propter vnicum amicum eam ciuitatem diripere noluit, quæ tam diu pertinacissimè rebellarat. Plut.in apoph.

Hecaton.

* Ego tibi monstrabo, ait, amatorium sine medicamento, sine herba, sine vllius veneficæ carmine. Si vis amari, ama. Senec.Epist.9.

Attalus philosoph.

*Dicere solebat iucundius esse amicum facere quàm habere: quomodo artificij iucundius est pingere quàm pinxisse. Ibidem.

Alphonsus rex.

Neapolitani cùm in honorem & æternam Alphonsi regis clarissimi memoriam arcum triumphalem ædificare vellent, & quo satis spatij haberent, Nicolai Mariæ Buzuti magnanimi & strenui equitis domum diruere conarentur: rex stultum ciuium facinus incusauit, dicens, non tanti se facere ædificia ventis & tempestatibus exposita, vt ob id veteris amici (cuius operam strenuam non semel in bello expertus esset) domum destruere cuperet. Pluris autem fecit rex prudentissimus amicum, quàm nominis sui perpetuum monumentum. Panormitan. lib.1.de gest. Alphonsi.

Antipater.

Quum didicisset Parmenionem ab Alexandro interfectum, dixit: Si Parmenio struxit insidias Alexandro, cui fidendū est? Si non struxit, quid agendum? Erat Parmenio velut alter Alexander, in rebus militaribus. Si tantus amicus fefellit, non est tutum cuiquam amico fidere: si Alexander, nihil commeritum sustulit, præstat à regum negotiis abstinere. Plutarch. in apoph.

Omulius.

Omulius senator Romanus, Traiani imperatori dicere solebat, Maiori vtilitatis ratione malum principem optari posse, qui permultos bonos haberet amicos, quàm bonū qui malorum multorum amicitiis vteretur. Si quidē facilius fore, à multis bonis vnum malum ad bonitatem deduci, quàm ab vno bono malos multos a malitia auerti. Fulgos. lib.7.cap.2.

De amicitia regum & principum.

Solon.

TYrannorum amicos dicebat calculis supputatoriis esse simillimos: qui vt arbitrio supputantis ponuntur, interdum valent multa millia, interdum minimum, interdum nihil. Laert. lib.1.cap.3.

Aratus.

Philippus Arato venenum dandum curarat, quod non repentè occideret, sed lenta tabe consumeret. Id vbi sensit Aratus, nec inueniretur remedium, dissimulauit: & ingressus cubiculum, vni tantum ex familiaribus dixit: O Cephale, hæc sunt premia regiæ amicitiæ. Non semper tutum regibus dare optima consilia. Eras. lib.6. apoph.

De amicitia neglecta, aut violata.

Bion.

DIcebat, amicos, quales quales essent, retinendos esse: ne videamur aut malos recepisse in familiaritatem, aut bonos reiecisse. Laert. lib.4 cap.7.

Socrates.

Cuius promptum esse dicebat, si quid rerum insignium haberet, proloqui: quum difficillimum esset nominare quos possideret amicos, quum hac possessione nulla sit charior. Hoc dicto taxabat præposterum vulgi de rebus iudicium, qui hoc negligentissimè haberet, quod omnium plurimi faciendum erat. Ditior sibi videtur cui pecuniæ nonnihil obtigit, & damnum deplorat cui periit: at qui sibi parauit bonum

bonum amicum, non videtur ſibi factus beatior, nec iacturam deflet qui perdidit. Eraſ. lib.3. apoph.

Idem.

Eos qui amicitiam violarent, etiamſi iniuria affectorum ſupplicia effugerent. Dei vltionem tamen nequaquā euaſuros dicebat. Senſit autem vir ſapientiſſimus, eos diuina vltione meritò puniri, qui amicitiam humanæ ſocietatis vinculum diſrumperent. Max. ſerm. 6.

Simonides.

Interrogatus, quam ob rem, quum eſſet extremæ ſenectutis, tamen attentus eſſet ad rem: Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm carere amicis, taxans inſtabiles hominum amicitias, qui conſequuti quod volunt, negligunt amicum: eidem, dum ſperant, obſeruiunt. Eraſm. lib. 6. apoph.

Diogenes.

Rogatus, quemadmodum amicis vteretur Dionyſius? Vt vaſculis, ait: dum plena ſunt, euacuat, & vacua abiicit. Bruſ. l.1. c.3.

Anaxagoras.

Anaxagoras philoſophus Periclis præceptor fuiſſe legitur, cui in adminiſtranda republica magno fuit vſui. Verùm cùm Pericles negotiis intentus deſiiſſet agere curam Anaxagoræ, iam ad decrepitam prouecti ſenectutem, conſtituit inedia finire vitam. Id ſimul vt renuntiatum eſt Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus & lacrymis conatus eſt hominem à ſpōtaneæ mortis propoſito reuocare: ídque magis ſua ipſius cauſa quàm philoſophi. Cui Anaxagoras, retecta facie iam moribundus, nihil aliud reſpondit quam hæc, O Pericles, & quibus lucerna eſt opus, infundunt oleum, exprobrans illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ob vſum vulgarem, & talis cōſiliarius neglectus periit. Laert. lib. 2. cap. 3.

Piſiſtratus.

Piſiſtratus Athenienſium tyrannus, quum aliquot amici, qui ab ipſo defecerant, Phylen occupaſſent, venit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portans. Cæterùm illis quid ſibi vellet percontantibus: Vt, inquit, ſi perſuaſero, reducam vos: ſi non perſuaſero, maneam vobiſcum: ob hoc enim veni cum ſarcinis. Egregius animus, qui nollet ſine amicis nec regnare, nec viuere. Plut in apoph.

Cato maior.

Audiens grauiſſimam de colenda amicitia diſputationem, ait: Amicitiæ quæ non placent, diſſuendæ màgis quàm diſcindendæ ſunt. Cicero in Catone.

De amicitia falſa, quæ in aduerſis patefit.

Chilon.

Dicere ſolebat, Promptius ad amicorum aduerſam fortunam, quàm ad res ſecundas accurrendum. Rebus proſperis aduolant quilibet, etiam minus amici: qui adſunt reflante fortuna, hi verè ſunt amici. Laer. l.1. c.4.

Socrates.

Importunè amare, nihil aliud eſſe quàm odio proſequi, dicebat. Is enim qui ſe amicum eſſe ſimulat, quid aliud agit, quàm vt porrigens vna manu panem, ſe amicum dicat, poſt tergum altera manu lapidem proiiciat? Maxim. ſerm. 6.

Demetrius Phalereus.

Aiebat, veros amicos in rebus lætis adeſſe vocatos, in aduerſis inuocatos & vltro. At vulgò fit ſecus. Laertius lib. 5. cap. 5.

Anonymus.

Lacon quidam pridie ab hoſpite declinatus, poſtridie lectis ſtratíſque conductis liberaliter exceptus, ſtrata ipſa conſcendit ac conculcare cœpit, dicens: Propter hæc heri ne in palea quidam dormiui. Plut.in Lacon.

Namertes.

Legatione fungens, quum à quodam eius generis, ad quam erat miſſus, beatus prædicaretur, eo quòd multos haberet amicos: interrogauit, quomodo qui multos haberet amicos, periculum faceret an amicum haberet ſincerum ac probum? Id quum alter faſſus ſe neſcire cuperet diſcere: Per aduerſam, inquit, fortunam. Plut. in Lacon.

Pſammenitus.

Pſammenitus Ægyptiorum rex à Cambyſe regno pulſus eſt. Eius filiam ancillari veſte indutam, cum aliquot nobilium virginibus, Cambyſes mitti iuſſerat ad hauriendam aquam, vt hoc ſpectaculo parentum captiuorum animos diſcruciaret. Cæteris indignè ferentibus, ſolus Pſammeticus demiſit oculos. Mox iuſſit duci filium illius, cum aliis plurimis eiuſdem ætatis, vinctis ceruicibus, & ore frænato. Atque hoc etiam ſpectaculo ſolus Pſammenitus ad lachrymas commotus non eſt. Idem quum vidiſſet familiarem quendam exutum opibus, mendicantem obambulare, hoc ſpectaculo adeò commotus eſt, vt ingenti fletu hominem amicum compellans, caput ſuum barbarico more cæderet. Ea re cognita, quum Cambyſes per nuntium cauſam ſciſcitaretur, cur in liberorum calamitate tacitus, vnius ſeniculi calamitatem tam impotenter ferret? reſpondit: Fili, domeſtica mala grauiora ſunt, quàm vt lachrymas recipiant: at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad ſummam inopiam redactus eſt, idque in extremo ſenectutis limine. Eraſ. 6.apoph.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor cum fortè Xenocrati obuiam factus eſſet, qui à Telone oborto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis: fuſtem impegit in caput Telonæ, ac Xenocratem liberauit. Telonem verò tanquã indigna patrantem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum cum ab omnibus probaretur, poſt aliquot dies Xenocrates obuiã factus Lycurgi filiis: Citò, ait retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd mihi amico, in re tam periculoſa & difficili tulerit auxilium. Eraſ.l.8.apoph.

Antigonus.

* Hic Diis ſacrificans precabatur vt ſe à ſimulatis ſeruarent amicis: cúmq; percunctaretur quiſpiam, quamobrem tale quid à Diis optaret: Quia, inquit, hoſtes cùm cognoſco, caueo. Maxim.ſer.de amicitia.

Dionyſius Senior.

Admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ, Rogo, inquit, vt me quoque in veſtram amicitiam recipiatis. Alteri tyrannus deſtinarat diem necis, quúmq; is pauculos dies petiiſſet rerum domeſticarum ordinandarum gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret, ea conditione, vt ſi ille non rediiſſet ad diem præſcriptũ, hic plecteretur. Rediit autem ad diem, mori malens, quàm amicũ fallere. Ita ſeruatus eſt vterque, ac regis amicitia decoratus. Tantum valet egregia virtus apud tyrannos etiam. Eraſm.5.apoph.

Tarquinius ſuperbus.

Iam exul factus, dixiſſe fertur: Se tum denique cognouiſſe quos habuiſſet amicos fidos, quos infidos, cùm neutris gratiam referre poſſet. Qui

commodi

commodi gratia sunt amici, sublata commodi spe deserunt amicitiam: sed amicos secundæ res parant, aduersæ probant. Eras.6. apoph.

Alphonsus rex.

Ex Sicilia nauigans, videns aues marinas circunuolantes triremem, & expectantes cibum à nauigantibus, escam in mare proiecit. Verùm cum videret à volatilibus certatim rapi, quæ deinde cum prȩda aduolabant, ad suos conuersus ait: Persimiles sunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simulac enim aliquot officium aut beneficium hiantes & dimicantes inuicem à me acceperunt, aufugiunt, nec reuertuntur, donec necessitate premantur, plura petentes. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

De amicorum electione.

Antisthenes.

ILlud cum primis damnabat in hominum moribus, quòd in auctionibus vasa diligenter inspicerent, priusquam emerent: vitam eorum non inspicerent, quos sibi in amicitiam adiungerent. At maior vtilitas est à fidis amicis, quàm à vasis: & plus damni est, nisi deligas. Laert.lib.2.cap.8.

Solon.

Solon Salaminius summopere suos admonere solebat, ne citò quoslibet amicos sibi pararent: quos autem semel parauissent, ne facilè reiicerent. Refertur ex Apollodoro apud Laert. & Eras. in prouerbio, Ne cuiuis dextram inieceris.

Aristoteles.

Illud frequenter habebat in ore, ὦ φίλοι οὐδεὶς φίλος, Sentiens, multos esse amicos nomine, paucissimos aut nullos re. Laer.lib.5.cap.1.

Anacharsis.

Præstare dicebat, vnicum habere amicum multi pretij, quàm multos nullius. Græca sonant iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους Laert.lib.1.

Isocrates.

* Amicos tibi compara, non omnes qui id cupiunt, sed eos qui ingenio tuo digni sunt: neque quibus cum iucundissimè viuas, sed cum quibus optimè ciuitatem administres. Stobæus serm.46.

Euripides.

Amicos qui nihil tibi verbis indulgeant comparato. Qui verò vt complaceant & delectent te verba faciunt, eos tanquam malos ex foribus excludito. Stob.ser.14.

Darius.

Zopyrus sibi nares & aures præcidit: itaque dissimulans quis esset, ad Babylonios transfugit, fingens se à Dario crudelissimè tractatum. Babylonij persuasi, commiserunt illi præfecturam. Ille nactus ocasionem, Dario ciuitatem tradidit. Postea Darius sæpenumero dicere solebat, se malle vnum Zopyrum integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentissima ciuitas Babylon, tamen vnum amicum centum Babylonibus anteposuit. Ab hoc animo quantum absunt principes quidam qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt, quàm probum, fidelem ac doctum amicum? Plut. in apopht.

Scipio minor.

Polybij sequens præcepta, dabat operam ne quando è foro rediret domum, priusquam sibi quocunque modo quempiam eorum in quos incidisset, familiarem, & amicum reddidisset: sentiens, nullam esse homini possessionem meliorem. Plutarch. in apopht.

Alphonsus rex.

Quum dubitaret, vtrum Franciscum Sforciam, an Nicolaum Picininum in amicitiam & societatem admissurus esset: (erat autem alterum duntaxat, propter illorum inter se simultates, admissurus) Matriciensibus legatis regem adeuntibus, & interrogantibus vtrum Sforciæ an Picinino gratulari deberent: Vtrosque tanquam amicos habendos esse, item ab vtrisque tanquam inimicis cauendum esse respondit. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De amico castigatore.

Diogenes.

AD salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quòd illi monent, hi redarguunt, & reprehendunt. Laert. lib. 6. Plut. de vtilitate ab inimicis capienda.

Phocion.

Antipatro petenti, vt in gratiam suam faceret quiddam pugnans cum iustitia: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione simul & amico & adulatore vti. Amicus obsecundat quousque patitur æquum & honestum. Nec enim amicus ab amico quod iniustum est petere debet. Adulator autẽ, ad quiduis obsequitur. Plut. in apoph.

Philippus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedonum rex in auctione sedens, parum decenter vestitus erat. Quidam igitur eorum, qui vendebantur exclamauit: Parce mihi, Philippe, à patre enim sum tibi amicus. Philippus interrogauit, Vndenam hæc amicitia conflata esset? Tum ille: Volo, inquit, proprius accedens dicere. qui quum admissus esset, quasi arcani quppiam dicturus: Dimitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, dimitte liberum: nesciebam enim prius illum mihi verum amicum esse donec melioribus institutus sum ab ipso. Sensit vir prudentissimus, eos præcipuos amicos esse, qui probè nos instituunt. Plut. in apoph.

Cobares, Medus.

* Natura mortalium hoc quoque nomine praua & sinistra dici potest (inquit ad Bessum) quod in suo quisque negotio hebetior est quàm in alieno. Turbida sunt consilia eorum qui sibi suadent. Obstat aliis metus, aliis cupiditas, nonnunquam naturalis eorum quæ cogitaueris amor. Expertus es, vnumquemque quod ipse repererit, aut solum aut optimum decere. Curt. lib. 7.

Cato.

Intelligens quendam animum ab amico reprehensore alienasse, Noli, inquit, indignari amico: apem enim propter aculeum non odisti, sed foues & tueris propter fructum. Cur igitur amici obiurgationem fers adeò iniquè, quam propter beneuolentiam plurimùm amare debes? Maximus serm. 6.

De amicorum rebus communibus.

Epicurus.

IMprobrabat institutum Pythagorę, qui quum doceret amicorum communia esse omnia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune: dicens, id esse diffidentium verius quàm amicorum. Etenim si quis mihi verè sit amicus. nihilominus

minus habeo pro meis quæ illis possi-der, quàm si deposuisset. Porrò qui diffidit, aut non est ipse verus amicus, aut de alterius animo dubitat. Erasm. libro 8. apoph.

Anytus.

Anytus amicorum Alcibiades vnus, eum ad cœnam rogarat. Ille recusa-uit: sed domi bene potus, cum famu-lis comessabundus irrupit, & stans ad ostium cœnaculi, iussit famulos va-sa diripere, & ad suas ædes deferre, qui ferè dimidium asportarunt. Aliis autem conuiuis Alcibiadis violenti-am accusantibus: Anytus respondit, illum bene egisse, cui cum totum au-ferre licuerit, dimidiam tamen adhuc partem ipsi reliquisset. Sensit vir pru-dentissimus, amicorum meritò omnia communia esse debere. Erasm. lib. 6. apophth.

Plura vide suprà de AEqualitate.

De amore impudico.

Diogenes.

AMorem dixit otiosorum esse ne-gotium, quòd hic affectus potissi-mùm occupet otio deditos. Ita fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosis-mam incidant, nec interim tamen quicquam bonæ rei agant, Laert. l. 6.

Plato.

Omnes qui perditè amarent, dice bat in alieno viuere corpore, in suo ve-rò ac proprio planè mortuos esse. Ful-gosius libro 7. cap. 2.

Idem.

Conditiones amatoris cum osten-dere vellet, Animus est, dicebat, in suo quidem corpore moriens, in alieno verò viuens. Brusonius libr. 1. cap. 2.

Aristoteles Cyrenæus.

Ab amico quodam percontatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, neque sine eo respondit. Stob. ser. 61.

Panetius.

Adolescentulo quærenti, an sapi-ens amaturus esset? De sapiente, in-quit, videbimus. Mihi & tibi, qui à sa-piente longè absumus, non est com-mittendum, vt incidamus in rem com-motam, impotentem, alteri emanci-patam, vilem sibi. Brus. lib. 1. cap. 2.

Theophrastus.

Interrogatus, quid esset amor? re-spondit, animæ otiosæ affectus. Stob. serm. 52.

Prodicus.

Aiebat, cupiditatem geminatam, amorem esse: amorem verò gemina-tum, insaniam fieri. Stob. ser. 62.

Alexander.

Quum è Macedonum numero ad mare remitteret & valetudinarios, & mutilos debilésque, productus est qui-dam qui se inter ægrotos adscripserat, quũ non ægrotaret. Is ad Alexandri conspectum adductus & examinatus, fassúsque se morbum prætexuisse ob amorẽ Telesippę, quæ ad mare fuerat profecta. Alexander, cui negotium re-trahendæ ad exercitum Telesippæ de-legaretur vt cognouit eam esse libe-ram: Persuadeamus, inquit, ô Antige-nes, Telesippæ, vt nobiscum maneat, nam vim admouere liberę, non est no-strum. Sic indulsit amori strenui mili-tis, quem in exercitu retinere cupie-bat, vt ingenuam mulierem redire nollet nisi persuasam. Plut.

Apollonius.

Eunuchus quidam quum depre-hensus esset cum pellice regis Babylo-niæ, præsentem Apollonium rex in-terrogat, quid de eunucho faciendum iudicaret? at ille: Quid, nisi vt viuat? Admiranti autem regi subiecit, Omnę supplicium, si viuet, ob amorem patie-tur. Bruson. lib. 1. cap. 2.

Politys.

Polity rex Thraciæ.

Troiani belli tempore, cùm Troiani pariter & Græci legationem ad ipsum misissent, auditis vtrisque pronuntiauit, vt Alexander redderet Helenã, & à se pro vna duas formosas abduceret vxores. Sapuisset Paris, si hoc fecisset. Nam vna satis fruitus, habuisset duas nouas, & patriæ cõsuluisset. Quis autem non miretur Græcorum humanitatem, quibus sat erat futurum, si tantum redderetur, quæ cum adultero tam diu dormierat? Plutarchus in apophthegm.

Cato Maior.

Amantis animum dicebat in alieno corpore viuere: quod hodie quoque celebratur, Animam illic potius esse vbi amat, quàm vbi animat. Plutarc. in eius vita.

Idem.

Affirmabat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitam mutare solerent. At amantes, quum discendi capaces non sint, ex sapientum benefactis fructum percipere nullum possunt. Fulgosus lib.7.cap.2.

Populia.

Populia Marci filia, miranti cuidam quid esset, quapropter aliæ bestiæ nunquam marem desiderarent, nisi cum prægnantes vellent fieri: respondit, Quia bestiæ sunt. Macrob. l.2. c.5. Saturn.

Iulia Augusti.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cùm conscij flagitiorum admiraretur, quomodo similes Agrippæ filios procrearet, quæ tam frequenter vulgo potestatem corporis sui faceret? respondit: Quia nunquam nisi naue plena vectorem tollo. Macrob. lib.2. cap.5. Saturn.

Anonyma.

Mulier quædam dixerat se deperire amore Vespasiani, ei perductæ quum pro concubitu sestertia quadraginta donasset, roganti dispensatori, quo titulo vellet eam summam rationibus referri, dixit, Vespasiano adamato. Suetonius.

Vide apophthegmata de Coitu, Incontinentia, Libidine fœda: & Coitu immoderato.

De amoris parum honesti remediis.

Crates.

AMore laborantibus ostendit remedia: Amori, inquit, medetur fames: sin aliter, tempus: quòd si nec his vti possis, laqueus. luxus ferè alit amorem: tempus omnia aut tollit, aut certè mitigat. Hæc remedia si nihil prosunt, superest laqueus, vt morbus finiatur suspendio. Laert. l.6. c.5.

De amantium ira & odio.

Agathon.

AGathonem poetam amabat Pausanias figulus, qui cùm aliquando venissent ad Archelaum, qui non minus amoris quàm literarum erat studiosus, & contentiones orirentur inter amatorem & amasium: interrogauit Agathonem Archelaus, quid sibi vellet, quod frequenter simultates exerceret cum eo à quo summoperè amaretur? At ille: Huius rei (inquit) ô rex ego rationem tibi reddam. Neque enim ei sum infestus, neque rustica quadam morositate id facio. Quòd, siquid ego quoque de moribus intelligo, cùm ex aliis, tum ex arte poetica, iucundissimum amantibus esse reperio, si ex contentione & litibus cum amasiis

amasiis in gratiam redeant. Et sanè mihi videtur nihil illis delectabilius accidere. Huius ego voluptatis persæpe eum participem facio, frequenter litigando. Gaudium enim capit si continuam cum eo contentionem dissoluam, & reconciliem. Si verò æqualiter & consueto more cum eo semper agam, non experiretur dissidium. Ælianus l.2. de Var. hist.

De amore honesto.

Antisthenes.

ILlud frequenter in ore habuisse dicitur, Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθός: id est, Dignus amari quisquis bonus est. Non enim verus & sincerus amor est, nisi quem conciliat virtus. Laert. l.6. c.1.

Socrates.

Docuit animorum formam magis amandam, quàm corporum: eámque voluptatem quam in nobis gignit cōspecta formosa facies, ad longè pulchriorem, sed latentem animi speciem esse transferendam. verùm vt hanc videamus, philosophicis oculis opus esse. Notabat, φιλεῖσθαι Græcam vocem ancipitem esse, ad osculandum, & amandum: quorum prius est corpus amantium, alterum mentem. Erasm. lib.3. apoph.

Idem.

Eos qui corpus tantum amarent, similes esse aiebat mendicis qui semper egerent, semper instarent, aliquid flagitantes: rursus qui amici essent potius quàm amatores, similes esse his qui proprium fundum possiderent, quem semper student reddere meliorem. Amator suam quærit explere voluptatem: amicus haud quaquam ad se spectans, hoc se putat ditiorem, quo meliorem reddiderit amicum. Erasm. lib.3. apoph.

Zeno.

Formoso dicenti, sibi non videri futurum vt sapiens amaret: Nihil, inquit, esset vobis formosis infelicius. Quisquis enim docet, admonet, instituitque ad virtutem adolescentes, vtique amat. Atq; is demum verus est amor. Nam qui vulgò dicuntur amare, suum venantur commodum cum incommodo adamati. Laert. l.7. c.1.

Th. Pontanus.

Thomas Pontanus, vir prudentia ac sapientia clarissimus, assiduè dicere solebat, Amorem nunquam fecisse stipendium. Ea quippe est amoris vis, vt vbiuis terrarum facilè locum inueniat, etiam sine pecunia. Iac. Spieg. in lib.2. Æneæ Syl. de dictis ac factis Alphonsi cap.43.

Idem.

Sæpenumero dixisse fertur, Amorem inermem quidem incedere, dormire tamen loricatum. Notat autem, amorem subditorum erga suos principes tanti fieri, vt princeps, cui beneuolentia suorum satis perspecta est, non sibi timeat, etsi solus interdiu ambulet. Noctu tamen semper adhiberi corporis custodes. Ibidem.

De amore sui quem Græci φιλαυτίαν vocant.

Socrates.

DIcebat, Neminem in seipso sua cernere vitia, alterius autem apertissimè. Antonius in Melissa, parte 1. serm.75.

Idem.

Si quis, inquit, in theatro coriarios surgere iuberet, eos solum surrecturos: similiter si fabros ærarios, textores, aut alios generatim. Si verò prudentes aut iustos hîc omnes exurrecturos fore. Est enim hoc in primis in vita damnosum,

nosum, quòd cùm hominum pars maxima stulta sit, sapere tamen sibi videatur. Stob. serm. 21.

Diogenes.

Interrogatus, quinam in tota rerum natura existeret difficillimum: Nosse seipsum, inquit. Multa enim propter amorem sui sibi quenque sumere solitum. Antonius in Meliss. par. 2. ser. 75.

Idem.

Hominum dicebat aliquos opportuna loquentes non intelligere seipsos, sicuti lyræ egregiè resonantes non sentiunt, Stobæus serm. 21. Antonius serm. 75. parte 2. Melissæ, & Maximus serm. 7.

Plato.

Iubebat, vt cùm aliquos irriserimus, conuertamur ad nosmetipsos, & videamus, ne ipsi eisdem vitiis laboremus. Stob. serm. 21. Anton. in Melissa. Amor enim sui multa celat, & circumoperit in illo qui magis irridere solet alios. Stob. serm. 21. Anton. in Melissa serm. 75.

Idem.

*Omnium maximum, inquiebat, quoddam malum in multorum animis est innatum: cuius quidem, quum facilè sibi ignoscant, nullum remedium excogitant. Est autem hoc quod dicere solent, naturâ sibi quisque esse amicum. Sed re vera nimius in seipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. Occæcatur quippe circa occęcatum, qui amat. Quapropter qui se amat, cùm seipsum magis quàm veritatem honorandum putet, quid iustum, bonum, & pulchrum sit, malè iudicat. lib. 5. de Legib. Stobæus serm. 24.

AEsopus.

Vnumquemque nostrum duas ferre aiebat peras, alteram ante nos, alteram à tergo. Et in anteriorem quidem alienos errores condere, in posticam verò nostros: ideóque non videri à nobis. Stob. serm. 21.

Demosthenes.

Omnium facillimum esse dicebat, seipsum decipere. quod enim vnusquisque cupit, id etiam in animum inducit, & sibi persuadet. Res autem ipse frequenter non ita se habent. Ibid.

Apollonius.

Dicere solebat, quam plurimos esse, qui semetipsos præter vllum decorum amantes, propria peccata defenderét, accusarent autem aliena. Ibidem.

De eo quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Chilo.

OPtimum regem esse dixit, qui non operam dat vt metuatur. Stobæus serm. 46.

Pittacus.

Eum laude dignum imperatorem dicebat, qui ita se erga suos gerat, vt non eum, sed ei ciues timerent. Stobęus, serm. 46.

Pythagoras.

Potius elige, inquit, qui versentur tecum, te venerentur & ament, quàm timeant. Amorem enim reuerentia & obseruantia, timorem odium sequitur. Phauorinus apud Stob.

Polydorus Alcamenis F.

Cuidam percontanti cur Spartani in bello fortiter sese periculis obiicerent? Quoniam, inquit, duces revereri didicerunt, potius quàm timere. Reuerentia cum amore coniuncta est: metuimus autem illos maximè quos odimus. Rectius autem suo fungitur officio, qui ex animo facit, quàm qui metu mali. Plut. in Laconicis apoph.

Constantius Chlorus.

Amicis admonentibus, quòd in augendo fisco videretur indiligentior, respondit: Publicas opes rectius à priuatis haberi, quàm intra vnum claustrum reseruari. Bonus princeps, qui magis à suis diligitur, quàm timetur, habes quicquid ciues possident. Eras. lib.8.apoph.

Sigismundus imperator.

Audiens à quibusdam disputari, num melius esset amari, an timeri à subditis? respondit: Quemadmodum superi amari & timeri volunt, ita & reges. Neque enim bene ames, nisi etiam timeas. Timor enim reuerentiam arguit, quæ regibus maximè debetur. Certè qui non timet, contemnere videtur. At in regibus quoque situm est, vt & amentur, & timeantur: si ita moderentur vitam, vt nec inferioribus sint terrori, nec superioribus despectui. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Interrogatus, quos è popularibus suis percharos habet? Illos, inquit, qui non magis eum, quàm pro eo metuant. Sensit autem, illos esse ex animo amicos, qui principem magis amant, quàm metuunt. Panorm. lib.4.

Plura vide infrà de Beneuolentia, Clementia, Humanitate, atque imperio vel regno bene administrando.

De animæ immortalitate.

Phocylides.

*Anima immortalis est, inquit, viuítque perpetuò, nec senescit vnquam. In præceptis suis.

Epicharmus.

*Si animâ bonus es, mors nocere tibi non potest: viuet spiritus tuus in cœlo beatus, &c. Apud Clement. Alex.

Pythagoras.

*Aurigam animam optimam si corpori constitueris: vbi derelicto corpori ad liberum æthera perueneris, eris immortalis, &c. In aureis versibus.

Socrates.

Hominem ipsum animum esse dicebat, corpus autem nihil aliud quàm animi organum, vel domicilium, aut vt verius dicam sepulcrum, ac carcerem: vnde cùm emerserit, tum demum sui iuris esse, multóq; quàm antea felicius viuere. Eras. in Declamat. de Morte.

Idem.

Quum hora mortis ei immineret, rogatus à Critone, quo modo vellet sepeliri: Multam, inquit, ô amici, operam frustra consumpsi. Critoni enim nostro nondum persuasi, me hinc auolaturum, neque quicquam mei relicturum. Veruntamen, ô Crito, si me assequi poteris, aut sicubi nactus eris, vtcunque tibi videtur sepelito. Sed mihi crede, nemo me vestrum, quum hic excessero, consequetur. Sensit Socrates, animum esse hominem: corpus nihil aliud esse quàm animi vel organum, vel domicilium. Eóque stultè facere illos, qui soliciti sunt quomodo spoliantur. Bruson. lib.4. cap.10.

Idem.

Iam damnatus, iudicibus dicebat: Anytus quidem & Melitus (accusatores enim eius fuerant) interficere me possunt, sed incommodo aut detrimento minimè afficere. Pia hominis ethnici sententia, sentientis tyrannos pro suo quidem arbitrio in corpora hominum sæuire posse, ast in animam, quæ immortalis est, nullam omnino potestatem habere. Brus. l.4. c.10.

Anaxarchus.

A Nicocreonte Cypri tyranno captus, & malleis ferreis in saxo excauato contusus: Tunde, inquit, tunde probè Anaxarchi carnes & ossa, siue

(vt

(vt alij) follem: Anaxarchum nequaquam lędes. Sensit autem philosophus clarissimus. tyrannum quidem potestatem habere vt pro arbitrio crudelitatem suam exerceat in corpora hominum, animam tamen immortalem semper fore, extra omne tyrannorum imperiū. Philo Iudæus in libro, Quod omnis probus liber. & Bruson. lib. 2. c. 1. ex Plutarcho.

Cercidas Megalopolit.

Quum in morbum periculosissimū incidisset, interrogatus num libenter mori vellet? Quidni? ait. Videbo enim post mortem viros in omni scientiarū genere doctissimos, ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatęum, ex poetis Homerum, ex musicis Olympum, qui suis literarum monumentis nomen sibi immortale pepererunt. Ælianus lib. 13. de Varia historia.

Philistio.

* Anima sapientis (inquit) Deo coniungitur. Animam non mors, sed mala vita perdit. Anton. & Maximus serm. de anima.

Aegyptius monachus.

Quum nuntius venisset, qui patris mortem annuntiaret, respondisse fertur, Desine blasphemare, & impiè loqui: Pater enim meus immortalis est. Nicephorus libro 11. cap. 45. Eccles. histor. ex Euagrio.

Cyrus.

Moriens filiis suis ait, Nullo modo filij hoc vnquam mihi persuasi, vt animus viuat, donec fuerit in corpore mortali: quum verò ab hoc solutus fuerit, moriatur. Cicero in Catone Maiore ex Xenoph.

Thraseas.

Quum non tantùm in alios, sed in matrem etiam, quam occidi fraude curauerat, crudelissimè sæuiret, P. Thraseas Petus, Romanorum fortissimus dicere solebat: Nero quidam me occidere potest, perdere autē nequaquam, innuens quidem, Neronem tyrannum cruentissimum potestatem habere grassandi in corpora suorum, animam autem (quæ immortalis est) nequaquā lædi à quouis homine posse. Xiphilinus in Nerone.

Cicero.

* Animorum, inquit, in terris nulla origo inueniri potest: nihil est enim in animis mistum, atque concretum, aut quod ex terra natum atque factum esse videatur, aut quod humidum, aut flabile, aut igneum. His enim nulla vis inest memoriæ, intellectus, cogitationis, quæ præterita retineat, prouideat futura, præsentia comprehendat, quæ quidem omnia diuina sunt. lib. 1. Tusc. quæst. & in consol.

Idem.

* Cogita te mortalem non esse, non hoc corpus. Non enim is es quem forma ostendit, sed mens cuiusque ipse est, non hæc moles quam digito indicare possumus. Item. Sicuti Deus caducum hunc mundum regit & mouet, ita & spiritus immortalis, fragile corpus. in Somn. Scipionis.

Seneca.

* Animus, si propriam eius originem aspexeris, non ex terreno & graui concretus corpore ex illo cœlesti spiritu descendit, nec est ratio aliud quàm in corpore pars diuini spiritus mersa. Et quemadmodum radij solis cōtingunt quidem terram, sed ibi sunt vnde mittuntur, sic animus magnus ac sacer, & in hoc demissus, vt propius diuina noscamus, conuersatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ. Item, Hæc quæ vides ossa circum nobis, neruos & obductam cutem, vultúmque & ministras manus, & cætera quibus inuoluti sumus, vincula animorum tenebræque sunt. Obruitur his animus, fugatur, arcetur aduersis, omne illi cum hac

hac carne graue certamen est. Ne abstrahatur & findatur, nititur illo vnde demissus est: ibi illum æterna requies manet. Item. Mox quam pertimescimus intermittit vitam, non eripit: veniet iterum qui nos in lucem reponat dies. lib. ad Gallionem, Martiam, de breuit. vitæ, ad Lucillium, & alibi, vbi multa de animæ humanæ præstantia & dignitate.

Alphonsus rex.

Maximum argumentum immortalitatis sibi videri dicebat, quòd corpora in hac vita decrescere, ac per omnia membra suos quasi fines & terminos habere videret: animos verò, quanto ad annos accederent, tanto magis intelligentia, virtute & sapientia crescere. Parnomitanus libro 4. de Alphonsi rebus gestis.

Fridericus imperat.

In Austria cùm obiisset vnus ex primoribus, annos natus tres & nonaginta, qui vitam inter voluptates illecebrásque nulla vnquam valetudine offensam duxisset, ignotáque illi omnis calamitas, omnis mœstitia fuisset, idque Friderico Cæsari narraretur: Et hinc, inquit ille, immortales animas censere licet. Nanque si Deus est, qui hunc mundum gubernat (vt philosophi & Theologi docent) cúmque iustum esse nemo negat: profectò alia loca sunt, ad quæ post mortem animæ migrant, ibique pro factis aut mercedem, aut pœnam accipiunt. Nam hîc nec bonis sua præmia, neque malis sua supplicia reddi videmus. Æneas Syluius.

De animi bonis ac cultu.

Bion.

Dicere solebat, formam & venustatem bonum esse alienum. Sentiens nimirum, animi bona reuera esse nostra, cætera verò omnia fluxa, & paruo duratura tempore. Laër. l. 4. c. 7.

Bias.

Quum patriam eius Prienen hostes inuasissent, omnibus quos sæuitia belli incolumes abire passa fuerat, prætiosarum rerum pondere onustis, fugientibus: interrogatus, Quid ita nihil ex bonis suis secum ferret? Ego verò, inquit, omnia bona mecum porto. Pectore enim illa gestabat, non humeris, non oculis visenda, sed æstimāda animo: quæ domicilio mentis inclusa, nec mortalium nec deorum manibus labefactari queunt: & vt manentibus præstò sunt, ita fugientes nō deserunt. Cicero in Paradoxis. Valer. Maxim. lib. 7. cap. 2. Verùm Seneca li. c. 5. de Tranquillitate, & epist. 9. Stilponi hoc ascribit.

Thales.

Dicebat, non esse fucandam faciem, sed animum honestis studiis exornandum: quòd hæc forma veros conciliet ac perpetuos amicos. Diogen. Laërt. lib. 1. cap. 1.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica quæ simul cum naufrago enatarent. Sentiens, bonas artes vbique esse in pretio, nec posse à fortuna eripi. Idem ascribitur Aristippo. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Quidam adolescens curarat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocem edere, qua de re potissimùm gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Non igitur, inquit, erubescis, qui non de animo gloriaris? significans, magis gloriandum de bonis animi, quàm de forma, quam haberet cum statua communem. Laërt. lib. 6. cap. 1.

Ariston.

* Vulgus hominum Laërti comparabat, qui cum reliqua ruri diligenter omnia curaret, seipsum negligebat: sic & illos studiosissimos quidem esse circa possessiones, animum autem feris obrutum affectibus non excolere aiebat. Stob. serm. 4.

Aristippus.

Nauigans cum ciuibus suis, & naufragio quodam eiectus, venit Rhodum, vbi summa cum humanitate & reuerentia exceptus & tractatus est, etiam ab ignotis illis hominibus. Tandem verò, quum hi qui cum Aristippo naufragium passi erant, pararent reditum in patriam, rogarentque illum, Ecquid vellet ciuibus suis renuntiari? Nil aliud, inquit, quàm vt studeant sibi huiusmodi parare opes, quæ naufragio non pereant, sed simul cum possidente enatent. Sensit vir sapientissimus, hominem non fortunæ, sed animi bonis muniendum, vt vbiuis terrarum victum sibi comparet, & apud homines magno sit in pretio. Vitruuius lib. 6. de Architectura. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Democritus.

Dicebat, potius animæ quàm corporis curam esse habendam. Siquidem anima perfectissima corporis vitia leuat: robur autem corporis, absque ratione, nihilo meliorem reddit animam. Stob. serm. 1.

Diogenes.

Conspicatus adolescentem philosophiæ dantem operam: Euge, inquit, corporeæ formæ spectatores ad animi pulchritudinem auocas. Sentiens, illum hoc agentem, vt animũ virtutibus & honestis disciplinis exornaret, hoc consequuturũ, vt longè meliores amicos esset habiturus. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Dicebat, homines summa cura quæ faciunt ad viuendum perquirere: sed quæ ad bene viuendum conducant, nihili pendere & negligere. Stob.

Pythagoras.

Magis animi vires quàm corporis optandas esse asserebat. Animi enim bona veræ sunt possessiones, cætera omnia instabilia & incerta. Diuitiæ enim aliáque eius generis bona, fortunæ temeritati subiacent: virtus autem stabilis, perpetuáque habetur. Stob. serm. 1.

Socrates.

* Nihil aliud, inquit, ages circumeo, quàm suadens iunioribus senioribusq; vestrûm, neq; corporum neq; pecuniarum, neq; aliarum rerum omnino curam prius vehementiúsque, quàm animi habendam esse, vt quàm optimus sit: docens, non ex pecuniis virtutem, sed ex virtute pecunias, aliáque bona omnia & priuatim & publicè hominibus prouenire. Plato in apolog. Socratis. Stob. serm. 5.

Idem.

* Neque, inquit, Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Stob. serm 5.

Idem.

Quum taxaret vnguentis delibutos, & Charondas, siue (vt aliis placet) Phædon, percontaretur, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit Aristippus, infelix, & me infelicior Persarum Rex. At vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo præstantior. Sensit, externis bonis hominem nihilo fieri meliorem: cum & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laërt. lib. 2.

Isocrates.

Videns ex discipulis quendam agri sui

ſui colendi ſtudioſum, cæterùm in exornandis moribus deſidem: Vide, inquit, ne agrum mitiorem cultioremq; faciens, tu incultus animo atque agreſtis prorſus euadas. Stob.

Plato.

Dicere ſolebat, eos qui corpora exercerent, & animum negligerent, nihil aliud facere, quàm imperantem relinquere, & imperatum curare. Stob. ſer. 1.

Idem.

* Quæ dominantur, inquit, præ illis quæ ſeruiunt ſemper ſunt honoranda. Quapropter meritò poſt dominantes deos, eóſque qui illos ſequuntur, animum noſtrum colendum, ſecundóque loco habendum iubeo. Nemo autem rectè animum ſuum honorat, niſi qui vitiis fugatis pietatem & iuſtitiam colit. Stob. ſerm. 41.

Ariſtoteles.

Illud amicis ac diſcipulis inter diſſerendum frequenter ſolebat ingerere: Viſum accipere lumen à circumfuſo aëre, animum autem à diſciplinis liberalibus. Sentiens, ingenium adoleſcentum diſciplinis acui, & ad reliqua philoſophiæ myſteria reddi perſpicax. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Socrates.

Xenophontem in angiportu quodam habuit obuium: quúmque videret adoleſcentem rara indole, porrecto baculo vetuit ne præteriret vbi cōſtitiſſet, rogauit, vbi fierent venderentúrque variæ merces, quibus vulgò vtuntur homines? ad id quum promptè reſpōdiſſet Xenophon, percontatus eſt vbi homines fierēt boni? cùm adoleſcens reſpondiſſet, ſe id neſcire: Me igitur ſequere, inquit, vt hoc diſcas. Ex eo Xenophon cœpit eſſe Socratis auditor. Abſurdū eſt, ſcire vbi parare queas honeſtam veſtem, aut poculū: & ignorare, vnde tibi comparare poſſis animi cultum. Eraſ. l. 3. apoph.

Stilpo.

Interrogatus, Quid eſſet ſtatua fortius? reſpondit, Homo ſtupidus, & animi cultum negligens. Stob. ſerm. 2.

Iamblichus.

Dicere ſolebat, cùm anima viuamus, eiuſdem virtute quoque nos viuere dicendum eſſe: perinde vt oculis cúm cernamus, ipſorum quoq; virtute bene cernimus. Stob. ſer. 1.

Dionyſius ſophiſta.

In Heliodorum, quem Adrianus Cæſar vnicè amabat, torſit hoc dictū: Cæſar poteſt honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non poteſt. Cæſar enim Heliodorum, ſtudio verius quàm iudicio, fecerat magiſtrum epiſtolarum. Dion. in Hadriano.

Pauſanias.

Quibuſdam in ſpoliis barbarorum demirantibus pretioſas veſtes: Præſtiterat, inquit, ipſos eſſe multi pretij, quàm poſſidere pretioſa. Correxit ſuorum admirationem, eóſque ad verorum bonorum admirationem reuocauit. Plut. in Lacon.

Leontychidas.

Rogatus à quodam, Quo pacto quis bona quæ adſunt tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. In animi bona nullum ius habet fortuna. Tum externa bona reddemus nobis ſtabiliora, ſi quædam ſepoſuerimus, nec fortunæ volubili commiſerimus. At ſunt principes, qui proferendæ ditionis ſtudio ſemet in periculum coniiciunt, ne hoc ipſum quod habent imperium amittant: multi item diuites, augendæ rei ſtudio, quicquid habent, totum committunt nauibus. Plutarch.

Demonax.

Vehementer eos coarguebat, qui corpora ſummo ſtudio curarent, atq; ſeſe omnino negligerent. Haud diſſimiles eos ratus, iis quorum omnis

solicitudo in extruendis ædificiis versaretur: & hominũ, qui ædes habitarent, nullã penitus haberent rationẽ.

Stilpo.

Demetrius Antigoni filius cùm Megaram occupasset, Stilponem philosophum accersitum rogauit, num quis militum aliquid rerum abstulisset? Nullus, inquit: neminem enim vidi, qui scientiam & eruditionem raperet. Sentiens, animi bona non esse bellorum violentiæ obnoxia. Plutar. in Demetrio. Seneca.

Agesilaus.

Quum Græci, qui Asiam incolebant, Persarum regem ex more Magnum appellarent: Qua, inquit, Agesilaus, re ille me maior est, nisi sit iustior, ac temperantior: Contempsit vir egregius externa bona: quæ vulgus præcipuè suspicit, ac hominis felicitatẽ animi bonis metiebatur. Ea sententia philosophus esse consueuit in ore, sed hanc bellator expressit affectu. Plutarch.

Dionysius senior.

Quum intra regiam sacrum ex more perageretur, pręcóq;, sicuti assueuerat, precaretur, vt per multa tempora inconcussum duraret imperium: Non tu desines, inquit rex, abominanda nobis imprecari? Sentiens, potius optandam bonam mentem: quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem: quandoquidem animi bona fortunæ bonis semper præferenda sint. Erasm. lib. 5. apoph.

Milo Crotoniates.

Factus iam senex, quum vidisset athletas alios in curriculo sese exercentes, fertur inspexisse lacertos suos, lacrymánsque dixisse: At hi iam mortui sunt. Meritò fleuit, qui felicitatem corporis viribus metiebatur. Animi vigor serius senescit, si tamen senescit vnquam. Eras. 6. apoph.

Huc pertinent apoph. de Doctrina, Eruditione, & Virtutibus.

De animosè dictis.

Anaxagoras.

Quum ab Atheniensibus esset damnatus exilio, cuidam dicenti, Priuatus es Atheniensibus: Imò, illi (inquit) me. Sentiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contrà. Laert. lib. 2. cap. 3.

Xenocrates.

A Dione dicteriis lacessitus, non sum, inquit, tibi responsurus: neque enim tragœdia à comœdia taxata dignatur eam responso. Laërt. l. 4. c. 2.

Pericles.

Subitò oborto solis defectu, cùm videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorem, vehementer perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoribus faciem, interrogauítque, nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante, Quid interest, inquit, nisi quòd chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Plut. in Græc. apoph.

Agis Archidami F.

Quum Ephori ei dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens, ad huius (proditorem quendam ostendentes) patriam: nam is ipse te perducet in arcem: Et quî conuenit, inquit, tot iuuenes ei credere, qui patriam prodidit? Plut. in apoph.

Idem.

Idem dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes: sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à rei gerendæ celeritate. Erasm. l. 1. apoph. ex Plut.

Idem.

Idem apud Mantinæam, quibusdam dissuadentibus,

dissuadentibus, ne cum hostibus, quòd numero plures essent, confligeret: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis imperare velit. Plutarch. in apoph.

Cleomenes.

Quum ab augure admoneretur, ne exercitum educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: posteaquam admonisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus si cum æquo bonóque fuisset coniunctus. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum venisset ad Cyrum regem, petiturus pecunias rei nauali necessarias, vidit regem largius bibentem. Expectauit igitur, donec bibisset. Vidit enim non dari copiam, vt regem conuenire posset. Postero verò die cùm iterum audiuisset illum bibire, nec se admitti ad colloquium, dixit: Ita curam habendam esse pecuniarum, vt ne quid tamen committeretur Sparta indignum, & mox inde recessit. Ephesum, multa imprecans mala iis, qui primi à barbaris fuissent ludibrio habiti, eóque sua patientia docuissent illos fiducia diuitiarum aliis illudere. Plut. in apoph. Lacon.

Leonidas.

Cùm ad Leonidam Alexandridæ filium quidam militum dixisset, Hostes sunt prope nos: Et nos, inquit, prope illos. Significans, ob id non minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut. in apoph. Lacon.

Agesilaus.

Quum in Lydia Tissaphernem fugasset ac multis interfectis in agros regios incursionem fecisset: Rex Persarum per legatos magnifica illi munera obtulit, vt à bello desisteret. Agesilaus autem respondit: Pacis quidem tempore Reipub. vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere: belli autem tempore non item. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret quàm gloriam, nec pacem hosti venderet fraudato milite. in apophth. Lacon.

Idem.

Quum transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli barbarorum supplex fuit vt transitus daretur: sed missis ad singulos nuntiis, rogabat, Vtrum per hostium an amicorum regionem iret? Plutarch.

Idem.

Quum Græci qui Asiam incolebant, Persarum regem pro more Magnum appellarent: Quare, inquit Agesilaus, ille me maior est, nisi sit iustior, aut temperantior? Idem.

Lacæna.

Lacæna quædam cùm audiuisset filium incolumen, sed fugisse ex clade, scripsit filio hunc in modum: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc, dilue, aut ne sis. Præstabilius putabat filium mori, quàm cum infamia viuere. Plut. in apoph. Lacænarum.

Lacæna.

Alia quædam cùm audiret à filio, quàm generosè frater in prælio occubuisset. An non turpe est, inquit, te non fuisse in re tam honesta & laudabili comitem? Ibidem.

Pelopidas.

Quum ex militibus quispiam, qui viderat Lacedæmonios per angustias montium aduentare, dixisset Pelopidæ, Incidimus in hostes: Quin potius nos in illos, inquit, quàm in nos illi. Plut. in apoph.

Lacones.

Quum quidam fortè obuiam facti

Laconibus dixissent: Fortunati estis, ô Lacones, nam modò hinc abiuêre latrones: Non nos, inquiūt, per Enyalium: (sic enim Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Pirata quidam ad Alexandrum Magnum deductus & rogatus cur auderet infestare maria: compendio respondit: Ego, inquit, quoniam id vnica nauicula facio pirata nominor: cū tu, Alexāder, idem facias magna classe, rex appellaris. Alexander hominis animum tam intrepidum admiratus, donauit illum vita. Plut. in Alexand.

Leonidas.

Xerxis cùm scripsisset ad Leonidā, Mitte arma: rescripsit Leonidas, Veni & cape. Maluit armatus mori, quàm traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci. Ibidem.

Cyrus.

Cyro iuniore conflicturo cum hoste, loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones cōficeret, nec se in belli discrimen coniiceret. Quid ais, inquit, Clearche? Iubésne, vt qui regnum appetam, regno me indignum ostendā? Plut. in apoph.

Alexander.

Darius rex Persarum, quum numerosissimum exercitum instruxisset aduersus Alexandrum, admonitus Alexander vt considerate contra tantum hostium impetum omnia ageret, nil aliud respondit quàm Magna animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plut. in apoph.

Cypriæ mulieres.

Cyprij cùm aduersus Astyagem Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres obuiam ierunt, & nudatis ventribus, Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? an nescitis vos huc iterū intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Eras. l. 6. apoph.

Demetrius Phalereus.

Quum audiuisset Athenienses destruxisse statuas quas illi posuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas posuerunt prius. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Zenobia.

Ab Aureliano capta, & in conspectum illius ducta, quū is dixisset, Quid, ô Zenobia, ausa es nobis insultare, Romanis imperatoribus? Imperatorem, inquit, te agnosco qui viceris: Galienum, Aureolum, reliquósque, principes non putaui. Trebell. Pollio.

Lucullus.

Archelao, qui iterum à Mithridate defecerat, asseueranti, si in Ponto Lucullus conspiceretur, fore vt omnia subderentur imperio Romano, respondit Lucullus: Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris, ad vacua illorum lustra progrediar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat. Plutarch.

Q. Fabius.

Quum à Romanis missus esset legatus ad Carthaginenses, vt exploraret cur Saguntus contra fœdus à Pœnis oppugnata esset: sinu ex toga facto, En (inquit) vobis bellum & pacem apportamus, vtrum igitur placet sumite. Cùm Pœni ferocius clamarent, daret vtrum vellet: Fabius effuso sinu, Bellum (inquit) damus. Erasm. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quum nauis, qua Granius, prætorius quæstor, vehebatur, in Scipionis Metelli potestatem venisset: Scipióque cæteris direptis, quæstori salutem polliceretur, quæstor respondit: Cæsaris milites salutem dare, non accipere solent. Eras. lib. 6. apoph.

Sylla

Sylla.

Apud Orchomenum, cùm milites longius euagarentur, ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostem conuolat, ita vociferans: Mihi quidem, ô Romani milites, hîc pulchrum est mori. Vos interrogati, quo loco ducem vestrum amiseritis? memineritis dicere, apud Orchomenum. Pl. in Sylla.

Popilius.

Missus erat ad Antiochum regem ferens epistolam à senatu, qua iubebatur, vt exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno spoliaret. Quum verò rex illum per medium exercitum, ad se accedentem, procul humaniter salutasset, non resalutato rege, literas reddidit: quibus lectis quum Antiochus diceret, se consultaturum, daturúmque responsum: Popilius Lenas, virga, quam tenebat, ducta linea, cinxit regem dicens: Hîc igitur stans consulta, & responde. Omnibus viri spiritum admirantibus, posteaquam Antiochus spospondisset se facturum, quæ Romanis viderentur: ita demum salutauit illũ, & amplexus est Popilius. Plutarch. in Rom. apoph.

Cato.

Rebus deploratis cùm amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret, respondit, Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victum nec captum esse, qui se per omnem vitam inuictum præstitisset. Plutarc. in vita Catonis.

Pompeius.

Audiens quosdam esse, qui inuiderent concessum sibi triumphum, Se, citius omissurum triumphum, ait, quàm militibus blanditurum, simúlq; laureatus, fasces abiecit, vt illinc inciperent direptionem. Plutarchus in apoph.

Iulius Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam sociorum proficiscens, quũ audiuisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit: ibique copiis congregatis, & equo, cui insidere solebat, adducto: Hoc inquit, post victoriam vtar in persequendis hostibus, & pedes aggressus est Heluetios. Eras. lib. 4. apoph.

Alphonsus rex.

Virgiliana lectione cùm præcipuè delectaretur, & terra fortè (quum in quarto Æneidos libro legeret de morte Didonis) moueretur, obstupescentibus aliis ex re tam improuisa & periculosa, Alphonsus dixisse fertur: An mirum vobis videtur, si in morte tam celebris reginæ (cuius mortem apud Virgilium diuus Aurelius Augustinus nunquam sine lachrymis legisse fertur) terra intremescit? Panorm. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Cum his confer apoph. de Fortiter dictis, & fortitudine militari.

De aqua lustrali.

Diogenes.

QVum videret quendam se religionis causa aspergentem aquis fluuialibus, hoc enim ritu prisco solebant purificari, si quid piaculi commissum crederent: Infelix, inquit, multum erras in Grammatica, non absolueris aspersus, multo minus aspersio te liberabit à vitæ criminibus. Laërt. li. 6.

Valentinianus.

Nondum imperator, templum Fortunæ ingrediens cùm Iuliano, hinc atque hinc stantibus æditui, qui aquam introeuntibus aspergerent, vbi vidit in chlamyde purpurea guttam aquæ, pugno percussit æditium. Hoc, inquit, nõ est purificare, sed inquinare.

Nam illi tales aſperſiunculas appellabant purificationes. Eraſmus libro 8. apophthegm.

De arcanis non temerè effutiendis.

Thales.

THales frequenter dicere ſolebat: Vide ne te in ius vocet ſermo contra coniunctos tibi ac ſocios dictus. Senſit vir ſapientiſſimus, amicis non adeò fidendum eſſe, vt committamus eis arcana, vt inde effutiant magna noſtra infamia & ignominia. Laert.lib.1.cap.1.

Socrates.

* Dicebat carbonem ignitum facilius in lingua cõtineri poſſe, quàm ſermonem arcanum. Stob.ſerm.39.

Anaxandridas.

* Qui commiſſum ſibi inſtar depoſiti ſermonẽ euulgat, aut iniuſtus eſt, aut admodum incontinens. Iniuſtus quidem, ſi lucri cauſa id faciat: ſui abſque lucro, incontinens. Ibidem.

Ariſtoteles.

* Interrogatus, quidnam in vita difficillimum eſſet, Tacere, inquit, quæ dicenda non ſunt. Ibidem.

Ariſto.

Dicere ſolebat, vt ij venti ſunt nobis moleſtiſſimi qui abſtrahunt pallia. Ita grauiſſimè lędunt amici, qui expiſcantur arcana. Eraſ.lib.6.apoph.

Iſocrates.

* Sermonum depoſita, inquit, fidelius quàm pecuniarum cuſtoditores. lib. ad Dæmonicum.

Euripides.

Quum malè audiret ab hominibus ob oris graueolentiam: Multa, inquit, in illo occulta computruerunt. Innuere voluit vir grauiſſimus, ſe poſſe retinere arcana: contra aliorum conſuetudinem, qui omnia temerè effutiunt. Solent autem res in occulto congeſtæ computreſcere. Eraſmus Rot.libro 8. apoph.ex Stobæo.

Philippides Comicus.

Lyſimacho cum primis charus fuit, & familiaris: cui cùm Lyſimachus offerret liberalitatem ſuam, ac frequenter diceret, Quid vis tibi impertiam rerum mearum? Quodcunque voles, inquit, modò ne arcani quippiam. Significans, eſſe periculoſum noſſe magnatum arcana: quorum ſiquid effutias, actum eſt de capite. Bruſon.libro 6. cap.10.ex Plutarcho.

Vide infrà plura ſub tit. Taciturnitatis & Silentij.

De argutè dictis.

Thales.

CVm diceret, mortem æquè ſalutarem eſſe ac vitam: audiuit à quodam, Cur igitur nõ morireris? Argutè reſpondit, ob hoc ipſum, quia nihil refert. Potius enim habetur, quod acceſſitur. Laert.lib.1.cap.1.

Socrates.

Admonitus ab amico, quòd excepturus hoſpites admodum tenuẽ feciſſent apparatum. Si boni ſunt, inquit, ſatis erit: ſin minus, plus ſatis. Laert. in eius vita.

Ariſtippus.

Platoni obiurganti, quòd multos piſces emiſſet, reſpondit, Se illos emiſſe obolo: quumq; Plato dixiſſet, Tanti & ipſe empturus eram. Vides, inquit, igitur ô Plato me non eſſe obſoniorum auidum, ſed te pecunię amantem. Ibidem.

Idem.

Quum aliquando perdicem quinquaginta drachmis iuſſiſſet emi, cuidam

dam detestanti luxum in philosopho: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorsit in contemptæ pecuniæ laudem. Laer. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Quum quidam illi probro daret, quòd lautè nimisque splendidè viueret: Id, inquit, si vitium esset, in deorum celebritatibus non fieret. In his enim magnificè vestiri, & lautissimè epulari solent. Ibid.

Antisthenes.

Quum salsamenta per forum gestaret, quibusdam admirantibus, quòd philosophus officio tam sordido fungeretur, idque in publico, ac non potius seruo id delegasset: Quid, inquit, admiramini? hæc mihi porto, non aliis. Sentiens nullum esse sordidum obsequium, quod sibi quis impenderet. Deinde non esse indecorum, eum portare salsamenta, qui salsamentis vesceretur. Laert. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

Narrant, Alexandrum Magnum astantem Diogeni Cynico, quæsisse ab eo, Num ipsum metueret? Tum ille, Quid es? bonum, an malum: Alexander respondit, Bonum. Quis igitur, inquit Diogenes, timet bonum? Conuicit, regem non esse metuendum nisi se malum esse profiteretur. Laert. l. 6. c. 2.

Aristippus.

Polyenus sophista ingressus in ædes Aristippi, cœpit magnificè iam paratum conuiuium reprehendere. Verùm Aristippus dissimulata obiurgatione, cùm paulò pòst hominem ad conuiuium inuitaret, nec renueret: Cur quæso, ait, meam incusas mensam cuius iam inuitatus particeps esse cupis? Videris mihi non lautiorem mensam, sed impendium tantum reprehendere. Ibidem.

Secundus sophista.

Quum tale declamationis argumentum esset propositum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmium ferat. Quidam & mouerat & sedauerat, petitque præmium. Hanc quæstionem paucis absoluit Secundus sophista. Quod est prius? mouisse: quod posterius? sedasse. Itaque prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde (si potes) accipe præmium rectè factorum. Philostratus in sophist.

Proculus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis & equis alendis indulgentem: quẽ pater adeò non increpabat, vt vnà cũ illo potius luderet. Quo nomine cùm ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quàm cum æqualibus. Philostrat.

Sphærus sophista.

Quum diceret opinionem non cadere in virum sapientem, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxum ipsa re confutare, curauit mala Punica, veris simillima, sed ex cera confecta, apponi in conuiuio. Ad quæ cum Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit, illum falsi specie fuisse assensum. Ad id dextrè Sphærus: Non sic, inquit, assensus sum, vt crederem esse mala Punica: sed probabile putaram, esse mala Punica. Laert. l. 7. c. 2.

Philoxenus.

Interrogatus, quam ob causam in tragœdiis induceret mulieres malas, cùm Sophocles eas induceret bonas? argutissimè respondit, Quoniam ille (inquit) tales inducit, quales esse deberent: ego verò, quales sunt. Erasmus lib. 6. apoph.

Stilphon.

Habebat filiam parum secundæ famæ.

mæ. Cuidam igitur dicenti, dedecorat te filia: Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus æstimandum esse. Plutar. lib. de Tranquillitate, & Laertius lib. 2. cap. 12.

Theopompus.

Theopompus hospiti cuidam iactanti, quòd apud Theopompi ciues Philocacon, hoc est, Laconum amans diceretur: Præstaret, inquit, si φιλοπολίτης, id est, ciuium amans diceretis potius, quàm Laconum. Notauit autem hominem, qui alienæ ciuitatis studiosus haberi mallet, quàm suæ. Porrò quisquis alienam Rempub. vehementer adamat, suam quodammodo vituperare videtur. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Huic simile est illud, Quum legatus ab Helide missus, diceret sibi ob id à ciuibus legationem commissam, quòd vnus Laconicam vitam admiraretur: quidam rogauit hominem, vtrum meliorem duceret vitam aliorum ciuium, an suam ipsius? Quum is respondisset, suam ipsius: Quî igitur potest, inquit, ista ciuitas seruari, in qua quum multi sint, vnus tantum bonus est? Argutè taxauit oratoris impudentiam, qui Lacedæmonios ac sese laudarit, cum suorum ciuium vituperio nõ vulgari. Probabat quippe Lacedæmoniorum mores, sed solus Elidensium: restabat igitur, vt apud Elidenses non esset nisi vnus vir bonus. Plut. in Lacon.

Leonidas Anaxandridæ F.

Ephoris dicentibus, quòd ad Termophylas proficiscens, paucos secum educeret: Nimirum, ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiscimur, satis est. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello. Satius enim esse perire paucos quàm multos. Plutarch. in apoph. Lacon.

Cleomenes.

Diuitino morbo vexatus, quum expiatoribus ac diuinis auscultaret, antè non solitus idem facere quodam id admirante: Quid miraris? inquit. Non enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem nunc non sim idem, non probo eadem. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

A medico pharmacum accipiens, vt simul & semel hauriret: per Geminos, inquit, sumam quæ præscribis: si mihi prorsus est in fatis vt moriar, quamuis non omnia sumpsero. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam apud Agesilaum regem magnifaceret regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidem, inquit, quum huius esset ætatis, erat infelix. Sensit vir clarissimus, veram felicitatem non ex annis & iuuentute metiendam esse. Ibidem.

Agesipolis Cleombroti F.

Quum è Sparta iussisset mitti catulos, ac respondisset aliquis, non exportari apud Lacedæmonios catulos: Ne viros quidem, inquit, antea: atqui nunc fieri cœpit. Festiuiter autem indicare voluit, in bene instituta republica omnia proficere in melius. Plut. in apoph. Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Ab Argiuo quodam audiens, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerarent à maiorum suorum decretis & legibus: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Audiens Xenocratem iam senem de Academia cum amicis disputantem, percontatus est, Quisnam esset senex ille? Vbi verò respondisset aliquis,

quis, illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quærerent. Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Plutar. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam, cōmemorando laudem ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulissent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit, istuc idem esse, ac si quis deuictis mille ouibus pugnaret cum quinquaginta lupis. Significans, Persas vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus bellacissimis rem habere. Ibid.

Anaxandridas Leontis F.

Percontanti quidam, cur Lacedæmonij Helotibus (sic autem apud illos dicebantur, quorum conditio media erat inter seruos & ingenuos) committerent colendos agros, ac non ipsi potius eos colerent? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparamus. Taxauit autem hoc dicto eorum stultitiam, qui potius ad ostentationem, quàm ad laborem & vsum, mancipia habent. Plut. in apoph. Lacon.

Agis Archidami F.

Cuidam sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos. Ostendens multum referre quàm bonos & fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Ibidem.

Idem.

Cuidam consulenti, vt hostibus fugientibus daret transitum: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his, qui ob fortitudinem manent, si non pugnamus cum fugientibus? Existimabat vir clarissimus, aduersus hostem nullā prætereundam esse occasionem. Ibid.

Pausanias Cleombroti F.

Quum Delij de insula cum Atheniensibus haberent cōtrouersiam, atq; inter cætera dicerent, quòd ex more regionis, neque mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirentur: Quomodo, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquam vestrum, nec futurus est? Notauit autem argutè ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria neque nasci sinerent viuos, nec sepeliri mortuos. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti cur Tyrtæum poetam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit, externus nobis dux esse videatur. Ibid.

Lycurgus.

Quum Thebani consulerent Lycurgum de luctu & sacrificio, quem illi Leucotheæ solent facere: Si, inquit, deam esse creditis, ne lugeatis: sin hominem, ne vt deæ rem diuinam faciatis. Taxauit autem Thebanorum consuetudinem. Non enim cōuenit simul lugere & sacrificare, hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Ibid.

Idem.

Cuidā postulanti vt in ciuitate pro Aristocratia, id est pro optimatum gubernatione, constitueret Democratiam, hoc est popularem gubernationē: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiam institutas. Docuit autē argutè, eam Reipub. speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est quàm magna domus. Ibid.

Anonymus.

Metapontinus quidam Laconi obiicienti ignauiam: Atqui, inquit, non parum alienæ regionis possidemus; Ergo, inquit Lacon, non solùm ignaui estis, verum etiam iniusti. Significans,

cans,non posse fieri, vt quis meticulosus & imbellis multum teneat alienæ ditionis,nisi fraude partum.Ibid.

Idem.

Alius quidam, quum videret Diogenem cognomento Canem,in vehementi frigore statuam æream amplectentem, rogauit,num friges? illo negante,Quid igitur,inquit,Lacon magni facis? Philosophus hoc ipsum existimabat magnificum, quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratum: id Laconi ridiculum videbatur, cùm magno eius incommodo fieret, nec vtilitas inde promanaret ad alios.Ibid.

Idem.

Argiuo quodã dicente,multa Spartanorum sepulchra apud nos sunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum, ait, apud nos nullum est sepulchrum. Innuens, quòd Spartani semper inuasissent Argiuos: illi autem Spartanos nunquã. Et sic quàm acutissimè,quòd ille dixerat in gentis suæ laudem, retorsit in ignominiam.Ibid.

Lacones.

Atheniensibus,quum tradita ciuitate postularent, vt Samum tantùm ipsis reliquerent,ita responderunt Lacones:Hoc tempore,quo vestri non estis, alios habere postulatis. Vnde natum est prouerb. Qui semetipsum non habet,Samum petit.Eras.

Anonymus.

Cuidam Lampem Æginetam efferenti,ac felicem prędicanti,quòd prędiues videbatur, multorum nauigiorũ dominus,Lacon. Nihil(inquit)moror felicitatem de funibus pendentem. Sensit autem, non in manu nostra esse, quæ in fortunæ sunt imperio, & ea præsertim quæ nauibus committuntur.Plut.in Lacon.

Idem.

Mendicus quidem petiit aliquid à Lacone: at ille, Si quid, inquit, dedero tibi, magis es futurus mendicus. Verùm istius probrosæ vitæ fuit author, qui tibi primus dedit,téque fecit inertem.Ibid.

Idem.

In luctandi genere, quod illi Chirapsiam vocant, quum is qui collum alterius vrgebat frustra, prætérque legem palæstræ pulsaret vndique & in terram detraheret, posteaquam corporis viribus destitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit. Cúmque alter diceret,Mordes,ô Lacon,fœminarum more: Non,inquit,sed more leonum. Et sic obiectam ignauiam detorsit in laudem fortitudinis. iure autem se morsu liberauit,qui præter ius certaminis vrgebatur à victo.Ibid.

Phænidas.

Quum essent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus,inquit,dies, qui possit declarare virum bonum incolumem. Pręsagiens,in eo pręlio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipse patriæ maluisset esse incolumes.Ibid.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus ô Lacon te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendum accommodatior, quoniam certamen magis erat artis,quàm virtutis.Ibid.

Idem.

Quidam cum laudibus immodicis commendasset bellatores optimos: Lacon,Bene,inquit,sed apud Troiam, significans, tales olim fuisse, sed hoc genus hominum iam olim desiisse inueniri.Ibid.

Idem.

Quidam Lacon seruo, qui dum puni-

puniretur dicebat, Non volens erraui: Non volens igitur, inquit, pœnas dato. Ibidem.

Idem.

Spartanus interrogatus num tutum esset ad Spartanos iter? Refert, inquit, qualis eò decedas nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in vmbraculis venantur. Significauit autem, nec ferocibus ac violentis esse tutum proficisci Spartam, nec mollibus & effœminatis, delicatos enim homines in tenebris lasciuire non sinunt. Ibid.

Ariston.

Quum Atheniensis quidam recitaret funebrem orationem, conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales, inquit Aristo, nostros esse putas, qui istos vicerunt? Ostendit, recitatorem magis illustrare virtutem Lacedæmoniorum, quàm Atheniensium. Ibid.

Anonymus.

Quidam cùm ad Laconem dixisset, Mentiris: ille contrà, Nimirum (ait) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Taxauit autem reprehendentem, quòd Lacedæmonio peior esset. Ibid.

Lampis.

Interrogatus, quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter: exiguas verò, cum labore ac tardè. Sentiens, initiò paulatim magnáque vigilantia corradi pecuniam: cæterùm parata iam ingenti sorte, facilè esse amplis lucris ditescere. Plut. in libello, An seni sit capessenda Respublica.

Antiochus Ephorus.

Quum audiuisset, Philippum Messeniis agros dedisse, percõtabatur, nũ viros quoque dedisset, per quos aduersus pugnantes pro agris tueri possent quod datum erat? Plut. in apoph.

Pittacus.

* In conuiuio quodam, cùm de bestiis esset sermo, ad Myrtilum ioco dixit, teterrimum inter feras tyrannum, inter placidas esse adulatorem. Plut. in conuiuio.

Diocles.

* Is philosophus habitus est ὀψοφάγος. Cuidam interroganti, vter piscis esset melior, congrus, an Labrax seu Lupus? Alter, inquit, elixus, alter assus. Eras. in adagiis.

Anonymus.

* Thessalus quidam rogatus, qui Thessalorum forent placidissimi? Qui bello (inquit) defuncti sunt. Plutar. de instit. lib.

Melanthius.

* Is erat Alexandri Pheræi tyranni parasitus. Rogantibus autem quemadmodum necatus esset Alexander? per latus, inquit, in ventrem meum. Plutarch. de dignosc. adulter.

Leo Byzantius.

* Irrisus à gibboso, qui oculorum eius imbecillitatem fuerat cauillatus: humanum (inquit) affectionem obiicis, quum in tergo feras ipse Nemesin. Plut.

Cæcilius Metellus.

In loco munito dum cogitaret collocare exercitum, ac centurio dixisset ipsi, Si decem tantùm hominum iacturam facere velis, capies locum: interrogauit eum, num ipse de numero istorum vnus esse vellet? Plut. in Romanorum apoph.

Cato maior.

Belligerans cum his qui Bætim fluuium accolunt, quum in discrimen adductus esset, propter hostium multitudinem, & Celtiberi offerrent suppetias, si darentur talenta ducenta, Romani verò non sinerent illum mercede pacisci cum barbaris, dixit errare Romanos,

Romanos, eo quòd si vicissent, reddituri essent non de suo, sed de bonis hostium, sin vincti fuissent, iam non fore, nec à quibus peterentur nec qui peterent. Ibid.

Cicero.

Quum quendam audiret, dicere se à Cæsare ad Pompeium transfugisse, relicto ex festinatione equo, ait: Melius igitur de equo quam de teipso statuisti. Sentiens, longè rectius facturum fuisse, si vnà cum equo apud Cæsarem mansisset. Ibid.

Messala.

Messala vir exactissimi iudicij, ac Romanæ linguæ exactissimus censor, quum audisset M. Portium latronem declamantem dixit, Sua lingua disertus est. Desiderans in eo Latini sermonis maiorem elegantiam, quum ingenium contigisset tam felix. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Proculeius.

Querebatur de filio quod expectaret mortem patris, quúmque filius respondisset, Ego verò non expecto, Imo rogo, inquit ille, vt exspectes. Detorsit verbum in sensum contrarium. Expectat quippe mortem patris, qui ex animo desiderat eius bona post mortem: & expectat, qui diu viuentem videt inuitus. Quint. lib. 6.

Anonimus.

* Prouincialis quidam intrauerat Romam simillimus Cæsari, & in se ora omnium conuerterat. Augustus hominem ad se perductum, dic mihi, inquit, adolescens, fuit aliquando mater tua Romæ? Negauit ille, & argutè adiecit, sed pater meus sæpe. Macrob. libr. 2. cap. 4. Saturnal.

Musonius.

* Rutilius quum aliquando Romæ adiisset Musonium philosophum, rogauit, Dic mihi, Musoni, Iupiter seruator, quem tu imitaris, dum fœneratur. Notans illius inopiam, qui interdum cogeretur accipere nimium. Ad hoc arridens Musonius: At, inquit, ne fœnerat quidem, Rutili Turpius est ad fœnus dare quam accipere. Rutilius cũ ipse faceret quòd grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Erasm. libr. 6. apoph.

Pollio.

* Temporibus triumuiralibus quum Fescenninos Augustus in eum scipsisset, ait: At ego taceo. non est enim facile in eum scribere, qui potest proscribere. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Hyrcanus.

* Ad cœnam à Ptolemæo Ægypti rege inuitatus, & omnibus qui accumbebant carnes edentibus, ossa verò ante Hyrcanum cumulantibus. Tryphõ scurra regis, vides (inquit) Domine ossa ante Hyrcanum collecta? Hinc collige patrem eius Syriam omnem ita nudasse, vt hic ossa nudauit carnibus. Quum rex risisset, & Hyrcanum rogaret, cur tot ossa ante eum iacerẽt? Non immeritò, inquit, Domine, nam canes ossa vnà cum canibus deuorant, vt isti, cęteros conuiuas innuens, quod nulla ante eos sita essent ossa. homines verò carnes edunt, ossa abiiciunt. Itaque & ego comedi vt homo. Solers responsum admiratus rex, omnes iussit applaudere. Suidas ex Iosepho.

Aridices.

* Quum Antigoni regis libertus ad nouas nuptias nuper euectus, philosophos ad conuiuium congregasset: & irridendo eorum minutulas quæstiones, scire se velle dixissent, cur ex nigra & alba faba pulmentum vnius coloris efficiatur? Aridices Philosophus indignè ferens, Tu nobis, inquit, absolue, cur de albis & nigris loris similes maculæ gignantur. Macrob. libr. 7. Saturn. cap. 3.

Sisinnius.

Sisinnius.

* Is Nouatianorum episcopus, victu non tenui, sed in summa continentia sumptuoso vtebatur, & candida veste nitidus, quotidie bis in publicis balneis lauari solebat: quamobrem rogatus, cur episcopus quum esset, bis in die lauaret? quia, inquit, temporis excludor angustiis, ne ter lauem. Suidas.

Anonymus.

* Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cùm interrogasset Antiochæ ludi magistrum quendã, virum bonum atque pium: Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) rerum ageret? respõdit, Non otiatur, ô sophista, quem tu fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit vir optimus Iulianum ob insignem impietatem nõ diu superstitem fore. Et quidem paulò post Iulianus in Persia interfectus est. Tripart.hist.lib.6.cap.44.

Idem.

* Quærenti cuidam, quid antè mundum conditum Deus faceret, pius quidam pater respondit, Curiosis parabat inferos. Profanam audaciam graui dicto compescens. Hist.Ecclesiast.

Sannazarius.

* Actius Sincerus Sannazarius rari vir ingenij, magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Federici regis esset quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati, & medicis varia remedia proponentibus: at ego inquit, Inuidiam oculorum perspicuitati plurimum conferre aio. Subridentibus omnibus, Annon inuidia (subierit) maiora & pleniora omnia videre facit. Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulítque statim Ouidianos illos versus, Fertilior seges est alienis semper in agris, Vicinúmque pecus grandius vber habet. Pont.& Ant.Panormit.

Pomponius Lætus.

* Romæ incarceratus est, quasi cum Callimacho & Platina contra Paulum pontificem max. coniurasset, & in quæstione accusatus quod sibi & permultis adolescentibus literarum studiosis nomen immutasset: nam pro Petro Pomponij nomen sumpserat, antiquitatis stulto amore. Quo nomine appellatus à Vianesio antistite, qui quæstioni præsidebat, Quid, inquit, tibi & Paulo pontifici, si mihi fœniculi nomen indidissem? Sabellicus, in eius vita.

De arrogantia.

Bion.

Arrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui mauult doctus videri, quàm esse. Laert.lib.4.cap.7.

Diogenes.

* In arrogantia, quemadmodum in armis deauratis, non similia sunt interiora exterioribus. Item. Arrogantia tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Sto.serm.22.

Xenophon.

* Arrogantis nomen conuenire mihi rectè videtur iis qui se simulant esse ditiores, doctiores & fortiores quàm sint: & ea se facturos promittunt quæ præstare nequeunt: ídque manifestò facere videntur, accipiendi quippiam & lucrandi gratia. Stob. ibidem.

Agesilaus.

Vt ipse singulari modestia præditus erat, ita non tulit in aliis arrogantiam. Menecrates enim medicus quum

quum desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Hoc cognomento vir arrogantis ingenij delectatus, insolentius vsus est eo titulo. Tandem quum & Agesilao scriberet, nec veritus esset hac vti salutatione, Menecrates Iupiter Agesilao regi salutem: rex eo offensus procemio, prætereà nihil dignatus est legere, sed rescripsit in hunc modum, Rex Agesilaus Menecrati ὑγιαίνειν. i. bene valere. ac si dixisset, sanam mentem tibi precor. χαίρειν Græci dicunt: quibus bene precantur. ὑγιαίνειν, ambiguum verbum, ferè in malum sonat. quo significamus abesse sanitatem mentis.

Archidamus Agesilai f.

Post conflictum apud Chæroneam cùm à Philippo rege Macedonum literas accepisset acerbius scriptas, hunc in modum rescripsit: Si metiaris vmbram tuam, haud quaquam reperies illam factam maiorem quàm erat ante victoriam. Grauiter admonens, non esse prudentis ob fortunæ successum intumescere, quum ipse sit nihilo maior. Æquum autem est, vt homo se suis & propriis bonis metiatur potius quàm externis, quæ fortuna cùm libet dat, cùm visum est eripit. Plutar. in Laconicis.

Vide apoph. de Fastu & Superbia.

Demonax.

Ad Agathoclem Peripateticũ arroganter iactantem, sese & solum & primum esse dialecticorum: Si solus, inquit, es, quî primus esse potes? si primus, quî solus? Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cynico cuidam arroganter iactanti pallium, peram & baculum, ac subinde vociferanti, se Antisthenis, Cratetis ac Diogenis sectatorem esse. Impudenter, inquit mentiris, quum sis Hyperidæ discipulus. Allusit ad vocem ὑπεριδεῖν, quod est per arrogantiam despicere. Est autem & rhetoris nomen Hyperides. Eras. lib. 8. apoph.

M. Drusus.

Non contentus L. Philippum consulem præcipitasse in carcerem, quòd se loquentem ausus esset interpellare, quum senatus ad eum misisset, vt veniret in curiam, Cur non potiùs, inquit, senatus ad me venit in Hostiliam rostris propinquam? Quid consecutum? Tribunus senatus authoritatem despexit, senatus tribuni verbis paruit. Erasmus Rotrod. libr. 6. apophthegmat.

Vide apophth. de Superbia.

De artium atque disciplinarum vtilitate.

Aristoteles.

* Visus accipit lumen suum à circunfuso aere: animus etiam lumen recipit ex disciplinis liberalibus, vt ad reliqua philosophiæ mysteria reddatur perspicax. Laertius lib. 5. cap. 1.

Nero.

A Mathematicis audierat fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóque Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat,

Τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει: Id est,

Terra quæuis artem alit.

Putans, se tantum profecisse bonis literis, vt etiam si ab imperio detruderetur, quauis regione, ob insignem scientiam posset haberi in pretio. Recitat Suetonius in eius vita.

Plura pete ex apopht. de Doctrina, Eruditione, Philosophia, item de Animi bonis, &c.

De

De artibus superuacaneis & inutilibus.

Diogenes.

CVidam adolescenti, lusum quendam amatorium eleganter in balneis exhibenti, quod Græci vocant κοτταβίζειν: Quo melius, inquit, hoc deterius, damnans improbitatem artis, qualis est alea: cuius quo quisque est artifex melior, hoc vir est deterior. Laert.lib.6.

Idem.

Euclidis scholam, quòd arguta quidem, sed ad rectè viuendum inutilia docere videretur, χολὴν, id est bilem ac molestiam appellabat, quum schola Græcis sonet otium: & Platonis διατριβὴν, id est exercitationē κατατριβὴν, id est contritionem voce deprauata vocabat, quòd à communi vita semotus, disputationibus insenesceret, quum Diogenes in publico viuens, mallet philosophicè viuere, quàm disputare. Laert.lib.sexto.cap.1.

Plato.

Anniceris quidam Cyrenæus, aurigandi peritia insignis, & vt egregius artifex, ita gloriosus artis ostentator, venit in Academiam Platonis, atque illic rationes omnes procurrendi, flectenti currum, & per easdem interdum orbitas redeundi ostentabat. Admirantibus igitur aliis, solus Plato negabat sibi videri probabile, eum virum, qui totum animum inutili studio dedisset, ad vllam rem grauem ac frugiferam esse idoneum. Ælianus lib.3.de Var.hist.

Anonymus.

Hospes quidam apud Lacedæmonios, quum ipsi stanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur, dixit cuidam: Non arbitror te, Lacon, tantùm temporis vni pedi posse insistere, quantum ego possum. Lacedæmonius excipiens, Fateor, inquit: attamen nullus est anserum qui istud non possit. Iure derisit hominem, qui longo vsu didicisset artem, quæ nihil vtilitatis adfert reipub. Huiusmodi sūt artes præstigiatorum, funambulorum, & similium. Plut.in Lacon.

Huc refer disputationes inutiles & contentiosas, item quæstiones infrugiferas, Sophismata, &c.

De artium contemptu.

Lacedæmonij.

LAcedæmonij quoniam seueriores erant, ac moribus incorruptioribus, bellique gloriam potissimùm spectabant, contemnebant omneis arteis quæ ciuium animos videbantur emasculare, & à vera virtute ad otiosam ostentationem traducere. Nam & Roma cùm adhuc spiraret Germanam illam austeritatem, Græculos professores vrbe exegit. Hoc genus studiis nulla Græciæ pars corruptior erat, quam Attica, vbi Gorgias, Lysias, Isocrates, Prodicus, aliique innumeri sophistæ magno cum applausu populi, nec mediocri mercede garriebant. Plut. Eras.lib.1.apoph.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipsi videretur Tyrteus poëta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Plut.in Laco.apoph.

Philippus.

Quum audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, obiurgauit, dicens: Non te tui pudet, qui noris tam bene canere? Plut.in apoph.

Pyrrhus.

Interrogatus, vter melior tibicen videretur, Pythónne an Charisius? Polyperchon, inquit. Is erat egregius

dux exercitus. Contempsit omnes artes, quæ cum re militari nil haberent commune.

Similia dicta leges infrà apoph. de Musicæ contemptu.

De Arte, quam quisque nouit exercenda.

Archidamus Zeuzidami F.

VIdens Periandrum, qui arte medica excellétissimus fuerat, infelicia carmina scribentem: Quid (ait) tibi accidit, mi Periander, vt pro insigni medico, malus poëta vocari concupiscas? Notauit hominis stultitiam, vt qui se in ea re exercere cuperet, in qua nihil omnino valebat, nec natura, nec ingenio. Plut. in Lacon.

Alcibiades.

Zopyrus Physiognomon cùm profiteretur se hominum mores naturásque ex corpore, oculis, vultúque cognoscere: conspectum Socratem, stupidum tardúmque esse dixit: quod cùm audisset Alcibiades, irridens hominem, ait, Scilicet, rem acu tetigisti. Bruson. lib. 1, cap. 10.

Pyrrhus.

Audiens quendam promittentem, se traditurum ei aciei instruendæ artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat: dixit, non opus esse sibi imperatore, vel belli duce, cuius aures tubæ sonus nunquam circumierit. Stob. serm. 52.

Hannibal.

Quum ad Antiochum exul Ephesum venisset, ab hospitibus inuitatus est ad audiendum Phormionem Peripateticum: qui cùm copiosius aliquot horas de imperatoris officio loquutus esset, atque de re etiam militari multa disseruisset, delectati vehementer qui audierant, ab Hannibale quæsierunt, Quidnam de Phormione iudicaret: ibi respondisse fertur, Multos se deliros senes sæpe vidisse: sed qui magis quàm Phormio deliraret, se vidisse neminem. Brus. l. 1. c. 10.

Gallus.

Gallus iurisperitus, si quis negotium ad ipsum detulisset, in quo de facto quærebatur, dicere solebat: Nihil hoc ad ius, ad Ciceronem ito. Sensit Gallus, aliud esse officium iurisconsulti, aliud oratoris. Nec esse necesse, de his quæ ad alienam professionem pertinent, respondere. Tul. in Topicis ad Trebat.

Apollodorus.

Apollodorus insignis architectus, cùm Romæ præclara aliquot ædificia erigeret, reprehensus ab Hadriano nondum imperatore, quasi nescio qua in re peccasset, respondit: Abi potius, & cucurbitas pinge, nam tu quidem ædificandi artem planè ignoras. Dion Nicæus, & Xiphilin in vita Hadriani.

Vide iudicium de re aliena atque ignota.

De aspectu incauto.

Alexander.

DArij filias dum haberet captiuas demissis oculis salutabat, idque rarò: sibi metuens ab illarum insigni forma. Apud familiares autem dicere solebat, Dolores oculorum sunt Persicæ puellæ. Plut. in eius vita.

Vide plura de Visu, infrà.

De assentatione.

Diogenes.

* IN assentatione, inquiebat, veluti sepulchro quopiã, solum amicitiæ nomen inscriptum est. Stob. ser. 14.

Socrates.

Socrates.

* Lupi cùm sunt canibus similes, assentatores amicis, diuersa tamen studia sequuntur. Stob. ibidem.

Theophrastus.

* Assentationem rectè quis turpe colloquium, & obsequium quoddam assentatorum vtilitati gratia institutum esse arbitretur. Stobæus ibidem.

Vide apoph. de Adulatione.

De assiduitate.

Menander.

* SI vel modicum modico coniunxeris, idque frequenter feceris, statim fiet hoc quoque magnum. Omnia enim assiduitate conficiuntur negotia. Stob. ser. 29.

Democritus.

* Vt assiduitatem in opere persequendo commendaret, dicebat perpetuam cunctationem reddere actiones imperfectas: & laborem continuum consuetudine fieri seipso leuiorem. Stob. ibidem.

Vide apoph. de Diligentia, Industria & Labore.

De assuetudine.

Antisthenes.

ROgatus, Quæ disciplina cum primis esset necessaria, respondit, Dediscere mali: Id enim non modo primum est, vt mala assuetudine nobis infixa abiiciamus penitus, verum est longè etiam difficillimum. Laertius lib. 6. cap. 1.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo redisset, cúmque vidisset effusius ridentem admiratus dixit: Se tale nihil vnquam apud Platonem vidisse. Tanta res est, inde à teneris virtuti assuescere. Eras. lib. 6. apoph.

Polemon Sophista.

Quum laboret morbo articulari Pergami in templo obdormiit, cui apparuit Æsculapius iubens vt à frigido potu abstineret. ad quem Polemon: Præclarè, inquit, quid autem si bouem curares? subindicans, iam diu assuetum duris, frustra vocari ad delicias. Philostr. in Sophistis.

Plato.

Adolescentem quod lusisset alea, grauiter increpuit. qui quum dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At parum non est, inquit, assuescere. Laertius lib. 3.

Herodes sophista.

Quum subinde à Proteo Cynico conuiciis aspergeretur, Consenuimus, inquit, tu maledicendo, ego verò malè audiendo. Quo dicto ostendere voluit, immedicabile malum esse, cui ille tam diu assueuerat. Philostrat. in Sophistis.

Socrates.

Socrates Alcibiadi admiranti, quòd Xantippen supra modum rixosam domi ferret: Ego, inquit, etiam pridem his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit, stridorem audiam. Nam is stridor molestissimus est insuetis: eundem qui quotidie audit, adeó molestè non fert, vt se audire nesciat. Laer. in vita Socr.

De Astrologia & Astronomia.

Bion.

AIebat, maximè ridiculos esse Astronomos, vt quum non videant pisces iuxta se nantes in littore, illos qui

qui in cælo sunt se videre dicant. Stob. serm. 78.

Diogenes.

Astrologus quidam in foro stellas in tabella quadam depictas cùm demonstraret, atque diceret, En tibi hîc stellas errantes audiens hoc Diogenes, Ne mentiaris, inquit, bone vir: stellæ enim non errant, sed illi: ostensis qui assidebant. Stob. serm. 78.

Anonyma.

Thaletem, dum cœlum contemplatur, in fossam illapsum, ancilla eius, iure id eum pati dixit, qui cum iuxta pedes posita ignoraret, cœlestia intueretur. Stob. ibidem.

Ariston.

Dicebat, eorum quæ philosophi scrutantur, alia ad nos pertinere, alia nihil, quædã supra nos esse. Sensit autem, disciplinam morum spectare ad nos, Sophisticam nihil ad nos pertinere: eo quòd ad vitæ emendationẽ non tantùm non prosit, sed rixas etiam & contentiones progeneret. Astronomiam autem, Astrologiam, & supra nos esse omnino. Stob. ser. 78.

Pindarus.

Naturæ speculationibus vacantes imperfectum sapientiæ fructum capere dicebat. Stob. ibid.

Anaxagoras.

Quum cœlum intueretur, astrorúmque mirabilem cursum admiraretur, cuidam sciscitanti, cur ita libenter ferret subdiualia peruigilia? respondit, vt cæli aspectu fruar cursus & recursus siderum in orbem redeuntes subindicans. Philo Iud. in libro, Quod mundus sit incorruptibilis.

Phauorinus.

* Scito dilemmate astrologos iudiciarios perstringere solitus est. Aut aduersa, inquit euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiuntur: miser fies frustra timendo. Si vera respondent, eáque sunt non prospera: iam inde ex animo miser fies, antequam è fato fias. Si felicia promittunt, eáque euentura sunt, tum planè duo erunt incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes tibi iam deflorauerit. Nullo igitur pacto vtendum est istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. A. Gellius, lib. 14. cap. 1.

Accius poeta.

* Nihil, inquit, credo auguribus, qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent domos. A. Gellius, ibidem.

Anonymus.

Inter nonnullos quæsitum est, quum in omne hominum genus Alphonsus liberalem ac munificum sese ostendisset, cur solos astrologos præteriret? neque enim huius scientiæ præceptores, sicut aliarum disciplinarum magistri, in eius curia visi sunt. Vnus, qui magis scire videbatur, Sidera, inquit, stultos regunt, impellúntque, sapientes astris imperant. Stultos ergo principes honorare astrologos cõsequens est, non sapientes: inter quos nomen suũ Alphonsus obtinet. Æneas Syluius li. 4. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

De astutia.

Lysander.

Qvum probro ei daretur, quòd pleráque astutia, dolo simul ac fraude gereret, non palam virtute conficeret, hac parte Hercule generis authore indignus: ridens dixit: Vbi quod vellet non assequeretur leonis exuuium, ibi vulpinum applicandum esse, sentiens, quod honestis rationibus

bus non posset effici, id fraude dolísque perficiendum. Plutarch. in Lacon. Brus. lib. 2. cap. 9.

Cleomenes Anaxandr. F.

Septem dierum inducias cum hoste pactus, captata opportunitate, tertia nocte dormientes inuadit, multos interficit, alios in seruitutem redigit. Obiurgatus verò, quod fœderis fidem non seruasset: Ad iusiurandum ait, noctes non additas fuisse. Sed is tandem furiosus factus, ac talis se vsque ad virilia membra laniauit, ridénsque & lætabundus animum exhalauit. Brus. lib. 3. cap. 20.

Vide apoph. de ambiguè & arguté dictis.

De attentione.

Cleanthes.

DIfferens, adolescenti cuidam, quem videbat parum attentum, rogauit, Sentirétne? Illo affirmante, se sentire: Cur igitur ego, inquit, non sentio te sentire? Solent enim qui intelligunt, oculis ac gestu, interdum & verbis significare, se quæ dicuntur intelligere. Laert. lib. 7. cap. 2.

Zeno Citticus.

Iis quę rectè dicerētur, negabat esse relinquendum locum, velut præclaris artificibus, ad spectandum. Contrà, auditores dicebat adeò debere esse attentos ad ea quæ differuntur, vt non vacet dare signū approbationis. Dum enim applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus. Laer. l. 7. c. 1.

Aristoteles.

Quendam vana loquacitate præter modum garrientem quum aliquandiu audiuisset, demum aliud cogitans, eodem mansit loco. Verùm finita oratione, cùm is qui perorarer, eum interrogasset, num hæc placuissent quæ dixisset? Hercule inquit, tibi animum non intendi. Bruson. lib. 3. cap. 25.

M. Antonius.

Alexander sophista legatione fungens pro Seleucia apud M. Antonium, vidénsque illum minus attentum, clariore voce dixit: Ausculta me, Cæsar, Antonius autem acerbitate confidentiáque vocis exasperatus: Ausculto, inquit, intelligóque te. Tu enim es ille qui colis comam, qui dentes candidas, qui polis vngues, qui semper oles vnguentum. Philost.

Cicero.

Quum orante M. Tullio, quidam creditus Afer genere, diceret, Non audio: hoc sermone negans se probare quod dicebatur: Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solebat enim ea gens habere perforatas aures, vt inde suspenderet annulos ac gemmas, quæ nunc collo digitísque gestamus. Plut. in Rom. apoph.

De auaritia.

Bion.

AVaritiam dicebat omnis improbitatis esse metropolim. Stobæus serm. 10.

Idem.

Diuites sordidos dicebat ita facultatum suarum curam habere, quasi essent propriæ: rursus, ex eisdem nihil capere vtilitatis, quasi essent alienæ. Laert. lib. 4. cap. 7.

Idem.

In diuitem quendam sordidum ita loquutus est: Hic facultates suas non possidet, sed ipsum possident facultates. Laert. l. 4. c. 7.

Idem.

Eos deridendos putabat, qui eius generis diuitiis præter modum student, quas fortuna largitur, illiberali-

tas seruat, benignitas aufert. Maxim. serm.12.

Chilon.

Dicere solebat, hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodum aurum Lydio lapide. Ostendens permultos, qui aliis vitiis diu restiterint, opum auiditate persæpe à virtute deduci. Et qui aduersus opes constans fuerit, eum de cæteris vitiis facilius victoriam reportaturum. Fulgos.lib.7. cap.2.

Aristides.

Auarus quidam & prædiues quum paupertatem ei exprobraret: Mihi, inquit, paupertas nihil mali videndū præbebit, tibi autem diuitiæ par fas nefásque paratæ turbas non paucas. Maxim.ser.12.

Anacharsis.

Quum rogasset quendam, quanta esset spissitudo nauium? respondit, Quatuor digitorum. Tantillum, ait Anacharsis, à morte sunt, qui auaritia & lucri cupiditate irritati, pernauigant maria, incerti de reditu. Laertius lib.1.cap.9.

Aristippus.

A Dionysio pecunia donatus, Plato libris: atq; ob id à quoquam reprehensus, quasi ad rem attentior esset quàm Plato: Quid refert, inquit, mihi pecuniis erat opus, Platoni libris. sentiens, neutrum accusandum. Laert.l.2.

Idem.

Platoni obiurganti, quòd multos pisces emisset, respondit, se illos emisse obolo, quúmque Plato dixisset, Tanti & ipse empturus eram. Vides, inquit, igitur, ô Plato, me non esse obsoniorum auidum, sed te pecuniæ amantem. Laer.l.2.c.8.

Simonides.

Simonides interrogatus, cur in extrema senectute auarus esset? Quoniam respondit, malim defunctus opes inimicis relinquere, quàm viuus amicis egere. Stob.ser.10.

Democritus.

Dicebat, diuitū multos esse procuratores, non autem pecuniarū dominos. Auarus enim non suas possidet diuitias, sed possidetur à diuitiis: quarum non tantùm seruus, sed mancipiū meritò dici potest. Max.serm.12.

Idem.

Vna (dicebat) cupiditas mortalium extimulat animos, vt opes assequantur. Atqui videmus, iisdem congestis, discruciari nihilominus cogitationes, Tum illis amissis, relinqui tristitiam, luctúmque perpetuum. Stobæus.

Idem.

Cupiditas plurium, inquit, amittit præsentia, sicut æsopicus ille canis. Stob.serm.10.

Idem.

Pecuniarum cupiditatem, nisi terminetur aliqua satietate, multò miseriorē iudicabat extrema paupertate. Maiores enim cupiditates indigentias quoque maiores faciunt. Stob.ser.10.

Diogenes.

Auaros obiurgabat, quòd pecuniam verbis vituperarent, quum eam animo plurimi facerent. Est autē hoc auaris peculiare quòd nulli magis detestantur auaritiam, quàm ipsi. Laert.lib.8.

Idem.

Interrogatus quid esset in vita optimum? Libertas, inquit. At verè liber non est qui seruit vitiis: nec liber esse potest qui multis eget: plurimis autem eget auarus, ambitiosus, ac deliciis deditus. Laert.l.6.

Idem.

Dicere solebat, cupiditatē esse malorū omniū arcem ac μητρόπολιν: quod dictum est etiam à Bione & aliis. Ibid.

Idem.

Interrogatus, quænam essent feræ pessimæ? Respondit, in montibus vrsi

&

& leones; in ciuitatibus autem publicani & sycophantæ. Antonius in Melissa, par.1.ser.34.Max.ser.22.

Idem.

Poscebat aliquid ab homine auaro: quem vbi videret cunctantem, ac negaturo similem, ô homo, inquit, ad cibum te postulo, non ad cyppum vt, quà licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim & τροφὴ cibus est, & ταφὴ sepultura. Laertius. lib.6.

Idem.

Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit. Quum autem illi Anaximenis esse, respondissent: An non pudet eum, inquit, tàm multa habere, seipsum non habens? Voluit autem indicare, hominem auarum esse extra seipsum. Maxim. ser.12.

Idem.

*Quemadmodum arbores & vites in locis inuiis & præruptis nascentes non hominibus sed coruis & aliis auibus fructus adferunt: Sic (inquit) diuitiæ si ab auaro possidentur, in vsum aliorum hominum nequaquam cedunt, sed adulatoribus & assentatoribus subseruiunt. Stob.serm.90.

Idem.

Quum insatiabilem nonnullorum auaritiam, in multorum ciuium perniciem excrescentem vidisset: Auari, inquit, vita sua, tanquam gladio vtuntur, omnia facientes secundum ansam. Stob.serm.10.

Idem.

Magna & multa simul accipientes, μεγαλοπτώχυς, 1. Insigni mendicos appellabat. Stob.eod.serm.

Idem.

Intuens quendam opulentas anus amare simulantem: Hac ratione, inquit, non oculum, sed dentes amisit. Stob.eod.ser.

Idem.

Auaros hydropicis comparabat. Illos enim argento plenos, hos autem refertos aqua, amplius desiderare, idque vtrosque in magnam sui perniciem, dicebat. Affectus enim ipsorum eo magis intenduntur, quo largius desiderata consequuntur. Stob.ser.10. Eadem similitudine vtitur Polyb. hist. lib.13.

Ariston.

Aristonem philosophum maximè admiratum ferunt, quòd homines potius superuacuis fortunæ bonis, quàm necessariis commodísque beati essent. Bruson.l.1.c.1.

Idem.

Hominis auari vita silicernio, hoc est, funebri conuiuio similis est. Cùm enim cætera omnia habeat, exhilaratum non habet. Stob.ser.10.

Archelaus rex.

Timotheus musicus, quum ab Archelao minus quàm sperarat accepisset, canens subtaxabat Archelai auaritiam, tu argentum terræ genium laudas. Succinuit illi Archelaus, Tu verò, inquit, postulas. Bruson.libr.1. cap.1.ex Plutarch.

Socrates.

Interrogatus, quinam essent auari? Respondit, qui turpia lucra venantur, & necessarios aut amicos negligunt. Stob.ser.10.Maxim.ser.18.

Idem.

*Auarorum diuitiæ, vt sol post occasum, neminem mortalium oblectãt. Anton.in Melissa, part.1.ser.34.

Idem.

Auaros auibus similes esse dicebat, quarum alia deglutit quicquid inuenerit, & quandoque suffocatur: aliæ verò sequuntur, vt quod habent, ei extorqueant: & ipsæ quoque aliæ post alias suffocantur. Antonius in Melissa, part.1.ser.35.

Idem.

Nec à mortuo, inquit, petendum colloquium, nec ab auaro beneficium. Nam mortui aut non respondent, aut lædunt: ita auarus, aut non dat quod rogetur, aut infeliciter cedit accipienti, quod datur animo inimico. Eras. lib. 8. apoph.

Plato.

Ad quempiam accumulandæ pecuniæ semper incumbentem, ô improbe dixit, ne possessioni augendæ studeas, sed minuendæ cupiditati. Stobæus, serm. 10.

Idem.

Dicere solebat, eos qui corpus curarent, non rem quidem suam, sed seipsos curare: qui autem pecunias, neque seipsos, neque sua, sed quam longissimè à suis abesse. Max. ser. 12.

Aristoteles.

Dicebat quosdam homines adeo tenaces esse, quasi nunquam essent morituri: & alios etiam esse, qui ita sua profunderent bona, ac si cras morituri essent. Laert. l. 5 c. 1.

Timon.

Demosthenes cùm animaduertisset, auarum quendam ad sepulchrum efferri: Iste, inquit, cùm vitam non vitalem vixerit, aliis vitam reliquit. Bios autem Græcis & vitam & victum significat. Maxim. serm. 12. Stobæus.

Idem.

Quibusdam arbitrantibus Demadem iam desiisse malum esse: at enim, inquit Demosthenes, saturum videtis, veluti leones. Erat pecuniarum auidus Demades, leones autem mitiores sunt saturi. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

Timon ille cognomento Misanthropos, id est, hominum exosor, elementa malorum esse dixit Auaritiam & Ambitionem: quemadmodum enim ex primis illis & secundis principiis generantur naturalia fere omnia, sic ex auaritia & ambitione omnia vitia progenerantur, Stobæus serm. 8. & Eras. l. 6. apoph.

Hadrianus Sophista.

Hadriano sophistæ miserat quidam pisces in disco argenteo: at ille delectatus officio, non remisso tantùm ei qui miserat, respondit, Benè facis, quòd etiam pisces: quasi discus esset dono missus, pisces tantùm nouitatis gratia additi. Quidam autem dicunt ioco factum, vt castigaret discipuli vitium, qui sordidior esse dicebatur: nam eo admonito, discum reddidit. Quum esset apud Coloniam Agrippinam, senatus honoris gratia misit vinum in cantharis testaceis, nec eos repeti mos est. Id admiratus, rogauit causam. Responsum est, olim vinum solere mitti cantharis argenteis: hos honoris quum esset habitum cuidam ex eorum numero, qui magnam nobilitatis partem existimant capto vituere, postridie manè profectus est cum argenteis cantharis. Re comperta, misit ad illum senatus, qui cantharos reposceret. At ille: Vltro, inquit, dono dedistis, & ego gratias egi. Hoc casu admoniti, mutarunt consuetudinem. Verba sunt Eras. in apoph.

Cleomenes Anaxand. F.

Dicente quodam illi, delicatus es: At melius est, inquit, quàm iniustum esse. Tu verò pecuniam sortitus multam, nondum contentus es: sed subinde cogitas, qua ratione cumulo adiicias. Brus. l. 1. c. 1.

Lycurgus.

Quicquid erat rerum superuacanearum, è ciuitate eiiciendum curauit; adeò vt nec negotiator, nec sophista, nec vates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartam ingrederetur. Neque enim passus est illis esse pecuniam talibus vtilem, tantum ferream

monetam cudit, quæ pondere Æginecticam æquabat minam, valore æreos quatuor. His remediis expugnauit auaritiam. Plut. in Lacon.

Demonax.

Quosdam esse dicebat, qui non in hac præsenti vita viuerent, sed magno studio se præpararent, quasi alteram vitam sint acturi, non hanc præsentem. Notauit autem insatiabilé eorum hominum auaritiam, quibus nihil sufficit: quasi post mortem etiam vsui sint nobis per fraudem comparatæ diuitiæ. Max. serm. 12.

Lacedæmonij.

Quum pecuniæ essent in Lacedæmoniorum regionem conuectæ, qui eas importarant, morte damnati sunt. Siquidem Alcameni ac Theopompo regibus hoc oraculum erat redditum. Pecuniarum amor Spartam perdet. Nihilo secius tamen Lysander, deuictis Atheniensibus, magnam auri argentíque vim inuexit: nec solùm pecunias receperunt, verùm etiam ipsi viro honos est habitus. Proinde Sparta, donec Lycurgi legibus vteretur, nec à iureiurando recederet, sexcentis annis in Græcia primas tenuit & legum æquitate, & gloria. Cæterùm quũ ab his paulatim defluerent, inundaretque obiter diuitiarum amor, & auaritiæ malum, non solùm ob hæc decreuit illorum potentia, verum etiam quibus antea sociis & amicis in bello fuerant vsi eos inimicos habere cœperunt. Porrò quum ita se gererent, tamen post Philippi Macedonis in Cheronea victoria quanquam Græci cæteri omnes illum imperatorem terra pariter ac mari declarassent, ac post hunc Alexandrum filium euersis Thebanis, soli Lacedæmonij, tametsi ciuitatem haberent nullis cinctam muris, essentque non modò perpauci propter assidua bella, sed multò quàm antea imbecilliores, captu faciles essent facti, quoniam adhuc seruabant admodum exiguas quasdam Lycurgicarum legum scintillas: non se præbuerunt belli socios, neque cæteris Græcis, neque pòst Macedonicis regibus, neque in commune cum illis concilium venerunt, neque tributum pendere coacti sunt: donec per omnia contemptis Lycurgi legibus, à propriis ciuibus tyrannide oppressi sunt, ita vt nihil iam reliquum esset patriæ institutionis: sed reliquorum similes effecti, & gloria, & libertate, quàm prius obtinuerãt, exuti sunt, & in seruitutem traducti, ac nunc, quemadmodum cæteri, sub Romanorum viuunt imperio. Graue documentum vniuersis, imperia virtute parari, auaritia, luxu, delitiisq; vel perire, vel verti in tyrannidem. Plut. in Lacon.

Vxor Pythij.

Pythius, natione Lydus, in vrbe Phrygiæ Calenis (nam ibi regnabat, homo prædiues, sed auri studio præter modum deditus) totam ferè ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, vt iam vix quicquam aliud ibi ageretur. Huius morbo vxor solerti remedio medicata est. Absente enim marito curat & mensam & omnem mensæ suppellectilem adfabrè ex auro confici denique & cibariorum effigies, quibus nouerat maritum præcipuè delectari. Reuerso, cùm conuiuij tempus esset, apponitur mensa aurea, cum reliquo vasorum apparatu. Atque hoc sanè spectaculo diues aliquandiu pauit oculos, tandem quum interpellaret stomachus, iubet apponi cibos. Apponuntur illi aurea ciborũ simulachra spectanda, non edenda. Hic cum incandesceret ira Pythius, flagitans apponi quod edi posset, iamdudum spectaculorum esse satis: Tum vxor, An non sentis (inquit) Pythi, dum nihil aliud

aliud quæris quàm aurum, agricolationem deseri, & ciues tuos ad famem vocari, breui perituros si quà cœpisti pergas? Hoc ciuili commento cordata mulier maritum ab immodico auri studio reuocauit. Eras.lib.8. apoph.ex Plutarch.

Hieron.

Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuisset, ipse egeret: Atqui, inquit, non docui eos ditescere, neque studere pecuniæ. Max.serm.12.

Aspasia.

Aspasia Xenophontis vxor cùm esset (vt muliebre ingenium est) rerum alienarum appetens, atque inuida, interrogata, Si vicina tua melius quàm tu aurum habeat, vtrúmne illius an tuum malis? Illius, inquit. Quid si vestes, cęterúmque ornatum muliebrem pretij maioris habeat, quàm tu, tuúmne an illius malis? Respondit, Illius, Agesis, si maiorem quàm tu habeat virum, vtrúmne tuum malis, an illius? Erubuit mulier. Bruson.lib.1.cap.1.

Semiramis.

Monumento quod sibi pararat inscripsit, Quisquis rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantum voluerit, capiat. Darius potitus ea ciuitate, titulo credens, saxum ingens quo claudebatur, monumentum vix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, sed ex altero saxi latere hoc inscriptum reperit: Ni vir malus esses, & pecunia inexplebilis, haudquaquam mortuorum loculos moueres. Plut. in apoph. Stob.serm.8.

Antigonus.

In extorquẽdis pecuniis acer erat ac rigidus. Cuidã itaq; dicenti, At non talis fuit Alexander: Meritò, inquit, nam ille metebat Asiam, ego culmos lego. Sentiens, opulentissimam Asiam prius ab illo spoliatam, sibi à spoliatis corradendum quod posset. Plut.in apoph.

C. Fabricius.

P.Cornelium, hominem (vt putabatur) auarum & furacem, sed egregiè fortem ac bonum imperatorem, suo suffragio fecerat consulem. Huic quũ Cornelius ex more gratias ageret, quòd immemor simultatis, ipsum fecisset consulem, bello præsertim magno & graui: Nihil est, inquit, quod mihi gratias agas, si malui compilari quàm venire. Compilamur furto, veneunt bello capti. Proinde inimico fauit, cuius dexteritate sperabat fore, ne Romani venirent in manus hostium. Erasm.lib.6.apoph.

Scæuola.

Septimelio Anagnino (quem Plutarchus & Plinius Septimuleium vocant) cui pro C. Gracchi capite erat aurum repensum, roganti, vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorũ est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse venturum. Cicero lib.2.de Oratore.

Deiotarus.

M.Crassus ad Parthicum bellũ proficiscens, quum in itinere Deiotarum Galatarum regem, extremo iam senio confectum, nouam vrbem ædificantem offendisset: O rex, inquit, quidnam negotij hoc est? Quid, quum iam duodecima diei hora tibi adsit, nouam vrbem condere incipis? Ad hæc subridens Deiotarus, Crassíque auaritiam subcarpens, Tu verò, inquit, imperator, quum sis, haud quaquam (vt videre videor) maturinus (erat enim sexagenarius) in Parthos cum exercitu festinas, prædam amplissimam rapturus. Bruson.l.1.c.1.ex Plut.

Cicero.

Quum apud Damasippum cœnaret, & ille mediocri vino apposito diceret, Bibe Falernum hoc annorum quadraginta:

ginta: subtraxans Cicero hominis auaritiam, Bene ætatem fert, mi Damasippe, ait: Veniámque dedit vino, vnde gloriam Damasippus aucupabatur. Bruson. lib. 1.

Idem.

Crasso dicente, Stoicorum esse dogma virum bonum esse diuitem. Vide, inquit Cicero, ne magis hoc sentiant, sapientis esse omnia: rectè notans Crassi auaritiam, cui nihil esset satis. Eras. 4. apoph.

Idem.

* Vt quidam morbo aliquo & sensu stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic auari & facinorosi verę laudis gustũ (inquit) minimè sentiunt. Philip. 2.

Iugurtha.

Iugurtha cùm pecunia Romanos exagitasset, iussúsque tandem esset à senatu paucis diebus Italia decedere: Postquam Roma egressus est fertur sæpe tacitus respexisse, & postremò dixisse, O vrbem venalem, & mox perituram, si emptorem inuenerit, Quod paulo pòst euenit. Romani quippe, antea cum inuicti essent, sola auaritia victi sunt, & antiquum nominis decus planè amiserunt. Brusonius lib. 1. ca. 1. ex Salustio.

Nero.

* Nunquam cuiquam munus publicum delegauit, quin hæc adiiceret: scis quibus mihi est opus: &, hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prędone quã principe dignior. Sueton. & Dion.

Seneca.

* Nulla auaritia, inquit, sine pœna est, quamuis satis sit ipsa pœnarum. O quantum lacrymarum, ô quantum laborum exigit! quàm misera desideratis, quã misera partis est? Adiice quotidianas solicitudines, quæ pro modo habendi quemque discruciant. Maiore tormento pecunia possidetur, quàm quæritur. Epist. 115. ad Lucillium.

Idem.

* Multò concitatior est auaritia in magnarum opum congesta collocata: vt flammæ infinitò acrior vis est, quo ex maiore incendio emicuit. libr. 2. de Benef. cap. 27.

Idem.

* Irrupit in res optimè positas auaritia: & dum seducere aliquid cupit, atque in suum vertere, omnia fecit aliena, & in angustum ex immenso redacta paupertatem intulit, vt multa concupiscendo omnia amisit. Epist. 90. ad Lucillium.

Idem.

* Aurum & argentum, & propter ista nunquam pacem agens ferrum, quasi malè nobis committerentur natura abscondit. Nos in lucem propter quæ pugnaremus, extulimus. Nos & causas periculorum nostrorum & instrumenta, disiecto terrarum pondere eruimus. Nos fortunæ mala nostra tradidimus: néc erubescimus summa apud nos haberi, quæ fuerant ima terrarum. Vis scire quàm falsus oculos tuos decipit fulgor? Nihil est istis, quãdiu mersa & inuoluta cœno suo iacent, fœdius, nihil obscurius, quid ni, quando pro longissimorum cuniculorum tenebras extrahuntur. Nihil est illis dum fiunt, & à fece sua separantur, informius. Denique ipsos opifices intuere, per quorum manus sterile terræ genus & informe perpurgatur: videbis quanta fuligine oblinantur. Atqui ista magis inquinant animos quã corpora: & in possessore eorum quàm in artifice plus est sordium. Epist. 94. ad Lucillium.

Idem.

* Desunt inopiæ multa, auaritiæ omnia. In nullum auarus bonus est, in se pessimus. Epist. 108. ad Lucil.

Idem.

* Quæ tanta necessitas hominẽ ad

sidera erectum incuruauit, & defodit, & in fundum telluris intimæ mersit, vt erueret aurum, non minore periculo possidendum quàm quærendum? Natural.quæst.lib.5.cap.15.

Vespasianus.

Instituerat vectigal è lotio. Super hoc à filio monitus dissimulauit, donec prima pensio esset soluta. Eam pecuniam admouit ad filij nares, sciscitans, num odore offenderetur? Negante illo. Atqui hæc, inquit, è lotio est. Sueton.& Bruson.lib.cap.1.

Idem.

Legatis nunciantibus, decretam illi publicè non mediocris summæ statuam, iussit vt eam continuò ponerent, & cauam ostendens manum. Ecce (inquit) parata basis. Significans, vt eam pecuniam, quam in statuam decreuissent impendere mortuo, viuo darent in manum. Sueton.in Vespasian.

Idem.

In itinere quodam mulio desiliit, quasi calceaturus mulas: sed re vera, vt adeũdi litigatori spatium morámq; præberet. At Cæsar dolum suspicatus, interrogauit mulionem, quanti calceasset? pactúsque est lucri partem. Hoc si fecit vt suos corrigeret, ciuilitas fuit: sin vt eo emolumento fieret ditior, sordidum erat. Sueton.in Vespas.

Idem.

Quidam è charis ipsius ministris apud ipsum pro quodam, quem fratrem suum esse simulabat, intercedebat, vt illi procuratio committeretur. Id sentiens Cæsar candidatum solum ad se vocauit, exegítque pecuniam quam ille suffragatori suo pepigerat: ea accepta, mox ordinauit. Huius rei ignarus minister, rursus interpellauit pro fratre, cui Vespasianus: Alium, inquit, tibi fratrem quære. hic quem tuum putas, meus est. Suetonius in Vespasian.

Anonymus.

Rusticus quidam, quoniam gratuitam libertatem suppliciter petens à Cæsare Vespasiano, repulsus est, non est veritus clarè dicere: Vulpes pilos mutat, non mores, exprobrans illi naturæ rapacitatem: quasi mercede data concessus fuisset, quod gratuitò negabat. Suetonius & Brusonius lib.1. cap.1.

Caligula.

In auctione Apronius quidam, vir prætorius, dormitans capitis notu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconem admonuit, ne illum sibi nutantem præteriret: nec hoc monere desit, donec ignoranti tredecim gladiatores sestertium nonagies addicerentur. Eras.lib.6.apoph.

I.Bassus.

Quærente Domitia Passiani, quod taxans eius sordes, calceos eam veteres diceret vendere consueuisse: Non, me hercule, inquit, hoc vnquam dixi, sed dixi emere te solere. Bruson.lib.1. cap.1.

Alexander Seuerus.

Vetronium Thurinum, familiarem, quòd his, qui petebant aliquid à Cæsare, vendidisset suum patrocinium, mentiens interim multa, conuincendum curauit, & cõuictum damnatúmque ad stipitem alligari iussit, supposito igne ex humida materia, præcone clamante: Fumo punitur, qui fumos vendidit. Ælius Lamprid.

D. Hieronymus.

Et dicere & scribere solebat, auaro tam illa quæ habet, quàm quæ non habet deesse. Ostendens, hominem auarum semper esse egenum, etiamsi amplissimas diuitias possideat. Fulgos. lib.7.cap.2.

Alphonsus rex.

Dicere solebat, ab diis olim, Ioue, Neptuno, Plutone, omnia trifariam partita

partita fuisse, & sua quenque sorte paréq; contentum agere. At hominibus hodie, neque quod satis, neque quod minus esset, satis esse. Notat, auaritiæ & habendi desiderium omnibus innatum, quàm pauci enim sunt, qui sua sorte contenti viuere cupiant. Panor. lib.4.de Alphon.reb.gest.

Idem.

Quum audiret, Harpyias rapacissimas aues (quas Vergilius in Æneide eleganter describit) nescio quas inhabitare insulas: ad suos conuersus, ait, Ex his insulis in curiam Romanam commigrasse Harpyias compertũ est, ibíque iam domicilium constituisse. Notauit autem tacitè Romanæ curiæ ingluuiem, auaritiam, & detestandam rapacitatem. Panormit.lib.1.de rebus gestis Alphonsi, cap.8.

De audacia.

Chilo.

Dicere solebat, Non esse tentanda quæ fieri non possunt. Quædam honesta sunt ac magnifica: sed magno reipublicæ malo tentantur: si nequeas perficere. Atque hæc est præcipua pars boni consultoris, dispicere non solùm quid per se optimum sit, sed quid pro temporum ratione possit obtineri.

Isocrates.

Inter amicos dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam, mercedis loco daturum decem milia. Nam animi timiditas reddebat Isocratem ad dicendum inutilem. Erasm. Rot.lib.8.apoph.

Epaminondas.

Imminente aduersus Lacedæmonios pugna, cùm sella in qua sedebat succubuisset, viderétque milites hoc prodigio exturbatos: Imò, inquit, sedere prohibemur, militúmq; animos restituit. Plutarch.

Leonidas.

Obiurgatus à quodam, quòd paucis militibus stipatus, cum multis pugnare tentaret: audacter respondit, si ex multis constat victoria non tota sufficeret Græcia: si in audacia horum, numerus sufficit. Plut.in Lacon.

Archidamus.

Conspiciens filium suũ cum Atheniensibus iuueniliter ac temerè congredientem: Aut viribus, inquit, adde, aut animis adime, docens, periculosam esse audaciam, si vires non suppetant spiritibus. Plut.in Lacon. Stobæus serm.51. Bruson.lib.2.cap.43.

Agis Archidami F.

Audiens quosdam abhorrere ab hostium multitudine, ait, non percontandum esse quot sint hostes, sed vbi sint, vt audacter aggrediantur. Plutar. in Lacon.

Idem.

Quum apud Mantineam pugnare cum hostibus numero longè superioribus prohiberetur: Fortiter pugnandum est, inquit: cum multis enim pugnare necesse est, qui multorum dominus esse cupit. Brus.lib.7.cap.2.

Idem.

Interrogatus quot haberet milites: Quot sufficiunt, inquit, ad fugandos hostes. Plut.in Lacon.

Agesilaus.

Ad Macedonum regem nuntios misit Agesilaus rex, rogans, vtrum per hostium solum irent, an amicorum? Cùm ille respondisset, se consultaturum: Fiat, inquit, igitur consultatio: nos tamen interim iter faciemus. Rex admiratus hominis audaciam, sibíque metuens, satius esse censuit, illum vt amicum suscipere. Plutarch.in Lacon. apoph.

Idem

Idem.

Admonitus à ſuis, ne cum Thebanis, qui numero præſtabant, manus conſereret: reſpondit. Qui multis vult imperare, non debet multorum timere congreſſum. Plut.

Pædaretus.

Quum à quopiam audiret, magnum hoſtium eſſe exercitum, audaciſſimè reſpondit: Eo maior erit & glorioſior noſtra victoria. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Pirata quidam populabundus diſcurrebat per agros Lacedęmoniorum. Is vt captus eſt, rogatus cur id auſus eſſet? Quoniam inquit, deerat mihi commeatus, quem militibus præberem, ad eos veni, qui & habebant, nec ſponte dabant, vi erepturus. Ad id Cleomenes: Compendioſa, inquit, malitia. Deteſtatus prædonis nefarium ſcelus, probauit tamen orationis expeditam breuitatem. Plut. in Lacon. apoph.

Epaminondas.

Alexander Pheræus, hoſtis Thebanorũ, Athenienſibus à quibus in amicitiam ſocietatémque aſcitus fuerat, polliceri ſe quum dixiſſet eis carnes, quæ mina prius vendebantur, ſemiobolo, præbiturum audiente Epaminonda: At nos, inquit, Thebanis liberaliores erimus, quippe qui ligna ad has carnes coquendas gratis exhibebimus, eorum enim agrum excindemus. Bruſ. lib. 1. cap. 6. ex Plut.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor fortè fortuna obuiam factus Xenocrati, qui à Telone obtorto collo in carcerem ducebatur, occurrẽs fuſtem impegit in caput Telonæ, Xenocratemque liberauit, & Telonem in carcerem coniecit. Quod Lycurgi factum cùm ab omnibus probaretur, Xenocrates poſt aliquot dies obuiam factus Lycurgi filio: Retuli, inquit, gratiam patri tuo, qui ob tam audax facinus meritò ab omnibus laudatur. Eraſ.

Aratus.

Laudante quopiam virum deſperatum & audacem, ac idcirco in bellis eximium: Differre dixit magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. ſerm. 51.

Alexander.

Audiens Darium, inuictiſſimum Perſarum regem, multas parare militum myriades: reſpondit, Vnus lupus non multas timet oues. Antonius in Meliſſa ſerm. 37. par. 1. & Maximus ſerm. 71.

Diphilus tragicus.

Quum in ludis Apollinaribus ad eum verſiculum veniſſet, Miſeria noſtra magnus eſt, directis in Pompeium Magnum manibus, pronuntiauit. Actio in tantum placuit populo, vt aliquoties fuerit reuocatus: nec hiſtrio veritus eſt iterare ſimili geſtu. Dubites, vtrum potius mirari conueniat actoris audaciam, an populi. Simili audacia vſus eſt in eadem fabula, quum ventum eſſet ad eum verſiculum: Virtutem iſtam veniet tempus quo grauiter gemas. Tametſi mihi videtur carmen eſſe mutilum. Suſpicor addendum, Serua virtutem iſtam, aut aliud ſimile verbum, vt ſit verſus Trochaicus. Eraſm. Rot. libr. 8. apoph.

Iulius Cæſar.

Facinora, quæ & periculo obnoxia ſunt, & magna, gerenda eſſe dicebat: de his non cõſultandum, quod ad hæc perficienda plurimũ habeat momenti celeritas: expenſio verò periculi reuocat hominum audaciam. Plat.

Huc refer ea quæ ſunt infrà ſub titulo Temeritatis. Videtur enim temeritas non minimam cum audacia habere affinitatem & cognationem.

De auditu, & auditoribus.

Thales.

AB amico quodam rogatus, quantum veritas distaret à mendacio? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit vir sapientissimus, non ea certa esse illico, quæ auribus percipimus ab aliis, qui mendaciter de rebus nugantur: sed ea demum, quæ coram oculis cernimus. Max, serm. 35.

Xenocrates.

Dicebat, pueris potius aures esse muniendas follibus quàm athletis: quòd plus sit periculi, ne puerorum aures occupentur prauis sermonibus, quàm ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reuerentia. Laert. lib. 4. cap. 2. Plut.

Stratocles.

Quum audiuisset partam esse ab hostibus victoriam, rem protinus populo patefecit, & vt publica supplicatio in laudem deorum institueretur persuasit. Verùm quum paulo pòst ex alio nuntio intellexisset, suos non victores, sed fugatos fuisse: vana spe lusus, Ecquis (inquit) vestrum quicquam damni accepit, quod totum hoc triduum mea opera hilares lætique fuistis? Erasm. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pindarus.

Apud Thebanos, in contentione imperitis auditoribus vsus, superatus est à Cotinna quinquies. Redarguens verò ruditatem ipsorum Pindarus, vocauit Catinnam. Ælianus libr. 13. de Varia historia.

Straton.

Cùm Stratoni physico quidam obiecisset, quòd Menedemus plures haberet auditores: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiunt, quàm vngi? Nil autem aliud his verbis indicare voluit, quàm Menedemi philosophiam esse dilutam: & quàm plurimos inueniri, qui audiant quidem de rebus disputantes, sed perpaucos qui virtutem exercerent. Eras. Rot. lib. 7. apoph.

Vide apoph. de Attentione.

De auguriis.

Misonianus.

QVum expectantem & stantem æqui tum turmam inspiceret, in qua ipse cum Romanis, militibus erat & moræ causam intelligeret esse, quod augur prius inspicere vellet quid augurij capiendum esset ab aue, quam fortè in via offenderat? Misonianus aliud à se agi fingens, arcum tetendit, primáque sagitta confossam auem in terram deiecit. atq; ridens ad comites conuersus dixit, Parum consilij atque opis ab irrationalibus animatis posse quenquã sperare. posteaquam pateat, ea nescire, quæ ad se ipsa pertineãt. Et re & verbo auguria vana esse, stultéq; eis credi, ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Augustus Cæsar.

Quum sublimis ex Actiaca victoria reuerteretur, occurrit inter gratulantes quidam coruum tenens, doctum hæc verba sonare, Aue Cæsar victor. Hac salutatione delectatus Augustus, auem sex millibus nũmûm emit. Socius opificis, ad quem nihil ex ea liberalitate peruenerat, indicauit Cæsari eundẽ & alium habere coruum, quem vt auferre cogeretur, rogauit allatus, verba quæ didicerat expressit, Aue victor imperator Antoni. Augustus nihil exasperatus, tantum iussit, vt munus cum delatore partiretur. Brus. li. 2. cap. 3. Macro. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Idem.

Salutatus similiter à psittaco, & hunc emi iussit. Idem miratus in pica, & hanc mercatus est. Hoc exemplum tenuem quendam sutorem solicitauit, vt coruum institueret ad huiusmodi salutationem. Qui quum impendio exhauriretur, subinde ad auem non respondentem dicere solebat, Opera & impensa periit. Tandem peruicit assiduitate, vt coruus sonaret dictatam salutationem. Eâ quum Augustum prætereuntem salutasset, Cęsar: Satis, inquit, istiusmodi salutatorum habeo domi. Tum coruus, memor & illorum verborum quæ toties audierat, subtexuit, Opera & impensa periit. Ad hoc arridens Augustus, iussit emi, quâti nullam adhuc emerat. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

De aulica vita.

Diogenes.

CAllisthenem quum quispiam audiente Diogene Cynico beatam dixisset, quòd Alexandri aulicus esset: At, inquit, Diogenes, infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur. Brus. lib. 1. cap. 5.

Dionysius.

Quum Polyxenus dialecticus Dionysio diceret, Ego te conuinco: Nimirum verbis, inquit: at ego te reipsa conuinco, qui tuis relictis, me meáq; colas. Significans, illum à schola ad aulam, à philosophis ad tyrannum transisse: non facturum, nisi hanc vitam illa iudicasset beatiorem. Plutarc. in apophr.

Omulius.

Indicabat ad regni administrationem potius admittendum eum qui per se malus bonos haberet aulicos amicos: quàm bonum principem malos aulicos habentem. Putans facilius vnum malum à multis bonis, quàm malos innumeros ab vnico bono, à malitia ac erroribus perniciosis auerti posse. Fulgosus lib. 7. cap. 2.

Agrippa.

Agrippa rerum gestarum gloria sub Octauiano Augusto in primis clarus, sæpe cohortabatur eos qui salui & incolumes esse vellent darent operam vt principes liberarentur omnium rerum difficultate & molestia: sed tamen eis rerum gestarum gloriam reseruarent, nequaquam sibi. Xiphilinus, Dionis abbreuiator, in Augusto.

Constantinus Imperat.

Constantinus Romanorum imperator cùm principum aulas vbiq; spadonum atque aulicorum improbitate refertas videret, eorum non tantùm vehemens domitor fuit, sed tineas etiã atque sorices Palatij appellare solitus est. Nicephori interpres & scholiastices. l. 8. c. 14. Eccles. histor.

Alexander Seuerus.

Alexander Seuerus negabat se passurum, vt ipsius dispositiones ab aulicis suis venderentur: id quod fieri solet ab aliorum principum libertis & eunuchis. Eóque nunquam illum fefellit quod proposuerat. Ælius Lampridius in Al. Seuero.

Idem.

Idem, & vrbem, & prouincias, & aulam suam purgauit hominibus nõ necessariis dicens: Malum pupillum esse imperatorem, qui ex visceribus prouincialium homines non necessarios, nec Reipubl. vtiles aleret. Ibidem.

Anonymus.

Aulicus quidam iniuriarum Palatinarum patientissimus, cùm à quodam rogaretur, quomodo rarissimam rem in aula consequutus esset? Iniurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Bruson. lib. 1. cap. 5.

Sigismundus

Sigismund Imp.

Reges ac principes in terris beatos esse aiebat, si exclusis superbis mansuetudinis humanitatísque cultores in curiam asciscerent. Æneas Syluius lib.2.commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Syluester episcop.

Aulicos qui otij gratia curiam sequerentur, semper in negotio futuros aiebat, nisi se tandé vel cum periculo capitis inde admouerent. Innuit autem, quàm difficulter ab aula diuelli possint qui nihil aliud quàm otium & luxum sectantur. Æneas Syluius lib.eodem.

Alphonsus rex.

Quum ex Sicilia nauigaret, vidit garrias aues triremen circunuolantes & bolos à nauigantibus proiectos statim abripientes ac auolantes. Has cum amicis secum nauigantibus digito ostendisset: Persimiles sunt his garrüs inquit, aulici aliquot mei, qui simul ac concertantes beneficium à me accipiunt, statim aufugiunt. Notauit autem aulicorũ ferè omnium mores, qui fidos se seruos principibus præstant, dũ prędam, luxum, munera, &c. hiãtes expectant: & voti compotes facti à principum cõspectu ad priuatos fugiunt. Panor.l.1.de reb. ab Alphõs. gest.

AEneas Syluius.

Eos sibi aulicos plurimùm sapere videri dicere solebat, qui accepto aliquo beneficio, vel mediocri, curiæ valedicerent. Ostendũt enim animum suum expletum esse & periculo se subtrahũt, in quod curiales frequenter incidunt: qui veluti sues, vbi saginati sunt, in cœnam domini mactantur. Ceterùm qui opes adepti magnas, apud reges perseuerant, non quidem id agunt vt gratias referant, sed vt multo ditiores principum liberalitate ac munificentia reddantur. Æneas Syluius libr.1. comment.de reb.gestis Alphonsi.

De authoritate.

Pericles.

A Populo frequenter vocatus, ἀνύνταχτός εἰμι. inquit, sentiens, se non esse cogendum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habẽdum. Plut.in Græc.apoph.

Idem.

* Quum in comitiis accusaretur ob res malè gestas, grauiter respondit, scilicet, mihi quidem vos irascimini, ei viro qui nemini vestrûm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non crimen modò arrogantiæ, vanitatis, ambitionis effugit tunc, magnificè de se loquendo: sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinem, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut.lib. Qua ratione quis citra inuidiam seipsum laudare possit.

Epaminondas.

* Pelopidam à principibus Reipublicæ accusatum, quod exacto Bœotarchiæ tempore non statim domum rediisset, sed bellum feliciter continuasset, submittentem se & deprecantem Thebani ægrè absoluerunt. At contrà Epaminondam, qui eius tum fuerat collega, multa de rebus suis gestis magnificè prædicantem ac dicentem, Paratus sum mori, si fateri velitis, ô ciues, me vobus inuitis Laconiã vastasse, Messenem instaurasse, & Arcades in vnum corpus cõduxisse: non sustinuerunt iidẽ ire in suffragia, sed admiratione viri gaudio simul risúque oborto discesserunt. Plut.eodem lib.

Scipio Afric.

* Romani ægrè tulerunt Ciceronẽ crebro res suas contra Catilinam ge-

stas prædicantem: iidem tamen Scipionem dicentem, Non debetis vos sententiam de Scipione ferre, qui vobis potestatem decernendi de omnibus hominibus parauit, coronati in Capitolium deduxerunt, sacrificióque eius interfuerunt. Plutarch.

Lycurgus Atheniensis.

* Quum ei publicè exprobraretur, quòd argento dato calumniatorem placasset, & qualis tandem, inquit, vobis videor ciuis, qui apud vos tanto tempore rem gerens publicam, dare potius quàm accipere iniustè deprehensus sim? Plut.

M. Scaurus.

Pro rostris accusatus, quòd à rege Mithridate ad prodendam Rempublicam pecuniam accepisset, ita causam suam egit: Iniquum est, Quirites, quũ inter alios vixerim, apud alios me rationem vitæ reddere. Sed tamen audebo vos interrogare: Varius Sucronensis ait, M. Æmylium Scaurum mercede corruptum, populum prodidisse: A. Æmylius Scaurus huic culpæ se affinem esse negat: vtri creditis? Nominato tantum actore & reo, populus accusationem repulit. Eras. lib. 6. apophthegm. ex Plin. cap. 72. de viris illustribus.

Cato Vticensis.

In forum veniens cum Thermo, ac conspicatus Castoris templum armatis occupatum, omnésque fori aditus à gladiatoribus obsideri, ipsúmque Metellum vnà cum Cæsare: O timidum, inquit hominem, qui aduersus vnum tantam armauit multitudinem. Plut. in eius vita.

Augustus.

Augustus indignè ferebat, aliquid de se componi nisi seriò, & à præstantissimis: admonebátque prætores, ne paterentur nomen suum commissionibus mimorum aut histrionum obsolefieri: hac quidem in parte Alexandrum Magnum referens. Decet enim vbique principis authoritatem sartam tectam præstare. Erasm. lib. 4. apophth. ex Sueton.

Idem.

Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter se tumultuantes vellet compescere, nec auscultarent illi, sed tumultuari pergerent: Audite, inquit, iuuenes senem, quem iuuenem senes audierunt. Augustus enim adolescens ad Rempub. admotus est, summáque fuit authoritate: hac sola voce illos coercuit, nec aliud supplicium ob concitatum tumultum exegit. Plut. Rom. apoph.

Cicero.

* Metello obiicienti, plures ipso testimonium contra eos dicente damnatos, quàm defendente absolutos esse: Quis verò, inquit, non hoc dicit, plus in me fidei esse quàm eloquentiæ? Plut.

Seuerus.

Quum milites Bassianum Seueri filium (qui pòst Antoninus Caracalla dictus est) Augustum consalutassent, eo quòd pater pedibus æger bellum moraretur: iussit se deferri ad tribunal, simúlq; adesse omnes tribunos, centuriones, duces & cohortes, quibus autoribus hoc acciderat, sisti deinde & filium, qui Augusti nomen non recusarat. Hic quum in omnes eius facti autores iussisset animaduerti, excepto filio, omnésque ante tribunal prostrati rogarent veniam: Seuerus manu caput contingens, Tandem (inquit) sentitis caput imperare, non pedes. Ælian. Spart.

DE BALNEO.

DIOGENES.

INGRESSVS aliquando sordidum balneum, decebat, Qui hîc lauant, vbi lauantur? Significabat, illic homines puros sordidari, & ibi lotis opus esse alio balneo, quo mundarentur. Laertius lib. 4.

Stratonicus.

Quum videret sacellum, malo, sordidóque balneo vicinum, anathematibus pulchrè exornatum, posteaquã è balneo exiit malè lotus, Non miror, inquit, multas pendere tabulas. Quisquis enim hîc lauit, illic suspendit tabulam, veluti seruatus Indicans, magnum esse, si quis è tali balneo exisset incolumis. Athenæus.

Idem.

Quum in Arcadia malam terram ac salsam aquam balneator exhiberet, iocatus est se terra marique obsideri. Apparet in balneis terræ fuisse vsum, qui nunc est fullonibus. Erasm. lib. 6. apophr.

De barba.

Aristippus.

Dionysij quæstor, nomine Simus, natione Phryx ostendit Aristippo suas ædes vndiquaque splendidas, etiam pauimento pretiosis tessellis cõstrato. Itaque omnibus circumspectis Aristippus sputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignanti, hoc colore se excusauit quòd in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum opportunius. Innuens in tota domo nihil esse fœdius, aut immundius barbati facie, cùm eam hominis potissimum oportuerit esse mundissimam. Quanquam hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem, quàm in Aristippum, vtcunque illi ascribatur. Laertius lib. 2. cap. 8.

Anonymus.

Lacon quidam senex interrogatus, cur barbam gestaret syluosam ac promissam: Vt, inquit, intuens canos pilos, nihil committam illis indignum. Vir bonus vndicunque venatur stimulos ad virtutem. Plut in Lacon.

Lycurgus.

Spartanis studio est alere comam, & super eo quoque re narrant Lycurgum roddidisse rationem: Quoniam, inquit, coma formosis addit decorem, deformes verò reddit hostibus terribiliores. Vt enim decet coma speciosos, ita minus felici specie præditis horrorem ac ferinum quiddam cõciliat. Capillitium naturalis est ornatus, minimóq; constans, hoc genus non damnauit Lycurgus: vt quod nec operosis artibus constaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adscititium cultum, magnóque paranda lenocinia, non probauit. Quo magis detestanda est quorundam præpostera cura cui corporis eas partes vellunt radúntque, quibus natura pilos dedit non tantùm ad decorem aut verecundiam, verum etiam ad tuendam valetudinem: contra illic eliciunt syluam artificio, vbi natura voluit esse glabriciem. Plut. in Lacon.

Nicander Spartanus.

Percontanti, quare Lacedæmonij barbam alerent? Quoniam, ait, hic ornatus cùm sit homini omnium pulcherrimus ac proprius, nullo omninò constat impendio. Plut. in apoph. Lac.

Demonax.

Cuidam percontanti, quàm philosophiæ sectam potissimũ amplecteretur?

retur? Quis, inquit, tibi iudicauit me esse philosophum? Moxque vehementer secum ridens, abiit. Interrogatus quid rideret? An non magnopere ridiculum, inquit, si tu me ex barba iudicas philosophum, ipse barbam non habens? Erasm.lib.8.apophr.

Dionysius.

Epidauri, Æsculapio auream detraxit barbam: quòd negaret decorum, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò tam horrida barba vestitum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius: Apollinem autem semper imberbem finxit Theologia poëtica, per Æsculapium barbatum, significans, multarum rerum vsum & experientiam in medico considerari. Meminit Valer.Max.lib.1.cap.1.

Alexander.

Quodam tempore cùm omnibus ad prælium paratis interrogaretur, Nunquid aliud præter hæc fieri vellet? Nihil, inquit, nisi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictum quid sibi vellet, admirante Parmenone: An nescis, inquit in prælio nullam ansam meliorem esse, quàm barbæ. significabat, cominus esse pugnandum: in quo genere certaminis barbæ officiunt: quòd his milites facillimè possunt apprehendi. Plut.

Hieronymus Rhetus.

Is, Gymnasij Basiliensis ante paucos annos professor, interrogatus, cur tam promissam aleret barbam? respondit, vt intuens hos capillos me nō mulierem, sed virum esse intelligam. Barba enim ornat virum: & admonet, vt virilia, quoque facinora fortius aggrediamur. Lycosth.

De barbarie.

Anacharsis.

Cvidam obiicienti, quòd esset barbarus: Certe, inquit, apud Athenienses, sed vicissim, Athenienses barbari sunt apud Scythas. Græci, sed imprimis Attici (quoniam apud ipsos florebant disciplinę liberales, ac leges politicæ) reliquas nationes contumeliæ causa nominabant barbaras: cùm barbarum dicatur, quicquid est peregrinum atque inusitatum. Laert. lib.1.cap.9.

Stratonicus.

Interrogatus, vtri essent barbariores, Bœoti, an Thessali? nominauit Elæos, significans, hos vtrisque barbariores, cùm illi haberentur barbarissimi. Hoc erat lepidius: si ab Eleo fuisset propositum, vt fortè fuit. Erasmus apopht.

Seneca.

* Cum barbarorum animos species iniuriæ perculit, aguntur statim: qua dolor traxit, ruinæ modo, regionibus incidunt incompositi, interriti, incauti, pericula appetētes sua: gaudent feriri, & instare ferro, & tela corpore urgere, & per suum vulnus exire. Lib. de ira, cap.3.

De beatitudine.

Chilon.

INterrogatus, qua re docti præcellerent indocto? Bona, inquit, spe. Doctos auem apellabat, honestis legibus ac moribus institutos, & iuxta rectam institutionem vitam agentes. Hi cæteris rebus pares, hoc vno superant improbos, quòd pòst hanc vitam sperant rectè factorum præmia. Nam Lacones existimabant egregios viros post obitum in vitam beatam translatos, fieri diuos. Diogenes Laertius.

Socrates.

Interrogatus de Archelao Perdiccæ filio, qui tum fortissimus habebatur, num eum beatum iudicaret?

ſtio, inquit: nunquam enim cum eo collocutus ſum. Subiicienti, Eadem opera de rege Perſarum dubitare poteras an ſit beatus? Quidni, inquit, cum neſciam quàm ſit doctus, aut quàm vir bonus. Socrates hominis beatitudinem veris animi bonis metiebatur. Cicer. libr. Tuſcul, quæſt. 5. ex Gorgia Platonis.

Diogenes.

Athenienſes hortabantur Diogenem, vt myſteriis initiaretur; addentes, quòd initiati apud inferos principatum tenerent. Ad quæ Diogenes, Perquàm ridiculũ eſt, inquit, ſi Ageſilaus & Epaminondas in cœno degunt: & Patetion fur ac viliſſimi quique homines, quòd initiati ſint, in Beatorum inſulis erunt. Grauiter taxauit ſacrificulorum errores, qui quæſtus gratia blandiebantur hominum imperitorum ſuperſtitioni, perſuadentes, initiationem cõferre fælicitatem poſt hanc vitam. Eraſm. lib. 3. apoph. ex Diogenis Laertij lib. 6.

Antiſthenes.

Quum Orphicis myſteriis initiaretur, ac ſacerdos diceret; illum bonis plurimis fruiturum apud inferos, poſt hanc vitam: Cur, inquit, ergo tu non abrumpis vitam? Eraſm. Roter. libr. 7. apoph. ex Laert. lib. 6. cap, 1.

Plato.

Eum demum beatũ in vita pronunciandi dicit, cui in ſenectute contigit, vt ſapientiam veráſque opiniones aſſequi poſſit. Cicer. lib. de Finibus 5.

Ariſtoteles.

*Exiſtimandum eſt, inquit, beatitudinem non in diuitiarum poſſeſſione eſſe ſitam, ſed in bono ſtatu animæ. Etenim neque corpus ornatum veſte ſplendida beatum aliquis dixerit: ſed quod ſanitate fruitur, & bene ſe habet, licet nihil ex prædictis ei adſit. Eodem modo ſi anima ſit bene inſtituta ipſam & hominem huiuſmodi felicem appellare conueniet: non illum verò, cui ornatus foris magnificus nitet, cum ipſe nullius ſit pretij. Quoniam ne equum quidem, licet phaleris aureis, & reliquo apparatu precioſo ornetur, magnifacimus, ſi natura malus ſit. At illum qui natura ſit generoſus, impenſius laudamus. Quemadmodũ enim ille ridiculus fuerit, qui ſeruis ſuis deterior eſt; ita non minus habendi ſunt miſeri, quorum diuitiæ maioris ſunt precij, quàm ingenium proprium. Stob. ſerm. 3.

Anaxagoras.

Interroganti cuidam, quiſnam eſſet beatus? Nemo, inquit, ex iis quos tu fœlices exiſtimas; ſed cũ in eo numero reperies, qui à te ex miſeriis conſtare creditur. Non erit ille diuitiis & honoribus abundans, ſed aut exigui æris, aut nõn ambitioſæ doctrinę fidelis ac pertinax cultor, in ſeceſſu quàm fronte beatior. Val. Maxim. lib. 2. cap. Bruſon. l. 2. c. 36.

Seneca.

*Beatæ vitę cauſa & firmamentum eſt, ſibi fidere. Hoc autem contingere non poteſt, niſi contemptus eſt labor, & in eorũ numero habitus, quæ neque bona ſunt, neq; mala. Ep. 31. ad Lucill.

Idem.

*Beatus is non eſt, quem vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluxit: ſed ille, cui bonum omne in animo eſt, erectus, excelſus, & mirabilia calcans: qui neminem videt cum quo ſe commutatum velit: qui hominem ea ſola parte æſtimat, qua homo eſt: qui natura magiſtra vtitur, ad illius leges componitur, ſic viuit vt illa præſcripſit: cui bona ſua nulla vis excutit: qui mala in bonum vertit, certus iudicij, inconcuſſus, intrepidus: quem aliqua vis mouet, nulla perturbat: quẽ fortuna, cùm in eum quod habuit te-

lum nocentissimum, vt maxima infor-se, pungit, non vulnerat, & hoc tanto. Epist.45.ad Lucil.

Idem.

Quid est beatæ vitæ? Securitas & perpetua tranquillitas: hanc dabit animi magnitudo, dabit constantia bene iudicati tenax. Ad hæc quomodo peruenitur? Si veritas tota perspecta est, si seruatus est in rebus agendis ordo, modus, decor, & innoxia voluntas, ac benigna, intenta rationi, nec vnquam ab illa recedens, amabilis simul mirabilisque. Epist.92. ad Lucil.

Idem.

Tunc beatum esse te iudica, cum tibi ex te gaudium omne nascetur. Quum in his quæ homines eripiunt, optant, custodiunt, nihil inueneris, non dico quod malis, sed quod velis: breuem tibi formulam dabo, qua te metiaris, qua perfectum esse iam sentias. Bonum tunc habebis tuum, cum intelliges infelicissimos esse felices. Epist.124.ad eundem.

Idem.

Beata est vita, quæ conueniens naturæ suæ: hæc non aliter contingere potest, quam si primum sana mens est, & in perpetua possessione sanitatis suæ. Deinde si fortis ac vehemens, tum pulcerrima & patiens, apta temporibus, corporis sui pertinentiumque ad id, non anxiè tamen curiosa, tum aliarum rerum quæ vitam instruunt curiosa: diligens sine admiratione cuiusquam: vsura fortunæ muneribus, non seruitura. lib. de vita beata, cap.3.

Vide apoph. de Felicitate, & Prosperitate.

Ante mortem nemo beatus iudicandus.

Solon.

Solon à Crœso interrogatus, an quem vidisset ipso beatiorem? Tellum nominauit Atheniensem, prius illum hominem sed qui relictis liberis ac nepotibus, bene institutis, feliciter obiisset diem. Interrogatus deinde, cui post illum tribueret felicitatis elogium, Cleobin & Bitonem argiuos fratres nominauit, qui cum summa pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon facile confiteor te regem opibus & imperio florentem: beatum non appellarim, priusquam feliciter hanc vitam absolueris. Herodot. lib.1. & Laert. lib.1. cap.1. Eras. lib.7. apoph. Val. Max. lib.7. cap.2.

Agesilaus.

Cum quidam apud Agesilaum admiraretur regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidem inquit, cum huius esset ætatis, erat infelix, iudicans, neminem appellandum beatum, nisi ad supremum vitæ diem peruenisset, quod nec Priamo, nec Crœso contigit. Plut.

Epaminondas.

Percontantibus quisnam inter omnes duces Athenienses esset fortissimus ipse ne, an Chabrias, an Iphicrates? Respondit, hoc iudicare satis arduum esse, dum viuimus. Indicare autem voluit, Solonis sententiam esse verissimam, qui neminem ante mortem beatum iudicabat. Quandiu enim viuit homo, variis fortunæ casibus ita inuoluitur, vt nunc eleuetur, nunc deprimatur. Sola igitur mors ostendet, qualis fuerit vnusquisque, dum vixerit. Plut. in Græcis apoph.

Dionysius tyrannus.

Nullus vnquam iudicet hominem mortalem esse beatum, antequam penitus defunctum viderit. Mortuum laudari tutum est. Stob. serm.94.

Sophocles.

Nunquam oportet felicem existimare sortem fortunati viri, priusquam

quam ei vita omnino transacta & finita fuerit. Etenim exiguo tempore, vbi se fortuna mutat, & diis ita videtur, diuitiæ omnes euanescunt. Stob. ibidem.

De belli studio.

Themistocles.

IN Eretrienses ita cauillari solebat, vt diceret eos similes piscium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quod armatis non esset animus. Plutarch.

Epaminondas.

Quum ei quidam dixisset, Athenienses habere nouum instructum exercitum: Quid inquit? num igitur gemit Antigenidas, si Tellia nouus habet tibias? Tellia autem erat tibicen pessimus, Antigenidas autem optimus. Significabat, Athenienses frustra esse nouis armis instructos, quum his nescirent vti. Plut. in apoph.

Idem.

* Magno & instructo exercitu conspecto, sed sine duce: Quanta bellua! dixit, sed absque capite. Stob.

Xenophon.

* Victoria in bello nec multitudine, neque fortitudine paratur: sed qui diuino auxilio freti fortioribus animis hostes inuaserint, vt plurimùm ab aduersariis non sustinentur. Stob. ser. 49.

Brasidas.

* Existimate tria esse bellum rectè gerendi capita, velle, dedecus timere, & obedire ducibus. Thucydi. libro 5. Stob. serm. 52.

Antigonus.

* Olim hostibus ingruentibus cedens, dixit se non fugere, sed vtilitatem retro suam persequi. Stob. ser. 52.

Lamachus.

* Præfectum quendã manipuli peccantem reprehendebat: & cùm ille diceret, posthac se nunquam similiter peccaturum: Non licet, inquit, in bello bis delinquere. Plut. & Stob.

Antigonus.

* Interrogatus, quomodo hostes aggrediendi essent, respondit, aut dolo, aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stob

Ephori.

Quum Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurum quandã ciuitatem, quæ sæpenumero Lacedæmoniis exhibuerat negotiũ: non permiserunt Ephori, dicentes, Nequaquã abolebis, neque subuertes iuuenum cotem. Vrbem infestam appellabant cotem iuuentutis, quòd per eam iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Plut. in Lacon. Brus. l. 3. c. 15.

Eudamidas.

Cùm quidam commemorando laudem ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulisset, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit Eudamidas, istuc idem esse ac si quis deuictis mille ouibus, pugnaret cum quinquaginta lupis: significans Persas, vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus, bellacissima gente, rem habere. Proinde qui ob victorias à Persis reportatas censeret cum Macedonibus bellum item suscipiendum, nihilo probabilius diceret, quàm si quis ei qui vicisset mille oues, diceret, Aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oues deuiceris. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam percontanti, cur ciuibus bellum aduersus Macedones suscipere volentibus, ipse autor esset quiescendi?

Quoniam, inquit, nolo illos mendacij arguere. Tectè significans, Spartanos gloriosè magis quàm seriò bellum poscere. Eos prodidisset Eudamidas, si ipse quoque bellum approbasset. Tum enim fore putabat, vt ciues bellũ detrectarent. Nunc effecit, vt per ipsum stetisse videretur, quo minus bellum susceptum esset, ac ciuibus fortitudinis gloriam reliquit integrã quasi promptos haberent ad bellandum animos. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Percontanti cuidam, quamobrem omnium deorum statuæ apud Lacedæmonios ponerentur armatæ? Ne, inquit, probra quæ ob ignauiam iaciuntur in homines, ad deos referamus, néve iuuenes, nisi armati, deos comprecentur. Eo commento ciuium animis hanc opinionem infigere studebat, diis gratam esse fortitudinem, inuisam ignauiam: simúlque iuuentutem armis ferendis debere assuescere, quo simul & minus indulgerent delitiis, & vtiliores bello euaderent, sine religionis quidem causa fas esset arma ponere, cuius obtentu ferè solet otium & luxus in ciuitates irrepere. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Cùm in bello vidisset iaculum, catapulta mittendum eo tempore primũ ex Sicilia aduectũ, exclamasse dicitur, Hercules, periit viri virtus. Quo dicto innuere voluit, fortem virum vix ab ignauo in strage posse dignosci, si tormentis bellicis non manu res geritur. Plutarch. in Lacon. apoph. Stob. serm. 49.

Lacones.

Venerem, quam vocant μορφὼ, armatam colunt, quin omnes etiam deos deásq; hac figura fingunt vt lanceam teneant: hac imagine significantes, omnes esse bellica virtute præditos. Quoniam nihil ducebant turpius ignauia, nihil bellica virtute pulchrius: tali specie proponebant deos suos, quales cupiebant esse ciues. At cæterorum Græcorum theologia faciebat deos otiosos & quietos, eósq; fingebant gestu recumbentium. Porrò quum archetypus omnis honesti petendus sit à numine, periculosum est Reipub. tales facere deos, quales si quis imitetur, inutilis aut perniciosus sit Reipub. futurus. Plut. in Lacon.

Darius.

* Ferro bella geruntur, non auro; viris, non vrbium tectis: omnia sequuntur armatos. Q. Curt. l. 5.

Teres.

Teres Sitalci pater dicere consueuit. Quoties esset in otio, nec militia exerceretur, se nihilo meliorem esse equisonibus. Plut. in apoph.

Demosthenes.

* Bellum honestum turpi paci præferendum est. Stob. ser. 49.

Thucydides.

* Quàm temerarij & repentini sint belli casus, priusquam ingrediamini, considerate. Solet enim eius mora diuturnior in diuersam plerunque fortunam abire. libr. 1. histor. & Stobæus serm. 49.

Idem.

* Bellum minimè certum aut præscriptum aliquid habet: sed ipsum per se multa machinatur pro re nata. qui id leniter & facilè fert tutior est: iracundus autem nihilo minus peccat. Ibidem.

Iul. Cæsar.

* Expectare cum hostium copiæ augentur, summa dementia est. Comment. lib. 4.

Idem.

* Errant qui in bello omnes secundos rerum euentus expectant. Comment. lib. 7.

Alphonsus

Alphonsus rex.

Aliquot ei ciuitates quum ab Eugenio pontifice oblatæ essent dono, eo quòd Picenum armis suis sedi Romanæ recuperatum esset, Alphonsus cùm has repudiasset, respondit, se nequaquam quæstus aut prædæ, sed ecclesiæ gratia hanc expeditionem suscepisse. Innuit autem, non aliam ob causam quàm pro aris & focis, hoc est, pro salute patriæ & religione conseruanda, bellandum esse. Panorm. li. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Militia.

De belli pernicie.

Antisthenes.

QVum quidam dixisset, pauperes interire in bello: Imò plures tum fiunt, respondit. Stob. serm. 48.

Diogenes.

Philippo cum Græcis pugnaturo, Diogenes in eius castra peruenit. perductus igitur ad Philippum, ac rogatus num speculator esset? Stultitiæ, inquit Diogenes, vanitatísque tuæ sum verus speculator, qui cogente nullo, de vita & de regno velut ad casum aleæ periclitaturus venis. Vtinam hodie audirent Diogenem ita loquentem, terrarum principes: qui sæpenumero nulla vrgente necessitate propriis stimulati affectibus, bella cruentissima & plusquam ciuilia suscipiunt, in magnam suorum perniciem. Brusonius libro 3. cap. 15.

Antigonus.

Sophistæ cuidam librum de iustitia conscriptum porrigenti: Desipis, inquit, qui cùm me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iustitia differitis. Sensit, eos qui ditionis ampliandæ, gloriæve causa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non posse tueri iustitiæ leges. Erasm. lib. 4. apoph. ex Plutar.

C. Marius.

Mille Camerinos, qui se in bello aduersus Cimbros, strenuos viros præstitissent, honore Romanis æquauit, idque præter omne ius. Ad eos verò qui factum hoc reprehendebant, respondit, se ob armorum strepitum, legum vocem non potuisse exaudire. Nihil aliud nimirum innuit, quàm leges semper silere inter arma. Plutarch. in Rom. apoph.

C. Cæsar.

Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetantes proferenti: Non idem, inquit, armorum & legum tempus est. Quod si hæc pati non potes, nunc quidem hinc abscede: ac posteaquam peractis fœderibus arma deposuerimus, tunc si videbitur, & plebis patronum age. Plutarc. in Rom. apoph.

C. Tacitus.

* Vbi bellum ingruit, innocentes & noxij iuxta cadunt. lib. 1. hist.

S. Augustinus.

* Qui culpatur in bello? An quia moriuntur quandoque morituri, vt dominentur in pace victuri? hoc reprehendis. Sed timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impacatus, atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, &c. hæc sunt quę in bellis iure culpantur. Aduersus Manichæos.

Idem.

* Militare non est delictum, sed propter prædam militare peccatum est: nec Rempublicā administrare criminosum est, sed ideò agere rempublicam vt diuitias augeas, videtur esse damnabile. Propterea enim quadam prouidentia militantibus sunt stipendia constituta ne dum sumptus quæritur,

ritur, prædo grassetur. De verbis Dom. tract. 19.

Vide apoph. de Militia.

De bellicis sumptibus.

Archidamus.

IN bello Peloponnesiaco sociis rogantibus, quanta pecunia futura esset satis? ac postulantibus, vt tributorum certum modum præscriberet: Bellum, inquit, non quærit definita: significans, eos qui bellum susceperunt, oportere per omnia seruire belli necessitatibus, quarum nullus est certus modus, quòd variæ sint bellorum præter expectationem occasiones. Plutar. in apoph.

Pausanias.

Post victoriam à Medis apud Plateas reportatam, præcepit suis, vt apponerent cœnam Persicam, quam sibi barbari prius apparauerant. Ea cùm esset opipara ac sumptuosa: Lurco, inquit, eras, ô Persa, qui quum tantas haberes delicias, ad nostram veneris mazam. id erat panis genus contemptum ac vulgare. Admonuit, stultissimum esse, locupletes pugnare cum his, quibus non multum est quod eripiatur. Etenim si feliciter cadat Martis alea, exile lucrum est: sin secus, ingens est damnum. Eras. l. 4. apoph.

Q. Flaminius.

In Philopœmenem Achæorum ducem qui multos haberet equites & pedites armatos, sed pecuniarũ indigus, Q. Flaminius ita ludebat: Philopœmen, inquiens, manus habet & crura, ventrem non habet. Ac tali quidem specie corporis erat Philopœmen. Quintius autem, equites ac pedites armatos, manus & crura ducis appellabat: sed quoniam non habebat quo aleret militem, negabat illum habere ventrem. Plut. in Rom. apoph.

De beneficentia.

Chilon.

DIcere solebat, Dati beneficij decere obliuisci, accepti autem meminisse. Quo vituperauit eorum hominum insaniam, qui beneficia in amicos collata non solùm exprobrant priuatim, sed publicè etiam coram omnibus. Laert. lib. 1. cap. 5.

Democritus.

Homo (inquiebat) ad largiendum, quam promittendum, promptior esse debet. Donũ enim licet exiguum, prodest egenti, verba autem, ac magnifica promissa, nulli sunt vtilia. Stob.

Idem.

Si benè, inquit, mereri de aliquo voles, citissimè aliquid in illum beneficij conferas. Mora enim ingratum redditur, & parum amabile, quicquid dederis. Stob.

Pythagoras.

Interrogatus, qua ratione homines Diis similes haberi possent? Respondit, Si veritatem amplecterentur, & cunctis benefacerent. Ælius lib. 12. de Var. hist.

Alexander.

*Vrbem dono dedit cuidam, qui se ipsum mensus, tanti muneris inuidiam refugiens, dicebat illud non conuenire fortunæ suæ. Non quæro, inquit, quid te accipere deceat, sed quid me dare. Seneca. lib. 2. de benef. cap. 16.

Socrates.

*Archelao regi roganti vt ad se veniret, respondit, Nolle se ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria non posset. Timuit fortasse ne cogeretur accipere quæ nollet. Negotium enim illi erat cum rege omnia sua magno æstimari volente. Senec. lib. 5. de benef. c. 6.

Aristoteles

Aristoteles Cyreneus.

Dicebat, non oportere beneficium oblatum à quoquā recipere. Aut enim si rependere possit, molestias habiturum: aut si non referat, ingratitudinis reprehensionem incursurum. Ælianus lib.10.de Varia hist.

Theophrastus.

Interrogatus, quidnam vitam conseruaret humanam? respondit, Beneficentia. Stob.ser.41.

Heraclitus Physicus.

*Opportuna beneficentia, inquit, quasi cibus fami conueniens, animi indigentiam sanat. Anton.& Max.serm. de beneficentia.

Anacreon.

*Quum auri talentum à Polycrate tyranno accepisset, aliis id distribuit, inquiens, Odi munus quod vigilare cogit. Ibidem.

Lacedæmonij.

Quum Smyrnæis egentibus commeatum misissent, atque illi beneficium verbis attollerent, Lacedæmonij sermonem interrumpentes, Nil magni est, inquiunt. Hæc enim collegimus, vnius diei prandio nobis & iumentis detracto. Gratius est beneficium, quod extenuatur ab eo qui confert. Nam qui quod largiuntur exaggerant (qui plerisque mos est) bonam gratiæ partem amittunt. Plut.in Lacon.

Epaminondas.

Cuidam egeno mandauit, vt à quodā ex amicis ipsius talentum peteret, petiit, & accepit. Amico percontanti cur id iussisset? Quoniam, inquit, ille cùm vir sit probus, inopia premitur: tu verò diues es, multa de publico depeculatus. Epaminondas ipse pauper hac ratione subuenit egenti. Bonorum enim probrum est, virum probum egere necessariis. Eras.lib.5.apoph.

Agesilaus.

Iis qui clanculum aduersarentur, palàm quidem non exhibebit negotium, sed efficiebat vt ipsum in militiam sequerentur, atque ex his nonnullos duces exercitus ac magistratus factos euehebat: qui cùm se in magistratu improbè & auarè gessissent, eóque in ius vocati periclitarentur: rursus Agesilaus illis patrocinabatur, & ab ipsis stabat, atque hac arte reddebat eos ex clancularijs hostibus amicos, & ad se reuocabat. Quibus rebus factum est, vt tandem neminem haberet aduersarium. Quid hac prudentia ciuilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci? Plut.in Lacon.

Anaxilaus.

Interrogatus, quid esset in regno beatissimum? respondit, nunquam vinci beneficiis. Phauorinus.

Artaxerxes.

Quum sibi malum punicum insignis magnitudinis à paupere datum esset: Per solem, inquit, ciuitatem ex parua magnam quàm celerrimè facere posset, si eius fidei credatur. Laudauit autem hominis beneficentiam qui pro fortunæ conditione obtulit regi quod habebat, & gratum putabat. Brusonius lib.3.cap.13.

Philippus.

Quum Thebis obses esset, Philonis Thebani hospitio vsus est, multísque insuper ab eo beneficiis affectus. Is quum vicissim à Philippo nihil muneris vellet accipere, Ne me, inquit Philippus, beneficentia superatum hac laude spolies, quòd hactenus à nemine beneficiis victus fuerim. O animum imperio dignum. Pulchrius existimauit, benefaciendo, quàm potentia vincere. Plut.in apoph.

Alexander.

Taxiles, vnus è numero regum Indiæ, occurrens Alexandro, sic illum affatus est, Prouoco te, inquit, non ad pugnam, neque ad bellum, sed ad aliud

certaminis genus. Si inferior es, à nobis accipe beneficium: sin superior, nobis benefacito. Cui Alexander: Atqui, inquit, ob hoc ipsum inter nos certandum est, vter benefaciendo superet alterum. Et humanissimè complexus illum non solùm non spoliauit ditione, sed auxit etiam. Plut. in apoph.

Diogenes.

* A quodam rogatus, quam ob causam homines mendicis darent, philosophis verò nihil largirentur: Quia, inquit, se claudos & cæcos fore sperare possunt, philosophos autem minimè. Anton. & Max. serm. de beneficentia.

Idem.

* Quum discum ossibus refertum Alexander ei dono misisset, Est quidē, inquit, cibus cynicus, sed donum minimè regium. Ibid.

Idem.

* Dicebat in eodem ponendum vitio dare indignis, & dignis non dare, Eodem. serm.

Fabricius.

Quum bellaret contra Pyrrhum regem, medicus Pyrrhi scripsit ad Fabricium, se regem veneno necaturum, id autem ne fieret, admonuit Pyrrhum vt sibi caueret. Pyrrhus, ne frustra hoc beneficium accepisse videretur, Fabricij captiuos gratis remisit, Fabricius gratis recipere noluit, sed parem captiuorum numerum etiam dedit, ne mercedem proditi veneni accipere diceretur. Plut. in Rom. apoph.

Crispus Passienus.

Dicere solebat, se quorundam hominum iudicium malle quàm beneficium: quorundam libentius admittere beneficium quàm iudicium: quo dicto Seneca asseruit, nihil se subtilius atque insignius, in distinguendis maximè & curandis vitiis cognouisse. Quis enim bonorum virorum iudicio & consilio stare malit, quàm malorum cadere beneficiis? E regione quis malorum hominū bono iudicio fidere malit, quàm bonorum beneficiis, ex quibus periculum tibi imminere possit? Seneca, de Beneficiis, lib. 1. cap. 15.

Fl. Vespasianus.

Admonitus ab amicis, vt caueret à Metio Pomposiano, quòd de hoc rumor increbuerat, fore vt aliquando regnaret: non solùm sibi non metuit ab illo, sed & consulem fecit. Id admirantibus amicis. Erit, inquit, olim memoranti beneficij. Eras. lib. 8. apoph.

T. Vespasianus.

Dicebat, non licere quenquam à vultu imperatoris tristem discedere. Brus. lib. 3. cap. 13.

Idem.

Inter cœnandum aliquo die recordatus, quòd quicquam pręstitisset, memorandam illam vocem edidit, Amici, diem perdidi. Laudanda sanè principis beneficentia tam peculiaris, qui omne tempus se perdidisse putabat quo amicis benemeritis suum non præstitisset officium. Suet.

Alexander Seuerus.

Descriptum habebat, quid cui præstitisset, qui nihil aut minimum petiissent, eos appellabat, dicens: Quid est cur nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me queraris. Agnoscebat, principem debere rectè suo fungentibus officio: nec æquum iudicabat, vt probè suo defunctus officio, priuatus egeret: Ælius Lampridius.

Idem.

Rogatus quis esset rex optimus? Qui, inquit, amicos, muneribus retinet, & inimicos beneficiis ambit & sibi conciliat. Max. ser. 9. de Magistratu.

Alphonsus rex.

Audiens ab amicis, frustra in Aluarum, hominem parum gratum, tam infinita beneficia collata esse: dixisse fertur,

fertur, Ingenti beneficio non nisi ingenti ingratitudine satisfieri, & propterea plures quidem esse qui darent: sed qui dare scirent, esse perpaucos. At non ob id pigrius dandum, aut benefaciendum esse. Panor.lib.2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum intellexisset quosdam esse qui acceptis beneficiis planè ingrati essent, inquit: ingratos nequaquam effecturos, quo minus ipse & humanus & beneficus perstaret. Innuit autem, nequaquam prudentis esse, ita moueri malorum ingratitudine, vt in bonos nil beneficiorum porrò conferat. Panor.lib.1.de Alphon.rebus gestis.

Idem.

Suppliciter à Ioannæ Neapolitanorum reginæ, omni ope destitutæ, oratoribus vt contra Martinnm V. pontificem (qui eam indignam, quę regnum ecclesiæ Romanæ feudatarium teneret, iudicarat, & Ludouicum Andegauensem Siciliæ regem declarauerat) auxilium ferret, rogatus, dissuadentibus consiliariis, vt qui durum & perquàm anceps fore bellum dictitarent: respondit, Herculem etiam non rogatum laborantibus subuenire consueuisse. dignum igitur esse, vt ipse quoque fœminæ afflictæ, & tantopere roganti, opem ferret. Panorm.lib.1. de rebus gestis.Alphon.

Vide apoph. de Liberalitate & Magnificentia.

De beneficio dignis collato, & à dignis accipiendo.

Socrates.

QVodam tempore foro reuersus inter amicos dixit: Emissem pallium, si nummos habuissem. Nihil postulauit, tantum verecundè admonuit egestatis. Mox inter amicos ambitus erat, à quo Socrates acciperet. Et tamen post eam vocem quisquis properauit, vt ait, Seneca (lib.7.de benef.cap.24.) serò dedit.

Idem.

* Ei cùm multa multi offerrent, Æschines pauper auditor, Nihil, inquit, te dignum quod dare tibi possim inuenio, & hoc modo pauperem me esse sentio. Itaq; dono tibi quod vnum habeo, Me ipsum. Hoc munus rogo, qualecunq; est, boni consulas, cogitésque alios cùm multum tibi darét, plus sibi reliquisse. Cui Socrates, Quid ni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi fortè paruò te ęstimas. Habebo itaq; curę, vt te meliorem tibi reddam quàm accepi. Sen.lib.1.de benef.cap.8.

Idem.

Dicebat eum qui diuiti largitur nihil ab illo differre, qui aquã in mare profundit. Anton.& Max.ser.de benef.

Diogenes.

Quibusdam prædicantibus eius benignitatem, qui Diogeni quiddam donarat: Quin & me, inquit Diogenes, laudatis, qui accipere merui? Plus enim est meruisse beneficium, quàm dedisse, iuxta illud Publij Mimi. Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Laert.lib.6.

Archelaus.

Ab Archelao in conuiuio familiaris quidam, sed parum humanus, petiit sibi dari poculum. Archelaus autem ilico mandauit puero, vt hoc poculum daret Euripidi. Id factum admiranti postulatori: Tu quidem, inquit, dignus eras, qui peteres, nec acciperes: at hic dignus erat qui acciperet, vel non petens. Significans, alteri hoc tribuisse regiam familiaritaté, vt auderet quiduis petere: at Euripidis boni viri pudorem

rem hoc mereri, vt vltro ei daretur aliquid. Plut. in apoph.

Antigonus.

Thrasillo Cynico drachmam petenti: Non est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est, inquit, idem, Antigonus, Cynicum, si tale munus accipias. Quo dicto, vtroque cornu postulatoris improbitatem repulit: & docuit interim, dignis tantum beneficium esse præstandum. Plut. in apoph.

Cato maior.

Præclaras actiones aiebat præclaris verbis occupandas, ne à gloria defluant. Argutius est quod vertit Philelphus, aliud, vt opinor, exemplar sequutus: Honestas actiones honestis actionibus occupandas, hoc est benefacta benefactis addenda, ne si desinamus benefacere, obsolescat priorum benefactorum memoria. Plutar. in apoph.

Græcinus Iulius.

* Is cùm ab amicis conferentibus ad impensam ludorum pecunias acciperet, magnam pecuniam à Fabio Persico missam non accepit. Et obiurgantibus his, qui non æstimabant mittentem, sed missa, quod repudiasset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam à quo propinationem accepturus non sim? Cúmque illi Rebilus Consularis, homo eiusdem infamiæ, maiorem summam misisset, instarétq; vt acciperet: Rogo, inquit, ignoscas: & à Persico non accepi. Senec. lib. 2. de benef. cap. 21.

Crates.

* Non ab omnibus quæ dantur accipienda sunt. Non decet enim virtutem ab improbitate nutriri. Anton. & Max. serm. de beneficentia.

De beneficio indignis collato.

Democritus.

QVum animaduertisset, quendam quibuslibet promptè largientem, & temerè suppeditantem: Malè, inquit, pereas, qui gratias virgines meretrices effecisti. Max. ser. 8.

Alexander.

Regium esse affirmabat, à quibus malè audias, in eos & sæpe & multum conferre. Quo innuere voluit, liberalitatem aliquando etiam erga indignos exercendam esse. Pontan. cap. 30. de Liberalitate, ex Plutarcho.

Fredericus Cæsar.

Sæpenumero dicere solebat, se ex iis quos extulisset, quàm paucissimos gratos vidisse: idque ex muneribus suis datum esse, vt ex fidelibus infideles fierent. Æneas Syluius lib. 2. commen. de rebus gestis Alphonsi.

Photius.

* Qui largiuntur indignis ea quæ dignis conferri debebant, tria committunt absurda, nam & ipsi iacturam faciunt, & in bonos contumeliosi sunt, & malos roborant, materia veterum suppeditata. Anton. ex Max. serm. de beneficentia.

Alphonsus rex.

Oblatrantibus canibus & rebellantibus, offulam obiiciendam dictitabat. Intelligens, maleuolos homines beneficiis vincendos esse. Pontan. ca. 30. de liberalitate.

De beneuolentia.

Antigonus.

AMicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis continu-

communiret, ne quando deficeret: respondit, se semper in ea fuisse opinione, vt crederet nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras.4.apoph.

Alexander.

Quum beneuolentiam ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cũ hoc audiret pater Philippus: Quæ te, inquit, ratio in istam spem induxit, fili, vt eos putes tibi fore fideles, quos tibi coemis pecunia? Plut.in apoph.

Plutarchus.

* Mansuetudine potius & beneficentia, quàm timore elicienda est beneuolentia. Epi. de amicitia. apud Stob. serm.46.

Socrates.

* Vestis (inquit) corporis inconcinnitatem, beneuolentia verò peccatum obtegit. Stob.

Alphonsus rex.

Quum argueretur, quòd pro more nullis stipatus armis, solus obambularet, regiæ maiestatis immemor? respõdit, non opus esse vt is sibi timeat, qui ciuium suorum beneuolentiam satis perspectam habeat. Panor.lib.2.de Alphonsi rebus gestis.

Vide apoph. de Clementia, Humanitate, & regno beneuolentia stabiliendo.

De bonitate vel benignitate, & bono viro.

Pittacus.

PErdifficile (inquit) est bonum esse. Dicente autem Phocatio, quærendum esse studiosum ac frugi virum. Etiam, inquit, si valde quæsieris, non inuenies. Brus.lib.1 cap.18.

Solon.

* Probitatem morum habere debes, quæ plus fidei mereatur quàm iusiurandum. Stob.serm.35.

Socrates.

* Dicebat, ad gloriam compendiaria via peruenire posse eos, qui tales essent, quales videri vellent. Brus. libr.1. cap.18.

Antisthenes.

Dicebat satius esse cum paucis bonis pugnare aduersus omnes malos, quàm cùm multis malis aduersus paucos bonos. Præstat enim de numero bonorum esse, quorum vbique raritas est, quam de grege malorum, quorum vbiq; plena sunt omnia. Laer.li.6.ca.1.

Idem.

Dicere solebat, Bonum virum molestam esse sarcinam. Nam sicut insipientia bene fertur, & leuiter: sic prudentia grauiter incumbens, premit vehementer suopte pondere, nec facilè potest excuti. Philo Iudæus libro, Quod omnis probus liber.

Diogenes.

Bonos viros dicebat esse deorum simulachra. Deorum, quum sint optimi natura proprium est bene facere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris, quàm in statuis, cùm dij sint incorporei. Laert.lib.6.

Idem.

Cuidam percontanti in qua parte Græciæ vidisset bonos viros? Viros ait nusquam, sed Lacedæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ corruptissimos mores, adeò vt apud Lacedæmonios gentem incorruptissimam tãtùm in pueris resideret prisca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidem esse bonos, tum & illud, viros esse pueris deteriores, quum ab his oporteat pueros ad probitatem institui. Diogenes Laert. li.6. Brus.lib.1.cap.18.

Idem.

Peregrinum quendam conspiciens, sese studiosè ad festum diem componentem,

mentem: Quid facit, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sensit vir prudentissimus, hunc mundum esse phanum Deo dignum, in quo vir bonus constitutus, semper bene honestè & piè, quasi in conspectu numinis, viuit. Laert. lib. 6. Plut.

Aristippus.

Interrogatus, quid esset admirandum in vita? Vir probus (respondit) & moderatus: quoniam etsi inter multos improbos agat, non tamen peruertitur. Stob. serm. 35.

Themistocles.

Prædium vendens, præconem diuulgare iussit, quod vicinum quoque bonum haberet. Non parum enim refert quàm bonum virum tibi vicinum habeas. Stob. serm. 35.

Phocion.

Centum talenta Alexander quum ei dono misisset, adferentes interrogauit. Quam ob rem ex tanto Atheniensium numero sibi soli ea mittere? Illi respõderunt: Quoniam solum ipsum rex existimaret bonum esse virum. Quin igitur, dixit, me posthac quoq; bonum esse permittat, & pecuniam remisit. Sensit autem non boni viri esse subire famæ periculum ob accepta munera. Stob. ser. 35.

Lycurgus.

Dicebat, dignitatem quidem istam, qua mouemur ad facilius mutuò dandum aliquid, in opibus hominũ sitam esse. Illam verò, quæ nos ad facilius fidem habendam inducit in minoribus. Vir enim bonus vbique nouit quid deceat, quidq; expediat, quid vtile, quid sit honestum. Stob. serm. 35.

Aristoteles.

* Rogatus à quodam improbo, aliquid pecuniæ ei dedit: propter quod reprehensus à quodam, vt qui homini nequam dedisset: non homini dixit, sed humanitati. Stob. ibid.

Anonymus.

Scurra quidam cùm vidisset principum indigna & nefanda facinora, dixit: In vno anulo bonos principes omnes sculpi posse. Sentiens esse quidem magnum imperatorum numerũ, sed in his perpaucos esse bonos. Recitat Vopiscus in Aurelio.

Pædaretus.

Pædaretus Lacon, vir bonus, cùm in numerum trecentorum non esset electus, abiit fronte serena, Diis agens gratias hunc in modum: Gratias habeo vobis dij, quòd tot homines meliores me huic ciuitati dedistis. Brus. lib. 1. cap. 18. ex Plut.

Posidippus.

* Quorũ mores, inquit, sunt bene cõpositi, eorum vita quoq; simul moderata est. Ant. & Max. ser. de bonitate.

Demosthenes.

* Non tam verba quàm boni mores persuadere possunt. Ibid.

Iamblichus.

Eum demum hominem bonum existimandũ putabat, qui perfectissimam actionem iuxta mentem separabilem conseruat, & participationem intelligibilis pulchritudinis suscipit, ac essentiæ potentiæque Dei particeps est. Stob. serm. 35.

Apollonius Tyanæus.

Quũ in iudicium ad Domitianũ adduceretur, apud quẽ accusatus fuerat, nec esset facilis à viro crudeli elapsus, tantum vir bonus virtuti confidebat, vt cùm ductori dixisset, Quò duceret? Ac dicente illo, ad iudicium? Cõtra quem (subiecit) dicturus sum? Brus. lib. 1. c. 18.

De breuiloquentia.

Pythagoras.

* NE multis, inquit, verbis pauca comprehẽdas, sed paucis multa. Stob. serm. 33.

Zeno

Zeno Citieus.

Ad quendam dicentem, breues esse philosophorum sententias: Vera prædicas, inquit, oportet enim & syllabas illorum, si fieri possit esse breues. Veritas multis verbis non eget: & firmius tenemus quę paucis verbis comprehensa sunt. Laert. lib. cap. 1.

Epictetus.

Philosophiæ summam Epictetus duobus verbis comprehendere solitus est, ἀνέχου καὶ ἀπέχου: id est, sustine & abstine, quorum prius admonet, vt mala quæ incurrunt, æquo animo toleremus: posterius, vt à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduersis deiiciamur, nec prosperis corrumpamur. Refert Gellius lib. 17. c. 19.

Idem.

In omni negotio, inquit, nihil adeò prospicere debes, quàm vt tutũ securúmque sit quod agas. Est autem tutius tacere quam loqui, &c. In Enchiridio.

Plato.

Antisthenem, qui differendo fuerat prolixior, sic admonuit, ignoras quod orationis modus sit, non penes dicentem, sed penes audientem. Laert. l. 3.

Isæus.

Pythonis proditoris accusationem Isæus sophista tribus dictis absoluit: Coarguam Pythonem, inquit, proditionis: oraculo à Deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimisit. Neq; enim Deus pronuntiasset oraculo nisi talis esset: nec populus vinxisset, nisi talis fuisset: neque rex abiisset, nisi eum cũius gratia venerat non reperisset, aut rex è castris illum non demisisset. Philostrat. in sophistis.

Phocion.

In concione sedens seorsim, accessit quidam qui diceret, Videris cogitabundus, ô Phocion: Rectè quidem coniectas, respondit: Cogito enim, si quid queam detrahere his quæ dicturus sum apud Athenienses. Alij solliciti sunt, vt quàm plurima dicant, quo videantur eloquentes esse, atq; diserti. Illi diuersa erat cura, nimirum vt quę ad rem faciebãt, verbis quàm paucissimis cõplecteretur. Plut. in apopht.

Demosthenes.

De Phocione, quoties in concione dicturus assurgeret ad amicos proximos dicere solebat Demosthenes, rationum ipsius securim surgere, Nam Phocion erat in dicendo breuis, sed acutus. Solebat autem ferè à Demosthene dissentire. Plut. in Demost.

Apollodorus.

Dicebat optimos homines in dicendo breuissimos esse: linguaces autem, si tantum molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones habituros esse. Stob. serm. 34.

Epaminondas.

In Spartanos, qui multa magnáque crimina Thebanis obiiciebant: Hi nimirum fecerunt, inquit, vt breuiloquentia vti destiteritis. Solebant Lacedęmonij de breuiloquentia gloriari, sed à Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti sunt, de illis conquerentes. Plut. in apoph.

Archidamus.

Cùm irrupisset Archidamus in Arcadiam, audito quòd hostibus Elei ferrent auxilium, scripsit illis in hunc modum: Archidamus Eleis, Quies bona. Nõ potuit breuius & suadere, quod erat illis commodum: & minari malum, si quid perperam aggrederentur. Decet hæc breuiloquentia & ducem, & Laconem. Plut.

Cleomenes.

Pirata quidam cùm prædam per Lacedæmoniorum regionem fecisset, captus, & interrogatus cur id fecisset? Quoniam, ait, deerat mihi vnde

viuerem,& aliis quoque darem,ad eos venire coactus sum,qui haberent: quę nec sponte dabant,vi erepturus. Cui Cleomenes ait : compendiosa tibi inest malitia. Eóque dicto detestabatur hominis improbitatem , & laudabat expeditam orationis breuitatem. Plutarch.in Lacon.

Leo Eurycratidis F.

Cuidam de rebus haud quaquam inutilibus intempestiuè loquenti , O hospes, inquit, re opportuna non opportunè vteris.Nihil oratione melius, si parce promas linguæ thesaurum. Plut.in Lacon.

Lycurgus.

Interroganti,quamobrem Lacedæmonij breuiloquium vsurparent?Quoniam silentio est finitimū, inquit. Stobæus ser.33.Anton. in Melissa,parte 1. serm.73.Max.serm.20.

Lacedæmonij.

* Factis magis quam eloquentia polluerunt. Ideo breuiloquentia,λακωνισμὸς, id est, Lacedæmoniorum seu Spartanorum sermo, dicta est: quòd Lacones seu Lacedæmonij in apophthegmatis præcipuè valerent. Horum autem Lepos in eo præcipuè consistit, vt paucissimis verbis plurimum sententiæ complectantur. Cuiusmodi sunt illa αἴκα, i. Si, responsum prolixæ orationi legati : & οὐκ, i. non,totam occupans epistolam & ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς, i. aut hunc, aut super hūc. Eras.in adag. Plut.in apophth. vbi innumera extant breuiloquentiæ Laconicæ exempla, ad suos locos hoc apoph. opera relata.

I. Cæsar.

Quum in bello ciuili Pharnacem primo congressu vicisset, Laconica breuitate ad suos scripsit : Veni, vidi, vici,Plut.in apopht.

Augustus Cæsar.

In Silicia pro Theodoro Arium præfectum instituit. sed cùm Cæsari quidam libellum porrexisset , in quo scriptum erat , Caluus Theodorus Tarsensis fur est, quid tibi videtur? lecto eo, nihil aliud subscripsit quàm videtur.Plut.in apoph.

DE CÆCITATE.

TIMON NICAEVS.

IN quendam omnia mirantem, ita lusit: Quin & illud miraris , quòd cum tres simus, quatuor habemus oculos? Timon enim luscus erat , vnde & Cyclops dictus est : & discipulum habebat luscum , Dioscoridem. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonem.Laert.lib.9.cap.12.

Asclepiades.

Cuidam interroganti , Quid incommodi cæcitas ipsi attulisset ? Vt vno,inquit, puero ambulem comitatior. Significans sibi minimè molestam cæcitatem corporis, cùm animo cerneret.Eras.l.8.apoph.

Aristoteles.

Percontanti, qui fieret,vt cum formosis diutius ac lubentius confabularemur ? respondit, eam percontationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram,nihilo magis quàm colorum gratiam.Laert.l.5.c.5.

Antipater Cyrenaicus.

Mulierculis quibusdam cæcitatem ipsius deplorantibus: Quid agitis? inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna ? Nocte omnes cæci sumus, nec tamen lamentamur. Habet animus quo se delectet,etiam occlusis sensibus. Responsum Antipatri conueniebat fœminis,omnia voluptate metientibus.Eras.l.1.apoph.

Inarim.

Isarius.

Is erat Chalcedonensis episcopus, qui senio iam confectus, & iam visu plane careret, Constantinopoli habitans, impiè à Iuliano imperatore & apostata derisus est: qui subinde monebat, vt Galilæum suum (ita enim vir impius Christum Saluatorem nominare solitus erat) oraret, vt visum sibi restitueret. Cui episcopus respondit: Gratias ago Deo, qui visum mihi ademit, ne te hominem tam impium videre cogerer. Fulg. l.6. c.2. ex hist. Eccl.

Antonius Eremita.

Audiens Didymum grauiter ferre oculorum cæcitatem: Nil, inquit, te offendat, mi Didyme, quòd carnalibus tibi oculis videris orbatus. Desunt enim tibi oculi, quos mures & muscę & lacertæ habent. Sed lætare, quia habes oculos quos angeli habent, quibus Deus videtur, pro quo tibi magnum scientię lumen accenditur. hist. Eccl.

De callidè dictis.

Simonides.

SImonides interrogatus, quam ob rem, cùm esset iam homo senex, & morti proximus: tamen adeò esset attentus ad rem? Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm viuus carere amicis. Callidè autem taxauit hominum mores, qui dum sperant bona se olim consequuturos, obseruiunt: non securi, negligunt. Eras. Rot. l.6.

Phryne.

Praxitelem, à quo deamabatur, rogauit, vt ex operibus quod haberet pulcherrimum, sibi donaret. Promisit quidem amans: sed illa intellexit artificem dissimulare, quod esset domi suæ optimum. Clam igitur subornauit seruum, qui Praxiteli in foro sua vendenti diceret, domum suam maximo flagrare incendio, & pleraque iam incendio consumpta esse. Praxiteles igitur statim interrogat, an Satyrus & Cupido superesset? Quod cum meretrix audiuisset, ait, salua esse omnia, & Cupidinem sibi dari iussit.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nominè pecuniam acceperat à duobus hospitibus, ea tamen conditione, vt eam vtrisque simul, redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus, socij mortem simulans, decepta muliere pecuniam abstulit. Post menses aliquot venit demum alter, depositum efflagitans. Verùm cùm ferè iam desperaret delusa muliercula Demosthenes ei patronus adfuit, qui cùm in aduocationem venisset, sic negotium absoluit: Parata est mulier, vt fidem depositi soluat: non tamen fieri id poterit, nisi socius quoq; adductus fuerit quoniam ab ipso modò audiuimus, hanc legem dictam esse, Ne deposita pecunia alteri sine altero numeretur. Et hæc calliditate seruauit mulierculam, & elusit nebulonum depositum improbè efflagitantium conspirationem. Plut. in Demost.

Vide suprà apoph. de Astutè dictis.

De calumnia.

Hippias.

GRauissimam rem calumniam esse dicebat, eo quòd nulla pœna lege sancita sit calumniatoribus, vt furibus, quamuis amicitiam (quæ optima est possessio) furentur. Quamobrem cōtumelia licet malefica sit, iustior tamē est quàm calumnia: quæ, quia latet, nocentior est. Stob. ser.40. ex Plut.

Democritus.

* Gladius quidem secat, calumnia

autem separat amicos. Anton. & Max. ser. de vituperatione.

Idem.

* Dicebat calumnias esse vitandas: multi enim (inquit) veritatem ignorantes, existimationis & opinionis rationem tantùm habent. Anton. ser. de obloquutoribus.

Cleanthes.

Nihil ferè tam malignum esse dicebat, quàm calumniam. Hæc enim vbi clàm aliquem à se persuasum decipit, odium excitat aduersus eum qui nihil est commeritus. Stob. serm. 40.

Socrates.

Calumniatorem nequaquā admittendū esse suadebat. non enim ex beneuolentia tecum, sed maleuolentia loquitur. Et quemadmodum aliorum arcana tibi detexit, similiter etiam quę tu dixeris exponet aliis. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 53. Max. ser. 10.

Diogenes.

* Audiens aliquando hominem moribus peruersis, calumniis incessere Platonem, Ohe desine, inquit: neque enim tu malè de illo dicendo fidem merebere, neque in te laudando. Stob.

Aristoteles.

Quum iudiciorum metu Athenis profugisset, interroganti cuidam, qualis esset ciuitas Atheniensium? respondit, Pulcherrima: sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Quo dicterio notauit Atheniensium sycophantas & calumniatores, perniciosissimos bonis viris. Ælian. l. 3. de Var. hist.

Idem.

In his vocatus, quòd Hermiam mulierem, quam amabat, hymno quasi deam celebrasset, calumniæ molestiam Homerico versu testatus est, in ipso statim defensionis initio:

ὄγχνη ἐπ' ὄγχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ. Laert. lib. 5. cap. 1.

Thearidas.

Quum gladium cote acueret, rogatus à quopiam, num esset acutus? Magis acutus, inquit, quàm est calumnia: grauiter innuens, rem omnium rerum nocentissimam esse calumniam. Plut. in Lacon.

Rheginus.

* Dicebat multos plus mali per calumnias quàm per hostes accepisse: multísq; maiora illata esse dāna propter aurium infirmitatem quam per inimicorum insidias. Stob. ser. 40.

Demosthenes.

Calumniam aliquantisper quidem audientium opinionem confirmare, progressu verò temporis nihil ipsa imbecillius esse dicebat. Stob. ser. 40.

Idem.

Quidam eum calumnianti, respondit, non descendo in certamen, in quo victus victore superior est. Anton. & Max. ser. de calumnia.

Simonides.

* Dicenti cuidam, Multi te apud me deferunt, respondit, Ecquando tu tandem desines me auribus calumniari? Stob. ser. de malitia.

Pelopidas.

* Quum fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, ut qui ei conuitiatus esset: equidem dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. ser. 40.

Medius.

Is ex Alexandri parasitis vnus solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intendere. Adiecit scelerato præcepto causam appositam: Vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est, manet tamen cicatrix. Non arbitror (inquit Erasm.) quemquam esse diabolum tam impium, qui rem magis nefariam possit suggerere. Et quo fœdius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos

criminis

criminis suspicio, vel innocentissimum. Audiui ducem quendam his verbis adhortantem suos milites nauticos, ad quiduis prædandi temeritatem: Rapite quicquid potestis, siue merces sint amicorum, siue hostium: nam vt qui spoliati sunt, sic agãt apud principem, vt compellamur restituere. semper tamen aliqua prædæ portio remanet apud nos. Eras. l. 8. apoph.

S. Basilius.

*Tribus (inquit) damnosus est calumniator: illi quem traducit, audientibus eum, & ipse sibi. Anton. & Max. de vitup.

Phocius.

Dicere solebat, eos qui facilè alienas calumnias admitterent, ne ipsos quidem similibus factis abstinere. Ipsa enim calumniantium admissio, innocentem quoque qui admittit in societatem trahere solet. Anton. in Melissa, par. 1. serm. 53.

Vide apophth. de Contumelia, conuiciis, detractione, maledicentia & vituperatione.

De canitie.

Anonymus.

Lacon quidam senex, percontatus cur barbam gestaret tam prolixam: Vt, inquit, virum me esse sciam, canos intuens capillos: nihílque committam illis indignum. Plut. in Lacon.

Augustus Cæsar.

Iulia eius filia maturè canos habere cœperat, Subitus autem Cæsaris interuentus oppressit comptrices, filiæ canos sublegentes, deprehensis super vestes earum pilis, quos euulserant. Id dissimulauit Augustus, & aliis sermonibus extracto tempore, tandem induxit ætatis mentionem. Hac occasione rogauit filiam, vtrum post aliquot annos cana esse mallet, an calua? Qúmque illa respondisset, Ego, pater, cana esse mallem. Cur ergo, inquit, istæ te caluam ante tempus student facere? Eras. lib 4. apophth. ex Macrob. lib. 12. cap. 5. Satur.

De castigatione, correctione & reprehensione.

Diogenes.

Dicere solebat, non tantùm fidis amicis, sed acribus etiam inimicis opus esse: eo quòd illi nos admoneant, hi verò nostros errores, vitæq; nostræ flagitia reprehendant atque castigent. Laert. lib. 6.

Zeno Cittieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam inuertere solebat. Ille quippe cum primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet: Zeno è contrario pronuntiabat: Optimus ille quidem, qui paret recta monenti. Laert. l. 7. c. 1.

Idem.

Quendam dicentem sibi in multis displicere Antisthenem, abusus Sophoclis dicto Zeno Cittieus, rogauit, num aliqua haberet Antisthenes quæ placerent? ille respõdit, se nescire. Hic Zeno: Et non te pudet, inquit, si quid ab Antisthene perperam dictum est, excerpere ac meminisse: si quid rectè dictum, id ne animaduertere quidem, nec tenere? Idem morbus nunc habet plurimos, qui in libris aliorum tantùm ea venantur quæ carpant, bene dictorum nulla neque gratia neque memoria. Laert. l. 7. c. 1.

Hieron.

Xenophani Colophonio de paupertate sua quærenti, quòd ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quem tu carpis, etiam mortuus alit plusquam

plusquam decem hominum millia. Et tu qui vis illo videri doctior, vnus non alis duos? Erant illis quoque temporibus, qui carpendis illustrium virorũ operibus gloriam aucuparentur. Plut. in Regum apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si puer à præceptore vel alio castigatus ob cõmissum delictum, querelam ad patrẽ detulisset: turpe erat patri si hoc audito, non iterum filium emendasset. Siquidem ex institutione maiorum habebant hanc de se mutuò fiduciam, vt crederent, neminem esse, qui cuiusquam liberis, quos quisquam pro suis habebat, quicquam imperaret inhonestum. Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Frequenter dicere solitus est, non temerè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed corrigenda esse vitia medicorum exemplo, qui non indignantur ęgrotis, sed medentur morbo. Eras. lib. 8. apoph.

Anonymus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedo in auctione sedebat, veste sublata parum decorè. Quidam igitur eorum qui vendebantur, exclamauit: Parce mihi Philippe, à patre. n. tibi sum amicus. Philippo verò interrogante. Quo pacto, & vndè, ô homo, conflata hæc est amicitia? Tum ille, Volo, inquit, propius, accedens dicere. Admissus, quasi arcani quippiam dicturus: Demitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, sinite abire, liberum: nesciebam enim, illum mihi verè beneuolum & amicum esse. Non offensus est rex tantus, nec simulatione, nec admonitione ignoti hominis: sed simul & simulatione mutua simulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio pensauit. Plut.

Pauson.

Receperat à quodam equum pingendum specie volutantis sese, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauson ridens: Inuerte, inquit, tabulam: eo facto, iam non currere, sed volutari videbatur. Ita quædam errata, quę videntur maxima minimo negotio corriguntur, si quis cõmodè interpretetur. Refert Plutarchus in libello, Cur Pythia vates desiisset carmine reddere oraculo.

De castigatione modesta.

Zeno Citticus.

Regem Antigonum, cui familiarissimus erat, nimię ebrietati deditum videns, hoc amici vitium amica admonitione castigare conatus est. Antigonus igitur vino iam repletus, cùm Zenonem oscularetur is orauit vt dictis suis iam obediret. Cui cùm Antigonus respondisset, libenter se hoc facturum, iuramento sententiam confirmans: Abi, inquit, Zeno & vinum immodicè sumptum euome. Graui & sapienti reprehensione simul temulentiam eius taxans, simúlque cauens, ne nimia potatio ei nocumentum adferret. Ælian. lib. 9. de Var. hist.

Socrates.

In conuiuio videns adolescentem auidius vescentem obsonio, ac subinde panem in ius immergentem, ô conuiuæ, inquit, quis vestrum pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Hinc orta inter conuiuas disputatione: sensit iuuenis, & erubuit, cœpitque moderatius obsonio vesci. Eras. lib. 3. apoph.

Geminius.

Antonius triumuir cum in Asia degeret,

geret, atq; vna esset Cleopatra Ægypti regina, cuius nutu Antonius, eius amoribus nimium victus, regebatur, per id tempus graues inter ipsum atque Octauium controuersiæ exarserant. Amici igitur ab vrbe Roma ad Antonium in Asiam Geminiũ miserunt, vt omnia tentarentur, per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset, atque in mutuam concordiam rediretur. Cùm autẽ Geminium Antonius conuiuio excepisset, præsente Cleopatra monuit vt mandata quæ habebat exponeret. Ad quem Geminius: quæ tibi dicere missus sum Antoni, cùm sobrio & alio loco quàm vbi nunc sumus, tractanda sunt. Sed vtcunque, rem tuam vel ebrius dicere mihi posse videor: scilicet, res tuas bene successuras, si Cleopatram in Ægyptum dimiseris. Et sic quàm paucissimis verbis Antonij ebrietatem, & eius in Cleopatram immodicum amorem sapienter carpsit. Plut. in vita Anton.

De castigatione libera.

Diogenes.

IN Stoicorum Gymnasio retrorsum incedens ridentibus nonnullis, Non vos, inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stobæus serm. 2.

Demades.

Quum vidisset Philippum regem largius potum cum amicis saltasse per mediam captiuorum turbam, eísque petulanter exprobrare suam calamitatem, liberè dixit: quum, ô rex, fortuna tibi Agamemnonis personam imposuerit, non pudet te factis agere Thersiten? Ea vox totum regem in diuersum vitæ genus immutauit. Eras. lib. 6. apoph.

Philippus.

Dissidium habens cum Olympiade vxore, cúmque Alexandro filio, Demaratum Corinthium ad se venientem percontatus est, quomodo inter Græcos inuicem conueniret? Hic Demaratus, scilicet, inquit, magnopere tibi curæ est Græcorum concordia, cùm qui tibi sunt coniunctissimi huiusmodi in te sint animo. Quid hîc expectas, nisi vt rex offensus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis suis abduci? Imò quoniam Demarati sermo ab ira ad saniora consilia vocabat, rex sese ad eius obiurgationem composuit, positáque ira rediit cum suis in gratiam. Plut. in apoph.

Subrius Flauius.

Quum de coniuratis agerentur quæstiones, Subrius Flauius tribunus interrogatus à Nerone, quibus causis adductus ad obliuionem sacramentis processisset? Oderam te, inquit, nec quisquam tibi fidelior militum fuit dum amari meruisti: odisse cœpi, postquam parricida matris & vxoris, auriga & histrio & incendiarius extitisti. Negant in ea coniuratione quicquam accidisse Neroni grauius, qui vt ad patranda facinora promptus erat, ita audiendi quæ patraret insolens. Suetonius in vita Neronis.

Huc referri possunt apoph. de Correctione & Libertate.

De castigatione dura.

Socrates.

QVendam acrius castigantem seruum, quamobrem ita sæuiret roganti: quoniam, inquit, quum sic obsoniorum voracissimus, tamen ignauissimus est: quúmque sit auidissimus, tamen desidiosissimus est. Tum Socrates, Nunquámne, inquit, considerasti,

vter vestrum pluribus egeat verberibus, túnc an famulus? Vtinã sibi quisque dicat quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit, punítq; idem quod sibi ignoscit: aut si non idem, crebrò deterius. Eras.lib.3.apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedęmonios si quis in peccato deprehensus fuisset, cogebatur aram quandam, quæ erat in vrbe, circumire, ac vituperationem interim in ipsum compositam canere: quod nihil aliud erat, quàm seipsum sua voce obiurgare. Ingenui, pudore & laudis amore melius ducuntur ad honestum: virgis aut flagris cædi seruile est. Plut. in Lacon.

Isidorus Cynicus.

Neronem imper. transeuntẽ in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantaret, sua bona malè disponeret. Nauplius erat Palamedis pater, qui filij præter meritum damnati necem magno Græcorum exitio est vltus. Solebat autem Nero tragœdias cantare. Suet.

De castigatione iniquo animo excepta.

Diogenes.

IMprobum quendam cùm castigasset, interrogatus à quodam, quid faceret? Æthiopem, inquit, abstergo, vt difficulter candidum reddam. Anton. in Meliss. par. 2. serm. 32.

Theodorus Athen.

Dicere solitus est, se doctrinam auditoribus dextra porrigere, sed illos sinistra accipere. Sentiens, illos bene dicta in malam accommodare partem. Eras. 6. apoph. ex Plutarcho.

Cambyses.

Praxaspes Cambysen regem admonuit, vt parcius vino indulgeret. Turpẽ enim esse in rege ebrietatem, in quem vnum omnium essent coniecti oculi, cui rex: Vt scias, inquit, quàm mihi nunquam excidam, approbabo, etiam post vinum, & oculos & manus in officio esse. Bibit deinde solito largius: iámque vinolentus iubet obiurgatoris filium produci, alleuatáque supra caput sinistra manu stare: tunc in cor adolescentis figit sagittam, nam, id dixerat se petiturum: recisóque pectore, iaculum cordi infixum ostendit patri, rogans num satis certã haberet manum? At ille negauit Apollinẽ potuisse certius mittere. Herodot.

De castitate.

Isocrates.

COnspiciens Sophoclem tragœdiarum scriptorem sequi puerum quendam, forma illius captum: Oportet, inquit, ô Sophocles hominem non manus tantùm apud se continere, verùm & oculos. Erasm. 8. apophtheg. et Cicerone.

Alexander.

Quum Philoxenus classis præfectus Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se, pueros habentem insigni forma venales, si vellet emere: indignè tulit, apud æquales subinde clamitans, Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantùm probri cõciliaret? Plut. in Alexandro.

Cyrus.

Cyrus abstinebat à conspectu Pantheæ: & Araspo dicenti, mulierem esse insigni forma, dignam regis oculis, Ob isthuc ipsum, inquit, magis est illa abstinendum. Etenim si nunc tuo obtẽperans consilio illam adiero, quum vacat fortassis illa mihi persuasura est, vt ad ipsam frequenter eam, etiam quum

quum non vacabit, eique assideam, neglectis seriis negotiis. Scitè retorsit argumentum, regiæ functionis memor. Eras. lib. 5. apoph.

Alexander.

Cùm puella, excubia iam nocte, venisset cum eo dormitura, rogauit rex, cur tam serò venisset? Illa respondente, se expectasse, donec maritus cubitum isset, Alexander ministros accitos acriter obiurgauit, quòd aditum dedissent. Reducite, inquiens, hanc, ne adulterij ansam mihi præbeatis. Egregium sanè castitatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quũ filius eius adolescens institisset, vt hospitium nancisceretur apud viduam treis habentem forma decente filias, hospitiis designãdis præfecto: Non expelles, inquit, filium meum ex loci angustia? Non prodidit adolescentis affectum, quem sciebat captare quod amaret: sed excusauit ædium angustiam, in quibus vidua cum tribus filiabus ageret. Plut. in apoph.

Antiochus tertius.

Quum Dianæ sacerdotem vidisset supra modum eleganti forma, continuò soluit Epheso: veritus, ne vis amoris aliquid ipsum facere compelleret, quod fas non esset. Immane quantum absunt ab huius ethnici principis religione Christiani milites, qui Deo dicatas virgines constuprare pro ludo ducunt. Plut. in apoph.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, cùm nudos homines, qui sibi facti erant obuiam, qui eam ob turpitudinem damnabantur, vidisset, dixit, eos, matronis quidem honestis & continentibus, nihil a statuis differre. Cor enim hominis pudicum, rerum impudicarum aspectu nequaquam malis cogitationibus tangitur. Dion in Tiberio.

Scipio.

Scipio posteaquam Carthaginem nouam, quæ erat Hispanorum, armis cœperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eiq; tradiderunt. Hic ille, libenter acciperem, inquit, si priuatus essem, non imperator. Iuuenis insigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminisset, quid decet imperatorem. At multi sunt hodie qui ob hoc ipsum sibi credunt tum licere, tum decora esse omnia, quòd sunt imperatores. Plut. in Rom. apoph.

Anonymus.

* Castitas amittitur, & rebus quatuor (dicebat quidam vir pius olim) scortatio excitatur: cibi & potionis expletione, somni satietate, otio & lusu inanique garrulitate, & vestitus exornatione. Anton. & Maxim. serm. de Castitate & temperantia.

Huc spectant apoph. de Continentia, Pudicitia & visu.

De celeritate atque velocitate in agendo.

Socrates.

QVi fructus præcoces magno emerent, eos aiebat desperare, quòd ad tempus maturitatis essent peruenturæ. Alioqui multum est, & pluris & deterius emere, quum paulò pòst liceat & minoris, & meliores. Ita nusquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes, ad sobrium iudiciũ. Eras. lib. 3. apoph.

Apelles.

Pictori imperito de celeritate glorianti, & ostensa tabula dicenti, Hanc modò pinxi: etiam si tacuisses, inquit Apelles, res ipsa loquitur, quòd eam ex tempore subitò pinxeris. Erasm. libr. 6. apoph.

Agathar-

Agatharchus.

Is sese iactabat de pingendi celeritate, quum Zeuxis diutius immoraretur operi. At Zeuxis respondit, ea quæ citò fiunt, citò perire : cōtrà, quæ paulatim exacta cura absoluerentur, ætatem ferre. Iuxta Valerium ita respondit: Diu pingo, quia pingo æternitati. Citò nata, citò pereunt: diu elaborata, ferunt ætatem. Beta citò nascitur, buxus paulatim. Eras. lib. 6. apoph.

Augustus.

Augustus Cęsar dicere solebat, nihil minus in perfectum ducem cōuenire, quàm festinationem ac temeritatem, crebróq; illud iactabat, σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστὶν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. Suetonius. Vide præterea prouerbium apud Erasm. Festina lentè.

Iul. Cæsar.

Ea facinora quæ periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: at de his non consultandum, eo quòd ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Pharnacem primo congressu vicisset, amicis scripsit, Veni, vidi, vici, summam rei bene gestæ celeritatem indicans. Plut. in apoph.

De charitate.

Firmius.

*IN cæteris rebus laudatur modus: in charitate verò qui maiorē partem habet, gratior est Deo. Anton. ser. de charitate.

Basilius Magnus.

* Deus non omnium Deus est, sed illorum quos ei charitas conciliauerit. Ibid.

Chrysostomus.

* Opifex omnium virtutum est charitas, cuius natura sacietatem nescit, sed dum semper fruitur dilectis, magis magísque inflammatur. Ibid.

Photius.

* Diligere eos qui nos oderunt virtutis opus est & diuinum : diligentes diligere humanum & vulgare : cæterum odisse etiam diligentes, ne belluis quidem conuenit. Ibid.

Gr. Nyssenus.

* Omnis malorum turba charitatis affectione exterminatur. Ibid.

Clemens Alexandr.

*Multis modis charitas intelligitur, clementia, suauitate, patientia, inuidentiæ & æmulationis vacuitate, & iniuriarum obliuione. Ibid.

De ciuilitate.

Pericles.

ARiphroni volenti publico præconio quæri Alcibiadem, qui adolescens clàm domo egressus ad amicum Democratem se contulerat, obstitit, dicens : Si fortè nobis insciis periit, præconio nil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citius manifestum fiat, illum interiisse: Sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quam nunquam potuisset eluere. Plut. in Græc. apoph.

Aeschines.

Cùm Rhodi recitasset orationē suam contra Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione defendi non potuisset. At desineretis admirari inquit, Æschines, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Mira ciuilitate se exemit à crimine, & iudices excusauit, damnationis iniustæ causam reiiciens in orationem Demosthenicam. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Aristoteles.

Cùm iam natus annos 62. adeò laboraret,

boraret, vt nulla planè spes vitę superesset, conuenerunt ad eum discipuli, rogantes vt ex ipsis successorem eligeret. Erant autem duo inter auditores præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Iussit igitur Aristot. vinum exoticum sibi, Rhodium scilicet & Lesbium adferri, vt extremum biberet Vale, & gustato vino primùm Rhodio, dixit, Firmum herclè vinum, & iucundum. Mox gustato Lesbio, Vtrunque, inquit, egregiè bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubium fuit, quin ciuiliter Theophrastum Lesbium successorem sibi fecerit. Laert. lib. 5. cap. 1.

Alexander.

In hyeme quum duceret exercitum, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. Cúmque videret militem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit, dicens: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret, in Macedonia nato conceditur. Q. Curtius.

Archelaus.

Euripides quum in conuiuio Agathonem deoscularetur, Archelaus amicis dixit, Ne miremini: nam pulchrorum etiã autumnus pulcher est. Ciuiliter excusauit amicum apud amicos. Eras. Rot. lib. 5. apoph.

Eudamidas.

Die quodam cum Xenocrates argumentum quod tractabat, differendo absoluisset, iámq; finem dicendi fecisset, superuenit Eudamidas, cui cùm comitum quispiam dixisset, Posteaquam nos adsumus, tum ille desiit dicere: Rectè, inquit, siquidem ea dixit quæ voluit. rursus altero dicente, Bonum erat audire, putans fore vt sua causa iuberet Xenocratem eadem de integro differere: Quid, inquit Eudamidas, si venissemus ad te iam cœnatum, num postularemus vt cœnares iterum? Ciuilitas erat, quòd philosophum ad iterandam disputationem perpellere noluit, quòd ea res non caruisset tædio dicentis. Laconicæ virtutis erat, quòd magis admirabatur præclara facinora designantes, quàm de virtute differentes. Plut. in Lacon.

Alexander Maced.

Cùm è Macedonũ numero ad mare remitteret valetudinarios, mutilos & debiles, productus est quidam qui se ægrotare finxerat. Is cùm ad regem duceretur, vt ostenderet, cuius rei gratia morbum simulasset: fassus est, hoc factum esse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta. Verùm cùm sciret eam virginem esse liberam, ait: Persuadeamus Telesippæ, vt ad nos veniat sua sponte, nam manus liberæ virgini admouere nequaquam decet. Et sic ciuiliter indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat: & ingenuam tamen virginem non vi adegit, vt adesset sponso futuro. Plut. in apoph.

Cato.

Multis Publij Scipionis ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem: Cato sic excusauit: dicens minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Plut. in Cato.

Augustus Cæs.

Cùm nulli ferè ad conuiuium inuitanti suũ degeneraret officium, exceptus à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, cùm à coniuratore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem esse. Alius tam ieiunum apparatum contumeliam fuisset interpretatus, ille ciuiliter etiam pudori cõsuluit: inuitatoris familiaritati tribuens, idque in aurem, ne cæteri putarent

expro-

exprobratam parſimoniam. Plutar.in apoph.

De claudicatione.

Demonax.

IN Ruffinum quendã claudum, multo tempore familiarem Peripateticis, dixit, nihil eſſe turpius Peripatetico claudo. Alluſit huc, quòd Peripatetici dicũtur ab inambulatione, quæ nõ conuenit claudo. Eraſ.Rot.l.8.apoph.

Androclidas.

Is claudicans, cùm ſe in ordinem bellantium conieciſſet, malè audiuit à quibuſdam, quòd pede læſus in aciem proruiſſet, pugnaturus contra ſanos ac agiles, quibus reſpondit: Non fugientem, ſed manẽtem cum hoſtibus, pugnare oportet. Quod vitio dabatur, ad animi fortitudinem retorſit. Plutar.in Lacon.

Anonymus.

Alius quidam Lacon claudus ad bellum proficiſcens, cùm ab aliis militibus dideretur. Non opus eſt inquit, fugientibus, ſed qui ſubſiſtant, & ictus hoſtium fortiter propellant. Plutarc.in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam filium claudum in aciem proficiſcentem: Fili, inquit, fac vt ſingulo quoque gradu virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium ſolet formidinem incutere. Ac hæc monuit, vt ex ipſo vitio ſumeret animos ad rem fortiter gerendam, ita cogitans, nihil eſſe in fuga præſidij claudo, aut vincendum, aut moriendum eſt. Plut.in apoph. Lacænarum.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirantibus, quòd nupſiſſet viro claudo, ſatis Cynecè reſpõdit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ: id eſt, Claudus optimè virum agit. Senſit maritum adhibendum non ob oculorum oblectamenta, ſed ad vſum coniugij. Feruntur autem claudi ſalaciores eſſe cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi. Eraſ. Rot.lib.8.apoph.

Alexander.

Philippus à Triballis in prælio vulneratus eſt, femore lancea traiecto, iámque opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander: Ne verearis, inquit, in publicum prodire: ſed gradum mouens, virtutis tuæ potius memineris. Plut.in vita Alex.

Anonymus.

De Caluino Glaucia claudicante dixit quidam, Non claudicat, ſed clodicat. Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc iocus in eum qui Clodio fauebat. Eraſ.lib.6.apoph.

Caruilij mater.

Spurio Caruilio grauiter claudicanti, ex vulnere ob rempub. accepto, & ob claudicationis vitium in publicum prodire verecundanti: mater dixit: Quin prodis mi Spuri, & quotieſcunq; gradũ facis, toties tibi tuarum virtutũ venit in mentẽ? Eraſ.Rot.lib.6.apoph.

Seuerus imper.

Cùm ob claudicationem podagra laborans, ad imperium inutilis iudicaretur, contemptores ſuos in ius vocauit, atque capite damnauit, qui cùm veniam delecti à Cęſare petiiſſent. Nõ feci vobis iniuriam, inquit, lata ſententia. Nunc enim ſentietis, non pedes, ſed caput imperare in homines ſceleratos. Dion Nicæus, & Xiphilinus, in vita Seueri.

De clementia.

Pittacus Mytilen.

TYrrhenum Pittaci filium, Cumis in tonſtrina ſedentem, faber quidam

dam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctum miserũt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem dicens, Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius esse condonare quàm meminisse iniuriæ, & vlcisci. Sunt qui referant, homicidam ab Alcæo fuisse demissum cum hoc elogio, Melius est ignoscere, quàm punire. Laert. lib. 1.

Socrates.

Cuidam percontanti cur Xantippem morosissimam vxorem domi aleret, dicebat, sic cum eius notæ vxoribus habendam cõsuetudinem, quemadmodum qui se ad stadium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, cæteris vtuntur commodius. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Quum Plato laudasset quendam qui erga omnes lenissimus & mansuetissimus esset, Diogenes respondit, nil quicquam huic homini tribuendum esse, qui homines dolore, si res postularet, non afficeret. Sensit vir prudentissimus, lenitatem & mansuetudinem nimiam plurimùm in republic. obesse. Laert. lib. 6.

Quirinus Sophista.

Ab Asianis castigatus, quòd in accusando mitior ac lenior esset, quàm ipsi docerent: Multò, ait, melius est, vt vos meam sentiatis lenitatẽ, quàm ego vestram crudelitatem. Philostr. in Soph.

Dion Syracus.

Dion Syracusanus extimulatus assiduis à militibus vociferationibus, vt Heraclidem factionũ authorem, & in Syracusanos conspirantem, è medio tolleret: respondit, Si ob inuidiam Heraclides perfidus nefariúsq; est, haud propterea opus est, vt Dion neglecta virtute, iræ obtemperet, vitámq; corrumpat. Brus. lib. 3. cap. 4. ex Plut.

Demaratus.

Persa quidam à rege defecerat, is suasu Demarati mutatus, quum reuertisset ad suos, tentarétque eum rex interficere: Turpe, inquit, fuerit, ô rex, si cùm hostis fuerit, non potius ab eo defectionis pœnas sumere, nunc amicum factũ velis occidere. Hoc prudentissimo dicto & regis indignationem temperauit, & eius, cui reditum persuaserat, incolumitati consuluit. Vtrique consultor vtilis, alteri ne quid indignum regia mansuetudine committeret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruisse. Plut. in Lacon. apop.

Agesipolis Cleambroti F.

Quidam quum apud ipsum ceu rem magnificam prædicaret, quòd Philippus Macedonum rex intra pauculos dies subuertisset Olynthum: Atqui per Deos, inquit, talem ciuitatem longè maiore temporis spatio non extructurus est. Significans, multo melius esse singulari clemẽtia seruare ciuitates, quàm cõditas excindere. Plut. in Lac.

Cleomenes.

Quum ex quodam audisset, bonum magistratum omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere respondit. Bene quidem, ita tamen ne sit contemptui. Significans clementiam nimiam perniciosam esse ciuitati. Plut. in Lacon. apoph. Brus. lib. 1. cap. 13.

Demonax.

Dicebat, nequaquam hominibus irascendum esse si delinquerent, sed corrigenda vitia: nimirum exemplo medicorum, qui non indignantur ægrotis, sed morbo medentur. Nam hominis est peccare: Dei verò, aut hominis Deo proximi, emendare peccata. Eras. lib. 8. apoph.

Pisistratus.

Comessatores quidam in Pisistrati vxorem inciderant, multáque lasciuè in illam tum fecerant, tum dixerant.

Postero

Postero verò diè, iam decocta temulentia, Pisistratum adierunt cum lachrymis, orantes veniam. Tum Pisistratus: Vos quidem in posterum date operam vt sitis sobrij: vxor verò mea heri nequaquam vsque prodiit ex ędibus. Humanitatis erat, quod ignouit adolescentibus: pietatis quòd vxoris honori consuluit, negans tale quicquam in illam factum esse. Plutarch. in Græc. apoph.

Darius Xerxis pater.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos, percontatus est, cùm aliis de rebus, tum etiam an grauia essent populo tributa. Quum illi respondissent, esse mediocria: iussit, vt singuli dimidiam tantùm partem exigerent, qua beneuolentia & clementia admodum conciliauit sibi subditorũ animos, vt meritò ab omnibus diligeretur. Plut. in apoph.

Agesilaus.

Feliciter pugnatum erat ab Agesilao rege apud Corinthum: in eo prælio quanquam accepisse, Spartanorũ admodum paucos desideratos, cæterum è Corinthiis & Atheniensibus aliisque sociis ingentem numerum interiisse, adeò non gauisus est, nec elatus ex victoria vt grauiter ingemiscés deploraret Græciæ vicem: Heu, inquiens, Græciam, quę tot viros intestino bello perdidit, quod vniuersis barbaris debellandis satis esse poterant. Viro magnanimo victoria erat optabilis, sed charior erat sociorum incolumitas. Quo animo tulisset ille, si plurimorum ciuium interitu fuisset empta victoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedęmonio, tum natura bellaci tum Ethnico: at Christiano principi nulla non debet esse lugubris victoria, quæ plurimorum etiam hostium exitio contigit. Plutarch. in Lacon. apoph.

Antigonus.

Antigonus rex Macedonum amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficerent: respondit, se semper in ea fuisse sententia, vt crederet, clementiam plus posse, quàm violentiam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum ab initio regni durior esset, senex iam factus, clementer & placidè regnum administrauit. Hanc morum mutationem quum mirarentur subditi: respondit: Prius opus erat regno, nunc gloria & beneuolẽtia, qua regnũ recuperatum seruatur. Plut. in apoph.

Anonymus.

Ptolemæus Lagi filius, quum Grammaticum notasset inscitiæ, quærens ab eo quis esset Pelei pater? vicissimque audisset, Dic tu prius quis sit Lagi pater? amicis inuitantibus ad tantæ improbitatis vindictam? Si regium est, inquit, non pati vt à quoquam dicto attingatur: nec illud regium est, quenquam dicto lacessere. Iniquè petit vindictam, qui prior lacessiuit, cuiuscunq; dignitatis fuerit. Nec suæ dignitatis meminisse debet qui refertur, quum eius prærogatiuam lacessendo deposuerit. Eras. Rot. lib. apophthegmat. et Plut.

Philippus.

Athenienses legationem ad Philippum miserant. Ea benignè audita, vt humaniter dimitteret, iussit illos dicere, qua in re gratum facere posset Atheniensibus. hic Demochares excipiens, Si teipsum, inquit, suspendas. is Demochares vnus fuit è legatorum numero ob linguæ procaciam dictus Parresiastes. Ob tam inhumanum responsum indignantibus regis amicis, Philippus compescuit eos, iussitque vt Thersitem illum incolumen dimitterent.

rent. Tum ad cæteros legatos conuersus, Renuntiate, inquit. Atheniensibus multò superbiores esse qui ista dicunt, quàm qui impunè dicta audiunt. Tales demum animi regno sunt. Plut. in apoph.

Idem.

Indignantibus Philippi amicis, quòd Peloponnesij in Olympiacis ipsum sibilis deriderent, præsertim beneficiis à rege affecti, hoc sermone Philippum extimulantibus ad vindictam: Quid igitur, inquit, futurum est si quid illis faciamus mali? Vrbanissimè amicorum argumentum vertit in diuersum: Si tam prauo ingenio sunt, vt eos irrideant, qui de ipsis bene meriti sunt: grauius nocebunt, siquis illos malefactis prouocet. Hoc non solùm moderationis & clementiæ, verumetiam eximiæ cuiusdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorum sibilos regem negligere. Plut in apoph.

Idem.

Quibusdam Philippo Maced. consulentibus vt cum Atheniensibus asperius ageret: respondit, illos absurdè facere, qui homini cuncta ad gloriam tum agenti, tum patienti suaderent, vt gloriæ suæ theatrum abiiceret: significans, sese hoc agere, non vt Athenas euerteret, sed vt ciuitati celeberrimæ doctissimorum virorum copia florenti suas virtutes probaret. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Alexander cùm Poro Indorum regi victo obtulisset, se daturum quicquid peteret, & Porus vt regaliter tractaretur petiisset, subridens Alexander. Faciam hoc, ait, non tua, sed mea causa, Non ignorauit autem rex bellicosissimus, nil adeo decere ac ornare principem quàm si clementia vtatur erga eos etiam quos nouit hostes fuisse atrocissimos. Brus. lib. 3. cap. 13.

Darius.

Idem Alexander tantæ fuit clementiæ, vt Darius precaretur à Diis, vt aut superare posset clementia Alexandrũ, aut si is regno spoliaretur, solus Alexãder in Persarũ regno imperaret. Brus. lib. 3. cap. 13. ex Plut. Q. Curtio & aliis.

Torsena.

Demiratus egregium animum Mutij Scæuolæ, qui iratus dextræ suæ, quod in stringendo ferro errasset, foculo impositam eam exuri passus est, dixit illi: Reuertere ad tuos Muti, eísque refer, te cùm vitam meam petieris à me vita donatum. Liuius.

M. Liuius.

Fuso Hasdrubale, nonnullis suadentibus vt hostes ad internecionem insequeretur: Aliqui, inquit, & superfint, qui de victoria nostra nuntium hostibus perferant. Eras. 6. apoph.

Scipio maior.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam viam fugiendi, verùmetiam muniendam. Docens nequaquam sæuiendũ esse in eos, qui ferre arma destitissent. Eras. Rot. lib. 5. apoph. ex Plut.

M. Bibulus.

Quum in Syria duos egregiæ indolis filios amisisset, à Gabinianis militibus occisos, & horum interfectores Cleopatra ad illum vinctos misisset: vt in filiorum interfectores pro arbitratu suo animaduerteret, ille protinus intactos remisit ad Cleopatram. Eras. l. 6. apop.

M. Brutus.

Quum inter coniuratos deliberatur, an vnà cùm Cæsare occidendus esset Antonius, dissuasit dicens, Hoc negotium quod pro legibus ac iure suscipe retur, oportet omni carere iniuria. Noluit vir optimus cædem in plureis proferri. Plut. in Bruto.

Cato maior.

Admonebat eos qui potentes essent, vt parcè vterentur sua potestate, quò

semper vti possent. sentiens, potentiam clementia & comitate fieri diuturnam, ferocia breuem. Plut. in apoph.

Cicero.

Cùm Cæsar rerum potitus Pompeij statuas deiectas honorificè reposuisset: Cæsar, inquit Cicero, dum Pompeij statuas reponit, suas stabilit. sentiens illum hoc non in Pompeij gratiam facere, sed vt sibi clementiæ simulatione fauorem apud ciues conciliaret, atque hoc pacto suum regnum cõstabiliret. Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Tanta clementia erga hostes & rebelles vsus est, vt Marius non semel dixerit: Cæsar, qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant: qui non audent, humanitatem & clementiam. Brus. lib. 3. cap. 13.

Augustus Cæsar.

Timagenes historiarum scriptor, multa petulanter in Cæsarem, multa in vxorem, multa in totam illius domum dixerat. Cæsar illum admonuit, vt moderatius lingua vteretur. Cùm perseueraret malè loqui, nihil aliud quàm domo sua illi interdixit. Timagenes autem libros quos scripserat acta Cæsaris continentes, recitauit, & combussit in odium Cæsaris, quasi rerum ab illo gestarum memoriam abolere cupiens. Hunc tamen palàm & pertinaciter inimicitias exercentem cum Cæsare, nemo ciuium Romanorũ ab ædibus suis exclusit: nam in domo Pollionis Asinij consenuit: Nunquam tamen Augustus cum hospite inimici expostulauit, nisi quòd quodam tempore illi dixit, θηριοτροφεῖς: i. alis bestiam siue viperam. Mox Pollionem parantem excusare se interpellauit, dicens, Fruere mi Pollio, fruere: At cùm Pollio nondum securus diceret, Si iubes Cæsar, protinus illi interdicã domo mea. An istud, inquit, Augustus, me facturum putas, qui vos redegerim in gratiam? Fuerat antea Timageni iratus Pollio, nec aliam habebat desinendi causam: nisi quòd illi Cęsar irasci cœperat. Vtriusque maleuolentiam boni consuluit principis clementia. Eras. lib. 4. apoph. ex Sueton.

Idem.

Lex erat, vt qui patrem occidisset, culeo insueretur: nec hæc pœna sumebatur, nisi de confesso. Ab huius pœnæ atrocitate Cæsar vt liberaret manifesti parricidij reum, sic interrogauit, Certè patrem tuum non occidisti: ansam porrigens inficiandi. Tanta erat principis in iudicando lenitas. Eras. 4. apoph. ex Suetonio.

Iul. Cæsar.

Quidam è turba statuæ Cæsaris coronam lauream imposuerat, candida fascia præligatam: at quum tribuni detracta fascia hominem in vincula duci iussissent, Cæsar grauiter increpatos, eos potestate priuauit: idque, ne regnum affectare videretur, causatus est, per illos sibi recusandi gloriam fuisse ademptam. Eras. lib. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Quum populus Atheniensium videretur deliquisse quiddam, scripsit ex vrbe Ægina: Non arbitror vos latere, quòd vobis irascor, neq; enim Æginæ sum hybernatus. Nec aliud illis neque dixit, neque fecit: satis habens, illis comminatum esse nisi desisterent. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum quispiam ex Eulcidis accusatoribus affatim & ad satietatem vsq; dicendi libertate vtens, eò tandem profectus esset, vt tale quiddam diceret, Hæc si tibi non videntur magna, iube vt mihi reddat septimum Thucydidis librum. His offensus Cæsar iussit illum duci, cæterum vt audiuit illum ex Brasidæ posteris reliquum esse, ad

se

ſe venire iuſſit, ac moderatè correptum dimiſit. Eod. lib.

Idem.

Alexandrinam vrbem munitiſſimam quum vi cepiſſet, ſuggeſtum aſcendit, & adiuncto ſibi Ario Alexandrino, ad ciues deſperantes dixit, ſe ciuitati parcere, primùm propter ipſius magnitudinem, deinde propter Alexandrum magnum conditorem eius vrbis, deinde propter Arium amicum optimum cuius hæc patria eſſet. Raræ profectò clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ tam pertinaciter rebellarat. Eraſ. in apoph.

Idem.

In villa quadam inquietas noctes agebat, interrumpente ſomnos ipſius noctuæ cantu. Miles aucupij peritus curauit apprehendendã noctuam: ſpéque ingentis præmij ad Auguſtum pertulit, laudato Imperator mille nũmum dari iuſſit, ille autem auſus eſt dicere, Malo viuat: auémque dimiſit. Quis non miretur hanc contumaciam impunè ceſſiſſe militi? Eraſmus. 4. apopht. ex Suetonio.

Idem.

Auguſtus quum iam quadrageſimum exceſſiſſet annum agerétque in Gallia, delatum eſt ad illum L. Cinnã adoleſcentem nobilem, ac Pompeij nepotem, inſidias illi ſtruere: dictum eſt vbi, quando, & quomodo aggredi vellet. Decreuerat enim ſacrificantem interficere. Dictabatur proſcriptionis ſententia, ſed Auguſto interim varias edente voces, ingreſſa Liuia vxor: Fac, inquit, quod medici ſolent, qui vbi vſitata remedia non procedunt, tentant contraria. ſeueritate nihil adhuc profeciſti ignoſce. Cinna deprehenſus vitæ tuæ nocere non poteſt, famæ tuæ prodeſſe poteſt. Protinus iuſſit accerſiri ſolum ad colloquium: venienti alteram cathedram poni iuſſit. Hoc, inquit, Cinna primum abs te peto, ne me loquentem interpelles: dabitur tibi loquendi tempus. His commemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quòd ſeruaſſet repertum in caſtris hoſtium, quòd patrimonium omne conceſſiſſet, quòd inſuper ornaſſet ſacerdotio: rogauit, quare putaſſet ipſum occidendum? perturbato Cinna, ſic finiit obiurgationem: Vitam tibi Cinna iterum do, prius hoſti, nunc inſidiatori ac parricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia: contendamus, vtrum ego meliori fide vitam tibi dederim, an tu mihi debeas. Et conſulatum obtulit. Vis exitum? Cinna habuit perpetuò amiciſſimum, ſolus ille fuit hæres, nullis amplius inſidiis ab illo petitus eſt. Suetonius in eius vita.

Idem.

Æmylius Ælianus cùm accuſatus eſſet quòd malè loqueretur de Cæſare, Auguſtus reſpondit nil aliud quam, Si malè loquitur, ſciat me quoque linguam habere, plura enim loquar de eo viciſſim. Mira Cæſaris clementia, qui maledicum pro ſuo iure immaniter tractare potuiſſet. Eraſ. lib. 4. apophth. ex Sueton.

Idem.

Tiberius cùm ad eum ſcripſiſſet, quàm malè à quibuſdam hominibus lingua inſectaretur, reſpondit: Satis eſt, ſi hoc habemus, modò ne maleſaciant nobis. Eraſ. ibid. ex Suet.

Nero.

Quum ex amore cuiuſdam capite damnati cauſæ ſubſcripturus eſſet Sextus Nero: Vtinam, inquit, literas neſcirem. Vox parſimoniam humani ſanguinis promittens, ſi ex animo prodiſſet. Senec. l. 2. de clemen.

Traianus.

Quum ſua clementia & humanitate anteceſſores ſuos omnes ſuperaret,

amicis aliquando culpantibus, quòd nimis clemens erga suos esset: respondit, Talem se imperatorem esse priuatis, quales esse sibi imperator priuatos optaret. Bruſ. lib.3.cap.4.

T. Vespasianus.

Fratrem Domitianum insidias molientem, non est vltus, sed his verbis admonuit: Quid opus te parricidio petere, quod me volente obuenturum est, imò quod iam habes, imperij particeps? In Christiano vix reperias tantum mansuetudinis. Eraſ. l.8. apoph.

Antoninus Pius.

Cassium senatorium virum occidi passus est, non iussit occidi, post etiam extinctum doluit, dicens, Voluisse se sine senatorio sanguine imperium trãsigere. Mira clementia in affectorem imperij. Iulius Capit.

Hadrianus.

Adeò contempsit inimicos, vt vni quem habuerat capitalem, fortè obuio dixerit, Euasisti. Principibus in priuatis offensis debet esse satis, potuisse vlcisci. Dion.

Theodosius iunior.

Rogatus, cur neminem eorum à quibus lædebatur, supplicio capitis afficeret? respondit. Vtinam mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. Spieg. in lib.2.c.47. Panor. de reb. gest. Alphonsi. Eraſ. l.8. apoph.

Idem.

Quum in Amphitheatro Constantinopoleos sederet spectator, & populus damnatus eflagitans clamaret, Crudeli bestiæ artifex obiectus pugnet: compescuit immitem turbæ vocem, dicens, Nescitis, inquit, quòd nos consueuimus clementer spectare. innuens, vbicunque adest princeps, illic oportere omnia mitius geri. Eraſ. l.8. apoph.

Aurelianus Cæsar.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratis dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti sunt in spem prædæ. Vrbe autem capta, militibúsq; ex Cæsaris promisso direptionem oppidi flagitantibus respondit, Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Et sic promissis satisfecit, & clementer hostes suos tractauit. Flauius Vopiscus.

Galienus.

Quidam vxori Galieni iunioris gemmas vitreas pro veris vendiderat: re comperta mulier flagitauit vindictam. Cæsar iussit hominem corripi, quasi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impostor & populus expectat terribilem leonem, prosiliit capus. Cunctis rem tam ridiculam mirantibus, per curionem dici iussit: Imposturam fecit & passus est. Eadem opera fefellit impostorem, & irrisit vxorem. Trebell. Pollio.

Alexander Seuerus.

Amici eius improbantes humanitatem & clementiam, Mammea mater, vxórque Memmia, sæpe dicerent, Molliorem tibi potestatem & cõtemptibiliorem imperij fecisti: respondit, Sed securiorem & diuturniorem. Bruſ. lib.3.cap.13.

Idem.

Ouinius Camillus antiquæ familiæ senator, cùm rebellionem moliretur, & tyrannidem affectaret, hominis fraude intellecta, ad se vocari iussit, & egit gratias, quòd Reip. curã sua sponte suscipere tentaret. Mox ad senatum processit, ac tanti sceleris conscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus & melioribus quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionísque comitem adhibuit. Quumque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit Ouinium, & equo sedere iussit: de-

nique mori paratum dimisit. Ælius Lampridius.

Rodolphus Imperator.

Quum post morum mutationem clementior suis fuisset, quàm ab initio imperij, obiurgatus ob id Seuerum, inquit, & immitem fuisse me aliquando pœnituit, lenem & placabilem nunquam. Æneas Sylu.l.2.commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Sigismundus Cæs.

Eos reges demũ in terris beatos esse dicere solebat, qui electis ex aula sua hominib. superbis, viros mansuetudinis & misericordiæ cultores in curia assessores haberent. Æneas Syluius de dictis Sigismundi imperat.

Alphonsus rex.

Cùm argueretur aliquando, quòd nimis mitis ac lenis esset erga suos, vt qui nõnunquam etiam iis qui vel grauiter in ipsum deliquissent, ignosceret: Malo, inquit, multos mea clementia & mansuetudine seruare, quàm paucos mea seueritate perdere. Panorm. lib.2.de Alphonsi rebus gestis.

Idem.

Cuidam dicenti, caue ne tua hæc clementia ac lenitudo in perniciem cedat: Imò verò respondit, multa mihi perferenda sunt, ne in inuidiam cadã.Pan.l.2.de reb.gest.Alphons. regis.

Idem.

Dicere solebat, Qui nimis lenem & mansuetum principem quererentur, expectandum iis esse, vt vrsi, ac leones quandoq; regnarẽt. Hominis sanè clementiam esse: belluarum autem, feritatem.Pan.l.1.de reb.gest.Alphonsi.

Idem.

Ab amico admonitus, ne malis & facinorosis hominibus adeò mitis esset: Malos beneuolentia & clementia interdum citius quàm seueritate in vitam virtutis reuocari posse respondit. Cogitandum tamen, ad priuatas iniurias principem facilem ad ignoscendum, in iis autem quæ lædunt Remp. seuerum esse oportere: ita tamen, vt non hominem, sed crimen ipsum insectari ac punire videatur. Pan.de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus verò, cur erga omnes etiam malè meritos tam humanus ac mansuetus esset: respondit, se quidem iustitia bonis gratum esse, malis autem clementia.Panor.l.2.de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Frequenter etiam dicebat, nihil magis aduersariorum animos flectere, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen. Pan.lib.3. de rebus gestis Alphonsi.

Infrà de hostibus non crudeliter tractandis.

Idem.

Quum in obsidione Caietæ, susceptis impuberibus, senibus, omníque sexu bellis haud quaquam vtili, quos Caietani ob annonæ penuriam ciuitate expulerant: quidam Alphonso regi dixisset, si tu hos nõ admisisses, Caietani paucis pòst diebus sese dedissent. At ego, respondit rex, pluris facio eorum vitas, quàm Caietas centum. Facinus profectò regium & memorabile, ac Deo in primis gratum, acceptúmque. Quum enim vrbem per id tẽpus quadraginta fermè millium conatu capere nequiisset, postea soluta ac diu desita iam obsidione, sine vi, sine armis, ea gratitudine inditionem redegit.Pan.l.1.de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Quum verò contra Venetos ac Florentinos, potentissimos Italiæ populos, haud equidem iniuria bellum suscepisset, & iam Neapoli aduersus eos magna animi fiducia contendisset: Florentini primùm, mox Veneti

oratores in agro Pelignensium obuiam facti sunt, pacem ab armato perhumiliter postulantes, cuius conditiones cùm audire cuperent Alphonsus dixisse fertur: Se nullum aliud pacis datæ pretium existimasse, quàm hostes genibus aduolutos ad se, pacem dedisse. O clementiam omnibus principibus imitandam, & nostro hoc seculo inter potentes rarissimam. Pan. lib.1.de reb.gest.Alphonsi.

His cognata pete ex apophtheg. de Humanitate, Mansuetudine, atque Patientia iniuriæ.

De cognitione sui.

Thales.

CVidam percontanti quid esset difficile: Seipsum, inquit, nosse. Atqui hoc vulgus putat esse facillimum. Aliena rectius perspicimus quàm nostra, & sibi quisque adulator est. Laertius.libr.1.

Idem.

* Difficile est se nosse, inquit: sed beatum. Et hæc est secundũ naturam vita. Anton.& Max.ser. de cognit. sui.

Chilon.

Dicere solitus est, Caue tibipsi, siue à teipso, siue obserua teipsum. Nam Græcè est φυλάττειν ἑαυτόν: vt admoneat, sibi quenq; debere suspectum esse. Omnes sibi cauent ab aliis at frequenter, nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi, dum libidinem, dum iram, dum ambitionem aliásque cupiditates adhibet in consilium. Laertius lib.1.c.4.Stob.ser.19.Max.ser.56.

Idem.

Volebat, Nosse seipsum quenque debere: atque idcirco Apollini aureis literis sacratum eius dictum fuit. Nã qui se rectè nosset, animam atque corpus vt æquum est diligeret: neq; quod vni est impartiendum, alteri præberet. Quod cùm plerique perperam faciant, id nullius alterius culpæ est adscribendum, nisi quòd nos ipsos, id est, humanam compactionem agnoscere nolumus. Fulg.l.4.c.2.

Bias.

Vt homines ad sui cognitionem duceret, iubebat vt in speculo vnusquisque suas actiones contemplaretur, vt honestas magis ornaret, turpes verò emendaret. Stob.ser.21.

Heraclitus.

Iuuenis adhuc omnium sapientissimus esse inde iudicabatur, quòd rogatus quid sciret, respondisset, Sat scio quod nihil scio. Ex Aristonymi scriptis recitat. Stob.ser.21. Anton.in Melissa,par.1.ser.59.Max.ser.56.

Diogenes.

Interrogatus quónam modo quis suimet præceptor fieri posset? respondit, se seipsum eis, quibus alios increpat, increpuerit. Stob.ser.1.

Simonides.

Conuiuio quodam exceptus, in quo Pausanias etiam erat, Iussus aliquid è sapientiæ præceptis depromere, statim dixisse ad Pausaniam fertur: Mẽto te hominem esse. Id autem Pausanias tunc temporis non magnopere curauit, captus iam superbia, eo quòd ad Medorum partes sese applicuisset, & elatus ob hospitij ius, quod ei cum rege intercedebat: forsitan etiam vino depulsus à sede rectę rationis. Cũ verò iam esset Chalcœco, & cum fame luctaretur, iámq; calamitosissimam omnium mortem ob oculos cerneret: tũc in mentem ei venit Simonides, & magna voce exclamauit: O Cee hospes, magnum quiddam in tuo sermone inerat. Ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælian.l.9.de Var.hist.

Theocritus.

Cuidam quærenti quare libros non scriberet,

ſcriberet, reſpondit: Quoniam, vt libet, non poſſum: vt verò poſſum, non libet. Stob. ſer. 21. ex Ariſtonymo.

Socrates.

Dicebat, ſeſe nihil ſcire præter hoc vnicum, quod nihil ſciret: reliquos verò ne hoc quidem ſcire. Antonius in Meliſſ. par. 1. ſer. 59.

Idem.

Roganti cur nihil ſcriptum ederet, reſpondit: Quia video chartam multò pretioſiorem, quàm ea quæ ſcribenda forent. Stob.

Plato.

* Qui nihil, inquit, propemodum ſcimus, arbitramur nos omnia ſcire: non permittentes autem alios, quę ipſi neſcimus, agere, peccare cogimur ipſi cùm agimus. Anton. & Max. ſerm. de cognit. ſuiipſius.

Philemon.

Philemon dicere ſolebat, homo cum ſis, id fac ſemper intelligas, & ſemper eris homo. Anton. & Max. ſer. de cognit. ſui.

Demonax.

* Interrogatus, quando cœpiſſet philoſophari, tum dixit cùm cognoſcere meipſum incœpi. Stob. ſer. 21.

Philippus Maced.

Cùm ad Chæroneam Athenienſes viciſſet, animum elatum ratione compeſcuit: & ne quid poſthac per contumeliam & faſtum committeret, hoc inſtituit, vt quotidie mane excitaretur è ſomno, his verbis: Surge rex, & hominem te eſſe cogita. Stob. ſerm. 21. ex Æliano.

Alexander.

Alexander poſteaquàm ex diuturno morbo conualuit, nihilo ſe deterius affectum dixit. Admonuit enim nos (inquit) ægritudo, nec altum ſaperemus, vtpote mortales. Stob. ſer. 21.

Placilla.

Placilla Theodoſij imperatoris vxor ſapientiſſima, ſubinde maritum admonere ſolebat, iam in Cæſarem euectũ, vt ſe olim priuatum hominem fuiſſe cogitaret. Quem putabat præ cæteris ad Romanæ reipublicæ gubernacula aſſumptum, non vt ferociùs ſuperbiret, atque iam Deum ſe factum exiſtimaret, vt alij: ſed vt hominem ſe eſſe cogitans, variis cum ſubditis fragilitatibus obnoxium, ritè gubernaret imperium, tanquam Dei ſeruus. Niceph. Calliſtus lib. 12. cap. 42.

Baſilius.

* Memor, inquit, naturæ, nunquam ſuperbies. Memor autem eris ipſius, ſi teipſum obſerues. Anton. & Maxim. ſer. de cognit. ſui.

Idem.

* Accurata cognitio tuiipſius ſufficienter te veluti manu deducet ad notionem & contemplationem Dei. Ibidem.

Didymus.

* Noſſe, inquit, ignarum ſe eſſe, ſapientiæ eſt: & ſcire ſe iniuſtitiam feciſſe, iuſtitiæ. Ibid.

Chryſoſtomus.

* Is maximè ſe nouit, qui ſe nihil eſſe putat. Ibid.

De collega inutili.

Scipio AEmylianus.

CReatus cenſor, addito collega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, ſed vitæ diſſolutioris, pro roſtris dixit, ſe ex maieſtate Reipublicæ omnia geſturum, ſiue ciues ſibi dediſſent collegam, ſiue non dediſſent: innuens, ſatius fuiſſe non habere collegam cenſuræ, quàm talem collegam. Valerius Maxim. lib. 6. ca. 4. Plinius de Viris illuſtrib. 58. & Bruſonius lib. 4. cap. 5.

De coitu & venere.

Pythagoras.

ROgatus à quodam quando esset congrediendũ cùm fœmina? Cùm voles, inquit, teipso fieri debilior. Multa Venus eneruat hominẽ. Lae.l.8.c.1.

Idem.

Idem dicere solebat, Ne sæpe homo ab homine. Hoc ænigmate, frequente venereorum vsu interdicens. Stobæus serm.15.

Aristoteles Cyrenæus.

Interrogatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, dixit, neque sine eo. Stob. serm. 61.

Lycurgus.

Quodam admirante quamobrem: vetuisset sponsum cum sponsa simul dormire sed statuisset, vt vterque cum suis æqualibus maximam diei partem versaretur, cúmq; his totas noctes quiesceret, cum sponsa verò furtim ac verecundè cõgrederetur. Primũ, inquit, quòd vt corporibus essent validi, si nõ vterentur congressu ad satietatem: dein, vt illis amor mutuus semper maneret recens ac vigens: denique, vt fœtus ederent robustiores. Plut. in Lac.

Alexander.

Duabus potissimùm rebus, cùm Deus à multis prædicaretur, se quòd mortalis esset deprehendere dicebat, somno & coitu: quod hæc præcipuè proderent, humani corporis imbecillitatem. Somnus enim mortis imago est, & coitus species est morbi comitialis. Plutarchus in Alexandro.

His cognata sunt, quæ in apoph. de Amore, Incontinentia, Libidine, &c. reperies.

De comitate.

Diogenes.

SOlitus est dicere, manus non esse porrigendas amicis, complicatis digitis. Innuens, non satis esse, si reomes nos præbeamus amicis: sed comitati comitem adiungendam beneuolentiam, & benignitatem. Laert. l. 6. & Eras. lib. 3. apoph.

Socrates.

Æschines cùm cuperet esse ex numero discipulorum Socratis, suámque apud præceptorem excusaret paupertatem, molestè ferens, quũ alij Socratis amici multa subinde largirentur, se solum nihil posse: An non intelligis, inquit Socrates, quàm magnũ munus mihi dederis, nisi fortè teipsum parui æstimas? Comiter suscepit discipulum egenũ, & nihil mercedis postulauit ab eo, quem pauperẽ esse nouerat. Laert.

Antalcidas.

Rogatus à quodam, quo pacto quis maximè placere possit hominibus? Si inquit, loquatur illis iucundissima, præstet autem vtilissima. Plut. in apop. Lacon.

Telecrus.

Fratri suo quærenti, quòd ciues erga se non perinde afficerentur, atque erga illum: sed inhumanius tractarent, quòd nondum ab illis esset creatus, Ephorus: Tu (inquit) extra omnem comitatem positus, iniuriã ferre nescis, ego autem scio. Sensit, comitatem plurimum posse ad conciliandum ciuium fauorem. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam causam detulit ad oratorem: is negauit, ac detulit ad alterum qui recepit. At is qui detulerat, dicere solebat, sibi gratiorem fuisse orationẽ eius qui negarat, quam eius qui recepit: Quod ille comiter recusasset, hic grauiter & inamœno vultu recepisset. Eras. lib. 8. apoph.

C. Cotta.

Dicebat se operam suam, in eo quod non contra officium peteretur, solere polliceri omnibus: sed imper-

tire

tire illis tantùm, apud quos optimè poni arbitraretur. Cic. ad Quint. fratrem, de petitione consulatus.

Traianus Imp.

Amicis incusantibus, quòd parum memor imperatoriæ maiestatis, nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem præstabo me imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Erasm. Roter. libr. 8. apoph. Brus. l. 3. c. 4.

De commendatione.

Agesilaus.

QVidam petit ab Agesilao, vt se scriptis ad hospites & amicos suos Asiaticos literis commendaret, quo apud illos ius suum consequeretur, respondit: Nihil esse opus literis commendatitiis. Nam mei, inquit, hospites sua sponte quæ iusta sunt faciunt, etiam si illis non scripsero. Apud bonos & in bona causa superuacua est commendatio, quum ipsa res impetret quod precibus exoraretur. Plut. in Lacon. apoph.

Augustus Cæsar.

Augustus filios suos nunquam populo commendauit, nisi cum hac exceptione: Si merebuntur. Honorem non authoritati, sed meritis tribui volens. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Antonius Pius.

Rogatus cui filium commendaret, vobis, inquit, si promeretur, & diis immortalibus. Fauorem noluit suæ authoritati tribui, sed filij meritis. Iulius Capitolinus.

De comœdiæ libertate.

Crates.

CRates Thebanus cùm filium Pasiclem in meretricis domum perduxisset, dixit; Hoc tibi est patrium coniugium. Nam mœchi Tragici præmia referunt exilia ac cædes: Comici autem scortatores ex luxu & temulentia lucrifaciunt insaniam. Sensit homo ethnicus, quasi tragicam esse rem adulterium: propterea quod plerunque crudelis sit eius exitus. Scortari autem esse comicum, scortatio enim non mortis damnatur supplicio: nihilominus tamen, qui depereunt in meretricem, in comœdiis inducuntur (vt sunt re vera) insanis similes. Laertius lib. 6. cap. 5.

Socrates.

Quum in Aristophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis conuiciis proscinderetur, & adstantiũ quidam diceret, Non hæc iniquo fers animo Socrates? Non per Iouem, inquit, ægrè ferò, si in theatro, perinde vt in magno conuiuio, salibus mordeor. Mos hic etiamnum durat apud quosdam Germanos, vt in celebribus conuiuiis adhibeatur dicax aliquis, qui in conuiuas iaciat scommata: quibus commoueri, vehementer inciuile habetur. Eras. lib. 3. apoph.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus. neque enim tragœdia, quum à comœdia taxatur, dignatur eam responso. Nota est veteris comœdiæ licentia, in qua multa scommata iaciuntur & in ipsos poetas, & fabularum personas: at tragœdia nõ dignatur vicissim humiles personas attingere. Laert. l. 4. c. 2.

Lacones.

Comœdias & tragœdias non audiebant, vt nec seriò nec ioco quicquam audirent repugnans legibus. Leges enim prohibent stupra, incestum & adulteria: prohibent dolos, iniuriam, furta, cæteráque flagitia: at in fabulis talia poetæ diis affingunt.

Nec placuit illis quorundam excusatio, fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri. Voluptas ea corrumpit imbecillium animos. Hanc ob causam Archilochū poëtam cùm venisset Lacedęmonem, eadem hora expulerunt, quod intellexerant ab illo scriptum, satius esse abijcere arma quàm mori. Plut. in apoph.

De compassione seu condolentia.

Socrates.

*Dicebat medicos ægrotis, amicos infortunatis consulere debere. Stobæus.

Antonius Verus.

Dicere solebat inhumanum planè esse, humanis casibus & calamitatibus non ingemiscere. Innuens eos ab hominum natura alienissimos esse, qui aliorum miseriis non afficiuntur, ac instar lapidum in aduersis amici rebus stant immoti. Capitolinus.

Anonymus.

Quidam deciderat in puteum profundum, eum quum vidisset quispiam, commiserans hominem, dixit: Miser, quomodo in puteum decidisti? Tum ille, Quid refert, quomodo inciderim: hoc potius age, vt hinc possim educi. Refertur à diuo Augustino.

De concordia.

Antisthenes.

Fratrum inter se concordiam dixit Antisthenes quouis muro firmius munimentum. Id dictum & ad ciuium concordiam accommodari potest. Laertius lib. 6. cap. 1.

Musonius.

*Dicebat, nullas nuptias sine concordia esse honestas: nec vllam societatem vtilem. Improbos verò inter se concordiam alere non posse. Sicuti lignum rectum cum curuo, aut duo ligna curua inter se conuenire nequeunt. Stob. serm. 78.

Melanthus.

Quum Gorgias sophista recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam, Hic, inquit, de concordia totius Græciæ differit, qui sibi vxori, & ancillæ, tribus duntaxat, vt concorditer viuant nondum persuasit. Erasm. 6. apoph.

Leo Byzantius.

Leo Byzantius sophista venit Athenas, populo dissidiis tumultuanti concordiam suasurus, vbi prodisset in suggestum, corpore admodum pusillo, omnium risus obortus est. Ille fortuitam occasionē vertens in prooemium: Quid, inquit, ô viri Athenienses, si cōspiceretis vxorem meam? quæ tam pusilla est vt vix pertingat ad genua mea. Ad hanc vocem quum maior etiam populi risus sublatus esset, subiecit, At nos tam pusillos si quando dissidemus, vix ciuitas Byzantium capere potest. Ita fermè Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandem fabulam multò aliter narrat Philostratus in Sophistis. Nempe quum prodisset ad populum, dicturus de concordia ipsa statim specie risum mouit populo, quòd obesus esset, ac ventre prægrandi. At ille nihil turbatus risu multitudinis. Quid, inquit, rideris viri Athenienses? Vxor mihi est me multo obesior, & tamen concordes vnus capit lectulus, discordes ne tota quidem domus. Quod refert Philostratus, & probabilius est & festiuius.

Isæus sophista.

Lacedæmonij cùm periclitarentur, ac de ciuitate mœnibus cingenda cōsultarent,

sultarent, Homericum carmen recitauit Isæus sophista.

Scutum hæsit scuto, galeæ galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philostratus in Sophistis.

Archidamus.

A duobus inter se dissidentibus delectus arbiter, ambos duxit in lucum Mineruæ, cognomento Chalciœcæ sacrũ, ibi exegit ab illis iusiurandum, vt starent arbitri iudicio. id vbi iurassent: Pronuntio, inquit, ne priùs hunc locum exeatis, quàm quod inter vos est dissidij ponatur, & inuicem reconciliemini. Reperit vir ingeniosus, quo pacto fieret, vt nec ambos offenderet recusato arbitrio: nec alterum è duobus alienaret, si pro altero contra alterum tulisset sententiam. Apud Lacedæmonios autem nefas erat fallere, quicquid Mineruæ templo promissum esset. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

A quodam percontatus quam ob causam Sparta mœnibus non cingeretur? ostendit ciues armatos & vnanimes: Hi, inquiens, sunt Spartæ ciuitatis mœnia. significans, Resp. nullo munimento tutiores esse quàm virtute ciuium consentientium. Plut. in apoph. Lacon. Eras. lib. 1. apoph.

Idem.

Similiter cùm alius quidam interrogasset hoc ipsum: Ciuitatem non saxis lignísve, sed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri oportere, ait: quos si iungit, concordia, nullus potest esse murus inexpugnabilior. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum ad Cyrum regem mitteretur, vt pecunias belli exigeret, & ter à rege bibulo non admitteretur, discessit, iurauítque, apud comites, vt primùm Spartam rediisset, nihil non facturum, vt Græcos inter se conciliaret, quo barbaris fierent magis formidabiles, desinerêntque illius regis viribus inter se pugnantes egere. Singularis profectò fuit prudentiæ vir, quòd perspexit, Græcos non alia magis ratione posse reddi barbaris formidabiles, quàm si depositis intestinis simultatibus, mutuam inter se concordiam sancirent. Plut. in Lacon. apoph.

Agesipolis Pausaniæ F.

Quum Athenienses querimoniarũ, quas cum ipso mutuas habebant, arbitram delegissent Megarensium ciuitatem, quæ controuersiam inter eos componeret: Turpe, inquit, si Megarenses melius norunt quid iustum sit, quàm hi qui se Græcorum duces ac rectores præstitissent. Megarenses apud Græcos malè audiebant, de quibus iactatum est, quod neque primi essent, neque secundi, neque tertij, neque quarti, neque vllo in numero: cum Athenienses pleræque Græciæ imperarent. Ab ipsis igitur quibus cum litem habebat: rex nolebat finiri dissidium: simul declarans, & quam suæ fideret causæ, & quàm aduersariis non diffideret: malens clarissimæ ciuitatis iudicio vinci, quàm Megarensium arbitrio vincere. Plut. in Lacon. apoph.

Lycurgus.

Quum agros inter ciues diuisisset, & post longum tempus ex peregrinatione veniens, in agris Lacedæmoniorum fortè manipulorum aceruos in messe conspexisset ordine positos: ridens ad eos qui aderant, dixisse fertur: vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserunt hæreditatem. Bono principi nil iucundius erat, quàm suorum ciuium concordia. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Idem.

Ad ciues suos qui scripserant, quo pacto hostium impetum repellere possent: Si pauperes, ait, manseritis, & cō tentiones mutuas deposueritis. Complexus est autem vnico quasi verbo, vir sapientissimus, quid ciuitatibus exitiū potissimùm pariat: immodicæ videlicet diuitiæ, ac omnis concordiæ neglectus. Brus. lib. 2. cap. 4.

Demetrius.

Cùm aliquando à venatione rediret ad patrem legationem iam audientem, succinctus vt erat telis, accessit, eúmque osculatus consedit: Hæc, inquiens, concordia regni nostri tutissimum erit præsidium. Discedentibus itaque legatis, Renunciate, inquit Antigonus, ô viri, talem amorem, animíque pietatem, qualem vidistis. Bruson. lib. 2. cap. 4. ex Plutarc.

Scilurus.

Scilurus octoginta liberos masculos habens, cùm esset moriturus, fasciculum iaculorum singulis porrexit, iussitque rumpere. Id cùm singuli recusassent, eò quòd videretur impossibile, ipse singula iacula exemit, atque ita facile confregit omnia, filios admonens his verbis: Si concordes eritis, validi inuictíque manebitis: contrà, si dissidiis & seditione distrahemini imbecilles eritis, & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere. Plutarchus in apophthegm. Stob. serm. 82.

Themistocles.

Cùm Xerxes expugnatis Thermopylis crudeliter tractasset Astum, & hac fama perterriti classiarij cogitarent de repetenda domo, ídque plerique suaderent: solus Themistocles obstitit, dicens eos vniuersos hostibus fore pares, dispersos verò perituros. Æmylius Probus.

Anonymus.

Chij aliquando cùm grauissimo seditionis morbo laborantes, tumultum inter se excitarent: quidam inter illos homo natura ciuilis & pacis amans, ad eos qui omnes amicorum suorum aduersarios ex vrbe volebant eiicere: Nequaquam, inquit, sed cùm victoriam obtinuerimus, relinquamus aliquos, ne procedente tempore non habentes aduersarios, nobis ipsis bellum inferamus. Atque hoc dicto persuasit, vnitatem & concordiam in Repub. retinendam esse. Ælianus lib. 14. de Varia historia. Plut.

Tyresius.

Scipio Africanus quum Numantinos sæpe victores iam fregisset, obsessósque tandem expugnasset: Tyresium principem Celticum rogauit, qua de causa Numantia aut prius inuicta, aut pòst euersa fuisset? respondit Tyresius, Concordia victoriam, discordia exitium præbuit. Brus. lib. 2. cap. 4.

Mycipsa.

Mycipsa rex iamiam moriturus, filios suos paterno monet affectu, vt concordes sint, aureis semper literis scribendam sententiam addens: Concordia paruæ res crescunt, discordia autem maximæ dilabuntur. Sallust. de bello Iugurthino.

Seuerus imp.

In grauissimum morbum incidens, posteaquam vitæ suæ finem instare animaduertit, ad se vocauit Marcum Antonium & Getam filios, à quibus quid vellet percunctatus: Facite, inquit, vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite. Sciebat enim, filios regni cupidissimos post mortem de successione disceptaturos: & nisi militum animos pecunia flecterent, penitus interituros esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Seueri.

Iouianus Imp.

Cùm solicitaretur vt responsum daret Macedonianis supplicâtibus, Odi, respondit, omne contentionis genus: concordiam autem vnicè amplector & amo. Nicephorus Callistus libr.10. c.40. Eccles. hist.

De confessione.

Pythagoras.

*Dicebat peccata non esse verbis tegenda, sed tentandú vt reprehensionibus curarentur. Ant. & Max. ser. de iniust. peccato, & confess.

Aristoteles.

*Non multùm ab impeccabili discedere dicebat, qui peccatum vt decet fateretur. Ibidem.

Lysander.

In Samothracia oraculum petens, iussus est à sacerdote dicere, quid deterrimum in vita egisset. Ipse quoque sacerdotem rogauit, vtrum iussu suo, an deorum, id facere oporteret? At illo dicente, deorum. Tu igitur, inquit, mihi concede, vt illis, si percontentur, dicam. Bruson. lib.2. cap.13. ex Plut. in Laconicis.

Antalcidas.

Interrogatus à sacrorum ministro, quibus rebus per omnem ætatem operam dedisset? Non opus est, inquit, vt tibi hoc dicam: sed si quid malè egi, Diis nequaquam incognitum est. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Sacerdos quidam Laconem initiaturus, rogabat in quibus ab ineunte ætate potissimum peccasset? At ille: Hoc, inquit, Deos nequaquam latet. Verùm cùm magis vrgeret respósum, Lacon rogauit etiam, Num hoc sacerdoti vel Diis ipsis dicendum esset? Quum respondisset, Diis: Tu igitur secede parum, inquit, ne audias, Diis dicturus eram. Plut. in Lacon.

Seneca.

*Quare vitia sua nemo confitetur? quia etiam nunc in illis est. Somnium narrare, vigilantis est: & vitia sua confiteri, sanitatis est indicium. Expergiscamur ergo, vt errores nostros coarguere possimus. Epist. 54. ad Lucill.

De coniugio.

Crates.

Hipparchia Metroclis soror adamauit Cratetem apud parentes minitans se sibi conscituram necem, ni philosopho nuberet. Ab hoc affectu quum nec parentum verbis, nec Cratetis adamati suasu reuocari posset: Crates surgens, detracto pallio nudauit tergum gibbo deformatum: Ne quis circumueniatur, inquit, hic est sponsus: & proiecto baculo & pera, Hæc, inquit, dos est. Super his delibera, neque enim mihi coniunx esse poterit: nisi cui placeat idem institutum. Quum accepisset conditionem puella, mox substrato pallio cum illa congressus est, parentibus adstantibus. Itaque consummatum est Cynicû matrimonium. Laert. l.6. c.7.

Pittacus.

*Interrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cùm respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem, sin deformem, pœnam: haudquaquã, dixit Pittacus. Sed si pulchram duxeris, non erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stobæus, serm.65.

Antisthenes.

Quidam censebat sapienti non esse ducendam vxorem, sed Antisthenes contrà, censebat ducendam esse: at

at non voluptatis, sed liberorum gratia. Debetur hoc naturę, & patriæ. Sed cum optima indole præditis congredietur, vt ex bonis nascātur boni. Quin & amabit maritus vxorem, non vulgari more, sed iudicio, is enim verè & cōstanter amat, qui iudicio amat. At sapiens optimè diiudicabit, quæ sint amore dignæ: aduersus eos qui vxores se iactant habere pro matulis. Recitat Eras. Rot. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 6. cap. 1.

Charilaus.

Charilaus percontanti quamobrem Lacedæmonij virgines nudas producerent in publicum, vxores verò tectas: Quoniam, inquit, virginibus mariti sunt inueniendi, vxores verò seruanda iis qui eas nacti sunt. Huc spectabat ea consuetudo, vt nec puellis deessent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentium consuetudinem, vbi virgines videri nefas est, vxores oculis hominum exponuntur. Plut.

Anonymus.

Ciues qui à nuptiis abhorrerent, cœlibésque viuere mallent, à spectaculis quibus nudi pueri incedebant, arcebat Lycurgus, aliásque addebat ignominias, hac arte prouidens diligenter, vt ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos esset apud Lacedæmonios, vt iuniores senioribus multum honorem cultúmque præstarent, hoc honoris ademit iis, qui coniugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vnde nec illud in Dercillidam dictum reprehendit quisquam, quum tamen belli dux esset probatissimus. Cùm enim aduenienti iuuenis quidam non assurgeret, atq; ille diceret, Non mihi assurgens cessisti? Nec tu, inquit, mihi cessurum genuisti. Tam procax iuuenis dictum in seniorem, eúmque bellica laude celebrem, nunquam tulisset populus Spartanus, nisi pro pessimis ciuibus habuisset eos, qui spontè steriles esse statuissent, nec agnoscerent quid patriæ deberent. Nam rem propius intuentibus, non ita magnum discrimen est inter eum qui ciuem occidit, & qui ciuem Reipublicæ dare quum possit recusat. Plutarch. in Lacon.

Lycurgus.

Quum certum tempus præscripsisset quo puellæ nubere, iuuenes ducere deberent: interrogatus cur id statuendum putasset? Vt, inquit, soboles ex adultis perfectæque ætatis parentibus nata, valida sit & vegeta. Et coitu præpropero non solum læduntur corpora gignentium, verum etiam proles nascitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos authoritate, quam ætas conciliat: rursus qui vergente iam ætate, nec fruuntur liberis suis, nec eos possunt ad perfectam institutionem perducere: morte senióque præuenti. Plutarc. in Lacon.

Leonidas.

Leonidas Anaxandridæ filius, & Cleomenis frater, cùm ad bellum contra Persas proficisceretur, Gorgoni vxori suæ interroganti, quidnam mandare vellet: Nihil aliud quàm vt nubas, inquit: & bonos liberos parias. Quo dicto primùm ostendit, in eo prælio se periturum: deinde suadet vxori ne vidua maneat, sed nubat, filios educet Reip. Plut. in Lac. apoph.

Demosthenes.

* Dicebat homines sui seculi meretrices habere, ad voluptatem explendam, cócubinas ad quotidianam corporis curam: vxores verò (subiiciebat) ducendæ sunt, vt liberos legitimos gignamus, & familiæ fidam custodem præficiamus. Stob. ser. 65.

Anti-

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirãtibus quod nupsisset claudo: satis, Cynecè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, id est, claudus optime virum agit. Sensit, maritum adhibendum non ad oculorum oblectamenta, sed ad vsum coniugij. Feruntur autem claudi salaciores esse cæteris, & ob id ad gignendã prolem magis accommodi. Eras. li. 9. apop.

Huc refer apoph. de Vxore ducenda, & non ducenda.

De coniugali amore.

Thesea.

EA fuit Dionysij soror, nupta Polyxeno, quę postquam maritus metu tyranni profugisset, & rex sororem accusaret, quod conscia fugæ mariti non indicasset: Adeóne, inquit, Dionysi, me vilem abiectique animi fœminam iudicas, vt si sensissem illum moliri fugam, non me illi nauigationis & omnium fortunarum comitem additura fuerim? Eras. 5. apoph. ex Plut.

Portia.

Bruti vxor Portia, Catonis filia, posteaquam sensit conspiratum de Cæsare interficiendo, ea nocte quæ præcessit diem in quo Cæsar occisus est, egresso cubiculum Bruto cultellũ tonsorium velut vnguium resecandorum gratia poposcit, eóque quasi fortè de manibus elapso, seipsam grauiter vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum reuocatus, obiurgare eam cœpit, quòd tonsoris prępripuisset officium. Hic illa clàm marito: Non hoc, inquit, temerè feci: nam experiri volui, si quod constitutum est, parum cesserit ex sententia, quàm æquo animo me ferro sim peremptura. Plut. in Brut.

Iulius Cæsar.

Pompeiam vxorem, quòd sinistra fama laboraret, quasi cum Clodio rem habuisset, repudiauit quidem. Cæterùm cum Clodius hoc nomine reus perageretur, Cæsar citatus testis nihil mali de vxore dixit. At cum accusator diceret, Cur igitur cum illa fecisti diuortium? Quoniam oportet, inquit, Cęsaris vxorem etiam a calumnia puram esse. Præter argutiã responsi, laudari potest & ciuilitas? quòd repudiatæ coniugis famæ pepercit. Plut. in Ro. apoph.

De coniugali pudicitia, consule titulum de Pudicitia.

De coniugii molestiis.

Pittacus.

EXpertus dicebat Æqualem ducito: quum ipse domi haberet opulentiorem, ac proinde morosam & imperiosam. id latius explicat in Chiliadibus. Eras.

Antisthenes.

Antisthenes adolescenti consulenti, cuiusmodi vxorem ducere expediret? si formosam duxeris, inquit, habebis communem: sin deformem, habebis pœnam. Suasit, ducendam esse vxorẽ, quæ nec fastidium viro moueret. ob deformitatem: nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Tribuit autem Gellius hoc dictum Bianti, sed Laert. lib. 6. cap. 1. Antistheni.

Demonax.

Epicteto Cynico, suadenti, vt vxore ducta daret operam liberis: neq; enim id indignum esse philosopho: Da mihi, inquit, igitur vnam è filiabus tuis. Notans illum ineptè suadere alteri, quod ipse non faceret. Eras. l. 8. apoph.

Cato.

Narratur illud Catonis dictum, Si sine vxoribus mundus esse possit, vita nostra non esset absque diis. Sensit felicissimam

felicissimam hominum vitam fore si datum esset à coniugio liberos viuere. Sed,vt idem ait apud A.Gellium,cùm illis incommodè viuitur, sed sinè illis omnino viuitur, vt meritò dici possit vxor necessarium malum.Erasm.lib.8. apoph.At celestis veritas,vxorem bonum necessarium esse asserit.

Alphonsus.

Dicere solebat, ita demum matrimonium tranquillè, citráq; querimonias exigi posse, si maritus surdus fiat, vxor cæca, innuens, opinor,fœmineũ genus obnoxium esse zelotypię,atque hinc oriri rixas & querimonias: rursum maritis permolestam esse vxorum garrulitatem : qua molestia cariturus sit,si fiat surdus: nec illa vexabitur adulterij suspicione,si careat oculis.Eras. lib.8.apoph.

Vide apophthegm. de Vxore non ducenda.

De coniugio iterato.

P. Syrus.

EVm improbè Neptunum accusare dicebat, qui semel ex naufragio liberatus,iterum mari se credit. Transfertur autem ad eum, qui secundam duxit vxorem.Brus.lib.4.cap.25.

Dionysius.

Matri suæ præter ætatem nubere cupienti,Ciuilia,inquit,ô mater, iura violari possunt, naturæ ius nequaquam. Significans, contra naturam esse, si vetuta,quę iam parere non potest,nubat. At hodie nubunt septuagenariæ. Plut.in Reg.apoph.& Brus.lib.4. cap.1.

Annia.

Ab amicis adhortata,vt post defunctum priorem maritum, alteri nuberet, cùm ætas esset & integra, & forma præstantissima adhuc: quorum alterum præberet spem prolis, alterum promitteret amorem mutuum : nullo inquit, pacto hoc factura sum : si enim bono viro nupsero,nolo posthac timere ne amittam : sin verò malo,quæ me caperet demẽtia, vt post optimum talem admitterem?Eras.lib.8.apoph.

Valeria.

A quodam rogata quam ob rem defuncto Seruio marito, nulli posthac nubere vellet ? Ideo,inquit, hoc facio, quia Seruius meus, licet aliis defunctus sit, apud me viuit, viuétque semper.Eras.lib.8.apoph.

Martia Catonis F.

Interrogata, quam ob causam post mariti mortem, alio se copulare viro renueret? Respondit,Quia non virum facilè inuenero, qui me magis velit, quàm mea. Noluit probare castissima matrona hoc coniugium, quod mutuo careret amore. Quæ dotis enim causa nubit viro, concubinum verius quàm maritum habebit.Eras.8.apoph.

Portia.

Cùm laudaretur apud eam mulier quædam vt bene morata, quæ tamen iterarat matrimonium : Felix, inquit, ac pudica matrona non nubit nisi semel. Non passa est illam inter bene moratas numerari, quæ citra necessitatem ascisceret alterum virum. Nam multas huc cogit egestas.Porrò coitus gratia nubere, est non verè pudicarũ. Eóque dixit, Felix, excusans necessitatem.Eras.lib.8.apoph.

Eadem.

Quum diutius lugeret maritum,rogata quem esset habitura diem luctus vltimum: respondit,Quem & vitæ.Sic illa Ethnica, magno sanè cum dedecore plurimarũ Christianarũ,quæ viro nondũ elato iam nupserunt. Idem.

Barbara Imperatrix.

Erat Sigismundi Cæsaris vxor, quo fatis functo vidua superstitit,ei autem diceret aliquis, imitandum turturis exem-

exemplum, quæ mortuo marito, perpetuam castitatem seruaret: Si me, inquit, ratione carentes imitari volucres iubes, cur non columbas potius passerésq; proponis? Æn. Syl. de dictis Sigismundi & Friderici imperatoris.

Vide apoph. de secundis nuptiis.

De conscientia bona.

Chilon.

IAm grandęuus dicebat, se sibi nullius facti conscium esse, cuius pœniteret, vno excepto: quòd cum esset ascitus arbiter, vt inter duos amicos finiret controuersiam, nec quicquam vellet aduersus leges facere, persuasit alteri amico, vt ad alios deferret arbitrium. Hoc pacto & legem seruauit, & amicum. Hic scrupulus nonnihil mouebat senis amicū, quòd perfectæ virtutis fuisset, nullo metu à regula legū deflectere: nec illius amicitiam magnifacere, qui ob sententiam secundum leges, non secundum ipsum datam, desineret amicus esse. Quid illa sanctius anima, quæ per omnem vitam, quæ illi longa contigit, hoc tantum criminis admisit? Laert.

Bias.

Interrogatus, quænam res in vita metu careret? Bona conscientia respōdit. Stob. serm. 24. Antonius in Melissa, part. 1, ser. 66. Max. serm. 24.

Teriander.

Percontatus, quid in minimo esset maximum? Respondit. Bona mens in corpore humano. Stobæus. ser. 1. de Prudentia.

Idem.

Interrogatus, quid esset libertas? Recta conscientia, dixit. Stobæus sermon. 24.

Socrates.

Rogatus, quinam tranquillè viuerent? Illi, inquit, qui nullius absurditatis sibi conscij sunt. Stob. ser. 24. Anton. in Meliss. part. 2. serm. 77.

Pericles.

Moriturus hoc nomine sibi gratulabatur qui ipsius causa nullus Atheniensium pullam vestem induisset: significans, se nulli causam mortis fuisse, nec vlli diē ab ipso capitis dictū. Pullati sunt, qui mortuum lugent: & olim capitis rerum amici pullati pullatum comitabantur. Plut. in Græc. apoph.

Isocrates.

Dicebat, omnino non sperandum esse, si quid turpe feceris, te latiturum. Quamuis enim lateas alios, tute tamē tibi malè conscius eris. Stob. serm. 24.

Idem.

Dicebat, nihil celandum esse prorsus illorum, quæ quis possidet, aut facit, aut facturus est. Siquidem circa res latentes necessariò multum timoris & metus contingit. Stob. serm. 24.

Idem.

* Æmulemini (inquiebat) non opulentissimos, sed de nullo crimine sibi conscios. Cum hac enim fortuna suauissimè quis vitam agere possit. Ibid.

Agis.

Ab Ephoro interrogatus, num etiam pœniteret eorum quæ gessisset? impauidè respondit, Nequaquam pœnitet: cùm sciam, me prudentiam cum honestate semper coniunxisse, nullam enim aliam ob causam, nunc ad suppliciū mortis ducor. Quo dicto ostendere voluit suam innocentiam, & benefacti conscientiam: etiam in ipsa morte. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm captus & damnatus ab Ephoris, duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam misericordia motum eius fortunam flere, cui ait: Noli flere propter me, quia præter ius & æquum ad dirum hoc supplicium ducor, melióroque

melióreque sum iis qui ad mortem me damnarunt. Quo dicto ostendit, eos bene mori, & honestè, qui contra fas & omne ius suppliciis afficiuntur. Plut. in Lacon.apoph.

Epictetus.

* Parentes (inquiebat) pueros nos pædagogo tradiderant, qui vbique obseruaret, ne læderemur. Deus autem iam viros insitæ conscientiæ custodiendos tradit. quæ quidem custodia & conseruatio nequaquam contemnenda est: quoniam & Deo displiceret, & conscientię ipsi nostræ hostes essemus. Stob.serm.de conscientia.

Seneca.

* Bona conscientia prodire vult & conspici. Epist.97.ad Lucil.

Iulius Drusus.

Eius ædes pluribus ex partibus patebant vicinorum prospectui. Hoc incommodum faber se quinque talentis correcturum pollicebatur, effecturumque ne pars aliqua esset obnoxia prospectui. Tum Drusus, Decem, inquit, dabo, si talem reddas domum meam, vt vndiquaque pateat omnium oculis, quo non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Eras.lib.6.apoph.

Pertinax Imperat.

Ab amicis admonitus, vt prætorianorum militum insidias effugeret, qui iam conabantur imperatorem de vita tollere. Respondit, se nequaquam malè sibi conscium esse, ideóq; non opus esse, vt contra imperatoriam maiestatem, atque anteactam vitam, latebris aut fuga consuleret vitæ suæ. Herodia. lib.2.

Virginius.

Cluuius historiographus sic affatus est Virginium, cuius res gestas attigerat: Scis Virgini, quæ fides historiæ debeatur. Proinde si quid in historiis meis aliter legis ac velles, rogo ignoscas. Ad hæc Virginius: At, ô Cluui, tune ignoras ideo me fecisse quod feci, vt esset liberum vobis scribere quæ libuisset? Vox excelsi animi testis, & rectè factorum conscientia contenti. Eras. lib.8.apoph.

Anonymus.

* Nihil est quod sic nos delectare soleat, vt conscientia pura & spes bona. Item. Conscientia læta & exultans, sibi etiam vultum hilarem reddit, ac genas rigat animi bona valetudo. Nec sine causa dictum est à sapiente, læti cordis os florescit. Anton.serm.de puro corde.

De conscientia mala.

Chilon.

SÆpenumero in ore habebat, damnum turpi lucro semper præferendum esse. Illud enim semel dolere, hoc semper. Res amissa exiguo tempore dolet, sceleris autem conscientia semper cruciat animum. Laert.li.1.cap.4.

Bion.

Frequenter dicere solebat, Impietatem malam esse contubernalem fiduciæ, & adiecit versiculum Euripidis,

Seruum facit, quamuis feroculum virum.

Sensit vir sapientissimus, ibi libertatem non habere locum, vbi mala & inquieta sit conscientia: nec eum hominem frui animi tranquilitate, qui scit sibi iratum & infensum esse numen diuinum. Laert.lib.4.cap.7.

Diogenes.

Neminem à timiditate liberum & reuera animosum esse dicebat, quàm illum, qui nullius mali sibi conscius esset. Stob.serm.24.

Pythagoras.

Neminem tam audacem esse dicebat, quem mala conscientia non faceat timidissimum. Non quiescit enim

animus

animus malè conscius, sed ab omni etiam vento abhorret. Stob. ser. 24.

Idem.

Dicere solebat, virum iniquum plus mali pati, afflictum conscientia, quàm eum qui corpore castigatur, & ceditur: multo quippe grauiores sunt animi male sani, quam corporis morbi. Stob. serm. 24.

Plutarchus.

*Facinorosa conscientia, instar vlceris in corpore, pœnitentiam relinquit in anima lancinantem iugiter ac peruellentem, &c. Libro de animi tranquillitate.

Anonymus.

Pythagoricus quidam philosophus coëmens sibi à sutore calceos, non promptam habens pecuniam, orat vt in crastinum expectet diem: quò cùm venisset, satisfacturus, audit sutorem iamiam defunctum esse. Non faciens igitur mentionem pecuniæ, nummos non inuita manu domum, gratulabundus, de facto iam lucro retulit. Verum cùm sceleris conscientia subinde torqueretur, arrepta pecunia ad sutoris tabernam regreditur, & pecuniam in sutoris domum proiciens, ait: Tibi viuit, aliis qui defunctus est. ac sic animũ à conscientia facti liberauit. Recitat Eras. lib. 6. apoph. ex Seneca.

Seneca.

*Facinora mala flagellantur à conscientia, cui plurimum tormentorum est, eo quòd perpetuæ illam solicitudo vrget ac verberat, quod sponsoribus securitatis suæ non potest credere. Ep. 97. ad Lucill.

Idem.

*Conscientia aliud agere non patitur, ac subinde respicere ad se cogit. Dat pœnas quisquis expectat: quisquis autem metuit, expectat. Tutum aliqua res in mala conscientia præstat nulla securum. Epist. 105.

De consilio bono.

Lacones.

LAcones si quando stratagemate, hoc est, callido consilio superassent hostem, Marti bouẽ immolabant: sin aperto prælio gallum: hoc pacto consuefacientes belli duces, vt non solùm fortes essent, ad prælium, verùm etiam callidis consiliis aduersus hostem instructi. Præclarius enim existimabant, hostem ingenio citra sanguinem deiicere, quam pugna plerunque vtrinque cruenta. Plut. in Lacon.

Bias.

* Interrogatus, quis esset optimus consiliarius? Tempus, inquit. Stob.

Solon.

* Consule (inquiebat) non quæ iucundissima, sed quæ sunt optima. Idẽ.

Antigonus.

Zenone defuncto, quem vnum ex philosophis maximè suspiciebat, dicere solebat, gestorum suorum theatrum esse sublatum, quod ad illius viri iudicium potissimùm componeret suas actiones, quem vnum pro multis hominum milibus habebat. Plutarc. in apoph.

Scipio.

Qui Scipionis gloriæ inuidebant, dicere solebant, illum esse egregiorum facinorum histrionem, Lælium verò collegam illius gestorem. Alludentes huc, quòd alius est actor fabulæ, alius author. Sentiebant, Scipionem præclaras res gerere, sed Lælij consiliis. Eras. lib. 6. apoph.

Choricij.

* Sine bono consilio nihil efficit robur: prudentia verò quamuis robur nõ assumpserit, multa multoties excogitat. Item. Prudens consultatio manuum multitudinem vincit: imperitia

verò cùm hominum turba deterior est. Anton. ser. de consilio.

Antonius Pius.

Nihil solitus est agere in bellicis negotiis, aut in ciuilibus, de quo non prius conferret cum grauibus viris: dicens. Æquius est vt ego tot taliúmque amicorum consilium sequar, quàm vt tot talésque amici meam vnius sequãtur voluntatem. Iul. Capitol.

Euripides.

Euripidis dictum memorabile celebratur, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit, non perinde referre, quàm numerosum educas exercitum, sed quantum belli rectores polleant consilio. In bello siquidem plus haberet momenti prudens consilium, & solertia, quàm vires consilij expertes. Eras. l. 1. apopht.

De consilio secreto.

Antigonus.

Filio Philippo multis præsentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid, inquit? nũ metuis, ne solus tubam non audias? Notans adolescentis imperitiam, qui hoc patrem multis præsentibus interrogaret, quum in bello celanda sint principum consilia: sed quoties castra mouenda sunt, omnibus tuba dat signũ. Plut. in apoph. Cęl. Rhod. l. 13. c. 5.

Metellus Macedonicus.

Simile ferè dictum legimus Metelli Macedonici, qui cùm omnia proprio & subito consilio ageret: amico cuidam roganti, quidnam acturus esset? Tunicam, inquit, meam exuerem, si eam consilium meum scire existimarem. Plin. c. 61. de viris illustr.

Vide apoph. de Silentio, Secretis non effutiendis, & Taciturnitate.

De consilio præcipitato.

Chilon.

Fertur hoc Chilonis nomine, In via non properandum. Ex incessu colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimium lentus ignauum. Decet autem in publico compositis esse moribus. Fortasse deterruit à præcipitati consilio. Laërt.

Phocion.

Athenienses cùm aduersus Alexandrũ feliciter pugnassent, ac diis iam gratias agerent, rogatus Phocion, an hæc ita gesta nollet? Hæc quidem, inquit, gesta vellem, sed illa decreta. Sentiens, etiam inconsulta consilia nonnunquam feliciter cedere. id quoties accidit gratulandum quidẽ esse reip. non tamen ideo non semper vtendum optimis consiliis. Fortassis & illud sensit Phocion, non esse protinus fidendum primis successibus, sed totius negotij euentum declaraturum, quale fuisset ipsius consilium. Plut. in apopht.

Idem.

Rumor incerto authore obortus erat de morte Alexandri, móxq; rhetores prosilierunt, hortantes, ne cunctarentur, sed illicò bellum susciperent. Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, & cras & perendie mortuus erit. Grauiter oratorum præcipitem temeritatẽ coërcuit. Ibidem.

Artabanus.

Xerxi expeditionem in Græciam paranti, ait, Iterum atq; iterũ, dum tibi videbitur, re apud teipsum probè considerata, edicito quod optimum arbitraberis. Bene enim & præmeditatè consultare, comperio maximum esse lucrum. Nam etsi quid è contrario

euenturum

euenturum est, nihil tamen minus bene consultum est, superauitque fortuna consilium. Brus. lib. 2. c. 15.

Democritus AEtolus.

Nullam rem esse tam inimicam consiliis dicebat, quàm celeritatem. Præcipitata enim consilia si in transuersum agantur, nulla reuocari pœnitentia possunt in melius. Bruson lib. 1. c. 15. ex Liuio.

Iul. Cæsar.

Ea facinora plurimum probare solitus erat quæ sine longo consilio & consultatione prolixa gererentur. Plut. in apoph.

Augustus Cæs.

Dicebat, se Romanis eum imperij successorem relicturum, qui nunquam eadem de rebus consultasset: de Tiberio loquens, quem consiliis plurimum valuisse præsentibus ferunt. Plut in apopht.

De consilio senili.

Agesilaus.

CVm vita defunctus esset Lysander, Agesilaus numerosam sodalitatem aggregatam comperit, quam ille ex Asia domum reuersus, statim aduersus Agesilaum instituerat: id indignè ferens Agesilaus, destinabat omnibus palā facere, cuiusmodi ciuis fuisset Lysander dum viueret, ac prælecta quadam oratione, quam Lysāder in libro descriptam reliquierat, compositam quidem à Creonte Halicarnasseo, sed in hoc vt hanc Lysander edisceret, atq; apud popularem multitudinem recitaret (tractabat autem oratio de nouandis rebus, deque mutando reip. statu) hanc, quoniam arguebat Lysandrum fuisse ciuem perniciosum, ac seditionis auidum, Agesilaus voluit euulgare. Cæterùm vbi senex quidam Ephorus orationem perlegisset, metuens dictionis grauitatem ac uehementiam, ne lecta alios quoque multos ad rerum nouarum studium excitaret: consuluit Agesilao, ne Lysandrum sepultum refoderet, sed orationem premeret. Senis consilio paruit, & à cœptis conquieuit Agesilaus: doctus non solùm obtemperare publicis legibus ac magistratui, verùmetiam priuato senioris consilio. Vir excelsi animi, plus apud se valere voluit publicam vtilitatem, quàm priuatum odium, simúlque perspexit, indecorum esse, simultatem exercere cum sepulto. Hac moderatione vsus est aduersus manifestum inimicum. Plut.

Paulus AEmylius.

Sæpenumero dicebat imperatorem, si minus ætate, certè moribus senem esse oportere: sentiens, non esse præcipitanda consilia, quod solent iuuenes, sed moribus vtendū senilibus. Er.

Sertorius.

Cùm Pompeij milites dispersos superasset, multis occisis, audissétq; aduentare Metellum cum aliis copiis, diremit prælium, reuocatísq; suis dixit: Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Pompeium pueri nomine signans, Metellum vetulæ anus. Plut. in Sertorio.

De consilio bono, sed contempto.

Phocion.

ATheniénses cùm inuito Phocione bellum cum Antipatro suscepissent, cúmque Athenas irruentem audissent, Phocioni detulerunt vt pacem cum Antipatro expostulet. At Phocion: Tunc, ait, quum otiosis vobis consulebam, si mihi creditum esset, aut nunc profectò tumultuantes consuleretis,

suleritis, cui potissimùm vos vestráque credere deberetis. Brus. libr. 2. ca. 33. ex Plutarcho.

Scipio Africanus.

Turpe esse aiebat, in re militari dicere, Non putabam. Videlicet quia explorato & excusso consilio, quæ ferro aguntur, adminstrari oportere arbitrabatur summa ratione. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

De consilio parum honesto.

Demosthenes.

DEmosthenes summus orator, Atheniensibus flagitantibus vt cósuleret obstitit, dicens, ὐ συντέταγμαι: id est, Non sum coactus in ordinem, Significans, se non seruire populi affectibus, sed suo arbitratu facere quod faciendum iudicasset. Eras. 4. apoph.

Idem.

Populus Atheniensium à Demosthene flagitabat, vt quendam accusaret: id cùm recusaret, cœpit populus in illum, vt solet vociferare. Tum surgens: Vos me, viri Athenienses consultorem habetis vel inuiti: calumniatorem autem non habebitis, etiam si velitis. Plut.

Themistocles.

In concione dixit, se reperisse consilium, quod summopere pertineret ad dignitatem Atheniensium: sed id eius esse generis, vt proferri non expediret. populus censuit, vt vni Aristidi indicaret: si is probaret, probaturos omnes. Cùm igitur Themistocles indicasset Aristidi, se de incendenda Græcorum nauali statione cogitare (sic enim fore vt Athenienses toti Græciæ dominarentur) Aristides ad populum progrediens, dixit Themistoclis consilio nihil esse vtilius, sed eorum nihil inhonestius. Hac audita voce, populus vetuit, ne super ea re in posterū verba faceret Themistocles. Hic certè populus quiddam philosophicum præstitit, repudians vtilitatem cum turpitudine coniunctam: simúlque declarauit, quanta sit spectatæ virtutis authoritas, qui non dubitarit Reip. fortunas vnius iudicio commitere. Plutarchus in Aristide.

Liuius Salinator.

In consilio primus rogatus sententiam, neminem fidelius dare posse cósilium dixit, quàm eum qui id alteri suaderet, quod ipse, si in eodē loco esset, facturus fuerit. Liu. l. 7. Decad. 4.

De consilio in melius mutato.

Diogenes.

PRobabat eos qui vxores ducturi non ducerent, qui nauigaturi non nauigarent: qui pueros alituri, non alerent: qui ad rempub. accessuri, non accederent: qui se ad conuiuendum præpotentibus componerent, nec tamen accederent. significans, ab his omnibus abstinendum: cóque prudentes videri, qui ad ea solicitati, tempestiue vertissent sentētiam: quòd semel aggressis, non sit integrum mutare cósilium, etiam si pœniteat instituti. Qui duxit vxorem, iam sui iuris non est: qui se mari commisit, ventorum arbitrio feratur oportet, qui semel accessit ad remp. scenæ seruiat oportet: & vt cupiat, tutum non est ad priuatam redire vitam. Laërt. lib. 6.

De consilio malo, ac consultori pessimo.

Lycurgus.

ROgatus aliquando, quam ob rem vetuisset frequenter aduersus eosdem expeditiones agere; Ne, inquit, dum

dum crebrò sese defendunt, bellandi peritiam vsu colligant. Vnde & Agesilaus grauiter accusatus est, quòd crebris in Bœotiã expeditionibus ac bellis. Thebanos Lacedæmoniorum hostes ad repugnandum induxisset. Nã cùm Antalcidas vidisset illum saucium, exprobrauit quòd Thebanos preliandi artem docuisset, cùm ante nec scirent bellare, nec vellent. Præclaram, inquit, doctrinæ tuæ mercedem habes, qui Thebanos nec animatos ad bellandũ, nec exercitatos, vel inuitos consuefeceris, docuerísque bellum gerere. Hoc stratagema latius etiam patet, videlicet ne sæpius cum iisdem litigemus aut contendamus, ne tandem assueti vel contemnant nos, vel superent. Plut. in Lacon.

De consiliariis regum ac principum.

Homulius.

Optare solebat potius malum principem, qui bonos haberet consiliarios ac amicos: quàm bonum, qui malos haberet, quibus rerum administrationem commiteret. Putabat enim facilius fore, vt à multis bonis vnus malus ad saniora duceretur, quã ab vno bono multi à militia auerterentur. Fulg. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Cùm à Troiano Romanorum imperatore audiuisset, Domitianum pessimum fuisse imperatorem, amicos tam optimos habuisse: atque illum magis odio fuisse, qui Rempublicam peioris vitæ hominibus commendasset: dixisse fertur, Melius erat vnum malum pati quàm multos. Multi enim mali non possunt ab vno, quamuis bono, vlla ratione superari. Ælius Lamprid. in Alexandro.

Marius Maximus.

Meliorem esse rempub. & propè tutiorem referebat, in qua princeps malus esset, quàm in qua amici principis praui existerent. Quandoquidem vnus malus possit à pluribus bonis corrigi, multi autem ab vno nequaquam. Cuspinianus in Consulibus.

Fridericus Cæsar.

Consiliariis suis in curiam vocatis, Vtinam, inquit, consiliarij mei in palatij vestibulo duas res deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & mihi etiam inter consilia diiudicare facillimum esset. Interrogatus autem, quænam res illæ essent, Simulatio, & dissimulatio, respõdit. Docuit autem, principes commodis publicis rectè consulere posse, propter consiliariorum priuatos affectus. Æneas Syluius lib. 3. comment. de reb. gest. Alphon. regis.

Idem.

Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem adhuc puerum, cùm educaret, sanguine sibi coniunctum, non defuerunt ex consiliariis, qui puerum clam perdendum Cæsari persuaderent, cuius mors opes maximas, plurimáque regna allatura esset. At imperator Quî fit (inquit) quòd me diuitem potius quàm pium erga meos esse cupitis? Ego sanè diuitias non ita amo, vt impiis consiliis persuasus, propter eas indignum facinus perpetrare velim. Quo dicto docere voluit, consilium pessimum, cúmque crudelitate coniunctum, à principibus reiiciendum esse: nihílque consiliariorum persuasione faciendum, quod principis maiestatem lædere, eiúsque nomen bonúmque famam obscurare apud subditos possit. Æneas Syl. lib. 3. commen. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus

Cùm senex quidam, & natura &

ætate audacior, ex patrum numero, eum argueret, quòd contra patrum ferè omnes ſententias bellum capeſſeret: Reſpondit, Regum conſiliarios vt reges eſſe, aut regum animos habere oportere. Plurima enim interdum conſiliariis & priuatis conuenire, quæ regem non decerent. Sic pecuniam cudere Parmenoni licuit, Alexandro verò non licuit. Anton. Panor. lib. 1. de reb. Alphon. & Æn. Syluius de eius dictis.

Idem.

Interrogatus, quib. conſiliariis maximè delectaretur? Libris reſpondit: à quibus ſine metu, ſine gratia, quæ noſſe cuperet, fideliter audiret. Panorm. lib. 3. de rebus geſtis. Alpoh.

Idem.

Perabſurdum ſibi videri dicebat, reges ab aliis regi, & duces ab aliis duci. Notauit autem principes & magnates, qui quum imperij & principatus titulos ſibi vendicent, alieno tamen conſilio regantur, etiam nolentes. quo fit, vt ſæpenumero cum magno reipublicæ incommodo alienis oculis videant, alienis auribus audiant, alienis linguis loquantur. Et ſic nihil minus ſint quàm imperatores, qui à conſiliariorũ arbitrio ita pendent, vt planè horum ſint mancipia. Panor. lib. 3. de rebus geſtis Alphon.

Idem.

Cathalanis optimum factu fore cenſentibus, ſi Alphonſo adhuc adoleſcentulo ſeptem viri ad gubernandas reſpublicas adiungerentur, qui Deum timerent, iuſtitiam colerent, cupiditates tenerent ſub freno, neque donis, neque muneribus tangerentur: Alphonſum laudaſſe conſilium, atque ita reſpondiſſe ferunt: Si horum non dico ſeptem, ſed vnum tantùm dederitis, continuò illi & regimen & regnum ipſe facilè conceſſero. Pulchrè autem innuit, paucos bonos regum eſſe conſiliarios. Ibid.

De conſolatione.

Amaſis.

AD quendam filio priuatum dixit: Si non triſtatus es, cum nondum eſſet in mundo, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius eſt, ſcilicet in hac vita. Stob.

Socrates.

*Iis qui res aduerſas & amicorum mortem ægrè ferebant dicere ſolebat, Aleæ ludo ſimilem eſſe vitam, & quicquid euenit, veluti quandam teſſeram diſponere oportere. Nec enim (inquiebat) denuo iacere licet, neque teſſeram aliter ponere. Idem.

Diogenes.

Antiſthenem morbo decumbentem inuiſens dixit, Nunquid amico eſt opus? Significans, in rebus afflictis potiſſimum fidis amicis vtendum, qui vel re opitulentur, vel conſolando moleſtiam mitigent. Laer. lib. 6. apoph.

Idem.

Dicere ſolitus eſt, ſæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id eſt, ſermonem quàm laqueum. Qui deſponderunt animum, ad laqueum confugiunt: cùm ad conſolatorium ſermonem potius ſit confugiendum, nam animo ægrotanti medicus eſt oratio. Laert. lib. ſexto.

Demetrius Phalerius.

Quum apud Thebanos exul, inglorius & humilis viueret, & intellexiſſet, Cratem philoſophum ſe viſendi gratia aduentaſſe, ad ſe vocauit, quem vt de fortiter & moderatè ferendo exilio diſputantem audiuiſſet: Malè ſit, inquit, omnibus negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoſcere

ſcere. Oſtendit hoc dicto, multum ægritudinis ex philoſophi diſputatione ablatum eſſe. Laert. lib. 5. cap. 4.

De conſtantia.

Zeno.

Dicere ſolebat, facilius eſſe vtrem inflatum mergere, quàm quemuis probum virum inuitum ad aliquid agendum cogere. Nam inuictus animus rationis rectæ placitis confirmatus, cedit nemini. Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Anaxarchus.

Cùm à Nicocreonte Cypri tyranno in ſaxo concauo tunderetur, philoſophus animo infractus: Tunde tunde Anaxarchi vaſculum, ait, Anaxarchi conſtantiam non teris. Bruſon. libr. 2. cap. 1. ex Plut.

Xantippe.

De Socrate marito prædicare ſolebat, quòd ſemper vidiſſet illum eodem vultu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum verè conſtantis animi: cum alij domo egreſſi, ſi quid acciderit triſte, redeant turbidi: ſi quid læti, geſtientes. Eraſm. lib. 8. apoph.

Philoxenus.

Quum Dionyſij tyranni poëmata, vtpote indocta, vna litura excluderet, in lapidicinas detruſus eſt: ſed inde amicorum precibus reuocatus, vbi denuum Dionyſium ſua carmina recitantem audiuit, ſurrexit, & rogatus à Dionyſio, quid ita feciſſet, conſtantiſſimè reſpondit; Satius ſuauiúſque eſſe in lapidicinis vitam agere, quàm eius audire poëmata. Bruſonius lib. 2. cap. 1. ex Plutarch.

Theodorus.

Lyſimacho Macedoni mortem crudeliſſimam minitanti, reſpondiſſe fertur: Minitare hæc purpuratis tuis: Theodori quidem nihil intereſt, humíne an ſublimè in cruce putreſcat. Cicero lib. 1. Tuſc. quæſtion. Bruſon. lib. 2. cap. 1.

Ariſtides.

Quum ſe vnam è filiabus Dionyſio tyranno matrimonio copulaſſe indoleret, dixiſſétque, ſe potius mortẽ filiæ imprecari, quàm à tyranno eam detineri: re intellecta Dionyſius, illum morti deſtinat. Sed interrogatus ab illo, num de filiæ collocatione, quemadmodum prius, ita nunc ſentiret? Reſpõdit rerum à ſe geſtarum mœſtitia affici quidem, dictorum autem nulla pœnitententia detineri. Bruſ. l. 2. c. 1.

Pelopidas.

Ab Alexandro Phæreo captus, tyranno nũtiauit, abſurdum eſſe, miſeros ciues (Phæreos autẽ intelligebat) inſontes occidi, quotidie, ſibi autem ſoli parci: quem ſi ſeruet, cognoſcat vlturum. Admirans igitur Alexander conſtantiam capti, Quid, inquit, mortem accelerat Pelopidas? Tu autem diis inuiſus, inquit ille, perquàm celeriter optes. Bruſ. l. 2. c. 1. ex Plutar.

Agis.

Quum in carcere rogaretur ab Ephoro, num pœniteret eorum quę geſſiſſet? impauidè reſpõdit: Se nulla tangi pœnitentia conſilij cum prudentia honeſtóq; coniuncti: tametſi non ignoraret, ſe mortem præmij loco relaturum: ſciens ipſam virtutem abundè magnum eſſe ſui præmium, quicunque ſequatur euentus. Plut. & Bruſ. 2. 1.

Socrates.

* Solitus eſt dicere, vt ſtatua in ſua baſi, virum virtutis ſtudioſum bono propoſito nixum, immotum eſſe debere. Stob. ſer. 1.

Idem.

* Morti adiudicatus propter philoſophiæ ſinceram profeſſionem, ad iudices conuerſus ait, Equidẽ vos omnes

singulari quadam beneuolentia complector: parendū tamen & potius duco Deo immortali quàm vobis. Itaq; quādiu & spirabo, & potero, nunquā philosophiæ curam abiiciam, nec vestri admonendi, moréque ac modo meo adhortandi ad virtutem, quencunque fuero ex vobis nactus. Plato in Apol.

Diogenes.

* Cuidam monenti vt iam senex quiesceret à laboribus: Quid, inquit, si in stadio currerem, vtrum oporteret iam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? Rectè sensit, virtutis studium hoc magis & constanter intendendum, quo minus superest vitæ: quod turpe sit, tum ab honesto instituto refrigescere. Laert. lib. 6.

Eteocles.

Antipater quum à Lacedæmoniis obsides quinquaginta peteret, Eteocles Ephorus, vir omnium constantissimus, respondit, se pueros quidem non daturum, ne paterna priuati educatione malis moribus imbuerentur, qua carentes, ne ciues quidem essent: sed senes mulieresque, duplo, si velit, plures daturum. Ille verò cùm multo grauius, nisi obsides acciperet, minitaretur, respondit Eteocles: Non curamus minas, nam si grauiora morte nobis imperas, facilius moriemur. Brus. lib. 2. cap. 1. ex Plut.

Manlius.

Quum oblatum à Quiritibus consulatum aduersæ oculorum valetudinis excusatione denegaret, instantibus cunctis, immobili animo ac vultu: Alium (inquit) Quirites quærite, ad quem hunc transferatis honorem: nam ego vestros mores nec ferre possum, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Liuius lib. 6. Decad. 1. Valerius Maximus libro 6. capite 4. Plinius Iunior de Viris illustribus, capite 28.

Cyanienses.

Decius Brutus, Marci Bruti patruelis, quum contra Antonium in Hispaniam exercitum duxisset, totámque Lusitaniam subegisset, excepta Cyania vrbe, quæ magna constantia arma retinebat, redemptioné tentauit. Sed ciues vrbis omnes vno ore Bruti legatis constantissimè responderunt, se à parentibus ferrum bellicáque instrumenta accepisse, quibus vrbem tuerentur: non aurum, vel quicquam aliud, quo libertatem ab aliis emerent. Brus. lib. 2. cap. 1.

Cato Vticensis.

Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret: respondit, Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victum nec captum esse, qui se per omnem vitam inuictum præstitisset, ac Cæsarem honestate iustitiáque longè superasset. Cæsarem potius victum captúmque esse, qui bellum, quod diu negasset se moliri aduersus patriam, nunc id egisse conuictus esset. Proinde pro se Cæsarem orarent, qui vellet, pro Catone neminem orare debere. Plut. in Cat.

Idem.

Quum in domo Drusi auunculi, tribuni tunc plebis, educaretur, ad eúmque Drusum Latini de ciuitate impetranda conuenissent: à Q. Popedio Latinorum principe rogatus, vt socios apud auunculum adiuuaret constanti vultu, Non facturum se, respondit. Iterum deinde sępiúsque interpellatus, in proposito, vultu eodem, perstitit. Tunc Popedius, in excelsam ædium partem eleuatum, abiecturum se eum inde, nisi precibus obtemperaret, minatus est. Nec hac re Cato puer ab incepto moueri potuit. Expressa est igitur illa vox hominum: Gratulemur Latini nobis hunc esse tam paruum, quo senatore, no

ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Plut.in Catone, vbi Pompeium Sylonem,non Popedium vocat. Brus.lib.2. cap.1.ex.Plut.

C.Meuius.

Augusti centurio, captus, & ad Antonium perductus, quum interrogaretur, Quid de se statui iuberet? Iugulari me, inquit, iube: quia non salutis beneficio, nec mortis supplicio adduci possum, vt aut Cæsaris miles esse desinam, aut tuus esse incipiam. Brus.lib.2. cap.1.ex hist.Rom.

T.Vespasianus.

Cùm deprehendisset eos qui in ipsum conspirauerant, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit: ac peritis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterũ alteri commisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Verùm his perculsis: Videtísne (inquit) principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe? Eras.lib.8.apoph.

Ludouicus Bauarus.

Ludouicum seniorẽ Bauariæ ducem Stephani ducis filium, cùm captiuum haberet Albertus Marchio Brandemburgensis, non pauca ab eo petiit, quæ cùm ille negasset, tradere eum in manus duri & inimicissimi sibi principis minabatur. Tum Ludouicus, Quæ poteris ex me, inquit, libero impetrare, eam modò ex capto petito. Si quid amplius voles, corpus meũ in tua potestate, animum mihi, non tibi obnoxium inuenies. Æn.Syl.lib.3.comment. in res gestas Alphonsi.

Huc refer apoph.de Perseuerantia.

De constantia in re turpi.

Agesilaus.

QVum audisset maleficum quendam hominem, ac scelerosum, summa constantia se in omnibus tormentis opposuisse, ac forti animo dolorem omnẽ pertulisse: Quàm miser, inquit, homo est, qui constantiam in res tam flagitiosas ac turpes collocat? Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam esse: quam si ad res honestas tulisset, magno vsui poterat esse Reip. Plut.in Lacon.Eras.lib.1.

De consuetudine.

Antisthenes.

DIcere solebat, omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quia per se mala sint, sed quia peregrina. At sapienti nihil peregrinum esse debet, nisi quòd cum vitio coniunctum, neque enim ideo temulentia detestanda, quod alicubi non fit in vsu, sed quòd per se turpis. Nunc ex vsu regionum de rebus iudicat populus. Laert.libri 6. capite primo.

Polyænus.

* Consuetudinem dicebat initium exiguum capere, neglectam autem vires maximas sumere. Anton. & Max. serm.de consuet.

Chrysostomus.

Dicebat, Nihil tam firmum est in rebus humanis, quàm veteris consuetudinis tyrannis: Item, Ethnici, consuetudinem alteram naturam esse dixerunt. Item, Mirè efficax, est consuetudo ad se retinendam, quæ non patitur vt ad pristinum virtutis habitum aliquis reuertatur. Ibidem.

Philo.

* Non rus (inquiebat) improbos, non vrbs bonos efficit: sed similium congressus & consuetudo. Antonius serm.22.

Vide apoph.de Assuetudine.

De

De consuetudine loquendi.

M. Pomponius Marcellus.

CVm ex oratione Tiberij Cæsaris quiddam reprehendisset, contrà affirmante Atteio Capitone id esse Latinum, & si non esset, futurum certè: Iam inde, inquit, mentitur Capito. Tu enim Cæsar ciuitatem dare potes hominibus, verbis non potes. Hominibus datur ciuitas, quo recipiuntur in ius ciuium, verbis datur ciuitas, qui recipiuntur in consuetudinem sermonis Romani. Quemadmodum multæ voces non Græcæ tantùm, sed & Britannicæ, & Gallicæ, & Persicæ ciuitate Romana donatæ sunt. Id publicus vsus potest, Cæsar non potest. Eras. 8. apoph.

De contentione.

Democritus.

* OMnem contentionẽ imprudentem esse dicebat: dum enim hostem quo pacto lædat respicit, propriam negligit vtilitatem. Stob. ser. 20.

Epictetus.

* Contendere, inquiebat, cùm vbique indecorum est, tum inter pocula maximè. Nam neque ebrius aliquis docere sobrium potest, neque sobrius ab ebrio persuaderi. Vbicunque igitur non adfuerit sobrietas, tandem nequicquam te contendisse apparebit. In enchiridio.

Anonymus.

* Contendere intempestiue cum amicis, & in disputationibus, prudens cauebo: ne contra quàm sentio, studio vincendi, contentionem foueam amplexusque: ne quando cum iactura veritatis, etiam secus quàm ipse credo, falsa argumentatione contra disputantes decipiam, aut saltem ad contendendum extimulet. Stob. serm. 2.

Eusebius philosophus.

* Dicebat homines multa potius scire videri cupere, quàm vera dicere studio teneri: Proinde multos dũ contrarias veteribus opiniones probant, veri cognitionẽ de rebus maximè necessariis dubiam efficere. Stob. ser. 4.

Idem.

* Multi homines, inquit, disputando de rebus, haud secus quàm animantia bruta pugnando, solam sibi victoriam proponunt: ac veritatis amore & studio relicto, nihil præter suam vtilitatem curant. Eodem serm.

Idem.

* Gratæ sunt (dicebat) contentiones hominibus, & contradicendo quacunque re proposita vincendi desiderium præter omnem rationem inexplebile. Itaq; multi intempestiuè, præter decorum, in rebus grauissimis, in quibus deteriorem sententiã superare non conuenit, victoriam Cadmeam, vt dici meretur, auferunt. Stob. Ibid.

De contemptu & irrisione.

Diogenes.

QVidam gloriosum titulum inscripserat ædibus suis, Iouis filius Callinicus Hercules hîc habitat ne quid introeat mali. Diogenes ex inscriptione stultitiã hominis deprehendens, adiecit μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία: id est, Post bellum auxilium. indicans, seram esse malorum omnium deprecationem, postquam talis immigrasset. Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος, malorum depulsor. Eum oportuit in ædes immigrare, priusquam immigrasset dominus ædium, qui ipse erat magnum malum. Laert. lib. 6.

Hannibal.

Hannibal.

Cùm adesset dies quo primam pensionem exigebant à Pœnis Romani, totus populus ad tributi mentionem ingemuit: at Hannibal interim effusè risit. Ea de re increpatus ab Hasdrubale Hedo, negauit eum risum fuisse gaudentis, sed aliorum seras & inanes lachrymas deridentis, quæ nunc in leuiore malo manerent, cùm antea potius manare debuerint, quo tempore Romani classes, arma & amplissimarũ victoriarũ spolia Pœnis detraherent, ac leges victis imponerent. Plut.

Nero.

Cùm desperatis rebus iam mortem sibi ipsi inferret, destitutus omni auxilio: ingressus ad eum Centurio, semianimem reperit, itaque penula ad vulnus apposita, simulans se venisse in auxilium, nihil aliud respondit quam, Sero: & Hæc est fides. Sermo ambiguus est: potest enim intelligi, Serò venisse, qui iam ad morientem venerat: & serò venit, qui in hoc venit vt viuum attraheret. Item, hæc est fides, potest esse expostulantis de fide amicorum. At Nero sensit, se nihil illius verbis credere, eiúsque rei argumentum esse vulnus in iugulo lethale. Suetonius & Erasm.

De continentia.

Pythagoras.

Dicebat, nihil egregium comparari, quod non cõtinentię labor pręcederet. Stob. serm. de continentia.

Idem.

* Admonebat, Ne sæpe homo ab homine: hoc ænigmate, frequente venereorum vsu interdicens. Eod. serm.

Idem.

* Iubebat vt vnusquisque continentiam sibi tanquam robur ingens opésque pararet. Eod. serm.

Apollonius.

* Commendabat frugalitatem & continentiam: non quod (inquit) tanti res viles ac minimè sumptuosas faciamus, sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Ibid.

Socrates.

* In festo quodam Athenis, ostentandi causa, Alcibiades multa dona Socrati transmisit. Admirata Xanthippe donorum magnificentiam, maritum vt acciperet, rogauit. Ad quam ille: Imò detrectando munera, cum ambitiosa, inquit, viri ambitione certabimus. Tanta fuit huius viri continentia. Eod. serm.

Idem.

* Rogatus, quònam à cæteris hominibus differret, respondit: Alij quidem viuunt, vt edant: ego edo, vt viuam. Eod. serm.

Idem.

* Interrogatus, quo quis pacto opulentus euaderet? Si continens inquit, & cupiditatum fuerit inops. Eod. ser.

Democritus.

* Dicebat bene cõpositum esse animum, qui de rebus absentibus non tristatur, præsentibus autẽ lætatur. Ibid.

Pericles.

Collegam sortitus Sophoclem poetam, cùm simul nauigarent, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit ille, ô Sophocles, prętorem non modò manus, sed & linguam habere continentem. Plut. in apoph.

Zeno.

Zeno simul & Cleanthes assidebant Chæremondæ, cúmque sentiret affectum amoris, surrexit. Hoc admirante Cleanthe: Etiam à bonis, inquit, medicis audio, aduersus inflationes optimum esse remedium quietem. Subduxit se vir integerrimus imminente periculo. Laert. lib. 6. cap. 1.

Anacharsis.

Anacharsis.

Statuis atque imaginibus suis inscribi iussit, linguæ, ventri, & pudendis tẽperandum. Quòd maximorum malorum causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laert. lib. 1. cap. 9.

Isæus sophista.

A quodam, qui formosissimam ostendebat mulierem, interrogatus, Num formosa videtur πέπαυμαι, inquit ὀφθαλμιῶν: id est, desij laborare ab oculis. Philost. in sophist.

Archidamus.

Ei cùm quis promisisset suauissimum vini genus: Quorsum, inquit, opus est: quandoquidem quo melius est, eo plus absumeretur: & quæ fortes decent viros, ea reddent inutiliora. O verè masculum animum, & omnium deliciarum contemptorem. Plu. in Lacon.

Agesilaus.

Admonitus vt aliquid de vitæ rigore remitteret, quòd (quæ vitæ est volubilitas) euenire posset, vt tempus ipsum exigeret aliam viuendi rationem: At ego, inquit, me consuefacio, vt quæcunque inciderit fortunæ mutatio, ne quęram ipse mutationem. Mira animi continentia, qui nec in austeriore vita delicias requireret: nec inter delicias agens, ab illis corrumpi posset. Plut. in apoph. Lac. & Eras. lib. 1. apoph.

Idem.

Quodam die cùm castra tumultuosius essent mouenda, adolescentem, cuius amore tenebatur, relinquebat ægrotum, cúmque is in blandis precibus & lachrymis illum remorari conaretur, versus ad suos, Quàm difficile est (inquit) simul & misereri & sapere: malens sequi quod id temporis expediebat, quàm quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus cæteris præcellebat Agesilaus. Plut. in Lac.

Alcamenes.

Cùm quidam Alcameni Telecri filio obiecisset, cur tam sordidè viueret, cũ tamen amplas possideret opes? Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. Significans, perniciosas esse opes, nisi adsit animus ipsis superior. Plut. in Lacon.

Alexander.

Inuitatus, vt Darij filias inuiseret (prædicabantur enim puellæ admirabili esse forma) noluit ire dicens: Sibi non committendum, vt cùm viros vicisset, à mulieribus vinceretur. Erasm. lib. 8. apoph. Max. ser. 3.

Idem.

Apud Antipatrum cœnans formosa psaltria inducta, Alexander aspectu motus in illã exarsit. Mox rogauit Antipatrũ, nunquid ipse mulieris amore teneretur? Illo confitente, O scelleste, inquit, non tu protinus abduces è cõuiuio mulierem? Quantum ille animus aberat à constupranda aliena vxore, qui tantopere sibi metuit ab amica hospitis! Plut. in apoph.

Idem.

Cùm Cassander Pythonẽ Euij tibicinis amasium per vim osculari vellet, ídque Euium ægrè ferentem sensisset Alexãder, iratus exiliit in Cassandrũ, clamans: Itáne per nos ne amare quidem quicquam licebit? Nõn satis erat regi, si seipsum præstaret cõtinentem, nisi & præfectos haberet sui similes. Quãdo autem passus fuisset à suis per vim constuprari filiam aut vxorem honesti ciuis, qui tibicini suos amores etiam ab osculo voluit esse inuiolatos? Denique quòd duces peccarent, arbitratus est ad se pertinere. Plut. in apop.

Idem.

Cùm in Illyricos peruenisset, ac in Iouis ara animaduertisset mulierem forma præstantem, pulchritudinem admi-

admiratus, diu spectauit, cumque Hephæstion diceret, Æquum esse vt ipse amatam caperet: An non, inquit, hoc indignissimum esset, vt qui in aliorum incontinentiam animaduertere velimus, ipsi incontinentiæ seruire ab exteris deprehendamur? Max.ser.3.

Menedamus.

Adolescente quodam dicente, magnum esse si quisque concupiscat assequeretur: Multò, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Max.ser.3.

Basilius.

* Verè cōtinens est, (inquit) qui omni perturbatione superior est, & nullū voluptatis irritamentum admittit: sed animo sobrio & nusquam cedente ad omnem fruitionem noxiam afficitur. Anton.serm.de ieiunio & continentia.

Philo.

* Continentiæ (inquit) proprium est sanitas & robur: incontinentię autem imbecillitas & ægritudo morti vicina. Eod.serm.

Vide apoph. de Castitate, Ieiunio, Temperantia: & suprà de Abstinentia. Item apoph. de vitiis quæ his virtutibus opponuntur.

De contumacia.

Plato.

Dionem, ob formam & rerum gestarum magnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus, admonuit, caueret metuerétque contumaciam, cui comes esset solitudo. Insolenter enim vtentem rebus prosperis, amici destituunt. Laert.3.

De contumelia.

Diogenes.

* Caluo cuidam contumeliis eum afficiente respondit. Tibi contumeliam non dico, sed capillos tuos laudo quod malam effugerint caluam. Ant.& Max.ser.de vituper.

Aristippus.

Contumelia à quodam affectus secedebat: maledico autem persequente, ac dicente, fugis? Etiam, inquit: nam tu malè dicendi potestatem habes, ego verò non audiendi. Eod.ser.

Spartani.

Chij quondam Spartæ peregrinantes, à cœna vomuerant in Ephororum curia: dein etiam in sedes, in quibus sedere solebant Ephori, ventris onus deiecerant. Ac primum quidem acris inquisitio facta est, quínam hoc designassent, ne fortè ciues essent. Vt verò compertum est fuisse Chios, edixerunt, se Chiis permittere, vt agerent intemperantius. Excellentium virorū est negligere contumeliam, quæ à palam improbis proficiscitur, à quibus etiam laudari turpe est. Plut.in Lac.

Scipio Aemelianus.

Apud Numantiam iratus C.Metello, dixit: si quintum pareret mater eius asinum fuisse parituram. Tarditatē mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Erasm. lib.6.apoph.

De conuictu & conuersatione.

Diogenes.

Adolescenti formoso ad conuiuium eunti: Deterior, inquit, redibis. Reuersus verò à conuiuio adolescens, cùm Diogeni dixisset: Iui, nec redij deterior: inquit, Deterior igitur. indicans, fieri non posse, vt adolescens ex conuictu improborum non fiat deterior. Laert.lib.6.

Epictetus.

Hominem, cum quo conuersamur,

tribus modis considerandum esse suadebat: nempe vt præstantiorem nobis, aut inferiorem aut æqualem. Præstantiori quidem auscultare & obtemparare conuenit, minorem modestè persuadere, æquali autem consentire. Et hoc sanè modo in conuersatione hominum nunquam in contentionem incides. Stob. ser. 3. de Temperantia.

Agesilaus.

Argiuo cuidam dicenti, Lacedemonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerent à maiorũ legibus & institutis: At vos, inquit, cùm Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuum. Nam hoc dicens, magis suam gentẽ vituperauit, quàm Lacedæmoniorum: simul indicauit, quantoperè referat inter quos viuas. Plut. in Laconicis apoph.

Hippocradites.

Ei quum aliquando fuisset obuius adolescens, quem amator sequebatur, erubescenti adolescentulo: Cum his inquit oportet ambulare, cum quibus conspectus non mutes colorem. Docuit, ex improbis conuictoribus nihil capi fructus nisi probrum & ignominiam. Plut. in Lacon. apoph.

Iulia Augusti.

In spectaculo gradiatorum conuerterant in se populi oculos Liuia & Iulia, comitatus dissimilitudine. Liuiam cingebant viri graues. Iuliam iuuenes luxuriosi comitabantur. Pater itaque Augustus Iuliam admonuit scripto, videret quantum inter duas principes fœminas interesset? Illa rescripsit: Et hi mecum senes fient. Hoc commodè interpretanti, lepidè: incommodè procaciter dictum videri potest. Eras. li. 4. apoph. ex Sueton.

S. Ioannes Apostolus.

Ioannes Apostolus & discipulus Iesu Christi, lauandi gratia balneum ingressus, cùm vidisset ibi Cerinthum, continuò exiliens, non lotus discessit, dicens: Fugiamus hinc, ne & ipsæ balneæ corruant, in quibus Cerinthus lauatur. Quo dicto, & ipso etiam facto ostendit, malorum consortium vbique esse fugiendum. erat enim Cerinthus, vt non solùm simpliciter malus, sed apertus veritatis atq; omnium piorũ hostis. Euseb. lib. 4 Eccles. hist. cap. 4.

De eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Antisthenes.

Cuidam opprobranti, quòd interdum cum improbis haberet consuetudinem: & medici, inquit cum ægrotis versantur: nec tamen ægrotant ipsi. Sentiens, philosophum ideo versari cum improbis, vt eos reddat meliores. Laert. lib. 6. cap. 1.

Romulus.

Ei crimine vertebatur, quòd cùm improbis versaretur: Et medici, inquit, cum ægrotis, non tamen morbo inficiuntur. Max. ser. 6.

Demosthenes.

Accusatus, quòd improborum vteretur contubernio: Optimus, inquit, is est medicus, qui sanos relinquit & bene habentes: ægrotos & penitus deploratos suscipit curandos. Stobæus & Max. serm. 6.

De conuiuiis.

Diogenes.

Adolescenti formoso ad conuiuium eunti: Deterior, inquit redibis. Reuersus à conuiuio adolescens, quum Diogeni dixisset, Iul, nec redij deterior: inquit, χείρων μὲν. i. deterior igitur

igitur: indicans fieri non posse, quin adolescens è luxurioso temulentóque conuiuio redeat deterior. Laert.lib.6.

Idem.

Rogatus, quánam hora prandere oporteret? si diues, inquit, est, quando vult: si pauper, quum potest. Laert. in eius vita. Bruſ.lib.2.cap.14.

Idem.

Inuitatas apud Platonem, oleas ex omni apparatu tantum gustantem: Quid, inquit, sapiens vir in Siciliã huiusmodi mensarum gratia profectus, appositis modò non frueris? Ibid.

Athenodorus.

Dicebat, ne ad cœnam quidem se iturum ad eum, qui sibi per hoc debiturus sit. Bruſ.lib.2.cap.14.

Zeno.

Rogatus cur in conuiuio tam hilaris esset, qui alioqui seuerior videbatur: vrbanissimè respondit, Lupini (inquit) quam sint amari, perfusi tamen aqua dulcescunt. Bruſ.lib.cap.2.ex Plut.

Aristarchus.

Vocatus ad cœnam, non prius venturum se pollicitus est, quàm nomenclaturam eorum, qui simul vocati erãt didicisset. Dicebat.n. Cui nauigandum est, aut in expeditione militandum, contubernium vtcunq; ferat commorantium necesse est: cæterùm citra delectum sese potatorum turbæ immiscere, hominis est imprudentis, & parum cordati. Stob.

Aristides.

Semper suo vnius præsidio fretus Rempub. administrabat, à sodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorum potentia, quæ ad iniuriam aliis inferendam adderet animum. Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non ob aliud vitabat amicitias, quàm ne per illas adigeretur ad aliquid faciendum, quod iustum non esset, aut cogeretur abstinere ab eo quod iudicasset Reipub. conducere. Nunc mundus vndique plenus est sodalitatibus, sed titulus plausibilius, ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortasse dedisse nomen expedit viris insigni virtute præditis, eò quòd maior pars, quæ ferè deterior est, sæpe cogit facere quod nolent, aut absistere ab eo quod erat factu optimum. Eraſ.

Paulus Aemilius.

Cùm deuicto Perseo epulum exhiberet victoriale, admirantibus Græcis, quòd in magno splendidóque apparatu curiosus esset dicere solebat, Eiusdem esse animi, & aciem & conuiuium bene struere: Illam quidem, vt formidolosus hostibus: hoc, vt amicis gratus esset. Plutar. in Rom. apoph. & Bruſ.lib.2.cap.2.

Sertorius.

Admonere solebat suos, ne quid in cõuiuio præter decorum vel fieret, vel diceretur: præsertim, à iurgiis & obscœnitate tẽperaretur. Nec ipse quicquam tale sustinebat vel audire, vel videre. Plut.

De conuitiis.

Demosthenes.

A Quodam conuitiis lacessitus, Comittor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit, inferior est: & qui vicerit, victus est. Eraſ. Rot.lib.4. apoph.

Chrysippus.

* A quodam improbo multis affectus conuitiis: Optimè, inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ in te sunt prætereris. Ant.& Max.ser.de vitup.

Idem.

* Audiens quosdam ipsi conuitiari & obloqui: atqui ego, inquit, Sic vitam degam, vt illis nemo sit crediturus. Eod. serm.

Cleobulus,

Cleobulus.

* Dicebat conuitiorum reprehensionem illos non attingere, qui secundum virtutem viuunt. ibid.

Plato.

* Quum reprehenderis conuitiosè, inquit, vide num quid à te conuitio dignum designatum sit: si nihil tale actum est, fumum esse illud conuitium existimato. Ant. ser. de obloquut.

Anonymus.

* Sapienti cuidam quum aliquis diceret, me præsente tibi à certo quodã conuitium factum est: tum ille, Nisi tu, inquit, libenter audiuisses, nunquam ille mihi esset conuiciatus. Eodem serm.

Scopelianus.

Eos qui conuiciis agerent, existimantes sese hoc pacto declarare animi magnitudinem, aniculas appellare solebat, non tantùm ebrias, sed & rabidas. Philostratus.

Idem.

Psaltæ cuidã molestius obstrepenti, ψάλλ' ἐς κόρακας dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας abi ad coruos: ludens vnius literę mutatione. Athenæus apud Erasm. lib. 6. apoph.

Demades.

Tibiis similes esse dicebat Athenienses, quòd adempta lingua nihil residuæ rationis haberent. Stob. serm. de Imprudentia.

Anonyma.

Philippus Macedonum rex, cùm iudicaret vino madidus, & perperam sententiam contra mulierem tulisset: illa intelligens errorem esse vini, non regis: Prouoco, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Eras. lib. 8. apoph.

Philippus.

Athenienses comparabat statuis quibusdam, quæ nihil aliud quàm os haberent, & magna pudenda. Stob. serm. de Imprudentia.

Idem.

* Eum conuitiis afficiebat quidam effreni lingua præditus: cúmque amici hortarentur vt conuitiatorem persequeretur: Absit, inquit ille ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaceat maledicta. Anton. serm. de contumelia.

Idem.

* Dicebat se suis conuitiatoribus gratiam habere, quòd ab iis melior redderetur. Ego enim inquit, Studeo illos mendacij conuincere, si quid improbè fecerint, muto consilium, & pœnitentiã factum emendo. Ibid.

Diogenes.

* Cuidam conuitiatori, At nec mihi (inquit) credit quisquam te laudanti, nec tibi me vituperanti. Ibid.

Cicero.

Cùm Pompeius, Gallum quendam, qui ad se à Cæsare transfugerat, ciuitate Romana donasset: O hominem (inquit Cicero) bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, cùm nostram nobis non possit reddere. Plut.

Idem.

Adolescens quidam accusatus, quòd patrem placenta venenata sustulisset, cùm stomachabundus minaretur se probris laceraturum Ciceronem: Hoc, inquit ille, malim quàm placentam, ancipiti dicto parriciduum illi obiiciens. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

C. Memmius.

Cùm accusaret Bestiam reum, cui patronus erat Scaurus, ac fortè funus quoddam duceretur: Vide (inquit) Scaure, mortuus rapitur, si potes esse possessor. notans Scaurum, qui malè audiebat, quod Phrygionis Pompeij bona sine testamento possideret. Eras. 6. apoph.

Huc refer apoph. de Detrectatione, Liberè dictis, Maledicentia, &c.

De

De conuiciis in ipsum authorem retortis.

Anacharsis.

EXprobranti cuidam Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Laer. lib. 1. cap. 6.

Diogenes.

Aristippus philosophus, & Socratis discipulus, cùm vidisset Diogenem olera lauantem, accessit: Si Diogenes, inquiens, sciret vti regibus, non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus oleribus, non esset canis regius: hoc est, non adularetur Dionysio regi, vt cibum ex aula eius caperet. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Diogenem quidam amentem vocabat, cui ille: Amens quidem non sum, non tamen eandem quam vos mentē habeo. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Cuidam probri gratia obiicienti egestatem, quum ipse esset homo scelerosissimus: Ob rerum egestatem, inquit, neminem vidi torqueri, ob malitiam autem quàm plurimos. Eras. li. 3. apoph. in fine.

Idem.

Platone de quibusdam disserente, Diogenes præsens, non attentè animaduertebat. Quamobrem indignatione commotus Plato: Quin, inquit, diligenter sermones meos auscultas, canis? Qui nihil perturbatus: At ego, inquit, nunquam eò sum reuersus, vnde veni, quod canes solent. Obscurè taxans ipsius in Siciliam profectionē. Ælian. lib. 14. de Varia hist.

Idem.

Quidam ei obiiciebat, quòd olim falsam monetam signasset: Fateor, inquit Diogenes, fuisse tempus quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu profectò futurus es nunquam. Laert. lib. 6.

Idem.

Philosophi vulgò hoc nomine malè audiebant, quòd deos aut non crederent esse, aut contemnerent. Hoc innuens Lysias, interrogabat Diogenem crederétne esse deos? Cui Diogenes: Quî conuenit, inquit, vt non credam, quum persuasum habeam, te diis inuisum esse? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non respondit ad quæstionem, sed in contumeliosè interrogātem retorsit sermonem. Laertius lib. 6.

Socrates.

Acriùs obiurganti familiarē quempiam in conuiuio, Plato dixit, Nónne satius erat hæc illi dixisse seorsum: Cui Socrates: Et an non tu quoque rectiùs fecisses, si hæc mihi seorsum dixisses? Eras. lib. 3. apoph. ex Plut.

Plato.

* Quidam ei retulit esse nonnullos, qui ipsum conuitiis & maledictis insectarentur. At ego, inquit, ita mores componam, vt illis fides nulla habeatur. Anton. serm. de contumelia.

Demosthenes.

Pytheas Demostheni obiecit, quòd ipsius enthymemata lucernā olerent: significans illum non nisi de scripto, & ad lucernā elucubrata dicere. Quod dictum ita retorsit Demosthenes, vt diceret, Non eodem pretio sibi & illi constare lucernam. notans, quòd ille nocturnis conuiuiis indulgeret, plus impendens luxui, quàm ipse studio. Plut. in Demosth.

Idem.

Aduersus Demadem clamantem, Demosthenes me corrigere vult, sus Mineruam: At ista (inquit Demo-

 sthenes)

sthenes) Minerua anno superiore in adulterio deprehensa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poetæ faciant virginem. Era.4.apoph. & in Prouerb. Sus Mineruam. Ex Plutarcho.

Idem.

Aduersus quendam Phæreum nomine, de stupro suspectum, quum Phæreus Demostheni vigilias lucubrationésque obiiceret: Scio, inquit, tibi molestum fuisse, quòd lucernam per noctem habuerim. Brus. lib. 1. cap. 4.

Anonymus.

* Quum cuidam multis verbis quidam nugator vt probrum obiiceret, quòd è potentibus ignobilibus prognatus esset: Mihi, inquit, dedecori sunt parentes, tu verò parentibus. Anton. serm. de contumel.

Antagoras.

* Antagoram poetam in tentorio congrum coquentem, atque patellam versantem deprehendit Antigonus à tergo stans, eíque dixit: Putásne ô Antagora, Homerum, quum Agamemnonis res gestas scriberet, coxisse congrum? Contra hæc Antagoras: Et tu rex, putásne Agamemnonem, quum illas res gereret, fuisse curiosum, si quis in exercitu congrum coqueret? Plut. in apopht.

Archelaus.

Timotheus citharœdus quum ingens præmium ab Archelao sperasset, ac minus sperato recepisset, palam illum incusabat, canens, Tu verò terræ filium argentum laudas? nutu regem denotans, at Archelaus succinuit: Tu verò petis? in Græcis verbis plus est gratiæ, ob vocum affinitatem, αἰνεῖς, αἰτεῖς, id est, laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat quod petit. Plutarc. & Erasm.

Leo Byzantius.

Pisiadi obiicienti lippitudinem oculorum: Corporis, inquit, vitium exprobras, haud videns filium tuum Nemesium humeris baiulantem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesim autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse deam. Impudenter aliquis in alterum torqueret conuitium, si in promptu sit quod ipsi vicissim obiiciatur. Philostratus.

Quirinus sophista.

Quum ab Asianis reprehenderetur, quòd in accusando mitior ac lenior esset quàm ipsi docerent: Multò, inquit, satius est, vt vos meam accipiatis lenitatem, quàm ego vestram crudelitatem. Tumebant Asiani rhetores & immodicis delectabantur. Philost. in sophistis.

Nicetes Smyrnæus.

Telonæ cuidam in iudicio vehementiùs incandescenti, dicentíque, Desine latrare in me: admodum salsè respondit, Si tu desinas mordere: nam vtrunq; canum est. Philost. in sophist.

Polemo.

Timocrati philosopho apud Polemonem dicenti. Fauorinum esse loquacem: Et omnis, inquit ille, anus. Notans in Fauorino corporis habitum, quòd esset enuchus. Visus est excusare vitium, sed re vera conduplicauit. Philostratus.

Chabrias.

* Improbo cuidam eum multis conuitiis afficiente, respondit: Bene fecisti quòd nihil eorum quæ in te insunt prætermisisti. Ant. ser. de contu.

Anonymus.

Libanus sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cum interrogasset Antiochiæ ludimagistrum quendam virum bonum atq; pium, Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) ageret? respondit, Nó otiatur ô sophista, quem fabri filium appellas:

appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit autem vir optimus, Iulianũ ob insignem impietatem & crudelitatem non diu superstitem fore, & diuinam vltionem præ foribus esse: paucos enim post dies Iulianus est interfectus. Tripart. hist. lib. 6. cap. 44.

Epaminondas.

Quum Argiui Thebanorum essent socij, Atheniensium oratores, in Arcadiam missi, vituperarunt vtranque gentem, & Callistratus rhetor Orestem & Oedipodem ciuitatibus exprobrabat, nam Orestes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Interim surgens Epaminondas: Fatemur, inquit, apud nos fuisse qui patrem occiderit, apud Argiuos qui matrem necarit: sed eos qui hæc patrarunt nos expulimus, Athenienses receperunt. Tanto compendio conuicium retorsit in authores. Plut. in apoph.

Idem.

Pelopidæ increpanti, quòd nullos tolleret liberos, malè in hoc consulens patriæ: Vide, inquit, ne tu peius cõsulas, qui talem patriæ filium relicturus sis. Habebat enim Pelopidas filium improbum & infamem. Mihi, inquit, Leuctrica pugna pro liberis erit, nunquam interitura. In hoc enim suscipiũtur liberi, ne pereat nostra memoria. At hoc melius præstant egregia facinora, nam liberi frequenter offuscant parentum gloriam. Eras. l. 5. apoph.

Stilpo.

Quum olim omnium hominum oculi in solum Stilponem, coniecti essent, quidam ad Stilponẽ, Isti (inquit) omnes te admirantur vt beluam: Nequaquã, ait, sed vt verum hominem admirantur me bestiæ. Laert. l. 2. c. 12.

Gnathæna.

Reprehensa à Stilpone philosopho, quòd adolescentes corrumperet: Tu, inquit, egóq; Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adolescentes tecum versantes inutilia quædam & amatoria sophismata doces, vt nihil referat cum philosopho versentur, an cum meretrice. Eras. lib. 6. apoph.

Phocion.

Athenienses Demadem præponentes Phocioni, belli ducem constituerunt. Qui cũ ambitu superasset Phocionem, summè animum extulit, & accedens Phocionem: Accommoda, inquit, mihi sordentem istam chlamydẽ, quam gestare solitus es in tuo belli principatu. Cui respondens Phocion Nunquam, inquit quicquam tibi sordens deerit, dum talis fueris. Ælian. lib. 14. de Varia hist.

Idem.

Demostheni rhetori dicenti, Occident te, ô Phocion, Athenienses, si quando cœperint insanire, hunc in modum respondit: Me quidem, si insanire occeperint: at te, si ad sanam mentẽ redierint. Demosthenes enim pleraque ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm salubria consulebat. Plut. in apph.

Themistocles.

Seriphio cuidam obiicienti, quòd non ex sese, sed ob vrbis nobilitatem celebris esset: Vera, inquit Themistocles, prædicas. Neque enim ego si Seriphuis essem, clarus essem, neque tu si Atheniensis. Non inficiatus est vrbis celebritatem nonnihil facere ad illustre nomen: sed illum esse tam ignauum, vt etiam si fuisset natus Athenis, nihilo minus fuisset obscurus futurus. Plut. in apoph.

Adimantus.

Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themistoclem, qui Græcos hortaretur incitarétque, ita loquutus est: O Themistocles, eos qui in certaminibus ante alios prosiliunt, mos est flagris cedere. Cui Themistocles,

Sic est Adimante, vt dicis: sed nec eos qui se subducunt, coronat quisquã. Adimantus notauit in Themistocle pręcipitem audaciam, ille vicissim illum insimulauit formidinis, qui cùm opportunitas inuitaret, detrectaret pugnam. Plut. in Themist.

Cleomenes.

Cleomenem quidam per conuicium dixerat deliciis deditum. At hoc, inquit, satius est, quàm iniustum esse. Tu verò pecuniarum amore teneris, quũ quod satis est possideas. Argutè significauit, neminem esse posse iustitiæ tenacem, qui supra quàm satis est congerendi studio tenetur: ad hæc stultum esse, qui alteri leuius exprobrat vitium, quũ in ipsum illico grauius crimen possit retorqueri. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

E patria profugus, quum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti: Quin igitur mansisti Spartæ, sed fugere maluisti? Quoniam, inquit, nec medici apud sanos, sed apud ægrotos versari solent. Salsissimè conuicium exilij retorsit in Tegeaten, quòd eius gentis corrupti mores egerent Spartana disciplina. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quum Thebani deuictis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venisset Eurotam, & quidam gloriabundus dixisset, Vbi nunc Lacones? Spartanus quidam ab illis captus, Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit obliuisci indolis Laconicæ, nec tulit victoris iactantiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuo quodam dicente, multa Spartanorum sepulcra apud nos sunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum apud nos nullum est sepulcrum, innuens, quòd Spartani semper inuasissent Argiuos, Argiui verò Spartanos nunquam. Solerter Lacon, quod ille dixerat in gentis suæ laudem retorsit in ignominiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam cùm Laconi dixisset, Mentiris, ille contrà, Nimirum (inquit) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Quo dicto se liberum esse demonstrat, à seruo notatum: qui si fallat mendacio, loris punitur. Plut. in Lacon.

Plistonax.

Cùm rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixisset indoctos: Nos enim, inquit, Græcorum soli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonij malum existimabant, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem. Plut. in Lacon.

Demetrius.

Lysimacho Demetrium impetente conuitiis, dicentéque, Lamiam sibi visam meretricem de scena tragica prodeuntem (hæc erat amica Demetrij magnificè culta) Demetrius respõdit, meretricem Lamiam esse modestiorem, meliúsque moratam, quàm ipsius Penelopen, coniugem illius notans. Plut. in Demetrio.

Idem.

Quum alteram vxorem ducere statuisset, liberis ipsum percontantibus, nunquid in ipsis haberet de quo quereretur? Nequaquam, inquit, imo ob id potiùs alteram duco, quòd collaudem vos, cupiámque mihi & alios istiusmodi liberos nasci. Erasmus lib. 5. apopht. Illud etiam de Pisistrato & M. Catone refertur.

C. Marius.

In bello ciuili cùm fossa cinctus obsideretur, continuit sese, opportunum expectans tempus rei gerendæ. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator,

Imperator, coge me nolentem ad certamen venire. Plut. in apoph.

Galba.

Libo, cum ei dixisset, quando tandem Galba exibis de triclinio tuo? mox ait, Cùm tu de cubiculo alieno. Libo notauit Galbam, quòd L. Scribonius tribunus plebis iudices ferret familiares suos, & conuiuiis corruptos. Galba vicissim illum notauit adulterij. Erasm. lib. 6. apopht.

Heluius Mancia.

L. Libonem apud Pompeium accusabat: in quo certamine Pompeius, Liboni fauẽs, Helio & generis humilitatem & senium exprobrans, dixit, illum ab inferis remissum, vt claros viros accusaret. Hoc conuitium is constanter retorsit hoc modo: Non mentiris, inquit, Pompei: planè ab inferis reuersus sum. Sed dum illic moror, vidi Cn. Domitium Ænobarbum deplorantem, quòd summo genere natus, vitæ inculpatissimæ, patriæ amantissimus, in ipso iuuentutis flore tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate conspicuum Brutum, ferro laceratũ, querentem id sibi priùs perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidisse. Vidi Cn. Carbonem, acerrimum pueritiæ tuæ, bonorúmq; patris tui defensorem cum tertium consul esset, catenis, quas tu illi iniici iusseras, vinctum, obstantẽ te, aduersus omne fas & nefas, cùm in summo esset imperio, à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætorium virum Perpẽnam, sæuitiam tuam execrantem: atque hos omnes eadem voce indignantes, quòd indemnati sub te adolescentulo carnifice cecidissent. Has Manciæ voces, fortassis aliquis temeritatem appellet citiùs quàm libertatem. Scitum est, quòd subnectit Valerius: Eo tempore & fortissimum erat Pompeio maledicere, & tutissimum. Fortissimum, ob summam potentiam: tutissimum, ob reuocatam veterum facinorum inuidiam. Eras. l. 8. apoph. ex Valer. Max. lib. 6. cap. 2.

Aegilius.

Qu. Opimius consularis in adolescentia malè audiuit. Is Ægilio homini festiuo, qui videbatur mollior, nec erat, sic exprobrauit mollitiem: Quid tu Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colu? Lepidè retorsit Ægilius: Nõ Pol, inquit, audeo: nam me ad famosas vetuit mater accedere. Alter simulabat orationem velut ad fœminam, alter accepta persona simulationem vertit in irrisionem. Eras. lib. 6. apoph.

Philippus orator.

Catulus Philippo oratori dicenti, Quid latras? respondit, Furem video. conuicium latrandi in ipsum retorquens, notauit hominis rapacitatem. Brus. lib. 2. cap. 40.

Catulus.

Cùm audiret quosdam ex iudicibus quos pecunia Clodius corruperat præsidium petentes, ac si in periculo forent constituti: perstringens istorum prædonum auaritiam. Quid vos (inquit) à nobis præsidium postulabatis? an, ne nummi vobis eriperentur, timebatis? Cic. ad Att. lib. 1. Plut.

M. Crassus.

Cn. Domitius L. Crasso collegæ exprobrauit, quòd censor tanti habitaret, eo quòd in porticu domus haberet columnas Hymetias, pro domo eius millia nummûm identidẽ promittens. Crassus erat præsenti ac festiuo ingenio; rogauítq; collegam. Quanti ipse domum suam æstimaret. Is respondit, Sexagies sestertium. Rursum Crassus: Quanto igitur, inquit, eam minoris æstimas, si decem arbusculas succidero? Eæ fuerunt loti, patula ramorum opacitate lasciuæ. cùm Domitius respondisset,

ſpondiſſet, tricies ſeſtertium. Vter, inquit Craſſus, noſtrûm luxurioſior? egóne, qui decem columnas centum millibus nummûm emi: an tu, qui decem arbuſcularum vmbram tricies ſeſtertium æſtimas? Ita eſt ingenium hominum, ad aliena vitia perſpicax, ad ſua cæcum. Eraſ. lib. 6. apoph.

Deiotarus.

M. Craſſus in Parthos proficiſcens, cùm Deiotarum extremæ iam ſenectutis, nouam vrbem condere videret: Quid eſt, inquit, ô rex, hoc reí, quod cum hora diei iam adſit duodecima, nouam vrbem extruere inſtitueris? Ad hæc arridens Deiotarus: Imò quid tibi in mentem venit, Imperator, vt cùm haud quaquam ſis (vt videtur) matutinus, tamen in Parthos cum exercitu properas? Nam id temporis Craſſus ſexageſimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima eſt in meridie, olim erat extrema diei. Plutarch. in M. Craſſo,

L. Craſſus.

L. Craſſus cenſor Cn. Domitio collegæ exprobranti, quòd ob murenam in viuario mortuo lachrymaſſet: At tu, inquit, cùm vxores tres extuleris, nullam emiſiſti lachrymam. Scitè retorſit conuitium. Notauit illum, quaſi non curaſſet vxorum mortem. Et alioqui turpius eſt in vxoris funere non flere, quàm ob murenam emittere lachrymas. Eraſm. 6. apoph. ex Plutarcho.

Domitius Afer.

Longus Sulpitius inſigniter ipſe fœdus, cum contra quem in iudicio aderat, dixit ne faciem quidem habere liberi hominis. Cui reſpondens Domitius Afer: Ne tu ex animi mei ſententia, Longe. Qui malam faciem habet, liber non eſt. Si ideo liber non erat cuius agebatur cauſa, quòd deformis eſſet: nec ipſe Sulpitius habendus erat pro libero, cùm eſſet fœdiſſimus. Eraſ. lib. 9. apoph.

Cato.

Cùm quidam Catoni dixiſſet, Eamus deambulatum: & adoleſcens quidam interpellaſſet dicens, Quid opus erat de? Imò inquit Cato, quid opus erat te? Vna literula mutata, ſignificauit ipſum potius eſſe ſuperuacaneũ in vita, quàm de in verbo. Eraſ. l. 5. apoph.

C. Lælius.

Ei quidam obſcuro genere natus dicebat, Indignus es tuis maioribus, reſpondit: At tu hercule tuis ſatis dignus es. Cic. l. 2. de Oratore, & in Lælio.

Cicero.

Cùm ad Pompeium veniſſet, ac veniſſe pœniteret, rogatus vbi Piſonem generum reliquiſſet? Apud tuum inquit, ſocerũ: Cęſarem deſignans. Perinde quaſi notatus eſſet Cicero, quòd à genero ſuo diſiunctus eſſet, perſtrinxit illum quòd ipſe cum ſocero bellum gereret. Plut. in apoph.

Idem.

Metello percontanti, quis ipſius eſſet pater, nimirum ignobilitatem exprobrans: At iſtam, inquit, percontationem vt reſpondere ſit difficilius, mater effecit tua, nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipſe Metellus matrem referens, leuior erat & inconſtans, & affectibus ſeruiens. Cicero conuicium à patre ad matrem tranſtulit. Tum enim incertus eſt pater cùm mater non cum vno conſuetudinem habet. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Verres, qui filium habebat parum pudicè flore ætatis vtentem, Ciceronem vt parum virum ac cinædum inceſſabat conuiciis. At Cicero, Ignoras, inquit, quòd liberis intra fores ita conuiciandum ſit. Significans hoc cõuicium non in ipſum competere, ſed in conuiciatoris filium. Parentum eſt autem

autem obiurgare liberos, sed intra domesticos parietes, nec turpia conuicia sunt eliminanda. Eliminat autem, qui aliis impingit, quod ipsius domi committunt liberi. Plut. in Rom. apoph.

Anonymus.

Plancus cùm in causa quadam adesset amico, velletque testem molestũ perturbare, interrogauit, quo se artificio tueretur. Sciebat enim illum esse sutorem. At ille lepidè retorquens in Plancum: Gallam, inquit, subiugo. Id quidem sutorium habetur instrumentum: sed rectè exprobrabat illi adulterium cum Mæuia Galla, quo nomine Plancus malè audiebat. Eras. Rot. 6. apoph.

Antigenidas.

Cùm quidam eiusdem artis æmulus ira commotus contumelia affecisset, diceretque, Abi, emam te pro mancipio, respõdit, Bene facies, tum enim ego te docebo tibiis canere. Philo Iud. lib. Quod omnis probus liber.

Cassius.

Iulio Cæsare iam per insidias interfecto, sedatóque tumultu populi, cùm Brutus ad Lepidum propinquum suum, Crassus verò ad Antonium proficisceretur, inter cœnandum cùm sermonem (vt fit) de multis rebus haberent: cum verò Cassium Antonius interrogauit, An nunc etiam (inquit) pugionem sub axilla geris reconditum? Certè, inquit, longè maximum: siquidem tu quoque regnum affectabis. Xiphil. Dion abbreuiator, in Iulio.

Anonymus.

Cæsar Augustus cùm vidisset adolescentem oris similitudine sibi similem, interrogauit, num aliquando mater eius Romæ fuisset, Negauit ille: sed sentiens conuicium, statim retorsit in authorem, adiiciens, Sed pater meus sæpe Romæ fuit. Augustus ludens, suspicionem intendebat in matrem adolescentis, velut ab ipso stupratam: & adolescens protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo non magis arguebat illum esse Cæsaris filium, quam fratrem aut nepotem. Eras. li. 4. apoph. ex Sueton.

Sfortia Cotignola.

Ei Duci clarissimo, quum à Sergiano magno Senescalco, ad exprobrandam generis nouitatem, ligonis fabula obiectaretur: In hoc, inquit, vt video, stirpis origine, pares sumus, quum Adamus, mortalium primus, terram & ipse foderit. Sed ego certè, quòd iure diffiteri non potes, illo meo ligone multo nobilior euasi, quàm tu tuo pene & penna. Quo scommate lepidè admodum hominem transfixit, quum in eo tanta cum inuidia dignitatem stupro quæsitam, & patrẽ eius ad prætoris tribunal, ignobilem scribam, adulteratóque testamento falsi damnatum, scitissimè notasset. Paulus Iouius in vita Iacobi Mutij, cap. 84.

Queraldus.

Is Petri Aragoniæ regis senator, missus aliquando legatus ad regem Africæ, fuit ab illo in cœnam adhibitus, quam rex ipse apparari iusserat editioribus in scamnis. Afri enim in solo super tapetis discumbunt. Cœnitauerunt plures simul. Rex autem ipse clàm iubet ossa colligi, eáque ad pedes Queraldi illo nesciente coniici. Finita igitur cœna, cùm aulæ magistri iussu mensæ essent sublatæ, appareretque ossium cumulus: tum quispiam à rege submissus, Quid hic (inquit) ossium video, lupus profectò hic cœnitauit, non homo. Tum Queraldus ad regem conuersus: Mihi, inquit, ô rex, cum lupis fuit negotium, cùm luporum sit & carnem & ossa simul arrodere, quòd comessatores isti tui fecere. Ego verò, vt homo ac conuiua comis,

mis, carnes absumpsi, ossa in humum abieci, in canum pastum atque oblectamentum. Pontanus.

Ignatius episcopus.

Ignatius Calcedonensis episcopus, cùm iam Constantinopoli habitans, ob senectutis incommoda visu orbatus esset, atque à Iuliano apostata ob id vexaretur, Galilæû (ita enim Christum per contemptum vir impius nominare solebat) visum non restituturum ei dicens: respondit, Lubens quidem oculis carere volo, ne tam impium tyrannum te Iulianum videre cogar. Fulgosius li. 6. capite 2. ex historia Ecclesiast.

Biracus.

Patriarcha Hierosolymitanus, qui totam cancellariam pontificiam regebat, conuocatis aliquando certam ob causam discutiendam aduocatis nonnullis, quendam verbis acriter castigauit. Huic cùm vnus præ cæteris Thomas Biracus liberiùs respondisset, versus in eum patriarcha, inquit: Malum caput habes. At ille, vt erat homo promptus: Rectè, inquit, ac verè loqueris. Nam si bonum caput haberem, satis meliori loco res nostrę essent, neque opus esset hac nostra controuersia. Te igitur ipsum culpas, ait patriarcha. Tum ille: Non me, inquit, sed caput reprehendo: ita ipsum, qui aduocatis omnibus præerat, Patriarcham accusans, qui duro paulum capite erat. Poggius Florentinus.

De correctione.

Zeno.

QVidam dicenti, Cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, sibi non esse spem, illum, si corriperetur, fore meliorem. Laert. lib. 7. cap. 1.

Gallus.

Quum Gallus, qui testimonium ferebat contra Pisonem, dixisset, Innumerabilem pecuniam Magio præfecto datam, idque Scaurus tenuitate Magij redargueret: Erras, inquit, Scaure. Ego enim Magium non conseruasse dico, sed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem abstulisse. Correxit sermonem suum Gallus, sed ita, vt crimini corruptelæ crimen adderet luxus. Eras. lib. 6. apoph.

Vide apophi. de Castigatione & Reprehensione.

De credulitate.

Timon.

CVm Alcibiadem adhuc puerum obuiam habuisset, & deosculatus ei plurimum blandiretur, rogantibus quibusdam, quæ insuetarum blanditiarum causa esset? Respondit, amare se eum puerum, quòd præuideret ipsum quandoque Atheniensibus magnorum malorum causam fore, qua spe sola fruebatur. Etenim propter immanem naturam id ei placebat, quod alij iure omnes abominabantur. Fulgosius lib. 9. cap. 11.

Alexander Thereus.

Alexander Pherensium tyrannus, maximè truculentus sæuúsque esse videbatur. Theodoro verò tragico poeta, cum acri animorum affectu & commiseratione Æropem agente lachrymas profudit, surgénsque de theatro recessit. Verùm purgans & excusans se apud Theodorum, affirmauit se non idcirco abiisse, quòd illum aut aspernari aut contumelia afficere voluisset; sed quod puduisset ipsum histrionis incommodis & affectionibus misericordem videri, suis verò ciuibus & subditis non item. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

Vxor

Vxor Hannibalis.

Hannibalis Pœni scelerata atque atrox nimis vxor, inspecta humani sanguinis fossa, pulchrum in ea esse spectaculum dixit. Fulgos. lib. 9. cap. 11.

C. Fimbria.

Procurarat, vt Scæuola in funebre C. Marij iugularetur, quem vt cognouit ex vulnere recreatum, apud populum deferre instituit. Rogantibus, quid optimo innocentissimóque viro esset obiecturus? Obiiciam, inquit, quòd parcius corpore telum recepit, quasi hoc ipsum crimen esset, non periisse. Eras. lib. 6. apoph. Brus. lib. 2. cap. 9.

Q. Catulus.

Cùm Syllana crudelitas magna licentia sæuiret in capita ciuium (nam occisi feruntur supra nouem millia) percussoribus liberè per vrbem vagantibus, ac cæteris metu attonitis. Qu. Catulus palàm ausus est dicere Syllæ: Cum quibus tandem victuri sumus, si in bello armatos, in pace inermes occidimus? Eutrop.

Sylla.

Septem millia Romanorum occidi iussit: ac cùm in vicino ad ædem Bellonæ sedens exaudisset exclamationem tot millium sub gladio gementium, exterrito senatu: Hoc agamus, inquit, P. C. seditiosi pauculi meo iussu occiduntur. Brusonius libr. 2. cap. 9. ex Plutarcho.

P. Telesinus.

Pontius Telesinus cùm in eo bello, quod Sylla contra patriam gessit. magno Reipublicæ Romanæ detrimento ad portam Collinam parum prosperè pugnasset, ac vociferaretur eruendam delendámque vrbem: adiecit, Etiam nunquam defuturos Italicæ libertati lupos, nisi sylua, in quam refugere solerent, penitus esset excisa. Velleius Paterculus, & Cuspinianus in Consulibus.

L. Catilina.

Obiicienti Ciceroni, incendium à se excitatum: Sentio quidem (ait) verùm si aqua illud non potero, ruina extinguam. Brus. lib. 2. cap. 9.

Augustus Cæsar.

Audiens inter pueros, quos in Syria Herodes crudelissimus Iudæorum rex interfici mandauerat, filium quoque eius interfectum, dixisse fertur: Se malle suem, quàm filium Herodis esse. Inter Iudæos enim cùm versaretur à suilla carne prohibita abstinebat, iuxta legem. Macrob. lib. 2. cap. 4. Sat.

Idem.

Cœnabat apud Atedium, siue Vedium Pollionem, ibi fregerat quidam è seruulis vas crystallinum: qui ilico iussus est ab Atedio rapi, & murenis obiici. Puer ad Cæsaris pedes confugit, nihil aliud petiturus, quàm vt aliter periret. Cæsar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti & crystallina omnia ante se frãgi iussit, & compleri piscinam. Amicum autem grauiter increpauit: Et conuiuio, inquiens, rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fractus est, viscera hominis distrahentur? Tãtúmne tibi placebis, vt tibi aliquem duci iubeas, vbi Cæsar est? Eras. libr. 4. apoph. ex Suetonio & Sen.

Theodorus Gadareus.

Is Tiberij Cęsaris in Rhetoricis pręceptor, animaduertens in puero sanguinarium ingenium, sub specie lenitatis & clementiæ latitans, subinde inter obiurgandum appellabat illum, lutum sanguine maceratum. Ab initio quippe sui imperij miram lenitatem pręse tulit, sed in progressu ad immanem crudelitatem prolapsus est, vt Suetonius testis est in eius vita.

Tiberius.

Cùm custodias recognoscentẽ eum quidam rogaret vt suppliciũ mutaret, respon-

respondit, Nódum redij tecum in gratiam. Humanitatis officium esse putauit, si damnatum citò occidisset. Suet.

Idem.

C. Caligulæ ideo imperium reliquisse dicitur, quo memoriam scelerum suorum maioribus Caij sceleribus obrueret: vtque maxima atque nobilissima pars senatus post mortem suam necaretur. Sæpè enim dictum illud vetus fertur vsurpasse: Me mortuo, terra cum igni misceatur. Dion Nicæus in eius vita.

Nero.

Post multa nefanda facinora quum vrbem atque imperium viuus perdere funditùs optaret: Priamum mirum in modum beatum fuisse dicebat, quòd patriam simul cum regno perditam vidisset. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

Quum amitam ex duritie alui cubantem visitaret, & illa tractans lanuginem eius (vt assolet iam grandioribus natu) per blanditias fortè dixisset, Simul hanc excepero, mori volo: conuersus ad proximos, confestim se positurum (velut irridens) ait, præcepítque medicis, vt largius purgarent ægram, quo citiùs efflaret animam. Brusonius lib.2. cap.9.

Idem.

Quodam in colloquio proferente Græcum versiculum,

ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί:

id est,

Me mortuo terra misceatur incendio:

Subiecit, Imò ἐμοῦ καὶ ζῶντος, id est, me etiam viuo. Quibus portentis aliquando committitur Respub. Eras. 6. apoph.

Idem.

Columnis statuarum eiusdem illud adscriptum erat, Galli cantando me excitarunt. Indignissimè tulerat Galliarum defectionem: proinde decreuerat, Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciámque exercitui diripiendam tradere. Suet.

Agrippina.

Quũ iussu Neronis occideretur, ac Centurio ferrum in eum stringeret, ventrem ostendens clamabat: Hunc percute, hic est ferro fodiendus, qui portentum illud genuit. Suet.

Nero.

Vestinus consul, quũ eodem die omnia munia consularia obiisset, è conuiuio repente ad supplicium raptus est, Conuiuę nihil aliud quàm exitium expectabant. Horum pauorem irridens Nero, dixit illos satis supplicij luisse pro epulis consularibus. Dicas hoc à clemente dictum, si cætera Neronis facinora spectes. Sueton. in Nerone.

Caligula.

Is, vt alia omni in re, ita verbis quoque sceleratus fuit. persæpe repetens, Oderint dum metuãt. Optabat etiam populum Rom. vnam habere tantùm ceruicem, vt vno ictu omnes interficere simul posset. Fulgos. lib.3. cap.11. ex Suetonio.

Idem.

Vir quidam prætorius valetudinis causa secesserat in Anticyram, petito à Caligula Cæsare commeatu. Is quũ sæpius peteret prorogari cõmeatum, mandauit interfici, & adiecit, necessariam sanguinis esse missionem, cui tã diu non profuisset helleborum. Solent enim medici, in morbis validioribus venarum incisione vti. Et in Anticyram nauigabãt, quibus opus erat purgatione. Erasm. 6. apoph.

Idem.

Quum destinasset interficere fratrẽ suum, eúmque suspicaretur, sese medicamentis præmunire, ita locutus est: Antidotum aduersus Cæsarẽ? Timebat ille venenum, quasi Cæsar nõ posset alio quouis modo trucidare, quem vellet extinctum. Eras. lib.6. apoph.

Vitellius.

Vitellius.

Postquam occisum Othonē in campo Bebriaci cognouit, eóque venisset, abhorrentibus quibusdam cadauerum tabem detestabili voce confirmare ausus est: Optimè olere occisum hostem,& melius ciuem. Sed hic tandem religatis post tergum manibus, iniecto ceruicibus laqueo, veste discissa, seminudus in forum tractus est inter ludibria, per totum vitæ Sacra spatium. reducta coma, ceu noxij solent, quibusdam etiam cœno stercoréq; incessentibus. Tandem apud Gemonias munitissimis ictibus excarnificatus, confectúsque est, indéque vnco in Tyberim tractus. Bruson libr.2.cap.9.& Fulgos. lib.9.cap.11. ex Tacito.

Antoninus Caracalla.

Cum direptis ciuium bonis atque omnibus exhaustis ærariis, sua crudelitate ingentem corrasisset pecuniam, eámque indifferenter nefariis hominibus distribueret: obiurgatus à Iulia matre, vt pecuniis aliqua ex parte parceret, atque prædæ optimæ partem in alium vsum sibi reseruaret, strictum gladium ostentans matri, respondit, Læto sis animo, quam diu hunc habebimus, nulla nobis deerit pecunia. Ostendens, nullam pecuniam apud subditos adeò reconditam esse, quam sua crudelitate extorquere non posset. Dion Nicæus,& Xiphilinus in vita Antonini.

Vide apoph. de Tyrannide.

De cunctatione in rebus agendis.

Diogenes.

POscebat aliquid ab homine auaro: quem cùm videret cunctantem, ac negaturo similem, ô homo, inquit, ad cibum te postulo, non ad cyppum: vt qua licet, Græcarum vocum affinitatē reddam. Græcis enim τροφὴ cibus est, ταφὴ, sepultura. Erasm. lib.3. apoph. ex vita Diogenis apud Laert.

Socrates.

Hoc dicterium plurimum in ore habuisse dicitur: Dimidium operis peractum ei, qui iam esset aggressus. Sunt enim qui cunctando ac deliberando vitam omnem absumant. Est autem hemistichium Hesiodium. Α'ρχὴ ἥμισυ παντός. Laertius in vita Socratis.

Fabius Max.

Quoniam cum Hannibale pugnare detrectabat, mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat. Ob quod cùm malè audiret, nihil tamen commotus, pergebat in suo instituto & Hannibalem cunctatione fregit, quem alij magno militum exercitu vincere nūquam potuerunt. Plut. in eius vita.

Iulius Cæsar.

Quum Pompeius instructam aciem apud Pharsalum inibi consistere, & hostem operiri iussisset, Cæsar dixit illum errasse, qui vim, impetum, ac diuinum afflatum animorum ad incursionem paratorum, mora relaxasset. Adeò Cæsari nō modò certamen erat cum Pompeio de fortuna belli, verùm etiam de bellandi peritia. Plutarchi. in Rom. apoph.

Augustus Cæsar.

Illud semper citò factum posse dici aiebat, quod cùm factū esset, bene haberet. Tarditatē enim, quæ tuta esset, celeritati anteponebat cui periculum esset coniunctum. Fulgos. lib.7.cap.2.

Iulianus.

Quum in frequenti turba quidam ipsum his verbis appellaret aduersus aduersarium suum: Thalassius inimicus pietatis tuæ nostra per vim eripuit. Agnosco, inquit, ab illo me fuisse

læsum, proinde dic illi, vt mihi potiori inimico priùs satisfaciat, mandauítque præfecto, ne prius cognosceretur illorum negotium, quàm ipse cum Thalassio rediret in gratiam. Quod alter adduxerat ad maturandam vindictam, Cæsar torsit in cunctationem. Eras. lib. 8. apoph.

De curiositate.

Anonymus.

THaletem in cœlum suspicientem, & lapsum in barathrum, ancilla conspicata, meritò id illi accidisse dicebat: qui cum quæ ante pedes essent ignoraret, cœlum contemplaretur, vt cognosceret. Antonius in Melissa. par. 2. ser. 77. & Max. ser. 21. Brus. li. 2. ca. 27.

Aristippus.

Quum quidam obiiceret Aristippo, ac diceret, Propter te ager periit, An, inquit, melius est, me propter agrum, quàm propter me agrum perire? Ant. ser. 77. part. 2. Melissæ.

Xenocrates.

Nihil referre dicebat, vtrùm pedes an oculos inferas in ædes alienas, videlicet deterrens ab omni curiositate rerum ad nos nihil attinentium. Laer. lib. 4. cap. 2.

Zeno Cittieus.

'Adolescentem curiosius quiddam quàm pro ætate sciscitantem, adduxit ad speculum, vtque se contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videretur tali vultui conuenire quæstiones eiusmodi proponer? e Laert. lib. 7. cap. 1.

Socrates.

Interrogatus à quodam, quid ageretur apud inferos? Deridens hominis curiositatem, respondit: Nec ego, inquit, vnquam iui, nec cum quoquam illinc reuerso sum collocutus. Maxim. serm. 36.

Idem.

Illud Homeri semper in ore habere solitus erat,

ὅττι τοὶ ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. id est,

Aedibus in nostris, quæ praua aut recta geruntur.

Eo non solùm reuocans auditores à curiositate rerum alienarum, verum etiam à disciplinis non necessariis: velut ab exacta cognitione Astrologiæ, aut Geometriæ, aut causarum naturalium, aut rerum vltra mundanarum, ad cognitionem Ethices, cuius scientia præstat, vt nobis ipsi noti simus, vtque rem domesticam aut publica vtiliter administremus. Stob. Laert.

Idem.

Eodem spectat & illud quod illi adscribitur, & in primis celebratur: Quæ supra nos, nihil ad nos. Sic enim respondere solebat admirantibus, quòd de moribus semper de astris, déque meteorologis nunquam disputaret. Gel. & Laert.

Aristoteles.

Eos qui res euidentes demonstrare conarentur, similiter facere dicebat, vt si quis solem per lucernam ostendere conetur. Max. ser. 21.

Demosthenes.

Quum quidam diceret eum agrum negligere, ipsum autem se curare: Ea (inquit) curo, propter quæ agrum cõparaui. Antonius in Melissa, parte 2. ser. 77. & Max. ser. 21.

Euclides Philosophus.

Rogatus à quodam, quales essent dij quáque re potissimùm gauderent? Cętera quidem ignoro, inquit, at curiosos illis odio esse certò scio. Max. ser. 21.

Demonax.

Cùm quidam exquireret, an mundus esset animatus? & rursus, an globosus? Vos inquit Demonax de mundo soliciti estis, & vestram ipsorum immun-

immundiciem non curatis. Antoninus in Melissa. par.2. ser.77. & Max. ser.21.

Anonymus.

Ægyptius baiulus gestans quiddam velo opertum, cuidam sciscitanti quid portaret? Ideo, inquit, obuelatum est, ne scires: tu verò cur curiosè vestigas, quod occultum est? Solent vectigalium redemptores explorare sarcinas. Ægyptij autẽ dicti sunt ἰχθυοφάγοι. Eras. lib.6. apoph. ex Plut.

Seneca.

* Non vis esse iracundus? inquit: ne sis curiosus. Qui inquirit quid in se dictum sit, qui malignos sermones etiam si secretò habiti sint, eruit, se ipse inquietat. lib.3. de Ira. cap.11.

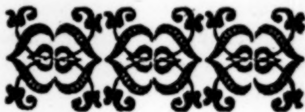
Vespasianus.

A consulari viro Menstruo Floro monitus, plaustra potius quàm plostra dicenda, postridie illũ pro Floro Flaurum salutauit: ciuiliter alludens ad illius curiosam admonitionem. Veteres in quibusdam pro diphthongo sonabant o, vt Clodius pro Claudius. Sueton.

Anonymus.

Cuidam vxor sua per literas exprobrarat, quòd lauacris ac voluptatibus detentus, ad se redire nollet. Id per frumentarios resciuerat imperator. Itaque commeatum petenti, exprobrauit & lauacra & voluptates. Tum ille: Num & tibi ô Cæsar scripsit vxor mea, quod mihi? Notans curiositatem principe indignam. Dion in vita Hadriani.

Huc spectant apoph. de Disputationibus rerum friuolarum.

DE DAMNO accepto.

CHILON.

DAMNVM dicebat turpi lucro semper præferendum esse: illud enim semel dolere, hoc autem semper. Laert. lib.1. cap.4. Stob. ser.1.

Anaxagoras.

Post diutinam peregrinationem domum reuersus, cùm reperiret patriam possessionésque suas desertas: Nisi, inquit ista periissent, ego saluus non essem, quòd calamitas illum adegisset ad philosophiam: rebus autem integris, mansisset intra penates suos. Ita sæpenumero prospera sunt homini, quæ videntur aduersa: & quod damnum putatur ingens, lucrum est maximum. Laert. lib.2. cap.3.

De deambulatione.

Socrates.

QVum ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? Respondit: Quo meliùs cœnem. Ostendit vir sapientissimus, & vsum deambulationis, qua agitantur homines vt eo meliùs cibum capiant, & deinde ambulatione consumant. Cic. lib.5. Tusc. quæstio.

De debitoribus soluendis.

Anonymus.

PHilosophus quidam Pythagoricus cùm à calceatore sibi emisset phecasia (est autem calceamẽti id genus) non habuit pecuniam qua solueret in promptu.

promptu. Verum cum paulò pòst rediret ad tabernam vt solueret sutorem, audit eundem iam iam defunctum esse. Gratulabundus igitur philosophus de lucro, pecuniam domum retulit. Postea cùm se colligeret, videt se malè fecisse, arrepta igitur pecunia, ait: Tibi viuit calceator, aliis mortuus & accedens eius tabernam, nummos in eam proiecit, ne videretur homini etiam defuncto denegare id quod æquo debebat iure. Eras. lib. 6. apoph. ex Senec. lib. 7. de benef.

Phocion.

Cùm Athenienses olim sacrificia instituissent, peterentque à ciuibus, vt vnusquisq; aliquid de suo ad complenda sacrificia adderet: Phocion Atheniensis efflagitatori respōdisse dicitur: Puderet, si vobis adderent: ac huic, (debitorē digito ostendens) cui debeo iure, nihil redderem. Sunt qui putent se Deo facere rem gratam, si ad cultū idolorum multos conferant nummos. At Phocion vir sapientissimus, sensit Deo multo gratius esse, si satisfacias iis quibus debes. Eius autem dicterium leges apud Plut. in Græc. apoph.

Lycurgus.

Assiduum esse, dignúmq; cui debitum credas, inopibus: at fide dignum, in moribus situm esse dicebat. Maxim. serm. 1. de Virtute.

Persæ.

Dicebant, duo esse peccata inter homines turpia: quorum primum est, debitorem esse: alterum, mentiri. Coniunxerunt autem hæc duo, ideo nimirum, quòd vnum rarò sit sine altero, qui enim ære alieno obstricti sunt, pollicentur in dies se satisfacturos, nec tamen præstant quod promissum est semel atque iterum. Herodot.

Augustus Cæs.

Equite Romano quodam defuncto, compertum est illum tantum habuisse æris alieni, vt summā ducenties nummûm excederet: ídque, dum viueret, celauerat. Cùm igitur res illius auctioni subiicerentur, vt ex pecunia creditoribus satisfieret, Augustus iussit sibi emi culcitram illius cubicularem: ac mirantibus hoc præceptum. Habenda est (inquit) ad somnum mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit. Nam Augustus ob ingentes curas sæpe maximam noctis partem ducebat insomnem. Macrobius libro 2. cap. 4. Sat.

Plutarchus.

* Pedem & manum, si computruerit, dicebat nos resecare, & quidem data mercede: ita domum & famulitium subiiciebat abiiciendum esse, vt ab ære alieno liberemur, hoc est, vt liberi fiamus. In moralibus.

De decoro vbique ac in omnibus obseruando.

Thales.

VT bonum histrionem, inquiebat, quamcunq; ei poeta dederit personam, eius decorum seruare decet: ita bonum virum, quancunq; fortuna dederit. Nā & ipsa veluti poetria, nunc primi, nunc vltimi actoris locum nobis tribuit, aliàs regis, aliàs medici personam. Stob. serm. de prudentia.

Diogenes.

Cùm vidisset fœminam diis procumbentem, ita curuato corpore vt à tergo quædam apparent quæ nudari non decet oculis hominum, adiit illam dicens: Non veteris mulier, ne stante post tergum tuum Deo (nam illius plena sunt omnia) parum decenter te geras? Idem Æsculapio percussorem consecrasse dicitur, qui accurrens procidentes in faciem contereret, hoc figmento

mento deterrens homines a superstitione, qui credunt deos non audituros, nisi ipsis indecoro corporis gestu supplicent. Laert. lib. 6.

Socrates.

Cùm Socrati Lysias orationem, quam in eius defensionem composuerat, recitasset, Præclara, inquit, & elegans oratio est, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho, ac tali philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nónne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit, ac pulcher, qui tamen alicui non conueniat? Hoc ipsum Val. Maximus narrat, minus Socraticè, sic enim Lysiæ respondisse memorat: Aufer quæso istam, nam ego si adduci possem vt eam in vltima Scythię solitudine perorarem, tum me ipsum morte mulctandum concederem. Eras. lib. 3. apoph.

Plato.

Si quando fortè incidisset Plato in eos qui præter decorum quippiam agerent, digressus consueuit dicere, Nuncubi ego talis? Nemo suam turpitudinem perspicit, sed sibi quisq; assentator est. Ex aliis igitur discendum, quàm indecora sint quæ præter honestatem gerunt. Laert. lib. 3.

Isocrates.

In cõuiuio Nicocreontis Samiorum tyranni, cùm à conuiuis iuberetur dicere: His, inquit, in quibus ego valeo: nunc non est tempus, in his verò quæ hoc tempus requirit, ego non valeo. Recusauit inter pocula dicere, qui apud sobrios de rebus seriis disserere consueuerat. Eras. lib. 8. apoph.

Pylades.

Cùm saltans Herculem furentem, nonnullis incessum histrioni conuenientem minus seruare videretur, deposita persona ridentes increpuit, dicens, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι: id est, Stulti, furentem salto. Significans, hoc ipsum quod videbatur indecorum maximè decorum esse. Eras. 6. apoph.

Stratonicus.

Ptolemæo rege de musica cum ipso contentiosiùs disserente: Aliud est, inquit, ô rex sceptrum, aliud plectrum. Significans, non esse regiũ, de musica cum musico disputare. Eras. 6. apoph.

Callicratidas.

Cùm à Lysandri amicis solicitaretur, vt permitteret ipsis accepta pecunia quendam ex hostibus occidere: haud cõcessit. Cui cum Cleander dixisset, Accepissem profectò pecuniam, si ego Callicratidas fuissem: Et ego, inquit, si fuissem Cleander: Quo dicto monuit, in omni actione spectandum esse personæ decorum. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Cuidam obiicienti quòd facilè mutaretur: Mutor, inquit, sed pro temporum ratione, non, vt vos, proprio morbo. Prudentis est, pro re nata nouare cõsilia: ac sine causa subinde aliũ fieri, inconstantiæ vitium est. Plut. in Lac.

Archidamus.

Cuidam qui vitio vertebat Hecateo rhetori omnium clarissimo, quòd adhibitus ad ipsorum conuiuium nihil dixisset: Videris, inquit, mihi nescire, quòd is qui dicendi nouit artem, etiam dicendi norit opportunitatem. In senatu, in foro, in concionibus, in legationibus, aliísque reipub. negotiis locus est oratori: in conuiuiis temulentis maiore cũ laude tacet eruditus, quàm loquitur. Sic periti bellatoris est, non minus scire retrocedendi artẽ quã pugnãdi. Plut in Lac.

Idem.

Idem ad Græcos, qui pacta rescindere nolebant, dicere solitus erat: Ouis semper eandem ędit vocem, cæterùm homo

homo multas ac varias emittit. Quo admonuit, pro tempore, próq; re nata variandum esse sermonis habitum. Est enim vbi loquendum sit seuerius, est vbi blandius, vbi magnificentius, vbi submissius. id si fit citra perfidiam, magna est prudentia. Porrò ouiles mores dicuntur habere, qui sese nesciunt rebus ac personis accommodare. Plutar. in Lacon.

Pedaretus.

Conspecto quodam qui natura mollis, tamen ob humanitatem laudabatur à ciuibus, dixit: nec viros, qui mulierum similes sint oportere laudari, nec mulieres, quę virorum sint similes, nisi si qua mulierem vrgeat necessitas. Sensit, aliud decere bonum virum, aliud bonam mulierem, ac pro muliere in virum transfigurata accepit necessitatis excusationem: in viro degenerante in mulierem, nullam recepit excusationem. Ita non eadem laus decora principi est, quæ plebeio, non eadem magistratui, quæ priuato. Plutar. in Lacon.

C. Publicius.

Solitus est dicere, P. Mummium, cuiuis tempori hominem esse, Sentiens, illum dexteritate facilitatéque ad omnem vitæ statum esse accõmodatum. Eodem sensu Pollionem Asinium omnium horarum fuisse hominem legimus. Et Tiberius Cæsar duos familiariùs ab ipso dilectos, omnium horarũ amicos vocare solebat. Erasm. libro. 6. apoph. De Aristippo dicitur, Omnis Aristippum decuit color, & status, & res.

Bibulus.

Cùm in senatu, variantibus sentẽtiis, Cato censeret perpetuam dictaturam, vt tyrannicam potentiam, è Rep. tollendam: Bibulus, Pompeio inimicus, primus in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur. Aut enim, inquit, Respub. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipub. commodis. Eam sententiam Cato dixit se ab alio dictam comprobare, licet ab ipso non debuerit proficisci. Erasm. 6. apoph. ex Plut.

Metellus.

Caius Iulius Cæsar, Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ne peccaret in leges: Nõ idem, inquit, armorum ac legum tempus est. Abscede igitur, ac postea quàm facta pace, arma deposuerimus, tunc, si videbitur, plebis patronum age. Eras. lib. 4. apop. ex Plutarch.

De defensione.

Antisthenes.

Alebat, homines virtute præditos, eos sibi parare propugnatores, qui & fortes sint, & iusti. Nolunt enim defendi, si quid iniusti admittant. Improbi contra fortes defensores quærunt, iustos nolunt. Laert. lib. 6. cap. 1.

Cicero.

M. Cælium meliùs obiicientem crimina quàm defendẽtem bonam dextram, malam sinistram habere dixit: huc alludens, quòd in pugna dextra gladium tenemus, sinistra clypeum gladio ferimus, clypeo defendimus. Eras. lib. 4. apoph.

De deditione.

Demosthenes.

Qvum Alexander pacem hac lege deferret Atheniensibus, si ciues octo sibi dederent, inter quos erat Demosthenes: Demosthenes apologum retulit de lupo, qui hac lege pacem

cem obtulit ouibus, si canes dederent. Lupi nomine significans Alexandrũ: canum, eos qui tum populi rem curabant: ouium, plebem Atheniensium. Addidit & illud: Vt mercatores, inquit, exiguum frumenti in paropside specimen deferunt, per hoc ingentes aceruos vendere cupientes: ita vos: si traditis ciues octo qui deposcuntur, populum vniuersum traditis. Plut.

De dediscendi difficultate.

Socrates.

INterrogatus, quænam optima esset disciplina? dediscere mala, respondit. Max. serm. 17.

Antisthenes.

Rogatus, quæ disciplina cum primis esset necessaria? Mala, inquit, dediscere. Id enim non modò primum est, verùm etiam difficillimum. Laert. lib. 6. cap. 1. Brus. lib. 2. cap. 23.

Idem.

A quodam percontatus, quid sibi faciendum suaderet, vt bonus vir & honestus euaderet? Si mala, inquit, quæ tibi adsunt, ab his qui nouerunt, didiceris esse fugienda. Sensit, virtutis caput esse caruisse vitiis. Id nõ à quolibet discendum, sed ab his duntaxat, qui norunt quæ sint vera mala, quæ vera bona. Ibid.

Timotheus Musicus.

Aduentantem discipulum interrogauit, an sub alio etiam præceptore Musicæ operam dedisset: qui cùm sub alio militasse etiam affirmasset, Duplicem igitur dabis mercedem, ait, quoniam duplex mihi labor subeundus est: dediscendi videlicet vetera, & docendi noua. Brus. lib. 2. cap. 23.

Vide apoph. de Assuetudine.

De iis qui degenerant.

Aristippus.

CVm degeneres filios adeò negligeret, quasi ex ipso nati nõ essent: accusatus à quodam, qui seueritatem eius improbabat: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit philosophus, eos nequaquam habendos pro filiis, qui à parentum & maiorum suorum laude dignis virtutibus turpiter degenerarent. Laertius lib. 2.

Diogenes.

Videns adolescentem cultu gestúq; parum virili: Non te pudet, inquit, qui peiùs tibi velis quàm ipsa natura voluit. Siquidem illa te virum fecit, tu teipsum refingis in fœminam. Laer. lib. 6.

Stilpon.

Habebat filiam sinistræ famæ, cuidam itaq; dicenti, Dedecorat te filia, Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus æstimandum esse. Neque enim illa fuisset honestior ob patris celebritatem, nisi paternas virtutes fuisset imitata. Plut. in lib. de Tranquillitate, pluribus verbis hoc idẽ enarrat. Nam Metrocli obiicienti, quòd filiam haberet impudicam: Vtrum, inquit, hoc meum peccatum est, an filiæ? Quum Metrocles respondisset, illius peccatum, sed tuum infortunium: hunc in modum excepit Stilpo, Quid ais? an non quæ peccata sunt, eadem sunt lapsus? Annuit Metrocles. At lapsus inquit Stilpo, quorum sunt, eorundem sunt & frustrationis. Et hoc confesso Metrocle: Porrò quorum sunt frustrationes, horum sunt & infortunia. Ita placido prudentíq; sermone demonstrauit, filiæ duntaxat esse infortunium, cuius esset peccatum: ac Cynici

conuicium nihil aliud esse quàm canis latratum. Laërt.lib.2.cap.12.

Menedemus.

Dicebat, plurimos nauigare Athenas studiorum gratia qui primùm essent sapientes: deinde fierent philosophi, hoc est, sapientiæ amantes, dein rhetores: denique progressu temporis euaderent idiotæ. Multùm profecit, qui didicit se nihil scire. Et infeliciter proficit, qui semper vergit in deterius. Erasm. ex Plutarcho.

Archidamus.

Periandro, qui cùm esset medendi celebris, & in primis laudatus, carmina scriberet infelicia: Quid, inquit, tibi accidit Periander, vt pro eleganti medico malus poëta vocari appetas? Notauit hominum mores, qui res honestas aggressi, degenerant ad sordidiora: cùm consultum sit, vnumquenque in ea se arte exercere, in qua valet plurimùm. Plut.

Damatria.

Cùm intelligeret filium in bello planè inutilem esse, domum, redeuntem propria manu interfecit. inhonestissimum enim esse putabat, ex tam præclaris parentibus natum filium, adeò degenerem aspicere. Plutarch. in apopht. Lacænarum.

Teleutia.

Audiens filium à paternis moribus degenerantem, & nescio quibus rebus parum honestis operã dantem, eum admonuit, vt aut meliùs viueret, aut apud exteros maneret. Imò mortem ipsam minata est filio, ni mores in melius corrigeret. Plut. in Lacon.

Nicostratus.

Quum ab Archidamo solicitareтur, tum ingenti promissa pecunia, tum cuiuscunque vellet Lacænæ coniugio, vt Cromium traderet, respondit: Archidamum non ducere genus ab Hercule, quòd Hercules obiens orbem, solleret improbos afficere supplicio, ipse contrà ex probis faceret improbos. Lacæmonij verò hoc nomine potissimùm gloriabantur, quòd originem ducerent ab Hercule. Plutarchus in apopht.

M. Cato.

In inimicum quendam probrosæ vitę: Huius, inquit, mater quũ deos orat, vt sibi filius sit superstes: nõ precatur, sed imprecatur. sentiens, illam & sibi & reipublic. precari magnum malum. Erasm. lib. 5. apoph. ex Plut.

Idem.

Hortabatur iuuenes, vt qui virtute & æquitate ad dignitatem peruenissent, ne turpiter ad deteriora degenerarent, sed ad meliorem frugem se referrent: ita futurum, vt & gloriam augerent, & benefactis maculam abolerent. Eras. lib. 5. apopht.

C. Lælius.

Cuidam malo genere nato, obiicienti sibi, quòd indignus esset suis maioribus: At herclè, inquit, tu tuis dignus es. Id si dicas bono viro ex bonis prognato, laus est: sin malo, ex malis prognato, graue conuicium est. Eras. lib. 6. apoph.

Iulia Augusti.

Cùm ob vestitus nimiam licentiam ab amico quodam admoneretur, ac adhortaretur, vt se ad paternæ frugalitatis exemplar componeret, respondit: Pater meus obliuiscitur se Cæsarem Romanum esse, at ego memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

Traianus.

Solitus est dicere, Principes omnes multum abesse à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinque, summa cum laude gessit imperium priusquam ad Caligulæ auunculi sui crudelitatem appelleret animum. Eras. 8. apopht.

De

De delatione.

Caligula.

Commentarios ad matris fratrúmque suorum calumnias pertinentes, ne cui postmodum delatori testíve maneret vllus metus, conuectos in forum, & antè clarè testatus deos, neque legisse se, neque attigisse quicquam, concremauit: Quin & libellum de sua salute oblatum non recepit: contendens sibi nihil admissum, cur cuiquam inuisus esset. Negauit se delatoribus aures habere. Hæc boni principis videri poterant, nisi fingeretur. Erasm. lib.6.apophtheg.

His adiunge apophth. de Calumnia, Detrectatione, Maledicentia, &c.

De democratia.

Solon.

Dicere solebat, cum principem sibi maximè gloriosū videri, qui Democratiam ex Monarchia ciuibus faceret. Phauorinus, & Stob.ser.46.

Lycurgus.

Cuidam postulanti, vt in ciuitate pro Aristocratia, hoc est, optimatum gubernatione, constitueret Democratiam, hoc est, popularem gubernationem: Tu fac, inquit, priùs domi tuæ Democratiam instituas. Compendio docuit, eam Reipubl. speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est, quā magna domus. Plut. in Lacon. & Stob.ser.83.

De deposito.

Pittacus.

Dictum eius celebratur: Depositum quod acceperis, iustè reddito. Stob.ser.9. de iustitia.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, hac conditione, vt eam vtrisque simul redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus socij mortem simulās, decepta muliere nummos abstulit. Eo facto superuenit alter, & depositum repetere cœpit. Cùm mulier anxia de laqueo cogitaret, Demosthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationem venit, sic aggressus est petitorem: Mulier, inquit, parata est depositi fidem soluere, sed nisi socium adduxeris, id facere non potest: quoniam vt ipse prædicas, hæc dicta lex est, ne pecunia alteri sine altero numeretur. Hoc ingenio seruauit miseram: elusitque nebulonum conspirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent. Valer. Max.lib.7.cap.3.

De desperatione.

Leonidas.

Ephoris dicentibus ad Leonidam, quòd ad Thermopylas proficiscēs, paucos secum educeret: Nimirum ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiscimur. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello: satius enim perire paucos, quàm multos. Plut.

Anonymus.

Cuidam, qui laborans ab oculis exierat in bellum, cùm nonnulli dicerent, Quò vadis ad istum affectus modum, aut quid facturus? Vt nihil, inquit, aliud, certè hostis gladium hebetabo. Plutarchus.

Pompeius.

Rebus infeliciter gestis aduersus Cęsarem, & ad summam desperationem redactus, in tentorium venit attonito similis, nec aliam vocem emisit quā hanc, ἀκούω εἰς παρεμβολὴν, Ergo in

castra, sumptáq; veste præsenti fortunæ accómodata, clam profugit. Plut.

De Deo.

Thales.

PErcontatus, Quid esset Deus? Quod principio & fine caret, respondit. Laert. in eius vita.

Zaleucus.

* Procœmio legum quas scripsit Locrensibus, hæc verba præfixit. Omnes qui vrbem ac regionem inhabitant, persuasos esse oportet, existimaréque deos esse: quòd manifestum fit ex cœli & totius mundi inspectione, rerúmque in ipsis dispositione pulcherrima, & ordine. Haud enim fortuita aut humana eiusmodi opera putare conuenit. Stob. ser. 42.

Anonymus.

Alius idem interrogatus, respondit: Quod est in triremi gubernator, in curru rector, præcẽtator in choris, dux in vrbe, imperator in exercitu, hoc est in mundo Deus. Apuleius de Mundo. Id authori libri de mundo inter Aristotelis opera collocati tribuitur.

Simonides.

Interrogatus olim ab Hierone tyranno, Quídnam esset Deus? Deliberandi sibi vnum diem postulauit. cùm idem ex eo postridie quæreretur, biduum petiit, ac cùm ita sæpiùs duplicaret numerum, admiratúsque Hiero tyrannus, qui rogauerat, efflagitaret, cur ita faceret? Quia, inquit, quanto diutiùs considero, tanto mihi res videtur obscurior. Cicer. de Natura deorum. Bruson. lib. 2. cap. 26.

Socrates.

Socrates dicebat, deos omnium optimos ac fœlicissimos: ad horũ similitudinem quo quisque propiùs accederet, hoc & meliorem esse, & beatiorem. Si corrigas vniús vocis numerũ, nihil dici potest Christianius. Rotod. lib. 3. apoph.

Plato.

* Dicebat, Deum nullo vspiam modo iniustum esse, sed planè iustissimũ. Nec ei, inquit, similius inueniri potest quicquam, quàm qui inter nos iustissimus fuerit. In Theæteto.

Eusebius Philosophus.

* Dicebat non quærendum an dij sint, sed protinus esse credendum. Nã quæstione, inquit, proposita, etiam ille qui impiissimam opinionem defendit, nempe deos non esse, superare conatur. Stob. ser. 78.

Callicratidas Pythagoricus.

* Mundus (inquiebat) Græcè κόσμος appellatur, vt qui per communem omnium diacosmeun, id est, decoram administrationem, ad vnum optimum, dirigatur. Est verò illud vnum optimũ, Deus ipse, qui secundum cogitationem existit, viuens cœleste, incorruptibile, principium & causa dispensationis omnium rerum. Stob. ser. 83.

Alexander.

In Iouis Ammonis templo cum à vate dictus esset Iouis filius? Nihil, inquit, mirum, nã Iupiter omnium quidẽ natura pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. Modestissimè interpretatus est oraculum: nam vates per adulationem dixit, illũ filium Iouis: quasi sic è Ioue prognatus esset, quemadmodum Hercules creditus est esse Iouis filius. Alexander fassus est, Iouem natura autorem ac parentem esse omnium: sed eos demum peculiariter pro suis filiis agnoscere, qui virtute ac præclarè gestis proximè ad diuinam naturam accederent. Ea est, omnibus benefacere. Plut. in apopht.

Euagrius.

Euagrius quum longa orationis se-

rie

rie audiuiſſet de Deo atque trinitate diſputantes, Diuinitatem nequaquam definiendam eſſe reſpondit. Omnes enim alias propoſitiones habere genus quod prædicetur, aut ſpeciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidens, aut ex his compoſitam orationem. Sed nihil in ſancta trinitate horũ quæ dicta ſunt, poſſe comprehendi. Ideóque quod ineffabile eſt, ſilentij tantum oratione eſſe adorandum. Socrat.l.6.Tripart.hiſt.c.21.

Attalus martyr.

A tyranno per contemptum interrogatus, Quod nomen Deus haberet? Qui plures ſunt reſpondit, nominibus diſcernuntur. Qui autem vnus eſt, nõ indiget nomine. Euſ.l.6.Eccl.hiſt.c.3.

De Deo æterno.

Thales.

INterrogatus olim, quídnam in tota rerum natura eſſet vetuiſtiſſimum? reſpondit, Deus. Quid ita? ὅτι ἀγέννητος, hoc eſt, nunquam eſſe cœpit. Eraſ.l.7. apoph, ex.Laert.1.

De Deo immutabili.

Ageſilaus.

MOturus bellum aduerſus Perſarũ regem, quo Græcos Aſiam incolentes libertati restitueret, Iouis Dodonæi conſuluit oraculũ: is iuſſit, vt pro ſuo arbitratu bellum inſtrueret. verùm cùm Ephori ad Delphicũ quoque oraculum conſulendum miſiſſent, hoc pacto propoſuit conſultationem: Num, Apollo, idem tibi videtur quod patri? Iouis ſe oraculum omnino probare, reſpondit. Quo dicto oſtendere voluit, deorum omnium concordiam: qui ſi inter ſe diſſentiant, non profectò re vera ſunt dij. Plut.in Lacon.

De Deo & omnipotente, & vidente omnia.

Thales.

DIcebat, homines exiſtimare oportere deos omnia cernere deorúmque omnia eſſe plena, & tunc fore omnes caſtiores. Cic.l.2, de Legib.

Idem.

Percunctatus, An facta hominum deos fallerent? Ne cogitata, inquit, vt non ſolùm manus, ſed etiam mentes puras habere vellemus, cum ſecretis cogitationibus noſtris cœleſte numen adeſſe credimus. Laert.in eius vita, & Valer.Max.lib.7.c.2.

Zeno.

Cùm ex Zenone Stoico quidam quæreret, An Deum latere poſſit iniuriam faciens? Imò, inquit, ne cogitans quidem. Maxim.ſerm.15.

Diogenes.

Videns mulierem ad aras deorum tam incuruato corpore procumbentem, vt obſcœna quædam apparerent: Non vereris, inquit, mulier, ne ſtante poſt tergum Deo (cuncta enim plena deorum ſunt) inhoneſtè te habeas. Laert.lib.6.

Athenodorus.

Dicere prudenter ſolebat: ita nos cum hominibus homines viuere debere, ac ſi Deus retributor bonorum, malorúmque vltor, omni loco ac tempore actiones noſtras intueretur, conſpiceretúrque humanis noſtris oculis. Fulgoſus lib.7.cap.2.

Idem.

*Tunc ſcito, inquit, eſſe te omnibus cupiditatibus ſolutum, cùm eo perueneris, vt nihil Deum roges, niſi quod rogare poſſis palam. Nunc enim quãta dementia eſt hominum? Turpiſſima vota diis inſuſurrant: Si quis admouerit

Si quis admonuerit cõticescẽt, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant. Vide ergo ne hoc præcipi salubriter possit: Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant. Senec. epist. 10.

Iamblichus.

* Sicut (inquiebat) oriente sole, tenebræ eius præsentiam sustinere non possunt, sed subitò subterfugiunt, nihil solem impedientes: sic vndique refulgẽte potestate diuina, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis nullum habet locum, sed repente disperditur. lib. de mysteriis.

Demonax.

Quũ admoneretur ab amico quodã, vt secum in Æsculapij templum iret, Dominúmq; pro salute filij oraret: Adeóne, inquit, surdastrum existimas Deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Recitat Eras. lib. 8. apopht.

Antalcidas.

Quum in Samothracia initiaretur, rogatus à sacerdote, quid egregiũ patrasset in vita? Si quid, inquit, mihi tale peractum est, sciunt ipsi dij. Existimans, ineptum commemoratione suorum gestorum se diis cõmendare: qui, siue prædicaret, siue sileret, nihilominus nouerant. Nam apud sacerdotem poterat etiam falsa narrare. Plut. in Lacon. Idem de Lysandro effertur.

Anonymus.

Quidam sacris initiaturus Laconem, rogauit, quid sibi consciret maximè impiè factum per omnem vitam? At ille: Hoc, inquit, dij sciunt. Quum initiator magis vrgerẽt, diceretque, Omnino proferas necesse est. Lacon vicissim rogauit: Vtrùm, inquiens: oportet me tibi dicere, an Deo? quum ille respondisset, Deo: Tu ergo, inquit, hinc secede, vt illi dicam. Plut. in Laconicis.

De Deo semper colendo.

Xenophon.

DIcebat tum maximè colendos esse deos, quum homini res sunt secundæ: vt quum inciderit necessitas, confidenter illos imploremus, vtpote beneuolos iam & amicos. Rectè Xenophon. Sed vulgus hominum contrà facit, in felicitate profunda est Dei obliuio: cùm vrget calamitas, tum demum vtcunque & perfunctoriè ad illum cõfugimus. Eras. lib. 7. apopht.

Philo.

Cum aliis Iudæis apud C. Caligulam accusatus ab Appione, quòd Cæsari diuinos honores non tribueret, eiectus ex aula, sociis Iudæis respõdit, Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius: quia necesse est adesse diuinum, vbi humanũ cessat auxilium. Euseb. lib. 2 Eccles. hist. cap. 5.

De Deo, dona sua æqualiter distribuente.

Crates.

CVm deformi esset corpore, in certaminibus tamen corpus suũ denudare pro more pugnantium, non erubuit. Verùm à spectatoribus ob id derisus: De oculis, inquit, ô Crates, & reliquo corpore bono esto animo, mox enim videbis eos qui corpus tuum deforme, modò turpiter derident, morbo contrahi, & omnibus viribus destitui, & tum te beatum esse sentient, deformem quidem, sed sanum, robustũ, & laboris patientem. Sensit homo ethnicus, quàm variè Deus sua dona hominibus distribuat, alium ornat forma & sanitate, alium sapientia: húc virtutibus, illum corporis robore: ita

ita tamen, vt non vni & soli omnia cōueniant. Laertius lib. 6. cap. 5.

Stratonicus.

Inuitatus aliquando, vt audiret citharœdum canentem, postquā audierat, recitauit illum versiculum Homericum, τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν. id est, Huic dedit hoc pater altitonans, verùm abnuit illud. Cuidam roganti, Quo pacto? exposuit, malè cithara canere dedit, bene canere negauit. Eras. lib. 6. apoph.

Dercillidas.

Missus orator ad Pyrrhum, qui iam exercitum induxerat in terram Spartanorum, vt cognosceret quid sibi vellet: cùm Pyrrhus præscriberet vt regem suum Cleonymum reciperent, alioqui futurum vt intelligerent se nihilo cęteris esse fortiores, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non metuimus eum, quippe qui nihil sceleris commisimus: sin homo est, nihilo est nobis præstantior. Hoc dilemmate perstrinxit superbas regum minas. Dij, qui quos velint, possunt lædere, nec à quodam lædi vicissim, non nocent, nisi improbis: homines hominibus ex æquo metuendi sunt. Plutar. in Lacon.

Cato Vticensis.

Quum Pompeio res infeliciter cederent, & ad Cæsarem inclinaret victoria, Cato dicebat, in rebus diuinis multum esse caliginis: quòd Pompeio præter ius agenti fuissent omnia prospera, causam reipub. tuenti nihil succederet. Plutarch. in Catone.

De dialectica.

Antisthenes.

Dicere solebat, Contradicentē doceri oportere, non contrà dicendo compescere. Dialectica igitur, si docendi ratio est, artis fines transgrediuntur qui tantum rixantur. Nam neq; insano, si vicissim insaniat, aliquis medebitur. Stob. serm. 80.

Diogenes.

Quicquid per se turpe non esset, id ne in publico quidem dicebat esse turpe. Hunc igitur in modum ratiocinabatur: Si prandere malum non est, nec in foro prandere malum est: sed prandere nihil mali est, ergo nec in foro prandere malum est. Hactenus tolerari poterat Cynicus syllogismus, verùm quis ferat similiter colligentem, exonerare ventrem, aut reddere lotium, aut habere rem cum vxore, aut exuere vestes, malum non est: ergo in publico malum non est? Probis viris vbique placet verecundia. Laert. lib. 6.

Zeno.

Dialecticorum artes iustis mensuris cōparabat, quæ non triticum, nec aliud quidpiam alicuius pretij, sed paleas & stercora metiuntur. Stob. serm. 80.

Idem.

Rhetoricam palmæ, Dialecticam autem pugno similem esse dicebat, eò quòd latiùs loquerētur Rhetores, Dialectici autem compressiùs. Cicero lib. 2. de Finibus: & in Oratore ad Brutū. Quint. lib. 2. cap. 21.

Idem.

Quum iam in artibus non vulgariter profecisset, attamen in Dialecticis plurimùm exercere seipsum præcipuè voluit. Verùm cùm pecunia, vt satisfaceret præceptori Dialectices, deesset, clàm per posticum in auditorium Polemonis professoris eius artis irrepsit, vt legentem audiret, quem dum Polemon fortè vidisset: Sat video, inquit, te furari ea dogmata, vt aliis postea mercede vendas. Laudandum est Zenonis ardens ad Dialecticen studium, in qua adeò profecit, vt multa etiam arti adiecerit. Vide Laert. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quum illi Dialecticus quidã in sermone, quem illi θερίζοντα, id est metentem appellant, ostendisset septem species Dialecticas: rogauit, quantum peteret mercedis à discipulis? poscenti centum nũmos dedit ducentos. Tanta erat in homine discendi Dialecticen cupiditas. Laert. lib. 4. cap. 1.

Chrysippus.

Ad Dialecticum quendam, Cleanthi multis ac prolixis sophismatibus obstrepentem: Desine, inquit, senem à magis ad rem pertinentibus auocare, sed nobis iunioribus ista proponito. Docuit vir sapientissimus, Dialecticæ studium magis spectare ad iuuenes exercitatione indigentes, quàm senes grauioribus rebus occupatos. Laertius lib. 7. cap. 3.

Arcesilaus.

Dialecticos aiebat similes esse ludentibus alea, qui non sine delectatione decipiuntur. Stob. serm. 80.

Carneades.

Dialecticã inquiebat polypo similem esse. Vti enim polypus cyrrhos suos auctos deuorat: ita dialecticos iam peritiores factos, suas quoque opiniones refutare. Stob. serm. 82.

Ariston.

Dialecticorum sermones aranearũ telis conferebat, vt quę subtiles admodum, sed inutiles essent. Stob. ser. 80.

Idem.

Dialecticam aiebat luto viarum similem esse. Nam vt lutum inutile cum sit, transeuntes prosternit: sic Dialectica parum cum prosit hominibus, imponit etiam. Stob. serm. 80.

Idem.

Eos qui Dialecticæ studium profundè rimantur, cancros edentibus similes esse dicebat: qui propter exiguum alimentum circa crustas plurimas occupantur. Stob. serm. 80.

Cleanthes.

Interrogatus, cur inter veteres, cum non multi philosophati essent, plures tamen quàm nunc clari euasissent? Quoniam, respondit, tunc quidem res ipsa exercebatur, nunc autem de verbis est disceptatio. Stob. serm. 80.

Clitomachus.

Dialecticam lunæ comparabat quę similiter augeri & decrescere non cessaret. Ibidem.

Theocritus.

Ad Dialecticum quendam, acriter & contentiosè ei respondentem istud Homeri repetiit:

Lis vtinam pereat inter homínésque deósque. Ibidem.

Demonax.

Ad Agathoclem peripateticum, iactantem sese & solum & primum esse Dialecticorum: Si solus, inquit, es, qui primus esse potes? si primus, qui solus? Eras. lib. 8. apoph.

De diffidentia.

Phocion.

CVm Byzantiis irascerentur Athenienses, quòd Charetem, qui cum exercitu in subsidiũ suæ ciuitatis missus esset aduersus Philippum, noluissent recipere: ac Phocion dixisset, non esse irascendum sociis diffidentibus, sed ducibus quibus fides non haberetur: ipse dux electus est, atque ipsi fidentibus Byzantiis effecit, vt Philippus re infecta discederet. Diffidẽtiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat vt non videretur tutum sese illius fidei committere. Prudentię est, infido diffidere: at Phocioni probatæ opinionis viro, non dubitarunt sese credere. Plutarc. in Græcorum apoph.

Romani.

Populus Romanus, Carbone polli-

cente quippiam, & addente iusiurandum cum execratione, populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus autem, ne iuratis quidem. Eras. lib.6.apoph.

De diligentia.

Zeno.

DIcebat τὸ εὖ γίνεσθαι παρὰ μικρὸν οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, i. vt aliquid fiat bene, nasci quidem paulatim, sed tamen nō esse paulum. Illud dictum quidam adscribunt Socrati. Laert.lib.7.cap.1.

Antisthenes.

Cùm multi philosophorum disputassent de virtutis difficultate. Antisthenes prosiliens, virtutem assiduitate & studio disci posse affirmauit. Non ignorauit sanè vir sapiētissimus, nil esse tam arduum, quin studij assiduitate inuestigari possit. Laert.libr.6. cap.1.

Isocrates.

* Dicebat, sicut in aliis negotiis cicurandísq; feris cura & diligentia plurimū habet momenti: sic etiam ad virtutem adipiscendam permagnas vires habere. Procem.orat.ad Nicoclem.

Vide apoph.de Assiduitate, Industria, labore & studio immmodico.

De diligentia nimia, aut inutili.

Demosthenes Mytilenæus.

PVlsata ianua hominis musicæ ac citharę dediti, cùm is audito pulsu iussisset illum introire, faciam, inquit, si prius alligaris citharam. Subnotans, illum nil aliud quàm cithara canere. Eras.lib.8.apoph.

Antalcidas.

Persarum rex coronam ex rosis consertam illeuit vnguento, misitque Antalcidæ, de pace legationem obeunti. At ille: Suscipio quidem, inquit, donum, atque animi promptitudinem laudo: sed rosarum odorem naturæq; flagrantiam artis adulteratione perdidisti. Ælianus lib.14.de Varia histor. Idem dici posset de nimia diligentia, qua multoties res magis obscuratur, quàm ornatur.

Apelles.

Protegenes Pictor toto septennio in pingendo Ialysso consumpto, tandem summam manum imposuit. Eum cum cerneret Apelles, primū substitit mutus, & stupefactus inopinata atque admirabili contemplatione. Deinde respiciens: Labor quidem, inquit, magnus est, & item artifex excellens, verū operi gratia non inest: quam si homo consecutus esset, labor eius cœlum attingeret. Laudauit quidem insignem picturam Apelles, sed nimiam diligentiam & industriam vituperauit, quæ operi gratiam omnem adimebat. Ælianus lib.12.de Varia hist.

Pollio.

Dicebat, Commodè agendo factum est, vt sæpè agerem: sed sæpè agendo factum est, vt minus commodè quia scilicet assiduitate nimia facilitas magis quàm facultas, nec fiducia, sed temeritas paratur. Quod accuratè factum velimus, raro faciendum est. Hac ratione duci videntur Itali quidam eruditi, qui licet pulchrè calleant Latinè, tamē vix vnquam adduci possunt, vt in familiari congressu Latinè loquātur. At si quando compellit necessitas, dicunt exactè, quasique de scripto. Erasm.lib.8.apoph.

Scipio Africanus.

Centurionem, qui pugnæ non adfuerat, cùm increparet, atque ille diceret, se in castris custodiæ gratia remansisse: Non amo, inquit, nimium dili-

diligentes. Bruson. ex Cicerone libr. 2. de Oratore.

De discendi cupiditate.

Solon.

CVm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphûs cecinisset, delectatus est illa cantilena: & iussit adolescentem, vt eam se doceret. Cùm autem quidam interrogasset, quam ob causam hoc desideraret? respondit: Vt postquam ipsam didicero, moriar. Voluit autem ostendere, quàm auidus disciplinæ fuerit: vt qui morti iam proximus, ab aliis doceri non erubuerit. Ælian. de Var. hist.

Idem.

Gloriari solebat, se aliquid quotidie addiscentem, senem fieri. Tanta enim homini sapientissimo inerat discendi cupiditas, vt senio iam grauatus, non minus philosophiæ incumberet, quàm cùm adolescens ac iuuenis fuisset. sciebat enim hæc studia magnum senectutis solatium esse. Cicer. in Catone maiore.

Antisthenes.

Antisthenis placita nõ indigna sunt, quę commemorentur. dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτικήν, id est, virtutem disci posse. Aduersus eos, qui putant nasci cum homine, aut naturæ affectus studio vinci non posse. Laert. lib. 6.

Zeno.

Dicitur consuluisse oraculũ, quo pacto possit vitam optimè instituere respondit vates, εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς, id est, si concolor fieret mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, contulit sese ad philosophiam. Dicitur autem Zeno natura fuisse colore fusco. Studium ac victus parsimonia maciem & pallorem conciliat homini, Laert. lib. 7. cap. 1.

Polemon.

Idem Zeno, licet iam profecerat, tamen modestiæ gratia commeabat ad Polemonem, apud quem in dialecticis exercebatur. Vnde Polemon solitus est dicere: Non me clam est Zeno, te per posticum irrepere, furarique dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notans, illum furtim discere gratis, quę aliis esset venditurus. Laer. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes Athenas profectus ad Antisthenem se contulit: à quo sæpe repulsus (nullum enim discipulum recipiebat Antisthenes) non destitit tamen hærere: adeò vt quum aliquando baculum intentaret Antisthenes, vltrò baculo caput subiecerit, dicens, Cæde si vis: at nullum inuenies baculũ tam durum, quo me abs te abigas dum aliquid dixeris. Insigne exemplum adamatæ sapientiæ. Laer. lib. 6. c. 2. Ælian. lib. 10. de Varia historia.

Democritus.

Arrodens cucumerem, sensit humorem esse mellei saporis, rogauitque famulam, vnde emisset? Illa nominauit hortum. Surrexit Democritus: Et duc me, inquit, eò, ad locum indica. Demirante muliercula quid sibi vellet? Vt, inquit, dulcedinis causam inueniam: inuenturus, si locum inspexero. Hæc muliercula ridens: Quiesce inquit, ô bone. nam ego imprudens cucumerẽ immiseram in ollam mellitam. At ille offensus: Molesta es, inquit, ego tamen incumbam, quæramque causam: quasi cucumeri peculiaris sit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum studij indefatigabilis. Laert. lib. 9. cap. 7.

Cleanthes.

Antigono discipulo roganti, cur sordidam operam præstaret hauriendo aquam è puteo, vnde per iocum pro Cleanthe dictus φρεάντλης, ita respondit:

dit: Num haurio tantum? an non & fodio, & rigo hortum, denique nihil non facio philosophiæ causa? Alius negasset factum: philosophus auxit quod obiiciebatur, gloriæ sibi ducens: quod ille vertebat probro. Laert.lib.7. cap.2.

Metrocles.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domum, vestem, & alia: disciplinas autem liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium & inde fessam diligentiam. Laert.lib.6.cap.6.

Socrates.

* Ei in senectute citharam pulsanti & aberranti dixit quidem, Tu ne adeò senex cithara ludis? respondit ille, Atqui præstat serò quam nunquam discere. Stob.serm.de assiduitate.

Isocrates.

* Apis, inquit omnibus floribus insidet, à singulis, quod vtile est accipiens. Ita doctrinæ cupidus nihil nõ attingit, & vndique quæ sunt vtilia colligit. Max.ser.17.

Demosthenes.

Interrogatus, Quo pacto sibi oratoriam facultatem comparasset? Plus olei, inquit, quàm vini mihi consumptum est. Stob.ser.27.

Idem.

Tanta diligentia versatus est in oratoria, vt nullam aliam ob causam magis se dolere dixerit, quàm si quando opificum anteculana victus esset industria. Cic.lib.4.Tuscul.quæst.

Marcus Imp.

Lucius, quum Romam venisset, obuiam factus Imperatori Marco, percontatus est illũ quò iret, & cuius rei gratia? cui Imperator, Honestum est & seni dicere: eo ad Sextum philosophũ, vt discam quæ nondum scio. Hîc Lucius sublatis in cœlum manibus. O Iupiter, inquit, iam senex tabellam gestans puerorum more commeat in ludum, quum noster rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus sit. Hîc citius probarim Cæsaris & studium & moderationem, quàm Lucij libertatem. Philostratus.

Saluius Iulianus.

Is tum eximia iuris cognitione, tum multorum principum amicitia clarus, solitus est dicere: Et si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc addiscere vellem. Refertur Pandect. libro 4. titul.de Fidei commissis. l. apud Iulianum. Hæc sententia optimo iure placuit laudatissimis viris. Sed hodie passim audimus has voces, Iam adultus sum, serum est discere. Imò hoc turpius est, nescire quæ cognitu digna sunt, quòd adultus es.

Alphonsus rex.

Cùm aliquando de iactura rerum pretiosarum sermo haberetur, persanctè affirmasse dicitur, Malle se gẽmas, vniones, margaritas suas, quę quidem essent in orbem omnem terrarum diffamatissimæ, quàm libros qualescunq; perditum iri. Panor.lib.4. de rebus gestis Alphonsi.

Plura pete ex apoph.de Industria.

De discipulo docili.

Antisthenes.

QVum adolescens quidam Ponticus genere, se in numerum discipulorum illius recipi cuperet, patri quærenti, quibus rebus esset opus? Libro (inquit) nouo, stylo nouo, nouaque tabella significans, animum à vitiis vacuum, studium vigil, & memoriam fidelem. Solent autem adolescentes voluptatibus ac deliciis occupatam, mẽtem ad præceptorem adferre, quæ res ferè in causa est vt minus proficiant. At philosophia totum animum sibi postulat. Laert.lib.6.cap.1.

Aristoteles.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita interrogatus, quo pacto fieret, vt discipuli quãplurimum proficerent: Si, inquit, præcedentes gnauiter insequantur, sequentes non morentur. Laer. lib. 5. capite 1. Brus. lib. 2. cap. 23.

Vide apoph. de docilitate.

De discipulo indocili.

Bion.

Arrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui mauult doctus videri, quàm esse. Laert. lib. 4. cap. 7.

Idem.

Cuidam obiicienti quòd adolescentem quendam ad se non pellexisset: Tenellus, inquit Bion, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse studiis accommodos. Laert. lib. 4. capite 7.

Zeno.

Quum quendam ex discipulis inflatum turgidúmque esse nosset, sed desidem ac ignauum, percutiens dicebat: Non si magnus fueris, bonus & eruditus eris: sed si bonus & eruditus, tum demum reuera magnus eris. Brus. lib. 21. cap. 23.

Diogenes.

Adolescenti cuidam, qui apud illum volebat philosophari, pernam dedit deferendam, ac sequi iussit. At ille disciplinæ impatiens, abiecta, quam ferebat perna, abscessit. Sed post aliquãtulum temporis occurrens, illi Diogenes: Tuam & meam, inquit, amicitiam perna dissoluit. Sensit autem obiter philosophus clarissimus, eum nequaquam bonum fore discipulum, qui præceptoris moribus se non accommodaret, ac in licitis & honestis suum denegaret præceptori officium. Brus. l. 2. cap. 23.

Theodorus.

Dicere solebat, Protagoram, præceptorem omnium fidissimum, dextra manu porrigere auditoribus suis scientiam, illos verò sinistra accipere. Brus. lib. 6. cap. 2.

Isocrates.

Ephorum Cumanum, qui scholam ipsius reliquit nullo profectu, atque ob id à patre Demophilo denuò missus est, vt ab integro data mercede discipulum ageret, διφρὸν appellabat. Diphros enim Græcis dicitur currus, quòd duos ferat: pugnantem & aurigam. Isocrates autem ex vocis etymologia captauit iocum in stupidum discipulum, qui bis attulerit mercedem, διφρὸς enim dici videtur ἀπὸ τ͂ δὶς φέρειν, id est, à bis ferendo. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm diuersis moribus & ingeniis haberet discipulos, Ephorum scilicet, & Theopompum: Se calcaribus in Ephoro, contra autem in Theopompo frenis vti solere dicebat. Cicero ad Atticũ, & de Claris oratoribus. Quintil. etiam lib. 10. cap. 1. Bruson. libro 2. capite 23.

Anonymus.

Philosophus quidam quum duos haberet discipulos: alterum quidem laboriosum, sed hebetis ingenij, alterum ingeniosum, sed ignauum: Ambo, dicebat, pereatis: quoniam tu cùm velis, non potes: tu verò cùm possis, non vis. Antonius in Melissa, par. 1. serm. 5. & Max. ser. 17.

Stratonicus.

Quum doceret Macedonem quendam, nec ille quicquam proficeret, exasperatus in discipulum: In Macedoniam, inquit, pro eo quod alij dicunt, εἰς μακαρίαν, si cui precantur exitium. Obiter notauit & Macedonicæ gentis barbariem.

De discipulorum erga præceptores pietate.

Xenocrates.

Dionysius, cùm Platoni diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum præceptori aderat. Nō prius, inquit, quàm hoc: suum ostendens caput. Laert. lib. 4. cap. 2.

Alexander.

Cum interrogaretur, Vtrum magis desideraret patrem Philippum, an Aristotelem præceptorem? Magistrū, inquit. Ille enim vt essem, hic autem vt præclarè institutus essem, author fuit. Anton. in Meliss. part. 2. ser. 11. & Max. serm. 23.

De discipulorum infrequētia, & exiguo numero.

Stratonicus.

In ludo suo quum haberet pictas Musas Nouem, Apollinem vnum, discipulos autem tantum haberet duos, rogatus à quodam, Quot haberet discipulos? Cum diis, inquit, duodecim. Eras. lib. 6. apoph. ex Athenæo, & Bruso. lib. 5. cap. 2.

De discordia.

Demaratus.

A Philippo Macedonum rege hospitio susceptus, qui ob nouas Cleopatræ nuptias à se Olympiadem Alexandrúmque auocauerat, dicenti Philippo, quo pacto Græci inter se mutuam agerent concordiam, respōdit: Tua minimum interest, Philippe, Græciæ curā suscipere, qui tot discordiis ac calamitatibus propriam cumulasti regiā. Bru. l. 1. c. 20. ex Plut. apoph.

M. Agrippa.

Dicere solebat, multum se huic sententiæ debere: Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Senec. in epist. lib. 14.

Leontius episcopus.

In grauissima illa apud Antiochenos de fidei negotio dissentione, timens seditionem, sententiam suam apertè proferre non audebat, & aliquando caput suum canis florescens manu demulcens, dixisse fertur: Niuem eam solutam lutum multum subsecuturum esse. Ænigmate eo obscurius indicans, dissonantiam eam aliquando in seditionem euasuram, neq; eos qui factionis suæ essent, cum reliqua multitudine consensuros. Niceph. lib. 9. cap. 24. Eccl. hist.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est, Si Romanis temporibus vixisset, se constructurum fuisse templum Ioui Positorio, vt de rebus acturi, in eo prius cōuenirent, & contentionem omnem deponerent. Innuit autem, nihil æquè Reipublicæ esse perniciosum, ac si plebis cum patribus crebræ contentiones oriantur. Panor. lib. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Concordia.

De disputationibus, aut quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Aristippus.

Cuidam qui proposuerat ænigma, vehementer instanti vt solueret: Quid ô stolide, inquit, vis soluā, quod nobis etiam ligatum exhibet negotium? Lusit ex ambiguo. Soluitur enim quæstio, & soluitur homo aut belua vincta. Stultum autem fit furiosum homi-

hominem aut noxium animal soluere, magis nociturum. Laert. libro 2. capite octauo.

Idem.

Confutatus in disputatione à quodam homine audaci, sed furioso ac stolido, quum illum videret gestientem, inflatumq; victoria: Ego quidem, inquit, redargutus abeo: sed suauiùs dormiturus te, qui redarguisti. Lae. l. 2.

Diogenes.

Orante aliquando Anaximene, Diogenes prætendens pernam, auditores in se conuertit: ob id indignatus Anaximenes, obticuit ab auditorio destitutus. Tum Diogenes, Anaximenis, inquit, disputationem oboli pretium dissoluit, significans, illum de rebus friuolis disseruisse, quæ non ad modum attentos haberet auditores. Laert. lib. 6.

Plato & Diogenes.

Platonis ideas, id est formas, risit & Aristotelis. Quodam igitur tempore quum Plato multa de ideis dissereret, & rem confictam confictis vocabulis explicare conaretur, subinde in ore habens, menseitates & cyathitates, per quas voces intelligebat species mensæ & cyathi: Diogenes irridens subtiles nugas, Mensam, inquit, ac cyathum video, menseitatem & cyathitatem non video. Tametsi sunt & hodie qui sorteitatibus & ecceitatibus sibi videntur acuti. At Plato regessit dictum: Nec mirum inquit, nam oculos habes quibus cernuntur cyathi ac mensæ, mentem verò nō habes qua cernuntur menseitates ac cyathitates. Laert. lib. 6.

Ariston.

* Veratrū, inquit, crassiusculè sumptum purgat, Pollionem verò læuigatum suffocat, sic & nimis anxia subtilisque in philosophia disputatio. Stob. serm. 8.

Gorgias.

Gorgiæ sophistæ palàm exhibenti sese ad respondendum, quod cuique libuisset proponere, Xenophon non ille Socraticus, sed alius quidam inuidēs, adiit illum, atque hanc proposuit quęstionem: Dic mihi, Gorgia quamobrem fabæ ventrem inflent, quum ignem non inflent? Ad quem placidè Gorgias, Istud quidem dispiciendum relinquo: cęterùm illud iam olim cognitum habeo terram aduersus istiusmodi homines producere ferulas. Philostratus.

Idem.

Quum audiuisset physicum quendam de antipodibus argutè disserentem, ostensis in puteo hominum vmbris, interrogauit, num illos antipodes putaret. Irrisit inutilem quæstionem philosophorum, qui interdum de iis rebus disputant, quæ non sunt, licet ex certis demonstrationibus hodie probari possit, reuera antipodas esse. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm conspiceret duos philosophos, vtrosque pariter indoctos, inter sese disceptantes, & alterum quidem ridiculas quasdam quæstiones proponentem, alterum item aliena, neque quicquam ad rem facientia respōdentem: Quid, inquit, amici, an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrum supponere? Lucianus in vita Demonactis. At refertur à Diogeniano his verbis: Vtrum stultior qui mulget hircum, an qui cribrum supponit? Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Idem aliis curiosa indagine disquirentibus, an mūdus rationis expers sit, aut anima præditus, & sphæræ nihilominus figuram teneat? Vos, inquit, plus æquo de mundo solliciti, vestrā ipsorum immunditiem interea, parum

parum prouida consideratione pensiculatis. Stob.

Zeuxidamus.

Cuidam percontanti, quam ob causam Lacedæmonij leges de fortitudine citra scriptum seruarent, ac non potiùs descriptas traderent iuuenibus legendas? Quoniam, inquit, assuefaciendi sunt, vt præclaris gestis potiùs quam scriptis intendant. Inertiæ genus est, de fortitudine philosophorum more disputare: sed protinus factis exercenda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi potest. Plut. in Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Quum audisset Xenocratem iam senem in Academia cum amicis disputantem, percontatus est, quis esset ille senex? vbi respondisset aliquis illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quærerent: Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Visum est Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute disputare, veluti de re controuersa: quum oporteat à prima statim adolescentia habere certissima decreta de honesto, impressa animo, & secundum virtutem exerceri: non quærere, quemadmodum faciunt philosophi, qui magna contentione inter ipsos de summo bono ac malo digladiantur, ne in hoc quidem satis consentientes quid sit virtus aut beatitudo. Plutarch. in Laconic.

Antholidas.

In Academia philosophos audiens multa de virtute differentes, interrogatus cuiusmodi viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quàm probi: sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini. Salsè tetigit mores Atheniensium, qui virtutem haberent in labris, non in factis. Plut. in Lacon.

Af. Pollio.

Dicebat, in causa verecunda nunquam tentari debere improbam quæstionem. Notauit rhetores, qui in declamando mouerent quæstiones nihil ad causam facientes. Eras. lib. 8 apoph.

De dissidio.

Plinius.

* EOs qui mutuis dissidiis sese conficiunt, similes dicit esse Gallis sæpiùs in pugna commorientibus. lib. 2. natur. hist. cap. 21.

Vide apoph. de Discordia, Odio, Seditione.

De dissimulatione.

Plinius.

* VItro pellucido quod nihil celat voluit eos assimilare qui nihil dissimulare norunt, sed quicquid in animo est, protinus palam efferunt, lib. 10. cap. 62.

Vide apopht. de Libertate in dicendo, & Simulatione.

De diuinatione.

Chilon.

DIcebat, diuinationem non esse detestandam: quòd hanc deorum munus esse crederet, quæ ratione percipi posset ab homine insigni virtute prædito. Nam ipse prædixisse fertur, futurum vt ex insula Cythera summum malum oriretur Lacedæmoniis, cuius situm naturámque cùm didicisset: Vtinam, inquit, hæc aut nunquam fuisset, aut simul vt nata fuit, euersa fuisset. Nam Demaratus Lacedæmone profugus, Xerxi suasit, vt in ea insula classem haberet: ac planè Græciā subegisset Xerxes, si Demarati consilium fuisset sequutus. Post, Nicias ea potitus, statuit illic præsidium Atheni-

Atheniensium, & Lacedęmonios multis cladibus afflixit. Laert. lib.1.cap.2.

Diogenes.

Dicere solebat, Si vlla disciplina id præstare posset, vt præsciremus quæ ferenda sunt, atque eadem amoliri à nobis certa ratione valeremus, egregium sanè illud esset, & longè optimum artificium. Sed si ordine inuiolabili, ac lege inconcussa quippiam tolerandum est, ad quid attinet tale malum prænoscere? Stob.

Idem.

Videns hominum diuersas actiones, ac audiens somniorum esse interpretes & coniectores, dicebat, nullum animal homine esse stultius. Laert. lib.6.

Socrates.

Quum in somnis quidam Socrati visus esset dicere,

ἤματι κἐν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο:

Ad Phthiam venias simulac lux tertia surget, Æschini dixit, Tertio die moriar: versũ Homericum pro oraculo interpretans id euenit. Phthia erat patria Achillis: & amici conati sunt persuadere Socrati, vt in Thessaliam fugeret, quod illic haberet fidos amicos. Eras.3.apoph.

Demonax.

Conspicatus augurem quendam in publico vaticinia sua vendentem: Si potes, inquit, ea quæ Parcæ statuerunt arte tua depellere, exiguam mercedẽ postulas: si quæ fatis decreta sunt omnino sunt euentura, quid tua prodest diuinatio? Bis miser esse cupit, qui mala quæ vitari non possunt, amat præscire. Eras.8.apoph.

Demetrius.

Quum Philippus locum quendam Ithomatam, non minus munitum, si præsidium imponeretur, quàm erat Acrocorinthus, occupasset, & sacrificio peracto per vatem ad ipsum exta essent delata, accepta Arato ac Demetrio Phalereo demonstrauit: & ipse animi dubius rogabat eos, qui exta portenderent? vtrum Messeniis locum redderet, an retineret? Hic Demetrius arridens: Si animum, inquit, vatis geris, locum dimittes: sin regis, vtroque cornu bouem retinebis. Peloponnesum bouis ænigmate signans, quàm facilè retineret, si duas arces pręsidio tueretur. Eras.l.apo.6.ex Plut.

Anaxarchus.

In conuiuio quum Anaxarchus Alexandro propinaret, ostenso calice prædixit fore vt vulnus acciperet, abutens ad id versu, quem recitat. Laert. lib.9.cap.1.

βελήσεταί τις θεῶν βροτησία χειρί. Id est,

Ferietur aliquis mox deûm humana manu. Erasm.

Calanus Indus.

Ad mortem proficiscens, quum conscenderet rogum ardentem, O pręclarum, inquit, discessum è vita, quum vt Herculi contigit, mortali corpore cremato, animus in lucem excesserit. Hunc quum Alexander admoneret, dicere si quid vellet? Optimè, inquit, propediem te videbo. Idq; euenit, nam Alexander paucis post diebus mortuus est. Cic. lib.1 de Diuinatione.

Larcas Indus.

Apollonius Tyaneus quum ad Indorum sapientes, qui Brachmanes dicuntur, habens Larontis Indiæ regis literas commendatitias, accederet: vt venit ad illos, Larcas illorum princeps salutauit Apollonium, statimque petiit regis literas. Admirante Apollonio, ac dicente, Vnde sciret? Quo magis (inquit Larcas) mireris, scito D, vnum in epistola deesse: atque ita esse, palàm omnibus ostendit. Bruson. lib.7. cap.20.

Iudas Esseus.

Nunquam diuinando mentitus est, is quũ prędixisset, in Stratonis pyrgo,

Anti-

Antigonum regem eo die occubiturũ: viso Antigono, Nunc mihi pulchrum est mori, inquit, quum mendax fuerim (distabat enim Stratonis pyrgus sexcentis stadiis) sollicitáque mente secum hoc repetebat. Sed paulò pòst tamen interfectus est Antigonus, in loco subterraneo, qui Stratonis pyrgus dicebatur. Brus. lib. 7. cap. 20.

M. Cato.

Aiebat se demirari, quòd non rideret aruspex, quoties aspiceret aruspicem. sentiens, totum hoc diuinationum genus imposturam esse, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritum, mirabatur quòd aruspex aruspicem posset videre absq; risu. Solent enim impostores inter se ridere multitudinis stultitiam. Cicero lib. 2. de Diuin.

Pompeius.

Catoni acerbiùs insectanti Pompeium, quòd quum ipse sæpius prædixisset potentiam Cæsaris indies crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed potiùs ad tyrannidem tendere: Pompeius ita respondit, tua (inquit) Cato, magis accedunt ad diuinationem, at mea magis accommoda sunt amicitiæ. Sentiens, Catonem incerta loqui, quòd nemo possit rerum humanarum exitum liquido præscire: se verò ea sequutum, quæ tum temporis amicitia, quæ sibi cum Cæsare intercedebat, postulabat. Certum erat quid debebatur amico, incertum erat, an amicus illi futurus esset inimicus. De amico verò humanius est bene sperare, quàm malè diuinare. Plut. in apoph.

Spurina aruspex.

Spurina aruspex admonuit C. Cæsarem, vt caueret discrimen ingens, quod vltra Calendas Martias nō proferretur. Eo die quum iret in senatum, Spurinæ fortè obuio: Quid ais, inquit, nónne venere Calendæ Martiæ? Venere, inquit, sed nondum præteriere. Eodem die cæsus est Cæsar. Brus. lib. 7. cap. 20. ex Plut.

Anonymus.

Seuerus imperator cùm è Britannia rediret non solùm victor, sed etiam in æternum pace fundata: scurra quidam obuiam factus, futura illi hunc in modum vaticinatus est: Fuisti Cæsar, totum vicisti, iam Deus esto victor, cuius diuinatio licèt iocus esse videbatur, constat nihilominus tamen Cæsarem paulo pòst periisse. Erasmus lib. 6. apoph.

Athanasius episcopus.

Ab Arianis & Græcis præstigiator dictus, atque ob diuinationis peritiam diu multúmque derisus, cùm vrbem Alexandriam ingrederetur, cornix in aere volitans crocitabat. Græcorum igitur turba hæc audiens, scommate eum veluti impostorem persequens, quidnam cornix diceret, interrogauit. Ille autem perquam vrbanè & suauiter ridens: Cras, inquit. Portendi námque, crastinum diem nobis non bene cessurum. Mandatum enim ab imperatore veniens, festum diem vestrum inhibebit, & magnificentia vestra iniucunda vobis erit. Porrò id Athanasij dictum, exitum suũ habuit, ab imperatore enim literę venere, quibus magistratus iubebatur, de cętero Gręcos prohibere, ne ad templa accederent, & more superstitionis suę dies festos peragerent. Et celebritas ea quæ iam aderat, & ab illis plurimi fiebat, venerationeq; maxima colebatur, tũ penitus abrogata est. Niceph. l. 9. c. 35.

De diuitibus ac opibus.

Chilon.

* PErcontatus, quid essent diuitiæ? respondit, Thesaurus malorum,

 calami-

calamitatis viaticum, improbitatis suppeditatio. Ant.ser. De diuit.

Bion.

Dicebat, diuitiis operam dantes ridiculos esse, cùm eas porrigat fortuna, illiberalitas seruet, benignitas auferat. Stob.ser.91.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, vilia marsupia, & si nullius pretij fuerint, tanti tamen æstimantur, quantum in se numismatis continent: ita diuites etiam homines vani & nihili, bonorum quæ possident æstimatione ac pretio fruuntur. Stob.ser.87.

Idem.

Dicere solebat, non minus molestũ esse caluis, quàm comatis, pilos velli. Ostendere autem hoc dicto voluit, paria pauperum diuitúmque tormenta esse. Brus.l.2.c.26.

Bias.

Beatum esse dicebat, ex vulgi opinione, qui opes ex animi sententia assequeretur. Verum multò beatiorem, qui ne desideraret quidem. Stob.

Chilon.

Dicebat, Quod Lydius lapis est auro, id aurum esse homini. Lapis enim index affrictu prodit quale sit aurum, ipsum autem aurũ arguit quale hominis ingenium: iuxta illud, Magistratus virum arguit. Laert. in eius vita.

Pythagoras.

Neque equum sine freno, neque diuitias sine prudentia quenquã gubernare posse, dicere solebat. Stob.ser.92.

Hypsæus.

* Vt aurum, inquit, trementi manui impositum, tremit: sic & diuitiæ ab animo metu curísque detento accumulatæ, vnà concutiuntur, & eodem modo afficiuntur. Stob.ser.90.

Antisthenes.

Neque sympositum sine colloquio & societate, neque diuitias sine virtute, voluptatem habere affirmabat. Stobæus ser.1.

Democritus.

Audiens de diuitiis variè disputantes, omnibus hominibus perpetuam quandam diuitiarum cupiditatem inesse dixit, quæ si non acquisitę fuerint, vexant: si erunt acquisitæ, solicitudine & cura torquent, Amissæ verò, dolores etiam adferunt haud mediocres. Max. serm.12.

Idem.

Nequaquam diuitem, sed diuitiis bene vtentem, beatum iudicandum dicebat. Max.ser.12.

Idem.

Neminem vnquam ob diuitias, & gloriam beatum esse existimandum dicebat. Talia enim omnia incertiora sunt, minoríque fide deuincta, quàm vt bona censeri debeant. Max.ser.12.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis diues fieri posset? Si, inquit, cupiditatum pauper erit. Max.ser.12.

Idem.

Dicere solebat, Quantum ad naturam attineret, omnes homines diuites esse: sed quantum est in nobis, omnes pauperes videri. Max.ser.12.

Idem.

Eos etiam qui naturalibus diuitiis contenti essent, multò ditiores esse iis dicebat, qui cùm multa possideant, plura tamen concupiscunt, illis enim nihil deest, his plura quàm possident. Eod.ser.

Democritus.

Pecuniarum vsum cum prudentia, vtilem quidem esse ad exercendam liberalitatem, & ad iuuandum alios: cum stultitia verò, cõmunem largitionem esse dicebat. Stob.ser.92.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, inter vlcera pessimus est affectus phagedenæ!

næ: ita in diuitiis animus non contentus,& sibi inæqualis. Stob.ser.90.

Idem.

Diuitias comparare non inutile esse,sed iniustè corradere, turpissimum esse dicebat.Eod.ser.92.

Idem.

Si diuitias, inquit, non expectes pauca tibi multa videbuntur praua enim appetentia ex inopia diuites facit,Stob.

Idem.

Interogatus quæ via esset facilè ditescendi, respondit: Si quis inops fuerit desiderio.Stob.

Zeno.

Cùm sæpe dixisset, diuitias esse indifferentes : Antigonus falsò ei nunciari fecit, prædia illius ab hostibus esse direpta : & cum tristior effectus esset, Vides, inquit, diuitias non esse indifferentes? Brus.l.2.c.26.ex Laert.

Idem.

Dicere solebat,non magis prodesse, quā nocere opes ad sanitatē.Ex eod.

Anaxagoras.

Magno cum negotio pecunias comparari,sed multo maiori opera conseruari & custodiri dicebat, Innuit autem, ita comparatum esse, vt omnes pecuniam quærant, ac opes amplissimas, quas cùm iam parauerunt, multò curiosius ac attentius seruant, ne statim euanescant. Quemadmodum enim echinum,sic etiam nummos,facilius est capere quàm diu retinere. Ælianus l.4.de Var.hist.

Epicurus.

Scribens ad Pytocleam, Si vis, inquit, te diuitem facere, non pecuniæ adiiciendum, sed cupiditatibus detrahendum est. Seneca.

Simonides.

Interrogatus, vtra res esset optabilior,diuitiæ an sapientia? Dubito, inquit,vt qui videam sapientes frequentare diuitum fores, innuens, philosophos verbis quidem contemnere diuitias, sed re tamen eas captare. Eras.6. apoph.ex Stobæo.

Cleanthes.

Quærenti quomodo quis diues euadere posset: respondit, si cupiditatum fuerit inops. Stob. ser.92. Idem & ad Democ.referri,paulò antè diximus.

Epictetus.

Percontatus, quis esset inter homines diues? Cui, inquit, satis est quod habet.Stob.

Idem.

Audiens quendam sibiipsi ob amplas diuitias placentem,ait: Examina teipsum prius,vtrū ditescere malis, an beari. Quod si diuitias velis, rem neq; bonam esse scias, nec omnino in te sitam. Si verò beari,id & bonum est, & penes te. Opes enim fortuna ad tempus commodatò dat : Beatitudo autem à nostra voluntate procedit.Stob. sermone de temperantia.

Idem.

* Nec equus, inquit, ob præsepe, phaleras, tapetes, nec auis ob floccos ad nidum suum effertur & gloriatur, sed vtrunq; animal ob celeritatē, hoc quidem alarum, illud verò pennarum. Quare tu quoque ob externas diuitias ne superbito, sed ob probitatem & beneficentiam.Stob.eod.ser.

Socrates.

Diuitias ex usu metiri iubebat. Nō enim immensas possessiones diuitias vocabat, sed tantùm, quantum requiritur ad vsum decentem.Stob.serm.de Temperantia.

Idem

Magnifaciendas esse diuitias dixit, si lætitiam sibi coniunctam haberent: nunc autē,inquit,plurimum dissident. Nam si diuites suis opibus frui velint, prę nimia voluptate corrumpētur: sin custodire, curis: sin verò acquirere,

nimio desiderio pessum ibunt. Stob. ser.91.

Idem.

Interroganti, Quisnam videretur sibi ditissimus? respondit, Qui paucissimis contentus est. Anton. in Melissa par.1.ser.37.Stob.ser.5.

Idem.

* Diuitias auarorum Soli occidenti comparabat: neminem enim viuentium illas iuuare dicebat. Max.serm. de diuitiis.

Idem.

Satius esse dicebat, se in paucis facultatibus continentem hilariter agere, quam in magnis infeliciter. Anton. in Meliss.par.1.cap.37.

Idem.

Cùm videret Alcibiadem ob diuitias elatum & propter agrorum spatiosos limites superbire, adduxit ad locum in quo tabula quædam ambitum terræ complectens suspensa erat, & eum rogauit, vt Atticam ibi requireret. Quam cùm inuenisset suos fundos eum iussit ostendere. & cum responderet, Nusquam ibi pictos esse: Horum (inquit Socrates) possessione te effers, qui nulla pars sunt terræ. Illudens hoc dicterio Alcibiadis stultitiam, qui superbiebat in iis rebus quæ fluxæ sunt, & cum mundo interire solent. Ælian. l.3. de Var.hist.

Plato.

Interrogatus, quantas opes habere conueniret: dixit, Quantæ possidenti neq; insidias pariunt, neque rerum necessariarum inopiã. Stob.ser.92.

Diogenes.

Aiebat, neque in ciuitate, neque in domo opulenta habitandi locum esse virtuti. Stob.ser.91.

Idem.

Exprimere volens quid essent diuitiæ, Fortunæ vomitum eas appellauit. Stob.ser.91.

Idem.

Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit? Cum autem illi, Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, qui seipsum non habet? Sensit autem philosophus, eum non in sua ipsius potestate esse, qui captus diuitiis sibi iam mortuus est. Max.ser.12.

Idem.

Physicus quidam interrogauit eum, quam ob causam aurũ palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet sibi insidiantes. Pallent autem, qui metuunt. Laert.lib.6.& Max.serm.12.

Possidonius.

Diuitias causas esse malorum dicebat, non quòd ipsæ facerent, sed quòd facturos irritarent. Senec.lib.3.epist.

Isocrates.

* Dicebat illos contemni debere, qui nimium operam dant diuitiis, præsentibus autem vti nequeunt. Nam isti (inquit) non secus afficiuntur, quàm qui bonum equum possidens equitandi artem ignorat. lib. ad Dæmonicum.

Idem.

* Diuitias non tam honestati quàm improbitati seruire dicebat, dum socordiæ hominum licentiam parant, & iuuenes instigant ad voluptates. Eodem lib.

Democrates.

* Vt vestes talares corpora, ita diuitias immensas, animas impedire dicebat. Stob.serm.91.

Anonymus.

Cuidam Lampen Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videretur, multorum nauigiorum dominus: Lacon, nihil (inquit) moror fœlicitatem de funibus pendentem. Quum omnes diuitiæ sunt in manu fortunæ, tum eæ præcipuè quas negotiatores committerent

nauibus.

nauibus. ruptis enim funibus sequitur naufragium,& hinc mercium omnium interitus.Plut.in Lacon.apoph.

Lampis.

Interrogatus quomodo sibi parasset diuitias? Magnas,inquit,haud difficulter, exiguas verò cum labore ac tardè. Sentiens, initiò paulatim magnaq; vigilantia corrasam pecuniam. Cæterũ parata iam ingenti sorte,facile est amplis lucris ditescere.Plut.in libello,An seni sit capessenda respub.

Pheraulas.

Is diues, à Saca fœlix nuncupatus ob diuitias,quas pauper acquisiuerat: Num,ait, ita existimas Saca, me nunc eò iucundius viuere, quò plura possideo? An ignoras, me & esse & bibere, & dormire, nullo modo mihi iucundius, quàm tunc quum eram pauper? Certum quippe est, eum qui pecuniis ac diuitiis oblectatur, si sumptum vel dispendium faciat, vehementer contristari.Brus.lib.2.cap.26

Plutarchus.

*Dicebat, vt equus generosus non ex apparatu precioso iudicatur, sed qui natura sit egregius: neque vir honestus, censetur qui magni pretij possidet opes, sed qui animo sit generoso. Anton.serm.de diuit.

M.Crassus.

Dicebat, neminem diuitem esse dicẽdum, nisi eum qui redditu annuo legionem tueri posset.Plin.lib.33. Cicero autem in Officiis libr.1. paulò aliter recitat,qui ait, Crassum neminem diuitem iudicasse, nisi qui prius facultatibus exercitum alere posset.

Sigismundus Cæs.

Sigismundo Cæsari allata erant ex Hungaria aureorũ quadraginta millia. Cum autem aduesperasset, eáque in thalamo regio recondita fuissent in cubiculum veniens Cæsar, dum cogitat in quémnam vsum eam pecuniam conuertat, somnus eum destituit.Tum ille excitatis cubiculariis: Ite(inquit) ocyus, consiliarios ducésque omnes militum huc accersite. Vocati proceres media nocte trepidi(timebãt enim ne quid aduersi accidisset) Imperatorem celeriter adeunt, & quæ causa sit tam repentinæ vocationis inquirunt. Imperator confestim aperta arca, inter eos qui aduenerant pecunia distributa: Ite, inquit, securè tranquilléq; nobis dormire liceat. Nam quòd mihi somnum ademerat iam procul aberit à cubiculo.Æneas Syluius lib.4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Maximilianus Cæs.

Nullum non pecuniarum aceruum concupiuit: & quanuis non rarò ad eum ingens pecuniarum summa afferetur, tamen penes se eam nunquam retinuit, sed ad quæstores referri iussit,dicens,se regendis hominibus præpositum, nec auri sibi custodiam demandatam: quo siquis semel capiatur, mox è rege seruum futurum. Iacobus Spieg.in Æneæ commentaria de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph.de Pecunia.

De diuitiarum vsu.

Socrates.

*Dicebat diuitias pro moribus possidentium variare,vt vinum mutatur cum vasis.Stob.ser.92.

Idem.

*Sudor,inquit,exercitiis prouocatus decentior est: sic etiam diuitiæ propriis laborib.acquisitæ.Eod.ser.

Idem.

*Diuitias (inquit) veluti amicum liberalem ac promptum, ad honestas actiones assumere oportet.Ibid.

Socrates.

*Adolescens ipsum interrogabat,

quomodo diuitias malum & bonum esse putaret? Tum ille, Non secus quã tu nunc honestis quidem boníſque hominibus bonas esse iudicas: item scientibus quo loco pecuniis vtendum sit, iis commodæ sunt: improbis verò & imperitis, male, &c. Plat. in Eryxia, aut de diuitiis.

Ariston.

* Vt ab eodem vino alij contumeliosi, alij benigniores fiunt: sic (inquiebat) à diuitiis alij aliter afficiuntur. Eod. serm.

Aristoteles.

* Melius est, inquit, ad felicitatem pauciora possidere, quàm multa cum inuidia. Nam ista vita laudabilior & suauior est. Ibid.

Bion.

Diuitias dicebat esse neruos actionum, quòd sine his nihil agatur. Laert. libr. 4. cap. 7. Alius dixit diuitias esse belli neruos.

Aristippus.

Reprehensus quòd pecunias acciperet ab amicis, respondit, se non ideo accipere, vt vteretur ipse, sed vt illi discerent, ad quas res vtendum sit pecuniis. Vulgus enim diuitum aut in equos, aut in operosas structuras, aut in luxum perdit pecuniam, quum ea bonis viris, si egeant, sit erogãda. Quin & aliter intelligas licebit. Aristippus non nisi ad vitæ necessaria pecuniis vtebatur: ideóque à diuitibus accipiebat, vt eis demonstraret bene vtendi rationem: id non poterat, nisi illi materiam subministrassent. Veluti qui cupit artem scribendi discere, chartã & calamum porrigit docturo. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, calceus maior ineptus est ad vsum, ita & possessio copiosior. Calcei enim magnitudo superflua vtentem impedit: opibus autem vel vniuersis vel ex parte aliqua suo tempore vti licet. Stob. ser. 93.

Alcamenes Telecri F.

A quodam obiurgatus, quòd tam parcè frugalitérq; viueret, cùm tamen amplissimas possideret diuitias: Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere, significans perniciosas esse diuitias, nisi adsit animus diuitiis superior, qui possit earum vsum non ex copia sed ex necessitate moderari. Plut. in Lac.

Phauorinus.

* Nemo (inquit) adeo diues est, qui non pauciora habeat quàm desideret. At illum qui animo futurus est tranquillo & bene composito, oportet in læta fortuna alios respicere, qui pauciora bona possident: in sinistra autem, infeliciores. Stob. ser. 92.

Idem.

* Diuitiis vtendum est, tanquam materia quadam, non ad res omnes similiter. Eod. ser.

Dionysius senior.

Quum audisset quendam è ciuibus aurum habere domi defossum, id ad se deferri iussit. Verùm posteaquam is suffuratus auri paululum, in aliam vrbem commigrasset, ibique mercatus esset agrum, reuocato Dionysius totũ aurum reddit, vt qui iam diuitiis vti cœpisset, desiisſétq; rem vtilem inutilem reddere. Satis declarauit, se non aurum alienum appetisse, sed hominis morbum sanare voluisse: simul vsum auri legitimum demonstrauit, si in agricolationẽ impendas potius quàm in vsuram. Plut. in apoph.

De diuitiarum abusu.

Solon.

Dicebat, opulentiam esse matrem saturitatis, saturitatem ferociæ ac

ac violentiæ. Diuitias comitatur luxus, luxus exit in tyrannidē, dum fœnum migrat in cornua. Laer. lib.1.c.3.

Diogenes.

Diuitias nil aliud esse quàm velamenta malitiæ dicebat. Diuites enim cùm alijs nihilò sint meliores tamen peccant licentiùs. Laert. lib.6.

Idem.

*Plerósq; diuites dicebat esse similes arboribus & vitibus, quę in locis inuijs ac præruptis nascuntur: quod istarum fructus non vsui sint hominibus, sed coruis & eiusmodi auibus cōsumātur: Diuites etiam non ad honestas res diuitijs vti, sed adulatoribus, meretricibus, turpissimis voluptatibus, vanissimæque gloriæ præbere pecunias. Stob. serm.90. Idem apoph. de Cratete Thebano refertur, & de Socrate.

Democritus.

*Dicebat diuitias malis artibus cōparatas infamiæ nota inter homines insigniri. Stob. serm.90.

Socrates.

*Vt ægrotum, inquit, lectus aureus nihil iuuat, sic neque stolidū diuitiæ. Stob. ser.92.

Eucritus.

Cuidam quærenti ex eo, vter esse mallet, Crœsus, an Socrates? Respondit, viuens mallem esse Crœsus, è vita autem decedens Socrates. Indicauit autem beatam esse philosophorum post hanc vitam conditionem. Diuites autē licet bonis omnibus in præsenti vita abundent, post mortem tamen ob iniquè paratas opes, ac malè collocatas, cruciādos dæmonibus dari. Stobæus.

Lycurgus.

Interrogatus cur hostium interfectorum cadauera spoliare prohibuisset? Ne milites, inquit, ditescant, & dum prædæ incumbunt, pugnam negligant. Metuit vir prudentissimus, ne diuitiis amplis corrumperētur milites quæ plerunque insolentiores & minus fortes reddunt homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incūsauit, quod illius insidijs, otio & somno fuisset priuatus: videlicet quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut in Symposiacis.

De diuite indocto.

Socrates.

CONspicatus hominem prædiuitem & arrogantem, sed nulla virtute præditum: Hic, inquit, equus est argento circumtectus. Solent enim equi stragulis, phaleris ac bullis argenteis exornari, quum interim tamē nihil aliud sint quàm equi. Stob.

Idem.

Ad prædiuitem quendam, sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mancipium. Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Era. li. apoph.

De diuitiarum atque opum contemptu.

Pythagoras.

QVibus, inquit, à corpore solutus non egebis, illa omnia contemne: & quibus etiam defuncto erit opus, illis tibi vacante deos adiutores aduoca precibus. Stob. serm.5.

Diogenes.

Quum murem forte conspiceret in Megarico discurrentem, qui neque cauum quæreret, neque turbis terreretur neque cibum appeteret: Bellum, inquit, libertatis exemplum. móxque contemptis omnibus, cœpit in dolio habitare. Laer. lib.6.

 Idem.

Idem.

Demirantibus quòd nullas haberet ædiculas vbi cibum capere posset, ostendit Iouis porticum, aítque: Athenienses ipsi magnificam extruxisse aulam, vbi vesceretur. Quod publicum erat, sibi quoque paratum interpretabatur. Neque potuit optare cœnationem splendidiorem. Ibid.

Idem.

Alexander Magnus inuisens Diogenem, reperit eum in cranio sedentem pro dolio, ac laceras schelas glutino cūmittentem. Posteaquam rex multa cum illo collocutus, pararet abire, dicerétque, Cogita Diogenes quid à me velis petere. nam quicquid optaris, feres: Mox, inquit, de aliis interim secede paulisper cū rex secessisset, putans illum velle deliberare, diutiùs silenti repetiit: Pete quod vis Diogenes. Hoc, inquit, volebam. nam priùs arcebas mihi solem, ad id quod ago necessarium. Alij narrant illum dixisse, Ne mihi feceris vmbram: quod vellet apricari. Laert. lib. 6. Cic. lib. 5. Tusc. quæst.

Idem.

Diuitias oblatas recusans, subiunxit Indignum se nouerit canis nomine, qui ab opibus & deliciis se cohibere non potest. Stob.

Aristippus.

Quodam tempore nauigans, vt intellexit nauim esse piraticam, deprōpsit aurum, ac numerare cœpit, móxque abiecit in mare, & grauiter ingemuit, fingens sibi imprudenti & inuito excidisse. Hoc ingenio vitæ suæ consuluit adempta piratis occidendi vinciendíve materia. Sunt qui narrent, illum & hæc dixisse: Satius est vt hæc per Aristippum, quám propter hæc pereat Aristippus. Laert. lib. 4. cap. 8.

Idem.

Cùm prædium amœnissimū perdidisset, cuidam deploranti tam miserabilem illius casum: Quid, inquit, an nescis tibi vnicum esse prædiolum, mihi verò tres agros superesse? Cùm annuisset alter, Quin igitur tuam potius vicem deploramus? sentiens, insipientis esse, dolere amissis potius quàm gaudere relictis. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Cùm vidisset famulum quendam in itinere pecuniam ferētem, onere premi. Abiice, inquit, quod nimium est, & fer quantum potes. Laer. lib. 2. cap. 8. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Pręterea cùm aliquando perdicem quinquaginta drachmis iussisset emi cuidam detestanti luxū in philosopho: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, nō emeres? Cùm is respondisset, se empturum: Et mihi inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorsit ad laudem contemptę pecuniæ. Siquidem qui pretij magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, sed pluris facit pecuniam. At philosopho nihilò pluris æstimabātur quinquaginta drachmæ, quàm illi obolus. Aristippus itaque obsonij cupiditate par, superior erat despectu nummorum. Laert. lib. 2. cap. 8.

Cleanthes.

Pecuniam, quā collegerat aliquando coram familiaribus abiecit, dicens, Cleanthes alterum Cleanthem alere posset, si vellet. Laert. lib. 7. cap. 2.

Philoxenus.

In Sicilia fundum ac domum opulentam nactus & animaduertens illius gentis luxum ac delicias: Per deos, inquit, hæc bona me non perdent, sed ego potius illa. Móxque cessit aliis hæreditatem, & è Sicilia abnauigauit. Erasm. lib. 8. apoph.

Anacreon.

* Quinque talentis à Polycrate tyranno

ranno Samio donatus, cum per duas noctes pro ipsis solicitus fuisset, reddidit ea, inquiens, Non tanti esse quanta ipsorum nomine cura laboraret: vel, Odi munus, quod vigilare cogit. Stob. serm. 91.

Pelopidas.

In præfectura rei militaris Epaminondę erat collega: cúmq; amici dicerent, illi rei necessariæ, videlicet colligendi pecunias nullam esse curam: Ita per Iouem, inquit, necessariæ, sed huic Nicomedi: ostendens hominem claudum ac mancum. Sensit, fortibus viris nihil esse opus pecunia. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Iason Thessalus venerat Thebas belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ vehementer egenti aureorum duo millia misisset, aurum non recepit, sed ipsum Iasonem intuitus: Iniustis, inquit, imperas, ipse deterior. Ipse verò quinquaginta drachmis à ciue quodã acceptis mutuò pro viatico exercitus inuasit Peloponnesum. Sentiebat, iniquas esse diuitias, quę possessorem reddunt deteriorem: at viri fortes gloria virtutis præmio, contenti sunt. Plut. in apoph.

Idem.

* Legati venerunt à rege ferentes aurum, vt eum corrumperent. Inuitati sunt igitur ad prandium ab eo qui intelligebat qua gratia appulissent. A prandio iussit vt causam aduentus explicarent. Apposita fuerat mensa vilis, biberant vinum acidum. Quum quid dicerent non haberent, ille subridens, Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum nõ facilè ad proditionem allici posse. Stob. serm. 5.

Themistocles.

Cùm inter deambulandũ torquem aureum humi iacentem vidisset, vocans ad se ex pueris quendam dixisse fertur: Quin hoc tollis ô puer, inuentum huiusmodi? non enim tu es Themistocles. Ostendit autem, homines plerunq; diuitiarum cupidissimos esse, quarum ipse adeò contemptor esset, vt inuentos fortè humi thesauros non acciperet. Ælian. lib. 13. de Varia hist. Plut. in apoph.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt quum rex hostes aggrederetur, præcedebat eum miles coronatus qui in certamine victor aliquàdo tulisset coronam. Quum igitur Lacon quidam in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & multo cum sudore deiecto aduersario coronam tulisset: cuidam dicenti, quid emolumenti tibi adfert victoria, ô Lacon? ille ridens & alacer respondit: Ante regem, inquit, coronatus incedens, pugnabo cum hostibus. Generosæ mentis est, laudis honore teneri potius quàm pecunię. Plutarch. in Lacon.

Scipio.

Quum Numantini viderentur inexpugnabiles, vt qui multos Romanorũ duces superassent, populus Scipionem iterum consulem fecit, ad suscipiendũ hoc bellum. Cæterum quum multi gestirent exire in militiam, ídque senatus fieri vetuisset, quasi Italia futura esset deserta: ac ne pecunias quidẽ ex ærario sumere passus est, sed vectigales prouentus, quorum tempus nondum excesserat, assignauit. Scipio pecuniis quidem sese negauit egere, suas enim & amicorum satis futuras. Plut. in apoph.

M. Coriolanus.

Quum ob bene nauatã operam ante prædæ diuisionem è singulis rebus, equis & captiuis, denos sibi eligere iuberetur, insuper & equo pulcherrimo donatus à consule: Lætor, inquit, à consule laudari, equúmq; fortitudinis

præmium

præmium lubens accipio, cætera non tam decora, quàm mercedem, non accipiam, fuítque communi reliquorum sorte contentus. Nec aliud extra ordinem petiit, quàm vt Volscus quidam vir probus & æquus, quo hospite & amico fuerat vsus, non venderetur captiuus, sed suę libertati relinqueretur. Huic animo contemptori pecuniæ, & hospitis memori, magis applausum est quàm victoriæ. Plut. in Coriolano.

Anonymus.

T. Labienus cùm equiti strenuo de præda Gallica aurum offerret, omne donum renuens, aurum ad pedes Labieni abiecit. Eras. lib. 6. apoph.

S. Taddæus Apostolus.

Abgaro regi Edesseno, sibi aurum & munera offerenti pro doctrina & miraculis, iisdem recusatis, respondisse fertur: Si nostra relinquimus, quomodo accipiemus aliena? Eusebius lib. 1. Eccles. hist. cap. 15.

Basilius Magnus.

Præfectus Cæsareæ Basilio blandiens suadebat, vt in gratiam imperatoris fidem negaret, promittens ei imperatoriam amicitiam & opes. Cui Basilius: Hæc enim homini Christiano, inquit, non conueniunt, sed adolescentibus, & illorum similibus qui talia promissa respiciunt. Tripartitar. historiarum libro 7. cap. 36.

Anonymus.

Fertur de quodam è priscis, quòd cùm spectasset pompam sumptuosissimam, ad familiares versus, dixit. Videte amici, quàm multis rebus opus non habeo. Philo Iudæus in lib. Quod Deus sit immutabilis. Plutarchus idem de Socrate asserit in Moralib.

Plura vide infrà apophtheg. de Munerum contemptu & de Paupertate.

De docilitate.

Xenocrates.

AD quendam nec geometriæ, nec musices, nec astrologiæ peritum, ad scholam tamen ipsius commeantem: Abi, inquit, ansam philosophiæ non habes, hoc est, non es ad philosophiam docilis, nullis instructus disciplinis. Alij ferunt illum ita loquutum, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται, id est, apud me vellus non maceratur. Lana rudis non statim traditur vestiario, sed fulloni. Laert. lib. 4. cap. 2.

Antisthenes.

Adolescens quidam cum se in numerum discipulorum ab Antisthene recipi cuperet, patri quærenti quibus rebus esset opus?, Libro inquit Antisthenes, nouo stylo, nouáque tabella. Significans, animũ ab omnibus vitiis vacuum, studium vigil memoriam fidelem esse debere, vt doceri probè posset discipulus. Laer. lib. 6. cap. 1.

De doctrina & eruditione.

Thales.

DIcere solebat, faciem componere non præclarum esse: sed bonarum artium studiis animum excolere, longè esse præclarius. Laert. lib. 1. c. 1.

Idem.

Interrogatus, Quísnam esset felix? Qui corpore, inquit, sanus est, animo verò eruditus. Ibidem.

Solon.

Ei cùm obiiceretur, quòd in foro conduxisset oratorem: Atqui dixit, cùm habeo conuiuium, coquũ conduco. Ant. par. 1. ser. 50. Mel. Max. ser. 17.

Socrates.

Interroganti, quódnã esset pulcherrimũ animal, dixit: Homo doctrina ornatus. Anton. in Meliss. part. 1. ser. 50.

Idem.

Idem.

Cùm ei sermo barbarus exprobraretur; Ego quidem, dixit, barbarus sum verbis, vos autem moribus. Anton. ser. 50. par. 1. Melissæ.

Idem.

Scientiam dicebat vnicum esse bonum, contrà vnicum malum, ignorantiam: quòd quicunq; committunt rem iniustam, hoc peccant, quòd ignorant quid cuique sit tribuendum: & qui fortes sunt, non alia re fortes sunt: nisi quòd ex ea expetunt quæ vulgus existimat horrenda: & qui intemperantes sunt, hoc errant, quòd ea putant suauia aut decora, quæ minimè sunt. Summum igitur bonum esse dicebat, scientiam rerum expetendarum ac refugiendarum. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Videns hominem prædiuitem, sed planè rudem & indoctum: Hic, ait, equus est argento ornatus. Solent enim stragulis, frenis ac auro argentóque insigniter exornari, cum tamen reuera nihil aliud sint quàm equi. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cum vidisset prędiuitem quendam, sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mancipium. Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Interrogatus, quid in vita suauissimum esset? respondit: Disciplina & virtus, & rerum incognitarum historia. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 50. Max. ser. 17.

Idem.

Quendam ex discipulis suis animaduertens, agri quidem esse studiosissimum, sed actionis negligentem. Heu tu vide, inquit, ne dum agrum cicurare vis, animum tuum efferari sinas. Max. ser. 1.

Bion.

Quum intellexisset, quendam ex familiaribus suis studiosè curantem, vt imago ipsius similis fierit: Tu, inquit, vt tibi similis lapis fieret, curasti: at ipse ne lapidis similis fias, non curas. Putabat autem sapientissimus vir eos lapidibus haud absimiles esse, qui literis animum non exornarent. Max. serm. 1.

Idem.

Interrogatus, cuiatē se esse diceret, Cosmopolitam se dixit, totius enim mundi incolam & ciuem posse eum arbitrabatur esse, qui omnimodo eruditionis secum reportaret thesaurum. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Democritus.

Dicere solebat, disciplinam & eruditionem fortunatis quidem ornamētum esse, infortunatis autem refugium. Antonius par. 1. serm. 50. Melissæ, Max. serm. 17.

Idem.

Audiens quendam contumeliosius quàm par est, de literis loquentem: Ignoras, ait, quid dicas. Literæ enim diuitibus addunt nonnihil honestamenti, inopia laborantibus sunt asylum, & vnicum existunt vitæ præsidium. Stob.

Idem.

Dicere solebat, eruditionis radices esse quidem satis amaras, fructum autem dulcissimum. Hoc dictum alij ad Socratem referunt, sed Luscinius Democrito adscribit. Laertius autē Platoni.

Idem.

Dicebat, eruditionem & doctrinam non aliter quàm aurum, vbiuis terrarū in maximo solere esse pretio. Stob.

Idem.

Cum ignotus venisset Athenas, colloquio de philosophia cum Socrate habito, dixit: Hic philosophus similis est

est pentathlo: quod calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hæc disciplinas quas ἐγκύκλια vocāt, deniq; omnium artium peritiam. Laert.l.9.ca.7.

Aristippus.

Dicebat, satius esse fieri mendicum quàm indoctum: quòd ille tantùm pecuniis egeat, hic humanitate. Nihilominus homo est, cui deest pecunia: at homo non est, cui deest eruditio. Et tamen cui deest pecunia, petit ab obuiis: cui deest sapientia, nullum solicitat vt accipiat. Laert.lib.2.cap.8.

Idem.

Interrogatus, in quo differrent docti ab indoctis? Quo inquit, equi domiti ab indomitis. Quemadmodum enim equus indomitus ad omnem vsum incommodus est, ita quoque homo, nisi eruditione & artium studio emolliatur. Laert.lib.1.cap.8.

Idem.

Quodam tempore cum ciuibus aliquot suis nauigans naufragio eiectus est. Qúmq; in littore vidisset figuras mathematicas in arena depictas: Salua, inquit, res est, amici, hominum vestigia conspicio, & ingressus ciuitatem proximam, inuestigauit quinā essent illic disciplinarum studiosi. Cúmq; his vbi congressus est, summa cum humanitate tractarunt, non ipsum modò, verùm & comites illius, atque etiam viaticum ad reditum subministrarunt. Tandem quum hi qui cum Aristippo venerant, pararent reditum in patriam, rogaréntq; illum, ecquid vellet suis ciuibus renuntiari? Vt inquit, studeāt, sibi huiusmodi parare opes, quæ naufragio non pereūt, sed simul cum possidente enatant. Refert idem. Vitruuius de Architectura lib. 6. addens, Aristippum tunc venisse Rhodum. Laert. lib.2. Max. ser.17.

Idem.

Percontanti qua re differret sapiens ab indocto: Mitte, inquit, ambos nudos ad homines ignotos, & videbis. Significauit, sapientem secum in pectore circunferre, quo se commendet quibuslibet. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti qua re esset melior euasurus filius, si eum curaret literis erudiendum: vt nihil aliud, inquit, certè in theatro non sedebit lapis super lapidem. Amphitheatra gradus habebant marmoreos, in quibus sedens populus spectabat. Lapidem autem vulgò dicebant, hominem indoctum & elinguem. Laert. lib.3. capite 8. Brus. lib.3. cap.9.

Idem.

Cùm Aristippus ab eo qui sibi filium commendarat, quingentas petiisset drachmas: ac is dixisset, se tanti mancipium coemere posse: Eme, inquit, & habebis duo. Sensit autem hominem rudem & literarum ignarum nil esse nisi perpetuum vitiorum & rusticitatis mancipium. Plut.

Antisthenes.

Interrogatus, quam ob rem diuites non irent ad sapientes & eruditos viros, sed hi ad illos? respondit, quoniam eruditi sciunt quæ ad vitam sint necessaria, illi verò nesciunt: secus enim, sapientiæ potius quàm pecuniæ studerent. Ant. in Mel. part.1. serm.50.

Idem.

Rogatus, quidnam vtilitatis ex philosophiæ hausisset studio? Vt mecum, inquit, loqui, siue viuere possim. Sensit vir prudentissimus, doctum & eruditum hominem nunquam esse solum, qui etiam in solitudine habet quod animo voluat, quod legat, & quasi secum loquatur. Laert. lib.6. cap.1.

Diogenes.

Diogenes rogatus, quod onus terra grauissimum sustineret? Indoctum hominem, respondit. Max. ser.17.

Plato.

Plato.

Interrogatus, quidnam inter peritum & imperitum interesset? Quod inter medicum, ait, atque ægrotum. Brus.lib.3.cap.9.ex Stob.

Aristoteles.

Aristoteles interrogatus, qua re differrent docti ab indoctis? Qua viui, inquit à mortuis. Sentiens, hominem absque literis statuã esse veriùs quàm hominem. Laert.lib.5.cap.1.

Idem.

Illud amicis & discipulis inter differendum frequenter solicitus est ingerere: Visum accipere lumen à circunfuso aëre, animam autem à disciplinis liberalibus. Laert.lib.5.cap.1.

Idem.

Rogatus quid ex philosophia lucratus esset, Hoc, inquit, vt iniussus ea faciam, quæ plerique per legum metum operantur. Cic.lib.5.Tusc.quæst.

Theophrastus.

Dicere solebat, virũ eruditione præclarum vbique inuenire patriam, & in alienis locis nunquam peregrinum esse. Eruditio enim cum in omni vitę genere plurimum emolumenti adferat, non potest non vbique maximo esse in pretio. Brus.lib.3.cap.31.

Idem.

Idem moriens accusasse naturam dicitur, quod ceruis & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset, hominibus verò, quorum maximè interfuisset, exiguam dedisset: quorum ætas si potuisset esse longinquior, futurum fuisse, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrina, hominum vita erudiretur. Cic.li.3. Tusc.quæst.

Glycon.

Doctrinam & eruditionem sacrum asylum, ad quod omnis generis homines cõcurrerẽt, esse dixit. Max.ser.17.

Metrocles.

Dicebat, res alienas pecunia comparari, vt domum vestémque: sed disciplinas liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium, quũ pecunia data statim fias possessor fundi. Laert.lib.6.cap.6.

Cleanthes.

Dicebat, homines imperitos sola forma differre à bestiis. Ant.in Meliss. part.1.ser.50.& Max.ser.17.

Stilpon philosophus.

"Rogatus quid statua durius esset? homo doctrinæ expers & stolidus, dixit. Stob.ser.4.

Themistocles.

Expletis centum & septem annis, in ipso mortis agone dixisse fertur se omnes ætatis dies literarum honestissimo ac philosophiæ sacratissimo studio cõsumpsisse, ad hominum vsum: verùm se dolere, quòd tunc egrederetur de vita, quando ex literarum studio sapere cœpisset. Brus.lib.3.cap.31.

Demades.

Dicere solebat, doctos ab indoctis tantùm differre, quantum dij ab hominibus. Ant.ser.50.parte.1.Melissæ.

Antipater Cyrenaicus.

Cùm ex assiduo literarum studio oculorum aciem amisisset, & suam cęcitatem à mulierculis defleri audiuisset. Quid agitis, inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? Br.l.3.c.31

Hieron.

Interrogatus, quid esset à philosophia adiutus? respondit, Vt libenter & iniussus faciam, quæ cæteri legum metu faciunt. Max.ser.17.

Alexander.

Aristotelis philosophi discipulus, tanti fecit bonarum & laudatissimarũ artium studium, vt apertè pronuntiare ausus sit, se malle doctrina anteire alios, quàm opibus & dignitate. Brus. lib.3.cap.31.

Cornificia.

Regnante Octauiano Cæsare illustris,

ſtris, dicere ſolita eſt, ſolam doctrinam liberam eſſe, in qua fortuna tela ſua figere non poſſet. Guido Bituricenſis, titulo de Memoria.

C. Cæſar.

Iunium Syllanum, pronepotem Auguſti, quia ſegnis ingenióque minimè acuto eſſet, pecudem auream appellabat. Cor. Tacit. lib. 13.

Theodoſius.

Cùm Arſenio viro doctiſſimo filios in diſciplinam tradidiſſet, ſempiterna memoria dignum & verè imperiale illud verbum proloquutus eſt: Si tales ſe præbituri eſſent, vt mores vitámq; ſuam ad diſciplinam & leges Dei componerét, propenſum ſe fore, vt eis imperium in manus tradat, ad ciuium & ſubditorum commodum & vtilitatem accõmodatum: ſin minus, conducibilius eſſe, vt ſic priuati vitam agerent, quàm doctrina nulla cum periculo imperarent. Nicephorus Calliſtus lib. 12. cap. 23. Eccl. hiſt.

Carolus quartus.

In ſcholam Pragenſen aliquando ingreſſus, cum diſputantes liberalium artium magiſtros per horas quatuor audiuiſſet, idq; purpurati moleſtè ferrent, ac cœnæ tempus adeſſe dicerent: mihi, inquit, tempus eſt minimè, nam cœna mea hæc eſt. Prætulit autem imperator potentiſſimus philoſophicas diſputationes, conuiuiis etiam delicatiſſimis. Æn. Syl. lib. 4. comment in res geſt. Alphonſi.

Sigiſmundus imperat.

Cùm a principibus, qui literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obſcuros genere natos ob literarum commendationem foueret: Quid ni, inquit, amem eos, quos natura cæteris antecellere voluit? Alij plurimum tribuunt generis nobilitati. At Cæſar, vir prudẽs, intellexit, in eruditis eſſe quiddam ſtemmatis præſtantius. illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis diſciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præſtantior eſt corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora ſunt externis bonis. Iacob. Spieg. in Æneam Syluium.

Ladiſlaus.

Quamuis adhuc puer cum eo tempore quo Fridericus imperialibus inſulis à Nicolao quinto Pont. Max. cingeretur, Romæ eſſet, non videri ſibi homines eſſe dicebat, qui bonas literas ignorarent. Senſit autem, hominẽ tum demum à brutis animalibus differre, ſi animus honeſtis artibus liberalibúſque diſciplinis excoluerit. Æn. Syl. lib. 3. comm. de Alph. reb. geſt.

Alphonſus rex.

Optimos conſiliarios eſſe mortuos dicebat, libros videlicet deſignans, à quibus ſine metu, ſine gratia, quæ noſſe cuperet, fideliter audiret. Panorm. lib. 3. de reb. geſt. Alphonſi.

Idem.

Cùm audiſſet nonnullos Europæ reges ad Baſilienſe concilium deſtinaſſe oratores potentes, & progenie illuſtres, magna cum equorum & comitantium pompa, Haud decere, aiebat, quum de iure humano & diuino diſceptandum eſſet, nobilitatem potentiámve iactare, ſed doctrinam & ſententiam. Pan. l. 2. de reb. geſt. Alph.

Idem.

Tantopere amauit bonarum artium ſtudia, vt perſanctè affirmaret, ſe malle perdere quæ poſſidebat, omnia, quã vt tantillum eruditioni decederet ſuę, Ant. Panor. lib. 1. de rebus Alphonſi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Idem.

Aliquando interrogatus, vtrúmne armis an libris maiorem gratiam deberet? reſpondit, ex libris ſe arma & armorum iura didiciſſe. Indicans, ſe libris

bris acceptum referre, quæ sciret omnia. Panor.lib.4. de rebus gestis Alph.

Idem.

Cùm eruditissimus esset, tanti faciebat bonarum artium studia, vt diuitem sine cultu literarum aureum vellus appellare solitus sit. Idem Panorm. libro 3.

Idem.

Audiens, quendam Hispaniæ regem dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, eam vocem bouis esse non hominis. Non enim ignorauit quantum prosit imperantibus artibus liberalibus & philosophiæ studiis probè esse instructum. Erasm.lib,8. apoph.

Iulianus Cardinalis.

Iuliano Cardinali, qui Basiliensi consilio interfuit, in bibliotheca lectitanti, cùm Ottho quidam dixisset, Quid hic inter mortuos solus latitas? cur non potiùs exis ad nos, qui suauiter viuimus? Imò, Iulianus inquit, hi fama viuunt: tu verò neque nomine, neque re viuis. Sensit autem cum Diogene vitam sine literis mortem esse. Æn. Syl. lib.3.commen.de reb.gest.Alphonsi.

Sigismundus Imp.

Georgius Fiscellus cùm esset L l. doctor, à Sigismundo Cæsare equestris militiæ insignia suscepit. Exin, cùm Basiliensem synodum adisset, cõsultante de rebus arduis Sigismundo, dubius erat, legúmne doctoribus in vnum locum coniunctis, an equitibus, item in alium separatis, sese coniungeret. Cúmq; tãdem ad equites inclinaret: Stultè agis, inquit Sigismundus, qui literis militiam præfers. Nam ego milites mille vna die fecerim, doctorem vnum mille annis non fecerim. Doctrinam militiæ prætulit imperator, quòd vt ipse linguarum ac literarum peritiam amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare & prouehere studuit. Æneas Syl. libr.4. comment.in res gestas Alphonsi.

De doctrina & eruditione in pretio habita.

Aristippus.

NAufragio eiectus ad Rhodiensium litus, in gymnasium venit, déque philosophia disputauit, & plurimis munerib. donatus est. Dicentibus verò comitibus qui de reditu in patriam cogitabant, Num quid suis nuntiari vellet? iussit dicere, eiusmodi possessiones & viatica liberis oportere parari, quæ etiam cum naufragio possent vnà enatare. Vitru. lib.5. sed Laert. ad Antisthenem refert.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica, quæ simul cum naufragio enatarent. Sentiens, bonas artes vbiuis gentium fore in magno pretio, nec posse vlla fortunæ tempestate eripi. Laert.lib.6. cap.1.Max.serm.17.

Diogenes.

Eruditionem omnibus hoc sermone commendabat, quòd diceret eam iuuenibus adferre sobrietatem, senibus solatium, pauperibus diuitias, diuitibus ornamentum: propterea quod ætatem, suapte sponte lubricam, coerceat ab intemperantia, senectutis incommoda honesto solatio mitiget, pauperibus sit pro viatico (non enim egent eruditi) diuitum fortunas ornet. Laert.lib.3.cap.31.

Idem.

Cum ei capto latrones malignè cibum præberent, nec præsenti fortuna, nec illorum immanitate deterritus, dixit, iniquissimum esse, cum procelli agníque venales saginentur diligentius, hominem prẽstantissimũ animal inedia macerari, quasi hoc pacto non

non redderetur vilior. Itaque accepto quantum sat erat, cùm iam esset vendendus inter cæteros sedit,& prandebat bono animo, impartiens etiam proximis. Cúmque vnus ex his valde mœstus, cunctanter sumeret: Desine, inquit,tristari, & vtere præsentibus:

Nec formosa cibum Niobe non sumpsit, & eius.
Pignora sub testis letho bis sena iacebãt,
Sex natæ totidémq; pubenti corpore nati.

Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Captus à latronibus & iam vendendus,interrogabatur à licitatoribus cuius conditionis homo esset?& quid sciret præ cæteris?respondit:philosophophus sum, & hominibus præesse scio. Qua voce prodebat ingenium generosum,veréq; regium animum.*Quum verò iussus esset surgere,vt de corporis statura emptor rectius iudicare posset: Quid? inquit,si piscem emeres: num eum iuberes manere erectum? Plut. & Philo libro supra citato.

Aristoteles.

Dicebat, eruditionem in prosperis esse ornamentum: in aduersis refugium.Laert.lib.5.cap.1.

Stilpo.

* Hic capta patria,amissis liberis,amissa vxore,cùm ex publico incendio solus,& tamen beatus exiret, interroganti Demetrio,cui cognomen ab exitio vrbium Poliarcetes fuit, numquid perdidisset? Omnia,inquit, bona mea mecum sunt.Ecce vir fortis ac strenuus, ipsam hostis sui victoriam vicit,&c. Senec.epist.9.ad Lucil.

Epicurus.

* Si cui(inquiebat)sua non videntur amplissima, licèt totius mundi sit Dominus,tamen miser est.Sen.ead.epist.

Dionysius iunior.

Pulsus à tyrannide, & rogatus quid illi Plato & philosophiæ studium profuisset? Vt tanquam, inquit, fortunæ mutationem æquo animo feram.Plut.

Hieron.

Cùm Xenophanes Colophonius poëta Homerum vituperaret, quot famulos haberet interrogauit, cúmq; is se duos habere respondisset, eósq; vix alere posse:tum Hieron,Non te pudet, inquit,Homerum vituperare, qui defunctus etiam amplius quàm decem millia nutrit?Max.ser.17.)

Sigismundus imper.

Cùm aliis multis nominibus,tum illo præcipuè commendabilis fuit,quòd vt ipse linguarum,ac literarum peritiam amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare ac prouehere studuit. Quo nomine quum à Germanis principibus, qui Latinas literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obscuro genere natos ob literarum commendationem foueret:Quid ni, inquit, eos amẽ, quos natura cæteris antecellere voluit? Germani plurimum tribuunt generis nobilitati: at vir prudens intellexit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius. Illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis disciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præstantior est corpore,ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externæ nobilitatis insignibus. Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis est verius quàm re. At qui virtute præditus est, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem. Erasm. libr.8. apoph.

Alphonsius rex.

Cùm aliquando tibicines obreperent, Ciceronis lucubrationes accipiens,Abite, inquit,musici,abite: adest enim, qui dulciora nobiscum loquatur,

quatur, Cicero Romanę fons eloquentiæ. Panorn. & Æn. Syl.

Vide apoph. de Animi bonis, ac cultu, de Artium vtilitate, & de Philosophia.

De doctrina factis dissentanea.

Diogenes.

Eos qui de virtute loquerentur, nec rectè viuerent, citharæ dicebat similes, quæ sono prodesset aliis, ipsa nec sentiret nec audiret quicquam. Hoc dictum non multum abluit à dicto beati Pauli, de cymbalo tinniente. Laert. lib. 6.

Panthoidas.

Cùm in Atheniensium Academia philosophos multa de virtute disserentes audiuisset, interrogatus, quales ei viderētur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quàm probi, sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini. Castigauit autem mores Atheniensium, qui virtutem quidem ore prædicabant, factis exprimebant contrarium. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Atheniensis indisertus, sed factis strenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda meditatáque multa præclarè polliceretur, Viri, inquit, Athenienses, quæ iste magnificè disseruit, ego re faciam. Eras. l. 6. apoph. ex Plutarcho.

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratiōne quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Plut.

Nestor.

Ab Aiace iurgiis lacessitus: Non incuso, inquit, quòd rectè agis, sed quod perperam loquaris. Sophocles.

Ioan. Capocius.

Dissidentibus inter se Othone 4. & Friderico secundo imperatoribus, cum Innocentius tertius pontifex apertè fauisset Othoni primò, deinde post aliquod tempus ad Fridericum studia sua conuertisset, & per Quadragesimę tempus de more conciones haberet mirantibus omnibus eius in dicendo facundiam, Ioannes Capocius ciuis Romanus Othoni deditissimus: Verba tua, inquit, pater sancte, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli videntur esse. Fulgos. lib. 6. cap. 2.

Diogenes.

Videns cantorem quendam vecordem, ac moribus incompositis, aptare psalterium: Non te tui pudet, inquit, qui sonos ligno aptare noris, vitam verò ad rectam rationem componere nescis? Laer. lib. 6.

Idem.

Cùm in Stoicorum gymnasium retrorsum incederet, ridentibus nonnullis: Non vos, inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stob. serm. de Imprud.

Cleanthes.

Peripateticis dicebat idem accidere quod lyris, quæ cùm aliis bene sonent, seipsas non audiunt. Sentiens nimirum, illos, licet aliis verbis, idem docere quod Stoicos, & tamen ipsos id non animaduertere. Potest & ita interpretari, Peripateticos præclarè docere, sed eorum vitam à doctrina dissidere. Laert. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Quum quidam Arcesilaum reprehendisset, quòd officia vitæ tolleret: Cleanthes Assius assistens, Desine (inquit) hominem vituperare. Nam ille licèt dictis tollat officia, tamen factis commendat. Notauit hoc dicto philosophus

ſophus & turpiſſimum eſſe philoſopho iudicauit, ſecus docere quàm viuere. Si vita proba eſt, cur docet diuerſa? ſi doctrina ſana eſt, cur ſecus viuendo eam refellit? Laert.l.7.c.2.

Cleomenes.

Audiens quendam de fortitudine diſputantem, interrogatus. Quidnam de diſputante iudicaret? Ineptum eſt, inquit, quẽquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipſe nihil fortiter geſſit vnquam. Plut.in Lacon.

Anonymus.

Quum apud Athenienſes agerentur panathenæa, Attici ſenẽ ludibrio habuere, inuitantes tanquam admiſſuri: cæterùm vbi veniſſet, non admittentes. Verũ iam perambularis ferè omnibus, tandem ad Lacedæmonios ſenatores quũ veniſſet, omnes è ſedilibus aſſurgentes, locum illi ceſſerunt. Eo facto delectatus populus, plauſu, multáque geſtuum ſignificatione cõprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit, Per Geminos, norũt Athenienſes quæ ſint honeſta, at ea non faciunt. Apud Athenienſes maximè florebat philoſophia, quæ docet, quid turpe, quid honeſtum. Spartani non recipiebant eiuſmodi diſciplinas, ſed ex inſtitutione maiorum, virtutem factis ac moribus præſtabant. Ita factum eſt, vt apud Athenienſes eſſent verba philoſophiæ, apud Lacones ipſa res. Admonet apophthegma, turpiſſimum eſſe ſcire quid deceat, & tamen diuerſa ſequi. Plutarchus in Lacon.

De dolo & fraude.

Lyſander.

QVum quidam ei probro daret, quòd pleraque dolo & fraude gereret ridens dixiſſe fertur, Vbi quis quod vellet non aſſequeretur, leonis exuuio vulpinum applicandum eſſe. Sentiens, quod honeſtis rationibus nõ poſſit effici, id fraude efficiendum eſſe. Plut.in Lacon.

Annibal.

Quum Fabius ſimili arte recepiſſet Tarentum, quali Annibal cœperat: Et Roma (inquit Annibal) ſuum habet Annibalem. Plut.in Annibale.

De dolore.

Chryſippus.

DIcebat quidem ſapientem dolere, ſed non torqueri, ſeu cruciari, aut demiſſo reddi animo. Stob. ſer. De fortitudine.

Archytas Pythagoreus.

* Inſipientum dolores dicebat carere ratione: ſapientum verò non vltra progredi quàm ratio de rebus componendis ſollicita permittit. libr. de doctrina morali apud Stobæum.

Themiſtius.

* Dolorem proprium eſſe homini aſſerebat, quod narratione lepida cõfirmauit. Lutum enim (aiebat) Prometheus ex quo hominem effinxit, nõ macerauit aqua, ſed lachrymis. Libr. de affect. moderatione apud Stob.

Euphrantes Syrus.

* Is amiſſa vxore dicebat, O philoſophia, tyrannica ſunt præcepta tua: amare iubes, & ſi quis amiſerit quod amabat, dolore prohibes. Stob.ſerm. 97. de triſtitia.

Cleanthes.

* Percontatus, quid eſſet dolor? animæ, inquit, reſolutio. Stob.ſer.106.

Democritus.

* Dolorem immorigerum animæ torpentis ratione expellendum eſſe dicebat. Ibid.

Chilon.

* Cuidam propter ſua mala dolenti dixit, Si aliorum omnia mala perpenderis,

penderis, minus ægrè feres tua. Stob. ibidem.

Anonyma.

* Sotion, lib. de ira dicit suo tempore celebratum fuisse dictum mulieris cuiusdam, dolorem apud illos libenter manere, à quibus alitur & augetur. Stob. eod. ser.

Epictetus.

* Interrogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset, dixit, si quis ita compareet seipsum, vt quã optimè viuat. Anton. & Max. ser. de dolore.

Idem.

* Quomodo expellendus esset dolor, rogatus, respondit, quæ futura sũt sic æstima, ac si iam accidissent. Deinde addebat. Fac dolore vaces, non vt omnino affectibus carens, brutorum more, nec vt rationis expers velut insipientes, sẽd tanquam virtutis cultor rationem habe pro doloris remedio.

De Domini præsentia.

Antigonus.

PVgnaturus aduersus Ptolemæi milites, gubernator eum admonuit, plures esse naues hostiũ: Pro quot, inquit, nauibus supputas, qui hîc presto sum? Sentiens, ad victoriam plurimum haberi momenti, si strenuus imperator præsens regat exercitum. Ptolomęus autem tum suis nõ aderat. Plut. in regum & imper. apoph.

Anonymus.

Cùm quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in causa: respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habitior: quandoquidem ipse se pasceret, equum autem curaret seruus. Gellius, & Eras. in Prouerb. Frons occipitio prior.

Anonymus.

Quidam interrogatus, quæ res potissimum saginaret equum: respondit, Oculus domini. Alter rogatus, quod stercus esset optimum? Domini vestigia, inquit. Vterque autem significauit, domini præsentiam plurimum habere momenti ad rem bene gerendã. Eras. loco iam citato.

De Domus structura & ornatu.

Epictetus.

* SI domum cupis, inquit, vt decet extruere, imitare Lycurgũ Spartanum. Sicut enim ille non muris vrbem muniuit, sed virtute ciues instruxit, & vrbem, perpetuò liberam conseruauit: ita tu quoque nõ magnum vestibulũ circunda, nec turres altas erige, sed potius inhabitatores beneuolentia, fide & amicitia confirmes: tum nihil noxij domum ingredietur, ne si vniuersa quidem malitiæ turma restiterit. Ne tabulis & picturis domum tuam circunda, sed temperantiam ipsam depinge. Illud enim alienum est, & oculorum modo iucunda præstigiatio. Hoc verò, indelibelis æternúsque domui ornatus existit. Stob. sermone de temperantia.

Vide apoph. de Ducis præsentia

De dono & muneribus.

Diogenes.

CVidam pallium à Diogene repetenti, lepidissimè respondit Diogenes: Si donasti, habeo: si commodasti, vtor: significans sibi nõ esse in animo reddere, siue dono, siue commodato accepisset. Turpe est reposcere quod dono dederis: & inhumanũ est eripere, quo vtenti est opus. Laert. l. 6.

Vide apoph. de Munerum corruptela, &c.

De dote.

Chilon.

DIcere ſolebat, Vxorem humilem modico apparatu ducendam eſſe, ne pro coniuge dominam in domum accerſas: ſat enim dotata venit puella, quæ pudicitiã & honeſtos mores ſecum adfert. Propterea hoc erat vnum ex Laconicis inſtitutis, vt virgines ſine dote nuptum irent. Laertius lib.1.cap.4.

Lycurgus.

Interrogatus, cur lege cauiſſet, vt abſque vlla dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neq; propter inopiam vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur. Plut. in Lacon.apoph.

Ephori.

Lyſander pulchras habebat filias, quarum nuptias quum quidam viuente adhuc Lyſandro peterent, eo defũcto, filiarum nuptias recuſabant. iis Ephori dixere mulctam, eò quòd quẽ diuitem eſſe credentes coluerant, eundem iuſtum ac probum ex paupertate agnitum contemnerẽt. Hoc vt apophthegma non eſt, ita ſalubre eſt exemplum ſeueritatis, quòd admoneat, in conſiliandis matrimoniis magis ſpectandam virtutem, quàm ſenſum, eóſque perfidos & inconſtantes eſſe amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius ſpe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honeſtius eſſe fama quã pecunia diteſcere. Plut. in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam virgo paupercula, rogata quam ſponſo dotem eſſet allatura? Pudicitiam, inquit, à maioribus traditam. Generosè profeſſa eſt, eam eſſe pulchrè dotatã, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias. Plut. in apoph. Lacænarum.

Themiſtocles.

Quum ex procis filiæ virum probũ diuiti prætuliſſet, quibuſdam hoc admirantibus: Malo, inquit, virum abſq; pecunia, quàm pecuniam abſque viro. Vir ſtrenuus facilè parabit pecuniam, ignauo pecunia inutilis eſt. Plut. in Themiſt. & apopht.

Hermocrates.

Antipater Hieropolites quum ducturus eſſet Seueri Cæſaris filiam, forma parùm felici: & familiarum quiſpiam interrogaret, quando laturus eſſet τὰ ἀνακαλυπτήρια (ſic appellabantur munera, quæ ſponſæ amici deferebãt ſponſo, tertio die quo ſponſa debebat exhiberi ſpectanda) Hermocrates lepidiſſimè reſpondit, ἐγκαλυπτήρια μὲν τοιαύτην λαβών: id eſt, Encalypteria potius, quum talem ducat. ἀνακαλύπτω eſt retego, ἐγκαλύπτω tego. Quod deforme eſt, tegi magis oportet quàm retegi. Philoſtrat. in Sophiſtis.

M. Antoninus.

Eius vxor Fauſtina malè audiebat vulgò. Itaque hortantibus amicis, vt eam repudiaret, ſi nollet occidere: vxorem, inquit, ſi dimittimus, reddamus & dotem. Dotis nomine ſignans imperium, quod ab ſocero, volẽte Adriano, adoptatus acceperat. Iulius Capitol.

De bono belli duce.

Polydorus.

CVm Argiui poſt illam trecentorũ pugnam rurſus eſſent prælio ſuperati, ſocij Polydorum adhortabantur, ne eam opportunitatem præteriret, ſed aggreſſus hoſtium muros, ciuitatem illorum caperet. Id enim factũ fore facillimum, quum interfectis viris, ſolæ mulieres eſſent reliquæ. His in

in hunc respondit modum Polydorus: Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honestum est. Cæterùm quũ pro agris pugnarim, vrbem velle capere non arbitror esse iustum. Siquidem huc veni agros recepturus, non vrbem occupaturus. Vir excellentis animi, ne cum hostibus quidem putauit agẽdum secus quàm postulabat æquitas: quum hominum vulgus sibi in hostem putet licere omnia, in tantum, vt si de frigido oppidulo fuerit cõcertatio, victor existimet sibi ius esse, regnũ vniuersum victi occupare. Ille etiã turpe sibi iudicabat, bellare cum his quibus deerant paria ad bellũ præsidia. Talis enim victoria, nullam habet virtutis laudem, sed crudelitatis crimen. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Percontatus quid ducem belli præcipuè exornaret? Respondit, aduersus hostes audacia, & in oblata opportunitate ratio & consiliũ. Stob. ser. 52.

Lysimachus.

Lysimachus dicere solebat, Imperatores, vel belli duces, nulla venia dignos esse, qui in bello errarent. Vbi, si quid offenditur perperã, temeritate, vel inscitia, emendari nõ potest. Alex. ab Alex. l. 2. c. 13. Genial. dierum.

Iphicrates.

Oratori cuidam pro concione hũc in modum ipsum interroganti: Quis es, vt tam sublimes geras spiritus? num eques, aut sagitarius, aut scutatus, aut pedes? Nihil horum, inquit, sed qui his omnibus imperare didici. Sentiens, pulchrius esse bonum prę̨stare ducem, quàm quemuis militem. Plutarchus in apopht.

Idem.

*In sociorum agro castrametatus, cùm vallum extrueret & fossam pararet obiicienti, quid est quod metuamus? dixit, Nulla imperatoris vox deterior esse potest, quàm Non putabam. Plut. & Stob.

Chabrias.

Frequenter dicere solebat, eos demum ducis munere quàm optimè fungi, qui res hostium quàm maximè cognitas & perspectas haberent. Plut in apoph.

Pausanias Plistonactis F.

Percontanti quo pacto possent debellari Thraces? Si inquit, qui vir optimus est eum belli ducem delegerimus. Admonens, plurimum ad victoriam momenti, esse in imperatore. Quemadmodum in omni negotio magni refert, quales sint quibus gerẽdæ rei creditur authoritas. Plut.

Albertus Austrius.

In bello quod contra Bohemos prius quàm Romanis imperaret, diutissimè gessit, interrogatus, quem copiis præficere statuisset? Si alium, inquit, quàm me, ductorem exercitus petitis, frustra me Austriæ ducem appellatis. Dux enim re vera est, qui exercitum ducit, & quem aeriter pugnantem exercitus sequitur. Æneas Syluius libr. 3. comment. de rebus Alphonsi.

Vide apoph. de Principe & Imperatore bono.

De duce externo.

Pausanias.

Percontanti cur Tyrtæum poetam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit, Pausanias, externus nobis dux fuisse videatur. Poetæ apud Lacedæmonios non erant in pretio nec hoc nomine Tyrtæus meruit apud illos honorem: sed quoniam strenuum ducem in bello præstiterat, putarunt eam laudem patriæ vindicandam. Plut. in Lacon.

De duce sene.

Sertorius.

CVm Pompeij milites variè dispersos superasset, multis occisis, audissétque aduentare Metellum senem cum aliis copiis, diremit prælium: reuocatísq; suis dixit, Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa verberibus castigatum, domum remisissem. Vnde liquet, quantum duces senes, experientia rerum edocti, iunioribus & rerũ imperitis sint anteponendi. Plutarch. in Sertorij vita.

De ducis prudentia & vigilantia.

Chabrias.

ILlud frequenter dicere solebat, Formidabiliorem esse ceruorum exercitum duce leone, quàm leonum duce ceruo. Sentiens, totam belli fortunam pendêre à virtute & prudentia ducis. Plutarch. in apoph.

Iphicrates.

Iphicrates, quòd sutore patre natus existimaretur erat cõtemptui, ac tum primùm famam sibi parauit, posteaquàm ipse saucius, hostem vnà cum armis correptum, viuum in triremem suam deportauit. Is cùm in amicorum ac sociorum agris haberet exercitum, ac nihilò minus & vallum iaceret, & fossam foderet accuratè, cuidam dicenti, Quid metuimus? ait, Pessimam esse ducis vocem, Haudquaquam putaram. Significans in tranquillissimis rebus interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Hoc Latini transferunt ad Scipionẽ Africanum. Plutarchus in Græcorum apoph.

Timotheus.

Quum oratores Charetem commendarent à mole & proceritate corporis, censentes talem creari debere Atheniensium ducem: Non ducem, inquit, Timotheus, sed qui duci suas stragulas portet. Dux autem esto qui tum ea quæ ante ipsum, tum quæ à tergo sunt prospiciat. Existimabat vir prudentissimus ducis virtutes non in corporis proceritate, sed potius in animi magnitudine, solertia, & prudentia positas esse. Plut. in apoph. & Stob. ser. de Imperat, &c.

Philippus.

Quum in exercitu multo tempore dormisset, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater. Subindicans, non est regium indulgere somno præsertim in bello: sed tamen hoc interdum absque periculo fieri, si rex habeat fidum ac vigilantem præfectum. Ita cum laude amici suam excusauit somnolentiam. Plutarch. in apoph.

Anonymus.

Numantini cùm à Scipione in fugam essent versi, à senioribus castigati, quia quos toties fugassent, fugerent, quendam è iunioribus dixisse ferunt, pecora quidem etiamnum eadem sunt, sed mutatus est pastor. Plut. in apoph.

C. Fabricius.

Quum audisset Romanos à Pyrrho deuictos, ad Labienum versus: Pyrrhus, inquit, non Epirotæ vicerunt Romanos. Sentiens, vnius ducis ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non virtuti militum. Hoc pacto Romani nominis ignominiam eleuauit, qui quum Epirotis essent virtute superiores, hoc solo erant inferiores, quòd non haberent ducem Pyrrho similem. Plut. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Iturus in Afranium, se ire dixit in exercitum sine duce: in Pompeium verò, ad ducem sine exercitu. Bruso. lib. 3, cap. 33.

De ducis præſentia, quæ multum confert ad victoriam.

Demades.

VIta defuncto Alexandro dixit, ſe videre exercitum Macedonum, principe orbatum, Cyclopi ſimilem. ſentiēs turbam militum, niſi adſit dux cordatus ac vigilans, nulli eſſe vſui. Quemadmodum Polyphemus adépto oculo, fruſtra vaſtum corpus ac vires habebat immanes. Eraſ. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Epaminondas.

Conſpecto magno exercitu, qui bono & prudente imparatore carebat: Quanta bellua, dixit, abſque capite? Stobæus ſermone 52.

Idem.

In nouiſſima pugna apud Mantineam ſauciatus, delatúſq; in tentoriū, vocauit ad ſe Daiphantum, póſtque illū Iollidam: at vbi audiuit, eos viros interiſſe, iuſsit omitti bellum cum hoſtibus: quandoquidem iam exercitus duces non habebat, ac verbis ipſa res teſtimonium præbuit, quòd Epaminondas vera dixiſſet. Plut. in apoph.

Antigonus.

Suprà, de Domini præſentia.

De duce ſtrenuo & ſolerte.

Agis.

VIcerat Argiuos prælio Agis, qui pòſt redintigratis viribus rurſum ferociores illi occurrebant. Agis itaque conſpicatus multos è ſocijs turbari: Scitis, inquit, bono animo viri cum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere cēſetis eos qui a nobis victi ſunt? Eo dicto, ducis, ſolertia protinus reddidit animum ſuis. Plut. in Lacon. apoph.

Lyſander.

Cúm ad Corinthiorum qui defecerant muros perueniſſet, videns Lacedæmonios conantes aggredi, ac fortè accidiſſet, vt lepus conſpiceretur excitatus tranſilire foſſam: Non pudet, inquit, ô Spartani huiuſmodi formidare hoſtes, quorum mœnibus ob ipſorum ignauiam lepores indormiunt? Caſum fortuitum ſolertia ducis torſit ad animum addendum militibus. Plut. in Lacon.

Braſidas.

Egreſſus ad bellum, hunc in modum ſcripſit Ephoris: Quicquid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar: teſtatus animum fortiſſimo duce dignum. Nam euentus hominis non in manu. Eraſ, in apoph.

Epaminondas.

Cúm copias admouere caſtris hoſtium, tonitru facto, militibus percontantibus, quid putaret portēdere Deum? Attonitos, inquit, eſſe hoſtes, quòd cùm tales agros haberent in propinquo, in talibus caſtra metarentur. Solertia ducis non ſolum terrorem exemit animis militum, verumetiam cōmoda interpretatione addidit alacritatem. Plut. in Græcorum apoph.

Iphicrates.

Exercitum conſtituendum eſſe dicebat, ceu vnum corpus: ita vt loco thoracis phalangem habeat, manuum ſocios, pedum equites, capitis autem loco optimum ducem & imperatorē. Stob. ſer. 52.

Philippus.

Aiebat præſtantiorem eſſe ceruorū exercitum imperante leone, quàm leonum ductore ceruo. Senſit autē prudentiā & fortitudinem ducis multùm conferre ad recuperandam victoriam. Stob. ſer. 52.

Alexander.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferentibus, hoc semper prædicauit Alexander, quod scriptum est Iliad.7.

Dux bonus, atque idem validus pugnator in armis.

Plutarchus in vita Alexandri.

Idem.

Hortante Parmenone, vt noctu hostem adoriretur, alioqui summum fore discrimen, si palàm cum tanta multitudine Martem experiretur, siquidem ex fragore procul, velut è pelago resonante, coniectabant immensum esse numerum: Non furor, inquit, victoriam, recusans tenebrarum præsidio vincere. Plutarch.in vita Alex.& Q.Curtius.

Idem.

Idem Nisam expugnaturus, cùm videret milites deterreri fluminis quod ciuitatem prȩterlabitur profunditate, exiliit: O me omnium deterrimum, exclamans, qui natare non didicerim, móxque clypeo pro subere innixus, primus tranauit. Plutarc.& Curtius in vita Alexan.

Pyrrhus.

Ad quendam, promittentem se traditurum ei aciem instruendi artificiũ, qui tamen in acie nunquam fuerat, dixit: Non opus esse sibi imperatore, cuius aures tubȩ sonus nunquam circumierit. Stob.serm.52.

Idem.

Quibusdam inter pocula quærentibus vtrum Antigenidas aut Satyrus melior esset tibicen? Mihi sanè, dixit præstare videtur dux, qui multos incitat. Stob.ser.52.

Hannibal.

Cùm audisset Stoici cuiusdam argumenta, quibus probabat solum sapientem imperatorem esse, risit, existimans fieri non posse, vt militaris scientia paretur sine vsu & experientia in rebus ipsis. Stob.ser.52.

Pompeius.

Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militassent, equum in forũ deducerent, ad duumuiros, quos censores appellant, & commemoratis expeditionibus ac ducibus sub quibus meruissent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur: Itaq; Pompeius cùm esset consul, ipse equum ad censores Gallium ac Lentulum deduxit, quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obisset? Omnia, inquit, sub me ipso imperatore. Significans, se sic gessisse ducem, vt nihilò secius omnes militis partes grauiter præstaret. Idem & imperator bonus, & miles strenuus: qua laude nulla principi potest maior cõtingere. Plut. in apoph.

De duce, qui vitæ suæ non debet esse prodigus.

Theophrastus.

THeophrastus dicere solebat, eum qui imperat, non gregarij militis, aut gladiatoris in arena, sed fortissimi ducis mortem obire oportere. Innuit autem vir clarissimus, Regem fortem esse oportere, non audacem ferocémve, & quasi vitæ suæ prodigum ac contemptorem. Vbi enim imperatoris periculum ipsa rerum necessitas & Reipublicæ salus postulat, illic forti animo pugnandum est: sin secus, abstinendum ab armis. Gladiatores enim honestè quidem cadunt, si viritim certantes, fortiter se contra singulos hostes gerant: Imperator verò pro toto exercitu pugnat. Franciscus Patricius Senensis, de institutione regis, lib.2.cap.1.

Timo-

Timotheus.

Cuidam ostendenti Athenienſibus cicatrices quas in bello pro patria imperator accepiſſet, ridẽs, inquit: Equidem valde erubeſco, quòd cum Samũ obſiderem, iuxta me ſagitta fortè cecidit: qua exanimatus, non quaſi dux tanti exercitus, ſed quaſi ignauus tyro cæcidiſſem. Franciſcus Patr. Senenſis lib. 2. cap. 1. de Regis inſtit. ex Plut.

Scipio Africanus.

Cùm quidam obiiceret illum parũ eſſe pugnacem: reſpondit, Bene quidem dicis: Mater enim mea me imperatorem non autem bellatorem peperit. Quo dicto oſtendere voluit, ducis non eſſe, temerè ſe obiicere periculis, miles enim gregarius ſi cadit habet ſtatim qui ſibi ſuccedens contra hoſtem præterea pugnet. Dux autem ſi interfectus fuerit, proſternitur totus exercitus. Ibidem.

De ducis pietate in ſuos milites.

Phocion.

ADhuc florente Leoſthene interrogatus ab oratoribus, quid ipſe boni feciſſet Reip. Nihil aliud, inquit, niſi quòd, donec ego vobis fui dux, nulli dicta eſt oratio funebris, ſed omnes vita defũncti in maiorum monumentis ſepulti ſunt. Alij iactabant cruentas victorias: Phocion exiſtimabat egregij ducis eſſe, ſic adminiſtrare rem militarem, vt nulli, aut quàm pauciſſimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis, eos qui in acie cecidiſſent, apud populum laudare, ac eis cenotaphia erigere. Plu. in Phocione.

Pelopidas.

Vxori quæ ipſum ad bellum proficiſcentem rogabat muliebriter, vt ſeruaret ſeipſum: Alij, inquit, vt iſtuc faciant monendi ſunt. Nam princeps ac dux hortandus eſt potius, vt ſeri et ciues. Vox imperatore digna: cuius eſt, ciuium multorũ ſalutem ſuæ vnius incolumitati anteponere. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Dicere ſolebat ſe malle vnum ex ciuibus ſuis ſeruare, quàm mille hoſtes perdere. Bruſ. lib. 2. cap. 24. ex Plut.

Q. Minutius.

Hortante filio vt locum idoneum paucorum iactura caperet, Víſne, inquit, tu ex illis paucis eſſe? Admonens, non eſſe boni ducis, vllius militis incolumitatem contemnere. Eraſ. 6. apoph. Idem de Scipione ad centurionem dicitur. Vide Plutarch. in apoph.

Lucullus.

Ad direptionem incitantibus, dixit, ſe malle vnum militem Romanum ex hoſtium manibus eripere, quàm vniuerſas hoſtium fortunas ſibi vendicare. Plut. in Lucullo.

M. Cato.

Cum cuidam militũ argenti libram diſtribuiſſet, ait, Satius eſſe multos habentes argentum, quàm paucos habẽtes aurum, è militia domum redire. Nam duces non alia re quàm gloria auctos è prouinciis redire oportere. Senſit, rem ſat fœliciter geſtã, ſi tanta militũ multitudo redeat incolumis, vt ex diſtributis manubiis exigua portio ad ſingulos redeat: potius quã ſi multis deſideratis, pauci redeant ex prędа locupletiores. Quoniam autem rerum præpoſterè geſtarum gloria redit ad duces, hac portione par eſt illos eſſe contentos ſiue multum ſit prædæ, ſiue parum. Plut. in apoph.

Iulius Cæſar.

Ceſſantibus copiis, quas ſubſequi iuſſerat, fruſtra ſæpe accerſitis, noctu clam paruulum nauigium ingreſſus, vt ad relictum properaret exercitum, gubernator cum à ventorum tempeſtate abhor-

abhorreret: Solue, inquit, solue nauem, Cęsarem enim vehis de salute suorum sollicitum. Brus. lib. 3. cap. 13.

Alexander Seuerus.

Militibus diligenter prospexit de commeatu, dicens, se magis seruare milites quàm seipsum, quòd in his sita publica salus esset. Facilius est enim inuenire nouum imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem. Ælius Lampridius.

De bono duce non facilè mutando.

Philippus Maced.

DIcere solebat Athenienses sibi magnopere beatos videri, qui quotannis inuenirent ducem quos belli duces crearent: quum ipse multis annis vnum duntaxat belli ducem reperisset, Parmenionem. Significans, inutile esse reipub. subinde mutare duces: sed satius esse, quem idoneũ ac fidum nactus sis, eum non mutare. Tum in bello non referre quàm multi sint duces, sed quàm bello gerendo accommodi. Plutarch. in apoph.

De duce ignauo.

Agesipolis Pausaniæ F.

CVidam dicenti ipsum, cùm rex esset, cum æqualibus suis fuisse obsidem: non liberos, aut vxores eorum: Et quidem non iniuria, inquit. Par enim est, vt & nos nostra errata feramus. Indicans, si quid calamitatis in bello accideret, plerunque ducum insolentia fieri. Par igitur est vt delicti pœnas etiam dent præ cæteris. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Antigonus milites quosdam videns thoracibus & galeis indutos sphæra ludere, delectatus est hoc spectaculo ac duces illos accersi iubet, vt eos coram illis laudaret: verùm vbi nuntiatum esset duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui sphæra luserant armati: simul & ducum ignauiam puniens, & militum strenuitatem honorans. Plut. in apoph.

Vide apoph de Imperatoris officio, & de imperio rectè administrando.

DE EBRIETATE.

Pittacus.

LEGEM tulit, vt qui per temulentiam sceleris aliquid commisissent, duplo plecterentur. Solet enim vulgus hominum ebrietatis obtentu crimen extenuare. Ideò factum ferunt, vt insula vino abundaret. Laert. lib. 1. cap. 5.

Solon.

* Legem tulit, inter alias, cuius verba eiusmodi erant: princeps, si deprehendatur ebrius, morte multetur. Fr. Patric. lib. 6. de regno tit. 26. ex Laert.

Pythagoras.

Ebrietatem dicere solebat insaniæ meditationem esse. Stob. ser. 18. Max. serm. 30.

Idem.

* Consultus, quínam vinosus ebrietatem desereret? respondit, Si quæ per ebrietatem facit, frequens animo voluat. Stob. ser. 18.

Heraclitus.

* Ruditatem çelare non ita facilè esse dicebat, præcipuè in vino. Stob.

Democritus.

* Pro sanitate vota (inquiebat) dijs homines efferunt, inscij penes seipsam esse: contraria autem per luxuriam

facientes, suis libidinibus ipsam amittunt. Stob.

Idem.

Dicere solebat, In vitæ tres nasci botros, quorum primus esset voluptatis, secundus ebrietatis, tertius iniuriæ. Anton. in Melissa, par. 1. serm. 39. & 41. Max. serm. 30. Epicteto attribuit.

Anacharsis.

Anacharsis Scytha idem de tribus botris dixisse fertur, nisi quòd tertio attribuit molestiam. Sentiens, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim, largiorem, gignere temulentiam, largissimum, parere rixas, cedes ac morbos. Laertius libr. 1. cap. 9. Stob. ser. 16. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 41. Max. serm. 30.

Idem.

Admirabatur illud, quòd Greci initio conuiuij ciathis pusillis vterentur, saturi maioribus. Sentiens, potum non in aliud adhibendum nisi ad sedandā sitim. Absurdum igitur esse, tum plus bibere, quum iam sitis esset sedata. Laertius lib. 1.

Idem.

* Dicere solebat, quicunque sobrius fieri vult, turpes ebriorum mores intueatur. Plut. Stob.

Plato.

Negabat oportere inebriari prętérquam in festis, in quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies decet hilaritas, ebrietas semper fœda est. Laert. l. 3.

Idem.

Discipulos suos admonebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur. Sic enim fore, vt dum faciem suam furibundam & phrenetico similem intuerentur, in posterum ab ebrietatis vitio adhorrerent. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Idem.

* Dicebat animi mores in vino apparere, ac gubernatorem ebriosum, & quemuis cuicunque rei præfectum omnia subuertere, siue nauigium, siue currum, siue exercitum, siue quamcunque rem fidei suę commissam. Stobæus serm. 18.

Idem.

Manifestum esse dicebat, non modò senem bis puerum fieri, sed inebriatum quoque. Eod. serm.

Diogenes.

Videns hominis vino deditissimi ædes venales esse, ex ianuæ inscriptione: Minimè dubitabam, inquit, quòd vini crapula excussa facilè domum euomeres. Brus. lib. 1. cap. 19.

Idem.

Vinum plurimum in conuiuio quodam dono acceptum effudit. quod quum quidam indignè ferrent: Si, inquit, vinum omne ebiberem, non tam liquorem quàm meipsum quoque perderem. Stob.

Idem.

Adolescentem stupidum mero, & prorsus decipientem intuitus: Adolescentule, ait, temulento satus es patre. Stobæus.

Zeno Cittieus.

Summa verecundia colebat, in pretióque habebat rex Antigonus. Accidit igitur, vt aliquando vino supra modum impletus, obuiam Zenoni fieret: quem osculatus est, atque amplexus, vt temulentus, petiitque vt sibi quid iuberet. Et interposito temerè sacramento, confirmauit se præstiturum quicquid postulasset. Tū ille dixit ei: Abi, & euome. Graui sapientíque reprehensione simul temulentiam eius taxans, simul verò cauens ne nimia comessatio potatióque ei nocumentum adferret. Ælian. lib. 9. de Var. hist.

Sophocles.

* Vitio vertebat Æschylo, quòd ebrius scriberet: Nam & si bene scribit, inquiebat, nesciens tamen id facit. Stobæus serm. 18.

Cleostratus.

Cleostratus.

* Cuidam ei dicenti, Non te pudet, ebrium fieri? respondit, Te verò non pudet ebrium monere? Ant.& Maxim. ser.de ebrietate.

Leontychidas.

Percontanti cuidam, cur parcè biberent Spartiatæ? Ne, inquit, pro nobis alij consulent. Sensit autem vir clarissimus, eum nequaquam salubriter de rebus consultare posse cui sanum iudicium à vino ablatum sit. Bruss.lib.1.ca.19.ex Plut.in Lacon.

Aristippus.

Iactanti cuidam, quòd multum bibere posset, nec inebriaretur: Quid inquit, magni narras, quum idem faciat quoque mulus? Laert.lib.2.cap.8.

Anonymus.

Quidam Lacon, quum audisset quosdam à cœna cogi ad bibendum: Num, inquit, coguntur etiam ad edendum? Notauit Græcorum morem, in conuiuiis compellentium ad certum cyathorum modum, quum id reuera nihilo absurdius sit, quàm hominem qui non esurit, ad certum escarum modum compellerere, nisi quòd alterius absurditatem eleuat consuetudo. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Cùm in compotatione quadam sortibus ex more ductis factus esset princeps conuiuij (huius autem partes erant, præscribere quantum quisque biberet) rogatus à pincerna quantum cuique vini deberet apponere? Si multum, inquit, vini paratum est, dato cuique quantum possit: sin parum cunctis ex æquo diuidito. Hac dexteritate mire prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus placeret largior potatio: vel ad bibendum cogerentur, quibus placeret sobrietas. Rursus in maligniore vini copia, per æqualitatem exclusit occasionem murmuris. Etenim cum singulis æqua vini portio distribueretur, nihil deerat his qui bibebant moderatius: & qui largius fuerant bibituri, quum haberent quod naturæ satis esset, queri non poterant si deerat libidini, eo quòd nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaq; æquis animis se illi quoque ad moderationẽ componebant, quibus alioqui placebat luxus. Plut.in Lacon.apoph.

Crates.

* Conspicatus adolescentem athleticum ebrietate & gula corpulentiorẽ fieri: O miser, exclamauit, desine aduersus temetipsum carcerem munire. Ant.& Max.ser.de incontinentia circa mensam.

Demosthenes.

Philocrates & Æschines Atheniensium legati ad Philippum Macedoniæ regem cum aliis missi, cum domum redirent, regémq; eo nomine laudarent quòd strenuè bibisset: respondit Demosthenes, Habet hanc virtutem cum spongia communem. Sensit vir prudentissimus, regum virtutes non in euacuandis poculis sitas esse. Plutar.in Demosth.

Cyrus.

Astiages cum rogasset Cyrum regẽ, quamobrem vinum non absorbuisset? Quod metueram (inquit) medius fidius, ne in cratere mixta venena forent. Etenim quum tu in nataliciis amicos adhibuisti, perspicuè didici te eis venena infudisse. Et quo pacto, inquit ille, ô fili hoc dignouisti? Quod videbam vos, respondit, neq; corporis esse neq; mentis compotes. Bruss.lib.1.cap.19. Xenophon in Pædia Cyri.

Idem.

Sparamizas Metrodoti cum per ebrietatem Cyri mortem aperuisset: Rectè, inquit, se habet illud, quod crebrò vsurpatur à Græcis, Veritatem in vino esse. Bruss.lib.1cap.19.

Andro-

Androclides.

Ad Alexandrum regem vino plus ſatis deditum, dixiſſe fertur: Vinum potaturus, rex, memento bibere terræ ſanguinem. cicuta homini venenum, cicutæ vinum. Bruſ. lib. 1. ca. 19. ex Plin.

Stratonicus.

Is citharœdus natione Athenienſis, non minus feſtiuis dictis quàm arte muſica celebris, ad quietem iturus, aſſiduè iubebat puerum ſibi infundere vinum: Non quòd ſitiam, inquit, ſed ne ſitiam. Athen.

Plutarchus.

* Dicebat Mundum igne & aqua corrumpi, luxurioſorum autem opus amore & ebrietate. Ant. & Maxim. ſer. de ebrietate.

T. Quintius.

Democrates cum temulentus, finito conuiuio muliebri habitu ſaltaſſet, poſtero die venit ad T. Quintium, petés ſubſidium contra Meſſenos, quos ad defectionem ab Achæorum imperio pellicere conabatur. Cui Titus ait: Miror te hominem vinolentum, meróq; eneruatum, huiuſmodi res moliri, quæ virorum non mulierum ſunt. Bruſ. lib. 1 cap. 29. ex Plut.

Cicero.

Ei in foro ambulanti cũ ad bibendũ aqua oblata eſſet, vidit fortè L. Cottam cenſorem, hominem vino deditiſſimum, non procul aſtantem, cúmque aquam Cicero accepiſſet iam hauſturus, vocatis amicis: Circumtegite me, inquit, ne cenſor me aquam bibere videat, & pro ſuo iure rationéque officij ſenatu amoueat. Notauit autem Cottæ cenſoris vinolentiam, quam in alijs non reprehendere, verum etiam grauiter punire debebat. Bruſon. lib. 1. capite 10.

Auguſtus Cæſar.

Videns equitem in ſpectaculis bibentem, miſit qui illi ſuis verbis diceret: Ego ſi prandere volo, domum eo. Reſpondit eques: Tu enim non times, ne perdas locum. Auguſtus ſenſit, indecorum eſſe, illic in publico bibere. Eques per iocum ſic interpretatus eſt, Cæſarem ſine damno poſſe diſcedere è theatro, quòd locus ipſi ſeruetur, equiti non item. Eraſ. lib. 6. apoph.

Tiberius imp.

Quoniam tyro in caſtris auidiùs bibebat vinum, militari ioco, pro Tiberio Claudio Nerone, dictus eſt, Biberius Claudius Nero. Eraſ. lib. 6. apoph.

Firmus imp.

Vini patientiſſimus fuiſſe legitur, citra tamen ebrietatem. Quodam autem à barbaro vexillario ad bibendum prouocatus, duas vini ſitulas hauſit, & poſtea toto conuiuio ſobrius fuit. Cum verò barbarus diceret, Cur non & fæcem ebibiſti? Stulte, inquit, terra non bibitur. Eraſ. Rot. lib. 6. apoph. ex Vopiſco.

Aurelianus.

Bonoſus, qui imperator poſtea factus eſt, cum tantum biberet, quantum hominum, nemo: Aurelianus vt planiſſimè dicebat, Non vt viuat, ſed vt bibat, natus eſt. Bruſ. lib. 1. ca. 19. ex Vopiſco.

Vib. Criſpus.

Is ſummus Vitellij imperatoris amicus, cum ob nocturnas commeſſationes atque compotationes luxurioſiſſimas in grauiſſimum incidiſſet morbum, & ita quidem vexaretur, vt Vitellianis conuiuiis intereſſe amplius nequiret, poſtquam paululum conualuiſſet, ad amicos dixiſſe fertur: ſe omninò fuiſſe periturum, niſi tam grauiter laboraſſet. Xiphilinus in vita Vitellij.

Anonymus.

Bonoſus imperator vir extremæ gulę & ebrietatis, cum ſe ſuſpẽdio ſuffocaſſet, interrogatus quidam qui eius mores & vinolentiam nouerat quiſnam

nam esset suspensus? respondit, non hominem esse, sed amphoram. Vopis.

Anonymus.

Cùm celebrarentur à Ferdinando rege, Hyppolytæ nurus atq; Alphonsi filij nuptiæ, apparatu spendidissimo (erat enim dies decursionis hastatæ, flagrabántq; sub sole cuncta: conuenerant autem mortales omnis generis ad spectandum) cúmq; plurimi ludorum essent laudatores, vel pleriq; omnes admiratores potius in media laudantius frequentia & plausu exclamauit Germanus quidam: O Valeant ludi, quibus nemo bibit. Pontan.

Basilius magnus.

* Quid esset ebrietas, rogatus respondit. Ebrietas dæmon est, sponte admissus in animos per voluptatem. Mater est malitiæ, impugnatio virtutis, ex forti timidum facit, ex modesto lasciuum, iustitiam ignorat, prudentiam abolet. Et sicut aqua pugnat igni, sic immoderatio vini mentem sobriam extinguit. Item, vt fumus fugat apes, ebrietas pellit spiritualia dona. Anton. & Max. serm. de ebrietate.

Chrysostomus.

* Dicebat ebrietatẽ esse rectæ mentis alienationem, & delirium, & secundum animam sanitatis perditio. Ibid.

De ebrietatis variis effectibus.

Anacharsis.

AB adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nunc vinum non fers, vbi senueris, aquam feres. Nam qui bibunt intemperantiùs vinum, ea præsertim ætate cui magis conuenit aqua, ij frequenter senes ob inopiam coguntur aquam bibere. Laert.lib.1.cap.9.

Idem.

Quidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, vxorem, inquit, duxisti satis deformem. Cui Anacharsis, Prorsus ita mihi videtur: sed heus puer, infunde mihi largius, vt reddã eam formosam. Indicare voluit vir sapientissimus, vinum immoderatius potatum adimere homini rectum iudicium. Athen.lib.9.

Idem.

Interrogatus, num in Scythia essent tibicinæ? Respondit, Ne vites quidem. Significans saltationes, reliquásq; eius generis voluptates è vinolentia nasci. Laert.lib.1.cap.9.

Eratosthenes.

Dicebat, vinum igni æquale habere robur, quòd cùm virum inuaserit, eum veluti boreas vel notus mare Lybicum turbat & confundit: occulta, & quæ profunda mente gerit, aperit, & ostendit, virorúmque totam mentem excutit. Phauorinus.

AEschines.

Dicere solebat, Speculum formæ esse æs, vinum autem animi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, nihil tam secretum est animo nostro insculptum, quod homo ebrius non effutire audeat. Max.ser.30.& Stob.

AEschylus.

Ebrietatem tanquam pestem fugiendam suadebat, qui enim potus mensuram transgreditur, non ampliùs mẽtis & linguæ compos est, sed sine pudore turpia & indecentia loquitur, ex viro factus puer. Phauorinus. Verùm hoc alij etiam ad Theognidem referunt.

Anonyma.

Quum Philippus Macedonum rex cognitionem exerceret parum sobrius, ac perperam aduersus mulierem quandam tulisset sententiam: illa sentiens errorem esse vini non regis, exclamauit:

clamauit: Prouocarem, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Excussit regi muliebre conuicium temulentiam, adegitque, vt expergefactus causam eandem animo presentiore cognosceret. Eras. l. 8. apoph. Val. Max. li. 1, ca. 2.

Anonymus.

Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberiùs dixerant, in Pyrrhum regem. Res ad eum delata est. acciti sunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factum nec negari posset, nec defendi. Tum vnus illorum deterioris ingenij: Imò, inquit, rex, & ista diximus, & longè acerbiora dicturi fueramus, nisi nos lagena defecisset: linguæ petulantiam in temulentiam reiiciens. Itaq; mox ira principis in risum versa dimissi sunt. Eras. 6. apoph. ex Plut.

Claudius imp.

Claudius Cæsar nunquam adeò animi sui secreta protulit, atq; olim dum multo vino madidus esset: vbi dixit, Sibi fatale esse, vt coniugium flagitia ferret, deinde puniret. Quæ vox terrorem non mediocrem iniecit Agrippinæ. Ex Suet.

Vide apophthegmata de Gula, Incontinentia circa mensam, Intẽperantia & vino.

De educatione & institutione liberorum.

Socrates.

Dicebat optimè natis, ingenuísque potissimum, adhibendam rectam institutionem. Idem enim in his vsu uenire quod in equis, in quibus qui feroces sunt ac generosæ indolis, si statim à primis annis rectè instituantur, egregij & ad omnem vsum accommodi euadũt, sin minus efferati, intractabiles, & ad nihil vtiles. Eóque fit, vt felicissima quæque ingenia corrumpantur inscitia instituentium, qui mox equos vertunt in asinos, quòd erectis ac liberis imperare nesciant. Erasm. 3. apoph.

Idem.

Dicebat, Muliebrem sexum virili non minus esse docilem & ad disciplinas, & ad omnem virtutem, etiam fortitudinem (quæ tanquam viris propria, Græcis à viro dicitur ἀνδρεία) si diligenter instituatur. Id colligit ex puella saltatricula, quæ inducta in cõuiuium, mira arte trochos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita temperato altitudinis spatio, numerísque pedum, vt nunquam falleret: eadémque inter acutissimos gladios, non sine horrore spectantium, impauida saltaret. Eras. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus etiam quam ob rem ipse non administraret Remp. quum administrandi rationem optimè sciret? respondit, Eum vtiliorem esse ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ Reipub. quàm qui ipse rectè gubernaret.

Idem.

Adhortabatur iuuenes, vt se subinde ad speculum conuerterentur: quod si essent egregia corporis forma, cauerent ne quid ea indignum committerent: sin minus, quod corpori deesset, id ingenij cultu morúmque honestate pensarent. Adeò vir ille vndecunque rapiebat occasionem ad virtutis studium adhortandi. Erasm. lib. 3. apoph. ex Laert.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo redisset, eúmque vidisset effusiùs ridentem, admiratus dixit, Se tale nihil vnquam apud Platonem vidisse. Tanta res est, iam inde à teneris virtuti assuescere. Eras. l. 6. apoph.

Aristoteles.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita aiebat, parentes qui rectè liberos suos instituissent, multo honorabiliores esse iis qui tantùm genuissent: quod ab his contigisset viuere, ab illis bene viuere. Laert. lib.5.cap.1.

Aristippus.

Aristippus percontanti, quæ potissimum adolescentibus essent discenda: Quæ viris, inquit, vsui futura sunt. Hoc dictum & aliis adscribitur. Optima statim discenda sunt, nec rudis ætas, quæ maximè docilis est, superuacaneis est occupanda. Laert. lib.2. cap.8.

Idem.

Quidam cum Aristippo agebat, vt filium suum susciperet erudiendum, sed quũ philosophus pro mercede peteret quingentas drachmas, ille deterritus magnitudine pretij, Minoris, inquit, emerem mancipium. At hic, inquit, habebis duo. Lepidè taxauit vulgi iudicium, qui nusquam parcior est quàm rectè instituendis liberis, pluresque sumptus impendit curandis equis quàm filiis. Ibid.

Diogenes.

Quum captus venderetur in Creta, præconi roganti quid sciret, & quo titulo eum commendaret emptori? Dic, inquit, te vendere hominem, qui sciat imperare liberis. Quidam Xeniades Corinthius admiratus præconij nouitatem, adiit Diogenem, percontatus num sciret quod profiteretur? vbi ex sermone hominis comperit esse sapientem ac doctum, mercatus duxit domum, eiq; suos liberos erudiendos tradidit, quos ille susceptos liberaliter instituit, primúmque tradidit artes liberales, mox docuit equitare, arcum tẽdere, fundam rotare, iaculari telum. In palæstra verò non permittebat, vt pædotriba illos grauioribus laboribus in morem athletarum exerceret, sed hactenus, quantum ad ruborem, bonámq; corporis valetudinem conduceret. Curauit etiam, vt ex poëtis aliisque scriptoribus optima quæque addiscerent: quòd ea modò sciamus, quæ memoria tenemus. Breuiter, totius philosophiæ summam illis redegit in compendium, quo & citius perciperent, & fidelius memoria complecterentur. Eosdem instituit domi ministrare parentibus, cibo leui vilique & aquæ potu contentos esse: cúmque cæteri cæsariem alant ad formæ commendationem, ille iussit illos radere comam, & si quando prodeundum esset in publicum, incomptos producebat absque tunicis incalceatos ac tacitos. Quin & ad venatum illos instituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum est, vt à pueris obseruaretur, pérq; illos parenti commendaretur. Alij narrant, præconem Diogenis iussu ita prædicasse, Estne quispiam qui velit emere dominum? Laer. lib. sexto.

Lycurgus.

Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, quum conaretur ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorem viuendi rationem traducere, eósque virtutis & honesti studiosos reddere (nam erant corrupti deliciis) duos educauit catulos, eodem patre eadémque matre progenitos: quorum alterum passus est domi lautioribus vesci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein quum ambos produxisset in forum apud multitudinem, posuit illic spinas, simul & escas aliquas delicatiores: mox emisit leporem, quum vterque raperetur ad assueta, alter ad escas, alter leporem inuaderet. Annon videtis, inquit, ciues duos catulos, quum eiusdem sint generis, tamen ob diuersam educationem admodum dissimiles inter

se euasisse, plúsq; ad honestatem momenti habere exercitationem quàm naturam? Proinde ne nobis quidem, ô ciues, nobilitas, quam miratur vulgus hominum, ductúmque ab Hercule genus profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus ac generosissimus extitit, ac per omnem vitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, quæ multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret. magis enim mouent ac penetrant in animos, quæ cernuntur, quàm quæ audiuntur. Res quidem efficax est natura, sed potentior est institutio, quæ malam naturam corrigit, & vertit in bonam. Quales nascantur liberi, nulli in manu est: at vt recta institutione euadant boni, nostræ potestatis est. Eras. lib. 1. apoph. ex Plut. in Lacon. & Bruson. lib. 2. cap. 38.

Idem.

Idem obiicientibus, quòd eloquentiæ studio rhetoribus daret mercedē: Si quis, inquit, profiteatur se filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, sed omnium facultatum dimidium effunderem. Plurimum ab hominum vulgo discrepans, qui periisse existimant, quod liberis instituendis impenditur. Erasm. Rot. libr. 8. apophthegm.

Eteocles.

Post Agin bello superatum Antipatro postulanti obsides pueros quinquaginta Eteocles, qui tum Ephorum agebat, respondit: Se pueros non daturum, ne si licenter vixissent, fierent indociles patriæ disciplinæ, itaque ne ciues quidem essent: cæterùm senes ac mulieres se duplo numero daturum. Verùm Antipatro dira minitanti, ni acciperet postulata, populus vna voce respondit: Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in vno alteróve ciuium reperire, fortasse non ita magni miraculi esse videatur: in vniuerso populo tantum esse consensum, prodigiosum est. Hoc exemplo simul admonemur, quanta solicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatem educandæ, quando licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus: perinde quasi mater abdicet filium ex se natum, nisi probitate morum maioribus suis respondeat. Plut. in Lacon.

Agasicles.

Cuidam dicenti, admirari sese quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret sibi Philophanem, sophistam eo tempore clarissimum: respondit prudenter, Eorum se velle discipulum esse, quorum simul esset filius. Significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos ascisas vt bonis moribus formeris. Plut. Eras. lib. 1.

Agesilaus.

Eum rogabat quidam, in quibus pręcipuè rebus pueri institui deberent? Iis, inquit, rebus quibus vsuri sint, quū ad virilem peruenerint ætatem. Rectè censuit, non friuolis artibus instituendos liberos, quæ nec grandibus decori futuræ sunt, nec ad seria vocatis vtiles. Plut. in Lacon. apoph.

Leotychidas.

Interrogatus, quid potissimū oporteret pueros ingenuos discere: Quæ illis, inquit, vbi ad virilem ætatem peruenerint, vsui sunt futura. Plutarchus in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficisceretur in bellum contra Persas, vxori Gorgoni roganti, si quid ipsi mandaret? Nihil, inquit, aliud tibi mando, quàm vt nubas, & bonos filios parias. Plut. in Lac. apoph.

Hippomachus.

Quū aliquando videret adolescentes,

tes, quos exercebat, è foro carnes afferentes, dicebat, se procul agnoscere suos esse discipulos: quod institutio reluceat in omnibus dictis ac factis hominis. Eras. 6. apoph ex Plut.

Anonyma.

Quum mulier quædam Ionica de texto quodam suo vt pretioso gloriaretur, Lacæna ostensis quatuor filiis quos habebat, moribus compositissimis, Huiusmodi, inquit, decet esse honestæ probæque mulieris opera, déque his tollere animos, & gloriari. Iones operosis texturis vacant, quæ varia picturarum habent argumenta. At Spartana docuit, nullum opus esse præclarius, quàm si filios honestis moribus instituat. His enim melius ornari patriam, quàm aulæis aut vestibus. Plut. in apoph. Lacænarum.

Themistocles.

Quoniam adolescens feroci mutabilíque ingenio videbatur, mirantibus mutatos mores dicere solebat, Asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere, si quis illis adhibeat disciplinam, rectámq; institutionem. Plut. in eius vita,

Anonymus.

Themistocli pædagogus dicere solebat, Nihil mediocre futurus es ô puer: nam aut magnũ bonum eris reip. aut magnum malũ. Generosa indoles, si accedat recta institutio, magno bono est patriæ: sin ad vitia degeneret, ingens adfert malũ. Plut. in Themist.

Demetrius Phalereus.

Adolescentum fastuosorum sublimitatem dicebat in educatione amputãdam esse: sed relinquendam sobrietatem Docuit vir sapientissimus, hæc ingenia non esse desperanda: sed quod redundat, institutione recidendum esse. Laert. lib. 5 cap. 5.

Philippus.

Alexander etiamnum adolescens, videns patrem Philippum equum præferocem, nec vllum sessorem tergo patientem, voluit inutilem abiectum ire: Qualem, inquit equum isti perdunt, dum illo per imperitiam ac mollitiem vti nesciunt? Cúmque mira arte sine verberibus tractasset equum, tandem conscensum ad cursum admisisset, tũ calcibus vsus est: ac molliter flexis habenis quum equum reduxisset, descẽdentis caput exosculatus pater: Aliud, inquit, ô fili, tibi per regnum quære, quando iam te non capit Macedonia. Præsagit vir prudens, tam excelsæ indoli non suffecturam paternam ditionem. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio instituentium, qui fere nesciunt imperare, nisi ex equis generosis reddiderint asinos. Eras. lib. 4. apophth. ex vita Alex. apud Plut.

Cornelia Gracchi mater.

Quum Campana mulier illius hospitio vtens, ornamẽta sua, quibus illud seculum nihil habebat pulchrius, ipsi ostenderet: traxit eam sermone, donec liberi redirent è schola. tum, Et hæc (inquit) ornamenta mea sunt. Sentiens, matronæ nihil esse pulchrius, neque pretiosius, quã liberos rectè educatos. Eras. 6. apoph. ex Plut.

Anonymus.

Quidam accusatus quòd patrem pulsauit, hoc modo defendit impium facinus: Et ille, inquit, patrem suum verberauit, & hic (ostenso filio) me verberabit, posteaquam adoleuerit, adeò nobis hoc gentilitium est. Videmus hoc ferè vulgo euenire, vt qualis quisque fuerit in parentes, tales experiatur in se liberos. Eras. in lib. apoph.

Anonymus.

Quidam quum à filia pertraheretur, ventúmque esset ad domus limen, Desine (inquit) fili: nam & ego patrem huc vsque. Agnouit se commeruisse, qui

qui sic à filio tractaretur: tantum postulauit, vt esset æqua retaliatio. Eras. ibidem.

Vide apoph. de Doctrina & Eruditione.

De educatione filiorum neglecta.

Diogenes.

REprehendebat homines, quòd lucta, alísque ludis semet sedulò exercent, nullos autem in hoc incumbere, vt probi & honesti reddantur. Laert. lib. 6. apoph.

Idem.

Dicebat, plurimos insanire præter digitum. Nam si quis assiduè medium digitum intendat vice indicis, vulgò habetur insanus: si quis indicem, sanus videtur. At plurimi sunt homines qui grauius insaniunt in rebus seriis, quàm si digitum pro digito porrigant, & tamen hi vulgò non habentur insani. Quemadmodum & hodie parentes in liberis pro graui peccato castigant, si læua pro sinistra vtantur: atqui non itidem castigant eos, cum turpia pro honestis eligunt. Laert. lib. 6.

Idem.

Multis verbis in inertiam & inscitiam Megarensium, pecora sollicitè curantium, iuuentutem minimè (vt quæ ibi luxu & otio difflueret) inuchebatur: dicebátque se Megarenses alicuius arietem esse malle, quàm filium. Ælian. l. 12. de var. hist.

Demonax.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum, dicerétque, Salutat te, ô Demonax, filius meus. Pulcher est, inquit Demonax, & te dignus, & matri non absimilis. vtrũque poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filij moribus, & matri similem dixit mollem & euiratum deliciis. Eras. Rot. lib. 8 apoph.

Pericles.

Pericles Atheniensis dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem sit alitus, obsequi ei conuenire. Monuit autem vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenij iuuenes refrenentur, nimio verò fauore ac profusa indulgentia pasti, quo minus potentiam obtineant, ne impediãtur. Quod stultum sit & inutile, eas obtrectare vires, quas ipse foueris. Est autem hoc de Alcibiade dictum, vt refert Aristophanes, & Plut. in eius vita, & Valer. Max. lib. 7. cap. 1.

Proclus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quẽ pater adeò non increpabat, vt vnà cũ illo potius lasciuiret. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur, Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quàm cum æqualibus. Phil. in Sophist. & Volat. lib. 18. comment.

De eleemosyna.

Democritus.

PEregrinis & egẽtibus alimoniam minstrandam esse dicebat, Equidem quisquis indigenti victum negat, is neque ab alio quicquam accipiet, dum eguerit. Stob.

Idem.

Dicebat, beneficium pro tempore exile, ingens reddi iis qui illud in extrema necessitate acciperent. Stob.

Idem.

Audiens quendam magnificis verbis multa cuidam promittẽtem, sed men-

daciter: Coneris, inquit, ad exigua largiendum, quàm ad plurima promittendum, esse propensior. Nam penuria laborãtibus donum, vel per exiguum, prodest, verba autem & magnificę pollicitationes nulli sunt vtiles. Stobæus.

Idem.

Dicere solebat, Si bene mereri de aliquo voles, citissimè da. Mora enim ingratum redditur, & parum amabile quicquid dederis. Stob.

Aristoteles.

Cum nefario cuidam homini eleemosynam dedisset, & ob id castigaretur à quodam: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum. Docuit vir sapientissimus, etiã malis & indignis eleemosynam dandam esse in summa rerum necessitate, ne penuria suadente agant quod dedecus est coram Deo & hominib. Laert. lib. 5. c. 1.

Idem.

Reprehensus à quodam, quòd eleemosynam dedisset improbo: Non homini, inquit, dedi, sed humanæ sorti. Laert. lib. 5. cap. 1.

Demosthenes.

Dicere solebat, æquum esse vt pauperes piè foueantur, cum delectu tamen: ita vt dimissis improbis, illorum ratio potissimum habeatur, qui præter culpam egestate premuntur. Stob.

Amedæus Sabaudiæ dux.

Rogatus à quibusdam oratoribus qui aderant, an etiam haberet canes venaticos? annuit, vt postera die redirent. Cùm verò iam adessent, Amedęus è pergula à latere ædium ingentem mendicorum multitudinem eis ostendit vnà discumbentium. Atq; hi sunt, inquit, canes mei, quos alo quotidie, quibúsque cælestem gloriam me spero venaturum. Munsterus lib. 2. Cosmographiæ, vbi de Allobrogum vel Sabaudiæ ducibus.

Placilla.

Theodosij Romanorum Imp. vxor pientissima, cùm reprehenderetur à suis, quòd ægrotos visitaret, atq; pauperibus etiam liberaliter facultates suas elargiretur, respondit: Imperatori conuenire, vt aurum id largiatur: se autem manuũ opus pro imperio ipso, ei qui id semel contulit offerre. Nicephorus Callistius l. 12, c. 42.

Vide apoph. de Beneficentia, Liberalitate & Mendicitate.

De electione.

Aristippus.

QVum Dionysius tres venustas puellas obtulisset, admonens, vt ex his quam vellet eligeret, omnes apprehendit, dicens: Ne Paridi quidem fuisse tutum, vnam cæteris prætulisse, ac puellas deduxit ad aulæ vestibulũ, dimisítque: non minus in contemnendo facilis, quàm in amplectendo. Laert. l. 1. c. 8. Brus. l. 2. c. 31.

M. Cato.

Hispaniam sortitus, cùm hostium audisset miram copiam esse ad bellum paratam, ob ídque decreuisset Celtiberorum ope vti, petentibus illis ducẽta talenta subsidij gratia, atq; negantibus aliis conditionem dicẽtibus, Turpe esse populo Rom. auxilia mercede conducere: vrbanè sciteque Cato, nõ esse graue, respondit. nam si vicissent, hostium manubiis se satisfacturum illis: si victi essent, nec eos qui peterent, nec à quibus repeti deberet superstites fore. Brus. l. 2. c. 31.

Aristoteles.

Aristoteles quum iam natus annos ferè sexaginta duos, adeò laboraret, vt admodum tenuis vitæ spes superesset, conuenerunt ad illum discipuli rogantes vt ex ipsis aliquem deligeret, qui in locum eius succederet. Inter

auditores

auditores erant duo præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Aristoteles respōdit, se quod petebatur facturum, vbi daretur opportunitas. Paulò pòst, quum rursùs ad eum eadem de causa conuenissent, dixit, vinum quod biberet sibi parum esse commodum, ac quæri iussit exoticum, vel Rhodium, vel Lesbium. Id simulátq; curatum est, gustato Rhodio dixit: Firmum hercle vinum, & iucundum. Mox gustato Lesbio: Vtrunque, inquit, egregie bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubium fuit quin lepidè simul & verecundè successorem sibi ea voce, non vinum delegisset: probauit vtrunque, nec tamen auditoribus eligendi ius ademit. Laert.lib.5.cap.1.

Lysander.

Lysander Laced. quum aliquando Dionysius ipsi misisset stolas duas, iubens vt vtram elegisset, eam mitteret filiæ: Ipsa, inquit, rectius eliget. Atq; accipit ambas, abiit. In hoc exemplo nihil esse imitandum, nec viro Lacedæmonio dignum, nec aliud ab hoc duce expectandum ferè, præter malitiosam ingenij vafriciem. Plut. in Laconicis apoph.

Scipio AEmilianus.

Quum Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contenderent, vter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteretur: ac magna inter P. C. dissentio esset, omnibus quónam eius sententia inclinaret expectantibus: Neutrum inquit, mihi mitti placet. alter enim nihil habet: alteri autem etiam quod habet nequaquam satis est. Æquè malam imperij magistram iudicans paupertatem, atq; insatiabilem habendi cupiditatem. Quo dicto obtinuit, vt neuter in prouinciam mitteretur. Valerius Maximus lib.6.cap.4.

C. Fabricius.

Cornelius Ruffinus, vir rapax & auarus, cæterùm in bello animo ingēs, manuq; promptus, quum bellnm immineret in consulatu obtinendo C. Fabricij opera adiutus est, qui ob prauam tamen vitam Ruffino semper infensus fuerat: verùm eo tempore ob belli suspicionem, cum ignauos desidésq; ipsius competitores videret sententiam mutauerat. Quam ob rem Ruffinus miratus, cùm Fabricio impēsè gratias egisset. Fabricius dixisse fertur: Noli mirari Ruffine: rapinis enim imminui malo, quàm vendi. Quo dicto taxauit Ruffini rapacitatem, & competitorum perniciosam ignauiā. Ostendítque, satius se ducere, auaro consule, eodémque gnauo homine, & in rebus agendis idoneo rapinis vexari: quàm iis ad consulatum euectis, qui per ignauiam rempub. proditurи essent, vinctum ab hoste venundari. ex duobus enim his malis optimum eligendum erat. Fulg.l.6.c.2.

De eloquentia.

Demosthenes.

IMmodicum eloquentię studium obiicientibus, ita respondit: Eloquentiæ studium declarare hominē popularem: contrà negligere studium eloquentiæ, esse eorum qui dominari populo quærerent vt qui hoc agerent, non vt persuaderent dicendo, sed vi cogerent. Plut. in Demosth.

Idem.

Æschines & Philocrates Atheniensium legati, cum Philippi Macedonis eloquentiam plurimùm laudassent & cōmendassent, Demosthenes ait: Si eloquens est Philippus, habet hoc cū multis sophistis commune. Sensit vir prudentissimus, regis virtutes

nequaquam in eloquẽtia positas esse. Plutarch.in vita Demosth.

AEschines.

Quum Rhodi exul recitaret orationem suam aduersus Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione fuisset damnatus ab Atheniensibus. At desineretis, inquit, admirari, si audissetis, quæ ad hæc respondit Demosthenes, damnationis causam reiiciens in violentiam eloquentiæ Demosthenicæ. Philostratus, & Brus. lib.4.cap.31.

Iphicrates.

Iphicrates in causa obrutus eloquẽtia patroni, qui Aristophontem defendebat: Aduersariorum, inquit, melior est histrio, sed mea fabula melior. Vt fabula nonnunquam exploditur vitio histrionis, ita sæpè melior causa vincitur à peiore, patroni infamia, stultitiáve. Erasm.lib.5.apoph.

Thucydides.

Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interrogatus, vter esset in palæstra superior, ipse an Pericles: Posteaquam, inquit, ego hominẽ pugnando deieci, ille se negat cecidisse: itaque vincit & spectatores à sua sententia deiecit. sentiens, se bonis rationibus esse superiorem, sed Periclé eloquentia vincere, & quocunque vellet agere multitudinem. Nam Thucydides vir præpotens, diu in administranda Repub. aduersatus est Pericli. Eam contentionem Archidamus palæstram appellauit. Eras.6.apoph.

Messala.

Suprà de Argutè dictis.

M. Antonius.

Marcus Antonius, cui vel primas eloquentiæ patrum tribuebat ætas, vir natura præacutus & prudens. Disertos dicebat se vidisse multos, eloquentem omnino neminem. Insidebat videlicet in eius mente species eloquentiæ, quam cernebat animo, sed re tamen ipsa non videbat. Cicero in Oratione ad Brutum.

Vide apoph. de Oratoribus & Rhetorica.

De errore & lapsu.

Diogenes.

CVidam obiicienti, quod aliquando falsò signasset monetam (nam hanc ob rem iussus est exulare.) Fateor, inquit, fuisse tẽpus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu nunquam futurus es. Notabat eos, qui iuuentutis errores in aliis reprehendunt, quum ipsi ne in senectute quidem corrigant suos. Laert. lib. 6.

Idem.

Quodam idem obiiciente Diogeni, & exilium ob facinus illud ei per pessum exprobrante, respondit Diogenes: Tum temporis celerius etiam iuuenis reddebam lotium, nunc nõ item. Cynica circuitione notauit iuuenilem ætatem, quæ facilius reddit humorem vesicæ, quum senibus molesta sit dysuria. Laert.lib.6.

Anonymus.

Cuidam seruo, qui dum puniretur dicebat, Non volens erraui: Non volens, igitur (inquit) pœnas dato. Vulgaris quidem, sed frigida excusatio est, Insciens feci. Vigilandum erat, nequid cõmitteret imprudens. Pl. in Lac.

Munatius.

Munatius facti pœnitens, quòd Fabium insimulasset à quo postea esset adiutus: Ad commilitones, Boni (ait) sapientísque viri est, si errauerit, in reliquum tempus doctorem se sibi adsciscere. Brus. lib.5.cap.12.

Scipio Afr.

Turpe esse aiebat, in re militari dicere, Non putaram. Videlicet quia ex

plorato & excusso consilio, quæ ferro aguntur administrari oportere, summa ratione arbitrabatur. Val. Maxim. libro 7. cap. 2.

De exactionibus & tributis.

Callicratidas.

CVm ad pecunias petendas ad Cyrum iuniorem mitteretur, ad belli vsum: bis regis aulam accessit, & compotationibus eum indulgentem audiuit. Tertiò verò cum audijsset, & iterũ bibere eum, nec se ad colloquium admitti intellexisset, dixisse fertur: Ita curam habendã pecuniarum, vt ne quid tamen cõmitteretur Sparta indignũ. Quo dicto docuit, ita ab hominibus exigendam esse pecuniam debitam, ne quid nostræ dignitati & existimationi decedat. Plut. in Lacon.

Dionysius sen.

Exegerat pecunias à Syracusanis, deinde quum videret illos lamentantes, obsecrãtes, ac negantes se habere quod darent, indixit alteram exactionem, idque iterum ac tertio fecit. At postquam, vbi maiorem summam imperasset, audiret illos in foro ambulantes ridere, & scommata in regem iacere, iussit præfectos ab exigendo quiescere. Iam enim, inquit, nihil habent, quandoquidem nos cõtemnunt. Plut. in apoph.

Tiberius.

Cùm deprehendisset Æmylium Rectum, quem AEgypto præfecerat, nimium à populo exegisse, super ea re iratus, rescripsit: se tonderi velle suas oues, non deglubi. Solent autem principes deglubere oues, cùm grauiores exactiones subditis imponunt, quàm vllo pacto ferre possint. Dion Nicæus in Tiberio.

Antoninus Caracalla.

A Iulia matre grauiter obiurgatus, quòd ingentem illam pecuniam, quã per fas & nefas à subditis vi exegerat, profunderet: gladium euaginatum ostendens, Bono (inquit) animo esto mater: Nobis, quandiu hunc habebimus nulla vnquam deerit pecunia. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

De exercitatione ingenii.

Diogenes.

DIcebat, vsum atque exercitationẽ quemadmodum in actionibus ex trancis, ita & in actionibus virtutis & animi, tum celeritatem quandam, tum facilitatem parere. Laert. lib. 6.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat ad parãdam sapientiam tria potissimum necessaria esse: Naturam, doctrinam, & exercitationem. Exercitatio enim nisi naturæ & doctrinę accedat, nil solidæ eruditionis hauries. Laert. li. 5. ca. 1.

Demonax.

Quendam infeliciter declamantẽ admonuit, vt sese diligenter exerceret: cúmque is respondisset, Nunquam apud me non declamo: Nihil igitur mirum, inquit, si dicis ineptè, qui hactenus semper stulto auditore solitus sis vti. Eras. lib. 8. apoph.

Cicero.

Cùm M. Crassum pro rostris magno populi applausu laudasset, & eundem postea ex eodem loco acribus conuicijs incesseret: Quid, ait, Crassus, an non me nuper ex hoc ipso loco laudasti? Laudaui, inquit, sed exercendi gratia argumentum infame declamans. Solent enim Rhetores tractare materias ἀδόξας, velut cùm laudant Busyridem, aut febrim quartanã aut ingratitudinem. Eras. l. 4. apoph.

De exercitatione corporis.

Socrates.

DIcere ſolitus eſt, ſaltatione mouenti corpus ſpatioſa domo opus eſſe ad exercendum ſeſe: at qui cantu aut oratione ſeſe exerceat, huic vel ſtanti, vel accumbenti quemuis locum ſufficere. Hoc dicto probabat moderatas exercitationes, præſertim à cibo ſumpto turbulentiores improbabat. Eraſ.lib.3.apoph.

Idem.

Cùm ad veſperam vſque deambulaſſet ſtrenuè, interrogatus cur id faceret? reſpondit, Quo melius cœnem, Oſtendit vir ſapientiſſimus, exercitationem corporis multum prodeſſe ſanitati. Cic.lib.1.Tuſc.quæſt.

Plato.

Solebat admonere, vt neque corpus ſine animo exerceamus, neq; animum ſine corpore, vt pariter vtriuſque curam habeamus. Nam alterum athletarum eſt, alterum inertium. Laer.l.3.

Lycurgus.

E certaminibus ea ſola conceſſerat exercere, in quibus manus non extenderentur in altum. Eius conſtitutionis cauſam percontanti: Ne quis, inquit, illorum laborando conſueſcat defatigari. Siquidem exercitia ad confirmādum corporis robur adhibentur, non ad exhauriēdas vires. Qui verò ſubinde delaſſantur in exercitamentis quoniam imbecilliores veniunt ad labores neceſſarios faciliùs deficiunt. Plut.

Anonymus.

Quoniam apud Lacedæmonios in ſummo pretio erat ius, quod illi nigrū appellant, adeò vt ſeniores hoc contenti non deſiderarent carnes, ſed eas iuuenibus cederent: Dionyſius Siciliæ tyrannus dicitur huius gratia coquum emiſſe Laconicum, eique mandaſſe, vt ſibi hoc ius appararet, nullis parcens impendiis. Quod vbi rex guſtaſſet, ac diſplicuiſſet, expuit. Tum coquus, Hoc (inquit) ius, ô rex, ſumendum eſt: poſtquam te Laconum more exercueris, & in Eurota laueris. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Labore.

De exilio.

Hercules.

* INterrogatus, Argiuús-ne eſſet, an Thebanus? reſpondit, Non vnam curo patriam iactare: omnis Græcia mihi patria eſt. Plut.lib.de exilio.

Democritus.

* Dicebat peregrinationem & exilium vitæ frugalitatem docere: offa quippe, & thorus herbaceus, famis ac laboris ſunt medelæ dulciſſimæ. Stob. ſerm.38.

Idem.

* Quamlibet terram homini ſapienti dicebat eſſe peruiam: quum fortis animæ mūdus vniuerſus patria ſit. Eodem ſerm.

Demaratus.

Ad eum qui apud regem Perſarum paraſitū agebat, ac ſubinde in Demarati exilium dicteriis ludebat: Non, inquit, amice tecum pugnaturus ſum, nam vitæ aciem abſumpſi. Ludens ex ambiguitate vocis. τάξις enim Græcè tum ordinem ſonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam inſtructus eſt, cui nulla ſupereſt acies: & ordinem vitæ aſſumpſit qui ex rege factus eſt exul. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Cùm Alexander in Olympis præconio ius feciſſet omnibus exulibus, in ſuam cuique patriam redeundi, præterquàm Thebanis: Infortunatū quidem,

dem, inquit Eudamidas, præconium, sed vobis ô Thebani, gloriosum. Solos enim vos metuit Alexander. Ad consolandos Thebanos sic interpretatus est vir animi solertis. Etenim qui permittit exulibus reditum in suam patriam, non metuit ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur solis metuebat. Plut. in Lacon. apoph.

Cato.

Cùm impetrata esset restitutio Achæorum exulum, Polybius & hoc è senatu petiit, vt restitutis apud suos pristini honores ac magistratus redderentur. Hîc Cato rogatus sententiam dixit, Polybius idem facere videtur quod fecit Vlysses, qui Cyclopis speluncam repetere voluit, quo pileum & cingulum, quæ illic per obliuionem reliquerat, reciperet. Significans, abundè multum esse, quòd exulibus datus esset in patriam reditus: esséque periculum, ne dum pristinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur. Eras. Rot. lib. 5. apoph.

Theodorus philosophus.

Offensus libertate Theodori, dixit illi, Quoniam istis eras moribus patria te eiecit. Sanè, inquit, quòd me vt Semele Bacchum ferre non posset. Sentiens, se maiorem esse, quàm vt à malis ferri posset, à quibus tamen non tam suo, quàm ipsorum malo pulsus esset. Plut. in apoph.

Stratonicus Musicus.

Seriphi agens, hospitem suum percontatus est, ob quam causam illic homines iuberentur vertere solum? cùm ille respondisset, flagitiosos apud Seriphios exilio mulctari: Quin tu quoque, inquit, aliquid flagitij committis, vt ex his locorum angustijs emigres? Notans regionem esse incommodam, & oppidum frigidum. Eras. l. 6. apoph. ex Plutarch.

De exilio fortiter ferendo.

Aristides.

AB amico quodam rogatus, quam ob causam exilium ei tum molestum fuisset? respondit, propter ignominiam patriæ, à qua iniustè in exilium missus esset, & ob eam iniustitiam vbique malè & ab omnibus audiret. Stob. ex Serino, ser. 37.

Anaxagoras.

Ab Atheniensibus damnatus exilio, & cuidam dicenti, priuatus es Atheniensibus: Imò, illi, inquit, me. Sentiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contrà. Laert. lib. 2. cap. 3.

Stilpo.

* Quidam noxium esse exiliũ affirmanti, respondisse fertur. Quibus tandem & qualibus bonis priuat exilium, animi ne an corporis, an fortunæ? An iudicandi agendíq; dexteritatem aut felicitatem aufert? haud sanè. An fortitudine, iustitia, aut alia quapiam virtute priuat. Ne id quidem. Sed nec vllo fraudat corporis bono. An non æquè licet in aliena terra bene valere, viribus pollere, acutum cernere, & audire acutè, interdum verò multò magis, quam si in sua terra quis maneat, fortunæ verò bonis exilium neminem exuit. An non visum est multos, tum demum cùm exules sunt facti, potitos fortunæ bonis splẽdidioribus? vt Phœnix, Themistocles, &c. Stob. ser. 38.

Diogenes.

Cuidam per conuicium dicenti, Sinopenses te exilio damnarunt: At ego, inquit, illos mansione: significans, se quòd solum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem esse his qui in patria manerent, nec exilium æquo animo pati possent. Tam enim miserum est manere coactum, quàm exulare coactum. Philosophus, cui quæuis terra patria est, si iubeatur ire exulatum vnius tantum

tum ciuitatis exul est. At qui nusquam potest viuere nisi in patria, plurimarum regionum exul est. Hoc ita refert Plutarchus in libello de exilio: Te Sinopenses Ponto exulem esse iusserűt: at ego, inquit, illos hac damno pœna, vt in Ponto extremísque Euxini littoribus inclusi perpetuò maneant. Diogenes mutarat patriam, sed melius: exulabant potius, qui infœlici regioni erant adscripti. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam illi probro obiicienti, quod exularet à patria: Miser, inquit, istius rei causa philosophatus sum. Siue quòd exilium compulisset. Diogenem ad philosophandum: siue quòd ideo didicisset philosophiam, vt exilium similésque casus æquo animo perpeti posset. Laert. lib. 6.

Demetrius Phalereus.

Cùm exularet, ac apud Thebanos inglorius humilísque viueret, audisséetque Cratetem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérq; de ferendo exilio disputantem. Malè, inquit, sit negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum cognoscere non licuit. Laertius libr. 5. cap. 5.

Anaxandridas.

Cuidam exilium acerbè ferenti, respondisse dicitur, Ne horrescas exulare ciuitate. A iustitia enim exulare miserum est. Quo responso sensit, eos nequaquam miseros esse, qui præter meritum, vel peculiares quasdam animi dotes, ab imperitis in exilium mittuntur, quibus innocentia semper consolatrix assistit. Plut. in Lacon.

Themistocles.

Quum pulsus primum Athenis, & mox tota Græcia, venisset ad Persarum regem, ditissimus ab eo factus est. Porrò, Magnifica dona, quibus à rege honoratus erat, intuens, dixit: O pueri, perieramus, nisi periissemus. Perire autem videtur, qui cogitur exulare: at Themistocli feliciter cesserat exilium. Plut. in apoph.

Teucer.

Rediens ex Troiana expeditione, quum ob Aiacis fratris mortem Telamoni patri esset inuisus, atque ab eo exilio multaretur, ad socios conuersus, ait: Patria est, vbicunque bene est. Cic. in Tusc. quæst.

Rutilius.

Consolanti eum cuidam, ac dicenti, instare bella ciuilia, & ob id breui futurum vt omnes exules reuerterentur: Quid tibi, inquit, malè feci, vt mihi peiorem reditum quàm exitum optares. Malo vt patria exilio meo erubescat, quàm reditu mereat. Senec. de benef. lib. 6. cap. 37.

De experientia rerum.

Eudamidas.

AVdito philosopho, qui disseruerat, solum sapientem esse bonum belli ducem: Sermo, inquit, mirificus est, at qui eum dicit, fide caret, eo quòd illum nunquam circumsonuit tuba. Probauit sententiam: sed indicauit, neminem cum fide loqui de re quam nullo modo sit expertus. Plut. in Lacon.

Demades.

Rogatus, quo pręceptore esset vsus? Tribunali, respondit, Atheniensium. Insinuans, quòd in ipsis negotiis experientia quauis institutione sophistarum melior sit. Stob. ser. 27.

Antigonus.

Interrogatus, Quem è suę ętatis ducibus præstantissimum iudicaret? respondit Pyrrhum si senesceret. Non pronuntiauit optimum: sed optimum fore, si rerum experientiam ætas adiungeret. Plut. in vita Pyrrhi.

Tassius.

Taſſus.

Interrogatus, Quidnam ſapientius eſſet præ cæteris? Experientia, dixit. Stob.ſer.27.

Paulus Æmylius.

Quum per loca prærupta irrupiſſet in Macedoniam, vidiſſétque inſtructam hoſtium aciem, exhortante Naſica vt protinus inuaderet hoſtem: Facerem, inquit, ſi tuæ eſſem ætatis: ſed multarum rerũ experientia prohibet, ne ex itinere ſtatim cum inſtructa acie congrediar. Plut.in apoph.

De exprobratione.

L.Volumnius.

APpius populo Romano exprobrabat, ſibi acceptum ferri debere, quòd ex mutuo & elingui facundum haberet conſulem? de L. Volumnio collega ſentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me ſtrenuè facere, quàm ego abs te ſcitè loqui didiciſſem. Eraſ.6.apoph.

Ser.Galba.

C. Iulium conſummatis victoriis in foro ius dicentem, huiuſmodi dictis auſus eſt interpellare. C. Iul. Cæſar pro Cn. Pompeio Magno quondam genero tuo in tertio eius conſulatu pecuniam ſpoſpondi, quo nomine nunc appellor: quid agam? num dependam? Hac voce palàm illi exprobrans, quòd Pompeij bona vendidiſſet, cui fuerat affinitate iunctus. Æquum autem videbatur, vt qui bona generi vendiderat, ea dependeret, quæ nondum orto inter illos bello fuiſſent contracta. Cæſar hac inuidia commotus, æs alienum Pompeij è fiſco reſolui iuſſit. Eraſ.l.8. apoph.

Licinius.

Is Cæſaris libertus, ſolebat patrono, nouum aliquod opus inchoanti, magnas cõferre pecunias. Quem morem ſequutus Licinius, nouum opus aggreſſuro centies promiſit per libellum: in quo poſt expreſſam pecuniæ ſummam, quæ virgula ſuperducta ſignabatur, ſpatium erat vacuum. Hac occaſione Cæſar vſus, priori ſummæ, quam ſcripſerat libertus, alterum centies adiecit, ſua quidem manu ſpatio quod vacabat diligenter expleto, ſed affectata literarum ſimilitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, diſſimulante liberto. Cæterùm vbi Cæſar rurſus nouum opus inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato tali libello: Conferto tibi domine, ad noui operis impenſam, quod videbitur. Non expreſſit ſummæ modum, vt illi liberum eſſet ſcribere quãtum vellet, quandoquidem priorem ſummam duplicaſſet. Sueton.

Turonius.

Auguſtus delectatus inter cœnam fuerat ſymphoniacis Turonij Flacci mangonis, eóſque frumento donarat, quum alios auditos ſoleret largiter donare nummis. Eoſdem quum poſtea Cæſar inter cœnam requireret, Turonius ſic excuſauit: Ad molas, inquit, ſunt. exprobrans illi frumẽtarium munus. Et hoc impunè tulit, quòd dixerat non miles, ſed mango. Sueton.

Huc referri poſſunt etiam quædam liberè dicta.

DE FACETE ET IOCOSE DICTIS.

Crates.

A MAGISTRATV obiurgatus, quòd contra leges & conſuetudinem Athenienſium ſindone veſtiretur, ait: Quid ſi Theophraſtum vobis oſtendam

ostendam sindone amictum? Adduxit igitur eos in tonstrinam, ostenditque Theophrastum, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant, submonens faceto responso, omnibus ad vsum vti licere. Turpe enim ac inhonestum si esset vti linteis, ne in tonstrina quidem vsus esset. Laert.l.6.c.5.

Aristippus.

Aristippo philosopho cùm probrosè obiiceretur à quodam, quòd haberet Laidem meretricem. Quid tum, ait, si modò non habeor à Laide? Cic.

Socrates.

Cuidam dicenti, Antisthenem philosophum matre Threicia natum esse, patre autem non tam barbaro, sed Atheniensi: Quid, inquit, an tu putas virum adeò præclarum ex vtroque parente Atheniensi nasci potuisse? Facetè vir sapientissimus notauit corruptos Atheniensium mores, indicans potiùs è Thrace, Scytháve nasci posse virum bonum ac præclarum quàm ex Atheniensi: & hoc igitur quod habebat virtutis Antisthenes, matri Hybridi potius ascribendum, quàm parenti. Laert. in eius vita. Eras.l.3.apoph.

Idem.

Alcibiades Socrati miserat munus præclarum. Id quum Socrates videretur recusare, Xantippe dissuasit. asseuerans donum esse magnificum, & indignũ quod respueretur. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Sentiens, interdum esse magnificentius magna contemnere, quàm magna largiri. Eras.lib.apoph.

Anonymus.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ, Lacon id videns: Quid hoc rei est, inquit? plus aquæ infundit quasi non puro, sed vehemẽter sordido. Hoc scommate notauit Alcibiadis vitam, multa infamia contaminatam. Plut.in Lac.

Pericles.

Subito oborto solis defectu, cùm Pericles Atheniensis videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorem, vehementer perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoris faciem, interrogauítque, Nunquid hoc horrendum ostentum existimaret? illo negante: Quid interest, inquit, igitur, nisi quòd chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Sensit vir prudens, interuentu lunæ nobis abscondi solem, quemadmodum opposita chlamys impediebat aliorum aspectum, nullum autem esse ostentum, quod natura fit. Erasm. lib.5.apoph. Plut.in Græc.apoph.

Pyrrho.

Cùm sororem Philistam vehementer obiurgasset, malè audiuit eam ob causam, quòd oblitus esset suæ professionis (docebat enim omnia esse indifferentia.) Verùm maledicentium improbitatem sic elusit, cùm diceret. In muliercula non declarari indifferentia. Laert.l.9.c.11.

Diogenes.

Ad puerum Spurium, ex meretrice natum, lapillos iacientem in populũ: Caue, inquit Diogenes, ne patrem ferias. Erat enim è scorto natus, atq; ob id incerto patre. Laert.li.6.cap.2.

Idem.

Cùm furem purpuræ comprehensum vidisset, carmen Homericum in eum detorsit ἔλλαβε inquit, πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή, id est,

Te mors purpurea apprehendit, violentáque Parca. Laert.

Idem.

Aliquando stipem poscens, ita ἱεροταμίχην, id est, eum qui stipi erogandę erat præfectus. Homerico carmine compellauit:

Τοῖς

Τοὺς *ἄλλους ἐνάριζε, ἀπὸ δ' Ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας: id est,

Despolia reliquos, teneas sed ab Hectore dextram. •

Dicti autem huius festiuitas in hoc est, quòd pro ἐράνιζε dixit ἐνάριζε: quorum prius est, da stipem: alterum, armis spolia. se Hectoris nomine signās. Spoliat autem, qui munus denegat pauperi & egenti. Et solet hoc hominum genus esse furax. Ibid.

Idem.

Cùm hominem qui in Olympiacis certaminibus subinde pugnare solitus erat, inuenisset oues pascētem: Quàm celeriter, inquit, vir fortissime, ab Olympiis ad Nemea te contulisti? Allusit autem quàm facetissimè ad vocum affinitatem. νέμεα quippe certamina à loco dicuntur, vt Olympia, Νέμω verò Græcis pasco sonat, & νέμος pascua. Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Corintho vendendus, interrogante præcone quidnam calleret? respondit, Hominibus imperare. Risit præco, & Magnum (dixit) artificem vendo, si quis sibi dominum velit emere. Stob. serm. 1. de Prudentia.

Idem.

Videns vetulam quandam nimis comptè incedere: Si, inquit, ad viuos properas, falsa es: si ad mortuos, ne cunctare. Ant. part. 2. serm. 18. Melissæ. Max. ser. 41.

Alexander.

Senem quendam capillos inficientem intuitus, Noli, inquit, capillos tingere, sed genua hęc incurua potius, vt facilius & promptius eas. Max. ser. 41.

Agesilaus.

Quidam aspiciens Lacedæmonium quendam claudum ad bellum exeuntem, cùm ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse non qui fugiant, sed qui loco maneant. Plut. in Lacon.

Idem.

Iam senex, persæpe sine calceis & tunica prodibat in publicum, cum lacera veste, ídque matutino tempore hyemis. Cùm autem quidam eum obiurgaret, quòd puerilius ageret, quàm ætatem deceret, respondit, Iuniores ciuium, si vestem virilem induam, omnes oculos in me coniicient. Ælianus l. 7. de Var. hist.

Idem.

Ex Asia discedens, aiebat se triginta sagittariorum millibus à rege Asia depelli, tot enim Daricorum aureorum millibus (Persarum autem hi nummi aurei sagittarium habebant insculptum) Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis, Timocrates effecerat, vt populus hostilem animum aduersus milites susciperet. Plut. in Lacon.

Idem.

Menecrates quidam medicus cùm fortè ægrotantes aliquot liberasset à morbis, sibi Iouis nomen inde adscribi passus est. Tandem verò epistolam ad Agesilaum regem scribens, eam sic exorsus est: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem. Verùm rex cum hominis stultitiam esset admiratus, hunc in modum rescripsit: Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Facetè admonuit hominem, cui mentis sanitatem planè deesse putabat, qui homo cùm esset, Deorum nomen sibi ascriberet. Plut. in Lacon.

Demonax.

Rogatus, an philosophus etiam placentis vesceretur? Quid, inquit, num putas apes stultis tantum mellificare? Placentæ melle condiebantur, saccari vsu nondum reperto. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

* Quum videret Athenienses hoc agere,

agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestrã, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro Dea coleretur, spectari plusquam ferinam crudelitatem. Erasm. lib. 8. apoph.

Cleomenes.

Argiuis profitentibus se prioris cõflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quàm eratis prius. Verùm huius dicti argutia Latinè reddi non potest. Græcis enim μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι verò redintegrare pugnam. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam Gymnasiarcham ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus quippe mouet lachrymas. Acapna autem ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. l. 8. apo.

Idem.

Lacon quidam quotidie conuiuantem quendam, plagiarium ac tyrannũ vocauit, per quem ipse tot annis nunquam vidisset mensam suam. Ioci autem lepos est in faceta fictione. plagiarium appellauit, quòd liberalitate sua homines sibi redderet obnoxios: tyrannum verò, quòd per illum non liceret cuiquam conuiuarum domi suæ viuere. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Alius quidam, quum homines defunctos in sellis sedentes videret: Absit, inquit, vt hîc sedeam, vnde seniori assurgere fas non est, ostendit autem facetissimo dicterio mortem horrorem incutere hominibus, vitam autem omnibus esse dulcissimam. Brus. lib. 4. cap. 10.

Idem.

Quidam iratus Agasoni, volebat eum percutere, quumque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus, At tu (inquit) Atheniensis non es, eique multas plagas inflixit. Plut. de Cohibenda iracundia.

Idem.

Suprà, de Beneficio in indignos collato.

Philopœmen.

Diuertere volebat ad hospitium veteris amici. Quo cognito, iussit hospes apparari quæ necessaria essent alia ab vxore, dum interim ipse obsonia appararet. Inter hęc Philopœmen solus (vt res ipsa ferebat) ad hospitium properat. quem venientem, vt solum, vt deformem, vt qui nihil ornatus haberet eximij arbitrabatur mulier ex administris esse aliquem, qui herum præueniret: cúmq; esset de aduentu Philopœmenis mirificè solicita, etiam blandiendo rogauit eum, se vti adiuuaret ad dominum comiter excipiendum. Tum Philopœmen, vt erat perhumanus, cognito mulieris errore, cõfestim securi accepta, & cuneo, cœpit ligna findere, ad coquendã cœnam. hospes interim domũ ingressus, cùm animaduerteret Philopœmenem findẽdis lignis malleo incumbere: Pro Iupiter, inquit, quid hoc Philopœmen? quid agis dux maxime? Ad ea Philopœmen: pro deformitate, inquit, oris, totiúsq; corporis pœnas luo. Voluit ipsemet præbere de se hospiti & sibiipsi risum, Res sanè festiuo ac faceto homine digna, quæque quò rarior, eò etiam fuerit lepidior. Pont. ex Plut.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm in Pontum nauigans, ad regem Berisadem venisset, diu apud eum moratus, voluit

luit illinc in Græciam adornare fugam. Verum cùm id rex non videretur passurus: Bene, inquit Stratonicus, cogitas, ô rex, qui statueris hîc manere. Quo dicto, facetè suam indicabat fugam & regis interim consilium probabat, quasi ille demigrando cogitasset, & ipse, non nisi grauibus causis cômotus, pararet abitum. Athenæus.

Idem.

Se vehementer demirari aiebat Satyri sophistæ matrem, quæ illũ decem menses tulisset, quem nulla ciuitas decem dies ferre posset. Eras. li. 6. apoph.

Idem.

* In sacrificio tibias inflaturo inscito quodam tibicine, Bona omina me oportet, inquit: libemus iam, atq; deos precemur. Athen. lib. 8.

Idem.

* Cleon citharœdus, cognomine bos, nec rectè pulsabat lyram & voce plurimùm dissonabat ab eius fidibus: eum cùm audiuisset Stratonicus. Asinus (inquit) ad lyram, adagium olim fuit: nunc autem dicendum, Bos ad lyram. Athen eod. lib.

Idem.

* Quodam sciscitante, quænam essent tutissima nauigia: rotunda, an longa? respondit, quæ in terram subducta sunt. * Rhodi cùm artis specimẽ exhiberet, applaudente nullo abiit, theatro relicto, ac dixit, Quandoquidem id vos non præstatis, quod nullius est impendij, quomodo à vobis sperare munus aliquod viritim possum? * Minnaco calceario de musica pertinacius cum ipso altercanti, animum se non aduertere dixit, propterea quod supra pedis malleolum loqueretur. Affine huic dictum est Apellis, ne sutor vltra crepidam. Athen. eod. lib.

Idem.

* Ignarum medicum dicebat, ægros quos tractaret, vno die ad inferos migrarent, efficere. * In agri Milesij oppido quodam cùm variarum nationum miscellanei homines habitarent, omnia sepulchra peregrinorum esse ac conuenarum intuitus, facessamus hinc, inquit, puer: soli mori videntur hîc alienigenæ, ciues autem nulli. * Maroneæ, quæ ciuitas erat luxui ac compotationibus diffluens, cum quibusdam potans, si per ciuitatem oculis tectis duceretur, quo in loco ciuitatis esset, cogniturum se dixit. Opertis deductus oculis, inter rogantibus vbinã esset, in caupona, respondit: tanquam caupona foret tota ciuitas. * Victis Sicyonis qui aduersus illum certauerant, in Æsculapij delubro trophẽũ erexit, inscriptionémque hanc addidit, Stratonicus de iis qui citharam malè pulsant. * Cuidam ipsum laudanti vt nonnihil muneris auferret, maiorem se mendicum esse dixit. * Pellæ ad puteum accedens, an esset potu salubris aqua sciscitatus est: respondentibus qui hauriebant, illam se bibere: est igitur insalubris, ait, quia luridi essent incolæ, & pallentes. Athen. lib. 8. vbi alia extant eiusdem Stratonici iocosè dicta, quæ suis locis hoc opere continentur.

Dorion tibicen.

* In Cypro cùm apud Nicocreontem cœnaret, ac poculum quodpiam impensius laudaret, si voles, idem artifex, tibi alterum fabricabitur, ait Nicocreon. Tum ille, tibi potius mihi verò hoc dato. * Tempestatem descriptam à Timotheo quodam cum irrideret, inferuente cacabo illa se vidisse dixit vehementiorem. * In conuiuio claudicantis pedis deforme soleam quum amisisset, furi nihil (inquit) grauius imprecabor, quàm vt eius pedi calceus meus conueniat. Ath.

Theocritus Chius.

* Defuncta vxore Dioclis helluonis

parato

parato eius causa silicernio, cùm maritus simul & fleret & obsoniis se ingurgitaret, Plorare, inquit, ô miser, desine: nihil helluonatu proficies. * Idem Diocles cùm alienati agri pretium in coëmendis obsoniis dissipasset, feruẽtem piscem mãdens, exutum sibi οὐρανὸν (hæc vocula & palatum significat, & cœlum) quærebatur: tunc, Id tibi reliquum est, inquit Theocritus, mare vt ebibas: sic maxima tria (nempe terram, cœlum & mare) è conspectu sustuleris. Athen. eod. lib. 8.

Alexis poeta.

* Eum locutuleiis quibusdam ob edacitatem arguentibus, ac sciscitantibus quidnam libentissimè comederet, Spermologos, inquit, tostos. Spermologus & auem significat, & blateronem ac vaniloquum. Athen.

Stratonicus.

* Aspecto Propide citharœdo Rhodio proceræ staturæ viro, artis indocto, inepti paucíque sermonis, interrogatus qualem esse illum existimaret, dixit, nullus, magnus, piscis, malus. obscurè significans, primùm quod esset homo nihili, deinde ampla quidem mole corporis, sed ob infantiã piscis, & prauis moribus. * Idem Mylassam vrbem cum appulisset, delubra multa, homines paucos autem intuitus, in medio foro stans: clamabat, Audite templa. Athen. eod. lib.

Anacharsis.

* Accitus in conuiuium edoctis ad risum mouendum hominibus, solus omnium non risit: post autem adducta simia in risum solutus dixit, natura quidem animal illud esse ridiculum, homines autem arte & studio. Athen. lib. 14.

Pauson.

* Quum equum volutantem se pingendum cõduxisset, pinxit currentem. Stomachante locatore, ridẽs Pauson, tabulam inuerte, dixit. Hic quæ supra sunt infra cernes, & non currere sed volutari videbitur equus. Plutar. lib. de Pythiæ oraculi.

Publius Syrus.

* Quum puer ad patronum domum esset adductus, promeruit eum non minus salibus & ingenio quàm doctrina. Nam fortè cùm ille seruum suum hydropicum iacentem in area vidisset, increpuissétque, quid in sole faceret? respondit Publius, Aquam calefacit. * Ioculari deinde super cœnam exorta quæstione, Quodnam esset molestum otium? aliud alio opinante, Publius, Podagrici pedes dixit. Ob hæc & alia manumissus, & maiore cura eruditus, mimos componere cœpit. L. Gyraldus.

Bias.

* Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus captiessent, animaduertens quendã ex aspectu plus satis effeminatum esse accedẽs inquit, Tu me emito: viro enim opus habere videtis. Ille cauillo pudefactus, in turbam se abdidit. Philo. li. quod probus liber.

Diogenes.

* Dum venundaretur, in præconem humi iacens iocabatur, ne ad præceptum eius exurgere animum induxit, sed ei insultsã, Quid si piscem, inquit, auctionareris? Plut. de tranq. animi.

Philippus Macedo.

* Index sedens duorum facinorosorum: vnus, inquit, fugiat ex Macedonia, alter eum insectetur. Plut. in apop.

Aristippus.

* Petiit talentum à Dionysio, quumque rex redarguendi occasionem nactus diceret, nónne tu prædicabas, Philosophum non egere? Da, inquit, & postea de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: An non, inquit, rectè dixi, philosophum non egere? Non

Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Laert. lib. 2. cap. 8.

Diogenes.

*Hoc adagio, scopum attingere, festiuiter vsus est in puerum saxa in patibulum iaculantem: Euge, inquiens, continges tandem aliquando scopum. Eras. in Adag.

Idem.

Festiuè suam Corintho Athenas, ac denuo Corinthum Athenis migrationem, contulit regi Persarum, verè Susis, hyeme Babylone, æstate apud Medos commorationibus. Plut. de virtutis profectu.

Democrates orator.

*Ascendens in pulpitum in concione Atheniensium, dixit, Ego & Athenienses, magnopere inflati, parũ possumus. Plut. in politicis.

Hadrianus sophista.

Suprà, de Auaritia.

Ismenias.

Canebat in sacrificiis, quũmq; non litaretur, is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè: & hoc canente, litatum est. Incusantib. autẽ iis qui aderant, Diuinitus, inquit, contingit venustè canere. Hic Ismenias ridens: At me, inquit, canente Dij voluptate capti, me morabantur, te verò festinante illos abigere, arripuere hostiam. Plut. lib. 2. Symposiacon.

Philoxenus.

Cœnans apud Dionysium, quum animaduerteret regi appositum piscẽ mullum insigni magnitudine, quum ipsi appositus esset perpusillus, pisciculum auribus admouit. Id factum admiranti Dionysio, causámque percontanti: In manibus, inquit, est Galatea, de qua volebam ex hoc quædam percontari: Verùm negat se per ætatem quicquam adhuc scire, sed ait proauum suum istic esse in tuo disco: qui multa posset commemorare: si liceat colloqui. Quo dicto rex facetam admonitionem intelligens, misit illi suum mullum. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Polemon.

Proconsul quidam torquebat prædonem: quúmque dubitaret, quod supplicij genus esset de illo sumpturus, Polemon fortè superueniens: Iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Philostratus.

Anonymus.

Quum legatis nauigaturus in Asiam, nauem conscendisset, & à quodam interrogaretur, Num metueret, an naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Rot. l. 8. apoph.

Fabius Max.

Cùm Tarontum Hannibalis præsidio firmatum expugnasset, Scribe percontanti in direptione vrbis, quid de templorum simulachris statuisset? Relinquamus, inquit, Tarentinis iratos deos. Plut.

P. Licinius Varus.

Africano illi maiori coronam sibi in conuiuio ad caput accomodanti, cùm ea sæpius rumperetur: Noli, mirari, inquit, si non conuenit, caput enim magnum est. Cic. lib. 2. de Oratore.

Cicero.

Suprà, de Ebrietate.

Mallius.

Serpilius Geminus cœnans apud Lucium Mallium, qui Romę pictor insignis habebatur, quum videret filios illius deformes. Haud similiter, inquit, Malli fingis & pingis. & Mallius: Non mirum, inquit: in tenebris enim fingo, luce pingo. Eras. lib. 6. apoph.

Faustus Syllæ F.

Cùm soror eius eodẽ tempore duos mœchos haberet. Fuluium Fullonis filium, & Pompeium cognomine Maculam: Miror, inquit, sororem meam

habere Maculam, cùm Fullonem habeat. Macrob. l.2.c.2. Satur.

Cicero.

Caninius Rebulus consul in Fabij Maximi demortui locum à C. Iulio Cæsare substitutus, cum per vnius diei spatium fuisset consul: Cicero iocabundus dixisse fertur, Vigilantem sanè habuimus consulem, qui in consulatu suo somnum nunquam vidit. Macrob. lib.2. Saturnal.

Idem.

Præterea cùm hunc consulem congratulandi gratia accederent multi ex amicis, idem dixisse fertur: Maturemus, maturemus, inquam, vt ad hominem ante finem sui consulatus perueniamus. Plutarchus.

Idem.

* Verrem Romani castrarum porcum vocant. Cùm autem Cæcilius quidam, Iudæorum superstitioni adhærens, Verri adhæreret, facetè Cicero in eum iocatus dixit, Quid Iudæo cum Verre? Plut.

Hannibal.

Quum Minutius Hannibalis insidiis septus in summo esset periculo, ne cum suis copiis periret Fabius Maximus eius collega è monte mouens exercitum, venit illi auxilio, multísque trucidatis hostibus ipsum eripuit. Quo facto, Hannibal Pœnorum dux ad suos dixisse fertur facetissimè, Nónne vobis sæpenumero prædixi, futurum vt illa montana nubes nobis aliquando tempestatem immitteret? Plut.

Anonymus.

* Thessalus quidam interrogatus, Qui Thessalorum essent placidissimi? Qui bello, inquit, defuncti sunt. Plut. de liber. inst.

M. Lollius.

Videns Galbam eloquentissimum oratorem, omni corporis habitu carētem: Prò dolor, inquit, quàm malè habitat Galbæ ingenium. Macrob. lib.2. cap.6. Satur.

Galba Parasitus.

Cùm reprehenderetur, quòd otiose viueret: Nemo, inquit, cogitur vt sui otij reddat rationem, sed laboris tantum transacti. Facetè innuit, nullos tutiùs ac quietiùs viuere posse, quàm otio deditos: eo quòd facti ratio ab his nulla exigatur. Eras. lib.8. apoph.

Lucullus.

Cn. Pompeius non probabat in Tusculano ædificatam à Lucullo villam, quod ea æstiuæ quidem inhabitationi accommodissima cùm esset, hybernæ tamen parū omnino prospectum fuisset. Ad quæ iucundissimè magnáq; festiuitate Lucullus: Num tibi, inquit, Pompei, minus habere cordis videor, quàm grues, quàm ciconiæ, qui nesciant pro temporibus habitationem mutare? Pontanus.

Casselius Iurisc.

* Mercatori quemadmodum cùm socio nauem diuideret interroganti, respondit, Nauem si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Macrob. libr.2. Saturn. cap.6.

Idem.

* Vatinius, cùm gladiatorum munus ederet, obtinuerat vt Ædiles edicerent ne quis in arenam nisi pomum misisse vellet. Tunc Casselius consultus, An nux pinea pomum esset? respondit, Si in Vatinum missurus es, pomum est. Macrob. ibid.

M. Crassus Orator.

* Cùm testis quidam compellatus instaret, Dic ergo, Crasse, qualem me reris? Talem, inquit, ostendens in tabula, pictum infacetissimè Gallum exerentem linguam. Plin. l.35. c.4.

Vatinius.

Cùm audisset Ciceronem gloriantem, se humeris reip. de exilio reportatum: Vnde ergo, inquit, tot tibi varices?

rices? Macrob.lib.2.cap.3.Saturn.

Cicero.

Infrà de Honore momentaneo.

Idem.

Quærenti dein Vatinio, quòd gratatus esset, domum ad se infirmantem venire: respondit, Volui in consulatu tuo venire, sed nox me comprehendit. Macrob.

Idem.

* Vatinius collo strumoso ad Tribunal quidpiam petebat à Cicerone prętore. Quo non concedente, sed diu consulente: Equidem, inquit, si pręcor sim non dubitarem: tum conuersus, Atqui ego, inquit Cicero, non habeo tantum collum. Plut.in Cicer.

Idem.

* Voconio occurrens, qui secum ducebat tres insigniter deformes filias, submissè ad amicos dixit, Inuito Apolline seminauit liberos. Plutarch. in apopht.

Idem.

* Quum in ea prouincia quā Quintus frater rexerat, vidisset clypeatam fratris imaginem, ingentibus lineamentis vsque ad pectus pictam (erat autem Quintus ipse staturæ exiguæ) ait, frater meus dimidius est maior quàm totus. Macrob.lib.2.Saturn.

Idem.

* Lentulum generum suum, exiguæ staturæ hominem oblongo gladio accinctum videns, Quis, inquit, generũ meum ad gladium alligauit? Macrob. ibidem.

Idem.

Cœnans apud Damasippum & ille medіocri vino posito diceret: Bibite falernum hoc, annorum quadraginta est: Bene, inquit Cicero, ætatem fert: iocosè delusoris verba & imposturas taxans. Macrob.lib.2.c.3.Satur.

Idem.

Cùm ei testem in iudicio Verris roganti dixisset Hortensius, Non intelligo hæc ænigmata: Atqui debet, inquit, cùm Sphingem domi habeas. Acceperat autem ille à Verre Sphingem æneam magnæ pecuniæ. Plutar. in apoph.

Anonymus.

* Post Mutinensem fugam, quærẽtibus quid Antonius ageret, familiaris eius respondit: Quod canis in Ægypto, bibit & fugit. Quoniam in illis regionibus constat, canes metu crocodilorum exterritos, currere & bibere. Macrobius lib.2. Saturnal. cap.2. vide Adagium, vt canis à Nilo.

Mun Plancus.

Infrà de mortuis non lædendis.

Anonymus.

Plancus cùm in iudicio quodam molestum sibi testem destruere vellet, interrogat sutorem quẽdam qui astabat, quónam artificio se tueretur. Qui vrbanè respondit, Gallam subigo. Est autem galla sutorium instrumentum, quòd non infacetè in adulterij exprobrationem, quanquam obscurè, conuertit. Nam Plancus in Mæuia Galla nupta malè audiebat. Macrobius l.2. cap.2. Saturn.

Orbilius.

Orbilius Grammaticus insignis cùm prodiisset in rerum testis, interrogatus à Galba mõstruoso, quasi eius professionem ignoraret: Quidnam artis exerceret? Respondit facetissimè, In sole gibbos fricare soleo. Idem lib.2.cap.6.

L.Cæcilius

Cum C.Cæsar aliis qui secum pila lusitabant, centena sestertia, illi autem vni quinquaginta dari iussisset: Quid ego, inquit, vna tantùm manu ludo: & non duabus, vt plus habere possim? Ibidem.

Augustus Cæs.

Cùm inter Virgilium Maronem qui

qui vbique suspirabundus obseruatus est, & Flaccum Horatium, qui oculorum lippitudine plurimùm laborauit, consedisset, rogatus à quodam amicorum, quidnam ageret? Sedeo, inquit, inter suspiria & lachrymas. Sabellicus.

Idem.

Videns multos à Cassio Seuero accusatos absolui, cùm Architectus fori Augusti expectationem operis diu traheret: vellē, inquit, Cassius & meum forū accusasset. Macr. l. 2. c. 4. Satur.

Idem.

Vectius cùm monumentum patris exarasset, ait Augustus, Hoc est verè monumentum patris colere. ibid.

Idem.

Audiens, inter pueros quos in Syria Herodes rex Iudæorum intra bimatum iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait: Melius est Herodis porcum esse quam filium. Alludebat autē ad legem Iudæorum quibus suilla caro prohibita erat. Macrobius eodem loco.

Idem.

Exceptus à quodam cœna satis parca, & quasi quotidiana, cùm cœna finita valedicens discederet, hoc insusurrauit: Non putabam me tibi familiarem. ibidem.

Idem.

Vatinio in prima sua ætate eleganter etiam insultauit. Conuulsus enim ille podagra, volebat tamen videri discussisse vitium, & mille passus ambulare se gloriabatur. Cui Cæsar: Non miror, inquit, dies enim aliquādo sunt longiores. Macrobius eodem loco. Verùm hoc dictum Fabius Ciceroni tribuit.

Idem.

Relata ad Augustum æris alieni magnitudine, quam quidā eques Romanus, dum vixit, excedentem ducentis H.S. celauerat, culcitram emi cubicularem in eius auctione sibi iussit. Præceptum autem admirantibus, respondit: Habenda est ad somnum culcitra, in qua ille, cùm tantum deberet, dormire potuit. Macrobius lib. 2. c. 4. Satur.

Iulia Augusti F.

Cùm in gladiatorum spectaculo iuuenibus quibusdam circumdaretur, reprehēsa ob id à patre Augusto, iocosè respondit: Et hi mecum senes fient. Macrob. lib. 2. cap. 5. Satur.

Eadem.

Cùm grauem amicum audisset Iulia, suadentem, se melius facturā, si se cōposuisset ad exemplar paternæ frugalitatis, ait: Ille obliuiscitur Cęsarem se esse: ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. eodem loco.

Neron.

Audiens Claudum imperatorem (qui in deorum numerum ab adulatoribus relatus erat) boleto è medio sublatum esse: dixisse fertur, hactenus ignoraui, boletum deorum esse cibum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Claudij.

Vespasianus.

Cùm paulò ante obitum suum cometam visum audiret, atque animaduertisset, quosdam esse qui mortis præsagium interpretarentur: Non mihi, inquit, sed regi Parthorum mortem portendit, ille enim comatus est, ego caluus sum. Xiphilinus.

Idem.

Reprehendenti filio Tito, quòd etiam vrinę vectigal commentus esset, pecuniam ex prima pensione admouit ad nares, sciscitans, Num odore offenderetur: & illo negante: Atqui, inquit, è lotio est. Sueton.

Antoninus Pius.

Antoninus Pius Romanorum imperator, cùm Apollonium, quem Chalcide acciuerat, ad Tiberinā domum, in

in qua habitabat, vocasset, vt ei M. Antoninum traderet, atque ille dixisset: Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad magistrum: risit eum, dicens: Facilius fuit Apollonio philosopho è Chalcide Romam venire, quàm è domo sua in Palatium. Capitolinus, & Cuspinianus in Consulibus.

M. Antoninus.

Sentiens sibi venenum à medicis in Commodi gratiam clàm propinatum, Tribuno militum signum postulanti, quàm facetissimè respondisse fertur: Abi in orientem, ego enim iam ad occasum commeo. Xiphilinus.

Vibius Crispus.

Is fuit Vitellij luxuriosissimi imperatoris familiaris, cùm autem ob nocturnas comessationes atq; compotationes in tam grauem morbum incidisset, vt ad tempus Vitellianis conuiuiis interesse nequiret, postquam parumper conualuisset, ad amicos facetè dixisse fertur: se omnino fuisse periturum, si hoc tempore tam grauiter non laborasset. Xiphil. in Vitellio.

Idem.

* Rogatus, ecquis esset cum Cæsare in conclaui? respondit, Ne musca quidem. Ancipiti ioco Domitiani cõsuetudinem notans, cui mos erat quotidie sibi secretum horarium captare, nec interim aliud ferè nihil ageret, nisi quod muscas captas stilo configeret. Eras. in adag.

Hadrianus.

Cionium Commodum, iam adoptatum, cùm prætura honorasset, eundémque bis consulem designasset, videns hominem minus sanum esse, sæpissimè dictitasse fertur: Bone Deus, in quàm caducũ parietem inclinauimus! Spart. & Cusp. in Consulibus.

Iulius Gallus.

Iulius Gallus, Senecæ frater, cùm vidisset Agrippinam atque Neronem Claudij Cæsaris mortem (cuius ipsius authores, tamen dolosi, fuerant) simulatè deflere, Claudiiq; laudes decantare, dixisse fertur: Alios necatos in carcere, trahi à carnificibus in forum magnis quibusdam vncis, & deinde in fluuium proiici: Claudium verò in cœlum vsque vnco à suis interfectoribus tractum esse. Xiphilinus in Claudio.

Satellius Quadratus.

* Caluisio Sabino de seruorum multitudine multa pecunia à se coempta glorianti dixit, Minori præcio totidem scrinia emisses. Idem Sabinum vt luctaretur orabat: cúnque ille diceret, Quomodo luctabor homo æger ac debilis, & vix viuere valés? Noli quæso, inquit Quadratus, hoc dicere: aspice quot seruos habes robustissimos. Seneca. epist. 27.

Fridericus imp.

Friderico Romanor. imperatori Amedæus dux subaudiæ (quem clerus Basiliæ congregatus, Eugenio quarto à summo pontificatu deposito, in illius locũ suffecerat, Felicémq; papam quintum vocauerat) filiam, quã domi habebat viduam, iuuené & forma præstantem, in matrimonium obtulit, simúlq; dotis nomine auri nummûm ducenta millia, si Eugenio relicto, Petri successorem appellaret. Cæsar autem ad suos conuersus: Vendere, inquit, alij pontificalia solent: hic libenter emat, si reperiat venditorem. Æneas Syluius lib 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Martianus.

Is Nouatianus episcopus, cùm Sabbatium Iudæum Christianorum sacris initiasset, hominémque nihilominus Iudaicis deliramentis inhærere deprependisset, quàm facetè dixisse fertur: Se multo melius fecisse si spinis,

nis, quàm Sabbatio, manũ imposuisset Niceph. Callist. l. 12. Eccles. hist. ca. 31.

Basilius magnus.

* Valens imperator vt eum à constantia & orthodoxæ fidei professione reuocaret, misit Demosthenem quendam hominem furibundum & audacem, qui cùm blasphemias in Basiliũ debaccharetur, barbarismo quodam fortè lapsus est. Ad quod Basilius risu exclamauit, vidimus & nos Demosthenem sine literis. At eum importuniũs oblatrantem ita obiurgauit, Tuũ est de pulmentariis cogitare, & nõ diuina dogmata decoquere. Soz. l. 6. c. 16

Leontius.

Is episcopus Antiochenus, cùm videret ecclesiam in doctrina dissentire, tangens caput suum iam canum, fertur dixisse: Hac niue soluta, lutum cogetur immensum. Per hoc ostendens, quod ipso defuncto, illa discordia populo generaret seditionem. Tripartit. hist. lib. 4. cap. 35.

Sisinius.

Nouatianorum episcopus, interrogatus à quodam, cur episcopus iam factus, bis in die lauaret? facetè respondit, Quia ter non possum. Niceph. Cal. lib. 12. Eccles. hist. cap. 12.

Idem.

* Leontius eum asperis verbis excipiens, dicebat, Vos Nouatiani templũ habere non debetis, cùm pœnitentiam tollatis: Atqui, respondit Sisinius, neminem ita pœnitet vt me. Illo, cuius rei? sciscitante: Quod te viderim, inquit. Suidas Sozomen.

Idem.

A quodam percontatus, cur candidam vestem gestaret, quæ episcopum vt aliena minus deceret? Respondit: Tibi ostendendum potius est, vbínam scriptum sit, quòd episcopum pulla veste vti oporteat. Idem Niceph. libr. 12. cap. 12. Eccles. hist.

Anonyma.

Anus quædam cùm vidisset Iouianũ imperatorem forma quidem conspicuum, sed proceritate atque crassitudine corporis excellentem, atque aliquantulum mente etiam captum, dixisse fertur: O dij immortales, quam corpulenta est stultitia! Nice. Callist. lib. 10. cap. vlt.

Ephraim Syrus.

Quum aliquando dies multos pro consuetudine sua ieiunio transegisset, & minister tempore cibum ei adferret accidit vt in ollam frangeret. Ephraim verò pudore iuxta & timore correptũ illum videns: Bono, inquit, esto animo. Quandoquidem enim obsonium ad nos venire renuit. nos age ad id accedamus: & ad ollæ fragmenta concedens, comedit. Niceph. Callist. lib. 9. cap. 16. Eccl. hist.

Ludouicus Crossus Fr. rex.

* In prælio contra Anglorum regem Henricum, ab equite quodam vrgebatur. Eques apprehenso fræno equi regij captum esse regẽ exclamabat. Ludouicus exerto gladio equitem obtruncauit, dicens, At ne in latrunculorum quidem ludo rex solus capitur. Corrozettus, de dictis & factis memorab.

Nicolaus V. Pont. Rom.

Cùm ei renuntiatum esset quosdam esse Romæ, qui bonos versus facerent: negauit bonos esse. Cur enim, inquit, ad me non veniunt, qui etiam poëtis malis pateo? Molestè tulit homo sapiens in vrbe sua sese, qui literas scirent, & nescirẽtur. Hermolaus Barbarus in præfatione Castigationum suarum in Plinium.

Alphonsus.

Venationi admodum deditus cùm percontaretur Antonium Panormitam, quínam Neapoli nobiles essent viri venandi studiosi, an item scriptores de natura canum aliquid prodidissent?

sent? Quum tu, inquit, Panormit. ad latus habeas rex, rerum harum omniũ prudẽtissimum virum, ne aliunde quęrites, quippe qui annos supra quadraginta cum hoc genere animarium sit ita conuersatus, vt noctes quoque ipsas cum canicula cubitauerit: hic tibi & canum naturas describet, & illorum instituendorum artes tradere potest. Erat autem is eques Neapolitanus, quem honoris gratia non nominauerim. Cúmq; his dictis subrisisset: Antonius indicauit, sub caniculo nomine vxorem illius significari, mulierem omnium clamosissimam, pariter & rabiosissimam. Pontanus.

Idem.

Dicebat sibi videri eos maximè insanire, qui vxorem fugitiuam perquirerent. Significans, magnæ fœlicitatis esse ab improba muliere liberari. Eras. lib.8. apoph.

Idem.

Cùm audisset, Senenses, qui à bello Italico medij extitissent, in naturam partium inclinantes, postea sedato bello diuisorum militum prædam esse, dixisse fertur, Senensibus euenisse, quod his solet qui mediam domum incolunt, vt ab inferioribus fumo, à superne habitantibus vrina vexentur. Panormit. libro 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm à Iacobo Alamano, homine quidem Christiano, sed Iudæis parentibus nato, diui Iohannis aureum simulachrum venale exhiberetur, quingentorum aureorũ pretio coëmendũ: Nõ tu sanè ineptus es, inquit, & maiorum tuorum longè dissimilis, discipuli & seruuli imaginem tanti æstimans, cũ illi Iohãnis ipsius magistrum & dominum, & regem Iudæorum triginta non amplius denarijs vendiderint? Panor. lib.1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

De improbo efflagitatore qui nullum petendi finem faceret: Vereor, inquit ne vxorem etiam demum meam petiturus sit. Ibidem.

Idem.

Iocabundus quispiam, vel tentabundus potius, cùm dixisset, ad Alphonsum (de somnijs autẽ erat disputatio) nocte præterita somniasse, dono se ab rege accepisse sacculum aureis grauidum. Alphonsus facetè respondit: An ignoras nullam esse Christiano homini fidem somnijs habendam? Pont.

Idem.

Cùm audiret Trisponium iurisconsultum, qui deformosissimam habebat vxorem, trecentos aureos furto amisisse, ad amicos dixisse fertur: Trisponio melius esset, si fures vxorem quàm pecuniam abstulissent. Panor. de rebus gestis Alphonsi. lib.1.

Anonymus.

Coloniæ Agrippinæ pictor quidam insignis, sed prodigus ac piger, & amator vini, quam plures Christi imagines cauponibus pignori dedit, eásque hoc pacto perdere quam vendere maluit. Interrogatus autem, cur non potius venderet? Ergo, inquit, me Iudæum quàm Christianum esse mauultis. Æn. Syl. l.1. comment. de reb. gest. Alphon.

Anonymus.

Alexander, qui ex ducibus Marouiæ erat, egregius bibulus, cùm mortem obiisset Viennæ, diémque illi (vt vocant) tricesimum in templo diui Stephani, cui prępfuerat, canonici multiq; viri nobiles celebrarent, sacerdos quidam, qui sitibundus cellam vinariam Præpositurae intrauerat, vidisse se inter dolia deambulantem asseruit, & ecclesiã reuersus, cum orantes adhuc compresbyteros inuenisset, Quid hic Alexandro inferias (inquit) agitis? Ille in suo templo lætus agit bibítque,

vos autem siti arescitis. Æn.Syl. lib.1. comment.de reb.gest.Alphonsi.

Anonymus.

Quidam cùm in tabernam venisset, ibidémque hospitis vxorem cum ancillis plus satis rixantem, in prandio ferre nequiret, hospes conuersus ad hominem. Ecqua, inquit, hæc est tua impatientia? duos ego & triginta nunc annos huius clamores & insaniam dies noctésq; pertuli, tu verò ne horam quidem eam ferre potes? Quo dicto & hominis impatientiam leniit, & vxorem ab ira in risum commouit. Adrian.Barlandus.

Ludouicus vndecimus Gall.rex.

* Audiens indoctum quendam instructissimam habere bibliothecam, dixit, Eum similem esse gibboso, qui molem in dorso portans eam nunquã aspiceret. Corrozettus, de dictis & factis mem.

De fama bona.

Socrates.

ROgatus, quo pacto quis posset honestam assequi famam? Si talis, inquit, esse studeas, qualis haberi velis. Veluti si quis bonus tibicen haberi cupiat, ea præstet oportet, quæ à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodum qui medendi est imperitus, non ideo medicus est, quòd pro medico ascitus est, & vulgo medicus appellatur, ita non statim princeps est, aut magistratus, qui populi suffragiis declaratus sit, nisi sciat artem gubernandæ ciuitatis. Eras.lib.3.apoph.

Idem.

* Pulchritudinem famæ dicebat citò marcescere ex inuidia, ceu morbo quodam. Stob.ser.38.

Epictetus.

Interrogatus, quo pacto quis honestam famam assequi posset? respondit, Si bene vis audire, discito bene loqui, & cùm bene loqui didiceris, rectè facere conator, & hoc modo bonam famam acquires. Stob.ser.3.de Temper.

Idem.

* Si cupis, inquit, bene audire, disce bene dicere. Doctus auté bene loqui, da operam vt rectè agas: atque sic perfrueris bona fama. Stob.ser.de virtute.

Isocrates.

* Plus tibi curæ sit vt honestam famam, quàm diuitias ingentes liberis relinquas. Nam hæ mortales sunt, illa verò immortalis. Stob.ser.46.

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Quid dici poterat breuius? ac rursus quid absolutius? Siquidem fucis parta gloria, vt non est vera gloria, ita nec diuturna est. Plut.in Lacon.apoph.

De fama & rumore falso.

Thales.

INterrogatus ab amico quodam, quantum veritas abesset à mendacio? Quantum, respondit oculi distant ab auribus. Voluit significare, ea non semper certa esse, quæ communi fama sparguntur in hominem cæterua. Fama quippe (vt Maro ait) mobilitate viget, viresque acquirit eundo. quo fit, vt falsa multoties veritati adiunguntur. Veriora igitur sunt ea quæ præsentibus oculis intuemur, quàm quę ab aliis falsè relata audimus. Eras. lib.8.apoph.

Stratocles.

Quum de parta quadam victoria nuntium accepisset, protinus ad populum retulit: vtique supplicatio diis immortalibus decerneretur persuasit. Aliquanto

liquanto pòst, quum certior nuntius adferretur acceptæ cladis, populo indignante quòd delusus esset: Ecquis, inquit, vestrûm quicquam damni accepit, quòd totum hoc triduum mea opera hilares lętique fuistis? Eras.l.6. apoph. Fulgos.l.4.cap.18.ex Plut.

Phocion.

Rumor cùm incerto aûtore obortus esset de morte Alexandri Magni, móxq; Rhetores prosilirent, hortantes Athenienses vt statim bellũ suscipere: Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, cras & perendie etiam mortuus erit. Grauiter admonens, ne incertis rumoribus siderent, & se temerè in summum periculũ præcipitarent. Plut.in apop.

De fame & siti.

Socrates.

Dicere solebat, Cõdimentum esse famem, potionis sitim. Cic.lib.5. Tusc.quæst.

Idem.

* Arbitrari se dicebat, idcirco sues homines effectos à Circe, quòd famis & sitis impatientes, vario cibo, & potu nutriuisset. Vlyssem autẽ partim Mercurij consilio, partim abstinentia sua, hoc periculo se exemisse. Xenoph.lib. 1.de dict.& fact. Socratis.

Diogenes.

In foro manibus operans, Vtinam, inquit, liceret sic perfricato ventre nõ esurire. Brus.l.2.c.41.

Anonymus.

Apud Laconas ius, quod nigrum vocabant, cùm maximè celebraretur, fertur Dionysius tyrannus, iuris ipsius gratia Laconicum emisse seruum. Et iussisse id sibi pręparari, nulla impensę habita ratione, sed quum gustasset, indignabundus expuisse dicitur. Tum verò coquus, ô rex, inquit, hoc ius tibi sumendum est, cùm te Laconicè exercueris, in Eurotáque laueris. Brus.l.2. cap.41.ex Cic.lib.5.Tusc.quæst.

Antiphanes.

* Dicebat famem omnia dulcia reddere præter seipsam: & paupertatem morum esse magistram. Stob.ser. 93. vide apoph.de Paupertate.

Darius.

In fuga cùm aquam turbidam, & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit vnquam se bibisse iucundius. Nunquam autem, vel perrarò sitiens biberat. Cicer.lib.3.Tusc.quæst.

Artaxerxes.

Artaxerxes quum in fuga quadam direpto illius commeatu, aridis ficis & hordaceo pane vesceretur: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus inexpertus fui? Plutarchus in Reg. & imp.apoph.

Idem.

Artaxerxi iam siti deficienti, Peribarzanes Eunuchus, quum aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit, putris aquę cotilas octo continentem, eam aquã cùm rex ebibisset, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam sibi visam suauiorem, confessus est. Eras.lib.5.apoph.

Lysimachus.

Lysimachus superatus à Dromichete in Thracia, quum seipsum totúmq; exercitum propter sitim tradidisset. Postquam captiuus bibisset: O dij, inquit, quàm paruę voluptatis causa meipsum ex rege seruum effeci. Brus.lib.7. cap.6.ex Plut.

Ptolomæus Lagi F.

Quum peragranti Ægyptum, comitibus non consequutis, cibarius in casa panis datus esset, negauit vllum cibum vnquam sibi visum suauiorem. Aderat enim optimum cõdimentum, fames.

fames. Erasm.lib.6.apoph. Cicer.lib.5. Tusc.quæst.

Stratonicus.

Ad quietem iturus, assiduè iubebat puerū sibi infundere vinum: Non quòd sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athenęus.

C. Marius.

Quum castra metatus esset aduersus Teutonas, in loco qui minimum habebat aquæ, militibus dicentibus se sitire, ostendit illis flumen proximè hostium vallum lambens, Illinc inquit, nobis potus sanguine venalis est. At illi iusserunt, vt se quò vellet duceret, donec liquidum haberent sanguinem, nec totus adhuc præ siti diriguisset. Plut.in Rom.apoph.

M. Cato.

In oratione quam habuit ad populum tumultuantem de frumento diuidendo, ait. Perdifficile esse, ad carentem, auribus ventrem verba facere. Venter quippe cibi auidus, præcepta non audit. Plut.in Catone.

Iulius Cæsar.

Dicere solitus est, sibi idem esse consilium aduersus hostem, quod plerisque medicis contra morbos corporum, fame potius, quàm ferro superandi. Nam medici non nisi tentatis omnibus, ad sectionem descendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos: aduersus omne morbi genus iudicant inediam. Huic simile est, quod dicere solebat Domitius Corbulo, hostes dolabra, id est, sensim esse vincendum. Securis statim incidit, dolabra paulatim idem efficit. Eras.lib.4.apoph.

Alphonsus.

Videns rusticum quendam humi prostratum vuas comedentem auidè, ad suos conuersus: Vtinam mihi, inquit, isto otio comedere Dij dedissent. Panormit. libro. 2. de rebus gestis Alphonsi.

De familiaritate.

Lacides.

Accersitus ab Attalo rege, respondit, imagines eminus esse spectādas. Innuens, arctam assiduámque familiaritatem sæpe minuere virtutis admirationem. Laert.lib.4. c.8.

Cato Vticensis.

Munatio quærenti, quòd in Cypro Catonem adiens, parum ciuiliter repulsus esset, quum nihil esset negotij, sed intus cum Canidio fabularetur, sic se purgauit Cato, vt diceret, Se vereri, ne iuxta Theophrasti sentētiam, nimia amicitia causam aliquando daret odio. Eras.lib.5.apoph.

De fastu.

Diogenes.

*Fastus (inquit) tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Stob.ser.22.

Antisthenes.

Inuisens Platonem aduersa valetudine laborantem, ac visa pelui in quā vomuerat: Bilem, inquit, Platonis video, fastum non video. Solebat enim quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaque quum in pompa quadam equestri, quidā equus crebro hinnitu ferociáque spiritus excelsos testaretur, eóque vehementer à Platone laudaretur, versus ad Platonem: Videris, inquit, & tu bonus equus futurus. Laert.l.6.c.1.

Plato.

*Dicebat, sicut aerem ex vtribus quippiam infusuri exigunt: sic exhauriendam ex animis iuuenum falsam opinionem & fastum. secus enim fastu turgentes, nihil boni aut solidi admittunt. Stob.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatē dicebat

dicebat amputandam, & relinquendā sobrietatem. Talia enim ingenia non sunt desperanda, sed quod redundat, recidendum est. Laert. l. 5. c. 5.

Vide apoph. de Arrogantia & Superbia.

De fato.

Thales.

Interrogatus, quid in tota rerum natura esset robustissimum? respondit, Fatum: cuncta enim superat. Laertius lib. 1. cap. 1.

Solon.

* Dicebat, statum mortalibus adducere mortalibus mala simul & bona. Stob. serm. 9. Sacra autem philosophia asserit, mala ex peccato, bona ex Dei gratia oriri.

T. Vespasianus.

Quum à duobus clarissimi ordinis esset in ipsum coniuratum, ac facinus eò processisset, vt iam inficiari non possent, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit, ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri commisit, tanquam prouocans ad id quod moliebātur. Illis autem perculsis, & animi pręsentiam admirantibus, Videtísne, inquit, principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe, vel amittendi metu? Eras. lib. 8. apoph.

Ascletario.

Ascletario mathematicus à Domitiano imperatore interrogatus, quis exitus vitæ ipsum expectaret? firmauit, fore vt breui laceraretur à canib. Domitianus igitur è vestigio interfici illum imperat, atque accuratissimè sepeliri, ad artis derisionem. Sed repentina tempestate deiecto funere, semiustū cadauer canes discerpserunt. Brus. lib. 2. cap. 38.

Cosmus Flor. dux.

Alphonso Arragonum regi malè pacatus, vir, alioqui magnus & illustris, cùm Alphonso dono mitteret Titi Liuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis, qui aderant, ne per immortales deos librum attractaret, ab hoste missum, veneni suspectum. Rex prima facie visus est medicis assentiri, illis animo illudens. Nam cùm Liuius in medio constitutus esset, illum manibus accepit legit & euoluit. Subinde medicos, qui continuè aduersarentur, rogitans, vt desinerent ineptire. Regum quidem animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub Dei cura & tutela, sacras lætásque agere, inquiens. Panormit. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

De fauore.

Orontes.

Artaxerxis regis gener, quum ab irato rege reiectus, & condemnatus esset: Quemadmodum, inquit, supputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc vnum tantum possunt ponere: sic regum amici nunc quiduis pollent, nunc quàm minimum. Olim digitis subducebatur ratio quemadmodum nunc calculis. Plutarch. in apoph. Regum.

Solon.

Suprà titulo de Amicitia regum & principum.

Iulius Cæsar.

Postquam Publius Mimus in scena superasset omnes, & in his Laberium, ita pronuntiauit: Fauente tibi Cæsare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione seruus, natione Syrus erat. Longè à tergo relinquitur, qui fauente iudice superatur. Eras. lib. apoph.

De fauore, arte & largitionibus captato.

Dionysius iunior.

SE multos quidem alere liberalium artium doctores dicebat, non quòd illos admiraretur, sed quia per illos ipse aliis admirationi esse vellet. Sciebat, populum de illis, tanquam de viris ornatissimis, magnificè sentire, & hac persuasione callidè abutebatur ad cõciliandum sibi multitudinis fauorem. Simili arte hodie fortassis principes quidam alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque. Eras.l.5. apop. ex reg.& imp.apoph.

Darius.

Suprà de Clementia, & infrà de regno virtute stabiliendo.

Philippus.

Alexander Magnus cùm fauorem suorum ciuium sibi cõciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hæc fama ad Philippum parentem delata esset, filium illico accersit, & grauiter his verbis obiurgauit: Quæ te, malùm, ô fili, ratio in istam spem induxit, vt eos putes tibi fauere, quos pecunia tibi deuinxisti? Plut. in apoph.

Glaucia & Libo.

Celebratur Glauciæ dictum in Metellum, Villam habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ solet esse contigua. Notauit autem illum, quòd multos sibi cibo largitionibúsq; deuinciret. Idem aliis verbis Libo obiecit Galbæ. In corte aluntur animalia domestica. Eras.lib.6.apoph.

Anonymus.

Quidam dixit, eum qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium, exitij causam illi fuisse. Vnde Cæsar Augustus cogitauit aliquando de tollendis huiusmodi largitionibus. Insincerus fauor est, qui donis emitur: quæ si minuas, ingens murmur: si tollas, seditio grauis oritur. Eras.l.6.apop.

Consule apoph. de Benignitate, & Beneuolentia, Humanitate, &c.

De feriis & diebus festis.

Diogenes.

LAcedæmone peregrinum quendam conspiciens sese studiosè ad festum diem componentem: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sensit, hunc mundum esse phanum Deo dignum, in quo cõstitutus homo semper honestè, velut in conspectu numinis omnia cernentis, versari deberet. Detorsit huc prouerbium quo dicitur, Pigris semper esse festum. Laert.l.6.

Antisthenes.

Interrogatus, quid esset dies festus? Gulæ irritamentum, & luxuriæ occasionem esse dixit. Stob.& Max. ser.27. Ant.in Melissa, part.1 ser.39.

De fide seruanda.

Anaxarchus.

CVm à Nicocreonte grauiter torqueretur, vt conscios proderet, post multa in tyrannum conuitia linguam sibi ipsi dentibus abscidit, commaducatam in tyranni faciem expuit, his prius verbis emissis: Non erit hæc corporis pars tuæ ditionis. Voluit vir constantissimus, potius sibi ipsi amputare linguam, & perire penitus, quàm non seruare silentij fidem. Laert.lib.9. capite 10.

Zeno Eleates.

Accusatus quòd in perniciem Nearchi tyranni coniurasset, ductus ad tormenta vt coniuratos proderet, indicauit eos qui tyranno omnium amicissimi

mi erant, neglectis conseiis: qui postquam pœnas dedissent, interrogatus à tyranno, num quis præterea occidendus superesset? Tu solus, inquit, Reip. pernicies superes, quibus dictis, dentibus linguam abscidit, & in tyranni faciem expuit. Maluit enim mori quàm indicare eos qui occiso tyranno saluam cuperent esse rempublicam. Laer. lib. 9. cap. 5.

Eurycratidas.

Percontanti cur Euphori per singulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent? Vt inter hostes etiam, inquit, mutuam fidem inueniamus. Maiore Reipublicæ discrimine pacta violantur in bellis: sed illic quoque violantur ab his, qui domi consueuerint fallere. Plut in Lacon. apoph.

Alexander.

Quidam cùm rupem teneret inexpugnabilem, vt putabatur, semet Alexandro dedidit: at Alexander non solùm eius ditionis principem esse iussit, verùm etiam addidit, dicens: Hic homo mihi videtur sapere, qui se maluit bono viro, quàm loco munito concredere. Et sic fidem hosti sanctissimè seruare voluit. Plut. in apoph.

Hanno & Ro. Coss.

Amissa nauium classe prope Siciliam insulam omnium fertilissimam, Carthaginenses de pace cum Romanis ineunda consultabant. Hamilcar cùm negaret se iturum esse ad consules Romanos, timens ne idem accideret ipsi à populo Romano, quod Pœni fecerant Cornelio Asinæ consuli Romano (qui contra ius gentium catenis vinctus est) Hanno fidem Romanorũ considerans, profectus est in vrbem vt pacem impetraret, qui dum liberius legationis suæ rationes exposuisset, à tribuno audiuit: illi posse accidere, quod accidisset Cornelio consuli. Verùm cùm vterque consul tribunum compescuisset, responderunt: isto metu Hanno te fides nostræ ciuitatis liberat. Eras. l. 6. apoph.

Fabricius.

Pugnaturus contra Pyrrhum regem, à medico regis epistolam accepit, qua promittebat se regem veneno necaturum esse, si iuberet. Verùm eam epistolam misit Fabricius ad hostem crudelissimum, & admonuit vt sibi caueret ab insidiis potius amicorũ quàm hostium. Quis non admiretur Fabricij erga hostem immanissimum fidem, quem amicè monuit vt tutè periculum euitaret? Secus faciunt hodie duces, qui clàm insidias hostibus struunt, contra iustitiam, fidem & omnem æquitatem, vt victores etiam ex coempta victoria domum gloriabundi redeant. Valerius Maximus.

Cicero.

Dicente illi Metello, plures testimonio peremisti, quàm patrocinio seruasti: Nempe, inquit Cicero, plus est mihi fidei quàm eloquentiæ. Plutarch.

Pontius Centurio.

Captus à Pompeij socero Scipione, cùm isto modo ei salus daretur, si se futurum Cn. Pompeij militem affirmasset, ita respondit: Tibi quidem Scipio gratias ago, sed mihi iniusta conditione vitæ non est opus. Maluit autem Pontius mori, quàm fidem Cæsari datam frangere. Brus. lib. 2. cap. 35.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est: Tantum valere ad fidem debere principis verbum simplex, quantum priuatorum hominum insiurandum. Turpissimum enim est fidem fallere, in regibus verò longè turpius. Pan. lib. 1. de Alphonsi reb. gest.

De

De fiducia sui.

Themistocles.

CVm Eurybiades baculum sustulisset in Themistoclem obstrepentem: Percute, inquit, sed tamen audi. Præsens animus, & suo fidens consilio. Plut. in Græc. apoph.

Epaminondas.

Postquam Alexandrum Pheræorum tyrannum Thebanis infensum, Athenienses sibi fecissent amicum ac socium, ísque polliceretur illis, se perfecturum vt minam carnium emerent semiobolo: videlicet significans, se immensum numerum pecudum ac iumētorum adducturum è præda: Epaminondas, At, nos, inquit, Atheniensibus ad coquendas istas carnes ligna gratis suppeditabimus. Nam syluas ipsorum succidemus, si se plus satis admisceant nostris negotiis. Plut. in apoph.

Xerxes.

Cùm importarentur ad eum Atticæ cariæ venales, negauit se illas esurum, donec regione potius esset, quæ illas ferret. Tam ingens erat excelsi pectoris fiducia. Plut. in apoph.

Fabricius.

Pyrrho hortanti vt apud se ageret, Imperij socius futurus: Ne tibi quidem istuc expedierit, inquit. Nam si Epirotæ nostrûm vtrunque pernorint, mihi regi quàm tibi parêre mallent. Plut. in apoph.

Scipio maior.

Cùm obsideret oppidum humili loco situm, prominente illinc Veneris templo, iussit illuc profiteri vadimonia, tanquam tertio pòst die ius ibi redditurus. Et quod se facturum prædixit, fecit vrbe capta, tanta erat fiducia victoriæ. Plut. in apoph.

Sylla.

Cùm ad sociale bellum magnis eum copiis missus esset circa Limernam, è vasto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flamma ad cœlum perueniens constitit. Id vates interpretati sunt, quòd vir bonus, aspectu eximius & admirandus principatum adeptus, præsentibus turbis ciuitatem liberaturus esset. Hoc audito Sylla. Ille, inquit, ego sum. Nam illi erat peculiare, comam habere auream, ignísque concolorem: nec se aît suæ virtutis pudere, qui res tam multas, támq; præclaras gessisset. Plut. in Sylla.

Idem.

Cùm Athenienses ad eum duos trésve misissent de pace acturos, atque illi nihil adferrent quod ad incolumitatem ciuitatis faceret, sed Theseum, Eumolpum, & res aduersus Medos gestas verbis inanibus iactarent: Abite inquit, ô beati, istásq; orationes vobiscum referte, non enim discendi cupidus huc missus sum à populo Romano sed vt rebelles subuertā. Plu. in Syl.

M. Crassus, & Parth. legati

Cùm Parthi denuntiassent Crasso per legatos, vt suæ ætati consulens, à bello abstineret, iam sexagenarius, respondit: In Seleucia istis mandatis responsum dabimus. Hîc Agidis legatorum vnus, sublata manu mediam palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam conspiciendi sit futura potestas. Plut. in Cras.

Iul. Cæsar.

Cùm Romæ maximi pontificis dignitatem ambiret, competitore Qu. Catulo, primæ apud Romanos dignitatis ac potentiæ viro, matri ipsum ad fores deducendi: Hodie, inquit, ô mater, aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelsa indoles, omnísque repulsæ impatiens. Plut. in Roman. apoph.

Pompeius.

Quibusdam se videre negantibus quo-

quomodo posset Cæsaris impetum sustinere, hilari vultu vetuit illos hac de re esse solicitos. Nam simulac, inquit, solum Italiæ pede pulsauero, exilient affatim equestres pedestrésque copię. Præsens quidem animus, si fortuna respondisset. Plut.

Anonymus.

Maximus quum nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipso præsente Græcos versus recitauit, quorum hæc est sententia:

Elephas grandis est, & occiditur.
Leo fortis est, & occiditur.
Tigris fortis est, & occiditur.
Caue multos, si singulos non times.

Qui ab vno non potest occidi, à multis occiditur. Capitolinus.

De fiducia artis.

Antigenidas.

CVm scitè canens populo minus probaretur: Mihi, inquit, cano & Musis. admonens, prorsus esse cõtemnendum imperitæ multitudinis iudicium, quum artis abundè magnum premium sit ipsa conscientia. Erasm. lib. 6. apoph.

Anacharsis.

Cùm ex patria Athenas ideò profectus esset, vt apud Solonem philosophiæ studiis animum excoleret: reuersus in patriam, leges Scytharum iuxta consuetudines Græcorum formare voluit, ob quam causam à fratre in Venatione occisus est. Verùm cùm iam moreretur, in hæc verba prorupit: Ego ob eruditionem meam incolumis è Græcia dimissus sum, & nunc per inuidiam, in propria mea patria trucidor miser. Laert. lib. 1. ca 9.

Euripides.

Quum populus Atheniensis tumultuaretur, offensus sententia quadam in illius tragœdia, quæ tum agebatur & authorem efflagitaret vt eam mutaret, progressus in scenam dixit, Se vt populum doceret, non vt ab eo disceret, fabulas solere componere. Eruditio sibi conscia contempsit multitudinis iudicium. Eras. l. 6. apoph.

Idem.

Apud Alcestidem tragœdiarũ scriptorem aliquando questus est, quòd summo tradui labore adnixus, nõ potuisset nisi tres versus absoluere. Contrà Alcestidi gloriãti, quòd ipse perfacilè centum absoluisset vno die: At tui, inquit, ad triduum modò mei in omne æuum duraturi sunt. Eras. lib. 6. apoph.

Collige quædam huc spectantia, de Eruditionis fructu.

De fiducia & abusu Potestatis.

Dionysius.

CVm obiurgaret filium, quòd ciuis cuiusdam Syracusani, vxorem stuprasset, cum hoc tam indignum facinus à parente suo nunquam vel vidisset, vel audiuisset etiam ab aliis: respõdit filius: Verum est pater, hoc abs te nunquam audiui: sed id accidit, quòd nunquam patrem regem habuisti. Ad quem pater: Nec tu quidem mi fili, nisi hæc facere desinas, vnquam habebis filium regem. Quod mox contigit. Nam cùm Dionysio seniori filius successisset, haud multo pòst ob indigna facinora Syracusis pulsus est. Fulgosus lib. 7. cap. 2.

Antoninus imp.

Cùm pecuniam multam partim à plebe, partim etiam à senatoribus minis atque vi extortam profudisset, obiurgatus à matre, quæ aliquam pecuniæ partem in alium vsum conferre conabatur: Desine, inquit, solicita esse de pecunia, & ostendens gladiũ nudatũ: Quandiu hunc habebimus, nihil

decrit nobis. Fretus enim sua potentia, nihil in toto imperio esse sibi ipsi persuadebat, quòd armata manu rapere non posset. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Ant.

Idem.

Idem quum propter nefaria quædam facinora se à senatu contemni animaduerteret: Certò, inquit, scio vos rebus à me gestis minimè cōtentos fore: propterea in armis sum, habeóque apud me milites, vt possim rumores, qui sparguntur de me, contemnere. Dion. & Xiphilinus.

De senectutis fiducia, vide apophtheg. de Senectute.

De fiducia meritorum.

Socrates.

QVum iudices inter se discreparent, qua pœna dignus esset Socrates: Ego, inquit, ob ea quæ feci dignum me censeo, qui ex publico alar in Prytaneo. Nam hoc honoris habere solebant, qui præclarè de Republica fuissent meriti. Cic. lib. 1. de Oratore.

Epaminondas.

Quum Lacedæmone reuersus, cum suis commilitonibus capitis postularetur, eò quòd præter legem Bœoticæ præfecturæ menses quatuor addidisset, iussit, vt duces in ipsum reiicerent crimen, tanquam vi compulsi. Ipse autem pro se dixit, non habere se sermones factis meliores. Sentiens, ipsas res gestas reo patrocinari debere. Quod si, inquit, omnino aliquid dicendum est apud iudices, peto vt cum me occiderint, columnæ damnationis titulum ascribant, quo Græci videant, quòd Epaminōdas Thebanos nolentes coegerit, Laconicā, quæ per quingentos annos capi non poterat ac Messenam incoluerat, annis 230. igni ferróque populari: tum Arcades inter se conciliare résque illorum componere: denique Græcos libertati restituere: Hæc enim omnia sub ipso gesta erant. His auditis, discesserunt iudices, & calculos de illo ferre non potuerunt. Plut. in apoph.

Scipio maior.

Scipio Senatus decreuerat, vt pecunias sumeret ex ærario, at quum quæstores ærarij negarent se eo die aperturos, ipse (inquit Scipio) aperiam, quando mea causa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua non clauduntur, ideò Scipio per iocum dicebat, sibi hoc laboris suscipiendum, vt aperiret, qui fuisset in causa vt tam diligenter clauderetur, vt quæstores diei spatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæsitæ. Plut. in apoph.

Idem.

Quum à Petilio & Quinto tribuno pleb. multis nominibus accusaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina respondit. tantùm hoc dixit: Hac die Quirites Hannibalem & Carthaginem deuici, proinde ascendo in Capitolium Ioui opt. maxm. sacrificaturus. Si quis de me suffragium ferre velit, ferat. Hæc loquutus, ascendebat ad Capitolium, relictis accusatoribus, nondum perorata causa. Tantum valet egregiorum in rempublicam meritorum fiducia, vt repente iudicij vigor versus sit in orationem, & reus pro supplice egerit triumphantem. Plut. in apophth. & Plin. iunior de Viris illustribus.

De filiis, siue liberis.

Agesilaus.

CVm miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum

pueris

pueris lusisse domi. Id ex amicis illius quodam vidente, rogauit, ne cui hoc quod viderat diceret, priusquam ipse quoque liberorum parens factus esset. Festiuè subindicans, eum lusum nequaquam leuitatis, sed amoris fuisse. Plut. in Lacon. apoph.

Crœsus.

Quū Cambyses se cum patre Cyro conferret, amicis, illum patre pręstantiorem affirmantibus: Crœsus respondit, illum nondum patri æquandum, qui nondum reliquisset filium. Sentiens, & hoc esse non infimum erga rempublicam meritum, si non solùm ipse te præstiteris egregium virum, sed aliquem tui similem gignas, educésque patriæ. Eras. lib. 6. apoph.

Cæsar.

Quum Romæ videret peregrinos quosdam locupletes, canum ac simiarum catulos in gremio circumferentes, eósque habere in deliciis, percontatus est. Num apud illos fœminæ parerent liberos. Sentiens, nullos catulos esse iucundiores infantibus. Plutarch. in vita Periclis, tametsi non indicat, cuius Cæsaris hoc dictum sit: suspicor esse Augusti.

Antonius Pius.

Biduo priusquam moreretur, admissis amicis, aperuit sententiam suam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro, dicens: Se æquo animo mori, cùm filium relinqueret. Capitolinus.

De filiorum pietate in parentes.

Thales.

Filios subinde admonebat, vt parentibus bene faceret, his verbis: Quale præmium rependeris parentibus tuis, tale à liberis tuis expectato. Laert. lib. 1. cap. 1.

Pittacus.

Filium admonens, ne cum patre in iudicio litigaret, his verbis vsus est, Si patre iniquiora dixeris: damnaberis: sin æquiora, vel ob istud damnari dignus es. Stob. ser. 177.

Telecrus.

Cuidam nuntianti, patrem de eo malè loqui: Nisi inquit, illi dicendum esset, haudquaquam diceret. Maluit in se transferre culpam, quàm committere vt pater quicquam temerè loqui videretur. Habes & pietatis simul & modestiæ exemplum. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Percontanti quare mos esset apud Spartanos, vt iuuenes assurgant senioribus: Vt, inquit, assueti honorem habere nulla propinquitat iunctis, magis honorent parentes. Optima ratio consuefaciendi ad debitum officium, si vltra quàm debetur doceamur præstandum. Veluti si quis assuescat cum vxore verecundè castéque conuiuere, multò minus improbus erit apud alienas. Plut. in Lacon.

Agis.

Agidem vltimum regem Laconum huius nominis, cùm rogassent parentes, vt sibi in re quapiam iniustè adesset, recusauit illis aliquandiu. Verùm cùm instarent, hunc in modum respondit: Donec essē apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ scientiam. Verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæque legibus, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Plut. in Lacon. apoph.

Scythæ.

Dario totius regni viribus subinde impetum faciente. Scythæ paulatim cedentes, ad vltimas solitudines peruenerant. Interrogati tandem ab eo, quem fugiendi finem essent facturi? responderunt se nec agros, nec villas,

nec vrbes, pro quibus dimicarent, habere: cæterùm cùm ad parentum suorum monumenta peruentum esset, tum denique sciturum Darium, quomodo Scythæ solerent præliari. Eras. 6. apoph.

Alexander.

Cùm sibi multa de matre scripsisset Antipater: Ignorat, inquit, Antipater matris vnicam lachrymam multarum calumniarum epistolas delaturum esse. Plut.

Demetrius Phalereus.

Admonebat adolescentes, vt in solitudine seipsos, in via obuios, & domi parentes diligenter reuererentur. Laert. lib. 5. cap. 5.

Epaminondas.

Ex omnibus quæ præclarè & honestè gessisset in vita illud sibi dicebat esse iucundissimum, quòd vtroque parente viuo Leuctrica pugna vicisset Lacedæmonios. Vir pius non tam sibi gratulatus est eam obtigisse gloriam, quàm hanc voluptatem ex se contigisse his, quibus vitam suam acceptam ferebat. Plut. in apopht.

M. Cato.

Adolescens quidam patris vita defuncti, inimicum mox in ius vocauit, vltúsq; est. quem Cato obuium comiter amplexus, Sic oportet, inquit, non agnis hœdísve, sed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare. Eras. l. 5. apoph.

Coriolanus.

Cùm meritò iratus ingrato populo Romano, exitium vrbi moliretur, nec à legatis, nec à sacerdotibus exorari posset: Veturia mater vnà cum vxore filij ac liberis in castra venit. In cuius complexum quum accurreret Coriolanus: Sine, inquit illa, prius sciam, vtrum ad hostem an ad filium venerim, & vtrum captiua an mater in castris tuis sim. Hæc aliáque quum dixisset, matrem complexus: Expugnasti, inquit, & vicisti iram meam. Patria te, quamuis mihi merito inuisam, huius precibus dono. Liuius.

Anton. Geta.

Quum Antonini Getæ pater Seuerus destinasset omnes diuersarum partium occidere, inter suos dicere solitus est: Hostes vobis eripio adeò consentiente Bassiano, vt liberos etiam illorum suaderet necari, Geta puer interrogauit, quantus esset occidendorum numerus? eum quum pater edidisset, rogauit, num isti haberent parentes ac propinquos? quũ responsum esset, Habere, & quidem multos plures ergo, inquit, in ciuitate tristes futuri sunt, quàm læti, quòd vicimus. Valuisset cordatum pueri dictum, nisi quorundã crudelitas obstitisset. Ælius Spart.

De filiorum impietate in parentes.

Solon.

INterrogatus, cur nullas leges aduersus eos qui parentes verberassét constituisset: Quòd nullos, inquit, tales exstituros existimabam. Anton. in Melissa, parte 2. ser. 11. Max. serm. 23.

Diogenes.

Ad eum qui patrem despiciebat: Non te pudet, inquit, eum contemnere, cui debes hoc ipsum quòd tibi places? Dicti gratia sita est in allusione contrariorũ. Pugnant inter sese despectui esse, & sibi placere. Laert. l. 6.

Plato.

Videns quendam erga patrem suũ fastuosius agere: Non desines, inquit, adolescens illum contemnere, cuius gratia altum sapere vis? Stob. serm. 77. & Max. ser. 33.

De

De filiorum abdicatione.

Aristippus.

INcuſante quodam, quòd filium ſic abiiceret, negligerétque, quaſi ex ipſo natus non eſſet: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Senſit, eos non habendos pro filiis, qui nihil haberent alioqui, quo ſe parentum affectui commendent, niſi quòd ab ipſis progeniti ſint. Ita ſenex in comœdia: Tantiſper te volo meum, dum id quod te dignum eſt, facis. Laert. lib. 2.

Anonyma.

Lacæna quædam, filium qui profectus in militiam, in acie loco fugerat nō tantùm vt ignauum & inobedientem abdicauit, ſed occidit penitus. De qua hoc extat apud Plut. in Lacænarum apopht. epigramma.

Germen iners abeas ad tartara, ſéque perosus.
Eurotas, ceruis nec det aquam timidis.
Ignauus catulus, mala ſors, hinc vade ſaborcum.
I Sparta indignus, quem nec ego peperi.

Damatriæ.

Cùm filium haberet, qui ſe in bello non ſtrenuè geſſiſſet, domum redeuntem non abdicauit tantùm, ſed occidit etiam: dicens, Nequaquam conuenire, vt ex fortiſſimis parentibus natus filius, ignauus ſuperſtes eſſet. Plut. in Lacænarum apoph.

Teleutia.

Quum Chij exules veniſſent Spartam, quàm plurimi multis nominibus incuſabant Pædaretum. Eos mater Teleutia ad ſe accerſit. ex his vbi cognouiſſet, quæ filio obiicerent, videretúrque filius in culpa eſſe, ſcripſit illi in hunc modum: Mater Pædaro. Aut melius viue, aut illic mane. Virago mortem minata eſt filio, ni mores corrigeret ſuos. Plutarchus in apoph. Lacænarum.

Alexander.

Reprehenſus ab vxore, quòd filium inutilem abdicaſſet, diceretque ex eo eſſe, cum expuiſſet in terram, Et hoc, inquit, ex me eſt, at non vtile. Max. ſerm. 23.

Auguſtus Cæſar.

Iuliam filiam ac neptem relegerat: deinde Agrippam, prius adoptatum, pòſt ob ſordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mentionem ſolebat exclamare verſu Homerico:

αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τ' ἔμμεναι, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι. id eſt,

O Vtinam cœlebs vixiſſem orbúſque periſſem.

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, ſeu tria carcinomata ſua. Suorum enim mortem leuius ferebat, quàm dedecora. Quin & teſtamento cauit, ne ſi quid accidiſſet Iuliæ filiæ & nepti, ſepulchro ſuo inferrentur. Eraſm. lib. 4. apophthegm. ex Suetonij Auguſto.

De fine vbique ſpectando.

Ageſilaus.

AVdiens quendam Perſarum regis adhuc iuuenis admirari felicitatem, reſpondit: Nondum vitæ finis adeſt, vir optime. Nam ne Priamus quidem quum eius eſſet ætatis erat infœlix, qui tamen miſerè iam ſenex in Troiano incendio extremum clauſit diem. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Interrogatus, quem arbitraretur ducem præſtantiſſimum: ſeipſúmne, an Chabriam, an Iphicratem? Id inquit, iudicatu perdifficile eſt, donec viuimus. Alludit ad Solonis dictum,

qui finem hominis vbique spectabat. Quàm diu enim viuit homo, potest ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare. Plut. in apoph.

Fridericus Imperat.

Percontatus aliquando quid homini optimum possit contingere? respódit, Bonus in hac vita exitus. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in Alphonsi res gestas.

De fœlicitate.

Thales.

Cvidam quærenti quis esset fœlix? Qui corpore, inquit, sanus est, animo eruditus, siue castigatus. Cupiditates enim animorum morbi sunt. Laert. lib. 1. cap. 1.

Anaxagoras.

Ab homine quodam malè sano interrogatus, quinam fœlices essent? respondit, Nemo sanè ex iis quos tu fœlices existimas, sed is quem tu miserū credis. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Diogenes.

Vnicam fœlicitatem esse existimabat, qua fieret vt reuera lætemur, nec vnquam tristemur, quocunque in loco aut tempore. Stob. ser. 101.

Idem.

Veram fœlicitatem esse dicebat, quæ faceret vt mens & anima in perpetua tranquillitate hilaritatéque collocentur. Stob. serm. 101.

Ariston.

* Vt nihil iuuet (inquit) ægrum lectus quem pedes aurei fulciunt? sic neque stultum fœlicitas externa. Stobæus serm. 101.

Democritus.

Eum fœlicem esse dicebat, qui cum exiguis pecuniis hilaris esset. Infœlicem autem, qui inter magnas opes tristaretur. Stob. serm. 101.

Socrates.

Interrogatus quid esset fœlicitas? Voluptas, dixit, quam pœnitudo nulla sequitur. Stob. 101.

Idem.

Interrogantibus quinam essent fœlices? respondit: Illi qui mentem bonam & rationé possidét. Stob. ser. eod.

Idem.

* Polus quidam ab eo sciscitabatur, vtrum magnus Persarum rex fœlix esset? Nescio inquit, an eruditione & iustitia sit instructus. In hoc enim hominis fœlicitas consistit. Et miser homo est, si iniustus. Plato. in Gorgia.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus vt ipsis leges scriberet, ac Reipub. statum componeret, recusauit dicens. Perdifficile esse condere leges tam fœlicibus: indicans, eos non facilè parere salubribus monitis, qui successu rerum elati, sibi fœlices viderentur. Laert. l. 3.

Antisthenes.

Rogatus quid esset mortalibus beatissimum? Fœlicem, inquit, mori. Hæc sententia consentit cum illa Solonis: Qui fœliciter absoluit vitam, huic nihil sinistri potest accidere, quod fœlicitatem ægritudine aliqua contaminet. At quibus res sunt secundæ, ij nihil magis optant quàm diuturnam vitam. Laert. lib. 6. cap. 1.

Solon.

Crœsus Lydius rex omnium ditissimus, accitum ad se Solonem, in congressu rogauit, An quis esset se fœlicior? Cui Solon, Tellum ciuem suum fœliciorem, qui filios habuerit probatissimos, & pro patria fortiter occubuisset, dixit. Crœsus autem, putans Solonem omniū vrbanitum expertem, iterum contendit: Num post Tellum, alium beatioré nosset? Cleobé dixit, & Bitonem, Argiuos, qui mirifico inter se amore, tum summa in matrem ob-

seruantia se fœliciores esse ostenderant. At Cœsus iratus, interrogauit etiam, an in beatorum numerum non meritò reponeretur? Solon respondit: Nondum te fœlicem prædicamus, adhuc es in fortunæ & affectuũ potestate. Quam primùm autem mortuus fueris, tum demum videbimus quam fœlix fueris. Plut. in Solone.

Demetrius Cynicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infœlicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi. Non licuit enim illi se experiri vt ex voto illi fluxerint omnia vt ante votum: male tamen de illo dij iudicauerunt. Indignúsque visus est, à quo vinceretur aliquando fortuna quæ ignauissimum quemque refugit. Senec. li. quare bonis mala accidant.

Iamblichus.

* Fœlicem eum esse dicebat, qui Deo quatenus fieri potest, similis fuerit, perfectus, simplex, purus, & se paratus ab humana vita. Stob. ser. 101.

Sylla.

Sylla cognomento Fœlix, inter fœlicitates suas, duas præcipuas ducebat: alteram, quòd Pium Metellum haberet amicum: alteram, quòd vrbem Athenarum nõ subuertisset. Plut. in Rom. apophr.

Vide apoph. de Beatitudine vera, & Fortuna.

De fœnore.

Pittacus.

* QVæsitum vbiq; lucrum inexplebile esse dicebat. Stob. ser. 10.

Periander.

* Dicebat quæstum turpem esse grauem thesaurum. Eod. ser.

Socrates.

* Interrogatus, quinam auari essẽt? qui turpia venantur, inquit: & necessarios amicorum negligunt. Eod. ser.

Polianus.

* Fœneratores pecunias habere & non habere dicebat. Nam dum omnia ad vsuram trahunt, nihil habent, & quod habent alius habet. Ibid.

Vide apoph. de Auaritia, Iniustitia, Lucro & Vsura.

De forma & pulchritudine corporis.

Bion.

FOrmam dicebat esse bonum alienum. Sentiens, extra hominem esse, quod ipse sibi nec dare potest, nec tueri datum. Animi bona verè nostra sunt. Laertius. lib. 4 cap. 7.

Zeno Cittieus.

Formam aiebat esse vocis florem: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, Vocem esse formæ florem. Nam loquentis orationem commendat forma, & rursus oratio composita gratiam addit formæ. Laer. l. 7. c. 1.

Idem.

Dicenti formoso cuidam, non videri sibi amaturum sapientem: Nihil ait, vobis formosis est infœlicius. Brusonius lib. 2. cap. 44.

Socrates.

Vocabat formam modici temporis tyrannidem. Bruson. l. 2. c. 44.

Plato.

Cùm exprimere tentaret, quidnam forma hominis esset? Naturæ priuilegium, vocauit. Bruson. l. 2. c. 44.

Diogenes.

Formosum adolescentem formæ causa amari conspicatus dixit: Quin operam das adolescens, vt corporis amatores ad animam transferas? Antonius in Melissa, serm. 60. par. 1. Hoc autem Stob. ad Æsopum refert.

Idem.

Conspecto adolescẽte mollius compto, dixit: Si viris quidem te ornas in-

fœlix es: sin mulieribus iniustus. Ant. in Melissa, part. 1. ser. 60.

Idem.

Speciosa scorta reginas appellabat, multos enim facere, quæ perceperint. Stob. ser. 63.

Aristoteles.

Aristoteles cùm adolescentem se comere vidisset: Non erubescis, quòd cùm natura te virum fecerit, tu teipsum effœminas? Ant. in Melissa. par. 1. serm. 69.

Idem.

Cùm iuuenis quidam facie formosus; sed moribus petulans, inter alia cõuitia ei diceret: Si tam exosus essem ciuibus, vt tu es, laqueo vitam finirem, respondit: Ego verò laqueum mihi inferrem, si ita me ciues amarent vt te. Notauit autem adolescentis petulantiam Aristoteles, cui ostẽdebat, quàm turpiter ob tam insignẽ corporis formam à ciuibus adamaretur. Anton. in Melissa, par. 1. ser. 60.

Idem.

Percontanti qui fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabulemur? respondit, eam percontationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formę illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laert. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Pulchritudinem dicebat quauis epistola efficaciorem ad commendationem. Sunt qui hoc ascribant Diogeni. Aristotelem verò, forma solitum appellare donum, quia gratis contigit à natura. Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quod formæ gratia mox deflorescat: Plato naturæ prærogatiuum, quòd paucis contingat. Laer. l. 5. c. 1. Sto. ser. 63. Bru. lib. 2. cap. 44.

Isocrates.

Eos qui pulchrum habent corpus animam autem malam, dicebat, optimam habere nauim, gubernatorem autem malum. Ant. in Melissa, part. 1. serm. 60.

Agesilaus.

Interrogatus cur aleret comam? Quoniam inter ornamenta, respondit, minimo constat. Stob. ser. 63.

Carneades.

Sciscitatus, quid forma hominis esset? Regnum sine satellitio, respõdit: quoniam formosi impetrant quicquid volunt, nulla vi adhibita. Laer. Stob.

Theophrastus.

Pulchritudinem nihil aliud esse dicebat, quàm tacitam deceptionem, aut silentem fraudem, quod absq; verbis persuadeat. Laert.

Demosthenes.

Æschinem & Philocratem, ex decẽ illis legatis haud postremi nominis, ab Atheniensibus ad Philippum Macedoniæ regem missis & formam Philippi regis plurimum laudantes irrisit Demosthenes, dicens, Quod in Philippo admodum formam laudatis, id habet cum aliis mulieribus commune. Sensit vir prudentissimus, regis boni virtutes nequaquam in forma corporis positas esse, sed in animo rectè cõposito. Plut.

Æsopus.

Æsopus ei qui corporis forma malè vtebatur: Pulchra veste (inquit) indutus, malè eam exuis. Max. ser. 44.

Idem.

Idem cùm per conuicium, facie deformi esse, ac turpi notaretur, ad eum à quo contemnebatur: Iniquus planè censor es, inquit, qui de forma mea pronuntiaturus, vultum damnas, animi autem speciem non intueris. Stob. Ant. & Max.

Antisthenes.

Quidam adolescens curarat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes:

Si æs posset vocem edere, qua de re potissimum gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Non inquit, igitur erubescis, qui cũ in animo gloriaris? Voluit autẽ significare, de forma non gloriandum esse, quæ facile varijs casib. ac morbis gratiam amittit. Laert.l.6.c.1.

Theocritus.

Theocritus cùm diu multúmq; cogitasset, quo pacto ostendere hominibus posset quídnã pulchritudo corporisque venustas esset: Demum eburneum detrimentum esse pronuntiauit: quod grata quidem sit aspectui, sed multorum incommodorũ causa. Stobæus.

Philopœmen.

In Philopœmenem cum iocaretur Titus Flaminius, deformitati corporis eius illudens, decerétque vultu quam maximè iocoso & hilari: Quid hoc Philopœmen, cum pulchras manus, crura etiam perquàm pulchra habeas, quòd ventrem ipso nõ habeas? Ad ea Philopœmen: Quid, ô Romanorum imperator eximie, cum egregios pedites, strenuos maximè equites habeas, quod pecuniam minimè habeas? Nam & Flaminius persępe inopia rei pecuniariæ laborabat, quemadmodum Philopœmen tenuitate ventris, ac medij corporis gracilitate. Pontanus ex Plutarcho.

Domicus.

Nec quicquam gratius hominib. esse dicebat, forma & decore: nec quicquam etiam breuius. Bruson.l.2.c.44.

L.Crassus.

Apud perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat L.Ælius Lamia, homo deformis. Is quum interpellaret odiosè: Audiamus, inquit, crassus pulchellum puerum. Huic dicto quum esset arrisum: Ingenium, inquit Ælius, ipse mihi fingere potui, formam non potui. Tum Crassus: Audiamus igitur, inquit, disertum. Multo arrisum est vehementius. Cic.l.2.de Orat.

M.Lælius.

In Galbam oratorem eloquentia clarum, sed gibbo deformem, ita lusit M.Lælius, vt diceret, ingenium Galbæ malè habitare. Nam animi domicilium est corpus. Erasl.l.6.apoph.

Cicero.

Cicero cùm Voconium fortè obuium haberet cum filiabus tribus insigniter deformibus, tacitè ad amicos dixit versiculum Græcum,

φοίβου ποτ' οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα.

id est.

Phœbo aut sinente hic seminauit liberos.

Sentiens, illum inuito Appolline liberis operam dedisse: siue quòd Apollo pulcher à poëtis fingitur, siue quòd oriente sole fœtus existiment concipi fœliciores. Plut.in Rom.apoph.

Barth. Capranus.

Bartholomæus Capranus, Mediolanensis ecclesiæ antistes, idcirco se ministros forma præstantes quæsisse dicebat: quoniam turpes animi turpia corpora incolerent. Improbitatem autẽ in egregia forma perrarò compertam esse. Æneas Syl. libr.2. comment. reb.gest. Alphonsi. constat tamen Aspasio Rauẽnati, magistro epistolarum imperatori, Alexandri Mammeæ F. hoc etiam dicterium adscribi.

Vide apoph.de Corporis forma & pulchritudine.

De fortitudine domestica.

Zeno.

Accusatus, quòd coniurasset in perniciẽ Nearchi tyrãni, cùm in eculeo iuberetur edere nomina coniuratorum, nominauit plerosque illi amicissimos. De his sumpto supplicio, rogatus

rogatus à tyrāno, num quis superesset etiam: Tu solus, inquit, Reip. pernicies. Tandem & linguam dentibus amputatam in os tyranni, quod ob iracūdiam hiabat, expuit. Laert. lib. 9. c. 5.

Bion.

Frequenter dicere solebat, Senum esse, valere prudentia: iuuenum verò, fortitudine. Laert. lib. 4. cap. 7.

Coriscus.

* Ille admodum senex, cùm à quodam graui morbo conualuisset: Apage, inquit, quàm inuitus reuersus sum, iam magnam partem itineris emensus, quod absoluere omnino decet. Et sanè fortitudinis pars melior in moderato mortis contemptu consistit. Stob. serm. 7.

Bias.

Crœsus rex cùm contemptim atque minaciter Biantem alloquutus esset, hominem in aduersis rebus infractum, iussit eum cepas edere, fletum ciuiliter indicans, quandoquidem harum esus ciet lachrymas. Adeò sapientes arbitrabantur nihil esse æquè regium, ac virtutem, cuius instituta per totam vitam fortiter atque infracto animo sequuntur, nec imperatis aliorum terrentur. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti essent, animaduertens quendam aspectu plus satis effœminatum esse, accedens inquit: Tu me emito, viro enim opus habere videris. Sic ille pudefactus cauillo, quod non esse vanum erat sibi conscius, in turbam se abdidit: cæteris audacem coniectorem, sed veridicum stupentibus. Philo Iudæus eod. lib.

Socrates.

* Interrogatus, quid esset fortitudo & robur, dixit, Notus animæ cum corpore. Stob. ser. 7. de fortitud.

Democritus.

* Quid efficeret fortitudo, sciscitatus: dispendia minuit, inquit. Item, fortis est, non qui hostes modò superat, sed & qui voluptatibus superior existit. Nam licet aliqui ciuitatib. imperent, mulieribus seruiunt. Eod. ser.

Theodorus Philos.

* Minabatur ei tyrannus mortem, & quidem insepultā. Habes, inquit Theodorus, cur tibi placeas: hemina sanguinis in tuo potestate est. nam quod ad sepulturam pertinet, ô te ineptum, si putas interesse, supra terram an infra putrescam. Senec. l. de tranquil. animi.

Plato.

* Interrogatus, quomodo affectum esse conueniat aduersas calamitates: ita (dixit) vt prouidens aliquis non incidat in eas: si tamen inciderit, condemnationē etiam sui non curet. Stobæus serm. 7.

Aristoteles.

* Quid esset fortitudo, sciscitatus, Est (inquit) virtus animosi, per quam non facilè mortis metus ingruit.

Lacones.

Apud Lacones erat orationis genus simplex & affectatum, nihil habens molle ac delicatum: nec in aliis versabatur argumentis, quàm vel in laudibus eorum qui fortiter ac generosè vitam exegissent, quíque pro Sparta occubuissent, & ob id ab omnibus vt beati celebrabantur: vel in vituperandis his qui metu periculorum nihil egregij gessissent, & qui ob ignauiam à morte cruciabilem infœlicémq; vitam viuerent, vel in pollicitatione, per gloriæ studium accedente animos ad virtutem, ad cuiusque ætatem accommodatæ. Itaq; tres erant apud illos chori, iuxta triplex ætatum discrimen: quibus in festis simul constitutis, senum chorus incipiens canebat,

Nos fuimus olim strenui iuuenculi.

Secundus,

Secundus, in quo etiam viri robustæ ætatis, ita respondebat:

At nos sumus: si vis, facito periculum.

Porrò tertius, qui erat puerorum, ita canebat:

Præstantiores nos futuri olim sumus.

Plut.in Lacon.apoph.& Lycurgo.

Anonymus.

Lacon quidam noctu præteriens monumentum, quũ videret spectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens: Quò me fugis, inquit, bis moritura? Plut.in Lacon.

Cleomenes.

Cùm sophistam quendam de fortitudine disserentem non admodum attentis auribus audiret, & ob id à quodam reprehenderetur: Ineptum est, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nil fortiter gessit vnquam. Plut.in Lacon.

Alexander Macedo.

* In Ilio sacra facienti Alexandro, sacerdos dixit, se ostensurum Paridis Lyram. at ille, Imò Achillis (ait) habes ostende, ac ante Lyram potius hastã. Stob.serm.7.

Socrates.

* Morti adiudicatus, & proximus quidã Apollodorus eum accedens, ait, At istud, ô Socrates, ægerrimè fero, quod te iniustè damnatũ video. Tunc Socrates, An tu (respondit) malles me iustè quàm iniustè dãnatum? Simúlq; risisse dicitur. Cùm autẽ Anytum falsum testem prætereuntem videret, dixit, Vir ille triumphat, quasi facinus magnum & præclarum egerit, me ita occiso. Sed quàm stultus & improbus est? ignorat enim vter nostrum in omne æuum vtilior & melior extiterit. Xen.in Apol.pro Socrate.

Agesilaus.

Fortitudinis in rebus aduersis insigne dedit specimen Conon & Pharnabazus per classem regiam mari potiti, obsidebant maritimas Lacedæmoniorum regiones, quum interim Atheniensium ciuitas mœnibus esset cincta. Itaque Lacedæmonij Pharnabazo donante pecuniam, pacẽ ineunt cum rege: mittúntque ciuem Antalcidam ad Tiribazum, Græcos Asiaticos, pro quibus bellum gesserat Agesilaus, tradentes regi. vnde euenit, vt huius ignominiæ portio recideret in Agesilaum. Antalcidas enim inimicus erat Agesilao: ideò pacem quacunque occasione confecit, inuidens illius gloriæ, quum videbat bello crescere, reddíque maximum, ac maximè celebrẽ. Nec tamen hæc infœlicitas deiecit illius animum, quin etiam cuidam dicenti, quòd Lacedæmonij Medissarent, ita respondit, imò Medi potius Laconissant: significans indolem suæ gentis corrumpi fortuna non posse. Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Sciscitatus, vtra virtus esset pręstãtior, fortitudo an iustitia? grauiter respondit: Fortitudinis nullum esse vsum nisi adsit iustitia. Quod si omnes essent iusti, nihil opus foret fortitudine. En animum summo dignum duce, qui nihil præter æquum iudicarit faciendum: rectéque perspexerit, plurimum interesse inter audaciam & fortitudinem. Plut.in apoph.Lacon.

Zeuxidamus.

Suprà tit. de Disputationibus, aut quæstionibus friuolis, atq; inutilibus.

Alexander Mammeæ F.

Cùm audisset Artaxerxem Persarum regem magno militum exercitu Romanum inuasurum imperium: Fortes, inquit, viros atque moderatos decet optima quidem optare, sed ferre etiam quæcunq; accidunt contra animi votum. Fortitudinis quippe est, rebus prosperis non extolli, infaustis nequaquam deiici animo. Herodian.l.6.

Anaxar-

Anaxarchus.

* Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autem nihil interest, super terrámne, an infra computrescam. Stob. ser. 7.

Idem.

Alexandro mortuo, quum Anaxarchus tempestate esset delatus in Cyprum, Niocreon memor contumeliæ philosophum arreptum in mortarium coniecit, ac ferreis pistillis contundi iussit. Hic illam vulgò celebratam vocem emisit: πτίσσε τὸν ἀναξάρχου θύλακον: ἀνάξαρχον δ' οὐ πλήττεις, id est, Tunde Anaxarchi manticam, nam Anaxarchũ non percutis. Sentiens, corpus non esse partem hominis, sed animi domicilium tantum. Animus autem non potest tundi. Laert. lib. 9. c. 10.

Demetrius Cynicus.

Graui calamitate affectus dixit, Hoc vnum dij immortales queri possum, quòd non antehac mihi voluntatem vestram notam fecistis. Prior enim ad ista venissem, ad quæ nunc vocatus adsum. Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. vultis aliquam corporis partem? sumite. Non magnam rem promitto: citò totum relinquam. Vultis spiritum? quidni? nullam moram faciam, quo minus recipiatis quod dedistis. A volente feretis, quicquid petieritis. Quid ergo est? Maluissem offerre quàm tradere. Vide reliqua apud Senec. lib. de prouidentia, seu quare bonis viris mala accidant.

Paulus Aemylius.

Cn. Cornelius Lentulus in clade Cannensi tribunus militũ, quum equũ Paulo Æmylio in saxo sedenti, cruoréque oppleto adduceret: Tu quidem, ait Paulus, macte virtute Corneli esto: sed caue, ne frustra miserando, exiguum tempus è manibus hostium euadendi absumus. Plutar. & Liu.

M. Cato.

Quibusdam efferentibus hominem inconsultè audacem, & in rebus bellicis strenuum, ait plurimum referre, vtrum quis virtutem magno æstimet, an vitam non magni faciat. sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitam cõtemnunt, sed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitã alioqui charam negligant. Nam semet in vitæ discrimen conicere, aut infœlicium est, & quos vitæ iam tædet: aut immanium, & belluis similium. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

M. Crassus.

Quum Publius, Crassi filius fortissimè in bello & pugnasset, & cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, proximè ad Romanos accedebant, insultantes, rogantésque quo genere iuuenis ille fuisset ortus, neque enim fieri posse, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius nasci posset Hoc tam tristi spectaculo nihil commotus Crassus, per omnes ordines concionatus est, clamans, Meus hic priuatus dolor est Romani mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus: cæterum publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate vestráque virtute sita est. Plutarch. in M. Crasso.

Scipio.

Scipio Pompeij socer quum nauem suam teneri ab hostibus vidisset, ferro se transuerberauit, & quærentibus vbi Imperator esset? Imperator, inquit, bene se habet. Bruson. libr. 2. cap. 1. ex Appiano.

Canius Iulus.

* Cùm Caio Cæsare diu altercatus, postquã abeunti Caius dixit, Ne fortè tibi inepta spe blandiaris, duci (ad supplicium) te iussi. Gratias (inquit) ago, optimè princeps. Dum autem supplicium illud Canius moratur, verisimile

non est quæ vir ille dixerit, quæ fecerit, quàm in tranquillo fuerit. Ludebat latrunculis, cùm Centurio agmen periturorum trahens, & illum quoque citari iubet. Vocatus numerauit calculos, & sodali suo, Vide, inquit, ne post mortem meam mentiaris te vicisse. Tum annuens centurioni: Testis (inquit) eris, me vno antecedere. Amicis autem tristitia affectis dixit, Quid mœsti estis? Vos quæritis an immortales animæ sint? Ego iam sciam. Ad supplicii locum peruentus, à philosopho quodam percõtatus, quid cogitaret, respondit, obseruare (inquit) velocissimo illo mortis momento, an sensurus sit animus, exire se, promisitque si quid explorasset, circumiturum amicos, & indicaturum quis esset animarum status. Senec. libr. de tranquil. animi.

P. Thraseas Pætus.

Cùm post multa crudelia Neronis facinora, atq; Agrippinæ mortẽ, in senatu Romano de Neronis rebus ageretur, cui mirum in modum senatores assentabantur, dicere solebat: Si me tantùm Nero interfecturus esset, magnam haberem adulatorib. eius gratiã: sed si eos à quibus maximè laudabatur, sustulit, „sublaturúsq; est, cur oportet frustrà turpiter & seruiliter mori, cùm munus naturæ explere liceat, retenta libertate? De me, enim, inquit, aliquis sermo habebitur in posterum, de iis nullus, nisi tantummodo eos interfectos fuisse. Xiphil. in Nerone.

Idem.

Dicere solebat, Nero pro innata sua crudelitate occidere me potest, lædere autem non potest. Innuens, corpus quidem hominum crudelitati expositum esse, animum autem nequaquam. Xiphil. in Nerone.

Agrippinus.

*Quondam ei iamiam pransuro, superuenit qui diceret, Nero te proscribit: tunc illic, Ergo, inquit, in Aricia prandiũ sumemus. Stob. ex Epicteto.

Pertinax Imp.

Suprà apoph. de Conscientia bona, & infra tit. de morte contemnenda.

Philo Iudæus.

Cùm aliis Iudæis ex aula C. Caligulæ eiectus, eo quòd Cæsari diuinos tribuere honores recusasset, ad suos conuersus dixisse fertur: Bono animo estote viri, non deerit nobis auxilium: vbi autem humanum cessat, diuino non destituemur. Euseb. libr. 2. Eccles. hist. cap. 5.

Athanasius.

Quum ei indiceretur à Iuliano imperatore exilium, mœrentibus cunctis qui discessum eius grauiter ferebant, inque ipsum oculis coniectis: Bono estote animo filioli, inquit, nubecula est, quæ breui euanesceret. Nicephor. Callist. lib. 10. Eccles. hist. cap. 19.

D. Ambrosius.

Postquam aduersus Arianos & Iustinam Augustã in templo multa disputasset, atq; orthodoxam fidem contra aliorum blasphemias fortiter defendisset, à Valentiniano Iuniore iussus templum exire, respondit: Lubens id quidem non fecero, neque enim lupis ouium caulam prodam, neque blasphemis templum diuinum concedam. Quod si necare me vis, in ipsa ecclesia in me ensem aut cuspidem stringe, perlibenter enim cedem eam tulero. Theod. lib. 5. cap. 13. & Niceph. scholiastes lib. 12. cap. 19. Eccles. hist.

Achemenides.

Achemenides, qui & Hormidas appellatus est, cùm in Persia Christianam religionem in maxima piorum persecutione profiteretur, vocatus à Tarane rege, & obiurgatus ob fidei confessionem, quam in homine extinguere minis conabatur: respondit.

Impia

Impia atque difficilia à me petis rex, qui vniuersitatis Deum nequaquam abiuro, vt tuæ maiestatis fiam amicus. Maius enim est crimẽ, diuinam quàm regiam lædere maiestatem. Niceph.l. 14.c.20.Eccl.hist.

Idem.

Vestimentis quibusdam donatus à rege qui eum beneficiis vincere conabatur, excandescens, tunicam conscissam abiecit, & voce magna exclamauit: Si huius, inquit, gratia me religionem longè optimam mutaturum putas, en munus tuum vna cum impietate habe. Rex autem tam forti illum animo esse cernens, nudum regia exegit. Nicep.eod.loco.

Ad domesticam fortitudinem spectant ea quæ sunt sub apoph. de Patientia, Iniuria ferenda, Animi moderatione, Doloris patientia, Mortis contemptu, &c.

De fortitudine heroica & militari.

Antisthenes.

Dicere solebat, hostibus à diis omnibus aptanda esse bona, excepta fortitudine: quod illa omnia aliquando futura sint eorum qui fortitudine præcellerent, non eorum qui possiderent, quòd ob ignauiam ea tueri non possint. Sensit, frustra parari bona, si quis parauit, tueri nesciat. Laert.l.6.

Idem.

Si quam vidisset mulierem egregiè cultam, adibat ædes illius, iubebatque virum proferre arma & equum: quæ si placuissent, patiebatur mulierem indulgere deliciis, quòd esset qui defenderet: sin minus suadebat vt eum ornatum deponeret, ne præda fieret aliis. Laert.l.6.c.7.

Diogenes.

*Cernens Megarenses longos muros educere, O homines nihili, inquit, non molem murorum curate, sed eos qui super muris collocabuntur. Stob. serm.7.

Musonius.

*Dicebat mortem honestam dum licet, arripiendam esse: ne (inquit) paulò post mori quidem tibi necesse sit, at honestè non ampliùs liceat. Eod. serm.

Synnidas.

Ante pugnam Leuctricã quibusdam dicentibus illam ipsam diem ostensuram fortem virum: Multi faciendam, vrbanè inquit, diem esse, quæ virum fortem monstrare posset. Plut.

Anonymus.

Lacon quidam adhuc impubes captus clamabat. Pugnãs quidem captus sum seruire nolo. Verùm cùm paulò pòst iuberetur seruili fungi ministerio, elisum parieti caput rupit. Sen.epi.11. Plut.autem, se è tecto præcipitem dedisse ait.

Idem.

Alius ægro corpore in aciem progrediebatur, cum autem quidam eum, quorsum ita affecto corpore proficisreretur, interrogarent, respondit: Ad moriendum pro Reipub. nostrę salute. Max.ser.4.

Idem.

Alius claudus ad militiam proficiscens, quum ab aliis rideretur: Nõ opus est fuga, sed virib. inquit, quibus milites subsistant, locúmque in acie tueantur. Plut.in Lacon. Max.ser.4.

Lacones.

Quum quidam fortè obuij Laconibus dixissent, Fortunati estis, ô Lacones: nam modò hinc latrones abiere: Non nos, inquiunt, per Enyalum (sic enim illi Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Adeò gens ea gerebat animos ad omnia impauidos, quæ vulgus hominum formidat. Plut.in Lacon.

Anonymus

Anonymus.

Quum ex Atheniensium sociis quidam contumeliæ causa rogasset captiuum Laconem, num qui in prælio occubuissét, fuissent strenui viri? Magni profectò, inquit Lacon, faciendum fusum (sagittam intelligens) si strenui ignauíq; discrimen nosset. Significans illic, vbi res sagittis aut saxis agitur, nullum esse fortis & ignaui discrimen: sed vbi cominus res geritur, ibi demũ apparet, qui sint viri, qui non. Erasm. 6. apoph.

Idem.

Lacon quidam oculorum morbo laborans, ad bellum proficiscebatur, sed quibusdam dicentibus, quo abis sic affectus? aut quid facturus? Si aliud, inquit, nihil egero, hostis saltem gladium hebetabo. Plut.

Idem.

* Philippus ante Spartæ muros castrametatus, misit nuntios, multa & dira minitans, ni facerent imperata. Quidam autem ex Lacedæmoniis, minis auditis, gratiam, inquit, habemus Philippo, quod non prohibeat, id quod in pugnantium potestate situm est, mori. Stob. ser. 7.

Ariston.

Cùm Atheniensis quidam apud Aristonem recitaret funebrem orationem conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cęsi: Quales igitur, inquit, nostros esse putas, qui istos vicerunt. Plut. in Lac.

Anonymus.

Miles quidem Lacedæmonius, in pugna prostratus hostem eius tergo insidentem, rogauit vt se verteret, & in pectus potius stringeret ensem, rogatus, Quid ita? Ne amasius, inquit, meus erubescat, si viderit auersus confossum vulneribus. Plut. in Lacon.

Androclidas.

Ad eum qui quærebat, cur breuibus Spartiatæ pugionibus in bello vterentur? Quia cùm hostibus, inquit, cominus dimicamus. Plut.

Archileonida.

Hæc Brasidæ mater, filium in prælio occubuisse audiens, nil prius interrogauit, quàm an filius honestè occubuisset? Thracibus illius virtutem collaudantibus, dicentibúsque, Non esse apud Lacedæmonios alium illi parem: Ignoratis, inquit hospites, quales sint Lacedæmonij. Erat quidem vir bonus Brasias, cęterùm Sparta multos habet illo præstantiores. Vtrum in hac fœmina magis admirari conuenit? animíne generositaté, quæ de filij morte quod obtigisset honesta, gloriandum etiam putaret, tantùm abest vt muliebriter defleuerit: an modestiam, & in patriam affectum, quæ non passa sit ita filium prædicari, vt reliquorum Spartanorum gloriæ decederet aliquid. Plut. in Lacon apoph.

Pædaretus.

Pædaretus cuidam dicenti, magnũ esse numerum hostium: Tanta, inquit, plus gloriæ referemus, quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad persuadendam ignauiam, ille vertit in calcar fortius agendi. Eodem telo repelli possunt, quicunque difficultatis causatione dehortantur ab honesto. Plut. in Lacon.

Anonyma.

Lacæna filium claudum in aciem proficiscentem deducens: Fili, inquit, singulo quoque gradu fac virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere: at hęc monuit, vt ex ipso vitio sumeret amimum ad rem fortiter gerendam: ita cogitans, nihil est in fuga præsidij claudo: aut vincendum est, aut moriendum. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna clypeum imponens filio, sic

sic illum adhortata est: Fili, aut hunc, aut super hunc. Laconica breuitate sentiens, sic rem gerendam in bello, vt aut victor clypeum referret, aut mortuus in clypeo domum reportaretur. Plut. in apoph. Lacænarum. Stot. tribuit dictum illud Gorgoni, Leonidæ vxori. ser. 7.

Alia.

Alia rursus filio ad bellum proficiscenti, clypeum imponẽs, Hunc, inquit, tibi pater semper seruauit, proinde tu fac serues eundem, aut ne sis. Ibid.

Alia.

Alia filio dicenti, quòd breuem haberet gladium: Tu, inquit, adde gradum, significans, nihil obfuturam gladij breuitatem, si propius ad hostem accederet. Ibid.

Alia.

Lacedæmonius quidam sic in bello vulneratus, vt ingredi non posset, sed quadrupedum more ambularet, quũ ob id derisus erubesceret, à matre reprehensus est his verbis: Quanto præstabat fili de fortitudine gaudere, quã de stulto risu pudescere? Simile narrat Cicero de matre Sp. Claud. Plutarc. in apoph. Lacæn.

Anonymus.

Lacon quidam in clypeo pro insigni gerens muscam, eámq; non maiorem vera: quibusdam irridentibus, decentibúsque quod in studio fecisset quò lateret: Imò, inquit, vt sim conspicuus. Tam enim propè accedo ad hostes, vt ab ipsis insigne cuiusmodi sit, videri possit. Salsissimè conuicium ignauiæ vertit in argumentum fortitudinis. Plut. in Lacon.

Antiochus.

Suprà de Argutè dictis.

Leonidas.

Contra Persas propugnaturus, percontatus, quid facere statuisset? Nil aliud, ait, facturus sum, quàm reuera pro Græcis moriturus pugnando. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Vbi peruenisset Thermopylas, sic commilitones affatus est: Aiunt barbaros in propinquo esse, nos autem tempus terimus. Nunc enim peruenimus ad barbaros, quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quodam ita dicente, Præ iaculis barbarorum nec solem videre licebit: An non, inquit, lepidum fuerit, si cum illis sub vmbra pugnaturi sumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortem eunti, etiam iocari libuit: sed ludens interim, metum exemit suorum animis. Hoc apophthegma refert M. Tull. Tuscul. quæst. lib. I. velut de ignoto: E quibus (inquit) vnus, quum Perses hostis in colloquio dixisset glorians, Solem præ iaculorum multitudine & sagittarum vmbra non videbitis: In vmbra igitur, inquit, pugnabimus. Plutar.

Idem.

Cùm alius quidam militum de hostib. dixisset. Sunt prope nos: Et nos inquit, prope illos, significans, ob id non minus imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut.

Idem.

Cuidam dicenti, Sic ne cum paucis aduersus multos belli fortunam experturus huc venisti? Si putatis, inquit, me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidem omnis satis sit: siquidem ea ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hîc numerus suffecerit. In bello indicauit plus habere momenti quales ducas milites, quàm multos. Plut.

Idem.

Quum ei Xerxes scripsisset, Mitte arma: rescripsit, Veni & cape. Maluit armis

armis mori, quam traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci. Plut. in Lacon.

Agis Archidami F.

Dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes, sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à fortitudine. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Infrà de Vrbium munitionibus.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos: ostendens, referre quàm fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Plut.

Idem.

Fortiter & illud dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes, sed vbi sint, significãs, non à militum numero pendere victoriam, sed a fortitudine, resque gerendæ celeritate. Statim enim congredi vult, qui quærit vbi sint hostes. Plut. in Lacon.

Idem.

Paratum cum hoste confligere, belliduces admonuerũt, expectaret reliquos socios: Num adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? An nescitis, eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur ac metuunt? Non putauit eos expectandos, qui ad præscriptum ab Imperatore tempus non adessent: reliquos, etiam si adsint, nõ pugnare. Ibi.

Idem.

Milites sic adhortatus est: Ita prandete commilitones mei: tanquam apud inferos cœnaturi. Hæc vox ignabus ademisset animum ac viris fortiuis addidit, admonens, ne cibo vinóque graues venirent ad prælium, aut certè pro patria fortiter occumberẽt. Plut. in Lacon. Id etiam Leonidæ tribuitur.

Idem.

Damadi dicenti, quòd enses Laconici ob breuitatem à circulatoribus deuorarentur: Atqui his, inquit, ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis, declarans, non referre quo quid apparatu fiat, sed quantum efficiatur. Siquidem hoc speciosior victoris gloria, quo minus habet præsidij præter virtutem. Plut. in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Percontanti cuidam, quam ob causam Spartiatæ non dicarent diis spolia ab hostibus detracta: Quoniam, inquit Cleomenes, à timidis venerunt. Porrò quæ parta sunt ab his qui ob timiditatem capti sunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis consecrata reponi. Sensit, in bello aut vincendum, aut fortiter occumbendum: adeóque rem ignominiosam iudicabat metum mortis, vt alienæ quoq; timiditatis monumenta putaret ab iuuenum oculis submouenda. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam ei pollicitus est dono gallos qui pugnando interirent, tum vrbane respondit: Non egeo istis, sed iis qui dum alios pugnando conficiunt, superstites ipsi maneant. Plut. in apop.

Idem.

Augure illum dehortante, ne exercitum educeret ad verbum Argiuorũ, alioqui reditum illinc fore turpem: postquam admonuisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus, si cum æquo bonóq; fuisset coniunctus. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Quum apud Mantineam pugnaretur fortissimè, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omissis omnibus in vnum

vnum Epaminondam intenderét vim prælij, dicens, Solos cordatos esse viros fortes, hósque solos esse auctores victoriæ. Itaque si hunc, inquit, cœperimus facilè cęteros in potestatem vestram redigemus, vtpote vecordes, nulliúsque pretij, quod & euenit. Nam inclinante ad Epaminondam victoria quum nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi suos, & à fuga reuocanti, Lacedæmonius quispiam lethale vulnus inflixit. Eo prostrato, qui erant cũ Agesilao, à fuga reuersi, iam ancipiti Marte cum hoste depugnarunt, sic tamen, vt multo inferiores Thebani, multo præstantiores Lacedęmonij viderétur. Hac arte prudentia ducis consuluit incolumitati suorum, qui fuerãt haud dubiè perituri: simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnũ verè prudentem & cordatum, quàm turbam imprudentium. Plut. in Lac. apoph.

Idem.

Cùm transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli quidem barbarorum supplex fuit, vt daretur transitus: sed missis ad singulos nuntiis rogabat, vtrum per hostium an amicorum regionem iret, ac cæteri quidem illum amicè recipiebant venientem, ac discedentem deducebant. Cæterùm qui Troadenses appellantur, à quibus, vt fertur, Xerxes datis muneribus transeundi copiam emerat, transitus mercedem postulabant ab Agesilao, centum argenti talenta, totidémque fœminas. At is irridens eos, rogauit, cur non protinus venissent, accepturi quod postulabant? Admonuit exercitum, & congressus cum his qui se obiter collocauerant in acie, omnes vertit in fugam, compluribus trucidatis. Itaque sibi ferro viam aperuit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm hostes Agesilai exercitum fossa cingerent, id quod facilè poterant ob multitudinem, ac Nectabius, cui suppetias ferebat, censeret erumpendum, & cùm hoste conferendas manus, ne institutum perficerent: ille negabat impediendos hostes, qui pares hostibus esse studerent, non superiores. Siquidem fossa vtrisque adimebat confligendi copiam Porro cùm parum abesset quin fossa coiret, per hoc angustum interuallum instructis reliquis militibus, ac inter pares commissa pugna, vertit illos in fugam, hostiúmque ingentem stragem edidit paucis militibus, quos secum habebat, atque ex præda magnam pecuniarum vim misit Spartam. Plutarchus in Agesilao.

Epaminondas.

Cùm esset sibi nunciatum, exercitum ab Atheniensibus nouis ornatum armis in se missum: Quid igitur, inquit, Antigenidas gemit, cum Tellen, nouas tibias habeat? Hic enim malus, ille optimus erat tibicen. Plut.

Idem.

Cuidam obiicienti, quòd Agamemnonia gloria æmularetur. Falleris, inquit, nam ille, totius Græciæ præsidiis vsus, decem annis vix vnam cœpit vrbem: ego vnius huius vrbis præsidiis, vno die profligatis Lacedæmoniis, totam Græciam liberaui. Eras. 5. apoph. ex Plut.

Idem.

In Mantinea pugna lethaliter vulneratus, nõ prius fertur eduxit, quàm audisset Thebanos vicisse: tum, Satis, inquit, vixi, inuictus enim morior: & educto ferro protinus efflauit animam. Val. Max.

Idem.

Quæsiuit, an clypeus esset saluus? vt audiuit saluum, rogauit, an hostes essent

essent deuicti? Audiens penes Thebanos esse victoriam, ita loquutus est militibus: Non finis (cõmilitones) vitæ meę, sed melius & altius initium aduenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Valer. Max.

Idem.

Pugnaturi cum Lacedæmoniis cùm sella succubuit, militibus rem malè ominantibus: Imò, inquit ille, sedere prohibemur, animósque militum restituit. Brus. lib. 2. cap. 43.

Dercyllidas.

*Pyrrho exercitum ducente contra Lacedæmonios, & multa minitante, Dercyllidas, vnus ex senioribus, exurgens in concione dixit: Siquidem Deus est qui minatur, non timeamus, nihil enim iniustè egimus: sin homo, norit quod viris minetur. Stob. serm. de fortitudine.

Archidamus.

Vbi vidisset iaculum catapulta mittendum, id temporis primùm ex Sicilia aduectum, exclamans, inquit: Hercules, periit viri virtus. Quoties enim instrumentis bellum geritur, quę misso telo saxóve procul feriunt, minimum interest inter fortem virum & ignauum: verùm vbi cominus res geritur, tum apparet qui viri sint, qui non. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cuidam quærenti quàm spatiosam regionem obtinerent Spartiatæ: Quãtam, inquit, hasta possunt assequi. Allusum est autem ad mensores agrorum, qui decempedis aruorum spatia metiuntur. Plut. in Lacon.

Idem.

In bello quod gerebatur cum Philippo quibusdam suadentibus vt procul à patria pugnaretur: Haud istud spectandum est, inquit Archidamus, sed bene pugnantes hostibus erimus superiores: significans, non perinde referre vbi confligas cum hoste, vt, quã strenuè se gerat dux aut miles in bello. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Domo egrediens lachrymante vxore, ac dicente vt seipsum saluum redderet: ô mulier, inquit, priuatorum est hæc admonere, ducum autem & imperatorum alios saluos facere. Plut. in. apoph.

Brasidas.

Cùm bellum aduersus Ephoros susciperet, hostibus prius scripsit hunc in modum: Quicquid malorum vspiam erit, profligabo, aut moriar. Verùm cùm in instituto suo pergeret & iam Græcos Thraciam incolentes liberaret, fortiter pugnãdo occubuit. Plut. in Lacon. apoph.

Callicrates.

Aduersus Mardonium Xerxis ducem pugnaturus, sagitta percussus ac propemodum exanimatus: Ego, inquit, mortem nihil lugeo, seu quòd domo proficscens vt pro Græcia morerer, huc venerim, sed angor animo, quòd nec strenuè, nec fortiter dimicans oppeto. Plut.

Agesilaus Atheniensis.

*Is ad exercitum Persicum explorandum missus, comprehensus est & ad Xerxem perductus. Cúmque is immolaturus esset bouem super aram solis, Agesilaus dextram iniecit manum: & cùm sine gemitu pertulisset angustiam illorum tormentorum, dixit, Tales sumus omnes Athenienses: sin fidem non habes, etiam sinistram immittam. Stob. ser. 7. de fortitudine. Eadem refert Liuius & Plutarc. de Mutio Scæuola Romano.

Antigonus.

Cùm circa Andium nauale instituere prælium, dicente quodam, multo plures esse hostium naues: Me autem, inquit, aduersus quot oppones? Plut.

Porus.

Porus Indorum rex, inuadente Indiam Alexandro, suadentibúsq; amicis, vt societatem cum regibus finitimis iniret ad propulsandum Alexandri impetum: Si mihi, inquit, tantæ vires non sunt, vt sine sociis saluus esse non possum, melius profectò est omnino nō regnare, & fortiter mortem oppetere pro salute meorum. Curtius & Arrianus.

Idem.

Idem suadentibus amicis, vt faceret rem diuinam, nec Alexandro, postea transitum per flumen concederet: Non est, inquit, arma tentantium supplicare. Ex iisd.

Idem.

Dicentibus amicis, si supplex Alexandro cessisses, non esses victus: respōdit, si Alexandro supplex cessissem, futurum erat vt ipse me ignauum seruū: si armatus restitissem, generosum regem iudicaret. Brus. lib. 2. cap. 43.

Lycurgus.

Roganti, qua de causa vetuisset oppugnari turres: Ne, inquit, à fœmina, pueróve, aut ab alio quopiam homine puero ac fœminę nō dissimili viri pręstantiores occidantur. Non probauit prælij genus, in quo virtuti locus non esset. E turribus verò puer aut mulier deiectu saxorum potest virum quantumuis fortē interimere. Quis igitur locus virtuti in bellis nostris, in quibus præcipuas partes agunt bombardæ? Plutarchus.

Xerxes.

Cùm a trecentis Lacedæmoniis ad Thermopylas vexatus esset, tantam militum ducens multitudinem, hoc se deceptum aiebat, quòd multos quidē homines haberet, milites autem perpaucos. Sentiens, non perinde referre quàm multos educas, sed quàm exercitatos. Eras. 5. apoph.

Darius.

Missis legatis ad Alexandrum ei decem millia talentorum, cunctam Mesopotamiam, filiæque matrimonium, tum amicum se sociúmque futurum pollicebatur. Literis perlectis Parmenio: Si Alexander (inquit) essem, has ego conditiones acciperem. Cui subridens Alexander: Et ego medius fidius, ait, si essem Parmenio. Plut. Q. Curtius. Arrianus.

Lacones.

Philippo, quum peruenisset in agros Lacedęmoniorum, scripsissétque, Vtrū vellent ipsum venire hostem, an amicum: responderunt, Neutrum. Vnico verbo absoluerunt sententiam, quod erat Laconū: ac simpliciter negantes regi transitū, quod erat virorum fortium. Plut. in Lacon.

Alexander.

Quum Darius numerosissimum exercitum instruxisset, Alexander profundissimo somno correptus est, adeò vt nec interdiu potuerit expergisci, tandem imminenti periculo amici ingressi, regem excitarunt. Qui quum dicerent, se mirari in eo rerum statu tantam regis securitatem. Magna, inquit Alexander, animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plutar. in vita Alex. Q. Curtius. Arrianus.

Idem.

Philippus Macedo, quum Alexandro filio dixisset, num vellet regiam ædificare domum, ornatam auro, electro, eboréque: Minimè, inquit Alexander, sed potius hostium spoliis. Bruson. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Insultantibus in eum Scythis, conuiciísque trans Tanaim fluuium arcessentibus, tranare decreuit, sed dissuadente Aristandro vate, qui dicebat, prodigiis

prodigiis hoc prohiberi: Satius est, inquit, periculo me offerre, quàm tota penè Asia subacta, Scythis ludibrio & contemptui esse. Brus. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Idem cuidam ciuitati partem agrorum & dimidium rerum omnium promittenti: Eo, inquit, proposito in Asiã veni, non quidem vt id acciperem quod dedissetis, sed vt haberetis quod reliquissem. Brus. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Vulnerato in pectore, in expugnatione cuiusdam arcis, quum ab amicis reprehenderetur, quod tam propè accessisset, Seniorem quendam Bœotiũ dixisse ferunt, Virorum est, ô Alexander, magna facinora aggredi: sed qui præclarè quicquam facit, necesse est & pati. Brus. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Eundem cùm amici hortarentur, vt noctu hostes aggrederetur: Non est, inquit, regium victoriam furari: Q. Curtius. Plut.

Idem.

Cùm vidisset quendam, idem cum ipso nomen habentem, sed timidum, Adolescẽs, inquit, aut nomen, aut mores mutato. Sensit autem, eum Alexandri nomine nequaquam dignum esse, nisi qui militari facinore fortem se militem & infractum ostenderet. Q. Curtius Max. ser. 4.

Idem.

Cùm ei ad bellum gerendum proficiscenti diceret Aristoteles, expectãdam esse perfectam ætatem, & tum demum bellandũ esse: Vereor inquit, ne dum perfectam ætatẽ expecto, audacem perdam iuuentutem. Eod. ser.

Timotheus Athen.

Prospera fortuna per omnia credebatur vti, dicebátque, Fortunam rerũ bene gestarum causam esse, Timotheum verò nullius. Proinde pictores dormitantem eum in castris taxantes fingebant, atque fortunam supra caput pendentem, ciuitates quasi in rete quodã conducere. Æl. l. 14. de Var. hist.

Anonymæ.

* Eubuli & Aristophanæ Siculorum vxores, cũ maritis aduersus Phalarim tyrannum Agrigentinum conspirauerant. Deprehensæ, tyranno omnia ingenuè fassæ sunt, & simul cum maritis strenuam operam dedisse, vt eum tollerent. Sciscitante Phalari quam ob iniuriam, Ob nullam priuatam, verùm ob publicam responderunt. Communem enim iniuriam esse, quòd liberæ ciuitates seruitute premerentur. Rursus eo interrogante, quo tandem supplicio affectæ meritas pœnas luerent huiusce odij: capitis dixerunt. Phalaris tanta animi fortitudine permotus, eas dimisit liberas. Stob. ser. 7.

Pyrrhus.

In pugna Tarentina Romanorum militum virtutem ac ducum prudentiam admiratus, exclamauit, O quam facile erat orbis imperiũ occupare, aut mihi Roman. militibus aut me rege Romanis! Ita Florus in Epit. lib. 3.

Coriolanus.

In bello aduersus Volscos, quum rogaretur vt labore ac vulneribus æger sese in castra reciperet: Non est, inquit, victoris laborare, móxque hostẽ fugientem insectatus est. Victorię dulcedo excutiebat omnem molestiæ sensum. Eras. lib. 6. apoph.

Scipio.

Scipio, qui quinquaginta quatuor annorum spatium emensus, neq; emit, neq; vendidit quicquam, quum quidã ei scutum eleganter apparatum ostenderet, dixisse fertur: Atqui Romanum ciuem par est in dextra spem ponere, non in sinistra. Innuit autem, Romanos semper cæteris fortitudine præstantiores fuisse, qui in bellica virtute

omnium paucis annis domini facti sunt. Ælian.lib.11.de Var.hist.

Q. Fabij, & Carthaginensium.

Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnata, Romani legatos misere Carthaginem, in quibus erat Q. Fabius, exploraturos an id publico consilio factum esset. Ad id quum quidam Carthaginensium princeps ferocius respondisset, Romanus sinu ex toga facto. En inquit, vobis bellum & pacem apportamus, vtrum placet sumite. quum Pœni ferocius reclamarent, daret vtrum vellet: Romanus effuso sinu, Bellum, inquit, damus. Responderunt Pœni, se accipere, eóq; animo gesturos quo ille daret. Eras.l.6.apoph.

Scipio iunior.

Postquam se intra muros vrbis receperat, Carthaginensib. ex arce sese defendentibus, ac Polybius suaderet vt in mari, quod interiacebat non valde profundũ, murices spargeret ferreos, aut tabulas aculeatas iniiceret, ne transmisso mari hostes pro aggeribus pugnarent: aiebat esse ridiculum quũ mœnia tenerent, & intra vrbem essẽt, dare operam ne cum hostibus confligerent. Plut.in Rom.apoph.

Idem.

Numantia capta, quum iterum triumphasset, incidit illi controuersia cũ C.Graccho, tũ pro senatu, tũ pro belli sociis. Id molestè ferens populus, tumultuabatur: Scipio verò conscenso suggestu, Me, inquit, nec castrorum vociferatio vnquam terruit, nec tumultus hominum terrebit, quibus Italiam scio non matrem esse, sed nouercam. Significans, eos qui publicis patriæ commodis obstreperent, non esse verè Italos, sed alienigenas. Valerius refert illũ dixisse: Nunquam eos metuam solutos, quos huc alligatos adduxi: denotans, eos adductos fuisse captiuos, qui in victorem ferocirent. Plu.

P.Licinius.

P.Licinius consul, imperator equestri pugna superatus à Perseo Macedonum rege, bis mille & octingentos milites amisit, partim interfectos, partim captos. Cùm verò post pugnam Perseus mitteret oratores acturos de fœdere ac pace: Licinius, qui victus erat, victori præscripsit, vt si pacẽ vellet, quæ haberet in sua potestate, daret in fidem Romanorum. Ne calamitas quidem fortissimi viri spiritus potuit imminuere. Nec ignorauit Perseus, quibus cum viris ipsi res esset: eóq; fecit victor quod victi solent facere. Plut.in Rom.apoph.

Sylla.

Apud Orchomenum quum milites longius euagarentur: ordinibúsque perturbatis fugam caperent: Sylla ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostem cõuolat, ita vociferãs: Mihi quidem, ô Romani milites, hic pulchrum est mori: vos interrogati quo loco ducem vestrum amiseritis, memineritis, dicere apud Orchomenum. Hac voce suos reuocauit. Plut.in Syl.

Pomponius.

Pomponius Miles Romanus captus à Mithridate sub Lucullo imperatore, multis saucius vulneribus, rogatus à Mithridate, An curatus ei foret amicus: Ero, inquit, perlibenter, si tu prius Romanus amicus fueris. sin inimicus, me quoque inimicum habebis. Brus.lib.2.cap.1.

M.Brutus.

Vltimum prælium initurus, dehortantibus quibusdam ne se tanto discrimini committeret: Hodie, inquit, aut rectè erit, aut nihil curabo. Significãs se aut victorem fore, aut non victurum. Mors autem adimit omnium malorum sensum. Plut.in Bruto.

Idem.

Post Cæsaris cædem periculis circundatus,

eundatus, ſcripſit ad Atticum, optimo in ſtatu mentem ſuam locatam eſſe. Aut enim ſe victorem Romanã Rempubl. liberaturum, aut animam ſuo de corpore. Bruſ. lib. 2. cap 43.

Cyanienſes.

Cùm M. Bruto tota ferè Luſitania ſeſe dediſſet: ſoláq; vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentatum eſt per Bruti legatos, vt data pecunia perſeuerarent eſſe ſui iuris. Verùm his populus Cyanienſis vno ore reſpõdit, ſibi ferrum à maioribus relictum, quo vrbem tuerentur: non aurum, quo libertatẽ redimerent. Val. Max. l. 6. c. 4.

Pompeius.

Cùm Syllanæ factioni ſe addixiſſet, non abſque ſpoliis, nec ſine cruenta victoria imperatori ſe copias exhibiturum eſſe dicebat. Nec prius venit ad Syllam, quàm multis conflictibus hoſtium duces ſuperaſſet. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæſar.

Poſt attritos Tigurinos, ad vrbem quandam ſociorum proficiſcens, cùm audiſſet Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum ſe recepit. Ibi congregatis copiis, inſtructáque acie, vbi equus illius cui ſolebat inſidere adductus eſt: Hoc, inquit, poſt victoriam vtar in perſequendis hoſtibus, & pedes aggreſſus eſt Heluetios. Plut. in Cæſar.

Idem.

Videns aquiliferum terga dantem hoſtibus, faucibus comprehenſum hominem, in hoſtes manus conuertit, atque ait: Quorſum abis ignauiſſime, an non illos eſſe vides quibus cum dimicamus? Bruſ. lib. 2. cap. 43.

Idem.

Potentiam duabus potiſſimùm rebus parari, pecunia ſcilicet & militibus, atq; deinde eam potentiam eiuſmodi rebus cõſeruari & augeri, dicere ſolebat. Exiſtimauit autem, hæc duo ſeſe mutuò conſequi poſſe, exercitum commeatu retineri, rurſum commeatum armis comparari. Xiphilinus in Cæſare.

Idem.

Dyrrachij expectabat, vt illuc è Brunduſio milites mitterentur. Id cũ tardiùs fieret, clàm omnibus conſcenſa ſcapha exigua, tentauit tranſmittere pelagus, cúmque nauigium vndis obrueretur, gubernatori iam animum deſpondẽti, quis eſſet aperuit, dicens: Confide fortunæ, ſciáſq; te Cæſarem vehere. Tanta erat animi præſtantia, quaſi fortunam ac deos in manu haberet. Ac tum quidem tempeſtate ingraueſcente, vetitus eſt quod inſtituerat peragere: Milites autem vbi reſciuere factum, concurſum fecerunt ad Cæſarem, grauitérq; ferebant ſi alias expectaret copias, velut ipſis diffiſus. Plut. in apoph.

Anonymus.

Cùm Antonius appararet claſſe cum Cæſare confligere, quidam tribunus militum, vir fortis, & armis exercitatus Antonio prætereunti corpus ſuum multis cicatricibus inſignitum oſtendit, dicens: O imperator, cur his vulneribus, aut huic gladio parũ fidis, ínque lignis fragilibus ſpem reponis? Sine Phœnices & Ægyptij claſſe pugnent: nobis Romanis terrã da, in qua conſueuimus vel hoſtem vincere, vel mortem oppetere. Plut. in vita Anton.

Turbo.

Turbo Adriani Cæſaris præfectus, admonitus ab eo, vt curam haberet ſuæ valetudinis, ſibíq; daret vacationẽ à negotiis: reſpondit, Non decere Cęſaris præfectos, niſi ſtantes mori. Ignauum eſſe ſentiens, in lecto incumbentem expirare. Eraſ. 6. in apoph.

Ziſca.

Ioannes Ziſca, Huſſitarum dux &

imperator bellicosissimus, cùm in pueritia vnum oculum amisisset inter æquales ludens. altero etiam in obsidione cuiusdã castri priuatus est. Sed neque oculo vtroque cassus imperio se abdicauit: Is post multa contra Bohemos & Teutones egregia facta, cùm in morbum lethalem incidisset, ac iam propè moriturus interrogaretur: quomodo sepeliri vellet? Pellem, inquit, mortuo demite: relictóque feris cadauere, ex ea tympanum facite, quo in præliis vtamini. Nam vt hostes viuentis aspectum non ferebant, ita mortui sonitum non ferent. Æn.Syl.l.3.commentariorum de reb.gest.Alphonsi.

Alphonsus.

Videns naufragos auxilium implorantes, suos adhortatus est, vt illico subuenirent, qui dum pertimescerent periculum maris tam horrendum, dicentes, melius esse vnam quàm vniuersas triremes perditum iri: Rex ipsemet soluit prætoriam nauem, Satius esse inquiens, vnà cum sociis viris fortissimis occumbere, quàm illos videre ante oculos extrema pati. Panor.lib.2. de reb.gest.Alphonsi.

De fortuna.

Socrates.

* MAximam ceu minimam spectãdam esse dicebat, & quod abest non desiderandum: neque enim, inquit, ad te pertinet. Stob.ser.5.

Diogenes.

Solebant olim à periculis seruati in templis suspendere donaria, velut incolmitatem suam diis acceptam ferentes. Proinde quum Samothracem profecto Diogeni ostenderentur donaria, quæ à bello, morbo, nauigatione, alióve discrimine seruati, dicârant: Atqui, inquit Diogenes, multò plura essent, si qui seruati non sunt, ista dedicassent. Sensit opinor, eos qui seruarentur, casu seruari, non deorum beneficio. Quòd si diis imputandum est si quis seruatur, iisdem imputandum est quod plures pereunt quàm seruantur. Sunt qui hoc tribuant Diagoræ Melio, impio. Samothraces autem magna in hisce rebus superstitione laborabant. Laert. Nullam autem fortunam, summi dei respectu, agnoscit vera Religio. fortuna nobis est, quæ in Deo prouidentia dicitur.

Plato.

* Dicebat Deum quidem omnia, & fortunam opportunitatémque simul cum deo cuncta humana gubernare. lib.4. de legib.

Epictetus.

* Malum vinculum esse dicebat, corporis quidem fortunam, animę autem vitium. Siquidem qui corpore quidem liber, anima verò vinctus, is seruus est. Rursum qui corpore nexus, anima verò solutus, is liber est. In Enchiridio.

Archytas Pythagoreus.

* Quemadmodum (inquit) refulgẽs lux perstringit aciem oculorum: sic etiam nimia fortuna intellectum animæ. Stob.serm.1.

Demetrius.

Aristophanes in comœdia Plutum inducit cæcum. At Demetrius dicebat, non solum Plutum, id est, diuitias, esse cæcum, verùm etiam Fortunam, Pluti ducem, vt iam sit illud prouerbij, Cęcus cęco dux. Fortuna sępe largitur indignis sua munera. Laert.l.5.c.5.

Theramenes.

Theramenes, vnus triginta tyrannorum, domo, in qua multi accumbebant, in cœnantes illapsa, solus incolumis euaserat. Hanc ob rem quum ab aliis fœlix prædicaretur, ille magna exclamãs voce: O fortuna, inquit, cui me occasioni seruas? Sensit vir prudens,

dens, se non esse seruatum, sed maiori malo reseruatum. nam aliquanto pòst interfectus est. Eras. 6. apoph.

Demosthenes.

* Dicebat rerum euentus omnibus hominibus esse obscuros, & parua occasionum momēta causas existere ad res maximas: ideo in secunda fortuna moderatum animum, futuríq; prouidum esse adferendū. Orat. ad Leptin.

Plutarchus.

* Fortuna, inquit, sagittarij more collimat, interdum in nos iaculans tanquam in scopum quendam, interdum in ea quæ nobis adhærent. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Vide apoph. de Fælicitate & Infælic.

De fortunæ inconstantia.

Thales.

SCiscitatus, quemadmodum quis calamitatem optimè ferre posset: Si, inquit, hostes videat in maiori versari miseria. Max. ser. 18.

Chilon.

Chilonis sententia huic non absimilis est, qui dicebat, infortunatum non irridendum esse: fortuna cùm inconstans sit, & nostræ etiam fœlicitati inuideat. Stob. ser. 109.

Idem.

Ab Æsopo interrogatus, quid ageret Iupiter? respondit: Excelsa deprimit, depressa extollit. indicans, arbitrio numinis res hominum sursum deorsum volui, reuoluíque. Laert.

Æsopus.

Quærenti, quid dij facerent? dixit, eos alia struere, alia diruere. Stobæus serm. 103.

Bion.

Interrogatus, quis esset in vita maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur, vt assequatur ardua: & assequutus, æquè torquetur ne amittat. Laert. lib. 4. cap. 7.

Idem.

Dicere solebat, Fortunam diuitibus pecunias non dono dedisse, sed mutuò. Hæc enim, cum suis bonis extra omnem spem nos euehit, suóque pro arbitrio mox deprimit incautos. Stob. serm. 103.

Socrates.

Dicebat, idem esse in secunda fortuna altum sapere, & in lubrica via cursu certare. Stob. ser. 103.

Idem.

* Idem est (dicebat) languenti onus imposuisse, & indocto bonam fortunā. Stob. ser 4.

Idem.

* In foco ignem, in vtraque fortuna mentem, splendere pulchrum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Bias.

* Eum demum infortunatum esse pronuntiabat, qui infortunium suum æquo animo ferre nō posset. Ma. se 18.

Idem.

Interrogatus, quid esset difficile? Mutationem, inquit, secundæ fortunæ fortiter ferre. Max. ser. 18.

Isocrates.

Suos admonere solitus erat, ne cuiquam suam calamitatem obiicerent. Communem enim fortunam esse: nec quid futurum nobis sit, modò spectari posse. Stob. ser. 190.

Democritus.

Dicebat, nullam esse adeò munitam diuitiarum portam, quam fortunæ occasio aperire non posset. Stob.

Teles.

* Fortunā, seu poetriam quandā, dicebat multas inducere personas, naufragi, mendici, exulis gloriosi, obscuri. Itaque, inquit, decet virum bonum rectè agere, quancunque ei fortuna

dederit personam. Naufragus es factus? bene repræsentato naufragum: pauper ex diuite? bene agito pauperem,&c.Stob.ser.106.

Plutarchus.

*Fortunam assimilabat malo certaminum præsidi. Nam sæpe coronat illos qui non vicerunt. Anton.& Max. ser.de fortuna bona & mala.

Anonymus.

Diagoras cùm Olympicis vidisset filios suos victores coronari, atque ex filia filióque nepotes, eáq; re multum lætaretur, Lacedæmonius quidam dixisse fertur: Nunc ô Diagora pulchrũ esset moriendi tempus. Ostendens, fieri non posse, vt tantus fœlicitatis cumulus, alicuius rei infœlicitate ante mortem non compensaretur: & tunc moriendum esse, cùm viuentem plus vita delectat. Fulgos.l.7.c.2.

Leotychidas.

Roganti, quo modo quis maximè præsentia bona tueretur? Si non omnia, inquit, fortunę crediderit. Bruson. lib.2.cap.37.

Dionysius iunior.

Amisso imperio Corinthi agens, si quis ipsi molestus esset, dicebat, Quã beati sunt, qui à puero infœlices fuere. Stob.ser.109.de Insperatis euentibus.

Idem.

Conuenerant aliquando Dionysius secundus & Philippus Amyntæ F. cũque in diuersos sermones incidissent, Philippus inter alia Dionysium rogabat, Quomodo cùm tantum regnum accepisset à parente, non id defendisset & conseruasset? respondens, Non mirum est, ait: quoniam cum reliqua mihi pater omnia reliquisset, fortunã solam qua ea parauerat, & tutatus fuerat, mihi non tradidit. Ælian.lib.12.de Var.hist.& Bruson.l.2.c.37.

Democrates.

*Etiam bonum gubernatorem aliquando naufragium facere, & virum bonum vel industrium etiam infortunatum euadere dicebat. Ant.& Max. ser.de fortuna bona & mala.

Aristonymus.

*Vitam humanam theatro comparabat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent. Stob.ser.de illis qui indignè fortunati sunt.

Idem.

*Dicebat periti naucleri esse ventorum se mutationibus accommodare: viri autem sapientis, fortunę. Stobæus serm.3.

Pausanias.

Simonides ad conuiuium à Pausania vocatus, rogabatur inter conuiuãdum, vt quidpiam ex philosophiæ arcanis in medium adferret hospitibus, quod documento esset omnibus. Is itaque respondit Pausaniæ: Memineris te hominem esse. Vidit vir sapientissimus, Pausaniam ex nimia fœlicitate superbientem, quem hoc dicto sui officij admonere voluit. Sed Pausanias contempsit philosophi dictum. At cùm iam in Charceœco & cum fame luctaretur, iámque contumeliosissimam mortem præ oculis cerneret, in memoriam philosophi dictum reuocans: O Cee hospes, ait, magnũ quiddam in tuo erat sermone: ego verò nimium fortunæ meæ fidens, cum nullius momenti esse putabam: vnde nunc miserrimè interire cogor. Ælian.lib.9. de Varia hist.

Crœsus.

Consultus à Cyro de bello suscipiendo contra Tomyrin reginam, à qua tandem occisus est: Si tibi, ait, esse videris immortalis, nihil est opus vt meam tibi sententiam dicam. Si verò te quoque agnoscis hominem, illud in primis discito, talem humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, eosdem

ſemper fortunatos eſſe non ſinit. Bruſ. lib.2.cap,37.ex Herod.

Demetrius.

Illum qui ſiniſtram fortunam ferre nequeat,ne dextram quidē poſſe ferre dicebat. Antonius in Meliſſa, part.1. ſerm.70.

Idem.

Nemo Demetrio fuit vtraque fortuna exercitatior. Itaque frequenter ſolebat in fortunam illud Æſchyli dicere: Tu me extuliſti,tu ipſa rurſus deiicis.Plut.in Demetrio.

Darius.

Darius Xerxis pater, in ſui laudem dicere ſolebat, ſeſe præliis ac rebus aſperis reddi prudentiorem. Atqui talis prudentia nimio conſtat Reipublicæ. Pręſtat principem è philoſophiæ pręceptis haurire ſapientiam, potius quā experimentis miſeram,vt vocant,colligere prudentiam. Eraſ.lib.5.ex Plut. apoph.

Philippus.

Cùm Philippo Macedoni nuntium eſſet allatum, vno die multas res fœliciter ac proſperè geſtas eſſe (nam eodem tempore vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenſes prælio fuderat,& Olympias ipſi maſculum fœtum erat enixa) porrectis in cœlum manibus exclamauit: Et ô fortuna, inquit, pro tot tantiſque bonis leui quopiam malo me affice.Vir cordatiſſimus,non inſolenter geſtiit ob rerum ſucceſſum, ſed fortunæ indulgentiam ſuſpectam habuit, cuius ingenium eſſe nouerat, vt quibus exitum molitur, his prius noua rerum proſperitate blandiatur. Huc pertinet quod de Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius. Plutarchus in apophtheg. Fulgoſus libr.7. cap.2.

Apelles.

Interrogatus, cur ſedentem fortunam pinxiſſet? reſpondit, Quia loco ſtare non poteſt. Stob.ſer.103.Maxim. ſerm.67.

Romulus.

Infelicitatem hominibus plurimam prodeſſe dicebat,eo quòd in rebus aduerſis doceamur de rebus antea nobis ignotis. Multi enim cùm ratione futura præuidere non poſſunt, patiendo res intelligunt demum. Anton.in Meliſſa.par.1.ſerm.70.

Idem.

Eum nequaquam beatum prædicandum dixit,qui propter amicos, aut alias fortunæ dotes exultaret. hæc enim ſunt fallacia & caduca omnia, quæ fortuna in ſua poteſtate habet. Max.ſerm.18.

Fabius Max.

Cùm audiret Minutium collegam ab omnibus mirum in modum collaudari,quòd nonnullos hoſtes iam deieciſſet: ſe magis ſecundam Minutij fortunam,quàm aduerſam pertimeſcere, dicebat. Non ignorabat enim quàm variæ eſſent fortunæ vices,&c.Plut.in vita Fabij Max.

C.Marius.

Non ſanæ mentis hominem eſſe aiebat, qui ſe fortunæ committeret. Bruſ.l.2.c.37.

Anonymus.

De Mario tyrannorum ſeptimo dictum eſt, quòd vno die factus eſt imperator, altero viſus eſt imperare, tertio interemptus eſt à milite qui percuſſurus illum dixerit, Hic eſt gladius quem ipſe feciſti. Fuerat enim opifex ferrarius. Alluſit autem interemptor ad illud prouerbium,Tuo te gladio iugulo.Trebellius Pollio.

Seuerus Imper.

Celebratur Seueri Imperat.dictum: Omnia fui, ſed nihil expedit. Sentiens,ſeſe ex humili loco per literarum ac militiæ officia plurimis gradibus fauore fortunæ ad imperij faſtigium fuiſſe

fuisse perductum: sed nihil feliciter cessisse, aut nulla in re sibi placuisse. Ælius Spart.

Vide apopht. de Fælicitate.

De fortuna aduersa æquo animo ferenda.

Chilon.

QVum quidam propter sua mala doleret, dixit: Si aliorum omnium mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob. ser. 18.

Pittacus.

Prudentum virorum esse dixit, ne quid mali fiat cauere: fortium autem, id quod factum est, moderatè ferre. Stob. ser. 18.

Diogenes.

In casus quosdam aduersos quum incidisset, dicebat, Bene factum ô fortuna, quòd tam viriliter mihi præfueris. Idem in huiusmodi casibus alta voce cantillabat. Stob. serm. 106.

Zeno.

Naufragium passus, opibus omnia amisisset, immobili vultu: Euge, inquit, fortuna quàm oportunè nos ad hoc palliolum redegisti. Max. ser. 8.

Socrates.

Xantippe dicebat, cùm infinitæ mutationes & Remp. & ipsos occupassent, in omnibus se similem vidisse Socratis vultũ, & exeuntis domo, & denuò redeuntis. Ad omnes enim fortunę vndiq; ingruentes procellas moderatus & concinnus erat. Stob. ser. 106.

Idem.

* Dicebat, idem est in gymnaco certamine victum contumeliæ actionem aduersario intentare: & in vita victũ à fortuna, eam accusare, quasi nescias quo iure quibusq; legibus in vitæ certamen cum ipsa descenderimus. Stob. ser. de pusillanimitate.

Archytas Pythagoreus.

* Dicebat non difficile esse aduersam fortunam cõmodè ferre, sed prosperum. Omnes etenim, inquit, quandiu in miseria permanẽt, vt plurimum moderatis modestísq; moribus esse videntur: in rerum autem successu elatis animis, &c. Stob. serm. de virtute.

Vide apoph. de morte suorum non deflenda, de Animi moderatione, Fortitudine, Felicitate, infelicitate, Patientia, Iniuria, Vltione neglecta, &c.

De fratribus.

Antisthenes.

FRatres qui essent concordes omni pariete dicebat esse fortiores. Laertius lib. 6. cap. 1.

Isocrates.

* Dicebat, non decere fratres, vt lances in statera, altero humiliato alterum extolli. Ant. & Max. ser. de amore fraterno.

Socrates.

* Eos qui fratribus præteritis alios sibi amicos acquirunt, iis similes esse dicebat qui relicto suo agro alienum colunt. Stob. ser. 82.

Plutarchus.

* Dicebat, nullam esse fratris amissi recuperationem, vt neque manus ablatæ. Anton. serm. de amore ac odio in fratres.

Idem.

* Musas dicebat nominatas quasi ὁμοῦ ἔσας, id est, simul degentes, propter sororiam animorum coniunctionem. Stob. ser. 82.

Euclides Socraticus.

* Cùm fratrem dicentem audiuisset, Dispeream nisi te vltus fuero: respondit, Et ego, nisi vt nos ames tibi persuaserim. Plut. l. de fratr. amore.

Sotion.

* Fratrum amantem & pauperem dici

dici præstat, inquit, quàm fratrum oso-rem & diuitem. Stob. ser. 82.

Idem.

* Fratri in fratrem insurgenti, dicebat, Canem tibi infensum mitigare conaris, vt fiat benignior: erga fratrem verò idem non facies. Eod. ser.

Aristippus.

* Ad fratrem reconciliatum dixit, Memineris te dissentionis, me reconciliationis fuisse authorem. Ibid.

Hierocles.

* Sicut oculi manúsque, si animæ & mẽtis per se compotes fierẽt, reliquas partes omni studio curarent propter intercedentem ipsis communionem: quoniam ne ipsæ quidem functionem suam rectè administrare possunt citra præsentiam aliarum partium: ita nobis etiam, inquit, qui homines sumus, & animam habere nos fatemur, omnibus viribus annitendum est, vt fratribus decenter vtamur, &c. Stobæus serm. 82.

Intaphernis vxor.

Dario permittente vt vnum ex suis eligeret, cuius vitam sibi donari vellet, fratrem elegit. demirante rege, causãque sciscitante: Alius, inquit, maritus, alij liberi, si Deus volet, possunt cõtingere: alium fratrem parentibus vita defunctis, non est quod sperem. Eras. 6. apoph.

Eumenes.

Eumenes insidiis petitus à Perseo, credebatur extinctus. Is rumor cum Pergamum esset perlatus, Attalus eius frater imposito sibi diademate, ductáque fratris vxore, regnum occupauit. Cæterum cùm audisset illum viuum: vt solebat profectus est illi obuiam, vnà cum satellitibus, hastam gestans. Eumenes autem amanter illum amplexus, dixit in aurem, Ne festines ducere, priusquam me mortuum videris: nec præterea per omnem vitam, vllam offensi animi significationẽ vel dicto vel facto dedit: quin etiam moriens, fratri & vxorem & regnum reliquit. Cuius animi memor Attalus, cũ multos ex se liberos haberet, nullum tamen regno educauit: sed Eumenis filio posteaquam adoleuisset, adhuc viuens principatum tradidit. Plut. in reg. apoph.

Antiochus.

Antiochus cognomento Accipiter, cum fratre Seleuco pro regno bellum gerebat. At vbi Seleucus à Galatis victus, nusquam appareret, sed interfectus in prælio crederetur, deposita Antiochus purpura, pullam vestem induit, rursus paulo pòst cum audisset illũ esse incolumem, pro læto nuntio diis immolauit, fecítque vt ciuitates ipsi subditæ coronas gestarent. solent fratrum iræ, si quãdo inciderint, esse acerrimæ: solet regni cupiditas nihil impium aut nefarium ducere. At hic ea moderatione regnum ambiit, vt fratrẽ vellet incolumem. Plut. in reg. apoph.

Caracalla.

Bassianus præfectus suadebat Caracallę, vt ad mitigandam inuidiam parricidij, fratrem Getam appellaret diuum: Sit, inquit, diuus, dum non sit viuus. Et sic fratrem in diuos retulit. Atque ita regnandi cupiditas nescit iura pietatis. Ex Ælio Spartian.

Vide apoph. de Concordia.

De frugalitate.

Crates.

DEmetrio Phalereo indignatus est quòd ipsi panes ac vinum misisset, dicens: vtinam fontes etiam panes ferrent. Sentiens, Vino nihil opus esse philosopho: atque hoc ipsum esse submolestũ, quòd panis non ęquè parabilis esset, ac potus. Laert. l. 6. c. 5.

Idem.

Idem.

Stilpon Ceij dedit caricam, ſimúlq; propoſuit quęſtiunculam. Cùm Cynicus protinus nucem deuoraſſet: Caricam, inquit, Stilpo, perdidi. hîc Crates, Non caricam modò, ſed & quæſtiunculam cuius illa fuit arrha. Sentiens, ſe fruſtra captatum munuſculo ad reſpondendum. Laert.l.2.c.12.

Idem.

Cùm in forũ incidiſſet, alios ementes, vendentes alios contemplatus: illi, inquit, quòd rem inter ſe contrariam agunt, ſe beatos eſſe iudicant: at ego me, quòd vtriuſque, tum emendi tum vendendi, ſim immunis. Stob.ſer. 1. de Prudentia.

Socrates.

Dicebat, eos qui frugaliter viuerent, longè plus habere voluptatis, ac minus cruciatuum, quàm ſi indulgerent genio. Laert.l.2.c.5.

Idem.

Aduocarat diuites aliquot ad cœnã, ob id ſolicita Xantippe, quòd apparatus eſſet perquam exiguus: Bono animo es, inquit, nam ſi frugi temperatíque ſunt, boni conſulent: ſi minus, nulla bonis horum cura debet eſſe. Hoc dilemma nobis meritò excuteret operoſam & ſumptuoſam ambitionem in excipiendis conuiuis, La.l.2.c.5. Stob.

Idem.

Dicere ſolitus eſt, eum eſſe diis ſimillimum, qui quàm pauciſſimis egeret, cùm dij omnino nullius egeãt rei. At vulgus diuites diis proximos exiſtimat, quorum deliciis nihil ſatis eſt. De his enim dictum eſt in comœdia Terentiana, Quàm vos facillimè agitis. Hoc autem Homerus diis tribuit, quos appellat ῥᾶον ἄγοντες, id eſt, facillimè viuẽtes, Facillimè autem viuit, qui pauciſſimis contentus eſt, Laert.l.2.

Idem.

Dicebat, qui ſuauiter ederet panem, huic non eſſe opus obſonio: & qui ſuauiter biberet quemlibet potum, hunc non deſiderare poculum præter id quod adeſt. Fames enim & ſitis optimè condit omnia. Ibid.

Idem.

Admonere ſolebat, quòd apud alios diceretur edere aut conuiuari, apud Athenienſes dici διοχεῖσθαι: qua voce dicebat nos admoneri, eo temperamento ſumendum cibum, vt nec corpus nec animus oneretur. huc opinor alludens, quod ὀχεῖσθαι ſonet vehi, vnde ὀσχεῖον vehiculum, quanquam ὀσχὸς dicatur & cibus: eôque additum διὰ, ne ſarcina iuſta grauior imponeretur corpori. Eraſ.l.3. apoph.

Idem.

Xantippe eum increpante, quòd tenuiter ſe ad amicos accipiendos præpararet, dixit: Si noſtri fuerint, nihil curabunt. ſin alieni, nos de ipſis nihil curabimus. Max.ſer.13.

Idem.

Dicebat quoque optimum condimentũ eſſe famem, quòd & optimè, edulcaret omnia, & nullius eſſet impẽdij. Vnde ipſe ſemper iucundè edebat ac bibebat, quia neutrum faciebat niſi eſuriens ac ſitiens. Laert.

Idem.

Dicere ſolebat, multos in hoc viuere vt ederent & biberent: ſe autem cõtrà, ob id bibere & edere, vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatẽ, ſed ad neceſſitatem vteretur, quandoquidem natura paucis contenta ſit. Eraſ. lib.3. apoph. ex Stob.

Idem.

Per forum obambulans, cùm aſpiceret mercium copiam quæ illic vendebantur, ita ſecum loqui conſueuit: Quàm multis rebus ego non egeo! aſt alij cruciantur animo, ita cogitantes, Quàm multa mihi deſunt! Sibi gratulabatur, quòd iuxta naturam viuens,

ac

ac paucis assuetus, aurum,purpuram, gemmas,ebur,aulæa, reliquásq; diuitum delicias,nec cuperet,nec egeret: quas dicere solebat magis necessarias agendis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ.Laert.l.2.

Idem.

Quendam ex amicis cõquerentem, quòd Athenis omnia magno venirent (vinum enim Chium mina, purpurã tribus minis cõstare, mellis heminam quinq; drachmis)manu illius prehensa,duxit in forum farinarium: Obolo, inquiens, semisextarius venit, vilis igitur annona est. Hinc ad olearia deducens: Duobus,inquit, æreis sextarius. non magno igitur in vrbe veneunt omnia. Qui paucis ac necessariis contentus est, sibi facit vilem annonam.Eras.l.3.apoph.ex Plut.

Idem.

Quondam pro foribus deambulanti contentius vsque ad vesperam, cum prętereuntium quispiam dixisset,quid agis Socrates? Obsonium,inquit,mihi comparo in cœnam. de fame sentiens quam agitatione corporis excitabat.M.Tullius sic explicat: Quo melius cœnem, obsono ambulando famem.Laert.

Idem.

Ad famem ac sitim tolerandam exercuerat sese. post sudorem enim palæstra collectum, cùm alij potum, vehementer appetunt, nunquam bibebat de primo cratere. rogatus quam obrem id faceret? Ne consuescam,inquit,obsequi affectibus.Interdũ enim, licet sitias,noxium est bibere.hîc cùm ratio suadet abstinentiam, affectus hortatur vt bibas,magis obtemperandum est rationi.Laert.l.2.

Diogenes.

Cùm aliquando à Cratero Alexandri Magni prefecto ad cœnam inuitatus esset, respondit: se malle salem Athenis lingere quàm apud Craterũ adipata frui mensa. Laert.lib.6.

Idem.

Quibusdam obiicientibus, quòd in foro cibum caperet: Quid mirum inquit?in foro esurio. ratiocinatus à relatiuè oppositis. Si fames non vrgeret hominem in foro, fortassis absurdum esset in foro vesci. Sed eodem colore se tueri potuerat, in foro deijciens aluum, aut vrinam reddens. Laert.l.6.

Idem.

Quum aliquando vidisset puerum caua manu bibentem: Hic puer inquit, me frugalitate superat, qui supellectilem superfluã mecum circumferam,& eductum è pera poculum ligneum abiecit: Nesciebam,inquens,& in hoc nobis prouidisse naturam.Quũ alterum puerum vidisset vasculo fracto, cauo panis excipere lenticulam, abiecit & catinum ligneum, vt superuacaneum. Hæc patiar videri ridicula,modò fateamur, immodicum simplicitatis exemplum in hoc esse vtile, vt nos nostri luxus pudeat. Laert.li.6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multiq; cingerent illum ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis canis: Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circumstatis. nam id canibus cùm primis familiare est.Laert.lib.6.

Idem.

Quum primum cœpisset philosophari,ac in dolio,sicco mucidóq; pane vescens solus, audiret totam vrbem lætitia perstrepentem (erat enim dies festus)sensit animo nonnihil tædij,diúque secum de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed quum tandem mures videret adrepentes, panisque micas edere. Quid tibi displicet, inquit,ô Diogenes? sat magnificus es: ecce etiam parasitos alis.Laert.lib.6.

Idem.

Idem.

Panem album nactus, è pera cibarium eiecit, hunc versum perloquens: Hospes tyrannis è vita decêdito. Stob. serm.15.

Idem.

Quum in opiparo conuiuio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, sed oleis duntaxat vescentem: Quid accidit, inquit, vir sapientissime, vt cum ob huiusmodi mensas in Siciliam profectus sis, hîc à paratis abstineas? Ad hæc Plato: At hercle Diogenes, & in Sicilia huiusmodi ferè cibo contentus eram. Quid igitur, inquit, Diogenes, necesse erat Syracusas nauigare? An tum Attica non ferebat oleas? Hoc dictum quidam adscribunt Aristippo. Laer. l.6.

Timotheus Cononis F.

Omissis opiparis cœnis, & epulationibus imperatoris, assumptus à Platone ad conuiuium Academicum, & frugali modicáq; cœna exceptus, reuersus ad suos dixisse fertur: Qui cum Platone cœnant, etiam postero die bene habent. Vituperauit cœnas splêdidas & onerosas, quę omne sequentis diei gaudium & hilaritatem præscinderent atq; præriperent. Ælianus l.2. de Varia hist. & Plut. in Symposiacis.

Leo Euth. F.

Interrogatus, quam quis vrbem incolens tutus sit? Vbi, inquit, neq; plura neque pauciora inhabitantes possideant. Plut. in apoph.

Antisthenes.

Quum Diogenes ab Antisthene peteret tunicam, iussit vt duplicaret pallium, sic enim tunicæ speciem præbiturum: admonens, oportere paucissimis esse contentum. Laert. l.6. cap.1.

Epicurus.

Dicere solebat, ei cui pauca non sufficiunt, nihil omnino satis esse. Item, se paratum esse de felicitate etiam cum Ioue certare, si aquam & offam haberet. Laudauit frugalitatem his dictis: quo animo autem voluptatem laudauerit, ex aliis disces. Ælia. l.4. de Varia hist. & Stob. ser.15.

Idem.

Gratias naturæ habendas, dixit, quòd ea quæ ad vitam hominis subleuandam spectãt, parabilia fecerit: difficilia autem paratu non necessaria. Stob. ser.15.

Isæus.

Interrogatus, quis piscis, aut quę auis esset ad vescendum suauissima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν: id est, ista curare desij. Philost. in sophistis.

Apollonius.

Frugalitatem non ideo commendari hominibus dixit, quòd tanti res viles ac minimè sumptuosas faciamus: sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Stob. serm.15.

Alcamenes, Telecri F.

* Obiurgatus à quodam quòd parcè nimium ac tam frugaliter viueret, cùm tamen amplissimas possideret diuitias: Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione non pro libidine viuere. Plut. in Lacon.

Idem.

Idem, percontantibus quam ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra nec vllo alio instrumento? Vt, inquit, ciues mediocritatem seruent in omnibus quæ in ædes inferunt, neq; quicquam habeant earum rerum quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur enim indecorum, si per ostium rude ac ciuile suppellex inferretur exotica, pretio cara, arte operosa, id ne fieret, ipsæ quodammodo fores admonebãt. Hinc aiunt accidisse, quòd Leotychidas primus apud Lacones rex cùm cœnaret apud quendam, cernerétque tectum

domus

domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerentur. adeò luxum esse putabat, naturam artificio corrumpere. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Thasiorum genus vt copia rerum abundabat, præcipuè vini præstantia nobilis, ita deliciis erat addictior. per horũ agros cum exercitu proficiscenti Agesilao, Thasij honoris gratia miserunt farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis alia maximi pretij tum esculenta tum poculenta. At ille præter farinas nihil accepit: reliqua domũ referri iussit ab his qui attulerunt, tanquam sibi suísq; prorsus inutilia. Cęterùm cùm illi precibus & obtestationibus vrgerent omnino, vt acciperet xenia, iussit ea inter Helotas distribui: id erat apud Lacedæmonios mancipiorũ genus. Eius facti causam sciscitantibus, respondit: Non decere qui virtutis ac fortitudinis studio tenerentur, id genus delicias cupediásque recipere: propterea quòd istiusmodi res quibus inescarentur ingenio seruili nati, oporteret à liberis procul abesse, grauiter taxans Thasiorum mores, qui dum voluptatibus seruirent, nec ingenuos se præstarent, nec liberos: & sapienter ostendens, nihil esse seruilius abiectiúsque, quàm gulæ ventrísque voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm audiret quendam admirari, cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo & vestitu vteretur: Optimam messem metimus, inquit, libertatem, quę sine frugalitate esse nequaquam potest. Plut. in apoph. Lac.

Lysander.

Lysandro in Ioniam proficiscenti, hospites quos habebat in Ionia, cum aliis multis, etiam bouem & placentam dono miserunt, Qui placentam contemplatus rogabat, quid nam illud cupediarum esset? Cui cùm is qui attulerat, responderet, ex melle, caseo, aliísq; quibusdam confectum esse: Sed hoc, inquit Lysander, dandum est iis qui nouerunt. Non enim hic est liberi & ingenui hominis cibus. Ælian. lib. 3. de Varia hist.

Pausanias.

Quum Medos vicisset, iussit Persicam cœnam præparatam sibi apponi: in qua quidem quum magnus inesset sumptus, Per deos, (inquit) lurco Persa erat, qui cùm tot haberet, ad nostrã venerit polentam. Brus. l. 3. cap. 1.

Epaminondas.

Conuiuans cùm collegis ducibus, in fine conuiuij bibit acetum. Percõtantibus, num id conduceret ad sanitatẽ? Nescio, inquit: illud scio, bonum esse ad hoc, vti quis meminerit domesticæ diætæ, siue domesticorum negotiorũ. Sentiens, conducere aduersus crapulam, & conferre sobrietati: simul indicans, se domi parcissimo victu agere solitum. Plutarch. libro 2. Symposiacon.

Anonymus.

Quidam ingressus diuersorium, cauponi dedit obsonium, vt appararet, quum ille posceret caseum & oleum, Quid, inquit Lacon, si caseum haberẽ, iam non egerem obsonio. Caupo caseum & oleum petebat ad condiendum piscem, at Lacon id videns, cui sufficiebat victus simplex, superuacuum existimabat cibum cibo miscere, quum alter per se satis esse posset. Quantum absunt ab huius Laconis animo, qui centum rerum species in vnum miscent discum? Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidã Lacon cum duas amygdalas duras duplo vendi cõspiceret: Súntne

hic,

hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil intereſſet inter ſilicem & amygdalam. Adeò Lacon deliciarum erat rudis, vt neſciret, ſub gemino cortice latere nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuſlibet regionibus fuiſſe notũ, quando Plinius dubitat, an ætate Catonis fuerit in Italia. Plu. in Lac.

Phocion.

Filium ſuum, qui plura ſolito obſonia coemerat, obiurgans, ita comminatus eſt ei: Si plura quàm ſecundum naturam veſceretur, vel ingurgitaret, ipſum cõdignas pœnas luiturum. Docuit filium vir ſapientiſſimus, frugaliter eſſe viuendum, cum natura paucis contenta eſſe ſoleat: quæ ſi obſonio obruitur nimio, pœna ſtatim in promptu eſt, quæ in variis morbis illico ſeſe oſtendit. Stob. ſerm. 15. & 20.

Epaminondas.

Tam tenui victu vtebatur, vt aliquãdo vocatus ad cœnam à vicino, quum reperiſſet bellariorum, obſoniorum, & vnguentorum apparatum: confeſtim abierit, dicens: Ego te ſacrificare putabam, non deliciari. Plut. in apoph.

Idem.

Quum coquus collegæ Epaminondæ de impẽdiis aliquot dierum rationem redderet, non alia de re indignabatur, quàm tantum fuiſſe conſumptum olei. demirantibus autem collegis negauit ſe offendi ſumptu, ſed moleſtè ferre, tantũ olei exceptum intra corpus hominum. Sentiens, oleum eſſe natum foris vngendo corpori, non intus explendo, Inunctum reddit corpus firmius, & iniuriæ patientius: infuſum in viſcera, reddit delicatius ac ſegnius. Plut. in apoph.

Idem.

Quum feſtum diem celebraret ciuitas, omnéſque compotationibus & libidini indulgerent, cuidam è familiaribus factus eſt obuiam ſqualidus & cogitabundus. Admirante illo, rogantéque, quid tandem eſſet rei, quòd ſolus ad eum affectus modum obambularet? Vt vobis, inquit, omnibus ebrios ac ſocordes eſſe liceat. O vocem principe dignam! Tum maximè vigilandum eſt principi, quum populus maximè indulget genio. At non oportet ipſi vnquam vacare, aut genialiter viuere. Plu. in apoph.

Alexander.

Quum regina Carum Ada illud haberet ſtudio, vt aſſiduò mitteret Alexandro obſonia, bellariáq; per talium rerum architectos coquóſque magna arte parata. Alexander ait, ſeipſum habere meliores obſoniorũ artifices: ad prandium quidem, nocturnum iter: ad cœnam verò, tenue prandium. Plu. in reg. & imp. apoph.

Cyrus.

Rogatus ab hoſpite, quid ad prandium apparari iuberet? Nihil aliud, inquit, quàm panem. nam ſpero me prope riuum cœnaturum. Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro obſonio, & ſitim aquæ ſpe deferebat in cœnam. Refert Ammianus lib. 21.

Ptolemæus Lagi F.

Plerunque apud amicos & cœnare ſolebat, & dormire. Quòd ſi quando illos viciſſim acciperet cœna, amicorũ rebus vtebatur, cõmodato ſumens ab illis pocula, aulæa & menſas. Ipſe verò ſibi non parabat plura quàm exigeret neceſſitas: ſed regalius eſſe dicebat ditare, quàm diuitem eſſe. Plu. in Reg. apoph.

Prodicus.

Dicere ſolebat, optimum cõdimentum eſſe ipſum ignem. Sentiens, bono ſtomacho ſatis eſſe, obſonium eſſe coctum, etiamſi nihil accedat deliciarum. Eraſ. lib. 6. apoph.

Scipio iunior.

Narrant eum annis quinquaginta quatuor,

quatuor, quibus vixit, nihil vendidisse, nihil emisse, nihil ædificasse: libras autem argẽti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquisse, quamuis potius esset Carthagine, militésq; ditasset plus cæteris ducibus omnibus. Plut. in apoph. Mira etiam narrantur ab eodem de M. Catonis frugalitate.

M. Curius.

Nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum distribuisset, magnam verò reipub. optauit à diis, ne quando exsisteret quisquã Romanus, cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, eum non esse Romano dignum nomine, qui plus appeteret, quam quod ad victum frugalem satis est. Plut. in apoph.

Augustus Cæs.

Nulli ferè ad conuiuium vocanti negare solitus est. Exceptus igitur à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana: quum à conuiuatore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem. Alius tam ieiunum apparatum, contumeliam fuisset interpretatus: ille etiã pudori consuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, ad quem in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto monarcha, qualem nunc vix triginta reges æquent? Brus. lib. 2. cap. 2. & Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Populo de inopia vini caritatéque quærenti dixit: A genero suo Agrippa productis pluribus aquis satis prouisum, ne sitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantissimum studium, vndique prospiciendi vrbi de aquarum copia. Augustus autem seuere populum ad aquas à vino reuocauit. Suet.

Iul. Cæsar.

Coquos omnes eiecit è palatio. Rogatus autem cur hoc fecisset: Non opus est coquis, ait, quòd simplicissimis cibis contentus esse possum. Erasmus lib. 8. apoph.

Tacitus.

Factus Romanorũ imperator, cùm luxum omnẽ maximè damnaret, continuò dicere solebat: Frugales mensulas, holusculis & leguminibus Pythagoricis instructas, multò gratiores esse quàm Mylesiorum sumptuosa fastidia. Et dicebat, se lactucarũ vsu somnum mercari. Vopiscus Sabellic. Ennead. 7. libr. 7.

Huc refer quædam, quæ annotata sunt apoph. de Abstinentia, Temperantia, &c.

De fuco.

Archidamus.

CHius quidam, ætate prouectus, venit Lacedęmonem: & cum aliâs turgeret superbia, propter senectutem reuerenter habebatur, proinde canos occultare conabatur tinctura. Itaque cùm in conspectum Lacedæmoniorũ prodiisset, ostenso tali capite, exposuit quorum gratia venerat. Consurgens itaque Archidamus rex Lacedæmoniorum: Quid, inquit, hic sani diceret, cuius non solùm animus, verùm etiam caput fucis contaminatum est? Et explosit eius dicta: ingenium Chij redarguens, ex iis quæ oculis cernebantur. Ælianus lib. 8. de Var. hist.

Philippus.

Ex Antipatri amicis quendam Philippus Macedonię rex in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & capillum, submouit eum, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum muneribus gerendis, non videri dignum, cui fideretur: lusit homonimiã vocis. Fuco vtebatur in tingendis capillis, vbi non multum erat lucri: multò magis

vsurus erat fuco publicis negotiis, vbi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Vnguentis.

De fuga.

Diogenes.

QVum eius seruus Mathes quem vnicum habebat, aliquando aufugisset, hortareturq; vt reduceret, negauit: Turpe est, inquit, Mathen sine Diogene viuere posse, Diogenem sine Mathe non posse. Laert. & Stob.

Idem.

Videns seruum fugitiuum ad puteum sedentem: Caue, inquit, ô adolescens, ne incidas, ad fugam alludens. Laert. & Stob.

Aristides.

Themistocli sæpenumero dixisse ferunt, nõ esse soluendum pontem, sed alium potius faciendum quo abiret Xerxes atrocissimus. Plut.

Agesilaus.

Agesilaus videns claudum quendam militem, quærentem equum quo veheretur debilis, dixisse fertur: An non intelligis in bello opus esse non qui fugam adornent, sed qui fortiter pugnantes loco maneant? Significare voluit vir clarissimus, eos demum bello esse vtiles milites, quibus non decretum est ex periculo fugere, sed aut vincere in prælio, aut oppetere mortem. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Quum nauali pugna esset conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonũ esse ab eo loco soluere, eo quòd Atheniẽsium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? fugere nõ tantùm ignominiosum, sed damnosum etiam Spartanis est, contrà, fortiter pugnare & vincere, honestissimum. Plut. in Lacon. apoph.

Anonyma.

Lacæna quædam cùm filios suos è prælio fugam adornasse audisset, domum venientes vehementer obiurgauit, dicens? Quò itis ignauia & fugitiua mancipia? & ostenso ventre: Num huc inquit, denuò subituri vnde emersistis? Plut. in apoph. Lacænarum.

Alcibiades.

Quum accepisset se, vna voce à populo Atheniensi morte damnatum, vitassetque carcerem, (nam statim vt accusatus est, è patria aufugit) At ego, inquit ostendam illis Alcibiadem viuere. Brus. lib. 7. cap. 14.

Pyrrhus.

Quibusdam dicentibus hostes ita circumueniẽdos esse, vt ne fuga vitam eripere possent: respondit, Hostibus nequaquam intercludendam sed aperiendam potius esse viam quò citius magna cum ignominia fugiant. Plutarchus.

Scipio Afr.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam esse viam fugiendi, sed etiam muniendam. Fuga enim hostium paratur salus militum fortiter pugnantium. Plut. apophr.

Cicero.

Fabricius cùm demisso capite à iudicio recederet, vrbanè Cicero in oratione pro Cluentio ad illius fugam alludens: Respice, inquit, hominum fortunam, respice C. Fabricij senectutem. Brus. lib. 2. cap. 45.

Anonymus.

Post Mutinensem fugam, percontantibus quid ageret Antonius? Quidam è familiaribus eius respondisse fertur, id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Constat enim, in Ægypto canes è Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorum eo in flumine regnãtium. Macrobius libro secundo capite secundo Satur.

Cornificius.

Cornificius.

Cornificius poeta, videns milites in bello, quod inter Augustum & Antonium gerebatur, frequenter fugere, appellauit eos lepores galeatos. Erasm. lib.8.apoph.

Cicero.

Cùm à Cæsaris partibus discessisset, Pompeiique ignauiam contemneret, vrbanè, Quem fugiam, inquit, noui: ad quem autem fugiam, haud quaquam. Plut. in apoph.

Idem.

Quidam à Cæsare ad Pompeium transfugiens, dicebat se festinandi studio equum reliquisse. Cicero dixit, illum melius de equo quàm de se statuisse. Sentiens, longè rectius facturum fuisse, si & ipse mansisset apud Cæsarem. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Pomponio militi ostentanti ore exceptum in seditione Sulpitiana vulnus, quod se passum pro Cæsare pugnantem gloriabatur: Ne vnquam fugiens respexeris, inquit Cæsar. Erasm. lib.4.apoph.

Idem.

In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam côuersum, faucibus apprehensum in contrariam retraxit partem, dextráque ad hostem porrecta: Quorsum, inquit, tu abis? Illic sunt, cum quibus dimicamus. At manibus quidem vnum militem correxit, voce autem tam acri legionum omnium trepidationem discussit, vincique paratas vincere docuit. Erasm. lib.4.apoph.

Augustus Cæsar.

Militem saxo in expeditione percussum ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen sua gesta iactantem, sic leuiter taxauit: At tu cum fugies posthac, nunquam post te respexeris. Macrob. lib.2. cap.4. Satur.

Pertinax.

Ab amicis suis admonitus, atq; oratus etiam, vt militum prætorianorum crudeles insidias, qui imperatorem è vita tollere conabantur, effugeret, populique auxilium imploraret, respondit, indecorum esse ac illiberale, miniméq; dignum imperatoria maiestate, atque anteacta vita, latebris aut fuga salutem quærere. Herod. lib.2.

Aurel. Probus.

Cùm equus esset ipsi oblatus, qui ob miram currendi velocitatem admodum laudaretur, (centũ enim ad diem millibus passuum currere dicebatur, credentibus hoc omnibus) Fugitiuo, inquit, militi potius hic equus, quàm forti conuenit. Vopiscus.

Alphonsus.

Laudare eum maximopere solebat, quicunq; fugientibus hostibus argenteum pontem extruendum dixisset. Existimabat enim, vel multo optabilius esse hostes in fugam vertere, quàm occidere: vel hostes pecunia solicitandos, vt ab acie discederent. Panormit. lib.4. de rebus gestis Alphonsi. Eras. 8. apoph.

De fuga excusata.

Demosthenes.

DEmosthenes clypeo suo literis aureis inscripserat ἀγαθῇ τύχῃ, id est, bona fortuna. Attamen cùm ad pugnã ventum esset, ilico proiecto clypeo aufugit. Id cũ illi probro daretur, quòd ῥίψασπις esset, elusit vulgato versiculo:

ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Id est,

Vir fugiens, redintegrabit prælium.

Indicans, vtilius esse patriæ fugere, quam in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæsiuit salutem, potest in multis præliis patriæ vsui esse. Plut. in vita Demost.

T 2 *Theodorus,*

Theodorus Philos.

Interrogatus, cur Athenis profugus venisset ad Lysimachum regem? Non profugi, inquit, sed idem mihi accidit quod Herculi: nam vt ille ob peculiares quasdam virtutes ab Argonautis fuit expositus: sic ego propter magnanimitatem, quam Atheniensium rectores non valebant assequi, sum vrbe exclusus. Philo Iudæus in lib. Quod omnis probus liber.

Xenænatus.

Ciuibus exprobrantibus sibi, quòd imperator exercitus fugisset in bello: At vobiscum, inquit, ô cara capita, probrum cum exprobrantibus communicans: neque enim dux persistere potest absque militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium, à quo ipse non est immunis. Plut. in Politicis.

Alcibiades.

Cùm ad causam pro capite dicendam è Sicilia vocaretur ab Atheniensibus, obtéperare noluit: Stultum est, inquiens, iudicium quærere, non fuga sibi consulere, cùm fugere possis. Et cũ quidam diceret, An non credis, teipsum patriæ? respondit, Imò ne matri quidem crederem. Timerem enim, ne fortè per imprudentiam, aut errorem veritatis, nigrũ calculum pro candido submitteret, Ælian. li. 13. de varia hist. Plut. in Alcibiade. Huic haud absimile est Germanorum tritum prouerbium, *Vffler v veite istgut tadigen.* Cùm licet fugere ne quæras litem.

Antigonus.

Aliquando cedens hostibus imminentibus, aiebat se non fugere, sed opportunitatem à tergo sitam persequi. Sentiens, non esse turpe fugere, quoties magis expedit hosti dare locum, quàm cõserere manus. Dicti gratia in hoc est, quòd cùm fugere & persequi sint contraria, ille fugiens interpretabatur se persequi magis quàm fugere. Persequimur enim hostem, & persequimur id quod studiosè expetimus. Plut. in apoph. Stob. serm. 52.

De furto & furibus.

Democrates.

FVrem ab vndecim viris abduci videns, Vah miser, inquit, cur tãtula furatus es, & non potius magna, vt tute etiam abduxisses alios? Stob. ser. 11.

Zeno Cittieus.

Seruum in furto deprehensum cædi iussit: cúmque is se sic excusaret, vt diceret, sibi fuisse in fatis, vt furaretur: Et cædi, inquit. Laerti. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Harpalum, celebratissimum furem, contra deos testimonium dicere aiebat, quòd in illa fortuna tamdiu viueret. Laert.

Idem.

Cõspicatus duci quendam, qui phialam ex ærario furatus sustulerat (ducebatur autem à magistratibus, quos illi ἱερομνήμονας appellant) Magni, inquit Diogenes, fures paruum ducunt. Vtinam hoc non posset verè dici in magistratus aliquot Christianos, à quibus ad laqueum adigitur interdũ, qui decem drachmas sustulit: ipsi impune magis furtis, vel peculatu potius ditescunt. Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Ad furem inquientem, Nesciebam quòd tuum hoc esset: At tuum non esse satis sciebas, respondit. Stob. ser. 11.

Anonymus.

Lycurgi legibus cùm furta permitterentur, solúsque qui deprehenderetur, pœnas negligentiæ daret: puer quidam vulpeculam furatus, aduenientibus qui amiserant ad quærendam, vestibus occuluit. Feram verò sæuientem, ac pueri ipsius latus ad intestina

vsque

vsque lacerantem, tantisper tolerauit. Dum autem quærentes abirent, reprehensus à pueris quibusdam, dicentibus melius fuisse manifestare vulpeculam, quàm vsque ad mortem occulere. Minimè, inquit puer: sed multò satius est mori, quam in furto deprehendi Plut. in Lacon.

Alexander Emyer. F.

Roganti cuidam, cur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicum? Ne, inquit, corrumpantur, qui facti fuerint illarum custodes. Quàm malè consulunt integritati suæ, qui priuatim pecuniarum vim in arcam recondunt, si vir prudens ciuium suorum moribus timuit, à pecunia publica, cuius tantùm erant custodes futuri, non domini. Plut. in Lacon.

Catulus.

Dicente Philippo, quid latras? Festiuè, furem se videre respondit. Brus. lib. 2. cap. 40.

Anonymus.

In seruum furacem ita iocatus est, vt diceret eum solum esse, cui domi nihil sit nec signatum nec occlusum. Intelligimus autē, illi nec seras nec signa obstare, quominus furetur. Scrinia claudimus: olim verò & cadi lagenæque solebant obsignari. Erasmus lib. 6. apoph.

Alexander Seuerus.

Adeò vindex furti fuit, vt per præconē sæpe edixerit: Nemo salutet principem qui se furem esse noscet. Ælius Lampridius.

Idem.

Dicere solebat, solos fures de paupertate conqueri, dum ita student scelera vitæ suæ tegere. Iactabat & sententiam notam furibus.

ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται.

Id est,

Qui multa furatur, & pauca dat, effugit:

Notans quosdam, qui tantùm furantur, vt habeant quod corrumpant iudicem, aut actorem. Æl. Lampridius.

Idem.

Idem furti suspicione infames nec intueri sustinebat: adeò vt quum Septimus Arabinus, qui famosus crimine furtorum sub Heliogabalo fuerat liberatus, inter senatores principem salutatum venisset, exclamarit, O numina, ô Iupiter, ô dij immortales: Arabinus non solum viuit, sed etiam in senatum venit, fortassis de me sperat? tam fatuum, tam stultum me esse iudicat? Lamprid.

Vide plura apoph. de Peculatu.

DE GARRVLITATE ET loquacitate.

Zeno Cittieus.

AVDIENS adolescentem nimis garrulum: Aures (inquit) in linguam defluxere. Ostendit autem adolescentis esse, audire quidem multa, loqui autem pauca. Laertius lib. 7. cap. 1. Stob. serm. 36.

Idem.

Alium multa garrientem, hoc dicto Zeno corripuit: Ob id binas habemus aures, & os vnicum, vt plurima audiamus, loquamur autem paucissima. Ibidem.

Idem.

Adolescenti confidenter loquenti: Non dixeram, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt: Significans ex sermonis procacia colligi morum impudicitiam. Ibid.

Idem.

E discipulis suis aliquos dicebat esse φιλολόγους, id est, variæ rerum cognitionis studiosos: alios verò λογοφίλους, id

 est,

est, loquendi tantùm studiosos. Stob. serm.36.

Idem.

Quum percontatus esset à quodam homine satis contentioso, An virtus vtilis esset? tenuit, non volens verbis respondendo ei occasionem dare litigandi. Eod.serm.

Idem.

Adolescenti in Academia de rebus friuolis negotiis garrienti, dixit: Nisi lingua in mentem intincta dissserueris, adhuc multò amplius dicendo delinques. Stob. Eod.serm.

Clearchus.

* Quæ nolis audire (inquit) ea etiam ne dicito: quæ nolis dicere, ea ne audito quidem. Aurium enim & linguæ magnum est periculum. Max.ser. de temeritate linguæ.

Plato.

Cùm Antisthenes aliquando in diatriba longam orationem habuisset: Ignoras, inquit, quòd dicendi modus non penes loquentem, sed audientem est? Stob.ser.37. Max.ser.47.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit, num fundum haberet: Vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne turpiter eas perdas. Notauit autem hominem inaniter garrulum, qui ad agros colendos magis esset idoneus, quam ad dicendum. Laert.l.2.c.16.

Apollonius.

Dicere solebat, Loquacitatem quidem multos habere errores, silentium autem tutum esse. Stob.ser.37.

Idem.

* Interrogatus, qui essent hominum optimi? qui in dicendo (inquit) sunt breuissimi. Linguaces autem si tantum molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones facerent. Ibid.

Nicostratus.

Si continenter, inquit, multa & celeriter loqui, sapientiæ signum esset, hirundines dicerentur nobis multò sapientiores. Max.ser.47.

Demosthenes.

In conuiuio cuidam multa loquenti: Si tam multa, inquit, sapuisses, nunquã tam multa locutus esses. Eod.ser.

Idem.

Rogatus, cur vnam habeamus linguam, aures verò duas? Quia, inquit, duplo plus audiendum, quàm loquendum. Eod.ser.

Eusebius philos.

* Dicebat homines magnum possidere vallum dentium ad coercendos leues sermones. Nos in omni re iudicio mentis indigere, quæ si verba non direxerit, sæpius ante consultationem effugiunt: & tanto vallo neglecto, citra iudicium ante tempus foras ruunt. Eod.serm.

Nicostratus.

* Si continenter & multa & celeriter loqui, sapientis signum esset, hirũdines (inquit) dicerentur & essent hominibus sapientiores. Anton.& Max. ser. de temeritate in dicendo.

Lycon.

* Oratores ranis similes esse dicebat: has enim in aqua clamare, illos verò ad clepsydram. Eod.serm.

Idem.

* Dicebat, quemadmodum hirundines perpetuo garritu familiaritatis voluptatem perdunt: sic garrulos perpetuò obtundentes molestos esse auditoribus. Eod.serm.

Democrates.

Auaritiam quandam esse dicebat omnia velle dicere, & nihil audire. Stob.ser.36.& Max.ser.47.

Isocrates.

Cùm locutuleius quidam nomine Carçon, in disciplinam eius recipi vellet,

let, duplicem mercedem postulauit. Illi verò causam interroganti, dixit: Alteram quidem peto vt loqui discas, alteram autem vt tacere. Stob.ser.36. Ant.Meliss.part.2.ser.70.Max.ser.47.

Archelaus.

Tonsori garrulo subinde roganti, Quomodo te radam, ô rex? Silendo, inquit. Alter aliud responsum exspectabat, & hinc dicti lepos. Quidam sunt in curatione morosi. Archelao satis erat, si sileret. Nobis autem interdum etiam cum ebriis, pariterque loquacibus res est. Plut.in apoph.

Anonymus.

* Iurisconsulto loquaci dixit, non oportere multis verbis pauca dicere, sed paucis multa. Ant.& Max.serm.de temeritate in dicendo.

Hieron.

Hieron, qui Geloni successit in regnum: neminem qui liberè apud se loqueretur, importunum aut molestum esse dicebat: cæterum qui arcanum efferrent, eos existimabat etiam illos lędere, apud quos effutirent, eò quòd odimus non solum illos qui efferunt, verum etiam eos qui audierunt, quæ nollemus illis audita esse. Ibid.

Vide apoph. de Lingua & Loquacitate.

De generosè dictis.

Polydorus Alcamenis F.

IN eum qui non cessabat hostibus minitare: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partē frustra cōsumere? Nam qui cupit inimicum vlcisci, nihil aliud efficit minando, nisi vt præmonito inimico, sibiipsi maiores struat insidias. Plut.in Lac.

Astycratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megalopolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nunc facturi estis Lacedæmonij? Macedonibúsne seruituri? Quid tandem, inquit? num Antigonus vetare potest, quò minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Ibid.

Agasicles.

Cuidam dicenti, Admirari sese, quòd cùm discendi tam auidus esset, tamen non adiungeret sibi Philophanem sophistam: regali prorsus indole respōdit: Eorum discipulus esse volo, quorum sum & filius. Significans non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos informatores & educatores adsciscas. Ibid.

Eudamidas.

Infrà de laudis cupiditate.

Anonymus.

Thebani cùm debellatis ac fugatis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidā gloriabundus dixisset: Vbi nunc sunt Lacones? Spartanus ab illis captus: Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit indolis Laconicæ obliuisci, nec tulit victoris iactantiam. Ibid.

Ephori.

Cùm Lacedæmoniorum rex polliceretur se funditus euersurum ciuitatē quandam, quæ sæpenumero Lacedæmoniis negotium exhibuerat, non permiserunt Ephori, dicentes: Nequaquam abolebis iuuenum cotem. Vrbem infestam appellabant cotem iuuentutis, eò quòd hostibus semper præsentibus ipsa iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Ibid.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt rex hostes aggrederetur, præcedenti quopiam gestante coronā, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Cùm igitur Lacon quidam in Olympiis magnā pecuniæ vim respuisset, & coronam prætulisset cuidam dicenti: Quid emolumenti tibi adfert

victoria? ridens respondit: Ante regem, inquit, coronatus incedens pugnabo cum hostibus. Ibid.

Anonymus.

Apud Lacedæmonios duo pueri cùm inter se pugnassent, & vnus alteri lethale vulnus inflixisset, puerorum sodales saucium iam morientem consolantur, ac pollicentur vltionem. At ille, Nequaquam, inquit, de vltione cogitandum est: quandoquidem ego idem facturus eram, quod fecit ipse, si potuissem. Ibid.

Idem.

Lacon quidam sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd moriar, sed partim quòd ab imbelli sagittario ac mulierculæ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Plut. in Lacon.

Paulus AEmylius.

Infra de Hostibus non crudeliter tractandis.

Scipio Afr.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus pugnator esset: Imperatorem, inquit, me mater, non bellatorem genuit. Plut. in Scipione.

Agesipolis.

Suprà de Concordia.

De gesticulatione.

Chilon.

Dicere solebat, inter loquendũ non esse mouendas manus: id enim esse væcordiam. Laert. lib. 1. cap. 4.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores appellare solebat χειροσόφους, quem pnibus saperent, non lingua. Erat autem choreæ genus, quo graues historiæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis, solo corporis gestu sic repræsentabãtur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quam siquis recitasset. Eras. lib. 8. apoph.

Polemon.

Polemon sophista, histrionem Tragœdiarum, qui in Olympiis, O Iupiter pronuntiârat, ostensa terra: O terra, manu in cœlum proiecta: submouit à præmiis (præsidebat enim ei certamini) dicens, Hic manu commisit solœcismum. Ex Philostrato.

Domitius Afer.

Manlium Suram multum in agendo discursantem, salientem, manus iactantem, togam deiicientem ac reponentem, non agere, dixit, sed satagere. Actio enim oratoris est. Satagit autem qui frustra miseréque conatur. Eras. lib. 6. apoph.

Cicero.

M. Callidius Gallum accusauit, M. Tullio defendente, quúmque accusator affirmaret, se testibus, chirographis, quæstionibus probaturum, sibi à reo fuisse præparatum venenum: sed interim rem tam atrocem, remisso vultu, languida voce, ac reliquo gestu parum concitato pronuntiaret: M. Tullius, Tu, inquit, nisi fingeres M. Callidi, sic ageres? Ex actione colligens, illum non ex animo loqui. Eras. lib. 4. apoph.

Cæsar.

Testius Penatius in dicendo mentẽ intorquebat, in hunc Cæsar ita iocatus est: Dic si quid velis, ait, quum nucem perfregeris. Notauit incompositos perorantis mores, ac gesticulationes parum decoras. Nam qui habet in ore nucem duram, in rumpendo mentum solet intorquere. Brus. l. 4. c. 31.

Augustus Cæsar.

De duobus Pantomimis inter se cõmissis, vt alternis gestibus certarent, alterum dixit saltatorem, alterum interpellatorem: quòd ille immodicè gesticularetur, alter non gesticulari, sed

ſed ſaltantem interpellare videretur. Eraſ.lib.4.apoph.ex Suetonio.

De Geometria.

Socrates.

SOcrates admonebat, dandam eſſe operã Geometriæ, donec quis poſſit menſuram terræ & accipere & tradere. Opinor eum ſenſiſſe, moderatos agros eſſe parandos, quos & tibi commodum ſit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ poſſeſſiones vt non ſine negotio parantur, ita non abſque lite perueniunt ad hæredes. Dicti argutia eſt in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps eſt ad artem Geometricam, & ad agrorũ menſores. Laert.lib.1.cap.5.

Diogenes.

Cuidam oſtendenti horoſcopon: Bellum, inquit, herclè inſtrumentum, ne fruſtremur cœna, ſentiens, inutiles eſſe artes Geometricas cum cæteris. Laert.lib.6.

De gladio, gladiatoribus, atque armis.

Agis.

DEmadi dicenti, quòd enſes Laconici ob breuitatem à circulatoribus ac præſtigias imitantibus deuorarentur: Agis iunior reſpondit, His enſibus Lacedæmonij aſſequuntur hoſtes longioribus armatos gladiis. Plut. in Lacon.apoph.

Demonax.

Videns Athenienſes hoc agere, vt barbarorum exemplo, gladiatorum ſpectacula in vrbem inducerent: Nolite, inquit, ô ciues iſtam crudelitatem prius admittere in ciuitatem veſtram, quàm Miſericordiæ aram ſitis demoliti. Voluit autem ſignificare, nequaquam conuenire in ea ciuitate, in qua Miſericordia pro dea coleretur, ſpectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eraſ.lib.8.apoph.

Antalcidas.

Suprà de Fortitudine heroica.

De gloria & eius amore.

Bion.

GLoriam dicebat eſſe matrem annorum, ob id opinor, quòd cùm hominis vita ſit breuis, honeſta memoria in multa ſecula propagatur. Laertius l.4.c.7.

Heraclitus.

*Viam ad gloriam maximè compendiariam eſſe dicebat, ſi quis bonus eſſe ſtuderet. Ant.& Max.ſer.de gloria

Socrates.

Hanc viam ad gloriam proximam, & quaſi compẽdiariam dicebat, ſi quiſque id ageret, vt qualis haberi vellet, talis eſſet. Cic.l.2.Offic.

Democritus.

Democritus fertur & illud ſolitus dicere, λόγος ἔργου σκιή, id eſt, Oratio operis eſt vmbra. Significans, ex egregiis factis naſci laudes hominum eloquentium, non contrà. Primam igitur oportet eſſe curam factorum, quam gloriam conſequitur vltrò. Laertius lib.9.cap.7.

Ageſilaus.

A quodam interrogatus, Qua ratione perpetuam ſibi gloriam parare poſſet? Si mortem contempſeris, ait. nihil enim præclaræ rei gerere eum, cuius animum mortis metus occupauit. Plut.in apoph.Lacon.

Themiſtocles.

Adoleſcens, in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At poſtquam Miltiades apud Marathonem deuiciſſet barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentẽ præter

ter decorum. Percontantibus autem vnde sic esset repentè mutatus? Miltiadis, inquit, tropheum non patitur me dormire, neque cessare. Gloriæ studiũ excussit amorem voluptatum: clauũ, vt aiunt, clauo. Plut. in apoph.

Idem.

Ad Olympiæ certamen profectus, cùm in stadiũ processisset, omnes neglectis certaminibus oculos in ipsum intenderunt, in eóque complexando diem totum consumpserunt, ac Themistoclem illum cum plausu & admiratione peregrinis ostenderunt. Ea re vir gloriæ omnium cupidissimus, dixit amicis, se eo die laborum quos pro Græcia suscepisset, omnium fructum amplissimum reportasse. Plut.

Anonymus.

Ex Indis quendam sagittandi arte cùm primis celebrem, adeò vt etiam per annulum sagittam mittere diceretur, quum in bello cepisset, iussit artis suæ specimen edere: recusantem, iratus rex necari iussit. Quum duceretur homo, dixit his à quibus ducebatur, se multis diebus non exercuisse artem, eóque timuisse ne aberraret. Id vbi renuntiatum est Alexandro, quòd non contumacia, sed ignominiæ metu recusasset, admiratus ingenium gloriæ studiosum, dimisit illum donatum: eo quòd mortem oppetere maluisset, quã fama sua videri indignus. Hic apparet, non omnino vanum esse quod prouerbio iactatum est, Simile simili esse amicum. Alexander gloriæ supra modum appetens, similem affectum in aliis amabat. Plut.

Phryne.

Quum Alexander Thebanorum mœnia diruisset, Phryne meretrix pollicita est de suis impendiis reposituram, modò ciues paterentur hoc insculpi elogium,

Α'λέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησεν δὲ φρύνη. id est, Alexander quidẽ subuertit, sed Phryne restituit. Hic meritò quis dubitet, vtrũ sit admiratione dignus, an quòd scortum corporis vsura tantas opes collegerit: an quòd tanto nominis amore teneretur, vt titulum tam carè voluerit emptum. Nam vt præclarius est restituere, quàm demoliri: ita speciosior fuisset laus Phrynes scorti, quã Alexandri regis. Eras. lib. 8. apoph.

Epaminondas.

Venerat Thebas, belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ egenti, duo aureorum millia misisset, non accepit, sed ipsum Iasonem intuitus: Iniustis, inquit, imperas, ipse deterior. Sentiebat autem, iniquas esse opes, quæ possessorem facilè seducunt. At viros fortes gloria, virtutis præmio, contentos esse debere putabat. Plut. in Græc. apoph.

Pericles.

Quum Thucydides vociferaretur apud populũ aduersus Periclem, quòd in picturas ac statuas summorum artificum profunderet rei publicæ census, ipse assurgens rogauit populum: Videretúrne multum impendisse? quo respondente, Plurimum: Age, inquit, vt igitur hæc mihi impensa, & non vobis: atque ipsis donariis, deorum meum tantùm nomen inscribam. Hæc vox subitò mutauit animum populi, iussitque vt publicis impendiis pergeret, nec vllis parceret sumptibus. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

Idem.

* Eum iam morientem quum necessarij mœsti deplorarent, ac præturas commemorarent, potentiam, & quæ trophæa, quas victorias vrbésq; Atheniẽsibus partas relinqueret: paululum sese erigens, reprehendit eos, quòd communes multorum, & fortunæ magis quàm virtuti debitas laudes retulissent,

retulissent, pulcherrima, & maxima, ipsique propria hac laude prætermissa, Quòd propter ipsum nemo Atheniensium nigram vestem vnquã sumpsisset. Plut.

Epaminondas.

* Meneclida quodam oratore ipsum aliquando traducente, vt qui de se quã Agamemnone amplius sentiret: facio, inquit, hoc propter vos, Thebani, quorum solorum opera Lacedæmonium imperium vnica die euerti. Plut. lib. de sui laude.

Phocion.

* Leosthene adhuc rem fœliciter gerente interrogatus ab oratoribus, quidnam beneficij in vrbem contulisset? Nihil, inquit, quàm quòd me prętore vos orationem funebrem nullam habuistis, sed quotquot mortui sunt, in sepulchris maiorum sunt humati. Plut.

Antigonus.

Quum mitteret filium suum Demetrium cum numerosa classe, magnáq; militum vi ad Græcos liberandos, dicebat: Gloriam à Græcia, velut à specula in orbem terrarum accendi, iuuenem gloriæ studio extimulans, vt strenuè rem gereret, quòd eius laudis rumor non intra Græciæ fines esset continendus, sed ob Græci nominis celebritatem, per omnes mũdi plagas dimanaturus. Plut. in Regum apoph.

Antigonus iunior.

* Is, cæteris fastu vacuus, & princeps moderatus, in nauali quodam prælio amicorum quodam dicente, Non vides quantò plures sint hostium naues? Me verò ipsum, inquit, quot nauibus opponis? Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Censor creatus, adolescenti cuidam equum ademit, quòd eo tempore quo Carthago oppugnabatur, splendidè cœnatus, libum in vrbis similitudinem figuratum, cui Carthagini nomen indiderat, conuiuis diripiendum proposuisset. Iuuene verò causam sciscitante, cur equo priuatus esset? Quoniam, inquit Scipio, me prior Carthaginem diripuisti. Plut. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Postquam milites, qui Scipionem in Africa sequebantur, fugissent, & Cato victus sibi necem Vticæ consciisset: Inuideo, inquit Cæsar, ô Cato, tibi mortem istam, quando tu mihi salutem tuam inuidisti. Ibid.

Basilius.

* Si gloriam quæris, inquit, & cupis superior multis videri, & in reb. mundanis clarus fieri, sis iustus, temperans, prudens, fortis & patiens in aduersis pro religione suscipiendis, &c. Ant. & Max. ser. de gloria.

Vide apoph. de Ambitione.

De gloriæ contemptu.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum & paupertatem, in quæ nullum ius haberet fortuna. Laer. lib. 6. cap. 5.

Democritus.

* Vnus, aiebat, mihi pro populo est, & populus pro vno. Senec. epist. 7.

Anonymus.

* Quum quæreretur à quodã egregio opifice, quò tanta diligentia artis spectaret ad paucissimos peruenturæ: satis sunt, inquit, mihi pauci, satis est vnus, satis est nullus. Ibid.

Diogenes.

Cùm præconem in Olympiis ita pronuntiantem audiuisset, Doxippus vicit viros, correxit Diogenes: Hic, inquiens, mancipia potius vicit. Ostendens, eos nequaquam esse viros, qui in his certarent spectaculis, sed mancipia potius gloriæ. Ibid.

Socrates.

Socrates.

Cùm audiret recitare Lysidem Platonis: Deum, inquit, immortalem, quàm multa de me mentitur adolescens, siue quòd ob modestiam non agnosceret laudes quas tribuebat Plato, siue quòd in dialogo multa de Socrate fingeret. Eras.3.apoph.

Epicurus.

* Quum vni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum alter alteri theatrum sumus. Sen.epist.7.ad Lucil.

Metrocles.

Libros suos exussit, dicens:

Τά δ' εἰς ὀνείων νερτέρων φαντάσματα.

Sunt inferorum hæc somniorũ imagines. Sentiens, esse nugas, ac deliramenta, quæ scripserat. Laert.lib.6.c.6.

Frontinus.

Vetuit sibi extrui monumentum, his verbis: Impensa monumenti superuacanea est, memoria nostra durabit si vitam meruimus. Excelsi animi est, quum præclara gesseris. gloriam contemnere. Eras.lib.8.apoph.

De gratitudine.

Chilon.

Dicere solebat, Beneficij dati obliuisci decet, accepti meminisse. Vulgus hominum contrà facit. Si quid cui benefecerunt, sine fine prædicant, sineq; modo exaggerant: si quid in ipsos collocatum fuerit officij, mox aut obliuiscuntur, aut dissimulant, aut eleuant. Laert.lib.1.cap.4.

Diogenes.

Acceptis paucis nummis à Diotimo Carysio, homine sibi amicissimo cùm non haberet vnde munus tam amplũ rependere posset, ad Diotimum dixisse fertur: Dij tibi largiantur tantum, quantum animo tuo cogitas & cupis. Ælian.lib.4.de Varia hist.

Democritus.

Dum quendam ad gratificandum aliis studiosissimum, vilem nihilominus, vicissim videret compensationem accipere: Ohe, inquit, qui beneficia perdideris, num te non pudet Gratias quæstus gratia prostituere, quæ virgines esse dicuntur. Stob.

Idem.

Dicere solebat, Si facultas adest aliis gratificãdi, ne differas, nosti enim, quàm mutabilis sit rerum omnium status. Ibid.

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturũ inquiente, argentum autem non dante: Duas, respondit, arcas domi habeo, vnam gratiarum; alteram argenti: & cùm necessitas exigit, gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipsam reperio, alteram verò solùm mihi cómodam. Stob.ser.8.de Iniustitia.

Artaxerxes.

Rusticus quidam videns ad regem Artaxerxem varia deferri donaria, nec aliud habens quod largiretur, vtraque caua manu haustam è proximo flumine aquam illi obtulit, vultu alacri. Rex lætatus, iussit illi dari phialam aureã, ac mille Daricis donauit hominem. Plut.in Regum apoph.

Philippus.

Hipparcho Euboico vita defuncto, Philippus præ se ferebat quàm illius mortem acerbè ferret. Itaque cuidam volenti dolorem ipsius mitigare, dicentique: Attamen ille tempestiuè decessit, iam natu grãdis: Sibi quidem ipsi, inquit Philippus, tempestiuè decessit: sed mihi præproperè. Mors enim illum anticipauit priusquam à me beneficium acceperit, nostra dignum amicitia. Perquàm rarum est, princi-

principem sentire gratiarum affectus, sed amicis plerique non aliter quàm equis vtuntur. Dum vsui sunt, curant: inutiles factos abiiciunt, eosq; spoliant citius quàm beneficio iuuant. Plut.

Augustus Cæsar.

Veteranus quidam cùm vocatus in ius periclitaretur, adiit in publico Cęsarem Augustum, rogans vt sibi vellet adesse: Cæsar è comitatu suo selectum illicò dedit, eiq; litigatorem commendauit. Hic miles vociferans, At non ego Cæsar, periclitante te Actiaco bello, vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui, simúlq; detexit cicatrices. Erubuit Cæsar, atque ipse descendit in aduocationem, veritus ne non modò superbus, verumetiam ingratus videretur. Eras. lib. 4. apoph. ex Suet.

Vide apoph. de Beneficiis, & Beneficentia.

De gratitudine in Deum.

Python.

Atheniensibus ob res feliciter gestas ipsum admirantibus, ac prædicantibus, quòd Coryn regem interemisset: Diis, inquit, habenda est gratia, quibus authoribus hoc facinus præclarè gestum est, nam ipse nihil aliud quam manum & operam meam commodaui. Euentus rei in manu Dei est, & huic debetur gratia si quid fœliciter cesserit. Sed interim vult nostrã operam accedere. Er. l. 6. apop. ex Plut.

Placilla.

Placilla Theodosij Romanorũ Imperatoris vxor, cum videret maritum à pietatis veræq; religionis studio alienum magis esse, quàm Imperatorem deceret, subinde ad eum dixisse fertur: Cõsiderare te oportet suauissime cõiunx, quis antea fueris, & in quem locum te euexerit vniuersitatis huius Deus. Si enim perpetuam eius rei obtinueris memoriam, non prorsus te ob accepta beneficia erga eum ingratum præstabis: sed ex præscripto legũ Dei quod ab eo accepisti, gubernabis imperium, & ita eum, qui tibi, vt fideli ministro, commisit, ritè coles. Nicep. Callist. lib. 12. cap. 42.

De grauiter dictis.

Bion.

Frequenter dicere solebat: Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope cõmisceri non potuerunt, cùm illius ancillis rem habuerunt: ita qui philosophiam assequi nõ possunt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Laert. l. 4. c. 7.

Solon.

Percontatus, Cur in parricidas nullam promulgasset legem? Non expectabam, inquit, hoc scelus vnquam in hac ciuitate posse committi. Laert. l. 1. capite 3.

Thales.

Adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Thales Milesius ait, Non est periurium adulterio peius. Laert. lib. 1. cap. 1.

Zeno Cittieus.

Dicebat, plerosque philosophos in multis sapere, sed in fortuitis vulgaribusq; rebus esse imperitos. Lae. l. 7. c. 1.

Democritus.

Dicere solebat: Si corpus animum in ius vocaret, haudquaquã futurum, vt ille muneris malè administrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt. Laert. lib. 9. cap. 7.

Empedocles.

Videns ciues suos voluptatibus deditos sumptuosissimè ædificare, dixit: Agrigentini sic indulgent voluptatibus, quasi postridiè morituri: sic ædificant,

cant, quasi semper victuri. Idem lib. 8. cap. 2. Item de Rhodiis dicit Plut.

Anaxagoras.

Cùm absens morti addictus esset, id nuntianti: Iam olim, inquit, istam sententiam tulit natura æquè in illos atque in me. Laert. lib. 1. cap. 10.

Antisthenes.

Infra de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes est.

Themistocles.

Simonides poëta Themistoclis prętoris operam pro amico in re iniqua petenti, respondit Themistocles: Nec Simonidem fore bonum poetam, nisi mensuram modúmq; in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: neq; se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac iustitiæ alicuius gratiam prępos uisset. Fulgosus lib. 6.

Socrates.

Grauiter dicere solebat, nec à mortuo petendum colloquiũ, nec ab auaro beneficium. Eras. l. 8. apop. ex Stob.

Idem.

Cùm Athenis causam diceret, defensionémque ei Lysias à se compositam, qua in iudicio vteretur recitasset, demissam ac supplicem, imminentiq; procellæ accommodatam: Aufer, inquit, quæso istam. nam ego si adduci possem, vt eam in vltima Scythiæ solitudine perorarem, tum meipsum morte multandum concederem. Spiritum contempsit, ne careret grauitate: maluitq; Socrates extingui, quàm Lysias superesse. Cic. l. 1. de Orat. Laert. in vita Socratis, & Val. Max. lib. 6. cap. 4.

Agis.

Suprà de Filiorum potestate in parentes.

Agesilaus.

Audiens scelerosum quendam hominem fortiter pertulisse tormenta, ait: Quàm miser est homo, qui tolerantiam in res flagitiosas ac turpes collocat. Plut. in Lacon.

Idem.

Allato nuntio, illustrissimos viros prælio circa Corinthum cõmisso occubuisse in acie, Spartiatas autem cecidisse perquã paucos, multos verò ex hostibus: nullam lætitiam præ se tulit, sed ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot viros ipsa perdidisti, quot si incolumes sint, profligare acie cunctos queant barbaros. Plut. in Agesilao.

Idem.

Iam senex, cur per hyemem solo pallio tectus obambularet absq; tunica, interrogatus: Vt, inquit, iuuenes hanc vitæ rationem imitentur. Ibid.

Idem.

Illud cùm primis sibi gloriæ ducere solebat, quòd cùm rex esset, cæterísq; consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet, quódque sibi ipsi imperaret. Ibid.

Idem.

Notans corruptissimos eorum mores, qui Asiam incolebant, dicere solebat: inter illos qui improbi essent, eos non esse liberos: contra qui probi, eos esse seruos: quòd vbi vitiis licerent omnia, virtus haberetur odio. Ibidem.

Idem.

Quum secum haberet Xenophontẽ, iussit, vt filios suos accerseret Lacedęmoniam, docendos artem omnium pulcherrimam: videlicet imperare, & parêre imperio. Plut. in Lac.

Idem.

Ostendebat quidam Agesilao ciuitatis cuiusdam muros editos, quumque rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem, verum apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Ibid.

Alcamenes.

Infrà de Imperio administrando.

Aga-

Agasicles.

Quum sciscitaretur, quo pacto posset quis tutò imperare, nullo stipatus satellitio? respondit. Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficisceretur ad Thermopylas, cùm Persis conflictaturus, vxori interroganti, quidnam mandaret? Vt bono, inquit, nubas, & probos liberos parias. Plut. in Lac.

Idem.

Iamiam cum hoste conflicturus, & admonitus vt reliquos expectaret socios, An non adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? An nescitis eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur? Plut. in Lacon.

Theopompus.

Dicente quodã, ideo seruari Remp. Spartanam, quòd reges scirent imperare: Imò potius, inquit, quòd ciues sciant parere. Plut. in Lac.

Telecrus.

Suprà de filiorũ pietate in parentes.

Pædaretus.

Pædaretus Spartanus, nobilitate & sanctitate præstans, in petitione magistratus victus, maximæ sibi esse lætitiæ prædicauit, quòd aliquot patria sua meliores viros haberet. Quo sermone repulsam honori adæquauit. Plut. in Lac. Val. Max. l.6. c.4.

Syagrus.

Legatus, quo tempore Xerxes expectabatur, ad Gelonem tyrannũ Syracusanum missus, vt in eo bello opem ab eo peterent: Geloni offerenti ducentas triremes, duo equitum & octo peditum millia, & præterea grandem pecuniam, ac vim magnam frumenti, si Græci in eo bello ducem eum creare vellent, respondit. Ad quærendos milites, & non ad sumendum ducem missus sum. Fulgos. lib.6.

Themistocles.

Cùm ad mare descendisset, vt occisorum Persarum stragem inspiceret: postea quam vidit interfectorum sparsos torques, & armillas aureas, ad amicum conuersus ait: Tu qui Themistocles non es, ista collige. Grauissimo verbo conditiones ostendens, quibus hominum gradus discriminantur, eas esse, quæ faciant vt aliquid agere aut deceat, aut non. Fulg. lib.6.

Demosthenes.

Lacessitus conuiciis, Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit, inferior est: & qui vicerit, victus est. Plut.

Epaminondas.

* Quum aliàs solitus esset vncto corpore hilariq; vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est ad Leuctra, processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus, ecquid illi molesti accidisset? Nihil, inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse: eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Plut. in apoph.

Philippus.

* Græciæ potitus imperio, ad refrenandum animi fastum, puero delegauit hoc munus, vt singulis diebus mane ter acclamaret, Philippe, memento te esse hominem. Ælian. l.8. de varia histor.

Alexander.

Darius rex, cùm iam ex vno atque altero prælio Alexandri regis militarem virtutem esset expertus, filiam in matrimonium cum decies centũ millibus talentorum, ac magnã simul regni partem obtulit, Parmenione autẽ dicente, se, si Alexander esset, vsurum ea conditione: respondit Alexander: Et ego vterer, si Parmenio essem. Curtius lib.4. Arrian. lib.2. & Val. Max. lib. 6. cap.4.

Galli.

Gallorum legati ad Alexandrum regem profecti, vt eius pacem & amicitiam peterent, interrogati ab Alexandro, quam ob causam ipsius amicitiam eo tempore postularent? putans dicturos, eius rei præpotentes ipsius vires causam esse: subridentes responderunt, Se metuere, ne in ipsorum caput cœlum rueret: & tamen ingentis animi regum amicitiam magnifacere. Fulgos. lib. 6.

Scip. AEmilianus.

Cùm haberet consortem censuræ Mummium, vt nobilem, ita eneruis vitæ, pro rostris dixisse fertur: Se ex maiestate Reipub. omnia gesturum, si sibi ciues vel dedissent collegam, vel non dedissent. Plin. cap. 58. de Viris illustr. Val. Max. lib. 6. cap. 4.

Idem.

Seruius Sulpitius Galba & Aurelius cõsules in senatu cõtendebant, vter aduersus Viriatum in Lusitaniã mitteretur. ac magna inter P.C. dissentio erat, omnibus quónam eius sententia inclinaretur expectãtibus, Neutrum, inquit, mitti placet. Alter enim nihil habet: alteri nihil satis est. Æque malam licentis imperij magistram iudicans inopiam atq; auaritiam. Quo dicto, vt neuter in prouinciam mitteretur obtinuit. Valer. lib. 6. cap. 4.

Scip. Maior.

Dicere solebat, ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, vt his facilioribus possint vti. Sic homines secundis rebus effrenatos, sibique præsidentes, tanquam in gyrum rationis duci oportet, vt prospecta rerum humanarum imbecillitate ac fortunæ varietate, reddantur moderatiores. Plut.

Pescennius Niger.

Rogatus, quidnam de Scipionibus sentiret? respondit, Illos sibi videri fœlices magis, quã fortes, quòd vterque domi iuuentutem parum sanctè transegisset. Æli. Spartianus.

Cyanienses.

D. Brutus cùm penè totam Lusitaniam subegisset, ac sola gentis huius vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentata pecunia redemptione, propemodum vno ore legatis Bruti respõdit: Ferrum sibi à maioribus quo vrbem tuerentur, non aurum quo libertatem ab imperatore auaro emerent, relictum. Val. Max. lib. 6. cap. 4.

Manlius.

Manlio cùm omnium consensu apud Romanos consulatus deferretur, oculorum aduersæ valetudinis causam prętexit, quo honorem oblatum commodè recusaret. Instantibus autem cunctis: Alium, inquit, Manlius, quærite Quirites, ad quem hunc honorem transferatis. Nam si me gerere eum coegeritis, nec ego mores vestros ferre, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Plin. c. 28. de viris illustribus. Val. Max. lib. 6. cap. 5.

Q. Fabius.

Minutius quum gloriaretur, ipsius opera multum decessisse Fabianæ dignitatis: Fabius respondit, O Minuti, reputa tibi cum Hannibale certamen esse potius, quàm cum Fabio. Plut.

P. Rutilius.

Suprà tit. de amicitia atque amico bono.

Augustus Cæsar.

Quum fortè ad ædes Catonis Vticẽsis venisset, ait: Quisquis pręsentem Remp. mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Plut. in Rom. apoph.

Demetrius.

Domitianus Romanorum imperator, cũ philosophos mathematicósque omnes ex Italia pellendos statuisset, multiq; iam ex philosophorum schola in Lybiam Scythiamque confugissent:

gissent: Demetrius philosophus expulsus, instituta cum Apollonio sermocinatione, dolenter dixit & grauiter: Cicadis licet impunè canere, nobis autem ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin. in Consul.

Frontinus Cons.

Domitiano imperãte cùm omnibus liceret inimicos suos accusare, Frontinus consul dixisse fertur: Malum esse imperatorem habere sub quo nulli liceret aliquid facere: sed peius sub quo omnibus omnia. Dion apud Cuspinianum in Consulib.

Cantacuzenus magnus.

*Quum res ei feliciter succederent, fortunam non lacessiuit, neque immodicè supercilium erexit: sed retenta animi grauitate intra modestiæ limites immotus mansit. Nunc verò, inquit, me sobrium esse oportet, cùm alij non ebrij esse non possunt. Prosperi enim successus humana ingenia cũ primis explorant, & væcordes tam insolentes reddunt, quàm cordatos constantiæ & grauitatis laudibus cumulant. Niceph. Gregoras, lib. 9.

Alphonsus.

In contentione inter Franciscum Sfortiam & Nicolaum Picinium, cùm interrogatus esset à Matriciensibus legatis, vtrum ex his in amicitiã admittere vellet? respondit, Vtrosque tanquam amicos habendos esse, sed ab vtrisq; tanquam inimicis cauendum. Sensit autẽ rex prudentissimus, quàm parum tutum sit, ita parare amicos, vt hostes & inimicos interim alios sibi infensos reddat. Panormitan. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Improbo cuidam ac væcordi iactanti, reperisse se virum sapientem: Et quî fieri potuit, inquit, vt sapientem dignosceret stultus? Erasm. lib. 8. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

*Quo die Carolo octauo in regno suffectus est, amicorum vni petenti sibi dono dari fortunas Aurelianensis ciuis, qui in Ludouicum hostili semper animo fuerat, strenuè id negauit, atque alia maiora pollicitus est, inquiens, meritò esset ridendus Galliarum rex, si Aurelianensis ducis (de seipso autem loquebatur, quum antea esset Aureliẹ dux) iniurias vlcisceretur. Fulgosus, lib. 4. cap. 1.

Henr. Dandalus.

Is postea dux Venetiis creatus, ad Manuelem Commenum imperatorẽ Constantinopolitanũ, Veneto nomini infestissimum, missus orator, cùm multa alia prudenter apud eum principẽ locutus esse dicitur, vt illum patriæ reconciliaret: tum verò illud grauissimè addidit, vt meminisset Sibyllini carminis iampridem vulgati: futurum non multo post, vt Adria orti Cõstantinopolitani imperij fasces sceptráq; ad se traherent. Quo tam graui dicto adeò excanduit Manuel, vt illi intra cubiculum euocato, æneum vas candens obiecerit, quod inspectare diutius voluit, vt eum oculorum lumine priuaret. Quam pœnam ita passus est, quamuis grauiter laborarit, vt præcipuus ille author fuerit imperij ad Gallos transferendi. Ioannes Baptista. Egnatius, lib. 6. cap. 4.

Stephanus Contarenus.

Creatus hic in Petri Zeni locum, Senatus iudicio, qui maritimæ rei rectæ peragendæ in Benaco lacu præesset, quando res aduersæ nuntiarentur, statim suscepta prouincia, domum est profectus, euocatáque de superiore ædium parte vxore: Scias inquit, me Benacensi oræ præfectum, Senatu ita iubente: tu igitur omnia domi parato, curatóque vt præstò sint, quæcunque mihi necessaria futura sunt. Atque

intra paucos dies aut lætum à me partæ victoriæ nuntium expectato (id quod campani ęris sonitus ex Marciana turri tibi significauerit) aut mortis meæ literas, quibus tu cadauer hoc ipsum auitæ sepulturæ mandes. Quæ vox quæso grauior esse potuit, ad testandam suam in patriam charitatem? cuius dignitate & gloria nihil sibi charius aut iucundius esse profitebatur. Ioannes Baptista. Egnatius l.6.c.4.

De gubernatione.

Socrates.

DIcebat vehementer absurdum esse, cùm artes sedentarias nemo profiteatur absque dedecore, qui eas non didicerit: neque quisquam scriniū faciendum locet ei, qui rudis sit eius opificij: ad publicos magistratus admitti, qui nunquam dederunt operā disciplinis: sine quibus nemo potest rectè magistratum gerere. Cùmque nemo non detestaturus sit eum qui clauo assideret, ignarus artis nauticæ: multò magis detestandos, qui rempub. capesserent ignari politicæ philosophiæ. Neque eum putabat appellandum impostorem, qui à quopiam pecuniam aut vasculum acciperet, quod non posset reddere, sed illos magis impostores habendos dicebat, qui dolo persuaderent se idoneos gubernandæ Reipublicæ, cùm sint homines nihili. Hoc dictum multò magis ad principes, magistratus & episcopos Christianos pertinet, quàm ad Ethnicos. Eras. li.3. apoph.

Idem.

Illum impudenter facere dicebat, qui cùm boues efficeret pauciores, postularet tamen haberi bonus bubulcus: sed multò absurdius esse, si quis haberi velit bonus Reipubl. gubernator, cùm ciuium numerum imminuat. Hoc dictum torsit in Critiam & Chariclem, qui multos ciuium trucidarāt. Nec illos id latuit. Critias enim illi minatus est, ni sileret, fore vt ipse quoque faceret boues pauciores. & quod minatus est, verbo, re pręstitit, nam huius opera Socrates periit. Laertius in vita Socratis.

Huc refer apophthegmat. de Magistratu, Principatu, vel Principe, & Reip. administratione, &c.

De gula.

Anonymus.

SYbarites quidam quum Spartæ * in phiditiis conuiuaretur, Meritò vitæ contemptores esse dixit Spartanos: quisquis enim sanæ sit mentis decies millies mori prius eligeret, quàm huius parcitatis esse particeps. Athen. lib.4.

Galienus Cæs.

* Quum ei relatum esset, populum Rom. indignè ferre, quod Valerianus pater eius apud Parthos seruiret, conuersus ad adstantes: Ecquidnam habemus, inquit, quod prandeamus? Treb. Pollio.

Augustus Cæs.

Quum ad Augustum delatum esset, Erotem Ægypti procuratorem emisse coturnicem, in pugna superantem omnes, ac prorsus inuict. eamque assam deuorasse: iussit accersiri hominem, & discussa causa, confessum malo nauis affigi iussit: vita iudicans indignum, qui ob tātillam gulæ voluptatem, non pepercisset aui, quæ pugnando diu multisque potuisset esse voluptati: præterea quæ læto quodam omine, Cæsari perpetuam in bellis prosperitatem portenderet. Plut. in Rom. apoph.

Huc refer apoph. de Deliciis, Ebrietate, Intemperantia, Voluptate, &c.

DE

DE HAERETICIS FVGIENDIS.

Polycarpus martyr.

LIQVANDO Marcioni obuiam factus, atque oratus vt eum agnoscere vellet: Agnosco, inquit, primogenitum Satanæ. Tanta tunc Apostoli atque eorum discipuli in religione cautela vtebantur, vt ne verbi quidem communionem cum aliquo eorum qui à veritate declinauerant, habere paterentur. Ibidem. Eusebius lib.4.Eccles.histo.cap.14.

Idem.

* Si fortè impia dogmata audiret, aures obturans continuò exclamabat, O bone Deus, in quæ me tempora reseruasti, vt hæc patiar? atque ex eo loco quo vel sedens, vel stans ea audiuisset, extemplo planè aufugiebat. Eusebius lib.5.hist.Eccles.cap.19.

Alexander episcop. Alexandr.

* Par est (inquiebat) vt nos qui sumus Christiani, omnes qui contra Christum loquuntur, animóque sunt ab eo alienato, tanquam Dei hostes & corruptores animarum deuitemus, &c.Socrat.hist.Eccles.lib.1.cap.3.

S. Ioannes Apostolus.

Suprà de Conuictu & conuersatione.

De hilaritate.

Zeno Cittieus.

ROgatus cur quum esset natura seuerus, in conuiuio tamen hilaresceret? lepidè respondit: Et lupinum quum sit suapte natura amarum, tamé aqua maceratum dulcescere. Naturale est, cibo potúque rigato corpore, discuti tristitiam. Laert.lib.7.cap.1.

Socrates.

Iam morti addictus, carceris ministrum in poculo cicutam porrigentem interrogauit, Quomodo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius esset artis peritus. Alludens ad ægrotos, qui à medicis, quando, & qua ratione diæta sit sumenda, discunt. Rogauit præterea an diis aliquid de suo potu libare liceat, iuxta morem conuiuiorum. quòd cùm negaretur, Certè, inquit philosophus, fas est, & oportet orare deos vt felix & fausta mea sit migratio. Et sic Socrates, cùm aduersus omnia mala, animi fortitudine armatus esset, in ipsa etiam morte hilaritatem ostendit. Laert.in eius vita.

Idem.

Quum puer Socratem in ipso ferè mortis agone detexisset, quòd illi iam frigerent præcordia. Debemus, inquit, ô Crito, gallum Æsculapio, quē persoluere ne neglexeris: perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. adeò inerat Socrati natiua quædam hilaritas, vt moriens etiam eam ostenderet. Hanc enim postremā vocem fuisse ferunt. Laert.

Plato.

Negabat oportere inebriari, præterquam in festis, in quib. ipse Deus vinum porrigit. Festos dies autē decet hilaritas, ebrietas autem in his locum habere nequaquam debet. Laert.l.3.

De historia.

Demetrius Phalereus.

PTolomæum regem adhortari solebat vt sibi pararet libros de regno, déque militari imperio & gerendo tractantes, eósque euolueret: propterea quòd ea, de quibus amici non audent admonere reges, in libris scripta

habeantur. Plut in Græc. apoph. & Laertius lib. 5. cap. 5.

Theopompus.

Dicebat eum quidem optimum rerum bellicarum ſcriptorem eſſe, qui quàm plurimorum certaminum ciuilium particeps fuerit, & quàm plurima etiam pericula coràm expertus ſit. Innuere autem voluit, eum tantùm reuera eſſe bonum hiſtoricum, qui de his ſcribat rebus, quibus ipſe interfuit. Polyb. lib. 12. hiſt.

Virginius.

Suprà tit. de Conſcientia bona.

Alphonſus.

Capuæ laborans aduerſa valetudine: medicis multa medicamenta adhibētibus, in grauiſſimo morbo, Quinti Curtij hiſtorias de Alexandri magni rebus geſtis deſcriptas legere cœpit, cuius lectione delectatus cum omnem morbi improbitatem ſuperaſſet, ſanitati reſtitutus: Valeat inquit, Auicenna, valeat Hippocrates, & alij medici: & viuat Curtius, reſtitutor ſanitatis meæ. Anton. Panor. de rebus geſtis Alphonſ. & Æneas. Syl. de eius dictis.

De hypocriſi.

Diogenes.

CVidam ſibi placenti, quòd leonis exuuio tectus ingrederetur: Non tu deſines, inquit, virtutis ſtragulas pudefacere? Indecorum eſſe cenſuit, quòd homo mollis Herculis amictum ſibi vendicaret. Idem dici poteſt iis, qui prodigioſo amictu profitentur vitæ ſanctimoniam, vita non reſpondēt. Diogenis dictum extat apud Laertium lib. 6. cap. 2.

Alexander.

Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus, quòd alienam ab omnibus deliciis auſterámque vitam ageret: Foris, inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus verò totus eſt purpureus. Notans fictam illius parſimoniam, quũ eſſet alioqui ambitioſiſſimus. Plutarch. in reg. & imp. apoph.

Fridericus III.

Quum audiret quendam dicentem, abiturum ſe aliquando in ea loca, in quibus nulli planè hypocritæ eſſent, reſpondit: Vltra Sauromatas ergo, & glacialem oceanum tibi eundum eſt. Sed cùm eò veneris, non omnino carebit hypocriſi locus, ſi modo & tu homo non Deus es. Inter mortales enim nemo eſt, qui non ex aliqua parte fictus fucatúſque ſit.

Alphonſus.

Cùm poſt Africanam victoriam in Ænariam inſulã veniſſet, audiens Antonium Picentem, ordinis heremitarum, magnum hypocritam, iactando plurima in Chriſtum & virginem eius matrē, vermiculis acerbiſſimo morbi genere abſumptum, animam expuiſſe, dixiſſe fertur: propterea Deum tantopere in hypocritas ſæuire, quòd dum homines decipiunt, interponant Deum ipſum tanquam ſceleris mediatorem. Ideóq; vt plurimum viuentes ad huc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefelliſſent, vt intelligant mortales, à talibus monſtris maximè cauendum eſſe: quòd Deum ipſum non tantùm poſt mortem, ſed etiam in ipſa vita haberent indubitatum vltorem. Anton. Panor. de reb. geſt. Alphonſi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

De homine.

Solon.

INterrogatus olim, Quid eſſet homo? reſpondit, putredo eſt in exortu, bellua in omni vita, eſca vermium in morte. Anton.

Diogenes.

Quoties conſiderabat in hominum

vita

vita, ciuitatum gubernatores, medicos aut philosophos, nullum animal dicebat esse homine sapientius. Idem contemplans somniorum interpretes, cõiectores, diuinos, & huius generis cæteros, aut qui gloriæ diuitiisque seruirent: aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Indicans hominis ingenium ad res optimas accommodum, si exerceatur, sin ad vitia degeneret, longè esse infra mutas pecudes. Laertius libro 6.

Perictione Pythagorea.

* Dicebat, conditum & compositum esse hominem in hoc, vt contempletur naturæ rerum ipsiúque sapientiæ rationem: eidémque laborem esse iniunctum comparandi contemplandique rerum quæ extant sapientiam. Stob. sermone de virtute.

Plato.

* Hominem mansuetum animal esse dicebat. Quòd si recta disciplina institueretur in mansuetis. & diuinum prorsus animal euadere: sin verò non non satis aut non bene esset educatus, ferocissimum omnium quæ in terris nascuntur animal reddi. libr. 6. de legibus.

Musonius.

* Quid esset homo describens, Homo solus (inquit) omnium in terra degentium Dei imago est, & similes ei virtutes habet. Nam ne inter deos quidem præstantius aliquid excogitari potest, quàm prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia, &c. Stobæus, serm. 116.

Cyrus.

Dicebat, eos homines qui sibi prodesse nollent, cogi oportere, vt aliis sint vsui. Significans, seruili animo natos sibiq; inutiles, imperio adigendos, vt aliorum commodis inseruiant. Plu. in apopht.

Vide apoph. de Hominis fragilitate.

De hominibus suum officium non facientibus.

Diogenes.

QVodam tempore lucernam accensam gestans, obambulabat in foro clarissima luce, quærenti similis, Rogantibus quid ageret? Hominem, inquit, quæro. notans publicos ciuitatis mores vix homine dignos. Laertius lib. 6.

Idem.

In foro stans, clamabat, Adeste homines: veluti concionaturus apud populum. Quúmque iam frequentes conuenissent, nec ille desineret clamare, Adeste homines: quidam indignati, En adsumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens: Homines, inquit, adesse iussi, non sterquilinia. Non putauit hominis cognomen competere in eos qui nõ viuerent iuxta rationem, sed Brutorum in morem agerentur affectibus. Laertius libr. 6. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Eos qui in coquos, nepotes, scorta, & adulatores facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus, per præcipitia nascentibus: quarum fructus nullus hominum gustaret, sed à coruis & vulturibus ederentur. quo dicto innuit, eos nequaquam esse homines, qui ventri & gulæ seruiunt. Laertius lib. 6.

Idem.

Quum è balneis redeuntem quidam rogassent, num illic esset multum hominum? negauit esse. Rursus percontatus, an illic esset multa turba? annuit. significans vocabulum in paucos competere. Laert. lib. 6.

Idem.

Redeuntem ex Olympiis quidam

 interrogabant,

interrogabant, vidissétne illic multam turbam, Turbam, inquit, plurimam, sed homines perpaucos. Laert.lib.6.

Idem.

Conspecto adolescentulo, cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis, quàm ipsa natura voluit? Siquidem illa te virum fecit, tu teipsum refingis in fœminam. Laertius.

Stilpon.

Quum omnium oculi coniecti essent in Stilponem, quidam: Isti, inquit, Stilpon mirantur te vt beluam. Nequaquam, inquit ille, sed vt verum hominem. Solent peregrinæ bestiæ in spectaculum produci: vulgares homines nemo miratur. Sed philosophum plerique spectabant, non vt quemuis hominem, sed vt hominem verum: nam id spectaculum est rarissimum. Obiter notauit interpellatorem, quòd ipse non esset verus homo, nec spectatu dignus. Laert.lib.2.cap.12.

Architæ.

Dicebat, quemadmodum, si etiam summam diligentiam adhibeas: tamen piscem sine spinis non inuenias: sic neque hominem inueniri posse, qui non dolosum spinosúmque quiddam habeat admixtum. Ælian.libr.10. de Var.hist.

Alphonsus.

Licèt socordi & obtuso ingenio homines patienter audiret, solitus tamen est eos tantùm, quorum proba ingenia esse sciebat, homines appellare, Ennianum illud leui voce submurmurans: Vulturis (sic enim in nominatiuo, vt nos Vultur, loquebatur) in syluis miserum mandabat homonem. Bellissimè enim non homines, sed homones, Ennium eos vocasse dicebat, quos vidisset ex homine nihil præter effigiem possidere. Panorm.libr.1.de reb.gest.Alphonsi.

Idem.

Sæpenumero dicere solebat, Si nullam aliam præter Calabriam prouinciam haberet, se malle priuatū quàm regem viuere, ne imperare cogeretur, qui nihil omnino hominis haberent, præter figuram & nomen. Panor. lib.1. de reb.gest. Alphonsi.

De hominis miseria & fragilitate.

Bias.

Dicere solebat, sic metiendam esse ab homine vitam quasi & multum & parum temporis victurus sit. Max. serm.67.

Crantor.

Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare solebat.

Οἴμοι, τί δ' οἴ μοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

Eheu, quid heu? nobis, quid hominum est, accidit:

Sensit, quicquid vlli hominum accidit, hoc vnicuique posse accidere. Nihil igitur nec inexpectatum videri oportere, nec intolerabile. Laert.lib.4. cap.5.

Anacharsis.

* Rogatus à quodam, quid hominibus esset infestum? Ipsi, inquit, sibi ipsis. Stob.ser.2.

Solon.

Solon legum Atticarum conditor, dicere solebat, Vrbes ac oppida nihil aliud esse quàm humanarum ærumnarum domicilia, quibus luctus, mœrores, tristitiæ mortalium, quasi septis, includerentur. Bene quidem. nam si iusti ratiocinatores esse volumus, & rem æqua lance perpendere, haud dubiè iudicabimus hominis vita nihil miserius, nihil calamitosius. Beroald. de Terræmotu ex Plut.

Socrates.

Dicere solebat, si omnes hominum calamitates in vnum conferrentur, móxque singulis ex eo aceruo portiones æquè distribuerentur, ita fore, vt suas quisque calamitates recipere malit, quàm æquam è communi portionem. Hoc aduersus vulgares hominum mores: qui alienæ inuident, suam deplorant sortem. Erasmus libr. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit vllo modo id fieri posse. Non enim licet, inquit, ciuitatem aut domum inhabitanti, & hominibus conuersanti, sine molestiis degere. Stob, ser. 97.

Idem.

Dicebat, se putare, quòd dij semper rideant, vana hominum studia inspicientes, quibus peractis perpetuò se victuros putent: cùm mox hinc tamen nobis migrandum sit, omnibus relictis. Stob. ser. 96.

Zeno.

Canem eum inuadentem quum repulisset, reprehensus à quodam ob id, Perdifficile est, inquit, prorsus hominem exuere. Voluit autem ostendere, hominem nunquam esse tam cautum, quin aliquando ostendat se quoq; hominẽ esse affectibus obnoxium. Laert. lib. 9. cap. 5.

Democritus.

Interrogatus quid de hominum sorte sentiret? Miseram homini fortunam esse dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant: mala autem non tantùm non exquisita, sed extra omnem etiam expectationem. Stob. ser. 96.

Idem.

Admonere sæpenumero solitus est suos, vt humanam imbecillitatem expenderent, quòd ei per mediocrẽ possessionem prospiciatur, & miseria in rebus necessariis mensuretur. Stob. ser. 96.

Aristonymus.

Hominis vitam theatro similem esse dicebat, vbi pessimi homines ferè semper primatum obtinent. Ant. in Melis. part. 1. ser. 7. Max. ser. 67.

Antiphon.

Hominis vitam carceri vnius diei similem esse dixit, & totum vitæ spatium vni diei æquale propemodum, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Stob. ser. 96.

Simonides, & Pausanias.

Cùm Simonides conuiuio lautissimo à Pausania exceptus rogaretur, vt quippiam ex philosophorum arcanis in medium proferret: videns Pausaniã nimium rebus suis fidere eò quòd iam ad Medorum partes se applicuisset: respondit, Memento te in tanta rerum felicitate hominẽ esse. At Pausanias parum animaduertit, quod à philosopho dictum esset. Cúmq; iam in summo vitę discrimine esset, & mortem præ oculis esse intelligeret atrocissimam, altissima voce exclamasse fertur: O Cee hospes, quàm salutare tuum erat consilium. Ego autem adeò captus eram inani persuasione, vt mihi nequaquam tantam admonitionẽ cõuenire putarem, vnde miserè nunc perire cogor. Ælian. l. 6. de Var. hist.

Neoptolemus.

Sciscitatus, quidnam ab Æschylo, aut Sophocle, aut Euripide dictum admiraretur? Nihil quidem (inquit) istorum se in admirationem trahere: sed quod ipse vidisset Philippũ Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrantem in cœna amplissima, cùm tertiusdecimus Deus appellaretur, postridie in theatro iugulatum & proiectum. Stob. ser. 96.

Phauorinus.

*Homines partim esse ridiculos, par-

tim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem qui per audaciam ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur: miserabiles vero, qui spe frustrantur. Stob. ser. 4.

Mercurius Trism.

*Homo (inquiebat) animal est imperfectum, membris imperfectis constans, & ex multis diuersisque corporibus constitutum corpus gerens. Stob. serm. 11.

Aristoteles.

Interrogatus, quidnam esset homo? respondit, imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunæ lusus, inconstantiæ imago, inuidiæ & calamitatis trutina: reliquum verò, pituita & bilis. Stob. ser. 96.

Plotinus.

Amelio roganti, vt corporis formam pateretur effingi, non passus est, Quid, inquit, an non satis est nos hanc imaginem circumferre, nisi & imaginis imaginem relinquamus posteris ostentandam? Iudicauit cum Pythagora, corpus esse thecam mentis, vtcunque eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus. Erasm. lib. 8. apoph.

Ephraim Syrus.

Amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes: & si quis amiserit quod amabat, dolore & mœrore affici prohibes. Stob. serm. 97.

Xerxes.

Cùm vidisset vniuersum Hellespontum nauibus suis constratum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit se beatum, móxq; fudit lachrymas. Tam subitam mutationē admiratus Artabanus regis patruus, qui dissuaserat eam expeditionem, ausus rogare causam, Tum Xerxes, Subit, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa multitudine post annum centesimum nemo superfuturus est. Plut. in apoph.

Philippus.

Postquam apud Cheroneum Atheniensem profligauit opes, adeò ex nimia felicitate se efferre cœpit, vt se hominem fortunæ malis obnoxium esse non cogitaret amplius. Verùm cùm intelligeret, quid mali ex tanta superbia sibi immineret, ex aulicis pueris vni id muneris iniunxit, vt ad solis exortum in suum cubiculum ingressus inclamaret: Rex, memineris te non Deum, sed hominem esse multis fragilitatibus, ærumnis ac malis obnoxium & expositum. Cælius Rhodiginus l. 19. c. 33. lectionum antiquarum.

Alexander.

Cùm Deus vbiq; ob res feliciter gestas vocaretur. Se, quòd mortalis esset, duabus potissimùm rebus deprehendere dicebat, somno videlicet & coitu. Hæc enim præcipuè produnt hominis imbecillitatem. Somnus enim quid aliud est, nisi (vt ille ait) gelidæ mortis imago: coitus item quid aliud, nisi species morbi comitialis? Plut. in Alex.

Idem.

Dum in obsidione cuiusdam vrbis infirmissima mœnium quærit, sagitta grauiter ictus est: nec tamen ab instituto destitit, sed mox quum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus quod cœperat omittere, ac chirurgum accersere: Omnes, inquit, me prædicant Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem esse me clamat. Plutarch. & Q. Curtius in Alexandro.

Stratonicus.

Quum audisset partum matris Timothei regis: Si, inquit, opificem pepe-risset, nō deum, quales emisisset voces?

Irridens quorundam fœdam adulationem, qui regum filiis tribuebant diuinitatem, quum vox parientis regem æquè miserabilis sit, ac parturientis quemlibet plebeium. ipse autem Stratonicus filius erat opificis. Athenæus.

Silenus.

A Mida captus, rogatus est quid esset homini optimum? diu silentiũ tenuit. tandem addactus vt diceret, respondit: Optimum esse, nunquam nasci: proximum, quàm ocyssimè aboleri. atque hoc pretio dimissus est. Plut.

Scipio Africanus.

Dicere solebat, Vt ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, quò his facilioribus possint vti: Sic homines præ secundis rebus effrenatos, sibíque præsidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinę duci oportere, vt perspecta rerum humanarum imbecillitate, varietatéque fortunæ, reddantur moderatiores. Plut. in vita Scipionis.

Hadrianus Imp.

Cuidam illos Vergilij versus ad Verum accommodanti, Manibus date lilia plenis, &c. Cum risione respondit: Ego mihi diuum adoptaui, non filium. Huc alludens, quòd imperatores referri soleant in numerum diuorum, sed à rogo. Dion in Hadriano.

AEneas Syluius.

Audiens disputantes de vitę humanæ miseria: Comœdia, inquit, est vita nostra, cuius vltimus actus in morte agitur: bonus autem poëta nemo habetur, nisi ad finem vsque actus omnes prudenter explicet. Syluius lib. 3. commentariorum de reb. Alphonsi.

De honestate.

Pythagoras.

*FAc ea, inquit, quæ iudicaueris esse honesta, etiam si postquam feceris, inglorius futurus sis. Omnis enim honestæ rei malus iudex est vulgus: quorum igitur laudes contemptui haberes, eorundem vituperatia quoque sperne. Stob. ser. 44.

Plato.

* Optimum sanè, inquit, hoc dictum est, eritque semper, Quod vtile, simul etiam honestum est. Stob. serm. 1. de virtute.

Socrates.

*Equus generosus (dicebat) iudicabitur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prædiues, sed qui anima egregius erit. Eod. serm.

Antisthenes.

Dicere solebat, ea demum honesta & pulchra esse, quæ bona sunt: turpia verò quæ mala. Laert. lib. 6. cap. 1.

Lacones.

Lacones, si quando suos inuocarent Deos, nihil petebant aliud, quàm vt adderent dij cæteris bonis etiam ea quæ honestissima essent, tantum valebat apud homines gentiles rerum honestas. Huius rei testis est Plutarch. in apoph. Lacon.

De honore, virtutis præmio.

Antisthenes.

SCiscitatus, quæ res portenderet ciuitatibus exitium? Quando in his, inquit, nullum esse potest bonorum ac malorum discrimen. Sentiens, eam rempublicam non posse consistere, vbi nec esset honos virtuti, nec pœna scelerosis. Laert. lib. 6.

Theophrastus.

Percontatus, quánam re communis hominum societas conseruari possit? respondit, Si pœna mali coerceantur à Republica, boni inuitentur honorum præmiis. Stob. serm. 41.

Anaximenes.

Anaximenes.

Dicere solebat, Qui zelo affecti, rectè facta dictáque nullo neque præconio nec honore dignantur, quem oro fructum ipsi ex suis benefactis sperare audebunt? Stob.

Q. Fabius.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est: qui quum publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quũ autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc aduersati sunt, at Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus, Euge, inquit, fili sapis, qui intelligas quibus imperes, & quàm magnum magistratũ susceperis. Plu. in ap.

Anonymus.

Titus Labienus equiti strenuo de præda Gallica aurum donauit. Id videns Scipio, dixit equiti: Habebis donum viri diuitis. Hac voce audita, eques aurum ad pedes Labiéni abiecit. Idem quum audisset Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat: alacer gaudio abiit. Miles aurum contempsit, honorem amplexus est. Erasm. 6. apoph.

M. Cato.

Aiebat, populum Romanum non tantùm purpuræ, verùm etiam virtuti plurimùm conducere. Quemadmodum enim tinctores eum potissimum colorem inducunt, quo vident homines maximè delectari: ita iuuentus ad ea studia potissimum incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non solum alit artes, verum etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, vt magistratus his demũ committerent, qui de se virtutis specimen dedissent: ita fieri, vt quàm plurimi sese ad egregia studia conferrent. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Qui virtutem honore suo fraudarent, eos dicebat ipsam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens, præmiis animos iuuenum ad virtutem accendi: quæ si detrahas, ipsa virtus elanguescit. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Socraticum Xenophontem in manibus semper habebat, cuius inprimis laudabat illud, quòd diceret: Eosdem labores non esse æquè grandes imperatori ac militi, quòd ipse honos laborem leuiorem faceret imperatorum. Cicero lib. 2. Tusc. quæst.

Cicero.

Sibi propriè & solum honorem æstimari dicebat, quem quis neque maiorum commendatione, neque per alterius calamitatem assecutus sit. Cicero in Philippicis.

Alphonsus.

Amico ac familiari cuidam suadenti vt tranquillè & voluptuosè, dum posset, vitam ageret, nec corpus tot tantísq; periculis obiectaret, respondisse dicitur: Non temerè à Romanis, illis quidem sapientioribus, Honoris templo Virtutis templum coniunctum esse, in quod nisi per Virtutis templum introire nemini liceret. Vt intelligerent mortales, ad honoris fastigium non voluptatum via (quæ deliciis atque illecebris affluens esset) sed virtutis, illa quidem aspera & salebrosa, enitendum esse. Panormit. lib. 1. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Suprà apoph. de Ambitione.

De honore artibus & eruditione exhibito.

Demetrius.

DEmetrius Antigoni filius, cũ Rhodum obsideret, vrbémq; iam cepisset,

pisset, tabulam quandam Protogenis manu depictam studiosè seruari sibi præcepit, dicens : Se citius parentis imagines, quàm eam picturam aboliturum. Plut. in Demetrij vita.

Neocles.

Arato destinanti tyrannorum communi odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Neocles supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens : Cum tyrannis non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apoph.

Scipio minor.

Vbi ciuitatem comperit statuis deorum Græcanis ac monimentis, è Sicilia deportatis differtam, per præconem pronuntiari publicè iussit, vt qui illarum essent vrbium agnoscerent illa, ac referrent domum. Plutarch. in Rom. apoph.

Sigismundus Imp.

Suprà apoph. de Doctrina & erudit.

De honore negato.

Phauor. philosophus.

ATheniensès Phauorini æneam statuam deiecerant, vt hominis Cæsaris inimicissimi. Erant enim Athenienses vectigales Adriano Cæsari. Id posteaquam philosopho denuntiatum est, nihil commotus dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm bibere cicutam. Philostratus.

De honore ex necessitate oblato.

Paulus AEmylius.

ITerum petens cõsulatum, repulsam tulit: cæterùm cùm bellum aduersus Perseum ac Macedones, imperitia segnitiéque ducum iam longum duceretur, eidémque consulatum detulissent, negauit se illis habere gratiam, non enim se ob id tum designatum imperatorem, quòd ipse desideraret imperium, sed quòd ipsi imperatorem. Plut. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Cùm triumphans subsellia tribunitia præteriret, Pontius Aquila non assurrexit vnus omnium : id adeò indignè tulit, vt proclamarit, Repete ergo Aquila à me Rempub. tribunus ? nec deinde per continuos aliquot dies cuiquam quicquam pollicitus est, nisi sub hac exceptione : Si tamen per Pontiũ Aquilam licuerit. Eras. lib. 4. apoph.

De honore momentaneo.

Cicero.

IN Vatinium, qui paucis diebus consul fuit, ita iocatus est : Vatinij anno magnum ostentum fuit, quòd eo consule nec bruma, nec ver, nec æstas, nec autumnus fuisset. Nam his horis annus totus distinguitur, quarum vnaquæque tres menses occupat. Nescio an hoc ipsum sit quod aliter refert Pollio in Mario tyranno: Consul qui sex meridianis horis consul fuerat, ioco Ciceronis aspersus est: Consulem habuimus tam seuerum támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit, nisi forte videtur hoc magis ad Caninium Reuilium pertinere. Macrob.

M. Voltacilius.

Cùm audiret Caium Seruilium per vnum tantùm diem consulem fuisse, in Flaminum præsentia dixisse fertur: Antea Flamines, nunc verò consules diales creatos esse. Alludit autem ad Flamines Diales, à Romulo, vel, vt alij volunt, à Numa Pompilio creatos, qui à gestatione pileorum Pilamines dicti

dicti sunt. Flamini autem Diali iurare non licebat, & iniurato credebatur, &c. Macrob. l. 2. Saturn. cap. 2.

De honoris priuatione.

Aristoteles.

CVm quidam ei decretum Delphis honorem eripuisset, scribens de his ad Antipatrum, inquit: Ea quæ Delphis mihi decreto sunt assignata, quibusq; nunc priuatus sum, animum meum afficiunt: vt neque magnopere mihi cordi sint, neque tamen omnino nō cordi sint. Sapientissimè autem putauit, non esse simile dignitatem aliquam suscipere: & cùm iam acceperis, ea spoliari. Non enim graue est, non adipisci: at cùm adeptus sis, rursum amittere, id satis quidem molestū est. Ælia. lib. 14. de Varia hist.

De honore absque vtilitate.

Alphonsus.

INterrogatus, quid sibi sine vtilitate honor esse videretur: Consimile id sibi videri respondit, vt si peracutum & peracre quis cernat, sed offensus caligine aberret in tenebris. Notabat autem eos, qui ad magnos honores aspirant: quibus impetratis, non habent quo honoris titulo satisfaciant. Tales sunt hodie equites etiam aurati, qui post profectionem ad diuum Iacobum, aut Dominicum sepulchrum, se auratos equites nominant, ac insignia picta ostendunt: cùm vix habeant viaticum ad vnum atque alterum miliare, pedes ire soliti. Panormitanus lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

De honoris contemptu.

Diogenes.

ATheniensés per adulationem decreuerant, vt Alexander pro Libero patre haberetur, & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes: Et me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter Satyros est, ita Serapis ab Ægyptiis specie bouis colitur. Lae. libr. 6.

Aristoteles.

Præcipuam dignitatem esse dicebat, non fungi honoribus, sed ab aliis dignum honore iudicari. Stob.

Alexander.

* Capta Petra, arce inexpugnabili in India, Alexandrum amici eius iactabant supergressum rebus gestis Herculem: At ego, inquit, res gestas meas cū imperio non existimo esse vni Herculis verbo æquiparādas. Plut. in apo.

Python.

* Eum, quòd interfecisset regem Cotyn, magni faciebant Athenienses & honorabant: Sed ille, Deus hoc (inquit) manu vsus mea perpetrauit. Plu. in præcept. politicis.

Agesilaus.

* Agesilao quum nationes, quę id tēporis Græciam incolebant, decreuissent, in clarissimis quibusq; ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neq; picta, neq; ficta, neq; vllo alio artificio parata. At principū vulgus hoc honoris genere se diis æquiparari credebat, summúmq; rerū bene gestarū præmium arbitrabatur. Agesilaus ipso honesto contentus, negligebat eiusmodi adulationes veriùs quā glorias: malens insculpi prudētum ac bonorum hominū pectoribus, quā in foro æreus aureúsve stare. Eximiā virtutem

tutem sponte suum cōsequitur decus. Nec vlla speciosior statua quàm honorifica bene actæ vitæ memoria. Plut.in apoph.Lacon.

Idem.

Quum moraretur in portu qui Menelai dicitur, mandauit iis qui aderāt, ne quam statuam aut imaginē in eius honorem erigerent. Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, quum sint vilium ac nullius rei opificum opera. Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Thasij quoniam intelligebant Agesilaum de ipsis optimè meritum, templis ac diuinis honoribus illū dignati sunt: atq; hac de re legationem ad illū miserunt. Is vbi legisset honores, quos legati ad illum detulerant, percontatus est, num illorum patria potestatē haberet ex hominibus faciendi deos. Quum illi respondissent, habere: Agedum, inquit, primùm vos ipsos deos facite: id si pręstiteritis, tum vobis credam, quòd me quoq; deum facere poteris. Vtrum hîc prius admirari cōuenit? amici celsitudinem, adeo contemnentis oblatum, ob quod Empedocles philosophus semet in Ætnam cōiecit, quódq; tot eruditi principes tot artibus & impendiis ambierunt: an ingenij solertiam, qua Thasiis vel summam stultitiā, vel abiectam adulationem suam in oculos ingessit? Plut.in ap, Lac.

Anonymus.

Quidam quum in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedētes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. In his enim sedebant delicati, porrectis cruribus, ac cælatum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios verò scelus erat, iuuenē non assurrexisse seni. Plut.in Lac.

Theopompus.

Pylij cum decreto statuissent Theopompo summos honores, ipse renuit: Mediocres honores ipsum tempus augere, immodicos verò abolere, dicens: Quo apophthegmate, id quod alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, ipse vltrò delatum reiecit. Plut.in Lacon.

Pyrrhus.

Quum rebus feliciter gestis domum redisset, & à suis Aquila diceretur: Per vos, inquit, aquila sum. Qui enim non essem, quum vestris armis veluti pennis subleuer? Modestissimè gloriosi cognominis laudem in suos milites transferens, vitauit inuidiam. Plut. in Regum & impp.apoph.

Alexander.

Quum in bello crus ei esset sagitta vulneratum, multiq; accurrerent, qui ipsum frequenter Deum appellare cōsueuerant, exporrecta hilariq; fronte ad Homeri carmen alludens dixit: Hic sanguis est quem videtis, liquórque, qualis diuis solet emanare beatis. Nimirum irridens adulatorum vanitatē, cùm ipsa res declararet ipsum nihil aliud esse quàm hominem. Plut. in apoph.regum & imperatorum.

Antigonus.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

M. Varro.

Varro Pauli collega, quoniam ex Cannensi pugna, quę Romanis fuerat infelicissima, superfuit, honores à populo delatos recusauit: dicens, feliciorib us magistratibus opus esse Reipub. Quum animum gereret inculpatum, fortunæ suæ Reipub. vltro pœnas dare voluit, vir ob hoc ipsum summis dignus honoribus. Eras.lib. 6. apoph. ex Plutarch.

Pompeius.

Quum in Lybiam aduersus Domitium

tium transisset, cúmque ingenti prælio superasset, militibus ipsum imperatoris titulo consalutantibus, negauit se eum honorem admissurum, quandiu hostium vallum staret, erectum. Hoc audito, milites, licet ingens obstaret pluuia, impetu facto hostium castra adorti expugnarunt. Recusauit honorem, nondum factis emeritum. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Populo, per adulationem Regem ipsum salutanti: Cæsar, inquit, sum, non rex. Maluit priuatum nomen, quàm regium inuidiæ obnoxium. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut. in vita Cæsaris.

M. Antonius.

* Quum Rhodum insulam vi cepisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec Dominus, sed regis ac Domini interfector. Plutarchus in Antonio.

Tiberius.

Cuidam, à quo fuerat dominus appellatus, denuntiauit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. Quanta molestia in tanto principe? Nunc quidam nihil audire possunt nisi sacras maiestates, gratiosas celsitudines, & reuerendissimas dominationes Eras. lib. 6. apoph.

Maximinus Senior, Cæs.

* Nunquam ad oscula pedum quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingenuorum pedibus meis oscula figat. Capitolinus.

Alexander Seuerus.

* Imperator creatus, quũ vix annos 16. natus esset, ob virtutes eximias titulis magnificis à Senatu decoratus, nunquam in animum induxit vt se Magnum, & Patrem patriæ cognominari pateretur: Oportere enim, aiebat, vt res gestæ maturiorque ætas ea nomina pararent. Lampridius.

Gregorius Nazianzenus.

Cùm successus Gregorij in ecclesia inuidia subsequeretur, adeò vt iniquis & minus sanis proscriptionibus ei abeundum esset, iámq; alius ordinaretur Episcopus, quod nemo illi palàm dicere audebat, ipse verò sentiens quid fieret, dixit: Absit, vt mei causa aliqua simultas in Dei sacerdotibus oriatur. Si propter me est ista tempestas, tollite & mittite me in mare, & desinet à vobis quassatio. In eius vita Gregorius Magnus, episcopus Rom. nomen Odrumenici siue omnium Ecclesiarum Episcopi cónstanter & semper recusauit, vt testantur eius epistolæ plurimis locis.

Alphonsus.

Neapolitani ciues, cùm ob virtutem & clementiam Alphonsi regis decreuissent vno consensu omnes arcum regi triumphalem ad memoriam honorificè struere, elegerunt locum super gradus marmoreos maioris ecclesiæ. Id verò quando quidem fieri non poterat, ni magna ex parte dirueretur Nicolai Mariæ Buxuti, magnanimi & strenui militis domus, rex fieri omnino hoc prohibuit: Haud tanti se facere, inquiens, huiusmodi saxorum struem ventis imbrique obnoxiam, vt amici domum ideo euerti pateretur. Contempsit rex honorem, & laudem saxorum testimonio posteris memorandam: cùm secus hodie faciant ij, qui nullis virtutibus conspicui, omnibus ædificiis & parietibus nomen suum posteris celebrandum inscribunt atque insculpunt. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Ioannes Picus.

* Is sæpe oblatas & sacras & profanas dignitates magno respuit animo, Deo & studiis se addictũ respondens. Cùm autem vir quidam magninominis amicorum suasu cum ad Cardinalatus

latus dignitatem petendam, vel certè si offerretur amplectẽdam, subtimidè hortaretur, respondit, Non sunt cogitationes meæ cogitationes vestræ. Bona Ecclesiæ pauperum bona sunt. Io. Francisc. Picus, in eius vita.

De hospitibus.

Cleomenes.

CVm amicus quidam hospiti in phiditiis nihil apposuisset nisi vinum nigrum, & panem igni duratum, succensuit homini Cleomenes, dicẽs: Erga peregrinos non oportere nimium λακωνίζειν. Seueritas est, si quis à seipso exigat victum duriorem: at inhumanitatis est, hospitem eodem compellere. Plut. in Lacon.

Socrates.

* Rogatus, cuius hospitium nos quærere oportet? Illorum, inquit, qui bene sapiunt. Stob. ser. 3.

Stratonicus.

* Quum perhumaniter quidam eum excepisset, multùm recreatus est. Videns verò mox alium introire, iterúmque alium: facessamus hinc, ô puer, inquit ad suum comitem. Etenim pro columba palumbum, pro hospite pandochæum inuenimus. Ælian. de varia hist. lib. 14.

Anonyma.

* Impetrauit ab Athanasio episcopo Alexandrina mulier nobilis & diues, vt ex viduis quæ ecclesiæ sumptu alebantur daretur sibi vna aliqua alenda. Data est illi quædam miti & suaui ingenio, cuius facilitate auctum est matronæ studium in pauperes. Poposcit sibi alteram dari, forte data est illi peruicax & mulier, ex qua cùm ex pio hospitio probra reportaret: ago tibi gratias (dixit Athanasio) quòd talem dedisti per quam patientiæ cultus à me exercebitur. Sabell. lib. 9. cap. 1.

Lucullus.

Quum Græcos quosdam per dies aliquot manificè tractasset, atque illi dicerent, se mirari quod tantum impendiorum sua causa faceret: Nonnihil, ô hospites, vestra causa, inquit, sed maxima pars Luculli gratia. Plutar. in Rom. apoph.

De hostibus & inimicis.

Diogenes.

AD salutem hominibus opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quòd illi monent, hi redarguunt. Laert. lib. 6. Plut.

Antisthenes.

Antisthenes philosophus Atheniensis, frequenter dicere solebat, hostes in bello semper obseruãdos esse, quòd hi primum omnium sentiant si quid delinquas. In hoc igitur vtiliores sunt nobis quàm amici, vt errata nostra cognoscamus, & cognita corrigamus. Laert. lib. 6. cap. 1.

Ariston.

Cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis, qui interrogatus quid oporteret bonum regem facere? respondit, amicis benefacere, inimicis verò male. At quantò præstantius, ait, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Plut.

Onomademus.

Postquam aduersam factionem superasset, quibusdam censentibus, omnes diuersæ factionis vrbe pellendos, negauit expedire, dicens, se vereri, ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos existerent dissidia, Sentiens, sic esse multorum ingenium, vt si desint inimici, in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetant. Erasm. 6. apoph.

Xenophon.

Xenophon dicebat, esse prudentis, cor-

cordatíque viri, etiam ab inimicis vtilitatem capere. Vulgatum est, neq; solem, neq; aquam, neque ignem magis vtilem esse hominibus, quàm amicos. Sed ingenij philosophici est, quemadmodum periti medici ex bestiis ac serpentibus noxiis vtilia quædam remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpere aliquid, quod vertat in suum bonum. Eras. 7. apoph.

Chabrias.

* Optimos imperatores esse dicebat, qui res hostium notissimas haberent. Stob. ser. 52.

De hostibus, astu ac dolo vincendis.

Agesilaus.

CVm aduersus Tessaphernam, hominem fœdifragum belligeraret, eiúsq; vrbes quamplurimas variis insidiis ac dolis cepisset, amicis dixit: Fœdera quidem violare, præter causam impium est: cęterùm hostibus imponere, non modò iustum est, ac laude dignum, verùm etiam & iucundum & lucrosum. Nec enim turpe putauit, dolis in illum vti, qui violato fœdere, periurio fefellisset & deos & homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm in luctandi genere, quòd chirapsiam appellant, is qui collum alterius vrgebat, frustra prętérq; legem palæstræ pulsaret vndique, & in terram detraheret, posteaquam corporis viribus destitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit, cúmq; alter diceret, Mordes ô Lacon, fœminarum more? Non, inquit, sed more leonum. Vt solerter obiectam ignauiam detorsit in laudem fortitudinis? Nullum enim probrum apud illos detestabilius, quàm muliebris imbecillitatis. Iure autem morsu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. Plut. in Lacon.

Agis.

Cuidam consulenti Agidem regem, vt hostibus fugientibus daret transitum: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his qui ob fortitudinem manent, si non pugnamus cum fugientibus? Existimabat vir animosus, aduersus hostes nullam prætereundam occasionem. Plut. in Lac. apoph.

Antigonus.

Interrogatus, quomodo oporteret hostes aggredi? dixit, Aut dolo aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stob. se. 52.

Xenophon.

* Neque vel amicis (inquit) beneficiũ maius præstiteris in bello, quàm si inimicus ipsis esse videaris: vel magis hostibus vllo pacto nocueris, quam si amicitiam ipsorum simules. Stobæus serm. 52.

Herennius Pontius.

Samnitibus consultantibus quid de legionib. Romanis apud furcas Caudinas inclusis fieri deberet: Herennius Pontius suasit: vt inuiolatæ dimitterentur. Postero die eadem de re consultus, respondit, ad vnum vsq; delendas. Sentiens, aut clementer magno beneficio dimittendos hostes, aut irreparabili iactura illorum vires communiendas. Neutrum sequutus est exercitus: sed sub iugum mistos, contumelia magis illos in se prouocauit. Eras. lib. 6. apoph.

De hostibus contemptis.

Agesilaus.

QVum edixisset Agesilaus rex vt captiui nudi venderẽtur: Laphyropolæ, quorum munus erat res prædatitias diuendere, quod erant iussi faciebant,

faciebant, ac vestium quidem, quoniam iuxta barbaricum morem erant splendidæ, multíque pretij, complures extiterunt emptores: cæterùm ipsa corpora candida, prorsúsque tenera ac delicata, nec quicquam virile præ se ferentia (quippe in vmbra, otio ac voluptatibus educata) adeo nemo cõcupiuit emere, vt deriderēt etiam hoc mercium genus, velut inutilium, nec vllius omnino pretij. Id animaduertés Agesilaus qui auctioni præsidebat, & hunc casum torsit ad animandos ad fortitudinem milites: Hęc, inquit, sunt pro quibus pugnatis (ornamenta captiuorum ostendens) hi, quibus cum pugnatis, nuda captiuorum corpora demonstrans. Duplici nimirum argumēto addidit suis animos: amplissima spe præmiorum, & hostium imbellium extremo contemptu. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, num tutũ esset ad Spartam iter? Refert, inquit, qualis eò descendas. Nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in vmbraculis venamur. Significauit, ferocibus ac violentis esse tutum proficisci Spartam, nec mollibus & effœminatis: quòd hostili animo illuc proficiscentes malè acciperentur à fortibus: delicatos homines illic non sinerent lasciuire in tenebris. Plut. in Lacon.

Antigonus.

Antigonus quum in paruulo quodam castello Græci obsiderentur, ac fiducia loci cõtemnentes hostes, multa in deformitatem Antigoni iocarentur, & nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deriderent: Gaudeo, inquit, & aliquid boni spero quando in castris meis Silenum habeo. Cùm hos dicaces fame domuisset, quod captis facere mos est, videlicet vt qui bello sunt vtiles in cohortes describantur, cæteri præconio subiiciantur: negauit se vel id facturum fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Plut. & Seneca.

Cicero.

Post Pharsalicum conflictum, cùm fugisset Pompeius, Nonius quidam dicebat septem adhuc aquilas superesse, proinde bono animo essent, hortabatur: Rectè, inquit Cicero, hortareris, si nobis cum graculis bellum esset. At ille aquilas dixit vela Romana aquilis insignita. Plut. in Rom. apoph.

Romani.

Cùm in pugna aduersus Tigranem, hostium peditum centum millia trucidassent, paucis equitum fuga seruatis & ex ipsis non amplius centum essent vulnerati, interfecti quinq; dicebant, sese erubescere, quòd in tam vilia mãcipia strinxissent ferrum. Plutarch. in Rom. apoph.

De hostibus non crudeliter tractandis.

Socrates.

CVm Crœsum interrogasset, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? illéque respondisset, Vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multò, inquit, melius fecisses, si & illos tibi amicos asciuisses. Max. serm. 6.

Agesilaus.

Solebat admonere milites suos, ne captiuos vt facinorosos cruciarēt, sed vt homines seruarent. Infantibus etiã in bello captis prouidit, vt in vnum locum comportarētur, ne mutatis castris relicti perirent. Eandem curam impendit senibus captiuis, ne quoniam sequi non possent, à canibus lupisve discerperentur. Hæc autem humanitas illi nõ solùm aliorum, verũ etiam

captiuorum miram beneuolentiam conciliauit. Et nunc homines sibi videntur, qui trucidatis infantibus ac senibus, eam ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtrique. Quò progressa est immanis illa feritas. Plut. in Lacon. apoph.

Ariston.

Cùm ex quodam audiuisset, amicis benefaciendum, inimicis autem malè faciendum esse: imo, inquit, præstantius est amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos. Plut.

Xerxes.

Cùm Græcorum exploratores in exercitu suo deprehendisset, nullo malo affecit, sed circumduxit, vt omnem viderent exercitum, & illæsos dimisit. Noluit vir bellicosissimus crudeliter grassari in hostes perniciosissimos, quos non tam manu, quàm beneuolentia & clementia vincere cupiebat. Plut. in reg. & imper. apophr.

Paulus AEmylius.

Perseo sese ad victoris pedes abiicienti, vocésque degeneres emittenti: Cur, inquit, fortunam crimine liberas, sic te gerens, vt superiore etiam fortunā videaris indignus? Cur meam dedecoras victoriam, ac rerum à me gestarum gloriam obscuras, tam abiectum te demonstrans, vt indignus appareas, quem populus Romanorum haberet hostem? Plut. in eius vita.

Fabius Maximus.

Dicebat absurdum videri, si cùm equos & canes venaticos familiaritate cibóque cicuremus, potius quàm catenis ac verberibus, homines feroces animo non humanitate ac beneficiis nobis conciliemus, sed asperiores in illos simus quam agricolæ sunt in caprificos ac malos syluestres & oleastros, qui has non protinus excidunt, sed incisione docent mitescere. Plut. in Rom. apoph.

Fabricius.

Fabricio iam consuli misit epistolam Pyrrhi medicus, qua promittebat se regē veneno necaturum, si iuberet. At eam epistolam, authore non prodito ad Pyrrhum remisit, iubens illum sibi cauere qui pessimus esset iudex cū amicorū tum hostium. Sentiens, eum habere pro hostibus eos quos amplecti debebat, si satis nouisset: & hos pro amicis ducere, qui peius illi vellent quàm hostes. Plut. in Rom. apopht.

Sigismundus Imp.

Laurentius Hungariæ Palatinus, cùm diceret, imprudenter agere Sigismundum imperatorem, qui victis hostibus non solùm vitam & opes relinqueret, sed etiam eos inter amicos reciperet, extolleretque. Tibi, inquit Sigismundus, videtur vtile inimicum occidere, neque enim mortuus bellum excitat: At ego inimicum occido, dum parco: & amicum facio, dum extollo. Ostendit autem, pulchrius esse benefaciendo, quàm potentia inimicos vincere. Æn. Sylu. lib. 3. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex cum expugnatis vrbibus humaniter hostes omnes dimittendos mandasset, reprehensus à suis ducibus qui omnes interficiendos putabant, respondit, Nihil magis aduersariorum animos flectere atque conciliare, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen. Panor. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Idem cùm Caietam vrbem obsideret, coacti sunt oppidani ob famem, qua grauiter vexabantur, ad bellum inutiles è ciuitate expellere, in quos cum incidisset rex, adhortatus vt ferro trucidaret omnes. Nequaquam, inquit, bellum contra puellas, fœminas, senes, ac innocentem iuuentutem suscepimus:

ſcepimus: ſed contra viros armatos, de victoria manu nobiſcum concertātes. Et ſic pepercit rex imbelli ætati, ab hoſtibus ciuitate pulſæ ob famem: Alphonſum ſanè, & Ageſilaum, qui ſimilem pietatem hoſti præſtitit, noſtra tempora deſiderarent. Siquidem nunc de magna gloriantur animi fortitudine, qui trucidatis infantibus ac ſenibus, eam ætatem abducunt, quæ vel libidini apta eſt, vel labori, vel vtrique. Alphonſi dictum recitat Panor. lib. 1. de rebus geſtis Alphonſi.

Huc refert titulum de Victoriæ moderatione.

De humanitate.

Ageſilaus.

Hydricus cùm quendam coniecisſet in carcerem, Ageſilaus humaniter veniam pro captiuo deprecatus eſt, hunc in modum ſcribens: Si nihil peccauit, oro vt hominem dimittas: ſi peccauit, mihi dimitte: ſed omnino dimitte. Innocentem punire, ſcelus eſt: culpam interdum condonare in gratiam honeſti deprecatoris, humanitas eſt. Plut. in apoph. Lacon.

Xerxes & Arimanes.

Inter Xerxen Darij filium & Arimanem fratrem, de regno erat contentio. Itaque quum Xerxes intellexiſſet, fratrem ex Bactrianorum regione deſcēdere, miſit illi munera, & iis quibus ea mandarat perferenda, iuſſit vt ipſius verbis illi dicerent, His in præſentia te honorat frater tuus Xerxes: quòd ſi rex fuerit declaratus, eris apud ipſum omnium primus. Hac humanitate delinitus Arimanes contentionem remiſit, ac fratri regnum adepto protinus adorationis honorem exhibuit, eiq; diadema impoſuit. Xerxes autem illi proximum ab ſe locum dedit. Eraſm. lib. 5. apoph.

Philippus.

Filium Alexandrum admonere ſolebat, vt cum Macedonibus comiter haberet conſuetudinem, vulgi conciliata beneuolentia vires ac robur ſibi parans, dum liceret alio regnante eſſe humanum. prudēter colligens, vt nulla re melius conſtabilitur imperium, quàm ciuium beneuolentia, ita difficillimum eſſe iam regnum adminiſtranti, erga quoſlibet eſſe humanum, non ſolùm quòd regia poteſtas oppoſita ſit inuidiæ, verùm etiam quòd Reſpublic. non poſſit eſſe incolumis, niſi ſcelera ſuppliciis coërceantur. Regibus enim hactenus temperanda eſt humanitas erga ciues, vt interim regiam tueantur authoritatem. Nam immodica bonitas ſæpe contemptum parit. Plutarc. in apopht.

Plura pete ex apoph. de Clementia

Diogenes.

Platone laudante quendā hoc nomine quòd erga omnes humaniſſimus eſſet. Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum eſt, qui nullum vnquam affecit dolore? Quo dicto docere voluit nimiam humanitatem obeſſe reipublicæ. Laert. lib. 6.

Ageſiſtrata.

Quum Agidem filium exanimem iacentem videret, exoſculata facie dixit, Nimia tua, ô fili, bonitas, nimia māſuetudo & humanitas, te ſimul & nos perdidit. Moliebatur enim Agis facinus ſanè præclarum, ſed inuidioſum, nimirum vt degenerantes Lacedæmoniorum mores ad priſcam illam ſeueritatē reuocaret. Interim dum ſtudet offendere neminem, & gratificari omnibus, ſemetipſum in exitium coniecit. Plut. in Lacæn. apoph.

Vide apophthegmat. de Indulgentia & Licentia.

Turbo.

Quum adhuc nihil aliud eſſet quàm

centurio, & ante præfectos à Cæsare vocaretur in consilium: Turpe est, inquit, ô Cæsar, exclusis præfectis cum centurione agere. Eras.lib.6.apoph.

Anonymus.

Quidam videns Fauonium, quum nulli adesset famuli, Pompeio per omnia in seruientem, vsque ad pedum lotionē, pronunciauit Græcū versiculum

φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν.

Id est,

Claris viris vt est decorum quidlibet?

Erasm.lib.6.apoph.ex Plut.

Plotina.

Plotina Traiani imperatoris vxor, cùm post Traiani electionem primùm in Capitolium iret, multiq; essent qui imperij felicitatem omnibus modis precarentur: adhuc in gradibus, conuersa ad multitudinem: Talis, inquit, huc ingredior qualem me exire cupio. Quo dicto innuere voluit, se non minus in imperio, quàm cùm extra imperium esset omnibus optimè velle. Vnde sic se in principatu gessit, vt omnino iusta reprehensione caruerit. Xiphilinus in vita Traiani.

Huc refer apophth.de Gloriæ & honoris contemptu.

De humilitate.

Vide apophth.de Moderatione animi, de Modestia, de Arrogātia, Fastu & Superbia.

DE IACTANTIA.

Diogenes.

PVERO cuidam, qui vellet se recipi in numerum discipulorum Diogenis, ac diceret se excellere ingenio, respondit Diogenes: Si adeò excellis ingenio, optimisque moribus praeditus iam es, non est quod me præceptore ad vitam necessaria discas. Notauit autem inanem adolescētis iactantiam, & indignum putauit vt in philosophiæ studio educaretur. Bruson.lib.3. ex Laertio.

Aristoteles.

Admonebat suos, ne nimium se laudarent ipsos, nec vituperarent etiam. Laudare enim seipsum, vani: vituperare, stulti est. Bruson.lib.3.ex Stob.

Phocion.

Laosthenes quum Athenienses ad inferendum reliquæ Græciæ bellum assiduis stimulis concitaret, ac de se multa variáque iactaret, Phocion ait: Cupressis sunt planè similes sermones tui, illi enim magni sunt, nec tamen vllos ferunt fructus. Plut.in Phoc.

Anonymus.

Peregrins quidam Spartæ crepidatus altero pede stans rectus, ad Laconem dixit, Nequaquam puto te ô Lacon, tantùm temporis, quantum ego, in pede perstare posse: Vrbanè excipiens Lacon, Minimè (inquit) sed ex anseribus nullus est, qui hoc non possit. Plut.in Lacon.

Lacones.

Philippus cùm minaretur Lacedæmoniis per literas, dicerétque se omnia quæ conaretur prohibiturum: Lacedæmonij iactantiam eius irridētes, interrogarunt Philippū, num mori etiam eos esset prohibiturus? Plut.

Fabius Max.

Quum M. Liuius sibi postularet acceptum ferri, quòd Fabius cepisset Tarentum, videlicet quod in arce præsidium habuisset: cæteris iactantiam hominis deridentibus, Vera (inquit Fabius) narras: nam nisi tu ciuitatem amisisses, nequaquam ego recepissem. Plut.in apoph.

Vatinius.

Vatinius.

Ciceroni iactanti apud Vatinium, quòd humeris Reipubli. de exilio aduectus sit, vrbanè inquit: Vnde tibi varices? Bruſ.lib.3.

Iul.Cæſar.

Sylla factus prætor, quum indignabundus Cæſari ſua in ſe illum poteſtate vſurus eſſe dictitaret, ridens Cæſar: Rectè, inquit, tuum putas eſſe magiſtratũ, quem tuis habes pecuniis comparatum. Plut.

Auguſtus Cæſar.

Auguſtus quempiam ſaxo in expeditione percuſſum, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamẽ ſua opera iactantem, ſic leuiter vrbanéq; caſtigauit: At quum fugeres, inquit, nunquam reſpexiſti? Bruſ.lib.3.

Vide apoph. de Oſtentatione.

De ignauia.

Diogenes.

QVibuſdam admirantibus carmen illud Heſiodi:

οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη

Id eſt,

Ne bos quidem pereat, etiam ſi vicinus ſit malus.

atqui Meſſenij, inquit, ſimul cum bobus periere, vobis vicinis. Exprobrauit Athenienſibus ignauiam, qui Meſſeniis vicinis aduerſus Lacedæmoniorum vim nõ fuerint opitulati. Era.l.8.apop.

Democritus.

Interrogatus, qua re induſtrij ab inertibus differrent? reſpondit, Qua impij à piis? ſpe nimirum bona. Laboribus quippe incumbens, ſuæ induſtriæ ſperat præmium ampliſſimum, ignauus autem deſperans, nullam habet bonorum futurorum ſpem qua fulciatur. Max.ſer.32.

Antalcidæ.

Infrà de Salsè dictis.

Lyſander.

Lyſander Lacedæmoniis ſegniter Corinthiorum murum oppugnantibus, quum leporem foſſa vidiſſet exilientem: Eos, inquit, timetis hoſtes, quorum ignauia lepores in muris dormiunt. Plut.in apoph.

Themiſtocles.

Hieronem cum equitatu venientem ad ludos Olympicos, vetuit certamen ſpectare. Interrogatus autem cur hominem excluderet: Non æquum eſſe reſpondit, vt is qui maximi periculi ſe ſocium non præbuiſſet, ad communem conuentum ludicráque ſpectacula admitteretur. Notauit autem hominis in rebus præclarè gerendis ignauiam & oſcitantiam. Elian. lib. de Var.hiſt.

Scipio.

Cùm in Alexandriam veniſſet, pedéſque vrbem accederet: rex autem cum aliis propter ignauiam corporíſque mollitiem vix incederet: Scipio ad Panætium ait, Iam Alexandrini aliquid voluptatis & fructus ex noſtra peregrinatione perceperunt. propter nos enim regem ſuum ambulantem viderunt. Bruſ.lib.3.

Idem.

Neuius quidam, cùm iners ſocórſq; eſſet, feſtiuè per anominationẽ Scipio in illum iocatus eſt: Quid, inquit, hoc Neuio eſt ignauius? Bruſ.l.3.c.12.

Q.Metellus.

Dicere ſolebat, neſcire ſe, an ſua victoria plus boni an mali Reipub. attuliſſet. Notauit autem Romanorũ, poſt partã victoriam ignauiam, quæ multis malis ianuam aperuit. Bruſ.lib.4.

M.Cato.

Eius perfrequens fuit ſententia, Nihil agendo homines malè agere perdiſcere. Quo dicto execratur omnem ignauiam, quæ multorũ malorum ſæpenumero cauſa eſt. Columella.l.12.

Sigismundus Imp.

Cùm ignauus ac otiosus homo fœneratores eo nomine plurimum laudasset, quòd dormientes etiam pararent ex rebus lucrum : At tu, inquit, Imperator, vigilando omnia cõsumis. Æn. Syl. libr. 4. comment. in res gestas Alphonsi regis.

Vide apophthegm. de Otio, Pigritia, & Segnitie.

De ignobilitate & obscuritate generis.

Bion.

Percontanti Antigono Homerico versu,

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες;

Sentiens, se traductum de generis ac gentis ignobilitate, respondit ingenuè: Pater meus libertus erat, cubito sese emungens, significans, eum fuisse salsamentarium: addebat, illũ Borysthenitem fuisse genere, non facie, sed in fronte gestare scripturam amari domini, matrem fuisse è lupanari: cùm cætera item nudè commemorasset, adiecit versum Homericum,

ταύτης τῆς γενεῆς, τοῦ τοι πατρὸς εὔχομαι εἶναι. Laert. lib. 4. cap. 7.

Antisthenes.

Dicebat, generis obscuritatem esse bonum par labori. Aduersus illud Epicuri, λάθε βιώσας. Multi student ignoti esse, quo viuant in otio. At ignobilitas quoniam patet quorumlibet contemptui, non minus adfert negotiorum, quàm famæ claritas. Diogen. Laertius lib. 6. cap. 1.

Idem.

Cuidam opprobranti quòd esset hybrida, hoc est, non è duobus ingenuis natus, sed ex patre Atheniensi, matre Phrygia: Nec è duobus, inquit, luctatoribus natus, & tamen luctator sum: Sentiens, non tam referre vnde natus sis, quàm sis. Is verè liber est, quem philosophia liberum facit: & is verè Græcus est, qui Græcorum disciplinis institutus est. Laert. lib. 6. cap. 1.

Socrates.

Malè audiens à quodã Atheniensi, quòd ex matre obscura natus esset, respondit: An putas virum præclarum non ex obscuris parentibus procreari posse? Innuit autem, non ex parentibus, sed ex rebus gestis veram nobilitatem iudicandam. Ibid.

Anonymus.

Menedemus Eretriensis, cũ aliquando decretum tulisset ad populum, quidam ita tetigit illum, vt diceret, non esse sapientis neque tabernaculũ consuere, neque decretum scribere. Subnotans, quòd ex patre coriario natus esset, ipse quondam eiusdem opificij. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum consuebantur. Laert. lib. 2.

Sostratus.

Cuidam obiectanti, quòd ex ignobilibus prognatus esset parentibus: Atqui, inquit, ob id ipsum debui magis laudari, & in admiratione esse, quòd à me genus initium cœpit. Ant. in Melissa, part. 2. ser. 79.

De ignoscentia.

Pittacus.

Tyrrheum Pittaci filium Cumis in tonstrina sedentem, faber quidam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctum miserunt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem, dicens: Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius esse condonare, quàm meminisse iniuriæ & vlcisci. Laert. lib. 1. cap. 5.

Huc referenda sunt apoph. de Patientia iniuriæ, Humanitate, Lenitate, Mansuetudine, Victoriæ moderatione, Vindictu, &c.

De ignorantia.

Vide apoph. de Cognitione sui.

De imitatione.

Pylades.

HYlam, negligenter saltantem Oedipodem, hac voce castigauit, σὺ βλέπεις, id est, tu vides: quum ille Oedipodem iam cæcum exprimere debuerit. Eras. l.6. apoph.

Apelles.

Alexander quum apud Ephesum conspectam effigiem sui corporis ad viuum magna arte expressam admiraretur, atq; interim fortè equus inductus picto in eadem tabula equo hinniret, deceptus imitatione: Apelles, Equus (inquit) ô rex, multò melius expressus est quàm tu. Eras. l.8. apoph.

Cicero.

Pompeio vitio dabat, quòd ciuitate deserta Themistoclem potius quàm Periclem fuisset imitatus: cum illis res nequaquam pares essent, his essent. Themistocles enim fugit ad Persas, Pericles mansit Athenis. Plut. in Rom. apoph.

Hadrianus sophista.

In conuiuio sophistarum, ad quos adhibitus erat tanquam egregij cuiuspiam arcani consors futurus, quum sermo fuisset ortus de characteribus dictionis, & in quo quisque præcelleret, & quid in quoque potissimum imitandum esset: At ego, inquit, describam characteres, haudquaquam recensens incisiunculas, intellectulos, membra aut rhythmos: sed meipsum mihi imitandum proponens, omniúmque inuenta ex tempore proferens, flexu quodam orationis ac linguæ permittam hæc omnia. Quid de hoc Hadriani dicto iudicandum sit, viderint Critici. Illud scio, Horatium, non temerè exclamasse, O imitatores seruum pecus: Et hodie videmus quosdam, qui se totos addixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elumbes euadere. Quòd si quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν equidem nec obsto cuiquam, nec inuideo. At ipse malim Epicteti rudem & indolatam phrasim, sed naturalem, quam Isocratis omni flosculorum genere picturatam. Huius Hadriani dictione Herodes, sophista solebat appellare κολόσσου μεγάλου σπαράγματα, id est, colossi magni fragmenta: simul in iuuene notans orationem nondum satis compositam, simul laudans & vocis & animi magnitudinem. Verba sunt Eras. Rot. l.8. apoph. ex Philostrati sophistis.

De Imperatoris, seu belli Ducis præstantiss. & numeris omnibus absoluti officio: item de imperio rectè administrando.

Pericles.

QVotiescunque belli dux creatus esset, chlamydem induens, apud se dicere consueuit: Attēde Pericles, quòd gesturus es imperium in liberos, in Græcos & in Athenienses. His dictis se vir cordatissimus hortabatur, vt moderatè gereret principatum. Magni ingenij est, imperare liberis: at Græci plus quàm liberi tum erant: postremò inter Græcos liberrimi Athenienses. Plut. in apoph.

Plato.

Rempub. saluam esse putabat, in qua aut

aut philoſophi imperarent, aut principes ſapientiæ ſtudio incumberent. lib. de Rep.

Timotheus.

Quærenti quid inter imperatoriam artem & oratoriam diſcriminis eſſet? Idem, reſpondit, quod inter bellum & pacem. Stob. 52.

Pliſtarchus Leonidæ F.

Pliſtarchus Leonidæ filius cuidam roganti, quam ob cauſam reges Lacedæmoniorum non à priſcis regibus cognomen ſortirentur? Quoniam, inquit, illi ducere quàm regnare maluerunt, poſteriores illis nequaquam. Primus omnium regum Lacedæmoniorum Agis dictus eſt, & hoc nomen in aliquot poſteriores dimanauit. Agidis autem nomen dictum eſt à ducendo, quoniam clementer imperabat: & regum eſt perſuadere potius, quàm imperare. Pliſtarchus autem ſonat, plurimis imperantem. Plut.

Theopompus.

Inf. de patria fortiter propugnanda.

Solon.

Infrà de Regno & regibus.

Iphicrates.

Suprà de bono belli duce.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, quomodo tutò regnare poſſet? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò credideris. Bruſ. lib. 3.

Alcamenes Telecri filius.

Cuidã percontanti, quo pacto quis optimè regnum ſeruare poſſet? Si lucrum, inquit, nõ magni fecerit. Longè latéq; diſſentiens à vulgo principum, qui non alia magis ratione principatum conſtabilire ſtudent, quàm attenuandis ciuium ſuis augendis opibus: quum iuſtitia & æquitas maximè reddant diuturnũ imperium. Plut. in Lac.

Agis.

A quodam interrogatus, quod diſciplinę genus potiſſimum exercitaretur apud Spartanos? Scire, inquit, imperare, & ferre imperium. Ibid.

Idem.

Apud Mantinæam quibuſdam diſſuadentibus, ne cum aduerſariis, quòd numero plures eſſent, confligeret Agis ſenior: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis vult imperare. Ibidem.

Ageſilaus.

Interrogatus, quas res Imperatorẽ habere oporteat? dixit: Aduerſus hoſtes audaciam, erga ſubditos beneuolentiam, in opportunitate verò rationem & conſilium. Stob. ſer. 52.

Cyrus.

Dicebat, neminem debere ſuſcipere principatum, niſi eſſet melior his in quos ſuſciperet imperium. Senſit vir prudentiſſimus, hoc eſſe principis munus, vt aliis proſpiciat, & publicis cõmodis conſulat. Id autem fieri nequaquam poteſt, niſi ab eo qui ſapientia, vigilantia, animíſque integritate cæteris antecellit. Plut. in apoph.

Idem.

Dicere ſolebat, principem non debere inferiorem eſſe intelligendo quæ opus ſunt cæteris. Xenophon in 7. Pædiæ Cyri.

Idem.

Idem à Clearcho, ne ſe in pugnæ periculum admitteret admonenti, reſpondiſſe dicitur: Iubéſne regnum appetentem, regnum me indignũ oſtendere? Bruſ. lib. 3.

Hieron.

Infrà tit. de Regno, & regibus.

Cato.

Quum Eumenes rex Romam veniſſet, & à ſenatu honorificè exceptus, clariſſimorum ciuium frequentia ſtiparetur, Cato non diſſimulabat, tantum Romanorum erga illum ſtudium ſibi ſuſpectum eſſe, ipſe vitans regis conſue-

consuetudinem. Hoc quibusdam admirantibus, ac dicentibus, Eumenem esse virum probum, ac amico in populum Romanum animo: Sint ista vera, inquit: attamen illa belua, natura ferox canis est. Sentiens, omnes reges, vtcunque pro tempore simulent, natura tyrannos esse, ac Democratiæ infensos. Romæ autem regis nomen erat inuisissimum. Eras.lib.5.apoph.

Antiochus.

Antiochus quum à L. Scipione vltra Taurum montem, submotis imperij finibus, Asiam prouinciam, vicináque ei gentes amisisset, gratias egit populo Romano, quòd magna parte curarum per eos liberatus esset. Intellexit vir prudens, vnius hominis animum, quãuis vigilantem, non posse tot negotiis parem esse. Eras.lib.5.apoph.

Vide magistratuum curæ.

Antigonus.

Videns filium suũ violentius & immodestius se gerere erga subditos: An non, inquit, nouisti fili, nostrum regnum esse nobilem seruitutem? Atque hæc Antigoni verba, quibus filium alloquutus est, maximam mansuetudinem & humanitatem pr̨e se ferunt, qui id non approbat, is verè mihi videtur neque regem neque ciuem nosse, sed tyrannicam vitam potius agere. Ælianus, l.2. de Var.hist.ex Plut.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus bellator esset: Imperatorem, inquit, me mater, non bellatorem genuit. Significans in imperatore plus habere momenti solertiam ac prudentiam in consiliis, quàm vires in præliis. Plut.

M. Cato.

Seniorem imperatorem laude dignum, & ab omnibus extollendum putauit, qui sibi ipsi imperare posset. Plut. in apoph.

Cicero.

In summo imperatore belliq; duce quatuor res debere inesse dicebat, Scientiam rei militaris, virtutem, authoritatem, & facilitatem. Cic. in oratione pro Pompeio.

Alexander Seuerus.

Ouinius Camillus, antiquæ familiæ senator, homo delicatissimus, rebellionem moliebatur, tyrannidẽ affectans. Id quum Alexandro renuntiatũ esset, statímq; probatũ, ad palatiũ vocatus gratias egit, quòd reipub. curam, quæ bonis viris recusantibus imponi solet, spontè reciperet. Mox ad senatũ processit, ac tanti sceleris conscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus, & melioribus, quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionis comitem adhibuit. Cúmque imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium deliciis assuetum ad laborem, quem post quinque millia passuũ cunctantem equo sedere iussit. Quúmque post duas mansiones equo etiam fatigatus esset, carpento imposuit. Hoc quoque respuentem, ac imperium tædio laborum recusantem, denique & mori paratum dimisit, ac militibus à quibus Cæsar præcipuè diligebatur, commendatum, ad villas suas tutò abire iussit. Sic illi commonstrauit, quid esset gerere imperium. Lampridius.

Saturninus.

Hortantibus militibus, vt imperium susciperet, ait: Nescitis, ô milites, quantum mali sit imperare: gladij vt ceruicibus immineant, hastæ vndique, spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur, non cibus pro voluntate, non iter pro authoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio. Brus.lib.3.cap.13.

Iul. Cæsar.

M. Tullius libr. de Officiis 3. scribit, Cæsarem

Cæſarē hos verſus ex Euripidis Phœniſſis ſemper habuiſſe in ore:

Nam ſi violandū eſt ius,regnandi gratia
Violandum eſt, aliis rebus pietatem colas.

Auguſtus Cæſar.

Poſtquam Iulio auunculo crudeliter in ſenatu interfecto ſucceſſiſſet in adminiſtratione imperij,ac nequaquā placeret Acciæ matri Philippóque vitricó, adiri nomen inuidioſæ fortunæ Cæſaris,reſpondit: nefas eſſe,quo nomine Cæſari dignus eſſet viſus, ſemetipſum videri indignum. Contemnens humana conſilia, & cum periculo potius ſumma quàm tutò humilia ſequi propoſuit. Velleius Paterculus, & Cuſp.in Conſulibus.

Mecœnas.

Auguſti temporibus quum eſſet conſultatio de imperio iterum abrogando, in ea deliberatione interrogatus Mecœnas, quid ſibi videretur, reſpondebat: Regnum iuſtum & legitimè recuperatum in primis conducere rerum magnitudini. Quo dicto conſulebat, iuſtius eſſe vt imperium deponeret Auguſtus, ac rempublicam reſtitueret in ſtatum priſtinum. Dion Nicæus in Auguſto.

Auguſtus Cæſar.

Admonebat Romanos, vt rempub. committerent iis, qui vſu & experientia rerum plurimum poſſent: nec eam ſinerent vllo tempore pendere ex cuiuſquam voluntate:ne fortè is in regni cupiditatem veniret, aut mortuo eo reſpub.periclitaretur.Idem.

Idem.

Conſulebat præterea, vt contenti rebus præſentibus, augere & dilatare imperium nollent: quòd futurum eſſet,vt id tuerentur difficilius,imminerétque periculum, ne ea quæ iam parta eſſent,admitterentur. Idem.

Fronto.

Cùm ſub Nerua Coccejo, Romæ impromiſcuè omnes ab omnibus leuiſſimas ob cauſas accuſarentur, atq; inde magnus tumultus exortus eſſet, Frontonem conſulem dixiſſe,ferunt: Malum quidem eſſe,imperatorem habere, ſub quo nemini licet quicquam facere: ſed multò peius eſſe, cùm omnia licent omnibus. Xiphilinos in vita Neruæ,& Fulgoſ.lib.2.cap.2.

Domitianus.

Paucis notum eſſe dicere ſolebat, quàm miſera & ærumnoſa ſit imperantium conditio,qui à tyrannidis falſa ſuſpicione tum demum liberantur, cùm diem iam extremum claudunt. Suet.in Domitiano.

Diocletianus.

Adhuc priuatus dicere ſolebat, nihil eſſe difficilius quàm bene imperare. Id Flauius Vopiſcus in Aureliano tradit ſe audiuiſſe à patre ſuo, & addit cauſam: Colligunt,inquit, ſe quatuor aut quinque, ſimul conſilium ad decipiendum imperatorē capiunt, dicunt, quid probandum ſit. Imperator qui domi clauſus eſt, vera non nouit: cogitur hoc tantùm ſcire, quod illi loquuntur: facit iudices, quos fieri non oportet: amouet à republica, quos debebat retinere. Ita,bonus, cautus,optimus venditur Imperator. At vulgus ad Imperatoris titulum ſatis eſſe putat naſci,aut eligi, naſci, vtcunque: eligi, emptis ſuffragiis, ac ſolennibus ceremoniis confirmari.Vopiſcus.

Pertinax.

Cùm poſſeſſionibus imperatoriis nomen ſuum inſcribi prohibuiſſet, dicere ſolebat, illas nequaquam imperantium proprias, ſed communes Romanorum, & publicas eſſe. Herodianus.

Traianus.

Iuſtitiæ & æquitatis amantiſſimus talem imperatorē priuatis & ciuibus ſe eſſe dicebat, qualem ſibi ipſe imperatorem

ratorem priuatus optasset. Ioan. Langus in Nicephori annotationibus.

Idem.

Aliquando in conuiuio proposuit amicis, vt decem nominarent, quibus crederent rerum summam rectè delegari posse. Cùm illi silerent: Decem, inquit, à vobis posco, ego vnicum habeo Seuerianum. Solum illum imperio dignum iudicans. Dion Cassius.

Idem.

Licinio Suræ (quem quidam vt Cæsaris insidiatorem indicauerant) gladium nudum porrexit: atque, Accipe, dixit, gladium, quem pro me, si bene atque cum ratione imperauero, distringes: sin minus, eo ad interitum vtere. Dion Nicæus atque Xiphilinus in Traiani vita, Plin. in Panegyrico, & Niceph. lib. 3. cap. 23.

Hadrianus.

Dicere solebat, miseram esse imperantium conditionem, quibus de affectu tyrannidis, nisi occisis, non credatur. Volcatius.

Valentinianus.

Solicitatus à militibus, vt sibi imperij socium deligeret: Vestrum quidem, inquit, fuit, vt priuatũ me ad imperialem extolleretis dignitatem: res autẽ administrare, non iam vestri, sed principis ipsius arbitrij esse, vos ipsi quoque dixeritis. Itaque vos deinceps imperata facere, & quietos esse: me autem, quid facto opus sit, curare decet. Nice. Callist. lib. 11. cap. 1. Eccles. hist.

Antoninus Pius.

Reprehensus, quòd nonnullos accusatos absolueret, respondit, Principatũ non à pœnis aut suppliciis, sed à mansuetudine potius auspicandum esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonini vita.

M. Antoninus Verus.

Dicere solitus erat, Neque pecuniæ vim tyrannidis luxuriam explere posse, aut stipantia satellitum agmina tueri principem, nisi ipsi quos regit, animum imperanti beneuolentiámq; accommodent. Quippe ij demum diu tutóque imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium suorum animis instillant. Neque enim quos sæuire necessitas coegit, sed quos obtemperare sua quæque voluntas adegit, ij sunt in agendo patiendóque à suspitione omni assentationéque vacui: nunquámque imperia detrectant, nisi violenter contumelioséque sint habiti. Herodianus lib. 1.

Faustus Quintillus.

Iulianus cùm senatum Romanorũ rogaret, vt virgines Vestales & cæteri sacerdotes cum senatu obuiam exercitui Seueri prodirent, prætentis infulis: Faustus Quintillus consularis augur contradixit, asserens, non debere imperare eum qui armis aduersario non posset resistere. Spartianus in Iuliano, & Cuspinianus in Consulibus.

Iouianus.

Cùm post Iulianum apostatam, qui aliquot Christianorum millia interfecerat, ad imperium raperetur, clamabat, Nolle se infidelibus imperare, cùm ipse esset Christianus. Cui responsum est à militibus omnibus, sese quoque Christi fidei esse obnoxios. Cuspin. in Coss.

Alexander Seuerus.

Vigilanter prouidit, ne tribuni ducésque quicquam fraudarent de stipendiis militum, dicens: Miles non timet nisi vestitus, armatus, calceatus, & satur, & habens aliquid in zona. Sentiens, militẽ cùm aliquid habet, metuere ne perdat: sed mendicitas ad omnẽ desperationẽ vocat armatũ. Lamp.

Pescennius Niger.

Rogatus, quid sentiret de Scipionibus? Respondit: Illos sibi videri felices

magis quàm fortes: quòd vterq; domi iuuentutem parum sanctè transegerat. Sentiens, imperatorem per omnem vitam in reipublicę negotiis versari debere, nec à domesticis ad imperium accersiri. Spart.

Otho.

Sæpenumero dicere solebat ad suos: Nescitis amici, quid sit, Romanorum gubernare imperium: mihi credite iam experto, qui iam mori malo, quã imperare. Suet.

Sigismundus.

Rogatus, Quem virum regno dignũ aptúmque existimaret? Eum, inquit, quem neque secundæ res extollerent, neque aduersæ deprimerent. Æneas Syl. lib. 4. comment. de rebus gest. Alphonsi regis.

Idem.

Regnandi artis imperitum esse dicebat, qui simulare nesciret. Innuit autẽ, multa regibus simulanda, multa dissimulanda esse, quo suos in debito officio retineant, extra omne vitæ periculum. Æneas Syl. lib. 1. comment. de reb. gestis Alphon.

AEneas Syluius.

Principes priuatis hominibus multò meliores fore dicere solebat, si reges electione, & non successione fierent. Improbauit vir clarissimus successionem regum, quam vsus, haud vbique meliora secutus, recepit. Regem enim nasci nihil magni est. At regno dignũ se præstitisse, maximum est. Æneas Syl. lib. l. 4. com. in res gestas Alphon.

Huc refer apophth. de Principe & regno, item de administratione reipub. &c.

De imperio difficulter administrando.

Alphonsus.

SÆpenumero peroptare solebat, vt popularium suorum vnusquisq; rex extitisset, quo demum illi, vtpote experti, cognoscerent principum occupationes & curas. Hoc vnico forsan modo fieri posse, vt desinerent molesti & importuni esse. Notabat autẽ, quàm difficile esset imperare, cùm tam diuersa sint hominum ingenia, diuersi mores, quibus principes se accommodare necesse habent. Panor. l. 3. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Magnum quidem esse dicebat, aduersus hostem ducem esse: sed & illud maximum, ad omnem virtutem ciuibus ducem esse. Pan. li. 4. de Alph. reb. gestis.

Idem.

Eundem affirmare solitum accepimus, si nullum omnino aliud regnum, nullam prouinciam præter Calabriã aut haberet, aut habiturus esset, illam protinus se relicturum, priuatúmq; & ciuem viuere potius velle quàm illorum qui nihil hominis habent præter figuram, ineptias tolerare, quamuis dominum aut regem. Hoc autem dicto ostendere voluit, quàm graue sit imperare iis, qui omni humano ingenio exuti, nil norunt aliud, quàm luxuriantes, ferarum more, in omni vitiorum sorde se inuoluere. Panor. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De imperitia.

Socrates.

* INtuitus adolescentulum diuitem ac imperitum: En, inquit, aureum mancipium. Stob. ser. 4.

Idem.

* Vt Proteus formam, ita imperitus (inquit) animum vbiq; mutat & variat. Eod. ser.

Idem.

* Dicebat imperitos in rebus errare, quem-

quemadmodum peregrini in viis. eod. serm.

De impietate.

Bion.

IMpietatem dicebat malam esse cõtubernalem fiduciæ, & adiecit versiculum Euripidis:

δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ.

id est,

Seruum facit, quamuis ferocissum virum.

Sensit, ibi non esse libertatem, vbi est mala conscientia: nec eum posse liberè loqui, cui crimen impietatis verè potest obiici, nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum. Laer. lib. 4. cap. 7.

Agesilaus Euphorus.

Agesilaus Euphorus, cùm ipsius suasu actum esset, vt fieret omnium debitorum solutio: iamque tabulis in forũ Clarium comportatis, ignis esset iniectus, ac flamma exurgeret, cæteris creditoribus mœstis improbè insultabat, dicens, se nunquam clarius lumẽ, aut ignem vidisse puriorem. Extrema impietatis est linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plut. in Lac.

Iulianus apostata.

Contra Persas exercitum ducens, grandem mulctam Christianis intulit, qui grauius à Paganis tractati, sæpius pro auxilio Imperatorem accesserant. Quibus impiè respondit, Æquum est vt mala sustineatis, cùm hoc sit præceptum vestri Dei. Tripartita hist. l. 6. cap. 19.

De imprudentia.

VIde apophth. de Arrogantia, Audacia, Cognitione sui, stultitia, &c.

De impudentia.

Zeno.

AD adolescentem instantiùs impudentiúsque quàm per ætatem conueniret quiddam inquirentem, accepto speculo: Contemplare (inquit) teipsum, & dic deinde, num ei faciei congruant tales quæstiones? Brus. l. 3. cap. 16.

Caligula.

Dicebat, se nihil magis in sua natura probare, quàm ἀδιατρεψίαν, hoc est, inuerecundiam. Pudor enim vt multis ad honestas actiones obstat, ita nonnunquam improbæ mentis homines à turpibus reuocat. Vox carnifice quàm imperatore dignior. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quum testis, qui se dicebat à reo vulneratum, interrogaretur, an cicatrices haberet: ingentem in femore cicatricem ostendit. tum aduersarius: Latus, inquit, erat opportunius, significans, illum vulnere lethaliore dignum. Ibid.

Vide apoph. de Lascivia & libidine.

De impudicitia.

Milites Cæsaris.

IN Gallico triumpho, milites hos versiculos iactabant in Cæsarem:

Vrbani seruate vxores, mœchum caluum adducimus.

Auro in Gallia stuprum emisti, hîc sumpsisti mutuum.

Notabant, quòd in prouincia agens, alienas vxores auro corruperit: Romæ non emerit, sed mutuum sumpserit, quòd vxor ipsius malè audiret de Claudio. Nisi fortè quiddam obscœnius intelligi voluerunt. nam Suetonius aliquanto pòst commemorat, quod

Curio

Curio pater in oratione quadam appellat illum omnium mulierum virũ, & omnium virorum mulierem. Erasm. lib.6.apoph.

Vide apoph. de Libidine & Lasciuia.

De impunitate.

M. Cato.

DIcere solebat, Iniuriam, etiamsi facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Sentiens impunitę iniurię exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat: eos qui maleficos prohibere possent & tamẽ impunitate donarẽt, lapidibus obruendos esse. Sentiẽs eos, reipub. perniciosissimos esse, qui permitterent impunè contra iustitiam, æquitatem, & vrbis leges agere. Plut.

Idem.

Addebat, se malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare, pœnam. Significans, nihil esse periculosius impunitate, quæ semper ad deteriora inuitat. Ibid.

Vide apoph. de Licentia.

De incessu.

Solon.

EIus apophthegma celebratur, in via non properandum esse. Ex incessu enim colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimium lentus ignauum. Laert. lib. 1. cap. 4.

Cicero.

Cùm Tullia Ciceronis filia concitatius incederet quàm deceret fœminam: contrà verò Piso gener lentius quàm deceret virum, Cicero ambos eodem dicto taxauit, filiæ præsente genero dicens: Ambula vt vir. Erasm. lib. 4. apoph.

De inconstantia & leuitate.

Cleanthes.

QVidam reprehẽdenti Arcesilaum, quòd officia vitæ tolleret: Desine, inquit, hominem vituperare. Nam ille, licèt dictis tollat officia, tamen factis commendat. Id audiens Arcesilaus: Non moueor, inquit, Adulatione. Hic Cleanthes, Scilicet, inquit, adulor tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere. Cleanthes mitigauit dictum obtrectatoris, sed ita vt à crimine incõstantiæ non liberaret Arcesilaum. Turpissimum enim est philosopho, secus docere quã viuit. Si vita proba est, cur docet diuersa? Si doctrina sana est, cur eam secus viuendo refellit? Laer. lib. 7. cap. 2.

Leotychidas.

A quodam, quasi minus constans esset, notatus. Mutor, inquit, sed pro tẽporum ratione, non vt vos. Prudentis enim est, pro re nata mutare consilia: sine causa autem subinde alium fieri, inconstantiæ vitium est. Plutarch. in Lacon.

Cicero.

Metellus Diodoro, quo Rhetorices magistro fuerat vsus, defuncto sepulchro eius coruum lapideum imposuit: Iustum, inquit Cicero, præmium retulit, nam volare ipsum docuit, non dicere. notans Metelli leuitatem & inconstantiam. Plut. in Rom. apoph.

Scipio Maior.

Cùm traiecisset in Africam, ac terra potitus hostiũ castra concremasset.

Cartha-

Carthaginenses missis legatis fœdus cum Scipione pepigere, pollicentes se elephantos, camelósque, & naues ac pecunias daturos. Cæterùm postquam Annibal abnauigasset ex Italia Carthaginem, cœpit illos conuentorùm pœnitere, eo quòd iam animum recepissent. Id audiens Scipio, negauit se etiam si ipsi vellent, pacta seruaturum, nisi prius imperatis adderent talentorum quinq; millia, hoc nomine, quòd Annibalem accersissent. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

Suprà tit. de Exercitatione ingenij & de ambiguè dictis.

De incontinentia & libidine fœda.

Xanthus.

ADulterum quendam videns pro foribus formosæ mulieris: Iste inquit, breuē voluptatem magno emit periculo. Max. ser. 3. de Castitate.

Menedemus.

Cùm adolescens quidam dixisset, magnum esse, si quis quæ concupisset, assequeretur: Multò, inquit, maius est, nihil eorum quę non decet, concupiscere. Max. eod. ser.

Vide apoph. de inhonesto, Meretricibus, scortatione & Scortis.

De Indoctis & insipientibus.

Beseleel rhetor.

* DIcebat animo puerum seu indoctum & insipientem nihil ab ætate puero differre. Stob. ser. de imprudentia.

Socrates.

* His dictis indoctos & insipientes perstringebat, fugientes nulla persequente sibi metuunt: insipientes autē, licèt nihil aduersetur ipsis fortuna, perturbantur. Neq; musices ignari instrumenta concinnare, neque indocti infortuna sibi accommodare possunt. Idem est languenti onus imposuisse, & indocto bonam fortunam. Stob.

De indole excelsa.

Alexander.

PVer etiamnum, cùm vidisset quàm feliciter parens bella gereret, nequaquam gaudebat, sed ad pueros æquales dicebat, Pater nihil mihi relicturus est. Illis contradicentibus, Imò ea omnia quæ bello iam subegit. Quid profuerit, inquit Alexander si multa hæreditario iure possideo, ego autem nihil habeam quod agam, & militem patri similem me esse ostendam? Vides, indolem in puero ad imperium planè pronam? Plut. in apoph.

Scipio.

Super cœnam interrogatus, quem egregium imperatorem habitura esset resp. si quid ipsi humanitus accidisset? Vel hunc, inquit, Marium intuens, iam tum in illo perspiciens ingenium maximis rebus natum. Eutropius lib. 5. Plut. in Mario.

Cassius.

Etiamnum puer, Faustum Syllæ filium inter æquales de patris monarchia gloriantem non tulit, sed ei colaphos impegit. Eius rei cognitionem cùm Pompeius ad se recepisset, accitis ambobus pueris, Cassius ausus est dicere: Eia Fauste, aude rursus corā hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, vt rursus percellam os. Inerat Cassio natiuum quoddam odium tyrannidis, vt iam tum appareret, illi non defuturum animum ad interficiendum Cæsarem. Plut.

Pompeius.

Tam charus fuit populo Romano, quàm pater fuerat inuisus. Is etiamnũ adolescens, totum se Syllanæ factioni addixit: cúmq; nec magistratus esset, nec senator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc cùm Sylla ad se venire iussisset, Non absq; spoliis, inquit, nec incruentas Imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm, multis conflictibus hostium duces superasset. Iam tum egregij principis, & ad res magnas nati, specimen dedit. Noluit adducere numerum, sed militem virtute spectatum. Plut. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Cùm Syllam fugeret, etiamnũ adolescens, incidit in pyratas Cilices: ac primùm vbi pro redemptione summã, quam ab eo peterent pronuntiassent, derisit prædones, velut ignaros quem cepissent, séq; duplum daturum pollicitus est. Deinde quum asseruaretur, donec adferretur pecunia, imperauit illis vt silerent, nec sibi dormienti obstreperent. Eisdem orationes & carmina quæ scriberet recitare solebat, quę quum illi non satis probarent, stupidos ac barbaros appellabat: cúmq; risu minitabatur, se illos acturum in crucem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratę pro redemtione pacti fuerant, dimissus, contractis ex Asia viris ac nauibus comprehendit eosdem prædones, ac suspendit: sed prius iugulatos, ne seueritas careret clementia. An non hîc statim agnoscis indolem Alexandri Magni cui nihil mediocre satis esse posset? Eras. ex Plut. in Rom. apoph.

Tiberius.

Tiberius perspecto Caligulæ ingenio, fero ac malefico, subinde prædicabat, se natricem reip. & Phaethontem orbi terrarum educare. Natrix serpentis genus est. Eras. lib. 6. apoph.

Vide apoph. de Ingenio.

De industria.

Cleanthes.

Collectam pecuniolam aliquando proiecit coram familiaribus dicens: Cleanthes alterum Cleanthem alere posset, si vellet. Laert. lib. 7. c. 2.

Nicostratus.

Quum ob artem musicam dissideret à Laodoco citharœdo, dixit illum in magna arte exiguum esse, se verò in exigua magnum. Non igitur solum laudabile est, rem familiarem & opes amplificare: sed etiam artem, studio & industria. Æli. lib. 4. de Var. hist.

Lacones.

Commune hoc prouerbium semper in ore habuerunt, Admota manu fortunam esse implorandam. Quo innuere voluerunt, frustra inuocari deos, nisi addens industriam, manum rotæ admoueris etiam. Plut. in Lac.

Sal. Iulianus.

Saluius Iulianus solitus est dicere: Si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc tamen addiscere vellem.

Maximinus.

Accepta legatione nullum omnino laborem fugere solebat, quum autem tribuni quidam eum reprehenderent, dicenténtque, cur tantopere laboraret, cùm eius loci esset, vt ducatum accipere posset? Ego, inquit, quo maior fuero, hoc magis laborabo. Ex Ælio Lampridio.

Vide apoph. de Discendi studio & labore.

De infamia.

Pericles.

ARiphroni volenti publico præconio quæri Alcibiadem, qui adolescens

ſcens clam domo egreſſus, ad amicum Democratem ſe contulerat, obſtitit dicens: Si forte nobis inſciis periit, præconio nihil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citiùs manifeſtum fiat illum interiiſſe: ſin ſaluus, ne per omnem quidem vitam ſaluus eſſe poterit. Ciuiliter excluſit Pericles adoleſcentis infamiam, quam nunquam potuiſſet eluere. Plut.

Claudius Cæſ.

Infra titulo de memoria.

De inferno.

Bion.

DIcere ſolebat, facilem eſſe ad inferos viam: nam illuc homines abire clauſis oculis. Morientibus enim clauduntur oculi. Laert. lib. 4. c. 7. Vnde Virgilius,

Facilis deſcenſus auerni.

Noctes atque dies patet atri ianua Ditis, &c.

Demonax.

Demonax interrogatus olim, qualiſnam eſſet inferorum conditio? Expecta, inquit, & ſimul atque illuc venero per literas tibi ſignificabo omnia. Sentiebat autem nullos eſſe inferos. Eraſ. lib. 8. apoph.

Bion.

In fabulis eſt, Danaidas puellas apud inferos huic addictas eſſe ſupplicio, vt pertuſis vaſis deferant aquam in dolium pertuſum. Bion dicebat, grauius fore ſupplicium, ſi integris vaſis, ac non pertuſis idem facerent, tum enim irent onuſtiores. Laer. li. 4. cap. 7.

De infelicitate.

Bias.

EVm demum infelicem eſſe dictitabat, qui infelicitatem ſuã æquo animo ferre non poſſet. Senſit vir prudentiſſimus, eam infelicitatem hominibus nocumento eſſe, quę ratione gubernari non ita poſſit, vt vtilitatem aliquam patientia inde capias. Laert.

Chilon.

Admonebat Chilon Lacedæmonius, ſecundis rebus elato non applaudendum, nec arridendum. Infelix felicitas eſt, quæ hominem reddit inſolẽtiorem: eóque non plauſum meretur, ſed lachrymas. Grauiúſque peccant, qui docent inſolentiam, quàm qui ea vtuntur. Sæpe populus clamat in auaritiam ac tyrannidem principũ, quum ipſe doceat illos hæc vitia Laer. l. 1. c. 4.

Epictetus.

Non omnino diis exoſos eſſe dicebat, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctãtur. Senſit philoſophus, infelicitatem prodeſſe hominibus, quibus ſi pro votis animi res procedant, adeò furiis agitãtur, vt ex rebus proſperis iratos ſibi deos faciãt. In Enchirid.

Diogenes.

Alexander Macedo ad Antipatrum literas Athenas deferendas Athliæ cuidam tabellario dederat. Diogenes autem cum adeſſet, ad vocabulum alludens (Athlios enim infelix dicitur) Athlius, inquit, ad Athlium, per Athliũ. Intellexit autem, omnia in hac legatione eſſe infelicia. Bruſ. l. 6.

Demetrius Stoicus.

Dicere ſolebat, nihil ſibi videri infelicius eo cui nihil in vita accidiſſet aduerſi, quòd oporteat talem hominem aut ſibi ignotum eſſe, aut qui nunquã ſui periculum fecerit: aut diis inuiſum, vt quem præterierint velut ignauum, nec idoneum ad fortunæ conflictum. Eraſ. li. 8. apoph. ex Seneca.

De ingenio.

Iſocrates.

PVeros candidos, ac felici ingenio natos appellare ſolebat θεῶν παῖδας

 id

ri est, deorum filios: eo quòd hominis mens diuinæ sit originis, qua qui præcellit, deos parentes referre videtur. Prisci dæmonibus attribuebant corpora, eósque deorum filios appellabant. Dæmones autem à scientia dicti sunt, δαήμονες. Idem de duobus auditoribus suis Theopompo & Ephoro quorum prior erat acerrimo ingenio, alter leni, dicere solebat, Se alteri adhibere calcaria, alteri frenos. Præcipuum est, vt doctor animaduertat ingenium ac naturam discipulorum. Meminit M. Tullius lib. de claris oratoribus.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatem dicebat amputandam, sed relinquendam sobrietatem. Talia enim ingenia non sunt desperãda, sed quod redundat recidendum est. Laertius li. 5. cap. 5.

Cicero.

De C. Cæsare dicere solebat, Quoties huius astutiã & ambitionẽ video sub humanitatis specie latitantẽ, metuo reip. tyrannum: rursum quum comas molliter fluentes, & ipsum vno digito scalpentem caput intueor, vix animũ inducere possũ, vt tantũ facinus animo concipiat. Era. l. 4. apoph.

Vide apoph. de Indole.

De ingratitudine.

Antisthenes.

AVdiens Platonem de ipso malè loqui: Regium est, inquit, cum benefeceris, audire malè. Excelsi profectò animi est, ingratitudine hominũ non deterreri à studio bene merendi de omnibus. Laer. li. 6. c. 1.

Diogenes.

Quærenti quid apud homines celerius senesceret? Beneficiũ, inquit. Dici enim vix potest, quanta accepti beneficij apud plerósque sit obliuio. Stob.

Themistocles.

Atheniensibus ipsum contumelia afficientibus: Quid tumultuamini, inquit, aduersus eos, à quibus sæpenumerò fuistis affecti commodis? Aiebat autẽ se similẽ platanis, sub quarum vmbra accurrunt homines afflicti tẽpestate, & easdẽ simul vt rediit serenitas vellunt conuiciísque petunt. Sentiens, hunc esse populi morem, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace contemnant ac vexent eosdem. Plut. in apoph.

Plato.

Nominare solebat Aristotelem, mulum. Quid autem hoc sibi nomen voluerit, ex eo liquet, quòd mulus cùm saturatus est lacte materno, calcibus petit matrem. Significabat igitur Plato, inuoluto quodam sermone, ingratitudinem Aristotelis. Etenim is cùm maxima philosophiæ semina & accessus à Platone accepisset, suffartus optimis quibúsque, aduersatus, scholam cõtra Platonem aperuit, & in Peripato cum suis familiaribus & discipulis aduersus eum pugnauit, Platonis perpetuus aduersarius esse cupiens, Ælian. l. 4. de Varia historia.

Idem.

Cùm accepisset Xenocratem discipulum multa in eum impiè dixisse: Nõ esse credibile circumstantibus dixit, vt quem tantopere amaret, ab eo inuicem non diligeretur, sed suggillaretur etiam. Sensit ingratitudinem nequaquam locum habere apud eos qui sapiẽtiæ studiis se dederunt. Brus. l. 3. c. 11

Aristoteles.

Cuidam interroganti cur reliquisset Athenas? respondit, quoniam noluisset committere, vt Athenienses bis peccarent in Philosophiam. Notauit autem magnam Atheniensium ingra-

ingratitudinem, qui philoſophos de patriç ſalute plurimum ſolicitos, ac de Athenienſium Republica bene meritos, non accuſarunt tantùm, ſed damnârunt etiam. Subobſcurè taxans Socratis mortẽ, & ſuum quoque periculum. Ælianus 6. de Varia hiſtoria.

Idem.

Cùm iudicum metu Athenis profugiſſet, interroganti cuidam qualis eſſet ciuitas Athenienſium? reſpondit, pulcherrima quidem eſt, ſed in ea pyrus ſuper pyrum, & ficus ſuper ficum conſeneſcit. Notans Atheniẽſium cõtra benemeritos ciues calumnias ac crudelitatẽ. Ælian. l. 3. de Var. hiſt.

Idem.

A quodam interrogatus, Quid omnium velociſſimè ſeneſceret? Gratia, inquit. Senſit vir pudentiſſimus, breuiſſimam eſſe apud homines beneficij memoriam. Laer. l. 5. c. 1.

Demoſthenes.

Inter fugiendum fertur ſubinde reſpiciens ad arcem Palladis, ſublatis manibus dixiſſe: O Pallas, vrbium domina, cur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris, noctua, dracone, & populo? Noctua quum ſit auium inauſpicaciſſima, tamen Palladi ſacra eſt: quemadmodum & draconem habet pro geſtamine: populus autem bellua eſt multorum capitum, peſſimam gratiam referre ſolita optimè de ſe meritis: velut Socrati, Phocioni, Scipioni & aliis cõpluribus. Plutar.

Hippocratidas.

Acceptis literis à Cariç ſatrapa, in quibus continebatur, Lacedæmonium quendam quum fuiſſet conſcius inſidiarum, quas quidam ipſi ſtruxerant, non indicaſſe rem, ſed ſilentio texiſſe: ſimúlque rogabat quid de illo facturus eſſet? reſpondit hunc in modum: Si quo magno beneficio illum affeciſti, interfice: ſin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formidoloſum. Ingratitudinẽ erga bene meritum cenſuit morte plectendã. Cæterùm quod eſſet non per malitiam, ſed per formidoloſitatem commiſſum, ei ſatis ſupplicij iudicabat exilium. Non enim ipſe ſtruxerat inſidias, ſed ſibi metuens non prodidit. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Epaminondas reuerſus è Laconia accuſabatur, quòd Bœotarcham quatuor integros menſes cõtra leges geſſiſſet. Collegas igitur iuſſit, vt in ipſum culpam deriuarent, quòd ſe inuitos coëgiſſet. Ipſe verò in curiã ingreſſus, non meliores rebus geſtis rationes ſe habere dicebat. Sin minus, ſe quidem interfici poſtulabat: verùm inſcribi columnæ, quod nolentes repugnantéſq; Thebanos Epaminondas coëgiſſet, vt Laconiam quingentis ante annis intactam ab hoſtibus incendio ferroq; vaſtarent, & v[illegible]ædificarent iterum Meſſanam 330. annis deſolatam, quòd Arcades bello in ſocietatẽ pertraxiſſet, & Græcis libertatem reſtituere coëgiſſet. His auditis, pudore affecti iudices, liberum pronuntiarunt. Cúmque regrederetur è curia, & Melitenſis catellus blandiretur cauda, dixiſſe fertur ad præſentes, Hic mihi pro beneficio gratiam reponit: at Thebani, de quibus ſæpe multúmq; ſum præclarè meritus, mortẽ mihi iudicio pœnam conſtituerunt. Ælian. l. 13. de Var. hiſt.

Philippus.

Cùm Athenienſes, quotquot apud Chæronem capti fuerant, gratis dimiſiſſet, illi verò etiam veſtes ſtraguláſq; repoſcerent, atque hac de cauſa Macedones in ius vocarent, riſit Philippus, dicens: Quid? nónne videntur Athenienſes arbitrari, ſe à nobis in talorum ludo victos eſſe? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui nõ ſolùm gratias non agerẽt, quòd

ipsi & incolumes & gratis fuissent dimissi: verùm etiã criminarentur, quòd non solum & amictus & stragulas redderent, quasi nescirent quale esset ius belli: quasíque nihil aliud esset certare armis, quàm certare talis, qui ludus est puerorum. Plut. in apoph.

Cato.

Multis P. Sulpitij ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem, Cato sic excusauit, dicens: Minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Eras. li. 5. apoph.

Domitius Affer.

Quum haberet ingratum litigatorem, ipsius conspectum vitanem, ne cogeretur agnoscere patroni beneficium, in foro per nomenclatorem illi dixit: Amas ne me, quòd te non vidi? Tectè exprobrans ingratitudinẽ, cui gratum esset nõ videri à bene merito, ne cogeretur illi gratias agere. Eras. l. 7. apoph.

Anonymus.

Cæsar Augustus æs alienum cuiusdam senatoris, quem charum habebat, non rogatus dissoluerat, ac pro eo numerarat quadragies nummum. Senator autem ea re cognita, pro gratiarum actione nihil aliud scripsit Cæsari, quàm, Mihi nihil. Ioco velut expostulans etiam, quod quum numerasset omnibus creditoribus, ipsi nihil numerasset. Stob.

Pompeius.

Quum iam detecta esset Pompeij cum Cæsare simultas, ac Marcellinus (vt Plutarchus, aliorum iudicio Marcellus) vnus ex eorum numero, quos Pompeius euexisse putabatur, à Pompeio ad Cæsarem transtulisset animũ, adeò vt non veritus sit in senatu multa in Pompeium dicere, hunc ita cõpescuit Pompeius: Non te pudet, inquit, Marcelline ei malè dicere cuius beneficio ex muto factus es facundus, ex famelico eò productus, vt vomitum non teneas? Grauiter obiecit ingratitudinem homini, qui hoc ipso, quod habebat dignitatis, authoritatis & eloquentię, abutabatur in eum qui debebat acceptum ferre. Nam hoc ingratitudinis genus est, sed tamen heu nimium vulgare. Plut. in apoph.

Alphonsus.

Suprà apopht. de amicitia falsa, & de Aulica vita.

Idem.

Cùm obiurgaretur, quòd in Aluarum Lunam, hominem sibi planè ingratum, tanta contulisset beneficia, quorum ne memor quidem iam esset: An ignoratis, inquit rex, ingenti beneficio non nisi ingenti ingratitudine satis semper fieri? Panorm. lib. de rebus gestis Alphonsi.

De initiatione & promotione ad sacra, vt vocant.

Diogenes.

Athenienses cùm hortarentur Diogenẽ Cynicum, vt mysteriis initiaretur, addentes, quòd apud inferos principatũ tenerent hi, qui sacris initiati essent: ille, Perquàm ridiculum est, ait, si Agesilaus & Epaminondas, fortissimi duces, in cœno degunt: & Patetion fur, & vilissimi quique homines, quòd initiati sint summo apud inferos gaudio fruuntur. Perstrinxit nefandam vulgi superstitionem, qui putat initiationem conferre hominibus ad salutem, post hanc vitam. Laërt. libr. 6.

Antisthenes.

Suprà apoph. de Beatitudine.

Lodouicus xij. Gall. rex.

*Cùm audisset galero Cardinalitio donatum

donatum indoctum quendam ab Alexandro pontifice: Verè, inquit, ille Pontifex eſt ſummus hiſtrio, qui nobis in purpura ſimias, aſinos in pelle leonis exhibeat. Annal. Franciæ.

Idem.

*Solitus etiam eſt dicere: deteriorem eſſe conditionem equorũ quàm aſinorum. Quippe equos curſu fatigari & diſrumpi, at aſinis ſacerdotia, præfecturas Eccleſiaſticas Roma referat. Significans inſulſis & hominum imperitiſſimis, nullo delectu habito, vt quiſque citiùs nùmerata pecunia, per equos celeres Romam adcurrit, beneficia vacantia, vt aiunt, conferri. Annal. Franc.

De iniuria.

Solon.

INterrogatus, quî fieri poſſet, vt quàm minimum iniuriaru[illegible]ſteret inter homines? Si inquit, qui iniuria affecti non ſunt, æquè doleant, atq; hi qui affecti ſunt. Quiſquis enim violat leges, non vnum ciuem lædit, ſed totam rempubl. quod quidem in ipſo eſt. At nunc dum aliis læſis aut quieſcimus, aut gaudemus etiam, impunitas improborum audaciam in plurimos inuitat. Laert. lib. 1. cap. 3.

Socrates.

Frequenter dicere ſolebat, peius eſſe iniuriam facere, quàm accipere. Bruſ. lib. 3. c. 4. ex Xen.

Ariſtoteles.

Interrogatus, quid citò ſeneſceret, quid item tardè? reſpondit, Gratia & iniuria. Senſit philoſophus ſapientiſſimus, iniuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam, beneficij verò longè breuiſſimam. Laert. lib. 5. cap. 1.

Theopompus.

Cuidam ſciſcitanti, qua via quis regnum tutò tueri poſſet: Si (inquit) amicis tribuat iuſtam libertatem, pro viribus interim vigilans, ne ſubditi afficiantur iniuria. Plut in Lacon.

Marcus Cæſ.

Quum Marcianus dixiſſet Marco, Cæſar, vim nullam feci, reſpondit: Tu vim putas eſſe ſolùm, ſi homines vulnerentur? Calliſtratus l. 4. digeſtorum.

M. Cato.

Iniuriam, etiam ſi faciens nihil adferat periculi, vniuerſis tamen periculoſam eſſe dicebat, ſentiens impunitate iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim ſi liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in apoph.

De iniuria æquo animo ferenda, conſule apoph. de Patientia iniuriæ, & Vltione negligenda, item de Moderatione animi.

De iniuſtitia.

Ariſtoteles.

*DIcebat, iniuſtitiam eſſe vitium animi, quo amplius quàm par eſt homines ſibi ſumunt. Stob. ſer. 10.

Idem.

*Iniuſtitiæ effecta dicebat eſſe, patria violare & inſtituta & iura, nec parere legibus, nec magiſtratibus, mentiri, peierare, tranſgredi conuentiones & fidem fallere. Comites autem iuſtitiæ ſũt calumnia, iactantia, inhumanitas, ſimulatio, malignitas, calliditas.

Plato.

*Summam eſſe iniuſtitiam dicebat, iuſtum velle videri, ſi ſis iniuſtus. Eod. ſerm.

Socrates.

*Omnium morborum turpiſſimum iniuſtitiam eſſe dicebat, & ideo quoq; peſſimum: quod incommodum & dolorem maximum homini iniuſto inferret. Stob. ſerm. 41.

Ægyptij.

*Ægyptiorum reges legem ſuam

quandam seruant, qua iuramento obstringunt iudices, vt rege ipso iniustã flagitante sententiam, ei morem non gerant. Plut. in apoph.

Antigonus.

* Scribebat ciuitatibus, si quid iniustum & legibus contrarium per epistolam mandaturus esset, ne parerent, sed ipsum ignoratione lapsum censerent. Plut. ibid.

Themistocles.

* Postulanti à se Simonidi, vt sententiam quandam iniustam ferret: Neque tu, inquit, Poeta bonus esses, si præter numerum caneres, neque ego princeps probus si contra leges iudicarem. Plut.

Lysander.

* Culpantibus ipsum, quòd multa per dolum agendo indignum Hercule se gereret, dixit, vbi Leonina pellis non sufficit, ei adsuenda est vulpina. Plut. in Lysandro.

Idem.

* De agro controuerso, cùm viderentur Argiui iustiora quàm Spartani afferre argumenta, stringens gladium, hunc (ait) qui tenet, is optimè de agrorum finibus disputat. Plut. in apoph.

Demaratus.

* Defecerat quidam Persa à rege suo eiq; Demaratus persuaserat vt ad regem rediret, quem cùm deinde rex necare intenderet, Demaratus, turpe, inquit, est ô rex, à quo cùm inimicus esset, pœnas sumere defectionis non potuisti, eum, nunc amicum factum abs te occidi. Plut.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Cùm sæpe repeteret edictis suis Iulius Pontifex, Ecclesiæ seruandæ gratia bellum Ludouico indictum, dixit, at verissimum esse comperio illud sapientis dictum capitalem esse iniustitiam eorum, qui cùm maximè fallunt, id agunt, vt boni videantur. Annal. Franciæ.

Vide apoph. de Iustitia, de Legib. &c.

De innocentia.

Bion.

OLim cum scelerosis nauigans, incidit in prędones. Illis dicentibus, Actum est de nobis, si agnoscamur: Et de me, inquit, nisi agnoscamur. Bonis innotuisse, salus est. Laert. l. 4. c. 7.

Socrates.

Morti destinatus, de cunctis rebus magis, quàm de se defendendo, cogitare videbatur. Quare Hermogenes Hipponici filius, Socrati familiaris: Atqui, ait, par erat ô Socrates de tua defensione curam habere. Nonne, ait Socrates, tibi videor ô Hermogenes hoc ipsum facere, dum quemadmodum vixerim meditor? Putabat autem Socrates sapientissimus, omnem defensioné superuacaneam esse apud eos, qui ex vita bene transacta suam innocentiam non agnoscerent. Brus. lib. 2. cap. 1. ex Xenophontis apologia.

Idem.

Iam ad mortem damnatus, Apollodoro comploranti, dicentíque, Innocens morieris? Quid, inquit, num me nocenté mori malles? Ea igitur mors libenter subeunda est, in qua criminis innocentia homo excusatur. Xen. in Apologia pro Socrate.

Idem.

Cùm iudices inter se disceptarent, qua pœna dignus esset Socrates: Ego, inquit, ob ea quę feci, dignum me censeo, qui publicitus alar in Prytaneo. nam hoc honoris haberi solebat iis qui præclarè de Republ. fuissent meriti. M. Tullius hoc refert lib. de oratore primo: Erat, inquit, Athenis reo damnato, si fraus capitalis non esset, quasi pœnæ æstimatio, hæc sententia: quum iudi-

iudicibus daretur, interrogabatur reus, quam quasi ęstimationem commeruisse se maximè confiteretur? quod quum interrogatus Socrates esset, respondit. Se meruisse vt amplissimis honorib. & præmiis decoraretur, & vt ei victus quotidianus publicè in Prytaneo præberetur: qui honos apud Gręcos maximus habebatur. Cuius responso iudices sic exarserunt, vt capitis hominem innocentissimum condemnarent. Erasm. lib.3.apoph.

Xenocrates.

Passerem, qui fugiens imminentem accipitrem, se in sinũ suum cõiecisset, texit, fouítque, ac demulcens dimisit, dicens: Innocentem & supplicem non esse prodendum. Laertius libro quarto cap.2.

Plato.

Quum quidam Platoni narraret, nonnullos esse, qui ipsum maledictis insectarẽtur: At ego, inquit, sic viuam, vt illis non habeatur fides. Ant.part.2. Melis.ser.69.

Tectamenes.

Innocenter ab Ephoris damnatus abiit ridens. Rogantibus autem iis qui aderant, an contemneret Lacedęmoniorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuò acceperim. Quo dicterio felicitatis esse putabat, quòd mori iuberetur, cùm nemineˉ vnquam offendisset sua innocentia. Plut in Lac.apoph.

Anaxandridas Leontis F.

Cuidam acerbè ferenti, quòd cogeretur vrbe exulare: Ne, inquit, vir optime exhorrescas exulare ciuitate, sed à iustitia exulare horrendum est. Sensit, non esse miseros quibus pręter meritum, incolumíque innocentia, accidit aliqua calamitas: sed eos verè deplorandos, qui sua sponte discesserunt ab honesto, etiam si nulla sequatur calamitas. Plut. in Lac.apoph.

Agis.

In carcerem detrusus (qui Dechas dicebatur, in quo morti addictis strangulari fuit consuetudo) quum lictoreˉ plorantem, & circa opus titubantem animaduertisset, Omitte, inquit, pro me has lachrymas amice: sic enim iniustè, cõtráq; ciuitatis leges moriens, longè melior sum quàm qui nuper me morte damnarunt. Plut.3.

Aristophon, & Cephalus.

Aristophontem Æschines tradit apud Athenienses gloriari solitum, quòd quum nonagies quinquies esset vocatus in ius, semper fuisset absolutus. At Cephalus homo popularis, iustius gloriabatur, quòd quum plura decreta scripsisset, quàm alius suorum temporum quisquam orator, tamen nunquã coactus esset causam dicere. Certius innocentiæ signũ est, ita rem gerere, vt nemo velit accusare, quàm si postulatus elabaris è iudicio. Elabũtur interdum & nocentes: At qui absoluitur, licet pœnam effugiat, cicatricem tamen criminis circumfert. Eras. lib.8.apoph.

Phocion.

Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignabundus deplorabat sortem suam. Quem ita consolatus est Phocion, Non tibi, inquit, Euippe (siue, vt quidam legunt, Thudippe) satis est, cum Phocione mori? Phocion non tantùm innocens, verũ etiam pręclarè de Repub. meritus, ducebatur ad mortem. Magnum itaque solatium oportebat esse, cum Phocione innocente mori innocentem. Plut. in apoph.

Anonymus.

Quum censoris munus gereret Augustus, eques quidam Romanus apud illum delatus est, quasi facultates suas

imminuisset. At ille citatus probauit sese auxisse. Mox eidem obiectum est, quòd legibus contrahere matrimonium iubentibus non paruisset. Ille docuit, se ex vxore trium liberorum esse patrem. Nec satis erat equiti dimitti, sed Cæsari crudelitatem exprobrãs addebat: Posthac Cæsar in honestos viros inquirens, honestis viris hoc munus mãdato. Satis apertè pronuntiãs, eos non fuisse viros bonos, qui manifestò falsa ad ipsum detulissent: obiter & ipsum criminans, qui vices suas mandaret sycophantis. Et hanc libertatem innocentiæ condonauit Cæsar. Erasmus lib.4.apoph.ex Suet.

T.Vespasianus.

Audiens, suos antecessores in imperio multis iniuriis à subditis [illegible]: Nemo, inquit, [illegible] aut contumeli[illegible], quod alios [illegible] ostendere vol[illegible] certissimum [illegible]. Xiphil. in vit[illegible] Vesp[illegible].

Item.

Quum febre corre[illegible], lectic[illegible] co in quo [illegible] trãsferretur, dimotis plagul[illegible] suspexit, questúsq; est, sibi immere[illegible] vit[illegible] eripi, quum nullum per om[illegible] extaret factum cuius pœn[illegible], [illegible] excepto. Id cuiusm[illegible] fuerit, nec ip[illegible] prodidit, nec quisquam co[illegible]ctarè potuit. Suet.

Antonius Pius.

Reprehendenti cuipiam eum, quòd in hostes mitis esset, atq; in cõiuratos quos vicerat, ac dicenti, Quid si hostes vicissent? Grauiter respondit, Nos nõ sic Deos colimus, nec sic viuimus, vt illi nos vincant, Brus.l.5.cap.26.

Alphonsus.

Percontatus à suis, cur sine satellitibus sæpenumero incederet? Se innocentia comitatum incedere, respõdit. Innuit autem rex prudentissimus, eum demum bene munitum esse ab iniuria, qui propriã innocentiam habet comitem: eos verò nullibi esse tutos, qui malè sibi conscij, etiam pericula sibi fingunt, vbi planè nulla sunt. Panor.lib.2.de Alphonsi reb.gest.

Huc referri possunt quædam ex apophth. de Conscientia bona.

De inscitia.

Diogenes.

Diogenes percontanti quæ tellus grauiorem gestaret molem? Quę hominem, ait, rudem, & à bonarum artium studio alienum. Stob.

Plato.

Eo differre doctum ab indocto dicebat, quo bene valentem ab ægroto videmus. Mentis enim sanitatem ac lumen à doctrina persępe, ab ignorantia autem ægritudinem manifestis rationibus proficisci. Fulg.lib.7.cap.2.

Huc refer quæ[illegible] ex apophth. de Eruditione & doctrina.

De integritate vitæ.

Cleomenes.

Menander Samiorum tyrannus, ob Persarũ incursiones ad Spartanos confugerat: ostendebátq; quantum pecuniæ secum tulisset, & quantum præterea Cleomeni dare vellet: at Cleomenes vir integer, ipse quidem nihil accepit, sed veritus ne quid aliis pecuniæ daret ciuibus, adiit Ephoros, dixítque: Satis esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat, vt malus fiat. Plut. in Lacon.

Gorgo.

* Cleomenis regis filij à Gorgo, cũ patrem Aristagoras Milesius magnæ pecuniæ pollicitatione ad bellum pro

Ionibus contra regem Persarum suscipiendum hortaretur, ac quantò magis repugnabat verbis, tantò plura adderet: corrumpet te, dixit, mi pater, homo hic peregrinus, nisi eum quàm primum domo exturbas. Plutarc. in Lac. apoph.

Eudamidas.

Quum quidam laudaret Atheniensium rempublic. tam bene institutam, Eudamidas, vir integer & apertus: Quis, inquit, eam meritò laudet ciuitatem, quam nemo vnquam dilexit, factus seipso melior? Sensit vir prudentissimus, integritatem nequaquam locum habere apud eos, qui ita viuerent, vt meliores esse nequaquam cuperent. Plut. in Laconicis.

Alexander.

Vide suprà apoph. de Furto.

Alcamenes.

Percontatus cur à Messeniis oblata munera respuisset? Quoniam, inquit, si recepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. O mentem integram, & regia maiestate dignam. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Artaxerxes Persarum rex, cùm misisset ad Epaminondam Thebanorum ducem tria Daricorum millia, Diomedontem Cyzicenum regium legatum vehementer increpuit, quòd tam periculosam nauigationem suscepisset, nullam aliam ob causam, quàm vt homines pecunia corrumperet: iussitque vt vrbe excederet quamprimum & regi suo munera referret, his verbis: Si fauet commodis Thebanorum, habiturus est Epaminondam amicum, non pecunia coemptum, sed gratis: sin minus, habebit hostem. Plut. in Græc. apoph.

Lycurgus.

Lycurgus orator obiiciente quodã, quòd se pecunia redemisset à calumnia: non est inficiatus, sed clarissima voce populum appellans: Bene habet, inquit, viri Athenienses, quandoquidem tot annos in Repub. versatum dedisse me, non accepisse pecuniam, criminantur obiectores. Eras. lib. 6. apop.

Alexander.

Philoxenus classis præfectus cùm Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se pueros habentem insignioris formæ venales, si vellet emere, Alexander indignè tulit, apud æquales subinde clamitans: Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantum probri conciliaret? Plut.

Antigonus.

Quibusdam admirantibus quamobrem tanti faceret Zenonem, respõdit, Quoniam cùm multa à me acceperit, nunquam tamen emollitus est. Eius mortem cùm audisset, ingemuit dicens: Quale theatrum perdidi? Erat enim Zeno innocentis vitæ, acerrimi iudicij, & ab assentando alienissimus. Laert. lib. 7. cap. 1.

Pescenius Niger.

Consiliariis suis addidit salaria, ne grauarent eos quibus assidebant, dicens, nec dare eos debere, nec accipere, Et sic suorum iudicum consuluit & consiliariorum integritati. Ex Ælio Spartiano.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia.

Huc præcipuè referenda sunt, ea quæ suis locis annotata sunt de Iudice incorrupto, Munerum contemptu, Iustitia, &c.

De intemperantia.

Diogenes.

Qvum adolescẽtem quendam insigni forma plurimi intuerentur, Diogenes incuruato corpore sinum lupinis

lupinis implebat. Ad hoc spectaculum conuersis omnium oculis aiebat: Mirari se, cur adolescentulo dimisso, sese intuerentur, obiter notans illorum intemperantiam. Laert. lib. 6.

Idem.

* Dicebat, plerosque viuos quidem seipsos putrefacere balneis humectantes, & re venerea tabefacientes. Morientes autem demum mandare corpus in suffimentis aromaticis recondi, alios etiam in melle ne citò computrescerent. Stob. serm. de intemperantia.

Idem.

* Earum ædium in quibus copia est alimẽtorum, dicebat multos esse mures & feles: sic etiam corpora intemperantium hominum morbos quoque multos asciscere. Eod. serm.

Idem.

* Ridebat eos qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Ibid.

Plato.

* Dicebat, difficile esse inuenire intemperantibus quidem bonam voluptatem, ægrotantibus autẽ salubrem. Ibidem.

Demetrius Phal.

Conspicatus iuuenem intemperantiæ deditum: Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habens syrma, ventrem, pudenda, & barbam. Sentiens, illum non esse hominem: sed statuam, qualis in viis solet poni Mercurio: hoc illi dissimilem, quòd effœminatorum more traheret vestem, quòd deditus esset ventri ac libidini: quódque barbatus esset, cùm nihil horum habeat Mercurius. Laert. lib. 5. cap. 5.

Anonymus.

Chrysippi discipulus, medicus non ignobilis, hominem quendam ex nimia intemperantia grauiter decum-bentem, non sanari posse putauit. Verùm alius medicus cùm eundem accessisset, se sanaturum pollicitus est, respondítque, Chrysippi discipulos respicere morbum, se verò animum. Voluit autem significare, tum demum hominem morbo liberari commodè posse, si intemperantiæ studio penitus valedixisset, & eius radices ex animo abiecisset. Ex Celsi lib. 3.

Aristoteles.

* Dicebat, intemperantiam esse vitium partis concupiscibilis, quo homines frui voluptatibus illicitis appetũt. Stob.

Diogenes.

Phryne scortum cùm Venerem auream Delphis obtulisset, eam Diogenes Cynicus ita inscripsit, Ex Græcorum intemperantia. Brus. recitat lib. 3, cap. 23.

Eusebius Philosophus.

* Sicut, inquit, venti nauem correptam huc illuc ferentes quassant & inobedientem efficiunt gubernatori: itidem animam agitans & menti immorigeram esse cogens intemperantia, tranquillam esse & in portu quiescere non permittit. Stob. ser. 6.

Vide tit. de Libidine, Scortatione, Luxuria, Gula, Voluptate.

De interrogatione absurda & inepta.

Thales.

PErcontanti vtrum fuisset prius, nox an dies? Nox, inquit, vno die fuit prior. Elusit ineptum percontatorem. Si nox vno die præcessit diem: dies genuit antè noctem. Nox enim finis est diei. Laert. lib. 1. cap. 1.

Anonymus.

Inter salsa commemorat & illud M. Tullius ex Neuio, apud quem filius

lius dicit patri: Quid ploras pater? isque respondit, Mirum ni cantem, condemnatus sum. Indignatur senex submorosus, rogari cur ploret, quasi damnatus magis cantare debuisset. Perinde quasi, si quis interrogaret ęgrotum: Cur suspiras, aut cur decumbis? Erasm. lib.6.apoph.

De inuidia, felicitatis & virtutis vmbra.

Cleobulus.

INterrogatus quænam pręcipuè cauenda sint? respondit: Amicorum quidem inuidiam, inimicorum autem insidias. Antoninus in Melissa, part.1. ser.62. Max.ser.54.

Periander.

*Dicebat, Nemini esse inuidendum. Et quemadmodum rubigo propria est frumenti ægritudo, sic inuidiam amicitiæ esse morbum. Item, sicut ærugo ferrum, sic inuidiam inuidi animam contere. Et, Quò magis vtique inuidebis, tantò maiorum fies causa bonorum illi cui inuides. Stob. serm. de Inuidia.

Bion.

Conspiciens quendam tristi vultu, qui habebatur inuidus: Nescio, inquit, vtrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quippiam. Inuidus enim non minus discruciatur aliena felicitate, quàm suo infortunio. Laert. lib.4. cap.7. Stob. ser.36.

Bias.

Admonebat eos qui laborabant vt cauerent lassitudinem: qui autem bona fortuna fruerentur inuidiam. Est enim felicitatis comes vbique terrarũ inuidia. Stob. serm. de Prudentia.

Thales.

Sciscitatus, quo pacto aduersæ fortunæ ictus quispiam ferat facillimè? si inimicos, ait, videat deterius affectos. Tanta enim est inuidiæ vis: vt omne nobis malum extinguat si inimicũ peius habere intelligimus. Brus. lib.3. cap.7.

Antisthenes.

Absurdum esse dicebat, triticum repurgare à lolio, bellum ab inutili milite, & à Repub. non secernere inuidos. Significans, inuidos tam esse inutiles ciuitati, quàm lolium est tritico, & ignauus bello. Laert. lib.6. cap.1.

Idem.

Dicere solitus est, non aliter ac ferrum absumitur rubigine, ita inuidos suo ipsorum vitio contabescere. Ferrũ enim etiam si nemo lædat, ex se gignit vnde corrumpatur. Ibid.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere glorię contemptum & paupertatem, in qua nullum ius exerceret fortuna. Aiebat item, se Diogenis Cynici ciuem esse & discipulum, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Diuitiæ enim, opes, honores, plerunque conciliant hominum inuidiam. Laert. lib.6. cap.5.

Democritus.

Dicebat, leges non prohibuisse singulos pro arbitrio suo viuere, nisi alter alteri fuisset inuidus & iniurius. Etenim inuidia seditionis parit initium. Stob. ser.36. Max. ser.54.

Anacharsis.

Bonum esse dicebat, si penitus à rebus humanis inuidia exularet, quo liberius vsque ad honesti studium accingerentur. Stob.

Idem.

Percontatus, cur homines subinde tristentur? respondit, Quia non solùm propria mala eis molesta sunt, sed etiam aliena bona. Anton. ser.62. part.1. Melissæ. Max. ser.54.

Idem.

Inuidiam dicebat esse vlcus, quod

passim

passim verum sua vi contraheret. Equidem liuido in primis prodest, boni eius, cui inuidet, obseruatio, citra tamen illius offensam. Vnde perspicuum est, inuidum haudquaquam in leges delinquere, quę suo quemque more viuere sinunt, dummodo alium non offendat. Stob.

Socrates.

Cùm inuidiæ naturam exprimere conaretur, animæ vlcus & serram appellauit. Anton. in Meliss. par. 1. ser. 62. Stob. serm. 36.

Idem.

Considerans quid inuidia esset, dolorem quendam reperiebat eam esse: non tamen nec in aduersa amicorum, nec in secunda fortuna inimicorum: sed illos inuidere aiebat, qui in amicorum prosperitate doleant. Xenophon lib. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. serm. 36.

Idem.

Cùm quidam mirarentur, cur quis alterum amans, eiusdem prosperitate doleret: ostēdebat, multos esse ita erga quosdam affectos, vt eos aduersitate laborantes non possent negligere, sed pro virili succurrerent, successu verò eorum dolerent: hoc autem prudenti viro minimè, sed stolidis contingere asserebat. Xenophon libr. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. serm. 36.

Idem.

Interrogatus, quid bonis viris molestum esset? dixit, Malorum felicitas. Quid malis? Bonorum prosperitas. Anton in Melissa, ser. 76. part. 1.

Aristoteles.

Ostendere volens quid esset inuidia, Antagonistam fortunatorum esse dixit. Antonius in Melissa, parte prima, serm. 62.

Idem.

Dicebat inuidiam colluctatorem esse ex aduerso bonorum virorum. Æmulatio enim bona est, & bonos potissimum decet: Inuidia contrà turpis est, & à fœdo hominum genere occupata. Atqui videas bonos ita se comparare, vt æmulatione, honestiq; studio, quæ sunt optima sectentur. Inuidos autem contrà, per liuorem bonos, quatenus, possunt, ab instituto suo arcere. Stob.

Theophrastus.

* Dicebat, Inuidos reliquis hominibus infeliciores esse, in eo quòd alij suis solùm calamitatibus dolent: Inuidi verò præter sua mala, bonis etiam alienis contristari pergunt. Stob. serm. de inuidia.

Idem.

* Improbos homines dicebant, non tam propriis bonis gaudere, quā alienis malis. Stob. eod. serm.

Aristonymus.

* Iter facientes per solem necessariò comitatur vmbra, inquit: & incedentibus per gloriam comes est inuidia. Ibid.

Idem.

* Dicebat, Inuidiam tanquā malum demagogum (id est, ambitiosum reip. popularis administratorem) honestis actionibus obsistere. Eod. serm.

Philo.

* Honesta, inquit, etiam si per inuidiam ad tempus obscurentur, tamen suo tempore soluta iterum splendent. Anton. & Max. serm. de Inuidia.

Epictetus.

Rogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset? Dixit, si quis ita compararet seipsum, vt optima quæque faciat. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 72.

Euagoras.

Inuidos reliquis hominibus diuersis vitiis laborantibus multò infeliciores esse dicebat: quòd alii suis tantùm calamitatibus dolent: Inuidi verò

præter sua mala, bonis etiam alienis contristentur. Stob. ser. 30.

Hippias.

Dicebat duplicem inuidiam esse: Iustam quidem, cùm quis inuidet improbis honoratis: Iniustam verò, cùm bonis. Et inuidos duplo magis, quàm cæteros esse calamitosos. Non enim solùm propriis malis grauantur, vt alij, sed alienis quoque bonis. Stob. serm. 36.

Apollonius.

Prorsus hominibus non inuidendum dicebat. Bona enim, quibus bona eueniunt, digni sunt vt his fruantur feliciter: flagitiosi autem, in quantauis prosperitate, sunt infelices. Stob.

Agathon.

Malos homines non tam lætari propriis bonis dicebat, quàm alienis malis. Ant. in Melissa. part. 1. ser. 62. Theophrastus autem hoc adscribit. Maxim. serm. 54.

Themistocles.

Adhuc adolescens, nihil dum præclari se fecisse dixit, Nondum enim inuideri sibi. Nam sicut cantharides vegeto maximè tritico innascuntur, & rosis pulchrè florentibus: sic inuidia maximè inuadit bonos viros, & in virtute proficientes, ac ingenij personæque gloriam sustinentes. Ant. in Melissa. part. 1. ser. 62.

Idem.

Ob honores Miltiadi collatos, quòd barbaros in Marathone superasset, tanta inuidia correptus est, vt noctes insomnes consumeret: rogatúsque, quam ob rem tam sæpe excitaretur? Miltiadis, inquit, tropheis subinde excitor. Plut. Æmil. Probus.

Herodes sophista.

Videns Quintilios Troianos quidem esse, cæterum à Cæsare plurimi fieri, dixit: Ego etiam Iouem Homericum odi, quòd Troianis fuit amicus. Nimium liberè profitens, sibi molestum esse, quod imperator tantum honoris haberet Quintiliis. Philostratus in sophistis.

Eusebius Philosophus.

* Vir (inquiebat) multis quidem scientiis eruditus, sed ob animi malitiam inuidiámq; nolens aliis desiderātibus communicare, similis est malo vasi, quod in se multa & bona recondit, sed antequam vsum sui præbeat, corrumpit. Stob. ser. de inuidia.

Seneca.

* Inuidiam (dicebat) effugies, si te non ingresseris oculis, si bona tua non iactaueris, si scieris in sinu gaudere. Epist. 105. ad Lucil.

Agis.

Dicente aliquo, nonnullos sibi inuidere: Igitur & sua, inquit, mala, & tum mea tum amicorum bona illos cruciant. Inuidus enim, vt verissimè Flaccus canit, alterius rebus macrescit opimis. Brus. lib. 3. cap. 7.

Idem.

Quum quidam apud Agidem dicerent, esse nonnullos alienæ familiæ, qui ipsi inuiderent: Geminam igitur, inquit, habebunt molestiam, quos & sua ipsorum mala discruciabunt, atq; insuper tum meis, tum amicorum meorum bonis torquebuntur. Magnifica vox, declarans, eos quos habet inuidia, magis esse misericordia dignos quàm ira: propterea quòd inuidus abundè dat pœnarum, etiam si nemo vlciscatur. Plut. in Lac.

Alexander.

* Dicebat inuidos homines nihil aliud esse quàm ipsorum tormenta. Curtius lib. 8.

Dionysius Senior.

Expostulantibus quibusdam, quòd honore dignaretur, cæterísque præferret hominem improbum, ac ciuibus inuisum: Volo, inquit, esse quem me magis

magis oderint. Agnouit ingenium multitudinis: si sit in quem inuidiam odiúmque deriuent, mitiores sunt in principem. Eóque videas nonnullos monarchas, quibusdam, quos tamen ex animo non ament, plurimũ dignitatis & authoritatis permittere, vt ipsi tutiores sint à furore multitudinis: qui si extiterit, habent victimam, qua ciuium iram mitigent. Plut. in apoph.

M. Cato.

Eos qui fortuna moderatè sobriéq; vterentur, dicebat minimè peti inuidia. Non enim, inquit, nobis, sed bonis quæ non circunstant, inuident homines. Externa bona extra hominẽ sunt, at insolenter vtenti vitium intra hominem est: qui eo sibi conflant inuidiam, verè sunt inuidiosi. Plut. in apoph. Stob. ser. 36.

Idem.

Dicebat, ideo sibi ab inimicis conflari inuidiam, quòd quotidie noctu surgens, rei familiaris, rationibus neglectis reip. consuleret. notans ingratitudinem populi. Eras. lib. 5. apoph.

M. Crassus.

Quum animo angeretur ob honores in Pompeium collatos, audiuit à quodam, mox Magnũ aduenturum Pompeium, Arridens igitur inquit, Quantúsnam est? Inuidit Pompeio nomen, quod ob felicitatem, & egregiè rebus gestis ab aliis datum erat honoris gratia. Et sic plerunque felicitatis comes est inuidia. Brus. lib. 3. cap. 7.

Publius.

Mutium hominem inuidum, & in primis maleuolum, solito tristiorem videns: Aut Mutio, inquit, nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni. Macrob. l. 2. c. 2. Sat.

Asinius Pollio.

Ciceronis gloriæ vehementissimè inuidebat. Quum ergo Sextilius poëta Cordubensis in domo Messalę Coruini recitaturus, Pollionem aduocasset & principio poëmatis cœpisset.

Deflendus Cicero est, Latiæque silentia linguæ.

Statim consurrexit Pollio, atque ait, Messala, tu quid tibi liberum sit in domo tua, videris: ego istum auditurus non sum, cui ego mutus videor: atque sic abiit. Offensus est autem his verbis, *Latiæque silentia linguæ: &c.* Bru. lib. 3. cap. 7.

Furius.

E seruitute liberatus, quum in paruo admodum agello largiores multò fructus acciperet quàm ex amplissimis agris vicini, in inuidiam incidit hominum accusantium, ceu veneficiis fruges pelliceret alienas. Quamobrem à Spurio Albino Curuli die dicta, metuens damnationẽ, quum in suffragium tribus oporteret ire, instrumentum rusticum omne in forum attulit: adduxitque etiam filiam robustam, bene curatam & vestitam, ferramenta egregiè facta, graues ligones, vomeres ponderosos, & boues saturos, & dixit: Hæc sunt ô Quirites mea veneficia, nec possum præterea vobis ostendere labores manuum mearum, multasque meas vigilias & sudores. Quod vbi audiuissent iudices, intellexerunt ex sola inuidia Furium accusatum esse, quem dimiserunt absolutum. Meminit huius & Plin. lib. 18. cap. 16.

Basilius Magnus.

* Vt vultures, inquit, ad malè olentia cadauera præteritis pratis & multis aliis locis amœnis & odoriferis, feruntur: itémque muscæ quæ sana sunt præteruolantes ad vlcera festinant: sic inuidi splendida, & magna, & præclarè facta ne intuentur quidem, sed putria inuadunt. Anton. & Max. serm. de Inuidia.

Chrysostomus.

* Inuidet quidem dæmon, inquit, sed

sed hominibus: tu verò cùm sis homo hominibus inuides, & quomodo consequêris veniam? Eod. ser.

Actius Sincerus.

Actius Sincerus, rari vir ingenij magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Friderici regis esset inter physicos quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati? aliiq; fœniculi afflatum dicerent: alij vitri vsum, aliíque aliud: At ego, inquit, Inuidiam aio. Obstupuerunt hoc dicto adeò medici, vt ab auditoribus derisui haberentur. Tum ipse: Annon inuidia maiora & pleniora omnia videre facit? Quid autem oculis magis præsentaneum, quã vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulítque statim Ouidianos illos versus:

Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinumq; pecus grandius vber habet.

Pontanus.

De iocosè dictis.

Diogenes.

PErcontanti, quidnam vellet vt colaphũ acciperet, Galeam, inquit. Et hic iocus est ab inexpectato. Nam ille expectabat, quid mercedis peteret pro colapho. Laert lib. 6. dictum illud Socrati tribuitur à Seneca. lib. 3. de ira cap. 11.

Idem.

A lethali somno experrectum medicus interrogauit quomodo se haberet, Rectè, inquit, nam frater fratrem amplectitur. Alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quòd somnus mortis sit imago. Laertius libro sexto.

Idem.

Mulierem aniculam se curiosius exornantem intuitus: Si viuos ait, lenocinio allicere voles, plurimum falleris: sed si defunctorum vmbras, oro, ne diu cuncteris. Stobæus.

Idem.

Didymus, qui vulgò audiebat adulter, curabat oculũ virginis. Ei Diogenes dixit, Vide ne corrũpas pupillam. Hoc dictum apud nos nõn est adeò iocosum vt apud Græcos, apud quos κόρη & virginem sonat, & oculi pupillam. Laertius lib. 6. cap. 2.

Theocritus.

Quum duceretur ad Antigonum regem atq; hi qui ducebant, iuberent hominem bono esse animo: fore enim incolumem, simulátq; venisset ad oculos regis: Omnem, inquit, spem salutis mihi adimitis, mordens regem quòd luscus esset. Rex audito ioco, iussit hominem agi in crucem, Eras. l. 6. apoph. Nugæ seria duxerunt in mala.

Socrates.

Iam cicutam bibere volens, interrogauit hilari vultu, quomodo sumendũ esset hoc medicamen, vt citò sanaretur? rogauit præterea an liceret inde aliquid libare, vt mos erat in cõuiuiis. Tanta in homine fuit iocandi consuetudo, vt etiam in morte præsentanea iocaretur. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Cicuta epota puer illum detexit & cùm præcordia iam frigere inciperẽt, Offeras, inquit, Æsculapio gallum, nam ex sudore illo conualescere incipio. Erasm. lib. 3. apoph.

Anonymus.

Apud Æginetas lex erat, vt si quis Atheniensis Æginam venisset, capitale esset. Huc quum esset deductus Plato vt venundaretur, capitis postulatus est à Carmenio, qui legem eam tulerat: sed tempestiuo cuiusdam ioco liberatus est. Ait enim, legem habere, si quis homo: at hunc esse philosophum. Laert. lib. 3.

Stratonicus,

Stratonicus.

Quendam imperitè iaculantem, abiens ad ipsum scopum, constitit. Et cum quidam interrogaret causam, respondit, Ne feriar. Ant. in Meliss. part. 1. ser. 54. Idem de Diogene dicitur.

Anonymus.

Lacon quidam gymnasiarcham ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens: quod per eum ne lachrymas quidē illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. l. 8. apoph.

Polemon.

Quum articuli morbo lapidesceret, medicos admonuit vt effoderent inciderentque Polemonis lapidicinas. Dicebátque, Comedēdum est, manus non habeo: ambulandum est, & pedes non habeo: dolendum est, & manus & pedes habeo. Ex Philostrato.

Hippomachus.

Quibusdam laude vehentibus procerum quempiam, ac prçlongis manibus hominem, tanquam ad pugilum certamen idoneum: Sanè, inquit, si pendens ex alto corona esset detrahenda. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

Archidamus.

Corinthiorum vrbem quum obsideret Archidamus, vidit è solo mœnibus proximo exilire lepores, móxque versus ad commilitones: Habemus, inquit, hostes expugnatu faciles, quod fortuitu acciderat, velut in omen rapiens. Molles enim ac parum viros Grçci leporis vocabulo notare solent. Plutar.

Brasidas.

Brasidas cuidam percontanti, quo modo vulnus accepisset, iocosè respondit, Prodente me scuto. Ita crebrò malum per illos venit, quorum præsidio credimus nos esse tutos. Plut. in Lac.

Antigonus.

Quum accepisset literas prægrandibus lituris scriptas: Hæ, inquit, vel cæco perspicuæ sunt, iocans in vitiū oculorum: erat enim luscus. Idem alius magno capitis sui periculo dixisset, quod vsu venit Theocrito Chio. Plut. in apoph.

Iuba rex.

Cuidam quærenti, quòd ab ipsius equo esset aspersus: Quid tu, inquit, an me Hippocentaurum esse putas? Iocosè deridens eum, qui equi morositatem inscribebat ei qui equo insidebat. Brus. l. 3.

Philippus.

Quū esset Philippo Macedoni clauicula in bello fracta, ac medicus à quo curabatur, in singulos omnino dies aliquid posceret: Sume, inquit, quantum voles: nam clauem habes, ludens ancipiti voce, κλεὶς enim Græcè & clauem sonat, qua aperitur scrinium aut ostium, & commissuram humeri cum pectore. Quid hoc animo ciuilius, cui & in dolore, & erga auarum medicum iocari libuit? nec ob cruciatum morosior, nec improbitate postulantis offensior. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Ambiguè dictis.

Anonymus.

Quidam imperatorem suum incusauit, quòd illius insidiis & otio & somno fuisset priuatus: videlicet quod illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in Sympo. lib. 1.

Appius.

Infrà de Responso ab inexpectato.

Scipio Nasica.

Cùm ædilitatem curulem adolescens peteret: ac (vt candidati solent) manum cuiusdam opere duratā prensaret, rogauit hominem, Num manibus ambularet? Hoc dicto rusticanæ tribus suspicantes sibi exprobratam pau-

paupertatem, effecerunt vt repulsam ferret. Adeò obfuit iocus intempestiuus. Erasmus lib. 6. apoph.

Cicero.

Suprà tit. de Alea.

L. Portius Nasica.

Quum ex more conceptis verbis à Catone censore rogaretur, Habésne vxorem ex animi tui sententia? Habeo, inquit: at herclè nō ex animi tui sententia. Verùm ob eum iocum intempestiuum mulcta illi dicta est. Eras. l. 6. apoph.

Domitius Afer.

Didio Gallo, qui prouinciam ambitiosissimè petierat, mox impetrata ea, querebatur, quasi coactus esset: Age, inquit, aliquid, & pro Rep. elabora. Iocus est ab ironia: simúlque illud est, quod magistratum magno studio ambisset. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Catulus.

Cùm vidisset quendam ex iudicibus, quos Claudius donis corruperat, ait: Quamobrem præsidium à nobis postulatis? An ideo, ne dona nobis eriperentur? Cicero ad Atticum. Plut. in Catone Vticensi.

Idem.

Cuidam oratori malo, qui in epilogo misericordiam se mouisse putaret, postquam assedit, roganti videretúrne satis misericordiam mouisse? At magnam quidem inquit: neminem enim puto tam durum, cui non oratio tua miseranda visa sit. Cicer. lib. 2. de oratore.

Anonymus.

Cum Siculo cuidam, familiaris alius gemebūdus diceret vxorem suam suspendisse se de fico: Amâbo te (inquit) da mihi ex ista arbore, quos seram surculos. Cic. li. 2. de Oratore.

Cicero

Obiurgantibus, quòd homo sexagenarius puellam virginem duxisset: Cras, inquit, mulier erit. Iocans, hoc probrum mox eluendum, nam postridie nō poterat obiici, quòd virginis esset sponsus. Eras. lib. 4. apoph.

Idem

Quidam candidatus, qui coco patre natus credebatur, coram Cicerone suffragium ab alio petebat: Ego quoque, inquit, tibi fauebo. Ex quo colligitur, coce à coco, & quoque coniunctionem aut eodem, aut simili fuisse sono. Eras. li. 4. apoph.

Aug. Cæs.

Herennium adolescentem moribus corruptissimis vitiatū, castris excedere iussit, quúmque illi dimissus, ignominiam reditus sui apud Augustum deploraret his verbis: Quo ore redibo ad meos? quid dicam parentibus me incusantibus? Dic inquit Cęsar, me tibi displicuisse. Et sic iocosè docuit, qua ratione reditus sui ignominiam diluere posset. Sueton in Augusto.

Anonymus.

Quemadmodum Augustus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in se iactos aut retortos interdum liberius, patientissimè tulit. Adolescens quidam prouincialis Romā venerat, oris similitudine tam mirificè referens Augustum, vt in se populi totius oculos conuerteret, Cæsar hoc audito, iussit ad se perduci: eúmque contemplatus, hunc in modum percontatus est: Dic mihi adolescens, fuítne aliquando mater tua Romæ? Negauit ille: ac sentiens iocum, retorsit, adiiciens: sed pater meus sæpe. Augustus ludens suspitionem intendebat ad matrem adolescentis, velut ab ipso stupratam: adolescens protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo non magis arguebat illum esse Cæsaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Suet.

Aug. Caes.

Augustus Caesar plurimum affectauit iocos, saluo tamen maiestatis pudorísque respectu, nec vt caderet in scurram. Scripserat autem Aiacem tragœdiam, eandémque, quòd sibi displicuisset, deleuerat. Postea verò cum Lucius grauis Tragœdiarum scriptor eum interrogaret, quid ageret Aiax suus? respondit, In spongiam incubuit. Macrob.lib.2.c.4.Sat.

Idem.

Cùm ei quidam libellum trepidus offerret, & modò proferret manum, modò retraheret: Putas, inquit, te assem elephanto dare? Macrob. li.2.c.4. Satur.

Idem.

Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret, dicerétque iam hoc homines vulgo loqui, non paruam ab illo sibi pecuniam datam: Sed tu, inquit, noli hoc credere. Macrob.lib.8. cap.4.Sat.

Idem.

Alium præfecturam equitum summorum, & insuper salarium postulantem, dicentémque, Non lucri caussa dari hoc mihi rogo, sed vt iudicio tuo minus videar impetrasse, & ita officium deposuisse, hoc dicto repercussit, Tu te accepisse apud omnes affirma, & ego me dedisse non negabo. Ibidem.

Idem.

Alium saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen res fortiter à se gestas iactantem, sic per iocum castigauit: At tu, cùm fugies, inquit, nũquam post te respexeris. Ibidem.

Idem.

Galbæ, cuius informe gibbo erat corpus, agenti apud se causam, & frequenter dicenti, Corrige in me siquid reprehendis, respondit, Ego te monere quidem possum, corrigere nõ possum: ad gibbum alludens Macrob.

L. Manlius.

Apud L. Manlium, qui optimus Romæ pictor habebatur, Geminius Seruilius fortè cœnabat, qui cum filios eius deformissimos vidisset: Non similiter, inquit, Manli fingis & pingis. Cui Manlius: Non mirum est respondit, in tenebris enim & luce subobscura fingo, luce autem ac sole splendente pingo. Macrob. l.2. c.2. Saturn.

Nero.

In Claudij stultitiam subinde iocabatur productione syllabæ, quum diceret, Posteaquam desiit inter viuos morari, prima syllaba producta. Moros enim Græcè fatuum sonat: inde finxit morari, pro stultum agere, quémadmodum nos à poëta poëtari, à iuuene iuuenari. Suetonius.

Caligula.

Suprà apoph. de Auaritia.

Anonymus.

De Vespasiano patre narrat Suetonius, quum scurram multa in alios iacientem prouocasset vt in se quoque diceret aliquid: Dicam, inquit, vbi vẽtrem exonerare desiieris, alludens ad formam Cæsaris, qui faciem habebat cacaturientis. In cuiusmodi hominem locus extat Martialis,

Vtere lactucis, ac mollib. vtere maluis:
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

Ti. Vespasianus.

Cùm morbo grauissimo decumberet, quotidiéque morbus ingrauesceret, dixit, Puto deus fio, significans se moriturum. Suetonius.

Iulius Cardinalis.

Cùm amicos ad cœnam vocasset, interque conuiuandum, vbi in Basiliensis consilij mentionem incidisset, terra commoueretur: Bono animo estote, inquit, de sinodo Basiliensi loquuti

quuti sumus, quæ omnem ecclesiam tremefecit. non tamen illisit. Æneas Syluius libr. commentariorum de Alphonsi reb. gest.

Fridericus Imp.

Fridericus imperator, eos qui iocos moderatè ferrent, sapientes: qui autē promptissimè iocarentur, ingeniosos esse dicebat. Habet autem iocus inter seria suum etiam locum: qui vbi erumpit, vtriusque ingenium facilè declarat. Æn. Sylu. l. 4. commentariorum in Alphonsi res gestas.

Lodouicus xij. Gall. rex.

* Vnus ex stipatoribus eius cum aulico magnæ nobilísque familiæ primario exarserat iracundia, cùm stipator nobilitate generis non se esse inferiorem aulico iactitaret: erántq; eo nomine in certamen venturi. Hos ante se iubet sisti Lodouicus, rogátque stipatorē vnde ei genus, qui ita se conferret nobiliss. homini. Tum ille, eo se genere natum ait, quo nullum sit nobilius. Id quidem fateri, ortum regem ex stirpe Noæ: sibi verò genus esse ac gētilitatem ex quopiam illorum qui cū Noa fuissent tempore diluuij. Cachinno sublato, rex conuersus ad aulicum, despicísne eum, inquit, cui genus regium & tibi æquale est? Eóque ioco vtrumque placauit, & ambobus porrexit dexteram. Ex Annal. Franciæ.

Idem.

*Baionensem Centurionem & Lemouicensem superbius de exitu & ordine cuiusdam prælij differentes hactenus tulit, vt Baionensi diceret, Cùm te rogabo pernas quomodo salire oporteat, respōdeto: Lemouicens. autē cū te rogabo, Castanea qua in terra, & quo pacto repastinata serēnda, & qui[illegible]bus campis rapa & napus lætentur, tum demum respondeto. Silente v[illegible]troque, conuersus ad Lemouicensem, Nostin', inquam, in alio solo rapam biennio satam conuerti in napum, in alio napum raporum accipere speciem? ita & tu hausisti à Baionensi superbiam, ille verò à te ignorantiam, quæ te adeo turgidum reddit. Ex eisdem Annalibus.

Carolus Quintus.

* Admonitus aliquando in castris vt leges Germanis militibus de vitanda ebrietate ferret: respōdit id perinde fore, ac si Hispanis interdiceret ne furarentur. Chytreus, orat. de Carolo 5. imperat.

Plura sub apoph. de Facetè dictis.

De ira.

Plato.

SApienter auditores admonebat, vt iratos se in speculo contemplarentur. Nam cùm faciem suam furibundam per omnia phrenetico similem viderent, eo dedecore territi, in posterum ab ira sibi facilè temperaturos. Fulg. lib. 7. cap. 2.

Aristoteles.

Alexandrum ira excandescentem placare volens, & sedare summam indignationem, hæc ad eum scripsit: Excandescentia & ira non in pares, sed in meliores existere solet. Tibi verò nemo par est. Ælia. l. 12. de Var. hist.

Epicurus.

* Quid ira efficeret, sciscitatus, respondit. Immodica ira gignit insaniā. Seneca, epist. 18. ad Lucill.

Isocrates.

* Praua ingenia, inquit, eadem solent esse ex contentiosa, vt non prius finem faciant pugnæ & contentionis, [illegible]àm lethalem acceperint plagam, & [illegible]pplicio memorabili afficiantur. An[illegible]n. serm. de odio, &c.

Herodotus.

[illegible] Dicebat hominum animos in au[illegible]s habitare: bonis enim auditis

corpus gaudio repletur: cōtrariis autem, inflatur irā. Stob. ser. 18.

Democritus.

* Iram, quemadmodum canes cæcas criminationes parere dicebat. Antonius & Maxim. sermone de ira.

Macarius.

Interrogatus, quid ita iniuriarum erga homines memoriam tenentes, vim & animæ reminiscendi enecaremus: aduersus dæmones autem, cùm acceptorum ab eis malorum reminiscimur, detrimētum nullum sentiremus? respondit: Propterea quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum naturam esset. Nicephor. Callistr. libr. 11. Eccles. hist. cap. 43. ex euagrio.

De ira seu iracundia cohibenda.

Bias.

BOno consilio duo maximè contraria esse dicebat: Festinationē scilicet, & iracundiam: homo enim iracūdus cum extra seipsum sit, vacuus est omni consilio. Laert. in eius vita.

Chilon.

Docebat vincendam iram, quòd is affectus sit cæteris potentior: quam superare fortius est, quàm hostem armatū deiicere: nec minus exitij mortalib. fit ab ira, quàm ab hoste Laer.

Aristippus.

Cùm videret succensere quendam, ac verbis indignari: Ne verba, inquit, per iram proferamus, sed verbis iram cōpescamus. Stob. ser. 18. Max. ser. 19.

Diogenes.

De non irascendo accurate disserenti adolescens quidam proteruus, veluti periculum faciens, an re prꝗstaret ea quæ docebat, inspuit illi in faciē. Tulit hoc leniter ac sapienter: Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen an irasci oporteat. Laert. l. 6.

Zeno Eleates.

Cùm maledictis lacessitus incandesceret reprehensus quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si conuitia inquit, æquo animo admisero, ne laudes quidem sentiam. Lapidis est, non sentire discrimen inter laudantem & vituperantem: sed philosophi est, non ita commoueri, vt ab honesto recedat. Laer. l. 9. c. 5.

Architas.

Cùm in agro comperisset quosdam è famulis admisisse quiddam, sentiens se commotiorem, in illos nihil quidem tum fecit, tātùm abiens: Fortunati, inquit, estis quòd irascor vobis. Cic. lib. 4 Tuscul. quæst. Brus. lib. 3. cap. 19.

Pythagoras.

* Prodest (aiebat) cum muliere iracunda consuetudinem habere exercitationis causa: vt equites decet ferocibus assuescant vti equis, quos si domuerint, aliis etiam faciliùs vtentur. Anton. & Maxim. serm. de ira.

Socrates.

Iratus filio aliquid delinquenti, nihil aliud dixit, quàm, Ipse te coërce. Laer. in vita Socratis.

Idem.

* Seruo delinquenti, Cæderem te, ait, nisi irascerer. Admonitionem serui in sanius tempus distulit, illo tempore se admonuit. Senec. l. 1. de ira.

Democritus.

Ad quendam flagris sæuientem in seruum, Desine, inquit, te seruo tuo similem ostendere. Seruus enim est qui suis cupiditatibus imperare nō potest. Eras. l. 8. apoph.

Xenocrates.

Ingratitudinis vitij à Platone philosopho insimulatus, nunquam iracūdia & indignatione se vinci passus est, sed animo immoto illi qui hoc indicauerat,

cauerat, ac ad vltionem instigarat: Hoc,inquit,quod nunc facio,mihi bonum atq; commodum est. Quo dicto indicare voluit, non minus se curare propriam salutem, dum iræ frænum iniiceret,quàm Platonis maledicentiam, fortassis ab aduersario confictam. Ælian,lib.4.de Var.hist.

Plato.

Interrogatus, per quid cognosceretur sapiens? respondit: Sapiens cùm vituperatur,non irascitur: cùm laudatur,non extollitur.Laert.in eius vita.

Idem.

Iratus seruo,cùm eum castigare pararet, & fortè interueniret Xenocrates,Flagella,inquit, hunc puerum: nã ipse sum iratus. Sibi diffisus est homo philosophus, sentiens animi commotionem. At vulgus hominum tum maximè punit,cùm irascitur. Laert.lib.3. Ant. in Mel. par.2.ser.53. Val.Max.l.4. cap.1.Vide Senec.de ira lib.3.cap.12.

Idem.

Idem præterea famulo sic comminatus est, Loris te cæderem, ni iratus essem. Nihil iræ fidendum,Sapuit Syrus ille Terentianus,qui se coniecit in angulum, edormiturus quod biberat vinum. At ira minus sui compos est, quàm ebrietas.Laert.3.Val,Max.lib.4. cap.1.Plut.de educandis liberis.

Anonymus.

*Apud Platonem educatus puer, cùm ad parentes relatus, vociferantem videret patrem: nunquam,inquit, hoc apud Platonem vidi.Senec.libr.2. de ira.

Sotion.

*Vt naues,inquit,egregiæ sunt,non quæ sereno cœlo nauigant, sed quæ tempestati resistunt, & seruantur: sic homines resistentes iræ,magni sunt & fortes.Anton.& Max.ser.de ira.

Aristoteles.

Dicebat, perinde atque fumus oculos commouet, & aspectum ita conturbat, vt neque ea nobis videndi potestas fiat,quæ sunt ante pedes: ita oborta ira, rationi caligo suffũditur,vt se delinquere nulla cogitatione deprehendere possit.Stob.ser.18.

Idem.

*Iracundiam describens, Est, inquit,perturbatio ferina, dura & violẽta potentia, cædiũ causa, calamitatis socia, iacturam concilians & dedecus, pecuniarum pernicies, & perditionis origo.Stob.

Apollonius.

Iræ affectum ait, nisi diligentia, ac verbis placidis temperetur, in genuinum quendam morbum excrescere. Stobæus.

Idem.

Quisquis erga leuia errata vehemẽtius quàm par est irascitur, is delinquentem nõ sinit inter culpam extremam & mediocrem quid intersit dignoscere.Stob.

Theano.

Mulier ex Pythagorea philosophorum cohorte, excandescens aliquãdo in ancillam: Vapulares iam, inquit, nisi irata essem. Stob.

Naucrates.

Iracundis simile quid accidere dixit, quod lucernis, quæ copioso oleo magis inflammantur. Stobæus ser.18. Max.serm.19.

Demonax.

A quodam,cui imperator exercitum commiserat, interrogatus, quo pacto delegatam prouinciam quàm optimè gerere posset? Si, inquit, iracundia vacaris. Iram sensit vir prudentissimus ad omnem functionem inutilem esse.Eras.lib.8.apoph.

Idem.

Subinde suadebat, non facilè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed potius corrigenda esse vitia, medicorum

medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed morbum sanant. Eras.lib.8.apoph.

Pylager.

Rogatus quamobrem non delectaretur educandis pueris? Quoniam, inquit, nec meipso delector. Agnoscebat naturæ suæ vitium. Erat enim iracundus & morosus, eóque nec appositus ad teneram ætatem instituendam: cùm hodie stulti parentes nullis libentius committant liberos suos, quàm huiusmodi truculentis & asperis. Philost.in sophist.

Pyrrhus.

*Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitum, aiunt his quos exercebat, præcipere, ne irascerentur. Ira enim perturbat artem, & quà noceat, tantùm, non quà caueat, aspicit. Senec.de ira lib.2.

Antiochus sophista.

Cùm male vulgò audiret, veluti formidolosus, quòd nec prodiret in concionem, nec Reipublicæ munia capesseret, Non vos, inquit metui, sed meipsum: agnoscens bilem suam vehementiorem, quàm vt cohiberi posset. Sensit idem Plato, qui sunt iracundioris ingenij, ad disciplinas quidem esse idoneos, ad gerendam Rempub. non item. Philost.in sophist.

Anonymus.

Quidam iratus Agasoni, volebat eũ percutere, cúmque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus: At tu (inquit) Atheniensis non es: eique multas plagas inflixit. Meminit Plut. in libello de cohibenda ira.

Melanthius.

Negabat eam iram videri grauem, quæ mentem cogat emigrare, sed quæ prorsus excludat domo. Sentiens, probis etiam ingeniis adiunctam esse iracundiam: sed hoc vitium esse tollerabile, si celeriter animus ad se redeat, & pro ira rationem in consilium adhibeat. At si perturbatio penitus insideat animo, ita vt excussa ratione feratur effreni impetu, certa pernicies est. Erasm.lib.8.apoph.

Charillaus.

Seruo cuidam audaciùs agenti cum ipso, Ni iratus essem, inquit, occiderẽ te. Adeò putabat nihil rectè dici fieríve ab irato, vt ne in seruum quidem animaduertere voluerit commotior. Plut.in Lacon.

Cotys.

Erat natura celer ad iram, sæuúsq; castigator eorum qui in ministerio deliquissent. hospes quidam ad illum detulit vascula fragilia, tenuiáque, sed scitè curioséque celte tornóque elaborata. At is hospiti quidem dedit munera, cæterùm vascula omnia confregit. demirantibus cur id faceret: Ne, inquit, sæuirem in eos qui fractuṁ erant. Prudentis est, naturæ suæ morbum agnoscere, & vitio materiam præripere. Plut. in apoph.

M. Cato.

Iratum ab insano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis, sentiens, iram esse breuem insaniam. Plut.& Stob.ser.18.

Idem.

*Eum in balneo quidam percussit imprudens: postea satisfacienti Cato, non memini (inquit) percussum me. Melius putauit non agnoscere, quàm ignoscere. Senec.lib.2.de ira.

Cato Vticensis.

*Huic causam agenti, in frontem mediam, quantum poterat attracta pingui saliua, inspuisset Lentulus, abstersit faciem, &, affirmabo (inquit) omnibus, Lentule, falli eos qui te negant os habere. Senec.lib.de ira c.38.

Athenodorus.

*Ei ob senectutem flagitanti vt sibi liceret redire domum, Augustus concessit.

cessit. At cùm ille Cęsari dixisset Vale, volens aliquod philosopho dignum monumentum apud illum deponere, adiecit: Cæsar, cum fueris iratus, ne-quid dixeris feceris've, priusquam Græcarum literarum xxiiij. nomina apud te recensueris. Cæsar autem philosophi dexteram amplexus: Adhuc, inquit, te præsente mihi opus est, totúmque etiam annum apud se detinuit, dicens illud Græcorum prouerbium, Silentij sunt tuta fidi præmia, siue approbans philosophi dictum, quòd tutum esset iram premere, ne prorumpat in verba: siue sentiens, philosopho profuturum fuisse, si hoc dictum non addidisset iam abiturus. Plut. in apop. Fulgos. lib. 7. cap. 2

Anonymus.

Ægyptius quidam monachus interrogatus, cur adeò se omnibus corporis voluptatibus subtraheret? respondit, Vt hac ratione omnem iræ causam & occasionem præcidam. Ira quippe vt de voluptatibus belligeratur, ita etiam voluptatum suppressione sopitur. Nicephor. Call. lib. 11. Ecclesi. histor. c. 43. ex Euagrio.

De irrisione.

Agesilaus Ephorus.

CVm Agidis suasu factum esset, vt fieret omnium debitorum solutio, iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis esset iniectus, ac flamma exurgeret, cæteris creditoribus mœstis insultabat dicens: Se nunquam clarius lumen, aut ignem vidisse priorem. Debebat enim ipse plurimũ, & erat agrorum prędiues, nihil tamen cuiquam soluere habebat in animo. Extrema improbitatis est linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plut. in Lac.

Trachalus.

Cuidam inter argumentandum dicenti, Si hoc ita est, is in exilium. ridés subiecit: Si nó est, redis. Eras. l. 6. apoph.

Argeus.

Faciens iter per Selinuntem, cùm in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidisset inscriptum,

Hos restinguentes Mars forte tyrannida sæuus
Pone Selinuntis mœnia strauit humi.

Iure periistis, inquit, qui tyrannidem ardentem conati sitis extinguere: cõtrà oportuit illam sinere, donec tota deflagraret. Arripuit locum ex occasione verbi Extinguere. Extinguitur enim, quod opprimitur: & extinguitur incendium. Plut. in Lacon.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat Ælius Lamia, homo omnium deformissimus. Is cùm interpellaret odiose: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerum. Huic dicto cùm esset arrisum, iterum ait: Audiamus etiam disertum, & multo arrisum est vehementius: parum enim facundus erat. Erasmus lib. 6. apoph.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis contumeliosè interroganti, quid fers Cinciole? Irridens hominem, Vt emas, inquit, si vti velis. Ridiculè autem notauit hominem quòd donatis & commodatitiis rebus vti gauderet. Eras. lib. 6. apoph.

Cicero.

Quum M. Appius in prooemio diceret, se magnopere rogatum ab amico, vt in causa clientis adhiberet curam, eloquentiam & fidem: hic Cicero, Adeone ferreus homo es, inquit, vt ex tam multis quæ rogauit amicus, nihil præstes? Plut. in apoph.

M. Lælius.

Suprà apophth. de Fortuna & pulchritudine

chritudine corporis.

Vide apoph. de facetè & iocosè dictis.

De iudicio bono & incorrupto.

Bias.

DIcere solebat, se malle inter inimicos quàm amicos iudicare. Nã ex amicis alterum prorsus futurum inimicum, ex inimicis autem alterum amicum fore. Brus. lib. 3. cap. 10.

Democritus.

* Optimus (inquit) iudex esse iudicatur, qui citò intelligit, & lentè iudicat. alterum quidẽ est beneuolentiæ, alterum autem diligentiæ exquisitæ. Ant. ser. de incorruptis iudicibus.

Idem.

* Addebat, nihil inconsideratè agendum in iudicio, sed prius deliberandũ: nec cogitatione festinandum vt aliquid plus quàm liceat dicatur: sed lentè & cunctanter appetitio accuratè exercenda est, nec ad gratiam immutanda: nam inconstans inconsulto, & leuis temerario deterior est. Eod. ser.

Themistocles.

Oratus à Simonide poeta, vt amicum non adeò iustam causam habentem quàm commendatissimum haberet: respondit. Nec Simonidem fore bonum poetam, nisi mensuram modũque in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: Neque se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac iustitię, alicuius gratiam præposuisset. Fulgos. lib. 6. cap. 4. & Plut. in apoph.

Archytas.

Dicebat iudicem & aram idem esse: pariter enim ad vtrumque confugiunt, qui iniuria afficiuntur. Sẽtiens, tales oportere iudices esse, vt oppressis sint præsidio. Refert Aristot. Rhetor 3.

Aristides.

Quum inter duos priuatos causam cognosceret, & alter quò Aristidem irritaret in aduersarium, extra causam multa commemoraret, quibus ille læsisset eum: Aristides interpellans hominem, Ista nunc, inquit, missa fac bone vir, & si quid te læsit eloquere: tibi enim in præsentia, non mihi iudex sedeo. Plut. in Aristide.

Alcamenes.

Cuidam ab Alcamene sciscitanti, quàm ob rem seniores apud Lacedæmonios plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus obnoxius sit legi? Ideo, inquit, pluribus diebus cognoscunt, quoniam si in capitis discrimine errauerint, nõ est corrigendi consilij potestas, oportet autem à causa liberatum, obnoxium manere legibus. quod fit, vt secundum eãdem legem liceat aliquid rectius de reo statuere. Hoc temperamento prouisum est, ne vel occidatur innocens, vel effugiat nocens: qui quamuis errore iudicum sit absolutus, potest eadem lege denuo conueniri, pœnásque dare legibus. Plut. in Lacon.

Lysias.

* Dicebat iudices eadem mente præditos esse debere, qua legislatores. Stob. serm. de magistratu.

Idem.

Interrogatus, cur munera à Messenis oblata non accepisset? Quoniam in leges iustitiæ grauiter peccassem, inquit. Maluit vir prudentissimus bona conscientia iudicare, quàm propter munuscula à iustitiæ tramite turpiter discedere. Plut.

Agesilaus.

Cùm in causa quadam iudex esset, & is qui accusabat rectè dixisset patronus verò malè, qui tamen subinde repeteret, Agesilaum decere, vt legibus

legibus opitularetur, perinde ac si optimam haberet causam: hominis improbitatem reprehendens, ait: Si quis domum tibi oppugnaret, aut vestem arriperet, num expectares vt architectus aut sartor tibi esset auxilium laturus? Quo dicto indicabat, iudici nequaquam conuenire, vt opituletur iis qui contra leges aliquid delicti admiserunt. Plut. in Lacon. apoph.

Hippodromus sophista.

Clementi tragœdiarũ actori longè præstantissimo, quum apud Amphyctiones optimè re gesta negata esset victoria, quòd Byzantius esset, atq; id temporis Byzantium à Romanis obsideretur, prosiliens clamauit: Valeant applaudentes, ac perperam de re iudicantes: Ego, inquit, Clementi victoriam decerno. Quum alter histrio appellasset Cęsarem, obtinuit Hippodromi suffragium. Philost. in sophistis.

Epictetus.

*Nihil est, inquit, quod eum qui præest magis deceat, quàm vt neminem vel superbè contemnat, vel indecorè admiretur, sed ex æquo omnibus præsit. Anton. sermon. de iudicibus incorruptis.

Idem.

*Sequentia dicta etiam eius sunt. Sicut vera trutina, neq; à bona & concinna corrigitur, neque per falsam examinatur: sic etiam iustus iudex, neque à iustis castigatur, neque apud iniustos iudicatur. Minimè in iudiciis delinques, si ipse in vita tua delicta caueris. Melius est, sententia iustè pronunti ita, reprehendi ab eo qui merito suo damnatus est: quàm si iniustè iudicaueris iure à natura vituperari. Quẽadmodum Lydius lapis iudicat aurum, non autem ab auro examinatur: sic & homo qui iudicandi facultate pollet. Turpe fuerit iudicem ab aliis iudicari. Stob. serm.

Machetas.

Philippus Macedo Machetæ cuiusdam pro tribunali sedens causam cognouit, sed dormitabundus, nec satis attentus ad iuris æquitatem: itaque sententiam tulit aduersus Machetam. Verùm quum is exclamasset, se ab ea sententia appellare, rex iratus, ad quem? inquit, nam appellandi verbum monarchis est inuisum. Hic Machetas: ad teipsum, ô rex, inquit, si expergiscaris, & attentius audis causam. Ac tum quidem surrexit rex. Cæterùm posteaquam causam apud se melius perpendisset, intelligerętque Machetæ factam iniuriam, iudicata quidem non rescidit, sed pecuniam qua damnatus fuerat Machetes, ipse persoluit. In vno facto, quot regiæ virtutis argumenta? Non perseuerauit irasci & prouocanti, & somnolentiam publicè obiicienti: sed per otium rem animo accuratius considerauit, iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis, regiæque moderationis: illud verò prudentię, quòd ingenioso commento sic damnatum exemit damno, vt regiam tamen in iudicando authoritatem non proderet, mulctam priuatam perinde quasi ipse damnatus esset, dissoluit. Plutarch. in apoph.

Idem.

Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari suo, qui iniuriarum postulabatur, petiit à Philippo, vt reus mulctam quidem solueret, sed à causa liberaretur, nec damnatus hominũ maledictis exponeretur. Hic verò Philippus: Præstat, inquit, vt ipse malè audiat, quàm vt nos propter illum. Indulgebat amicis, sed quatenus licebat, integra iudicis opinione. Plut.

Idem.

Duo pariter scelerosi sese inuicem accusabant, cognoscente Philippo: rex audita causa pronuntiauit, vt alter exularet

exularet Macedonia, alter illum insequeretur. Hoc Græcè sonat iucundius, quod φεύγειν & ad fugientem pertineat, & ad exulantem, fugientem autem insequimur. Neutrum igitur absoluit Philippus, sed vtrunque damnauit exilio. Plutar.

Anonyma.

* Cùm anus quædam præsidente Philippo causam diceret, ipsúmque ad ea quæ præponenda erant somniculosum videret, rogabat vt sibi liceret prouocare. Et cùm ille quæreret, ad quémnam? Ad Philippum, respondit, vigilantem. Stob. ser. 13.

Alexander.

Orante accusatore, altera manu aurem solebat occludere. Interrogatus, cur id faceret, respondit: Defensori etiam dandus est audiendi locus. Antonius in Melissa, par. 1. serm. 53. Plutarchus sic recenset: Initio quum in causis capitalibus sederet iudex, accusatori alteram aurem occludebat: rogatus, cur id faceret? Alteram, inquit, integram seruo reo.

Antigonus.

Frater Antigoni Marsyas litem habebat: sed à rege postulabat, vt causa domi cognosceretur. Cui Antigonus, Si nihil, inquit, præter ius agimus, melius fiet in foro, cunctísque audientibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel capillum de iure concederet. Ipsum autem hoc dilemmate constrinxit. Si iniustam causam habere te scis, cur litigas? Sin iustam, cur fugis hominum conscientiam, & ad domesticas latebras rem fori pertrahis? non carituros sinistra ciuium suspicione, etiam si ob bonam causam viceris. Plutar. apoph.

Antiphon.

* Si peccandum sit in iudicando, præstat (inquit) accusatum absoluere iniustè quàm iniustè perdere. Illud enim quidem peccatum est, hoc verò impietas. Stob. ser.

Scipio minor.

C. Liuium prætereuntem cùm vidisset: Hunc, inquit, virum scio peierasse: verùm quoniam nullus illum defert, non possum simul & accusator esse, & iudex. Sit hoc in censore moderationis & iustitiæ exemplum. Plutar. in apoph.

M. Antoninus.

Dicere solebat, priuatos quidem homines multos habere iudices: principẽ autem nullum esse alium iudicẽ quàm Deum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Vide apoph. de Iustitia.

De iudice malo & corrupto.

Pythagoras.

* QVi de malis, inquit, pœnas non sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. serm. de magistrat.

Philippus.

Quendam ex Antipatri amicis in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & capillos, submouit, cum dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum in rebus gerendis non videri dignum cui fideretur. Fuco vtebatur in tingendis capillis, vbi non multum erat lucrio: multò magis vsurus erat fuco in publicis negotiis, vbi dolus interdum lucrum affert emolumentum. Et hanc oportet regum præcipuam esse curam, vt cognoscendis causis viros præficiant incorruptos. Id quod fieri potest, vbi venduntur iudicandi munia, & designatur iudex, non qui vir melior est, sed qui ad dandum prior, aut largior? Atqui apud Philippum non Antipatri tantum valebat authoritas, quin suspectum

pectum è iudicum ordine moueret. Plut.in apoph.

Democritus.

Damnandi sunt (aiebat) nec absoluendi, qui aliquid dignum exilio, aut vinculis, aliáve pœna cómittunt. Si quis verò temere absolueret, lucri aut voluptatis gratia, iniustè facit, & iniustitiam ei cordi esse necessarium est. Stob.serm.44.

Iamblichus.

Malum iudicium omnis mali causam esse dicebat. Stob.eod.serm.

Q.Flauius.

Apud populum reus actus, accusante C.Valerio, quũ quatuordecim tribuum suffragiis damnatus esset, proclamauit, Se innocentem opprimi. cui Valerius æquè clara voce respondit: Nihil sua referre, nocens an innocens periret. Ea vox tam violenta, reliquas tribus reo conciliauit: itaque reus, quem prostratum credebat, absolutus est. Eras.lib.6.apoph.

Q.Calidius.

Ex prætura Hispaniensi accusatus à Gallis, quum sensisset iudicibus pecuniam cótra se datam, in eos iudices, qui paruo pretio corrupti eum damnarant, exclamauit: Idoneam mercedem pro meo capite pacisci debuistis. Brus.lib.3.cap.10.

Cicero.

Infrà, de Victoria.

Vide apoph. de Iniustitia.

De iudice inacuto.

Ptolemæus rex.

CVm alea luderet, assistens quidam, condemnatorum ipsi nomina recitabat, & crimina in eos collata referebat, vt ille, quinam mortis supplicium commeruissent decerneret. Berenice verò vxor eius, accepto libello è pueri manibus, non permisit, vt ad finem vsque legeretur, dicens: Non sic obiter aduertendum animum esse, cùm de hominis salute disceptaretur: sed cogitandum, & relinquenda ludicra. Non enim similem esse casum talorum, & corporum. His auditis, delectatum Ptolemæum ferunt, neque postea vnquam inter ludendum de capitalibus causis audiuisse. Ælianus lib.14.de Varia hist.

De iudicio nimis exacto.

C.Lucilius.

DIcere solebat, nolle se sua scripta legi, nec à doctissimis, nec ab indoctissimis: quòd hi nihil intelligerét, illi plus saperent quàm vt posset illorum iudicio satisfacere. Id exprimebat huiusmodi versu trochaico.

Persium non curo legere: Lælium Decimum volo.

Erat Persius illius ætatis omnium doctissimus habitus: Lælius erat vir bonus, & non illiteratus, sed nihil ad Persiũ. Refert M.T. cùm aliis aliquot locis, tum lib de Oratore secundo.

M.Antonius orator.

Rogatus quã ob causam nullam vnquam orationem scripto mandasset? Vt, inquit, inficiari queam à me dictũ esse, si quid fortè aliquando dixi, quod opus non erat. Labilis est hominum memoria, vt ægrè reperias duos, qui quæ simul audierunt, eodem modo referant. Hinc parata tergiuersatio, Non dixi, aut non sic dixi: aut dixi quidem, sed hoc adieci. Eras.lib.8.apoph.

De iudicio iusto non temerè mutando.

Boso rex Arelatensis.

QVum ob alapam episcopo suo inter sacrificandum illatam, accusatus

satus apud Othonem primum Romanorum imperatorem, capitis damnaretur, archiepiscopus verò vnà cum reliquis episcopis, abbatibus, principibus intercederent, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur. Rex hoc audiens: Non æquum est, inquit, vt rectum imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non conueniat vel vllum verbum à principis ore frustra egredi. Munsterus recitat lib. 2. Cosmograph. vbi de Arelato.

De iudicio in re ignota non ferendo.

Diogenes.

Cvidam ad ostentationem ingenij multa de rebus cœlestibus disserenti: Quàm nuper, inquit, de cœlo venisti? Socratem in hoc retulit, cuius est illud: Quæ suprà nos: nihil ad nos. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Admirabatur, quî conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes? Sentiens, de arte quacunque neminem melius ferre iudicium posse, quàm ipsum artificem. Certabant in theatro histriones, cantores & gladiatores, quorum artes populus nequaquam intelligebat: nihilominus tamen aliis applaudebant, alios explodebant. Laert. lib. 1. cap. 9.

Stratonicus.

Ptolemæo rege de musica cum ipso differente: Aliud est, inquit, ô rex, sceptrum, aliud plectrum. Significans, non esse regium de musica cum musico disputare. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem Minnaco fabro, secum de musica disceptanti: Non animaduertis, inquit, te supra malleum loqui? Castigauit hominem de rebus sibi ignotis & incognitis loquentem. Idem.

Idem.

Idem in eum, qui quum prius fuisset olitor, postea factus musicus, de arte secum contenderet, pronuntiauit senarium Græcum vulgò celebrem.

ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

id est,

Quam quisque nouit artẽ, eam canat licet.

Idem.

Zetho de musica differenti, Ne vnum, inquit, nequaquam oportet de musica loqui, qui tibi nomen omnium à Musis alienissimum elegeris, teipsum pro Amphione appellãs Zethum. Amphion, vt est in fabulis, cantu citharæ condidit Thebas, at Zethus frater rusticus fuit. Apparet illum sibi mutasse nomen. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Psaltes quidam apud Antigonum artis suæ specimẽ edebat. Quum verò sæpius Antigonus diceret: Constringe netem & rursus mediam: indignatione commotus, respondit, Auertant, ô rex, à te dij malum hoc, vt me melius atque exquisitius hanc artem teneas. Iniquè tulit musicus eius reprehensionem, qui à musices studio planè alienus erat, indignum esse putans, artificem reprehendi ab eo, qui manus fidibus nunquam admouisset. Ælian. lib. 9. de Var. hist. & Plutar. in apoph. de Philippo rege idem recenset.

Hippomachus.

Hippomachus pugilandi magister, quum athleta quidam ex eius discipulis specimen exhiberet artis, & circunstans multitudo vniuersa acclamaret, percussit eum virga Hippomachus, inquiens: Sed tu perperam, neque sicut oportebat fecisti, quod melius fieri debebat. Nam si quid artificiosum præstitisses, non hi te collaudarent. Innuens, eos qui vnumquodque

ritè

ritè gerunt ac administrant, non multitudini, sed iis tantum, qui rei notitiã aliquam haberent, placere oportere. Videtur & Socrates populi iudicium repudiare in colloquio ad Critonem, cùm Crito veniens ad eum in carcerem, suaderet vt effugeret & Atheniensium contra se iudicium corrumperet. Ælian.lib.2.de Varia hist.

Apelles.

Tabulas in pergula proponere solebat, póstq; eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent auscultabat: Sutor quidam reprehendit, quod in crepidis pauciores vna intus fecisset ansas, tulit hoc tacitus Apelles: postridie quum idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus prospexit, denuntians illi ne sutor vltra crepidã iudicaret. Quod & ipsum in prouerbium abiit. Brus.lib.1.cap.10.

Idem.

Alexander Ephesi suam ipsius imaginẽ, quam Apelles finxerat, contemplatus, non laudauit pro dignitate picturæ. Quum autẽ introductus equus hinniret equo picto, perinde atq; vero: Atqui ô rex, inquit Apelles, hic equus in discernendis picturis longè te meliore iudicio præditus esse videtur. Ælian.lib.2.de Var.hist.

Nicostratus.

Infrà de Oratione nimis elaborata.

Zeuxis.

Megabyzus quum aliquando picturas tenuiter & ruditer confectas laudibus extolleret: alias verò cum summa industria elaboratas repreprehẽderet: pueri Zeuxidis eum deridebant. Zeuxis itaque: Cùm taces, inquit, Megabyze, nescio quid magni de te sibi pueri hi pollicentur, respiciunt enim ad vestem & cultum tuum. Simulac verò quid artificiosum vis dicere, te contemnunt. Parcior igitur & cõsideratior sis in laudandis, cõpescens linguam, neque cuiusquam, quæ nihil ad te attinẽt, opera vel artem collaudes. Æli.lib.2.de Varia hist. Sed hoc ipsum Brus.lib.3.cap.16.& Eras.lib.6.apoph. Apelli ascribunt: Plinius autem pro Megabyzo ponit Alexandr. Magnum.

Polycletus.

Polycletus insignis statuarius, eodẽ tempore duo simulachra fecit: alterum ad arbitrium plebis, alterum iuxta peritiæ artisq; normam. Gratificatus verò plebi hoc modo est. Ad singulorum accessum transposuit & commutauit aliquid, morẽ gerens vniuscuiusque voluntati & enarrationi. Itaque proposuit vtrunque. Et alterum quidem omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens autem Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælia.lib.14.de Var.hist.

Anonymus.

Romę in foro pendebat tabula quędam, habens imaginem pastoris vetuli cum pedo: de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit: Se nolle sibi dono dari talem viuum, aut verum. Non spectauit artificium pictoris, sed formam tantùm, nec potuit etiam iudicare de re sibi ignota melius. Eras.l.8. apoph.

De iuramento vel iureiurando.

Thales.

Adultero sciscitanti, An abiuraturus esset adulterium? Non inquit, est periurium adulterio peius. Significare voluit vir sapientissimus, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset committere.

mittere. Eóque in atrocioribus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandum. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. Thaletis dictum recitatur à Laertio lib.1.cap.1.

Solon.

Tantam morum probitatem inesse hominibus oportere dicebat, vt non opus esset ligare iuramento. Maximus ser.33.

Socrates.

Socrates bonos viros decere dicebat, vt eos mores ostenderent hominibus, qui essent iureiurando firmiores. Ant.in Melissa part.2.serm.63.

Cleanthes.

* Dicebat iurantem eo ipso qui iurat tempore verè iurare aut peierare, nam si ita iuret, tanquam facturus, quod iusiurandum cõtinet, verè sanctéque iurauit: sin proposito dissentiente, tanquam non facturus, peierauit. Stot.ser.28.

Cleomenes.

Cum Argiuis septem dierum pactus inducias, cùm obseruans deprehendisset illos tertia nocte indulgere somno, fiducia videlicet induciarũ, adortus est eos, & alios interfecit, alios abduxit captiuos. Cæterùm, quum illi probro daretur violata iurisiurandi fides. De diebus, inquit, pactus sum, noctes non additæ sunt in iureiurando. Quanquã & alioqui, quicquid mali quis fecerit hostibus, id & apud deos & apud homines habetur iustitia præstantius: verùm huic magnificæ voci non respondit euentus. Nam & vrbe, cuius gratia violarat conuenta frustratus est, eo quòd mulieres detractis è templis deorum armis, illum vltæ sunt: perinde quasi diis ipsis, quos cõtempserat, pœnas de ipso sumentibus. Postremò versus in dementiam, ipse sibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis vsque ad loca vitalia, itaq; vitam finiit, ridens ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, vtile tamen exemplum ad vitandam iurisiurandi violationem. Plut.in Lac.

Agesilaus.

Barbaros, qui iurisiurandi religionem violassent, ita laudare ac probare solebat vt diceret eos nulla re magis deos sibi infestos reddere, quàm si sacrosanctum iusiurandum temerè violarent. Ælian.lib.14.de Varia.hist.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium, cui adiunctũ erat iusiurandum, hoc est periurium, respondit: Se quidem amicum esse, sed vsque ad aram. Sentiens, aliquoúsque gratificandum amicis, sed citra iuramenti violationem. Plut.in apoph.

Isocrates.

Iusiurandum oblatum duabus de causis fide firmandum esse suadebat: Vel vt ipsum turpi suspicione liberes, vel vt amicos ex magnis periculis eripias. Pecuniarum verò gratia, etsi iustam causam haberes non per deos iurandum dicebat. Stob.ser.25.

Lycurgus.

Eatenus amicis & familiaribus auxiliandum esse dicebat, vt interim periurium non admitteretur. Idem.

Lysander.

Dicere solebat, pueros tesseris, viros iuramentis oportere circumuenire. Quidam tamen hoc dictum Philippo Macedoni etiam ascribunt. Vterverò, dixerit, mea sententia longè à recto iustóque aberrauit. Neq; verò absurdum est, si dissentiã à Lysandro. Nam ille tyrannidem exercebat. Ego verò quo animo sim, ex eo manifestum est, quòd minimè mihi hoc dictum probatur. Æli.lib.7.de Varia hist. Plut. in Lacon.

Anaxi-

Anaximenes.

Alexander ſtatuerat Lampſacum diruere. Ad id tendenti cùm Anaximenes veniret obuiam extra muros, deprecaturus ſuæ ciuitatis perniciem, Alexander ſuſpicans quid eſſet petiturus: Iuro, inquit, me non facturum quod petet Anaximenes. Tũ Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampſacum diruas. Captus erat Alexander, & iureiurando compulſus eſt ſeruare quos demoliri ſtatuerat. Eraſ. lib. 6. apoph.

Populus Rom.

Populus Rom. Carbone pollicente quippiam, & addente iuſiurandũ cum execratione: populus viciſſim iurauit, ſe illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda eſt fides: leuibus, ne iuratis quidem. Refertur ad id verſus Menandricus.

Τρόπος ἐστ᾽ ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

Suadet loquentis vita non oratio.

Eraſ. lib. 6. apoph.

De iuriſprudentia.

Serb. Scæuola.

SErbidius Scæuola, vir tum iuriſprudentia, tum M. Antonini imperatoris amicitia celebris, dicere ſolitus eſt: Ius ciuile vigilantibus ſcriptum eſſe, non dormitantibus. Sentiens, Iuriſprudentiam non ſine ſummo ſtudio percipi: quemadmodum Ariſtoteles ſic edidit libros Naturalium vt non eſſent editi, niſi viua vox doctoris accederet. Refertur libro Pandectarum 42. titu. Quæ in fraudem credi l. Pupillus. Verùm ex Scæuola meritò requirit ſtudium ac vigilantiam à iuriſprudentiæ candidatis: ita nemo non improbabit ſententiam Iodoci, qui Mechlinienſi ſenatui præſedit. Nuſquam enim non magna contentione tuebatur, neminem poſſe, vel vnius legis intelligentiam conſequi, qui quicquam ſciret in bonis literis. Et cùm in conuiuio quodam mecum diſputans incaluiſſet, addebat, vix eſſe treis in orbe, qui leges Cæſareas intelligerent. Aderat huic conuiuio Ioannes Syluagius, Caroli tum regis cancellarius, Georgius ab Haloino, Blaſius iurecõſultus, & alij nonnulli. Fatebatur tamen, Bartolum leges ad plenũ intellexiſſe, cùm conſtet, illum tot locis hallucinatum eſſe. Eraſ. Rot. l. 8. apop.

Vide apoph. de legibus.

De iuſtitia.

Thales.

THales Mileſius interrogatus, Quo pacto quis optimè iuſtiſſiméque viueret? Si, inquit, quæ in aliis reprehẽdit, ea ne faciat ipſe. In alienis enim erratis perſpicaces ſumus, ad ſua quiſque luſcioſus eſt. Laert. l. 1. c. 1.

Pythagoras.

Dicebat peregrinum virum iuſtum, non modo ciue, ſed etiam conſanguineo maioris eſſe faciendum. Stobæ. ſerm. 9.

Bias.

Damnaturus quempiã ad mortem, lachrymatus eſt miſeriam hominis, & meritò deplorandam fortunã. Verùm cùm dixiſſet quidam, Quid eſt, quod defleas, cùm in tuo ſit arbitrio, condemnare aut liberare hominem? reſpondit Bias: Neceſſarium quidem eſſe, naturæ condolere: à lege autem & iuſtitiæ regula diſcedere, magis pernicioſum eſt. Stob. ſer. 44.

Zeno.

Cùm ex eo quidam familiarium quærerent, qua poſſent ratione iuſtitiam colere, nihilque iniuriæ facere: Si ſemper, inquit, me vobis adeſſe exiſtimabitis. Max. ſer. 5.

Antiſthenes.

Negabat ſapientem virum obſtri-

ctum esse legibus ab hominibus promulgatis: Intellexit vir prudentissimus, sapientem obligatum esse virtuti, iuxta cuius normam vitam instituit. Leges enim non omnia præscribunt, sed ipsa ratio docet quid turpe quidque honestum, & virtutis regula vbiq; ostendit, quid viris bonis agendum sit. Laert. lib. 6.

Idem.

Frequenter dicere solebat, virum iustum pluris faciendum, quàm cognatum. Arctiora enim sunt vincula virtutis, quàm sanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus est, propter animorum similitudinē. Laert. l. 6. c. 1.

Idem.

Aiebat homines virtute præditos sibi parare defensores non fortes tantùm, sed etiam æquos & iustos. Nolunt enim defendi, si contra iustitiæ leges aliquid admittant. Eras. Rot. lib. 7. apoph.

Democritus.

Bonum est (dicebat) non iniuriam non facere, sed non velle quidem. Stob. ser. 9.

Aristides.

Quendam reum egerat, at cùm iudices post Aristidis accusationem nollent audire reum, sed protinus ad suffragia, quibus eum damnaturi erant, properarent; Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum præscripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum æquique obseruantia. Plut. in vita Aristid.

Idem.

Interrogatus, quid iustum esset? Aliena non concupiscere, respondit. Stob. ser. 9. Phauorinus 14.

Idem.

Cùm Athenienses eò deuenissent, vt Aristidem ostracismo (id erat damnationis genus, quod testulis peragebatur) in exilium agerent, ac rusticus quidam illiteratus testulam ad eum deferens iussisset, vt Aristidis nomen inscriberet? Nostíne, inquit Aristides, Aristidem? Cùm ille negasset se nosse, molestè tamē ferret, quòd iustus cognomine diceretur: siluit Aristides, & nomen suum inscripsit testulæ, ac reddidit. Tam leni animo ferebat iniustam damnationem. Grauissimum autem vitæ innocenter actæ testimonium est, è tanta multitudine neminē extitisse, qui aliud obiiceret, quàm Iusti cognomen, quod ipse tamen sibi non imposuerat. Plut. in Aristide.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro re causáq; eius falsum peieraret: respōdit, Oportet me amicis accommodare, sed vsq; ad aras. Gell. l. 1. c. 3. Plut. & Erasm. in prouerbio, Vsque ad aras amicus.

Plato.

Eam scientiam quæ à iustitia remota est, calliditatem, potius quàm sapientiam appellandā, dicere solebat. Cic. lib. 1. Officiorum. Stob. ser. 9.

Philemon.

Eum virum iustum esse pronuntiabat, non qui iniurius non esset, sed qui cùm esse possit, ne sit cauet: neque qui parua nō accipit, sed qui magnis cùm potest, abstinet: neque qui omnia hæc seruauerit, sed qui incorrupta legitimáq; natura iustus esse mauult, quàm videri. Phauorinus.

Phocion.

Ab Antipatro rogatus, vt nescio quid iniusti faceret: Non potes, inquit, simul me amico & adulatore vti. Amicus enim eo vsq; obsecundat amico, quousq; iustitia & æquitas patitur. Plut. in apoph.

Demosthenes.

Eos homines in primis laude dignos pronuntiauit, qui nullam anteponerent iustitiæ vtilitatem. Pecunias enim quisque possidere potest, ac

iustitiæ gloria pecuniis non emitur. Phauorinus. Verùm Stobæus id Isocrati ascribit.

Iason Thess.

Celebratur Iasonis Thessali dictum quo se purgare solebat iis quib. molestiam aut vim attulisset: Qui magnis in rebus se iustitiæ cultorem haberi velit, eum in paruis interdum illam violare oportet. Velut in bello, quò tuta sit respublica, agri aut ædificia quorũdam ciuium interdum perduntur. Eras.l.6.apoph.

Agis.

Suprà tit. de Conscientia bona.

Acrotatus.

Parentibus postulantibus vt sibi in re quapiã iniusta adesset, recusauit illis aliquandiu. Cęterùm cùm instarẽt, hunc in modum respondit: Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ scientiam: verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæq; legibus, insuper & iustitiam & honestatem pro viribus docuistis, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. & quandoquidem hæc est vestra voluntas, vt quę sunt optima faciam, optima verò sunt, quæ iusta sunt, cùm homini priuato, tum præcipuè principatum gerenti: quæ vultis faciam, quæ dicitis negabo. Plut. in Lacon.

Agis.

Quibusdã Eleos hoc nomine prædicantibus, quòd in certaminibus Olympiacis essent iusti iudices: Quid, inquit Agis, magni miríve faciunt, si intra quinque annos vno tantum die se iustos præstant? Pergentibus autem laudare qui cœperant: quasi verò, inquit, mirum sit, si re pulchra, nimirum iustitia pulchre vtuntur. Non putabat vir sapientissimus, in eum competere iustitiæ laudem, nisi qui per omnẽ vitam in omnibus actionibus iustitiam coleret, nam ludi Olympiaci semel tãtùm intra quinquẽnium celebrabantur. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitatus, Vtra virtus esset præstãtior, fortitudo an iustitia? grauiter respõdit: Fortitudinis nullum esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus fore fortitudine. Quo responso nihil pręter æquum faciendum vbique putauit. Plut. in Lacon. apoph. Stob. serm. 7.

Idem.

Cùm cæteris in rebus esset rigidior, & exactè iusti legúmque tenax: tamẽ in amicorum negotiis existimabat, inhumanitatis ac sæuitiæ prætextum esse, nimium aduersus illos esse iustũ. Huius rei testis est epistola quædam perbreuis, quæ fertur ad Hidricum Carem scripta, qua quidam amico veniam deprecatur in hunc modum: Nicias si nihil peccat, dimitte hominem: si peccat, mihi dimitte, sed omnino dimitte. Innocentem punire, scelus est: culpam interdum condonare in gratiam honesti deprecatoris, humanitas est. Cùm enim iustitiam semper oporteat esse clementia temperatam, quoties nacta est grauem interpellatorem, & minus habet inuidię, & plus impetrat gratiæ. In plerisque igitur amicorum negotiis ad eum modũ se gerebat Agesilaus: interdum tamen magis sequebatur reipub. vtilitatem per occasionem oblatam, quàm indulgebat amicitiæ. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm adortus quidam eum esset, qui cupiebat vt suis eum literis apud Asiaticos cõmendaret, respondit: Non opus est vt à me literas accipias, quoniam hospites, quæ iusta sunt, sponte faciunt in Asia. Ibidem.

Idem.

Cùm à quodam diceretur, Decet reges præstare, quicquid capite annuerint;

nuerint: Nihilo magis,inquit,quã eos qui reges adeũt, decet ea petere & loqui quæ iusta sunt Plut.in Lac. apoph.

Idem.

Cùm vrgeretur improbè à quodam, vt promissum præstaret, atque idem crebrò repeteretur, quasi fas non esset negare: Rectè sanè,inquit. Si quidem iustum est, faciam: sin minus,nequaquam faciam, non enim promisi, sed dixi. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

A Lysandri amicis solicitatus, vt vnum quendam ex inimicorum numero permitteret ipsis interimere, & accipere talenta quinquaginta. Tametsi pecunia egeret, vt solueret nautis promissum stipendium: non tamen hoc fieri concessit, cùm videret contra omnem hoc esse iustitiam. At cùm Cleander regius consiliarius dixisset, Ego profectò hoc accepissem, si fuissem Callicratidas: Et ego,inquit Callicratidas, accepissem, si fuissem Cleander.Idem.

Leo Eurycratidis F.

Cuidam percontanti, in qua demũ ciuitate tutò viuere posset? In ea, ait, quam qui incolunt, neque plus possident, neque minus: & vbi iustitia viget. Grauiter admonuit, eam ciuitatẽ tutò habitari posse, in qua iustitiæ cura habetur. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm videret in Olympiis cursores solicitos de emissione, vt aliquid lucri haberẽt ad occupandã victoriã: Quantò maior est, inquit, cura cursorib. de celeritate, quàm de iustitia? Vir integræ mentis etiam in ludis volebat haberi rationẽ iustitiæ, nec tantùm agẽdum vt prior quis ad metam pertingeret, sed vt iustè vinceret. Ibidem.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ scripserat: si desinas cum diis bellare, & meis te copiis adiunxeris, potes fieri Græciæ monarcha. Huic ita respondit Leonides: Si nosses quæ in vita mortaliũ essent iusta & honesta, abstinuisses iãdiu à cõcupiscendis rebus alienis. Ego malim potius pro Græcia mori: quàm cõtra iustitiæ leges in populares meos tenere monarchiam. Plut. in Lacon.

Agesipolis.

Quum quidam Agesipoli dixisset, ipsum, licèt rex esset, cum æqualibus fuisse obsidem, non liberos aut vxores eorum: velut hoc esset regi dedecorosum, dari in manus ac ius aliorum quum alij reges soleant vxorem ac liberos pro se dare obsides. Et quidem iure,inquit,optimo: par est enim, vt nos nostra ipsorum feramus errata. Subindicans, si quid calamitatis accidit in bello, aut in Republica, regũ vitio accidere: eóque iustum esse, vt hi potissimum puniantur, per quos venit calamitas. Cæterùm, morem iniquum esse, quo receptum est, vt coniuges ac liberi qui nihil commeruerint, dedantur obsides. Idem.

Cleon.

Postquam reipub. administrationẽ capessere destinasset, testatus est, se iam omnium amicitiarum vincula velle soluere, quòd amici plerunque obstant, ne liceat vbique rectum tenere clauum. Eras.l,6.apoph.ex Plut.

Anaxandridas.

Cuidam ab ipso sciscitanti, cur seniores in Lacedæmoniorum republ. plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus obnoxius sit legi? Ideo, inquit, hoc faciunt, quoniam si in capitis discrimine fortè errauerint, non est corrigendi consilij potestas, oportet autem à causa liberatum, obnoxiũ manere legibus: quòd fieri potest, vt secundum eandem legẽ liceat aliquid rectius de reo statuere,

vt

vt vbiq; in suo vigore maneat iustitia. Plut in Lacon.

Artaxerxes.

Cùm Satibarzanes Artaxerxis regis cubicularius, quiddam minus iustum à rege peteret, sentiretque illum Artaxerxes hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus, quæstori ærarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad se deferret, & allata ea dedit Satibarzani, dicens: Accipe, nã hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior: iniustior autem futurus, si illa quæ petebas, nunc dedissem. Commentus est rex egregius, vt nec amicum contristaret, nec à iustitia deflecteret. Plut in apoph.

Antigonus.

Infra de Regno & regibus.

Q. Scæuola.

Quum postulasset vt fundus, cuius emptor erat, sibi semel adiudicaretur, idque fecisset venditor, dixit se pluris æstimare, & adiecit pretio centũ millia. Exemplum integritatis, vix hoc seculo credibile. Eras. li. 6. apoph.

M. Cato.

Magistratum iudicem dicebat: nec pro iustis orandum, nec pro iniustis exorandum. Sensit, culpam esse iudicum, si vt iustis æqui sint, orandi sunt, quum oporteat vltrò fauere bonis. Pro iniustis orare, fortassis humanitatis est: at exorari, est à iustitia deflectentis. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Cùm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet: Non decet, inquit, inuita Venere. Tam natura iustus erat, vt contra sortem amicorum fauore noluerit vti. Plut. in eius vita.

P. Rutilius.

P. Rutilius amico cuidam rem iniustam petenti, pernegabat, quúmque is commotus per summam indignationem diceret: Quid ergo mihi opus est tua amicitia, si quæ abs te rogo, non facis? Imo, inquit Rutilius, quid mihi opus est tua amicitia, si me vrgere cupis, vt in iustitiæ leges tua causa peccem? Eras. Rom. li. 8. apoph.

Pompeius.

Phraati Parthorum regi per legatos postulanti, vt Euphratem, Romanæ ditionis terminum esse vellent: Imò, inquit, illud magis postulandum est, vt Romanorũ fines a Parthorum regno iustitia dirimat. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Quum composito Siciliæ tumultu, ac ciuitatibus quæ defecerant placidè receptis, soli Mamertini postularent audiri, recitantes leges quasdam ipsis olim à Romanis concessas: Non desinetis, inquit, nobis accinctis gladij recitare leges? Significans, iure agere volentibus non opus esse armis. Plutar.

Liberius Episcopus.

Respondit Constantio imperatori, suadenti vt subscriberet in excommunicationem Athanasij: O Imperator, iudicia ecclesiastica decet cum maxima proferri iustitia. Triparti. hist. l. 5. cap. 17.

Traianus.

Traianus imperator iustitiam & æquitatem in principe plurimum commendare solebat: qui his potissimum virtutibus principes cæteros homines excellere debere dictitabat, quorum & ipse, dum Rom. gubernaret imperium, studiosus adeò fuisse fertur, vt aliquando ensem strictum præfecto vrbis in conspectu omnium dederit, atq; dixerit: Cape ferrum hoc, & siquidem rectè imperium gessero, pro me: sin aliter, contra me hoc vtere. Nicephor. Callist. libr. 3. Ecclesiast. hist. cap. 23.

Hadrianus.

Cùm in ſpectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam, qui placuerat, liberum eſſe iuberet: per tabellam reſpondit, iniquum eſſe quod peteret, & contra leges iuſtitię. Si enim ſeruũ alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Ex Dione Caſſio, & Spartiano.

Fridericus imperator.

Cũm Ladiſlaum Hungariæ ac Bohemiæ regem educaret, non defuerũt qui perdendum ſuaderent puerum, cuius vita ingentes moleſtias Cæſari, mors regna & opes maximas allatura eſſet. Ad quos ille: Ergo me, inquit, opulentum magis regem, quàm pium, quàm iuſtum cupitis. At ego iuſtitiam bonúmque nomen diuitiis cunctiſque rebus antepono. Æneas Syl. li.3. commentar. in res geſtas Alphonſi.

Rodulphus.

Ad Rodulphum imperatorem cùm quidam veniſſet, qui Othaccarum Bohemiæ regem, atrocem hoſtem, in venatione ſe occiſurum promitteret, ſi facto præmium eſſet: Rodulphus, Etſi noſter hoſtis eſt Othaccarus, inquit, nõ tamen id efficiet, vt iuſtitiæ & moderationis fines tranſeamus. Æneas Syluius l.3. Commentariorum de reb. geſt. Alphonſ.

Ioannes imper.

Inter Ioannem Caroli quarti eius nominis patrem, & Henricum Carinthiæ ducem, de regno Bohemiæ longa & difficilis fuit contentio. Verùm, cùm quidam ad Ioannem veniens, veneno ſe hoſtem occiſurum promitteret, ſi præmium ſperaret: Iohannes iuſtitiæ & integritatis amator, Si me neſcio Henricum, inquit, interemiſſes, & ad me fugã adornaſſes, crux tibi præmium futurum erat, qui te regio ſanguine commaculaſſes: & tu me modò authorem tanti ſceleris petis? Idem.

Alphonſus.

Alphonſus Aragonum rex ; eos principes qui iuſtitiam non colerent, perſimiles ſibi videri dicebat iis, qui morbo caderent comitiali. Nam cum animæ materia ſit ſola iuſtitia, qua tẽditur ad vitã: quid reſtat principibus, ſublata iuſtitia quæ eſt vitæ quaſi nutrimentum & cibus? Anto. Panorm. de rebus geſtis Alphonſi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Idem

Cùm Stephanus eques Neapolitanus poculo amatorio inſaniſſet, tenerétque oppida & nonnulla regia officia ab Alphonſo Aragonum rege tradita, fuerunt qui ab Alphonſo illa bona poſtularent: abſurdum eſſe dicentes, à demente huiuſmodi bona poſſideri. Quibus rex reſpondit, Sibi inhumaniſſimum videri, iis ſe etiam ſubſtantiam auferre, quibus ſors mentem & cereberum abſtuliſſet. Innuit autem calamitatem non eſſe adiungendam calamitati. Ibidem lib. 4.

De iuuenib. & iuuentute.

Democritus.

*Robur & pulchritudinem iuuẽtutis bonum eſſe, vt ſenectutẽ prudentiæ florem eſſe dicebat. Max. ſerm. de ſeneſt. & iuuentute.

Simonides.

*Dicebat hominem, quandiu viuit iuuenis & vegetus, animo leui eſſe præditum, multa irrita cogitare, neq; ſenectutem ſibi affuturam, neq; mortem expectare, indulgere otio, nec intelligere quàm breue ſit iuuentutis ac vitę tempus datum hominibus. Stob. ſer.96. vt paucis omnia, iuuenis ab Horatio deſcriptus eſt, Inuidus, iracũdus, iners, vinoſus, amator.

Eratoſthenes.

*Iuuentutem veri comparabat, declinantem

clinantem æstati & autumno, senectã hyemi. Stob.ser.115.

Iuncus Philosophus.

*Iuueni multa eximia dona tum in anima tum in corpore Deum contulisse dicebat, quæ semper augentur, nempe magnitudinem, robur, formam gratiam refulgentem, mentem confirmatam, prudentiam & orationem animi bonorum nunciam. Multa ex artibus & scientiis lucratur. Quòd si infortunium aliquod ei inferat morbus, aut paupertas, aut ignominia, singula perferre potest: & tanquam bonus athleta quemuis casum superat. Stob.eod.ser.

Solon.

*Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut cõsultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Stob.ser.112.

Plutarchus.

*Iuuenes hortabatur, vt hæc tria habere curarent: in animo temperantiam, in lingua silentium, in ore pudorem. Anton.ser.de iuuenibus virtute præditis.

Idem.

*Decet iuuenes (inquit) æmulari seniores, vt lactens pullus equæ cursum comitatur, & vt Plato dicebat de mero aquæ miscendo, furentem à sobrio temperari. Stob.ser.112.

Aristoteles.

*Laudabiliorem & magis necessariam temperantiam in iuuenibus quã senibus esse dicebat. Nam iuuenes plus quàm senes cupiditatibus tẽtantur. l.3. Topicorum: & l.3. Ethicorum.

Athenienses.

Scitu dignissimum est iuramentum quod Ephebi Atheniensi reipublicæ præstare solebant: His verbis autem fuit conceptum. Non ignominia afficiam arma sacra, neque deseram meum commilitonem, quo cum iniunctus fuero. Dimicabo pro aris & focis, & solus & cum multis. Patriam non derelinquam in deteriori statu, sed ampliori melioríq; quàm acceperim. Semper magistratui præfecto prudenter obediã, & legibus constitutis parebo, atque aliis quibuscunque plebiscitis. Quòd si quis leges vel irritas facere, vel eis non obtemperare velit, non concedam: sed vlciscar & solus & cum pluribus. Sacra quoque patria colam. Horum dij mihi testes, & conscij sunto. Stob.ser.41. de Repub.

DE LABORE.

DEMOCRITVS.

DICEBAT, omnes labores otio iucundiores esse, quando illa consequuntur homines quorum gratia laborant, aut consecuturos se sciunt. Frustrationi verò, cùm spei non respondet euentus, vnum est remedium, si omnia reliqua similiter ærumnosa sint & laboriosa. Stob.ser.29.

Idem.

*Voluntarios labores in voluntariorum patientiam leuiorem efficere, & laborem continuum consuetudine fieri se ipso leuiorem dicebat. Stobæus serm.eod.

Idem.

Idem cùm interrogaretur à quodam, quomodo laboriosi ac industrij differrent à desidiosis: Quo, inquit, impij à piis: spe nimirum bona. Sperant quippe, qui corpus laboribus exercent, pinguia laborum præmia, desides autem semper præsentem intuentur paupertatem. Max.ser.32

Idem.

Adolescentem conspicatus industrium

um, optimum, inquit, senectuti condis obsonium. Sensit fructum laborum senectutis esse fulcimentum & obsonium: quo si destituantur homines, quis negârit miseras senum esse conditiones? Max. serm. 32.

Pythagoras.

* Familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent, quamdiu enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen fore iucundum. Stob. ser. 30.

Cleanthes.

Suam vitam diuitum vitæ solebat hoc nomine præferre: Dum illi, inquit pila ludunt, ego fodiens duram humũ, exerceo. Sensit vir sapientissimus, hominem non ad otium & desidiam, sed ad laborem à Deo conditum esse. Laert. lib. 7. cap. 11.

Idem.

Cùm audisset à Lacone quodam probari laborem, delectatus eo dicto, subiecit hemistichium Homericum.

Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος. id est,
Sanguine præclaro factus es, carissime fili.

Laert. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Cùm Philippus Alexandri Magni pater expeditionem & bellum in Corinthum apparare diceretur, Corinthij trepidi, rerúmque suarum satagentes, ad opera certatim incumbere cœperunt, hic arma sibi comparabat, ille lapides congerebat, alius muros in altitudinem substruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alij aliud agebant quod ad munitiones pertineret. Eorum itaque studium Diogenes cùm cerneret, nihil habens aliud commodius quod ageret, exemplo philosophico, pallio succinctus dolium suum subuoluere, & hinc inde vertere cœpit. Admirante autem quodam eius amico, ac percontante cur hoc ageret? respondit Diogenes, Ideo voluo, ne vnus inter tot operi intentissimos cessator esse videar. Guido Bitur. tit. de Desidia.

Idem.

* Nullum bonum dicebat esse laborem, cuius finis non esset magnanimitas, & intentio firmitásq; animæ, non autem corporis. Stob. ser. 7.

Idem.

Cuidam admonenti, vt iam senex quiesceret à laboribus: Quid, inquit, si in stadio currerem, vtrum oporteret iam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? Rectè sensit, virtutis studium hoc magis intendendũ, quo minus superest vitæ: quòd turpe sit, tum ab honesto instituto refrigescere. Laert. lib. 6.

Socrates.

Cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, sed itineris labore deterrito: Cùm, inquit, domi sæpenumero totũ prope diem ambules, ante prandium, rursus ante cœnam, si domesticas ambulationes proferas ad quinque sexve dies, facilè peruenies Olympiã. Docuit vir ingeniosus, id quod terret in adeundis laborib. imaginationem esse potius, quàm ipsum laborem. Si quid honestæ rei gratia periculi, dispendij, aut laboris suscipiendum est, excusamus, detrectamus, horremus: cùm frequenter vltro in rebus nihili (non enim dicã turpibus) plus impendamus. Ita quidã inuitati ad studia literarum, excusant valetudiné, insomnium, impendia librorum; cùm interim totam noctem ludant alea, potatione contrahant febrim, podagram, hydropem & lippitudinem, scortatione paralysim, aut scabiem nouam, quam Gallicam appellant. Eras. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

* Tantum laboris quantum animus libenter suscipit exequendũ esse dicebat. Xen. l. 1. de. dict. & factis eiusd.

Idem.

Idem.

Asserebat, operari esse vtile ac bonum homini: otium verò esse damnosum ac malum: Xenoph. & Stobæus serm.27.

Idem.

Præterea boni quippiam facientes, operari dicebat,& opifices bonos esse: aleatores autem aliúdve quippiam prauum & noxium agentes, otiosos nominabat. Xenophon, & Stobæus serm.27.

Idem.

*Dicebat,quemadmodum nec mulier sine viro, sic nec bona spes absque labore quicquam parit. Stobæus sermon.108.

Pythagoras.

Familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent. Quamuis enim laboriosissimum esset, consuetutine tamen iucundum fore. Stob.ser.27.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat, artium radices satis quidem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum. Sensit vir sapientissimus, nihil absque duro labore ab homine parari posse,attamē postquā requies sequitur, homo multis refocillatur bonis.Dictum philosophi extat apud Laert.lib.5.cap.5.

Ptolemæus sophista.

Heraclides scripserat libellum, cui titulum indiderat πόνε ἐγκώμιον, id est laboris laudatio. Eum cùm Ptolemæus sophista fortè obuius, videret habētem prę manibus, rogabat,quid moliretur? Cum ille respondisset, πόνε ἐγκώμιον: Ptolemæus accepto codice, deleuit π, & adiecit, Tempus est vt legas titulum encomij, reperítque scriptum ὄνε ἐγκώμιον. Ptolemæus huc allusit,quòd si labor meretur laudem,eadem opera laudandus esset asinus,animal labori natum. Philost.in sophist.

Dion sophista.

*Animi & corporis remissiones ad nouos labores nos præparare dicebat: & vt arcus & lyra, sic homines quiete vigere. Stob.ser.60.

Lacones.

Apud Lacones prouerbio celebratum est, Admota manu fortunam esse inuocandam,quo significabant, sic esse inuocandos deos, vt simul & manū apponamus & nostram addamus operam, alioqui frustra inuocari. Vanum est, numini acceptum ferri oportere,si quid in actionibus hominum prosperè cedit, sed non fauet numen otiosis ac pigris. Vult sua munera ad nos per nostram venire industriam, ne stultum videatur, si faueat ipsius dona cōtemnentibus.Plut.in Lacon.

Anonymus.

Dionysius emptum Spartanum cocum, parare iussit Laconicum iusculum, paratum autem non comedit; sed interrogauit, quidnam eius delectaret Lacones, cùm insuauissimum esset? Tum cocus,hoc iusculum non habere condimenta illa dicebat, quòd Laconicum habet. Interrogauit Dionysius, quænam essent illa? respondit cocus: Huiusmodi condimenta apud te non sunt ante cibum, nempe labores, sudores & balneum in Eurota flumine.Stob.serm.27.

Apelles.

Apelles nunquam tam occupatus fuit,vt diem prætermitteret,in quo nihil omnino pingeret, artem exercens. Vnde subducens sese à negotiis, dicere solebat, Hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abiit in prouerbium,de quouis officio prætermisso. Plin. libr.10. cap.35.

Musonius.

*Ducis bellici & priuati hominis corpora dicebat iisdem laboribus non semel affici. Honos enim,inquit labo-

res duci leuiores efficit, præsertim quòd intelligit in hominum esse oculis quicquid exequitur. Stob. ser. 46.

C. Furius.

Suprà de Inuidia, quæ felicitatis & virtutis comes est.

Pompeius.

Lucius Lucullus cùm post obita militiæ munia, otio se & voluptatibus dedisset, ac Pompeium, quòd multis se implicaret negotiis, reprehenderet: Magis, inquit Pompeius, præter ætatem est senem deliciis vacare, & otio, quàm imperium gerere. Grauiter taxans illorum sententiam, qui putant senibus nihil agendum: quum decorum sit, Remp. gubernantem: vel stantem mori. Otiũ enim, vt in iuuenibus stultitia est: ita profectò in senibus crimen. Plut. in apoph.

Papyrius.

A Papyrio Cursore, viro impigro, equites ausi sunt petere, vt pro re bene gesta relaxaret aliquid laboris. Quibus ille: Ne nihil, inquit, remissum dicatis, remitto, ne vtiq; dorsum demulceatis, quum ex equis descenderitis. Hoc non erat remittere laborem, sed equo curando aliquid adimere. Nisi fortè sensit, quosdam milites delicatiores, post equitandi laborem iubere solitos sibi defricari tergum. Hoc operæ Papyrius suis remisit. Eras. lib. 6. apoph.

Seuerus Imp.

Seuerus imp. symbolũ tribuno dari iussit, Laboremus: Pertinax ad imperium ascitus dederat, Militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato námque bello, reditur ad agricolationem & opificia. Otium in pace delitias alit, & omne flagitiorũ genus. Ælius Spart.

Vespasianus.

Vespasianus quum vehementer augeretur vitiatis intestinis, nihilo secius imperatoris muneribus fungebatur, adeò vt lecto decumbens audiret legationes: & amicis hortantibus vt sibi parceret, respondit, Imperatorem stantem mori oportere. Sueton.

Hadrianus.

Florus hos versiculos scripserat in Cæsarem Hadrianum,

Ego nolo Cæsar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythias pati pruinas.

Cui Cæsar respondit,

Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens, se honestas occupationes præferre inutili turpíque otio. Suetonius in vita Hadriani.

Probus imperat.

Non patiebatur militem esse otiosum, sed multa opera militari manu perfeçit, dicens, Annonam gratuitam militem comedere non debere. Flauius Vopiscus.

Maximinus.

Suprà tit. de Industria.

Alphonsus.

Cùm reprehenderetur à Matthæo Siculo, eximiæ sanctitatis viro, quòd propriis manibus laborasset: Subridens, Nunquid, inquit, Deus & natura nequicquam regibus manus dederunt? Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Senex quidam multo vino repletus, cùm suam apud Alphonsum ebrietatem excusare conaretur dicendo: lac senum esse vinum, respondit, Sed regũ cibus est honos, quem dij immortales non otio aut luxu, sed improbis laboribus, multísque sudoribus hominibus vendunt. Panormit. libr. de rebus gest. Alphonsi.

Dorotheus monachus.

Quotidie lapides ad mare colligebat,

bat, annuatímque fabricabat hospitium pro ægrotis. Huic laboranti quidam dixit: Cur ita conficis corpus tuum? cui ille: Quia me, inquit, illud occidit. Sozomenus in Tripart. historia, lib. 8. cap. 1.

Vide apoph. de Assiduitate.

De lasciuia.

Pericles.

POstquam cum Sophocle poeta nauigasset, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit, ô Sophocles, prętorem non tantùm manus, sed linguam etiam habere continentem. Sensit vir prudentissimus, non turpe tantùm esse, si reipsa ab omni lasciuia facti abstinemus, verũ etiã si impudicè & lasciuè de rebus loquamur. Plut.

Hieron.

Epicharmo comico poetæ, quòd præsente ipsius vxore dixisset quiddam inhonestum, mulctam dixit. Epicharmus Siculus erat, iuxta regionis naturam plurimi ioci. At rex tantum iudicauit esse tribuendum reuerentiæ coniugio, vt crimen existimaret, audiente vxore iocari lasciuiùs. Plutarch. in apoph.

Vide apoph. de Impudicitia, Libidine & Impudentia.

De latrocinio.

Probus Imp.

QVum multa barbarorũ loca purgasset latrociniis, vbi peruenisset ad Isauros, dixit, ab illis locis faciliùs arceri latrocinia, quàm tolli. Sentiens, esse dandam operam, ne latronibus illuc esset aditus, néve iuuenes latrocinari discerent. Itaque loca omnia quę angustum haberent aditum, veteranis concessit: addens, vt eorum filij ab anno decimooctauo ad militiam mitterentur, ne antè latrocinari discerent, quàm militari. Hoc tum rectè Probus, quum multum interesset inter militiam & latrocinium, nunc friuolum est. Vopiscus.

De laude, virtutis stimulo.

Anaximenes.

DIcebat, si ij qui bono zelo ducti, bene rectèque hominum facta nulla omnino laude digna putant, quem quæso fructum & vtilitatem ipsi ex suis egregiè factis sperare audebũt? Stobæus.

Democritus.

* Rectè facta collaudare, honestum esse dicebat: mala verò laudibus vehere, adulterini ac impostoris animi esse indicium. Stob. ser. 14.

Lycurgus.

Fortè obuius Xenocrati, qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fustem impegit in caput Teloni, ac Xenocratem quidem liberauit, Telonem verò, tanquam indigna patrantem, in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaque post aliquot dies Xenocrates factus obuiam Lycurgi liberis: Citò, inquit, ô puer, retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd in re difficili tulerit auxilium. Sentiens laudẽ esse præmium rectè factorum. Fuste enim illi patrocinatus est, non oratione. Nimirum hoc est, βουθεῖ σου μόγις. Eras. lib. 8. apoph.

Socrates.

* Thus diis, inquiebat, Laus verò bonis viris tribuenda est. Item, Defendendi sunt, qui immerentes accusantur iniuriarum: laude ornandi, qui ob bonum aliquod cæteris præstant excellúntque. Stob. ser. 1.

Anaxam-

Anaxandridas.

Quidam quum dixisset, gloriam ac celebre nomen nocere, eóque felicem esse qui illud effugerit: Ergo (inquit Anaxandridas) si vera loqueris, qui nefaria perpetrant, felices erunt. Nam quî fieri potest, vt qui sacrilegiũ committit, aut aliud iniustum facinus perpetrat, gloriæ curam habeat? Notauit eos, qui sic contemnunt laudem, vt interim per ignauiam nihil gerant laudabile: quum eximiam virtutem honesta fama comitetur vltrò, ac generosis animis amor laudum veluti stimulus ad præclara facinora sit innatus. Plut.

Pescennius Niger.

Cùm Pescennio Nigro imperatori creato, quidam panegyricum recitare vellet, Imperator dixisse fertur, Scribe laudes Marij, vel Hannibalis, vel alicuius ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit, vt eum nos imitemur. Nam viuentes laudare irrisio est, maximè Imperatores: à quibus speratur, qui timentur, qui prę̨stare publicè possunt, qui possunt necare, qui proscribere: se autem viuum placere velle, mortuum etiam laudari. Æl. Spart.

Anonymus.

Dignus erat nominari, qui de quodam illaudato veluti laudans dixit: Quid huic abest, nisi res & virtus? Similis iocus hodie apud Gallos vulgatissimus fertur, quum aiunt: Sum totus tuus, excepto corpore & bonis. Eras. 6. apoph.

De laudis cupiditate.

Socrates.

EXpedita & compendiaria via eos ad gloriam peruenire dicebat, qui id agerent, vt quales videri vellent, tales etiam essent. Qua quidem prædicatione apertè monebat, vt homines ipsam potius virtutem haurirent, quã vmbram eius sectarentur. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Themistocles.

Theatrum petens, cùm ex eo quidã percontaretur, cuius vocem libentius audiret? Eius, ait, à quo sua virtus prædicaretur. Brus. lib. 3. cap. 36. ex Plut.

Eudamidas.

Interrogatus, quam ob causam Lacedæmonij, priusquam irent in prælium, Musis immolarent, cum Musis nihil videretur cum Marte esse commercij? Vt rebus, inquit, fortiter gestis, contingat honesta commemoratio. Bene gerendæ rei laudem sibi tribuebant: vt autem egregia gesta splendidis verbis celebrarentur, hoc à Musis eloquentiæ præsidibus petendum iudicarunt, eò quòd ipsi negligerent eloquentiæ studium. Simul admonebat, non expetendam honorificam memoriam, nisi rectè factis promeritam. Plutarchus in Lacon.

Alexinus sophista.

Inter ambulandum multa mala dixit in Stilponem Megarensem. Cæterùm vbi quispiam eorum, qui aderant, dixisset, Atqui ille te nuper laudauit: Per Iouem, inquit, vir optimus est, ac præstantissimus. Tam facilè ex obtrectatore factus est laudator, non ob aliud, nisi quòd ab eo laudatus esset. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Alexander.

In Phrygiam vectus, Achillis sepulchrum nactus, coronis ornauit, felicémque Achillem vocauit, quòd viuo quidem tam fidum amicum, mortuo autem tam magnum contigerit habuisse prę̨conem, Homerum scilicet. Brusonius lib. 3. cap. 36. ex Plut.

Vespasianus.

Vespasianus imperator triumphi die defatigatus tarditate & tædio pompę̨, non reticuit: meritò se plecti dicens, quòd

quòd triumphum quasi à maioribus suis debitum, aut speratum vnquam sibi tam ineptè senex concupisset. Brusonius lib. 3. cap. 36.

Ioannes Pont.

Cùm immodicè à quodam laudaretur, ad suos conuersus ait: Licèt multa gloriosè à me facta fingat, nihilominus tamen hac laude plurimum oblector. Sunt autem multi qui hodie regum, principum, pontificum, cardinalium, episcoporum, aliorúmq; eius notæ hominum laudes decantant, non quidē (vt de seipso Magnus ille Roterodamus testatus est) quòd tales sint, sed quòd his virtutibus pręditi meritò esse deberent, quæ de eis prædicantur. Ioannis dictum recitat Æneas Syl. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Ambitione.

De laudis contemptu.

Democritus.

REctè facta collaudare honestum, mala verò laudibus vehere adulterini animi & impostoris esse, dicere solebat. Stob. ser. 21.

Diogenes.

Quidam adduxit puerum ad Diogenem, vt illius doctrinæ fieret particeps, vt autem illum philosopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio, optimísque moribus præditum esse. Hîc Diogenes: Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorem, qui hoc tribuerat adolescenti, cuius adipiscendi gratia solent pueri tradi philosophis. Satis erat, probam indolem bonámque spem in puero prædicare. Laert. lib. 6.

Lysander.

Cuidam apud Lysandrum iactanti, quòd ipsum & laudibus veheret, & aduersus obtrectantes tueretur: Duo, inquit, mihi sunt boues ruri: tacentibus ambobus, tamen certò noui vter sit ignauus, vter ad laborem strenuus. Sensit veram virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem ac decus. Cæterùm qui nihil gerunt præclari, his opus est pręconibus. Plut in Lacon.

Antalcidas.

Cùm sophista quispiam appararet recitare librum, & Antalcidæ percontanti quod esset argumentum, respondisset, Herculis encomium: Quis, inquit, illum vituperat? Superuacaneum existimans, in eo laudando sumere operam, quem vno ore prædicarent omnes. Hercules autem apud Spartanos religiosissimè colebatur. Plutar. in Lacon. apoph.

Antagenes.

Dicebat, ita viuendum esse hominibus, vt viui laudabiles sint, mortui autem beati iudicentur. Ant. in Melissa, part. 1. serm. 51.

Idem.

Cùm audisset, quantū ab hominibus subinde laudaretur: dixit, Cùm multi me laudant, tum me nullius pretij esse iudico: cùm pauci, bonum & egregium virum me esse puto. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 51. & Max. serm. 43.

Hippodromus.

Quum Hippodromo sophistę vehementer à Græcis applauderetur, multáq; magnifica acclamarentur, in quibus illum æquabant Polemoni. Homerico versu respondit.

τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίσκεις.

Quid me immortalibus æquas.

Simul & candidi hominis laudem reportans, qui Polemonem tam præclaro testimonio ornarit: & modestiæ, qui laudem inuidiosam repulerit. Philost. in sophist.

Herodes sophist.

Atheniensibus sic admirantibus eius eloquentiam, vt dicerent illum esse

de

de numero decem oratorum, nihil elatus est hac laude, quæ videbatur maxima: tantùm respondit, Certè Andocide sum melior. Is, vt opinor, fuit sophista quispiam notæ vulgaris. Philost. in sophistis.

Pindarus.

Pindarus cuidam commemoranti, quòd ipsius laudes vbique prædicaret. Ego, inquit, pro isto officio bonam repono gratiam, efficiens vt vera prædices. Vera virtus nihil moratur hominum laudes. Eas qui prædicant, plus debent iis quos laudant, quàm ipsis debent qui laudantur. Eras. lib. 8. apoph.

Pescennius.

Suprà de Laude, virtutis stimulo.

Vide apoph. de gloriæ & honoris contemptu.

De laude à bonis viris profecta.

Dionysiodorus.

GLoriari solebat, quòd nemo pulsus suos audisset, neque in triremi, neque ad fontem, quemadmodum Ismeniæ. Sentiens se nunquam captasse plausus sordidorum & imperitorum: sed sat habuisse, probari paucis eruditis. Ita Laertius in Cratete. Eras. lib. 8. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, sibi iucundum esse, laudari ab his, qui non vererentur & vituperare, si quid displicuisset. Tales enim si quid laudant, iudicio laudant, non metu, aut adulatione. Plut. in Lacon.

Hector.

A patre laudatus ob singulares animi virtutes: Lætus sum, inquit, laudari me abs te pater, laudato viro. A malis enim laudari, non laus, sed dedecus esse putatur. Cicero.

Alphonsus.

Lucas Medicus, vir disertissimus, cùm orationem apud Alphonsum Aragonum regem eloquentissimam habuisset, eúmque exquisitis & heroicis laudibus extulisset: rex hæc audiens dixisse fertur, Si vera sunt Lucas, quæ de me prædicas, Deo optimo maximo gratias ago: sin aliter, vera vt isthęc faciat, oro atque obsecro. Innuens maximè decere reges, vt laudibus dignos vbique se præberent. Panormit. lib. 1. de reb. gest. Alphon.

De laude à malis hominibus profecta.

Antisthenes.

AVdiens ab improbis quibusdam se laudatum esse: Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens, à talibus neminem laudari, nisi ob insignia malefacta. Laert. lib. 6. cap. 1.

Antagoras.

Dicebat, Dum me laudant multi, agnosco planè quantum veræ mihi desit gloriæ. Cęterùm, si pauci, iam me studiosum diligentémque existimo virum. Stob.

Socrates.

Socrates, cuidam molestè ferenti, quòd negligeretur quo tempore triginta tyranni Rempubl. occuparant: Nunquid est, inquit, cuius te pœnitet? Sentiens, non esse molestè ferendum, si quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine sibi quenquam oportere displicere: sed si quid commisit, ob quod meritò & sibi & aliis bonis displiceat. Malis enim displicere, laus est. Eras. lib. 3. apoph.

Phocion.

* Quum aliquando apud populum suam dicens sententiam, videret ab vniuersis eam accipi, & se laudari, conuersus

uersus ad amicos, Númnam, ait, aliquid imprudens malè dixi? Plut.

Menedemus.

Quum audiuisset, se frequenter ab Alexino laudari: At ego, inquit, illum semper vitupero. declarans, se nō posse corrumpi laudibus, quò minus eum reprehenderet, qui reprehensione dignus erat. Eras. lib. 6. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, non minus laudatoris inspiciendos esse mores, quàm eius, qui laudatur. Significans, perrarò contingere, vt aliquis quæ moribus suis contraria sint, laudare velit: Forsitánque, etsi aliter videretur, persæpè ex laudationis ingenio posse eius quoq; mores, qui laudatur, agnosci. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Lacon quidam, cùm Charistaus rex laudaretur: Quónam, inquit, modo bonus esse vir potest, qui ne in malos quidem acerbus est? Plut. in apoph.

Phauorinus.

* Eam laudem, qua quis alium, sui cōmodi gratia, prosequitur, nullam fidem mereri dicebat. Stob. ser. 14.

Polyenus.

Audiens quendam laudare pręsentem, clàm obiurgauit laudatorē: Præsentem nec vituperandum, nec laudādum esse dicens. Quandoquidem illud inimicitiam gerit, hoc assentationem. Max. ser. 43.

Demetrius Phalereus.

Quodam dicente, quòd à multis laudatus esset, respondit, Num aliquid mali commisi? Brus. lib. 3. cap. 3.

Plistarchus.

Cuidam referenti, ipsum à maledico quodā laudari: Demiror, inquit, si quis illi dixit, me mortuū esse. Nā ille de viuo bene loqui possit nemine. Nō delectatus est vir generosus laude, quę à viro illaudato proficiscebatur. Plut.

De laude ab inimico & hoste profecta.

Alphonsus.

AVdiens se à Nicolao, Cardinali Capuensi, inimico capitali, plurimum laudari: Si mei omnes, inquit, ita de me sentiant, vt inimicus hic & sentit & prædicat, bello certè me nequaquam lacesserent: sed, quo mihi nihil antiquius est, sinerent pace me atque otio perfrui. Panor. li. 2. de reb. gestis Alphon.

De laude à seipso profecta.

Aristoteles.

DE semetipso in neutram partem loqui debere prædicabat: quoniam laudare se, vani: vituperare, stulti esset. Cuius dicterium in morum puerilium institutionibus etiam hoc carmine apertissimè expressum est,

Nec te collaudes, nec te culpaueris ipse.
Hoc faciūt stulti, quos gloria vexat inanis.

Aristotelis dictum recitat Val. Max. lib. 7. cap. 2. & Laert. lib. 5. cap. 1.

Xenophon.

* Dicebat vnicuique laudem ab aliis profectam suauissimam esse auditu: aliis autem eam esse molestissimam quam sibi quis ipse tribuit. Plut. de sui laude, &c. Quod tamen non sine exceptione intelligendum est, vt eodem libro variis argumentis & exemplis Plutarchus demonstrat, & sequentia dicta luculenter probant.

Pericles.

* Atheniensibus in eum iratis quòd res pro voto non succederent, ille bona conscientia fretus, At (inquit) mihi quidem vos irascimini, ei viro, qui nemini vestrûm cedo vel peritia rerū,

vel

vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non modò crimen arrogantiæ, vanitatis & ambitionis effugit tunc, de se magnificè loquendo, sed & altitudinē animi, & virtutis declarauit magnitudinem, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frāgi nō est passa Plu.

Epaminondas.

* Thebanis, cum ob Bœotarchiam prorogatum cum Pelopida mulctari volentibus, in comitiis dixit, Paratus sum mori, si fateri velitis, me vobis repugnantibus hostilem regionem vastasse, Messenem condidisse, & Arcades in vnum corpus cōdidisse. Tempestiua sui laus Epaminondam absoluit: admiratione enim præstantissimi ducis Thebani suffragiis relictis oborto risu discesserunt. Plut.

Themistocles.

*Quum in actionibus suis nullum dictum aut factum molestum adhibuisset, ab Atheniensibus se ob satietatem fastidiri ac despici animaduertens, nō abstinuit dicere, Quid, ô felices, defatigamini sæpenumero beneficiis ab eodem accipiendis? & tempestate oborta sub arborem hanc confugitis, serenitate reddita inter digrediendum frondes eius stringitis? Plut.

Agathocles.

* Multa paupertatem, imperitiam, atque adeo ignobilitatem inter suas laudes dum confitentur, inuidiam retundunt. Sic Agathocles aurea pocula, & cælata præbibens adolescentibus, iussit etiam fictilia proferri: & Talis (inquit) res est assiduitas laboris ac tolerantia & fortitudo. nos olim lutea, nunc aurea facimus pocula. Etenim Agathocles, qui ob obscuritatem generis & egestatem credebatur in figuli officina educatus, postmodo regnum totius propè Siciliæ obtinuit. Plut.

Cato Vticensis.

* Fiducia sui elatus, vt hostes reip. coerceret, aliquoties seipsum laudabat. Inuideri sibi dicens, quod suis rebus neglectis noctes patriæ causa vigilaret. Plu.

Lacones.

* Vt se suósque ad virtutem laborarent, laudis aculeo sæpius vrebantur: præcipuè autem in solenni illa chorea publica, vbi senum chorus cantabat, Nos fuimus olim iuuenes valde strenui: iuuenum, Fortes sumus nos, fac (si vis) periculum: puerorum, Nos erimus olim fortiores plurimò. Plut. in Lac. apoph.

Agesilaus.

*Cuidam Persarum regem magnum appellanti, dixit, Ni iustior, non maior me est. Plut. in eod. lib.

Vide apoph. de Conscientia, de Fiducia sui, de grauiter dictis, &c.

De laude propter vtilitatē.

Diogenes.

TAxabat hominum vulgus, quòd bonos viros hoc nomine laudarent, quia pecunias contemnerent, nec interim imitarentur quod laudibus extollerent vehementer: sed pecuniosos magis sequerentur, quos vituperabant. Laert.

Simonides.

Quum cæteros laudando venaretur, vt aliquid darent, interrogatus cur Thessalos non captaret? Stupidiores sunt, inquit, quàm vt à me falli possint. Qui quærunt cui imponant, ad stupidos eunt. At qui tam erant stupidi, vt non sentirent ingeniū poëmatū illius, nec tangerētur amore nominis in posteros transmittendi, non poterāt ab illo falli. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Phocion.

*Leosthene adhuc rem feliciter gerente,

rente, interrogatus ab oratoribus quidnam beneficii in vrbem contulisset? Nihil, inquit, quàm quod me prætore vos orationem funebrem nullam habuistis, sed quotquot mortui sunt, in sepulchris maiorum sunt humati. Plut. Idem in Pericle dictum est supra.

Demosthenes.

Vnus fuerat ex decem, quos Athenienses legatos ad Philippum Macedonem miserant. Itaque posteaquam Æschines & Philocrates, quos præcipuè fuerat complexus Philippus, à legatione reuersi, aliis multis nominibus prædicarent regem, tum his præcipuè, quòd esset formosus, facundus, & ad bibendum strenuus: Demosthenes ita cauillatus est, vt diceret, in his laudibus nihil esse dignum rege: nam primam esse fœminarum, alteram sophistarum, tertiam spongiarum. Plut. & Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

* Cuidam eum celebranti ob res gestas & merita erga Remp. Atheniensem, respondit, Non lapidibus ego, non latere cocto vrbem muniui: sed si meas munitiones considerare velis, arma inuenies, equos atq; socios. Plut.

Epaminondas.

* A Sycophanta quodam traductus, quòd seipsum impensius laudaret, facio (inquit) hoc propter vos, Thebani, quorum solorum opera, Lacedæmonium imperium vnica die euerti. Plut.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari, aut vituperari, existimabat, nō minus discendos eorum mores, qui loquebantur, quàm eorum de quibus loquebantur. Sensit vir prudentissimus, eos qui alios contemnunt & vituperant, magis prodere morbum suum, quàm detegere morbos alienos. Et qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam, & peruersum iudicium. Plut. in Lac.

De lautitiis.

Socrates.

IN conuiuio videns adolescentem lautè comedentem, & subinde panem in ius tingentem, ait: Quis vestrûm pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Laert. in eius vita.

Aristippus.

Obiicienti quòd cibis lautioribus vteretur, hac ratione occlusit os: Tu, inquit. hos cibos triobolo non emeres? cúmque is qui volebat lautitiarum videri contemptor, annuisset: Ergo, inquit, non tam ego voluptati studeo, quàm tu auaritiæ. Si quidem vsurus erat & ille lautitiis, si gratis aut minimo contigissent. Laert. lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Quodam prædicante lautitias: Hostium, inquit, filiis contingat, de deliciis viuere. Vt rem pestilentem detestans, quòd pleriq; pro summo bono amplectuntur. Laert. l. 6. c. 1.

Huc refer apoph. de Deliciis, Intemperantia, Voluptate, &c.

De lectionis delectu, vbi multa de Homero & aliis.

Zeno Cittieus.

DIcitur consuluisse oraculum, quo pacto posset vitam optimè instituere? respondit Deus: Si concolor fies mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, sese ad philosophiam contulit. Laert. l. 7. c. 1.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: Non sapis, inquit,

inquit Hegesia, qui cum caricas non pictas sed veras eligas, vera exercitatione neglecta, ad scriptam te conferas. Hoc dicto notauit eos, qui per omnem vitam nihil aliud quàm legunt philosophorum libros rectè viuendi pręcepta continentes, cùm virtus magis vsu discatur, quàm lectione. γράφειν Græcis anceps vox est, significans scribere & pingere. Itaq; virtus libris expressa, quodam modo picta virtus est. Absurdum autem videtur, in caricis habere delectum, in virtute non item. Laert. lib. 6.

Arcesilaus.

* Homerum omnibus præferebat, eúmq; amasium suum vocabat, noctu semper & summo mane aliquid in eo legens. Pindarum autem dicebat inprimis idoneum esse ad verborum nominúmq; copiam comparandam. Laert. lib. 4.

Aristippus.

Cuidam iactanti se, quod esset πολυμαθὴς, hoc est multiplicis eruditionis, quasi nihil non didicisset: Quem admodum, inquit, non hi qui plurimũ edunt, excernúntque, melius valent his qui sumunt quantum opus est: ita non qui plurima, sed qui vtilia legerunt, studiosi & eruditi sunt habendi. Grauiter taxauit eos, qui tumultuaria immodicáque lectione semet ingurgitant: nec ea quæ legunt traiiciunt in animum: sed tantùm reponunt in memoria, quare nec doctiores euadunt, nec meliores. Laert. lib. 2. cap. 8.

Anonymus.

Socratis sermones doctrináq; Pausonis picturis quidam cõparabat. Pausonem enim pictorem, aiunt, cùm, quidam iussisset sibi volutantem equum pingere, currentem pinxisse. Cúmque qui tabulam illi tradiderat, indignaretur, quòd cõtra pactum fecisset picturam: respondisse pictorem, Verte tabulam, & volutabitur equus qui nunc currit. Ita quoque Socratem, non explicatè planéque disserere: Quod si quis ea vertat, planissima promptissimáque esse. Noluit enim auditorum inuidiam sibi conciliare, atq; ob eam causam obscuras & quasi obliquas dissertationes proposuit. Ælian. lib. 1. de Var. hist.

Demetrius Phalereus.

Ptolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno, déque militari imperio gerendo tractãtes, eósq; diligenter euolueret: propterea quòd ea de quibus amici nõ audent admonere reges, in libris scripta habeantur. Laert. lib. 5. cap. 5.

Agathon.

Sæpe multúmq; suis Tragœdiis antitheta intertexebat, & quum quidã, velut emendaturus, ex dramatis ipsius tolleret, Quid, inquit, bone vir? Quomodo tui ipsius oblitus es, vt Agathonem ex Agathone reiicere atq; delere coneris? Adeò his delectabatur, vt ea suam Tragœdiam efficere putaret. Ælian. lib. 14. de Var. hist.

Plinius maior.

Dicebat, nullum esse librum tam malum, qui non aliqua parte prodesset. Verum dixit de his, qui norunt ex quibuscunq; libris, si quid inest frugiferum, excerpere. Sed sunt qui in libro quantumuis bono nihil venantur nisi quod reprehendant. Eras. lib. 8. apoph.

Plato.

Tantùm tribuebat Aristoteli, vt cùm ille fortè fortuna non adesset in Academia, exclamarit, ἄπεστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος, id est, abest veritatis philosophus. Rursus, cùm alio tempore abesset, dixit, ὁ νοῦς οὐκ πάρεστιν: Non venit intellectus. Innuens, se ab illo vno intelligi. Eras. lib. 6. apoph.

Alphonsus.

In oppugnatione Caietæ, cùm aliquando

quando defecissent ad tormenta ænea portentosæ illius amplitudinis saxa, nec aliunde habere facilius possent, quàm ex villa, quæ ab incolis inueterata opinione adhuc asseritur Ciceronis fuisse, vt aliunde disquirerent istiusmodi saxa, rex iussit: Ciceronis verò (cuius admiraretur in dicendo lacteam eloquentiam) villam, si saperet, inuiolatam seruarent. Malle enim tormenta & machinas amittere, quàm iniuria afficere saxa tantùm illius viri, qui tot tantóque homines ab iniuria & capitis periculo vindicasset suo patrocinio. Pan. libr. I. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à quibusdã Caietanis malè literatis, M. Tullij sepulchrum extare adhuc iuxta Formias (ibi enim villa Ciceroniana insignis olim fuit, nunc autem Mola vocatur) in via Romana vetustis literis inscriptum: eius rei visendæ percupidus, statim eum locum accessit, & sentibus rubísq; primò tumulum purgans, móxque legere inceptans, non M. Tullij: sed M. Vitruuij inscriptionem inuenit, qua lecta, vultum risu soluens, dixisse fertur, Caietanos ex Minerua oleum quidem accepisse, sed sapientiam amisisse. Constat autem Alphonsum Ciceronianæ lectionis tam studiosum fuisse; vt perrarò eius tædio affici potuerit. Panor. li. I. de rebus gestis Alphonsi.

Æschines.

Cùm Æschines iam damnatus ab Atheniensibus, Rhodi exularet, recitauit coram amicis orationem suam contra Demosthenem habitam. Verùm cùm hanc admirarentur Rhodij, & dicerent, mirum esse quòd post tantam orationem non esset absolutus: At desineretis admirari, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Rhodij igitur cũ recitatam Demosthenis orationem multò magis admirarentur, Quid, inquit Æschines, si ipsam bestiam audissetis, sua verba resonantẽ? Sentiens in Demosthene magnam Demosthenis partem deesse, si quæ ipse scripsit, ab alio recitarentur. Philostratus in sophistis.

Bion.

Cùm diceret impietatem esse malam fiduciæ contubernalem, non erubuit hunc Euripidis versiculũ adiicere:

δοῦλοι γὰρ ἄνδρ' ἐχ κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ.

Id est,

Seruum facit, quamuis ferocŭlum virũ.

Laert. lib. 4. cap. 7.

Chrysippus.

In quodam opere toties citarat versus Euripidis ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inspersa. Hunc librum quidam portans, & rogatus quid ferret, Chrysipi, inquit, Medeam.

Cleomenes Anaxandr. F.

Dicebat, Homerum esse poetam ciuium Lacedæmoniorum, Hesiodum verò Helotum, hoc est seruorum: quòd illic docuisset, quomodo cum hostibus confligendum sit: hic, quomodo agri colendi. Lacedæmonij enim cùm bello assiduo sese exercerent, humiliores operas, artes manuarias, & agriculturæ studium, seruis cõmittebant, quos Helotas vocabant. Plut. in Lacon. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Alcibiades.

Aliquando in ludum literarium ingressus, petiit à ludimagistro Homeri iliadẽ, cuius lectionem plurimum admirabatur. Ac ludi moderator cùm se nihil Homeri operum habere affirmarei, inflixit ei pugnum satis durum, dicens: Imperitus es præceptor, & tibi similes discipulos facies. Ælian. l. 13. de Var hist. & Plut. in apoph.

Plato.

Ad tragicum certamen paratus, audito Socrate, mutans consilium, poëmata

mata sua exussit, præfatus Homerico carmine,

ἥφαιστε πρόμολ' ὧδε, πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει,

Huc ades ô Vulcane, Platoni nunc opus est te.

Refert Diogenes Laer. li.3.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum, liberioris linguæ hominem, Homerico versiculo admonere voluit:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ' ἀγορεύεις.

id est,

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Laer.lib.5.cap.5.

Polemo.

*Is Homerum appellabat epicum Sophoclem, & de Sophocle dicebat eum esse Homerum tragicum. Laer. libr.4.

Anaxarchus.

Cùm videret ex Alexandri vulnere, quod ictu sagittæ acceperat, manare sanguinem, dixit versu Homerico,

Τοῦτο μὲν αἷμα καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

Id est, Hic quidem sanguis est, non ille liquor, qualis diuis solet ire beatis. Admonens regem suę conditionis, qui pro Deo affectabat haberi. Quanquã hoc quidem non ab Anaxarcho, sed ab ipso Alexandro dictũ tradunt. Laer. lib.8.cap.10.

Pyrrho, de eodem.

Pyrrho Eliensis philosophus, admirari solebat illum Homeri versiculum:

Οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν,

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Laert.l.9.cap.11.

Isæus, Sophista.

Lacedæmoniis periclitãtibus ac de ciuitate mœnibus cingenda consultãtibus, Homericum carmen recitauit,

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ. id est,

Scutum hæsit scuto, galea galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philost. in sophist.

Hippodromus Sophista.

Homerum appellare solebat vocem sophistarum, Archilochum spiritum: quòd ille suppediret verba splendida, hic acrimoniam & vehementiã. Philost. in sophistis.

Idem.

Quodam tragœdiam appellante sophistarum matrem correxit dictum: Ego, inquit, dico Homerum esse patrem. Siue quòd nimia sit tragicorum grandiloquentia: siue quòd fons tragœdiarum sit Homerus. Pulchrius autem est ex ipso haurire fonte. Philostr. in sophistis.

Idem.

Suprà de laudis contemptu.

Philoxenus.

Apud Pythonem prandens, appositis oleis, cùm paulo pòst inferretur patina piscium, percusso vasculo quod habebat oleas, Homericum hemistichium dixit, μάστιξεν δ' ἐλάαν, id est, scutica incitauit vt traherent. Nam de auriga dictum est. Sensit autem Philoxenus, oleas quamprimum auferẽdas, alludens interim ad Græcam vocem ἐλαιῶν, quod sonat olearũ: & ἐλάαν, quod sonat trahere currũ, aut aliquid simile. Eras.l.6.apoph.

Alexander.

Præter modum delectatus est Homero, adeò vt illum ad verbum edidicerit, ac dormiẽs etiam ceruicali suppositum haberet. Eum aliâs summum virtutis præconem, interdum poëtam βασιλικὸν appellare cõsueuit: cuius carmina censebat non ad citharam, vt aliorum, sed ad tubam potius esse canenda.

canenda. Addebat illud, se malle Homeri Thersiten esse, quàm Cherilli Achillem. Cherillus erat Alexandri poëta non satis felix, quicum fertur ita pactus, vt pro quoquo bono versu acciperet Philippeum aureum, pro malo colaphum. Idem cùm in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset: O fortunate, inquit, adolescens, qui tuæ virtutis præconem Homerum inueneris! Cicero in oratione pro Archia. Plut. in Alex.

Idem.

Quum nuntius quidam gaudio gestiens, porrectàque manu ad Alexandrum accurreret, rem prospere gestam narraturus: Quid mihi bone vir magni nuntiabis, nisi nunties Homerum reuixisse? significans, omnium rerum gestarum gloriam abolendam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plut. in apoph. Reg. & imp.

Idem.

Cùm ad Alexandrũ Magnum scrinium delatum esset, in quo omnes ferè Darij regis opes seruatæ erant, & quęreretur, in quémnam vsum distinandum posthac esset, aliis aliud suadentibus, Alexander ait: Huic optimè seruandus Homerus dabitur. Sentiens, nullum esse Thesaurum illo pretiosiorem. Adeò enim Homerica lectione delectabatur Alexander, vt rarò deposuerit è manu eius poesin, testante Plut. in eius vita.

Eudamidas.

Suprà de Honoris contemptu.

Idem.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia praeferentibus; hoc vnicè probauit Alexand. Iliad. 7.

ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. id est,

Dux bonus atque idem validis pugnator in armis

Addebat, Homerum hoc versu virtutes Agamenonis prodidisse, Alexandri vaticinatum esse. Plut. in Alex.

Theocritus.

Suprà tit. de Dialectica.

Scipio Africanus.

*Socraticum Xenophontem in manibus semper habebat: cuius in primis laudabat illud, quod diceret, eosdem labores non æquè esse graues imperatori & militi, quòd ipse honos laborem imperatorum faceret leuiorem. Cic. l. 2. Tusc. quæst.

Virgilius.

* Ennii opera diligenter & sæpius euoluens, ac rogatus quid ageret, Aurum, inquit, lego ex stercore. Sabell. li. 2. cap. 7.

Vespasianus.

Vespasianus in quendam proceræ staturæ, sed improbius natum torsit illud carmen Homericum,

μακρὰ βιβὰς κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.

id est,

Longam hastam quatiens diductis passibus ibat.

Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Alphonsus.

Alphonsus cùm inter peregrinandum fortè ad eum locum, vnde Sulmo poterat despici, peruenisset: an ea Ouidij (cuius poëmate mirum in modum afficiebatur) patria esset interrogauit? quúmque intellexisset natale Nasonis solum esse, vrbem salutauit, gratiásq; genio loci egit, in quo tantus olim poeta genitus esset de cuius laudibus nemo satis fari possit. Ego sanè, inquit, huic regioni, quæ non parua regni Neapolitani nec contemnenda pars est, libenter cessetim, si temporibus meis datum esset, hunc poetam vt haberem, quem mortuum pluris ipse faciam quàm Aprutij dominatum. Pontanus, & ex eodem Spigelius in li. 1. Pan. de reb. gest. Alphonsi, cap. 47.

Antimachus.

Quum conuocatis auditoribus recitaret ingens volumen quod conscripserat, & ab omnibus esset destitutus, excepto Platone: Legam, inquit, nihilominus, Pluto enim mihi instar est omnium. Tullius li. de Claris oratorib. Brus. l. 2. c. 23.

Gorgias.

Cùm forte fortuna legisset Platonis dialogum sui cognominis qui Gorgias inscribitur, dixisse fertur: ὡς καλῶς οἶδε πλάτων ἰαμβίζειν. Vt pulchrè nouit Plato iambissare, hoc est mordere. Nam is pes primum ab Archilocho, ni fallor, repertus est ad maledicendum: vnde & nomen habet, vel à muliere petulãte & baccha, vel à mittendis iaculis. Siquidem in eo dialogo proscindit sophistas, id quod nusquam non facit. Eras. l. 8. apoph.

Theocritus.

*Ad ludimagistrum quendam malè pronuntiantem accedens, rogauit, Quî fit, quod Geometriam non doceas? is cùm respondisset, Quoniam ignoro. quid tum? dixit, nam legere quoque nescis? Stob. ser. 4.

Alphonsus.

Quum opera philisophica Senecæ legendo euolueret, rogatus à Dauolo aulicorum pręcipuo, Cur animus mortalium ita immensus atque insatiabilis foret? respondit rex: Animum hominis à Deo profectum, non prius cõquiescere quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse procul dubio animũ nostrum Dei & æternitatis capacem, propterea neque impleri, neque satiari posse iis rebus quæ fluxæ & incertæ essent: sed Deum ipsum veluti naturalem sedem, & suum quodammodo perfectum bonum appetere, hoc est, solidum & perfectum bonum. Panormitan. libr. 1. de rebus Alphonsi.

Idem.

*Gloriabatur, quaterdecies vtrunque Testamentum cum cõmentariis à se perlectũ. Ant. Pan. l. 1. de reb. Alph.

Hadrianus.

Hadrianum imperatorem Virgiliana lectione inde mirum in modum delectatum legimus, quòd mortem suam Virgiliano carmine prædixerit,

Ostendent terris hunc tantùm fata, neque vltrà,
Esse sinent, &c.

Dion Cassius in vita Hadr.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex, cùm arcem Neapolitanam instaurare decreuisset, Vitruuij de Architectura librum afferri ad se iussit. Verùm cùm sine ornatu, sinéque asseribus allatus esset: Non decere, inquit, hunc potissimum librum, qui nos quomodo cõtegamur tam bellè doceat, detectum incedere. Librum igitur egregiè ad vsum parari mandauit, & omnibus semper edificiis adhibuit. Panorm. l. 1. Idem Q. Curtij lectionem, à qua in morbo mirificè fuerat recreatus, medicorum pharmacis longe prætulit.

D. Cyprianus.

*In Tertulliani lectione tam fuit assiduus, vt nullum diem absque eius lectione prætermitteret: & notario Paulo sæpe diceret, Da magistrum, nempe Tertullianum. Hieron. in catal. viror. illustr.

De legatione & legatis.

Agis Archidami F.

CVm ad Philippum regem legatus mitteretur, solus regem sine comitatu accessit. Verùm cùm rex admiraretur: Veni, inquit vnus ad vnum, Quo dicterio taxauit superuacaneum legatorum aliorum sumptum, quo æraria plerunque exhauriuntur,

quum

quum Reipublicæ negotia per vnicum sæpenumero expediri possint. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymi.

Lacedæmones vnum legatum ad Demetrium regem miserant. Stomachante autem tyranno, ac vociferante, Vnúmne Lacedæmonij legatum ad me? Satis, inquit legatus, vnus ad vnum. Plut.

Anonymi.

*Lacones olim quum ad Lygdamũ tyrannum issent legati, atq; ille congressus sæpius differret, dicens se molliter habere: Dic, inquiunt legati, per deos non venisse nos cum illo colluctaturos, sede collocuturos. Plut.

Polycratidas.

Infrà apoph. de Patria fortiter propugnanda.

Hyperides.

*Legatus ab Atheniensibus ad Rhodios fuit. Eò cùm adessent ab Antipatro legati, qui Antipatrum vt benignũ celebrarent, occurrens eis, Noui (inquit) benignum esse: verũ nos ne benignũ quidem quęrimus dominũ Plut.

Gobrias.

Darius rex ingressus in Scythiam, inopia laborabat. Scythæ autem legatos ad eum miserunt cum muneribus: aue videlicet, mure, rana, & quinq; sagittis. Darius pro mure terram, pro rana aquas, pro aue equos, pro sagitta seipsos tradere interpretatus est. Gobrias autem hoc dicere dona coniectabat: O Persæ, nisi vt aues aduoletis, aut vt mures subeatis terrã, aut vt ranæ insiliatis in paludes, nõ remeabitis, his sagittis cõfecti. Brus. l. 3. c. 30.

M. Cato.

Quum tres essent designati, qui legati proficiscerẽtur in Bythyniã, quorum vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulneribus cõfossum, tertius vęcordia laborare videretur: Cato ridẽs dixit, Pop. Rom. legationẽ nec pedes habere, nec caput, nec cor. Plut.

Megacles.

*Messanæ, quæ in Sicilia est, is ciuis fortissimus Agathocli tyrãno eam inuadere conanti modis omnib. aduersabatur. Ideo tyrannus Messanam oppugnare parauit, missóque Præcone, Megaclem à ciuibus exposcebat. Megacles vltro se ad tradendum tyranno obtulit, si legatus mitteretur. Decernẽtibus hęc Messeniis, accedens ille ad Agathoclem, Ego verò, inquit, & legatus ciuitatis nomine venio, & moriturus. Sed ante de legatione audias. Cõsilio conuocato, addidit Megacles, Si ad excidendas Syracusas expeditionẽ Messenij suscepissent, vtrum pro Syracusiis, an pro Messeniis omnia faceres? Subridens Agathocles, relicto bello Megaclem incolumem domum remisit, amicitiámque iniit cum Messeniis. Polyenus lib. 5.

Popillius.

*A Senatu literas Antiocho attulit, quæ eum iubebant exercitum ex Ægypto abducere, neque regnum pupillorum Ptolemæi vita defuncti vsurpare. Accedens, eminúsque ab Antiocho comiter salutatus, non reddita salute epistolam tradidit. qua lecta cùm deliberatione habita responsurum se rex diceret, bacillo Popillius orbem circa eum descripsit, inquiens, Hic ergo stãs delibera & responde. Omnibus magnanimitate legati perculsis, cùm Antiochus se ex Romanorum sententia acturum profiteretur, ita demum regem salutauit, amplexúsque est Popillius. Plut. in apoph.

De legibus.

Diogenes.

DIcebat nec legem esse sine ciuitate, nec ciuitatẽ sine lege. Laer. l. 6.

 Archytas.

Archītas Pythagoreus.

* In legibus sanciendis dicebat ea primùm sancienda esse, quæ deos, genios & parentes spectant,& in summa, quæ honesta egregiáque sunt. Secundo loco, vtilia. Decere autem in animis ciuium potius quàm in scriniis & tabulis conditas esse leges. Stobæus serm.41.

Idem.

* Leges regionum & locorum rationem habere debere dicebat. Quum nec omne solum ferat omnia, nec omnium hominum animi earundem virtutum capaces sint. Stob.ser.eod.

Zaleucus.

* Is inter laudabiles leges Locrensibus hanc tulerat, si quis voluerit leges sancitas mouere, aut nouam statuere, is collo in laqueum immisso de lege verba faciat. Et si per suffragia videtur legem veterem esse tollendam,aut eam quæ noua infertur bonam esse, indemnis maneat: contrà, si prior lex melius habere videatur, aut quæ noua proponitur iniusta sit, is qui mouet,infértve legem, laqueo attracto moriatur. Stob.serm.42.

Antisthenes.

Negabat sapientem viuere iuxta leges,sed iuxta normam virtutis. Sentiés,non ideo quod vitari a iusto quod hoc agere legibus interdictum: sed quòd ipsa hominis ratio hoc dissuadet quæ docet hominem, hoc esse honestum, illud turpe. Nec leges omnia præscribunt: at virtutis regula docet vbique,quid sit honestum, quid turpe. Idem.

Plato.

* Dicebat, necesse esse leges hominibus ponere, vt secundum eas viuãt, alioquin nihil à feris discreparent. Huiúsque rei causam esse, quòd nullius hominis ingenium ita natura institutum est, vt quæ ad publicum humanæ vitæ bonum conferunt, sufficienter cognoscat: & si cognouit,vt optimum id quod nouit semper agere possit ac velit.lib.4.de legibus.

Demades.

* Necessitatem dicebat esse seruorum legem: legem verò liberorum esse necessitatem. Anton.& Maxim.ser. de lege.

De legum authoritate & obseruatione.

Heraclitus.

DIcebat, ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quàm pro mœnibus. Quòd absque legibus nullo pacto possit esse ciuitas incolumis, absque mœnibus possit. Laert.l.9.c.1.

Solon.

Percontatus, quo pacto salua posset esse respublica? respondit: Si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Sensit vir sapientissimus, eam ciuitatem conseruari nequaquam posse, vbi ex vtraque parte legum sit neglectus. Stob serm.41. Anton in Melissa, part.1.sermon.67.& Max.ser.50.

Cleobulus

Bene compositam rempub.putabat, vbi magistratus magis infamiam quã leges metuunt. Stob.ser.41.

Bias.

Eam rempublic. saluam fore existimabat, in qua leges perinde ac tyrannum omnes metuant. Idem.

Idem.

Damnaturus quempiam ad mortẽ, lachrymatus est. Et cùm dixisset quidam, Quid est quod fles, cùm penes te sit,vel absoluere,vel cõdemnare hominem? respõdit, Quia necessarium est, naturæ quidẽ condolere, legi autẽ suffragari. Stob.ser.43. Max.ser.6.

Chilon.

Eam ciuitatem saluam iudicabat, in qua maximè leges, Rhetores verò nequaquam obseruarentur. Stob.ser.41.

Idem.

Monuit, obtemperandum esse legibus. Hoc ad principes, præcipuè pertinet, qui se credunt non teneri legibus, Nec aliunde magis florent Respublic. quàm si legum vigeat authoritas. Nec ibi tyrānis oriri potest, vbi ex arbitrio priscarum legum geruntur omnia. Laert.lib.1.cap.4.

Pittacus.

Crœso percontanti, Quod esset maimum imperium? inquit, ποικίλυ ξύλυ, id est, varij ligni, leges innuens. Nam olim in tabulis ligneis leges inscribebantur. Porrò vbi summa est legum authoritas, ibi est minimum tyrannidis. Laert.lib.1.cap.5.

Themistocles.

Cùm ei prætori hominem non vsque adeò bonam causam habentem Simonides summopere commendaret, eius fauorem petens: Themistocles respondit: Nec Simonidem poetam fore bonum, nisi mensuram certam in carmine obseruaret: neque se bonum prætorem, si ob fauorem aut gratiam amici à legibus vel tantillum declinaret. Plut.

Demosthenes.

Ciuitatis animam esse leges dicebat. Vt enim corpus anima carens cadit, sic ciuitas nullis administrata legibus euertitur. Max.ser.68.& Stob.

Socrates.

Interrogatus, Quæ ciuitas optimè administraretur? Quæ, inquit, ex lege viuit, & iniustos punit. Max.ser.68.

Epicurus.

* Leges sapientum causâ positas esse dicebat: non vt iniuriis abstineant, sed ne eis afficiantur. Stobæus sermon.41.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus, vt ipsis leges scriberet, ac reipu. statum componeret, recusauit dicens: Perdifficile esse condere leges tam felicibus. Indicans, nō facilè obedire legibus eos, qui nimiū se felices esse putarent. Laer.l.3.

Arcesilaus.

Dicere solitus est, quemadmodum vbi multi essent medici, ibi multi sunt morbi: ita vbi permultæ leges essent, ibi plurimum esse vitiorum. Laertius lib.4.cap.6. Max.serm.48.

Cleon.

* Multò meliorē dicebat esse statum ciuitatis, quæ licèt deterioribus, firmis tamen legibus vtitur: quàm illius, quæ bonis quidem, sed irritis. Thucyd. lib.3.

Aristides.

Cùm quendam reum egisset, & iudices, post eius accusationem reum audire nollent, sed protinus ad suffragia, quibus eum damnarēt, properant: Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum præscripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum authoritas & obseruatio. Plut.in apoph.

Lycurgus.

Inter leges quas Lycurgus Rhetor tulisse fertur: hæc erat vna: Ne qua mulier maritata proficisceretur Eleusinam. Id statuit, veritus, ne à diuitibus dato pretio corrumperentur, addita est pœna, drachmarum sex millia. Ei legi cum vxor Lycurgi non obtemperasset, sycophantis, qui deprehenderāt ac detulerant, dedit talentum. Ea res quū illi postridie vitio daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conspectus sum, non accipere. Quidam ferunt leges ad quæstum. Hanc notam à se depulit, qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legem, sed mulctam de suo dependit. Eras.lib.8.apoph.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quum quidam interrogasset, cur seniores apud Lacedæmonios plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus; & si quis fuerit absolutus, nihilominus sit legi obnoxius? Ideo, ait, tam diu de rebus iis consultant, vt si in capitis discrimine errassent, emendent, ne de legum authoritate quid decederetur. Plut. in Lacon.

Idem.

Eundem cùm quidam interrogasset, quam ob rem munera à Messeniis oblata ita recusasset: Quoniam si recepissem, inquit, cum legibus pacem habere non poteram. O mentem rege dignam, quæ magno obuióque lucro legum authoritatem anteposuit! Improbat eos qui clamitant, quod principi placuit, legis vigorem habere: & principem dare quidem leges, at non teneri legibus. Plut.

Acrotatus.

Cùm parentes eum rogarent, vt in re parum honesta ipsis obtemperaret, respondit, Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ & æquitatis scientiam: verùm vbi me patriæ dedistis, legibúsq; subiecistis, conabor his magis obtemperare, quã vobis. Quo dicto innuere voluit, quàm plurimum quidem filios debere parẽtibus suis: verùm ita tamen, ne leges saluberrimè latas trãsgrediamur. Plutarch. in Lacon. apoph.

Demaratus.

Cuidam percontanti, cur exularet Spartâ, cùm esset rex? Quoniam, inquit, leges sunt in ea potentiores. significans, regem apud Lacedæmonios esse principem ciuitatis, at non legum dominum, sed his non minus obnoxium regem quàm ciues. hoc ipsum laudabat in suæ gentis institutis, per quod cogebatur exulere. Dedit interim insigne moderationis specimen, æquo animo ferens exilium, authoritate legum indictum, nec de patria malè loquens, nec de legum iniquitate querens. Idem.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, Quam ob rem apud Spartanos nefas esset, vllam priscarum nouare legum? Quoniam, inquit, legibus conuenit authoritas in homines, non hominibus in leges. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Roganti, quinam essent Spartanæ ciuitatis præfecti? Leges, inquit, ac legitimi magistratus. Grauiter censuit, in republica bene instituta supremam authoritatẽ esse legibus deferendam, nec vlli magistratui fas esse quicquam contra leges publicas tentare. Plut.

Charilaus.

Infrà tit. de lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Agesilaus.

In pugna Leuctrica, quum Lacedæmoniorum multi fugissent, iíque legibus pœnas dare deberent: Ephori reputantes ciuitatem viris desertam, egere militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, simúlque seruare leges. Deligunt igitur Agesilaum nouarum legum conditorem. Is prodiens in suggestum: Ego, inquit, alias leges haudquaquam laturus sum, neque enim his quas habetis, aut additurus sum aliquid, aut detracturus, neque quicquam omnium mutaturus. Sed mihi rectum videtur, vt leges quas habetis, à die crastino robur habeant, & authoritatem. Eo commento vir solers simul & præsenti ciuitatis necessitati consuluit, & periculosum mutandarum legum exemplum exclusit à Republica, vno tantùm die legibus abrogatis. Plutarchus in Laconicis apoph.

Idem.

Idem.

Quum haberet apud se Xenophontem illum sapientem, cúmque plurimi faceret, iussit vt filios suos arcesseret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare, & parere imperio. Athenis florebat omnium liberalium disciplinarum genus: sed hanc cæteris omnibus præstantiorem, existimabat nusquam melius disci, quàm apud Lacedæmonios, vbi non verbis disputabatur de bene administranda repub. sed ciuium moribus honestissimæ rei exemplum exprimebatur. Simul indicans, eos non esse gerendo magistratui idoneos, qui legibus ac magistratui nescirent obsequi, Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorũ respublica præ cæteris, secundis rebus floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant, Quæ duæ res à ciuibus excludunt seditiones, & tuentur concordiam. Idem.

Idem.

Cùm in causa quadam sederet iudex, & is quidem qui accusabat rectè dixisset, patronus cõtrà malè: subinde tamẽ repeteret inter dicendum, Agesilae, decet regem opitulari legibus: perinde quasi bonam haberet causam, & ab ipso starent leges: hominis improbitatem interpellans Agesilaus, Si quis, inquit, tibi domum perfoderit, aut vestem abstulerit, num expectaturus esses, vt architectus, aut qui vestem contexuit, tibi sit auxilio futurus? Subindicabat, regem esse veluti legum architectum: nec conuenire vt opituletur ei, qui contra leges aliquid admiserit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sciscitante quodã ab Agesilao Lacedæmoniorum rege, quid Spartæ attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, contemptum. Videlicet indicans, eam demum Rempublicam esse saluam, in qua leges sub optimo principe omnes voluptates arcent. Plut. in apoph. Lacon. Eras. lib. 1. apoph.

Idem.

Quum Diphridas Agesilao è patria nuntium attulisset, vt omissis quæ tum agebat, protinus in Bœotiam irrũperet: quanquã destinarat hoc ipsum postea maiore aggredi apparatu, tamen magistratibus obtemperans, accersitis ad se viginti millibus eorum qui apud Corinthum militabant, inuasit Bœotiam, ac iuxta Coroneam congressus cum Thebanis, Atheniensibus, Argiuis & Corinthiis ambas acies superauit, licet ipse multis acceptis vulneribus, corpore esset grauiter affectus. Quæ pugna quũ esset inter res ab illo gestas omnium maxima, quemadmodum scripsit Xenophon, tamen domũ reuersus, nihil de pristino victu vitæq; modestia mutauit, ob tantos rerum successus, tótque victorias. Multò dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primùm suis consiliis anteposuit legum authoritatem, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus est insolentior. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Quum maximam Asiæ partem armis sibi subegisset, constituerat ad ipsum regem Persarũ proficisci, vt eum compesceret, qui sic erat quietus à bello, vt interim Græcorum duces pecunia corrumperet. Cæterùm reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græcorum obsidione cinctam (nam id rex Persarum pecuniis missis effecerat) paruit, dicens: Bonum imperatorem legum imperatis parere oportere, citráque cunctationem soluit ex Asia, magno sui desiderio relicto Græcis Asiaticis. Offerebatur rei bene gerendę occasio, inuitabat illum Gręcorum affectus,

affectus, vt instituta peragerent: sed rex à tyrannide alienissimus, legum authoritatem existimabat omnibus anteponendam. Idem.

Cyrus.

Interrogatus, quósnam putaret esse iniustos? Lege, inquit, non vtentes. Max. ser. 58.

Antiochus tertius.

Scripserat ciuitatibus, vt si quid per literas iuberet fieri, quod aduersaretur legibus, ne curarent, perinde quasi ipso nescio scriptum esset. Interdum enim principes, dum metuunt quosdam offendere, scribunt quæ fieri nollent. Quicquid autem pugnat cum legibus, hoc velut insciente principe scriptum esse putandum est: quippe legum defensores, non oppugnatores esse debent principes. Eras. li. 5. apoph. ex Plutarcho.

M. Cato.

Ad tribunum plebis, qui veneficij infamia laborabat, iniquè ferentē legem: Adolescens, inquit Cato, nondum scio vtrum haurire quòd temperas, an approbare quod scribis, deterius sit. Eras. lib. 5. apoph.

Sulp. Gallus.

Infrà de Zelotypia, & de Seueritate.

Augustus Cæsar.

Legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi essent de hoc crimine delati, & quomodo puniendi conuicti. Paulò post iræ impatientia irruit in adolescentem delatum, quocum Iulia Augusti filia commercium habuisset, eúmque manibus verberauit. At quum adolescens exclamasset, Legem tulisti, ô Cæsar: adeò facti pœnituit Cæsarem, vt eo die recusaret cœnam capere. Crimen per se graue erat, tum admissum in Cęsaris filiam. Quis princeps ibi dolori suo temperaret? Aut quis ibi legum iudiciorúmque moras expectaret? At tantus princeps sibi adeò displicuit, vt à seipso pœnas sumeret, quod legi, quam aliis prodiderat, non per omnia paruisset. Plutarch. in apoph.

Epictetus.

* Multa extant ab eo de legibus scitè dicti. Inter hęc, Legis scopus est benè mereri de vita hominum: non potest autem eius benefica esse, cùm ei beneficia accipere libuerit: solis enim obedientibus suam virtutem declarat. Ægri seruator est medicus: iniuriam passi, lex. Leges verissimæ sunt, quæ iustissimæ: legi, & principi & sapientiori cedere decorum est. Anton. & Max. ser. de lege.

Theophrastus.

* Dicebat, bonos non multis egere legibus. non enim res ipsæ legum causâ, sed leges rerum causâ, ponuntur. Eod. serm.

Alphonsus.

Improbè agere principes dicebat, qui aliis honestè decoréque viuendi legem præscriberent, ipsi verò nihilo temperantiores sese pręberent. Innuit autem, non satis esse promulgare leges, etiam saluberrimas, nisi sint qui promulgatas defendant, & vitæ etiam innocentia cæteris præcedant. Panor. lib. 5. de rebus gestis Alphonsi.

Vitoldus Lit. dux.

Vitoldus Lituaniæ dux (qui adeò differentem, moribus & habitu à suis popularibus sese præbuit, vt illos tonderi edicto iusserit, sibi tanquam maiestatis insigne barbam intonsam retinuerit, at quum id non succederet, caput ipse, genásq; rasit: capitalem pœnam in eos comminatus, qui suo exemplo barbam aut comam deponerent) dicere solebat, Plebem legi, legem autem principi subiectam esse oportere. Tyrannica sanè vox. Magistratus enim quum legum custos sit, primùm imperatis parere decet, vt subditi

subditi habeant exemplum, quod honestè intueantur, & ad legum obseruationem incitentur. Æneas Syl.lib.4. Comment.in res gestas Alphonsi.

Ludouicus XII. *Gall.rex.*

* Sub præfectum Aurelianensem, quo familiariter erat vsus, sæpéque iniustitiæ reum liberarat, quum in eo essent omnia ad perniciem profligata damnari passus est: id adiiciens. Contendi priuatus pro amico: Regnum autem adeptus, leges mihi tuendæ sunt. Annal.Franciæ.

De legum neglectu.

Aristoteles.

CRebrò taxabat Athenienses, quòd cùm duas res, frumenta ac leges inuenissent, frumentis vterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemum Atheniensem, cuius ministerio Ceres vsa est in serendis legibus ac tritico. Laert.lib.5.cap.1.

Anacharsis.

Anacharsidi illud tribuitur multò vulgatissimum, quod etiam & Soloni, leges aranearum telis esse similes, in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perrumperent. Ita leges humiles ac tenues constringunt, à potentibus impunè violantur. Valerius lib.7.cap.2.Laert.lib.1.cap.3.

Agis.

Quum è senioribus quidam, videns priscas leges & instituta vetera aboleri & alia praua succedere, atque ob id res Spartanorum inuerti, & conteri: id, inquam, cùm apud Agidem iam senem deploraret, ioco respondit, Si fit, inquit, quod narras, recto ordine res procedunt. Siquidem ego puer à patre audiui quòd iam tum illis temporibus res inuerterentur. Itaque si rursus inuertuntur, redierunt in locum pristinum. Hoc quidem ille ludens, cæterùm seriò dicebat, se puerum hoc quoque accepisse à patre, nihil est mirũ si præsentibus succedant deteriora: sed mirandum, si succedant meliora, aut similia. Notauit peculiarem senibus querelam, de rebus in deterius prolapsis, simúlq; rerum humanarum hanc esse naturam, vt vsq; in peius degenerent.

Demonax.

Iurisperito dixit, leges prorsus videri inutiles, vt quibus boni non egerent, mali nihilo fierent meliores. Erasmus lib.8.apoph.

Zaleucus.

Vt & Anacharsis & Solon dicebant, leges aranearũ telis similes esse, nam si musca & culex inciderit, retinetur: si verò vespa, aut apis, disrupta tela auolant. Stob.serm 431. De potentibus in ciuitate. Anton.part.1.serm.67. Plut. in Solone.

M. Cato.

Sæpenumero magistratus admonere solebat, vt sumerent pœnas de his qui in leges aliquid peccarent. Plu. in apoph.

Vide apoph.de Pœna neglecta.

De legum renouatione & abrogatione.

Lycurgus.

CVidam percõtanti, quam ob causam non vteretur legibus scriptis? Quoniam, inquit, eruditi qui sunt, rectéque educati, probant quid pro ratione temporis expediat. Significans, scripturam non mutari cùm pro varietate occasionum vir probus & sapiens sæpenumero cogatur mutare consilium. Ea res nominatim præscribi non potest. Satis est ciues honestè fuisse institutos, hi sua sponte videbunt quid pro tempore facto sit opus. Plutarch. in Lacon.

De lepidè dictis.

Socrates.

CVm Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicens: Facilè diuinabam, post tantum tonitru sequuturum pluuiam. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Cùm diutissimè legens tandē eò venisset, vt videret chartam vacuam: Bono, inquit, animo estote viri, terram video. Alludens ad longa nauigatione fessos, qui recreantur animo, si portus procul appareat. Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Cùm in dolio suo, sicco mucidóque pane vescens solus, alios lætitia perstrepentes audiret (erat enim dies festus) tædiosus factus, diu secū de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed cùm tandē mures videret abrepentes, panis micas edere: Quid tibi displices, inquit, ô Diogenes? fat magnificus es: ecce enim parasitos alis. Idem.

Aristippus.

Ei cùm à Dionysio tres puellę oblatæ essent, vt optionem eligendi, quam vellet, haberet, omnes domum duxit, dicens: ne Paridi quidem fuisse tutum, vnam cæteris præferre. Laert. l. 2. c. 8.

Idem.

Cuidam qui proposuerat ænigma, vt solueret: Quid, ô stolide, inquit, vis soluam, quòd nobis etiam ligatum exhibet negotium? Idem.

Idem.

Cuidam interroganti, Num tu es vbique? ridens: Naulum, inquit, non perdo, si sum vbique. Elusit autem Aristippus sophisticam quæstionem, an idem corpus possit esse in multis locis: dum respondit, non esse periculum ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato pretio non peruehitur eò quò cupiebat. Idem.

Idem.

Concubinæ dicenti, Sum ex te grauida: respondit, Istuc nihilo magis scire possis, quàm per densissimas spinas ambulans dicere, hæc me spina pupugit. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam cùm duras amygdalas duplo vendi conspiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil interesset inter silicem & duram amygdalam. Plut. in Lacon. apoph.

Alius.

Alius quidam Lacon, cùm se voto obstrinxisset, quòd se de Leucate præcipitem daret, conscendit in montem: & conspecta altitudine, sese auertit. Id cùm illi probro obiiceretur: Non putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Idem.

Pausanias Cleombroti F.

Cùm post victoriam à Medis apud Plateas reportatam præcepisset suis, vt apponerent cœnā Persicam, quam sibi barbari prius apparauerant: ea cū esset sumptuosissima: Lurco, inquit, eras ô Persa, qui cùm tantas haberes delicias, ad nostram veneris mazam. Erat autem maza, panis genus contemptum ac vulgare. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Cùm portæ illi proximæ clauem draco circunuolutus esset complexus, idque augures affirmarent esse portentum: Mihi, inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset complexa draconem, portentum erat. Lepidè hominum superstitionem irrisit, qui sæpenumero terrentur his quæ casu aut fortè fortuna eueniunt. Plutarc. in Lacon. apoph.

Agathocles.

Ithacenses cùm nautas apud Agathoclem accusassent, quòd ad insulã appellentes, pecora quædam abegissent: Agathocles, Vester, inquit, rex cùm venisset ad nos, non tantùm pecudibus abreptis, verùm ipso etiam pastore exoculato recessit. Alludens ad fabulam Homericam de Vlysse, qui Polyphemum Cyclopem excæcauit. Plut. in apoph.

Augustus Cæsar.

Cùm ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceretque, populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare datam: Sed tu, inquit, noli id credere. Lepidè significans, se nequaquam id daturum, quod apertè petere non auderet. Suetonius in eius vita.

Idem.

Suprà de Ambiguè, facetè & iocosè dictis.

Vespasianus.

Infrà, tit. de Curiositate.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Extant eius lepidè dicta collecta & edita libro peculiari ex annal. Franciæ descripto. Hæc autem quòd grauia & memoranda esse videantur, ad peculiares suos locos retulimus, vt ex indice constat.

Vide apoph. de Ambiguè, argutè, facetè & iocosè dictis.

De liberalitate.

Bion.

SEmper dicebat esse optabilius, suam messem alteri largiri, quàm alienam decerpere. Sensit, felicius esse dare, quam accipere. Laert. l. 4. c. 7.

Diogenes.

Cùm à Platone petiisset paululum vini, simúlque caricas, Plato misit lagenã plenam vino. Cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris, Quot sint duo & duo? respondes viginti. Ita, non secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Laert. l. 6. c. 2.

Idem.

Si quando egebat pecuniis, eas ab amicis accipiebat. at suggillantibus eum quòd præter philosophi dignitatem peteret, quod esset mendicorum: Imò, inquit, non peto, sed repeto, οὐκ αἰτῶ ἀλλ' ἀπαιτῶ. Repetimus enim mutuum, aut depositum. Amicus autem egenti, amico dans, non donat, sed reddit quod debet, quisquis enim in tali casu pecuniam seruat, rem alienam detinet. Ibid.

Idem.

Illi etiam tribuitur hoc ænigma, manus non esse porrigendas amicis complicatis digitis. Innuens, non satis esse, si comes nos præbeamus, sed comitati comitem adiungendam benignitatem. Qui comiter tractant amicos, dicuntur δεξιοῦσθαι, quasi dicas dextrare. Laert.

Aristoteles.

Cuidam increpanti, quòd homini malo dedisset eleemosynã: Non mores, inquit, sed hominem cõmiseratus sum: Etiam improbis in necessitate succurrit vir bonus. Debetur enim hoc officium, si non meritis illius qui iuuatur, certè naturæ. Et bonus fieri potest, qui malus est. Laert. l. 5. c. 1.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere. Max. ser. 8.

Xenophon.

Dicere solebat, multò præclarius ac laudabilius esse beneficiorũ, quàm trophæorum multitudinem post se relinquere. Stob. ser. 46.

Arcesilaus.

Quum Apellem Chium ægrum inuisens,

uisens, etiam egere sensisset postridie reuisit illum, decem drachmas secum adferens, & proximè assidens: Hic nihil est, inquit, præter Empedoclis elementa. Deinde sub ceruicali clam deposuit drachmas, ab ancilla paulò pòst repertas. Tunc æger, hic est, inquit, Arcesilai ludus. Eras. lib. 6. apoph. in Plut.

Agesilaus.

Sibi multò iucundius esse dicebat, si milites suos ditaret, quàm si ditesceret ipse. Plut. in Lac. apoph.

Anaxilaus.

Interrogatus olim, quid in tyrannide omnium esset felicissimum? respondit, In conferendis beneficiis nunquam vinci. Stob. ser. 46.

Timandridas.

Quum peregrinationem suscepisset, familiæ procurationem filio delegauit. Deinde reuersus postquam rem multis partibus auctiorem reperisset, quàm antea fuisset, multos dixit ab illo deos & familiares atq; hospites iniuriis affectos. Etenim quæ in facultatibus supererant, ea in illos à liberis ciuibus erogari. Verùm dum (inquit) in viuis agis, pauper atque egenus videris. At quũ eris vita defunctus, opes & diuitiæ rei familiaris deprehensę, turpitudinem tuam aperient. Ælian. l. 14. de Var. hist.

Cyrus.

Cùm quidam ad eum misisset ornamẽta multa, ea distribuit amicis. Quidam verò quærente, Cur sibi nihil reliquisset? Quia, inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsis ornatus intuens, maximum mihi ipsi ornamentum aptum esse putabo. Max. ser. 6.

Artaxerxes Longimanus.

Dicere solebat, Regalius esse addere, quàm adimere. Sentiens, principe dignius esse, honores & opes eorum quibus imperãt, augere potiùs, quàm imminuere. Plut. in reg. apoph.

Dionysius senior.

Quum ad filium ingressus conspexisset vasculorum aureorum & argenteorum magnam vim, exclamans: Nõ est, inquit, in te regius animus, qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti, neminem tibi amicum feceris. Sentiens, absq; ciuium beneuolentia regnum nec parari, nec teneri. Beneuolentiam verò maximè conciliat liberalitas. At iuuenis, rerum imperitus, putabat esse felicius habere argentum & aurum, quàm amicos. Plutarch. in apoph.

Dionysius iunior.

Quum sæpe pecuniam Platoni daret, atque is nunquam acciperet: Aristippus, qui aderat, Tutò, inquit, liberalis & munificus est Dionysius. Brus. lib. 2. cap. 21.

Artaxerxes.

Quum Satibarzanes Artaxerxis à cubiculis, quiddam minus iustum ab eo peteret, sentirétq; rex illum hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus, quęstori ærarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad se deferret, eáq; dedit Satibarzani, dicens, accipe ô Satibarzanes: nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum 200. æris alieni talenta sibi cõflasset, non antè nauem conscendit, quàm rebus amicorum pensatis, huic quidem agrum, illi villam, alteri domorũ prouentum, alteri portoria elargitus est. Absumptis igitur ac distributis ferè regiis opibus omnib. rogatus à Parmenione, quid regi superesset? respondit Alexander, Superest mihi spes acquirendi maiora. Plut.

Idem.

Dotibus plurimis commilitones dona-

donauerat: æſque alienum militibus, quod conflauerat, quum diſſoluere vellet, ac propterea vt darent nomina iuſſiſſet, multis ex illis, ne apud regem intemperantiæ vitium ſubirent, nomina ſua dare noluerunt. Id quum Alexandro innotuiſſet, increpata illorum diffidentia, Non decere, ait, ementiri in populares ſuos. Q. Curtius.

Idem.

Interrogatus à quodam vbinam ſuos theſauros haberet? amicos oſtendens, ait: In ſcriniis. Summa enim liberalitate ſuos amicos ſemper ornauit. Maxi. ſerm. 6.

Orſines.

Quum Alexandrum & eius amicos muneribus ampliſſimis honoraſſet, Bagoæ eunucho nihil dedit: ſed admonitus ab amicis, quòd is Alexandro cùm primis eſſet charus reſpódit, ſe regis amicis honorem habere, non ſcortis: nec apud Perſas eſſe moris, vt viri mares ducant. Agnoſcas in hoc ſatrapa mentem Cyro generis authore dignam. Honorare nouerat, adulari non poterat: quum hodie quoque cernantur in aulis, qui ſcortis, morionibus ac lenonibus principum plus deferant honoris, quàm genere ac virtute præcellentibus viris. Eraſ. l. 8. apop. ex Q. Curtio.

Alexander.

Anaxarcho philoſopho iuſſerat quæſtorem dare quantumcunque ille poſtularet: cúmque quæſtor audita poſtulatione turbatus, Alexandro indicaſſet philoſophum petere centum talenta: Rectè, inquit, facit, ſciens ſe amicum habere, qui tantum dare & poſſit & velit. Hîc dubites, vtrum potius admirari oporteat, regiámne liberalitatem in donando, an philoſophi improbitatem in poſtulando: niſi malumus hanc vocare fiduciam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum quidam vrbem donaret, dicente eo cui donabatur, Non conuenire fortunæ ſuæ: Non quæro, inquit rex, quid te accipere decet, ſed quid me dare. Seneca.

Idem.

Perillus, vnus ex amicis Alexandri, filiabus ſuis ab Alexandro dotem petiit. Iuſſit rex, illum capere talenta quinquaginta, cúmque is reſpondiſſet, Decem ſatis eſſe: Tibi quidem, inquit, ſatis eſt tantum accipere, mihi verò non ſatis eſt tantum dare. Præclarè dictum, niſi virtutis indolem ambitio vitiaſſet. Plut. in apoph. Sen.

Idem.

Xenocrati philoſopho quinquaginta talenta dono miſit: ea quum ille recuſaſſet accipere, dicens ſibi non eſſe opus: interrogauit, anne amicum quidem vllum haberet, cui eſſet opus? Nā mihi, inquit, vix Darij opes in amicos ſuffecerunt. Hic vtrius animum magis admirari conueniat, nondum ſtatui: regíſne tam ad liberalitatem propenſum, an philoſophi qui tantum munus à tanto rege vltro delatum remiſerit. Plut. in apoph.

Ptolemæus Lagi F.

Maxima cum voluptate amicos ſuos locupletes fecit, vnde à quibuſdam ob id reprehenſus, Melius eſt, inquit, ditare quàm diteſcere. Ælian. lib. 13. de Var. hiſt.

Antigonus.

Ariſtodemo, qui vnus ex amicorum regiorum numero fuit, è coquo vt putabatur prognatus, ſuadenti vt impēdiis ac largitionibus aliquid detraheret: Verba tua, inquit, Ariſtodeme, ius olent. Subindicans, coquorum eſſe parſimoniam, non regum, proinde illum tali conſilio non meminiſſe, cuius eſſet amicus, ſed quo eſſet patre natus. Plut, in apoph.

Scipio Nasica.

Cùm ad poëtam Ennium venisset, eíq; ab ostio quærenti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit illam hoc domini iussu dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulans abiit. Ac paucis pòst diebus, cùm ad Nasicā venisset Ennius, eúmq; à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi nō esse. Tum Ennius: Quid? tamen ego vocem tuam audio, & agnosco. Hic Nasica: Næ, tu homo es impudens? ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi: tu mihi non credis ipsi. Eras. l. 6. apoph.

Lucullus.

Cùm ob nimiam liberalitatē reprehenderetur ab amico, respondisse fertur: Benemeritis semper parem remetiendam esse gratiam. Plut.

Galba.

Delectatus inter cœnandum tibicine Cano, iussit loculum ad se afferri, & acceptos nummos in Cani manus imponens, dixit: Non ex publicis, sed ex priuatis te dono pecuniis. Suet.

M. Antonius.

Filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentem vasorum vim: quæ cùm ille recusaret accipere, metuens ne pater tantam filij liberalitatem non probaret, Quid times, inquit puer, accipere? An nescis, eū qui dat, filiū esse Antonij. Plut. in Ant.

Idem.

Prodigiosè profusus, dicere solebat, Amplitudinem imperij Romani non per ea quæ acciperet, sed per ea quæ daret illustrari. Ea vox excelsi animi videri poterat, nisi ab Antonio fuisset profecta. Plut. in Ant.

T. Vespasianus.

Interrogatus, cur tam multa polliceretur amicis? respondit, non oportere quenquam à Cæsare tristem discedere. Suet.

Alexander Seuerus.

Ei qui nihil petebat, Quid est, ait, quod nihil petis? an me tibi vis fieri debitorē? Pete, ne priuatus de me queraris. Voluit autem indicare Imperator prudentissimus, subditorum esse, vt ita gerant se erga superiores, vt petentes aliquid, digni sint qui ex principis liberalitate amplissima accipiant munera. Lamprid.

Constantinus Chlorus.

* Vtilitati ac commodis prouincialium & priuatorum studuit. Ac sicut quondam Cyrus dixit, se thesauros sibi parare, dum amicos diuites redderet: ita Constantius in ore sæpe habuisse fertur, Melius esse, opes publicas à priuatis haberi, quàm intra vnum ærarium possideri. Eutrop.

Alphonsus.

Ei cùm à quodam deferrentur aureorum decem millia, dixissétque qui fortè aderat, ea duntaxat summa se diuitem & beatum fore: Accipe, rex inquit, quantacunq; ea est, & beatus esto. Pan. l. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm audisset Vespasianum Cæsarem, eam diem se perdidisse solitum dicere, in qua nihil quicquam alicui donasset: egisse gratias dicitur Deo optimo max. quòd eo modo nec diem ipse perdidisset. Panor. l. 2. de reb. gestis Alphonsi.

Sigismundus imp.

Promissa veterano militi exigenti, cùm diceret, At immoderata fuit tua petitio: respondit miles, Poteras negare cùm peterē, non autem sine turpitudine quod promissum est, rescindere non poteris. Tum Sigismundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, leuius rerum, inquit, quàm famæ iacturam subibo. Fuit enim in Sigismundo tanta liberalitas ac munificentia, quanta in nullo antea principum,

cipum. Æneas Sylu.lib.3. commentariorum de reb.gest.Alphonsi.

Vide apophs.de Beneficentia, & Munificentia.

De liberè dictis, seu de loquendi libertate.

Bias.

NAuigans cum hominibus impiis, tempestate correptis, aliis ad deos clamantibus, Bias: Silete, inquit, ne Dij vos homines scelerosos hîc nauigare sentiant. Laer.lib.1.ca.6.

Idem.

Alcibiadẽ hoc elogio taxauit, quòd adolescens viros abduxisset ab vxoribus, iuuenis verò factus vxores à viris. Laer.l.6.c.7.

Crates.

Alexandro percontanti, num cuperet restitui patriam suam? Quid opus est, inquit? Fortassis alius Alexãder restitutam diruet. Laert.l.6.cap.5.

Aristippus.

Percontatus à Dionysio, cur in Siciliam venisset, relicto Socrate? Vt, inquit, quæ habeo impartiam: quæ non habeo, accipiam. Laer.l.2.c.8.

Idem.

Iussus aliquando ex sua philosophia nonnihil proferre, quúmq; detrectantem vrgeret Dionysius: Ridiculum, inquit, si quidẽ me vt de Philosophia loquar rogas, & quando oporteat me loqui doces. Laer.libro 2.cap.8.

Idem.

*Sciscitatus, quem fructum percepisset ex philosophiæ studio? Quod cum quibuslibet (inquit) liberè loqui possum. Laer. Ibidem.

Zeno Cittieus.

Dionysio cuidam dicenti, cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, sibi non esse spem, illum, si corrigeretur, fore meliorem. Laert. libro 7. cap.1.

Idem.

Acusatus quòd in perniciem Nearchi tyranni coniurasset, & in quæstionibus iussus edere nomina coniuratorum, nominauit plerosque illi amicissimos. De his cùm tyrãnus sumpsisset suppliciũ, rogarétque num quis superesset? Tu solus, inquit, Reipublicę pernicies. Laer.lib.9.cap.5.

Pythagoras.

Cùm quidam ad Pythagoram dixisset, Nimirum me irrides: Atqui, inquit, lienosis acria & acerba prosunt, dulcia verò nocent. Max.ser.31.

Democritus.

Libertatem in dicendo, ingenuitatis signum esse dicebat: sed occasionis diuersitatem, habere periculum. Stob. serm.11.

Idem.

Quum pro Atheniensibus apud Philippum legatione fungeretur, liberéq; loqueretur. Philippus, Metuísne, inquit, ne tibi caput iubeam amputari? Non, inquit: nam hoc si mihi abstuleris, patria ipsa mihi immortale pro hoc reponet. Maximinus ser 31.

Idem.

Quum apud Dionysium quæreretur, quod æris genus esset omnium optimum? Ex quo, inquit, Athenienses statuas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. nimium liberè significans, tyrannos è medio tollendos. Nam ob eiectos tyrannos Athenienses illis statuas erexerunt. Idem Antiphonti & Diogeni tribuitur tum à Plutarcho, tum à Laertio. Laert.libr.9.cap.7.

Demoerates.

Furẽ ab vndecim viris abduci videns, Vah, miser, inquit, cur tantula furatus es, & non potius magna, vt tute etiam abduxisses alios? Stob.ser.11.

Anaxarchus.

Inuisum habuit Nicocreontem Cypri tyrannum. Itaque quum in cœna quadam Alexander rogasset, qualis illi videretur? Præclara, inquit, sed oportuit & satrapæ cuiusdam caput apponi, oculos detorquens in Nicocreontem, qui aderat, à quo etiam postea crudeli mortis genere è medio sublatus est.

Empedocles.

Ad quendam dicentem, quòd nullum sapientem reperire posset: Non mirum est, inquit. Oportet enim, vt ille primũ sapiat, qui sapientem quęrit. Laert. l.9.c.2. Anton. in Meliss. par.1. serm.50.

Aristippus.

Socrate perstringente vnguentis delibutos. Phædon quæsiuit, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit, Aristippus infelix, & me multò infelicior Persarum rex. Laer. l.2.c.8.

Plato.

Diu in Sicilia commoratus, cùm à Dionysio cui semper familiarissimus fuerat, vocatus esset ad cœnã, & inter alia, quæ cœnantes fabulabãtur, Dionysius interrogaret, num etiam apud Athenienses in philosophorum conuẽtu Dionysij mentionem facerent? Plato subridens, respondit: Nũquam philosophos, qui Athenis viuunt, ita vacare, aut de tam vili materia inter eos tractari posse, vt loqui de Dionysio valeant. Liberè & apertè vitam eius, vt dignus erat, reprehendens. Plut.

Idem.

Cùm Dionysio Hermocratis filio de tyrannide differens, ait, nõ statim esse præstantius, quod vni tantum sit vtile, nisi & virtute cæteris antecelleret. Offensus tyrannus dixit, οἱ λόγοι σοῦ γερoντιῶσι. id est, verba tua sapiũt seniũ. Cõtrà Plato, οἱ δὲ σοῦ τυραννιῶσι, id est, tua verò tyrannydẽ sapiunt, Laer. l.3.

Socrates.

*Dicebat opportunam occasionẽ linguæ liberę, vt tempori maiorẽ conciliare gratiam. Item, Neque gladium obtusum, neque loquendi libertatem infructuosam esse debere. Item. Vt minimè solem è mundo, ita neque dicendi fiduciam à recta institutione tollendam. Item. Sicut pallium sordidum non obstat corpori, quo minus sanum & quadratum sit: ita paupertas nihil orationis fiduciam prohibet. Stob. serm. de fiducia & libertate dicendi.

Diogenes.

Aliquando in Antisthenem incidens, reprehendit ipsum vt in dicendo remissiorem se multò, & qui vix etiam altum clamans exaudiretur. Seipsum verò tubam conuiciorum appellabat. Cui verbis se vlciscens Antisthenes, pro tuba se similem esse respondit vespis, quæ sonum quidem alis haud magnum edant, centrum tamen habeant acerrimum, plurimum verò libera Diogenis linguæ promptitudine delectabatur. Stobæus sermone 11.

Idem.

Dicere solebat: Canes quidẽ mordent inimicos, ego autem pro libertate mea amicos, vt incolumes seruem. Stob. ser. 11.

Idem.

Idem ab Eritio petiit quiddam magni, qui quum ex more his verbis negaret: Faciam, si mihi persuadere possis. Si possem, inquit Diogenes, iãpridem tibi persuasissem, vt te suspenderes. Laer. l.6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multique cingerent illum ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis Canis Canis: Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circunstatis. Ibidem.

Idem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum regem veniret, recusauit. At Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nihil inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Laer. l.6.c.2.

Idem.

Cùm captiuus in castra ad Philippum Macedoniæ regem deduceretur, ac à rege interrogaretur quísnam esset? respondit, se exploratorem esse ad ipsum profectum, vt insatiabilem eius rapacitatem videret. Qua loquendi libertate victus Philippus, statim eum dimitti iussit. Plut.

Idem.

Spartanus quidam hoc Hesiodi carmen laudibus in cœlum efferebat, quod ita habet,

Οὐδ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτο, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Non vel bos pereat, etiamsi vicinus malus adsit.

Idque audiente Diogene: Atqui, inquit, Messenij cum bobus suis perierunt, & vos illorum estis vicini. Notauit auté libere turpissimos Spartanorum quorundam mores. Ælian. lib.9.de Var. hist.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum, liberiùs multa dicentem apud Alexandrum, Homerico carmine admonuit,

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ᾽ ἀγορεύεις.

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Nec malè diuinauit, nam libertas illi fuit exitio. Laer. lib.5. cap.1.

Cleanthes.

Inconstantiam Arcesilai præsente rege adeo libere reprehendit, vt diceret hominem aliud loqui, aliud facere. Laer. lib.7. cap.2.

Aristides.

Cùm liberiùs quædam in Dionysium seniorem dixisset, res ad regem delata est. vocatus igitur Aristides à rege irato, mortémque minitanti, cum interrogasset an facti pœniteret: Nequaquam, inquit, vlla pœnitentia tangor. Brus. l.2.c.1.

Aristonymus.

* Dicente quodam, plus satis ab ipso illudi sibi: At etiam lienosis, inquit, acria & amara salubria, dulcia verò noua sunt. Stob.

Idem.

* Perinde facere dicebat, qui ex oratione libertatem tollit, ac si ex absynthio tolleret acrimoniam. Anton. & Maxim. serm. de libertate reprehen.

Menedemus & Asclepiades.

Menedemus Eretriensis à Nicocreonte Cypri tyranno vocatus ad solénne conuiuium cum Asclepiade amico, cæterísque philosophis, dixit: Si honestum est tales conuocare viros, oportuit id quotidie fieri: sin minus, etiam nunc frustra fit. Ad id quum tyrannus respondisset, diem illum esse sibi festum, eóque singulo quoque mense vacare audire philosophos: liberius respondit Menedemus, Hoc postulare sacrificiũ. vt per omne tempus audiret philosophos. Quid multis? Eò processit hominis libertas, vt nisi tibicen quispiam eos auocasset, perituri fuerint. In naui quum periclitarẽtur, Asclepiades dixit, Tibicinis modulatio seruauit nos, Menedemi libertas perdidit. Laer. l.2.c.18.

Phocion.

Cùm per totam vrbem effeminatũ esset, à Delphico oraculo responsum esse, vnum Athenis virum esse, qui aduerso omnibus aliis ciuibus animo esset: & cui præsentium rerum administratio inuisa esset, ac cùm hinc inde quærerent, quísnam is esset? Ego sum, inquit, cui planè nihil placet eorum quæ id tempus in administrandâ

vestra republica geruntur. Plutar.

Demosthenes.

Ingenuis hominibus nihil infelicius accidere posse dicebat, quàm si dicendi libertatem amittant. Stob. serm. 11.

Phocion.

Cùm aliquando Athenis non ad gratiam, sed ad vtilitatem concionaretur, ei Demades orator dixisse dicitur: Si populus insanierit, te occidet. Cui Phocion: Te verò, si sapiet, Maxim. ser. 31.

Simonides

Pausaniæ Lacedæmoniorum regi subinde de rebus à se gestis glorianti, tandem & Simonidem per irrisionem hortanti, vt aliquid sapienter ipsum admoneret. Moneo, inquit, vt te memineris esse hominē. Eras. l. 6. apoph.

Licurgus.

Ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, quàm vt populus interdum ferre posset. Itaque cum aliquando populi strepitu exploderetur è suggestu, exclamauit, O Corcyræa scutica, quàm multis talentis digna es! Notans, populum à quo eiiciebatur, magnæ quidem authoritatis ac nominis esse, sed inutilem rebus gerendis. Eras. l. 8. apoph. ex Plutarch.

Theocritus

Quendam ineptum poëtam recitantem carmina auscultans, interrogatus ab eo, quænam ei placerent? respondit, Quæ omisisti. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50.

Philoxenus.

Suprà titulo de Constantia.

Timotheus Cononis F.

Aristophontem Atheniensem, eloquentem quidē illum, sed luxuriosum hominē, acerbissimè increpauit hisce verbis: cui satis esse nihil potest, ei ne turpe quidem videtur esse quicquam. Stob. serm. 11, ex Ælian.

Hippocrates.

Hippocrati quidam persuadere conabatur, ad Xerxem proficisci, bonum dominum appellans. At ille: Ne bono quidem domino mihi opus est. Stob. serm. 11.

Anonymus.

Cùm iuuenis in theatro gloriaretur, & sapientem se predicaret, vt qui cum multis sapientibus conuersatus esset, respondit quidam, Et ego multis diuitibus conuersatus, non tamen diues sum. Anton. in Melis. par. 1. ser. 50.

Lasus.

Cùm indoctus quidam pictor ei diceret, Opere tectorio illine domum tuam, vt ipsam depingam, respondit, Minimè: sed tu prius eam depinge, vt illinā postea. Anto. par. 1. Melis. ser. 50.

Anonymus.

Tarentini iuuenes cùm multa de Pyrrho rege securius inter cœnam locuti essent, & is iam facti rationem reposceret, posteaquam res neque negari neque defendi posset, vnus ex his, Imò, respondit, nisi lagena defecisset, occidissemus te: qua loquendi libertate rem seriam cùm in iocum vertisset, tota inuidia criminis dissoluta est. Quintil. lib. 6. capit. de Risu. Plutar.

Theodorus philos.

Fertur, cùm Theodorus, qui certas ob causas impius cognominatus est, Athenis profugus venisset ad Lysimachum, & quidam ex optimatibus eam fugam exprobrasset, simúlque fugæ causam, quòd negaret deos, & iuuentutem corrumperet, respondisse: Non profugi, sed idem mihi accidit quod Herculi. Nam & ille ab Argonautis fuit expositus, non ob crimen vllum, sed quòd vel solus esset iustum onus nauis, & cæteri vectores vererentur ne prægrauata subsideret: Ita ego, quoque migraui propter magnanimitatē, quam cùm Atheniensium rectores

non

non valerent assequi, inuidere maluerunt. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

*Lysimacho minitante ei necem, Ignorabam, inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere. Stob. ser. 2.

Demades.

In pugna ad Chæroneam à Philippo captus, eique commendatus, cùm Philippus inter pocula hæc verba iactaret: Vbi nunc est nobilitas & præstantia ciuitatis Atheniensium? Cognosceres, dixit, ô rex, ciuitatis vim, si Philippus Atheniensibus, Chares autem Macedonibus imp. Stob. ser. 52.

Anonymus.

Lacon quidam audiens à quodam Pindaro, scriptum esse, Græciæ fulcimentum esse Athenas? Ruituram mox Græciam dixit, si tali fultura niteretur. Plut. in Lacon.

Idem.

Lacedæmones cùm vnum tantùm legatum ad Demetrium regem potétissimum misissent, rex contemptum se arbitratus, interrogauit, cur solus in regis cóspectum prodire auderet. Cui legatus, an nó satis est, (inquit) vnum ad vnum? Bruson. lib. 2. cap. 1.

Pelopidas.

Ab Alexandro Pheræo captus, cùm haud arcta custodia teneretur, per id tempus populos Alexandro subditos solicitare non desinebat, monebátque breui Alexandrum pœnas daturum. Quod cum Alexander resciuisset, misissétque qui Pelopidam monerent, nisi linguam cópesceret, fore vt ei mortis causam afferret: nuntio respondit, Alexandro referret, Pelopidam mirari, quòd tam diu distulisset, cùm ipse adeò in eum hostili animo esset, vt si vnquam euadendi facultas daretur, ad dandas pœnas pro eis quæ impiè in populos suos nulla eorum culpa ederet, ipsum coacturus esset. Paulò post Pelopidæ opera Alexander à suis interemptus fuit. Fulgosius libro 6. ex Plutarcho.

Idem.

Ab Alexandro captus, tyranno nuntiauit, absurdum esse vt alij interficerentur, ipse autem solus superstes esset. Alexander igitur re intellecta, interrogat, cur mortem optaret? respondit Pelopidas, Tu diis omnibus inuisus cùm sis, cur non prius mori optas? Brus. lib. 2. cap. 2. ex Plut.

Idem.

Infrà de morte contemnenda.

Idem.

Thebe Alexandri Pheræi vxor, cùm ad visendum Pelopidam, qui ab Alexandro in vinculis tenebatur, descendisset, ac dixisset Pelopidæ, Miseret me tuæ vxoris: & me (respondit Pelopidas) tui, quòd libera cùm sis, Alexandrum feras. Plut. in apoph.

Philotes.

Cum à Lysandro, qui eum bello cœperat, interrogaretur, quid is meritus esset, qui de Lacedæmoniis tátum, vt ei vitio dabatur, oblocutus esset: Interritus respondit, O Lysander, noli eum accusare qui iudice careat, sed iam tádem aduersum me id exequere, quod ipse iam in te fecissem, si tam tu in mea manu esses, quàm ego in tua sum. Quamobrem eum Lysander occidi iussit. Fulgos. lib. 6. ex Plut.

Philoxenus.

Cùm Dionysij carmina paulò liberiùs reprehendisset, ob eam causam lapidicinis adiudicatus est. Deinde reuocatus, ac iterum ad eius carminú recitationem admissus, non multùm immoratus surrexit. Quærenti autem Dionysio, quónam abiret? Ad Latumias respondit. Stob. ser. 11.

Themistocles.

Puer adhuc cùm quodam tempore

è ludo literario rediret, obuiam Pisistrato tyranno factus, de via decedere noluit. vnde cùm grauiter à pædagogo obiurgaretur, liberè respondisse fertur: Nunquid hæc via ei non sufficit? Ælian. de Var. histor. lib. 3.

Demaratus.

Improbo quodam intempestiuis eum interrogationibus cauillante, ac idem sæpiùs iam rogante, quis optimus esset Spartanorum? Qui tibi, inquit, longè dissimilimus est. Plut. in Lacon. Brus. lib. 3. cap. 16.

Idem.

Eo tempore quo Philippus Macedonum rex ortis discordiis cum vxore & filio diffidebat, interrogatus à Philippo, quã bene inter se Græciæ ciuitates conuenirent? Liberè respondit, Magnæ sanè tibi curæ est, Philippe, vt de Græcorum concordia certior fias. Siquidem id ad te pertinet, postquam cum coniuge tua ac filio tam concorditer, tantóque in amore viuis. Fulgo. lib. 6. ex Plut.

Anonyma.

Macedonica quædam vetula ad Demetrium regem veniens, vt quid mali accidisset indicaret: audiénsq; à rege, iam otium sibi non esse, respondit, Noli igitur rex esse. Fulg. lib. 6. ex Plut.

Chæreas.

Cùm ei aliquando iratus Ptolemæus rex atrociter minaretur, suam libertatem non minoris faciens quàm potentiam regiam, respondit: Ægyptiis impera, ego te tuàmque iram nil moror. Habent enim regium quiddam generosæ animæ, quarum splendorem nec fortunę obscurat iniuria, quod decet opponi amplis dignitatibus, ad retundendam liberis dictis superbiam. Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Demonax.

Proteo cuidam obiicienti, quòd morderet omnes, nec tamen Cynicum viueret: Amice, inquit, non viuis hominem. Eras. lib. 8. apoph.

Dercillidas.

Missus à Spartanis ad Pyrrhum regem legatus, cùm Pyrrhus grauibus verbis eum vrgeret, vt Lacedæmonij Cleonymum regem, quem pepulerãt, in regnum reciperent: nulla regiæ dignitatis ratione habita respondit, Si Deus es, Pyrrhe, nobis minimè timendum à te ducimus, nam cùm iustam habeamus causam, Deus qui iustus est nihil aduersus nos molietur: quòd si non Deus, sed homo es, melior profectò non es, & propterea tantopere nobis formidandum non est. Fulgosius lib. 6. ex Plut.

Lysander.

Megarensi cuidam in publico conuentu liberiùs aduersus ipsum loquẽti: Tua verba, inquit, amice opus habent ciuitate. Plut.

Theodorus philos.

Lysimachus Macedo cùm mortem ei minatus esset, Theodorus ad regem ait, Istis purpuratis & aulicis tuis mortem tam crudelem minare, qui digni sunt, vt inhonestò mortis genere claudant diem extremum. Brus. lib secundo cap. 1.

Eteocles.

Antipater, post Agin bello superatum, cum obsides petiisset pueros quinquaginta, Eteocles Ephororum omnium nomine liberè respondit. Si acerbiora more imperaueris, citius moriemur. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Antipater cuidam rustico librum de felicitate exhibenti, non otium sibi esse dixit. Cui ille, Ne regnato quidẽ igitur, si non fueris otio. Stob. ser. 11.

Demades.

Videns Philippum multo vino madidum, cum amicis saltantem, regem accedens,

accedens, ait: Non pudet te ô rex, cùm fortuna tibi Agamemnonis personam induerit, te factis agere Thersiten? Fuit autem Thersites omnium Græcorum deformosissimus. Eras.l.6.apoph. ex Plut.

Idem.

Infrà de Regnandi libidine.

Epicharmus.

Hiero tyrannus cùm ailquot è familiaribus occidisset, paucis post diebus Epicharmum vocauit ad cœnam, cui ille nimium liberè: At nuper, inquit, cùm immolares amicos non me vocabas. Solét, qui sacrificant, splendidum epulum apparare, ádque id rogare amicos. Periculosa libertas, quæ plus laudis adfert ferenti, quam dicenti. Plut.in apoph.

Zeno Citticus.

Dionysio cuidam dicenti, Cur me vnum non corrigis? Zeno Citticus respondit: Quia tibi non credo. Subindicans, sibi planè nullam spem esse resipiscentiæ. Laert lib.7.cap.1.

Anonyma.

Syracusani cùm Dionysij tyranni exitium, propter nimiam morũ acerbitatem exoptarent: mulier quædam sola deos quotidie orabat, vt superstes esset. Quam cùm interrogasset Dionysius, cur tam assiduè pro tyrranni vita preces funderet? Liberè respondit: Ne multò deterior tibi succedat. Cùm enim antè te grauem tyrannum haberemus, carere eo cupiebam, quo interfecto, tu qui multò deterior es, eius successor factus es. Ita etiam timeo, ne te mortuo deterrimus regnum occupet. Val.Max.l.6.c.2.

Anonyma.

Suprà de Ebrietatis variis affectib.

Diogenes.

Quum Alexander Magnus ad Diogenem venisset, eúmq; salutasset, percontatus est Diogenes, quisnam esset? quúmq; ille respondisset, ego sum Alexander ille rex: At ego, inquit, Diogenes ille canis. Non minus superbiens sua libertate quàm Alexander suo regno. Interrogatus autem, curnam canis vocaretur? Quoniam, inquit, dentibus blandior, non dentibus oblatro, malos etiam mordeo. Iterum Alexandro quærente, num quid vellet? Secede paulisper, inquit, nec mihi vmbram facito. Laertius libro 6.capite 2. Seneca, Plutarchus.

Antagoras.

Suprà de Conuitiis in ipsum authorem retortis.

Paulus AEmylius.

Consul aduersus Perseum Macedoniæ regem creatus, cùm mos esset in eiusmodi rebus popul.Rom. gratias agere: vt suam in dicendo libertatem seruaret, virtute & innocentia sua fretus, ad populum dixit de duobus consulatibus, quos erat adeptus: Primum se sui ipsius gratia petiisse, hunc autem secundum ab ipso populo delatum esse. Huius igitur postremi causa gratias non agere. Quin potius si quem meliorem ad eam expeditionem populus inueniret, eum eligeret. Verùm si quid in eius virtute spei reposuisset, sine verbis dicto eius audiens esset. Plutar. in eius vita.

Scipio Africanus.

Interrogatus quid de Tiberij Gracchi morte (cuius sororem in matrimonio habebat) sentiret? Iure cæsum, respondit. Cuius dicto cùm concio tribunitio furore instincta violenter succlamasset, Taceant, inquit, quibus Italia nouerca est. Orto deinde murmure: non efficietis, ait, vt solutos verear, quos alligatos adduxi. Paterculus & Plut.item Valer.Max.l.6.c.2.

Q.Flaminius.

Cùm aduersus Philippum Macedoniæ regem bellam gereret, & intrac-

tanda pace delectus ad colloquium locus esset: Philippus fraudem veritus, obsides à Flaminio petiit, affirmans Romanis multos esse Flaminios, sed apud Macedones esse vnum Philippũ. Ad quem Flaminius statim respondit, ipsius Philippi culpa accidere, qui amicos & propinquos omnes interemisset. Romano, id est, libero verbo crudelitatem atque perfidiam Philippo improperauit. Plut.

C. Fabricius.

Suprà tit. de Auaritia & de fide seruanda.

L. Crassus.

Cùm in curia à Philippi consulis lictoribus caperetur, reiecto lictore: Nõ es, inquit, mihi Philippe consul, quia nec ego tibi senator sum. Cic. libr. 3. Offic. Val. Max. lib. 6. cap. 2.

Granius.

M. Druso tribuno plebis homini potentissimo, sed multa in Rempub. molienti, quum ab eo, vt fit, salutaretur his verbis, Quid ais Grani? Imò verò, inquit, Tu Druse, quid agis? Vtrunque refertur à M. Tull. in oratione pro Cn. Plancio. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum P. Nasica tum consul, cuius iussu iustitiam in medio foro edixerat, præco Granius rogaret eum domum descẽdentẽ, quid tristis esset? an quòd auctiones essent? Imo verò, inquit Granius, quòd legiones. notans eum, quòd armis rem gereret. Libera sanè vox præconis in consulem, sed eximiæ moderationis exemplum, hoc impunè licuisse præconi. Erasm. libr. 6. apophthegmat.

Catulus.

Infrà apopht. de Oratione incomposita.

Iulius Cæsar.

L. Lylla sedente pro tribunali, cùm prætor esset, atque Cæsari adhuc priuato iratus diceret, se officio suo vsurum: respondit Cæsar, Rectè tu apellas officium, quod pecunia tua comparasti, Neque enim magistratus maiestate deterritus est, quin ei qua arte magistratum esset assecutus coràm exprobaret. Plut.

Q. Catulus.

Suprà tit. de Crudelitate.

Priuernatum legati.

C. Plautius consul de Priuernatibus, qui à Romanis desciuerant, ad senatum retulit: ac variantibus sententiis quidam Priuernatum legatos percontatus est, quam pœnam viderentur meruisse? Eam, inquit è legatis vnus, quam merentur qui se libertate dignos censent. Hic consul: Quid, inquit, si vobis pœnam remittimus, qualem vobiscum pacem habituri sumus? Si bonam dederitis, inquit, & fidelem & perpetuam: sin malam, haud diuturnam. Eras. lib. 6. apoph.

Diphilus.

Suprà tit. de Audacia.

L. Philippus.

Quum in Sertorium in Hispaniam Pompeium proconsulem mitti orasset, admiratúsque quispiam è patribus interrogaret Philippum, an dignum existimaret Pompeium pro consule in Hispaniam mitti: Non pro consule, inquit, sed pro consulibus. Apertissimè indicans, vtrunque consulem esse ad hoc munus subeundum inutilem. Plut.

Cn. Piso.

Cn. Piso, iuuenis etiamnum, Manilium Crispum reum egit, euidenter nocentem: eúmq; licet præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, quòd videret illum eripi gratia Pompeij, qui Manilio reo aderat. Itaque quum Pompeius velut exprobrans iuuuenilem temeritatem Pisoni, qui non vereretur nobilem & opulentum,

cum, atque ipsi cùm primis amicum, ad iudices pertrahere dixisset, Quin eadem opera me quoque accuses: intrepidè respondit Piso, Da vades Reipublicæ te (si postulatus fueris) ciuile bellum non excitaturum, tuum nomen prius quàm Manilij deferam. hic elegans epiphonema subiicit Valerius Maxim. Eodem, inquit, iudicio duos sustinuit reos, accusatione Manilium, libertate Pompeium: & alterum lege peregit, alterum professione. Val. Max. lib.6.cap.2.

Cn. Lentulus.

Infrà de Potestate & potentia.

Pompeius.

Partis iam multis victoriis, cùm iam triumphum peteret, Sylla dictator restitit, contra legẽ id fieri ac consuetudinẽ receptam dicens. Cui Pompeius ait, se ab incepto non discessurum, cùm plures essent qui orientem, quàm qui occidentem solem venerarentur. Quo dicto Syllæ senio iuuentam suam præposuit. Plutarc. in Pompeij vita.

Cato Vticensis.

Laudatus à senatu, quod populi tumultum oratione sua prorsus sedasset: At ego, inquit, vos P. C. nequaquam laudo, qui me prætorem in tanto periculo deseruistis. Plut. in eius vita.

Idem.

Quum in senatu pro victoria, quam Cæsar ex Vsipetis Teuctherísq; Germanis retulerat, de supplicatione decernenda, ageretur, sententiam dixit, Cęsarem hostibus esse dedendum, quo Romana ciuitas à præsidio expiaretur, deinde execrationes in authorem verterent. Idem.

Lælius.

Suprà de Conuitiis in ipsum authorem retortis, & tit. de Generatione.

Cicero.

In Pompeium multa liberrimè dixit. Cuius hæc de iis dicta referuntur: Ego quem fugiam quidem, habeo: sed quem sequar non habeo. Macrob. li.2. Saturn. Et cum ad Pompeium venisset, dicentibus eum serò venisse: respõdit, Minimè serò veni, nam nihil adhuc paratum video. Macrob.

Idem.

Interroganti Pompeio, vbi gener eius Dolabella esset? respondit, Cum socero tuo. Et cùm donasset Pompeius transfugam ciuitate. O hominem bellum, inquit, Gallis ciuitatem permittit alienam, qui nobis nostram non potest reddere. Macrob. lib.2.ca.3. Saturn.

Geminius.

Suprà de Castigatione modesta.

Petronius.

Cùm Catonem sibi obstrepentem in carcerem esset coniecturus, & multi essent quibus hoc factum maximè displiceret, inter alios M. Petronius increpatus à Cæsare, quòd senatu non dimisso abiret: Malo, inquit Petronius, in carcere cum Catone, quàm hic tecum esse. Quo audito, Cæsar statim Catonem, affectus pudore, dimisit. Dion Nicæus in Pompeio.

Laberius.

Ex equite Romano factus mimus, annos iam natus sexaginta, huc adigente Nerone, in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæsus, ac proripienti se similis, exclamabat.

Porrò Quirites libertatem perdidimus.

Ac paulò pòst adiecit:

Necesse est multos timeat, quem multi timent,

Ad has voces populus vniuersus oculos & ora conuertit in Cæsarem: intelligens, illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo, quo licuit, Laberius vltus est sortem suam. Eras. lib.6.apoph.

Anonymus.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

Antistius.

Cùm Romæ haberetur in senatu sermo, vt senatores Augustum (qui multis senatoriam dignitatẽ ademerat, ac quosdam vt sibi ipsis manus inferrent coegerat, alios tractarat contumeliosissimè) vicissim custodirent, repugnare multitudini nõ ausus: Sterto (interrogantibus) ait quamobrem neque apud Cæsarem excubare. Dion Nicæus in Augusto.

Anonymus.

Tiberio Cæsari cunctanter & ægrè suscipienti delatum imperium, quidã in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur, tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Ex Suetonio.

Marcellus.

Tiberius imperator cùm in edicto quodam verbo parum Latino esset vsus, interrogauit Latinæ linguæ peritos, num in Latinæ linguæ puritatem peccasset? Cui respondit Atteius Capito: Quanquam hoc verbo nemo vsus est ante hac, tamen id tua causa recipiemus in posterum. Marcellus autem quidam respõdisse dicitur, Hominibus quidem potes dare ciuitatem Romanam, Cæsar, Latina verba non potes. Hunc Tiberius, quanquam liberè locutum, nullo tamen damno affecit. Dion.

Batto.

Dalmatis sæpenumero defectionis author fuerat & Romanis magna damna attulerat. A Tiberio interrogatus, cur ei deficere, támque diu contra Romanos bellare visum esset? Vos, inquit, causam dedistis, qui ad greges vestros custodiendos non mittitis canes aut pastores, sed lupos. Dion in Aug.

Clemens seruus Agrippæ.

Is, domino quantum ad lineamenta oris attinet, planè persimilis, cùm se Agrippam esse diceret, atque eo pacto magnam pecuniam conflaret, comprehensus tandem à Cæsare Tyberio, interrogatúsque, quomodo Agrippa factus esset? Eodem (respondit) modo factus sum Agrippa, quo tu Cæsar Romanus, significans Tiberium fraude imperatoriam dignitatẽ esse nactum. Dion in Tiberio.

Subrius Flauius.

Is, tribunus stipatorum militum apud Neronem, interrogatus, cur cum cæteris in Imperatoris sui mortem conspirasset. ad Neronem dixisse fertur: Quia te & dilexi, & odio prosequutus sum supra omnes homines. Dilexi autem, quòd te sperabam bonum principem fore: odi autem, quòd tyrannum te esse satis sim expertus, quo factum est, vt Aurigę atque citharœdo seruire noluerim. Xiphilinus in Nerone. Tacitus.

Sulpitius Aper.

Eadem dignitate qua Flauius & itẽ pari culpa insimulatus, cum similiter, qua re motus conspirasset, rogaretur? respondit non minus liberè: Se non aliam rationem finiendorum eius immensorum scelerum inuenire potuisse. Suetonius in vita Neronis.

Burus.

Cùm intellexisset, Neronem imperatorem Octauiam Augustam, propter Sabinam pellicem repudiasse, ad Neronem dixisse fertur: Si repudiasti, redde etiam dotem, hoc est principatum. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

A Nerone interrogatus, vt iterum de iisdem rebus sententiam diceret, planè & apertè respondisse fertur: Ne me, de quibus rebus semel dixero, bis interroges. Xiphilinus.

Pythias.

Nerone regnante, cùm omnes famuli, prẹter Pythiam, vnà cum Sabina pellice,

pellice, Octauiam Augustam inuaderent, quòd eam contemnerent afflictam fortuna: & illi, cuius magna potestas erat, assentarentur, sola Pythias, licet acerrimis tormentis coacta, noluit in dominam mentiri, cúmque Tigellinus Sophronius, homo petulantissimus, atq; homicida crudelissimus, instaret vehementiùs, faciem eius conspuit: Mundior est, inquit, Tigelline, vulua Octauiæ dominæ meæ, quàm os tuum impudẽtissimum. Xiphilinus in Nerone.

P.Thraseas.

Suprà de Fortitudine domestica.

Anonymus.

Gallus quidam sutor cùm vidisset Caligulam imperatorem nunc deorũ, nunc mulierum vestitu turpiter incedentem, atque in solio eminentissimo tanquam Deum sedẽtem, Iouis chlamyde amictum, tantam insolentiam irrisit. Qua re animaduersa, Caius ad se vocatũ hominem, rogauit quid sibi videretur? respondit Gallus, Hanc magnam dementiam videri. Sed imperator, eo quòd sutoris dictum satis liberum esset, æquo animo tulit. Xiphilinus in Caligula.

Anonymus.

Græculus quidã causam agens apud Claudium Cæsarem, inter altercandũ cõmotus hanc vocem in illum emisit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρός, id est, & tu senex es, & stultus. Vsque eò summa potestas ob stultitiam & passim & propalàm euiluerat, vt hæc in os dixerit, non senator, sed ignotus Græculus, & dixerit impunè. Eras.lib.6.apoph.

Anonymus.

Quidam bubulcus seruus, senio penè confectus, cum iam assumpto ad imperium Vespasiano domino, propter nouæ fortunæ felicitatem meritum se putaret, quem dominus munere dignaretur, venienti in vrbem Vespasiano se obtulit, & libertate se donari petiit. Cùm autem minimè assentiri Vespasianum videret, continere se seruile pectus nequiuit, quin vt poterat dominũ vlcisceretur. Magna enim voce exclamauit, vero adagio dici, Vulpem pilos quidem mutare, sed mores nequaquam. Ita enim veteris domini auaritiam natura insitam exprobrauit. Fulgos.lib.6.

Iun.Mauricus.

Nerua Cocceius in cœna, cui assidebat Veiento, qui sub Domitiano cõsularem dignitatem fuerat adeptus, sed multos clam apud illum detulerat, quum orta Catuli mentione, qui calũniator insignis fuerat, diceret, Quid faceret Catulus, si Domitiano superuixisset? Iunius Mauricus respondit, Nobiscum, inquit, cœnaret. Satis liberè submonens imperatorẽ, quòd Veientonem haberet familiarem, simillimum Catulo, quem vt calumniatorem execrabatur. Eras.lib.8.apoph.

Fronto.

Is consul Romanus post Domitiani pessimi principis mortem, de Cocceio Nerua, principe optimo, atque eodem patientissimo, pari libertate locutus est. Nam cùm videret nimium populo indulgeri, permittíque vt in eius esset manu vel accusare vel occidere, quem Domitiani ministrũ fuisse sciret, clara voce dixisse fertur: Malum esse sub principe viuere, qui nihil agi permitteret: sed longè deterius, sub eo, qui fieri nihil prohiberet. Quod cùm Nerua audiuisset, modum accusationibus imposuit. Fulgos.lib.6.

Traianus dux.

Traianus Valentis, crudelissimi in Christianos omnes imperatoris, dux, contra Gotthos missus, cùm pòst male in eo bello res gestas rediret domum, atque obiurgaretur ab imperatore, qui grauiter hominis ignauiam accusabat,

accusabat, respondit: Non ego ô imperator victus sum, sed tu potius, qui contra Deum inuictum bellum suscipis, atque tua impietate à te ipso omnem victoriam reiicis. Niceph. Callist. lib. 11. Eccles. hist. cap. 49.

Val. Homulus.

Ab Antonino imperatore (quem hospitio acceperat) interrogatus, vnde porphyreticas illas columnas accepisset, ad tantum ædium splendorem? dixisse fertur, Cùm in domum alienam veneris, mutus & surdus esto. Liberè indicans, non opus esse vt bonorum suorum rationes omnibus, imò imperatori etiam redderet. Iulius Capitolinus, & Cuspinianus in Consulibus.

Papinianus.

Bassianus Antoninus imperator magna laborabat inuidia, quòd fratrem occidendum curasset. Eóque Æmylio Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam summæ apud Romanos authoritatis negotium dederat, vt hoc facinus apud senatum defenderet. At is respondit: multò faciliùs parricidium perpetrari, quàm defendi: ob hanc liberam vocem Bassianus occidit virum immortalitate dignum. Erasm. 8. apoph.

Geta.

Bassiano tum ioco tum seriò dicenti, omnes cum liberis occidendos: Geta puer dixit, Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc contemptum est, pòst cognitum est fuisse vaticinium, nam parricidium postea commisit. Spartianus.

Heluius Pertinax.

Quum Antoninus Caracalla ambitiosè sibi multa cognomina assereret, Germanici, Parthici, Arabici, & Alemanici, Heluius Pertinax, belle iocatus fertur: Adde etiam, inquit, si placet, Geticus Maximus, quòd Getam fratrem occidisset. Ælius Spartianus.

Anonyma.

Adrianus Romanorum imperator cum fortè in foro esset, audiuit mulierem clamantem, Audi me Cæsar. Verùm is quum respondisset, Non est otium modò: illa altiùs clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc igitur vocem restitit, & mulierem audiuit. Ex Dione Cassio.

Apollodorus.

Apollodorus insignis architectus, cùm Romæ præclara quædam ædificia erigeret; atque Adrianus imperator ineptè hominem nescio qua in re reprehenderet, respondisse fertur: Abi imperator, ac cucurbitas pinge, nam quidem ædificandi artem planè ignoras. Quam loquendi libertatem adeò sinistrè interpretatus est Imperator, vt statim cogitaret quo mortis genere hominem interficeret. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Adriani.

Pollenius Sabinius.

Is homo omnium mordacissimus, cùm audiuisset Seuerum imperatorē adscriptum esse Marci familiæ: Gratulor tibi, inquit, Cæsar inuictissime, quòd patrem demum inueneris, quasi anteà patrem non habuisset, propter ignobilitatem & obscuritatem generis. Xiphilinus in vita Seueri.

Anonymus.

Galienus iunior patris mortem inultam reliquit. Itaque quum rex Persarum quasi captiuus per pompam duceretur, quidam scurræ miscuerunt se Persis diligentissimè scrutantes omnia, & cuiusque vultum diligenter contemplantes. Qui interrogati quid agerent? Patrem, inquiunt, principis quærimus, notantes, à Galieno neglectum fuisse. Id vbi delatum est ad principem, scurras viuos exuri iussit. Exemplum impietatis in Cæsare, periculosæ libertatis in scurris. Trebellius Pollio.

Mares episcopus.

Iulianus imperator cùm Constantinopoli in Fortunæ sacello sacrificaret, palam à Mare episcopo Chalcedonensi apostata & ἄθεος vocatus est. Is autem debilitatus visu, alterius ducebatur manu. Volens igitur imperator lacerare blasphemiis Deum, consuetè dixit. Neq; Galilæus tuus curare tibi visum potest. Cui respondens Mares, dixisse fertur, Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago: quia hoc ideo factum est, ne te videam pietate omni nudatum. Sozomenus lib. 6. Eccles. hist. cap. 6.

Terentius.

Is ducum omnium fortissimus, & pietate simul, ac rerum contra Armenios gestarũ gloria in primis insignis, cùm ad Valentem imperatorem contra Gottos iam belligerantem venisset, atq; optionem imperator obtulisset, vt à se quicquid vellet peteret: nihil aliud petiit, quàm vt Antiochię vnam saltem Ecclesiæ Catholicæ propugnatoribus concederet Ecclesiam. Quod cum Valens audiuisset, petitionis libellum (vt homo erat impius, atque Christianę religioni infensissimus) iam lectum lacerauit, atq; aliud illum petere iussit. Tum Terentius libelli partibus recollectis: Habeo, inquit, ô Imperator, & donum teneo: neque aliud petam. Consilij enim mei iudex erit, qui iudex est omnium. Nicephorus Callist. li. 11. Ecclesiast. hist. cap. 49.

Sigismundus Imp.

Cùm dixisset aliquando, assentatores se veluti pestem odisse: Imò, inquit Brunorius Veronensis, nullum genus hominũ magis amas, nam quid apud te possent M. Banus, Laurentius Palatinus, Vrsatius, & alij, nisi assentãdo tuam gratiam meruissent? Tum Sigismundus, Brunori, ait, sic comparatum est, cùm vitandos esse adulatores dicimus, tum maximè illis aures damus. Nec enim tu mecum tam diu fuisses, nisi mihi blandiri assueuisses. Æneas Syluius lib. 3. comment. de rebus gest. Alphonsi.

Anastasius episcopus.

Interrogatus à quodam, cur ita profusè pecuniam sacram dilapidaret, & non potius in vsus decentes eam impendens, ita vti opus esset dispergeret: liberè respondit per cauillationem: Ideo consumo, ne à communi pernicie Iustino auferatur. Niceph. Callist. lib. 17. cap. 36. hist. Eccles.

Hormisdas.

Achemenides, qui & Hormisdas dictus est, cùm in Persia fidem Christianam profiteretur, vocatus à Varane rege, atq; abnegare Christum iussus, respondit: Imperata tua, rex potẽtissime, non solum iniqua sunt, sed incommoda etiam. Cui enim ea necessitas imponitur, vt facillimè vniuersitatis huius Deum abiuret: huic longè faciliùs fore puto, regem despicere, atq; ad alium transire: Rex namque etiam homo cùm sit, fatis subiectus est, cùm Deus nullis rebus planè subiectus sit. Maius igitur est crimen, diuinã quàm regiam lædere maiestatem. Nicephorus libro 14. capite 20. Ecclesiast. histor.

Isacius monachus.

Cùm Valentem imperatorem vnà cum exercitu contra Gotthos, qui Christianàm religionem acceperant, exeuntẽ vidisset, manu frenum equi, quo ille vehebatur, arripiẽs, voce magna dixisse fertur: Quónam, ô Imperator, proficisceris, qui aduersus Deum bellum geris, neque illius opem tecum trahis? Nam ille quodammodo contra te hostem excitauit, quoniam tu aduersus illum impiorum hominum peregrinas & blasphemas linguas

guas exacuisti, & Catholicos ex sacris ædibus eiecisti. Plura leges apud Nicephorum libro 11. capite 50. Ecclesi. histor.

Agapethus Rom. Episcopus.

A Theodato, qui in Italia Gotthorũ rex erat, Constantinopolim placandi Iustiniani gratia missus, cùm Imperatorem Eutychiana hæresi laborantẽ, frustra reprehendere se intellexisset: Ad Iustinianum Christianissimum imperatorem me venisse arbitrabar, inquit, sed quantum intueri possum, ad Diocletianum me venisse video. Fulg. lib. *6*.

Ioannes Capotius.

Cùm dissidentibus inter se Othone quarto & Frederico secundo imperatoribus, Innocentius pontifex nunc Othoni, nunc Frederico assentiret, & discordias subinde multas sereret, verbis aliud ostendens, quàm facto, Ioannes Capotius Romanus, Verba tua, inquit, pater sanctissime, Dei sunt: cæterum facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli esse videntur. Ibidem.

Iulianus Card.

Libros veterum cùm in bibliotheca lectitasset, accessit quidã qui diceret: Quid tu hîc inter mortuos latitas? ad nos tandem qui viuimus exi. Ei Iulianus, Imò, inquit, ij fama viuunt, tu neque nomine neque re viuis. Æneas Syluius lib. 3. Commentariorum Alphonsi.

Anonymus.

Coloniensium episcopus & dux cùm iter armatus per Germaniam faceret, multis stipatus equitibus, incidit in bubulcum quendam, tantum deridentem exercitum. At vbi hominem interrogasset, cur tantopere rideret? respondit bubulcus, Miror sanè Petrum Apostolum, vestri ordinis principem, in tanta inopia mortuum esse, vt posteros in ordine tantopere locupletaret. Dicente verò episcopo, se simul & ducem esse, & episcopum: respondit bubulcus, Vellem equidem declarari mihi, cùm mortuum hunc ducem, cuius personam modò geris, in inferno esse contigerit, quò putes episcopum esse iturum? Libero autem responso ostendit, quàm stultum sit, in eodem subiecto duas diuersæ professionis personas agere velle. Et si in altera peccaret, putare se in altera pœnas errati non sensurum. Fulg. lib. *6*.

De libertate.

Pythagoras.

* NEminem liberum esse dicebat, nisi qui sibi imperaret. Stobæ serm. *6*.

Bion.

* Bonos famulos libertate frui dicebat: at malos liberos, multarum cupiditatum seruos existere. Stob. ser. 2.

Aristippus.

Dionysio recitanti versiculum ex Sophoclis Tragœdia,

ὅστις δὲ τὸν τύραννον ὃς τῆς ἐμπορεύεται,
κεῖνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ:

Id est,

Quisquis tyranni ad tecta se contulit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Aristippus correcto posteriore versiculo respondit,

οὐκ ἐστὶ δοῦλος, αἰ ἐλεύθερος μόλῃ. Id est,
Haud seruus est, si liber illuc venerit,

Significans non esse verè liberum, nisi cuius animum spe metuq; liberauit philosophia. Etenim verè liber est, quisquis ingenuus natus est. Quidam hoc dictum ascribunt Platoni. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

* Quum Dionysius Aristippo exprobraret, quod nihil vtilitatis ab eo cepisset:

pisset: Sanè, inquit: nam si quid tibi profuissem, non secus à tyrannide quàm à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. ser. 47.

Diogenes.

Inter Aristippum & Diogenem Cynicum nonnulla fuit contentio ob diuersum vitæ institutum. Diogenes Aristippum appellabat, ob diuenditã Dionysio libertatem, canem regium. In quem vicissim Aristippus: Si Diogenes sciret vti regibus, non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus crudis oleribus, non esset canis regius. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, quid esset in vita optimum? respondit, Libertas: hæc enim semel amissa, non facilè recuperatur. Laert. lib. 6.

Idem.

Cùm Xeniadæ seruiret, amici agebant de eo redimendo. At ille: Nequaquam, inquit, an nescitis leones non iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Nam leo vbicunq; est, semper leo est. Laert. lib. 7.

Idem.

Craterus Alexandri Magni præfectus, homo prædiues, inuitarat Diogenem, vt ad se commigraret, cui respondit, Malle Athenis salem lingere, quàm apud Craterum opipara frui mensa: sentiens, libertatem quamuis inopem, omnibus diuitum delitiis præferendam, vbi minuitur libertas. Laert. lib. 6. cap. 2.

Idem.

Prædicantibus beatum Callisthenem philosophum, quòd apud Alexãdrum apparatu splendido exciperetur: Imò, inquit, infelix est, quòd illi prandendum cœnandúmque sit, cùm Alexandro visum fuerit sentiens, nihil esse beatum, si absit libertas. Hic est Callisthenes, Aristotelis discipulus, quem Alexander tandem coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidam pro Callisthene supponunt ipsum Aristotelem, cuius felicitatem prædicantibus, quòd cum regis filio viueret: Aristoteles, inquit, prandet cùm vult Alexander, Diogenes cùm vult Diogenes. Laert. l. 6. cap. 1.

Timon Nicæus.

Suprà tit. de Adulatoribus non admittendis.

Simon Athen.

Simonem Atheniensem Pericles ad se inuitauit, pollicens sese omnia necessaria præbiturum. At Simon negauit se venditurum libertatem. Delectauit hunc imago muris sylueſtris, paruo viuentis, potius quàm domestici in summis deliciis, sed perpetua cũ solicitudine versantis. Laert. l. 2. c. 14.

Anonymus.

Lacon quidam interrogatus, quid artis sciret? Liber, inquit, esse. Ea gens nec disciplinis philosophorum, nec opificiis exercebatur: tantum inuicti animi libertatem tuebatur, nec hominibus, nec vitiis seruire docilis. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam captiuus cùm venderetur, ac præco diceret se mancipium vendere: Sceleste, inquit, non tu dices captiuum? Non puduit duræ cõditionis, sed puduit tituli seruilis. Tantus erat libertatis amor. Plut. in Lac.

Theopompus.

Suprà de iniuria.

Agesilaus.

Cùm quendam admirari videret, quòd rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúque vteretur: Atqui, ait, pro hac frugalitate optimam messem metimus, libertatem videlicet. Sapienter admonés, nullam esse voluptatem viris ingenuis libertate

tate suauiorem: nec ibi diu libertatem esse posse, vbi luxus regnat. Plutarc. in Lacon. apoph. & Eras. l. 1. apoph.

Cleomenes.

Quum è carcere elapsus ad occidédum Ptolemęum plebem sollicitasset, neminémque inueniret: Non mirum est, ait, si talibus viris, qui libertatem negligunt, mulieres etiam dominantur. Plut.

Buris & Spartes.

Ij sponte profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas, quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebant, eo quòd oratores Persarum occidissent: quos cùm Xerxes vidisset, interficere noluit, sed apud se manere iussit. Cæterùm quum regis dux instaret rogans, diceretq; fore, vt in pari honore haberentur cùm his qui inter regis amicos primas tenebant, hunc in modum responderunt: Scimus quàm ingens bonum sit libertas, quam nemo sanus vel cum Persarum regno commutarit. Plut. in Lac.

Anonymus.

Quum Philippus in agros Lacedæmoniorum duxisset exercitum, résque in eo esset statu, vt probabile esset eos ad vnum omnes interituros, rex dixit cuidam Spartiatæ: Quid nunc facietis Lacedæmonij? At ille, Quid, inquit, aliud nisi quod fortiter moriemur, quando nos soli Gręcorum liberi esse, non aliis parêre didicimus? nemo seruire cogitur, qui mori paratus est. Quàm dulce bonum est libertas, quæ morte emitur? quàm misera res seruitus, cui mors anteponitur? Quid igitur mentis dicemus his esse, qui se sponte dedunt in eam seruitutem, vnde nec dato peculio possunt redimi, nec gratuita manumissione liberari? Plut. in Lac.

Arenius.

A Cyro captus, quum ab illo rogaretur, cur tributum nō tulisset, vrbémque muro cinxisset? Libertatem, inquit, cupiebam. Pulchrum enim mihi videbatur, & me liberum esse, & liberis meis libertatem relinquere. Xenophon.

Stilpon.

Quum Demetrius abductis omnium Megarensium seruis Stilponi diceret, Ciuitatem vestram liberam vobis relinquo: Rectè, inquit Stilpon, nullum enim in ciuitate seruum relinquis. Plut. in Demetrio.

Hegesippus.

Quum Hegesippus cognomento Crobilus, Athenienses in Philippum irritaret, quidam è concione succlamauit, Itáne bellum nobis inuehis Hegesippe? Næ per Iouem, inquit, & pullas vestes, & publicas exequias, & orationes funebres, si victuri sumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus. Significans, libertatem bene emi magno, nec sine negotio posse seruari. Eras. l. 5. apoph.

Eusebius Philosophus.

* Eorum, inquit, qui fœdis voluptatibus dediti sunt, nullum tu liberum ducas. Hi enim multò sæuioribus dominis quàm vilia mancipia seruiunt. Stob. ser. 6.

Epictetus.

* Dicebat nullum esse seruum, qui animo sit liber. In Enchrid.

Pyrrhus.

Cùm Athenas veniens, in arce Palladis rem diuinam fecisset, eodem die descendens ex arce, Atheniensium erga se animũ & fiduciam vehementer laudauit: & admonuit, si saperent, ne posthac cuiquam regum portas, (si modò patriæ libertatem tueri vellēt) aperirent. Significans regibus, imperatoribus ac principibus semper inuisam esse libertatem: omnésque conatus ac vires eò intendere, vt libertatē extin-

extinguentes, ex liberis seruos sibi faciant. Eras. l.4. apoph. ex Plut.

Meton.

Quo die decretum de Pyrrho vocãdo sanciri per populum Tarentinum debebat: & multitudo in concione sederet, accepta corona & lampade, quasi ebrius, tibicine ducente ludibundus in concionem peruenit? &, vt fit, in turba populari aliis applaudentibus, aliis ridentibus, vtque procederet in medium inuitantibus, processit ille, & quasi cantaturus astitit. Sed vbi silentium nactus est: Viri, inquit, Tarentini benefacitis, quòd iocari & ludere volẽtibus, dum licet, permittitis: si tamen sapitis, cuncti hac ludorum libertate fruimini, antequam Pyrrhus adueniat, hanc & aliam omnem libertatem aboliturus. Nec fuit mendax. Nam quamprimùm aduenit Pyrrhus, ludis & tripudiis Tarẽtinis interdixit. Brus. l.3.c.32. ex Plut.

Brutus.

In Tarquiniorum electione dicebat, ex duobus alterum esse eligendum: aut vitam liberam, aut mortem gloriosã. Bruson. libr.3. ca.32. ex Liuio.

Cicero.

Duo semper sibi contingere optabat: primum, vt moriens populum Romanum liberum relinqueret, quo nihil à diis immortalibus maius dari posse dicebat. Alterum, vt ita cuique eueniret, vt de repub. esset meritus. Cic. in Philippicis.

Idem.

Ab Androne quodam Laodiceo salutatus, quum aduentus causam percontatus intellexisset illum pro patriæ libertate legatum ad Cæsarem venisse, Græcis verbis expressit publicam seruitutẽ, ἐὰν ἐπιτυχὴς καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον: id est, si impetras, etiam pro nobis legatus esto, siue pro nobis orato. Eras. l.4. apoph.

De libertate nimia.

Socrates.

Dicebat, sororem libertatis esse pigritiam, testésque huius rei fortissimos, maximæque libertatis populos adducebat Indos & Persas, qui vtrique segnissimi essent ad laborandũ: Phrygas verò & Lydos, ad opus faciendum promptissimos esse, qui cum seruitute degerent. Ælianus. lib.10. de Var. Hist.

Plato.

* Nimiam libertatem tum in priuato homine, tum in ciuitate, non in aliud quàm nimiam seruitutem euadere dicebat. l.8. de Repub.

Appius Claudius.

Dicere solebat, populo Romano melius negotium quàm otium committi. Sensit vir sapientissimus, populum Romanum laboribus & bellicis rebus plurimum incrementi semper accepisse, nimio otio autem & pigritia omnia deinceps in peius ruisse. Valer. Max.

Vide apoph. de Indulgentia, Impunitate, Ignauia, Otio, Licentia, &c.

De libidine fœda.

Bion.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adolescens viros abduxisset ab vxoribus, iuuenis factus vxores à viris. Laert. l.4.c.7.

Diogenes.

Animaduertens Olympionicem quendam oculos defigere in scortum, adeò vt præteritum capite reflexo intueretur. Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica, obtorto collo vinctus abducitur. Ridiculum existimabat certare cũ electis viris, & à vili puella

veluti captiuum trahi sine funibus. Laert. l. 6.

Stratonicus.

Qum egrederetur Heraclea ciuitate, portas ac mœnia circunspiciebat. percontāti verò cuidam, quid circunspiceret? Pudet, inquit, si videar exire è lupanari, notans corruptos eius ciuitatis mores. Sunt eius nominis ciuitates multæ, sed de Heraclea Thraciæ sensit, opinor. Eras. l. 6. apoph.

Marius.

Lusius, Mario ex sorore nepos, quū Marius iterum consul esset, vim admouit militi cuidam adolescenti nomine Trebonio: at is Lusium interfecit. Id factum multis incusantibus, nō inficiatus est adolescens se ducem suū interfecisse: sed causam addidit, ac probauit. Marius itaque quum iussisset afferri coronam, pro facinore in bello præclarè gesto dari solitam, Trebonio imposuit: graui exemplo monens cæteros, ne simili modo tentarēt adolescentum pudicitiam: quando nō solùm absoluit, verumetiam coronauit eum, qui & imperatoris cognatum & ducem suum ferro necasset. Plutar. in Rom. apophthegm.

Anonymus.

Nero puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est. Addita dos, additum flammeum, addita celeberrima nuptiarum solennitas. Quid multis? palā pro vxore habuit. Hinc fertur cuiusdam non inscitus iocus: Bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius Neronis pater talem habuisset vxorem. Sentiens, exitio totius orbis natum Neronem. Is nunquam fuisset natus, si pater Spori similem habuisset vice coniugis.

Huc refer apoph. de Intemperantia Scortatione, Voluptate, &c.

De librorum fiducia & multitudine.

Socrates.

INterrogatus, quare non scriberet libros: Quoniam, inquit, chartæ iis qui scripturi sunt, pluris essent emendæ. Nihil scripsit in vita, iudicans librorum copiam officere studiosis sapientiæ. Eras. l. 6. apoph.

Antisthenes.

Amico cuidam deploranti, quòd cōmentarios suos perdidisset: Oportuit, inquit, ista animo potiùs quàm chartis inscribere. Sensit vir prudentissimus librorum fiduciam plerunque in causa esse, vt minus exerceamus memoriam: in tuto enim est, quod animo insculptum est: cætera pereunt facilè. Laer. l. 6. c. 1.

Oenipedes.

Cùm videret adolescentem multos libros conquirere, dixit, Non cistæ, sed pectori. Sensit autem, non eruditos esse eos qui librorum copiam habēt, sed qui ex libris omnia in memoriæ thesaurum reposuerunt. Ant. in Meliss. part. 1. ser. 50.

De licentia.

Anonymus.

LAcon quidam cùm venisset Athenas, vidissétque illic præcones qui muriam promitterent, qui obsonium, qui publicanos & lenones, aliásq; parum honestas functiones profiterētur, neque quidquam sibi turpe ducerent: vbi reuersus est in patriam, ciuibus percontantibus quomodo se res haberent Athenis? Omnia, inquit, honesta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honesta, turpe nihil. Argutia dicti est in ambiguo sermonis. Plut. in Lac. apoph.

Ephori.

Suprà tit. de Contumelia.

Agesilaus.

Notans præposteram licentiam eorum qui Asiam incolebant, eius generis corruptis moribus, dicere solebat: Inter illos qui improbi essent, eos esse liberos, contrà qui probi, eos esse seruos, quòd ibi licerent omnia, virtus odio haberetur. Idem.

M. Cato.

Studiosè magistratum semper admonere solitus est, vt delinquentes in Repub. grauiter castigaret. Sentiens, nihil perniciosius esse in Republica, quàm licentiam, quam adeò non ferendam in ciuitate putauit, vt iudicaret magistratum lapidandum, qui coercere posset, non tamen faceret. Plut. in Rom. apoph.

Neron.

Infrà de Tyrannide.

M. Antonius Verus.

Dicebat, difficile esse, in maxima licentia moderari sibi, & cupiditatibus quasi frenos imponere. Herodianus libr. 1.

Antonius Caracalla

Eius nouerca, cùm esset pulcherrima, veluti per impudentiam corpus magna ex parte nudauit. Cúmque dixisset Caracalla: Vellem, si liceret: Si libet, inquit illa, licet: An nescis te Imperatorem esse, & leges dare, non accipere? Ea mulieris vox Caracallam imperatorem ad detestabile facinus pertraxit. Ex Ælio Spartiano.

Vide apoph. de Impunitate, Licentia nimia & Pœnæ neglectu.

De lingua, garrulitate, & loquacitate nimia.

Thales.

Dicere solitus est, Multa verba nequaquam arguere hominem sapientem. Sapiens enim, non nisi cùm res postulauerit loquetur, & paucis suam absoluet sentẽtiam. Stultus autem, non habita vlla ratione loci, temporis, personarum, &c. sua loquacitate omnia effutiet. Erasm. li. 7. apoph. ex Laert lib. 1. cap. 1.

Idem.

Subinde admonere solitus erat, ne ita loquamur cum amicis, vt sermo nos in ius vocet. Quo docere voluit, cautè de absentibus etiã corã amicis loquendũ esse, ne nos apud alios deferant, & nostra loquacitas vergat nobis in magnum malum, Laer. l. 1. c. 1.

Pythagoras.

* Gladij plagam quã linguæ leuiorem esse dicebat: ille enim corpus, hęc animum vulnerat. Anto. & Max. ser. de loquacitate.

Chilon.

Non committendum esse dicebat, vt lingua pręcurreret animum. Admonens, prius cogitandum, quid loquaris, quàm lingua prorumpat in verba. Nescit enim vox missa reuerti. Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

Præcipiebat, linguam cùm aliàs semper, tum præcipuè in conuiuio continendam, quòd illic cibus & potus inuitet ad intemperantiam. Porrò vbi plus est periculi, ibi maior est adhibenda cautio. Laer. lib. 1. cap. 4.

Idem.

A quodam interrogatus, quídnam apud homines omnium esset difficillimum? Retinere, inquit, ea que cupimus esse arcana. Quo dicto innuit, quanta hominum sit linguæ licentia, qui etiam quæ in cordibus recondita esse deberent, liberiùs loquendo effutiunt. Laert. li. 1. cap. 4.

Bias.

Adolescente quodam intempestiuas nugas crebro iactãte, adeò vt neq;

modum esset habiturus, neque finem: Quî factũ est, inquit, vt à quo scatere verbis didicisti, silere non didiceris? Stob.

Bion.

Cuidam immodicè loquaci, vt sibi subueniret oranti, respondit: Abundè tibi morem geram, si aduocatos miseris, non venias ipse. Laer. l. 4. c. 7.

Timon.

Antisthenem, qui quoniam multa conscripserat volumina Timon appellare solebat παντοφυῆ φλέδονα, id est, ingeniosum nugatorem. Non tamen dixit ἀφυῆ, sed παντοφυῆ, quòd ingenio ad quiduis versatili varia tractaret argumenta, & in his quædam digna philosopho. Laert. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

A Platone petierat vini paululum, tunc & caricas. Plato misit lagenam, cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris quot sint duo & duo? respondes, viginti: ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Notauit Platonem vt immodicè loquacem, quòd idem in illius scriptis notauit Aristoteles. Laert. lib 6.

Anacharsis.

Interrogatus quid esset in homine pessimum, & quid optimum? respondit, Lingua. Sentiens, idem membrũ plurimam adferre vtilitatem, si recta ratione gubernetur: pestilentissimum esse, si secus. Laert. lib. 1. cap. 9.

Heraclitus.

Interrogatus aliquando, cur sileret, Vt vos, inquit, loquamini. Laert. libr. 9. cap. 1.

Zeno.

Adolescentulo plurima effutienti immoderatùs quàm par erat: idcirco, inquit, aures habemus duas, & os vnum: vt plura audiamus, loquamur perpauca. Laert. lib. 7.

Idem.

Audiens adolescentem plus satis loquentem in conuiuio, ait: Aures in linguam defluxere. Allusit autem ad naturæ artificium, quæ hominibus duas aures fecit, linguam autem vnã tantũ: vt disceret, plura quidem audienda esse, non autẽ temerè effutienda omnia. Laer. l. 7. c. 1. Maxim. serm. 60.

Idem.

Dicere solebat, satius esse labi pedibus, quàm lingua: eóq; conuiuia quantum poterat vitabat, quod ibi solutus vino, & aliorũ fabulis prouocatus, facilius labi posset. Laer. li. 7. cap. 1.

Idem.

Ad Aristonem discipulum multa temerè garrientem, quædam etiam præcipitanter confidentérque: Fieri, inquit, non potest, quin te pater ebrius proseminarit. oderat futilem loquacitatem, ipse in dictis tum breuis, tum grauis. Idem.

Democritus.

Quum indoctum quendam verbis inanibus obstrepentem diu tulisset: Ad blaterandum, inquit, satis mihi instructus videris, ad silendum verò impos. Stob.

Æsopus.

* Quid esset in hominibus bonum & malum sciscitatus, linguam esse dixit. Anton. & Max. serm. de loquacitate.

Pericles.

Cum publicè dicturus prodiret, in primis se optare dicebat, ne insolens verbum excideret, quod populum, piásue aures lædere posset, aut suæ etiã voluntati contrarium esset. Non ignorauit sanè vir prudentissimus ac eloquentissimus, quàm labilis lubricáque sit lingua, quæ sæpenumero limites suos egressa, in multa rerũ pericula hominem etiam nolentem rapit, ac in mortem quoque aliquando præcipitat. Ælian. lib. 4. de Varia hist.

Theo-

Theocritus Chius.

Cùm veniret Byzantium, & verborum prodigos homines inueniret Rectè (inquit) de vobis dicitur, quòd in ore omnis vobis supellex est, & vnicũ domicilium. Stob.

Idem.

Anaximene dicturo, ita præfatus est: Incipit verborum flumen, mentis gutta. significans, habere multum loquẽtiæ, sapientiæ parum. Stob. ser. 34.

Idem.

Ineptum quendam poetam recitantem auscultans, & interrogatus ab eo, quænam ei placerent? respondit: Quæ omisisti: erat enim ingrata nimis prolixa illa loquacitas. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50.

Crates.

* Videns adolescentulum secretò ambulantem, interrogauit, quid illic solus faceret: Mecum, inquit, loquor. cui Crates, Caue, inquit, rogo & diligenter attende, ne cum homine malo loquaris. Seneca, epist. 10.

Xenocrates.

Quum maledico sermoni quorundam summo silentio interesset, vno ex iis quærente: cur solus linguam suam cohiberet: Quia dixisse me aliquando pœnituit, tacuisse nunquam. Laertius, Stobæus.

Aristoteles.

Garrulus quidam, vbi multa nugatus esset apud Aristotelem, tandem dixit, Fortassis obstrepo tibi nugis meis: Non hercle, inquit, neque enim aduerti animum. Laert. l. 5. c. 1.

Idem.

Callisthenem adolescentem coram Alexandro multa indecenter & liberiùs loquentem, Homerico carmine castigauit, dicens:

Talia si loqueris, non multo tempore viues.

Laert. lib. 5. cap. 1.

Solon.

Cuidam dicenti, illum ideo non loqui, quia insanus esset: Nullus, inquit, stultus tacere potest. Nimia enim loquacitate stultitia hominum proditur Brus. lib. 3. cap. 25.

Theophrastus.

Ad quendam, qui in conuiuio perpetuò silebat: Si indoctus & imprudẽs es, inquit, prudenter facis: sin doctus, imprudenter. Sic refert Laertius lib. 5. cap. 2. Sed Plutarch. hunc in modum dixisse scribit, Si stultus es, rem facis sapientem: sin sapiens, stultam. Est enim non minima sapientiæ pars, tegere silentio stultitiam.

Idem.

Dicebat, potius esse fidendum effreni equo, quam verbo incomposito. Nemo non metuit insidere equo infreni, at plus est periculi à lingua effreni. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit num fundum haberet? vt is respõdit, sibi plurimas esse possessiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illa perdas, & facultates amittas. Notans, illum ad dicendum non esse idoneum, sed magis ad agriculturam. Laert. l. 2. cap. 18.

Demosthenes.

In conuiuio audiens hominem loquaculum, dixit, Si multum saperes, non multa loquereris. Stob.

Idem.

Sciscitatus, quæ causa esset vnius tãtùm linguæ, & geminarum aurium? Quoniã, respondit, duplo magis audire homini expedit, quàm loqui. Idem.

Agis.

Peculiaris erat Lacedæmoniis verborum paucitas, vnde & ab ea regione breuiloquentia Laconismus dicitur. Quum igitur Abderitarũ legatus apud Agidem multa locutus, vix tandem di-

cendi finem fecisset, rogarétq; quid ciuibus suis esset renuntiaturus? Agis, Illud (inquit) renuntia, quantum temporis tibi fuit opus ad dicendum, tantum me silentem audisse. Hoc dicto exprobrauit stolido oratori inanem loquacitatem, responso indignam. Plut. in Lacon. apopht.

Lacones.

Ctesiphontem eiecerũt, qui se profitebatur de re quauis totum diem posse dicere, dicentes: Boni oratoris esse, sermonem habere rebus parem. Nulla in re iustius putarunt adhibendã frugalitatem quàm in oratione, quam Hesiodus non aliter quàm pretiosum thesaurum parcissimè censet esse depromendam ad vsum, non ad ostentationem. Plut. in Lacon. apoph.

Iidem.

Samiorum legatis prolixiore oratione vtentibus, dixerunt: Media sumus obliti, postrema nõ intelleximus, quia prima non meminimus. Quo dicto docuerunt, nimiam loquacitatem vbique fugiendam esse. Idem.

Labotus.

Cuidam apud ipsum prolixiore vtenti sermone: Quid mihi, inquit, de re pusilla, longa texis prooemia? Quãta res est, tantam oportet & orationem esse qua vteris. Est hoc omnibus Spartanis peculiare, offendi sermone causa quàm postulat longiore: adeò nusquam non placebat frugalitas. Nã ad causam non magnam, adhibere superuacuam verborum copiam, luxuriæ genus est. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam, cùm in luiscinia plumis reuulsis minimum reperisset carnium: Vox, inquit, tu es, præterea nihil. In eos dici potest, qui præter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent. Idem.

Idem.

Quidam interrogatus de re quapiam, respondit: Non. Verùm vbi percontator dixisset illum mentiri: Non vides igitur, inquit Lacon, te stultum esse, qui scisciteris de his quæ noueris? Salse taxauit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæsierit fabulandi materiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Alius, quum audiret rhetorem magnos sermonum circuitus connectentem. Per Geminos, inquit, fortis sanè homo: qui quum nullum habeat argumentum, tamen egergiè voluit linguam. Lacedæmoniis nulla placebat oratio, nisi breuis & vera, & ad rem seriam pertinens. Proinde ridiculum existimabat, quòd orator in ficto themate tantam verborum copiam profunderet. Idem.

Charillus.

Interroganti, quam ob causam Lycurgus tam paucas leges tulisset Lacedęmoniis? Quoniam, inquit, pauca loquentibus, paucis etiam legibus est opus. Sensit nimirum, pleraque mala ex multiloquio nasci. Laconibus autem peculiaris erat breuiloquentia. Plut. in Lacon. qui eundem in Lycurgo Charilaum vocat.

Cleomenes.

Venerunt ad Cleomenem Samiorum oratores, hortaturi vt cum Polycrate tyranno bellum susciperet. Id cũ fecissent oratione plus æquo prolixa, respondit in hunc modum: Quæ primo loco dixistis, non memini, & ob id ne media quidem intelligo: quæ verò dixistis omnium postrema, non probo. Admonet, multiloquium non solùm molestum esse auditori, verùm etiam ad persuadendum inutile, præsertim apud principes, tum variis curis occupatos, tum auribus fastidiosis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Idem.

Sophista quodam de fortitudine multa differente, risit Cleomenes. At sophistę dicenti: Quid rides Cleomenes, audiens de fortitudine differentẽ, pręsertim quum sis rex? Quoniam, inquit, ô amice, si hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio: sin aquila, magno silentio auscultarem. Visum est ineptum, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessisset vnquam, nec aliud posset, quam in hirundinis morem garrire. Idem.

Demades.

Tibiis Athenienses comparare solebat: ex quibus si linguam detrahas, reliquum inutile erit. Maximus ser. 60. Stob. ser. 2. de Imprudentia.

Agis.

Cùm sophista quispiam apud Agidem dixisset, orationẽ esse rerum omnium præstantissimam, videlicet prædicans artem quam profitebatur: Ergo, inquit Agis, tu cùm taces, nullius es pretij. significans, multò præclarius esse res magnificas gerere, quàm habere linguam ad magnificè loquendũ expeditam. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Perinthiorum orator in Lacedæmoniam missus, cùm apud Agidem dixisset admodũ prolixè: vbi perorasset, rogauit eum, Quid esset Perinthiis renuntiandum? Quid aliud, inquit, nisi quod tu vix dicendi finem feceris, ego verò tacuerim? Idem.

Idem.

Quum de Græcorum libertate quidam in medium adduxisset magnifica quidem, sed factu perquàm difficilia: Tua, inquit Agis senior, verba hospes opus habent viribus & pecunia. Perquàm scitè declarans, frustra de his verba fieri, ad quæ perficienda non suppetit facultas. In consultationibus enim non solùm spectandum est quid sit factu pulcherrimum, sed quid fieri possit. Idem.

Idem.

Abderitanorum legato, qui multa locutus, rogarat, Quidnam ciuibus suis renuntiaturus esset? Te, inquit mihi tacenti tantisper auditum fuisse, quãtisper dicendo consumpsisti. Simile ei, quòd de Perinthiorum oratore paulo suprà ex Plut. retulimus.

Anaxandridas.

Cùm Ephoris opportuna quidem, sed pluribus quàm sat erat, quidam loqueretur, Anaxandridas: Hospes, inquit, re necessaria in non necessario vteris. Significans, quod per se rectum est & vtile, non egere prolixa oratione: quòd ipsa causæ bonitas facilè sese ipsam commendet. Quòd si vsquam locus est loquacitati, eam oportet ad inhonestas causas adhibere. Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

Cùm rhetorem eo nomine apud Agesilaum, Lacedæmoniorum regem laudasset quidam, quòd res specie exiguas magno verborum ornatu amplificare posset: Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos calceos inducat. Quo innuit, inanem loquacitatem nullibi probandam esse. Idem.

Idem.

Megarensi cuidam multa iuueniliter de sua ciuitate aduersus Agesilaum iactanti: Adolescens, inquit rex, tui sermones opus habẽt magnis viribus. Significans, indecenter eum magnificè loqui, cui vires non suppetunt orationi pares.

Demonax.

Audiens quendam imprudentius de rebus loquentem: Maiore, inquit, studio auribus quàm lingua vteris. Stobæus.

Antipater.

De Demade oratore iam grandæuo dicere solebat, Demadi, vt immolatæ victimæ, nihil superesse præter linguã & ventrem. Nam venter ex hostia abiiciebatur, & lingua dabatur præconi. Ita senex orator, tantùm loquebatur. Loquacitas enim crescit cum ætate. Tradunt autem, Demadem luxui & gulæ fuisse deditum, vnde & Phocionis reprehendit frugalitatem. Plut.in apoph. & in Phocione.

Epaminondus.

Spartiatis, qui multis magnisq; in rebus Thebanos accusauerant, per iocum: Hi nempe vos, inquit, à breuiloquio desistere coegerũt. Plut.in apop.

Archelaus.

Loquaci tonsori, dicenti, Quomodo te tondebo? vrbanè, Silens, inquit. Plut.lib.de curiositat.

Alexander.

Epistolam à matre missam, quæ occultas accusationes & calumnias in Antipatrum cõtinebat, legens, Ephestionem quidem amicum simul, vti cõsueuerat, eandem legere passus est, sed ea lecta annulum ipse digito detraxit, & ori illius sigillum, veluti reticentiæ symbolum impressit, dicens: Contine hæc, & ne quid eorum effutias. Plut.in Alexandro.

Idem.

Cùm silentium suorum maximoperè probaret: quisquis, inquit, secretò cõmissum diuulgauerit, is certè aut nimium immodestus: & si quidem lucri studio id egerit, improbus rectè dicitur: aut si nulla spe quæstus allicitur, æquè profectò iniquus est. Stob.

Gnathæna.

Venerat ex Hellesponto ad Gnathænam amator quidam eius fama & nomine permotus. Cùm itaque inter pocula plurima effutiret, & importunus esse videretur, respondens Gnathæna: Nunquid, inquit, te ex Hellesponto venire dixisti? Cúmque annuisset: Cur igitur, inquit, primariam inibi ciuitatem ignoras? Qui cùm diceret, Quænam tandem est illa? Sigeum respondit. Atque ita artificiosè hoc nomine, futilem eius loquacitatem coërcuit: σιγὴ enim silentium & taciturnitas apud Græcos apellatur. Ælianus lib.2. de Var. hist.

M. Cato.

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi negauit, dicens: Se cum eo non posse viuere, qui plus saperet palato, quàm corde. Erasmus lib.5. apoph.

Idem.

Dicere solebat, eum nequaquam tacere posse, quem morbus loquendi teneret. Ea enim est linguæ licentia, vt semel limites suos egressa, vix intra septa contineri possit. Brus.l.3.c.25.

Romani.

Iunium Bassum, hominem cum primis dicacem, Romani asinum album appellabant, quòd feliciter esset stupidus ac ridiculus. Alba enim, veteres felicia vocabant. Eras. lib.6. apoph.

Anonymus.

Rhodius quidam ministro Romani imperatoris multa vociferanti ferociter: Non curo, inquit, quid tu dicas, sed quid ille taceat. Loquacitas caret affectu, taciturnitas habet certiora concilia. Plut.

Pompeius.

Impatiens Tullianæ dicacitatis, inter amicos dicere solebat: Cupio ad hostes transeat Cicero, vt nos timeat. Notans illius ingenium, quo dicitur hostibus fuisse supplex, in amicos contumax. Hoc Pompeij dictum ita refert Quintilianus: Transi ad Cæsarem & me timebis.

Cicero.

P. Sextius Ciceronem cùm aliis aliquot

quot ad causæ patrocinium adhibuerat, cúmque ipse vellet omnia dicere, nec cuiquam dicendi locum daret, vbi iam constaret illum à iudicibus absoluendum, ferretúrque sententia: Vtere, inquit, Tullius, hodie tempore, nam cras priuatus eris, notans hominem, quòd in causa suo arbitratu solus egisset omnia. Eras. lib. 4. apoph.

Valerius Homulus.

Cùm hospitio Pium Antonium imperatorem excepisset, atque is interrogaret, vnde porphyreticas colũnas accepisset, quibus tam egregiè domũ suam ornasset? respõdisse fertur, Cùm in domum alienam perueneris, & mutus & surdus esto. Ostendens, nequaquam conuenire, vt alterius bonorum rationes intempestiuius quàm decet exigamus. Iulius Capitolinus, & Cuspinianus, in consulibus.

Alphonsus.

Homines quos vanis sermonibus impleri, & penè distendi intueretur, modò vtres, modò vesicas vocitabat. Quemadmodum enim vtres & vesicæ infusis humoribus extenduntur, & tumescunt, donec humorem infusum respuant: sic homo loquaculus inflatur, donec audita garriendo effutiat. Panormitanus lib. 4.

Hieron. Carbo.

Loquaculus quidam Hieronymum Carbonem, suauissimi ingenij virum, obtundebat, atque cùm ingentem iam verborum cumulum congessisset, petebat sibi ab eo ad singula responderi. Verùm cùm ille siluisset diu, conuersus tandem ad astantes: Magnum, inquit, ranarum prouentum attulit. Pontanus.

Ennius Senensis.

In Petrum de monte Licino, non incelebrem astronomum, podagra laborantem, incidit: atque ab eo, dum alteram post alteram fabulam recitasset, diu retentus, cùm transeuntem notum quendam vidisset: Age, inquit, ô amice, ausculta hunc podagricum, Nam aures meæ audiendo ambæ obtusæ sunt. Notauit autem hominis vanam & nimium molestam loquacitatem. Æneas Syluius lib. 3. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

AEneas Syluius.

Dicere solebat, Sapientius esse agere, quàm fari. Nunquam enim, nisi cùm necessitas postulat, sapiens loquitur: neque vana, sed ponderata profert. Stulto autem nullum est tempus sermoni clausum: facileque verba iactitat, qui sine consideratione profatur. Syluius lib. 1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Garrulitate, Loquacitate, Silentio, & Taciturnitate.

De lite & contentione.

Chilon.

Eius tria præcepta aureis literis Delphis consecrata sunt: Nosce teipsum, Ne nimium cupias, &, Æris alieni atq; litis miseriam fac effugias. Brus. lib. 3. cap. 27. ex Stobæo.

Zenon.

Cum cæteris virtutis admiratoribus fortiter pronuntiauit, non oportere malos viros cum probis contendere, cùm diceret: Annon plorabit malus si bono auersabitur? Ergo nullum ius sinit malum probo contradicere. Philo Iudæus lib. Quod omnis probus sit liber.

Alcibiades.

Suprà apoph. de Fuga excusata.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Cùm per Lutetiam obambulans obuios haberet quosdam è senatu qui raptim ad Curiam properarent: Annon, inquit, hi ad nundinas videntur proficisci? Annal. Franciæ. Allusit ad illud

illud Stratoclis & Dioclis (quorũ meminit Plutarchus) qui sese mutuò inuitabant ad messem auream: ita enim curiam & tribunal vocabant.

Idem.

* Valde laudabat auguris cuiusdam responsum, qui consulenti quid oculis maximè prodesset? respondit, si pragmaticum & causidicum rarissimè videris. Annal. Franc.

Idem.

* Ipse persæpe cùm in Curia parlamenti Galliarum supremi Lutetiæ interesset, patronósque causarum disertos non illibenter audiret, eos tamen Sutoris partes impudenter sibi vendicare dicebat. Namque quod Sutoris est proprium alutam producere dentibus, hoc causidicos in dilatandis scriptis, prudentum responsis & Cæsarũ legibus facere affirmabat. Annal. Franc.

Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculosum.

Socrates.

Dicebat, Aut quàm rarissimè, aut quàm grauissimè cum proceribus conuiuandũ esse. Non ignorauit enim vir sapiẽtissimus, quàm cautè cum potentioribus agendum sit, ne horum potestas nos, qui longè inferiores sumus, opprimat. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Phocion.

Demostheni conuicianti in Alexandrum, iam Thebis imminentem dixit, ex Homeri Odyssea.

σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθιζέμεν ἄγριον ἄνδρα,

Id est;

Cur libet irritare virum, miserandæ ferocem.

* Et ingenti gloriæ cupiditate feruentem? Vísne vicino rege tam magno vrbem nostram iniicere? Nos quidem, qui ob salutem ciuium magistratum gerimus, nunquam patiemur nostros se in apertum exitium præcipitare. Dirutis Thebis, cùm oratores aliquot Athenienses Alexander sibi dedi posceret, & in Phocionem oculos intendisset concio, ac sæpe nominatim vocaret, surrexit, ac iuxta se constituto Nicocle amicorũ præcipuo: Eo, inquit, infortunij vrbem nostrã isti perduxerunt, vt etiam si hunc Nicoclem meum dedi Alexander poscat, dedi iussurus sim. Et verò beatum me putauerim, si mihi pro vobis omnibus sit moriendum. Miseret me, ô Athenienses, etiam eorum qui Thebis huc confugerunt: sufficit tamen, solos Thebanos apud reliquos Græcos flere. Itaque & pro vobis, & pro illis deprecari apud victorem quam pugnare præstat. Plut. in Phocione. Eximia sanè vox sapientissimi Græcorum, à posteris, & sequẽtium seculorum, nostri præcipuè, turbonibus, minimè obseruata: vnde innumeræ clades & ruinæ.

Phauorinus.

Cùm in disputatione quadam Hadriano principi, cui infensissimus erat, cessisset, admirantibus aliis cur id faceret: Nonne cedam, inquit, ei qui viginti habeat legiones? Æli. de Varia hist. & Volat. lib. 16. Vrbanorum com.

Artaxerxes.

Aclidæ Iapsoni multa in eum licenter dicenti respondit: Licere quidem illi, quæ vellet in regẽ dicere: sibi verò non licere tantum, sed etiam facere. Erasm. lib. 5. apoph.

Alexander.

Dion in dialogo Philippi & Alexandri ait, Philippum ad Alexandrum dixisse, Atqui poëtas bonos, ac graues rerum scriptores offendere non debemus, quòd nobis dicendi quæ volunt facultatem habent? Non omnem, inquit

quit Alexander: nam Stesichoro, quòd de Helena mentiretur, non fuit vtile. Brus. lib. 4. cap. 4.

Idem.

Alexander quum leuitate & cursu plurimùm præstaret, hortatus est à patre Philippo vt in Olympiis curreret, recusauit autem dicens: Facere equidem mi pater, perlibenter, si cum regibus currendum foret. Plut.

Phocion.

Quum Alexander ab Atheniensibus posceret sibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adesse, Phocionem, vt quid consuleret, proferret: surgens, inquit, Consulo igitur, vt aut armis superetis eos, aut superantium amici sitis. Compendio suasit, nihil Alexandro negandum, nisi confiderent se iratum posse armis opprimere. Quibus si ille videretur superior, non esse prouocādum animosum iuuenem, & repulsę impatientissimum. Plut. in apoph.

Sylla.

Cn. Pompeium à victoria reuersum, Sylla cum aliis honoribus excepit, tum magni cognomen ipse primus illi detulit. At cùm Pompeius his non contentus, vellet triumphum agere, non passus est Sylla, eo quòd nondum esset ordinis senatorij. Cæterùm quum Pompeius iis qui aderant dixisset, ignorare Syllam, quòd plures adorarent solem orientem, quàm occidentem: Sylla exclamauit, Triumphet. Horruit iuuenis animum, & indies crescentem gloriam: nec dubitauit illi cedere, quem videbat nemini cedere posse. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum Pompeius relicta Roma perfugisset ad mare, Metellus ærarij præfectus Cæsari volenti illinc pecunias tollere, obstitit, & ærarium clausit. At Cæsar illi mortem minatus est. Ea vox quum Metellum reddidisset attonitū. Hoc, inquit, ô adolescens, dictu mihi difficilius fuit quàm factu. Sentiens, se vel nutu posse quem vellet occidere, quum secum duceret armatos cohortes. Idem.

Pollio.

Temporibus triumuiralibus, quum Octauius, Lepidus & Antonius rerum potirentur, Augustus in Pollionem scripserat Fescenninos, ludibrij causa. Tum Pollio, At ego, inquit, taceo, non est enim facile in eum scribere, qui potest proscribere. Notans Augusti tyrannicam potentiam: nec ea libertate offensus est Augustus. Eras. li. 4. apoph. ex Suetonio.

De loco, & de locatione, seu locorum & sedium varia distributione.

Anonymus.

PHilosophus quidā priscus, sed ἀνώνυμος, huiusmodi sermone Arsinoës reginæ luctum compescuit: Quum Iupiter, inquit, inter dæmones rerum faceret partitionem, luctus non aderat, sed distributione iā peracta venit. Huic igitur quum Iupiter aliquid honoris tribuere vellet, nec esset quod daret, quippe iam consumptis omnibus, tandem assignauit illi honorē qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quemadmodum igitur, inquit, cæteri dęmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & Luctus. Quòd si fuerit abs te contemptus, ô mulier, nequaquam venturus est ad te: contra si diligenter abs te colatur honoribus illi designatis à Ioue mœroribus ac lamentis, diliget te sempérque tibi suppeditabit aliquid earum rerum quibus abs te perpetuò possit honorari. Plut. in consolatione ad Apollonium.

Thales.

Thales.

Interrogatus,quid esset in omni rerum natura maximum ?respondit,Locus,capit enim omnia. Laert.l.1.c.1.

Diogenes.

Obiurgatus, quòd intraret loca spurca,ac parũ honesta : Et sol,inquit, subit latrinas, nec tamen inquinatur. Sensit,probum virum nõ fieri deteriorem ob loci infamiam.Laert.lib.6.

Damonidas.

Quum à chori magistro postremum in choro iocum accepisset: Euge (inquit) chorage, reperisti quo pacto & hic locus, cùm per se sit inhonoratus, fiat honorificus. Generosus adolescẽtis animus, qui fiducia sui non metuit ne locus abiectior esset dedecori: sed citius futurum arbitrabatur, vt per ipsum locus fieret honoratior.Id enim sæpenumero factum legimus, vt hominis virtus magistratui per se contempto & humili dignitatem conciliarit.Plut.in Lacon.

Agesilaus.

Cùm adhuc puer esset Agesilaus rex,& ageretur ludus solẽnis,quo pueritia tum exercebatur, atqui is qui negotio pręfectus erat,statuisset illum in loco parum honorifico: paruit quidem, tametsi iam rex designatus, ac dixit : Bene sanè habet : ostendam enim, non locum viris, sed viros loco conciliare dignitatem. Nimirum ea vox declarabat in puero miram animi celsitudinem, cum pari moderatione coniunctam.Plut.in Lacon.

Aristippus.

Dionysius rex quum offensus esset ab Aristippo philosopho,hominem ad cœnam vocauit, & iussit eum in conuiuio infimum omnium accumbere. Aristippus nihil offensus,Hunc,inquit, locum,ô rex,illustrare vis,ac honorificum reddere: significans, non locum reddere hominem viliorem, sed ex dignitate hominis honorem addi loco. Laert.lib.2.cap.8.

De lucro.

Thales.

Nolebat homines per iniuriam ditescere, quòd lucrum fraude partum,damnum sit non lucrum.Laertius lib.1.cap.1.

Chilon.

Dicere solebat, damnũ turpi lucro semper præferendum esse. Illud enim semel dolere, hoc autem semper. Iactura facta sarciri commodè potest, addita industria : fama autem mala ex lucro inhonesto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur. Et sic lucrũ scelere partum, damnum est, non lucrum. Laert.lib.1.cap.4. Stob.serm.1. Antonius part.1.serm.31.Melissæ.

Anonymus.

Pythagoricus quidã philosophus à sutore emerat calceamenta,nõ prompta pecunia. Paucis pòst diebus rediens ad tabernam, redditurus pretium, audit sutorem defunctum esse. His auditis,nummos non inuita manu domum retulit, subinde manum concutiens, gestiensque veluti de lucro ex morte calceatoris sibi facto. Paulò pòst verò cùm hunc animi affectum reprehendisset: redit ad tabernam,& ait sibi : Ille tibi viuit, tu redde quod debes, simúlque per clostrum, qua se commissura laxauerat,nummos in tabernam immisit, pœnas à seipso exigens improbę cupiditatis,ne assuesceret aliena.Eras.l.6.apoph.ex Seneca.

Anonymus.

Quoniam ex annonæ caritate quidam ditescebant aulici, multũ & hinc inuidiæ Neroni cõflatũ est:cùm itaq; fortè accidisset,vt in publica fame diceretur Alexandrina nauis appulisse, quidam dixit,est iactatũ,illã aduexisse

puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto simul notatum est, in Cæsare rerum scenicarum studium, & monopolia quorundam per Cæsaris fauorem publico damno lucrantium. Suet.

Vide apoph. de Fœnore & Vsura.

De luctu.

Solon.

CVm ex amicis quendam grauiter mœrentem videret, in arcem perduxit, hortatúsque est, vt per omnes subiectorum in vrbe ædificiorum partes oculos cirrumferret, quod vt factum animaduertit: Cogita nunc tecum, inquit, quàm multi luctus sub his tectis olim fuerint, hodiéq; versentur, in sequẽtibúsq; seculis sint habitaturi & mitte mortalium incommoda, tanquam propria deflere. Qua consolatione demonstrauit, vrbes nihil esse aliud, quàm humanarum cladium concepta miseranda. Val. Max. l. 7. c. 2.

Idem.

Aiebat, si in vnum locum cuncti mala sua cõtulissent, futurum vt propria sua quisque deportaret domum, prius quàm ex omni miseriarum aceruo vllam aliam portionem ferre mallent. Quo colligebat, non oportere quenquam, quę fortuitò patiatur, tanquam præcipuè & intolerabilis amaritudinis mala iudicare. Idem.

Lucius sophista.

Herodes sophista vxoris Regillæ mortẽ luxit impotentiùs, adeò vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obscuraret omnia: nam is funestus ac niger est. Quodam igitur die cùm Lucius, qui frustra conatus fuerat Herodi persuadere, vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes raphana, rogabat cui pararętur ea cœna? qui responderunt, Herodi. Tum Lucius: Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis vescatur in atra domo. Id vbi renuntiatum est Herodi, amouit ab ædibus funestã speciem, ne apud probos viros traduceretur. Philost. in Sophist.

Sextus philosophus.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum, vtcunq; lenierant Athenienses, intra vrbem eam sepelientes: & obitus diem ceu funestum ex anno sustollentes. Cæterùm cùm Elpinicen alteram filiam exanimem indecorè lugeret, proiectus humi ac vociferans: Quas inferias tibi faciam filia? quid tecum sepeliam? superueniens sextus philosophus: Maximum, inquit, munus dederis filiæ, si moderatè lugeas. Philost.

Demonax.

Herodem sophistam immodicè lugentem Pollucis obitum prænaturũ, cùm vellet illi currus & equos velut ascensuro iungere, atq; etiam cœnam apparare, adiit Demonax. En tibi, inquit, à Polluce literas. Exhilarato Herodi, & quid vellet Pollux sciscitãti: Incusat, inquit, te, quòd cuncteris ad ipsum venire: significans, Pollucem ad ipsum non rediturum: sed rectè parari currum, si vellet sequi defunctum. Eras. l. 8. apoph.

Quirinus sophista.

Amicis eum de morte filij consolantibus: Quando, inquit, potius apparebo vir, quàm nunc? Sentiens, dolorem quidem esse acerbum, sed hoc fortitudinis laudem fore splendidiorem. Philost.

Anonymus.

Hominem Spartanum, sed ruri agentẽ, quidam obiurgauit, quòd prorsus fletui & lachrymis ex intimis visceribus manantibus indulgeret. At is liberè, reiectáq; animi dissimulatione, respondit: Quid facerẽ inquiens? non

non enim ego, sed natura mea mihi luctum excutit. Ælian.li.8.de Var.hist.

Amasis.

Ad quendam filio priuatum dixit: Si non tristatus es, cùm nondum filius esset, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius est. Stob.ser.121.

Demonax.

Quendam filij mortem inconsolabiliter lugentem, & in tenebris abditum, adiit, certò promittés se filij vmbram ab inferis reuocaturũ, si tres ex hominum numero sibi nominare posset, qui nullius luxissent obitum. Cúmque is cogitationem per omnes notos circumferens, ne vnum quidem reperisset luctus expertem: Quid igitur, inquit, te ipsum discrucias homo, quasi nouum aliquid acciderit? Eras. lib. 8. apoph.

Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De lusu.

Socrates.

CVm luderet supposita cruribus arundine, cum pueris, ab Alcibiade irrisus: Noli, inquit Socrates, cuiquam dicere, quod modò à me videris, donec ipse tibi etiam liberos procreaueris. Sensit Socrates, paternum in filios suos affectum, quo eò ductus est, vt cum filiis ludere nequaquam erubuerit, vir alioqui sapientissimus. Brus.l.3.ca.38. Plutarchus & alij idem Agesilao adscribunt.

Demonax.

Senex quidam Romanus, bene robusto corpore, qui armatus sese ad palũ exercuerat, rogauit Demonactem, nũ magna vehementia videretur depugnasse: Nimirum, inquit, aduersus hostem ligneum. Innuens, illum in vera pugna fore meticulosum. Erasm.lib.8. apoph.

C. Cæsar.

Pila ludens cum Cæcilio, acceptis ab eo quinquaginta sestertiis, cum collusoribus aliis centũ dedisset: Quid, inquit, num ego vna tantùm manu lusi? Brus.l.3c.38.

Caligula.

Galigula alea ludens, plus mendacio, atq; etiam periurio lucrabatur, & quodam tempore proximo collusori demandata vice sua, progressus in atrium domus, cum prætereuntes duos equites Romanos locupletes, sine mora corripi confiscaríque iussisset, exultabundus in domum rediit, glorians se nunquã prosperiore alea vsum. Eras.lib.6.apoph.

De luxu & luxuria.

Pythagoras.

DIcebat, in ciuitates primùm irrepsisse delicias, mox saturitatem, deinde violentiam, postremò exitium. Laert.lib.7.cap.1.

Aristippus.

Cùm quidam Aristippum vidisset ementem perdicem quinquaginta drachmis, & ob id philosophicum luxum improbaret: Tu respondit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ. Laert.lib.2.cap.8.

Idem.

Quum quidam illi probro darent, quòd splendidè exquisitéque viueret philosopus: Id, inquit, si vitium esset, in celebritatibus deorum nequaquam fieret. In his enim & magnificè vestiri & lautissimo ciborum apparatu solent vti. Porrò cùm dij sint infensi vitiis, non placarentur, sed irritarentur eiusmodi magnificentia, si ea cum vitio esset coniuncta. Sic ille quidem

eludit

elusit conuicium, non ostendit quid esset optimum. Laert. Ibid.

Zeno Citticus.

Quendam audiens, luxuriam suam sic coram bonis viris excusantem, vt diceret, se ex eo quod superfluum sibi esset sumptum facere, argutissimè respondit: Age dic, dares etiam veniam coquo tuo, si cùm obsonia plus æquo salsa daret, diceret sibi copiam salis esse? Sensit vir prudentissimus, nequaquam ex multa rerum copia victum moderandum esse, sed ex necessitate naturæ, quæ paucis contenta esse solet. Laer. l. 7. c. 1. Max. ser. 61.

Architas.

Nullam pestem in mundo capitaliorem esse dicebat, quàm corporis voluptatem. Hinc enim patriæ proditiones, hinc rerum publicarum euersiones, hinc cum hostibus clandestina colloquia nascuntur. Nullum denique scelus, nullum magnum facinus est, ad quod suscipiendum non libido voluptatis impellat. Stupra verò & adulteria, & omne flagitium, nullis aliis illecebris excitantur, nisi voluptate. Cicero in Catone maiore.

Crates.

Quendam deliciis luxuíque deditum, ita per iocum admonuit, Ne pro lenticula semper augeas patinam, ne in seditionem nos coniicias. Sentiens, à luxu cupediísq; plerunq; nasci dissidia. Lenticula philopho cibus est. λόπας carnes habet, & in diuitum mensis circunfertur. Laert. l. 6. cap. 6.

Idem.

Conspicatus adolescentulum athleticũ vino, carne & exercitatione corpulentiorem fieri: O miser, inquit, desine aduersus temetipsum carcerem munire. Maximus monachus ser. 27.

Antisthenes.

Antisthenes, quodam prędicante delicias: Hostium inquit, filiis contingat in deliciis viuere: vt rem pestilentem detestans, quod pleriq; pro summo bono amplectuntur. Laert. l. 6. c. 1.

Diogenes.

Diogenes inuiserat Lacedæmonẽ: inde Athenas, reuersum quidam percontabantur, vt fit, Quò iret, & vnde veniret? A viris, inquit, ad fœminas: notans Atheniensium deliciis effœminatos mores, quum Lacedæmonij dure instituerentur. Laert. l. 6.

Idem.

Quum videret mulierem in lectica, dixit: Caueam non conuenire feræ. Significans tam efferum ac noxium animal ferrea cauea coercendum. Lectica verò sellæ genus est cancellatæ, vt aliquam caueæ speciem præbeat: in hac diuites ac delicati sedere, atque etiam gestari solebant. Laert. lib. 6.

Idem.

Videns delicatum quendam hominem à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergeat. id autem erit, si mancus fueris. Laert. l. 6.

Idem.

Luxuriosum quempiam in diuersorio conspiciens, vescentem oleis: Si sic prandisses, inquit, non ita cœnares: sentiens, non esse frugalitatis, quòd ederet oleas: sed quod stomachus nimis lauto prandio grauatus, nihil appeteret in cœna. vel potius, quòd ingenti opum vi prodigaliter absumpta, tenuiter viuere deinceps cogeretur. Nam tenue prandium optimè condit cœnam. Laert. l. 6.

Idem.

Ad eum qui obsoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι Id est,

Nate, mihi fueris breuis æui: significans, illum sibi luxu mortem acceleraturum. Laert. 6.

Idem.

Idem.

Eos qui per luxum in coquos, nepotes, ſcorta & adulatores, facultates ſuas profunderent, ſimiles dicebat arboribus per præcipitia naſcentibus, quarũ fructus homo non guſtaret ſed à coruis & vulturibus ederentur: ſentiens, eos qui gulæ ventríq; ſeruiunt, non eſſe homines. Laert. Idem Crateti tribuitur à Stobæo.

Idem.

Infrà de Prodigalitate, profuſione, & largitione.

Idem.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine diis munera offerrent, & in ipſo ſacro omnibus voluptatibus ſe obruentes perderent. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat ſe non parum mirari ſeruos, qui cùm viderent dominos plus æquo voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc eſſe, dominorum valetudini conſulere. Ibid.

Idem.

Aiebat, faciles eſſe deos ad donandam hominibus vitam, cæterùm hanc ignorari ab his qui quærunt dulciaria vnguenta, aliáſq; hoc genus delicias. His enim qui fruuntur, credunt viuere: quum veram vitam, tranquillam ac ſuauem ſola præſtat ſapientia. Non igitur dij ſunt incuſandi, ſed homines qui per ſtultitiam non poſtulant ab illis vitam, ſed voluptates. Laert. l. 6.

Idem.

Qui ſcopum non attingunt, hi vulgo ἀτυχεῖν, id eſt, fruſtrari dicuntur. At Diogenes negauit illos fruſtrari, qui aberrarent à ſcopo: ſed eos qui curas ſuas ad voluptatem velut ad ſcopum dirigerent. Nam ab iis petunt beatitudinẽ, cùm per eas deueniant in ſummam miſeriam. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere ſolebat, in quibus ædibus magna eſſet ciborum copia, in iiſdem multos mures eſſe & feles ſolere: ſic ea corpora quæ multum cibi caperent, multos morbos contrahere ſolere. Maximus monachus ſer. 27.

Heraclitus.

In ſeditione rogatus, vt apud populum ſententiam diceret, quo pacto ciuitas redigi poſſet in concordiam, cõſcenſo ſuggeſtu, popoſcit calicẽ aquæ frigidæ, & paululum farinæ inſperſit, mox de glechone admiſcuit, quod eſt vel pulegij ſylueſtris, vel leguminis genus. Dein epoto calice, diſceſſit, nec verbum addidit: hoc pacto innuens, ita demum ciuitatem carituram ſeditionibus, ſi repudiatis deliciis, aſſueſcerent paruo contenti eſſe. Et hic Heraclitus ſuo reſpondit nomini. Nam σκοτεινὸς dictus eſt, id eſt, tenebricoſus. Referatur & hoc inter ἄφωνα apophth. Eraſ. 8. apoph. ex Plut.

Empedocles.

Suprà de Grauiter dictis.

Socrates.

Dicebat, eos qui ſe ad cõtinentiam ac frugalitatem exercuiſſent, & longè plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quàm qui ſumma cura vndique pararent oblectamẽta: quòd voluptates imtemperantiam, præter animi ſibi malè conſcij cruciatum, præter infamiam ac paupertatem, frequẽter ipſi etiam corpori plus adferant moleſtiæ, quàm delectationis. Contrà, quę ſunt optima, eadẽ fiunt iucundiſſima, ſi quis aſſueuerit. Laert. l. 2. c. 5.

Idem.

Suprà de Lautitiis.

Idem.

Aiebat eſſe turpe, ſi quis ſua ſponte ſeruiens voluptatibus, talem ſe faceret, quales nemo domi ſuæ vellet habere ſeruos. Talibus autem nullam ſalutis ſpem reliquam eſſe, niſi ſi pro eis deos cõprecarentur alij, vt bonos

dominos

quit, ex viris Galli fiunt, ex Gallis viri nequaquam. Sentiens, homines eſſe proniores ad voluptatẽ, quàm ad virtutem. Gallos dixit, ſacerdotes Cybelis euiratos. Porrò voluptatem amplecti, fœminarum eſt potiùs quàm virorum. Laer. l. 4. c. 6.

Iſæus ſophiſta.

Iſæus ſophiſta Aſſyrius, cùm primũ ætatem dicaſſet voluptatibus, ſimul vt ad virilem peruenit, veluti alius ſubitò factus miram induit morum ſeueritatem. Itaque percontanti cuidam, Num illa (fœminam oſtendens) videretur formoſa? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν, id eſt, deſij laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcẽdum ſuauiſſima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν, id eſt, iſta curare deſij. Et adiecit: ξυνῆκα γὰρ τῶν ταντάλου κήποις τρυγῶν, id eſt, ſenſi enim me è Tantali hortis fructus colligere. Subindicans, omnes eiuſmodi voluptates, quibus iuuentus capiatur, nihil aliud eſſe quàm vmbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtæ. Philoſtratus.

Polemon.

Occurrens alij ſophiſtæ cuidam, inteſtina, mænides piſces, & alia quædã vilia portanti obſonia: O vir egregie, inquit, non poteſt Darij & Xerxis animum rectè actione exprimere, qui talibus vtitur cibis. Idem.

Theocritus.

Poſteaquam Diocli lurconi periſſet vxor, & in funebri cœna, quam illi parabat, nihilo ſecius obſonia voraret, flens interim: Deſine miſer, inquit, nihil profeceris obſoniis indulgens. Sentiens, illi ſemper flendi fore materiam, ſi pergeret delitiari. Olim veſci piſcib. pro delitiis habebatur, & infami vocabulo dicebantur opſophagi. Nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Eraſ. 6. apoph.

Stratonicus

Rhodios cùm videret delitiis diſſolutos, & callido potu vtentes, appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatẽ, quòd colore quidem differrent à Cyrenæis qui nigri ſunt, luxu & voluptatum ſtudio ſimiles. Sic hodie quidam appellabant albos Mauros. Athen.

Idem.

Cùm Rhodi ageret, taxans eius gẽtis luxum deliciáſque, dicebat illos ædificare vt immortales, obſonare quaſi breue tempus victuros, Auidius enim fruimur his quæ breui ſcimus auferenda. Eraſ. 6. apoph. ex Plut.

Idem.

Cùm in Maronia potaret cum quibuſdam, dicebat ſe poſſe ſcire ad quẽ locum ſpectaret ciuitatis, ſi tecta facie ipſum ducerent. Cùm duxiſſent, rogaſſéntq; quò ſpectaret: Ad cauponam, inquit. Sentiens, totam ciuitatem nihil aliud eſſe quàm cauponam. Itaque quocunq; verteretur tectis oculis ſciebat ſe ſpectare cauponam. Maronia porrò Ciconum ciuitas eſt, negotiationi dedita. Eraſ. l. 6. apoph. ex Athen.

Philoxenus.

Is fuit inſignis ganeo, qui cùm in caupona ollam vidiſſet, in qua delitiæ coquebantur: odore captus, iuſſit filiũ ollam emere. Filio dicente, eam ollam magno pretio vendi: Hoc ſuauior, reſpondit, & iucundior erit, quo maiori pretio eam emero. Ælian. lib. 10. de Varia hiſtor. Idem collum longius ſibi quàm gruibus fieri exoptabat, vt in guſtu magis oblectaretur. Ariſtot. in Ethicis, & Bruſon. libr. 3. cap. 1.

Alexis.

Alexis poëta Callimedontem rhetorem, vt delitiis deditum, taxauit his verſibus:

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
ὑπὲρ δὲ μήτρας, Καλλιμέδων ὁ κάραβος.

Pro

hac frugalitate, inquit, optimam meſſem metimus libertatem. Quo dicto oſtendere voluit, nihil æquè libertati contrarium eſſe, ac voluptatem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

In Aſia domuum contigationem ex quadratis trabibus factam aſpiciens, ædium herum rogauit, num apud illos quadrata naſcerentur ligna? eo negãte, ſed rotunda dicente: Quid igitur, inquit, ſi quadrata eſſent, rotunda faceretis? Notauit autem luxum, & pretioſam illam in ædificandis ædibus ſolertiam. Plut. in apoph.

Idem.

Thaſiorum gens cùm Ageſilao Lacedæmoniorum regi cum exercitu per eorum agros proficiſcenti, honoris gratia mitterent farinas, anſeres, bellaria, liba ex melle condita, omnis generis alia maximi pretij tum eſculenta tum poculenta: præter farinas nihil accepit, ſed reliqua auferri iuſſit, vt inter Helotes & mancipia diſtribuerentur. Sciſcirantibus autem, cur id faceret? reſpondit: Non decere, qui virtutis ſtudio tenerentur, id genus delicias recipere. Sapienter oſtendens, nihil ſeruilius & abiectius eſſe, quam gulæ ventríſque voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph. Lacon.

Lyſimachus.

Suprà de fame & ſiti.

Lyſander.

Cùm filiabus ſuis non permitteret, vt veſtes à Dionyſio datas induerent: interrogatus, Quamobrem hoc faceret? Ne, inquit, luxuria conſpicuæ, turpiores videãtur, quàm fuerunt antea. Bruſ. lib. 3. cap. 33.

Epaminondas.

Epaminondas à quodam ad cœnam inuitatus, quum bellariorum, obſoniorum & vnguentorum apparatum inueniſſet, è veſtigio abiit, dicens, Ego te ſacrificare, non laſciuire putabam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum coquus impẽſæ rationẽ collegis redderet, maximum olei ſumptũ duntaxat ægrè tulit: ſed collegis admirantibus, impenſam quidem ſibi non diſplicere, dixit, ſed quod tantum olei intra corpus ipſe accepiſſet. Damnauit autem luxuriam in nullo magis, quàm in ſemetipſo, quem adeò prodigum olei fuiſſe in vnctione corporis fatebatur, vt hac in re omnes facilè ſuperarit. Plut in apoph.

Cyrus.

Perſæ, quoniam regionem habebant montuoſam aſperámque, cupiebant eam campeſtri ac molliore commutare. Id non paſſus eſt Cyrus, dicẽs: Quemadmodum plantas ac ſemina, ſic hominum mores ad regionis habitum immutari. Sentiens, ſe velle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac fertilis regio, molles & ignauos gignit homines. Plut. in apoph.

Xerxes.

Iratus Babyloniis, quòd à ſe defeciſſent, poſtquam illos in poteſtatem ſuam redegit, interdixit ne ferrent arma, ſed pſalteriis tibiíſque canerent, ſcorta alerent, cauponas haberent, ac ſinuoſis tunicis vterentur: quo voluptatibus molliti non molirentur denuò defectionem. Plut. in apoph.

Demetrius Phalereus.

Conſpicatus iuuenem luxurioſum, Ecce, inquit, quadratam ſtatuam, habentem ſyrma, ventrem, pudenda & barbam. Stob.

Alexander.

Darij regiam ingreſſus, quum vidiſſet ſublime cubiculum, & in eo ſtratum, menſas, cæteráque omnia mirifico ornatu inſtructa: Hoccine inquit, erat imperare? Sentiens non eſſe regium,

dominos nancisci possent, quãdo prorsus decretum esset seruire. Existimabat autem, nullos fœdiorem miseriorémque seruire seruitutẽ, quàm qui & animo & corpore seruirent voluptatibus. Laer. li. 2. cap. 5.

Idem.

Idem eo die quo bibiturus esset venenum, quum detractis compedibus ex frictu sensisset voluptatem, dicebat amicis: Quam mirè hoc natura comparatum est, vt hæ duæ res sese inuicẽ comitentur, voluptas ac dolor, nisi enim præcessisset molestia, non sentirem hanc voluptatem. Laer. l. 2.

Idem.

Monebat voluptates non aliter quàm Syrenas esse prætereundas ei, qui properat vt virtutem veluti patriam conspiciat. Allusit ad Vlyssem, qui cera obturatis auribus præternauigauit Sirenas, vt Ithacæ fumum subsilientem cerneret. Laer.

Idem.

Dicebat etiam, multos in hoc viuere vt ederent biberéntque, se contrà ob id edere ac bibere vt viueret: quòd his rebus nõ ad voluptatem, sed ad naturę necessitatẽ vteretur. Hanc sententiam retulit Satyricus:

Non viuas vt edas, sed edas vt viuere possis.

Eras. lib. 3. apoph.

Plato.

Generosum cõspicatus adolescentulum, patrimonio cõsumpto ad fores pandochij panem edentem, & aquam bibentẽ. Si, inquit, sic moderatè prandisses, nunquam sic cœnares. Maxim. ser. 61.

Idem.

Conspiciens Agrigentinos magnis impensis ædificare, eodémque modo cœnare: Agrigentini, inquit, ædificant quasi semper victuri, & comedũt quasi semper morituri. Dicit autem Timeus, eos lecythis argenteis & strigilibus vsos esse, mensas totas eburneas habuisse. Ælianus li. 12. de Varia historia.

Aristoteles.

Suos discipulos admonebat, vt voluptates contemplentur non venientes, sed abeuntes: hoc est, non à fronte, sed à tergo. Venientes enim fucata specie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam ac dolorem relinquunt. Laert. li. 5. c. 1.

Aristippus.

Sophista Polyenus ingressus ædes Aristippi, quum videret illic mulieres pulchrè ornatas, ac magnificè, instructum conuiuium, cœpit reprehendere tantum in philosopho luxum. Aristippus dissimulata obiurgatione aliquantò: potésne, inquit, hodie nobiscum esse? Cum ille non recusasset: Quid igitur, inquit incusas? Videris enim non lautiorem mensam reprehendere, sed impendium. Nam si conuiuium ob hoc ipsum displicuisset quòd esset lautius, recusasset esse conuiua, Porrò probare quidem apparatum, sed offẽdi sumptu, non frugalis, sed auari hominis esse videtur. Laer. l. 2. c. 8.

Menedemus.

Antigono consulenti, deberétne ad comessationem quondam adire: post silentium nihil aliud respondit, quàm, Regis filius es. Subindicans, luxum indecorum esse regno natis: nec potẽtibus licere quod liber. Laer. l. 2. c. 18.

Dionysius sophista.

Familiaribus dicere consueuit, mel summo digito, non cauta manu gustandum esse. Sentiens, voluptates quàm parcissimè admittendas. Philostratus in sophistis.

Arcesilaus.

Arcesilaus Scytha percontanti quî fieret, vt ab aliis sectis multi deficerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli desciscerent ad alios: Quoniam, in-

Pro patria vel quilibet velit mori:

At metræ amore Callimedon solus cupit.

Perit Latinis ioci gratia, nam πάτρα patriam significat: μήτρα non matrem, sed vuluam aut piscem sonat. Pisces olim erant in delitiis. Eras. l. 6. apoph.

Ischomachus.

Medico percontante rusticum, qui ob ingurgitationem malè habebat, nũ ad vomitum cœnasset? Nequaquam, inquit, sed in ventrem. Iocus Græcis festiuior, quod εἰς sonat pariter & in, & vsque ad, εἰς ἔμετον, εἰς κοιλίαν. Eras. l. 6. apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm pater aliquando mandasset, vt cuidam mercedis nomine daret frumentum, & elogium addidisset, Docuit enim me vinum reddere suauius: Ergo, inquit, ô pater, & vini plus bibetur: & qui bibent, delicatiores, deterioresq; reddentur. Quis satis prædicet hanc puellam, & sene & viro seueriorem? Atqui solet hic sexus maximè capi rebus suauibus. Plut. in apophth. Lacænarum.

Eudamidas.

Cuidam laudes Athenarum prædicanti. Quis (inquit) eam ciuitatem merito laudet, quam nemo dilexit factus seipso melior? Non iudicauit eam vrbem esse dignam vlla laude, quæ sic esset corrupta delitiis ac viciis, vt nullus in ea libenter viuens euaderet melior, sed deteriores omnes. Tacitè præferens Spartam Athenis, in qua qui vixisset, efficeretur melior. Plut. in Lac. apoph.

Lycurgus.

Cùm statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est conuiuia publica. Percontanti verò, cur ea constituisset, sic vt in singulis conuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis, & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio: denique non solùm in esculentis ac poculentis, verùm ne in stratis quidem, aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. His rationibus cum diuitiis detraxisset admirationem, postquam nemo erat qui vel vti posset illis, vel ostentare, dicebat amicis: Quàm præclarum est, ô amici, ipsa re declarasse cuiusmodi sint diuitiæ, si quando cæcæ sunt, caréntque spectatoribus & admiratoribus. Interim obseruabat, ne quis priùs domi sumpta cœna veniret ad publica conuiuia, expletus aliis cibis, alióve potu. Quòd si quis cum cæteris non biberet, ederétve, eum vituperabant, vt qui aliis edulіis delinitus, abhorreret à victu communi. Porrò qui palàm conuictus esset id fecisse, ei mulcta dicebatur. Vnde Agis, qui multo post Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniensibus domum reuersus, cùm vellet quadam die cœnam capere cum vxore, à syssitiis poscenti, præfecti militiæ non miserunt. Ea res cùm postero die innotuisset Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis est proditum: primum frugalitatis, deinde seueritatis, cùm in causa non graui leges nec regi pepercerint. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitante quodam ab Agesilao, Quid Spartę fructus attulisset Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, contẽptum, videlicet indicans, non alia magis ex re nasci reipubl. corruptelam, quàm ex deliciis. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm audiret quendam mirari, cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestitúq; vteretur? Pro

regium, huiusmodi delitiis indulgere. Plut. in Alex. vita.

Idem.

Lectum ingressus, excussis accuratè stragulis, dicere solebat: Num quid hîc delicatum aut superfluum mater addidit? Adeò abhorrebat à muliebribus deliciis. Ibid.

Crassus.

Brutus quidam quum balneas patrimoniúmque omne penè vendidisset, pecuniámque luxuriosè dilapidasset, dicerétque se sudare, Crassus orator respondit, Non mirum est (inquit) quòd ita sudas, modò enim existi de balneis. Notauit autem hominis luxum, qui in causa erat, vt balneum, & alia diuendere coactus esset. Brus. li. 3. cap. 33.

Scipio minor.

Cùm non ignoraret luxuria & voluptatibus, militũ eneruari vires, omnem luxum & voluptatem è castris suis amoueri iussit, voluítque, vt milites stantes cœnarent obsonium, non igni coctum. Plut. in apoph.

Idem.

Audiens iuuenem quendam placentem ex melle in vrbis similitudinem compactam, Carthaginémque nuncupatam, conuiuis diripiendam dedisse, equo priuauit: rogatus autem, cur militem equo indignum iudicaret? Quia, inquit, me prior Carthaginem diripuit. Quo dicto militem damnauit ignauum, qui gulæ deditus, cum placentis potius melle conditis, quàm contrà hostes pugnaces, bellum suscipiebat. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Memmij cuiusdam tribuni militum iumenta intercepisset, vasculis lapideis refrigerando vino paratis, ac poculis Thericlis, hoc est, operosè factis onusta: Mihi quidem, inquit, ac patriæ dies triginta, tibi ipsi verò per omnem vitam, cùm talis sis teipsum inutilem reddidisti. Significans, bellũ quod pro patria gerebatur, mensem fortasse duraturum. Parum autem esse, quòd tum militem præstaret inutilem: sed multò grauius, quòd, si pergeret esse talibus moribus, perpetuò ciuis inutilis esset futurus. Ibid.

M. Cato.

Albidium quendam, qui omnia sua bona dilapidauerat, audiens conquerentem, domum sibi incendio cõsumptam esse: Proteruia, inquit, fecit. Erant autem Proteruia apud veteres ethnicos sacrificia, in quibus mos erat, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Brus. lib. 3. cap. 1.

Idem.

Iam rempublicam nequaquam saluam fore dicebat, in qua piscis, pluris quàm bos venderetur. Sensit autem vir prudentissimus, nihil æquè in republica pestiferum esse, quàm si ciues luxu & deliciis diffluant. Præcipuus olim luxus erat in piscibus, vnde legimus mullum sex nummum millibus emptum. Plut.

Idem.

Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vendere coactus est, aiebat se mirari, quasi plus nosset quàm ipsum mare. quod enim illud vix paulatim assuebat, ille facile deuorârat. Eras. libro 5. apoph. ex Plut.

Cicero.

Faustus Syllæ filius, consumptis paternis bonis suppellectilem propter æris alieni magnitudinem proscripsit. Cicero hominis miseriam irridens, Hanc, inquit, magis amo quàm patris eius proscriptionem. Proscriptio quippe Fausti sibi soli nocumento erat, qui solus non habebat vnde post hæreditatem paternam iam consumptam, commodè viueret. Parentis autem crudelis proscriptio, infinitis ciuibus &

Reipublicæ damno fuit. Plutarchus in apoph.

Pompeius.

Ægrotanti Pompeio medicus præscripserat, vt turdis vesceretur. Quúmq; hi quibus datum erat negotium, negarent inueniri (non enim erat tempus quo genus hoc auium capi solet) admonuit aliquis apud Lucullum inueniri posse, qui turdos toto anno alere solitus esset: Itáne, inquit Pompeius, nisi delitiis deditus esset Lucullus, nequaquam viueret Pompeius? Contemptóque medico, cibis parabilibus vsus est. O verè masculum animum, qui ne vitam quidem deliciis acceptam ferre sustinuit! Plut. in apoph.

Lucullus.

Quum œconomus Lucullo cœnam modestam apparasset, accersitum obiurgauit: illo dicente, Non putabam sumptuoso apparatu opus esse, quum solus esses cœnaturus: Quid ais, inquit Lucullus, an ignorabas apud Lucullum hodie cœnaturũ Lucullum. Plut. in apoph.

Gallus.

Testis contra Pisonem repetundarum rerum, cùm magnam pecuniam dixisset datam Magio præfecto à Pisone, ne prouincialium iniurias à se delatas aperiret, Scaurúsque Magij tenuitatem inopiámque redargueret: Festiuè, inquit, erras Scaure: ego non magnam conseruasse dico, sed tanquã nudus nuces legeret, in ventrem coniecisse. Notauit autem hominis luxuriam, qua ad summam adactus inopiam erat. Brus. lib. 3. cap. 1.

Tiberius Cæsar.

Attilio Butæ viro prætorio, quum ad inopiam per luxum ac socordiam redactus, fateretur ac deploraret paupertatem suam: Serò, inquit, experrectus es. Dormiunt temulétiæ ac luxui dediti, veriùs quàm viuunt, nam vita vigilia est. Seneca in epistolis.

Caligula.

Luxu prodigioso vtens, vt calidis rigidísq; vnguentis lauaretur, pretiosissimas margaritas aceto liquefactas sorberet, conuiuis ex auro panes & obsonia apponeret, nummos non mediocris summę è fastigio basilicę Iulię per aliquot dies spargeret in plebem, Liburnicas naues gemmatis puppibus, & versicoloribus velis fabricaretur: subinde dicebat, Aut frugi hominem esse oportere, aut Cæsarem. Eras. lib. 6. apoph. ex Suet.

Heliogabalus.

Adhuc priuatus, cùm luxuriosus ombúsque voluptatibus deditus esset, reprehensus à quodam, qui dicebat: Ah nõ times vir luxuriosissime, ne post tot delicias pauper fias? Quid melius, inquit, quàm vt ipse mihi hæres sim, & vxori meæ? Rom. histor. Scriptores.

Idem.

Dicere quoque solebat, se nolle filios, ne quis frugi sibi nasceretur. idem.

Anonymus.

Monachus quidam Ægyptius, interrogatus cur toties voluptates sibi subtraheret? Ideo subtraho, respondit, vt iræ causam & occasionem præcidã. Scio enim, illam semper de voluptatibus belligerari, mentémq; meam perturbare, & cognitionem ipsam fugare. Niceph. lib. 11. cap. 43. Ecclesiast. hist. ex Euagrio.

Alphonsus.

Suprà apophth. de Honore virtutis præmio.

Idem.

Eques quidam ingens patrimonium per luxum ac libidinem absorbuerat, atque insuper magnam æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibusdam apud Alphonsum regem, ne saltem, quæ debebat, corpore luere cogeretur, Alphonsus respondit:

respondit: Si tantam pecuniam vel in sui regis obsequium, vel patriæ commodis, vel subleuandis propinquis impendisset, audirem Nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par est vt luat corpore. Erasmus libro octauo apopht.

Ludouicus XII. Gall. rex.

*Cuidam referenti, solitos olim & canibus & capellis abstinere sacerdodotes, vt non modò attingere, sed ne appellare quidem liceret: At, inquit, pessimè hoc obseruatur à Cardinali Albretio, qui caprinis carnibus haud illlbenter vescitur, & canum agmina pro venatione habet in deliciis. Annal. Franciæ.

Huc aliqua ex parte pertinent apopht. de Prodigalitate, Crapula, Lautitiis, Intemperantia, Ebrietate, &c.

Vide item apoph. de Voluptate.

DE MAGISTRATV ET GVBERNATIONE REIPVBLICÆ.

CLEOBVLVS.

EAM Remp. bene compositam existimabat, vbi magistratus magis infamiam quàm legem metuunt. Plut. in conuiuio septem sapientum, & Sto. ser. 41.

Bias.

Optimam esse rempub. dixit in qua legem omnes perinde ac tyrannum metuunt. Ibid.

Thales.

Eam rempubl. saluam esse putabat, quæ ciues neque prædiuites nec admodum pauperes contineret. Ibid.

Pittacus.

Laudabat eam rempub. in qua malis imperandi nõ pareretur facultas. ibi.

Chilon.

Optimam pronuntiauit rempublic. quæ maximè leges, minimè autem Rhetores audiat. Ibid.

Periander.

Periander felicem fore eam remp. putabat, in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, designatur. Ibid.

Idem.

Interrogante quodam cur imperium non deponeret? dixit, Quoniam per vim imperanti, etiam vltrò desistere periculosum est. Stob. Ibidem.

Solon.

Suprà apopht. de Legum authoritate & obseruatione.

Idem.

Eam item remp. in primis probabat in qua viri boni honoribus afficerentur, mali pœnis coercerentur. Stobæus ibid.

Idem.

Interrogatus quanam ratione ritè respub. gubernari possit? respondit, Si tam indignarentur illi quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est Stob. ser. eod.

Heraclitus.

Rempub. vt deploratam contempsit, eíq; dare leges quũ rogaretur, recusauit. Secessit autem in templum Dianę, ibíque cùm pueris ludebat talis. Circunstanti & admiranti populo: Perditi, inquit, annon præstat hoc agere, quàm vobiscum Rempubl. administrare? Laert. lib. 9. cap. 1.

Antisthenes.

Rogatus, quomodo ad Rempub. capescendam sit eundum? Velut inquit, ad ignem, ne nimis admotus exuraris, procul amotus frigescas. Stob. ser. 43.

Bion.

Dixit, oportere bonum virum à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse. Stob. ser. 43.

Pythagoras.

Dicebat, primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, pòstea contumeliam, postremò exitium. Stobæus ser. 41.

Idem.

Eam ciuitatem optimam esse dixit, quæ viros bonos habet. Ibidem. A Socrate idem dictum est sæpius.

Idem.

Principes constitui iussit illos, qui à teneris bene educati sint, & iam adulti ætatem suam lucri gratia non prostituerint. Ibid.

Idem.

Dicere solebat, beatas esse respubl. quæ ab illis regerentur, qui aut ipsi saperent aut sapientiæ incumberent. Cicero ad Quintum fratrem.

Zeno.

Solitus est dicere decorandas esse vrbes nõ pretiosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stob. ser. 41.

Socrates.

* Felicem illius Reipub. constitutionem esse dicebat, in qua præfecti & magistratus societate cõiungerentur. Eam item in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Præterea, eam optimè habitari, quæ secundum leges viueret, & iniustos puniret. Stobæus sermon. 41.

Chrysippus.

Rogatus cur non administraret Rempublicam, dixit. Quia si quis malè rexerit, displicebit diis: sin bene, ciuibus. Stob. ser. 43.

Aristoteles.

* Dicebat prudentes magistratus debere non propter officium aut imperium, sed virtutis causa admirationem sui parare: vt etiam immutata fortuna eisdem laudibus digni censeantur. Stob. eod. serm.

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, faces in portu sublatæ, magna flamma in paucis cremiis excitata, nauibus per mare errabundis multum auxilij ferunt: sic & vir splendidus (i. prudens magistratus) in vrbe periclitante, paucis ipso rebus contentus, magnis beneficiis ciues afficit. Stob. eod. serm.

Theophrastus.

Percontatus, quídnam rempublic. conseruaret? respondit, Præmium & pæna. Stob. serm. 41.

Epaminondas.

Quum Epaminondæ per inuidiam & contumeliæ gratia sordidus quidam & contemptus magistratus delegatus esset à populo Thebano, non aspernatus est, dicens: Non solùm magistratum ostendere virum, sed virum vicissim ostendere magistratum. Itaque se gessit, vt deinceps tanquam honestum munus à multis ambiretur, quum antea nihil fuerit, quàm cura, sordes & stercora ex angiportis eiiciendi. Erasmus lib. 5. apoph. ex Plut.

Phocion.

Capitis iam dãnatus cùm esset, atq; huius amici cæteri qui simul cum illo damnati fuerant, flentes ducerentur, ex inimicis quidam obuiã factus, post multa conuicia in faciem Phocioni expuit. Tum Phocion ad magistratum clamans, Non hunc inquit, compescet aliquis indecorè se gerentem. Ita vir sanctissimus, etiam moriturus publicæ disciplinæ curam habere voluit. Plut. in Phocione.

Agasicles.

Interrogatus, quónam pacto magistratus, nullo stipatus satellitio, imperare suis posset, respondit, Si ita imperet suis, vt pater filiis. Quo innuit, si magistratus beneuolentia & bene

factis

factis adiungeret sibi ciuium animos, non opus esse barbarico conductitióque satellitio, cùm nullos haberent corporis custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gererent affectũ. Plut.in Lacon.

Agesilaus.

Magistratus officium esse dicebat, erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti. Plut.in Lacon. Vt postea dixit Virgilius principis artes esse, Parcere subiectis, & debellare superbos.

Idem.

Rogatus à quodam, cur Spartanorum Respub. præ cæteris secundis rebus floreret: Quoniam, inquit, plus cęteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant. Sensit vir prudentissimus, ciues disciplinæ capaces, causam esse incolumitatis publicæ. Plut.in Lacon.apoph.

Themistocles.

Cleon cùm primùm statuisset remp. capessere, amicis in vnum locum conuocatis, eam quæ ei cum illis intercesserat amicitiam dirupit, tanquam quæ in administratione ciuitatis rectum ac iustum institutum emolliat, & transuersum agat. Themistocles cõtra, qui, cùm quidã moneret vt præclarè magistratu fungeretur: Nequaquam, inquit, in eo sessurus sum throno, in quo amici non meliore sunt futuri conditione, quàm inimici. Non enim ciuitas homines amicis & sodalibus carentes, sed commodos & temperantes requirit. Anton.in Melis.part.2.ser.1.

Agathon.

Dicere solebat, magistratum trium debere meminisse. Primum, quòd imperet hominibus: deinde, quòd secundum leges: tertiò, quòd non semper imperet. Stob.ser.43.

Apollonius.

Cùm vidisset in Domitiani ædibus, quendam senio iam confectum, magistratum inhianter affectare, atq; imperatori ceu seruum se submittere: Huic, inquit, ô Damis, non persuasit Sophocles, vt agrestem dominum furiosúmq; aufugeret. Brus.lib.4.cap.5.

Fabius Max.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est, qui cùm publicitus multis audientibus habuisset orationem. Fabius conscenso equo præcedebat. Quũ autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc auersati sunt. At Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione, accurrit, ac filium complexus: Euge, inquit, fili, sapis: qui intelligas, quibus imperes, & quàm magnum magistratum susceperis. Plut.

Scipio minor.

Quũ in censura Mummium collegam haberet, festiuè grauitérque pro rostris dixit, se ex maiestate Reipubl. omnia facturum, si sibi Quirites collegam dedissent, siue non dedissent. Plin. in lib de Viris illustribus cap,58. Valer. Max.l.6.c.4.

M.Cato.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat eos qui maleficos prohibere possent, nec facerent, lapidandos esse. Sentiens illos, de vniuerso populo pessimè mereri, quòd ad scelerum licentiam inuitarent improbos. Plutarc.in apoph.

Alexander Seuerus.

Honores iuris & gladij nunquã vendi passus est, dicens, Qui emit & vendat necesse est. Hoc ethnicus, & iuuenis: quid iam decet principes Christianos? Lamprid.& Brus.lib.4.cap.5.

Alphonsus.

Dicere solebat, eos qui aliis præessent, tantò priuatis hominibus meliores esse oportere, quantò honoribus & dignitate

dignitate antecellerent. Sentiens, tum demum subditorum mores rectè formari posse, si hi quibus reipublicæ gubernatio commissa est, vitæ inculpatæ exemplo præcedant, vt viuum sint exemplar omnis virtutis. Panorm. libr. 6. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Magistratum, cotem appellare solitus est, quo hominum ingenia probarentur. Quemadmodum enim argentarij ad aurum atque argentum probandum cote iudice vtuntur: sic magistratibus se vti, rex docere voluit, quo ciuium mores atque animos exploraret. Magistratus enim, vt cõmuni prouerbio celebratur, virum iudicat: quod quidem Pittaco Mitylenæo & Soloni alij tribuerunt. Quanquam Aristoteles lib. 5. Moralium, Biantis nomine citarit. Est autem sensus, vix satis perspici posse mores & ingenium in vita hominis priuata. Alphonsi dictum recitat Panorm. lib. 3.

Vide apoph. de Principatu & Principe.

De magistratuum delectu.

Socrates.

DIcere solebat, absurdum esse, cùm artes manuarias nemo exerceat qui eas non didicerit: neque quisquã aliud faciendum locet ei qui eius opificij sit planè ignarus: ad publicos magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes essent. Erasmus Rot. libr. 3. apophthegm.

Plato.

* Censebat publica munera nemini esse concedenda, quòd nominatus ad ea capessenda diues esset, aut huiusmodi quicquam possideret, vt robur, magnitudinem, generis claritatem: sed ei qui legibus pareret maximè, & hac re cæteris in ciuitate præstaret. Lib. 4. de legibus.

Chilon.

Fratri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non: significans, neminem esse idoneum magistratui, qui non possit dissimulare multa præter æquum & bonum facta, iuxta illud ἄρχων ἄκουσον καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως, id est, Princeps æqua & iniqua pariter audias. Laert. in Chilone.

Antisthenes.

Admonuit Athenienses, vt asinos æquè atque equos deligerent ad agriculturam. Quum illi dicerent hoc animal esse alienum ab aratione: Quid refert, inquit, quum in vestra republ. duces sint, qui nunquam didicerunt administrandi rationem: sed hoc satis est, quòd à vobis delecti sunt? Sentiens, multò absurdius esse, ei commendare rempub, qui gubernandi artem non tenet, quàm si asinum pro equo adhibeas aratro. Laert. l. 6. c. 1.

Carneades.

Cùm in senatu dixisset, neminem consulem, neminem prętorem aut imperatorem esse, nisi sapiẽtem: Albino, qui tum prætor erat, audiente, subridens ait: Ego igitur tibi Carneades prætor esse non videor, quia sapiens non sum? Bruson. lib. 4. cap. 5.

T. Manlius.

Suprà de Consolatione.

M. Cato.

Ciues incusabat, quòd semper iisdem committerent magistratum. Videmini enim, inquit, aut vilem habere magistratum, aut indicare paucos esse dignos magistratu. Quorum alterum erat, malè sentire de publica potestate: alterum, de ciuibus. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Censuram petens, quum cæteros compe-

competitores videret supplices, populóque blandientes, ipse clamabat, populo opus esse medico austero, validísque remediis: proin eligendum non qui iucundissimus esset, sed qui inexorabilis. Atque hæc dicens, ante omnes censor creatus est. Agnouit populus morbum suum: eóque Cato plus valuit obiurgando, quàm cæteri blandiendo. Ibid.

Saturninus.

Quum milites illi peplum imperiale imposuissent, aduocata concione, de seipso dixit: Commilitones, bonum ducem perdidistis, & malum principem fecistis. Antè fuerat egregius: sed quoniam in imperio fuerat seuerior, ab iisdem à quibus imperator factus fuerat, interemptus est. Non quiuis ad quoduis munus idoneus est. Trebellius Pollio.

Augustus Cæsar.

Romanum admonuit magistratum, vt Rempublicam committerent iis qui vsu & experientia rerum plurimum possent, nec eam sinerent pendere ex cuiusquam voluntate. Nihil enim in Republica perniciosius esse putauit, quàm si magistratus rerum imperitus dominium obtineat. Xiphilinus Dionis abbreuiator, in Augusto.

Idem.

Cùm ægrè ferret, quòd Caius quem Agripa eius filius susceperat, nondum adolescens consulatum petiisset: graui dolore affectus, precatus est ne vnquam inciderent in huiusmodi tempora, in quæ ipse olim inciderat, vt minor XXI. annis consul fieret. Cúmque adhuc instaret, respondit: Id imperium deferendum esse ei, qui nihil peccaret, quíque posset studiis populi Romani obsistere, deinde vt eos modestiores faceret. Dion Nicæus in Augusto.

De magistratuum molestiis ac variis sollicitudinibus.

Democritus.

Democritus dicere solebat, Melius esse regi ab aliis, quàm regere homines malos. Stob.

Chrysippus.

Rogatus, quare ad Rempublicam non accederet? Quia, inquit, si malè administrauero, deos: si bene, ciues habebo iratos. Laert.

Alcibiades.

Dicere solitus est de suis factis, se Dioscurorum vitam viuere. Nam dum populi gratiam obtineret, diis parem se videri: cùm verò illam amisisset, nihil à mortuis discriminis habere. Ælianus lib. 13. de Var. hist.

Themistocles.

Audiens quosdã ambire magistratum: Si mihi, inquit, duas ostenderetis vias, quarum vna ad sepulchrum, altera ad tribunal duceret, multò libentiùs ingrederer eam quæ rectà ad sepulchrum duceret. Non ignorauit sanè vir sapientissimus, quantæ curæ, molestiæ, vexationes, circumueniant eos, qui in magistratu constituti, omnibus expositi esse coguntur. Ælianus lib. 6. Variæ historiæ.

Demosthenes.

Ad iuuenes quos habebat familiares, dicere solebat: Sibi gnaro iam quantum inuidiæ, metus, calumniæ ac discriminis sit expectandum ad Rempubl. accedenti, si ex duobus alterum sit eligendum citius in exilium iturum, quàm ad suggestum aut tribunal. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

Seleucus.

Frequenter dicere solitus est, paucis notum esse, regum aut magistratuum

quantæ

quantę ſint curę. Alioqui nullũ inuentum iri, qui regiũ diadema humi proiectum tolleret. Eraſ.l.8.apoph. Stob. ſerm.46. Antigono aſcribit, cuius dicti meminit etiam Val.Max.l.7.c.2.

Antigonus.

Cùm regium ſibi traditum accepiſſet diadema, priuſquam capiti imponeret, dixiſſe fertur: O nobilem magis quàm felicem pannum! quem ſi quis penitus cognoſcat, quam multis ſolicitudinibus, periculis & miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet. Valer.Max.lib.7.cap.2. Stob.ſer.46.

Pompeius Magnus.

Quum ex literis ſenatus intellexiſſet, omnia quæ Sylla armis obtinuerat, in ipſius poteſtatem eſſe tradita populi ſuffragiis centuriatis, percuſſo femore dixit, Proh, nunquam finienda pericula! quanto ſatius erat obſcurum naſci, ſi à militaribus curis nunquam dabitur recedere: nec hac exuta inuidia, licet cum vxore ruri vitam degere? Magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus, ſed deponere tutum non eſt. Plut.

Alphonſus.

Cœnam ſenex quidam importunus & garrulus quum ſine fine obreperet, exclamaſſe fertur, & dixiſſe, Aſinorum conditionem eſſe potiorem quàm regum. Nam illis dum naſcuntur, dominos parcere: regibus neminem. Ant. Panorm. & Æneas Syluius de dictis & factis Alphonſi.

Idem.

Infrà tit. de Otio honeſto.

De magiſtratu momentaneo.

Cicero.

CVm Caninium conſulẽ poſtremo anni die à Cæſare factum videret, qui tamen poſtero die conſulatum pro more alteri tradere cogebatur, iocosè de breui eius magiſtratu iudicans, Cõſulem, inquit, habuimus vigilantiſſimum & fortiſſimum, qui in toto ſuo conſulatu ſomnum non vidit. Xiphil. Nicæi abbreuiator, in Cæſare.

Idem.

De Caninio Reuilio cùm paruo tempore conſul fuiſſet, ſex videlicet meridianis horis, idem dixit, Conſulem habuimus tam ſeuerum, támque cenſorium, vt in eius magiſtratu nemo pranſus ſit, nemo cœnauerit, nemo dormierit. Eraſ.l.4.apoph.

Idem.

Suprà de Honore momentaneo.

Idem.

Vatinius cùm morbo laboraret, & eo nomine in Ciceronẽ inueheretur, quòd ægrotantem non acceſſiſſet: Volebam, inquit Cicero, in tuo venire cõſulatu, ſed me nox occupauit. Ibidem.

Idem.

Ad hunc conſulem congratulandi ac aſſociandi gratia plurib. euntibus: Maturemus, ait, vt hominem ante ſui conſulatus exitũ præueniamus. Plut. Talis fuit autem ſub Galieno imperatore poſtea Marius tyrannus, vt ſcribit Trebellius Pollio, qui vna die factus eſt imperator, altera viſus eſt imperare, tertia interemptus eſt.

M. Votacillus.

In C. Seruilium, qui vno tantum die conſul fuit, ita luſit: Antè Flamines, nunc conſules diales fiunt. Abuſus eſt voce, Diales: quaſi à die deducta ſit, ac non magis à Ioue, cui Flamines inſtituebantur. Macrob.l.2.c.2. Saturn.

De magnanimitate.

Democritus.

* SCiſcitatus, quid eſſet magnanimitas? reſpondit, Leuiter ferre fruſtra-

frustrationem. Stob. ser. 106.

Socrates.

* Quidam ei cum alio quodam colloquenti filium eius mortuū esse nuncupauit: Ille verò colloquio absoluto, Nunc, inquit, abeamus, Sophronisci funus curaturi. Eod. ser.

Diogenes.

* Aduersis quibusdam casibus pressus, dixit, Euge, ô fortuna, tu viriliter mihi praees. Eod. ser.

Phauorinus.

* Dicebat, virum in vera magnanimitate & philosophia educatum, antequam calamitates ingruant, animi tranquillitatem intra se reconditam habere. At, inquit, in rebus aduersis aliena consolatione opus habere, id tranquillitatis animi modum excedit. Ibid.

Aristoteles.

* Magnanimitatem describens, dicebat esse virtutem, per quam vtraque fortuna honor & ignominia feruntur. Item, Magnanimitatis esse decenter ferre & felicitatem & infelicitatem, & honorem & ignominiam, non admirari delicias, neq; clientelas, neq; potestates, neq; victorias publicorū certaminum, & simul habere mentem immotam & excelsam. Magnanimus autem est, qui neq; vitam amat aut magnificat, simplex moribus & generosus, qui nec iniuria lacessiri possit, nec pronus sit in vindictā. Sequitur autem magnanimitatem simplicitas, ingenuitas, & veritas. l. de virtutibus.

Xantippe.

* De Socrate marito suo dicebat, cùm infinitae mutationes & rempubl. & ipsos occupassent, in omnibus similem se vidisse Socratis vultum, & exeuntis domo & domum redeuntis. Ad omnia enim concinnus & magnanimus erat: quamobrem nihil vnquam ipsum tristitia affecit. Stob.

Anonymus.

* Magnanimus est, inquit, qui omnia facilè fert: pusillanimus verò, qui ne parua quidem. Stob. ser. 7.

Epictetus.

* Dicebat esse quosdam leuiter magnanimos, qui tranquillè facerēt, absque iracundiae motu aequè magna atque alij vehementer impetuosi & iracundi. Arrian. in dissert.

Vide apoph. de Constantia, Fortitudine, Prudētia, Moderatione animi, fortuna, &c.

De magnificentia.

Nicias.

CVm inter Graecos praecipuus esset qui magnificētia excelleret, ideo à populo in iudicium vocatus, ait: Sint mihi ipsi, non populo Atheniensi tanti sumptus facti, meumque operibus ipsis nomen inscribam. Pontan. cap. 12. de Magnificentia. ex Plut.

Plato.

Videns Agrigentinos magnis impensis multa aedificia extruentes, dixisse fertur: Agrigentini quasi semper victuri aedificant, & comedunt quasi semper morituri. Notauit autem vanam illam aedificiorum condendorum magnificentiam, cùm homo fragile & caducum animal, facilè tugurium habere possit, in quo ad paucos annos, quibus in hoc mundo quasi in alieno solo obambulat, à tempestatis intemperie se defendat. Ælian. l. 12. de Var. hist. Idem de Rhodiis dixit Stratonicus apud Plutarchum.

Augustus Caesar.

Cùm vrbem Romam multis modis & ornasset & communisset, atque etiam in posterum (quod quidem in ipso fuit) tutam reddidisset, non sine causa glorians dicere solebat: Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo. Nihil principi magnificentius,

us, quàm si ditionem, quam accepit, reddat statu meliorem. Sueton. in eius vita. Pontanus. ca.32. de Magnificentia. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

De maledicentia, ac mordacitate.

Pythagoras.

QVodam dicente, Nimium mihi maledicis ac plus satis derides: Atqui inquit, spleneticis etiam acria & amara prosunt, dulcia nocent. Ant. in Melis. part. 2. ser. 78.

Aristippus.

Audiens quendam temerè hominibus maledicentem. Vtinam, inquit, tu linguæ tuę, sicut ego aurium mearum, dominus esses. Laert.

Empedocles.

Interrogatus, cur cùm mala audiret, tam indignāter ferret maledicta? Quia, inquit, ne laudationes quidem mihi iucundæ forent, nisi maledicta mihi molesta essent. Max. serm. 16. de Admonitione.

Diogenes.

Cuidam conuiciatori, At nec mihi, inquit, credit quisquam, te laudanti: nec tibi, me vituperanti. Ant. in Melis. part. 2. ser. 59.

Idem.

Suprà apoph. de adulatione & assentatione.

Isocrates.

De Atheniensium ciuitate dicere solebat, eam scortis simillimam esse. Etenim qui illarum venustate caperentur, velle quidem omnes rem cum ipsis habere: neminem tamen tam sui ipsius contemptorem, qui matrimonium cum illis iungere dignetur. Ita Atheniensium ciuitatem ad peregrinādum in ea iucundissimam esse, omnibúsq; totius Græciæ ciuitatibus præstantiorem: ad inhabitandum verò nō item securam ac tutam esse. Innuit autem, domesticos in ea sycophantas, conuiciatores & obtrectatores, atque eorum qui se populares videri vellet, insidias. Ælia. l. 12. de Var. hist.

Zoilus.

Zoilus Amphipolitanus, Polycratis auditor, qui canis Rhetoricus nominatus est, homo studiosus malè loquēdi, cùm non solum in Homerum, Platonem, alióſque pręclaros ac magnos viros stylum stringeret, sed vbique litibus & perniciosis etiam contentionibus operam daret, rogante quodam erudito viro, quamobrem omnibus malè diceret? Quoniam, inquit, malè facere cùm velim, non possum. Exprimit autem omnium maledicentium & detractantium personam Zoilus, qui dum non inueniunt quá ratione facto lædant, dentibus caninis & lingua amarulenta in bonos inuehuntur. Æli. lib. 11. de Var. hist.

Socrates.

Ei cùm nuntiatum esset, à quopiam eum maledictis incessi: Bene, ait, loqui non didicit. Laert.

Plato.

Quodā narrante nonnullos esse qui ipsum maledictis insectarētur. At ego, inquit, sic viuam, vt illis fides non habeatur. Ant. part. 2. ser. 69. Meliss.

Aristoteles.

Cùm ab imprudente quodam malè audiret: Tu, inquit, & conuicia facilè audis, & libenter dicis: mihi autem & dicere non est cōsuetum, & audire iucundum. Ant. in Melis. part. 2. ser. 72.

Melissus.

Quum probro illi daretur, quòd maledictis indignaretur: Si maledicta, inquit, æquo animo admittam, ne laudes quidem sentiam. Brus. l. 1. c. 16.

Philostratus.

Ælianus quum Philostrato roganti, quid

quid operis cuderet, dixisset se opus in tyrannum nuper mortuum cudere: Admirarer, inquit Philostratus, si viuenté accusasses. Superstitem siquidé tyrannũ incessere, viri opus est? mortuum verò cuiusque. Brus.l.1.c.16.

Lysander.

Cùm in publico quodam conuentu quendam audiuisset, liberiùs quàm par videbatur, contra ipsum loquentem: Tua, inquit, verba ciuitate opus habent. Quo dicto notauit eius in dicendo libertatem, quę quidem in conuentu facilè fertur, sed alio loco non itidem. Plut.in Lac.

Cleomenes.

Cleomenes maledicenti ait: An propter hoc tu omnibus maledicis, ne tempus de tua loquendi malignitate habeamus? Plut.Ibid.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari aut vituperari, existimabat nõ minùs esse dicendos eorum mores qui loquebantur, quàm eorum de quibus loquebãtur. Sensit vir prudentissimus, qui auidè obtrectant alienæ laudi, magis prodere morbum suum, quàm detegere mores alienos: & qui ob res parum honestas laudãt quépiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam, peruersúmque iudicium. Plut.in Lac.Eras.l.1.

Alcibiades.

Canem miræ magnitudinis abscissa cauda per vrbem dimisit: hoc quum multis stultum atque ineptum visum esset, monentibus eum amicis: ac sermones qui de eo circumferebantur enarrãtibus, ridens Alcibiades. Sic inquit, res, vt intenderam, successit. Hoc enim Atheniensibus loquendi volui præbere argumentum, vt eos à peioribus, quæ de me & aliis quoq; hominibus conuiciosè loquuntur, nouis his auerterem. Plut.in Alcibiade.

Chabrias.

Ab improbo quodam multis conuiciis affectus: Bene, inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ insunt prætermisisti. Ant.in Melis.part.2.ser.69.

Memnon.

Quo tempore bellum gerebat aduersus Alexandrum pro Dario rege, militem quendam mercenariũ multa cõuicia petulanter iacientem in Alexandrum, hasta percussit: Ego, inquiens, te alo vt pugnes adu. Alexandrũ, non vt illi maledicas. Plut.in apoph.

Demochares.

Significare volens se nihil pendere obtrectationes vulgi, cum videret multos obtrectatores vnà sedentes in tonstrina, & malè loquendi omnino cupidos: Quid loquimini (inquit) vos Dysmenidæ? simul hoc nomine ingenium, naturámq; ipsorum innuens, & detegens. Ælian.l.3.de Var.hist.

Pisistratus.

Cùm conuiua bene potus ei maledixisset, irritantibus amicis ad pœnas de conuiua sumendas dixisse fertur, Non aliter illi succenseo, quàm si quis obligatis oculis in me occurrisset. Sẽsit, maledicendi ansam dedisse vinum, & ignouit errorem. Ælian.

Idem.

Dicenti cuidam, quòd à maledico laudaretur: Miror, inquit, nisi quis illi dixit me mortuum esse: nam viuentem ille posset laudare neminem. Stob.

Hieron.

Xenophantes Colophonius Homeromastix, quum apud Hieronem Siciliæ regem lamentaretur paupertatem, quòd vix à se duo famuli possent nutriri: At Homerus, inquit Hieron, cui tu assiduè maledicis, plusquam decem millia hominum alit, vel mortuus. Reprobrauit autem innatam homini maledicentiam, quę paupertatis & inopiæ suæ non minima

causa

causa erat.Plut.in apoph.

Philippus.

Philippum Alexandri patrem conuicio afficiebat quidam effreni lingua præditus,cúmq; amici hortarentur,vt conuiciatorem reprimeret : Non est hoc,inquit ille,faciendum, ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton.part.2.Meliss. serm.69.

Idem.

Dicebat, se suis conuiciatoribus gratiam habere,quò se meliorem redderent. Ego,inquit,studeo illos mendacij conuincere. & si quid improbè fecerim, muto consilium,& pœnitentia emendo factum. Ant.in Melis.part. 2.serm.69.

Idem.

Maledictis à Nicandro lacessitus. plurib. cœpit illum donis honestare: quibus acceptis cœpit Nicander eum laudare. Ad amicos igitur conuersus Philippus, Videtísne ergo, inquit, & nostrum esse, benè & malè audire,& à maledicentiæ morbo affectos sanare. Plutarc.

Antigonus.

Milites quum in illum probra iactarent, ac ignorarent Antigonum tam propè adesse, prodiens rex ait: Flebitis nisi longius amoti,maledicatis mihi. Sic enim recitat Plutarchus in apoph.Seneca verò libr.3. de ira ait illum dixisse : Longius discedite, ne audiat rex.

Idem.

Quum per noctem milites omnia sibi mala imprecantes audiret, quòd rex eos in illud iter intricabiléq; lutũ adduxisset: accessit, ignorantésque à quo adiuuarentur,explicuit: Non, inquit,maledicite Antigono,cuius vitio in has calamitates incidistis : Sed ei bene optate, qui ex hac miseria vos abduxit.Plut.& Seneca.

Pyrrhus.

A quibusdam rogatus, vt maledicum quendam ex Ambracia pelleret: respondit, Potius apud paucos illic manens,quàm apud multos, de nobis obloquatur.Plut.

Idem.

Quum audisset, sibi à quopiam maledictum, conuiciatorem ad se duci iubet, ac interrogat, num dixisset ea propter quæ accusatus erat: respõdit, Dixi, ô rex, & dicturus plura eram, si plus vini appositum mihi fuisset. Quo audito,Pyrrhus ridens, hominem impunè dimittendum mandauit.Plut.

Cicero.

Seruilia M.Bruti mater,cùm pretiosum ære paruo fundũ à Cæsare emisset,subiiciente hastę bona ciuium,non effugit tale Ciceronis dictum: Equidẽ quo melius emptum sciatis comparauit Seruilia hunc fundum Tertia deducta. Filia autem Seruiliæ erat Iunia Tertia, eadémq; C.Crassi vxor: lasciuiente dictatore tam in matrem quàm in puellam.Macr.l.2.c.2.Satur

Sicinius.

Cum leui momento amorem simul & odium permutaret, eorundémque hominum & patronum & accusatorẽ se præberet:Sicinius homo maledicus, qui multa in quoscunq; probra iacere cõsuetus erat, aliquando rogatus, cur soli Crasso non malediceret,cùm maledicendi materiam haberet amplissimam?non facio,inquit: fœnum enim habet in cornu.Plut.

M.Cato.

Cuiusdam,qui multis intemperantiæ notis inustus erat, probris vexatus: Impar mihi tecum, ait, certandi conditio est. nam vt malè audire & maledicere, tibi facillimum simul & promptissimum est: sic & mihi maledicere insuaue est, & insuetum. Eras. lib.5.apoph.

Valerius.

P.Clodius cùm iratus esset Valerio, eò quòd mutuum ei petenti nõ dedisset: Quid amplius, inquit Valerius, mihi facturus es, nisi vt Dyrrachiũ eam, & redeam deinceps? Mordaciter ad Ciceronis exilium alludens, à quo tamen gloriosè reuocatus est. Macrob. l.2.cap.6.Saturn.

Orbilius.

In reum testis prodiẽs cùm à Galba, oratore eloquentissimo quidem, sed corpore deformi, interrogaretur. Quámnam artem exerceret? Nullam, inquit, sed in sole gibbos fricare soleo. Macrob.lib.2.ca.6.Saturn.

Cicero.

Suprà apoph. de Honore & magistratu momentaneo. & apoph. de facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In C.Cæsarem mordacitas Ciceronis dentes suos strinxit. Nam primùm post victoriam Cæsaris interrogatur Cicero, Cur in electione partis errasset? respondit, Præcincturà me decepit.notans Cæsarem, qui ita toga pręcingebatur, vt trahendo laciniam, velut mollis incederet: adeò vt Sylla tãquam prouidus dixerit Pompeio, Caue tibi illum puerum malè præcinctũ. Macrob.lib.2.ca.3 Saturn.

Idem.

Deinde cùm Laberius in fine ludorum annulo aureo honoratus à Cæsare, euestigio quatuordecim gradus ad spectandum transisset, violato ordine, & cùm detractus esset eques Romanus, & cùm Mimus remissus, ait Cicero prætereunti Laberio, & sedile quærenti: Recepissem te, nisi angustè sederem, simul & illum respuẽs, & nouum senatum mordaciter taxans, cuius numerum Cæsar suprà fas auxerat. Macrob. libro 2. capit. 3. Saturn.

Idem.

Aliàs facilitatem Cæsaris in eligendo senatum irritum, palàm mordacitérque irrisit. Nam cùm ab ipso hospite suo P. Manlio rogaretur, vt Decurionatum priuigno eius expediret, assistente frequentia hominum, respondit: Hoc fieri sanè nequit, si Romæ imperabit Pompeius. Macrob. lib.2.c.2. Saturn.

Idem.

Nec intra hæc mordacitas stetit, quippe ab Androne quodam Laodicæno salutatus, cùm causam aduentus requisiuisset, compererétque (nam ille se legatum de libertate patriæ ad Cæsarem venisse respõdit) ita expressit publicam seruitutem: ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρεσβευσον. Si obtinueris, & pro nobis intercede. Macrob. lib.2.ca. 3.Saturn.

Idem.

Cùm Lepidum audiuisset in senatu ad patres conscriptos dicentem, Ego non tanti fecissem simile factum: Cicero respondit, Nec ego tanti fecissem.Macr.l2.c.3.Saturn.

Plancus.

Infrà de Mortuis non lædendis.

Augustus Cæs.

Indignanti Tiberio, ac per epistolam etiam conquerenti apud eum de conuiciatore, respondit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere, & nimium indignari, eo quòd sint qui malè de me loquantur. Satis est enim, si hoc habemus ne quis malefacere possit. Sueton.

Tiberius.

Ab initio sui principatus, in conuiciatores & maledicos dicere solebat, in ciuitate libera, linguam quoque liberam esse debere. Suet. Tacit.

Domitianus.

Cùm homines mordaces atq; maledicos haberet odio, semper tamen

eos dicere solebat peiores esse, qui maledicis aures præberent, neque reprehenderent, quàm ipsos maledicos. Sueton.

Fl. Vespasianus.

Infrà tit. de malitia.

Idem.

De Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro, clàm apud communem amicum conquerens, addidit clausulæ: Ego tamen vir sum. Notans, obtrectatorem esse parum virum. Simile est illud Maronis,

Parcius ista viris tamen obijcienda memento. Suetonius.

Sigismundus imp.

Cùm accusassent purpurati apud Sigismundum imperatorem maledicentiam Germanicæ multitudinis, quæ de suo principe passim obloqueretur, subridens imperator: An vobis, inquit, graue videretur illos malè loqui, cùm nos malè agamus? Indicauit autem, in nobismetipsis sitũ esse, quòd bene vel malè audiamus. Æneas Sylu. li. 2 comment. de reb. gest. Alphonsi.

Sfortia.

Quum transfuga Nolanus eques, ingenio infami, vt sibi gratiam cum Sfortia compararet, Tartaliam omnibus maledictis in conuiuio Sfortiæ famam lacerasse detulisset: déque ea re, vt fides sibi haberetur: iureiurando sæpius affirmaret: Non opus est, inquit, Sfortia, vt multum tu persuadẽdo mecum labores, quum Tartalia nũquam verbum de quoquam sit eloquutus, quin maledixerit. Paulus Iouius de dictis & factis Sfortiæ, cap. 85.

Vide apoph. de delatione.

De malignitate maledica.

Chilon.

Mortuis nequaquam maledicendum esse dicebat, quãdoquidem ignauum esse videretur eos lingua incessere, qui respondere non possent. Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

Idem docebat, neminem conuiciis lacessendum, ne, si dixerimus quæ libent, audiamus vicissim quæ dolent. Habet enim & maledicendi morbus suam voluptatem, sed quæ plerunque malè audiendi summo dolore pensatur. Huc allusit M. Tullius Salustio cõminans, fore, vt si quam voluptatem malè dicendo cepisset, eam malè audiendo amitteret. Laert.

Socrates.

Cuidam admiranti quòd nihil in eum commoueretur à quo conuiciis incessebatur: Mihi inquit, non maledicit, quandoquidem ea quæ dicit mihi non adsunt, nec in me hærent. Atqui ob hanc causam hominum vulgus magis commouetur, si quid dicitur in immerentem. Boni quum malè audiunt, sibi gratulantur, quòd puri sint ab his malis quæ ipsis impinguntur, nec in se dici interpretantur: nihilo magis quã si quis oculorum errore Platonem appellet Socratem, & in Socratem congerat maledicta, is non maledicit Platoni sed ei quem existimat esse Platonem. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Vetus comœdia solebat nominatim in ciues maledicta iacere. Horum libertatem quum plerique metuerent, Socrates dicebat, Expedire, vt quis semet illis sciens ac volens subiiceret. Nam si quid, inquit, dixerint in nos merito reprehendendum admoniti corigemus, & profuerint: sin falsum, conuicium in nos iaculabuntur, nihil ad nos. Eras. lib. 3. apoph.

Aristippus.

Quum à quodam conuiciis incesseretur Aristippus, tacitus abiit. at quũ maledicus insequeretur abeuntem, dicens,

dicens, Cur fugis? Quoniam, inquit, tibi quidem potestas est malè loquendi, mihi verò non audiendi. Salsissimè notauit hominis impudentiam, qui quum sibi ius sumeret malè loquendi, non saltem hoc iuris concederet alteri, vt subduceret sese, desinerétque malè audire. Nam vox hæc, Cur fugis? erat velut expostulantis de iniuria. Laert. lib.2.cap.8.

Diogenes.

Cúm adolescentem natura malum lapides in cœlum iactantem videret: Euge, inquit, scopum non attinges. Innuit autem, eos cœlestium bonorum nequaquam hęredes esse, qui malitiosam agerent vitam. Laer.l.4.

Idem.

Corinthum profectus, ludum ingressus est, quem ibi Dionysius regno pulsus aperuerat, audiuítque pueros malè canentes. Interim ingressus Dionysius, quoniam putabat Diogenem consolandi gratia venisse, Humaniter, inquit, facis Diogenes hæc est rerum humanarum volubilitas. Imò (inquit Diogenes) miror te etiamnum viuere, qui tantum malorum in regno patraris: & video nihilo meliorem esse ludimagistrum quàm fuisti rex. Laert. & Eras.l.3.apoph

Idem.

Eunuchus quispiam contaminatæ famę, inscripserat ædibus suis, μηδὲν εἰσίτω κακόν. Nequid ingrediatur mali. Id videns Diogenes: Ædium, inquit, dominus quà ingreditur? Eunuchus boni ominis gratia posuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domũ, id Diogenes detorsit ad mala animi, quæ sola vera mala sunt. Laert. lib.6. Brus.lib.4.cap.11.

Antisthenes.

Eos qui nos maledictis incesserent, magis tolerandos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, si quis contemnat. Laert. lib.6.cap.4.

Demosthenes.

A caluo quodam maledictis aspersus: Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam: quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint. subnotans, illum non iudicio, sed cerebri vitio maledicum esse. Eras.8.apoph ex Stob.

Diogenes.

Hospitibus quibusdam celebrem illum Demosthenem videre cupientibus, porrecto medio digito: Hic est, inquit, ille Demosthenes Atheniensium orator. Digitus pollici proximus, index dicitur, quòd hunc intendentes solent aliquando commonstrare. Digitus autem medius apud priscos infamis habebatur ob causam hîc non referendam. Porrò Demosthenes vulgò malè audiebat, quasi parum vir esset. Id significans Diogenes, maluit illum medio quàm indice demonstrare. Laertius libro sexto.

Timon Atheniensis.

Interrogatus cur omnes homines odio prosequeretur? Malos, inquit, meritò odi: cæteros ob id odi, quòd malos non oderint. Sentiens, non esse verè probos, qui nõ detestantur improbos. Eras.lib.6.apoph.

Pytheas.

Pytheam oratorem quidam criminabatur, quòd malus esset. At ille non inficias ibat: hanc enim illi conscientia necessitatem imponebat. Sed respondebat se minimo tempore omnium qui rempub. Atheniensium administrassent minimè malũ fuisse: nempe in hoc sibi placens, quòd non perpetuò fuisset eiusmodi. Putánsque se non iniuriam facere, si non cum pessimis compararetur. Stolidum hoc sanè Pytheæ. Non enim solùm qui iniuriam infert, malus est: verùm etiã qui

iniuriam inferre in animum inducit. Ælianus lib.14.de Varia historia.

Herodes sophista.

Proteo Cynico sine fine ipsum conuiciis incessenti: Consenuimus (inquit) ambo, tu quidem malè loquens, ego malè audiens. Sensit, immedicabile malum esse, cui ille tam diu assueuerat: & se moderatiùs ferre, quòd iam nouum non esset. Philost.

Anonymus.

Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata facilè solebat admittere, Lacon: Desine, inquit, aduersum me præbere aures. Sensit, non solùm eos vituperio dignos qui calumniarentur alios, verùm etiam qui calumniantibus accommodarent aures. Et iniuriæ genus est, aduersus nihil malè meritum, audire maledicam linguam. Non enim essent maledici, si nullum inuenirent auscultatorẽ. Proinde Lacon expostulauit etiam cum illo, qui præbuerat aures de ipso malè loquenti. Plut. in Lacon.

Nicander.

Cuidam dicenti, quòd Argiui malè de ipso loquerentur: Num igitur, inquit, dant pœnas qui de bonis loquũtur male? significans, Rempubl. malè moratam, vbi liceret impunè maledicere nihil malè cõmeritis. Plut. in Lac.

Cleomenes

Cùm improbus quidam Cleomenem conuiciis incesseret: Num ideo, inquit, tu maledicis omnibus, ne si velimus respondere, otium habeamus vicissim de tua dicendi malitia? Vt è sublimi contempsit, maledicum, nec vllo responso aut alia pœna dignum iudicauit nebulonem, cui nihil esset præsidij præter maledicam linguam! Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuis nonnullis Cleomenem cõuicio lacessentibus, vt periurum & impium: Vobis, inquit, potestas est mihi maledicendi, at mihi potestas est vobis faciendi malè. Admonens, non esse tutum eos maledictis irritare, quibus in manu est, cùm velint, re ipsa lędere. ad hæc, non oportere potentes humiliorum dictis admodum cõmoueri. Satis enim vindictæ est, quòd licet, cum libet, vlcisci, cum illis nihil aliud reliquum sit, quàm malè loqui. Plut. in Lacon. apoph.

Leotychidas Aristonis F.

Cuidam ipsi dicenti, quòd Demarati amici male de eo loquerentur: Per deos, inquit, nihil miror, quandoquidem nullus illorum de quoquam bene loqui posset. Docuit contemnendam esse maledicentiam, quæ non à iudicio sed ab animi morbo proficisci. tur. Qui verò passim maledicunt omnibus, eos palàm est id naturæ vitio facere, non ex eorum merito quibus obtrectant. Plut. in Lacon.

Artaxerxes.

Quum Aclides Iapson multa in Artaxerxem regem licenter & contumeliosè diceret, hactenus quidem vltus est maledicum, vt per tribunum militum denuntiaret, ei licere in regem quæ vellet dicere, sibi verò in illum licere quæ vellet & dicere & facere. Eras. lib.5. apoph.

Dionysius sen.

Quibusdam eam accusantibus quòd hominem improbum, ciuibúsque odiosum honoraret, atque proueheret: At volo inquit, aliquẽ esse, quem maiori, quã me odio prosequantur. Brus. lib.4. cap.11.

Philippus rex.

Bonos ac malos sibi cõciliandos dicebat: vt bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Brus. lib.4. cap.11.

Idem.

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem Macedoniæ Philippum, quòd

quòd fine fine de ipso malè loqueretur: quúmque suaderent amici, vt hominem accersi iuberet, déque eo supplicium sumeret: Philippus ita respondit: Nicanor non est Macedonum pessimus: videndum est igitur, necubi nos cessemus in officio. Vt igitur cognouit vehementer afflictum inopia, & tamé à rege neglectum fuisse, iussit donum aliquod ad illum deferri. Hoc facto, quum rursus Smicythus diceret regi, Nicanorem apud omnes fine fine prędicare laudes ipsius: Videtis igitur, inquit, in nobis esse situm, vt bene aut malè audiamus. Immane quantum absunt ab huius principis ingenio, qui nunquam sibi videntur satis laudari, quum nihil faciant laudandum: nec student beneficiis sibi conciliare beneuolentiam hominum, sed metui malunt quàm amari: cúmque sæpenumero faciant detestanda, ídque palam, tamen periit quisquis ausus est hiscere. Plut.

Idem.

Quidam petulantioris linguæ maledicta coniicere solebat in Philippũ: hunc amici hortabantur, vt eiiceret in exilium. At ille negauit hoc se facturum. Quærentibus, Quid ita? Ne, inquit, oberrans inter plures, malè de me loquatur. Quòd maledicum non egit in crucem, vel clementiæ erat quòd ignouit, vel magnanimitatis quòd contempsit: quòd noluit expellere, prudentiæ, plus enim nocuisset. Plut. in apoph.

Idem.

Peloponnesij cùm Philippum Macedoniæ regem, à quo multa beneficia acceperant, in ludis Olympiacis sibilis derisissent: rex admonitus ab amicis vt eam iniuriam rependeret, negauit se id facturum: Si tam prauo, inquiens, sunt ingenio, vt eos irrideãt qui de ipsis bene meriti sunt: quid tum fiet, si quid mali sentirent? Sensit vir prudentissimus, maledicos non vltione prouocandos esse, vt magis maledicant. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quum aliquando tempore hyberno compulisset castra transferri in locum vbi non erat rerum necessariarum copia, atq; hac de causa milites quidam in regem maledicta congererent, ignari ipsum esse in proximo, virga tentorij vela deduxit, Flebitis, inquit, ni longiùs semoti de me malè loquamini. Quid hac facetia clementius? aut quid hac clementia facetius? Simulabat se non indignari quòd malè de ipso loquerentur: sed quòd tam vicini, vt exaudiri possent ab eo, cui maledicebant. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm nocte quadam quosdam è militibus suis exaudisset omnia imprecãtes regi, qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum induxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant: cósque quum ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset: Nunc, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: sed ei bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Hac vindicta contentus erat regis verè excelsus animus. Erasf. Rot. lib. 4. apoph.

Scip. AEmilianus.

Apud Numãtiam iratus C. Metello, dixit, Si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

M. Pinarius.

M. Seruilius dissuasurus legem quam ferebat M Pinarius: Dic mihi M. Pinari, inquit, si contra te dixero, num mihi maledicturus es, vt cæteris soles? Vt sementem, inquit Pinarius, feceris, ita & metes. Per allegoriam minitans,

illum malè auditurum, si malè diceret. Eras.lib.6.apoph.

Pompeius.

Suprà apoph.de Ingratitudine.

Augustus Cæs.

In cognitione quadam, cùm Æmilio Æliano Cordubensi inter cætera crimina illud vel maximè obiiceretur, quòd malè loqueretur de Cæsare: cõuersus ad accusatorem Cæsar Augustus. Velim (inquit) hoc mihi probes: efficiam vt Ælianus sciat, me quoque linguam habere, plura enim vicissim de eo loquar. His minis contentus, nihil postea de illo inquisiuit. Sueton.

Tiberius.

Suprà apoph.de Clementia.

Fl. Vespasianus.

De iurgio quodam inter senatorem & equitem Romanorum ita pronuntiauit, vt diceret, Non oportere maledici senatoribus: re maledici verò, & ciuile fásque esse: prærogatiuam enim dignitatis ipse sibi ademit, qui lacessiuit. Sueton.

Huc refer apoph.de Conuiciis, Iniuriæ patientia, & Detrectatione.

De malitia.

Thales.

* QVid nocentissimum esset interrogatus? malitia dixit. Nocet enim illa bonis, etiamsi attigerit. Stobæus.

Democritus.

* Malitia, inquit, res est quæ facilè capitur. Nam dum in solum lucrum intenta est, incircumspectè obuiam se quæstui præbet, & temerè persuadetur. Stob.ser.2.de malitia.

Socrates.

* Hominem cui ex malitia spes depẽdet, similem esse dicebat illi qui nauim infirmæ anchorę cõmittit. idem.

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, viperam, aut aspidem, aut scorpium in eburneo aureo vel scrinio inspiciens, non propter materiæ pretium ipsa diligis aut magni facis tanquam felicia animalia, sed potius propter naturæ ipsorum exitialem vim abhorres ac detestaris: sic etiam in diuitiis & fastu fortunæ, malitiam videns inesse, nõ ad materiæ splendorem obstupesce, sed morum prauitatem contemne. Stob. serm.5.

Vide apopht.de vitiis variis hoc volumine suo ordine descripta.

De malo & malis.

Plato.

* EA quæ mala dicuntur, malis bona, iustis verò mala esse dicebat. Bona rursus, bonis quidem verè esse bona, malis autem mala. Stob.ser.2.

Dion philos.

* Res malas seu improbas dicebat nunquam in eodem statu manere, sed subinde moueri & in maiorem crescere petulãtiam, nec vllum certum modum assequi. Stob.eod.ser.

Hyperides.

* Incipientibus malis obstruendas esse vias dicebat. Nam cùm semel (inquit) radices egerit, & inueterata fuerit malitia, tanquam congenita ægritudo, difficilis extinctu fit. Stob.ser.44.

Socrates.

* Iniuriam, inquit, facere, & non obedire meliori, siue Deo, siue homini, malum ac turpe esse scio. Nunquam enim vel metuam, vel fugiam illa, de quibus an bona sint incertus sum, magis quàm mala, quæ mala esse non dubito. Plato in apol. Socratis.

Democritus.

* Malum, inquiebat, etiam si solus fueris neque dixeris, neque feceris.

Disce

Disce autem teipsum multò magis quàm alios revereri. Stob. ser. 31.

Pythagoras.

*Vir malus plus mali patitur afflictus conscientia, quàm ille qui in corpore castigatur & flagris cæditur. Stobæus ser. 24.

Idem.

*Qui de malis, inquit, pœnas non sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. ser. 44.

Epictetus.

*Si cupis, inquit, bonus fieri: primùm crede quòd malus sis. In Enchirid. & Stob. ser. de virtute.

Iamblichus.

*Dicebat, quemadmodum suppurato satius est vri quàm ita manere: sic etiã malo viro mori, quàm viuere. Stob. ser. 44.

Archytas Pythagoreus.

*Semper, ait, infelicem oportet esse malũ, siue adsit materia, malè enim ea vtitur: siue ea careat. Sicut cæcus, siue lumen habeat, & claritatem visibilem; siue in tenebris degat. Stobæus serm. de virtute.

Vide apopht. de Improbitate, & reliquis vitiis quæ toto hoc opere perstringuntur.

De mancipiis.

Diogenes.

GRæci mancipia, præcipuè fugitiua, vocant ἀνδράποδα: quæ dictio videtur composita ex viro & pede, cuius Grammatici variam reddãt etymologiam. Cùm igitur quidã improbus Diogenem interrogasset, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα? Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes, qui hoc percontaris: sentiens, illi esse mentem non hominis, sed pecudis. Laert. lib. 6.

Idem.

Iactante se quodam, ac dicente: Viros supero in pythiis: Imò, respondit, potius vincis mancipia. Lusit ad vocum cognationẽ, ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat omnes eos, qui cupiditatibus propriis seruirent. Idem.

Aristippus.

Suprà, de educatione & institutione liberorum.

Vide apoph. de Seruis.

De mansuetudine.

Chilon.

DOcuit, potentiam adiungendam mansuetudini, vt à suis princeps non tam metũ extorqueat, quàm impetret reuerentiam. Reuerẽtiæ comes est amor, metus, odium. Amari autem non solùm honestius est, verùm etiam tutius. Laert. lib. 1. cap. 4.

Xenocrates.

Cùm passer futurus accipitri præda in sinum Xenocratis philosophi volasset, eum humaniter defendit, dicens: Non oportere supplicem prodere. Plutarchus.

Archidamidas.

Cuidam Charilaum regem laudanti, quòd pariter erga cũctos fuisset mitis ac mansuetus: Et qua fronte laudetur aliquis, respondit, qui erga sceleratos se mitem præbebat: Perspexit vir egregius mansuetudinem cum iustitia coniunctam esse oportere. Alioqui principis in facinorosos lenitas, quid aliud est, quàm in bonos crudelitas? Plut. in apoph.

Cleomenes.

Cùm è ciuibus quispiam apud Cleomenem diceret, bonum regem omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere: Sed hactenus, inquit, ne sit cõtemptui. Significans erga improbos

probos mansuetudinem nimiam esse inutilem ciuitati: notánsq; quorundã mores, qui principes vehementer bonos & clemẽtes, cùm impensiùs amare debuerint, habent contemptui. Est quidem præcipua virtus in principe comitas ac mansuetudo. verùm ob malorum ingenium hæc ita temperãda est, vt principi sua constet authoritas. Plut. in Lacon. apoph.

Aristoteles.

* Mansuetudinem describens, dicebat virtutem esse animosæ facultatis qua præditi ægrè mouentur ad iram. Mansuetudinis autem esse posse moderatè ferre obiecta crimina & contemptus, nec celeriter rapi in vltiones ne facilè moueri ad iras: sed moribus comem esse ingenióque quieto & stabili. lib. de virtutibus.

T. Vespasianus.

Suprà de Clementia.

Vide apopht. de Clementia & Humanitate.

De mathesi.

Aristippus.

CVm ciuibus suis nauigans, naufragio eiectus in littore maris vidit figuras mathematicas in harena depictas. Salua, inquit, res est, hominum vestigia conspicio. Voluit ostendere vir sapientissimus, eos demum esse homines, qui cognitione diuersarum artium à cæteris animalibus differrent. Vitruuius lib. 6. de Architectura, & Erasm. lib. 3. apopht.

Diogenes.

Reprehendebat mathematicos, quòd solem, lunam & stellas intuerentur, ea autem non viderent, quę essent ante pedes. Laert. lib. 6. apoph.

Ariston.

Eos qui encyclopedię & mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes dicebat esse procis Penelopes, qui cùm ipsa potiri non possent, ancillis miscebantur. Stobæus ser. 2. de Imprudentia.

Hadrianus Imp.

Hadrianum Romanorum imperatorem ferunt ex matheseos peritia præsciuisse futura, ac Varum non fore longæuum dixisse, ex Virgiliano carm.

Ostendent terris hunc tantum fata neque vltrà
Esse sinent, &c. Dion Cassius.

De matrimonio.

Thales.

ROganti matri vt matrimonium * iniret, nondum esse tempus, dixit: deinde maior natu, non amplius esse tempus. Plut. & Stob.

Idem.

* Interrogatus, cur in vigore ætatis liberos non procreasset, respondit, Quia nolui sponte negotium vitæ facessere, & eius tranquillitatem turbare. Stob. ser. 66.

Lycurgus.

* Dicebat cùm semel vxor beneuolentia in maritum priuata est, minimè vitalem ei reliquam vitam esse. Stob. eod. ser.

Epaminondas.

* Interrogatus, quídnam vtilitatis caperet vir innuptus? respondit, pro patria mori non dubitare. Ibid.

Vide apopht. de Coniugio, & infra de nuptiis.

De medicina.

Diogenes.

CVm consideraret hominum vitam, videns medicos & philosophos, dicebat nullum animal homine sapientius esse. Verùm cùm videret coniectores, & huius generis alios, aiebat,

aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laert. lib. 6.

Nicocles.

Medicos felices nominabat, quoniam successus quidem ipsorum sol intuetur, errores autem tellus operit. Anton. part. 1. serm. 56. Melissæ. Maximus serm. 50.

Stratonicus.

Ad medicum quendam dixisse fertur, Laudo tuam experientiam, quia non finis infirmos computrescere, sed statim eos à vita liberas. Anton in Melissa, part. 1. serm. 56. Sed hoc Nicocli ascribit. Max. serm. 50.

Didymus.

Didymus perfectum medicum esse dicebat, non quidem qui omnino curaret, sed qui nihil eorum, quæ ad vtilitatem ęgri, & curam pertinent, omittit. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 56. Maxim. serm. 50.

Trophilus.

Interrogatus, quis perfectus medicus fieret? Dixit: Ille qui possibilia & impossibilia discernere potest. Stob. serm. 100. Maxim. serm. 50.

Philotimus.

Cuidam ostendenti digitum exulceratum, qui hepar haberet tabidum (id enim ex colore deprehendit) Non est tibi, inquit, ô bone, periculum ab vnguium vitio. Idem ferè fit ab omnibus: vt de leuioribus malis querantur, grauiora dissimulent. Erasmus libr. 6. apoph. ex Plutarcho.

Anonymus.

Medicus quidam ægrotanti dederat pharmacum, eóq; sumpto conualuit ægrotus. Euenit vt aliquanto post idem morbus recurreret, ęgrotus cùm ad idem pharmacum, quo prius conualuerat, confugeret, nec sentiret remedium, accersit medicum, admiratus quî factum esset, vt eadem medicina quæ prius depulisset morbum, postea magis aggrauaret? Huius rei causam sciscitanti, medicus facetè respondit: Fateor idem fuisse pharmacum, sed ideo non profuit, quia ego non dedi. Sentiens, medicorum esse dare pharmaca, qui norunt quando & quomodo danda. Quæ prosunt iuueni, nocent seni: & contrà, quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Hoc refertur ab Augustino.

Pausanias, & Socrates.

Eum medicum censebat optimum Pausanias, qui non fineret ægrotos extabescere, sed quam primùm sepeliret. Inhumanior quidem videtur hæc sententia, sed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens: qui vult, admodum valetudinarios nec vlla iam ex parte vtiles reipublicæ, ęquo animo debere è vita decedere: sic tamen, vt nemo sibi vim adferat, sed honestis actionibus immoriatur. Certè non apparet quid magnifaciant, cùm quatuordecim medici multo tempore immodicis impendiis adnituntur, vt anui iam præmortuæ vitam in vnum alterúmve mensem proferant. Quid enim aliud agunt, nisi quòd arte sua mortem reddunt longiorem: quasi hoc cuiquam sano sit optabile, diu mori? At viri sapientes mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam. Plut. in Lacon.

Demades.

Maiorem gratiam medicis deberi dixit, qui morbum ingruentem arcerent, quàm qui iam præsentem expellerent. Magis quippe optandum est, omnino non pati, quàm à passionibus liberari. Anton. in Meliss. part. 1. ser. 56. Max. ser. 50.

Hieron.

Medicum tum demum ægroti amicum esse dicebat, cùm in extrema necessitate se diligentissimum ostendit. Ant. in Melis. part. 1. serm. 56.

Dionysius

Dionysius senior.

Post alia multa sacrilegia in Epidauro, Æsculapio barbam auream detraxit, quòd negaret conuenire, cùm Apollo Æsculapij pater imberbis fuisset, vt filius barbam aleret. Finxit autem ideo antiquitas Æsculapium barbatum, vt innuerent, in medico multarum rerum vsum & experientiā requiri. Valer. Max.

Tiberius Cæsar.

Dixisse fertur, eum hominem sibi videri ridiculum, qui sexagesimum prætergressus annum, manum porrigeret medico. Sentiens, hominem tam grandem natu scire oportere, quomodo iam sibi mederi debeat. Porrigunt manum medico, qui consulunt illum, explorantem pulsus venarum. Erasm. lib. 6. apoph.

De medicina contempta.

Diogenes.

VIdens quendam medendi artem iam profitentem, qui prius fuerat palæstrites, sed ignauus: dixit illi, An eos qui te hactenus deiecerunt, nunc vicissim deiicies? Deiicit luctator, quē superat: & deiicit medicus, quos in luctum coniicit, aut etiā in sepulchrum. Similis iocus est apud Martialem, de eo qui ex medico factus est hoplomachus. Laert. lib. 6.

Idem.

Didymon, qui vulgo audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit: Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictum apud nos perdit suam gratiam. Apud Græcos autem κόρη & virginem sonat, & oculi pupillam. Lusit igitur ex ambiguo Diogenes. Laert. lib. 6.

Nicocles.

Quum malus quidam medicus diceret, se magnam habere potestatem: Quidni, inquit, ista dicere liceat, qui tam multos impunè sustuleris. Max. serm. 50.

Anonymus.

Sapiens quidam, cùm imperitus medicus ei dixisset, Senex factus es? respondit, Bene quidem, & satis feliciter: medico enim non vsus sum. Antonius in Melissa part. 1. serm. 56.

Aristoteles.

Cùm morbo teneretur Aristoteles, & medicus ei præceptum quoddam iniungeret: Ne inquit, me cures, vel vt bubulcum, vel vt fossorem, sed prius causam edissere: sic enim facili persuasione me morigerum reddideris. Docens, his nihil sine causa temereq; proferendum esse. Ælianus libr. 9. de Var. hist.

Arcesilaus.

Dicere solitus est: Quemadmodum vbi multæ leges, ibi plurimum vitiorum: ita quoque vbi multi sunt medici, ibi etiam sunt multi morbi. Laertius lib. 4. cap. 6.

Pausanias.

Medicus quidam inuisebat Pausaniam, dicebat, Nihil habes mali: Non enim, inquit, te medico vtor. Hoc ipsum quòd nihil habebat mali, adeo non acceptum ferebat medicis vt eos solos iudicaret prospera esse valetudine, qui medicis non vterentur. Id vt perpetuò verum non sit, tamen extra controuersiam est, maximam malorum partem à medicis proficisci, vel quia sint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione quæstúve corrupti. Plut. in Lacon.

Idem.

Quum ab amico argueretur, quòd de medico quodam malè loqueretur, à quo nec vlla re læsus esset, nec cuius fecisset periculum: Si fecissem (inquit) periculum nequaquam viuerem. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Agesilaus.

Quum medicus quidam Agesilao regi præscriberet curationem nimis exactam, miniméque simplicem, qualis esse solet apud Lacedæmonios: Per Geminos, inquit, sumam quæ præscribis, si mihi prorsus est in fatis vt non viuam: etiamsi non omnia sumpsero. Significabat, eiusmodi curationes citius acceleraturas mortem, quàm depulsuras morbum. Nec tam operosa pharmaca sumenda, nisi ei qui destinauit mori. Omnibus in rebus ei genti placuit frugalitas ac simplicitas. Plut.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Menechmus.

Rogatus à medico, qui putabat eum insanire, Dic mihi hoc, Soléntne tibi vnquam oculi duri fieri? Vrbanè respondit: Quid? Num me locustam esse senses, homo ignauissime? Brus. ex Pluto.

Hadrianus imp.

Hadrianus imperator moriens, dixit illud vulgatum: Turba medicorum Cæsarem perdidit. Arbitror illum huc detorsisse Græcum prouerbium, πολλοὶ στρατηγοὶ καρίαν ἀπώλεσαν, πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλῆ ἀπώλεσαν. Quanquam & hodie verum est, turbam medicorum multis causam esse mortis. Dion Cass.

De mediocritate.

Philoxenus.

DIcebat esse iucundissimas carnes, quæ carnes non sunt: & suauissimos pisces, qui pisces non sunt, quemadmodum amœnissimam esse nauigationem iuxta terram, & ambulationem iuxta aquam. Erasm. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Lycurgus.

Interrogatus, quam ob rem statuisset vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra, nec vllo alio instrumento, Vt, inquit, ciues mediocritatem seruent in omnibus quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur enim parum decorum esse, si per ostium rude inferrentur exotica pretio chara, arte operosa, &c. Plutarch. in Lacon.

Seneca.

Nero sibi cōparârat aulæum quoddam insigne, tum pretio, tum pulchritudine. Id videns Seneca, Declarasti, inquit, te esse pauperem. Causam rogante Nerone: Quoniam si illud amiseris, inquit, non poteris aliud parare simile. Euenit vt illud aulæum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonitio, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatiùs. Qui nummum habet vnicum, quo amisso non queat alterum promere, pauper est. Tutissimum igitur est, mediocribus ac parabilibus delectari. Erasmus lib. 6. apoph.

Alphonsus.

Optimum factum sibi videri dicebat, si voluntas nostra inter amorem ac metũ media intercederet. Vt quantum amor ad excessum impelleret, tantum timor illam è diuerso retraheret. Sensit autem mediocritatem in omnibus esse optimam, & hominum actiones media voluntate temperandas. Panor. l. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Vide apoph. de Temperantia.

De memoria.

Socrates.

SOcrates literas, quas vulgus putat repertas iuuandæ memoriæ causa, dixit vehementer officere memoriæ. Olim enim homines si quid audissent dignum cognitu, non libris, sed animo inscribebant: hac exercitatione confirmata

confirmata memoria, facilè tenebat quicquid volebat: & quod quisque sciebat, habebat in promptu. Post, reperto literarum vsu, dum libris fidunt, non perinde studuerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum est, vt neglecto memoriæ cultu, minus viuida esset rerum cognitio, & pauciora quisque sciret: quandoquidem tantum scimus, quantum memoria tenemus. Eras. lib. 3. apoph.

Antisthenes.

Suprà de Librorum fiducia & multitudine.

Themistocles.

Ludum præteriens, in quo diceretur esse professor, rogauit quid is profiteretur: cùm responsum esset, artem memoriæ hîc doceri, contempsit, dicens: At ego mallem artem obliuiscendi. Verùm hæc vox digna fuit eo qui linguam Persicam intra annum potuit ediscere. Plut. in Græco apoph. Meminit Cicero lib. 2. de Oratore.

Idem.

Cùm Themistocli Simonides, aut quis alius, artem memoriæ polliceretur: Obliuionis, inquit, mallem. Nam memini eorum quę volo, obliuisci non possum quæ volo. Cic. lib. 2. de Finibus bonorum & malorum, & 5. Academicarum quæst.

Polemon.

Proconsul torquebat prædonem quendam: cúmq; dubitaret quod supplicij genus esset de illo sumpturus, superueniens fortè fortuna Polemon, iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Ipse quidem Polemon multa edidicerat, sed in exercitatione nihil ducebat laboriosius ac molestius, quàm ediscere: eóque Fabius iubet hoc tædium protinus à pueris deuorari. Philostratus in Sophist.

Appius Claudius.

Cùm apud Scipionem iactaret, se omnes Romanos posse memoriter nominatímque salutare: ille, Bene, inquit, narras. Ego enim non vt multos cognoscerem, sed ne ab vllo ignorarer, adnixus sum. Brus. l. 4. c. 4.

Cass. Seuerus.

Cùm ex Senatus consulto libri illius exurerentur: Nunc, inquit, superest vt ipse viuus comburar, qui illos edidici. Quod animo insculptum est, nisi cum vita eripi non potest. Eras. libr. 8. apoph.

Claudius Cæs.

Cùm cuidam notam appositam deprecantibus familiaribus ademisset: Litura tamen, inquit, extat. Sentiens, etiam remissa culpa, manere tamen infamiæ prioris vestigium. Alludens ad scripturam, quæ licet spongia deleatur, aut graphio radatur, relinquitur tamen lituræ vestigium. Eras. lib. 6. apoph. ex Suetonio.

De mendacio.

Thales.

A Quodam rogatus, quantum à vero Falsum abesset? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit autem, eos plerunque mentiri, qui audita, nō visa referunt aliis. Max. ser. 35.

Aristoteles.

Interrogatus, Quid lucri facerent mendaces? Vt vera, inquit, loquentibus non credatur. Laert. lib. 5. cap. 1.

Anacharsis.

Aiebat se mirari, quî fieret, vt Athenienses, qui prohiberent mentiri, tamen in cauponū tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces, emúntque, lucri causa fallunt quemcunque possunt: quasi quod priuatim esset turpe, fiat honestum, si publicè facias in foro. At in contractibus maximè fugiendum erat mendacium. Sed tum maximè mentiuntur homines, cùm maximè

maximè negant se mentiri. Apud Athenienses lex erat, quæ iubebat ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν, Laert.l.1.c.9.

AEsopus.

Sciscitatus, quid lucri accederet mendacibus? Vt eis, inquit, etiam cùm vera dicũt, fides nõ habeatur. Max.35.

Archidamus.

Chius quidam iam senex in Lacedæmonem peruenit, qui quidem alioquin erat arrogans, sed senectutis suæ ipsum pudebat: quare canos tinctura obliterare conabatur. Progressus autem in publicum, de rebus orationem habuit, quarum gratia venerat: tum surgens Archidamus, dixit: Quid ille tandem rectum diceret, qui mendacium non in anima solùm, sed capite quoque circunferret? Stob.serm.10.ex Theophrasto.

Anonymus.

Laconi cùm quidam dixisset, Mentiris: vrbanè Lacon, Quia (inquit) liberi sumus: sed alij, si quando vera non dixerint, flebunt. Plut.

Epænetus.

Dicere solitus est, mendaces omnium scelerum & iniuriarum authores esse. Plut.in Lac.

Anonymus.

Quidam mirantibus, quod humile candelabrum emisset: Pransoriũ erit, inquit. Eludens iocoso mendacio, ne parcus videretur. In conuiuis vtimur humilioribus candelabris, vt exactiùs peruideamus quæ sunt apposita. Eras. l.6.apoph.

Persæ.

Inter peccata, duo grauissima numerabant. Prius esse debitorem: alterum, mentiri, quòd obærati plerunque mentiuntur, dum pollicentur in diem, nec pręstant quod pollicentur. Ex Herodoto.

Cyrus.

Dicere ad Armenium solebat: Omnino non mentiendum esse. Apertum enim mendacium hominib. maximè impedimento esse ad veniam consequendam. Danda est quippe his venia, qui ex inscitia vel errore mentiuntur: verùm hi qui data opera apertè nugantur, nulla venia digni sunt. Xen. lib.2. Pædiæ.

Galba.

Galba, quodam iactante, quòd in Sicilia murænam quinque pedes longam emisset: Nihil, inquit, mirum, nam ibi tam longæ nascuntur, vt his piscatores pro retibus cingãtur. Mendacium euidentiore mendacio derisit. Fulgosus.lib.4.ca.18. Erasm.Rot.lib.6. apoph.

Cicero.

Fabiæ Dolabellæ dicenti, se triginta annos habere. Verum est, inquit, nam hoc iam viginti annos audio. Volebat illa iunior videri, quàm erat. Itaque Cicero elusit illam simulata assensione, significans interim illam esse quinquagenariam. Eras.l.4.apoph.

Idem.

Obiicientibus, quòd à reo pecuniam accepisset, qua magnificas quasdam ædes esset empturus: Fatebor, inquit, accepisse me, si emero. Eas quum esset mercatus, exprobrantibus vanitatem: An nescitis, inquit boni patris familiâs esse, dissimulare si quid constituerit emere? Eras.l.4.apoph.

Idem.

Iulium Curtium, quo iunior videretur, multa de annis ætatis suæ mentientem, ita redarguit: Ergo, inquit, quũ vnà declamabamus, non eras natus. Eras.lib.4.apoph.

Augustus Cæsar.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cum maturè canos habere capillos cœpisset, habebat comptrices quæ canos capillos sublegebant. Verùm quum Augustus pater interuenisset clàm, canos capillos

capillos super vestes filiæ vidit, quos euulserant. Cùm autem, aliud agens, rem dissimulasset, demum post multa interrogauit filiã, Vtrum post aliquot annos cana esse mallet, an calua? Quumq; illa respondisset se canã esse malle: Cur ergo, inquit, tuo iussu & instinctu istæ ante tempus caluam te facere student? Et sic prudenter mendacium in filia deprehendit ac corrigere studuit. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

De mendacio vrbanè excusato.

Plato.

DIcebat mendacium cõcedendum esse medicis, aliis verò minimè. Medici quippe, vt ægrotantium animos consolentur, promittunt sæpe sanitatem, etiam in ipso mortis agone, ne animum despondeant. lib. 3. de Republ.

Phocion.

Aristogiton sycophanta in sermonibus nihil nisi arma belláq; sonabat: quum verò intellexisset delectum militum haberi, simulata valetudine crus obligabat, bacul óque innixus ceu vulneratus, claudicãs prodiit in publicũ, cum Phocion à tribunali prospiciens, ait: Scribe Aristogitonem claudum, & eundem improbum atque mendacem. Plut.

Stratocles.

Superatis pugna nauali Atheniensibus, summa celeritate coronatus, faustum victoriæ nuntium attulit, vnde supplicationes decretæ, epulumq; per vnamquamq; tribum cõstitutum. Sed biduo pòst, cùm verus nuntius calamitatis afferretur, vniuersus populus in Stratoclem exarsit. Tum ille: Quid, inquit, viri Athenienses vobis molesti intuli, duos dies summa estis ea causa in voluptate versati? Fulgo. l. 4. c. 18. & Eras. lib. 4. apoph. ex Plut.

Philippus rex.

Ab hospite quodam inuitatus ad cœnam, inter eundum fortè obuios secum adduxit vmbras. Vbi sensit hospitem turbari, quòd tam multis non sufficeret apparatus, præmisso ad singulos amicos puero, iussit vt placentę seruarent locum: illi persuasi, dum placentam expectant, paululum edebãt, ita factum est, vt cœna sufficeret omnibus. Faceto ioco simul & elusit amicos, & hospitiis pudori subuenit. Plut. in apoph. Reg. & Impp.

Augustus Cæsar.

Herennium adolescentẽ vitiis corruptum Cæsar castris excedere iusserat: quúmq; ille dimissus supplex ac plorabundus, apud Augustum hac deprecatione vteretur, Quo ore redibo in patriam? quid dicã patri meo? Dic, inquit, me tibi displicuisse. Quoniam pudebat adolescentem fateri, quòd ipse Cæsari displicuisset: Cæsar permisit vt sermonem inuerteret, culpam in ipsum conferret. Suet. in August.

De mendicitate, & mendicantibus.

Diogenes.

QVibusdam Diogeni probro vertentibus, quòd peteret, cùm id Plato non faceret: Imò, inquit, petit & ille, sed.

Admoto capite, vt ne quisquam audiat alter,

Abusus est Homerico carmine quod est Odyssa. α. quo significauit Platonẽ non minus esse petacem, nisi quòd ille clam peteret, ipse palàm. Laert. l. 6.

Idem.

Posteaquam inopia compulsus cœpisset mendicare, his verbis solebat aggredi:

aggredi: Si cui alteri dedisti, da & mihi: sin nemini, à me incipe. Significabat, se non inferiorem cæteris mendicis: itaque vt qui daret quibuslibet, daret & Diogeni: qui verò tam parcus esset, vt nemini quicquam daret, huic tempus esse, vt aliquando dare inciperet. Laert. lib. 6.

Idem.

A prodigo petebat minam, ille admiratus improbam postulationẽ, interrogabat, Cur ab aliis obolum petere soleret, à se autem minam? Quoniam, inquit ab aliis iterum me accepturum spero, à te autem fortassis nunquàm. Laert. l. 6.

Aristoteles.

Obiurgatus à quodam, quòd dedisset eleemosynam homini malo: Non mores, inquit, sed hominis miseriam respexi. Laert. l. 5. cap. 1.

Idem.

Ab alio, eadem de re castigatus, Non homini dedi, inquit, quicquam, sed humanæ sorti. Laert. l. 5. c. 1.

Stratonicus.

Cuidam laudanti ipsum, vt aliquid acciperet: Ego, inquit, maior mendicus sum. Sentiens, non esse musicorum dare laudanti, sed accipere à laudatis. Athen.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam videns quẽdam Diis corrogantem: Nihil, inquit, moror deos, qui me sint pauperiores. Hinc liquet, vetus esse, sub obtentu religionis exercere mendicitatẽ: quum plerunque tales collectæ non impendantur diuis, qui nullius rei sunt egeni, sed improborum luxui ac libidini. Plut. in Lac.

Idem.

Mendicus quidam petiit aliquid à Lacone. at ille: Si quid, inquit, dedero, magis es futurus mendicus. Verùm istius probrosæ vitæ tuæ fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertem, Apud Lacedæmonios probro dabatur mendicitas: quòd & otium odissent, & minimo essent contenti. Benignitas autem in mendicos, speciem habet magnæ virtutis: sed ea piorum hominum bonitas, alit plurimorum malorum luxuriosam ignauiam. Idem.

Antigonus.

Thrasillo Cynico petenti drachmã: non est, inquit munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est inquit, Cynicum, tale munus accipere. Vtroque cornu repulit postulatoris improbitatem, quem existimabat nullo dignum beneficio. Plut. in Reg. & imper. apoph.

De mente.

Thales.

OLim interrogatus, quid in tota rerum natura esset velocissimũ? respondit, Mens humana. Discurrit enim per vniuersa hominis cogitatio. Laert. lib. 1. c. 1.

Pittacus.

*Quærenti, quid in minimo maximũ esset? respondit bona mens in corpore humano. Stob. ser. 3. de prudentia.

Anonymus.

* Mens est hominibus magnum animæ frænum. ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς. Stob. ser. eod.

Cercidas.

* Mentis, inquit est videre, mentis audire. Sed quomodo viderent sapientiam, licet propinquam, viri quorũ mentem lutum repleuit? Stob. ser. 4.

Rheginus.

* Dicebat mentem infirmam veritatis non esse capacem, sicut solare lumen imbecillius & impotens visus aspicere nequit. Ibid.

Socrates.

* Sicut ex ciuitate, quæ bonis legibus

bus administratur, seditiosum hominẽ expellere oportet, ita inquit, ex homine quem saluum cupimus, malam mẽtem. Stob. ser. de prudentia.

Phocion.

Semper admonere homines solebat, vt mente vigilarent, cuius somnus veræ morti finitimus esset. Stob. serm. de Prudentia.

Alphonsus.

Cùm pro more lectioni Senecæ (quẽ prȩcipuè semper coluit) incumberet, Interrogatus à Dualo, purpuratorũ humanissimo, cur animus mortalium ita immensus, atq; insatiabilis foret? respondit rex: animum hominis à Deo profectum, non prius conquiescere, quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse proculdubio animum nostrum Dei & æternitatis capacem, & propterea neq; impleri, neque satiari posse iis rebus quæ fluxæ & incertæ essent. Panor. lib. I. de Alphonsi rebus gestis.

De mercedis cupiditate.

Antisthenes.

INterrogatus, cur tam paucos haberet discipulos? inquit: Quoniam depello illos virga argentea. Sentiens, ideo paucos venire, quòd magna mercede doceret: vulgus autem magis amat pecuniam, quam sapientiam, & hinc Satyricus exclamat:

Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.

Dictum Antisthenis extat apud Laertium lib. 6.

Aristippus.

Suprà de educatione & institutione liberorum.

Polemon.

Zeno Criticus, vbi iam in philosophicis aliquantum profecisset, non tamen contentus esse voluit: sed ad Polemonem, vt in Dialecticis exerceretur, commeabat. Vnde Polemon dicere solitus est: Sat scio ô Zeno, te per posticum irrepere, & furari dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notauit hoc dicto Zenonem, qui furtim & gratis à præceptore discere volebat, vt aliis postea multa mercede venderet. Laert. lib. 7. c. I.

Isocrates.

Sæpenumero dicere solitus est, se quidem discipulos decem docere minis, cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco daturum decem millia, vocis enim exilitas, animíq; timiditas, reddebant Isocratem inutilẽ ad dicendum. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturũ inquiente, argentum autem non dante: Duas (respondit) arcas domi habeo: vnam quidem gratiarum, alterã argenti. Et cùm necessitas exigit, gratiarum quidem arcam aperiens, semper vacuam inuenio: alteram verò solum commodam mihi ad rem vitȩ necessariam. Notabat autem hominis sordidissimi tenacitatem, qui cupiebat multo studio ac labore philosophi, suas decantari laudes, nullum laboris præmium aliud offerens quàm gratiarum actionem, quæ trib. verbis absoluitur: cùm interim philosophus rem ad victum & amictum necessarium nõ verbis, sed promptis nummis coemere cogatur. Stob. ser. de Iniustitia.

Anonymus.

Philosophus quidam dicebat, magistros à discipulis magnam mercedem exigere debere. Ab ingeniosis quidem, quòd multa discant: ab hebetibus, quod multum molestiæ exhibeant. Max. ser. 17.

Phœni-

Phœnicides

Cùm apponeret pisces in conuiuio, sed his duntaxat qui dedissent symbolum, dixit, Mare quidem esse commune, sed pisces in eo natos, eorum esse qui emissent. Erasmus lib. 6. apoph.

Timotheus musicus.

Cùm duplicem mercedem exigeret ab eo, qui sub alio præceptore musicæ operam dedisset, interrogatus cur hoc faceret? Quia, inquit, duplex etiam labor mihi subeundus est. Primò quidem dedocendi vetera, deinde docendi noua. Brus. l. 2. c. 23.

Corax.

Corax primus apud Syracusas, mortuo Hierone, Rhetoricē instituit mercede profiteri. Lysias autem adolescēs pactus est cum eo, vt tum solueret, cùm optimè Rhetoricam calleret. Verùm vbi artifex iam factus, præmium cunctaretur, à præceptore in ius vocatur. Sed cùm quæreretur, qui finis litis esset futurus? Lysias ait: Si persuasero iudicibus, me nihil debere, non tradam præceptori quicquam, quia iā vici: sin non persuasero, etiam non dabo, quia artem persuadendi à te nō didici. Tum Corax: Imò, inquit, si persuaseris, dabis, quia artem calles: sin minus, dabis etiam, quia non vicisti. Et tum iudices subiecerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν: id est, mali corui malum esse ouum. Vide Prolegomena in Hermogenis rhetoricem: Gellium libro quinto, capite decimo: qui simile quiddam de Portagora sophista, & huius discipulo Euathlo, narrat. L. Apuleium in Floridorum libris: Erasm. Roterodamū in prouerbio, Mali corui malum ouum.

Catherius.

Sabinus Clodius cum vna die & Græcè & Latinè declamasset, quibusdam querentibus, quòd pusillam mercedem acciperet ex duabus declamationibus: Catherius ait, nùnquam magnā mercedē accipere eos qui breuia pneumata docerent. Brus. l. 4. c. 31.

De metu & timore, vel timiditate.

Socrates.

SOcrates Alcibiadem adolescentē primùm ob imperitiam trepidantem, vt fit, apud tantam multitudinem verba facere lepida εἰσαγωγή animauit: An non putas, inquit, ô Alcibiades contemnendum sutorem? Annuit. an non præconem? quum & hic annuisset: an non contēneres, inquit, tabernaculorum opificem? Quum similia quædam proposuisset, & is fateretur hos esse contemnendos, tum Socrates: Atqui, inquit, ex his constat Atheniensium populus, quem tu vereris. Quorum si singulos putas cōtemnendos, qui minus etiam contēnas condensatos? Sed fit, non referre apud quàm multos dicas, sed apud quā cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos singulos despicias, congregatos reuerearis. In conuiuio Platonis Socrates admiratur Agathonis audaciam, qui coram tot hominū millibus præsenti animo recitasset suam tragœdiam: cui quùm Agathon respōdisset, se citius velle coram multis hominum millibus dicere quàm apud vnum Socratem: Atqui in illis, inquit, millibus & Socrates erat. Fit enim & illud miro modo, vt quē vnū reuereare, in turba mixtū contemnas. Eras. li. 8. apoph.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Isocrates

Cùm intelligeret, quantū sibi animi obesset timiditas, sæpenumero dicere solitus est, se suos quidē discipulos docere decem minis: verùm qui

ipſum docuiſſet extra omnem timiditatem in concione loqui, mercedis loco daturum decem millia. Sola enim timiditas & vox exilis reddebant hominem inutilem ad dicendum. Eraſ. li. 8. apoph.

Cleanthes.

Cuidam illi probri cauſa obiicienti, quòd eſſet timidus: Ideo, inquit, minimum pecco. Bona eſt timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit hominē circumſpectum. Laert. l. 7. c. 1.

Xenophanes.

Quum ipſi Hermoneus timiditatem obiiceret, quòd nollet ſecum teſſeris ludere: Fateor, inquit, me non ſolū meticuloſum, verùm etiam vehementer meticuloſum, ſed aduerſus inhoneſta timiditas eſt, quæ deterret à turpibus. Plutarch. de vitioſa verecundia.

Cleomenes.

Cleomenem cùm quidam interrogaſſet, cur Spartiatæ non conſecrarent diis ſpolia ab hoſtibus detracta? Quoniam, inquit, à timidis venerunt. Porrò quæ parta ſunt ab his qui ob timiditatem capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis conſecrata reponi. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Quidam Metapontinus Laconi obiicienti ignauiā: Atqui, inquit, non parum alienę regionis poſſidemus. Ergo, inquit, Lacon non ſolùm ignaui eſtis, verùm etiam iniuſti. ſignificans non poſſe fieri, vt quis meticuloſus & in bellis multum teneat alienæ ditionis, niſi fraude partum, Plut. in Lacon.

Vibius Criſpus.

Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat, prætexens, id ſe metu facere, perquàm ſcitè dixit Vibius Criſpus, quis tibi ſic timere permiſit. Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, vt obiurgaret hominem, quòd præter cōſuetudinem Romanā armatus incederet. At ille increpuit hominem, quòd ſic timeret, quum liceret manere domi, ſi quid timeret. Eraſ. Rot. lib. 6. apoph.

Themiſtocles.

Quum Græcos ad naualem pugnā hortaretur, incitarétque, Adimantus abhorrens à pugna, ita ad Themiſtoclem ait: At qui in certaminibus ante alios proſiliunt, flagris cæduntur. Bene quidem, reſpondit ille: ſed nec ij coronantur, qui ſe, dum pugnandum eſt, ſubducunt. Plut. in apoph.

Idem.

In Eretrienſes ita cauillari ſolebat, vt diceret eos ſimiles piſcium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladium quidē haberent, cor autem non haberēt. Notās illorū ignauiā, quòd armatis non adeſſet animus. Plut in apoph.

Philippus.

Cùm ſubactis Græcis, quidam authores eſſent, vt ciuitates præſidiis contineret, ne deficerent: Malo, inquit, diu bonus ac commodus, quàm breui tempore dominus appellari: ſentiens, regnum, quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, eſſe perpetuum: quod vi metúque, non eſſe diuturnum. Plut. in apoph.

M. Cato.

Suprà de authoritate.

Cicero.

Suprà de Fuga.

Auguſtus Cæſar.

Suprà de Iocosè dictis.

Caligula.

Caligula illud è tragedia ſubinde, iactabat: Oderint, dum metuant. Hanc ne quis miretur, eiuſdem vox fuit, Vtinam populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Hanc emiſit, infenſus turbæ, faventi Venetæ aurigarum factioni, quum ipſe faueret Praſinæ. Eraſ. lib. 6. apoph.

De

De militia & militibus.

Iphicrates.

IPhicrates censebat, militem & diuitiarum & voluptatum auidum esse oportere: Dicens, illum audacius pericula subiturum, quo suis cupiditatibus suppeditaret. Plut.

Phocion.

Quum Laosthenis ducis milites concinnè ornatos aspexisset, rogatus, qualis sibi ille exercitus videretur? Bellè me hercule inquit, ad stadium decurrendum instructus. Plut.

Epaminondas.

Epaminondas dicere solebat, militum quibus arma gerenda sunt, corpus exercitatum esse oportere, non solùm athletice, verùm etiam militariter. Nam athletæ tantum hoc agunt, vt corpore sint robusto: at militem oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehementer obesis infensus erat, adeò vt huiusmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens: Quod vix clypei tres quatuórve tegerẽt ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in apoph.

Archidamus.

* Videns filium suum nimis temere contra Athenienses pugnantem: aut vires tibi sunt augendæ, dixit, aut minuenda audacia. Plut.

Agesilaus.

Quidam conspiciens Lacedæmoniorum quendam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse manentibus, quibus decretum est in prælio aut vincere, aut mortem oppetere, non autem fugientibus. Plut. in Lacon. apoph.

Phocion.

Quum Macedones irrupissent in Atticam, ac maritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuuenes ætate florentes, quorum multis ad ipsum cõcurrentibus, hortantibúsque vt colle quodam occupato ibi collocaret exercitum: O Hercules inquit, quã multos duces, milites verò perpaucos! Notans iuuenilem temeritatem, quæ duci præire conaretur, quum militis sit, non dare consilium, sed vbi res postulat, bonam nauare operam. Attamẽ commisso prælio vicit, & Nicionem Macedonum ducem superauit. At non multò post tempore, bello deuicti Atheniẽses ab Antipatro accepere pręsidium. Plut. in Grec. apoph.

Aratus.

* Laudante quopiam virum desperatũ & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: differre dixit magnifacere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Ateas.

Hunc in modum scripsit Philippo: Tu quidẽ imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fame & cum siti pugnare valeant. Significans, hac parte Scythas ad bellum esse magis idoneos. Plut. in apoph.

Antiochus.

Ostendebat Hannibali in campo copias quas bellum contra Romanos suscepturus cõparauerat, nempe exercitum insignibus argenteis aureisq; florentem, inducebátque etiam currus cum falcibus, & elephantos cum turribus, equitatúmque frenis, ephippiis, phalerisque præfulgentem. Atque ibi rex tanto támque ornato exercitu gloriabundus, Hannibalem aspicit: & Putásne satis, inquit, esse Romanis hęc omnia? Tum Pœnus ignauiam vanúmq; apparatum militum irridens: Planè, inquit, satis esse credo hæc, Romanis, etsi auarissimi sint. Brus. lib. 2. cap. 32.

Pescennius.

Interrogatus, cur omnia vasa argẽtea à castris amouisset, Quia inquit, potuisset fieri vt sarcinæ militares in potestatem hostiũ venirent, fierẽtq; barbari argento nostro gloriosiores. Brus. l.2.c.32.

M.Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur cui vsui tale corpus esse posset Reipubl. cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparat. Eras. lib.5.apoph.

Anonymus.

Multis Othonem imperatorem rogantibus, ne deposito imperio exercitum ac Rempublicam desereret: quidam è gregariis militibus sublato ense dixit, Scito Cæsar sic pro te omnes animatos esse: móxque se ipsum iugulauit. Sueton.

Alex. Seuerus.

* Miles, inquiebat, non timet, nisi vestitus armatus, calceatus, satur, & habens aliquid in zonula. Lamprid.

Vide plura in apoph. de bello.

De militum in rebus agendis ignauia.

Timotheus.

AVdace quodam milite vulnus Atheniẽsibus ostentante, Et me, inquit, Timotheus, puduit, quòd cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factũ in prælio cominus pugnanti, sed procul. At bono duci adeò cauendum, vt ne propè quidem iaculum vllum possit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinem arguit: telo factum catapultę, indiligentiæ signum est. Plut. in apoph.

Empedocles.

In eum mirmillonem, qui retiarium insequebatur, nec feriebat armis, hũc in modum iocatus est: Vinum capere vult, timet igitur ne lethale homini vulnus infligat. Brus. lib.5.cap.12.

Lysander.

Suprá apoph. de ignauia.

Cyrus minor.

* Aiunt ipsum dicere solitum, quod oporteat militem magis metuere ducem quàm hostes, si talis sit futurus vt custodias seruet, amicis abstineat, & hostes citra tergiuersationem aggrediatur. Xen. l.2. expedit. Cyri.

Damatria.

Suprà de Filiorum abdicatione.

Anonyma.

Lacæna quædam, cùm filium in strage quadam loco cessisse animaduerteret, domũ redeuntem occidi curauit, ne posthac ignauiæ exemplum cæteris esset. Plut. in apoph. Lacęnarũ.

Antalcidas.

Suprà apoph. de ignauia.

Phocion.

Cùm militem è suis relicto ordine in hostes prodire conspexisset, eundémque conspecto Macedone pedem retrahere: Te, inquit, hominum ignauissime, num bis iam deserti ordinis pudet? Nam & quẽ imperator tibi decreuerat, & quem tute tibi locum delegeras, reliquisti. Plutarch.

Xerxes.

Cùm Xerxi nuntiatum esset, quàm fortiter, quámque etiam feliciter Artemisia rem gessisset in pugna nauali, dixisse fertur: Sibi fœminas fuisse viros, contrà viros fuisse fœminas, quòd parum dextrè se gessissent. Herodotus lib.8.

Myronides.

Creatus dux exercitus aduersus Bœotos, edixit vt Athenienses exirẽt. Cùm autem adesset congrediendi tẽpus, ducésque monerent, nondum omnes adesse: Adsũt, inquit, qui pugnaturi

turi sunt.Hos Itaq; cùm videret promptos,hostem aggressus vicit. Sic interpretans, eos qui ob ignauiam non studuissent tempestiuè adesse, ne in pugna quidem bonam operam nauaturos. Plut.in apoph.

Therycion.

Therycion Delphis rediens, cùm Philippi castra in Isthmo esse, angustiásque occupatas vidisset: O malos,inquit, ianitores vos Corinthij, quorum ignauia Peloponnesus facilè peribit. Brus.lib.3.cap.12.

Marcellus.

Quum obturbatos ordines in Marcelli copiis victor Hannibal extitisset, reuersus in Castra Marcellus, conuocato exercitu, ait, Se quidem multa Romanorum arma & corpora. Romanum verò videre neminem.Plut.

Scipio Africanus.

Militi, cui scutum erat elegantius ornatum:Non miror,inquit,quòd scutum tanta cura ornaris, in quo plus habeas præsidij quàm in gladio. Significans,illum ignauum militem,Clypeus tuetur, sed gladius fortitudinis organum est.Idem.

Hanniball.

Gisconi nuntianti,sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerum? Imò aliud,inquit, mirabilius te fugit. Quidnã hoc esset, sciscitanti Gisconi: Quòd ex tam numeroso,inquit,hominum multitudine nullus apellatur Gisco. Is ducis iocus multum timoris detraxit,multúmque alacritatis addidit militibus.Idem.

Fabius Maximus.

Salinator, quum ob eius ignauiam & incuriam Tarentum à Romanis defecisset, arcem tamen retinuit: quum verò aliquot post annos Fabius Maximus oppidũ pulso Hannibale recepisset,rogarétq; eum Salinator,vt meminisset,opera sua se Tarẽtum recepisse: Quidni? inquit Fabius.Nũquam enim ego recepissem,nisi tu amisisses. Notauit tacitè Liuij ignauiam.Plut.

C.Crassus.

Militem videns sine gladio currentem: Heus, inquit, commilito, pugno bene vteris,festiuiter taxans inermem militem,cui pro gladio pugno sit vtendum.Eras.6.apoh.

M.Cato.

Dicebat sibi inuisum esse militem, qui ambulans moueret manus, pugnans moueret pedes, clariusq; stertéret quàm inclamaret: pessimum autem imperatorem, qui sibi non posset imperare.Plut.in apoph.

Cicero.

Pompei ignauiam Cicero vrbanissimè taxauit. Dicentibus enim,se serò ad Pompeium venisse, respondit, Minimè serò, nam nihil hîc paratum video. Quem fugiam igitur, satis video (Cæsarem intelligens.) sed quem sequar fortiter pugnantem non habeo. Plut in apoph.

Huc refer etiam apoph.de Fugitiuis.

De militari disciplina.

Anonymus.

QVidam in acie, quum strictum iam ensem in hostem esset infixurus, quoniam interim signum datum est receptui canens, non infixit. Roganti verò cuidam,cur hostem quẽ in potestate habebat, non occidisset? Quoniam, inquit, melius est parere Imperatori, quàm hostem occidere. Exemplum disciplinæ militaris, à qua (immane)quantũ recesserunt,qui sub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hostem, nisi tuba dedisset signum: eadem simuláque cecinerat receptui, homicidij crimen erat hostem interemisse. Plut. in Lacon.

Clearchus.

Militum auribus subinde solebat inculcare: Militi magis esse metuendum imperatorem, quàm hostem. quæ vox mortem minabatur militi, qui parum grauiter se gessisset in prælio. Honestius autem est cùm laude vitã impẽdere patriæ, quàm cùm dedecore pœnæ. Hoc dictum non quiuis milites laturi sint: sed hi facilè ferebant, quibus matres domi solebant edicere, vt aut victores cum armis redirent, aut mortui in armis referrentur. Valer. Max. lib. 2. cap. 8. & Frontin. lib. 4. cap. 1.

Epaminondas.

Quum studeret Epaminondas Bœotos, otio dissolutiores, continenter in armis habere, simul vt Bœoti de belli duce creando cogitarent, his verbis illos adhortabatur, Posthac consultate viri, nam si ego militiæ præfectum agam, vobis militandum est, adimens illis spem otij sub tali imperatore. Plut. in Græc. apoph.

Idem.

Idem scutatum militem senserat à captiuo quodam magnam pecuniarum vim accecepisse. Huic Epaminondas: Mihi, inquit, redde clypeum: tibi verò cauponã emito, in qua vitam degas. Posthæc enim noles eodem modo subire periculum, quippe iam vnus de numero diuitum ac beatorum rectè iudicauit, timidum (vt est in prouerbiis) esse Plutum. Magis enim metuit mortem, qui dum habet vnde possit suauiter viuere. Plutarchus in Græc. apoph.

Lamachus.

Lamachus castigauit quendam è ducibus, qui deliquerat, & quum ille dixisset, In posterum isthuc non committam: Non licet, inquit, in bello bis peccare. Error enim in bello mors est. Plut. in apoph. Stob. ser. 52. Ant. in Melissa, par. 1. ser. 67.

Lysander.

Infrà de Suspicione vitanda.

Brasidas.

* In milite tria requirebat, velle, vereri, ducibus obedire. Thucyd. l. 5.

Pyrrhus.

Pyrrhus ei cui delectum militum commiserat, dixisse fertur: Tu grandes elige, ego eos fortes reddam. Significãs, institutione fieri bonum militem. Fertur autem Pyrrhus disciplinæ militaris optimus fuisse Magister. Plut. in apoph. Frontinus l. 4. c. 1. stratagemat.

Hannibal.

Quum Romanorum legati conditiones pacis retulissent apud Carthaginẽses, & Gisco quidam ausus esset suadere bellum cũ Romanis redintegrandum: Hannibal indignè ferens hominem imbellem de rebus arduis loqui, adhuc dicentem è suggesto deturbauit. Hoc factum tam violentum in libera ciuitate demirante & indignante multitudine, Hannibal conscenso suggesto dixit, neminem mirari debere, si qui à primis statim annis Carthaginem reliquisset, interim ætatem omnem in bellis & armis transegisset, minus nosset vrbanas consuetudines. hoc præfatus, pacem suadere cæpit & persuasit. Plut. in Hannibale.

Scip. Maior.

Percontanti cuidam in Sicilia, qua re fretus classem educere pararet in Africam? ostendit viros armatos trecentos, sese exercentes, præterea turrim excelsam mari imminentem, & ait: Nullus horum est, qui non conscensa turri semet in mare præcipitaturus sit, si iussero. Sentiens, non perinde referre quàm numerosam educas multitudinem, modò fortis dux educat exercitatos, & dicto audientes. Plut. in Rom. apoph.

Scipio minor.

Postquam venit in castra, multámque

quèillic licentiam, lasciuiam, superstitionem ac luxum offendisset, diuinos ac sacrificos cum lenonibus protinus eiecit: quin & vasa omnia iussit amoliri, excepta olla, veru & poculo fictili. Ex argenteis, poculum librarum non amplius duarum permisit, si quis habere vellet: balneis vti vetuit. Qui vngerentur, iussit vt ipsi sese fricarent, iumentis enim, qui manibus carēt, opus esse alio à quo fricentur. Edixit, vt milites stantes pranderent obsonium nō igni coctum: cœnarent autem discumbentes, panem, aut pultem solam, & carnes assas, siue elixas. Ipse verò sago circuntectus, obambulabat per exercitum, dicens, Se lugere exercitus dedecora. Plut. in apoph.

Paulus AEmylius.

Quum Paulus Æmylius in exercitu multam confidentiam ac loquacitatem comperisset militum, officia ducum sibi vendicantium, résq; non necessarias curantiū: iussit illos quiescere, nec aliud quicquam agere, quàm vt enses suos acuerent, cætera sibi fore curæ. Nocturnas autem excubias iussit illos sine lanceis, sed cùm gladiis agere, quo nimirum adempta spe depellendi hostem, tanto acrius pugnarent cum somno. Plut. in apoph.

Idem.

*Militi dicebat hęc tria esse curanda: corpus, vt quàm validissimum & pernicissimum haberet: arma apta: animum ad subita imperia paratum: cætera diis immortalibus & Imperatori curæ esse. Liuius lib. 44.

M. Attilius.

Quum exercitus Romanus terga daret Samnitibus, M. Attilius consul equo præteruentus ad portam castrorum edixit, vt quicunque miles ad vallum tenderet, siue Samnis esset, siue Romanus, pro hoste haberetur. Quò pergis, inquit, miles? Hic arma & viros inuenies, nec viuo consule tuo nisi victor castra intrabis. Proinde elige, cum ciue an cū hoste pugnare malis. Erasmus lib. 6. apopht.

Scip. Africanus.

Africanus censor tribu. monebat centurionem, qui in Pauli pugna non adfuerat: ille quum diceret, se custodię causa in castris remansisse, rogarétq; cur ab eo notaretur: Non amo, inquit Africanus, nimium diligentes. Dissimulauit cēnturionis ignauiam, & accusauit nimium diligentem custodiam. Eras. 6. apoph.

Serg. Galba.

In grauissimis bellis seuerissima disciplina habuit milites suos: adeò vt simulátque venisset in castra, protinus vulgaretur ille Trochaicus: Disce miles militare: Galba est, non Getulicus. Eras. lib. 6. apoph.

Alexander Seuerus.

In expeditionibus, si quis de via in alicuius possessionem deflexisset, pro qualitate loci fustibus, aut virgis cedebatur, aut alioqui condemnabatur. Si dignitas personæ tales pœnas non recipiebat, grauissimis contumeliis afficiebatur, quum diceret: Velléstne hoc in agro tuo fieri, quod facis in alieno? Clamabat sæpius, quòd à Christianis audierat, ídque per præconem quoties aliquem emendabat, dici iubebat: Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Christianis, qui siue quò eant, siue redeant, furantur, rapiunt, constuprant, pulsant, abigunt pecora, pertusis vasis sinunt effluere vinum? Quid multis? Crudelius tractant suos quàm hostes. Et hoc hodie, si superis placet, appellatur ius militare, & ad hæc conniuent principes. Eras. ex Æmilio Lampridio.

*Quibus hęc addemus etiam ex probatis historicis, Liuio, Tacito, Curtio,

& aliis collecta, & ad nostri seculi militiam disciplina exutam accommoda. Emunt duces militem, non legunt. Pecuniola proponitur, tympanum strepit: & ecce coeunt aliquot ignoti inter se, ignorantésque purgamenta vrbium suarum, quibus ob egestatem & maxima flagitia peccandi necessitudo est, assueti latrociniis, bellorum insolentes, quorum lingua vana, manus rapacissimæ, gula immensa, pedes fugaces, quæ honestè nominari non possunt, inhonestissima, nullam disciplinæ formam nec extrema quidem eius lineamenta seruantes, lasciuientes certatim, inter quos omnia indispofita, temulenta, peruigiliis Veneris ac Bacchanalibus quàm disciplinæ & castris propiora. Hi nec in procinctu & castris habentur, sed per municipia desides, hospitibus tantum metuendi, effundunt se in luxum, epulas & nocturnos cœtus: Ibi circumferri merum largius iubent, debellaturi super mensa Alexandrum: suas vires extollere docti, hostium paucitatem contemnere: cæterùm galeati lepores, & quibus vt ad populandos finitimorum agros, tectáque vrenda, & capienda pecora aliqua vis sit, ita in acie & signis collatis nulla vis est, nec in victoria eis decus, nec in fuga flagitium. Vt omnia paucis: Exercitus lingua quàm manu promptior, prædator è sociis, & ipse hostium præda.

Idem.

Quum Antiochiam venisset, ac milites qui lauacris ac muliebribus delitiis vacauerant, in vinculis duci iussisset, orta seditione ab ea legione, cuius socij erant in vinculis, tribunal ascendit: ac vinctis omnibus, ad tribunal adductus, circunstantibus militibus, & quidem armatis, grauiter illos admonuit, vt meminissent Romanæ disciplinæ. Quum loquentem milites tumultu interpellarent, nihil conterritus, iussit vt tales voces ederet aduersus hostes, non aduersus Imperatorem: minatus exautorationem, nisi quiescerent. Ad hæc, quũ vehementius etiã fremerent ac ferro quoque minarentur: Deponite, inquit, dextras, contra hostem erigendas, si fortes estis, me ista non terrent. Quũ non desinerent fremere, exclamauit: Quirites discedite, atque arma deponite. Mox omnes, non armis tantùm, sed & sagulis militaribus depositis recesserunt, non in castra sed in varia diuersoria. Post tamen eius legionis militibus fidelissimis vsus est. Ælius Lampridius.

Idem.

* Disciplina maiorum, inquit, rempub. tenet, quæ si dilabatur, & nomen Romanum & imperium amittemus. Lamprid.

Auid. Cassius.

* Solebat dicere, Miserum esse cùm exerceãtur athletæ, venatores, & gladiatores, non exerceri milites: quibus minor esset futurus labor, si consuetus esset. Vulcat.

Theodericus rex.

* Extat eius insigne dictum in formula ducatus Retiarum libr. 7. Variarum Cassiodori, de militum disciplina. Milites, inquit, tibi commissi viuant cùm prouincialibus iure ciuili, nec insolescat animus qui se sẽtit armatum: quia clypeus ille exercitus nostri quietem debet præstare Romanis.

Aurelianus.

Cùm à vicario suo literas accepisset, quibus efflagitabat vt rescriberet, quomodo res gerenda esset, statim rescripsit hũc in modum: Si vis tribunus esse: imò si vis viuere, manus militum contine: nemo pullum alienum rapiat, ouem nemo contingat, vuam nullus auferat. Vopiscus in Aureliano.

De

De minis.

Chilon.

DIcere solebat, nulli minandum esse, non solùm quod mulierum videatur esse potius quàm virorum, verumetiam quòd minitari ei cui velis nocere, est inimicum admonere vt sibi caueat, tibíque ipsi lædendi facultatem adimere. Amicis autem minari, parum est humanum. Rectè tamen minamur, quoties aliquem hoc remedio correctum esse cupimus, & hac pœna decreuimus esse contenti. Laer. lib.1.cap.4.

Socrates.

* Vt tonitrua pueros inprimis, ita minas stultos territare dicebat. Stob. serm.4.de Imprudentia.

Diogenes.

Dicente ei quodam valde iactanter, vno ego ictu caput tibi perfringam: At ego, inquit, à sinistris astans te tremere faciam. Laert.

Agathocles.

Infrà de Vltione & vindicta.

Polydorus Alcamenis F.

Cùm audiret quendam in hostes minas effundentem: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem frustra consumere? Qui enim statuit inimicum vlcisci minis, nil aliud efficit, nisi vt præmonito inimico, sibi minuat lædendi oportunitatem. Plutarc. in Lacon.

Dercyllidas.

Orator missus ad Pyrrhum Epirotarum regem, qui iam exercitum in regionem Spartanorum induxerat, vt cognoscerent, quid sibi vellet: cùm Pyrrhus diceret, vt regem suum Cleonymum reciperent, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non timemus ipsum, nihil enim sceleris in eum commisimus: sin homo est, profectò nihilo nobis præstantior & bellicosior. Quo dilemmate irrisit superbas regis minas. Qui enim superbè minantur aliis, videant ne id quod aliis minantur in ipsos recidat. Plutarchus in Lacon.

Epictetus.

* Si quem, inquit, cum minis & impetu volueris aggredi, memento præmeditari humanum esse tibi mansuetúmque ingenium, & quod pœnitudo damnúmque te sequutura sint, si quicquam immane commiseris. Sto.ser.20.

Philippus.

Multa quæstus apud Romanorum legatos de moribus & calumniis Thessalorum, tandem elatus ira, hanc vocem adiecit, Nondum omnium dierum solem occidisse. Hic sermo non Thessalis modò, verùm etiam Romanis suspectus, vtriusque gentis fremitum excitauit. Tit.Liu.4.Decad.libr.9.

C.Cæsar.

Vide suprà Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculosum.

De misericordia.

Phocion.

* NEc ex templo aram, nec ex humana natura misericordiã tollendam esse dicebat. Stobæus ser.1.de virtute.

Demosthenes.

* Iustum est, inquit, misereri, non improborum hominum, sed eorum qui immerito infelices sunt. Stobæus serm.44.

Xerxes.

* Videns Hellespontũ nauibus suis constratum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit se beatum, móxque misericordia ductus fudit lachrymas, Artabano causam huius mutationis quærenti, dicens

cens, subiit animum meum cogitatio quàm breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa hominum multitudine post centesimum annum nemo superfuturus est. Herod. lib. 7.

Agesilaus.

* Audiens, in bello ciuili Grecorum multos hinc inde cæcidisse in pugna, & Spartanos esse victores, nullo lætitiæ signo dato, sed misericordia ductus, ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot milites bello intestino perdidit, quot ei si incolumes sint ad debellandos barbaros sint satis. Plu. in apoph.

Senatores Constantinopolitani.

* Leo, Basilij Macedonis Imperat. filius, per calumniam in carcerem cõiectus fuerat. In palatio Psittacus in cauea suspensa degebat, vociferari solitus, heu, heu, domine Leo. Quodam die Basilius Senatores quosdã ad conuiuium vocauit, qui quum auem cantum illum sæpius repetentẽ audirent, misericordia & mœstitia oborta, cibo potúq; omisso assederunt, lacrymantes. Sciscitatus causam Imperator, Quî (inquiunt) cibum capiamus, voce huius auis obiurgati, nos qui rationis compotes & dominorum studiosi credimur? Bruta hæc auis domini sui nomen inuocat, nos luxui dediti insontem obliuioni mandamus. His verbis mitigatus Imperator, Leonem carcere eductum pristinæ dignitati restituit. Cedrenus in Annal.

De moderatione animi.

Chilon.

Eius dictum est, ita moderandam esse vitam, vt nec inferioribus sis terrori, nec superioribus despectui. Metui à subditis, tyrannicum est: negligendi verò est, sic agere, vt à maioribus contemnaris. Hoc & ad ætatem referri potest. Sic temperandi mores, vt à iunioribus ameris potius quàm timearis, à maioribus non contemnaris. Immodica seueritas parit terrorem: somnolentia, violentia, incogitantia, similiáque vitia gignunt contemptum. Potest & ad fortunam accommodari, quæ si sit vehementer ampla, parat qui metuant citius, quàm qui ament aut reuereantur: sin humilior, patet contemptui. Mediocritas igitur hîc quoque est optima. Ausonij carmen sic habet:

Nolo minor me timeat, despiciat maior.

Eras. ex Laert. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

Quum ei relatum esset, Quidam de te malè loquitur: Verberet me etiam, inquit, modò absentem. Max. serm. 10

Idem.

Quidam à Socrate salutatus, non resalutauit, sed hoc nequaquam molestè tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignantibus dixit: Si quis nos præteriret, peius affectus corpore quã nos sumus, nequaquam illi succenseremus: cur igitur illi succenseam, qui peius affectus est animo, quàm nos sumus? Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

* Aiunt eum, colapho percussum, nihil amplius dixisse, quàm molestum esse, quod nescirent homines quando cum galea prodire deberent. Seneca, lib. 3. de ira, cap. 11.

Diogenes.

A caluo quodam conuitiis affectus: Tibi contumeliam, inquit, non dico, sed capillos tuos laudo, quòd malam effugerint caluam. Max. ser. 10.

Idem.

Proditori cuidam ei maledicenti, Gaudeo, inquit, me facturum inimicũ tuum. non enim inimicis, sed amicis malefacis. Max. ser. 10.

Zeno Cittieus.

Cùm esset à quodam interrogatus, quomodo affectus esset erga conuitia? Perinde, inquit, atq; si legatus absque responso dimittatur. Significans, eos qui non habent, quod respondeant, ad conuitia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum planè. Laert. l. 7. c. 1.

Cleanthes.

Sositheus poëta coram populo Cleanthem præsentem hoc carmine proscidit,

οὓς κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ.

Id est,

Quos Cleanthis fatuitas agitat.

Tanto conuicio tactus, nil quicquam mutauit de vultu. Qua patientia delectati auditores, applaudentes philosopho, Sositheum eiecerunt. Cùm Sositheus diceret, se pœnitere quòd illum aspersisset: respondit Cleanthes, Absurdum fore, si cùm poëtæ frequenter illudant Libero patri & Herculi, nec illi succenseant, si ipsi ob leue conuicium indignaretur. De diis enim multa probrosa scripsere poëte, vti cùm Bacchum faciunt mollem, timidum, ac temulentum: Herculem faciunt seruientem Omphalæ, vsq; ad sandalia, commitigatum caput. Laert. lib. 7. cap. 1.

Aristippus.

Confutatus in disputatione à quodam audacissimo homine, furioso & stolido, cùm videret illum inflatum ac gestientem ob partam victoriam: Ego quidem, inquit, redargutus abeo, sed suauius dormiturus te, qui redarguisti. Laert. lib. 2. cap. 8.

Antigonus.

* Nihil facilius fuit Antigono, quã duos manipulares duci iubere, qui incumbentes regio tabernaculo faciebant quod homines & periculosissimè & libentissimè faciunt, de rege suo malè existimantes. Audierat omnia Antigonus, vtpote cùm inter dicentes & audientem palla interesset: quam ille leuiter commouit, & longius (inquit) discedite, ne vos rex audiat. Idem quadam nocte cùm quosdam ex militibus suis exaudisset omnia mala imprecantes regi qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant, & cùm ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset, Nunc (inquit) maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Idem, tam miti animo hostium suorũ maledicta quàm ciuiũ tulit. Itaque cùm in paruo quodam castello Græci obsiderentur, & fiducia loci contemnentes hostem, multa in deformitaté Antigoni iocarentur, & nunc staturã humilem, nunc collisum nasum deriderent: Gaudeo (inquit) & aliquid boni spero, in castris meis Silenum habeo. Cùm hos dicaces fame domuisset, captis sic vsus est, vt eos qui militiæ vtiles erant, in cohortes describeret, cæteros præconi subiiceret: id quoque se negauit facturum fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Senec. lib. 3. de ira, cap. 22.

Isocrates.

Cùm quidam apud eum obtrectatoris sermonem referret, ac diceret, me præsente, ille hæc in te maledicta spargebat, Nisi tu, inquit, libenter audisses, nunquam conuiciatus esset. Max. ser. 10.

Xenocrates.

Ingratitudinis à Platone insimulatus, nunquã indignatione iráve commotus est, sed & illi qui ipsum ad respondendum Platoni instigaret: Hoc inquit, quod nunc facio, mihi bonum atque commodum est. Et prudentissimè homini silentium imposuit. Ælian. lib. 14. de Var. hist.

Chrysippus.

Chrysippus.

Quodam ei dicente, Amicus clanculum te mordet, & conuiciatur: Hominem, inquit, ne arguito, quoniam idem palàm facturus est. Max.ser.10. & Anton.serm.53.

Idem.

A quodam improbo multis affectus conuiciis: Optimè, inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ in te sunt, prætererieris. Max.ser.10.

Philemon.

Nihil neque suauius, neque musicæ conuenientius esse dicebat, quàm posse conuiciantem ferre. Etenim conuicium facientem, si qui conuicio afficitur dissimulet, in ipsum conuicium redundat. Max.ser.10.

Demonax.

Sophista quidã cùm Demonactem accusaret, diceretque, Cur me toties tam acerbè calumniaris? Quia, inquit Demonax, non contemnis malè loquentes. Max.ser.10.

Moschion.

Multorum improborum calumniis peti, neque indecorũ neque detrimentosum esse dicebat. At ab vno aliquo bono vituperari, & decorum & commodum esse iudicabat. Max.ser.10.

Arcesilaus.

Cùm honestos viros ad cœnam inuitasset, accumbentibus omnibus, & cibum iam gustare volentibus, videns abesse panem, Quàm, inquit, res est apta conuiuiis apparandis, esse sapientem. Dedit vir prudentissimus philosophicæ moderationis exemplum, qui non incandescebat iis, qui pro officio mensam necessariis rebus ornare debebant. Laert.lib.4.cap.6.

Agesilaus.

Eos à quibus odio prosequebatur clandestino, in duces belli eligebat, magistratus factos euehebat, si quid in eo improbè ageretur patrocinabatur, atque hac arte reddebat eos ex clandestinis hostibus amicos. Quid hac animi moderatione pulchrius fuit? qua mederi maleuolis maluit quàm vlcisci. Plut.in apoph.Lacon.

Idem.

Cùm quidam Agesilaum Lacedæmoniorum regem interrogasset, quid apud Spartanos Lycurgi leges profuissent? moderatè respondit, Omnium voluptatum docuerunt contemptum. Plut.in Lacon.

Idem.

Cùm Persarum nummi sagittarium haberent insculptum, Agesilaus ex Asia soluens, ait, se triginta sagittariorum millibus fugari, tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis, Timocrates effecerat, vt omnes hostilem animum aduersus eum milites susciperent. Plu.in Lacon.

Idem.

Postquam Agesilaus ingenti strage fecisset Corinthiorum vires, eósque intra mœnia compulisset, multis hortantibus vt vrbem oppugnaret: negauit id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Et hoc vt est eximię cuiusdam moderationis, ita quod adiecit, admirabilem viri prudentiam arguebat: Si, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiscũ aduersus barbaros steterunt, ipsi nos expugnauerimus vel quiescentibus hostibus, qui subuersis sociis, nullo negotio, quando volent, nos oppriment. Plut.in Lacon.

Agis.

Quodam dicente, Philippum effecturum ne Lacedæmoniis patêret iter in Græciam: Nobis, inquit Agis senior, ô hospes nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrunque

paratum,

paratum, & ad proferendum imperium si contingat, & ad boni consulendum fortunam licet mediocrem: cùm principum vulgus nec quod obtigit sapienter administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plu. in Lac. apoph.

Agesilaus.

Lysandro defuncto, Agesilaus numerosam sodalitatem aggregatam comperit, quàm ille ex Asia domum reuersus, statim contra Agesilaum instituerat. Id primùm indignè ferens Agesilaus, destinarat omnibus ostendere, cuiusmodi ciuis Lysander, dum viueret, fuisset. ac perlecta oratione quadam quam moriens Lysander post se reliquerat de rebus nouãdis, & mutatione rerum in Rep. quoniã arguebat Lysandrum perniciosum fuisse ciuem, ac seditionis auidum, euulgare voluit. Attamen cùm ab Ephoro quodam sene ac rerũ perito intellexisset, hoc non bonum fore, ait: Nolumus refodere Lysandrum, ne in mortuos sæuire videamur frustra. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Cùm fortis quidam miles per calumniã apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: Equidem dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. ser. 40. Ant. in Melis. part. 1. ser. 53. Max. ser. 10.

Hippocratidas.

Suprà de Ingratitudine.

Polydorus.

Suprà de Bono belli duce.

Demaratus.

Cùm Persa quidam crebris muneribus puerum, quem amabat Demaratus, tandem abduxisset, atq; id iactitans apud illum dixisset, ô Lacon, venatus sum amasium tuum: Per deos, inquit, non tu sanè venatus es, sed mercatus. in iocum vertens contumeliam. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Vxori obiurganti, quòd regnũ humilius ac minus esset filius traditurus quàm accepisset: Hactenus igitur, inquit, maius, quod diuturnius. Quæ moderata sunt, in longum tempus durant, & hoc ipso meliora sunt. Plut. in Lacon.

Philippus.

* Demochares ad illum Parrhesiastes, ob nimiam & procacem linguam appellatus, inter alios Atheniensium legatos venerat. Audita benignè legatione, Philippus, dicite mihi, inquit, facere quid possum, quod sit Athenisibus gratum. Excepit Demochares: Te, inquit, suspendere. Indignatio circunstantium ad tam inhumanum responsum exorta est: quos Philippus conticescere iussit, & Thersitem illum saluum incolumènque dimittere. At vos cæteri legati, inquit, nunciate Atheniensibus, multò superbiores esse qui ista dicunt, quàm qui impunè dicta audiunt. Senec. l. 3. de ira, c. 23.

Psammetychus.

Quum videret Cyri milites per vrbem captam discurrentes, percontatus est Cyrum, quid agerent? Quúmque is respondisset, Diripiunt vrbem tuam, opesq; tuas populantur: Nequaquam, inquit, ô rex, nihil iam hîc meum est, tuum est quod diripiũt. Ea vox commouit Cyrum, vt suos à direptione reuocaret. Eras. l. 6. apoph.

Pompeius.

De se liberè profitebatur, quòd omnem magistratum quem gesserat, & citius esset nactus quàm ipse expectasset, & citius deposuisset, quàm ab aliis expectatum esset. Quòd citò suscepisset imperium, vel fortunę fuit, vel prę maturæ virtutis: quòd maturè deposuit, animi moderati erat, non ad tyrannidem spectantis, sed ad reipublicę commodum. Plut. in Rom. apoph.

Augu-

Augustus Cæsar.

* Timagenes historicus multa conuicia in eum & eius domum voce & scriptis effutiuerat, deinde apud Asinium Pollionem diuerterat, vbi de Cæsare Augusto historias scriptas in ignem posuit. In vrbe Roma Cæsar maledicum homuncionem tulit patienter, & duntaxat Pollioni, dixit, θηριοτροφεῖς, id est, feram alis. Paranti demum excusationē obstitit. Fruere, inquit, mi Pollio, fruere. Et cū Pollio diceret, si iubes Cæsar, statim illi domo mea interdicam. Hoc me, inquit Augustus, putas facturum, cùm vos in gratiam reduxerim? Vides quid potentissimus monarcha fecerit, & quanta animi moderatione sit vsus. Sen. lib. 3. de ira, cap. 23.

Fl. Vespasianus.

Syluius liberalis, quum in defensione diuitis rei obliquè mordens dixisset, Quid ad Cæsarem, si Hipparchus sestertium millies possidet? Notans Vespasianum, velut inhiantem rei facultatibus: Cęsar non modò, nō offensus est, verum etiam dictum approbauit, quasi simpliciter prolatum. Suet.

Alexander Seuerus.

Epigrāma quod in laudem Pescēnij Nigri fuerat ascriptum illius statuę ad viuum effictæ, quum præfecti suaderent eradendum, Seuerus noluit, dicens: Si talis fuit, sciant omnes qualē vicerimus: si talis non fuit, putent nos omnes talem vicisse. Ælius Spartanus.

Otho imp.

Iam moriens, vocauit ad se Cocceium fratris sui filium, quem sic admonuit: O fili, habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Docere autem voluit adolescentem, vbiq; moderandum esse animum: vt si cogitaret se patruum habuisse imperatorem, virtutē amplecteretur, ne de honestamento esset antecessoribus: & interim tamen non adeò superbiret, vt alios præ se contemneret. Suet.

Idem.

Vbi iam mori destinasset, sensit eos qui ab ipso deficere & abire cœptabant, pro desertoribus corripi ac detineri. Itaque vetuit ne cuiquam fieret iniuria, dicens: Adiiciamus vitæ & hanc noctem, & in profundam vesperam vsque patente cubiculo, si quis adire vellet, potestatem sui conueniendi fecit. Sueton. in vita Othoḡ Syluij.

Huc aliqua ex parte pertinent apophthe. de Clementia, Ira remittenda, Humanitate, Mansuetudine, Patientia, Iniuria, Victoriæ moderatione, Vltione neglecta, &c.

De modestia.

Socrates.

* IN nauigando gubernatori, in viuendi ratione melius ratiocināti parendum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de animi humilit.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, interrogata quibus rationibus Augustum sibi subiecisset? respondit, multa modestia, quòd ea quæ placerent Augusto, faceret libenter: quódque se scire dissimularet, quibus ille robus domi frueretur. Dion in Tiberio.

Alphonsus.

Lucas Medicus, orator omnium clarissimus, cùm oratione membris omnibus absolutissima, Alphonsi regis innatas virtutes decantasset, rex hæc audiens: Si vera sunt quæ de me prædicasti, inquit, diis immortalibus meritò gratias ago: sin minus, vt isthæc faciāt, oro & obsecro. Laudanda principis honestissimi modestia. Panorm. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

De modestè dictis.

Pythagoras.

POstquam venisset Phliuntem, & cum Leonte Phliasiorum principe doctè & copiosè quædam disseruisset, Leo ingenium & eloquentiam hominis admiratus, quæsiuit ex eo, Qua maxima arte confideret? cui Pythagoras respondit: Se nullam quidẽ artem scire, sed esse philosophum, id est, sapientiæ studiosum. huius verecundia, sapientis cognomẽ arrogans, quo se prius vendiderant σοφοὶ, vertit in titulum modestiæ. Eras. l. 7. apoph.

Socrates.

Socratis illud omnium maximè celebratur, quòd dicebat, Se nihil scire, nisi vnum, quòd nihil sciret. Inquirebat enim de singulis, tanquam ambigens, non quòd reuera nihil haberet certò cognitum: sed hac ironia & suã declarabat modestiam, & aliorum redarguebat arrogantiam, qui se profitebantur nihil nescire, cùm reuera nihil scirent. Sophistæ quidam publicè profitebantur, sese ex tempore respõsuros ad omnem propositam materiam: horum arrogantem inscitiam sæpenumero confutabat Socrates. Atq; ob hoc ipsum, vt ipse quidem interpretatur, ab Apolline iudicatus est sapiens: quod quamuis omnium rerum ignorantiam cum cæteris haberet cõmunem, eo nomine tamen illos superaret, quòd suam inscitiam agnosceret, cùm illi hoc quoque nescirent, se nihil scire. Eras. lib. 3. apoph.

Anonyma.

Quum se contulisset Corinthum, anicula quędam diu attentè illum inspexit, nec dimouebat ab illo oculos, admiranti similis, quumque ille dixisset, Quid vis mater, & quam ob causam me sic aspicis? Demiror, inquit, si te mater decem menses pertulit in vtero, quum hęc ciuitas vnicũ tantùm diem habens te doleat. Eras. l. 6. apop.

Arcesilaus.

Si quando probabat aliquid dicere solitus est, φημ' ἐγὼ, id est, aio, siue mihi videtur, siue fateor. Si quid displicebat, dicebat, οὐ συγκατάθοιτ' ἂν τούτοις ὁ δεῖνα, id est, his non assentietur ille, nominato quopiam: simul & asseuerando seruans modestiam, & in contradicendo fugiens inuidiam. Laert. l. 4. c. 6.

Aristoteles.

Admonebat, neminem de se debere prædicare, vel in laudem, vel vituperationem: quòd illud esset hominis vani & inanis, alterum stulti ac vecordis. Laert. l. 5. c. 1.

Agesilaus.

Cùm ex Ægypto in patriam proficisci vellet, in portu Menelai morbo lethali correptus est, verùm cum iam mortis hora instaret, suis prohibuit, ne corporis sui imaginem vel statuam in honorem eius erigerent. Si quod inquit præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei, sin minus, ne omnes quidem statuæ illustrabunt mei memoriam. Plut. in Lac.

Idem.

Audiens Megarensem adolescentem multa iuueniliter de sua ciuitate iactantem: Sermones, inquit, tui opus habẽt magnis viribus. Modestè reprehendit adolescentem, qui magnificè quidem loquebatur, viribus autem careret. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm in Samothracia sacris initiaretur, interrogatus à sacrorum antistite, quidnã præclari gessisset in vita? Si quid, inquit, feci quod laude dignũ est, deos nequaquam latet. Et sic modestè tacuit, ne se vel immodicè laudare, aut turpiter vituperare diceretur. Plut. in Lacon.

Theopom.

Theopompus.

Suprà de Ambiguè dictis.

Alexander.

Videns diuinos sibi honores tribui, vulneratus in bello ait, Cur me deum vocatis, qui me videtis sanguinolentum ac vulneratum sentire humanam imbecillitatem? Plut. in apoph.

Augustus Cæsar.

Si quando filios suos dimitteret ad peregrinos, modestè eos sic hominibus commendauit, vt benefacerent, si mererentur. Suet.

De modo & mediocritate.

Pittacus.

Aiunt dicere solitum, Dimidium plus esse toto, de quo dicto multa Erasmus in Chiliadibus. Hoc dictum autem extat apud Laert. lib. 1. cap. 5.

Solon.

* Eius item dictum nobile, & singulis momentis repetendum dictum celebratur, Μηδὲν ἄγαν. i. Ne quid nimis, quo mediocritatem auream, in omnibus seruandam esse iubet. Laert. & Stob. ser. 3.

Cleobulus.

* Nec minus celebre est illud Cleobuli, Μέτρον ἄριστον, i. Modus optimus: Eandem mediocritatem cõmendans. Laert. & Stob.

Socrates.

Percontatus quænam esset potissima iuuenum virtus? Vt, inquit, ne quid nimium tentent. Calor enim ætatis vix sinit illos seruare modum. Laert. in Socrate.

Democritus.

* Si quis modum (inquit) excesserit, iucundissima quæque iniucundissima fient. Stob. ser. 17. Idem ab epicteto dictum est, Ariano teste.

Vide apoph. de Temperantia.

Aristippus.

Aristippus Aretam filiam salubribus præceptis instituebat, consuefaciens, vt vbiq; quod immodicum esset cõtemneret, quod mediocritas in omni re sit optima: & in fœmina maximè virtutis sit, temperare cupiditatibus. Laert. lib. 2. cap. 8.

Diogenes.

Cùm multis videretur immodicè philosophus, respondit sese imitari chori magistros, qui tonum legitimũ excedere solent, vt alij congruum arriperẽt. Quod enim excedit modum, tametsi vitiosum est, tamen ad excitandam aliorum socordiam conducibile est. Ita pallium ac dolium Diogenis diuitibus suas delicias exprobrabant. Laert. lib. 2. cap. 8.

Theopompus.

Suprà de ambitione.

M. Cato.

Qui magistratum eundem frequenter ambirent, dicebat velut ignaros viæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent semper quærere. Solebant enim lictores præire, non vt viam ostenderent, sed honoris gratia. Voluit autem indicare vir prudentissimus, modum etiam in petendo magistratu obseruari oportere. Erasmus lib. 5. apoph.

De molestia.

Socrates.

* Interrogatus quomodo quis sine molestia vitam ageret: negauit id vllo modo fieri posse. Non enim licet, dixit, ciuitatem aut domum inhabitanti & cum hominibus versanti, sine molestiis degere. Stobæus ser. 97.

Idem.

* Interrogatus quid bonis molestũ esset? respondit, Prosperitas impiorum. Ant. & Max. ser. de Dolore.

De

De mollitie.

Bion.

CVidam obiicienti, quòd adoleſcẽtem quendam ad ſe non pellexiſſet: Tenellus, inquit, caſeus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non eſſe ad philoſophiam accommodos. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno.

Cùm mollis adoleſcens lutoſam viam lentè ſegnitérque tranſcenderet: Merito, inquit, ſuſpectum habet lutũ, non enim in illo, veluti in ſpeculo licet ſe intueri. Laert.

Plato.

Diſcipulo nimium effeminato, molli curandæq; cuti deditiſſimo ſubridens, Quouſque ait, tibi carcerem ædificare perges? Stob.

Diogenes.

Suprà de Generatione.

Idem.

Videns adoleſcentem quempiam ſeſe ornantem molliter: Si ad viros, inquit, fruſtra: ſi ad fœminas iniuſtè. Laert. lib. 6.

Idem.

Diogeni Cynico cùm à comptiore adoleſcente ac molli propoſita eſſet quæſtio, vt eius nodum ſolueret: Non tibi prius reſpondendum eſſe puto, inquit Diogenes, quàm ſublatis veſtibus oſtenderis, vtrum vir ſis, an femina. Notauit autem ex cultu virili hominis mollitiem. Laer. lib. 6.

Idem.

Quum adoleſcentuli circunſtantes Diogenem acclamaſſent, Canis, canis, ac mox territi fugere cœpiſſent, rogatíque cur fugerent, dixiſſent, ne mordeas nos canis: Bono, inquit Diogenes, animo ſitis, filioli, canis non edit betas. Tectè illis exprobãs mollitiem. Laer. lib. 6.

Idem.

Speuſippus quum vehiculo ferretur in Academiam, obuiam habuit Diogenem: cui cùm ſalue dixiſſet: At tu, inquit nequaquam ſalue, quia eiuſmodi cúm ſis, non diu viuere cupis. Notauit autem mollitiem hominis, quæ plerunque multorum morborum cauſa eſt, vt labor & exercitium ſanitatis. Laer.

Arceſilaus.

Diuitem quendam immodicè mollem ac delicatum, capillitio arte compoſito, oculis volubilibus ac lubricis, quum alioqui caſtus & integer haberetur, ita perſtrinxit. Quid refert, inquit, an auerſi cinædi ſitis? Senſit autem, mentis integritati corporis etiam habitum & cultum oportere congruere. Laer. li. 4.

Anonymus.

Sybarita quidam iter faciens per agros, quum videret quoſdam fodientes, dixit, ſe ſpectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc vocem auditam quidam ita reſpondit: At mihi te audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollities, vt nullum opificium in ciuitatem admitterent, quod cum ſtrepitu exerceretur, quod genus ſunt fabrorum ferrariorum & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate fas erat alere, nequid eſſet quod illis ſomnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit, ſibi ex tam ſtulta voce dolere latera, quàm Sybarita dixerat, ſe ex foſſorum ligone ſentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans non ſpectator. Athenæus lib. 12.

Cleomenes.

Nicagoras Meſſanus, quum in Ægyptum venales equos optimóſque adduxiſſet, factus obuiam Cleomeni

Lacedæmonio, antè sibi cognito, salute data, interrogauit: Cur in Ægyptũ profectus esset? Quum ille equos optimos, bellóque idoneos se adduxisse, responderet: subridens Cleomenes, Mallem (inquit) mimos & cynœdos adduxisses. Notauit autem eo dicterio Ptolomæum, qui mollis & effœminatus inter mulieres viuebat. Plut.

Anonymus.

Recitanti quod scripsit Pindarus, Græciæ fulcimentum esse Athenas, Lacon dixit: ruituram Græciam, si tali fultura niteretur. Taxauit Atheniensium mollitiem quæ poëtæ elogio non responderet: aut certe poetæ vanitatem, qui tali præconio celebrasset indignos. Plut. in Lacon.

Demonax.

Proconsul Cynicum quendam, à quo publicè erat proscissus ob mollitiem, ad supplicium abripi iussit. Huic deprecator erat Demonax, dicens, homini ignoscendum esse ob sectæ vitiũ. At cùm proconsul non denegaret veniam, rogat tamen quo afficiendus sit supplicio, si in eodem peccato porrò deprehenderetur? Demonax, hominẽ totum inungi, ac forcipe velli oportere, pronuntiabat. Notans libertatem castigandi in Cynico, & mollitiem accusati, vnguentis enim semper delectabatur. Eras. lib. 8. apoph.

His cognata sunt apoph. de Vnguentis & Ignauia.

De Monitione.

V*Ide Admonitio, Castigatio, Reprehensio*, &c.

De Monarchia.

Alexander.

DArius obtulit has conditiones Alexandro, vt ab ipso acciperet talentorum decem millia, & insuper Asiam secum ex æquo partiretur. Id cùm recusaret Alexander, Ego, inquit Parmenio, accepissem, si Alexãder essem: Et ego, inquit Alexander, si Parmenio essem. Dario autem hunc in modum respondit: Neque terram duos soles, neq; Asiam duos reges ferre posse. Et hîc animi celsitudinem probare possis, nisi dictum impotentiam quandam dominandi saperet. Sic Plutarchus in apophthegmat. regum & imperatorum. Verùm hoc paulo aliter recitat Serinus in Commentariis, cuius hæc sunt verba: Cùm Lydis Crœsus imperaret, fratrem in consortium imperij assumpsit: tum quidam ex Lydis accedens, dixit, Omnium in terra bonorum, ô rex, maximum est sol: neque quicquam extaret in terra, sole non illustrante. At si gemini soles forent, periculum immineret, ne omnia conflagrantia pessum irent. Ita & regem vnum quidem accipiunt Lydi, & seruatorẽ esse credũt: duos verò simul tolerare non possunt, &c. Stob. ser. 45.

Socrates.

* Ei qui anima nesciret vti dicebat, melius esse vt seruus vitam duceret quàm liber. Esse autem hoc animi, tanquam nauis, gubernaculũ tradendum alteri cuipiam, qui didicerit gubernãdi homines artem, quam ciuilem quoque, & iudicialem, & iustitiam, vt est, sæpius appellabat. Stob. ser. eod.

De Morbis animi.

Democritus.

DIcere solebat, si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum vt ille muneris malè administrati crimẽ effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt.

Anonymus.

Anonymus.

Chrysippi discipulus medicus non ignobilis, Antigoni regis amicum quẽdam ex nimia intemperantia morbo laborantem, negauit posse sanari, quúmq; alter medicus Epirotes Philippus, se sanaturum polliceretur, respondit, illum ad morbum ægri respicere, se autem ad animum ex Cels. lib. 3.

De morbis corporis.

Socrates.

*INterrogatus, quid morbus esset? respondit, Perturbatio corporis. Stobæus, serm. 98.

Plato.

Dicere solebat, si me interrogares, quo præsente vel absente melius habeant corpora? responderem vtique, sanitate præsente morbo remoto. Ficin. lib. 5. de hominis natura.

Philotimus.

Empyone quodam grauiter ex iecinore laborante atque exulceratum digitum ostendente? O bone, inquit, vir, tantúm ne tibi superest otij vt de vngularum vlcere solicitus sis? Plut.

Alcmæon.

*Rogatus vnde morbi accederent? respondit, alios ob efficiẽtem causam, propter excessum caloris aut siccitatis: alios materialem ob causam, abũdante aut deficiẽte alimento, alios veluti in aliquibus vasis, vt in sanguine, medulla, aut cerebro: aliquando autem ab externis causis eos nasci, propter quasdam aquas, regionem, lassitudinem, rerum penuriam, aut his similia. Stob. ser. 98.

Diogenes

*Earum domorum, in quibus reperitur copia alimenti, multos esse mures & feles: sic etiam corpora quæ multum cibi caperent, multos quoq; morbos asciscere dicebat. Stob. serm de Intemperantia.

Antiphon.

*Dicebat morbum esse timidis & ignauis loco festi: quippe qui ægrotantes ad laborem prodire non cogãtur. Stob. serm. 8.

Ion. sophista.

Dicebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis & vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum moleste ferunt. Ex amicis autem, & qui accedit grauis est: & qui discedit, molestus. Sic animus ægrotus & lætis & tristibus offenditur. Philostratus.

Epaminondas

Tempore belli Leuctrici, quum accepisset quendam strenuum virum periisse morbo, per iocum dixisse fertur: Vnde fuit illi moriendi otium in tantis negotiis? Frequenter autem nõ minima morbi pars est, imaginatio morbi, metúsve. Hunc languorem solet excutere negotiorum ardor. Eras. lib. 5. apoph.

Polemon sophista.

Suprà de iocosè dictis.

Cicero.

In Vatinium, qui strophas habebat in ceruice (id est morbi genus) quum causam quandam ageret: Tumidum, inquit, habemus oratorem. Asiatici autem dicti sunt tumidi. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Vide Aegrotatio, Sanitas.

De moribus.

Socrates.

DIcere solebat, Neq; vinum austerũ aptum esse potioni, neque mores agrestes hominum conuersationi. Sto. ser. 4. de Imprudentia.

Diogenes.

Musicos in ius vocabat, dicens quòd

lyræ chordas congruè aptarent, animi mores negligerent. Laert. li. 6.

Aeschylus.

Aliquando spectans Isthmia certamina, quum alter pugilum esset cæsus, totúmq; theatrũ exclamaret, O, Chium Iouem fudisti! vide, inquit, cuiusmodi sint hominũ mores: cęsus silet, & spectatores vociferantur. Solent icti ob dolorem exclamare. Hìc contra, qui dolebat silebat: qui læsi non erant, exclamabant. Eras. lib. 6. apoph.

Augustus Cæs.

Liuia & Iulia Augusti Cæsaris filiæ, in gladiatorum spectaculo cùm omnium formosissimæ essent, omniũ oculos in se conuertebant, comitatus dissimilitudine. Liuiam quippe cingebãt viri graues, Iuliam verò iuuenes lasciuientes & luxuriosi. Augustus igitur pater cùm hæc vidisset, intellexit demum quàm diuersis moribus filias haberet. Eras. lib. apoph. ex Suet.

Alphonsus.

Cùm Syracusanum quendam equitem truculentis moribus, hominem barbarum appellasset, atque ille quòd præclara patria Græca origine esset, nomen barbari abhorrens, iniquo animo ferre iniuriam videretur: Ego, inquit rex non à patria soleo, sed à moribus barbaros definire. Docuit autem non ex patria vel parentibus, sed ex moribus, ceu leonem ex vnguibus, iudicandum esse. Panorm. li. 1. de rebus gest. Alphonsi.

De morum diuersitate.

Socrates.

EPhorus Cumæus, Theopompus Chius, cùm diuersis moribus essent, Socrates de his dicere solebat, alterum freno egere, alterum calcaribus. Quintilianus lib. 10. cap. 1. & Cicero li. 1. de Oratore.

Aristippus.

Vterq; Dionysiũ coluit, Aristippus & Plato: sed Aristippus à deliciis aulicis, quum adessent, non abstinebat: Plato, etiam inter regalem luxum, frugalitatem seruare nitebatur. Itaque quum Plato reprehenderet Aristippũ, quòd adeò lautitiis indulgeret, rogauit, quid sentiret de Dionysio, num vir bonus videretur? quum respondisset, Videri bonum: Atqui ille, inquit, me multò viuit lautius. Proinde nihil vetat, eundem & lautè viuere, & bene viuere. Laert. lib. 2. cap. 8.

Philippus.

Duo erant fratres, quorum alteri nomen Amphoteros, quòd Græcis sonat ambo: alteri Hecateros, quod illis sonat vterq;. Philippus animaduertẽs Hecateron esse cordatum, ac gerendis rebus accõmodum, contrà Amphoteron ineptum ac degenerem, inuertit illis nomina, dicens Hecateron esse Amphoteron, Amphoteron autẽ esse Vdeteron, id est, neutrum, significans alterum fratrum, videlicet Hecateron duorũ in se virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoteros dicebatur, mutauit nomen in contrarium, vt οὐδέτερος diceretur, quasi nullius pretij. Plut. in apoph.

Antipater.

Dicere solebat, quum duos haberet Athenis amicos: neque Phocioni vnquam persuasisse posse vt acciperet, neque Demadem vnquam dando explevisse. Plut in apoph.

De moribus in melius mutatis.

Agis.

HIstorici narrant, Agidem puerum in summis deliciis esse educatum, sed simulatq; adolescens ad Reipubl. gu-

gubernacula admotus est, incredibili mutatione, reiectis pristinæ vitæ voluptatibus, huc totum animum adiecit, Spartam barbarorum ac Græcorũ moribus corruptissimam ad pristinam frugalitatem reuocaret: quæ res illi fuit exitij causa. Vtinam autem cæteri principes, quorum prima ætas ferè luxu deliciisque corrumpitur, saltem cum Agide tum animum vertant ad bonam frugem, cùm regni habenas accipiunt. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Suprà de Luxuria, luxu & voluptate.

Cleomenes.

Diutino morbo vexatus, expiatoribus ac diuinis cum auscultaret, antè non solitus id facere, quodam id admirante, Quid miraris, inquit? Nõ enim idem sum nunc, qui tunc eram: Cùm autem non sim idem, nec probo eadẽ. Elusit ille quidem inconstantiæ reprehensionem: verum tamen est, non eadem placere seni quæ iuueni placuerant. Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuis profitentibus, se prioris conflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, Cleomenes, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quàm eratis prius. Huius apophthegmatis argutia Latinè reddi non potest. nam Græcis μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι redintegrare pugnam. Inter hæc duo verba nihil interest, nisi quod posterius superat prius duabus syllabis ἀνα. Plut.

Themistocles.

Adolescens in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At postquam Miltiades factus imperator apud Marathonem deuicisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquã agentem præter decorum. Percontantibus autem, cur mores tam repentè mutasset? Militia (ait) nunc me non patitur cessare atque dormire. Plut. in Themist. & in apoph.

De moribus mutatis in peius.

Hybreas.

EVthydamas rhetor cùm aliquando ob oratoriam clarus atque vtilis Reip. esset, ad tyrannidem postea inclinabat. Eius amicus Hybreas, illo mortuo, Euthydame ait, Malum es ciuitatis pernecessarium. Nam nec tecum viuere possumus, nec sine te. Bruson. lib. 4. cap.

Theodorus Gadareus.

Tiberij in rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinarium ingenium sub specie lenitatis latitans, subinde inter obiurgãdum appellauit illum πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, id est, lutum sanguine maceratum. Hic initio principatus miram lenitatem præ se tulit, sed progressu temporis ad immanem crudelitatẽ deuenit. Erasmus 6. apoph.

De morionibus ac stultis.

Fridericus Imperat.

INterrogatus an moriones in conuiuium intromittendi essent? Neque stultis, inquit, delectari possum, neque superbis esse amicus. Non intelligunt hodie principes Friderici dictum, qui hac hominum fæce ita delectantur, vt omnes aulę stultorum & morionum sint plenæ. Æneas Syluius lib. 2. Commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Quanquam esset liberalissimus, stultos tamen & moriones perrarò admisit, huiusmodi homines cisternæ rimo-

ſæ perſimiles dicens, quas vt nullus impleret imber, ſic hos nulli quamuis magni prouentus rerúmque compendia exſatiarent. Pontanus de liberalitate.

De morte.

Thales.

DIcebat nihil intereſſe inter vitam & mortem: ob id opinor, quòd vtraq; res æquè eſſet ſecundum naturam: nec mortem malam eſſe magis, quàm natiuitatem. Cuidam verò obſtrepenti, Cur igitur tu non moreris? ſalſe reſpondit: Ob hoc ipſum, quia nihil refert. Potius enim habetur quod accerſitur. Laert. libr. 1. capite. 1. Stob. adſcribit Pyrrhoni, ſer. 120.

Bias.

Cuidam mortem aduocanti in liberorum amiſſione: Cur homo, inquit, ipſam vocas? nonne etiam ſi non vocaueris, veniet? Max. ſer. 36.

Idem.

Percontatus, quod genus mortis malum eſſet? Quod, inquit legibus conſtitutum eſt. Senſit autem vir prudentiſſimus, eam mortem hominibus nequaquam formidandam, quæ ſecundum naturæ leges inuadit mortales. ſed eam potius, quam delictis turpiter & ignominosè promeriti ſunt, qui debitũ lictori ac carnifici officium præſtant. Maximus ſermone 36. & Stobæus.

Socrates.

Critoni vehementi ſtudio ſuadenti, vt ſi vitam ipſe ſuam negligeret, certè liberis etiamnum paruulis, & amicis ab ipſo pendentibus ſe ſeruaret incolumem: Liberi, inquit, Deo, qui mihi eos dedit, curæ erunt: amicos hinc diſcedens inueniam vobis aut ſimiles, aut etiam meliores: ne veſtra quidem conſuetudine diu cariturus, quandoquidem vos breui eódem eſtis commigraturi. Eraſ. libr. 3. apopht. ex Platone & Xenophonte.

Idem.

* Animaduertens amicos qui eum in carcerem ſequebãtur lugere, Quid hoc eſt? inquit, Nõne iamdudum ſciebatis me, ex quo genitus eram, ab ipſa natura morti fuiſſe damnatum? Atqui bonis aduentantibus præripi è vita, mihi nimirum meiſq; beneuolis lugẽdum foret. Si verò malis impendentibus diem obeo, arbitror tanquam pro felicitate quadam à vobis omnibus eſſe lætandum. Xenophon in apol.

Idem.

Cuidam dicenti, Athenienſes te morti adiudicarunt, Et illos, inquit, natura. Sentiens non eſſe magnum malum ſi quis adigatur ad mortem, paulò poſt moriturus, etiamſi nemo interficiat, Quanquam hoc dictum quidam ad Anaxagoram referunt. Eraſ. l. 3. apoph.

Idem.

* Dicebat rectè philoſophãtes mortem meditari, quæ eis minimè terribilis erat. Plato in Phædone.

Muſonius.

* Scitis dictis mortem meditandam ſibi & aliis proponebat. Inter quæ & hæc occurunt. Virtute præditi homines inquit, ſiquidem conducat, cum paupertate manẽt in viuis: Sin minus, facilè migrant tanquam ex ſolenni conuentu ac celebri, ita etiam è vita. Non aliter quam è domo, inquit Bion, exigimur, ſi locator non accepto pretio locationis fores reuellat, regulam adimat, puteum obſtruat: ita etiã hoc corpuſculo relegor, quando quæ locauit natura, oculos, ademerit, aures, manus, pedes, non moror amplius. Sed Sicut è conuiuio diſcedo, nihil indignans, itidem è vita. Sicut bonus hiſtrio bene prologum, bene medium fabulæ, nec non bene etiam caſtatrophen

agit:

agit: ita bonùs vir quoq; primordia vitæ rectè, & media probè, finémque congruentem his administrat. Et vt pallium vbi detritum fuerit depono, ita non procrastino, nec vitæ tuendæ desiderio flagro: sed & cum liceret adhuc feliciter degere, morior, &c. serm. de virtute.

Anaxagoras.

Absens morti addictus est. Id nuntianti, iam olim, inquit, istam sententiam tulit natura æquè in illos, atque in me. Sentiens, Athenienses non minus addictos morti, quàm esset is quem damnarent. Aliis aliud mortis genus obtingit, sed omnibus eadem est moriendi necessitas. Laert. lib. 2.

Idem.

* Duas esse mortis doctrinas dicebat: alteram, tempus antequam nati sumus, alteram somnum. Stobæus sermon. 119.

Diogenes.

Rogatus num quid mali esset mors? Quo, inquit, pacto malum, cùm præsentem non sentiamus? Quòd autem abest, nulli malum est: Dum sentit homo, viuit: nondum igitur adest mors, quæ si adsit, abest sensus. Malum autẽ non est, quod non sentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors quidem mala non est, sed iter ad mortem miserum est. Id si metuimus, tota hominis vita quid aliud est, quàm iter ad mortem? Laert. l. 6.

Idem.

Ei ex vulnere humeri grauiter laboranti, vehementíque dolore affecto, quidam ex amicis insultabat dicens: Quin igitur mortem obis, ô Diogenes, & teipsum his damnis liberas? tum ipse respondit: Eos qui scirent, quæ in vita fieri dicíque conueniret, in vita manere æquum esse. In quo genere hominum seipsum etiam numerabat. Verùm tibi, inquit, qui neque quid agendum, neque quid dicendum sit, noueris, opportunum moriendi tempus est. Me verò qui sciam illa, pars est in viuis agere. Ælian. lib. 10. de Varia historia.

Antisthenes.

Audiens Diogenes Antisthenem grauiter ex morbo decumbere, qui amore huius vitæ morbum molestius ferebat, cùm sica ad decumbentem ingressus est, ad quem cùm Antisthenes Quis me his doloribus liberabit? Diogenes prolata sica, Hæc, inquit. Contrà Antisthenes: Doloribus, inquit, dixi, non vita. Laert. lib. 6.

Epicurus.

Dicere solebat, contra cætera omnia aliquid tutum inueniri posse, at contra mortem omnes nos inhabitare vrbem immunitam. Max. ser. 36.

Idem.

* Ridiculum esse dicebat, currere ad mortem tædio vitæ: cùm genere illo vitæ quod elegisti, vt currendum esset ad mortem effeceris. Item, Quid tam ridiculum, inquit, quàm appetere mortem, cùm vitam tibi inquietam feceris metu mortis? Senec. epist. 24.

Aristippus.

Interrogatus, quomodo Socrates obisset diem? Vt ego, inquit, optarim. Significans, talem mortem quauis vita optabiliorem. nec potuit breuius felicem obitum describere. Dicti tamen argutia in hoc est, quòd Philosophus aliud responderit, quàm expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, morbo perisset, gladio, veneno, an præcipitio? Ille putans id nihil referre, respondit, illum feliciter esse mortuum. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Cùm aliquando Corinthum nauigaret, & orta tempestas naufragium minaretur, expalluit: id animaduertens è victoribus crassus quispiã miles,

ac philosophorum osor, sedata tempestare cœpit ei insultare: Cur, inquiens vos philosophi, qui prædicatis mortẽ non esse formidandam, expallescitis in discrimine, nos indocti non timemus? Quoniam, inquit Aristippus, nõ de pari anima tibi mihíque cura ac metus est. Aul. Gellius hoc addit: Ego timeo animæ Aristippi, tu non times animæ nebulonis. Rebus vilissimis minimè timemus. vnde prouerbium, Hydria in foribus. Hinc lusit Aristippus, illum non expalluisse, non quòd esset fortior, sed quòd, quum esset homo nihili, haberétq; animum omni virtute vacuum, minimum erat detrimenti si periisset. Vir eruditus, ac sapiẽtia prędirus non perit, nisi graui Reip. dispendio. Laert. lib. 2. cap. 8.

Silenus.

A Mida captus cùm esset, hoc ei pro sua missione dedisse scribitur, Non nasci homini longè optimum est, proximum autem quàm primum mori. Cic. lib. 1. Tusc. quæst.

Musonius.

Musonius interrogatus, quis optimè extremum diem claudere posset? Qui semper, respondit, postremum vitæ diem sibi instare proposuerit. Max. serm. 36.

Idem.

* Mortem honestam, dum licet, arripiendam esse dicebat: ne paulò post mori quidem necesse sit, & honestè nõ amplius liceat. Stob. ser. 7.

Idem.

* Dicebat non posse qui multorum cum vtilitate vixit, digna morte cadere, nisi plurimorum cum fructu & vsu etiam moreretur. Eod. ser.

Antiphanes.

Solitus est dicere, mortalia præcipuè hominibus cogitanda esse: quandoquidem omnibus hominibus sit moriendum, Stob.

Arcesilaus.

* Mors, inquit, quæ mali nomine censetur, hoc vnum habet peculiare ex omnibus quę mala iudicãtur, quòd præsens neminem vnquam affecit molestia: absens, & dum in expectatione est, molestiam adfert. Plutarch. de consolat. ad Apol.

Theramenes.

Quum in quadam domo versatus, inde prodiisset, illa subito lapsu corruit. Atqui cùm reliqui Athenienses alij aliunde ad eum confluerent, & inopinatæ saluti congratularentur, ille pręter omnium opinionem respondit: Nescitis, viri, ad quænam tempora & pericula Iupiter me seruare voluerit. Intellexit vir sapientissimus, se à mortis improbitate nequaquam tutum esse: quæ licet conniueat in summo vitę periculo, attamen paulo pòst cumulatis malis hominem arripuit in portu quasi nauigantem. Nec seipsum quidem fefellit: nam non multò post à triginta tyrannis de medio sublatus est, cicutam bibere coactus: nempe qui ex ruinis domus liberatus, veneno turpiter perire coactus est. Ælian. 9. de Var. hist.

AEgyptij.

Olim in diuitum epulis apud Ægyptios, vnus cadauer ligneum, sed quàm proximè ad verùm effictum, ostendebat singulis dicens: In hunc intuẽs pota, & oblecta te, talis post mortem futurus. Dubites, quo animo id fecerint. Vtrum vt moderatius fruerentur voluptatibus, conditionis suæ memores, an auidius, vtpote mox abituris. Herodot. lib. 3. Plut.

Secundus philosophus.

Ab Adriano imperatore Secundus philosophus interrogatus quid esset mors? respondit, Æternus somnus, dissolutio corporum, diuitum pauor, pauperum desiderium, ineuitabilis euentus,

euentus, incerta peregrinatio, latro hominis, somni pater, fuga vitæ, viuorum discessio, resolutio omnium. Laertius.

Pyrrho.

Aiebat, nihil interesse inter vitam & mortem. Et cùm quidam ad eum diceret, Cur igitur tu non moreris? Quia nihil interest, respondit. Stob.ser.120.

Heraclitus.

* Mortem in omnibus hominibus perpetuò latere dicebat: idem enim est, inquit, viuus ac mortuus, vigilans & dormiens, adolescens & decrepitus: quia hæc in illa, vicissímq; mutantur. Plut.de Consolat.ad Apoll.

Anonymus.

Lacon quidam ad Rhodium Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio filiáque nepotes vidisset coronari: Morere, inquit, Diagora, nã in Olympum ascendes, sentiens, tum optimum exire de vita, quum res sunt prospertimæ. Ita Plut.in vitis. Meminit & Cicero in Tusculanis quæst.lib.1. Lepos est in ambiguo. nam Olympus mons est, in quo singulis lustris peragebantur Olympica certamina: & pro cœlo accipitur. Plut.in Lacon.

Anaxagoras.

* Cm rerum naturalium causas autoribus explicaret, intérq; differendũ de filij morte nuncium sermone cuiusdam acciperet, paululum oratione inhibita, dixit iis qui vnà aderant, sciebam filium me genuisse mortalem. Plut.de consolat.ad Apoll.

Xenophon.

† Ei sacrificanti quum nuntiatum esset Gryllum filium in pugna periisse, sertum capiti detraxit, & quęsiuit quonam modo cæcidisset: eúmq; responderetur, eum generosè fortitérq; præ cęteris pręliantem, multis hostium interfectis occubuisse, exiguo admodum temporis sumpto interuallo, dum ratione motum animi compesceret, rursus imposita capiti corona reliquum sacrificium absoluit, nuncíisq; respondit, Non vt immortalem aut longæuum filium meum redderent à diis postulaui (cùm incertum sit an hoc expediat) sed vt probum ac patriæ amantem: cuius quidem voti nunc sum factus particeps. Plut.eod.lib.

Lochadus.

Cuidam nuntianti quòd è filiis ipsius alter interisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur: nec magni referre, paulò serius an citius vita decederet, cui omnino breui foret decedendum. Plut.in Lacon.

Cicero.

Audito falso rumore de Vatinij morte, quum Ouinium libertum eius interrogasset, Rectène omnia? atque ille respondisset, Rectè. Mortuus est, inquit? Significans, non omnia rectè habere, si ille viueret. Erasmus libro 4. apoph.

Iul.Cæsar.

Quum inter cœnandum ortus esset sermo, quod genus mortis esset optimum? incontanter respondit, Inopinatum. & quod optimum iudicauit, ipsi contigit. Plut.in apoph.

Seneca.

* Tantam quorundam hominum imprudentiam esse dicebat, imò dementiam, vt quodam timore mortis ad mortem cogerentur. Epist.24. ad Lucill.

Quintilius Plautianus.

Cùm iam grandis natu viueret ruri, nec quicquam quæreret aut faceret curiosius, attamen à Seuero insidiis circumuentus, vt ad mortem raperetur, paulo antè quàm moreretur, postulauit, vt ea quæ ad sepulturam suã iamdudum comparauerat, ad se perferrentur.

ferrentur. Quæ postquam vidit vetustate consumpta: Quid hoc rei est, inquit? Itáne cunctati sumus? Deinde facto sacrificio, Idem, inquit, peto à Diis immortalibus, quod Adriano Seuerianus optauit. itaque interiit. Xiphilinus in Seuero.

Hormisda.

Constantius imperator, cum Hormisdæ Persæ vrbis Romæ magnitudinem atque hominum ædificiorúmque magnificentiam ostendisset, peterétq; vt quid de ea sentiret, paucis enuntiaret: respondit, ex tanta re, quanta ei ostẽdebatur, nihil eum delectasse magis, neque esse ex quo maiorem fructũ consequi posset, quam quòd ex iis quæ videret, verum esse comprehenderet. In vrbe quoq; Roma, quanquam amplitudine opibúsque alias antecederet vrbes, tamen, sicut in cęteris orbis terrarum locis, homines etiam mori. Breui responso rerum humanarum vanitatem ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2. ex Am. Marcellino.

Fridericus Imp.

Iis principibus qui immites & crudeles erga suos fuissent, mortem nimis extimescendam esse dicebat. Nam quales se dum vixerunt, aliis præstitere, tales, cùm moriuntur, in se iudices inuenturos esse. Ostendere autem voluit, iis mortem esse amaram, qui mala anteactæ vitę conscientia premuntur. Æneas Sylu. lib. 2. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Messodanus.

Iam senex, cùm ab amico in crastinum vocaretur conuiuium, Cur me vocas in crastinum, inquit, qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis aduentum in singulos dies expectaui: quæ nobis nunquam non insidiatur, donec nos incautos etiam interdum opprimat? Guido Bituric. ex hist. Eccles.

D. Hieronymus.

Edicere & scribere solebat, ab eo omnia facilè contemni, qui assiduè se moriturum cogitauerit. Paucis verbis humanæ vitæ fragilitatem ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Alphonsus.

Interrogatus, quæ res reges ac priuatos, diuites ac pauperes, claros & obscuros, denique omnes prorsus exæquaret: respondit, cinis. Indicans, post mortem, regis à priuato, diuitis à paupere, formosi ab informi, personam nequaquam discrepare. quis enim ex cineribus aut ossibus humanis terra erutis differentiam vllam videre potest? lib. 4. de rebus gestis Alphonsi.

De morte contemnenda.

Chilon.

DIcere solitus est, ita esse contemnendam mortem, vt nihilo secius curam habeas incolumitatis. Non enim est fortitudinis, sed amentiæ, semet temerè in vitæ discrimen conjicere: sed quoties aut ineuitabilis necessitas vrget, aut grauis honestáque causa suadet, mortem contemnere, fortis animi est. In morbo non est metuenda mors, sed interim adhibenda curatio mediocris. In bello sumendus est animus ad mortem paratus, sed interim fortiter pugnandum est pro victoria. Ausonij carmen sic legendum arbitror:

Viue memor mortis, vti sis & memor salutis.

Potest autem & hic accipi sensus: Hactenus memineris te moriturum, vt abstineas à vitiis, curísque superuacaneis: sed interim perinde quasi diu victurus sis, ea cures quæ ad honestam beatámque vitam pertinent. Multos mortis consideratio deterret ab honestis actionibus, contrà obliuio mortis multos

multos inuitat, ad licentius peccandum. Poteſt & ſic intelligi: Ne ſic metuas mortem, vt viuas anxius ac triſtis, ſed vitæ ſpes mortis horrorem temperet. Hunc ſenſum indicat carmen quod ſequitur:

Triſtitia cuncta exuperans, aut animo, aut amico.

Hæc vita præterquam quòd multis miſeriis expoſita eſt, nihil habet triſtius, quàm quòd mortem habet certiſſimam, diem mortis incertiſſimum. Sed omnia ſuperanda ſunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remedium præſentius, quàm curas æſtúſque animi in amicorum ſinum effundere, quorum & conſolatio & communis dolor maximam mali partem tollit. Chilonis porrò dictum extat apud Laertiū, lib.7.cap.4.

Bion.

Conſpecto enſe proiecto dixit: Quis te perdidit? aut quem tu? Ant.part.1. Meliſ.ſer.58.

Diogenes.

Lugente quodam, quod in peregrina terra moriturus eſſet, dixit: Quid luges, ô ſtulte? Vndecunque eadem eſt via ad ſepulchrum. Anton.in Meliſſa, part.1.ſer.58.

Idem.

Cùm Speuſippus, pâralyſi reſolutus, vehiculo deportaretur in academiam, ac Diogeni fortè obuio dixiſſet χαῖρε: reſpondit, At non tu ſanè, qui cùm ad iſtum ſis affectus modum, ſuſtineas viuere. Sentiens, eſſe veri philoſophi, ſponte mortem aſciſcere, poſteaquam deſiit eſſe vſui ad vitam humanam. Idq; fecit poſtea Speuſippus. Eraſ.lib.3.apoph.

Socrates.

Decrepitam agens vitam, in morbum cùm incidiſſet, & quidam interrogaret, quomodo ſeſe haberet? Rectè inquit, vtroque modo. Nam ſi fuero ſuperſtes, plures æmulatores habebo. Sin vitã exceſſero, plures laudatores. Ælian.lib.2. de Var.hiſt.

Idem.

Quodam dicente, Athenienſes te morte afficiendum decreuerunt: Et antè eos, inquit, natura. Max.ſer.36.

Idem.

Audiens ſe morte mulctatum, Magna me ſpes, inquit, tenet. Iudices, bene mihi euenire, quòd mittar ad mortem. Sed tempus eſt iam hinc abire me, vt moriar: vos, vt vitam agatis. Cicero lib.1.Tuſc.quæſt.

Idem.

* Ad ſuos iudices conuerſus, Mortē, inquit, metuere, aliud nihil eſt, quàm falsò putare ſe eſſe ſapientem, Qui enim mortem metuit, videtur ignorare quid ſit, &c. Plato in Apologia.

Idem.

Iam ad mortem damnatus ab Athenienſibus, cùm forti & conſtanti vultu potionem veneni è manibus carnificis accepiſſet: admoto iam labris poculo, vxori Xantippe inter fletum & lamentationem vociferanti, innocentem eum perimi: Quid ergo, inquit Socrates, nocenti mihi mori ſatius eſſe duxiſti? O immenſam illam ſapientiam ac conſtantiam, quæ in ipſo quidem vitæ exceſſu obliuiſci ſui potuit. Laer.in vita Socratis. Valer.Max. lib.7.ca.2. Xenophon in Apologia pro Socrate, Stob.ſer.1.

Idem.

Carceris miniſtrum porrigentem in poculo cicutam, interrogauit, quomodo ſumendum eſſet hoc pharmacum, quòd eius artis eſſet peritus. alludens ad ægrotos, qui à medicis diſcunt, quando & quomodo oporteat ſumere quod ab illis temperatum eſt. cúmque puer reſpondiſſet ſemel totum hauriendum, ſi poſſet: deinde tantiſper

tisper inambulandum, donec sentiret grauedinem in cruribus: pòst in lecto decumbendum supino corpore, ibi pharmacum effecturum quod solet. Socrates rogauit, licerétne inde aliquid libare (quòd in conuiuiis mos sit effusa vini potiuncula, nominatim alicui deo libare) minister respondit, se tantum miscuisse, quantū opus esset. hoc sermone innuens, nihil esse quod effunderetur. Tum Socrates: Sed & fas est, & oportet orare deos, vt felix faustáque sit hæc mea migratio. Eras. lib.3.apoph.

Idem.

Puero illum tegente, quòd iam frigerent præcordia, ad Critonem adstantem conuersus, Debemus, inquit, ô Crito, gallum Æsculapio, quem persoluere ne neglexeris, perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. Nam Crito hoc summis viribus egerat, vt Socrates vitæ suæ consuleret. Adeò inerat illi viro natiua quædam vis vrbanitatis, vt moriens etiam iocaretur. Nam hanc ferunt illi fuisse supremam vocem. Ibid.

Plato.

Medicus Platoni consilium dabat, vt relicta Academia, loco pestilentissimo, in Liceum scholam se transferret. nequaquam autem ille obtemperauit, dicens, se producendæ vitæ caussa, ne in Atho quidem summitatem transmigrare velle. Ælianus libr. 9. de Varia hist.

Aristoteles.

Dicere solebat, ea quæ longissimo tractu à nobis absunt, nemo metuit. Nam cùm moriturum sese nemo ignoret, mortē tamen quam prope esse non suspicamur, minimè expauescimus. Stobæus.

Zaleucus.

* Procœmio legum suarum Locrensibus latarum scitu digna hæc apposuit, Morituros omnes, iniuriarū quas commiserunt memores, pœnitentia inuadit, & vehemens cupiditas qua vellent exactam sibi vitam omnem fuisse iustam. Quamobrem singulos oportet semper in singulis actionibus illud tempus adeo suis cogitationibus familiare facere, ac si præsens esset. Ita enim maximè honesti iustíque cura vrgebit. Stob. ser. 42.

Idem.

Dicebat sæpenumero, è vita migrare esse optimum, veluti è conuiuio, non sitibundum, nec temulentum. Stobæus.

Democritus.

Ægrotans cùm in lethargum incidisset, & postea rediisset ad se: Non me decipiet, dixit amor vitæ, & seipsum è vita eduxit. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 58.

Idem.

* Mortem ideo contemnendam esse dicebat, quod frustra vitetur. Dum enim, inquit, mortem homines fugiunt, sequuntur ipsam. Stob. ser. 4.

Aristippus.

Cum naui vectus Aristippus, procellis impetentibus supra modum perturbaretur, quidam ex iis qui simul nauigabant: Númne, inquit, etiam tu metū percelleris, quemadmodum vulgus? tum ille: Prorsus ait, neque iniuria. Vobis enim de vita scelerosa infelicique labor est, & præsens periculum: mihi verò de felicitate & beatitudine. Ælian. lib. 9. de Varia histor.

Aristides philos.

Interrogatus, quatenus deceat hominem viuere? Tantisper, ait, dum deprehendat emori præstare, quàm in tot calamitatibus viuere. Stob.

Aristides Locrensis.

Morsus à Mustella Tartesia, iam moriens dixisse fertur, multò sibi iucundiorem mortem futuram fuisse, si

vel ex leonis, vel ex pardalis morsu obtigisset (quandoquidem necesse fuerit aliquando mortis occasioné existere) quàm ab eiusmodi contempta bestiola. Vnde apparet eum acerbius ignominiã morsus, quàm ipsam mortem tulisse. Ælian. lib. 14. de Var. hist.

Anaxarchus.

*Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autem nihil interest, super terram ne an infra terram cõputrescam. Stob. ser. 7.

Epictetus.

Dicere solebat, magis necessarium esse animæ quam corpori mederi, quũ præstet mori, quàm malè viuere. Ant. in Melissa. part. 1. ser. 58.

AEschines.

Mortem nequaquam terribilem, sed violentam affectionem circa mortem horrendam esse dicebat. Stobæ. ser. 117.

Idem.

Gloriosè mori summam felicitaté esse dicebat, cum omnibus ex æquo sit fatalis. Stob. ser. eod.

Epicharmus.

Emori nolo, inquit, sed me esse mortuum nihil æstimo. Cicer. lib. 1. Tusc. quæst.

Theodorus Macedon.

Audiens Lysimachum mortem sibi minitantem crudelissimam: Hæc, inquit, aulicis tuis potius minitare. Ego enim parum curo, humine, an sublime in cruce putrescam.. Cicero lib. 1. Tusc. quæst. Valerius Maximus lib. 6. cap. 2. Seneca de Tranquillitate vitæ, cap. 14.

Gorgias.

Rogatus, an libenter obiret: Minimè, inquit, sed ex hoc domicilio putrescente libenter abeo. Bruso. Stob. serm. 117.

Theodorus philos.

* Lysimacho tyranno minitante ei necem, non deprecatus est, sed mortem contemnens, Ignorabam, inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere. Stob. ser. 2.

Demosthenes.

Dum pro Atheniensibus & libertate verba faceret, & Philippus diceret, Num times ne caput abs te auferri præcipiam? Non, inquit, nam etsi ipsum loco moueris, patria immortalitate donabit. Stob.

Coriscus.

Admodum senex, cùm difficili admodum morbo liberatus esset: Apage, inquit, quàm molestè reuersus sum, iam aliquantulum vitæ progressus, quam ingredi omnino necesse est. Max. ser. 4.

Agis.

Interrogatus, quo pacto quis libertatem suam tueri possit? Si mortem, inquit, contempserit. Hic metus, qui cadere dicitur in constantem virum, multos deterret à pulcherrimis facinoribus: hoc qui caret, potest vbique quod rectum est sequi, nec est quòd timeat improbos: qui vt extrema moliantur, nihil aliud possunt, quàm occidere. Plut. in Lacon.

Idem.

Idem per insidias captus ac præter meritum ab Ephoris condemnatus, quum ad laqueum duceretur, conspiceré tque quendam ex lictoribus flentem, ob indignitatem rei, cuius cõgeatur esse minister: Desine, inquit, ô homo, vicem meam flere. Nã sic moriens præter ius & æquum, melior feliciórq; sum his qui me occidunt. Hæc loquutus, vltrò collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quid fortius, hoc ille iuuenis non verbis, sed re præstitit, felicitatem omnem solo honesto metiens: eósque iudicans infeliciores, qui faciunt iniuriam, quàm qui patiuntur. Plut.

Idem.

Idem.

Cùm ab Ephoro interrogaretur, num pœniteret eorum quæ gessisset? respondit, se nulla planè tangi pœnitentia consilij, cum prudentia honestóque coniuncti: tametsi non ignoraret, mortem se præmij loco relaturum. Plut. in Lac. apoph.

Hippodamus.

Quo tempore Agis aduersus Archidamum aciem instructam habebat, simul cum Agide iussus ire Spartã, curaturus illic ea quibus erat opus: An non, inquit, honestius est vt pro Sparta fortem bonúmque virum pręstans, mortem oppetam? Ac post sumptis armis, stánsque regi ad dextram, pugnando interiit. Consultum volebant illius senectuti, quæ viribus defecta in bello non ita multum esset habitura momenti, in patria futura nonnulli vsui (excesserat enim annum octogesimum) at ipse sibi non indulsit. Plut. in Lac.

Astycratidas.

Infrà de patria fortiter propugnãda.

Agesilaus.

Percontanti cuidam, qua ratione sibi pararet eximiam gloriã? Si mortem, inquit, contempseris. Nihil enim in bello præclaræ rei geret, cuius animum mortis metus occupauit. Idem affectus in omni vita mortalium, à pulcherrimis facinoribus reuocare solet. Plut. in Lac.

Alcamenes.

Cuidam percontanti, quam ob causam Spartani impauidè semet exponerent periculis? Quoniam, inquit Alcamenes, pro vita timere consuescimus, non aliorum more expauescere significans, moderatam vitæ curam addere calcar ad fortiter agendũ, immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere. Plutarch. in Laconic. apoph.

Tectamenes.

Postquam Ephori capitis sententiam in ipsum pronunciassent, abiit ridens, rogantibus qui aderant, an etiam contemneret Spartanorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quod hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuò acceperim. Vir innocens non accusauit patriæ suę leges, sed hoc felicitatis esse iudicabat, quòd mori iuberetur, qui neminem ad mortem adegisset, nec cuiquam deberet vitam nisi sibi. Facetè mortis pœnam vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo signans. Iure autem cogitur soluere pecuniam, qui eam vel extorsit ab alio, vel mutuò sumpsit. Plutarch. in Lac. & Cicer. quæst. Tusc. lib. 1.

Theramenes.

Quum iussu triginta tyrannorum Atheniensiũ morti adiudicatus, porrectam veneni portionẽ fortiter hausisset, quod ex ea superfuerat, sic illi sit solo, vt clarum sonum ederet, reddésque seruo publico, qui eam tradiderat: Critiæ, inquit propino, vide igitur, vt hoc poculum continuo ad illũ perferas. Erat is Critias, è triginta tyrannis crudelissimus. Erasmus libro 6. apoph.

Pythagoras.

* In ædibus Milonis cum familiaribus suis assidens, accidit vt ædes ex inuidia succenderentur à quodam qui in eum cœtum receptus non fuerat. Alij dicunt ab ipsis Crotoniatis id esse factum, metu tyrannidis. Pythagoras egressus, cùm ad agrum fabis plenum peruenisset, restitit, ac dixit, Capi præstat quàm calcare: interfici quàm loqui. Et sic à persequentibus iugulatus est. Suidas.

Cleomenes.

Percontatus à quodam, cur Spartani

tani Diis spolia hostium non etiam dicarent? respondit, Quia timidis detracta sunt. Sensit vir fortissimus, in bello fortiter occumbendum esse, potius quàm hostibus præbenda arma: cum honestè mori non solùm laudabile, sed salutare etiam sit. Plutarch. in Lacon.

Callicratidas.

Apud Arginusas, quum esset nauali pugna conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? Atqui fugere ignominiosum est Spartæ, ac damnosum: contrà, manentem aut mori, aut vincere, honestissimũ. Gloriam vitæ anteposuit, sed publicam gentis, non priuatam suam. Plutar. in Lacon. apoph.

Idem.

Ante conflictum peracto sacrificio, quum aruspex nuntiaret ex incensis, exercitui quidem portendi victoriam, sed imperatori mortem: nihil expauefactus, Haud penes vnum (inquit) sunt res Spartę, me siquidem mortuo, nihilo deterius habitura est patria: sed si cessero hostibus, aliquid decedet patriæ pro qua lubens moriar. Itaque quum Cleandrum pro se ducem designassent, naualem pugnam aggressus est, ac pugnando interiit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Percontanti, quam ob causam fortes viri gloriosam mortem ingloriæ vitæ anteponant? Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Nam naturæ beneficio viuunt & ignauissimi: at honestè mori, non contingit nisi virtute præditis. Plut. in Lac.

Leonidas.

Leonidam quum Ephori percontarentur, si quid præterea rei facere statuisset? Nihil aliud, inquit, quàm verbo tenus impediturus barbarorum transitum, sed reuera pro Græcis moriturus. Egregium imperterriti ductoris documentum, in causa honesta piáq; nec certam mortem horrescere. Plut. in Lacon.

Zeuxidamus.

Ætolo quodam dicente, quòd qui studerent probitatem cum fortitudine coniungere, iis bellum esse potius cum pace: Non per deos, inquit, sed his mors vita potior esse debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. Non enim optandum bellum: sed nec in bello nec in pace libertaté tueri licet, nisi mortis terrorem abieceris. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Lacon sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac mulierculæ simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Victis solet esse solatio virtute præstantis viri dextra cadere. Lacedæmonii verò, quoniam ensibus pugnare solebant cominus, non putabant esse virtutis, procul missa sagitta quempiam interficere: quod idem possunt & fœminæ. Tum æquiore animo decedunt è vita qui rectè factorum post se relinquunt memoriam. Plut. in Lac.

Spartanus.

Insidiis circunseptus ab Iphicrate. Atheniensium duce, quum illius milites rogarent, quid in eo rerum statu esset faciendum? Quid aliud inquit, nisi vt vos seruemini, ego pugnando moriar? Talis erat animus Catonis Vticensis, qui cæteris suasit vt suæ saluti consulerent, ipse spontanea morte turpé effugit seruituté. Plut. in Lac.

Damindas.

Cùm Philippus irruisset in Pelopon-

ponnesum, & quidam ita loqueretur, periculum est ne acerba patiantur Lacedemonij, nisi Philippo reconcilientur: O semiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbi accidere, qui mortem contemnimus? Plutarchus in Laconicis apoph.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm mos esset, vt quod quisq; posset suffurari auferret, modò in furto non deprehenderetur: puer quidam, cùm viuam vulpeculã, quam sodales erant furati, sibi ab eis traditam seruaret, venissentq; qui perdiderant, inquirendi gratia, vulpeculam sub veste abditam tenebat, verùm cùm efferata bestia latus pueri vsque ad intestina corroderet, dissimulauit tacitus dolorem, ne proderet furtum. Mox verò cùm obiurgaretur à consodalibus cur fecisset: Præstabat, inquit, fortiter immori, quàm hac nota traduci, vt ob mollitiem dicerer lucrifecisse vitam ignominiosam. Plutarch in Lacon.

Cercidas.

* Incidens in morbum periculosissimum, libenter se moriturum esse dicebat: post mortem enim se visurum ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis verò Homerum. Æli. lib. 13. de varia hist.

Eteocles.

Suprà de Consolatione.

Pelopidas.

Pharsali congressurus cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplò plus Thessalorum esse cum Alexandro, quàm ipse Thebanos haberet: Tanto, inquit, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adscribitur. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Ab Alexandro Pheræorum tyranno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, conuicia congessit in fœdifragum, vt autem iratus ille dixit, Mori properas? Admodum, inquit, quo magis in te exasperentur Thebani, túque citius des pœnas violati fœderis diis pariter atque hominibus inuisus. Eras. l. 5. apoph. ex Plut.

Alcibiades.

Dicebat, nihil nouum esse, si Lacedæmonij intrepidè in bellis occumberent. Defugere enim eos hoc modo legum seueritatem, & cruciatum atque labores alacriter promptéque cum morte commutare. Ælianus lib. 13. de varia hist.

Chabrias.

Proditionis accusatus est vnà cum Iphicrate. Cùm autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd cùm esset in periculo, tamen ad gymnasium itaret, solitáq; pranderet hora: Ergo, inquit, si quid secus de nobis statuerint Athenienses, te squalidum ac famelicum, me verò prãsum ac vnctum occident. Plut. in apoph.

Phocion.

Cum aliis bonis viris ab Atheniensibus damnatus ad mortem, cùm carnifex cicutam apportaret & bibissent omnes, solúsque Phocion superesset, consumpto ab aliis veneno, carnifex negabat se daturum, nisi numerarentur duodecim drachmæ: tanti enim vænire cicutæ vnciam. Phocion itaq; ne per illius contentionem mora fieret morti, accito ad se cuidam ex amicis: Quandoquidem, inquit, Athenis me non mori quidem gratis licet, quęso dato huic pretium. Plut. in apoph.

Pelopidas.

Postquam Epaminondas Pelopidam liberum reduxisset, aiebat se gratiam habere Alexandro, per quem experimento comperisset, se non tantùm ad bellum, sed etiam ad mortem bene animatum esse. Plut. in apoph.

Dionysius senior.

Infrà de regnandi libidine.

Alexander.

Calanus ille indicus gymnosophista cùm sibiipsi manus adferre vellet, struem lignorum struxit: eámque incendens, se in ignem, contemnens mortis durum supplicium, præcipitauit: quod cum Alexander vidisset, admiratus hominis audaciam, dixisse perhibetur, Calanum potentiores se hostes bellasse ac vicisse. Alexander enim cum hominibus pugnans victor euasit, Calanus verò cum laboribus ac morte. Ælianus lib.5. de Varia historia.

Corn. Scipio.

Cùm in Africa Pompeij partes sequutus, res parum prosperè gessisset, & Hispaniam petẽs intellexisset nauim, qua vehebatur, ab hostibus captam, gladio præcordia sua transuerberauit. Deinde Cæsarianis militibus quærentibus, vbi est imperator? Imperator, inquit, bene habet. Suprema vox morientis declarauit animum meliore fortuna dignum. Appian.

Gr. Petronius.

Vnà cum naue in qua vehebatur captus, Scipioni incolumitatem pollicenti, respondit, Cæsariani milites nõ ab aliis accipiunt, sed præstare solent salutem: quo dicto, se pugione confecit. Eras. lib.6. apoph.

M. Cato.

Aiebat plurimum referre, vtrũ quis virtutem magni æstimet, an vitam nõ magni faciat. Sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitam vel mortem contemnunt: sed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nam semet in vitæ discrimen coniicere, aut infelicium est, & quos vitæ iam tædet: aut immanium, & beluis similium. Plutarch. in Catone.

Bassus.

Si quid incommodi aut metus in morte esse diceretur ab aliis, morientis hoc vitium esse dicebat, non mortis. Mors enim nihil incommodi hominibus adfert, sed ab omnibus incommodis, ac fortunę miserię procellis liberat. Senec. epist.30.

C. Mæuius.

C. Mæuius Augusti centurio, cùm in bello ab Antonio captus esset, interrogatus ab Antonio, quomodo secum agi vellet? Occidi me iube, inquit: mori enim malo, quàm tuo beneficio viuere. Appian.

Tiberius.

Audiens quendam è reis nomine Caruilium sibi mortem conscisse, priusquam esset damnatus, exclamauit: Caruilius me euasit. Adeò leue supplicium esse iudicabat mortẽ. Sueton.

Galba.

* Pisone á Galba adoptato, conspiratione facta prætorianorũ, Otho Imperator salutatus est. Galbę ad tumultum sedandum in lectica delato milites infensi occurrentes ingresserunt vulnera. Ille iugulum offerens, Agite dum, inquit, si hoc ex Repub. est. Cruribus igitur & brachiis fœdè laniatis iugulum hausit, vt crebrior fama est. Camurius xv. legionis miles. Plut. in Galba.

Canius Iulius.

* Mori iussus, quòd Caium Cæsarẽ verbis offendisset, ad necem vocatus à centurione latrunculis ludebat. Tum numeratis calculis dixit sodali, vide ne post mortem meam mentiaris te vicisse: & simul centurioni annuens, Testis, inquit, eris, vno me antecedere. Ceruicem inde percussori præbuit intrepidè. Seneca.

Hadrianus.

Sub mortem his versibus lusisse dicitur Hadrianus imperator.

Animula, vulga, blandula,
Hospes coméſque corporis,
Quæ nunc abibis in loca,
Pallidula, rigida, vndula,
Nec vt ſoles dabis iocos?

Dion Caſſius.

Seuerianus.

* Adriani iuſſu moriens, eò quòd Commodum ſucceſſorem parum prudenter deſignatum ab imperatore dixiſſet, ignem petiit, & accenſo thure: vos, inquit, dij, teſtes eſtote nihil à me morte dignum eſſe commiſſum. Tantùm hoc precor, ne quum mori velit, poſſet. Dion Nicæus.

Rubrius Flauius.

Cùm à Nerone defeciſſet, captiuus abductus, & mox ad mortem damnatus eſt: verùm cúm à lictore admoneretur, vt fortiter ceruicem prætenderet, Vtinam, ait, tu tam fortiter ferias. Senec.

Anton. Pius.

Quodam die dixit amicis: Quid me fletis, ac non magis de communi morte peſtilétiáque cogitatis? Philoſophia docuerat hominem & mortem contemnere & res humanas ridere. Parantibus autem abire dixit, Si iam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Facetè petiit ab amicis diſcedendi veniam, ac veluti peregrè profecturus iuſſit illos valere: ſubmonens interim fore, vt illi præcedentem ſequerentur. Capitolinus.

M. Antonius.

Cleopatra metuens Antonij ſæuitiam, confugit in monumentum demiſſis cataractis: miſitque qui dicerent, illam ſpontanea morte periiſſe. Id credens Antonius, & ipſe ſibi parãs adferre vim, dixit, ô Cleopatra non doleo quòd te caream, nam mox vnà futuri ſumus: ſed quòd ego tantus imperator, fortitudine victus ſum à fæmina. Victum ſe putabat quòd illa prior ſpontaneæ mortis gloriam occupaſſet. Plut. in Antonio.

Pertinax Imp.

Conſpicatus milites prætorianos in ſe irruere: Me inquit, milites, ſi occiditis, neque ipſi rem magnam facitis, neque mihi ſanè grauem homini huius ætatis & gloriæ, cùm humanæ vitæ finis aliquis ſit neceſſarius. Non ignorauit imperator, ſemel eſſe moriendũ: & ſic non referre, quo mortis genere vltimum vitæ diem claudamus. Herodianus lib. 2.

Idem.

Cúm intellexiſſet tumultuari quoſdam ob interfectum Commodum imperatorem, dixiſſe fertur: Si doletis Commodi mortem, nihil profectò noui fuit: quandoquidem homo natus fuerat. Herod. lib. 2.

Mauricius.

* Quum Phocæ tyranni iuſſu Mauricij imperatoris quinque filij mares ſpectante patre, necarentur, inuicto animi robore hanc calamitatem pertulit. ſubinde hæc verba repetens: Iuſtus es domine, & iudicia tua iuſta ſunt. Intrepidè tandem etiam ipſe ceruicem præbuit. Cedren.

Andronicus Comnenus.

* Ab Iſaacio Angelo imperio euerſus, atque innumera ab inſana plebe mala perpeſſus, tandem pedibus fune alligatis ſuſpenſus, generoſo animo illata opprobria tolerabat, ac mente integra ad confluentem turbam & ferocientem conuerſus, hæc dixit, Domine miſerere mei: &, quid calamum contritum infringitis? Nicetas, lib. 2.

Ignatius Martyr.

Ad beſtias damnatus, cùm iam ad ſupplicium duceretur, Non curo, inquit, quo ſupplicij genere moriar. Frumentum autem Dei cùm ſim, beſtiarum dentibus comminui atque ſubigi delector, vt panis ſiam mundus Chriſto,

ſto, qui mihi panis eſt vitę. Euſeb. lib. 3. cap. 36.

Anonymus.

*Quum patris mors ei ſignificaretur, reſpondit, deſine loqui blaſphemias. Nam pater meus immortalis eſt. Socrat. hiſt. eccle.

Alphonſus.

Alphonſus Arragonum & Siciliæ rex, quum familiares, quos ipſe alumnos ſuos appellaret, viſitaret infirmos & ægrotantes, pro more, audiens Gabrielem Surrentinum ſuauiſſimum & ſplendidiſſimũ adoleſcentem ægrotare ad mortem, hominem acceſſit, quẽ cúm à mortis diro aſpectu abhorrere intellexit: Non eſt, inquit, cur tantopere mortem timeas, quum hæc bene puréque morientibus ſit vita, atque eius vitæ principium quæ neque doloribus neque metu, neque inuidiæ, neque ærumnis vllis ſubiecta eſt, &c. Anto. Panor. de reb. geſt. Alphõſi, & Æn. Syl. de dictis eius.

De morientium monitis & doctrinis.

Cyrus.

*SI quæ ſunt hominum dicta memoranda, ea certè videntur quæ paulò ante exceſſum ab huius corporis ergaſtulo prolata ſunt. De Cyro autem Xenophon ait, eum moribundum, quum de ſua felicitate, déq; filiis duobus pronunciaſſet, Cambyſi commendaſſe amicos his verbis: Te quoque, mi Cambyſes, ſcire velim, non aureum hoc ſceptrum eſſe, quod regnum tibi conſeruet: ſed amici fideles regibus & veriſſimum & tutiſſimum ſceptrum ſunt. Comparandi autẽ hi non natura nec vi, ſed potius beneficentia. Filiis autem, Corpus meum ait, ô filij, quũ diem in terris ſupremũ clauſero, nec in auro condite, nec in argento; nec vlla in re alia: ſed terræ quàm primùm reddite. Quid enim beatius quã in terra abdi, quæ omnia præclara, bona omnia profert & nutrit? Poſtrema hæc eius vox fuit, Si benefici in amicos fueritis, etiam in hoſtes vobis animaduertendi facultas erit. Valete filij cariſſimi, atq; idem matri meis verbis renuntiate. Itidẽ omnes amici quĩ adeſtis & abeſtis ſaluete. Xenophon.

Auguſtus Cæſar.

*Supremo die amicos percunctatus eſt his verbis, An num vobis videtur me mimum vitæ humanæ ſat cõmodum egiſſe. Deinde adiecit hanc clauſulam.

Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Vitæ tragicomædiam ita à ſe actam putans, vt ſpectatorum poſteritatis plauſum ſibi promeruiſſe videretur. Sueton.

M. Antonius Philoſophus.

*Moriẽs riſit res humanas, & mortem contemnens ad amicos conuerſus dixit, Quid me fletis, & non potius de peſtilentia & cõmuni morte cogitatis? Et quum illi vellent recedere, ingemiſcens ait, Si iam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Et cùm ab eo quæreretur, cui filium commendaret, ille reſpondit: vobis, ſi dignus fuerit, & diis immortalibus. Iulius Capitolinus.

Seuerus.

*Eius nouiſſima verba hæc fuerũt. Turbatam Rempublicam vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, ſenex & pedibus æger: firmum imperiũ Antoninis meis relinquens, ſi boni erunt: imbecillum, ſi mali. Tãdem ſubiecit,

πάντα ἐγενόμην, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ λυσιτελεῖ.

id eſt:

Omnia fui, sed nihil prodest. Ælius Spartian.

Phocion.

Iniustè damnatus, quid filio dici vellet percontatus, respondit, Ne memor sit iniuriæ qua ab Atheniensibus pater est affectus. Plut.

Socrates.

*In extremo vitæ suæ momento, has voces protulit. Scio etiam interfectores testimonio mihi futuros quòd nullum vnquam hominem læserim, sed potius operam dederim, vt discipulos meos meliores efficerem. Et ad Critonem conuersus, Liberi Deo qui mihi eos dedit curæ erunt: amicos hinc discedens inueniam vobis aut similes aut meliores, ne vestra quidem consuetudine diu cárituros, quando quidem eodem vos breui estis cómigraturi. Xenophon.

Theophrastus.

*Iam moribundus interrogatus à discipulis, num quidpiam mandare vellet, respondit, Nihil quidem quod imperaret se habere, nisi quod multa dulcia gloriæ obtentu vita mentiatur: nos verò quum viuere incipimus tum mori: & nihil inanius esse amore gloriæ. Deinde subiecit, sed este felices: studia ista, vel omittite, grandis enim eorum labor est: vel ea prosequimini, magnam enim gloriam pariunt. Porrò maior est vitæ huius vanitas, quàm vtilitas. Verùm non conceditur iam vt vobis consilio adsim: vestrûm iam est quid facto opus sit deliberare. Laertius.

P. Thrasias.

* Accepto mortis decreto, Heluidium & Demetrium in cubiculum inducit, porrectis vtriusq; brachij venis, postquam cruorem effudit, humum super spargens, propius vocato quæstore, Libemus, inquit, Ioui liberatori. Specta iuuenis (ad Demetrium conuersus) & omen quidem Dij prohibeant: cæterùm in ea tempore natus es, quibus firmare animum expedit constantibus exemplis. C. Tacitus.

Othon imp.

Iam destinata morte, Cocceium fratris filium ad se vocatum sic adhortatus est extremis verbis: ô fili habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Noluit illum prorsus obliuisci, ne desereret curam suorum, rursum noluit valde meminisse, ne mortem patrui vlcisceretur. Sueton. in Othone.

Commodus.

M. Antonini filius, quum in extremis à parente moneretur, ne barbaros iam attritos fineret vires recipere: respondit, Ab incolumi quæuis paulatim negotia perfici posse, à mortuo nihil. Vera quidem sententia: sed impia vox erat parentis extrema monita cótemnentis, ac morienti velut insultantis. Sex. Aurel. Victor.

D. Ambrosius.

* Quum Stilico comes & multi nobiles eum ægrotantem hortarentur, vt boni publici causa vitæ spatium sibi prorogari à Domino peteret, respódit, Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mortem, quoniam bonum Dominũ habemus. Paulin. in eius vita.

Vide seq. apophthegmata de morientium monitis.

D. Bernardus.

* Ægrotans, suos fratres admonuit, vt in tuto diuinæ clementiæ sinu, spei anchoram fideique suæ per incóuulsibilem charitatem firmius radicarent. Addidit. Quia non arbitror me magna vobis religionis posse relinquere exempla, tria vobis imitanda commendo quæ in stadio quo cucurri me pro possibilitate mea memini obser-

obseruasse. 1. Minus sensui meo quã alterius credidi 2. Læsus de lædente vindictam non expetiui. 3. Nemini scandalum facere volui: & si quando incidit, sedaui vt potui. Author vitæ.

De mortis & somni cogitatione.

Socrates.

DIcere solebat, mortem esse similem profundo somno, aut diutinę peregrinationi. Somnus profundior adimit omnem sensum: & animus à corpore digressus, aliquando in suum domicilium rediturus est. Erasm. lib. 3. apoph.

Anaxagoras.

Aiebat, duas esse mortis doctrinas: alteram tempus, antequam nati sumus, alteram somnum. Stob.

Diogenes.

Lethali somno experrectus cùm esset, ac medicus interrogaret, quidnam ageret: Rectè, inquit, habeo, Nam frater fratrem amplectitur: alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit. Laert. lib. 6.

Gorgias.

Iam vicinus morti, viribus deficiens, sensim in somnum delapsus iacebat. Et si quis ipsum ex familiaribus interrogaret quid ageret? respondebat: Iam somnus incipit me fratri suo tradere. Stob.

De morte generosa.

Anonyma.

LAcæna quædam, vt audierat filiũ incolumem, sed fugisse ab hostibus, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est: aut hũc dilue, aut ne sis. Præstabilius iudicauit mori, quã cum ignominia viuere. Plut. in apoph. Lacæn.

Phocion.

Iam damnatus, cùm videret eiulare eos qui vnà morte mulctandi etiam erant: An non, inquit, ô Tudippe, pulchrum tibi ducis cum Phocione mortem oppetere? Ælian. lib. 13. de Varia historia Plut.

Epaminondas.

Dicere solebat pulcherrimum esse genus mortis in bello mori: quod hæc mors primùm cum laude fortitudinis coniuncta sit, modò bellum geratur pro patria: deinde breuis, non diu crucians hominem, aut paulatim extabefaciens. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm grauiter & ad mortem vsque in clade cruentissima vulneratus esset, prostratus humi interrogauit milites, an clypeus suus adhuc saluus esset, vt audiuit saluum, rogauit præterea, an hostes deuicti essent? cùm & hoc audiuisset, Nunc finis, inquit, vitæ meæ: sed melius & altius initium aduenit. Nunc Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Valer. Max.

Idem.

Suprà de Fortitudine heroica, & militari.

De morte generosa, non deflenda.

Socrates.

CRitonem orabat, ne pręceptorem defunctum deploraret. Malè dictum enim non solùm in hoc ipso delinquere, sed etiam animis non nihil hoc officere. Xen.

Idem.

Vxori muliebriter comploranti, dicentíque, Mi vir: innocens morieris, Quid (inquit) vxor, num me nocentem mori malles? Mors bonorum ob hoc ipsum minus deflenda est, quod

præter meritum occiduntur: bis verò deplorandi sunt, qui ob malefacta dant pœnas: sed longe miserius est, meruisse pœnas, quàm dedisse. Eras.lib.3.apoph.

Idem.

Præclarum esse dicebat, in bello fortiter occumbere. Etenim qui sic è vita migrat, funere & sepulchro magnificentissimo honoratur. Et siue pauper quis ita decedat, laudatione non caret: siue etiam vilis quispiam & ignauus, rursus à sapientibus viris extollitur, qui non temere, sed multo tempore composita & consulta oratione egregiè laudant. Plato in Menexemo.

Polyænus.

Polyænus non dolendum esse propter mortuos dicebat quandoquidem melius sit mori, quàm miserè viuere. Max.serm.35.

Anonyma.

Lacæna quędam quum audisset quòd filius fortiter in prælio se gerens occubuisset: Nimirum, inquit, meus erat. Non deplorauit mortem filij, sed de virtute sibi gratulata est. Contrà, quum de altero audisset, quòd ob timiditatem prælium detrectans, saluus esset: Nimirum, inquit, non erat meus, sentiens, non esse habendos pro liberis, qui à parentum institutione degenerassent. Plutarch.in Lacænarum apophr.

Alia.

Quum audisset, filium in prælio cæsum: Deponite illum, inquit, vt erat in ordine locatus, eiúsq; locum expleat frater. Tale robur animi, quale in paucis reperias viris. Non metuit orbitatem, modò vita patriæ impenderetur. Plut.in Lacænarum apoph.

Alia.

Quum in publica solenníq; pompa audisset filium in prælio quidem tulisse victoriam, sed ex vulnerum multitudine mori, coronam non deposuit, sed glorians comitibus dixit: Quantò pulchrius est, amica, in acie victorem occumbere, quàm in Olympiis parta victoria viuere. Quantum hæc virago dissensit, à cæteris mortalibus, quibus persuasum erat, diis proximum esse in Olympiis ferre palmam, quum ibi non ageretur certamẽ virtutis, sed artis & impendiorum: tum nihil esse terribilius morte: neque quicquam esse tanti, quod vitæ iactura sit emendum? Hæc nullam existimauit victoriam speciosiorem, quàm quæ patriæ quæreretur: nec vllam mortem optabiliorem, quàm quæ cum hac laude contigisset. Ibidem.

Alia.

Quum quidam sorori suæ narraret, quàm fortiter ipsius filius in prælio occubuisset: Quantum, inquit illa, de filio cepi voluptatis, tantum tuam doleo vicem, qui à tam honesta societate defeceris. Ibidem.

Archileonida Brasidæ mater.

Post obitum filij, cùm Amphipolitæ quidam venissent Spartam, eámque inuiserent, percontata est, num honestè, & vt Spartano dignum erat, occubuisset? illis iuuenis virtutem amplificantibus, ac dicentibus, eum in bellicis negotiis Lacedæmoniorum omnium esse præstantissimum, respondit, O hospes, honestus quidem ac strenuus erat filius meus, sed multos illo præstantiores habet Lacedæmon. Plut.in Lacon.apoph.

Anonyma.

Quidam cùm Lacænæ matri dixisset, quàm fortiter frater in bello occubuisset: Non pudet te, inquit, non fuisse in morte tam generosa comitẽ? Adeò hæc mulier non molestè mortem filij tulit, vt reprehenderet ignauiã alterius filij, qui honestam mortem subire non voluisset. Plut.in Lac.apoph.

Alia.

Lacæna quædam cùm filium audisset in acie cecidisse, ait:

Plorentur timidi, mî in fletus humabere nate.

Et matre hac verè dignus es, & patria.

Plut. in apoph. Lacæn.

Dematria.

Suprà de Generatione.

Anonyma.

Quędam filium, qui deserto loco fugerat, hostis crudelitatem metuens interemit, dicens: Haud meum est hoc germen, quòd adeò à vita abhorret, semel amittenda. Plut.

Gyrtias.

Cùm Acrotatus nepos in puerorum pugna plagis ferè exanimatus esset, plorantibus aliis: Tacebitis, inquit: facto enim ostendit, cuius sanguinis esset. Alludit autē Lacedæmoniorū fortitudinem, qui mortem contemnentes, omnibus vitæ periculis sese obiiciebant. Ibidem.

Eadem.

Eidem cùm è Creta nuntius esset allatus de morte Acrotati: Cùm ad hostes, inquit, proficisceretur, nonne futurū erat, vt aut ipse moreretur, aut illos occideret? Iucundius autem est audire, quòd mortuus est, vt & ipso & ciuitate & progenitoribus dignum erat: quàm si iners & imbellis per omne æuum viueret. Solent auiæ tenerius & impotentius amare nepotes suos: quàm ipsæ matres. Et vbi nunc sunt, quæ in morte liberorum confugiunt ad laqueum: cùm Gyrtias nepotem & seminecem lugeri vetuerit: nec eundem flendum putarit, quòd fortiter pugnans interiisset? Plut. Ibid.

Anonyma.

Quædam sepeliebat filium, ad eam cùm vilis anicula accessisset, dicens, Heu fortunam, ô mulier! illa subiecit, Per Geminos (inquit.) bonum equidē arbitror. Siquidem cuius gratia filium peperi, videlicet vt pro Sparta moreretur, id mihi contigit. Fortissima mulier, aniculæ deplorationem vertit in gratulationem. Cicer. Tuscul. quæst. libro primo. Plutarchus in Laconicis apopht.

M. Crassus.

Cùm Publius Crassi filius fortissimè in bello cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, Romanis magno cum contemptu ostenderunt. Quo tam tristi spectaculo nil commotus Crassus pater, qui belli dux erat, ait: Hic meus priuatus dolor est, mea hæc calamitas: cæterùm, publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate sita est. Plutarchus in Crasso.

Seneca.

Paulina vxor Senecæ, cùm mariti mortem iam imminentem adeò grauiter ferret, Seneca, Caue, ait, hanc meam mortem amplius vt contumeliosam defleas, ne vel te minus amasse, vel gloriæ meæ inuidisse videaris. Ex vita Senecæ.

Antigonus.

Quum renuntiatum esset, filium Alcyonæum in acie cecidisse, demisso vultu paulisper apud se cogitauit, mox erupit in hanc vocem: O Alcyonee, seriùs quàm oportuit vitam morte commutasti, qui tam audacter in hostes insilieris, neque tuæ salutis, neque meorum monitorum vllam habens rationem. Putauit non esse deflendum, qui sua culpa periisset, sibíque calamitatem accersisset. ex Plutarcho.

Galienus imperat.

Cùm patrem Valerium audisset extinctum, vocem laudatissimam sine laude vsurpauit, dicens, Sciebam patrem meum esse mortalem. Trebell. Pollio.

De morte filiorum æquo animo ferenda.

Plato.

DIcebat, in morte amicorum quiescendum esse, partim eò quòd nondum liqueret bonum esset an malum quod accidisset: partim quòd acerbè ferenti, nihil à luctu esset commodi. Tollitur enim dolor, si quis secum consideret, quale sit quod euenit. Laert. lib 3.

Anaxagoras.

Cùm in exilio agenti nuntiata esset mors filiorum, Sciebam, inquit, me genuisse mortales. Laert. lib. 2. cap. 3. Cicer. lib. 3. Tusc. quæst. Ælian. lib. 3. de Var. histor.

Xenophon.

Cùm filium suum corruisse percepisset, ne lachrymãs quidem, ait: Sciebam me genuisse mortalem. Laertius lib. 2. cap 6.

Lochadus.

Nuntianti quòd è filiis ipsius alter interijsset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur. Plut. in Lacon apoph.

Telamon.

Audiens filium sibi charissimum morte surreptum esse, vultu immobili, vir aduersus omnem iniquam fortunam infractus, dixisse fertur, Bene se res habet, ego enim quem genui, moriturum sciui. Cic. lib. 3. Tuscul. quæst.

Iulianus.

Cùm iam extremum traheret spiritum, audiens suorum lachrymas, ait, Nolite deplorare ac lugere principem iam quidem moribundum, sed cœlo diisque reconciliatum. Pontanus libro. 2. capite 7. de domestica fortitudine.

De mortuis non lædendis.

Chilon.

VEtabat de mortuis malè loqui, quòd ignauum videretur eos incessere lingua, qui respondere non possunt: ac turpe esset, cum vmbris ac laruis luctari. Nam id est, quodammodo sepultum refodere. Laert. l. 1. c. 4.

Philostratus.

Ælianus sophista scripsit in Gymnidem tyrannum. Hunc quum Philostratus Lemnius offendisset lugentem indignabundo & concitato similem, percontatus est, quid argumenti esset præ manibus: Scribo, inquit, Gymnidis accusationem. Laudarem, inquit Philostratus, si viuentem accusasses. Id enim erat viro dignum, nam lacerare defunctum, cuiuis in promptu est. Eras. lib. 1. apoph. cap. 16.

Agesilaus.

Cúm Lysandri literas & orationem de nouandis rebus, déque mutando reipublic. statu, coram exercitu legere vellet, & Lysandrum defunctum esse audiret, noluit defuncti aperire improbitatem militibus: indecorum esse putans, simultatem exercere cum sepulto. Plutarchus in Laconic. apopht.

Plancus.

Postquam animaduertisset, inuectiuas quasdã orationes ab Asinio Pollione scriptas esse, quas tamen ante mortem edere nollet, ne responderetur maledictis, dixisse fertur, Cum mortuis non nisi laruas luctari. Quo dicto partim repercussit illas Pollionis orationes, vt apud eruditos nihil impendentius, teste Plin. iudicaretur: partim etiam doceres voluit, mortuos ne maledictis quidem lædendos, qui

qui iam in terra quiescãt, nec audiant amplius: neq; maledictis respondere possint. Plin. & Cuspin. in Consulibus.

De muliere, tum mala, tum forti, temperanti & sagace.

Crates.

MVndum muliebrem dicebat esse, quod ornat fœminam, ornat autem, id quod eam reddit compositiorem ac modestiorem. Verùm id non pręstat, inquit, neq; smaragdus, neque purpura, sed quæcunq; adderent vim ac speciem honestatis ac verecundiæ. Græcis κόσμος & mundum sonat, & ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare. Laert. lib. 6. cap. 5.

Diogenes.

Conspicatus mulieres garrulas inter se colloquentes, Aspis, inquit, à vipera venenum mutuatur. Ant. in Mel. part. 2. ser. 34.

Idem.

Intuitus mulierem in lectica, non secundum feram ait esse caueam. Alludit autem ad ferociam ac rebellioné mulierum, qua adeo excellunt interdum, vt non mulieres sint, sed in feras transmutentur, dignæ igitur quæ non vehantur lecticis, sed cathenis ligẽtur, quò viris sint mansuetiores. Laert.

Sextus Philo.

* Mulierem malam, inquit, decet sigillum. Maxim. sermon. de mulieribus.

Pythagoras.

* In mulierem & in ignem incidere, æquale esse dicebat. Eod. ser.

Solon.

* A quodam rogatus, an vxor esset ei ducenda? Si turpem duxeris, inquit, habebis pœnam: sin pulchram, habebis communem. Eod. serm.

Aristippus.

* Mulierem paruam, sed pulchram conspicatus: Paruum quidem pulchrum, inquit, magnum autem malũ. Ant. ser. de muliere forti, &c.

Protagoras.

* Vxorem temperantem quærere iubebat nec formosiorem. Illud enim, inquit, est thesaurus qui surripi non potest, hoc autem animi opinio siue persuasio. Eod. ser.

Philo.

* Dicebat Physicos narrare, mulierem nihil aliud quàm imperfectũ esse marem. Infirmiora item quodammodo esse mulierum consilia, nec extra res quæ sub sensum cadunt quicquam posse eas comprehendere. Eodem sermon.

Philonis vxor.

* In complurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Ibid.

Pericles.

Quum deuictis Samiis Athenas reuersus, pro concione laudasset eos qui in bello ceciderant, cæteræ matronæ redeuntem è concione coronis ac vittis decorarunt. Elphinice verò Cimonis soror propius accedens, dixit illi, Præclara sunt ista quæ gessisti, & coronis decoranda: qui nos tot fortibus viris spoliasti. Ad hæc aliáque conuicia nihil commotus Pericles, tantum arrisit: nec aliud respondit, quàm versiculum Archilochi.

οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἀλείφεο.

Id est,

Vnguento, anus cùm sis, caueto inungier,

Significans, publica negotia non esse curanda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, quàm turpe foret eam vnguentis vti. Plut. in Pericle.

Aristippus.

Aristippus.

* Mulierem os exornantem animum deformem indicare dicebat. Ant. ser. de mulieribus improbis.

Philoxenus.

Suprà de argutè dictis.

Democritus.

* Sciscitatus, cur cùm magnus esset, paruam duxisset vxorem. Ego (inquit) in malo eligendo, quod minimũ erat, elegi. Eod. ser.

Socrates.

* Dicebat, Quum diligere & appetere te dixerit mulier, tum ab illa magis metuendum tibi est quam cùm conuitiatur. Solitus etiam est dicere, tria se mala assecutum, grammaticam, paupertatem & perniciosam vxorem: quorum duo effugissent, perniciosam verò vxorem minimè. Adolescentulis eum de matrimonio consulentibus. Quemadmodum pisces, inquit, qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare, qui autem iam intus sunt volunt exigere: sic & vos ne idẽ vobis accidat videte. Item Xanthippen ornatam & ad spectacula euntem conspicatus: Non, inquit, vt spes, ô vxor, proficisceris, sed vt specteris. Eod. ser.

Protagoras.

* Interrogatus quam ob causam inimico filiam nuptam duxisset? Quia (inquit) nihil ei dare poteram deterius. Eod. ser.

Idem.

* Anum exornatam conspicatus: Si (inquit) viris, falleris: si sepulchro, ornata es. Ibid.

Secundus philosophus.

Interrogatus, quid esset mulier mala? respondit: Viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas quotidianum dãnum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, belua conuiua, solicitudo confidens, leæna complectens, exornata Scilla, animal malitiosum, malum necessarium. Max. ser. 39.

Anonymus.

Lacon quidam cùm vxorem satis pusillam duxisset, rogatus cur hoc fecisset? E malis, inquit, quod minimum est, elegi. Plut.

Gorgo.

Dicente hospite quodam, Solæ vos Lacenæ viris imperatis: respondit, Nos quidem solæ viros parimus. Idem.

Cyperiæ mulieres.

Quum Cyperij aduersus Astyagem Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt ac nudatis ventribus: Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? An nescitis, vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Inuerso ordine matres animant mares, quæ solent à periculis auocare. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Alexander.

Antipater constitutus ab Alexandro Macedoniæ præfectus, quum ad Alexandrum scripsisset Olympiadis matris ineptias atque importunitates, commotus Alexander, ait: Grauem pensionem pro decem mensibus, quibus in vtero eius fuisset, matrem, à se exigere. Plut.

M. Cato.

Illud sæpe in vita se pœnituisse dixit, si quid arcani fœminæ credidisset. Est quippe loquacissimum animal mulier, non facilè retinens ea quæ in aurem dicta sunt. Plut. in Catone.

Idem.

Obiurgans aliquando mulierum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, non omnibus hominibus, nobis autem vxores. Hoc modo colligens, mulieres rerum omniũ esse dominas. Plut. in Ro. apop.

Cleopatra.

Cùm Augustus Cleopatram inuiseret,

ferret, exigerétq; ab illa rationes: Seleucus, vnus ex procuratoribus ipsius, indicauit aliquid esse subtractum ab ipsa. Illa in procuratorem insiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulsauit os. Hæc quum Augustus ridens conatus esset inhibere, illa, an non, inquit, permolestum est, ô Cæsar, quum tu me digneris inuisere, seruos meos heram incusare, quòd non nihil muliebrium ornamentorum subtraxerim, non ea quidem mihi, sed vt Octauiæ & Liuiæ munuscula dem? Hoc commento persuasit Cæsari, sed de vita cogitare quum mori decreuisset. Plut. in Anton.

Iulia.

Iulia Augusti Cæsaris filia à parente castigata, quòd cum adolescentibus luxuriosissimis procacius ambularet, respondit: Hi mecum senes fient, licèt modò sint iuuenes. Erasm. libr. 4. apophț. ex Sueton.

Poppea.

Poppea, quæ postea Neronis vxor fuit, quærés sibi matrimonium, & Octauiæ dissidium fieri, quod fieri non speraret incolumi Agrippina, crebris in eam criminibus vsa, & aliquando per facetias principem Neronem pupillum vocabat, qui iussis alienis obnoxius, non modò imperij, sed etiam libertatis indigeret. Tacitus.

De multiloquio.

Vide apoph. de Garrulitate.

De munere exiguo non contemnendo.

Aristippus.

Reprehensus à quodam, quòd Socratis discipulus, contra Socratis morem pecuniam acciperet: Meritò, inquit, hoc facio, num Socrati plurimi diuites amici mittebant triticum & vinum, è quibus pauca in vsus necessarios reseruans, remittebat reliquum. Nimirum habebat ille dispensatores Atheniensium primores: ego verò Eutychidem, seruum meum emptitium. Significabat, se nihilominus contemnere pecuniam, quàm Socratem: sed illi fuisse largiores amicos. Laertius libro secundo capite octauo. Hoc colore se possent & hodie quidam excusare, profitentes summum pecuniæ contemptum, quum apud amicos habeant depositam pecuniam, quòd olim habeant benignos penicuratores: nunc esurituros satis, si nihil sit alicubi repositum nummorum. Erasm.

Diogenes.

Cuidam exprobranti, quòd à Philippo rege pallium accepisset, Homerico versiculo respondit:

Οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα.
id est.

Non sunt reiicienda insignia munera diuum.

Quod Homerus de forma corporis, quæ Deorum munus est, scripsit, hoc Diogenes detorsit ad pallium à rege datum. Laert. lib. 6.

Artaxerxes.

Ataxerxi, iam siti deficienti, Peribarzenes eunuchus, cùm aliud non liceceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit putris aquæ cotylas octo continentem. Eam aquam cùm rex totam ebibisset, rogatus, Ecquid illi placuisset ille potus? deos testatus est, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam, sibi visam suauiorem. Ac post nactus eum hominem, qui eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus. Eras.

Idem.

Idem.

Suprà de Agricultura & beneficentia.

De munerum corruptela.

Socrates.

Dicebat, Archelaum quadraginta minas in domum suam impendisse, conducto mercede Zeuside Heracleota, qui picturis eam exornaret. in seipsum verò nihil. Et ob hanc causam multos è longinquis terræ partibus, magno studio contemplandæ domus causa venire: ipsius verò Archelai gratia neminem in Macedoniam proficisci, nisi si quem forte persuaderet, pecuniis & muneribus inescaret: quibus tamen honesti bonique viri capi non possent. Ælian.lib.14.de Varia histor.

Corydus.

Cùm Demosthenes ab Harpalo poculum ingens dono accepisset: Hic inquit Corydus, alios Acrocothonas, hoc est bibulos appellat, cùm ipse magnam pateram attraxerit. Cothon cyathus est fictilis, attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit. Eras.l.6.apoph.

Callicratidas.

Suprà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Agesilaus.

Quoniam Persarum numisma sagittarium habebat insculptũ, ex Asia discedens Agesilaus rex, aiebat, Se triginta sagittariorum millibus à rege Asia depelli, tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores distributis, Timocrates effecerat, vt populus hostilem animum aduersus milites susciperet. Plu.in Lac. apoph.

Cyrus iunior.

Lacedæmoniis vt secum societatem inirent: potius quàm cum fratre, hac oratione sese cõmendauit. Aiebat sibi cor longè grauius esse, quàm fratri: plus illo meri bibere, meliúsque ferre quàm illum. Nam illum vix in venatu posse in equo sedere, vt non excutiatur: in rebus acerbis, ne in sella quidem. Sciebat enim, Lacedæmoniis inuisos esse molles ac timidos. Hortabatur insuper vt viros ad se mitterent: pollicés, se peditibus daturum equos, equitibus currus: agrum possidentibus, se daturum vicos: vicos qui haberent, eos se facturum vrbium dominos, cæterùm auri argentíque vim tãtam, vt non possent numerare, sed pendere cogerentur. Nimirum hoc erat quod dixit Artaxerxes, regalius esse addere quàm adimere. Plutarc.in Reg.apoph.

Xerxes.

Suprà de Humanitate.

Philippus.

Idem Alexandrum filium obiurgans, quòd largitionibus Macedonum beneuolentiam consectaretur: Quæ te malum, inquit, ratio in istam spem induxit, vt eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, vt Macedones te non regem suum, sed præbitorem putent? Cic.lib.1. Officiorum. Val.Max.l.7.c.1.

Idem.

Cùm arcem quandam valde munitam capere destinasset, atq; exploratores retulissent prorsus esse difficile, atque adeò etiam impossibile, percontatus est, num vsque adeò difficile esset vt nec asinus auro onustus posset accedere? Significans, nihil esse tam munitũ, quod auro non expugnetur. Quod ipsum poëtæ significarunt fabula Danaes, à Ioue stupratæ, sed de eo in aurum verso. Flaccus.

Aurum

Aurum per medios ire satellites
Et perrumpere amat castra potentius
Ferro.

Plutarchus in apoph. item Cicero in epist. ad Attic.

Bias.

Suprà de Beneuolentia.

Phocion.

Harpalus, ab Alexandro fugiens, magno cum auri pondere Athenas venit, ibíq; cùm multos muneribus ad se allexisset, ad Phocionem etiam septuaginta talenta destinat. Phocion verò ad nuntios conuersus: Auferte isthæc (ait) hominum improbissimi, meóque nomine mœrorem luctúmque renuntiate Harpalo, nisi à corrumpenda ciuitate manum abstineat. Phocion.

C. Potitius.

Audiens Romanos acceptis muneribus pristinum nomen & decus amisisse: Vtinam, inquit, ad illa tempora me fortuna seruasset, & nunc essem natus, quando Romani dona accipere cœpissent. Non profectò passus essem eos imperare diutius. Cicer. lib. 2. Offici.

M. Cintius.

Legem cùm tulisset, qua causidico munera ob agendam causam percipere prohibebantur: háncq; rem C. Cento molestè ferret, prodiisśetq;, ac satis contumeliosè dixisset, Quid fers Cintiole? Vt emas, inquit, Cai, si vti velis. Quasi dixisset: Quia accipere munera gratis prohiberis. Bruf. l. 2. c. 1.

C. Cæsar.

Sylla præturam adeptus, comminatus est Cæsari, se sua, in illum potestate vsurum: Iure, inquit Cęsari ridẽs, tuam potestatem appellas, quam tuo ære mercatus es. Notãs Syllam, quòd eum magistratum largitionibus sibi parasset. Eras. l. 1. apoph.

Iugurtha.

Suprà de Auaritia.

Alphonsus.

Magnopere laudare solebat dictum nescio cuius, hostibus fugientibus pontem argenteum extruendũ esse: quòd putaret, hostes pecunia solicitandos, vt ab acie discederent. Erasm. lib. 8. apoph.

De munerum contemptu.

Socrates.

Alcibiades ambitione quadam munificus, cùm plura magnáque munera Socrati dono misisset, & Xantippe admiraretur donorum amplitudinem, eáque cuperet eum accipere, Socrates dixisset fertur: Imò nos certemus liberalitate cum Alcibiade, & ea quæ mittuntur ab ipso non capiamus, quadam munificentia. Ælian. l. 9. de Varia hist.

Idem.

Cùm quis Socrati diceret, magnum esse, compotem eorum fieri quæ quis cuperet: respõdit, Sed multum maius est, ne cupere quidem ab initio. Æli. l. 6. de Var. hist.

Idem.

Cùm Alcibiades spatiosam aream dono offerret Socrati, in qua sibi domum ædificaret: Quid, inquit, si mihi calceis opus esset, num corium mihi dares, vnde mihi calceos conficerem? Et si dares, an non ipse ridiculus essem si acciperem? Hac similitudine munus inutile recusauit. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Obiurgatus ab vxore Xantippe, quòd multa missitãtibus amicis, nihil acciperet, dixit: Si omnia, quæ dantur, statim acciperemus, ne si peteremus quidem in posterum, vt darent habituri essemus. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Idem.

Archelaus rex Socratem ad se vocaret, multa pollicens: Socrates respódit, se nolle ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm illi reddere paria non posset. Hoc dictum improbat Seneca: quòd philosophus persuadens auri argentíq; contemptum, plus dat, quàm si det aurum & argentum. Eras. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Cùm Aristippus, Socratis discipulus, ex quæstu quem Socraticorũ primus facere instituit, præceptori misisset viginti minas, remisit illicò Socrates ad illum pecuniam, dicens: ipsius genium hoc nequaquam permittere. Dicebat enim Socrates, sibi peculiarem esse dæmonem, à quo prohiberetur arcano signo, si quid tentaret parum honestum. Genium autem illum, opinor fuisse rationem. Atque interim ciuiliter indicauit Aristippo, sibi non probari, quod philosophiam doceret mercede, eóq; donum ceu sacrilegio partum reiecit. Eras. l. 3. apoph.

Aristoteles Cyren.

Oblata ab hominibus munera non accipienda esse putauit: Et eam quidem ob causam, quòd munerum acceptorum molestias habiturus sit, vt rependat: aut si omnino non referat, in ingratitudinis reprehensioné facillimè incidat. Æli. l. 10. de Varia hist.

Demetrius Cynicus.

Quum Cæsar ducenta talenta ei attulisset, ridens reiecit: Si tentare, inquit, me cõstituerat, toto illi fui experiendus imperio. Brus. lib. 1. c. 9. ex Sen. de benef. l. 7. c. 11.

Ephialtes.

Pauperrimus fuit, attamen quum amici decem talenta ipsi dono darét, non accepit: Hæc, inquiens, me cogerent, siquidem reuerenter vos haberé, aliquid præter ius concedere: sin minus vos obseruarem, ingratissimum haberi. Æli. lib. 11. de Var. hist.

Iulius Græcinus.

Pecuniam ab amicis ad ludorum impensam conferentibus acceperat, sed magnam pecuniam missam à Fabio Persico non accepit. Obiurgantibus autem, quòd non accepisset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam, à quo propitiationem accepturus non sum? Quúmq; illi Rebilius, consularis homo, eiusdem infamiæ maioré summam misisset, & instaret vt acciperet, Rogo inquit ignoscas: à Persico enim non accepi. Sen.

Anacreon.

Posteaquam à Polycrate tyranno quinq; talentorum acceperat munus, insomnes duas egit noctes, indéq; cogitatione solicitus, reddidit ea, dicens: Non tanti ea sibi esse, vt tanta cura vexari vellet. Ælia. & Stob.

Lycurgus.

Suprà tit. de Integritate vitæ.

Agesilaus.

Cùm in Lydia Tissaphernen fugasset, ac quam plurimis interemptis, iam in agros regios fecisset incursionem, rex Persarum per legatos, quorũ præcipuus Titraustes, ingentem pecuniarum vim vltrò ad illum misit, petens vt à bello desisteret. Agesilaus spreta pecunia respódit, Pacis quidem tempore Reipub. vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quod ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit cõducere, belli verò tempore non item. Sibi verò iucundius esse, si milites suos ditet, quam si ditescat ipse, præterea se pulcherrimum ducere, si Græci non munera caperent ab hostibus sed armis pararent spolia. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmiũ ambiret, quam gloriam: nec pacem hosti venderet, fraudato milite. Plut. in apoph. Lacon.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quum quidam interrogasset, Cur munera è Messeniis oblata non accepisset? respondit: Quoniam si accepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. Quo dicto docuit, munera nequaquã esse accipienda, quæ legibus & Reip. aliqua saltem ex parte obesse possunt. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Mæander Samiorum tyrannus ob incursionem Persarum profugerat Spartam, ostendítque quantam pecuniarum vim secum apportasset, & quantum Cleomeni vellet largiri. At Cleomenes ipse quidem nihil accepit, sed veritus ne quid aliis ciuibus donaret, adiit Ephoros, dixítque, satius esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat, inquit, vt fiat malus. Ephori verò Cleomenis consilio parentes, eodem statim die promulgarunt edictum, vt Meander Peloponneso decederet. Quantus in hoc homine diuitiarum contemptus, à quibus non secus atque à præsentissimo veneno timuit ciuibus suis, cùm plerique non aliter existiment beatas ciuitates, quàm si quàm maximè abundét opibus. Hunc Meandrum Herodotus lib. 3. Mæandrium appellat. Plut.

Gorgo Cleomenis filia.

Quum Aristagoras Milesius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduersus regem Persarum suscipiendũ hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quantóque magis ille recusabat, tantò plus adderet promissæ summæ: Pater, inquit, corrumpet te hic peregrinulus, ni ocyus eum ædibus extruseris. Plut. in apoph. Lacon.

Callicratidas.

Cùm Cyrus stipendium misisset militibus, Callicratidi seorsim xenia, amicitiæ monumenta: stipendium quidem accepit, xenia verò remisit, negans sibi cum ipso priuatam habendam amicitiam, sed quã haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eadem illi secum quoque intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totus ad Reipub. commoda spectabat? Idem.

Pelopidas.

Cùm obiurgarent eum amici, quòd pecuniarię rei ad vitam tuendam conferentis nullam curam gereret: Et, inquit, meherculè res vtilis est: verùm huic Nicomedi intento digito in hominem quendam claudum & mutilum. Æli. lib. 11. de Varia hist. Plut.

Epaminondas.

Pauper quidem erat, sed quum Iason ei quinquaginta auri talenta mitteret: Iniuriam, inquit, mihi facis. Sed quinquaginta drachmas à ciue mutuatus, vt essent pro viatico, profectus est in Peloponnesum. Cùm verò nuntium allatum esset, satellitẽ eius pecunias à captiuis cępisse, Mihi, inquit, da scutũ: Tu verò tibi cauponam eme, in qua viuas. Non enim vlterius pericula subire voles, cùm diues sis factus, Plut.

Idem.

Suprà de Diuitiarum contemptu.

Idem.

Cùm legati venirent ferentes munera animo corrumpendi, ad prandium eos venire iussit prius, vt in eodem causam aduentus explicarent. Apposita est igitur mensa vilis, bibebántque vinum acidum. Subridens igitur Epaminondas, ad legatos ait: Abite, & domino vestro mea prandia narrate: quibus me contentum, non facilè suis muneribus ad proditionem alliciet. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Cum Artaxerxes Persarum rex, ipsi tria Daricorum millia misisset, Dio

medontem Cyzicenum asperius increpauit, si tantam nauigationem suscepisset, corrupturus Epaminondam, cúmq; iussit hęc verba ad regem referre: Si fauet commodis Thebanorum, habiturus est Epaminondam amicum gratis: sin minus hostem. Plut. in apoph.

Phocion.

Cùm à Menillo oblatam pecuniam contempsisset, rogatus ab illo causam, cur saltem filio sumendam nō permitteret? respondit, Si filius vitam moréśque cōposuerit, viuet ille quidem paterna hæreditate contentus: Si verò prodigus & immodestus fuerit, ne argentū quidē hoc satis futurū est. Plut.

Idem.

Alexander Macedonum rex centum talenta dono miserat Phocioni. is verò percontatus est eos qui pecuniam adferebant: Quid ita, quum essent Athenienses permulti, sibi vni illa mitteret Alexander? Illis respondentibus, Quoniam vnum te iudicat virum & honestum & bonum. Ergo sinat, inquit, me talem & haberi & esse. Vt scitè arreptum ab illis argumentum torsit ad occasionem recusandi muneris! Iam quis hîc non admiretur incorrupti pectoris sinceritatem? Pauper erat Phociō, nec domi magnitudine quicquam mouebatur. Simul autē indicat, illos qui quum Remp. administrent, tamen à capiundis muneribus non tēperant, nec bonos esse viros, nec tales haberi debere. Plut. in apoph.

Alexander.

Ciuitas quædam vt ab armis Alexandri quietem haberet, obtulit illi partem agrorum, & præterea rerum omnium dimidium. Cui sic respondit: Hoc animo veni in Asiam, non vt acciperem quod dedissetis, sed vt vos haberetis quod reliquissem. Plutar. in Alexandro.

Xenocrates.

Quum Xenocrati Chalcedonensi ingentem pecuniarum summam misisset, ex eà philosophus tres tantum minas recepit, & reliquum referri iussit, dicens: Ipsi pluribus esse opus, qui plures aleret. Laert. lib. 4. cap. 2. Stob. sermone 3.

Idem.

Alexander ad Xenocratem legatos misit cum aliquot talentis, quos ille in Academiam perductos parca tenuiq; cœna excepit. Postridie interrogātib. cui vellet adnumerari pecuniā? Quid, inquit, Iráne vos ex hesterna cœna nō intellexistis, me pecunia non indigere? Philosophus ethnicus reiecit à ditissimo liberalissimóq; rege vltrò delatam ingentem pecuniæ summam: & nunc pro sanctis haberi volunt, qui extremam professi paupertatem in tantum vt horreant etiam æreі nummi contactum, non aliter quàm viperæ, non referendis artibus venantur diuitum ac pauperum liberalitatem. Laert. l. 4. c. 2. Cic. l. 5. Tusc. quæst.

Dionysius senior.

Corinthiorum legati cùm ad Dionysium seniorem missi essent, & is pro more amplissima dona obtulisset, recusarūt planè, eo quòd lex esset apud ipsos vetans ne legatione fungentes munera acciperent à principe. Quibus Dionysius respondit, Rem profectò absurdam facitis, qui quod vnum bonum habet tyrannis, hoc tollitis, dū docetis, etiam beneficium à tyrannis accipere periculosum esse. Grauem rex iudicabat contumeliam esse, oblata recusare munera, cùm hæc vnica re tyranni aliis se commendare possint. Plut. in apoph.

Cimon.

Quendam barbarum è Persis Athenas aiunt cum magna auri copia venisse, Cimonisque domum adiisse, &

& ob tutelam phialas duas, alterã Daricis, alterã argenteis plenas obtulisse. Conuersum verò ad eum Cimonem subrisisse rogasséque barbarum, mercenariúmne an amicum Cimonem habere vellet? cùm autem respondisset amicum: Abi igitur, inquit, tuáque isthæc tecum munera defer. Ego enim amicitia tua fretus, hisce cùm opus fuerit liberaliter vtar. Plut.

M. Curius.

Samnites, posteaquàm à M. Curio deuicti essent, venerunt magnam ei vim auri offerentes, verùm Curio cùm fortè ad focum sederet, & ex cado ligneo rapas comederet, Samnitũ legatis respondit: Nihil opus est auro, talem cœnanti cœnam. Alij autem respondisse scribunt: Ego malo aurum habentibus imperare, quàm vt alij mihi aurum accipienti imperent. Plutar. in Roma. apoph. Plin. de Viris illustr. cap 33. Cic. in Catone maiore.

C. Fabricius.

Samnites cùm ad C. Fabricium imperatorem populi Romani venissent, grandem offerentes pecuniam: Fabricius planas manus ab auribus ad oculos, & infrà deinceps ad nares, & ad os, & ad gulam, atque inde porrò ad ventrem imum deduxit, & legatis ita respondit: Dum illis omnibus mẽbris, quæ attigi, obsistere & imperare possum, nunquam quicquam deerit. Propterea pecuniam cùm nihil mihi vsui sit, non accipiã ab iis, quibus eam vsui esse scio. Higinius lib. de vita rebúsque illustrium virorum. Gellius lib. 1. cap. 4. & 14.

Idem.

Fabricio cum Pyrrhus pro redimẽdis captiuis multum auri misisset, aurum, quidem non accepit. Postridie verò Pyrrhus maximum elephantum emisit, qui ignaro Fabricio à tergo subitò barriens appareret. Id vbi factum est, respiciens Fabricius, ac ridens: Me, inquit, nec aurum heri, nec hodie belua fecit attonitum. Sensit, Pyrrhum hoc de industria egisse, vt quoniam auro bonísque verbis deliniri nõ poterat, immani voce beluæ terreretur. Sed expertus est Pyrrhus animũ vndequaque inexpugnabilem. Plut. in apoph.

Idem.

Cyneæ Pyrrhi legato, magnam auri vim dono offerenti, respondit: Se malle imperare aurum habentibus, quàm habere aurum. Eras. libro 6. apoph. Simile cũ eo, quod Curio ab aliis attributum, paulò antè retulimus.

Cyanienses.

M. Bruto cùm tota ferè sese dedisset Lusitania, sola vrbs Cyania pertinaciter arma retinuit. Verùm cùm tentaretur per Bruti legatos, vt data pecunia se darent Bruto, Cyanensis populus vno ore respondit: Sibi ferrum esse à maioribus relictum, quo libertatem patriæ tuerentur: non aurum, nõ munera, quibus ab hoste se redimerẽt. Recitat Eras. lib 8. apoph.

Vide de Diuitiarum contemptu.

Spartacus.

Spartaco in Crassum omnes mouenti copias, quidam equum dono obtulit. At ille: Si vicero, inquit, plurimos ex hoste equos habiturus sum: si victus fuero, nec hic mihi futurus est vsui: simúlque cum dicto, equum gladio transuerberatum interemit. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Alphonsus.

Suprà de Belli studio.

De mundo.

Thales.

INterrogatus, quid omniũ esset pulcherrimum? respondit, Mundus, est

enim opus Dei,quo nihil pulchrius est. Eras.7.apoph.ex Laert.lib.1.

Demonax.

Cùm quidam exquirerent,an mundus esset animatus,& rursus an globosus? Vos,inquit Demonax, de mundo soliciti estis, at vestram ipsorum immunditiem non curatis. Anton.part.2. ser.77.Melissæ.

De musica.

Socrates.

NAtu iam grădior, cùm inter pueros fidibus canere disceret,obiurgantibus respondit: Nequaquam absurdum esse discere ea, quæ prius nesciuisset cõmuni vitæ tam vtilia & necessaria esse.Tăti fecit musicam vir sapientissimus,vt iam grandæuus discere nequaquam erubesceret. Eras.lib.3. apophth.

Solon.

Cùm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus cecinisset, delectatus est illa cantilena, & iussit adolescentem vt eam se doceret. Cùm autem quidam interrogasset, quam ob causam hoc desideraret? respondit, Vt postquam ipsam didicero moriar. Ælian. de Var.hist.

Antisthenes.

Quum in conuiuio quidam diceret Antistheni, Cane tibiis: Tu mihi eas infla,inquit. Non recusauit obsequiũ, si ille vicissim obsequeretur. Sed interim indicauit,non esse philosopho decorum,tibiis canere. Laert lib.6.cap.1. Brus.lib.4.cap.17.

Stratonicus

Aliquando trophæum quum erexisset, hunc inscripsit titulum: Aduersus malè canentes cithara. Notans, tales vbique quàm plurimos esse, quos ipse vicisset. Eras.6.apoph, ex Athen.

Agesilaus.

Cuidam Agesilaum rogăti,quam ob causam Spartiatę ad tibiarum cantum inituri prælium exercerentur? Vt quũ ad numerum, inquit,incedunt, appareat qui formidolosi sint, qui fortes. Nam anapæstorum ictus strenuis addebant animum,vehementer meticulosis pallorem ac tremorem incutiebant. Itaque quum pes non responderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum imbecillitas. Magni siquidem refert, vt dux perspectos habeat militum suorum animos, quo norit qui sint à prælio submouendi, aut qui qua parte exercitus collocandi. Plut.in Lacon.apoph.

Alexander.

Quum Alexander etiamnum pubescens citharæ daret operam,& prę ceptor artis subinde moneret quam chordam quomodo pulsare deberet: & puer parum obsequens doctori dixisset, quid si hanc pulsarem? Citharædus lepidè respondit: Si isthuc quæris, tanquam mox rex futurus, nihil refert: Si vt artifex futurus, plurimum interest. Erasm. libr.8. apophth.

Nero.

A mathematicis audierat, fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóque Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat.

τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει:

Terra quæuis artem alit.

Putans,se tantum profecisse in arte canendi, vt etiã si exigeretur, in quauis regione ob musices peritiam posset haberi in prætio. Quúmque imminĕtibus qui illum insequebantur,de salute desperans, cogitaret sibi vim adferre, subinde dicebat: Quantus artifex pereo. Suetonius.

De

De musica contempta, & Musicis, tum peritis tum imperitis irrisis.

Antisthenes

QVibusdam admirantibus Ismeniam, quòd esset insignis tibicen: Nequam, inquit, hominem esse oportet, nam si bonæ frugis esset, non esset egregius tibicen. Iudicabat eos non posse bonos viros euadere, qui tantum operę eiusmodi artibus impendissent. Plut. in vita Periclis. Pontan. lib. 5. ca. 1. de Prudentia.

Ateas.

Quum Ismeniam tibicinem optimum in bello cepisset, iussit illum canere, ac cæteris admirantibus, ipse iurauit per ventum acinacen, sibi iucundius esse, audire hinnitum equi. Plut. in apoph.

Ismenias.

Canebat in sacrificio, quúmq; non litaretur is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè, & hoc canente litatum est. Incusantibus autẽ iis qui aderant: Diuinitus, inquit, contingit venustè canere. Hìc Ismenias ridens: At me (inquit) canente, dij voluptate capti commorabantur: te verò festinãte illos abigere, arripuerunt hostiam. Refert Plutarchus Symposiacôn lib. 2. Conductitius ille sibi laudẽ arrogabat, quòd ipso canente litatum sit: quasi dij magis delectati sint ipsius cantu quàm Ismeniæ. Id lepidissimè retorsit Ismenias: ideo non fuisse litatum, quod dij gaudentes erudita musica diutius amarent adesse sacrificio. At quum ille tã ridiculè caneret, quasi studeret deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimam.

Diogenes.

Suprà de Doctrina factis dissentanea.

Idem.

Citharœdum imperitum, obesóq; corpore, & ab omnibus vituperatum, solus Diogenes laudabat. Demirantibus quamobrem id faceret: Laudo, inquit, quòd quum talis sit, maluerit se cithara quàm latrociniis exercere, significans illum corpore validum, ingenio rudem, latrociniis aptiorem esse quàm musicę. Iocus est ab inexpectato Laert. li. 6.

Idem.

Alterum citharœdum, quò quoties caneret, ab auditoribus deserebatur, obuiàm ita salutabat, Salue galle. Quũ ille offensus salutationis nouitate diceret, Quid ita? Quoniam, inquit, cantu tuo excitas omnes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci. ἀνεγείρειν enim dicitur, & qui excitat dormientem, quod solent galli gallinacei malè canentes: & qui sedentem excitat vt surgat, quod ille solebat. Laer. lib. 6.

Idem.

Cuidam iactante musices peritiam respondit,

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν μὲν οἰκοῦνται πόλεις,
Εὖ δ' οἶκος, οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασι.

id est:

Prudentia vrbes bene gubernat: te domus.

Ne cantilenis, nec modis regitur probè.

Eras. li. 3. apoph.

Satyrus.

Is egregius tibicen persæpe Aristonis philosophi disputationibus intererat, & his quæ dicerẽtur mirè affectus, aiebat: Cur ergo ego non igni trado hoc telum, ad nihil vtile? Subobscurè referens tibiam, & quodam modo suam artem ad philosophiæ studium cõparatam extenuans, & nihil æstimans. Ælian. li. 3. de Var. hist.

Aristoteles

Interrogatus, quid de musica sentiret, respondit, Iouem neque canere,

neque citharam pulsare. Sensit nimirum hoc studium parum vtile hominibus esse, quod dij non etiam delectarentur. Brus. lib. 4. cap. 17.

Stratonicus

De Phaone malo tibicine dicebat, quòd non caneret harmoniam, sed Cadmum. Phaon autem, quum se gereret pro tibicine, iactarétq; se Megaris habere chorũ: Nugaris, inquit Stratonicus: non habes, sed haberis. Significans illum discipulũ esse potius quàm magistrum, aut chorum ipso doctioré esse. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum vidisset Propin citharœdum Rhodium, corpore quidem magnum, sed arte pusillũ, percontantibus qualis videretur? respondit prouerbiali dicto: Nullus, malus, magnus, piscis. Singulis verbis hypostigme separatis alium efficiens sensum. Athenæus. Vide prouerbium etiam apud Eras. Nullus, magnus, &c.

Idem.

Quum in sacrificio malus quidam tibicen esset cantaturus: Bene ominandum est: inquit, libantes precentur deos. Significans, opus deorũ auxilio, vt bene caneret Athenæus.

Idem.

In citharœdum imperitum cui nomen erat Cloon, sed vulgo dicebatur bos: Olim inquit, asinus lyræ dictum est, nunc bos est ad lyram. Athenæus in Dipnos.

Idem.

Rhodi quum artis suæ specimen edidisset, neq; quisquã plausu alióve gestu signum fauoris dedisset, abscessit illinc dicens: Quum id quod nullo cõstet impendio, non præstetis, quî speré me à vobis præmium accepturum? Athenæus, & Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Citharœdus quidã malus eum excipiebat conuiuio, atq; super cœnã ostẽtabat illi artẽ suam. Erat autem apparatus splendidus. Itaque Stratonicus quũ illo canente non haberet, qui cũ loqueretur, confregit poculum & poposcit maius. Id quum accepisset cum multis cyathis, soli calicem ostendit, móxque sese vino ingurgitauit, & obdormiuit. Quum autẽ fortè superuenissent aliquot cõmessabundi, cantori, qui cõuiuium exhibebat, noti. Stratonicus expergiscens factus est ebrius. At illi quum intellexissent, quòd multum assiduéq; bibendo fuisset inebriatus, Stratonicus compendio respondit: Hic insidiator & sceleratus cantor, me veluti bouem ad præsepe, dum cœnam accipit, occidit. Boues multo cibo saginantur, priusquã mactentur. Athenæus.

Anonymus.

Xenophantus certis modis Alexandrum ad arma solebat concitare. Eam Musices vim admirantibus cunctis, quidam ait: Si tantus artifex est, incinat modulos quibus illum à bellis reuocet. Sentiens, non esse magnæ artis hominẽ eò perpellere, quò suapte natura pronus est. Eras. l. 4. apoph.

Demosthenes Mitylen.

Pulsauit fores hominis musicæ ac citharę dediti, quúmq; is audito pulsu iussisset illum introire: Faciam, inquit, si prius alligaris citharam. Subnotans illum nihil aliud quam cithara canere. Plut. Symposiacõn. li. 2.

Anonymus.

Citharœdus quidã cùm apud quẽpiam caneret, pollicitúsque esset is apud quem cantabat, quantò melius cantaret, tanto se plura daturum. quũ promissa postridie reposceret, ei dulce quid occinens, subiecit, Voluptatem tibi reddo (inquit) pro voluptate. Ex Aristotelis lib. 9. Ethicorũ. recitat Bruson. lib. 4. cap. 17.

Anony-

Anonymus.

Lacedæmonius quidam, quum super conuiuium esset illata lyra: Non est, inquit, Laconicum nugari, longè dissentiens à cæteris Græcis, quibus nullum conuiuium suaue videbatur absque musica. Id lacon inutile iudicabat, lautius existimans honestis ac festiuis fabulis condire compotationem, quàm inani lyræ strepitu. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Rogatus vt vellet audire quendã, qui mira similitudine lusciniæ vocem imitabatur, recusauit: Frequenter (inquiẽs) ipsam audiui lusciniam. Significans, ineptam esse voluptatem, magis delectari ipsa simulatione quàm natura. Plutarch. in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Quidam vt Cleomeni cantorem quendam commendaret, quum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat, eum esse cantorem inter Græcos præstantissimum. At Cleomenes ostenso quodã ex his qui aderant: At per deos, hic, inquit, est apud me iuris condiendi artifex. Contempsit artem ad solam delectationem vtilem. Plut.

Demaratus

Demaratus cùm audiret cantorẽ quendam ostentantẽ artem suam, nihil aliud laudis illi tribuit, tantùm ait: Mihi videtur non male nugari. Tantus erat contemptus artiũ: quæ licèt essent operosæ, tamen solummodo delinirent aures, nullam seriam vtilitatem adferrent Reip. Plut. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Quum quidam prædicaret citharœdum, eiúsque in canendo facultatem admiraretur: Heus, inquit, vir optime, quid honoris ac præmij abs te ferent boni viri, quum tantoperè prædices citharœdum? Rectè taxauit nõ vulgi modò, verùm & principum præpostera iudicia, qui plerunque pluris faciunt mimum aut morionem, quàm sapientem, fidíque cõsilij virum: citharœdum verò, cuius ars non Reipub. sed voluptati seruit, adeò non iudicauit prædicandum, vt nec inter bonos viros habendum duceret Plut. in Lacon.

Idem.

Ad eum qui ipsi cantorem cõmendare volens, dixit, Hic est bonus cantor: At apud nos, inquit, hic est bonus condimentorum artifex: perinde quasi nihil referret, vtrum quis musicorum instrumentorum sono, an obsoniis & condimentis voluptatem adferret. Apud Athenienses cantores erant in summo pretio, quum coquis non haberetur idem honos: Lacedæmoniis verò nil placebat artium, quod ciuium animos effœminaret magis quàm ad virtutem accenderet. Plut.

Alcibiades.

Imbutus philosophiæ præceptis voluptates ac artes indecoras aspernatus est, disciplinas liberas semper amplectebatur, lyram hoc argumento reiiciebat, quòd vocem hominis imitaretur (ex quo colligere licet, olim qui lyra canebant, simul & voce cecinisse) plectrum, quòd habitum formámque liberalem immutaret in illiberalem, tibiam duplici nomine damnabat: & quòd sic mutaret oris habitum, vt vix à familiarissimis agnosceretur qui caneret: & quòd homini propriam adimeret vocem, loquendíque facultatẽ eriperet. Nemo enim potest simul & inflare tibiam & loqui. Cantent igitur, inquit, Thebanorum filij, qui dicere nesciunt, nobis autem Athenienſibus, vt à maioribus accepimus, gentis princeps est Pallas & Apollo: quorum illa fistulam confregit, hic tibicinem excoriauit. Proditum est priscorum fabulis, Palladem ad

sepulchrum tibia canentem, offensam oris deformitate, proiectam comminuisse tibiam. Apollo Marsiam canendo victum excoriauit. Eras. 5. apop. ex Plut.

Eudamidas.

Rogatus de cantore quodam, qui feliciter cecinerat, qualis ipse videretur: Magnus, inquit, in re parua delinitor. contempsit operosam artem, cuius nullus erat fructus præter inanem ac temporariam delectatiunculam aurium. Plut. in Lacon. Brusonius libro 4. cap. 17.

Gelon.

In conuiuio quum lyra circunferretur, cæterique ordine canerent (nam id apud Græcos honestum habebatur) Gelon equum iussit adduci in conuiuium, facileque ac leuiter in illum insiliit, significans, hoc esse regalius, quàm lyra canere. Plut. in apoph.

Pyrhus.

Suprà de Artium contemptu.

Philippus.

Cùm audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, ciuiliter obiurgauit, dicens, Non te tui pudet, qui noris tam belle canere? significans, alias artes esse rege digniores. Plutarchus in Pericle, & in regum imperatorúmque apoph. Fontanus libro 1. capite 5. de Prudentia.

Alexander.

Cùm transmisso Hellesponto Troiam inuiseret, veterum heroum res gestas animo reuoluens, quidam, si vellet, pollicitus est se Paridis lyram daturum. Hic Alexander: Minimè, inquit, illa mihi est opus, cùm Achillis lyram habeam. Hac vir strenuus fortium virorum laudes canere consueuit, cùm Paris sua lyra molles ac lasciuos modulos occineret. Plutarchus in regum apophthegmatum. Ælianus libro nono.

De mutationibus.

Lycurgus.

INterrogatus cur Spartani toties pugnaturi contra hostes castra mutarent? respondit: Vt eò magis lædamus hostem. Plut. in Lacon. apoph.

Augustus Cæsar.

Quodam die venit in ædes, in quibus habitarat Cato Vticensis. hic cùm Strabo, quo Cæsari adularetur, Catonis peruicaciam accusaret, quòd sibi manus adferre, quàm Iulium victorem agnoscere, maluisset: Quisquis, inquit Augustus, præsentem Reipubl. statum mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Vnico dicto & Catonis memoriam tutatus est, & sibi consuluit: deterrens, ne quis in posterum affectaret res nouas. Nam præsens status non is tantũ dicitur, qui tum erat, cũ hæc loqueretur Augustus: sed is quoque, qui fuerat tempore conspirationis in Iulium. Si quidem hæc dictio præsens apud Latinè loquentes, ad tria tempora pertinet, præteritum, præsens & futurum: vt, Præsentibus non erat contentus: & præsens vita, quæ nunc agitur: & præsens in tempus emittat, id est, in futuram opportunitatem. Eras. Rot. lib. 4. apoph. ex Suetonio.

Tiberius.

Cùm ab amicis interrogaretur, cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? Respondit, se data hoc opera semper fecisse. Natura enim omnes, qui rerum adminstrationi præsint, pecuniæ esse cupidos, plurimúmque studij ad rem magis magísque augẽdam eos collocare. Cæterùm si diutius in magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. muscas enim, si lõgius corporũ vlceribus insideãt, minus graues & molestas fieri,

fieri, quippe sanie vlcerum ad satietaté vsque refertas: et eum qui vlceribus scateat, durius acceptum afflictúmq; iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephorus Callistus Ecclesiast. suæ historiæ lib.1.cap.17.

Sophronius.

Is Pompeiopoleos Paphlagoniæ episcopus, cùm audisset in synodo Seleuciana, Acatij opiniones & dogmata recenseri: Si per singulos dies, inquit, propriam edere fidem licuerit, veritatis integritas non diu manebit. Socrates lib.2. Tripartitæ hist.cap.34.

Vide apoph. de Legum abrogatione, & nouitatis studio.

De mutuo.

Anonymus.

QVidam miserrimos homines esse dixit, qui modo rubros, modò pallidos habeant dentes. Notabat autem eos, qui mutuo acceperunt ab aliis: qui, dum mutuum repetitur, erubescunt: dum verò creditorem vident, pallescunt, ne cogantur ad soluẽdum. Recitatur hoc dicterium apud Suidã.

Lycurgus.

Dicebat, Dignitatem quidem istam, qua mouemur ad facilius mutuò dandum aliquid, in opibus hominum sitã esse: illam vero, quæ nos ad facilius fidem habendam inducit, in moribus. Stob. ser.35.

Perseus.

Quum cuidam noto daret pecuniã, cautionem fecit in foro apud mensarium. Hanc diligẽtiam quũ amicus admirans diceret, Adeóne legaliter Persee? Scilicet, inquit, vt amanter recipiam, nec largiter reposcã. Fit enim sępenumero, vt qui cum amico bona fide, sine testibus, ac syngraphis agunt, post cogãtur cũ eo legib. agere. Plut.

Gelon.

Exigebat pecuniam à suis ciuibus, quos vbi videret tumultuantes, ait se petere mutuò: quippe redditurum. Ita volentes dederunt, atque ille peracto bello reddidit. Hoc artificio perfecit, vt pecunia non deesset ad bellum necessaria, nec ciues haberet minus beneuolos. Plut. in apoph.

Galba.

Quum penulam mutuo à quopiam rogaretur, festiuè respondit: si non pluit, nõ est opus tibi: si pluit, ipse vtar. Brus. lib.4.cap.22.

Idem.

Cuidam cui cænaculum perpluebat commodato roganti penulam, dixit: Non possum commodare, nam domi maneo. Significans, domi maximè opus esse penula. Solent alij secus excusare, Non possum commodare penulam, ipse exeo. Eras. lib.6. apoph.

DE NATANDI PERITIA.

Aristippus.

CVm quendam sibi vehementer placentem audiuisset, eo quòd egregiè sciret natare, irrisit hominem dicens: Non te pudet, tam insolenter de his rebus iactare te, quæ & delphinum & ranarum sunt propria? Laert. lib.2. capit.8. & Erasm. l.3. apoph.

De natiuitate omnibus hominibus communi.

Stratonicus.

AVdiens, quàm difficulter Timothei regis mater partũ edidisset: Si,

Si, inquit, opificem peperisset, non Deum, quales emisisset inter pariendum voces? Irrisit vir sapientissimus hominum stultitiam, qui regibus ac potentioribus diuinos ascribunt honores, cùm ex communi illa natiuitate appareat, æquè homines esse vt nos, qui infima sorte viuimus. Nō minus enim (si non durius) ægrè pariunt regum & principum matres, quàm subulcorum. princeps æquè vitam clamore & eiulatu auspicatur, vt alij qui eius imperio subiecti sunt. Athenæus.

Vide apoph. de Hominis fragilitate & miseria.

De natura.

Socrates.

Dicitur eum execrari solitus, qui primus vtilitatem à natura seiunxisset. Naturam appellat honesti rationem, homini à natura insitam. Erasmus lib. 6. apoph.

Aristoteles.

Tria ad solidam parandum sapientiam præcipuè necessaria esse dicebat, Naturā, doctrinam, & exercitationē. Inuita enim Minerua, & ingenio refragrante, frustra etiam in rebus minimis laborabis. Laert. lib. 5. cap. 1.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem quæ natura illi denegarat, mercedis loco daturum decem millia. Hæc autem quoniam naturæ sunt (quæ non facilè mutari potest) nō artis, à præceptoribus dari non possunt. Eras. lib. 8. apoph.

Phocion.

Phocioni filius plura solito obsōnia coëmerat. Pater comminatus est si plura quàm secundum naturam per incontinentiam ingurgitaret, ipsum pœnas luiturum. Sensit autem Phocion, naturam paucis contentam esse, multis autem corrumpi & deprauari. Stob. ser. 15.

Dionysius sen.

Matri, quæ quamuis, anus marito tradi vellet: Ciuilia, inquit, iura violari possunt, naturæ non possunt. Brusonius lib. 4. cap. 1.

De nauigationis periculo.

Pittacus.

Roganti cuidam, Quid fidum esset? respondit, terra. Quid infidum? mare. Plut. & Laertius.

Bias.

Nauigans cum scelerosis & impiis hominibus cùm periclitarentur, in summa maris tempestate, alijs deos implorantibus: Bion, Silete (inquit) ne vos hîc nauigare sentiant Dij. Laertius. lib. 1. cap. 6.

Bion.

Nauigans cum pessimis hominibus, in piratas incidit. Dicentibus illis: Peribimus, si agnoscamur: At ego, inquit, nisi agnoscamur, peribo. Laert.

Plato.

Assiduè monebat fugiendum esse mare, perinde ac improbitatis magistrum. Brus. lib. 4. cap. 25.

Aristoteles.

Dicebat, per omnem vitam trium se pœnituisse. Quòd mulieri secretum aliquid commisisset. Quòd eò nauigasset, quò pedibus ire licuisset. Quòd vnum diem intestatus mansisset., Ant. in Melis. part. 1. serm. 17. Hoc autem Stob. ascribit. Plut. M. Catoni.

Glaucon Comicus.

* Dicebat iucundius esse in mari peditem agere, quàm in terra nautam. Stob. ser. de naufragio.

Anacharsis.

Anacharsis.

Percontanti, quæ naues essent tutissimæ? Quæ, inquit, in siccum protractæ sunt. Solebant enim olim naues iis mensibus, quibus mare nauigabile non est, machinis quibusdam in siccum pertrahi. Anacharsis sensit omnem nauigationem esse periculosam. At ille de genere nauigij percontabatur. Sunt enim liburnicæ, onerariæ, actuariæque naues, aliæque diuersi generis, in quibus alia est alia aduersus tempestatem instructior. Laertius lib. 1. cap. 9.

Idem.

Quum rogasset quendam, quanta esset spissitudo tabularum nauticarũ? isque respondisset, quatuor digitorum: Tantillum, inquit, absunt à morte qui nauigant? Notauit negotiatorum auaritiam, qui lucri gratia semet in manifestum vitæ discrimen coniiciunt. Scythæ nesciunt nautica commercia, sed pascuis ac venatu viuunt. Laer. l. 1. cap. 9. Alludit ad huius philosophi dictum. Iuuen. sat. 12. ita scribens:

I nunc, & ventis animum committe dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
[illegible]ttuor, aut septem, si sit latissima tæ-
[illegible]

Idem.

[illegible]ganti, vtrum arbitraretur [illegible]ortuos, quàm viuos? Na[illegible]quit, in vtro numero ponis? [illegible]ns, an hi essent intra viuos ha[illegible] qui vitam vndarum ac vento[illegible]bitrio commisissent. Laert. lib. 1. [illegible] Sed Dioni hoc ascribit. Stob. ex [illegible] Laconi cuidam.

Laodamas.

[illegible]aodamas ille Homericus nihil [illegible]ius esse dicebat, quàm virum for[illegible]onto exagitari. Brus. l. 4. c. 27.

Anonymus.

Lacon quidam glorianti mercatori, quòd multas naues in omnem oram maritimam dimisisset: Num sanè optabilis ista est, inquit, rudentibus apta fortuna? Plut.

Demonax.

Quum legatus nauigaturus in Asiam, nauem conscẽdisset, & à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Eras. l. 8. apoh.

Callimachus.

Dicebat iucundissimum esse mare, sed si quis de terra contempletur. Huius dicterium, æmulatus Horat. ait,

Neptunum procul à terra spectare, furentem.

Brusonius lib. 4. cap. 25

Anonymus.

Siculus quidam cùm ficos vehens, procella correptus naufragium fecisset, ac mox sedens in littore, mare tranquillum videret, vrbanè inquit, ad mare: Noui quid velis, ficos nimirum. Brus. lib. 4. cap. 25.

Antigonus.

Sæua tempestate iactatus, cùm omnes suos in eadem naui haberet, præcepisse liberis dicitur, vt & ipsi meminissent, & posteris proderent, ne quis in rebus tam dubiis periclitaretur. Brus. lib. 4. cap. 25.

P. Syrus.

Dicebat, eum hominem Neptunum improbè accusare, qui iterum naufragium facit. Notabat autem eos, qui cùm semel nauigationis periculo expositi fuerunt, obliti malorum, se mari credunt, mox penitus perituri. Brus. lib. 4. cap. 25.

De necessitate.

Pittacus.

Tantam necessitatis vim esse dicebat, vt nec dij ipsi reluctari possint. Laert. lib. 1. cap. 5

Thales.

Thales.

Interrogatus, quid esset in tota rerum natura robustissimum? respondit, Necessitas: superat enim omnia. Laer. l.1. cap.1.

Archytas.

Cùm Eratosthenis Mercurium legisset, hunc versum protulit: Necessitas omnia docuit, quid enim illa non inueniret. Stob. serm.93. ex Plutarcho recitat.

Plato.

Necessitatis leges tam duras esse dicebat, vt ne quidem Deus ipse eas violare posset. Brus. li.4. c.29. ex l. Platonis de legibus.

Pheraulas.

Apud Xenophontem, Nullum ait præstantiorem doctorem esse necessitate. Brus. l.4. c.26.

Vectius Messius.

Necessitatem appellare solebat, Vltimum & maximum telum. Brus. lib.4. cap.26.

Atis Crœsi F.

Is natura mutus, captum Susis patrem cùm Cyrus conficere vellet, vocem tum primum emisit: Parce patri meo, Cyre, & te hominem esse vel casibus disce nostris. Ex Solino recitat Brus. l.4. c.26. Valerius verò lib.5. ca.4. & Herodotus lib.1. Persæ cuidam dixisse aiunt, non Cyro. Vide etiam ea de re Strabonem lib.13. Cæl. Rhodig. lib.11. c.15.

De negotiorum multitudine, qua in diuersa distrahitur homo.

Thales.

FRequenter dicere ad suos solebat: Vnum eligite præclarum, vnum quiddam diuinitate præclarum. Putauit vir sapientissimus, satius esse ad parandam honestam famam, vnum quiddam insigne prædicere, quàm diuinare de rebus friuolis: & præstare, vno labore parare famam & existimationem, quàm minus accuratè implicari multiuariis rebus. Eras. l.7. apoph. ex Laert. l.1. c.1.

Phocion.

Dicere solebat, Difficile esse multas vitæ vias ingredi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, non facilè præclari quiddam præstare posse hominem, qui simul multis rebus ac negotiis sit intentus. Huius dictū extat apud Stob. ser. de Prudentia.

De nobilitate generis.

Socrates.

OPes & generis nobilitatem non solùm nihil in se habere honestatis, verùm etiam & malum omne ex iis oboriri dicebat. Laert. l.2. c.5.

Diogenes.

Nobilitatem atque hoc genus fortunæ bona, nihil aliud quàm velamina malitiæ esse dicebat. Nobiles enim cùm aliis nihilo sint meliores, tamen peccant licentius, iuxta Horatij dicterium,

Et quicquid volet, hoc veluti virtute peractum,
Sperauit magnæ laudi fore.

Laert. lib.6.

Herodes sophista.

In accusatorem, qui in lite exigua de generis sui claritate multa iactārat: Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani siquidem nobilitatis signum gerebant in calceis. Id erat eburneum additamentum, tali specie. Ita Plinius notat quosdam, qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rursus quum aduersarius gloriaretur, quòd in vnam quandam Italiæ ciuitatem multa beneficia contulisset? Idem ego,

ego,inquit,de me prædicare possem,si in vniuersa terra causam dicerē. Significans, se de innumeris ciuitatibus fuisse præclarè meritum.Philost.

Thomas Sarzan.

Cùm quæreret aliquis ex Thoma Sarzanensi(qui postea maximum pōtificatum adeptus, Nicolaus quintus appellatus est) qualis esset Eugenius Papa quartus? At, inquit, hoc facile cognitu est: qualis familia est, talem & principem inuenias.Innuere autem volebat nimirū obscurum ac vinosum esse hominem. Fuit enim loco adeò humili natus,vt ab oppido patriæ Sarzanæ admodum frigido,Lucensis agri cognomentum acceperit. Volaterranus etiam hoc in eo reprehēdit, quod nimio bibendi studio teneretur, perquisitis vbiq; vinorum generibus: quod vitium à parentibus fortassis, vt hæreditarium, animo insitum fuit. Æneas Syl. li.4.comment.de reb.gest. Alphonsi.

De nobilitate vera.

Socrates.

Nobilitas quid esset sciscitanti? Animæ,respondit,& corporis bona temperies.Stob.ser.84.

Idem.

Frequenter dicere solebat:Neq; frumentum optimum iudicamus, quod in pulcherrimo agro natum est, sed quod commodè nutrit: neque virum bonum & studiosum, aut amicum beneuolū,qui genere clarus, sed qui moribus egregiis fuerit.Stob.ser.84.

Democritus.

Interrogatus, in quibus nobilitas consisteret, respondit: Pecudum nobilitas in bono validóq; corporis habitu sita est, hominum autem in bonitate morum. Stob.ser.84.

Diogenes.

Interrogante quodam,qui hominū nobilissimi essent? Contemptores (dixit)opum,gloriæ, voluptatis & vitæ: contrariis autem, paupertate, obscuritate,fame,labore, ac morte superiores.Stob.ser.84.Max.ser.63.

Antisthenes.

Virtute præditos eosdem & nobiles dicebat, Habent enim,inquit,id vnde vera nascitur nobilitas. Aduersus eos, qui maiorum imaginibus, aut diuitiis, metiuntur nobilitatem.Laert.lib.6.

Anacharsis.

Cùm per conuicium Scytha, propter generis ignobilitatem nominaretur,respondit:Genere quidem Scytha sum, ingenio autē & moribus nequaquam. Voluit autem ostendere, eam nobilitatem veram esse,quæ ex virtute,non ex parentibus originem ducit. Stob.ser.84.

Theocritus.

Audiens quendam ob parentum nobilitatem plurimum laudari à quodam: Heus, ait, vir bone, Generosos arbitreris esse, non eos qui ex bonorū & illustrium stirpe prognati sunt, sed qui honestatem omnibus rebus præposuerunt.Stob.

Theopompus.

Generosos iudicandos dicebat,non qui à bonis & probis procreati sunt, sed qui bonitatem & probitatem profitentur.Max.ser.63.

Sostratus.

Suprà de Ignobilitate & obscuritate generis.

Lycurgus.

Studens ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorem viuendi rationem traducere: Ne nobis,inquit, ô ciues,nobilitas & ductum ab Hercule genus proderit, nisi omni studio & opera illa ipsa gesserimus, per quæ ille mortalium omnem clarissimus ac genero-

generosissimus extitit, ac per omnem vitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini, philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret: magis enim mouent ac penetrāt in animos, quæ cernuntur, quàm quæ audiuntur. Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuique patrifamiliâs in sua domo cuique moderatori in suo grege faciendum est. Plut. in Lac.

Iphicrates & Cicero.

Harmodius, prisci illius Harmodij abnepos, cùm Iphicrati, qui patre sutore natus erat, generis obscuritatem obiiceret: Meum, inquit Iphicrates, genus habet à me originem, tuum verò in te desiit. Simile autem extat Ciceronis dicterium, qui dicebat se sui tam præclari generis & nobilitatis initium esse. Hæc enim reuera est nobilitas, quæ non à maiorum nostrorum, sed à nostris virtutibus proficiscitur. Plut. in apoph. & in Cicerone.

Bion.

Antigonus rex Bionem philosophū de ignobilitate criminatum, interrogauit. Quis & cuias es? vbi tua ciuitas est: vbi sunt tui parentes? Cui Bion respondit: Atqui ô rex bene facis, cùm indiges sagittariis, quòd non interrogando genus, sed scopum proponendo, optimos illorum tibi deligis. Sic igitur amicos explora, non vnde nati, sed qui & quales sint. Sensit vir sapientissimus, veram nobilitatem nequaquam ex patria & parentibus, sed ex virtute & vitæ innocentia metiendam esse. Stob. ser. 84.

Scipio.

Ap. Claudio, qui Scipioni in ambienda censura competitor erat, iactāte se, quòd ipse, citra nomenclatorem, ciues omnes nominatim salutaret, quum Scipio propemodum nosset neminem: Vera narras, inquit Scipio, nam mihi studio fuit, non vt nossem multos, sed ne cuiquam essem ignotus. Nomenclatorum laus est, quam plurimos nosse: at egregij ducis est, ob egregia in rempb. merita, nulli ciuium ignotum esse. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

Quum ob Ciceronis cognomen dicteriis incesseretur, ab amicis admonitus vt aliud sibi cognomen asciscerer, respondit, se Ciceronis nomen illustrius effecturum, quam esset Catonū, Catulorum aut Scaurorum. Nam hæ familiæ cùm primis illustres erant apud Romanos, quum Tullius esset nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quòd à cicere vilissimo legumine dictum videretur. Quasi verò non & Fabij à fabis & Lentuli à lente cognomen habuisse viderentur. Parum illustris est, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimum autem nobilitatis genus est quam sibi quisque propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit M. Tullius, Ciceronis enim nomen hodie decātatius est, quàm Catuli aut Scauri, cum suis stemmatis, statuis, & imaginibus. Plut. in apoph. Rom.

Idem.

Ciceroni cùm generis ignobilitas obiiceretur: Satius est, inquit, meis gestis florere, quàm maiorum opinione vti: & ita viuere, vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Cicero in oratione contra Sall.

Seneca.

*Bona mens, inquit, omnibus patet. Omnes ad hoc sumus nobiles. Nec eiicit quenquam philosophia, nec eligit: omnibus lucet. Patricius Socrates nō fuit. Cleanthes aquam traxit, & rigando hortulo locauit manus. Platonem non accepit nobilem philosophia, sed fecit, &c. Epist. 44. ad Lucill.

Idem.

Idem.

*Nemo, dicebat, altero est nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Qui imagines in atrio exponunt, & nomina familiæ suę longo ordine ac multis stemmatum illigata flexuris in parte prima ædium collocant, noti magis quàm nobiles sunt. Vnus omnium parens mundus est, &c. l. 3. de benf. c. 28.

Silius Bassus.

*Quidam, inquit, auitas paternásque flagitiis obruerunt imagines. quidam ignobiles nati fecere posteris genus. In illis non seruasse quod acceperant, maximum dedecus: in his quod nemo dederat fecisse, laudabile. M. Senec. controuers. lib. 1. controuers. 6. vbi multa de nobilitate.

Alphonsus.

Cùm aliquis Alphonsum, Aragonum regem clarissimum, à nobilitate maximè laudaret, quòd scilicet esset rex, regis filius, regis nepos, regis frater: rex hominem interpellans dixit, Nihil esse quod in vita minoris ipse duceret, quàm quod ille tanti facere videretur. Laudem enim illam non suam, sed maiorum suorum esse: quippe qui iustitia, moderatione, atque cum excellentia sibi regnum comparassent, successoribus quidem oneri regna cedere. Et ita demum honori, si virtute potius quàm testamento illa suscipiant. A se itaque, si qua modò extent, elicerent ornamenta, non à patribus iam mortuis extorqueret. Innuit autem rex prudentissi. multo gloriosius esse à se inclarescere, quàm niti auitis imaginibus: regnúmque propria virtute partum, clarius habendum, quàm quòd hæreditate obuenit. Panor. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Ioan. Huniades.

Cùm misisset ad Huldricum Ciliæ comitem, vt ad se veniret in castra, hoc facere planè noluit, & ad se missis respondit. Ego comes & princeps, & tam nobili familia natus, ad te veniā, hominem nouum, & nostra ætate nobilitatum! quod cùm accepisset Ioannes; Non ego (respondit) tuis maioribus sed tibi me comparo: quanquam neque illis cedam, qui pugnando pro Christiana religione nobilitatus, maius lumen posteritati meæ cōparaui: atque vt in te Ciliensis comitatus turpiter extinguitur, ita in me domus Nistricensis exornatur. Æneas Siluius de dictis Sigismundi & Friderici imperatorum.

De nominum varia interpretatione & mutatione.

Chrysippus.

Chrysippo Solensi erat statua pro corporis modo tenuis ac pusilla, quam eques vicinus ferè occultabat. Vnde Carneades per iocum dicere solebat, cum non esse Chrysippum, sed κρύψιππον. nam Chrysippus ab aureo equo dicitur: Chrypsippus à κρύπτω, quasi dicas, ab equo occultatum. Laertius lib. 7.

Antagoras.

Cùm Thebaidos librum apud Bœotos recitaret nec quisquam recitanti applauderet, complicato volumine: Meritò inquit, vocamini Bœoti, quia boum habetis aures. Max. serm. 15. de doctrina & sermone.

Stratonicus.

Quum doceret in ciuitatula perquàm exigua, iocatus est mutatione literæ, non est πόλις, sed μόλις, id est, non est ciuitas, sed vix Sentiens, vix digna nomine ciuitatis. Athen.

Gnathæna.

Gnathena.

Quum Pausanias quidam nomine Laccus, saltans in cadum incidisset: Laccus,inquit,in cadum incidit.Nam Græci laccum vocant, quod nos lacũ. Cadus in Lacum incidere solet.lacum in cadum incidere absurdum est. Erasmus.

Faustus Syll. F.

Suprà tit. de Adulterio & facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In nomen Verris iocatus est, quasi sic dictus esset quod omnia verreret: hoc est,nihil reliqui faceret,homo furax. Quo genere iocandi quidam furem pro Tullio Tollium dixit:nec defuerunt qui pro Tiberio, dixere Biberium,Eras.4.apoph.

Idem.

Eidem cum Crasso simultas erat. Cùm igitur alter è Crassi filiis non dissimilis cuidam nomine Digno, atque hinc populi suspicio in Crassi vxorem, quasi cùm Digno rem habuisset, in senatu præclaram habuisset orationem ,rogatus Cicero, qualis ei videretur ? Dignus, inquit, Crasso, rectè alludens ad nomen Digni. Iocus lepidior est, si more Græcorum dicas, dignus Crassi: vt intelligas duos esse Crassos,alterum adulterum, alterũ illi similem Crassi filium.Eras.l. 4.apoph.

Idem.

M. Aquilium duos habentem generos,sed ambos exules, Adrastũ appellauit,quòd solus locum tueretur, alludens ad Greci nominis etymologiam. Eras.l.4.apoph.

Antonius imp.

Cùm Sextus Titius se Cassandram esse diceret, ob coniecturam opinor, quòd illa esset fatidica : Multos, inquit Antonius,posses Aiaces tuos Oileos nominare: notans illius impudicitiam, nam Aiax Cassandram de templo Palladis raptam constuprauit. Eras.lib.6.apoph.

Caius.

* Non oportet, inquit,ex significatione nominum de moribus iudicare quandoquidem non pauci hactenus, qui infames nomenclaturas habebãt, ingenio præditi fuere non malo. Alij rursum, honestis à natura nominibus ornati, animis dissimilibus ad opera accedunt. Stob.ser.67.

L. Crassus.

In Cn. Domitium, Sexti Neronis atauum, cui cognomen fuit Ænobarbo, L. Crassus orator dicebat,non esse mirandum quòd æneam haberet barbam, cui os ferreum, cor plumbeum esset. Os ferreum obiiciens, propter summam impudentiam: cor plumbeum, ob ingenij stuporem. Quidam illum pro Nerone Ænobarbum appellarunt, atq; hoc erat vnum è duobus conuiciis quæ indignissimè tulit: alterum erat, quòd increpitus esset malus citharœdus.Eras.lib.6. apoph.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus in Cerylum libertũ,sed prædiuitẽ, qui vt aliquando subterfugeret ius fisci imperialis, cœpit se pro ingenuo ferre, cóque mutato nomine pro Cerylo dici voluit Laches, torsit versiculos ex fabula quapiam, vt opinor :

ὦ Λάχης Λάχης,
ἐπ᾽ αὖ ἀποθάνῃς, αὖθις ἔσῃ κήρυλος.

O Laches Laches.
Vbi mortem obieris, rursum eris tum Cerylus.

Significans, illi nihil profuturum immutatum nomen.Suet.

De nominis immortalitate.

Antisthenes.

Is,qui appeterent immortalitatem, vnicam viam ostendit, vt iustè pieque

que viuerent. Sed vulgus hominum è structuris, statuis, trophæis, ac libris sibi promittit immortalitatem. Laert. lib.6.cap.1.

Bion.

Gloriam dicebat esse matrem annorum, ob id opinor; quòd cùm hominis vita sit breuis, honesta memoria per multa secula propagatur. Laer. lib.1.cap.7.

Plato.

Rogatus, ecquid esset futurum ipsius monumentum, quemadmodum superiorum? Primùm, inquit, parandum est nomen, ita monumenta futura sunt multa. Sensit, hominis memoriam optimè seruari in mentibus hominum, optiméque propagari scriptis virorum eloquentium. Laertius libro tertio.

De nocte.

Scopelianus.

QVoniam somni parcissimus, noctem existimabat studiis & exercitationi mentis accommodam, subinde solitus est exclamare, ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν. id est, O nox, nam tu sanè maxima ex parte consors es sapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo silentio, corporis sensibus iam feriatus, aliquid diuinitatis, si sese intenderit ad rerum sublimium speculationem. Era. 8.apoph.

Antyllus.

* Mediam noctem hyemis imaginem esse dicebat: tunc enim Sol, vti hyeme, remotissimus à nobis est. Itaque dolores ægrotantium, vehementiores meritò tunc fiunt, vtpote cute propter frigus densata & intercepta transpiratione insensili. Stobæus sermone 99.

De nuntiis.

Philipides.

DIctus est ἡμεροδρόμος, quòd vno die mille quingenta stadia conficiens, Lacedęmonem peruenit. Idem, ni fallor, cùm victoriam Atheniensiũ aduersus Medos in Marathone partam, senatui, de pugnæ exitu solicito, nuntiaret, μέγα χαίρετε, inquit, νικῶμεν: id est, multum valete, vicimus, móxq; expirauit. Eras.l.6.apoph. ex Plin.lib.7. cap.20.& Colini cap.6.

De Nuptiis.

Musonius.

* CVm quidam dixisset, Nuptias sibi videri impedimento esse ad philosophandum, respondit se aliter sentire, quum non fuerint impedimẽto Pythagoræ, neque Socrati, neque Crateti, quorum vnusquisq; vxori cohabitauit: nec vllos inquit, alios nominare possis, qui melius sint Philosophati. Stob.ser.65. vbi egregia multa à Musonia dicta in laudem nuptiarum.

Herocles.

* Vniuersum humanum genus ad societatem natum esse dicebat. Prima autem, inquit, & pręcipua societas est, quæ per nuptias initur. Nam ciuitates sine familiis esse non possunt: & familia nnupti manca est: integra autem & perfecta illius qui coniugatus fuerit. Stob.eod.serm.

Plato.

* Ex nuptiis hanc consolationem oriri dicebat, quòd naturæ perpetuitas inde promoueatur, & quod filios filiorum relinquendo semper Deo ministros pro nobis relinquimus, vitam ceu lampadem aliis post alios tradentes. lib.6. de legibus.

Chilon.

Chilon.

* Eius dictum celebratur. Nuptias frugales & æquales opibus celebrato. Stob.ser.68.

Eusebius philos.

* Dicebat optimum esse consensum nuptiarum, si coniuges temperantiam exerceant. Stob.ser.72.

Anonymus.

* Lacon quidam diues bono & pauperi adolescēti filiam elocauit, qua de re cùm à cognatis reprehenderetur, dixit, Ego mihi generum comparaui, quem diuitē potius quàm pauperem futurum expectem. Stob.ser.70.

De nuptiis secundis.

Martia Catonis F.

CVm rogaretur, cur post amissum maritum, denuò non nuberet? respondit, se non virum inuenire, qui magis eam vellet, quàm sua. Quo dicto ostendere voluit, diuitias magis in vxoribus ducendis eligi solere, quàm pudicitiam, & morum honestatem: ac multos non oculis, sed digitis vxores ducere. Autor est Hieronym.

Dionysius sen.

Cùm videret matrem ætate confectam, secundò nubere velle, & eam ob causam à multis malè audire, ait: Ciuitatis legibus vim quidē posse afferri, naturæ verò nequaquam posse. Plut.

Vide apoph. de Coniugio iterato.

DE OBEDIENTIA.

Solon.

PERCONTATVS, qua ratione salua possit esse ciuitas? respondit: Si ciues obtemperent suis magistratib, magistratus autē legibus. Stob.ser.41.

Zeno Citticus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam solebat inuertere. Cùm enim ille primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet: Zeno ordine inuerso sic pronuntiabat.

κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ.

Optimus ille quidem, qui paret recta monenti:
Sed probus ille quoque est, qui nouerit omnia per se.

Addebat causam: quòd qui ex se nosset omnia, nihil haberet præter intelligentiam: at qui rectè monenti pareret, præter intelligentiam haberet etiam effectum. Nam parēre dicitur, qui quod didicit optimum esse, facit. Laert.lib.7.cap.1.

Pericles & Demosthenes.

Dicebat, Samios esse similes pueris, qui porrectam offulam reciperent quidem, sed interim plorātes: eo quòd illi parērent imperatis, sed non sine tædio & querimonia. Similiter Demosthenes dixit, populum Atheniensem esse similem iis qui in naui nauseant. Siquidem ij cum magno tædio laborant, tamen eò peruehuntur, quò tendit nauis.

Musonius.

Interrogatus, an parentibus obediendum esset in omnibus? respondit, Obediendum quidem esse, sed honestum iustúmque imperantibus. Stob. serm. 77.

Aristonymus.

* Dicebat, nauigando gubernatori esse obediendum: viuendo, illi qui plus ratione valeret. Stob.ser.de prudentia.

Theopompus.

Infrà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Anonymus.

Anonymus.

Eretrius adolescens quidam in patriam post longam peregrinationem reuersus, rogatus à patre quid disciplinæ tanto temporis interstitio assecutus esset? se breui ostensurum esse pollicetur. Verberibus igitur paulo pòst cęsus propter delictum admissum, patri nequaquam inobediens fuit, & ait: hoc edoctum, vt parenti castiganti obediret, eiúsque indignationes ac pœnas æquo animo ferret. Brus.lib.4. cap.30. ex Æliano.

Scipio Africanus.

Cùm in Africa bellū gereret, ostendit viros armatos quos secum habebat, & turrim præterea excelsam in mari, & ait: Nullus horum omniū est, qui non conscensa turri, semet in mare præcipitaturus sit, si ego iussero. Dictu profectò mirum est, in tanto exercitu militum nullum fuisse, qui etiam in mortis periculo imperatori suo obedire recusaret. Plut. & Eras. li.5. apoph.

M. Curius.

Adolescentis qui in delectu non paruerat bona primùm hastæ subiecit: Ipsúmque postea ad tribunos appellātem vendidit, dicens, Non opus sibi esse eo ciue, qui parere nesciret. Brus. lib.4. cap.30.

De obesis, vel pinguedine.

Pithagoras.

Conspicatus quendam è discipulis attentiorem curando corpori, ídque agere vt obesus esset, ac nitida cute: Hic, inquit, non desinit sibi carcerem molestiorem struere. Sensit hominis esse animum corpori ceu carceri inclusum, quod quo reddas habitius, hoc magis grauatur animi vis. Erasm.8 apoph.

Diogenes.

Anaximenes rhetor obeso aqualiculo erat onustus. hunc adiens Diogenes, ita loquutus est: Impartire nobis tenuibus, & ventrem. Nam & ipse leuaberis onere, & nobis cōmodabis. Laert.lib.6.

Epaminondas.

Vehementer infensus obesis, dicere solebat, militum quibus arma gerenda sunt, corpus exercitatum esse oportere, nō solùm athleticè, verùm etiā militariter. Vnde cùm obesum militem vidisset in suo exercitu, expulit è castris, dicēs, Quòd vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in Græc. apoph.

Phocion.

Polyeuctus Sphetius, quum longam haberet orationem de suscipiendo in Philippum bello, atque præ pinguedine, præque æstatis æstu sæpius aquam biberet, vrbanè Phocioni Dignam, inquit, rem, viri Athenienses vt huic de gerendo bello credatur. Quantum enim illum in medio Marte sua galea & thorace facturum existimatis, quem ipse loquendi labor in animæ exhalandæ discrimen impulerit? Plutarch.

M. Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur, cui vsui tale corpus esse posset Reipublicæ, cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparet. Plut in Catone.

Anonymus.

Vespasianus imperator Romanus ventre obeso fuisse dicitur, vnde quidam homo facetus, petenti vt in se aliquid diceret: Dicam, inquit, sed tum demum, quum ventrem exonerare desieris. Brusonius libro 7. cap.5.

De obiurgatione.

Diogenes.

AD salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eò quòd illi monent, hi redarguunt: vtrique diuersis quidem modis, sed pariter prosunt, dum per eos vitia nostra discimus. Hoc Laer. li. 6. tribuit Antisthen. Plut. Diogeni.

Antisthenes.

Interrogatus, quamobrem tam seuerus esset discipulorum obiurgator: Et medici, inquit, erga ægrotos: significans, seuitia obiurgare, non homines. Laer. li. 6. cap. 1.

Vide apophth. de castigatione, & Reprehensione.

De obliuione.

Themistocles.

LVdum præteriens, in quo diceretur esse professor, rogauit quid is profiteretur. quúmque responsum esset, artem memoriæ, contempsit, dicens, At ego malim artem obliuiscendi. Vox hæc digna fuit eo qui linguam Persicã intra annum potuit ediscere. Et sunt, quorum obliuio nobis gratior sit quàm memoria. Facilè meminimus quæ volumus, at non licet obliuisci quæ volumus. Plut. in Themistocle.

Euripides.

* Absurdarum rerum obliuionem, sapientiam nominabat. Stobæus sermone 18.

Plato.

* Obliuionem, exitum memoriæ esse dicebat. Stob. serm. 26.

Augustus Cæsar.

Habebat Augustus nomenclatorem obliuiosum, cùm hoc genus hominum oporteat in primis valere memoria. Is ad forum iturus, rogat Cæsarem, nunquid eò mandaret: Accipe, inquit, commendatitias; nam illic neminem nosti. Atqui hoc est proprium nomenclatorum munus, omnium nomina, cognomina, titulósq; dignitatum tenere, quo heris, quum opus est, suggerant. Vnde illis etiam nomen est inditum, à Græco Latinóque conflatum. Sueton. in Augusto, Eras. Rot. lib. 4. apoph.

De occasione non negligenda.

Themistocles.

ANtiphates adolescens, qui prius Themistoclem amantem fugerat ac fastidierat, vbi vidit illum gloria celebrem potentiáq; magna pollentem, vltro adiit illum blandiens, cui Themistocles: O adolescens, serò quidẽ ambo, sed tamen sapere cœpimus. sentiens, illum non arripuisse occasionem sese offerentem, sibi verò nunc non vacare per negotia talibus affectibus indulgere. Plut. in Græc. apoph.

Antigonus.

Quum Antigonus in arduis ac præruptis locis planiciei imminentibus exercitum haberet, Pyrrhus positis circa Napham castris, postridie per caducaetorem, vt in campum descendẽs Martem experiretur, prouocauit. Antigonus verò respondit, suam militiam non magis armorum quã temporum esse. Pyrrho, si illum suæ vitæ tædium cœpisset, satis multas ad interitum vias patêre. Plut. in Pyrrho.

Annibal.

Post calamitatem à Romanis apud Cannas, acceptam, Fabius Max. creatus est imperator cum Claudio Marcello, viro audaci, sempérq; gestienti cum Annibale confligere. Fabius potius sperabat futurum, vt si pugna abstineret, Annibalis exercitus ductu tem-

temporis deficeret. Id sentiens Annibal, dixit se magis formidare Fabium à pugna quiescentem, quàm Marcellum pugnantem. Plut. in Rom. apoph.

C. Domitius.

Vbi contemplatus esset hostium phalangem, exercitus pręfectis hortantibus vt confestim aggrederetur, negauit tempus sufficere ad hoc vt tot millibus trucidatis ac direptis impedimentis, in castra reuersi, sua curarent corpora. Sed hoc ipsum postridie se tempestiuè facturum dixit: Ac postero die congressus, quinquaginta millia trucidauit. Vir strenuus non dubitauit de victoria, spatium modò tẽporis gerendæ rei par eligebat. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Cum hoste dicebat non esse confligendum, nisi aut inuitaret occasio, aut vrgeret necessitas: quòd incogitantis sit, opportunitatem oblatam negligere: & extremæ ignauiæ sit, tum non præstare fortem animum, cùm audacia spem præbet incolumitatis, formidolositas nihil aliud quàm certũ promittit exitium. Plut. in vita eius. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Scipio minor.

Cùm videret hostes despondere animum, aiebat sese, vt tuto veniret, mora temporis emisse, addens, Bonũ ducem perinde vt medicum, non nisi in extrema curatione ferrum adhibere. Nihilominus per occasionem adortus Numantinos, terga illos dare cõpulit. Plut. in Rom. apoph.

C. Marius.

In bello ciuili, cùm fossa cinctus obsideretur ab hostibus, continuit sese, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicenti, Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentem ad certamen venire. Plutarch. in apophtheg.

De otio honesto.

Chilon.

DIcebat, adamãdam esse quietem, quoties datur honestum otium: iuxta illud, ἡσυχία καλόν. Nihil enim vel tutius, vel iucundius. Nullum autem negotium periculosius, quàm bellum. Laer. li. 1. cap. 4.

Socrates.

Otium possessionem omnium optimam dicebat. Otium autem sensit, non ignauiam: sed è tumultuosis negotiis & à cupiditatibus animi tranquilitatem vitiantibus esse quietum. Eras. li. 3. apoph,

Nicander.

Ad Nicandrum cùm Atheniensis quidam dixisset, nimium ô Nicander amplectimini otium: Verùm, inquit, prædicas: sed non quemadmodũ vos, quocunque modo illud nobis parare studemus. Sẽsit otium, honestis rationibus partum, non esse reprehendendum: sed eos vituperio dignos, qui per fas nefásque sectarentur otium. Otium autem Atheniensis dixit, non exercere sordidas artes. Plut, in Lacon.

Scipio Africanus.

Si quando vacans à negotiis bellicis, in literis versaretur, dicere solebat, se nunquam minus otiosum, quã cùm esset in otio. Sensit, se id temporis non dare animum otio aut voluptatibus, sed reipub. commodis multa suo cum animo tractare. Plut. in apoph, Cicer. li. 3. Offic.

Ennius.

Dicere solebat, qui nesciret otio vti, plus negotij habere, quàm cùm est in negotio. Bruson. li. 4. cap. 28.

Attilius.

Satius otiosum esse dicebat, quàm nihil

nihil agere. Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanum: Satius est enim inquit, vt Attilius noster eruditissime simul & facetissime dixit, otiosum esse quam nihil agere. Quanquam hoc dictum ascribitur Catoni seniori. Otiosus est, qui vacat ab externis actionibus: nihil agit, qui negotiis infrugiferis, nihil ad beate viuendum conferentibus occupatur. Quemadmodum, qui moliuntur, nec satis succedit quod agunt, satagere dicuntur: ita nihil agunt, qui frustraneis actionibus tumultuantur. Plinius enim putat, eos qui militaribus negotiis distrahuntur, nihil agere: contrà, qui se philosophiæ dedunt, otiosos esse: Eras. in apoph.

Alphonsus.

Familiares Alphonso regi rusticum quendam velut ignauiæ exemplum, ostenderunt, qui porrectus humi vescebatur vuis. Hîc rex: Vtinam (ait) mihi sic per otium comedere datum esset à superis. Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege: cùm antea se iactaret reperisse immortalitatem, tandem podagra discruciatus conspiciebat Ægyptios aliquot plebeios sic temerè apud flumen discumbentes: Vtinam, inquit, saltem ex istis vnus essem. Eras. li. 8. apoph.

De turpi otio fugiendo.

Diogenes.

OTiosorum negotium amorem esse dicebat, quòd hic affectus potissimum occupet otio deditos. Ita enim fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant. Laer. lib. 6.

Socrates.

Suprà de Libertate nimia.

Idem.

Audiens quosdam de otio disputantes, vt plurimùm se dicebat deprehendere, omnes aliquid facere. Etenim qui tesseris, quique risui excitando vacant, aliquid faciunt: nihilominus huiusmodi omnes otiosos dicebat. Liceret namque eis istis dimissis, meliora agere: à melioribus verò ad peiora migrare, nulli otium esse. Si quis autem migret, hunc id malè facere negotiis implicitum. Xenophon libro 3. de dictis & factis Socratis. Stobæus serm. 28.

Idem.

E priscis authoribus selegerat versiculos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter vsurpabat, quorum est ille Hesiodi,

ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Id est:

Non probrum est operari, at est cessatio probrum.

Quo dehortabatur iuuenes non solùm ab otio, verùm etiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat otiosos, qui alea, compotationibus & scortis ætatem absumerent. Eras. li. 3. apoph.

Plato.

E disputatione discedens, solitus est admonere discipulos, Videte pueri, vt otium in re quapiam honesta collocetis. Significans, otium omnia mala docere adolescentes. Laertius li. 3.

Lycurgus.

Cuidam percontanti, quamobrem virginum corpora cursibus, luctis, discorum ac telorum iactibus fatigaret? Vt, inquit, fœtuum proseminatio ab ista statim radice, validum in validis corporibus initium sumens, rectè germinet: simul vt ipsæ in perferendis partubus facile simul & generosè certent aduersus pariendi nixus doloresque: postremò, si qua incidat necessitas, vt possint & pro se, & pro liberis, & pro patria pugnare. Intellexit vir prudens quanta rerũ publicarũ pestis sit otium atque ignauia: contrà,

moderatos

moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum salubriora. Vnde nec virginibus permisit in otio viuere, sed has quoque masculinis exercitiis quodammodo vertit in masculos, cùm in plerísq; ciuitatibus per delicias ac luxum masculi transformarentur in fœminas. Plut. in Lacon.

Herondas.

Quum esset Athenis, audissétque quendam iudicum sententia damnatum de crimine otij qui mœstus incederet, & ab amicis mœstis deduceretur, iussit sibi commonstrari eum qui in causa liberali reus perageretur. Lacedæmonij, quicquid erat sordidarum artium, non per ciues, sed per Helotas mancipia exerceri volebant: eóque mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in ius quòd seruilia non exerceret: ibíque pro crimine haberi, quòd Lacedæmone iudicaretur honestum ac liberale. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Quodam interrogante, cur Argiuos cum Lacedæmoniis bellum gerentes, & sæpius victos, nō deleuissent, Ne optauerimus quidem, inquit Cleomenes, illos deletos, vt habeamus qui iuuenes nostros exerceant. Perspexerat egregius dux, corrumpi iuuentutem, si permittatur otio, luxus ac malorum omnium magistro. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Thessalus quidam interrogatus, quínam essent Thessalorum deterrimi? Qui, inquit, à bellicis negotiis otium agunt. Barbari nesciunt vti pace. Erasm. 6. apoph.

Dionysius sen.

Cuidam percontanti, num esset otiosus? Absit, inquit, vt hoc mihi vnquam accidat. Sensit turpissimum esse regi vacare vnquam à reipub. negotiis. Vbi sunt igitur, qui bonā diei partem alea nugísque transigunt. Plut. in aphoph.

Scipio Nas.

Quibusdam dicentibus res Romanas iam in tuto esse, extinctis Carthaginensibus, & Græcis in seruitutem redactis: Imò, inquit, nunc demum summo in periculo sumus, postquam nulli supersunt, quos vel timeamus vel reuereamur. Sensit, inimicos per occasionem vtiles esse nobis, per quos non licet impunè securéque negligentes esse. Eras. lib. 8. apoph.

Q. Metellus.

Suprà de Ignauia.

Ap. Claudius.

Dicere solitus est, populo Romano longè melius committi negotium, quàm otium. Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutem, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus nascitur rerum publicarum ac regionum exitium. Valerius Max.

Seneca.

Seruilius Vacia, vir prętorius ac prædiues, odio negotiorum abdiderat se in villam suam, quam habebat non procul à Cuma: nec alia re notus fuit, quàm eius villæ otio. Itaque qui negotiis premebantur, exclamare solebant, O Vacia, solus scis viuere. Huius tamen ignauum & sine literis otium damnans Seneca epist. 51. negat illum scire viuere, sed latêre. Eóque nonnunquam villam præteriens, ioco dicere solebat, Hic situs est Vacia. subindicans, nihil interesse inter mortuum, & inerti otio abditum. Erasm. lib. 8. apoph.

Galba parasitus.

Obiicientibus quòd in otio viueret: Nemo, inquit, cogitur ad reddendam otij sui rationem, innuens nullos tutius viuere quàm otiosos. Nam rerum gestarum rationem poscuntur qui tractant negotia: at ab otiosis ea ratio non potest exigi. Erasmus libro octauo apoph.

Augustus Caes.

Insulam quandam Capreis vicinam, in quam è comitatu Cæsaris secedere solebant, qui cuperent otiari, solitus est ἀπραγόπολιν appellare. ἀπραγία enim sonat negotiorum vacuitatem. Suet.in Augusto.

Vibius Crispus.

Domitianus Cæsar initio sui principatus nihil planè agebat, sed quotidie sibi secretum horarium sumebat, nec faciebat aliud quàm captare muscas, eásque stilo præacuto configere. Vnde quidam cùm quæreret, num quis intus esset cum Cæsare? Vibius Crispus lepidè respõdit: Ne musca quidẽ. Stob.

Probus imperat.

Non patiebatur armatum militem esse otiosum, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere. Iacob. Spie. in lib.2. Æn. Sylu. de reb.gest. Alphonsi.

De odio.

Timon Atheniesis.

TImon ille, qui ab odio hominum Misanthropos Gręcis vocabatur, interrogatus cur omnes oderet homines? Meritò inquit, improbos odi: reliquos autem, quia improbos non oderunt. Max.ser.6.

Pisistratus.

Thrasybulus Pisistrati filiam amabat: eámq; quum haberet obuiam, in publico osculatus est. ob id vxori maritum in Thrasybulum irritanti: Si illos, inquit Pisistratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderũt? Ac virginem adamatam Thrasybulo dedit vxorem. Plut.in apoph.

Annibal.

Adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romam & Carthaginem, pedem infixit solo: ac puluere suscitato, tum demum finem belli fore dixit, quum altera pars in habitum pulueris esset redacta. Agnoscas ingenium exitio Romanæ gentis natum. Plut.in Annibalis vita.

Idem.

Hausturus venenum, quod in eum vsum paratum habebat, dixit. Soluamus ingẽti cura populum Romanum, aut, vt Liuius refert: Soluamus diutina cura populum Roma. quando mortem senis expectare longum censet. id postremò malè habebat hominẽ, quòd Romanis iam non posset aliquo pacto molestus esse. Plut.in Annib.

Vide apoph. de Simultate.

De œconomia.

Thales.

EAm familiam probabat, in qua domino plurimum otij agere liceat. Stob.ser 83. *Chilon.*

Admonebat, vt suæ quisque domui bene præesset. primã enim curam debemus familiaribus: nec idoneus videtur administrandæ Reipubl. qui priuatam rectè gubernare nescit. Domus enim nihil aliud est quàm parua ciuitas. Laert.lib.1.

Idem.

Dixit, Oportere domum maximè similem fieri ciuitati, quæ regno gubernatur. Stob.ser.83.

Cleobulus.

Optimum œconomum inde iudicabat, si plures haberet sui ámantes, quàm metuentes. Ibid.

Bias.

Dicere solitus erat, eam familiã esse optimam, in qua dominus spõte sit huiusmodi, qualis propter legem foris est. Stob.eod.ser.

Pittacus.

Optimè constitutam esse domum pronuntiauit, cui superfluũ nihil abũdet, & necessariũ nihil desit. St.ser.eo.

Solon.

Solon.

Optimum œconomum esse dixit, in cuius familia pecuniæ non iniustè possideantur, ,nec difficulter custodiantur, neque propter sumptus pœnitudinem adferant. Ibid.

Thebano.

Cuidam percontanti, quánam ratione celebris euasura esset? respõdit: Contexens telã, & meum curans coniugium. Sensit autem mulier ornatissima, tum demũ claram se fore, si amaret maritum, probè educaret filios: & rem domesticã sedulò curaret. Stob. ser. 72.

Lycurgus.

Audiens quendam, qui Democratiam mirum in modum probabat, Quin tu, inquit, primùm domui tuæ democratiam, hoc est, commune imperium institue? Docuit autem compendiosissimè, eam gubernationem Reipub. perniciosam fore, quam nemo vellet esse in sua familia. Plut. in Lac.

Themistocles.

Cùm ex duobus filiam suam ambientibus, bonis morib. præditũ diuiti prętulisset: Virum se quærere dixit potius sine pecuniis, quã pecunias sine viro. Sensit autem vir prudentissimus non obstare paupertatẽ hominum vitæ, si quis rem domesticam, pro viribus curare, cùm tota sua familia cupiat. Sto.

M. Cato.

Cùm ex Catone quæreretur, quid maximè in re familiari expediret? respõdit, Bene pascere: equid secũdũ? satis bene pascere. quid tertiũ? bene vestire. quid quartum? bene arare. Cicero lib. 2. Offic.

De officio bene collocando.

Thraceas.

DIcere solitus est, suscipiendas esse causas amicorum, aut destitutas, aut ad exemplũ pertinentes: amicorum, quòd ex lege Gratiarũ, amicorum cõmunia sunt omnia: destitutas, quòd in his potissimũ & constantia agẽtis & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimũ referret, bonum an malum ducẽ haberẽt. Frequenter enim bonæ causæ vitio patronorum vincuntur. Expedit autẽ ad bonos mores, vt in iudiciis succumbat prauitas, superet innocentia. Plin. epist. ad Quadratum.

Sigismundus Cæsar.

Coram Sigismundo Rom. imperatore, quum gloriabundus quidã eques, vrbanos magistratus parui faceret, tribunósq; militum laudibus in cœlum tolleret: Tace, inquit imperator, nulla nobis, ô Thraso, militia opus esset, si suas quíq; ciuitates prætores, cæteríq; magistratus moderatè iustéq; gubernarent. Sensit autem, vbiq; terrarum pacem tum fore, si magistratus leges defenderent, & omni loco ac tempore diligenter suum expedirent officium. Æn. Syl. l. 4. coment. de reb. gest. Alph.

Æneas Syluius.

Legens Ennium vetustissimum poetam, homines stupidos, non homines quidem, sed homines appellasse, dixisse fertur: Ennius certè si plerosq; nostri seculi reges contemplatus esset, credo non reges, sed regones appellasset: Ecclesiæ quoq; prælatos, prælatones vocitasset, qui præter coronas & infulas, dignitati quod respondeat, nihil ostendũt, Æneę dictum leges in lib. eius Coment. 1. de rebus gestis Alphonsi, sectione 54.

De ominibus.

Dionysius.

CVm magistratus per literas sorte crearentur, & ipsi contigisset litera μ, dicenti cuidam per iocum μωρολογεῖς, id est, stulta efferes, Dionysi. Imò, inquit, μοναρχήσω, monarcha ero.

ero. Et adeptus magistratum, protinus imperator electus est à Syracusanis. Magni erat animi, quod illo ioco non offenderetur, contentus omen literæ secus interpretari. Pl. in reg. apo.

P. AEmylius.

E foro domum reuersus, cùm filiam puellam nomine Tertiam reperisset lachrymantem, rogauit quid haberet? illa respondente, Perseus, nobis interiit (id erat nomen catelli, quem puella habebat in deliciis) Sit felix, inquit, ô filia, omen accipio, móxque in bellum profectus, pulcherrimum de hoste triumphum egit. Plut. in apoph.

M. Crassus.

Infrà, de Superstitione.

Nero.

In Oedipode fabula, quam Nero nouissimam recitauit, in hoc versu decidisse legitur.

θανεῖν μ' ἄνωγε σύζυγος, μήτηρ πάτηρ.

Id est.

Iussit mori me mater, vxor & pater.

Nam & Oedipus patrem occiderat insciens, matrem vxorem duxerat: Ita Nero sciens Claudium patrem occiderat, matrem construpatam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis. Suet. in Nero.

Otho imperat.

Cùm in augurando tempestas esset orta, atque ipse grauiter esset prolapsus, identidem obmurmurasse dicitur, τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς: id est, quid mihi cum longis tibiis? Sentiens, se frustra sacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Sueton. in eius vita.

De opinione.

Socrates.

INanes vtres ventus inflat, inquit: * sic stultos homines, opinio. Max. ser. de inani gloria.

Heraclitus.

* Dicebat opinionem esse impedimentum profectui. Eod. ser.

Iphicrates.

Cùm in amicorum & sociorum agris suum haberet exercitum, nihilominus tamen vallum facere, & fossam fodere voluit, quam ob causam cum à quodam parum fortis & animosus iudicaretur esse, respondit: Pessimam ducis esse vocem dicere, Non putaram. Significans, in rebus tranquillis interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus prospexit suis copiis, ne si quid accidisset, dicere cogeretur, Non putaram. Hoc verò Latini adscribunt Scipioni. Ad Iphicratem autem refert Plutarchus in Græcor. imper. apoph.

Epicurus.

* Si ad naturam viues, inquiebat, nunquam eris diues. Seneca, epist. 16. Exiguum enim natura desiderat, opinio immensum.

Sphærus philosophus.

Suprà de Argutè dictis.

De oraculis.

Epaminondas.

CVm Lacedæmonij copias in Thebanos educerent, variáque Thebanis ferrentur oracula, quorũ alia victoriam illis pollicebantur, alia diuersa prædicebãt, Epaminondas iussit, bene promittentia ad dextram tribunalis poni, contraria ad læuam. Atq; omnibus hunc in modum dispositis, surrexit, dixítq;: Si volueritis parêre ducibus, & conglomerati in hostem tendere, hæc vobis sunt oracula, ostensis melioribus: quòd si ad conflictum segnes timidíque fueritis, hæc oracula vobis reddita sunt, ostensis deteriora pollicentibus. Mirè, nec oraculorum

contempsit authoritatem, nec animos militum his deiici passus est: sed interpretatus est, Deum prospera polliceri strenuis, infausta timidis, quasi à nobis pendeat rerum euentus. Plut. in apoph.

Alexander.

Delphos profectus, cùm sacerdos negaret se consulturum Deum, quòd dies essent nefasti, quibus ne oraculis quidem loqui fas esset: vi pertracta secum sacerdote, templum ascendit, cúmque illa importunitate victa diceret: Inuictus es, ô fili: Satis, inquit Alexander oraculi est, mulieris vocem responsi loco ducens. Plut. in Alex.

De orationis vehementia.

Zeno Cittieus

Dicere solebat, Formam esse vocis florem, Nam loquentis orationē forma commendat. & rursus oratio composita gratiam addit formæ. Laertius lib. 7. cap. 1.

Idem.

Eleganter ac politè loquentium sermones aiebat esse similes pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, atque vndique scripturam habenti more numismatis, nihilo tamen esse meliorem. Rursus qui magis studerent vtilia dicere quàm nitida, similes esse dicebat tetradrachmis, temerè ac ruditer percussis, quæ sæpe picturatis illis nummis præponderarent. In nummo non spectatur elegantia sculpturę, sed pondus ac materia: ita non refert, quàm sit elegans oratio, sed quàm grauis & vtilis. Laert. lib. 7. cap. 1.

Scopelianus.

Scopelianus Herodis Attici præceptor, Polemoni obiicienti, quod inter dicendum pulsaret tympanum: Tympanyzo, inquit, sed Aiacis clipeo, haud inficians, se in agendis causis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus: at non inani strepitu, sed ad causæ patrocinium accommodis. Philost. in Sophistis.

Demetrius Phal.

Quantum in bello valeret ferrum, tantum dicebat in Republ. valere orationem. Illic enim res geritur viribus, hîc persuasione. Laert. lib. 5. cap. 5.

De oratione elaborata.

Pericles.

Quotiescunque verba facturus in concionem prodiret, optabat vt sibi nullum eiusmodi verbū excideret quod populum exasperare atque irritare posset, aut quod illi contrarium esset, aut cum ipsius voluntate pugnare videretur. Vnde liquet, quā præmeditatus Pericles orationem habiturus, in publicum venerit. Ælianus libr. 4. de Varia hist.

Plato.

Polus sophista reperisse dicitur quasdam orationis delitias, veluti contraria inter se reddita, membra compaparia, similiter desinentia, quibus immodicè putatur vsus. His ornamētis cùm se iactaret insolentius. Plato sic hominem taxauit: ὦ πῶλε, ἵνα σε προσείπω κατὰ σέ: id est, O Pole, vt te tuo alloquar modo. Polus Gręcè sonat pullū equinum: ipso itaque statim nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus est & ὁμοιοτέλευτον, Πῶλέ σε κατὰ σέ. Laertius lib. 3.

Nicostratus.

Zeuxis pictor insignis, cùm Helenam pinxisset, Nicostratus pictor stupefactus imaginem intuebatur, sic vt manifestū esset, eum picturam admirari. Accedens itaque quidam, rogabat, quidnam tantum artem admiraretur? At ille, Non, inquit, id me rogares, si meos

meos oculos haberes. Ego verò idem de oratione dixerim, nisi qui eruditas habeat aures, non sano iudicabit iudicio. Ælian.lib.14. de Varia histo.

Demonax.

Phauorini dictionem vt nimium compositam, ac mulieri congruentiorem quàm philosopho, solebat dicteriis incessere. Id indignè ferens Phauorinus, adiit Cynicum, percontans quis esset ille à quo derideretur: Homo, inquit, cuius auribus difficile est imponere. Philosophum, vt vestis neglectior, ita & oratio decet inaffectata. Eras.lib.8.apoph.

Antigonus.

Quendam rhetorem audiens ita loquentem, Hora niuium iaculatrix adueniẽs, regionem herbis defectã reddidit: Non desines, inquit, mecum vt cum turba agere? Offensus est rex oratione putida, cuiusmodi verborũ apparatu solent se venditare nugatores apud imperitam multitudinẽ. At idem apud regem facere, erat cynicæ impudentiæ. Plut.in apo.

Cicero.

Cùm M. Lepidus in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, inquit Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit Lepidus schema vocum similiter desinentium, quod rhetores ὁμοιόπτωτον, vocant. At satius erat schema perdere, quàm senatum offendere. Quanquam in his verbis non tantùm est ὁμοιόπτωτον, verum etiam παρονομασία schema priore iucundius. Eras.lib.4. apophtheg.

Augustus Cæs.

Mecœnas, vir aliàs laudatus, in stylo lasciuiebat, verbis affectatis & compositioni insolenti frequenter indulgens: Augustus contrà, verbum insolens quasi scopulum fugiẽdum esse dicebat. Ad alios itaque scribens, stylo simplici consueuit vti: Mecœnati verò, quem familiariter amabat, scribẽs, Mecœnatem imitari solebat: adeò vt in quadam epistola, multa liberius ac dissolutius iocatus, hãc adiecerit clausulam: Vale mel gentium, ebur ex Etruria, laser Aretinum, adamas Supernas. Tyberinum margaritum, Cilneorum smaragda, iaspis singulorum, berille Porsennæ, carbunculum habeas, ἵνα συντέμω πάντα, μάλαγμα mæcharum. Sic irrisit parum viriles amici in scribendo delicias. Eiusdem cincinnos iocis exagitare cõsueuit, voces ac sententias ineptas fœtores appellare solitus. Sermonem amabat purum & elegantem, qui sentẽtiam quàm apertissimè declararet. Nec Tiberio pepercit interdum recõditas & exoletas voces aucupanti. M. Antonium increpabat, velut ea scribentem, quæ homines mirentur potius quàm intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingenium collaudans, hoc adiecit: Sed opus est dare te operam, ne molestè loquaris. Eras.lib. 4.apoph.ex Suetonio.

Pacatus.

Oseus rhetor cùm eloquentissimus esset, illius tamẽ orationẽ nil aliud vitiabat, quàm affectatio: nihil enim sine schemate dixit vnquam. Ideóque cùm Pacatus rhetor Massiliæ ei obuiam factus esset: Poteram, inquit, dicere, Aue Osce. Affectatorem affectata salutauit oratione, vsus enim est ironica occupatione, præter omnem necessitatẽ, vt irrideret hominẽ semper affectatè loquentem. Eras.Rot.lib.8.apoph.

De oratione incomposita.

Themistocles.

POstquã Themistocles primùm Athenis, mox tota Græcia depulsus ad Persarum regem cõfugisset, admissus, iussus est dicere. At ille respondit, oratio-

orationem similem esse picturatis stragulis: nam quemadmodum, inquit, illæ dum extenduntur, ostendunt imagines: dum contrahuntur, celant easdem, & abolent. itidem fit in oratione. Plut. in Græc. apoph.

Antiochus.

Hoc dicto taxauit Hermogenem, vt diceret illum inter pueros esse senem, inter senes puerum: siue ob valetudinem ante tempus imbecillem, siue ob dictionis genus neglectius. Alij per iocum dicebant, illius verba planè, iuxta Homerum esse πτερόεντα, quòd ea veluti pennas abiiceret. Philostratus in Sophist. & Volat. lib. 15. Vrbanorum com.

Iulius Florus.

Quum aliquãdo adolescentem tristem eundémque scholasticum vidisset, interrogauit: Quæ causa frontis esset tam deductę? Quia triduò, inquit adolescens, materiæ ad scribendum destinatæ nõ inuenio exordium. Tum Florus, Nunquid tu melius dicere vis, quàm potes? Ita res se habet. Curandum est, vt quàm optimè dicamus: dicendum tamen pro facultate. Ad profectum enim opus est studio, non indignatione. Quintil. lib. 12. cap. 3.

Porcius Latro.

Latro Porcius, cuius ingenium supra modũ miratur Seneca (fuit enim illi condiscipulus) cùm Maxillus rhetor exilitatem orationis suæ imputaret cõtrouersiæ, dicerétq;, Necesse est me per spinosum locum ambulantem, suspensos habere pedes: Nõ mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Eras. lib. 8. apophtheg.

Catulus.

Quum orator quidam malus, qui in epilogo se putabat mouisse misericordiam, postquàm assedit, rogaret Catulũ, Videretúrne mouisse misericordiã? Ac magnã quidem, inquit: Neminem enim esse puto tam durum, cui nõ oratio tua miseranda visa sit. Cicero lib. 2. de oratore. Eras. lib. 6. apoph.

De oratione inepta.

C. Iulius.

CVrio orator, præterquàm quòd in cogitando esset tardus, in instruendo dissipatus, parúmque rerum propositarum meminisset, in vtraque etiam parte toto corpore vacillabat in oratione. In hũc vrbanè C. Iulius iocatus est: quæsiuit enim, quis loqueretur è lintre? Cicero de Claris oratoribus.

Fl. Virginius.

Vrbanè antisophistam quendam suum interrogauit, Quot millia passuum declamasset? Taxans eum, quòd in declamando discurreret, nimiúmq; crebras, longas ac tumultuarias haberet ambulationes: cùm M. Tullius oratori non concedat procursiones, nisi raras, moderatas ac breues. Eandem ob causam Sura Manilius Domitio Afro dictus est non agere, sed satagere. Vtrumque refert Fabius, capit. de pronuntiatione.

Cassius Seuerus.

Salsum est illud Cassij Seueri, qui aduersus patronos immodicè discurrentes, vt interdum se proriperent in aliena tribunalia, poposcit lineam, alludens ad certamina cursus, in quibus vna linea designabat vnde cursus inciperet, altera vbi desineret. Idem accõmodari potest in eos, qui digressionibus immodicis diuertunt ab instituto. Eras. lib. 8. apoph.

De oratione aliena.

Antigonus.

ADolescens quidã Anaximenis rhetoris discipulus, orationem à præceptore meditatã, & à se recitandam, suborna-

subornatus coram Antigono habebat, quúmque is inter audiendum quiddam scire cupiens sciscitaretur, móxque adolescens reticuisset, Quid ais, inquit Antigonus: num ista tibi sunt in tabulis descripta? Quod ille in adolescente iudicauit absurdum, hoc hodie magnificum habetur, vt senes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto sex mensibus elaboratam ediscant, eámque psittacorum more reddant. Nec rarò fit, vt nemine etiam interpellante, excidāt, cunctísque ridiculi sint. Plutarch. in reg.apoph.

AEschines.

Cùm propter ignominiam iudicij cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset, rogatus à Rhodiis fertur legisse orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat, qua perlecta, petitum est ab eo postridie, vt legeret illam etiam, quæ erat contrà à Demosthene pro Ctesiphonte edita: quam cùm suauissima & maxima voce legisset, admirātibus omnibus: Quanto, inquit magis admiraremini, si audissetis ipsum? Quo satis indicauit, quantum esset in actione situm: cùm orationem eandem aliam esse putarent, authore mutato. Cic.l.3.de Orat.

De oratione extemporanea

Pericles.

AD perorandum à populo sæpe lacessitus, negauit: quia imparatum se esse diceret. Plut.

Chrysippus.

Dicere solebat, cogitationem orationis esse fontem. Nihil autem aliud hoc dicto voluisse videtur, quàm negotium omne prius probè examinandum esse de quo dicturus es, & tum demum orationē neruis omnib. absolutā struere te posse. Stob.ser.de Prudētia.

Demosthenes.

Epicli opprobranti, quòd semper dicturus meditaretur: Erubescerem, inquit, optimo iure, si tantæ multitudini consules, dicerem ex tempore. Quod alij præclarum esse ducunt, subitò ex imparato dicere, id vir cordatus iudicabat esse temeritatis. Eras. lib.8.apoph.

Idem.

Quum postridie concionem ad populum habiturus esset, totam noctem præcedentem vigilabat: scilicet ad meditandum & ediscendum, quæ dicturus erat. Hanc igitur ob causam Pythias torquebat in ipsum scomma, sententias eius ellychnia redolere dicens. Ex Æliano recitat. Stob.ser.17.

Demades.

Iocari solebat in Demosthenē, quòd cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipse verò & scriberet, taxans eum, quòd nunquam nisi de scripto diceret, tum esset ὑδροπότης, Contra Demades, vt largius bibebat, ita valebat extemporali dictione.

De orationis habitu, pro re & tempore variando.

Socrates.

LYsias quum Socrati orationem, quam in eius defensionem composuerat, recitasset: Præclara, inquit, & elegans est oratio, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm Philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non cōuenire? Nónne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit ac pulcher, qui tamen alicui non cōueniat?

Quo

Quo dicto ostendit, eam orationem gratam esse, quæ suo loco suisque personis conuenit. Cic. lib. 1. de Orat.

Agesilaus.

Apud Agesilaum Lacedæmoniorũ regem, cùm quidam rhetorem laudasset, quòd mirificè res exiguas verbis amplificaret, Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitrarer bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Sensit vir prudentissimus, eum demũ bene dicere, cuius oratio rebus conuenit, ex quibus orationis qualitas potius quàm ex artificio petenda est. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescindere pacta, quæ cum Antigono & Cratero pepigerãt, & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios quàm Macedones: Ouis, inquit, semper eandem edit vocem: cæterum homo multas ac varias emittit voces, donec quod decreuit confecerit. Hoc dicto significans, fallendam esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Nullum autem est animal, cui tam varia vox sit, quam homo. Hoc apothegma videri possit indignum Lacone, nisi pòst integritas eius gentis, barbarorum cõmercio degenerasset. Dicti potest honestus aliquis vsus esse: veluti si quis admoneat, pro tempore, próq; re nata variandum esse sermonis habitum. Est vbi loquendum sit seuerius, est vbi blandius: est vbi magnificentius, est vbi submissius: est vbi iucũdius, est vbi durius: id si fiat citra perfidiam, prudentia est, porrò ouilli mores dicuntur hominum stupidorum, qui sese nesciunt rebus ac personis accommodare, Græcorum igitur constantiam Archidamus stultitiæ tribuit, qui proposita libertate nollent mutare vocem. Plut. in Lacon,

De oratoribus.

Diogenes.

ORatores carpebat, quod studerent iusta dicere, sed eadem facere negligerent. Laert. lib. 6. Eras. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Oratores, qui summo in pretio habebantur Athenis, dicebat turbæ ministros, quòd ad gratiam loqui cogerentur, & seruiliter adulari stolidę multitudini. Coronas autem dicebat esse gloriæ pustulas, ἐξανθήματα, qualia nõnulli progerminant in naso vultuque ex bile. Laert. lib. 6.

Idem.

In caupona prandens, Demosthenem fortè prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cùm ille pudore recusaret: Erubescis, inquit, Demosthenes cauponam ingredi? atque hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit, oratores nihil aliud esse, quam mancipia populi, nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Idem.

Oratores ac cęteros omnia ad gloriã facientes appellabat τρισανθρώπους, id est, ter homines, ancipiti dicto. Nam vt vulgus hominem esse negat, qui nec doctus est, nec humanus? ita philosophus hominem vocabat miserum, qui nihil haberet supra hominem. Siquidem iuxta Homerum, nullum animal homine miserius. Proinde ter homines dixit, ter miseros, qui sua studia omnia conferrent ad rem immanissimam, ac populari multitudini, multorum capitum beluæ, seruirent seruitutem. Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Interrogatus, quomodo orator factus esset? Respondit, Dum plus olei quàm

quàm vini absumerem. Ex Diomede. Meminit etiam Bruſ.lib.4.cap.31.

Idem.

Phocion Athenienſis breui oratione vtebatur, cæterùm grauiſſima, quē cùm ſurgentem vidiſſet Demoſthenes: Ecce, inquit, meæ orationis cultor ſurgit. Plut.

Pyrrhus.

Dicere ſolebat, plures vrbes ſuo imperio additas oratione Cyneæ oratoris ac legati quàm ſuis armis. Valerius Max.& Bruſ.l.4.c.31.

Vide apoph.de Eloquentia.

De ordine.

Atilius.

DIcere ſolebat, ſic adoleſcentes in foro auſpicari à cauſis centumuiralibus, vt pueri ſolent in ſcholis ab Homero, quod vtrunq; ſit maximum: cùm oporteat paulatim per gradus ad id quod ſummum eſt peruenire. Plin. ad Maxim.

De ornatu.

Crates.

* DIcebat ornamentū eſſe id quod ornat. Ornat autem, quod honeſtiorem mulierem facit: talem verò præſtat non aurum, non ſmaragdus, non coccus, ſed quæcunq; grauitatis, moderationis & pudoris ſpecimen adhibent. Stob.ſer.72.

Hyperides.

* Domi, inquit, coram virò liceat vxori ornare ſe vt libet: ornamenta autem quæ ſumit egreſſura domum non ad maritum, ſed ad alios ſpectāt. Stob.eod.ſer.

Democritus.

* Sermo parcus mulierem ornat, & ipſius ornamenti parcitas (inquit) ei decora eſt. Ibid.

Theophraſtus.

* Mulier, inquit, nec alios videre, nec ipſa videri debet, præſertim quæ eleganter ornata fuerit, vtrunque enim ad res inhoneſtas incitamentum eſt. Ibidem.

Diogenes.

* Ad quendam iuuenem ſupra modum ſeſe ornantem: ſi quidem, inquit, ob viros, infelix es: ſin ob mulieres iniurius. Stob.ſer.78.

De oſculo.

Maximinus imp.

NVnquam ad oſcula pedum quenquam admiſit, dicens: Dij prohibeant, vt quiſquam ingenuorum pedibus meis oſcula figat. Et vbi ſunt interim, qui non ſolùm ingenuos, verùm etiam ſummos monarchas ad oſcula non pedum, ſed calceorum, non dicā admittunt, ſed inuitant, & quodammodo cogunt? Hæc Eraſm.Rot.lib.6. apoph.ex Capitolino.

De oſtentatione.

Ariſtippus.

QVendam ſibi vehementer placentem de natandi peritia non tulit Ariſtippus: Et non te pudet, inquit, tam inſolenter his de rebus iactare te, quæ delphinum ſunt propria? Lepidius erat ſi dixiſſet, ranarum. Decet hominem gloriari ſuper his quæ ſunt hominis propria. Nihil autē magis cōuenit homini, quàm ratione pollere. Nullus tam peritus natator eſt, quin à delphinis ſuperetur. Lae.l.2.c.8.

Idem.

Suprà de Ebrietate & vinolentia.

Antalcidas.

Cùm Athenienſis quidam Lacedæmonios appellaret indoctos: Soli igitur nos, inquit Antalcidas, nihil mali

à vobis didicimus. Sensit, artes quibus se iactabant Athenienses, magis ad ostentationem, otium ac voluptatem esse accommodas, quàm ad rempubl. gubernandam, ad quod nulla disciplina deerat Lacedęmoniis. Plut. in Lac.

Augustus Cæsar.

Miles quidam in expeditione saxo percussus, notabiliq; in fronte cicatrice deformatus, quoniam honesto vulnere erat insignis, immodicè sua facta iactabat: eius insolentiam Augustus leniter castigauit, At tu, inquit, caue ne quando fugiens post te respexeris. Subindicans, fieri posse, vt vulnus de quo nimium se venditabat, nō in prælio, sed in fuga accepisset. Macr. 2. Sat. Eras. lib. 4. apoph.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Audiens Bearnenses & Pictones quosdam, ignauos & imbelles homines, de nobilitate sua, cum aliis verè nobilibus, gloriari: atqui (ait) decem istiusmodi nobilibus vnicus ensis satis superque fuerit. Annal. Franciæ.

De ostentis.

M. Cato.

QVidam manè surgens, reperit caligas à soricibus arrosas: hoc ostento turbatus, consuluit Catonem, quid mali portenderetur? Illè verò: Non est, inquit, ostentum, quòd sorices arroserunt caligas: sed si caligæ arrosissent sorices, id demum fuisset ostentum. Plut.

Sylla.

Carens rebus necessariis, quum cogeretur etiam diis dicata tangere, Caphim amicum Delphos miserat, vt pecunias ac donaria ad se perferret. Quibusdam verò dicentibus, intra tēplum auditum citharæ sonitum: quod ostentū interpretabantur, quasi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita perscripsit Syllæ, cui facetè rescripsit Sylla, Quin tu potius interpretaris istud esse signum gaudentis & exultantis Dei, potius quàm indignātis? Itaq; perinde vt Deo hilariter tribuente, tu quoque bono animo pecunias accipe. Plut.

Vespasianus.

Vespasianus quum Cæsareum Mausoleum repentè patuisset, tum stella crinita apparuisset, aliis interpretantibus, Cæsaris interitum portendi: ille facetè interpretatus est, prius ostentum ad Iuliam Caluinam pertinere, quòd ea esset de gente Augusti, posterius ad Parthorum, siue, vt Aurelius Victor tradit, Persarum regem qui capillatus esset. Suet.

DE PACE.

Crœsus.

A Cyro captus hoc argumento pacem bello prætulit, quòd pacis tempore filij sepelirent patres: in bello contrà, patres sepelirent liberos. Eras. lib. 6. apoph.

Epaminondas.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ, suasit populo, vt pacem haberent bello potiorem. Cui Epaminondas: Fallis, inquit, ciues tuos, qui otij nominè eos ad seruitutem vocas. Pax enim bello paratur: nec eam tueri licet, nisi ciues sint ad bellum instructi. Plut.

Pomponius Atticus.

In funere matris, quam extulit nonagenariā, ipse natus annos sexagintaseptē, gloriatus est, quòd nunquam cum matre in gratiam redisset, nunquam cum sorore fuisset in simultate, quàm

quàm propè æqualem habuit. Hanc vocem se ab ipso audisse scripsit Cornelius Nepos. Plus autem est: non redisse in gratiam: quàm non fuisse in simultate. Matrem nunquam offenderat: inter ipsum & sororem, etiam siquid incidit offensarum, nunquã exierunt in simultatem: quæ tamen inter fratres & sorores frequenter acerrimæ solent existere, Eras. l. 6. apoph.

Probus imp.

Dixisse fertur, Breui milites necessarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus esset exercitu. Hanc mẽtem vtinam Deus immittat omnibus nostri seculi principibus. Flauius Vopiscus.

Philo.

* De pace, huius scitè dicta sunt hęc. Pax vel cum magno damno coniuncta vtilior bello. Ex recta præfectorum administratione nascitur. Maximum bonum est, & diuinum: quòd nullus mortalium præstare potest. Ant. serm. de caritate & pace.

Antonius Pius.

Adamabat illam Scipionis celebratissimam sententiam, subinde dicens, Se malle vnum seruare ciuem, quàm mille hostes occidere: Pacem videlicet bello præferens: & in ipso bello sentiens hanc oportere primam esse ducis curam, vt quàm minima ciuium iactura paretur victoria. Iulius Capitolinus.

Otho imp.

Cùm videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium strage tuendum, statuerat sponte mori: & amicis ac militibus hortantibus, ne tam citò de belli euentu desperaret: negauit sibi suam vitam esse tanti, vt hac de causa bellũ ciuile nasceretur. Quis non miretur hunc animum in principe ethnico, eóque triginta tres annos nato? Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Alphonsus.

Ludouico Podio (quo propter eius singularem diligentiam ad fidem, perpetuò ferè oratore in Italia vsus est) renuntiante, pro pace, quam Venetis & Florẽtinis daturus esset, plus quàm ducenta millia aureorum extorqueri posse, respondit, Pacem dare se, non vendere solitum esse. Panormitan. l. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum esset Valentiæ, appulerunt eò loci Caroli Francorum regis legati, magnopere eum rogantes, ne per id tempus, quo rex eorum bello Britannico implicitus esset, contra se bellum aliquod suscitaret (quã maximè enim verebatur Carolus, ne Alphonsus captato tempore & occasione, cum armis lacesserit, propterea quòd ius aut titulum prætenderet in eam partem Galliæ Narbonensis, quàm incolæ sua lingua Occitanam vocant) respõdit rex: Et si certò scio, plures Narbonensis Galliæ ciuitates ad Aragoniæ regnũ pertinere, quas Carolus rex iampridẽ occupatas detineat: nihilominus tamen hoc tempore, quo illum intelligo bello superatum, & à Britannis protritum esse, nequaquam me arma contra profligatum regem sumpturum esse vobis affirmo: neque eo animo esse, vt quod maiores mei in Caroli prosperitate non petierunt, ego in eius repetam calamitate. Ant. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æn. Syluius de eius dictis.

Vide apoph. de Concordia.

De pallore.

Diogenes.

PHysicus quidam cùm Diogenem interrogasset, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet sibi insidiantes. Laert. lib. 6.

M. Cato.

M.Cato.

Non probabat adolescentes, qui castigati pallescerent: sicut enim rubedo bonum in adolescente signum est, sic pallor pessimum. Plut.in Rom. apoph.

De Parasitis.

Vide apoph. de adulatione, & assentatione.

De Parentum amore in filios.

Socrates.

FOrtè cum Lamproclo filiolo pueriliter ludens, ab Alcibiade deprehēsus & vehementer derisus est. At ipse: Non est, inquit, vt me parentem cum filio ludentem rideas immoderatius, qui ignoras parentum in filios affectum. tacebis itaque, donec & ipse liberos genueris, similia tentaturus, & fortasse magis puerilia. Æl.l.12. de Var. histor.

Agesilaus.

Quum miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscēsa, vnà cum pueris lusisse domi. Id cúm fortè vidisset ex amicis quidam, rogabat, ne cui diceret quod videret, priusquā ipse quoq; liberorum parens esset factus. Festiuè subindicans, eum lusum non esse leuitatis, sed pietatis: nec hoc quod agebat videri posse ineptum ei, qui modò expertus esset, quàm ingens sit affectus charitatis parentum erga filios. Plut. in Laconicis apophth & Ælian.lib.12. de varia hist. Simile cum superiore Socrati attributo.

Anacharsis

* Interrogatus qua de causa operam non daret proli, respondit, quia nimis amaturus essem liberos. Stob.

Socrates.

* Frequenter ad suos discipulos cōuersus dicebat, eos qui filiis de multis opibus prospiciunt, vt autem boni & egregij euadant negligunt, simile quid agere equos alentibus, quos belli disciplinam non docent, multum verò pabuli exhibent. Sic enim equos habituri sunt pinguiores, sed rerum, quas præstare oportebat imperitos. Nam equi laus non in corpulentia, sed in audacia peritiáq; bellica sita est. Eodem modo (inquit) peccant illi, qui filiis multos agros comparant, ipsósmet verò negligunt. Possessiones enim magni precij ęstimationem habebūt, ipsi autem viles erunt: cùm contrà oporteret custodientem re possessa preciosiorem esse. Itaque siquis filium suum magni precij hominem effecerit, quāuis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus est, &c. Xenoph. Hæc scitè dicta ostendunt qualis parentum amor erga liberos esse debeat.

Epictetus.

* Liberos doctiores quàm ditiores relinquendos esse dicebat. In Enchirid.

Isocrates.

* Liberis pudorem magis quàm aurum consulebat esse relinquendum. In admonitionibus ethicis.

Demetrius.

Cùm Erasistratus Demetrio Antiochi filij mentem qua mori destinarat, indicasset, simúlque fassus esset, huius affectionis causam esse amorem: Demetrius, qui adolescentem vnicè adamabat, per omnia multis cùm lachrymis cœpit obtestari, vt illius incolumitati consuleretur. cum Erasistratus addidisset, immedicabile malum esse, quod in ipsius vxorem deperiret. hoc audito, Demetrius multo vehementiùs cœpit obtestari, vt ob salutem filij cederet illi suam coniugē. Ista, inquit,

ô pater: tibi facilè dicuntur, ſed aliud diceres ſi tuam coniugem Stratonicē adamaret. Hic cùm rex deos comprecaretur, vt liceret amorem filij cōmutare, & à medici coniuge in ſuā transferre, nihil ſe non facturum, ſi modo liceret ſeruare filiū: Eraſiſtratus patris dextram amplexus, Nihil eſt (inquit) ô rex, in quo iam Eraſiſtrato indigeas. Etenim cùm & pater ſis & maritus & rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugem meam, ſed in Stratonicem tuam Antiochus deperit. Poſt hæc Demetrius edixit, vt Antiochus rex Stratonice, quam filio ceſſit, regina nominaretur. Plut.

Ceſetius.

Ceſetius eques Ro. cùm à Cæſare filium abdicare iuberetur, quòd is tribunus pl. cum Marulo collega ei inuidiam mouiſſet regni affectati: Citius, inquit, Cæſar, tu mihi omnes filios meos accipies, quàm ego ex his vnum domo expellam mea. Eraſm. l. 6. apoph.

De parentum ſeueritate in filios.

Damatria.

QVum accepiſſet filium ita ſe gerere in bello vt tali matre videretur indignus, domum redeuntem interemit. maluit filium habere mortuū quàm bello inutilem. Qua de re hoc fertur epigramma:

Tranſgreſſum leges mater Damatria natum,
Ipſa lacæna necat, non Lacedæmonium.

Hoc facinus propius accedit ad barbaricam immanitatem, quàm ad fortitudinem: vtile tamen exemplum eſt, ad exprobrandam vulgo matrum nimiam in liberos indulgentiam, quæ ob hoc ipſum ſæpe impotentius amant eos, quòd ſint nequitia corruptiſſimi. Plut. in apoph. Lacænarum.

Teleucia.

Chij exules cùm Spartam veniſſent, multis modis Pædaretum incuſabant. Eos Teleucia mater cùm vocaſſet ad ſe, explorans ea quæ in filio reprehenſione digna eſſent, ſcripſit hūc ad modum filio, vt aut ignominiam omnem ablueret, aut in patriā incolumis non veniret. Ibidem.

Anonyma.

Filio iniuriarum poſtulato: Aut crimine (inquit) fili, aut vita teipſum libera. Mater in filium ſeuerior, quàm iudex: quæ extinctum mallebat, quàm cum ignominia viuum. Ibidem.

Alia.

Lacæna quædam filium, qui in acie loco ceſſerat domum reuertentem occidit: noluit enim alere filium, qui in bello cæteris ignauię exemplum eſſet. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Quum accepiſſet quòd filius peregrè agens, inhoneſtè ſe gereret, ſcripſit illi: Malus rumor de te ſparſus eſt: hunc tollito, aut non eſto. Plut. in apoph. Lacænarum.

Tennes.

* Is rex Tenediorum cùm legē promulgaſſet, vt ſi quis adulterum deprehendiſſet, ſecuri trucidaret, intellexit mox filium in hanc legem peccaſſe. Vnde cum rogaretur quid faciendum eſſet? Lege vtendū, inquit: ſecuri percutiatur. Pauſ. l. 10. Eraſ. in adagio. Tenedia bipennis. De eadem ſeueritate Zaleuci Locrenſis erga filium ob adulterium altero oculo priuatū. vide Ciceronem lib. 2. de legib. Stob. ſerm. 42. Ælian. var. hiſtor. lib. 2. Valer. Max. lib. 6. cap. 5.

Socrates.

* Obiurgationem à patre factam, ſuaue medicamentum eſſe dicebat: plus

plus enim inquit prodest quàm mordet. Stob.

Idem.

*Ab vxore reprehensus quod filium immorigerum & inutilem non admitteret, & cum illa subiecisset, atqui ex te est: in terram despuens, & hoc, subiecit, ex me est, at non vtile. Max. ser. de honore parentum.

Dionysius philos.

*Ridiculum esse dicebat, eum, qui suis parceret, alienos liberos castigare velle. Anton. serm. de parentibus liberorum educationem neglectim curantibus.

L. Iunius Brutus.

*Filios suos tyrannidi fauentes, comprehensos, ipsemet pro tribunali sedens interrogauit, dicens, Quid vos ad crimina hæc. Vbi ter interrogati nihil responderunt, tum ad lictores conuerso vultu: Iam reliquæ, inquit, vestræ partes sunt. Eorum deinde supplicia fixis oculis est intuitus. Exuit patrem, vt consulem ageret: orbúsque viuere quàm publicæ vindictæ deesse maluit. Liu. lib. 2. Val. Max. lib. 5. cap. 8.

M. Scaurus.

*Audiens filium cum aliis ab hostium exercitu fugatis vrbem repetere, misit qui dicerent, libentius se in acie eius interfecti ossibus occursurum, quàm ipsum tam deformis fugæ reum visurum. Itaque, si qui modò reliquū in pectore verecundiæ superesset, conspectum degener irati patris vitaret. Filius audito nuntio seipsum interfecit. Valer. Max. Ibidem.

Manlius Torquatus.

Cùm è Macedonia venissent legati, graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, qui eam prouinciam obtinuerat, à senatu petiit, ne quid ea de re statuerent, priusquā ipse causam cognouisset. Cùm senatus illi cognitionem detulisset, domi sedit, solúsque vtrique parti per totum biduum vacauit, tertio die pronuntiauit in hanc formā: Quum Syllanum filium pecunias à sociis ac cepisse probatum sit, & Republica eum, & domo mea indignum iudico, protinúsque è conspectu meo abire iubeo. Eras. Rot. lib. 6. apoph. ex Valer. Max. li. 5. cap. 8.

A. Fuluius.

Filium ingenio, literis & forma florentem: quoniam in Catilinæ castra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens: Ego te non Catilinæ aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genui. Eras. lib. 6. apoph. ex eodem.

Augustus Cæs.

Suprà de Facete & iocosè dictis.

De parentum obscuritate, vide apoph. de Ignobilitate.

De parentibus piè colendis, vide suprà de Filiorum pietate in parentes.

Par pari relatum.

Socrates.

Socrates cùm in quendam amicum vehementius esset inuectus: Nónne præstabat, inquit Plato, ô Socrates, priuatim te hominem monuisse? Et Socrates: Et tu non fecisses melius, si priuatim seorsúmque monuisses. Brus. lib. 5. cap. 16.

Diogenes.

Midia cùm impacto Diogeni colapho dixisset, tria millia tibi in mensa sunt posita. per ludibrium illi gratulans, quod pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilūloro, eóque impacto Midiæ, totidē verbis dixit: Tria millia tibi in mensa sunt posita. Laer. lib. 6. cap. 2. Brus. li. 5. cap. 16.

Dion.

Exul, cùm Pteodoti Margarensis opera opus haberet, & ad ædes illius veniens, videret illum ob negotiorum magnitudinem ægre quenquam admittere, amicis ob id indignātibus, dixit: Quid hunc incusamus? Nónne & ipsi cum Syracusis essemus, eadem faciebamus? Eras.lib.5.apoph.

Agathocles.

Suprà de lepidè dictis.

Apollonius

Medorum rex cùm ad Brachmanas philosophos Indos accessisset, essétque ibi Apollonius Tyanæus, præter cætera inepta, quæ rex dixerat, dixit etiam Apollonio: De me dic quæso, qualis apud Græcos est sermo? Idē, inquit Apollonius, qui apud vos de Græcis habetur. Nulla igitur, inquit rex, apud Græcos mentione sum dignus? At ego, inquit Apollonius, de te nuncium feram, vt in Olympiis te coronent. Bruson.lib.5.cap.16.

Hircanus.

Ptolemæo cœnante, cum vnà cœnaret Hircanus Iosippi filius, missus à parte ad congratulandum Ptolemeo, ob filij natiuitatem, proiicientibus omnibus de industria conuiuis ossa ante illius pedes, Triphon scurra: Rex, inquit, omnia Hircano anteposita ossa sunt. Ex quibus coniice, patrem eius omnem Syriam denudasse. Ridente rege, & interrogante Hircanum, Cur tot ossa ante se haberet? respondit: Canes semper ossa cum carnibus deuorant: homines verò carnes comedunt, ossa iaciunt. Ibid.

Dionysius sen.

Egregium quendam citharœdum magnificis promissis ad se pellexit, iubens vt quàm optimè caneret. Nam quod diutius caneret, hoc plus laturum præmij. Cum ille per dies aliquot accuratè cecinisset, nec quicquam daret rex, cœpit flagitare mercedem. Tum Dionysius asseuerabat, se mercedem quam pollicitus fuerat, bona fide soluisse. Quî, inquit ille, ne nummus quidem mihi datus est. At dedi, inquit Dionysius, voluptatem pro voluptate. Neque enim ego te minus delectaui spe, quàm tu me cantu. Erasm. Rot.l.5.apoph.

Pyrrhus.

Cùm Pyrrhus rex falsas aduentus sui causas prætexens, Laconiam inuasisset, diripuissétque, Lacedæmoniorum legatis expostulantibus, quòd non indicto bello Laconiam inuasisset: Nec vos, inquit, Spartani, quod facturi estis, prius aliis denuntiatis. Plut.in vita Pyrrhi.

Antigonus.

Demetrius, cùm bello nauali Ptolemæum vicisset, misit ad patrem Antigonum quendam Aristodemum Milesium, ad nuntium referendum, qui relicta in anchoras naue, scapha in portum delatus, multis quid noui afferret rogantibus semper nō sine magna Antigoni solicitudine conticuit. Ingressus regiam, porrigénsque Antigono dexteram, alta voce inclamauit: Salue rex Antigone, pugna nauali regem vicimus Ptolemæum, Cyprúmque tenemus. Exhilaratus Antigonus: Et tu per Iouem, inquit, salue: sic enim nos torquere voluisti Milesie. Par profectò referam pari: serò enim præmio donaberis. Plut.

Cotys.

Ei qui dono miserat pardalim, vicissim dono misit leonem: malam bestiam æquè mala repensans. Plut. in apoph.reg.

Scip.Nasica.

Cùm ad poetam Ennium venisset, eíque ab ostio quærenti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit, illam hoc domini iussu dice-

dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulans abiit. At paucis pòst diebus, cũ ad Nasicã venisset Ennius, eúmq; à ianua quęreret, exclamat ipse Nasica, se domi non esse. Tum Ennius: Quid? ego, inquit, non agnosco vocem tuam? Hîc Nasica. Nę tu es impudens: ego cùm te quærerem, ancillę tuę credidi: tu mihi non credis ipsi? Eras. lib. 6. apoph. ex Cic. 2. de Oratore.

M. Pinarius.

Cùm legem ferret annalem, dissuasor & intercessor Seruilius, Dic mihi, inquit, Pinari, Nũ, si contrà dixero, mihi maledicturus es, vt cæteris fecisti? Facetè Pinarius: vt semétem feceris, ita quoq; metes. inquit. Bru. l. 3. 16.

Laberius.

Cùm à Cæsare in senatu ascitus esset, nec à Cicerone ad concessum reciperetur, qui dicebat, Reciperem te nisi angustè sederemus, respondit Laberius: atqui solebas duabus sellis sedere, obiiciens Ciceroni parum firmam in rebus fidem & integritatem. Sed id quòd Cicero dixit, Nisi angustè sederemus, scomma fuit in Cæsarem, qui in senatum passim multos admittebat, vt quatuor decim gradus non caperent. Brus. l. 5. c. 16. ex Plut.

Diogenes grammaticus.

Cùm sabbati diebus Rhodi disputaret, Tiberium venientem vt se extra ordinem audiret, non admisit, & per seruulum suum in septimum diem vt differret admonuit. Sed hunc postea Romam profectum, antè fores salutãdi eius causa astantem, nihil amplius quàm vt post septimum annum rediret admonuit. Brus. lib. 3. cap. 16.

De parricidio.

Solon.

* INterrogatus, cur nullas pœnas aduersus eos qui patres verberassent constituisset? respondit, Quòniam nullos tales extituros existimabam. Ant. ser., de liberis parentes honorantibus.

Bessus.

* Is necauerat patrem, Quod cùm diu clam fuisset, post cænans apud extraneos milites, hirundinum nidum lancea fodit: eóq; deiecto, pullos occidit. Cùm dicerent autem qui aderant, Quæ (malum) res te mouit vt in auiculas facinus tam dirum ederes? Nõne iam pridem hæ, inquit, falso testimonio suo, quasi parentem interfecerim, infamem me faciunt? Re ad magistratum delata, ac facinore deprehenso, Bessus supplicia pependit. Plut. de sera Numinis vindicta.

Papinianus.

Bassianus Cæsar cùm magna laboraret inuidia, quòd fratrem occidendum curasset, eóque Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam summæ apud Romanos authoritatis, negotium dedisset, vt hoc facinus apud senatum defenderet: respondit Papinianus, Multò facilius est parricidium perpetrare, quàm defendere. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

De parsimonia.

Socrates.

ÆSchinem, qui premebatur inopia, solebat admonere, vt à seipso sumeret mutuum, siue vsuram, παρ' ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addit modum, sibiipsi subtrahenda cibaria, iuxta illud. Magnum vectigal parsimonia. Expeditissima ratio est ad augendũ censum detrahere sumptibus. Eras. 3. apoph.

Democritus.

* Qui parci præter modum sunt, instar apicularum, inquit, operantur, tanquam perpetuò victuri. Stob.

Idem.

* Parsimoniam & esuriem bonam esse

esse dicebat: suo autem tempore sumptus etiam. Porrò (inquit) vir bonus hæc discernet. Stob.

Idem.

* Stolidos parcorum filios, vbi quid à patria illa consuetudine tenaci & exquisita deciderint, perire dicebat: non secus quàm qui inter gladios saltant, si vel semel aberrauerint in vnico gladio, vbi pedibus niti debebant, intereunt. Stob. ser. 16.

Idem.

* Vitam nimis parcam & sine festiuitatibus, longam viam sine diuersoriis esse dicebat. Eod. ser.

Diogenes.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

Theocritus.

Multos diuites non dominos rerum suarum, sed tutores esse dicebat. Tales autem sunt, qui cùm amplissimas opes possident, ad vsum vitæ nequaquam conferunt. Stob. ser. 16.

Stratonicus.

Stratonicus musicus interrogatus, quinā essent in Pamphilia miserrimi? Phaselitæ, inquit: sed addebat, in toto orbe miserrimos esse Sidetas. Vtraque gens est in Pamphylia. Phaselitarum sordes prouerbio notatæ sunt, Phaselitarum sacrificiū: quòd salsis pisciculis sacrificarēt. diis Miseros dixit parcos.

Alcamenes.

Suprà de Diuitiarum vsu.

Alexander.

Cùm hyeme frigidóque cœlo apud amicum quendam conuiuio exciperetur, viderétq; foculum exiguum, & ignis pusillum: Aut ligna, inquit, inferte, aut thus. Subnotans, conuiuatorem lignis suis parcere, perinde quasi thus essent. simul satis esse ignis ad faciendum suffitum diis, at parum ad depellendum frigus Plut.

Bithus parasitus.

Quum Lysimachus rex vesti ipsius curasset affigendum scorpium ligneum, aut (vt Plutarchus ait) rubetam, pulchrè assimulatam vero, perturbatus resiliit. Ridentibus omnibus, vbi dolum sensit: Et ego, inquit, te vicissim terrebo rex. Quum ille dixisset, Fac. Da mihi, inquit, talentum. exprobrās regi sordes & parsimoniam. Eras. li. 6. apoph.

Gnathena.

Quum quidam vini paulum infudisset in psycterium (id est vasculi genus refrigerando vino paratum) dicerétque, hoc vinum sedecim annorum est: Pusillum est, inquit, pro tot annorum ætate. Hoc ipsum ascribitur Phrynæ. Eras. l. 6. apoph.

Anonymus.

Seruus quidam ab Hero Chio negotiatore profugerat. Rogatus cur fugisset? Quoniam, inquit, quum adsint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinum mustum, primæque suauitatis vendere, ipse interim non bibens nisi subacidum ac vapescens. Eras. l. 6. apoph.

Antiphon.

* Multos inueniri dicebat, qui præsentem vitam non viuunt, sed magno studio se parant, ceu vitam quandam aliam victuri. Interea tempus ipsos deserit. Stob. ser. 16.

Eusebius philos.

* Virum inquit, qui magnas opes reconditas habuerit, nec aliam ob caussam, quam vt reponat, conquirentem quo semper aliquid præsentibus addat, & si locupletem, nihil tamen neque sui, neq; alterius vtilitatis gratia insumentem, nequaquā diuitem esse dixerim, sed custodem & alienis pecuniis comparandis natum, qui sæpenumero sibi labores creet, & res nihil ad se pertinentes augeat. Stob. eod. ser.

Idem.

* Vir cui magnæ sunt opes reconditæ,

ditæ, quibus pro ſuo arbitrio ad res neceſſarias vti non audeat, ſimilis eſt ærario quæſtori publicum theſaurum ſuum eſſe perſuaſo. Quantum enim ad opinionem, ex æquo vterque diues eſt. Vſum verò diuitiarum, qui proprius eſt poſſidenti, non hîc magis quàm ille habet. Eod. ſer.

Anonymus.

Græculus quidam Cæſari Auguſto deſcendenti à palatio, honorificum aliquod epigrãma porrigebat, remunerationem tanti principis expectãs. Verũ cùm id ſępe fruſtra feciſſet, nec deſtitutum videret, Auguſtus epigramma bene Gręcum manu ſua deſcripſit. & Græculo ad ſe venienti obuiam miſit, veluti carmina carminibus penſaturus. Græcus acceptum legit: ac non ſolùm voce, verùm etiam vultu geſtúque corporis laudauit carmen, miratúſque eſt. Deinde ſellam accedens qua Cæſar vehebatur, demiſſa in pauperem crumenam manu, pauculos obolos protulit, & Cæſari obtulit, his verbis, non iuxta fortunam tuam Auguſte: ſi plus haberem, plus darem. Eraſ. lib. 4. apoph. ex Sueton.

De partis probè cuſtodiendis.

Xenophon.

XEnophontis ſententia vulgò celebratur: Non tam graue eſſe bona non accipere, quã acceptis priuari. Stob. ſer. 13.

Demoſthenes.

Dicere ſolebat plurimos hominum parare quidem diuitias bene conſulendo, nihilq; contemnendo: ſed non iiſdem artibus ipſas conſeruari poſſe. Stob. eod. ſer.

Auguſtus Cæſar.

Deridere ſolebat Alexandri Macedonis dictum, qui ad conſodales ſuos frequenter dictitabat, nil ſibi à Philippo patre relinqui quod ageret: Nec quidem immeritò deriſit adoleſcentis ſtultitiã, qui non contentus erat regionibus à patre ſubactis, ſed ipſe quoq; bello plures ſibi parare ſtudebat, ignorans præcipuam curam eò referendã eſſe, non vt multa poſſideamus, ſed vt iam parta tueamur. Non minor enim (vt ille ait) virtus eſt, quàm quærere, parta tueri. Plut. in Rom. apoph.

De patientia doloris.

Bion.

AIebat magnum malum eſſe, non poſſe ferre malum: abſque hoc enim nulli poteſt eſſe vita ſuauis. Laertius l. 4. cap. 7.

Democritus.

* Dicebat, ſi quæ ſunt perpetienda diſcere liceret & non perpeti, bonum eſſet diſcere: ſed ſi perpetienda ſunt omnino, quid diſcere iuuat? perpeti enim neceſſe eſt. Ant. & Max. ſerm. de patientia.

Diogenes.

Adoleſcenti conquerenti, quòd à multis turbaretur, Deſine, inquit, & tu perturbationis indicia præ te ferre. Significans nulla re melius improbitatem lædentium finiri, quàm ſi qui læditur dolorem diſſimulet. Etenim quòd ob id inceſſunt hominem, vt illum diſcrucient, deſinent, ſi viderint illum nihil commoueri. Laert. lib. 6.

Anonymus.

Quidam cùm videret Diogenem cognomento canem in vehementi frigore ſtatuam æream amplectentem, rogauit, num algeret? illo negante: Quid igitur, inquit Lacon, magni facies? Philoſophus, gloriæ mancipium, hoc ipſũ exiſtimabat magnificũ, quòd ſic haberet corpus ad omnes iniu-

rias duratum, vt in rigore frigidæ statuæ complexum ferre posset absq; dolore. Id Laconi nihilo pulchrius videbatur, quã si quis in æstate simile quippiam amplecteretur, nullo suo incommodo. Plut. in Lacon.

Idem.

Adolescens quidam postquam Zenonem aliquandiu audierat, domum reuersus, à patre rogatus, quod tandẽ operæpretium fecisset in philosophiæ studio: Ostendam, inquit. Quum nihil aliud diceret, pater iracundus, existimans impendium perisse, cœpit flagris cædere filium. Eam parentis sæuitiam adolescens æquissimo animo tulit. Ac rursus efflagitanti patri, vt aliquod specimen profectus ederet, expectanti egregium aliquod sophisma: Hos, inquit, è philosophia fructus retuli, vt patris iram possim commodè perpeti. Eras. lib. 8. apoph. ex Æliano.

Antisthenes.

Dicebat, virtutem sibi sufficere ad felicitatẽ, nec vlla re opus habere nisi robore Socratico. Socrates autem ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas verò corporis impedit frequenter vsum virtutis. Laertius lib. 6. cap. 1.

Anaxarchus.

Suprà de Constantia, & de fide seruanda.

Agesilaus.

Quum arderet podagræ doloribus, eúmque Carneades inuisisset, atque exiret tristis, Mane, inquit, Carneade, nihil enim illinc huc peruenit: ostensis pedibus & pectore. Sentiens, pedes quidem dolere, sed animum dolore vacuum esse. Plut. in Lacon.

Idem.

Quum verò narraretur apud Agesilaum maleficum quempiam ac scelerosum hominem constanter pertulisse tormenta: Vt insigniter, inquit, miser est homo, qui tollerantiam ac patientiam in res flagitiosas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorum tolerantia: quæ si suscipiatur ob res honestas, magnam promeretur laudem: sin ob turpes, non solùm nõ meretur fortitudinis laudem, qui tollerat, sed hoc miserior est ac vir peior, quo constãtius se gesserit: πονηρὸς enim Græcè & malum sonat, & trãslato tono laboriosum siue calamitosum. Dolebat egregio duci tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam, quam si attulisset ad res honestas magno vsui poterat esse Reipu. Plut. in Lacon. Eras. lib. 1

Anonymus.

Suprà de morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna quædam, quum illi filius rediisset ex acie, atque ex vulnere pedis vehementer doleret: Si virtutis, inquit memineris, ô fili, non solùm non dolebis: verùm etiam bono futurus es animo. At vulgus matrum solet filiorum dolorem suis querimoniis & lachrymis exasperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam. Plut.

Ædesius.

* Is mercaturæ gratia in Græciam à patre Cappadoce ablegatus, philosophiæ dedit operam. Reuersus & à patre plagis affectus dolores tulit patientissimè. Et quærente patre, quid in philosophorum schola didicisset? Hoc, inquit, vt patris iram commodè perpeti possim. Eunapius.

Dionysius Heracleotes.

Laborans ex renibus, in ipso eiulatu clamitabat, falsa esse illa, quæ antea de dolore sensisset. quem cùm Cleanthes discipulus eius rogaret, quænam ratio eum de sententia deduxisset? respondit, Quia cùm tantum operæ philosophiæ dederim, dolorem ferre non possum. Brus. lib. 2. cap. 28.

Philippus.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Alexander.

* Grauiter vulneratus in expugnatione vrbis Oxydracarum, chirurgos cõsilij inopes ac morantes insectatus, ac manus admouere vulneri iubens, ad amicos conuersus dicebat, Nemo sit ne mei quidem causa meticulosus. Nemini probo nõ formidare me mortem, si mea vos formidatis. Plutarch. lib.2.de fortuna Alexan.

C.Marius.

Cùm in vtroq; crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, præbuit sese secandum: ac nec suspirio emisso, nec adductis superciliis, chirurgi curationẽ pertulit. Cæterùm cùm medicus ad alterũ crus transiret secandũ, vetuit, dicens curationẽ nõ esse tanto dignam cruciatu. Plut.in Rom.apoph.

Possidonius.

Pompeius è Syria Rhodum veniens, Possidonium quamuis ægrum reuisere voluit. data acceptáque salute, cùm dixisset Pompeius se grauiter ferre, quòd eum non posset audire. Tu verò, inquit, potes. neque committam vt dolor corporis efficiat, vt tantus vir frustra ad me venerit. Cùm verò inter narrandum quasi faces ei doloris admouerentur, sæpe dixisse fertur: Nihil agis dolor, quamuis sis molestus, nunquam te tamen esse confitebor malum. Brus.l.2.c.1.

Burus.

Nero in magna erat inuidia, quòd Burum principem virum crederetur occidisse, veneno faucib. illito, quasi remedium adhiberetur. Ad hunc cùm Nero visendi gratia venisset, auersatus est illum Burus, cui scelus iam erat intellectum: multáque percontanti nihil aliud respondit, quam, Ego bene me habeo. Mira etiam in moriente lenitas. Sueton.

Lygus.

* Hæc mulier, memoria inter multas dignissima, quum metu militum filiũ occultasset, & illi per cruciatus interrogarẽt, vbinã occuluisset? vterum ostendens, respõdit, Ibi latet, nec vllis tormentis cogi potuit, vt constantiam vocis egregiæ mutaret. Corn. Tacit.

Anonymus.

* Proprium esse insignis stultitiæ dicebat, dolores & aduersas res parui facere: & nolle quum accidunt pati. Ant.ser.de non patientib.&c.

De patientia iniuriæ.

Pythagoras.

* Magna peritia eum præditum esse dicebat, qui aliorum imperitiam ferre posset. Stob. ser.19.

Lycurgus.

* A ciue quopiam iuuene altero oculorum orbatus, illum à populo accepit, vt quo liberet modo puniret. Quod minimè fecit, sed optimè institutum, boníque viri moribus præditum, in theatrum produxit, Spartanis rem mirantib. dixit, Istum antehac iniurium & violentum, qualem à vobis accepi, iam frugi & popularem restituo. Plut.

Zenon Eleates.

Conuiciis lacessitus cùm incandesceret, reprehensus, quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si conuicia, inquit, æquo animo suscipio. an ne laudis particeps ero? Lapidis & trunci est, inter laudem & vituperium nullum planè habere discrimen. At philosophi, ita commoueri, vt nihilominus ab honestatis tramite non recedat. Laer.l.9.c.5.

Idem.

Cuidam percontanti, quo pacto esset affectus erga conuicia? Perinde inquit, atq; si legatus absq; responso dimittatur.

mittatur. Significans, eos qui non habent quod respondeant, ad conuicia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum. Laer.l.7.c.1.

Pisistratus.

* Memoriæ proditur, cùm multa in crudelitatem eius ebrius conuiua dixisset, nec deessent qui vellent ei manus commodare, & alius hinc, alias illinc faces subderent, eum placido animo tulisse, & hoc irritantib. respondisse, non magis illi se succensere, quàm si quis obligatis oculis in se occurrisset. Senec.lib.3.de ira.c.11.

Plato.

* Quodam ei maledicente: Perge, inquit, maledicere, vt qui bene nunquam didiceris. Stob.ser. de Patientia.

Aristippus.

* Contumeliis à quodam petitus dixit: Penes te est maledicere: penes me autem rectè audire. Sto.eod.ser.

Demosthenes.

* A quodam conuiciis lacessitus: nolim, tecum, dixit, in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur ipso victore est melior. Sto.ibi.

Dion philosophus.

* Eum è conuiuio redeuntem, quidam maledictis insectabatur, nullas non blasphemias eructans. tacenti & iam domum ingressuro dixit conuiciator, Nihil verò respondes? Cui Dion, Ne gry quidem. Plut.& Stob.

Philippus.

Aiebat, se his qui in Republica Atheniensium administranda primores essent, plurimā habere gratiam, quòd suis conuiciis efficerent, vt ipse tum oratione, tum moribus euaderet melior: Dum conor, inquit, illos dictis pariter ac factis mendacij conuincere. O verè philosophicum principis animū, qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem: nec quod vulgus solet, hoc tantùm spectare, vt maledicos afficeret malo, sed vt ipse minus malus redderetur, illorum maledictis admonitus. Plut.in apoph.

Nestor.

Nestor apud Sophoclem, ad Aiacem se conuiciis incessentem, ita loquitur:

οὐ μέμφομαί σ' οὐδρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.

De te queror nil, malè loquens facis bene.

Aliquid concedendum est viris fortibus, déque Republica bene meritis: & bene pensat linguæ vitium, qui factis egregius est. Eras.6.apoph.

Fabius Maximus.

Quoniam cum Annibale confligere detrectabat, sed mora copias illius & pecuniarū & cōmeatus egentes attenuabat, sequens illum per aspera montuosáq; , ac subinde obiter sese opponens, à nonnullis per ludibriū dicebatur, Annibalis pædagogus, hoc conuicio nihil cōmotus, pergebat suum institutum sequi, dicens apud amicos: Quia dicteria conuiciáq; metuat, eum sibi videri timidiorem his qui fugiunt hostes. Sensit, hoc turpius esse timiditatis vitium, quo leuius est periculum. Nihil autem leuius dictis: quæ qui formidat, quo modo sustinebit impetum hostium? Plutar.in Rom.apoph.

L. Sylla.

Cùm dictaturam præstantissimam dignitatum omniū deposuisset, vt eorū quæ fecisset, si quis exigeret, reddere rationē sciret: ab adolescente quodā conuiciis lacessitus, dixisse fertur, Adolescens is docebit, ne quis deinceps Dictaturam sponte ponat. Tanta patientia, adolescentis insolentiā pertulit. Plut. Appianus, & Cuspinia.in Coss.

Tiberius Cæs.

Laudatur in hoc potissimùm Tiberius Cæsar, quòd honores sibi delatos semper recusauerit, adulatores suffugerit, conuiciáq; patienter concoxerit, dicens in libera ciuitate liberas

etiam linguas esse debere. Suetonius.

Titus Vespasianus.

Cùm de crimine impietatis nunquã cognouisset, neq; aliis vt cognosceret permitteret: Nemo, inquit, iniuria me afficere, aut insequi cõtumelia potest, propterea quòd nihil ago quod reprehendi mereatur. Ea verò quæ falsò de me dicuntur, prorsus negligo. Porrò principes, qui mortẽ cum vita cõmutarunt, ipsi se, si verè heroes sunt, aut si quicquã possũt, vlciscerẽtur, si quis eis iniuriã faciat. Xiphilinus in eius vita.

Cass. Seuerus.

Quum obiurgaretur à prętore, quòd eius aduocati L. Varo Epicureo Cæsaris amico conuicium fecissent: Nescio, inquit, qui conuiciati sint, & puto Stoicos fuisse. huc alludens, quòd inter Epicureos & Stoicos maximum dissidium est. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur. Stoici præter honestum nihil ducunt in bonis. Eras. lib. 6. apoph.

Alexander Imp.

Alexander Romanorum post interfectum Antoninum imperator, cùm audisset Barbaros magno cum exercitu aduentare, vt Romanum inuaderent imperium: Decet, inquit, viros fortes atq; moderatos optima quidem optare, sed ferre quæcunq; incidant. Vt enim is qui prior lacessit, ipse sibi iniurius videtur: ita qui propulsat iniuriam, confidentior ex conscientia fit, atq; ex iustitia spem bonam mutuatur. Herodianus lib. 6.

Huc refer apophț. de Moderatione animi, de Vindicta, vel Vltione negligenda.

De patriæ obscuritate.

Anacharsis.

Exprobranti cuidam Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Egregiè inculpatus est: cui nihil potest obiici præter patriam. At quemadmodum laudi est, apud barbaros natum, Græcorum disciplinas scire: ita turpe est, apud Græcos natum, ad Barbarorum mores degenerasse. Laert. l. 1. c. 6.

Antisthenes.

Cùm Anthisteni quidam obiecisset, quòd matrem haberet Phrygiam: Et deorum, inquit, mater è Phrygia est. Ridiculum arbitrans, cuiquam probro dari patriã, quum in damnatissimis regionibus interdum nascantur omnium felicissima ingenia. Laert. l. 6. c. 1.

Aristoteles.

Cuidam glorianti, quòd esset ortus magna celebríq; ciuitate, dicebat hoc nihil referre: sed, an celebri patria dignus esset. Laer. lib. 5. cap. 5.

Themistocles.

Seriphius quidam quum patrię gloriam Themistocli obiecisset, dicerétq; eum nequaquam sua, sed patriæ gloria splendorem assecutum: Nec herculè, inquit Themistocles, si ego Seriphius essem, ignobilis essem: nec si tu Atheniensis, clarus vnquam fuisses. Cicero in Catone Maiore. Plut.

De patria, quæ forti viro est vbique.

Socrates.

Rogatus, cuiatem se esse diceret? mundanum se esse pronuntiauit, totius enim mundi se incolam & ciuem arbitrabatur. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Idem.

* Communem omnium hominum patriam dicebat esse ipsum Mundum. Musonius, apud Stob. serm. 38.

Diogenes.

Interrogatus à quodã, cuias esset? respõdit κοσμοπολίτης, id est, ciuis mundi: signifi-

significans, forti viro omne solum esse patriam. Laert. lib. 6.

Solon.

Anacharsidem Hermippus scribit, mox, vt Athenas venerat, adisse Solonis ædes. Percontanti famulo, quis & vnde? iussisse, renuntiaret adesse Anacharsidem: qui & Solonem videre, & si fieri posset, etiam hospes fieri cuperet. Solon per puerum respondit, in patria solere fieri hospites, significans, inter Græcos & Scythas non esse ius hospitij. Ad hæc verba, quibus abigebatur Anacharsis, perinde quasi iussus esset introire, ingressus est ad Solonem, dicens se iam esse in patria, & æquum esse vt hospitio iungerentur. Huius responsi dexteritate delectatus Solon, lubens recepit hominem ad intimam familiaritatem: ex primo statim sermone deprehendens animum philosophicum, qui iudicaret esse patriam, vbicunque bene est homini. Ciues enim mundi sumus omnes. Laert. lib. 1. cap. 9.

Teucer.

Audiens quosdam de patriæ dulcedine disserentes: Patria est (ait) vbicunq; est bene. Sunt enim multi patria exclusi, ac in exilium missi, qui apud exteros multò felicius viuunt, quàm si assiduè apud lares paternos essent. Meminit huius dicti Cicer. lib. 5. Tusc. quæst.

Philemon.

*Cùm aliquando vertisset solum, quidam occurrentes ei dixerunt, heus Philemon, an bene tibi successit? Vos quidem, inquit, non putatis, non rectè rem contemplati. Atqui ego bonus semper perseuero. Stob. serm. 38.

Aristo.

*Natura, inquit, patriam nullam cuiquam fecit, vt neque domum, neq; agrum, neque ærariam, neq; medicam officinam: sed fit, aut potius nominatur horum vnumquodq; quouis tempore ab eo qui possidet & vtitur. Plut. lib. de exilio.

De patriæ amore.

Pythagoras.

INterrogatus, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratam? Vt erga matrem, respondit, Stob. ser. 37. ex Platonis Critone.

Solon.

Postquam vidit rerum summam esse penes Pisistratum, arma deposuit ante curiam, dicens: O patria, tibi & dictis & factis sum opitulatus. Hoc pacto testatus, sibi non defuisse voluntatem consulendi Reipublicæ, in Ægyptum nauigauit. Laert. lib. 1. Plut. in Solon.

Buris & Spartis.

Spontè profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebant, eo quòd oratores à Persa missos occidissent. Hi quum venissent ad Xerxem, iusserunt, vt ipsos quocunque modo videretur interficeret pro Lacedæmoniis. Cúmque rex admiratus & pietatem in patriam, & animorum fortitudinem, liberasset illos à pœna, peterétque vt apud se manerent: Quî possumus, inquiunt, hîc viuere relicta patria, patriisque legibus ac viris, quorum gratia tãtùm iter suscepimus morituri? Herod. l. 7. Plut. in Lacon. Stob. ser. 37.

Hierocles.

*Est, inquit, patria velut alter quidã Deus, & primus maximúsq; parens. Quare qui nomen ei imposuit à reipsa, non temerè patriam nominauit, vocabulo quidem à patre deducto, pronuntiato tamen fœminina terminatione, vt ex vtroque parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat

patriam vnam ex æquo vt vtrunq; parentem colendum esse,&c. Sto.ser.37.

Anonymus.

Lacon in bello captus,cùm sub hasta vænirer, ac præco diceret, Laconem vendo: obturauit illi os, Captiuum (inquit) prædica te vendere. Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducenda. Plut.in Lacon.

Demosthenes.

Quum ab areopagitis damnatus, elapsus è carcere fugeret,& haud procul ab vrbe obuios habuisset aliquot diuersæ factionis homines, primùm abdere sese voluit,sed quum illi nominatim Demosthenem appellantes,iuberent esse bono animo, & viaticum insuper offerrent, grauiter ingemuit, dicens, Quî possum hanc vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia sum inuenturus? Plut.

Aristides.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Phocion.

Cùm iam poculum veneno temperatum præberetur, interrogatus est à quodam, num quid filio suo, qui aderat,præcipere vellet? Ego, inquit, mi fili,te obnixè rogo, ne quid ob iniuriam mihi nunc factam Atheniensibus malè velis, qui insontem me damnarunt. Maluit vir prudentissimus in patriam, quàm in patrem,pietatem seruare filium.Plut.in apoph.

Aristides.

Quum ab Atheniensibus mitteretur in exilium sublatis in cœlum manibus,Deos comprecatus est,vt sic res Atheniensium prosperarent, vt illis Aristides nunquam veniret in mentē. Tanta fuit in viro isto pietas in patriam, cui etiam post dira sua fata incolumitatem precabatur. Plutar. in vita Aristidis.

Timotheus imperat.

Cùm audisset vnum ex collegis dicentem,An putas,ô Timothee, gratā nobis futuram patriam? Modò nos (respondit)patriæ dignas referre gratias queamus.Stob.ser.37.

Thrasibulus.

Quum vellet parua manu triginta Atheniensium tyrannos confodere, dicenti cuidam, Quantas Athenæ libertatem assecutæ gratias illi essent habituræ?Dij,inquit,faciant,vt quanta ipse illis debeo, videar retulisse. Eras.l.6.apoph.

Cotys rex Thraciæ.

Vbi cognouit, quòd Athenienses honoris gratia ciuem ipsum suæ ciuitatis declarassent,pro auxilio quod illis aduersus Dorienses impenderat, gratiam reponere studentes: Per Iouem, inquit, & ego illis vicissim meæ gentis ius dabo.Sentiens,nihilominus honorificum esse,Thracem, quàm Atheniensem appellari. Erasm.libro 5. apoph.

Sertorius.

Sæpe victor, ad Pompeium Metellúmque misit, offerens se paratum redire in vrbem, si sibi permitteretur: dixítq; malle se Romę ignobilissimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari.Plut.in Sertorio.

Vide apoph.de exilio.

De patria fortiter propugnanda.

Demosthenes.

DEmosthenes quum exularet in Arcadia. Pytheásque pro Macedonibus dixisset, Vt domum in quam lac venale importatur, aliquid habere mali suspicamur: ita ciuitatem esse morbidam,ad quam mitteretur Athenien-

nienſium legatio: Demoſthenes eam ſententiam ita retorſit, Vt lac pro ſanitate ægrotantium importatur, ita Athenienſes pro ſalute ciuitatum adeſſe dicens. Id vbi reſciuit populus Athenienſium, protinus illum ab exilio reuocarunt. Plut. in vita Demoſth.

Leo Bizantius.

Leo Byzantius quum à ciuibus accuſaretur, adhortantibus nonnullis vt ad hoſtes confugeret, in concionem prodiens: Ego, inquit, à vobis ciues mei, quàm vobiſcum interfici malo. Eraſ. lib. 6. apoph.

Ageſilaus.

Interrogatus, cur Spartanorum Reſp. præ cæteris floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in eo ſe exercent ciues, vt pariter & imperare, & parêre ſciant. Quæ duæ res excludunt ſeditiones, & tuentur concordiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Ei oſtendebat quidam ciuitatis cuiuſdam muros bene tutos, validéq; extructos, cúmque rogaſſet, viderenturne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem: verùm apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Sentiens, non aliis mœnibus rectius communiri ciuitatem, quàm ſtrenuis ciuibus. Plu. in Lacon.

Idem.

Interrogatus, cur Sparta mœnibus cincta non eſſet? ciues armatos oſtendit, innuens, eam demum ciuitatem munitam eſſe, in qua ciues de fortitudine certarent. Plut. in Lac.

Idem.

Alius quidam cur eundem interrogaſſet illud ipſum: Non ſaxis, aut lignis, non mœnibus & vallis ciuitatem, ſed ciuium fortitudine muniri, reſpondit. Plut. in Lacon. apoph.

Antalcidas.

Muros Spartæ dicebat iuuenes eſſe Spartanos: fines autem Spartanæ ditionis, eſſe lancearum cuſpides. Sentiens ciuitaté non egere mœnibus, quæ iuuentutem alat bellis idoneam: & eóúſq; porrigi ditionem Lacedæmoniorum, quouſq; pertingerent armis. Significans, virtute non dolis aut pecunia propagandum imperium. Plut. in Lac.

Polycratidas.

Cum cæteris miſſus orator ad duces regios, quum ab his interrogaretur, vtrum priuatim veniſſent, an publicè miſſi? Si impetramus, inquit, publicè, ſin minus, priuatim. Vox pij candoris in patriam index. Si ceſſiſſet ex ſentẽtia legatio, gloriam volebat Reipublicæ cedere: ſin minus, ignominiam repulſæ ad patriam non pertinere. Plut. in Lacon.

Aſtricratidas.

Poſtquam Agis ſuperatus eſt apud Megalopolin in prælio aduerſus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nunc facturi eſtis Lacedæmonij? an Macedonibus ſeruituri? Quid tandẽ, inquit, num Antigonus vetare poteſt, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Generoſa vox, ſentiens libertatem vrbis eſſe vita chariorem: nec turpiter occũbere, qui pro patria pugnans moritur. Plut. in Lac. apoph.

Leonidas.

Cùm ad Thermopylas proficiſceretur, cum Perſis conflictaturus, vxori Gorgoni roganti, ſi quid ipſi mãdaret? Vt bonis, inquit, nubas, bonóſq; liberos parias. Hæc vox teſtabatur, illum animo præſagiſſe interitum, nec hac prẹſenſione deterritus eſt ab expeditione: pulcherrimũ eſſe ducens, pro patria pugnantẽ occumbere. Plu. in Lac.

Braſidas.

Contra Ephoros bellum patrię nomine cùm ſuſciperet ciuibus, hunc in modum ſcripſit: Quicquid malorum erit

erit in bello profligabo, aut pro patria moriar. Verùm cum multa iam egregia facinora pro patria edidisset, & Græcos Thraciam incolentes liberasset, fortiter occubuit. Cuius deinde mors cum Archileonidæ matri nunciaretur, interrogauit nil prius, quàm, An fortiter filius occubuisset? Thracibus autem eius virtutem laudantibus, eius mortem nõ tantum æquo animo tulit, sed probauit etiã: quia pro salute patriæ interfectus esset. Plut. in Lac.

Theopompus.

Ad Theopopum cùm quidam dixisset, ideo seruari Spartanorum Remp. quòd reges scirent imperare: Imò potius, ait, quòd ciues sciunt parêre. Multum quidem momẽti habet principis integritas: sed multò plus ciuiũ recta institutio. Plut. in Lac. apoph.

Callicratidas.

Suprà de morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna, cùm filium in prælium misisset, & interfectum audiuisset: Idcirco, inquit, genueram, vt esset qui pro patria morte non dubitaret occumbere. Cic. lib. 1. Tusc. quæst.

Alia.

Quædam alia filium ad se venientem conspicata, percontata est quid ageret patria? is cum respõdisset, Periere omnes: laterem coniecit in illum, occidítque, dicens: Te igitur nobis misêre mali nuntium? Vita putauit indignum, qui cum suis perire non sustinuisset. Plut. in Lacæn. apoph.

Alia.

Lacæna quædã filios, quos habebat, quinq; in bellum emissos, ante suburbium stabat expectans, quis esset belli exitus. Vt accessit quispiam nuntians, filios illius omnes occubuisse: Nõ istud percontabar, ignauum mancipium, sed quid ageret patria? Is cum respondisset, à patria stetisse victoriam: Libẽter igitur, inquit, accipio filiorum interitum. Egregia mulier, priuatum in liberos affectum publicæ in patriam pietati posthabuit. Plut. Lac.

Themistocles.

Cùm Eurybiadi non persuaderet, vt in angustiis committeret nauale prælium, clàm ad barbarum misit, qui illum hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Persuasus rex, prælio superatus est: nimirum pugna commissa loco Grecis commodissimo. Post hæc denuò misit ad illum, qui monerent, vt quàm posset ocyssimè fugeret ad Hellespontũ, Grecos enim de soluendo ponte cogitare: hæc callidè, quò, cùm hoc ageret, vt Græcos seruaret, regis incolumitati prospicere videretur. Hoc ingenio Græciam à barbaris liberauit non minore gloria, quàm Miltiades retulerat ex Marathonia victoria. Plut. in apoph.

P. AEmylius.

Paulus Æmylius ex quatuor liberis masculis quos susceperat, duos antea dederat in adoptionem. Ex duobus autem qui remanserant in familia, alter quinq; ante triumphum diebus interiit, annos natus quatuordecim: alter, quinto post actum triumphũ die: annos natus duodecim. Ob id populo luctum ac mærorem cum illo agente, ipse prodiens ad multitudinem, dixit, Se post tam continuos rerum successus aliquid magni mali à fortuna expectasse: nunc verò de patriæ incolumitate securum esse factum, nihilq; timere periculi, posteaquam fortuna prosperè gestarum rerum inuidiam in suam domum impingente, ipse pro omnibus dependisset. Plut. in apoph.

Pomponius.

Multis vulneribus in bello acceptis cùm ad Mithridatem adductus, ab eo quæreretur, an si curaret eum, vellet sibi esse amicus? Si tu, inquit, Roma-

Romanis amicus fueris, me quoque amicum habebis. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Sylla cùm Præneste oppidum armis cepisset, decreuissétque, quicquid erit ciuium trucidare, hospitem suum iussit excipi, hoc beneficio pensare volens hospitij communicati gratiam. At ille contra liberè: Nolo, inquit, patriæ meæ extinctori debere vitam, simúlq; turbæ ciuium sese admiscuit, & cùm illis trucidatus est. Plut. in Sylla.

Sthenius.

Pompeius Magnus Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsissent, vniuersos interficere statuerat. At Sthenius, eius ciuitatis princeps, Pōpeium adiit his verbis: Non æquum facis, Pompei, qui propter vnū noxium, multos innoxios occidere paras. Atqui ego ipse sum ille, qui & amicis persuasi, & inimicos coegi Marianas sequi partes. Hîc Pompeius viri fortem animum admiratus, dixit se ignoscere Mamertinis, à tali persuasis viro, qui patriam suæ ipsius vitæ antetulerit: simul & ciuitatem & Sthenium liberauit. Plut. in Rom. apoph.

Pompeius.

Cùm ingens rei frumentariæ Romæ esset penuria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re autem vera maris terræque dominum declatus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit: multáq; frumenti vi collecta, properabat ire Romā: verùm cum ingenti tempestate oborta naucleri detrectarent nauigationem, ipse primus nauim ingressus, iussit anchoras tolli, clamans: Vt nauigemus, vrget necessitas: vt viuamus, non vrget. Significans, patriæ periclitantis habendam rationem potius quàm priuatæ incolumitatis. Siquidem Reipub. subleuandæ curis immori, pulchrum est: at patriam in extremo discrimine nostra cessatione deseri, turpissimum est. Plut. in apoph.

Alphonsus.

Interrogatus, quos è ciuibus suis haberet charissimos? Qui magis inquit, pro me metuunt, quàm me. Sensit, illos reuera amandos esse ciues, qui principem magis amant, quam timēt. Si amant, nihil erit tam arduum, nihil tam difficile, quod principis causa subire non cupiant: si timent, aut cum insidiatoribus coniurant, aut ipsi in in eius perniciem coniurant. Eras. li. 8. apoph.

Michael Maurocenus.

* Ex Syria, vbi amplissimas opes cōpararat, in Rhodum insulam appellens, vbi accepit Venetos Genuensi bello, Clodia accepta, in summo positos esse discrimine, neque vllam eius seruandæ spem superesset: multis adhortantibus, vt mercibus diuenditis, & thesauro conflato aliò se reciperet: Egóne, inquit, tam graue facinus & scelus hoc tempore ausim, vt desim patriæ tam grauiter laboranti? Quin diuendam omnia, & quicquid inde conflauero pecuniæ, id totum in patriæ salutem impendam. Ergo vbi Venetias venit, in curia pecuniis omnibus profusis meritò Andreæ Contareno duci subrogatus est. Egnatius libr. 6. cap. 5.

Vide titulum de Morte generosa.

De patriæ neglectu.

Crates.

ALexandro percontanti, num cuperet restitui patriam suā? Quid opus est, inquit: Fortassis eam alius Alexander restitutam diruet. Laert. lib. 6. cap. 5.

Theopompus.

Suprà de Argutè dictis.

De

De impietate in patriam.

Agis Archid. F.

NIhil illis planè fidendum esse dixit, qui in natale solum & patriã impij essent. Plut. in Lacon. apoph.

Catilina.

Quum M. Tullius in senatu dixisset, incendium à Catilina excitatum: Sentio, inquit Catilina, idque si aqua non potuero, ruina extinguam. Vox non hominis, sed furiæ. Eras. 6. apoph.

Tiberius.

In eam incidit insaniam, vt non patriæ solùm, sed totius etiam vrbis interitum optaret. Sæpe enim dixisse fertur, Me mortuo terra misceatur incendio: & Priamum fuisse fortunatissimũ, quòd ei cum patria & regno perire licuisset. Dion in Tiberio.

Nero.

Suprà de Crudelitate.

De patriæ impietate in suos.

Pausanias Cleombroti F.

QVum Delij de insula cum Atheniensibus haberent controuersiam, atque inter cætera dicerent, quòd ex more regionis neq; mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirẽtur: Quomodo, igitur, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neq; fuit quisquam vestrum, nec futurus est. Argutè notauit ineptam Deliorum consuetudinẽ, qui suos in patria, neq; nasci finerent viuos, nec humari mortuos: quum vt mulier, ita nec regio mater sit, nisi gignat. Alienum autem sit à materna pietate, nolle sepeliri quos genuit. Plut. in Lacon.

Anacharsis.

Suprà de Fiducia artis.

Theodorus Atheus.

Suprà de fuga excusata, & de liberè dictis.

Idem.

Eundem quum rex Lysimachus interrogasset, num è patria excidisset per inuidiam ciuium, respondisse ferunt, Nihil minus, sed propter excellentiam ingenij, quod non capiebat patria. Sicut enim Semele Baccho grauida, cùm non potuisset perferre veterum, Iupiter eam miseratus abortiuum ambussit, & inter deos retulit. Sic cum patria mea minor esset, quã vt caperet philosophum, bonus quispiam siue Deus, siue genius, Athenas in locũ fortunatiorẽ cõmodioremq; me transtulit. Philo. li. quod sapiens sit liber.

De patronis.

Phocion.

PHocion, quum à suis reprehenderetur, quòd hominem improbum in iudicio defendisset: At nemo bonus, inquit, patrocinio indiget. Plut.

Anonymus.

Siculo cuidam Scipio prætor patronum causæ dederat hospitẽ suum, hominem nobilem, sed egregiè stultum. Hic Siculus: Quæso, inquit, prætor aduersario meo da hunc patronũ, deinde mihi neminem dederis. Sentiens, illum tam insigniter stultum, vt illo diuersam partem adiuuante posset etiam nullo patrocinante vincere. Brus. l. 5. c. 18.

Idem.

Veteranus ob diem sibi dictam periclitans accessit in publico ad Augustum, rogauítque vt sibi patronus & defensor assisteret. Ille aduocatum ex comitatu sine mora dedit, commendauítque ei litigatorem. Quo viso, exclamauit ingenti voce veteranus: At non ego Cæsar periclitante te in

bello Actiaco vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui, detexitq; impressas cicatrices: quibus visis, erubuit Cęsar, venitq; ipse in aduocationē. Brus. lib.5.cap.1.

Figulus iuriscon.

Postridie eius diei quo consulatus repulsam acceperat, quum multi ad eum consulendi gratia venissent, omnes inconsultos dimisit, dicens: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Brus. lib.5. cap.18.

Granius.

Cùm patrono malo, qui vocem in dicendo obtuderat, suaderet, vt mulsum frigidum biberet, simulac domum rediisset, Perdam vocem, id si fecero: cùm patronus dixisset, vrbanissimè Granius respondit, Melius est, inquiens, vt vocē perdas, quàm reum Brus. lib.5.cap.18.

De paupertate.

Democritus.

AVdiens quendam de paupertate sua conquerentem, Si non multa, inquit, desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desiderium enim contractum, paupertatem diuitiis æquipolētem reddet. Anton. in Melissa, part.1. serm.33.

Idem.

Dicere solebat, pauperis conditionem diuitiis multò beatiorē esse. Pauperes quippe maximis malis non infestantur, vt insidiis, inuidia & odio, quib. diuites expositi sunt quotidie. Anton. in Melissa, parte 1. ser.33.

Socrates.

Ab Archelao vocatus, vt qui ipsum ditare vellet, ei renuntiari iussit: Quod farinæ chœnices quatuor obolo venirent Athenis, & fontes aquam funderent. Nam si res meæ, dicebat, mihi nō sufficiunt, at ego ipsis sufficio, & sic etiam ipse mihi. Stobæus ser.95. ex Arrianis scriptis recitat.

Idem.

* Paupertatem aiebat esse μικρὰν σωφροσύνην, id est, paruam temperantiā. Stobæus.

Idem.

* Charmidi de paupertate non conquerenti dixit, Rectè facis, est enim res gratiosa paupertas, minimè inuidiosa, & de ea acquirenda minimè certatur, sed licet incustodita seruatur, & neglecta augetur. Stob.

Aristides.

Aristides ille iustus, cùm diues quidā paupertatem ei obiiceret, dixit: Mihi quidē nihil adferet mali paupertas, tibi verò diuitiæ non paucas perturbationes. Anton. in Melis. part.1 ser.33.

Epicurus.

* Paupertatem ad legem naturę cōpositam dicebat summas esse diuitias. Senec. epist.27.

Sextus.

* Paupertatem ferre non cuiusuis, sed sapientis esse dicebat. Anton. ser. de egenis.

Diogenes.

Desertus ab omnibus hominibus, solus relinquebatur, cùm neq; propter egestatem ipse quenquam reciperet, neq; ipsum hospitio quisquam acciperet. Omnibus enim inuisa erat eius in reprehendendo acrimonia, deinde in agendo loquendóque acerbitas. Proinde tristitia plenus, summas foliorum extremitates manducabat. Illæ enim suppetebant, quo minus fame periret. Mus verò accedens, decidentibus frustulis vescebatur. Diogenes igitur, cū diligenter rem inspectasset, subridēs, animo recepto: Mus hic, inquit, nihil indiget Atheniensium lautitia. Et quid tu, ô Diogenes, ægrè fers, te cum Atheniensibus non cœnare? Ælianus li. 13. de var. hist.

Idem.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione, quæ vt semper incolumis est, ita etiam vbique habetur in pretio.

Idem.

Cúm Diogeni paupertas à quodam vitio daretur: Infelix, respondit, quid ais? At ego neminem vidi tyrannidem gerere propter paupertatem, omnes verò propter diuitias. Stob. ser. 95.

Idem.

* Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit. Cùm autem illi Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, cúm seipsum non habeat? Max. serm. de diuitiis & paupertate.

Idem.

Idem paupertatem appellabat virtutem αὐτοδίδακτον, id est, quæ per se discitur. Diuitibus opus est multis præceptis, vt frugaliter viuant, vt corpus exerceãt laboribus, ne corporis ambitioso cultu delectenrur, &c. omnia autem docet paupertas. Stob. ser. 95.

Idem.

Solitus est ioco dicere sibi tragicas execrationes occurrisse, quod esset, ἄοικος, ἄπολις, ἄπατρις, πτωχός, πλάνης, καὶ ἡμερόβιος, id est, domo, ciuitate, patriáq; carens, pauper & erro. Laer. lib. 6. Alludens ad locum aliquem è tragœdiis. De Oedipi execrationibus vide in Chiliadibus Erasmi.

Idem.

Paupertatem dicebat esse subsidium ad philosophiam. Nam quæ philosophia verbis persuadere conatur, ea paupertatem reipsa cogere. Stobæus serm. 93.

Arcesilaus.

* Paupertatem aiebat asperam quidem esse, quemadmodum & Ithacam, sed bonam prolis nutricẽ, vt quę assuefaciat frugalitati & abstinentiæ, & in vniuersum efficax virtutis gymnasium sit. Stob. ser. de laude paupertatis.

Hypsæus.

* Animæ timiditati medendum esse dicebat: tunc, inquit, non metues paupertatem. Stob. eod. ser.

Idem.

* Non paupertatem sed iniustitiam fugiendam esse dicebat. Nullus enim quòd pauper esset, sed quia iniustus, supplicio affectus est. Neq; vitam laudabilẽ aliquis degit, quatenus diues, sed quatenus iustus. Stob. in comparat. paupertatis & diuitiarum.

Ariston.

Dicere solebat, paupertatẽ esse lucernam, quæ omnia mala demonstret. Stob.

Aristoteles.

Paupertatem dicebat multis rebus indigere, auaritiam autem omnibus. Anton. par. 1. ser. 33. Melis.

Idem.

* Si non multa, inquit concupiscas, pauca etiam multa videbuntur: exigua enim appetentia paupertatem opulẽtiæ parem efficit. Max. serm. de diuit. & paupertate.

Xenophon.

* Paupertatem per se doctam philosophiam esse dicebat: quæ enim hæc verbo suadet, illa opere cogit. eod. ser.

Aristonimus.

* Vitam pauperum similem esse dicebat nauigationi iuxta littus: diuitũ autem ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile est funem eiicere, appellere, & nauim extrahere: diuitibus non item. Stob. in compar. paupertatis & diuitiarum.

Ephialtes.

Cuidam ei paupertatẽ exprobranti, Cur nõ, inquit, etiã alterũ dicis, quod iustitiam colam? Ostẽdit autem vir sapientissimus, paupertatem, etiamsi multarum virtutum nutrix sit, cunctis

exosam esse. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Apollonius.

Solitus est dicere paupertatẽ secundum naturam nequaquam turpem esse: turpi autem de causa pauperem esse dedecus & flagitium esse indignissimum. Anton. par. 1. ser. 33. Melissæ. Alij sic referunt: Eam paupertatem quę secundum naturam esset, non turpem fore: illam autem quę propter turpem causam accidit, infamiam inurere hominibus. Stob. ser. 93.

Lycurgus.

Lycurgus, percontanti quamobrem hostium cæsorum cadauera spoliare vetuisset: Ne, inquit, dum spoliis incũbunt, pugnam negligãt, sed paupertatem vnà cum ordine seruent. Vt vir ille sapiens vbique ciuibus suis metuit à diuitiis, tanquam à fonte plurimorum malorum! cùm apud hominum vulgus nihil expetatur auidius, quasi in his sint præcipua felicitatis humanæ præsidia. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ciuibus quibusdã interrogantibus, quomodo liceret hostium insultum effugere? Si inquit, pauperes fueritis, nec alius alio plus requirat. Ad opulentos & onustos prædæ spes inuitat hostem, nec facilè potest elabi, qui sarcinis & impedimentis retardatur: ad hæc tutiores sunt ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex æqualitate concordia. Plut, in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit quod illius insidiis, & otio & somno fuisset priuatus: videlicet, quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in Sympos. l. 2.

Moschion

* Si, inquit, in Persia natus esses, nõ curares Græciam habitare, sed cum Persis feliciter versari studeres. Cur igitur in paupertate natus contendis ditescere, & non in eadem permanens feliciter vitam degere. Max. ser. de diuit. & paupertate.

Hieron sophista.

* Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuisset, ipse egeret: Atqui, inquit, ditescere non docui eos, neque pecuniæ studere. Eod. ser.

M. Cato.

Cato dicebat, honestam paupertatem impiis diuitiis longè preferendam esse. Hoc enim opprobrij, illud miserationis causa fieri solet. Ant. in Melis. ser. 33. par. 1.

Bulas.

Bulas, famosissimus latro, qui sub Seuero imperatore per totã Italiam, cõparata manu sexcentorum latronum, biennio maximas prædas fecit, postquã Centurionem vitæ insidiatorẽ cepisset, raso capite ad Seuerum imperatorem remisit, cúmque interrogaretur, quid imperatori vellet nuntiari? Nuntia, inquit, dominis tuis, ipsos seruos suos alere, ne latrocinentur. Habebat enim Bulas multos apud se Cæsarianos, partim exigua mercede conductos, partim nullo certo stipendio. Xiphilinus in vita Seueri.

Idem.

Cuiusdã mulieris, cum qua scortabatur, ope deprehẽsus, & à Papiniano pręfecto pretorio interrogatus, cur latrociniũ fecisset? respondit: Et tu dic, cur præfectus sis. Erat nimirum Papinianus homo prædiues, & magnæ apud Cęsarẽ existimationis & propter opum suarum splendorem in aulã admissus. Bulas verò penuria rerúmque egestate vexatus, latrocinio victum quęrere cogebatur. Idem Xiphilinus.

De peculatu.

Diogenes.

Diogenes Cynicus cùm vidisset magistratus, qui Hieronemones diceban-

dicebantur, quendam deprehensum, quòd ex ærario phialam furatus esset, adducentes: Magni, inquit, fures paruum ducunt. Laert.

Anaxander.

Suprà de Furto.

M. Cato.

Dicebat, priuatarum rerum fures in compedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura conspicuos incedere. Olim simplex furtum non puniebatur capite, sed vincti compedibus, præstabant operam. At longè grauius crimen est peculatus, quàm furtum. Et tamen qui fiscum principis, qui Remp. compilant, magnates fiunt. Plut.

Scæuola.

Septumuleio Anagnino, cui pro capite C. Gracchi aurum erat repēsum, rogante vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc cōfirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse peruenturum. Notauit auaritiam hominis præfecturam non ob aliud ambientis, nisi vt spoliaret prouinciales, ac ludens finxit, id citius consecuturum Romæ. Hoc dictum Fannius in annalibus adscribit Africano Æmyliano, qui dictus fuerit Iron. Erasm. lib. 6. apoph.

Aufidius Modestus.

L. Quintium in morbo sibi dicentem manus esse frigidas, hoc scommate taxauit: Atqui calidas, inquit, è prouincia extulisti. notās eum, quòd proconsul administrās prouinciam, multa furatus esset. Meminit Plut. in Symposiacis lib. 2. cap. 40.

Claudius Cæs.

Narcissum ab epistolis, & Pallantem à rationibus sic adamauit, vt eos non solùm amplissimis pręmiis, verùm etiam quæstoriis prætoriisq; ornamentis decreto senatus ornari libenter passus sit, ad hæc, tātum rapere & acquirere? vt illi querenti de fisci exiguitate quidam non absurdè dixerit, Abundaturum fiscum, si à duobus libertis in consortium reciperetur. Hos Plinius fatetur Crasso fuisse ditiores.

Traianus imp.

Initio procuratores habebat rapaces, qui prouinciales calumniis expilabant. Quorum vnus fertur, vnumquemque diuitem sic conuenire solitus: Quid habes? Vnde habes? Hæc vbi didicerat, addebat tertium, Pone quod habes. Sed admonitus à Pōpeia Plotina vxore, cohibuit eiusmodi vexationes prouinciarum, addens vocem optimo iure laudatam: Fiscum esse lienem, quòd eo crescente, reliqui artus contabescant. Sensit optimus princeps, iniquum esse, sic explere fiscum vnum, vt nihil habeant subditi: præsertim quum boni principis sit, quicquid habet populus. Eras. lib. 8. apoph.

Sigismundus imp.

Interrogatus, cur apud liberas ciuitates peculatus crimen adeò frequens inueniretur? Idcirco, respondit, quòd nudos honores ciuibus commendant, populus autem ad lucrum inhiat. Indicat autem, magistratum ipsum in causa esse, quòd peculatus crimine tam multi hodie insimulentur. Cùm enim tam varia Reipublic. sint officia, singulis certa & sufficientia stipendia deberent assignata esse, quo hi qui ad huiusmodi honores & officia vocantur, haberent vnde viuerent, sine vlla vel furti vel peculatus suspicione. Verùm cùm desunt hæc stipendia, vel nimis sunt tenuia, fit vt plerique ex publico thesauro sibi per nefas prospiciat, & pauperes primùm ad amplissimas opes veniant. Æneas Sylu. libr. 2. comment. de reb. gest. Alphonsi.

De pecunia.

Timotheus.

PEcunias sanguinem animámque mortalibus esse dicebat: quibus qui careat, mortuus inter viuos viuit. Bruf.lib.5.cap.10.

Democritus.

* Nimiam pecuniarum collectionem pro liberis, prætextum auaritiæ esse dicebat, proprium ingenium arguens & detegens. Stobæus sermon. de iniustitia.

Diogenes

Suprà de Diuitiis ac opibus.

Bion.

Suprà, de Diuitiarum vsu.

Demades.

Suadentibus Demadi Atheniensibus & iubentibus vt deductas triremes nautis militibúsque compleret, cùm pecunias nullas haberent: Omnino: inquit Demades, primùm pecuniis opus est. Bruf.ibid.

T. Quintius.

Infrà, de Salsè dictis.

Iulius Cæs.

Potentiam duabus rebus, pecunia scilicet & militibus parari, conseruari atque augeri, eáq; se mutuò consequi dicere solebat. Exercitum commeatu retineri, rursum commeatum armis comparari, non tantùm dicebat, sed sentiebat etiam. Xiphil in Cæs.

Vide apoph. de Diuitiis, & de Munerum contemptu.

De peregrinationibus.

Socrates.

QVum quispiam vitiorum vitandorum gratia peregrinatus esset, nihilq; profecisset, post reditũ Socratem rogauit, Cur ita euenerit? Quoniam, inquit Socrates, eadem causa te premit, quæ expulit. Laert.

Idem.

Cuidam quærenti, quòd peregrinationes sibi nihil profuissent, Non immeritò, inquit Socrates, tibi istud euenit, tecum enim peregrinabaris. Multi putant longinquis peregrinationi- colligi prudentiam, quum Horatius clamet:

Cælum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Congressus sapientum confert prudentiam, non montes, aut maria. Eras. ex Laert.

Aristippus.

Percõtanti Dionysio, cur Aristippus venisset in Siciliam, relicto Socrate? Vt, inquit Aristippus, quæ habeo impertiam, quæ non habeo accipiam. Sunt qui narrent illum sic respõdisse, Quum egerem sapientia, adij Socratem: nunc quoniam egeo pecunia, ad te veni. Laert.lib.2.cap 8.

Antisthenes.

Putauit omnia mala pro peregrinis habenda esse. Vulgus hominum ea tãtùm probat, quibus assueuit, ab exoticis autem abhorret: non quidem quòd per se mala sint, sed quia peregina: Verùm sapienti viro nil peregrinum est, nisi quod cum vitio coniunctum est. Laert.lib.6.cap.1.

Democritus.

Interrogatus, ad quid peregrinatio prodesset? respondit: Vitæ frugalitatem docet. Offa quippe & thorus herbaceus famis ac laboris dulcissimæ medullæ sunt. Stob.ser.38.

Idem.

* Quamlibet terram homini sapienti peruiam esse dicebat: animæ nãq; fortis vniuersus mundus patria est. Eodem ser.

Lacones.

Laconibus peregrinari concessum non erat, ne morum peregrinorum vitæque incompositæ contagium attraherent.

herent. Quin & peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inundantes, mali cuiuspiam ciuibus existerent magistri. Quisquis autem ciuium non tulisset liberorum suorum iuxta patrios ritus institutionem, iure ciuium priuabatur. Rursus narrant quidam, quicunq; peregrinus Spartanæ ciuitatis institutis sustineret exerceri, cum ex Lycurgi sententia admitti in eam ciuilitatis portionem quæ fuerat à priscis ordinata. Cæterum vendere ius ciuitatis nulli fas erat. Perspexerat vir ille prudentissimus, commerciis exterorum ac negotiatorum, ciuitates quamuis bene institutas corrumpi, quòd ad nequitiã omnes sunt magis dociles, quã ad virtutem. Sed nulla mixtura perniciosior, quàm quæ per imperij translationem prolationéve inuehitur. Sic influxu Græcarum nationum effœminata est Roma: sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex sanctissima facta est corruptissima. Plut. in Lacon.

Iidem.

Lacones adolescentem ex eorum numero qui exercebantur, increpuerunt, quòd viam nosset quæ ducit in Pyleam: adeò studebant suos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione seruare alienos, ne per occasionem à patriis institutis degenerarent: præsertim cum Arcadia, cuius est Pylea, luxu deliciisque barbaricis esset corrupta. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

Quum Lacedæmonios Tegeæ, vbi exulabat, laudaret, atq; quidam dixisset, Cur igitur Spartæ non manebas? Quia, inquit, non apud sanos, sed vbi sunt ægroti, medici versari consueuerunt. Pausan.

Anonymus.

Argiuus quidam cùm Eudamidæ dixisset, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerent à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores, euaditis. Dictum retorsit in Argiuum: hoc enim dicens, magis suam gentem vituperauit, quàm Lacedęmoniorum. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de exilio.

De perfectione.

Crates.

IMpossibile esse dicebat, quenquam inueniri, qui nunquam lapsus sit: sed veluti in malo punico, granum quoque aliquod putrescere. Laert.

Apelles.

Apellis ætate complures erant in arte pingendi nobiles, quorum opera quum suo candore miraretur, collaudatis omnibus, dicebat illis deesse vnã illam Venerem, quam Græci χάριτα vocant, ingenuè profitens, cætera omnia illis contigisse, in hac vna neminẽ ipsi parem esse. Simile quiddam est in phrasi, quæ allicit ac remoratur lectorem aut auditorem, quum tamen non habeat nomen, nec arte pręcipi possit. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

De perfidia.

Themistius.

* NVllam malitiam magis alienam esse à conuersatione hominum esse dicebat quàm perfidiam. Aduersus quam nulla custodia dari potest. Nam (inquiebat) quod vnicum habeamus confugium, nempe iusiurãdum, hoc ipso maximè abutitur vir perfidus, quòd commisit malum facinus inficiando. Stob. ser. 12.

Ludouicus xij. Gall. rex.

*Cuidam referenti, Valentinum Borgiam à Consaluo quodã Hispano, violato

violato iureiurando, perfidè retentum & ad Ferdinandum Hispan. regem missum esse, respondit, Ergo posthac pro Punica fide Hispanicam celebraturi sumus. libr. de eiusdem Lud. scitè dictis, Alphonsi regis apopht. libris adiuncto.

De periculo vitando.

Alcibiades.

ACcitus ab Atheniensibus è Sicilia, vt diceret causam capitis, abdidit sese dicens: Eum esse fatuum, qui vocatus in ius non quærat elabi, quum liceat vitare ne eat. Sentiens, consultius esse non committere se periculo, quàm dare operam, vt ingressus periculum, temet expedias. Dictum Græcis sonat iucũdius, ob vocum affinitatem, φυγεῖν & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicum sententiis absoluitur: φυγεῖν qui vitat aut fugit. Plut. in vita Alcibiadis.

Antigonus.

Suprà de Morte generosa non deflenda.

Huc refer apoph. de Fuga excusata.

De perseuerantia.

Chilon.

DIcere solebat, tardè quidem aggredienda esse omnia: verùm cũ semel iam inceperis, cõstantissimè in agendo perseuerandum esse. Stob. ser. de Prudentia.

Agis.

A Leonida in carcerem coniectus, quum multa in illum conuitia iactasset, rogatus num pœniteret rerum actarum? Non pœnitet, inquit, Plut.

Demosthenes.

Quum Antipater intra Lamiam à Græcorum copiis esset conclusus, ac velut ob res feliciter gestas Athenienses diis immolarent victimas: Demosthenes ad quędam amicorum nomine Agesistratum ait, sibi non eandem esse cum cęteris sententiam. Noui enim inquit, Græcos stadium pugnare & scire & posse, Dolichon autem non item. Dolichus autem continet viginti quatuor stadia. Notauit suos, quòd protinus vna contenti victoriola, deponerent bellandi studium, quum oporteat eiusmodi successibus non frui, sed vti ad maiorum rerum occasionem. Eras. lib. 8. apoph.

Brutus.

Suprà de Munerum contemptu, Cyaniensium.

Vide apoph. de Constantia.

De perseuerantia & constantia piorum in cruce.

Basilius Magnus.

CVm à Valente Cæsare in exilium pro fide cogeretur, exhibitus est ad tribunal Præfecti, terroribúsque & minis maximis actus, vt nisi præceptis principis obediret, sciret, sibi impendere interitum. Tum ille intrepidus, atque absque vlla animi perturbatione respondit Præfecto: Atque vtinam aliquid mihi esset digni muneris, quod offerem huic, qui maturius Basilium de nodo follis huius absolueret. Cúmque daretur ei nox, quæ erat media, ad deliberandum, denuò respondit: Ego crastino idem ero qui nunc, tu te vtinam non mutares. Ecclesiast. histor. lib. 11. cap 9.

Athanasius.

Cùm sub Iuliano Apostata crudelissimo imperatore, in maximo esset vitæ periculo, & populus mirum in modum contristaretur, alta voce clamans: Bono estote animo, inquit, nubecula

nubecula tantùm est, quæ mox euanescet splendente sole. Sozomenus lib.6. Tripart. hist. cap.26.

Ignatius.

Suprà de Morte contemnenda.

Eusebius Samosatenus.

Cùm nollet Cęsari Constantio mittere decretum Arrianorum cõtra Melitum factum: Cæsar minatus est, se abscissurum dextram eius manum, quo audito, Eusebius ambas porrexit, inquiens, Decretum non dabo, clarum Arrianę pestis indicium. Theodoretus in Tripartita histor. cap.49. lib.5.

Polycarpus.

Cùm fidei rationem redderet, atq; constanter perseueraret, Herodi proconsuli ignem minitanti respondit: Ignem minaris hunc, qui ad momentum incenditur, & paulò pòst extinguitur. Verum ignoras futuri iudicij ignem æternum fore, qui ad perpetuas pœnas præparatus est impiis. Euseb. lib.14. cap.5. Ecclesi. hist.

Idem.

Ab Herode proconsule admonitus, vt iuraret fortunam Cæsaris, & conuicia diceret in Christum, respondit: Octoginta & sex annis seruio ei, & nihil me læsit vnquam: qua igitur conscientia maledicerem, & blasphemarem regem meum, qui salutem mihi dedit? Cúmq; rursus vehementius vrgeretur, vt fortunam Cæsaris iuraret: Si hanc, inquit, iactantiam quæris, vt ego fortunam Cæsaris iurem, & quis sim ego ignorare te simules, audi à me: Sum Christianus. Si verò eam rationem vis Christianæ religionis accipere, statue diem & audi. At cùm proconsul diceret, Suade hoc populo: respondit Polycarpus, Tibi quidem respondi, quandoquidem principibus & potestatibus à Deo datis in primis honos debeatur, modò religione non sit Deo contrarius: Populo autem furenti satisfacere, non sit possibile. Eusebius lib.4. Ecclesi. hist. cap.15.

Sanctus, martyr.

* Diaconus quidam Ecclesiæ Viennensis, nomine Sanctus, tanta animi celsitate & cõstantia carnificibus eum horrendis tormentis à Christiana fide auertere conantibus resistit, vt ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel ciuitatis vnde fuit, neq; vtrum seruus an liber illis vellet dicere, sed ad omnia rogata latino sermone responderet, Christianus sum: istúdque pro nomine, pro ciuitate, pro genere, & denique pro re quaque iterum ac sæpius est eloquutus: nec aliam vocem ethnici ab eo elicere potuerunt. Euseb. lib.5. hist. Ecclesi. cap.1.

Lucius Sophista.

Lucius quidam ob religionis confessionem ab Vrbicio damnatus, cùm iam ad supplicium duceretur: Gratias ago, inquit, quòd me nequissimis dominis absolutum, ad summum cœli terræque regem remittas. Euseb. libr.4. Ecclesiasticæ hist. cap.17.

Attalus.

Cùm in sella ferrea prunis subiectis torreretur, voce magna ad plebem clamauit: Ecce hoc est homines comedere, quod vos facitis, qui à nobis velut occultum facinus inquiritis, quod vos aperta luce committitis? Nos enim neque comedimus homines, neq; aliud quid mali fecimus. Euseb.5. Ecclesi. hist. cap.3.

Syluanus.

Constantium tyrannum ad fidei orthodoxæ defectionem eum hortantem, sibi mortem etiam minitantem audiens: Potestatem quidem habes, inquit, nos puniendi: nos autem patrum statuta non ideo destruemus. Theodoret. lib.5. Eccl. hist. cap.24.

Mares episcopus.

Oculis ob senectutem orbatus,

audiens Iulianum apostatam in Sacello Solis sacrificare diis gentilium, palàm imperatorem obiurgauit: ad quem couersus imperator cùm dixisset, Abi tu potius ad Galilæum tuum (Christum intelligens) ac iube tibi aperire oculos. tum Mares respondit: Deo meo gratias pro cæcitate ago, qui ideò visum ademit, ne te apostatã, in Deum blasphemum, & omni planè pietate nudatum, coram videre cogar. Sozomenus in Tripartita histor. lib. 6. cap. 6. Alij hoc dictum Eguinario episcopo (quem Fulgosus lib. 6. cap. 2. Inarium appellat) ascribunt.

Romanus.

*Quum iam carnifici ceruices porrexisset, nuntiúsque subitò accurrisset, qui veniam ipsi ab imperatore Iuliano afferebat, id ægerrimo animo tulit: atque his verbis vsus est: Scilicet indignus erat Romanus qui Christi martyr appellaretur. Theodoret. lib. 3. hist. Eccles. cap. 16.

Theodorus martyr.

*Immanes cruciatus minantibus carnificibus, nisi fidem Christi abiuraret, in hanc præclaram vocem erupit. Pro fidei Christianæ confessione qui vulnerat, incidat, & qui verberat laceret: & qui cremat, flammam adiiciat: & qui his verbis offenditur linguam eximat. Nyss. in vita Theodori.

Victor.

Victor proconsul Carthaginis, vir diues & clarus, ad veritatis negationẽ solicitatus à rege, & promissionibus multis ad defectionẽ inuitatus, respondit: Dicite regi vestro vt subiiciat me ignibus, adigat bestiis, excruciet omni genere tormentorum. Si consentio, frustra sum in ecclesia baptizatus catholica. Nam si hæc præsens sola vita fuisset, & aliam, quæ verè est, non sperarem æternam, nec ita fecissem ad modicum, atque temporaliter gloriarer, & ingratus ei existerem, qui per fidem meam omnia sua mihi contulit. Victor. lib. 3. Vandalicæ historiæ.

D. Ambrosius.

*Calligonus, cubiculi præpositus, mandare aliquoties Ambrosio ausus est, Me viuo tu contemnis Valentinianum? Caput tibi tollo. Ambrosius respondit, Deus permittat tibi vt impleas quod minaris. Ego enim patiar quod episcopi: tu facies quod Spadones. Ambros. epist. 33.

Theodulus.

Cùm ob fidei confessionem sub Iuliano apostata craticulis impositus esset, vt in omnium conspectu assaretur, ad præfectum in mediis cruciatibus dixisse fertur: Si assas carnes degustare cupis Amachi, in alterum latus me verte, ne semicrudus ad edendum parum suauis tibi reddar. Idem de Laurentio, Macedonio, atq; Tatiano martyribus, alij etiam scribunt. Nicephorus lib. 10. & 25. Eccles. histor.

Dionysius episcopus Alexandr.

Cùm à tortoribus vehementer vrgeretur: respondisse fertur, Quid insectando laboratis? Caput meum, pro quo magnopere fatigamini, auulsum ceruicibus sumite, & donum magnum ad tyrannum referte. Euseb. lib. 6. Eccles. histor. cap. 30.

Dionysia.

Matrona nobilis Hunerichi regis tortoribus turpiter denudata grauiter virgis cædebatur. Inter ictus verò virgarum, dum riuuli sanguinis toto iam fluitarent corpore, libera voce dixit: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facitis, ipsa est laus mea. Victor in hist. Vandalica, lib. 3.

Elogius.

Valens imperator per præfectum Edessæ, orthodoxos LXXV. cogere volebat, vt veritatem abnegarẽt. Præfectus itaque cùm diceret ad Elogium, Commu-

Communica possidenti regnum: respondit benignè, Et mihi regni quoq; ac sacerdotij consortium est. Tripart. hist.lib.7.cap.33.

De persuasione.

Bion.

DIcebat, superbiā studiosorum esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui inani persuasione eruditionis delusus, mauult doctus videri quàm esse. Laert.lib.4.cap.7.

Crates.

Cùm Crates apprehenso Zenonis pallio, eum à Stilponte retrahere niteretur: Commodissimè, inquit, ô Crates philosophum auribus teneas: nam si per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilpontem. Laert.lib.7. cap.1.

Socrates.

*Qui per vim, inquit, coacti sunt, libertate ceu magna re priuati, odio prosequuntur illos qui coegerunt: qui verò suadela inducti sunt, ceu cum gratia inuitati amant. Xenoph.lib.1. commentar.

De pertinacia.

Annibal.

CVm Marcellus aliquot diebus cōtinenter cum Annibale conflixisset vario Marte, dixit Annibal, sibi rē esse cum hoste, qui nec victus, nec victor nosset quiescere. Plutarchus.

Eusebius philos.

*Plurimi, inquit, cùm velint, haberi quàm consultissimi, si qua in re familiares & beneuoli ipsis homines eos dehortentur, nolunt à confirmato semel intra se proposito recedere: sed ne redarguantur à consilio suo tanquam prauo desistere, permanent in proposito, donec tandem inde profecta incōmoda sentiant. Stob.serm.23.

Pertinacia licèt in mediam partem plerunque sumatur, huc tamen quædam referre licet, quæ sunt sub apophthegmat. de Constantia, & Perseuerantia.

De petitionibus honestis, & parum honestis.

Thales.

SCiscitanti quid esset dulcissimum? Potiri, inquit. Nam ea demum delectant, quæ cōtingunt expetita. Quæ vltro obiiciuntur, non perinde iuuant. Laert.lib.1.cap.1.

Socrates.

Dicebat, à diis nihil petendum, nisi bona simpliciter: cùm vulgus petat bene dotatam vxorem, opes, honores, regnum, longam vitam, quasi præscribentes numini quid oporteat facere. At Deus optimè nouit, quid nobis bonum sit, quid non Erasm.lib.3.apoph.

Epicurus.

Dicere solebat, Breui temporis spatio omnes homines perituros esse, si hominum preces sequeretur Deus. Nam subinde multa & acerba alij in alios precantur. Max.ser.14.

Epictetus.

* Ad conuiuium, inquit, inuitati præsentibus vtimur. Quòd si quis iuberet apponere sibi pisces, aut placentas, absurdus videretur. At nos in mundo petimus à diis, quæ non dant: cùm multa interim sint quæ exhibuerunt. Stob.serm.4.

Anonymus.

Poëta quidam dum amicos suos videret & egentes, & petentes à diis quę illis minimè conducerent, cùm tamen vtilia viderentur, pro omnibus sic ait: Iupiter rex, optima quidem nobis & vouentibus & non vouentibus tribue.

tribue. Mala autem poscentibus quoq; abesse iube. Cuius poetæ piam sententiam ex Platonis lib. 6, sub persona Socratis, Erardus Schomberger, præceptor meus, in omni scientiarum genere doctissimus, dum bonas literas in celeberrimo Heydelbergensiū Gymnasio profiteretur, foribus habitationis suæ affixam, suis (quos priuatim docebat) discipulis semper inculcare solebat, his verbis descriptam.

QVID PAVCIS ORANDVS DEVS.

Da bona, siue petare Deus, seu nulla petare.

Et procul à nobis mala quæque petentibus aufer.

Et mala, siue petare nega, seu nulla petare.

Leges autem hanc piã & Christianam poetæ sentẽtiam apud Brus. quoque lib. 5. ca. 24. & Val. Max. lib. 7. ca. 2.

Agesilaus.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem cùm quidã vrgeret improbè postulando, vt promissum præstaret: Rectè sanè, inquit, siquidem iustum est quod petis, promisi: sin minus, non promisi, sed dixi. Quo dicto elusit flagitatoris improbitatem. Verùm cùm efflagitãdi finem nequaquam faceret, sed subiiceret, Atqui decet reges præstare quicquid vel capite annuerint: Nihilo magis inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere, loquíque, quæ iusta & honesta sunt, spectantes simul & opportunitatem, & quid regibus conueniat. Plut.

Cambyses.

Dicere solebat, haud fas esse à diis petere victoriã in equestri pugna, eos qui equitare non didicissent: neque sagittæ ignaros superare illos sagittando, qui huiusmodi peritiam callent: neque eos qui frumenta non serunt, precari triticum pulcherrimum nasci: neque salutem petere, qui sibi in bello non cauerent. Ex Xenophonte & Bruson. lib. 5. cap. 24.

Diogenes.

Quum aliquando stipem posceret, ita ἱεροδέκτην, id est, eum qui stipibus erogandis erat præfectus. Homerico carmine compellauit:

Τεύχεα δ' ἄγγυος ἐνάριζε, δὸς Ἕκτορι χεῖρα. id est,

Despolia reliquos, teneas sed ab Hectore dextram.

Dicti festiuitas in hoc est, quod pro ἐγγύιζε dixit ἐνάριζε: quorum prius est, da stipem: alterum armis spolia, se Hectoris nomine signans. Spoliat autem qui negat egenti. Et solet hoc hominum genus esse furax. Laert. lib. 6.

Themistocles.

Cùm prætoris Themistoclis operã pro amico in re iniqua peteret, respõdit Themistocles, nec Simonidem fore bonum poetam, si mensuram modúmque in scribendis carminibus non obseruaret: nec se bonum esse prætorem, si alicuius gratiam legibus aut iustitiæ præponeret. Plut.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro se causáque eius falsum deieraret: Oportet me, inquit, amicis accommodare, sed vsque ad aras. Plut. in Græcor. apopht. Gell. lib. 1. cap. 3. Eras. in prouerb. Vsque ad aras.

Zeno Cittieus.

Quum Cynicus quispiam dicens, in lecytho suo nihil esse olei, peteret à Zenone, Zeno negauit se daturum: sed tamen abeuntem admonuit, expẽderet vter ipsorum esset impudentior. Postulatoris impudentiam impudẽti negatione pensabat. Laert. l. 7. c. 1.

Phocion.

Antipater cùm à Phocione petiisset, vt nescio quid iniusti suo nomine faceret:

faceret: non sum, inquit, tibi simul adulator & amicus. Amicus enim, quę iusta sunt, efflagitat ab amico: & is qui reuera amicus est, nō obsecundat amico, nisi in his quæ cum iustitia & æquitate coniuncta sunt. Plutarch. in apoph.

Epaminondas.

Cùm hominem nequam ob mediocre scelus in vincula coniecisset, Pelopodi efflagitanti, non dimisit, sed amicæ supplicanti concessit, dicens, Scorta decere, non imperatores eiusmodi dona accipere. Plut.

Plato.

Quum populus Atheniensis flagitaret, vt Phocion copias in Bœotiam educeret, eámq; rem Phocion non fore è repub. indicaret, edixit, vt quotquot essent in ciuitate ab ephebis vsq; ad sexagenarios, se sequerētur. His reclamantibus senioribus, & ætatem excusantibus: Nihil, inquit, absurdi meo edicto cōtinetur, quia ipse natus annos octoginta, vnà cum ipsis dux profecturus sim. Hac arte temporum multitudinis calorem retulit. Plut. in apoph.

Clisophus.

Clisophus Atheniensis adulator, Philippo increpanti, cur semper aliquid peteret: Obliuiscor, inquit. Lepidus iocus, sed pugnās cū laudatissima sentētia: beneficij accepti meminisse, dati obliuisci oportet. Eras. l. 6. apoph.

Antigonus primus.

Cùm frequenter Biantem molestè beneficia flagitantem tulisset, tandem victus tædio: Date inquit, Bianti talentum, vel vi. Sentiens, beneficium, non impetratum, sed improbitate extortum. Eras. l. 4. apoph.

Anonymus.

Quidam Antigoni amicus, cùm ab eo petiisset talentum, nec accepisset, postulauit ab eo deductores, ac corporis custodes. Rogatus, quā ob rem? Ne inquit, insidiis impetar. affingens, se talentū humeris ferre. Eras. l. 8. apo.

Antigonus.

Thrasillus Cynicus cùm ab Antigono drachmam petiisset. Antigonus ait: Petis munus non regium. Cui cum respondisset, Da igitur talētum: Nunc, inquit rex, nō petis munus Cynicum. Et sic vtroque cornu repulit postulantis improbitatem, quem existimabat nullo omnino beneficio dignum esse. Plut. in apoph.

Timotheus citharœdus & Archelaus.

Suprà de Conuiciis in ipsum authorem retortis.

Scopas.

Cùm quispiam familiaris ab eo assequi quicquam contenderet, quod neq; illi necessarium, neq; satis commodum esset: Huiusmodi, inquit, rebus & felix sum, & locuples. Brus. lib. 1. cap. 1.

Scipio Africanus.

Quum à Scipione Africano quidam vetus affectator ex numero amicorum, non impetraret vt se præfectum in Africam duceret, & id ferret molestè: Noli, inquit, mirari, si tu à me hoc non impetras. Ego iampridem ab eo cui meam existimationem charam fore arbitror, peto, vt mecum præfectus proficiscatur & adhuc impetrare non possum. Cic. in Verrem.

P. Rutilius.

Suprà de Amicitia atque amico bono, & de Iustitia.

Cato Vticensis.

Catulus censor Catonem sibi arctissima iunctum necessitudine rogauit, vt quendam ipsius iudicio obnoxium (erat enim quæstor) missum faceret. Ille hunc in modum respondit. Turpe est nos, qui iuuentuti rectè instituendæ authores esse debemus, à lictoribus

ribus irrideri nostris. Negauit asperius, quòd iniustè petebatur. Plut. in Caton. vita.

Augustus Cæsar.

Quum Galli donassent Augusto torquem aureum, centum pondo, ac Dolabella per iocum tentans illum, tandem huc produceret iocum, vt diceret, Imperator torque me dona. Malo te, inquit, ciuica donare. Festiuiter submouit postulatoris impudentiam, qui nunquam in bello fuisset: eóque magis illi conueniebat corona ciuica, quę ex quernis ilignísque frondibus fieri consueuit, quemadmodum triumphalis ex auro. Quanquam & castrensis, & muralis, & naualis ex auro fieri solebat. Qua de re vide A. Gellium lib. 5. cap. 6. Ciuicam autem Augustus, vt honorificentiorem, per iocum obtulit. Nam Suetonius refert, eum inter dona militaria aliquando faciliùs phaleras & torques, & quicquid auro argentóque constaret, dare solitum, quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent. Hoc nisi scias, friget Augusti iocus. Tametsi de materia coronarum variant Gellius & Suet. Eras. Rot. lib. 4. apoph. & Brus. lib. 3. cap. 16.

Anonymus.

Gręculus quidam ita captare solitus est Cæsarem Augustum, descendenti à palatio, honorificum aliquod epigramma porrigebat. Id cùm frustra sępe fecisset, nec destitutum videret Augustus, epigramma bene Gręcum manu sua descripsit, & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminib. pensaturus. Gręcus acceptum legit, ac non solùm voce, verum etiam nutu gestúque corporis laudauit carmen, miratúsque est. Deinde cùm accessisset ad sellam qua Cæsar vehebatur demissa in pauperem crumenam manu, pauculos denarios protulit, Cæsaríq; obtulit his verbis: οὐ κτ̀ τύχην τὴν σὴν σεβαστὲ, εἰ πλεῖον εἶχον, πλείω ἐδίδουν. Id est, non iuxta fortunam tuam Auguste, si plus haberem, plus darem. Sequuto omnium risu, dispensatorem Cæsar vocauit, & sestertium centū millia Græculo numerari iussit. Bene cessit Græculo palā exprobrata principi parsimonia. Suet. in eius vita.

Augustus Cæs.

Cùm à Cæsare Augusto Romæ Pacinnius Laurus munus peteret, diceréťq; populari rumore sparsum pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare datam: Sed tu, inquit, noli credere. Lepido ioco significans, se non daturum. Alter expectabat, futurum vt Cæsar ipsius pudori succurreret, ne si copertum esset rumorem esse vanum, ipse ludibrio haberetur. Cæsar aliud indicauit remedium: sineret homines loqui quę vellet, modò ne ipsi quod erat falsum persuaderent. Macr. l. 2. Satur.

Idem.

Præfectura equitum quidam submotus, insuper & salarium ab Augusto postulare est ausus, hoc colore, vt diceret se non lucri causa salarium petere: sed vt tuo, inquit, iudicio videar impetrasse munus, & ita credar non ab officio submotus, sed officium deposuisse. Tu, inquit Augustus, apud omnes prædica te accepisse, ego non negabo. Si nihil mouebat petitorem nisi metus ignominię, via commonstrata est, qua nihilo minus honori suo consulere posset, quàm si pecuniam accepisset. Macrob.

Idem.

Liuiæ vxori pro quodam Gallo petenti ciuitatem negauit, ac immunitatem obtulit, dicens, se facilius passurum fisco suo detrahi, quàm honorem ciuitatis Romanæ vulgari, nimirum Reip. dignitatem anteferens priuato commodo. Suet.

Idem.

Idem.

Cùm miles quidam ab Augusto Cæsare impudenter peteret, ac Martianum videret accedentem, quem & ipsum aliquid improbè petiturum suspicabatur: Non magis, inquit, faciam cōmilito quod petis, quam quod Martianus à me petiturus est. Ibid.

Fl. Vespasianus.

Quum quidam è charis ministris munus ab eo pro quodam, quem fratrem esse assimulauerat, peteret, rem distulit, donec ab eo pro quo petebatur, pecuniam extorqueret, quam cum ministro fuerat pactus. Qua accepta interpellanti ministro vrbanissimè respondit: Alium tibi quære fratrem: hic, quem tuum esse putas, meus est. Brus. lib. 2. cap. 3.

Hadrianus Imp.

Romæ cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet, per tabellam respondit, Iniquum esse quod peterent. Si enim Seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruisse ab omni violentia. Dion.

Sigismundus Cæs.

Infrà de Proditione.

Alphonsus.

Eques quidam, Ioannes Calaguritanus nomine, ab hostibus captus, & ab iisdem emissus carcere, Alphonsum regem adiit & in solatium calamitatis multa postulauit ab eo, & impetrauit. Quo digresso, rex dixit ad familiares: Dispeream, inquit, ni metui ne vxorē etiam meam deposceret eques meus. Panormitanus li. 2. de Alphonsi rebus gestis, & Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Alius Eques cùm subinde ab Alphōso Aragonum rege munera peteret, & acciperet, omnia profudit, & alia deinde petiit. Cui rex ait: Si pergam tibi dare quæ petis, citiùs me pauperem effecero, quàm te diuitem. Pan. libr. 2. de rebus gest. Alphonsi.

Fredericus Cæs.

Iacobus de Sirck, episcopus Treuerensis, princeps elector, vir industrius, ac magni consilij, sed multum cupidus, & ad extollendam ecclesiæ suæ potentiā nimis attentus, Fridericum Cęsarem apud nouam ciuitatem cùm adiisset, & alia atq; alia petens impetrasset, sed plura tamen petendo instaret: Si non facis, inquit imperator, petendi finem, ego certè negandi finem facilè inueniam. Quo dicto perquàm lepido improbum petitorem compescuit. Æneas Syluius li. 2. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Ludouicus Bauarus.

Albertus marchio Brandenburgensis, cum ex Ludouico seniore Bauariæ duce (quem captiuū habebat) iniqua petiisset, ac neganti grauiores duriorésque carceres minitasset Ludouicus. Quæ poteris (inquit) ex me libero impetrare, eadem modò ex capto petito. Innnuit autem, iniusta nec à capto, nec homine libero petēda esse. Æneas Syl. lib. 3. Comment. de rebus gest. Alphonsi.

De philosophiæ vsu & vtilitate.

Thales.

Facillimum esse dicebat philosopho ditari: idque tali facto probauit. Omnem oleam antequam florere cœpisset, in agro Milesio coëmit. Animaduerterat enim præscientia quadā, oleorum vbertatem fore. Hoc pacto os obturauit iis, qui iactabant, in philosophis paupertatem non esse virtutis, sed necessitatis. Cicer. lib. 1. de Diuinat.

Bion.

Bion.

Cùm malè audiuisset, quòd adolescentem quendam mollem in disciplinam non recepisset: Tenellus, ait, caseus non attrahitur hamo. Significans pueros delicatulos ad philosophiæ studia nequaquam esse idoneos. Laert.l.4.c.7.

Idem.

Dicere solitus est, Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commisceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philosophiam assequi non possũt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Ibid.

Idem.

Rhodi cùm Athenienses darent operam rhetoricis, ipse philosophiam docebat. Ob id reprehensus, ita respondit: Triticum aduexi, & hordeum vendo. Sentiens, absurdum esse ab ipso requiri deteriora, cùm attulisset meliora. Nam philosophia, veluti triticum, cibus est hominum: hordeum, equorum. simul innuens solum philosophum loqui, rhetores hinnire potius. Ibid.

Pythagoras.

Dicebat, vitam humanam esse similem panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alii cõueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modò futuri. Ac cæteros quidem omnes esse sollicitos, solùm spectatorem tranquillum frui celebritate. hunc spectatorem aiebat esse philosophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatro prodisset, quàm vt naturas rerum, ac mores hominum contemplaretur. Laert.lib.8. cap.1.

Diogenes.

Negabat illos debiles ac mancos appellandos qui surdi essent, aut cæci, sed qui peram non haberent. Lusit autem affinitate vocum, nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus, aut mutilus: ἄπηρος, qui pera caret. Innuens, opinor, hominem ad omnem vitę functionem inutilẽ esse, qui expers sit philosophię. Pera enim Cynicorũ penus erat. Ibid.

Idem.

Suprà de Discendi cupiditate.

Idem.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Idem.

Dicenti cuidam, quem ad sapientiæ studium hortabatur, Non sum idoneus philosophiæ. Quid igitur viuis, inquit, si tibi nulla rectè viuendi cura est? Non enim in hoc viuit homo, vt viuat tantùm, sed vt discat rectè viuere. Natura dat viuere, philosophia dat rectè viuere. Natura gignit ad virtutem dociles, doctos non gignit. Laert.

Idem.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Idem.

Percontanti, quid lucri caperet ex philosophia: Vt nihil inquit, aliud, certè hoc, quòd ad omnem fortunam paratus sum. Laert.lib.6.

Idem.

Aliquando vocatus ad cœnam, negauit se venturum, Roganti causam: Quoniam, inquit, heri mihi non sunt actæ gratiæ. Vulgus hominum postulat sibi veluti pro magno beneficio gratias agi, si quem admiserint ad cõuiuium. At Diogenes, licèt pauper, existimabat sibi deberi gratiam quòd non grauaretur interesse cõuiuio, quia nusquam iret asymbolus, sed lautius philosophiæ sermonibus pasceret cõuiuatores & conuiuarũ animos, quàm illi corpus epulis. Laert.lib.6.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione quæ vt semper incolumis est, &c.

Idem.

Interrogatus à quopiam cuias esset? respondit, κοσμοπολίτης, id est, ciuis mundi

mundi: significans, philosophum, vbicunque locorum agat, in sua patria viuere. Laer. l.6.

Idem.

Dixisse fertur, quòd fortunæ apponeret animi fiduciam, legi naturam, affectibus rationem, eò quòd his tribus paratur ac seruatur hominum trãquillitas. Aduersus fortunæ procellas tuetur sapientem animus impauidus, naturam pro lege sequitur cui si repugnet lex, contemnit eam, porrò cupiditatum tumultus ratione compescit.

Idem.

Cùm Plato laudaret quendam hoc nomine, quòd erga omnes esset humanissimus: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui tot annos in philosophia versatus, nullum hactenus affecit dolore? Sentiens, proprium philosophi munus esse, mederi vitiis hominum, id autem fieri non posse, nisi metu ac dolore: metu probri, dolore præsentis ignominiæ. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum veniret, recusauit. at Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Cantharis pusillum est insectum, non dissimile scarabeo, sed præsentaneum habens venenum: phalangium, aranei genus & nocentissimum. Nec dubitauit vicissim minitari Perdiccæ, se feliciter victurum, si sine illo viueret. Indicãs, infelices esse, qui cum Perdicca viuerent. Ibidem.

Idem.

In dolio habitans, accessit cum Alexander rex, & hunc in modum ait: Adsum ô Diogenes, tibi subuenturus, quandoquidem video te multis egentem. cui Diogenes: Vter nostrum pluribus eget? ego, qui vltra peram & pallium nihil desidero: an tu, qui non contentus patrio regno, tot periculis temet obiicis, vt latius imperes, adeò vt vix totus orbis tuę cupiditati videatur satis futurus? Ibidem.

Zeno Citiius.

Cùm consuluisset oraculum, quónam pacto vitam optimè instituere posset? respondisse fertur: Si concolor fieret mortuis. Ille igitur sentiens se ad veterum incitari lectionem, animum ad philosophiæ studium adiecit. Laer. lib.7.cap.1.

Idem.

Ascendens in theatrum, cithara canente Amœbeo, versus ad discipulos, dixit: Eamus, vt pernoscamus quam vocem, quémque concentum edant intestina, nerui, lingua, & ossa, quibus adest ratio, numerus & ordo. si in rebus inanimis tantum valent illa, quanta plus valebunt, si in omni hominis vita seruantur? Idem lib.9.cap.5.

Idem.

Negotiator purpuram vehens, naufragium fecit iuxta Pireum, atque hac occasione sese contulit ad philosophiam. Itaque solitus est dicere: Tum bene nauigaui, quum naufragium feci. Alij narrant, eum cùm Athenis esset, audissétque merces perisse naufragio, dixisse: Bene facis fortuna, quæ me ad philosophiam (alij, ad pallium) appellas. Laert. libr.7.cap.1.

Anonymus.

Adolescens quidam, qui apud Zenonem philosophiæ operam dederat, domum reuersus, cùm à patre iuberetur specimen suæ eruditionis edere, ait: Ostendam paulo post quid incrementi fecerim. Verùm cùm nihil diceret, pater iracundus, existimans impendium periisse, cœpit loris verberare filium. Eam parentis seueritatem quum æquo animo tulisset, ac rursus efflagitanti patri, vt profectus documentum daret: Hoc, ait, ex philoso-

phia didici, vt possim iram & verbera patris æquo animo perpeti, cùm secus faciant alij. Eras. lib. 8. apoph. ex Æliano lib. 9. Var. hist.

Crates.

Rogatus, quid illi è philosophiæ studio accessisset emolumenti? respõdit,

θέρμων τε χοίνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν:

id est,

Chœnix lupini, & absque cura viuere.

Sentiens, se minimo contentum, ob libertatem suauiter viuere. Lae. l. 6. c. 5.

Idem.

Rogatus, quoad esset philosophandum? Donec, inquit, exercituum duces qui sunt, videbuntur esse agasones. Sentiens opinor, ibi maximè opus esse philosophia, vbi qui populo præsunt, stolidi sunt & indocti: & homines, quibus imperant, habent pro asinis. Ibidem.

Idem.

Dicebat, philosopho nulla re opus esse. Eóque pecuniam deposuit apud Trapesitam, hac cõditione, vt si liberi essent idiotæ, traderet eam illis: sin philosophi nummos distribueret in plebem, quòd indoctis opus esset pecunia: philosopho, nec opus, nec vtilis. Ibid.

Aristippus.

Rogatus, quid differrent docti ab indoctis? Quod, inquit, equi domiti ab indomitis. Quemadmodum equus indomitus ad omnem vsum incommodus est ob inscitiam ac ferociam: ita qui rapitur affectibus quos sola domat philosophia, ad omnem vitę consuetudinem inutilis. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Rogatus, quid fructus cepisset ex philosophiæ studio? Quòd cum quibuslibet, inquit, liberè loqui possim. Nec ęnim metuebat potentes, nec fastidiebat humiles. Quoniam animum habebat spe pariter ac metu liberum, nemini seruiebat, neque cuiquam assentabatur. Ibid.

Idem.

Iussus est aliquando è sua philosophia nonnihil dicere, cúmq; detractãtem vrgeret Dionysius: Ridiculum, inquit, siquidem me vt de philosophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui ipse me doces. Sensit, hoc ipsum esse philosophi, scire quãdo loquendum sit, quando tacendum, at qui petit vt audiat aliquid ex philosophia, declarat se philosophiam à philosopho velle discere. rursus qui cogit ad loquendum, is videtur ipso philosopho doctior, vt qui melius norit loquendi tempus, quàm philosophus ipse. Ibid.

Idem.

Aristippus percontanti Dionysio: quid eximium haberent philosophi præ cęteris hominibus? Vt, inquit, etiam si omnes leges aboleantur, tamen æqualiter victuri simus. Vulgus legum præscriptis arcetur à peccãdo: Philosophus rationem habet pro legibus, nõ ideo quod rectum est faciens, quia lex iussit: nec à scelere temperãs, quia lex vetuit: sed quia nouit illud per se rectum esse, hoc per se turpe. Ibid.

Idem.

Percontanti Dionysio quî fieret, vt philosophi diuitum limina tererent, non contrà? Quoniam, inquit, philosophi norũt quibus egeant, illi nesciũt. Philosophi sciunt absq; pecunia viui non posse: itaq; petunt ab eis qui quod opus est dare possunt. Quòd si diuites æquè intelligerent se egere sapientia, multo magis tererent philosophorum limina. Miserior enim est egestas animi quàm corporis: atq; hoc miserius egeni sunt diuites, quòd non intelligant, quàm preciosa, quámque necessaria re careant. Ibid.

Idem.

Petiit talentum à Dionysio, quumque

que rex redarguendi nactus occasionem, diceret, Nónne tu prædicabas philosophum non egere? Da, inquit & postea de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: Annon, inquit, rectè dixi, philosophum non egere? Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Ibid.

Idem.

Quidam multa debacchatus in philosophos, etiam hoc adiecit, quòd conspiceret illos semper obsidere fores diuitum, cui Aristippus: Et medici, ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ægrotus esse mallet quàm medicus. Scitè retorsit conuitium. Philosophi prædicant felicitatem quã vni sapienti vendicant: & tamen assiduè versantur apud diuites: aliquid venantes ab aliis. vnde colligebat, diuites esse beatiores quàm philosophos. Sed ille interpretatus est, philosophos ideo potissimùm colere diuites, quòd ob luxum ac delicias cæteris mortalibus & stultiores & corruptiores magis egerent præceptis sapientiæ, philosophus autem animorum malè habentium medicus est. Porro beatius est esse medicum, quàm ægrotum. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

In Asia comprehensus est ab Artapherne satrapa. Id temporis quum quidam eum interrogaret, num & illic haberet solitam animi fiduciam: Inepte, inquit, quasi vnquam fuerim fidentiori animo quàm nunc, alloquuturus Artaphernem. Nimirum hoc illi præstabat philosophia, ne quem hominem metueret, sed cum omnibus liberè ageret. Ibidem.

Idem.

Orator quidam Aristippum reum defendit in iudicio, vicítque litem. Is cum velut artem suam præferẽs philosophiæ, diceret, Quid tibi profuit Socrates, Aristippe? Hoc inquit, quòd oratio quam pro me dixisti, vera fuit. Defenderat vt virum bonum & innocentem. Vt autem talis esset, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præstiterat, à quo philosophiam didicit. Orator non id efficit vt quis sit vir bonus: sed vt talis videatur iudicibus, etiamsi non sit. Præstantius igitur est quod præstat philosophus, quàm quod orator. Ibid.

Idem.

Cuidam exprobranti, quòd in propria causa oratore conductitio fuisset vsus: Nil mirum, inquit, & cœnã apparaturus coquum conduco. Alter videri volebat, ob hoc oratorem præstantiorem philosopho, quòd eius operam cõduceret, ille retorsit in diuersum, innuens, inferiorem esse qui conducitur: oratoris enim munus inferius est, quã vt philosopho conueniat. Ibid.

Idem.

Eos qui liberalibus imbuti disciplinis philosophiam negligerent, dicebat esse similes procis Penelopes: quòd hi cùm Melanthe & Polydora ancillis rem habuerint, & omnia potius se habituros sperauerint, quã dominæ nuptias. Sensit, liberales disciplinas esse velut pedissequas philosophiæ moralis, quæ cum primis sit adhibenda, & cuius gratia reliqua discuntur omnia. Simile quiddam dixisse fertur & Aristo de Vlysse, qui quum descendisset ad inferos, ait illum cum omnibus ferè manibus fuisse colloquutum, cùm ipsam reginam ne videre quidem potuerit. Laert. lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Suprà, de doctrina & eruditione.

Idem.

Suprà, de Eo quòd conuictis malorum non semper obsit.

Socrates.

Physiognomon Zopyrus, qui se pro-

fitebatur ex habitu corporis & oris lineamentis posse hominis ingenium certò deprehendere, inspecto Socrate pronuntiauit, illum esse hominem bardum ac stupidum, tum mulierosum, ac puerorum amorib. impurum, vinolentum, & intemperantem. Quũ amici vehementer indignati minarentur homini, Socrates illos cohibuit, dicens: Nihil, inquit, mentitus est: omnino talis eram futurus, nisi me philosophiæ gubernandum tradidissem. Erasm. lib. 3. apoph. ex Cicer. 3. Tusc. quæst.

Plato.

Tum demum bene cum rebus humanis agi dicere solebat, quando vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur. Polybius lib. 12. Histor.

Timotheus Cononis F.

Quum floreret omnino rebus secundis, & facillimè vrbes caperet, se felicem ac beatum esse prędicabat. Verùm cùm in Platoné philosophum fortè incidisset, hominémq; philosophãtem diu audiuisset omnia contemnens, in quibus felicitatem consistere, vana opinione ductus, putauerat, proclamasse dicitur post Platonis disputationem: O vitam verè beatam ac felicem? Audiuit Platonem disserentem non de diuitiis, non de triremibus, aut nauticis rebus, neque de supplementis, aut quemadmodum auxilium esset ferendum, nec de tributo sociorum, siue insulanis, neque de similibus nugis ac neniis: sed de illis quę profitebatur Plato, quibus veram felicitatem (contemptis omnibus) adscribebat. Ælian. li. 2. de Var. hist.

Aristoteles.

Percontanti, quid lucri cepisset ex philosophia? Vt ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ vulgus facit metu legum. Idiota à furto abstinet quia lex minatur pœnam: philosophus abstinet, quia per se turpe est, etiamsi liceat impunè. Laer. libro 5. cap. 1.

Ariston

* Eos qui mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes esse aiebat procis Penelopes: qui cùm ipsa potiri non possent ad ancillas eius se conuertebant. Plut. l. de virtute morali. Idem dictum est à Bione & Aristippo.

Lacones.

Lacedæmonij literas quidem discebant ad vsum, cæteras verò disciplinas exoticas eiiciebant: nec minus homines harum professores, quam ipsos libros. Hæc autem erat illorum eruditio, bene parere magistratibus, patientem esse laborum, & in prælio aut vincere aut mori. Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidam, qui philosophos Græcos vrbe pepulêre, quòd curiosis disciplinis auerterent iuuẽtutem ad otium & ignauiam, redderéntque ad disserendum quidem instructos, ad agenda verò reipublicæ munia inutiles. Quid illi dixissent, si sophistarum gryphos, si nominalium & realium frigidissimas argutias audissent. Eras. ex Plut. in Lacon.

Demonax.

Rogatus à sophista quopiam. Quod viaticum attulisset ad philosophiam? Admodum Cynicè respondit, ὄρχεις id est, testes significans, se nudum accessisse. Eras. 8. apoph.

Idem.

* Indoctos, tanquam pisces captos, dum trahuntur, silere dicebat. Ant. & Max. ser. de disciplina & philosophia.

Hieron.

* Interrogatus, quid esset à philosophia adiutus? respondit, vt libenter & iniussus faciam quæ cæteri legum metu faciunt. Eod. ser.

Dionysius iunior.

Posteaquam regno fuit expulsus, cuidam

cuidam dicenti, Quid tibi Plato & philosophia profuit? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationem facilè feram. Neque enim sibi manus admouit, quod alij solent: sed Corinthi ludum literarium aperuit. Plut.

Demetrius Phal.

Cùm exularet, ac Thebis inglorius humilísque viueret, audisset que Cratem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérque de moderatè ferendo exilio disserentem. Malè fit, inquit, negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoscere. Laertius libr. 5. cap. 5.

Philippus.

Alexandrum filium hortabatur, vt auscultaret Aristoteli, cui traditus erat instituendus, darétque operam philosophiæ: Ne, inquit, multa committas, quæ me fecisse nunc pœnitet. Perspexit egregius princeps, neminem philosophiæ expertem regno idoneum esse, nec puduit fateri, se multa per errorem fecisse perperam, quòd à teneris vnguiculis philosophiæ præceptis non fuisset imbutus. Nam qui experimentis discunt administrare regnum, licet ingenio felicissimo nati sint, tamen & seriò & magno Reipubl. malo tandem euadunt boni reges. At qui philosophiæ præceptis præmunitus accedit, si adsit mens integra, vix poterit ab honesto deflectere. Plut. in apoph. reg. & imp.

Alexander.

Cùm esset Corinthi, adiit Diogenem prę dolio sedentem, cúmque eo multa collocutus est: à quo digressus, indignantibus amicis, quòd rex illi cani tãtum habuisset honoris, qui tanto principi nec assurgere dignaretur: Imò, inquit, ni Alexander essem, Diogenes esse vellem. Adeò demiratus est animũ illum liberum, ac rebus humanis omnibus superiorem, vt nihil regno similius esse iudicaret. Præcipua regum felicitas est quòd nulli seruiunt: sed quicquid volunt, facilè efficiunt: tum quòd nullius egeant, atqui hoc ipsum homini præstat philosophia multò verius, quàm regnum monarchis. Quanquam Alexandrum esse, Alexander maius quiddam existimabat quàm regem esse. Laert. lib. 6.

Polycletus.

Dicere solebat, eorum opificum esse molestissimum, quibuscunq; lutum perueniret ad vngues. Plastas opinor, ac figulos notans. Admonuit autem, eas artes exercendas, vnde non conspurcaretur opifex. Tale nimirum est philosophiæ studium. Eras. lib. 6. apop.

De philosophis.

Zeno Cittieus.

Dicebat plerosque philosophos in multis ἀσόφους εἶναι, id est, non sapere: sed in fortuitis vulgaribúsq; rebus esse imperitos, & adiiciebat illud Scaphei, qui cùm animaduerteret quendam è discipulis vehementer inflatum percusso illo dixit: Bonum non est in magno, sed in bono est magnum: οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Magnum enim est, quicquid rectè fit: at non statim bonum est, quod magnum. Laert. lib. 7. cap. 1.

Aristippus.

Postquam Aristippus magnam pecuniarum vim sibi cõparasset, & admiratus Socrates diceret, vnde tibi tam multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca? Non enim minus admirandum arbitrabatur, quod Socrates tantus philosophus, & qui tãtos haberet amicos, pauper esset, quã quòd ipse diues. Idẽ.

Idem.

Interrogatus, cur sic ipsum argueret Dionysius? Eandem, inquit, ob

cauſam, ob quam cæteri. Significans, philoſophi libertatem omnibus eſſe moleſtam. Laert. lib. 2. cap. 8.

Diogenes.

Cuidam procaciter interroganti, cur quum nihil ſciret, ſe philoſophum profiteretur? Si philoſophum, inquit, ſimulo, hoc ipſū eſt philoſophari. Subnotans philoſophiam rem eſſe vſque adeò difficilem, vt eam vel ſimulare, magna ſit philoſophiæ pars. Quemadmodum multum regis habet, qui ſcitè regis perſonam poſſit gerere. Et qui ſimulat, imitatur: at imitari philoſophos eſt philoſophari, hoc eſt, philoſophiæ ſtudium eſſe. Laert. lib. 6.

Idem.

Suprà de Morte contemnenda.

Idem.

Quodam die cùm populus theatrum ingrederetur, ipſe aduerſus populum nitens ingrediebatur, interrogatus, cur id faceret? Hoc, inquit, in omni vita facere ſtudeo. Sentiens, hoc eſſe philoſophari, in omnibus actionibus quàm maximè à multitudine diſſidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laert. lib. 6.

Idem.

Percontanti, cur cæteris mendicis benignè largirentur homines, philoſophis non item: Quoniam, inquit, ſperant citius futurum vt claudi, cæcíve fiant, quàm philoſophi. Qui miſerentur afflictorum, quales ferè ſunt médici, faciunt hoc contemplatione cõmunis hominum ſortis: ita cæco opitulantur, cogitantes, hoc ipſum mihi poterit accidere: de philoſopho non item cogitant. Dictum feſtiuius eſt, ob abuſum verbi, ſperant, vt philoſophus fias, ſperari poteſt: cæcitatem aut claudicationem nemo ſperat. Laert.

Idem.

Interrogatus an philoſophi placentis veſcerentur? Omnibus, inquit, vt cæteri homines. Rurſus hic aliud reſpondit, quàm interrogatur. Quærebat percontator, an conueniret philoſophis, frugalitatem profitentibus, veſci placentis, cibis delicatorum? Diogenes εἰρωνικῶς ita reſpondit, quaſi philoſophi non eſſent homines, & tamen veſcerentur cibis humanis, Si quidem animalia bruta non veſcuntur quibuſlibet: bos comedit fœnum, canis nequaquam, aues amant frondes ſalicū, equi auenam. Quædam aues paſcuntur granis iuniperi, quædam carniuoræ ſunt, quædam veſcuntur piſcibus. Huc alluſit Diogenes. Ibidem.

Demonax.

A quodam interrogatus, cuiuſnam ſectæ philoſophus eſſet? Quis, inquit, tibi dixi me philoſophum eſſe? & ſic ridens abiuit. Sed cùm iterum rogaretur, cur riſiſſet? reſpondit: Cur non riderem, cùm tu me ex barba philoſophum eſſe iudicas, ipſe autem barbam non habes? Eraſ. lib. 8. apoph.

Epictetus.

Eos qui barba & pallio, verbiſq; magnificis philoſophos agebant, dicere ſolebat eſſe philoſophos ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν: id eſt, factis procul, verbis tenus. Gellius lib. 17. cap. 19.

De phyſiognomia.

Zeno Cittieus.

VIdens adoleſcentem: Animi tui veſtigia, inquit, ſatis explorata ſunt mihi. Notans hominis laſciuiam. in Græco autem pluſculum eſt gratiæ: θυμὸς enim non tantùm animum ſignificat, ſed animi etiam concitationes. Laert. lib. 7 cap. 1.

Diogenes.

Interrogatus de quodam adoleſcente, qualis videretur? Arcadem eſſe reſpondit.

spondit. Siue significans, illum esse stupido ingenio: siue, vt eruditi quidam malunt, mollem & pathicum, quòd Arcades feruntur glandibus victitare, teste epigrammate,

Πολλοὶ ἐν ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασιν.

Glans autem apud Latinos interdum obscœnam habet significationẽ. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Socrates.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilit.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm esset Pellæ, & in puteum descendisset, rogauit, num esset aqua potabilis? cùm dixissent, qui aquam hauriebant, Nos istam bibimus: Non est igitur, inquit, potabilis, quòd illos videret pallidos, luridósque. Nam id interpretabatur malæ valetudinis argumentum, quam ex aqua contraxerant. Athen.

Cleanthes.

Hominis mores ex conspectu deprehendi posse dicebat. Verùm cùm philosophum (qui hoc audierant) cuperent, hominem cinædum, sed multis laboribus ab incunte ætate exercitatum adducunt, vt artis suæ specimen ederet. Cleanthes igitur, cùm hominis faciem, item manus callosas, & sole adustas vidisset, & aliquandiu siluisset, iussit hominem abire foras. Ille cũ discederet, sternutamento concussus est, Quo audito, Cleanthes ait, Satis naturam hominis intelligo, mollis est. Non enim facilè sternutant, qui sub dio laborant. Laert. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Chalcidensis quidam, qui cum Orobazo descenderat, Syllæ vultum sæpius cõtemplatus, & ingenium motúmque corporis inspiciẽs: Necesse est, ait, hunc fieri magnum virum, minórque quòd omnium adhuc primus non sit. Plutarchus.

De pictura & pictoribus.

Diogenes.

Conspiciens duos centauros pugnantes in tabula pessimè pictos Vter, inquit horum deterior est: Notans pictoris imperitiam: quasi dubitaret vter esset deterius pictus. vsus est autem voce ambigua. nam χείρων & peior dicitur & in pugna inferior. Laertius lib. 6. Brus. lib. 5. cap. 23.

Anonymus.

Quidam conspecta tabula, quæ picturam habebat quomodo Lacedæmonij trucidarentur ab Atheniẽsibus, dixit Fortes Athenienses. Id Lacon audiens, subiecit in tabula. Significans ridiculũ esse de pictura gloriari, quòd ea non minus mentiri soleat, quàm poetæ. Plut. in Lacon.

Apelles.

Videns tabulam à Protogene pictam quàm Demetrius in bello seruarat deprecantibus Rhodiis, aliquandiu præ stupore tacitus eam est contemplatus, tandem in hanc vocem erupit: Ingens labor, ac mirandum opus: desunt tamen Gratię, quæ hoc aliáq; eiusdem auferant, atque in cælo reponant. eam tabulam Protogenes nondum absoluerat. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Tempestatis vi Alexandriam delatus, quidam eius æmuli subornarunt planum, hoc est scurram regium, qui eum vocaret ad cœnã. Is non suspicans dolum, venit. At quum rex, qui illi erat infensus, indignaretur, & ostensis vocatoribus iuberet indicari à quo vocatus esset: Apelles arrepto carbone extincto foculo, imaginem delineauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnosceret planum suum. Eadem opera & artis suæ & ciuilitatis suæ specimen dedit. Sit hoc, si

libet, apophthegma mutum. Bruſ.l.5. cap.25.ex Plin.& Luciano.

Idem.

Alexandrum Fulminiferum pinxit, adeò expreſsè diceretur : deorum Alexandrorum, alterum philippi nullis viribus vincibilem, alterum Apellis nullo artificio imitabilem. Bruſon. ex Plutarcho.

Idem.

Suprà de ignoſcentia.

Anonymus.

Pictor quidam interrogatus, quem habuiſſet artis magiſtrum? digito populum oſtendit. Sentiens, ſe ad multitudinis iudicium pingere : & obſeruantem, quid quiſque probaret, aut improbaret, artem fuiſſe cõſequutum. Idem ab Apelle factitatum legimus, qui poſt tabulam latitans, ſubauſcultabat ſpectatorum cenſuras. Eraſ.li.8. apoph.

Zeuxis.

Certamen artis exercuit cum Parrhaſio. Quum enim Zeuxis tam ſcitè effinxiſſet vuas, vt in ſcenam aues aduolarent, Parrhaſius detulit linteum pictum, ita veritate repræſentata, vt Zeuxis alitum iudicio tumens, flagitaret, tandem remoto linteo oſtendit picturam. Mox intellecto errore: Viciſti, inquit, Parrhaſi. Nam ego aues fefelli : tu artificem. Bruſon. libr.5. capite 23. ex Plinio.

Idem.

Poſtea pinxit puerum vuas ferentem, ad quas quum aues aduolaſſent proceſſit iratus operi : Vuas, inquit melius pinxi quàm puerum. Nam ſi hoc conſummaſſem, aues puerum timere debuerant. Ingenuitatis exemplum. At aues viderunt in puero nullum eſſe motum : itaq; aut mortuum aut dormientem arbitratæ ſunt. Plin.

Idem.

Agatharcho ſe laudante quòd animalia facilè celeritérq; pingeret, damnans celeritatem : Ego verò, inquit, diu. Plin.

Protogenes & Apelles.

Protogenes Rhodi viuebat. Eo Apelles videndi eius gratia profectus eſt : continuóq; petit officinam, in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturæ, anicula quædam cuſtodiebat. Ea Protogenem negauit eſſe domi, rogauítq; à quo quæſitum diceret reuerſo? Ab hoc, inquit Apelles : arreptóq; penicul, lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis, per tabulam. Reuerſo Protogeni, quæ geſta erant anus iudicauit. Ac lineam ille contemplatus, continuò dixit. Profectò Apelles Rhodũ venit : nec enim in alium cadit tam abſolutum opus. Mox induxit alio colore lineã illa ſubtiliorem : anuíq; mandauit, vt ſi rediret hoſpes, diceret oſtenſa linea hic eſt quem quæris. Reuerſus Apelles, & vinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit, nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. Protogenes victum ſe confeſſus, in portum deuolat, hoſpitem quærit, domúmq; ducit victus victorem. Ex minimo veſtigio artifex agnoſcit artificem. Plin.

Demetrius.

Quum Rhodum obſideret, & in ſuburbio cœpiſſet tabulam quãdam, Protogenis clariſſimi pictoris opus, in qua pinxerat Ialyſum, id eſt Bacchum, Rhodiis per caduceatores obſecrantibus vt tabulæ parceret, reſpondit: Se citius patris imagines quàm eam picturam aboliturum. Tantũ honoris habuit arti rex. Plut. in Demetrio.

Laſus.

Suprà de liberè dictis & loquendi fiducia.

Anonymus.

Romæ in foro pendebat tabula quędam, habens imaginem paſtoris vetuli cum

cum pedo. de hac Teutonũ orator rogatus, quãti eam æstimaret? satis Germanicè respondit, se nolle sibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus nõ agnouit artificium, tantùm spectabat formam. Atqui quæ natura deformia sunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. Eras. lib. 8. apoph.

Nealces.

Arato destinanti tyrannorum communi odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Nealces supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens, cum tyrannis, non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib. 6. apoph.

De pigritia, ignauia, atque desidia.

Themistocles.

Pigritiam hominis viui sepulturam vocauit, qui cùm expletis centum & septem annis se mori videret, dixisse fertur, se plurimum dolere, quòd de vita tunc egrederetur, quando sapere cœpisset. Plut.

Democritus.

*Perpetuam cunctationem actiones imperfectas reddere dicebat. Stob. serm. de assiduitate.

Eusebius Philosophus.

*Ignauia, inquit, corpus tabefacit, animam socordia. Exercitatio verò ad speciem Deo simillimam, ipsam euehit. Stob. serm. de Otio.

Anaxarchus.

*Dicebat, siquis alterũ auderet imprecanté sibi manus & pedes inutiles, iratũ illi proculdubio fore: diuites autem cùm re ipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimare. eod. serm.

Vide apopht. de Assiduitate, diligentia, labore & otio.

De podagra.

Anaxarchus.

Dicebat, siquis alterum audiret imprecantem sibi manus & pedes inutiles, iratum illi proculdubio fore. Diuites autem, cùm re ipsa manus suas pedésque faciant inutiles, interim ob hoc ipsum se beatos existimare. Notauit autem vir prudentissimus, eos qui ex otio variísque delitiis podagram sibi ipsis parant. Stob. ser. 28. de Otio.

Publius Syrus.

Cùm esset orta iocosa quæstio, quódnam esset molestum otium, & alius aliud opinaretur, respondit, podagra. Otium vt rem suauissimam expetunt omnes, sed otium podagrici cum summo cruciatu coniunctum est. Pontanus. Erasm. libr. 6. apoph.

Cicero.

Cicero in Vatinium, qui cùm pedibus æger esset, volebat tamen videri commodioris valetudinis factus, dicebátq; iam se bina millia passuum ambulare, Dies enim, inquit, longiores sunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni. Macrobius libro 2. cap. 4. Saturn. Augusto. Narratur & hodie quiddam non minus facetum, si modò accederet vetustatis commendatio. Miles quidam in conuiuio iactabat sibi balistam esse, quæ iaculum excuteret ad spatium nulli credibile. Reclamantibus conuiuis omnibus, affirmabat famulum suum id vidisse factum. Accersito famulo, percontatus est illum, an nõ ipse vidisset quod narraret: Tum famulus, Verum, inquit, narras, here, sed tum vento secundo miseras sagittam. Eras. Roterod. lib. 4. apoph.

Alphonsus.

Interrogatus, cur podagrici loquaciores cæteris essent? respondit, podagricos

gricos pedum vitio afflictos, ambulare non posse: ideóq; lingua, velut ambulatione quadam, eos crebrius vti solere. Panor. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Pet. Fundanus.

Audiens quendam familiarem de pedum dolore eiulatus emittere, nec posse illos compescere, accurrit ad clamores: Ecquid, inquiens, alij de itinere queruntur assiduo, laboribúsque quàm plurimis: de perpetua negotiorum inquietudine alij: tu de quiete quereris atque otio: quod si tibi molestum est, exurge parum, & peregrè proficiscere. Pontanus.

De poena malis infligenda.

Socrates.

Ciuitates optimè gubernari dicebat, cùm iniusti dant poenas. Plato lib. 2. de legibus.

Solon.

Percontatus, Quid magis ad reipub. salutem prodesset? respondit: Si boni præmiis inuitantur, mali autem poenis coercentur. Cicer. ad Brutum. & Stob. serm. 41.

Idem.

Interrogatus, quánam ratione nullum in vrbe scelus perpetraretur? dixit: Si tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est. Sensit autem vir prudentissimus, tum demum saluam esse rempublicam, cùm qui boni viri sunt, malos poenis coercent, ne insontes afficiant contumelia. Stob. ser. 41.

Antisthenes.

Suprà de Honore virtutis præmio.

Pythagoras.

Ciuitatum optimam esse dixit, quæ postquam malos poenis coerceret, viuos tantùm bonos admitteret. Stob. serm. 41.

Theophrastus.

Sciscitatus, quídnam vitam humanam conseruaret? respondit: Beneficentia, honor & poena. Stob. 41.

Lycurgus.

Dicere solitus est, Duabus potissimum rebus contineri Rempublicam: Præmio scilicet & poena. Quo dicto eam demum Rempublicam saluam esse putauit, in qua boni præmiis inuitantur, flagitiosi verò poenis afficiuntur. Cicer. in epist. ad Brutum, & Eras. lib. 1. apoph.

Lysander.

Rogatus, quam republic. maximè probaret? Eam, inquit, in qua fortibus viris ac malis cõgrua redduntur. Quo dicto ostendere voluit, eam rempublicam probandam esse, in qua boni præmiis ornantur, mali autẽ poenis damnantur. Plut. in Lacon.

Agesipolis Cleombroti F.

Quum quispiam ei dixisset ipsum cum æqualibus obsidem fuisse, filios verò, eorúmque vxores minimè: Meritò, inquit, decet enim nos nostra peccata nostrásque poenas ferre. Brus. lib. 5. cap. 12. ex Plut.

Anonymus.

Chius quidam ira contra seruum incensus: Non, inquit, in pistrinum ego te detrudam, sed Olympiam ducam. Rectè autem ille putabat, multo durius esse supplicium, si Olympiæ in conspectu à radiis solaribus coqueretur, quàm si in molam ad molendum dederetur. Ælian. lib. 14. de Var. hist.

M. Cato.

Dicebat, se omnibus peccantibus ignoscere, præterquam sibiipsi. Multum dissimilis illi Meuio, qui carpens alios, sibi condonabat omnia. Sibi ignoscit, quem non poenitet admissi: de se poenas sumit, qui cura pensat, quod incogitantia commissum est. Plut. in apoph.

Idem.

Idem.

Frequenter dicere solebat, se malle pro collato beneficio nullã reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans, nil esse magis perniciosum quàm si improborum mores pœna nō coerceantur. Plu.in apoph.& Eras.l.5.apoph.

Idem.

Solitus est dicere, iniuriam etiam si facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Quid aliud dicere voluit, quàm pœnam delicti non negligendam esse, ne ex vnius iniuria multi porrò cōtumeliis afficiantur ab improbis? Plut.in Rom.apoph.

Idem.

Præterea dicebat, eos magistratus qui maleficos pœnis non coercerent, non tantùm non ferendos, sed lapidibus obruendos esse, ne ex pœnæ neglectu salus reipublicæ labefieret. Plut. eodem loco.

Alphonsus.

Cùm equitem luxuriosum, & bonorum suorum decoctorem punire vellet, quibusdam à rege obnixè petentibus, ne in corpus lueret debita, quæ ille plurima per luxum libidinémque contraxerat: respondit, Equitem hunc neque sui regis gratia, neque patriæ commodo, neque propinquorum & amicorum ære alieno suscepto tam grande patrimonium profudisse, sed omnem suam substantiam corpori indulsisse. In corpore igitur luere æquius esse, vt pœna malefactis ex æquo respondeat. Panormit. lib.1.de rebus ab Alphonso rege gestis.

Manes.

Manes Florentius cum meretrice deprehensus, cùm pro more in perpetuam facti ignominiã (nam in Anglia, qui extra matrimonium mulieribus commiscentur, in conspectu populi retentis tantùm fœmoralibus, nudi ecclesiam circumire cogebantur) exueretur à sacerdotibus, fœmorali tantùm concesso, omni parte nudus esse voluit, verùm cùm interrogaretur, an non puderet coram virginibus, mulieribus, omníque populo virilia ostentare? Minimè, inquit, gentium. Nam pudenda hæc, quę peccauerunt, ea potissimum dare pœnas decet. Æneas Syluius lib.1.de dictis & fact. Alphonsi.

Vide suprà, de disciplina & Impunitate.

De pœna mitigata.

Alexander.

QVum Græci qui apud hostes stipendium faciebant, venissent in potestatem Alexandri, Athenienses quidem iussit Alexander in compedibus seruari: quòd quum ex publico stipendium haberent, tamē apud hostes meruissent. similiter & Thessalos, quòd regionem opimam nacti, non eam colerent. Thebanos verò dimisit dicens: His per nos nihil est reliquum, neque ciuitas, neque agri. Ita moderatus est pœnam, vt mortem commeritis non indiceret, nisi vincula: & culpam eorum qui necessitatem excusare poterant, in se transtulit. Plut.in apoph.

Sylla.

Milites in bello sociali quum Albinum virum prętorium fustibus mactassent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens, se illis posthac promptioribus vsurum in prælijs, dum peccatum, fortiter gerendo rem, studebunt pensare. Plut.in Sylla.

M.Cato.

Cato ipso die comitiorum quendam è sponsoribus damnauit, ac pecuniam illi traditam in alium transtulit. At populus admiratus Catonis iustitiam, damnato penam remisit, dicens satis dedisse pœnarum, quòd à

Catone damnatus esset. Erasm. Rot. lib.5.apoph.

Fronto.

Suprà de Indulgẽtia & impunitate.

Huc refer apoph. de Clementia, Humanitate, Indulgentia, Venia, &c.

De pœnitentia.

Pausanias.

CVm in conuiuio quodam Simonidem philosophum orasset, vt aliquid ex sapientiæ arcanis in medium adferret: Simonides dixisse fertur, Memento te hominem esse. Sed Pausanias in summa tum felicitate constitutus, non magnopere philosophi dictum curauit. Cùm verò postea in Chalceœco cũ fame luctaretur, iámque mortem omnium miserrimam ob oculos videret, magna voce exclamasse fertur: ô Cee hospes, magnũ quiddam in sermone tuo inerat: ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælianus lib.9. de Var. hist.

Isæus soph.

Isæus sophista cùm primos pueritiæ suæ annos in omnibus voluptatibus contriuisset, vir factus in melius vitam instituit. Cum igitur fortè cum amico deambulasset, qui ei formosam ostenderet puellam, interrogassétque vtrum formosa videretur? respondit Isæus: Nihil hìc iudico, quandoquidem desij laborare ab oculis. Philostratus in sophist.

Theodosius Imp.

Dicere solebat, Nihil esse noui, si quis homo cùm sit, è vita excedat. Vnius autem Dei esse, eum qui semel mortuus sit, per pœnitentiam ad vitam reuocare. Nicephorus Callist. libro 14. cap.3. Ecclesiasticarum histor.

De poesi.

Gorgias.

DIcebat, tragediam esse deceptionem, qua qui alterum decepisset iustior esset eo qui non decepisset: & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui nõ esset deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta conficta, sed adeò scitè, vt vera credãtur. Iustior autem ille videtur, qui fallendo prodest: & sapientior est, qui per fictas fabulas discit quid sit turpe: quid sit honestum. Plutarch. de poetis audiendis.

Lacones.

Nec comœdias nec tragœdias poëtarũ audiebant, vtpote in quibus contra omnes leges, stupra, incestũ, adulteria, iniurias, furta: cæteráq; flagitia exprimãtur. Nec placuit his quorundã excusatio, qui fabulas ad voluptatẽ fingi, non ad fidem veri, dicunt: cùm hęc voluptas imbecillium animos corrumpat. Hanc ob causam Archilocum poëtam cum venisset Lacedęmonem, ea hora expulerunt: quòd intellexerant ab illo scriptum, satius esse abiicere arma, quàm mori. Plur. in Lacon.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipsi videretur Tyrtęus poëta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat Homeri poësim inutilem esse reipub. qualem instituere volebat: ita Lacedæmonij nõ recipiebant poëtas, qui blanda scriberẽt potius quàm salubria. Plut. in Lac.

Cleomenes.

Suprà de Lectionis delectu.

Demonax.

Admeto poëta insulso, iactanti epigramma monostichon, quod testamento mandasset suæ addendum statuæ, carmen erat,

Corpus

Corpus humi tegitur, Admetus ad astra volauit.

Respondit, adeò sibi placere carmen, vt magno emptum cuperet, si iam nunc esset ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita erat indignus. Eras. lib. 8. apoph.

Pausanias Cleombroti F.

Interrogatus, cur Tyrtæum poëtam Spartę ciuem fecisset? Ne quis, inquit, externus dux nobis fuisse videretur. Poëtæ enim apud Lacedæmonios in nullo planè erant pretio, sed ob lasciuiam ex vrbe eiecerunt. Plut. in Lac.

Philoxenus.

Dionysium sua carmina recitantem quum alij per assentationem laudarent exclamauit, Abducite me in latumias. Subindicans hoc esse tolerabilius, quàm audire laudaréque tam mala poëmata. Nam antea rex offensus, miserat illum in lapidicinas. Eras. lib. 6. apoph.

Sylla.

Quum ipsi libellum malus poëta de populo subiecisset: quòd in eum epigramma fecisset, tantummodo versibus alternis longiusculis, statim ex his rebus quas tum vendebat, iussit ei pręmium tribui, sub hac conditione, ne quid postea scriberet. Existimabat ille etiam mali poëtæ operam aliquo dignam præmio. Simul autem & silentium redemit ab eo qui scribere nesciret: quemadmodum facetus quidam apud nos, si quando incidisset in malum tonsorem, dabat duplũ pretium, hac lege, ne rediret. Eras. lib. 6. apoph.

De poëtica fictione.

Actius poeta.

INterrogatus cur non ageret causas, quum in tragœdiis optimè tractaret argumenta? Quoniam, inquit, in tragœdiis ea dicuntur, quæ ipse volo: in foro aduersarij dicerent, quæ minimè vellem: Idem fit in dialogis vbi qui scribit opus vnicuique tribuit orationem, qualem putat esse cõmodam: in iudiciis secus fit. Eras. l. 6. apoph.

Euripides.

Cuidam dicenti, Carmen condidisti ex modis ad tripudium accommodis: alio dictum hoc ridente, Ni stupidus esset, inquit, non risisset, quòd res serias Lydiis modis tẽperarim. Lydij modi lasciuiores sunt. Porrò quæ per se tristia sunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τῶ ἀκούειν. Quum Euripides choream agẽtibus succinuisset, cantionem quandã modulatam vnus illorum risit. Cui Poëta: Nisi stupidus esses, & expers affectuum, haudquaquam risisses me canente mixolydium. Eras. 6. apoph.

Pinarius.

Montanus Attilij Butæ carmen recitabat. Qvúmq; quidam indignaretur, quòd toto die recitasset, negaréq; ad illius recitationem accedendum, Macte Pinarius ait: Nunquid possum liberalius agere? paratus sum illum audire ab exortu solis vsque ad occasum. Gaudebat enim is poeta, subinde repetere ortus & occasus descriptionem. Notat autẽ & Horatius eos, qui ornatus gratia vel immodicè, vel non suo loco affectant tales descriptiones:

Aut flumen Rheni, aut pluuius describitur arcus.

Eras. Rot. lib. 8. apoph. ex Seneca.

Varus.

Quum à Montano recitarentur versus, quibus exortus solis describebatur, Varus eques Romanus dixit: Incipit Buta dormire. Rursus quum succederet descriptio occasus: Qui dicit, inquit, iam nox est? Ibo, & Butam salutabo. eodem scommate taxans & affectatum carminis decus, & Butæ pręposteram vitam. Eras. ex Seneca.

Iabolenus.

Iabolenus.

Passienus Paulus eques Romanus, sed dubiæ sanitatis, quum recitans elegias suas, sic auspicaretur, Prisce iubes: Priscus Iabolenus qui tum aderat, ego verò (inquit) non iubeo. Protinus ingens omnium risus exortus est. Fingunt enim poëtæ suo arbitrio quicquid libet. At Priscus non tulit poëticam fictionem. Eras. l. 8. apoph.

De populo.

Epicurus.

*Dicebat se nunquam voluisse placere populo. Nam quæ ego scio, inquit, non probat populus: quæ probat populus, ego nescio. Seneca. epist. 29. ad Lucill.

De potestate & potentia.

Diogenes.

INterrogatus, quomodo quis viuere debeat sub potestate? Perinde atq; igni vtendum esse dicebat: neque nimis propè accedendum, ne exuraris: neq; nimium procul, ne rigeas. Ant. in Melis. part. 2. serm. 1. Stob. ser. 43. idem apoph. tribuitur Antistheni.

Chrysippus.

Rogatus, cur potestatem omnem in Repub. adeò fugeret? Respondit: Quia si quis malè rexerit diis pœnas dabit. si bene, odio à ciuibus habetur. Stobæ. serm. 43.

Demosthenes.

Audiens quosdam in Repub. euehi cupere: Omnium difficillimum esse dixit, vt hi qui potestatem habent in multos multis placeant. Stob.

Idem.

Dicere solebat, duabus viis propositis, quarum altera ad pulpitum oratorium, altera ad inferos duceret: prudentē virum præoptaturum esse eam quę ad inferos ducit, potius quàm quę potestate hominem subleuaret. Stob.

Eumenes.

Fratribus suis crebrò dicere solebat: Si me vt rege vsi fueritis, vobis tanquā fratribus gratificabor: sin autem tanquam fratre, ego vobis vt rex. Ant. in Melis. part. 2. ser. 1.

M. Cato.

* Dicebat potentes parcè vti potestate debere, vt semper vti possint. Stob. ser. de magistrat.

Licin. Varus.

Cùm Africano illi maiori corona sæpius in conuiuio imposita rumperetur, Licinius Varus accommodanti dixit. Noli mirari si non conuenit, caput enim magnum est. Sentiēs, hominem esse præpotentem, cui non quæuis corona congrueret. Eras. l. 6. apop.

L. Crassus.

Lucius Philippus consul L. Crasso, summæ dignitatis & eloquentiæ viro, manum iniici iusserat, eo quòd vocem illius indignè ferret, qua dixerat, sibi alio senatu opus esse, At Crassus reiecto lictore: Non es, inquit, mihi tu Philippe consul, quando ego tibi non sum senator. Eras. l. 6. apoph.

Cn. Lentulus.

Cn. Lentulus Marcellinus consul in concione grauiter questus est de Magni Pompeij immodica potentia. Huius orationem cùm populus clara voce acclamans approbasset: Acclamate, inquit, acclamate, Quirites dū licet. Iam enim vobis impunè facere non licebit. Significans, illius potentiam breui eò magnitudinis euasurā, vt nulla in re tutum esset vllo pacto resistere, si quid illi collibuisset. Eras. lib. 8. apoph. Val. Max. lib. 6. cap. 2.

Anonymus.

Cùm Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus fascia linea tibiam vinctā haberet,

haberet, dixit aliquis: Quid refert vbi gestet diadema, in capite an in crure? nam candidum amiculum olim erat insigne regum. Eras. lib. 6. apoph.

C. Cæsar.

Proferentibus in medium, quòd Sylla dictaturam deposuisset. Cæsar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannidè, respondit Iulius Cæsar: Syllam nesciisse literas, eóque dictaturam deposuisse. Dictant grammatici discipulis, cùm præeunt aut recitant scribenda, huc alludens, dixit illum nesciisse literas. Eras. 4. apoph.

Plutarchus.

*Ne puero gladium, prouerbio dicitur. Ego verò dixerim, inquit: Ne puero diuitias nec viro doctrinæ experti potentiam. Stob. ser. de magistr.

De potestate breui.

Cotys.

THebanis gloriantibus quòd Lacedæmoniis imperarent. Vidi, inquit, torrentes perennibus fluuiis maiores factos, sed ad breue tempus. Ant. in Melis. part. 2. ser. 1.

Nerua.

Ad quendam ipsum consolari volentem hoc argumento, quòd diceret, genesin Veri nõ esse rectè collectam, eóque spem esse illum diu victurum: Isthuc, inquit, tu facilè dicis, qui patrimonij tui non Reipublic. quæris hæredem. Sentiens magni referre, vt bonus princeps quam diutissimè viuat. Ex Dione Cassio.

AEl. Verus.

Morbo grauatus sępe dicere solebat, principem sanum mori debere non debilem: quòd superiores imperatores pleriq; violẽta morte periissent: eámq; mortem, vt breuẽ simul & inexpectatam, Cæsar optauit, & obtinuit. Spart.

Vide suprà de Consulatu breui.

De præceptore bono ac fideli.

Socrates.

CVm Xenophontem obuium interrogasset, vbi nam locorum variæ venderẽtur merces, quibus vulgò vtũtur homines? & promptè ad hoc respondisset Xenophon, interrogauit iterum, Vbinam homines fierent meliores? at cùm adolescens respondisset se id nescire: Me sequere, ait Socrates, & hoc ex me disces. Absurdum est, scire vbi ea quæ ad victum sunt venalia reperias: vbi autem doctus & probus euadas, negligere. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Cùm Æschines ambiret esse de numero discipulorum Socratis, excusarétque verecundè paupertatem suam, ac molestè ferret, quod cùm Socr. cæteri amici diuites multa largirentur, sibi nihil esse quod daret, præter seipsum: Annon intelligis, inquit, quàm magnum munus mihi dederis: nisi fortè teipsum paruo æstimas? Itaque mihi curæ erit, vt te tibi reddam meliorem quàm accepi. Alij Sophistæ cùm meras nugas docerent, nullum admittebant discipulum, nisi magna mercede. Socrates nihilominus libenter recepit inopem quàm opulentos. Eras. lib. 3. apoph. ex Seneca.

Antisthenes.

Rogatus, cur esset in discipulos tam seuerus? Et medici, inquit, ægrotos suos simili modo obiurgant. Significans, se in vitia sæuire, & non in homines aut discipulos, nec vitia sanari blãdiendo. Laert. lib. 6. cap. 1.

Agasicles.

Cum Agasicli Lacedæmoniorum regi diceret quidam, admirari se, quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret

geret sibi Philophanem sophistam, regali prorsus indole, respondit: Eorum, volo esse discipulus, quorum sum & filius, significans, non minus, interesse quos nactus sis parentes quàm quos adsciscas praeceptores. Etenim vt liberi fermè referunt maiorum, vnde prognati sunt, ingenium: ita praeceptorum vitia demigrant in eos quos instituunt. Et honestae vitae institutio potissimũ ab illis petenda est, qui virtutē ipsis factis praestiterunt, non ab iis qui cōpositis arte verbis de virtute nugantur. At nunc summi orbis monarchae futuri, Deum immortalem, quibus interdum viris à teneris annis formandi instituendíq; creduntur? cùm principi non minus tum perniciosum sit, tum indecorum, ab inhonestis institui, quàm nasci. Nec quaelibet artes discēdae sunt principi, sed hae duntaxat quę tradunt rationem rectè administrandi regnum. Eras. ex Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidā pędagogus pueri cura suscepta, cùm interrogaretur, quid esset illum docturus? Efficiam, inquit, vt honestis delectetur, turpibus offendatur. Nihil efficacius ad veram felicitatem, quàm amare virtutē propter se, odisse vitium propter se. Plut. in Lac.

Alius.

Spartanus quidam interrogatus, quid conferrent vtilitatis pueris adhibiti paedagogi? Efficiunt, inquit, vt quę sunt honesta eadem pueris fiant etiam iucunda. Plut. in Lacon.

Alexander.

Aristotelem, cui puer formandus fuerat traditus, summa veneratione prosequebatur: dicens, se illi non minus quàm patri debere, quòd à patre viuendi, à praeceptore bene viuendi initium accepisset. Plut. in eius vita.

M. Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De praeceptoribus malis & indoctis.

Diogenes.

OLim in scholis pingi solebāt Musae, ceu studiorũ praesides. ingressus igitur scholam Diogenes, cùm videret multas Musas, discipulos admodum paucos, dixit praeceptori: Cum diis multos habes discipulos. Ludens ex ambiguo sermonis. Nam Graeci cum diis dicunt, pro eo quòd nos dicimus, fauentibus diis. Interdum σὺν id est, cum significat comitē: Cum multis te defendi, id est, multi mecum te defenderunt. Laert. lib. 6.

Idem.

Puerum conspiciens indecorè se gerentem, paedagogum illius baculo percussit, dicens: Cur sic instituis? Indicans, primae aetatis formatoribus potissimum imputandum esse, si adolescentes euadant malè morati, aut secus. Aphthonius & Priscianus.

Alcibiades.

Ludum literarium ingressus, poposcit Iliadem Homeri: cúmq; ludi magister negasset sibi esse quicquam Homeri, impegit illi pugnum, & abiit: declarans, impudenter eum docere literas, qui non semper Homerũ haberet in sinu. Eras. l. 5. apoph. ex Plut. apoph.

De praeconibus laudum.

Themistocles.

SCiscitatus, vtrum Achilles esse mallet, an Homerus? Dic ipse prius, inquit, vtrum malles esse victor in Olympiis, an praeco, qui victores pronuntiat. sentiens, multò praestantius esse, res egregias gerere, quàm gestas celebrare. Homerum praeconi conferens. Plut. in Graec. apoph.

Strato-

Stratonicus.

Apud Abderitas agens, conspicatus illic singulis ciuium singulos esse præcones, adeo vt propemodum maior esset præconum numerus quàm ciuium, à pœna cœpit per ciuitaté summis pedum digitis ingredi, demissis in terram oculis. percontantibus autem Abderitis, quid mali repentè accidisset illius pedibus, ita respondit. Cæterùm quidem bellè valeo toto corpore, & ad cœnam curro celerius ipsis adulatoribus, illum vnum metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam. Sentiens, illic præconum plena omnia. Athen.

Alexander.

Cùm nuntius quidam gaudio gestiens, porrectâque manu accurreret, rem prosperè gestam ei narraturus: Quid mihi bone vir magni nunciabis, nisi nuncies Homerum reuixisse? significans omnium præclarè gestorum gloriam abolendam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plut.

Idem.

Ilium profectus, & Achillis statuam coronans: O te felicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus, mortuo talis contigerit præco. De Patroclo loqués, & Homero: quorum ille fidissimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebrauit. Plutarc. in vita Alexandri, & Cicero pro Archia.

De præda militari.

Themistocles.

QVum aliquando ad mare visendi cadauera gratia accessisset, ac torques armillásque passim disiectas videret, ipse quidem præteriit, sed amico qui sequebatur dixit: Collige tu tibi, nam tu Themistocles non es. Ne tam obuia quidem præda commoueri potuit, vt quicquam ageret indignum egregio duce, cui gloria debet esse satis magnum virtutis præmium. Plut. in vita Themistoclis.

Alexander.

Quum in Arbelis de rerum summa periclitatus esset, cóflicturus cum mille hominum millibus ad pugnandum instructis, adierunt illum milites aliquot ipsi bene volentes, deferebántq; cæteros, quòd in castris inter se miscerent sermones, conspirarentque ne quid prædæ in regium tentorium deportarent, sed ipsi totum in suum verterunt lucrũ. His auditis, subrisit Alexander: Fausta, inquit, nũtiatis. Siquidem audio sermones virorum ad vincendum, non ad fugiendum animatorum. Nec illum fefellit diuinatio: plurimi nanque milites regem adiere, dicentes: Bono animo esto rex, neque metuas hostium multitudinem, qui ne pudorem quidem nostrum ferre poterunt. Plut.

Annibal.

Profugus, apud Antiochum regem agebat. Is ostendit illi suum exercitum barbarico apparatu magnificè instructum, sed ad prædam magis quàm ad bellum. Hæc omnia quum diligenter esset contemplatus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia satis essent futura Romanis? Tum Annibal, Planè satis arbitror, etiamsi auarissimi sint Romani. Lusit Pœnus ab inexpectato. rex de prælio sciscitabatur, iste respondit de præda. Quid enim aliud est miles imbellis, auro, argento, cæterísque rebus ad prædam inuitantibus instructus? Plut.

De præmio virtutis.

Socrates.

INterrogatus, quænã ciuitas ritè gubernari possit? respondit, Cùm boni

inuitātur præmiis, iniusti dant pœnas. Ex Platone recitat Bruſ.lib.5.cap.8.

Idem.

Præmia decreta iis qui in Olympiis aut Nemeis viciſſent, contraxit, eáque maiora decreuit iis qui in bello pro patria fortiter occubuiſſent : dicens, illos & dum exercentur, magnis impendiis exerceri : & ſi vicerint, magis aduerſus patriam quàm aduerſus hoſtes coronari : & quum ſenuerint, ad nihil vtiles euadere, haud aliter quam detrita pallia : vt, qui nec bello ſint vtiles, nec gerendæ Reipub. accommodi. Laert.lib.1.

Solon.

Interrogatus, vnde Reſpub. maximè vigeret : Si boni, reſpondet, prẹmiis incitantur ad virtutem: mali autem ad virtutem negligentes, coerceantur pœnis. Stob.ſer.41.

Tritantæchmes.

Quum poſt cladem acceptam à Perſis, quidam ab Arcadia transfugiſſent, auxilia pollicentes, producti ſunt in conſpectum Xerxis. Ibi Perſis percontantibus, quid agerent Græci? reſponderunt, eos celebrare Olympia, ac gymnaſia equeſtriáque certamina ſpectare. Rurſus percontantibus, quod eſſet certaminis præmium? reſponderunt, coronā oleaginam. Hic Tritantæchmes Artabani filius, verſus ad exercitus præfectum: Papæ, inquit, Mardoni, in eiuſmodi viros nos incitaſti ad pugnandum, qui non pecuniarum gratia certamina agitant, ſed virtutis ac laudis? Ea vox tum viſa eſt timida, vt ſæpenumero prudentia habetur pro ignauia. Herodotus in Vrania.

Lycurgus.

Suprà de pœna malis infligenda.

Lyſander.

Interroganti Perſæ, quàm Rempub. maximè probaret? Eam, inquit, in qua fortibus viris ac meticuloſis congrua vtriſque redduntur. Senſit virtutem inuitari præmiis, ignauos excitari ignominia. Nimirum hoc eſt quod apud Homerum ſtomachatur Achilles, tantum honoris haberi ignauis ac fortibus. Ea ſententia non ſolùm habet locum in Repub. verum etiam in priuatis familiis. Sunt enim hæc duo prẹcipua ad conſeruandam cuiuſlibet gregis diſciplinam. Honos enim non ſolùm alit artes, vt habet prouerbium, verùm etiam virtutem. Nec tam refert, monarchia ſit, an ariſtocratia, an democratia, an aliqua Reipublicẹ forma ex his temperata, quam, vt in quacunque gubernatione diſcrimen habeatur publicum inter viros vtiles reipublicæ, & ſuo viuentes abdomini. Plut. in Lacon.

Idem.

Suprà tit. de Laudis contemptu.

Agis vltimus.

Cùm iam ad dirum mortis ſupplicium duceretur, interrogatus ab Ephoro, num quid pœniteret eorũ quæ fecerat? Nequaquam pœnitet, reſpondit, nil enim aliud feci, quàm quod prudentiam cum honeſtate ſemper coniunxerim. Sciuit nimirum vir ille bonus, ipſam virtutem abundè magnum eſſe ſui præmium, quicunque ſequatur euentus. Plut.

Galienus Imp.

Taurum ingentem quum in arenam emiſiſſet, prodiiſſétque ad eum feriendum venator, neque productum decies potuiſſet occidere, Cæſar coronam venatori miſit, muſſitantibus cunctis, quid rei eſſet, quòd homo ignauiſſimus coronaretur? Galienus per Curionem dici iuſſit, Taurum toties non ferire difficile eſt. Ludens ſignificauit, graue diſcrimen eſſe toties tauro occurrere, etiam ſi non ferias. Trebellius Pollio.

De

De præsagiis.

Vect. Valens.

QVum à Claudio Cęsare immineret periculum, atq; interim Silius cum Messalina domi vindemiæ simulachrum omnium lasciuiarum genere celebrarent, conscendit præaltã arborem, & in ea prospectantis specie stabat interrogantib. quid aspiceret? respondit, Tempestatẽ ab Ostia atrocem. Id siue ioco dixit, siue fortè lapsa vox est, in præsagium vertit. Mox adsunt à Cæsare nuntij qui vindictam parant. Is Silius erat adulter, cui palã nupserat Messalina, quam Cæsar dissimulanter confirmatis nuptiis supplicio affecit. Eras. l. 6. apoph.

Vide titul. de Diuinatione & Ostentis.

De precatione, siue oratione hominis ad Deum.

Socrates.

NIhil vltrà petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm vt bono tribuerẽt: quoniam ij demum scirent quid vnicuique esset vtile. nos autem plerunque id votis expetere, quod non impetrasse melius foret. Etenim densissimis tenebris inuoluta mortalium mens, in quam latè patentem errorem cæcas præcationes tuas spargis! Diuitias appetis, quæ multis exitio fuerunt: honores concupiscis, qui plures pessum dederunt: regna tecum ipsa voluis, quorum exitus sæpenumero miserabiles cernuntur. Splendidis coniugiis iniicis manus: at hæc vt aliquando illustrant, ita nonnunquam funditus domos euertunt. Desine igitur stulta futuris malorum tuorũ causis quasi felicissimis reb. inhiare, téque totum cœlestium arbitrio permitte: quia qui tribuere bona ex facili solent, etiam eligere aptissima possunt. Val. Max. l. 7. cap. 2.

Bias.

Eos qui sibi mentem à Deo bonam largiri precarentur, nec tamen disciplinam capesserent, parum cordatos esse dicebat. Quando neque vt pictor quisq; bonus euadat, dari sibi à Deo bonos colores & lineam exoptat, quin magis artem perdiscit. Sicut nec votis proficit, qui musicus esse cupit, nisi artem consectetur. Adeò nihil prodest, circa preces occupari, nisi rectè viuendi studio tenearis. Stob.

Idem.

Aliquando cum impiis ac scelerosis hominibus naui vehebatur, & quũ omnes periclitarentur, impiis deorũ opem implorantibus: Silete, inquit Bias, ne dij vos nebulones hîc nauigare sentiant. Deus autem impiorum precibus irritatur magis ad vindictam, quàm ad opitulandum flectitur. Laer. lib. 1. cap. 6.

Diogenes.

Suprà de Decoro vbique in omnibus obseruando.

Epicurus.

Dicebat, Si mortalium omniũ votis Deus respõderet, propè futurum esse, vt vniuersum genus hominum pereat. Quandoquidem videre est, tantas, támque diras exitiales imprecationes vicissim hincinde vulgò effundi. Stob.

Athenodorus.

Multum eos damnari debere aiebat, qui longis orationibus Deum fatigarent, eáq; peterent, quę peti ab eis homines scire nollent. Rogandúmque solum de eis Deum esse, quæ minimè molestè homines ferrent, etiamsi ab omnibus intelligantur. Addebat etiam, ita cum hominibus homines

viuere debere, non secus ac si Deus eorum semper actiones intueretur. Hoc autem modo illos carpebat, qui iniusta à Deo peterent: & ipsi sibi, quo minus exaudirentur, impedimento essent, Fulgos. lib. 7. c. 2. ex Seneca, cuius verba hæc sunt epist. 10. Tunc scito (inquit Athenodorus) esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perueneris, vt nihil nisi Deum roges, nisi quod rogare possis palam.

Lacones.

Si quando diis supplicarent, summa deprecationis hæc erat, vt dij immortales bonis nil aliud adderent, quàm honesta, præterea nihil. Non aliud petebant virtutis præmium, quàm honestam famam, cùm multa alia sint aliarum gentium vota: non solùm multiloquia, verùm etiam inutilia, nonnunquam & turpia à diis postulantium. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Petitione.

De principe bono, ac eius in regni administrationis officio.

Solon.

DIcebat, eum principem meritò laudandum esse, qui Democratiam ex monarchia ciuibus cõstitueret. Stob. ser. 46.

Idem.

Tum primùm imperium gerendum esse suadebat, si quis prius ferre imperium didicerit. Quomodo enim aliis imperare poterit is, qui ipse imperium non est passus? Potest autem hoc apophthegma referri ad eos, qui prius alieno parendo imperio, discunt imperium in alios gerere. Vel qui prius cupiditatibus imperant suis, quàm in alios exerceant imperium. Neq; enim idoneus est vt aliis dominetur, qui ipse seruit affectibus: neq; rex aliis esse potest, nisi quem prius ratio rexerit. Diogenes Laertius in eius vita, & Erasmus in prouerb. Non bene imperat, nisi qui paruerit imperio: & Ant. part. 2. serm. 1.

Pythagoras.

Ita imperandum esse principi dicebat, vt veneretur magis quàm metuatur. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stobæus ser. 46.

Cleobulus.

Felicem existimabat principem qui nemini conuersantium sibi crediderit. Stob. ser. eod.

Pittacus.

Eum demum principem laude dignum existimabat, qui efficit, vt subditi metuant, non ipsum, sed pro ipso. Ibid.

Bias.

Optimum principem pronuntiabat esse, qui vtatur patriæ legibus. Ibid.

Chilon.

Optimum esse regem dixit, qui operam dat, vt non metuatur. Eod. ser.

Thales.

Pronuntiauit, principis felicitatem existimare se, si vitam obiret, postquã consueuisset iuxta naturam. Ibid.

Socrates.

Dicere solebat, eum esse optimum regem & principem, qui à propriis affectibus temperaret. Phauor.

Plato.

Tum demum beatum terrarum orbem futurum prædicauit, cùm aut sapientes regnare, aut reges sapere cœpissent. Plato ipse epist. 7. Cicero epist. 1. ad Quintum fratrem. Val. Max. lib. 7. cap. 1. Agapetus ad Iustinianum Cæsarem.

Idem.

Principem laude dignum esse existimabat, qui sibiipsi prius, deinde aliis commodè

commodè imperare possit. Ant. in Meliss. par. 2. ser. 1.

Isocrates.

Dicebat, optimum principem semper imitari eum, non qui maximum imperium acquisierit, sed qui optimè præsentibus vsus sit. Anton. in Meliss. par. 2. sermon. 1.

Anacharsis.

Bonum principem iudicabat eum esse, qui non solus prudens sibi videretur, sed bono & iusto aliorum consilio ludens acquiesceret. Stob.

Philon.

Ejus dictum est, Si vis bonus esse rex, cum fortitudine benignitatem & mansuetudinem serua, vt non formidolosus, sed reuerētia dignus tuis subditis videaris. Phauorinus.

Bion.

*Oportere bonum principem à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse dicebat. Stob. ser. de magistratu.

Agathon.

*Dixit, principem oportere trium meminisse: primùm quòd imperet hominibus, deinde quòd secundum leges, tertiò quòd non semper imperet. Eod. ser.

Musonius.

*Dicebat, conandum esse principi vt verendus potius subditis sit, quàm metuendus: illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stob.

Xenophon.

Suprà de Liberalitate.

Archidamidas.

Suprà de Mansuetudine.

Agis.

Ad Agidem Archidami filium quum quidam dixisset, Philippum effecturum, ne Lacedæmoniis pateret iter in Græciam: Nobis, inquit, ô hospes, nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrumq; paratum: & ad proferendum imperium, si contingat: & ad boni consulendum fortunam licet mediocrem, cùm plerumq; principes id quod obtingit malè administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plut.

Agesilaus.

Licet Lacedæmoniorum rex esset, post multa egregia facta, nequaquam sibi principatum, sed tum Rempublic. tum sociis & amicis Reipublicæ gerere dicebat. Quo dicto docere voluit, ita demum qui potitur imperio, verè legitiméque imperare, cùm & ipse paret imperio legum, & eorum, qui in Republica magistratu funguntur. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud assiduè in ore habuisse fertur: Principis esse, non mollicie deliciisve, sed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plutarc. in apoph. Lacon.

Idem.

Celebratur & hoc illius dictum, principibus potissimùm ediscendum, Imperatoris officium esse, erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti, quod idem Maro nobili carmine docuit:

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Neque enim verè victor est, qui iracundiæ vindictam flagitanti frænum nescit imponere. Plut. in Lac. apoph.

Idem.

Illud sibi cum primis ducere solebat gloriæ, quòd cùm rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibiipsi imperaret, suíque (vt ita loquar) rex esset. id pulchrius esse iudicabat, quàm quòd regnum obtineret in alios. Plut.

Idem.

*Cùm Spartanis pecuniæ deficerent ad

ad bellum, eo quòd alerent externum militem, Agesilaus in Ægytum profectus est, ab Thaco Ægypti rege accitus stipendio. Cæterùm Agesilaus ob corpus incultum, ac vestis vtilitatem, venit in contemptum eius gentis hominibus, qui sperarent se visuros Spartanum regem talem, qualis esset rex Persarum, corpore decentissimè ornatum: perperam sanè de regibus sentientes, quos externo cultu putabant æstimandos potius, quàm animi virtutibus. Nihil ille quidem de cultu ac victus simplicitate mutauit, sed interim ostendit, maiestatem dignitatémque regiam non vestium splendore, sed prudentia ac fortitudine parari oportere: grauitérque taxauit vulgares monarchas, quibus si diadema, purpuram, aurum, & gemmas detrahas, nihil videas preterea regium. Plu. in Lacon. & Athenæus.

Idem

Quum à rege Persarum essent allatæ literæ, de hospitio, déque amicitia tractantes, non recepit, sed iussit illos regi renuntiare, Nihil esse necesse priuatim ad ipsum literas mittere: ceterùm si perspicuum foret illum bene velle Lacedæmoniis & Græcis, ipsum quoque illi pro viribus futurum amicum. Quòd si deprehenderetur insidias tendere, ne putet, inquit, quòd me sit habiturus amicum, etiamsi multas ab eo recepero epistolas. Quid hoc animo sublimius, cui in omnibus rebus gerendis hic vnicus erat scopus, consulere Reipublic. commodis? Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Si quid esset quod per milites celeriter confici vellet, primus ipse sub oculis omnium operas aggrediebatur, quo vel pudore ad industriam extimularentur. Efficacissimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab aliis fieri velit. Erasmus ex Plutarcho.

Idem.

Cùm parum instructus esset equitatu, Ephesum sese recepit: ibi opulentis denuntiauit, vt quicunq; pro se virum & equum præberet, à militia esset immunis. Hac arte factum est vt pro ignauis ac timidis diuitibus, breui colligeret & equos & viros strenuos, ac bello idoneos. Qua quidem in re dicebat sese Agamemnonis exemplum retulisse, quòd is accepta equa generosa, virum diuitem, sed ignauum militia expulisset. Hæ sunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatẽ incolumitatémve necessarium est, non per violentiam inuidiosam extorqueat, sed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat. Plut. in Lacon.

Anaxilaus.

Anaxilaus rex percontatus à quodam, quem principem Reipub. salutarem pronuntiaret? respondit: Qui beneficiis se à ciuibus vinci nequaquam patitur. Phauorinus.

Agasicles.

Cuidam ab eo sciscitanti, quo pacto posset aliquis tutò imperare nullo stipatus satellitio? respondit, Si, sic imperet suis queadmodum pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquam maiore compédio. Domini tantùm timentur à seruis: & mali metu coercẽtur, quos non corrigit pudor. Pater quoniam liberis consulit, potius quàm sibi, diligitur ab illis, sic vt authoritatem comitetur reuerentia. Aduersus hos adeò non est opus satellitio, vt non aliud sit satellitum fidelius illorum stipatu: Quòd si rex beneuolentia ac benefactis adiungeret sibi ciuium animos, non esset opus barbarico conductitióq; satellitio: sed nullos haberet

beret corporis sui custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gereret affectum. Porrò quibus placet hoc dictum, Oderint dum metuant, nullos magis habent suspectos, quàm quibus oportebat maximè confidere: ac multos metuat oportet, quem metuunt multi. Plut.

Ariston.

Suprà de Hostibus, & inimicis, & de Hostibus non crudeliter tractandis.

Eusebius philos.

* Illum qui aliis praeest & praecipit, non potestate solùm regendi & imperandi, sed dignitate prudentiáq; subditis antecellere debere dicebat. Item, Boni principis hoc vnum proprium esse lucrum, & instar infinitorum aliorum, omnia sic facere, vt & in ipso imperij tempore, & post id, iustitiae & bonorum omnium à subditis testimoniũ habeat. Stob. ser. 44.

Epictetus.

* Multa extant de principe, & eius officio, scitè dicta ab Epicteto. Inter caetera haec occurrunt. Quemadmodum si gubernare nauem conareris, omnino prius artem gubernandi perdisceres: ita ciuitatem recturus regẽdi disciplinam discito. Vt enim illic nauis vniuersa tuae fidei committitur, ita hic tota respubl. gubernanda tibi est. Si proposueris ornamenta quędam ciuitati consecrare, teipsum pulcherrimo mansuetudinis, iustitiae & beneficentiae ornamento primùm decores. Beneficiis ciuitatem obstringe, non tectis in sublime structis, sed animis promotis. Praestat enim in paruis domiciliis magnos animos habitare, quã in magnis aedibus humilia mancipia latere, ceu feras in suis lustris. Quemadmodum sol non expectat preces & incantationes vt exoriatur, sed illico fulget ac salutatur ab omnibus: ita neque tu (princeps) expectaueris plausus strepitus, & laudes, vt bene facias: sed sponte confer beneficia, & aequè ac sol amaberis, Stob. eod. ser.

Leonidas.

Xerxes Leonidae scripserat, si desinas θεομαχεῖν, id est, cum diis bellare, sed meis te copiis adiunxeris, potes Graeciae fieri monarcha. Huic respondit Leonidas: Si nouisses quae sint in vita honesta, abstinuisses à concupiscendis alienis. Mihi verò potius est pro Graecia mori, quàm in populares meos gerere monarchiam. Quid tam impiũ est, quod mortalium vulgus nõ admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honestam mortem pro amicis liberandis oportere, quàm monarcha factus eos seruitute premere, à quibus venerat depulsurus seruitutem barbarorum. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Interroganti, quo pacto quis regnum tutò possit tueri? Si, inquit, amicis concedat iustam libertatem, pro viribus interim aduigilans, ne subditi afficiantur iniuria. Multis principibus exitio fuit, quòd amicis nihil non permitterent, ciues iniuria affectos negligerẽt. Hîc temperantia adhibenda est, vt princeps nec amicos alienet tyrrannica saeuitia, nec patiatur illos regia familiaritate abuti ad quiduis audẽdũ praeter ius aduersus plebeios: qui nimium irritati, saepe reges suos excusserunt. Plut.

Idem.

Theopompo Lacedaemoniorum regi cùm dictum esset, eo tempore bene Lacedaemoniis esse, quòd bene regere reges didicissent: respondit, id potius accidere, quòd subditi parere didicissent. Ostendẽs, bonam popularium vrbium administrationem, non tam in principum regimine, quàm in populorum obedientia consistere. Nã si populi in diuersum à principibus

traherent, difficillimum arbitrabatur esse, vt principes optimè gubernare possent. Plut.

Cyrus.

Dicebat, Neminem debere imperare, qui subditis suis non esset melior. Principémque non decere esse inferiorem neque intelligendo, quæ opus sunt, neque gerendo quæ tempus expostulat. Plut.

Pythagoras.

* Dicebat, principes magis metuere debere, vt subditi eos vererentur quàm timerent. Reuerentiā enim admiratio, timorem odium comitatur. Stobæus.

Idem.

Dicere sæpenumero solitus est, similia esse boni pastoris & boni regis opera. Boni igitur pastoris cùm sit bene pascere gregem, omniáq; mala ingruentia auertere: sic ad bonum regē spectat, vt diligenter gubernet ciues sibi à Deo concreditos, omniáq; legibus prohibeat, quæ in Reipub. perniciem ingruere videntur. Xenophon.

Xenophon.

* Istud (inquit) opinor magnum esse argumentum virtutis in principe, si subditi ipsum libenter sequantur, & in periculis vnà perseuerent. In Oeconomico.

Plato.

* Scribens ad Dionem, inter cætera dicit, Nolo te ignorare, quòd obsequendo & placendo hominibus, rerum gerendarum commoditas acquiritur: austeritas verò solitudinem parit. epistol. ad Dionem.

Musonius.

* Dicebat, Conandum esse principi vt verendus subditis potius esset quàm metuēdus. Illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stob. ser. 46.

Dionysius iun.

Dicere solebat, se multos alere sophistas, nō quòd illos admiraretur, sed quòd per illos admirabilis esse studeret. Sciebat populū de illis tanquam de viris doctis magnificè sentire: hac persuasione callidè abutebatur ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Eadem arte fortasse principes quidā alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque. Plut. in Reg apoph.

Philippus.

Aiebat, oportere meminisse principem, quòd homo existens, potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stob. ser. 46.

Anonyma.

Philippum Macedoniæ regem cùm anus accessisset, vt causam ipsius cognosceret: respondit, sibi nequaquam esse otium. Cúmq; anus inclamasset, Proinde nec rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, non illi solùm præbuit aures, verùm & aliis quoque. Plut. in apoph.

Idem.

* Aiebat oportere meminisse principem, quod homo existens potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stob. ser. 46.

Alexander.

Interrogatus, quis optimus princeps esset? Qui, inquit, amicos donis retinet, & inimicos beneficiis amicos facit. Ant. in Melis. par. 2. ser.

Alexand. Seuerus.

Aurum & argentum rarò cuiquam nisi militi diuisit: nefas esse dicens, vt dispensator publicus in delectationes suas suorúmq; conuerteret, id quod prouinciales dedissent. Lamprid.

Idem.

Cùm ab amicis reprehenderetur, quòd immemor maiestatis imperatoriæ,

riæ, non pretioso vestitu, auro, gemmisque corpus etiam ornaret, respondit: Principatum ac imperium in virtute esse, non in corporis decore. Ibid.

Philiscus.

Ad Alexandrum aliquando dixisse fertur: Ad gloriam incumbe, verùm ea conditione, ne sis pestis, vel magnus aliquis morbus, sed pax & sanitas. Affirmans per vim & sæuitiam expugnare ciuitates, populos excindere, pestilentiam esse. Sanitatis verò, salutísque, subditorum rationem habere: ea enim sunt pacis commoda. Ælian. libr. 14. de Var. hist.

Anaxilaus regij princeps.

*Interrogatus, quid in principatu felicissimum esset, respondit, nunquam beneficia conferendo vinci. Stobæus serm. 46.

Agrippinus.

Conabatur eis quos damnabat, persuadere, quòd ipsis expediret damnari, non enim tanquã inimicus (ipsis aiebat) nec vt latro, sententiam cõtra eos fero: sed veluti tutor & curator ipsorum. Quemadmodum & medicus hominem secandũ consolatur, & seipsum exhibere persuadet. Stob. ser. 46.

Plutarchus.

*Tot (inquit) tantorúmque bonorum & munerum, quæ diis largiuntur, nullus est fructus, aut vsus rectus sine lege, iure & principe. Ius finis est legis: principis opus lex: princeps autem imago Dei cuncta administrantis. lib. ad princip. indoctum.

Sthenius.

Pompeius Magnus, cùm Mamertinos, quòd hostiũ partibus adhęsissent, interficere omnes statuisset: Sthenius eius ciuitatis princeps, Pompeium adiit, & his verbis affatus est: Non æquũ facis Pompei, qui propter vnum noxium, multos innoxios occidere paras. Quo audito, Mamertinis pepercit Pompeius, ciuitatémque & Sthenium liberauit. Habes autem hîc in Sthenio exemplum, quem animum erga Rempublicam oporteat habere principem, si in periculum incidat: in Pompeio autem placabilitatis argumẽtum, qui viri boni maluerit habere rationem, quàm indulgere iræ. Plut. in apoph.

Liuia.

Augustus imperator cùm apud Liuiam vxorem solus conquereretur de hominum insidiis, quæ hinc inde etiã vigilantissimo struerentur: Mirum nõ est, respondit Liuia, quòd tibi parentur insidiæ, partim quòd id non sit alienum à natura: partim quòd magno imperio multa facias, ex quibus par est plerosque molestiam capere. Princeps enim non potest omnibus placere: sed etiam quantumuis rectè imperet, ei multis irasci necesse est. Dion in Augusto.

Tiberius.

Præsidibus onerandas tributo prouincias suadentibus, rescripsit: Boni pastoris est, tondere pecus, non deglubere. Sueton. Dion.

Alexander Seuerus.

Eius vltima verba dicuntur hæc fuisse, Turbatam Rempub. vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, Senex, & pedibus æger, firmum imperium Antoninis meis relinquens, si boni erunt: imbecillum, si mali. Ælius Spartianus.

Fl. Vespasianus.

Grauiter febricitans, cùm increparetur à medicis, quòd morbo correptus, nihil de quotidiana victus ratione immutaret, faceretque omnia quæ ad principatum spectarent, respondit: Imperatorem stantem mori oportere. Xiphilinus in eius vita. Idem etiam Turbo præfectus prætorio dixisse fertur, apud Xiphilinum in vita Adriani.

Traianus.

Traianus.

Optimo iure laudibus vehitur illa vox Traiani, qui amicis incusantibus, quòd parum memor imperatoriæ maiestatis nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem præstabo imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Eras. lib. 8. apoph.

Anonyma.

Hadrianum transeuntẽ mulier quædam appellauit, Audi me Cæsar. Is cũ respondisset, Non est otium: illa clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc vocẽ restitit, & audiuit mulierem. Hoc & aliis tribuitur, vt paulo ante Philippo: neque quicquã vetat, idem à plurib. vel dici vel fieri. Dion in Hadrian.

Hadrianus Imp.

In senatu frequenter dicere solebat, se sic gesturum principatum, vt sciret rem populi esse, non suam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum distinguit regem à tyranno.

Idem.

Dicere est solitus, sibi molestum esse, si quem videret tristem: cùm tamen omnes doctos vexaret quæstiunculis, sed vexatos donauit aliquo munere. Dion Cassius.

Placilla.

Theodosij imper. vxor, subinde admonere maritum solebat, vt consideraret, quisnam ante imperium fuisset, & in quem locum ab vniuersitatis huius Deo esset euectus. Reuocare autem in memoriam voluit, olim hominem fuisse priuatum: nunc autem ideo vocatum ad imperium, vt eius gubernatione, non tantum Romana in ciuilibus Respublica, sed diuinus etiam cultus probè institueretur, atque conseruaretur posteris. Nicephorus Callistus lib. 12. cap. 42.

Constantius Chlorus.

Suprà de Eo, quod à subditis amari melius sit quàm metui.

Fridericus.

Tum demum saluam Rempub. fore dicebat, si senatores de rebus consultaturi, in vestibulo curiæ simulationẽ ac dissimulationem deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & iudici inter consilia diiudicare non difficile esset. Æneas Syl. lib. 3. Commentar. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quínam sibi charissimi essent? Qui, inquit, me non magis quàm Deum ipsum timent. Deprompta sanè ex Christiano pectore sententia, in primis enim timendus Deus, rex regum, & dominus dominantium. Æneas Syluius libr. 4. comment. in res gestas Alphonsi.

Otho Syluius.

Cùm videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium suorũ strage tuendum, statuerat sponte mori: verùm dehortantibus amicis, negauit se tanti facere vitam suam, vt ob hanc quenquam suorum interire cuperet. Eras. lib. 8. apoph. ex Plutarcho.

Alphonsus.

Eos demum principes magnificiendos dicere solebat, qui iustitiã probè excolerent: hæc enim in quo fuerit, eius imperium æquo omnes animo patiuntur, illiúsque moderationi sese etiam spontè subiiciunt. Vt de Cyro illo legimus, quem non iustitiæ solùm, sed omnium etiam regiarum virtutum exemplum fuisse apud suos, creditum est. Panorm. libr. 1. de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Eum principem mirum in modum probabat, cuius simplex verbũ tantum ad fidem valeret, quantum priuatorũ hominum iusiurandum. Sensit autem, non vulgarem principis virtutem esse, stare verbis, & facto præstare id quod verbo semel promisit. Ibidem.

Idem.

Idem.

Illud quoque assiduè in ore habuisse fertur: Tantò priuatis hominibus reges meliores esse debere, quãto honoribus & dignitate antecellerẽt. Panor. lib.4. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Apud Alphonsi aulicos, cùm de gerendo principatu esset contentio, rex perdifficilem rem sibi principatum videri, vel eò maxime dicebat, quòd principum vita popularibus exemplo cedat, illis quidem ad vitia quàm ad virtutes procliuioribus. Panor. lib.2. de Alphonsi rebus gestis.

Idem.

Cùm præterea de principum vita & moribus disceptassent, dixisse fertur: Principibus nõ modò sua causa à peccato abstinendum esse, sed multò etiam magis, ne sua vitia infundantur in ciues suos. Quantò enim flagitium conspectius, tantò offendiculum grauius. Panorm. libro 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Præterea cùm de subditorum moribus disputaretur, Alphonsus respondisse dicitur: Veluti ad solis motum ita populares semper in principum mores verti atque formari. Vulgus enim imitatur, quod à principibus conspicit factitari. Ibidem.

Idem.

Regem illiteratum ac indoctum, nil aliud nisi asinum coronatum esse dicebat. Æneas Syluius lib.1. comment. in Alphonsi res gestas.

Idem.

Commemorantibus, quendam ex Hispaniæ regibus dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, Eam vocem bouis esse, non hominis. Non omnes literę cõueniunt principi: sed eæ quę politicen tradunt, aut ethicen, quæque rectè ac secus gestorum exempla commonstrant, id quod facit histor. Ibid.

Idem.

Audiens ab agricultoribus, mala punica, quæ natura acria essent, arte & diligentia fieri dulcia: Cur non etiam nos, inquit, ciues & populares nostros ingenio malo, prauóq; præditos, industria & labore meliores reddimus? Innuit autem, populi mores vix esse tam prauos, quin ritè gubernantis studio, labore & industria meliores reddi queant. Panor. l.4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Alphonsum quum adiissent legati Matricienses, in quorum agris tum agebat, consulentes vtri iuberet ipsos gratificari, Nicolaóne Picinino: an Francisco Sfortiæ? respondit, ambos pro amicis habendos: sed nihilo secius ab ambobus, tanquam ab inimicis cauendum. Id temporis inter Nicolaum & Franciscum simultas intercedebat: ac rex nondum statuerat, vtrum vellet in societatem recipere, cùm vtrunque ob dissidium non posset. Erasmus libr. 8. apoph.

Idem.

Reprehensus, quòd parum regaliter incederet, respondit, Malle se moribus & authoritate regẽ videri, quàm diademate aut purpura. Anton. Panorm. de reb. gest. Alphonsi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Aeneas Syluius.

Audiens Alphonsum Arragonum regem neminem ex suis lædere, respondit: Iusti principis esse, non solùm afficere neminem iniuria, sed & eos qui damna quibusuis hominibus sine iusta causa inferunt, si possit, prohibere. Nam teste Cicerone, qui aut non obsistit si potest, iniuriæ tam est in vitio quàm si patriam aut parentes deserat. Æn. Syl. lib.1. comment. de rebus gest. Alphonsi regis.

Gaspar

Gaspar Zchlick.

Is, trium Cæsarum cancellarios, optare se dicebat, Omnes reges aliquando priuatos, pauperésque fuisse. Neque enim satis misseretur, qui nunquam fuit miser. Ibidem.

Otho Imp.

Boso, Arelatensiũ rex vltimus, episcopo Arelatẽsi in vigilia natalis Christi, ne officium in ecclesia nocturnum celebraret, nisi ipso præsente mandauit. Episcopus autem quũ aliquandiu cum sacerdotibus aduentum regis frustra expectasset, vltra horam consuetam, prosequutus est sacra. Superueniens autẽ rex cœpit expostulare cum episcopo, cur non expectasset? commotúsque dedit episcopo alapam in medio populi. Episcopus autem quum regem apud Othonem primum Romanorum imperatorem accusasset, mandauit Otho, vt ob tantum facinus decollaretur. Archiepiscopus verò cum reliquis episcopis & principibus cùm intercederent apud imperatorem, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur, ait rex: Non est æquum, vt rectum Imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non cõueniat vel vllum verbum ex principis ore frustra egredi. Munsterus lib. 2. Cosmograph.

Plura pete ex apoph. de Magistratu, de Reipublicæ gubernatione, de Regno, &c.

Principum clementiam, liberalitatem, iustitiam, mansuetudinem, castitatem, &c. *vide propriis locis.*

De principe malo.

Alexander.

Cinesias videns Alexandrum Magnum à pharmaco, quod sumpserat, vehementer turbatum: Quid, inquit, nobis faciendum est, cùm vos dij talia patiamini? Alexander autem ægrè attollens oculos: Quales, inquit, dij sumus? metuo, ne diis inuisi. Eras. lib. 6. apoph.

Antiochus.

Cùm in venatu quodam feram insequeretur, aberrans ab amicis ac famulis, in casam pauperum quorundam, quibus ignotus erat, introiit: atque inter cœnam iniecta mentione regis, audiuit, quòd cætera quidem probus esset, sed plerasque functiones mandaret amicis improbis, ipse ad eorum facta conniuens: tum quòd immodico venandi studio, frequenter necessaria negligeret. Ad hæc tum temporis nihil respondit, nec quis esset prodidit: verùm vbi diluculo satellites venissent ad casam, iámque agnosceretur, allata purpura simul cum diademate: Age, inquit, ex quo vos indui herì primùm vera de meipso audiui. Nam ferè hoc studio est his qui viuunt in aulis principum, ne quid audiant nisi blandum auribus. Plut. in apoph.

Cato Maior.

* Pessimum dicebat esse principem, qui imperare sibiipsi nequiret. Stob. serm. 44.

Plutarchus.

* Potestas malitiæ coniũcta, neruos (inquit) ac robur effectibus addit. Et verum est illud Dionysij dictum, qui se tum imperio frui maximè dixit, cùm quod libèret confestim exequeretur. Ingens autem periculum est, ne is mala facere deliberet, qui facere potest quæ voluerit. Si malitia potestatis cursum adipiscatur, celeriter affectũ quemuis promouet: ex ira cædem, ex amore adulterium, & ex auaritia publicationem faciens, nisi rationis grauitas & pondus coerceat reprimátque potestatem. libr. ad principem indoctum.

Hadrianus Imp.

Commodum Ælium Verum iterum consulem fecerat, eúmque imperio destina-

destinauerat: quem quum cerneret nec animo nec corpore satis validum, dicere solebat, In caducum parietem nó inclinauimus, ac perdidimus quater millies H. S. quod populo ac militibus pro adoptione dedimus. Verè præsensit, Commodum inutilem imperio, sed serò. Dion, in Hadr.

Galienus imp.

Prouinciarum defectionem, quasi leuissimarum rerum iacturam, ioco solebat eludere. Cùm enim nuntiatū esset Ægyptum defecisse: Quid, inquit, sine ligno Ægyptio esse non possumus? Quum vastatam Asiam Scytharū incursionibus accepisset: Quid, inquit, sine aphronitro esse non possumus? Perdita Gallia, arrisit, dixitque: Non sine trabeatis sagis tuta Respublica est? Pessimi principis voces, cui quicquam potius est Repub. Trebellius Pollio.

Vide apoph. de Tyrannide.

De principio rerum agendarum duro.

Socrates.

DIcebat, Bene incipere, non esse pusillum, sed iuxta pusillum, Græca sic habent, τὸ ἄρχεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παραμικρὸν δέ. quòd Laertij interpres ita reddidit, Bene incipere paruū non esse, sed maximum. Quanquam aliud exprimunt verba Socratis. sed sensit, ni fallor, bene incipere, non esse quidem paruum, sed parui fieri, aut rectè incipere, nón esse pusillum, sed iuxta pusillum. Paulatim enim incipiendum, eo quòd qui initio præproperi sunt: serius perueniunt ad finem. vt alludat ad Hesiodum, iubentem, vt pusillum pusillo addamus. Dicti argutia est in Græcis vocibus, eáque Latinè reddi vix potest. Laert. in eius vita.

Pittacus.

Illud decantatissimum frequenter dicere solebat, Dimidium plus esse toto. Quo vir prudentissimus innuere voluit, omne quidem principium satis esse durum: verum si rem aggrediamur seriò, facilè nos peruenire ad rei finem. Laert. l. 1.

Stratonicus.

Byzantij, cùm citharœdus quispiam belli cecinisset procemium, cætera minus feliciter, surrexit ac præconis in morem pronuntiauit: Quisquis indicarit citharœdum qui bene cecinisset procemium, drachmas accipiet mille. Eras. l. 6. apoph.

De probitate.

Anonymus.

ADolescens quidam cùm venderetur, rogatus à licitatore, Erísne frugi, si fuero mercatus? Etiam si non fueris mercatus, respōdit. Ne fortuna quidem seruilis docere potuit illum seruilia loqui. Qui enim natura probus est, vbique & apud omnes probus est. Plut. in apoph. Lacon.

Æschylus.

Cùm hi versus, quos de Amphiarao scripsit Æschylus, in theatro recitarétur apud Athenienses,

οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Id est, *Neque enim videri, at esse studet vir optimus.*
Segetem profundam mente studiosa colens,
Consilia quando hinc germinant salubria.

Totus populus in Aristidem vertit oculos, agnoscens hoc laudis in eum competere. Plut. in Græc. apoph.

De

De probitate damnata.

Aristides.

CReatus procurator fisci, quod munus sanctissimè gesserat, tamen à Themistocle delatus est, ac repetundarum damnatus. Sed optimatum fauore non solùm illi mulcta remissa est, verùm etiam eidem redditus est muneri: quod per simulationem sic administrauit, vt omissa pristina seueritate, lenem se facilémq; præberet iis qui publico malo gaudent ditescere. Horum opera factum est, vt populus tertiò munus summis fauoribus eidé deferret Aristidi. Tũ ille: Ob integrè gestum munus damnastis: nunc quoniam præter æquum multa concessi ciuitatis expilatoribus, honore dignũ iudicatis. Hoc igitur honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto, quã damnato ac mulctato irrogastis. Norat quibus artib. posset fieri gratiosus apud populum, nisi maluisset iustus esse, quàm plausibilis. Hoc dicto notauit vulgi peruersum iudicium, quod ea, quæ profutura essent Reip. vbiq; damnat: quæ nocent summis euehit laudibus. Plut. in Themist.

Vide apoph. de Innocentia, & ingratitudine.

De prodigalitate, profusione & largitione.

Crates.

DIuitum opes dicebat esse similes ficis arboribus in præruptis locis, è quibus vt homines nihil caperent fructus, sed corui tantùm, ac milui: ita ex illorum facultatibus tantum alerentur scorta & adulatores. Refert Plut. Laer. l. 6. c. 5. Stob. ser. 14. Alij hoc Dioni & Socrati adscribunt.

Chilon.

Cùm videret adolescentem liberaliter, vel profusè potiùs, suum patrimonium aliis largientem, ait: Si sumptus magnos vbi non decet feceris, vbi decet mox exiguos facies. Maxi. serm. 61.

Bion.

In quendam qui prædia sua deuorarat: Amphiaraum, inquit, terra absorpsit, tu terram. Laert. l. 4. c. 7.

Zeno.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Anaxagoras.

Verissimè dicere solebat: Magno cum negotio pecunias comportari, sed multo maiore opera conseruari ac custodiri. Cui & poëta Ouid. astipulatur, qui ait:

Non minor est virtus, quàm quærere, parta tueri.

Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos capere facilius est, retinere verò difficile. Sæpe enim pecunias, quas multo cum labore quis vnciatim vix comparserit, iuxta Archilochum, eas vniuersas semel in vnius scorti marsupium effundit homo ignauus, prodigus, & inutile terræ pondus. Ælian. lib. 4. Var. hist.

Socrates.

Socrates videns quendam facilè omnibus gratificari, nullóque delectu suppeditare: Malè pereas, inquit, qui Gratias virgines vt scorta prostituisti. Stob. ser. 14. Hoc autem Max. serm. 8. ascribit Democrito.

Plato.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Aristoteles.

Suprà de Auaritia.

Diogenes.

Suprà de Luxu, & Voluptate.

Idem.

A prodigo petebat minam. Ille miratus improbam postulationem, rogabat,

bat, cur quum ab aliis obolum petere ſoleas à me minam petis? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum ſpero, à te verò an vnquam poſthac accepturus ſim, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id eſt, in deorum genib. ſitũ eſt, attexuit enim hoc Homeri Hemiſtichium. Significauit autem, homini profuſo periculum imminere, ne breui redigeretur ad extremam inopiam, vt ne obolum quidem haberet reliquum. Laert. lib. 6. Stob. ſerm. 13. Max. ſer. 61.

Idem.

Præteriens prodigi cuiuſdam ædes, inſcriptionem habentes venales: Facilè, inquit, diuinabam fore, vt præ immodica crapula domum euomeres. Iam enim domum aſſumpſerat antequam venalem proſcriberet. Vomitus igitur erat ille verius, quàm venditio. Laert. l. 6.

Plutarchus.

* Luxurioſorum vitam quaſi quotidie morientem efferri dicebat. Ant. & Max. ſer. de prodigalitate.

Idem.

* Diuitem prodigum contemplatus oliuas edentem, & aquam bibentem: Si ſic, inquit, prandiſſes, non ſic cœnares. Eod. ſer.

Timotheus.

In Ariſtophontem prodigum grauiſſimè inuehebatur, inquiens: Cui nihil ſatis eſt, eidem etiam nihil turpe. Æli. l. 13. de Var. hiſt.

Epicurus.

Dicere ſolebat, Cui pauca non ſufficiunt ei nihil ſatis eſſe. Alludens ad eos, qui cùm habent quæ ad vitam ſuſtentandam neceſſaria ſunt, non tamen ſua ſorte contenti, ampliſſimas diuitias ac opes petunt: quas ſi poſſiderent, laborarent dieb. ac noctibus, quò parta, leuiter, otioſè, ac prodigaliter deglutirent ac concoquerent. Ælian. l. 4. Var. hiſt.

Alexander.

Alexandro puero diis largius facienti ſuffitum, ac ſubinde ad thus accurrenti: Leonides illius pædagogus, qui tum aderat, Heus, puer, inquit, tũ largè facies ſuffitum, cùm regionem deuiceris quæ thus gignit. Pòſt cùm eam regionẽ obtinuiſſet, memor eius dicti, hac ſententia ſcripſit illi literas. Mitto tibi thuris & caſſiæ talenta aliquot, ne poſthac parcus ſis erga deos: quum non ignores nos potitos regione odores gignente. Plut. in apoph.

M. Cato.

Cato in Albidium, qui luxu facultates prodegerat, deniq; & ædes deuorarat, nouiſſimè conſequutum incendium, quod reliquum erat, abſumpſit, ita iocatus eſt, vt diceret eum feciſſe proteruiam. Id erat priſcum ſacrificij genus, in quo ſi quid ſuperfuiſſet, ſeruari religio erat, ſed igni cremabatur. Plut. in eius vita.

Auguſtus Cæſ.

Suprà de Fauore, arte & largitionibus captato, Anonymo tribuitur.

Sigiſmundus.

Suprà de Ignauia.

Heliogabalus.

Suprà de Luxu & Voluptate, & de Pœna malis infligenda.

Alphonſus.

Equiti ſubinde aliquid flagitanti, ſed mox quod acceperat profundenti: Si pergam, inquit, tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero, quàm te diuitem: nam qui tibi donat, nihil aliud quàm aquam infert pertuſo dolio. Panor. de reb. geſt. Alphonſi l. 2.

Idem.

Suprà de Luxu & Voluptate.

De proditione.

Ageſilaus.

AD Ageſilaum regem quum quidam veniſſet, efflagitãs vt id quod pro-

promisisset, præstaret: ad regiam enim fidem pertinere, non verba modò, verùm capitis etiam nutus seruare: rex, quia res parum honesta videbatur, & propterea fidem in eo præstādam esse ratus, respondit: Scito tu quoque, neminem à rege iniustam rem petere debere. Acuto responso ostēdens rem honestam, quę importunitate promissa, aut concessa videatur, laudabilius reuocari, quàm, vt constantia famæ paretur, mala quæ promissa sunt præstari. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Agis Arihidami F.

Cùm Ephori dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens ad huius patriam: nam is ipse te perducet in arcem. Et quî cōuenit, inquit, ô Ephori, tot iuuenes ei credere qui suam ipsius patriā prodidit? grauiter admonens, nihil illis tutò credi, qui in patriam perfidi fuerint. Plut. in Lacon.

Therycion.

Delphis rediens, quum videret in Isthmo angustias à Philippi copiis occupatas: Malos, inquit, ô Corinthij portarum custodes vos habet Pelopōnesus. Allusit eo, quòd grauiter animaduerti solet in ciues, quibus vrbis portæ commissæ sunt, si eas indiligenter custodierint. Multò magis accusari merebantur Corinthij, qui totius Peloponnesi portas Philippo prodidissent. Plut. in Lac.

Theagenes.

Cilicon quidam siue Achæus, Miletum patriam prodiderat Pirienensibus. Quo nomine meritò habebatur omnibus exosus, cuius perfidiam lanius quidam Theagenes sic vltus est. Cilicon adiit Theagenem, in macello empturus carnes. Lanius dissimulato odio, porrigit carnium partem, veluti resecturus quod superesset. Cilicon profert dextram, ex aduerso retenturus carnes: Theagenes machæra sublata, proditoris manum amputauit, ac ne id videretur errore factum, addidit: ista saltem manu posthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio quòd impium pro dignitate tractasset. Hinc adagium, Ciliconis exitium: quod in Chiliadibus recitat Eras. l. 5. c. 6.

Nicostratus.

Cùm ab Archidamo multis præmiis pollicitationibúsque ad proditionē tentaretur, respondit: Archidame, te ab Hercule genus non ducere, satis intelligo. Hercules enim malos pœna affecit: Archidamus verò, eos qui probi sunt, malis afficere solet. Notabat autem Archidami fraudes, qui proditionem hostibus imponere tentabat. Plut.

Philippus.

Interrogatus quos amaret pręcipuè, & quos maximè odisset? respondit: Proditūros quidem in primis amo: eos verò qui iam prodiderunt, odi maximè. Stob. ser. 52.

Augustus Cæsar.

Quum in conuiuio Rhymitalces Thracum rex, qui ab Antonio ad Augustum desciuerat, insolentius iactaret sua erga Cæsarem merita, ac sine fine exprobrans belli societatem molestus esset: Cæsar dissimulata illius petulantia, alteri cuidam regum propinans dixit, Proditionem amo, proditores non laudo. Significans, his qui proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ, licèt enim officium quod præstant pro tempore gratum est, ipsi tamen habentur pro malis ac fœdifragis. Plut. in apoph.

Sigismundus imp.

A Sigismundo cùm miles veteranus efflagitaret, vt promissum præstaret: Immoderata, inquit, tua fuit petitio. At miles quum respondisset, Poteras tamen negare, cùm peterem: nunc autem

autem sine turpitudine, quod promissum est, rescindere non poteris. Sigismundus, Si ex duobus alterũ me ferre oportet, malo facultatum mearum quàm famæ subire iacturam. Æneas Syluius lib. 3. comment. de rebus gest. Alphonsi regis.

Alphonsus.

Quum quidam ad Alphonsum Arragonum regem dixisset, decere principem non ea tantùm quæ verbis promisit præstare, sed ea etiam quæ nutu tantum affirmauit: Alphonsus respondit, Rectè sanè dicis: sed decet etiam petentes, vt ea tantum à principibus efflagitent, quæ sunt iusta & honesta: sin minus, satius est promissis non stare, quàm peccare in leges iustitiæ. Panorm. lib. 3. de dict. & fact. Alphonsi.

De promissionibus.

Pythagoras.

* AGe, inquiebat, res præclaras, nihil magnifici interim promittens. Stob. serm. de virtute.

Antisthenes.

Adolescens quidam Ponticus pollicebatur se rationem Antisthenis habiturum, si nauis ipsius quæ salsamenta vehebat, appulisset. Antisthenes accepto nouo vase, vnà cum adolescente ibat ad mulierem quæ vendebat farinam: & impleto vase, cœpit onustus discedere. Mulieri verò poscenti farinę pretium, commonstrato adolescente, Hic (inquit) dabit, si nauis cum salsamentis appulerit. Significans inanes esse in diem pollicitationes, quum farina quotidie sit præsenti pecunia emenda. Laert. lib. 6. Brus. lib. 2. cap. 2.

Alcibiades.

Apud Platonem in Symposio ait, se, quoties Socrati occurrat, verecundia affici, quia promissa nõ seruauerit: atq; cupere Socraté ob id è vita excedere.

Agesilaus.

Quum inducias per tres menses pactas Tissaphernes non seruasset, oratores ad eum misit, qui agerent gratias illi, quòd promisso non seruato, Deos sibi hostes reddidisset. Plut.

Idem.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem quum quidam vrgeret improbè postulando, vt promissum præstaret, atque hoc ipsum crebrò repeteret: Rectè sanè, inquit, rex. Siquidem iustum est, quod petis, promisi: sin minus, dixi, & non promisi. Quo dicto ostendit, promissum nequaquam præstandum esse, quo is cui promissum est, lædi possit. Plut. in Lacon.

Phocion.

Dicere solebat, Non magna quidem hominibus promittenda, sed magna facienda esse. Verùm eius dictum inuertunt hodie, qui aureos montes ac Crœsi opes pollicentur hominibus, cùm ne gry quidem præstent. Stobæus ser. de Prudentia.

Idem.

Quum Leosthenes ciuitatem Atheniensium ad bellum pepulisset, magnificis spebus ad nomen libertatis ac principatus erectam: Phocion illius verba dicebat esse cupressis similia, quę sublimes quum sint, ac pulchræ, fructũ non habent. Nihil potuit dici accommodatius in sermonem splendidè magnificéque pollicentem, sed infrugiferum: quemadmodum cupressus arbor sublimi compositóque in conum vertice, procul egregium quiddam polliceri videtur, ac vix vlla est sterilior. Plut. in apoph.

Scipio minor.

Cùm C. Lælio consulatum petenti suffragaretur, Pompeiúsque, qui tibicinis filius putabatur, suffragaturum se esset pollicitus, atque longa expectatione Scipionem frustraretur (suam

enim rem curabat) indignantibus cæteris, quòd delusi essent, Scipio subridens: Stultitia (inquit) est nostra, tanquam homines simus rogaturi, iam diu tempus terimus, tibicinem expectantes. Plut.

C. Cotta.

Dicebat, sese operam suam, in eo quod non contra officium peteretur, solere polliceri omnibus, sed impertire iis apud quos optimè poni arbitraretur. Sensit, nulli promittendum quod esset præter honestum: nulli tamen negandum, quod non contra ocium peteretur. Comitatis est benignè polliceri: sed quoniam omnibus opera præstari non potest, eligendi sunt quibus eam impertias. Vtcunque refert Q. Cicero ad fratrem, de petitione consulatus, & Bruson. lib. 1. cap. 15.

Cicero.

Suprà de Conuiciis.

Vide apoph. de petitionibus parum iustis.

De pronuntiatione.

Theocritus.

THeocritus ad Grãmaticum quendam ludimagistrum malè pronuntiantem accedens, rogauit, Quî fit, quod Geometriam non doceas? Is quum respondisset, Quoniam ignoro. Quid tum? dixit. Nam legere etiam nescis. Notauit autem pronuntiationis vitium in Grammatico, qui non tantùm ipse lingua promptus esse debet, sed aptus etiam vt aliorum verba & voces formet. Stobæus serm. de Imprudentia.

Demosthenes.

Cuidam percontanti, quid esset in eloquentia præcipuum, respondit Actio. Roganti, quid proximum? respondit, Actio. Roganti, quid tertium? nihil aliud respondit quàm Actio: tantum tribuens pronuntiationi, vt in ea totum situm existimaret, Actio autem multa complectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis gestum. Erasm. lib. 4. apoph. ex Quintiliano.

Pausanias sophista.

Quoniam more suæ gentis crassa lingua sonabat, confundens cõsonantes, breues producens, productas corripiens, vulgò dictus est coquus, qui pretiosa obsonia malè cõdiret. Philost. in sophist. & Volat. libr. 18. Vrban. com.

Anonymus.

Illaudatus rhetor, cùm causam ageret pulchrè vestitus, sed tumultu irruens in tribunalia, voce semimuliebri, lingua supina, quouis potius spectans quàm ad ea quæ agebantur: auersatus dicentem imperator studuit illi os occludere, totáque actione aquam intercipiebat, breues subinde percontiunculas obiiciens. Ad quas cùm parum apposité respõdisset Philiscus: Virum, inquit imperator, arguit cæsaries, rhetorem vox. Græca plusculum habent leporis, τὸ μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ χαίτη, τὸ δὲ ῥήτορα φωνὴ, notans illum, quod attonsa cæsaries declararet virum, sed oratio non declararet esse rhetorem, sed fœminam potius. Philost.

Aeschines.

Suprà titulo, de oratione aliena.

C. Cæsar.

Celebratur C. Cęsaris dictum, quod prætextatus adhuc deprompsisse fertur in quendam modulatius orantem: Si legis, cantas: si cantas, malè cantas. Quidam latrant orantes, verius quã loquuntur. Sunt qui rhetoricam pronuntiationem affectantes, medij sunt inter canentem & loquentem. Meminit huius Q. Fabius, & Eras. li. 8. apoph.

De prosperitate.

Socrates.

* SCiscitatus, quid bonis viris molestum esset? respondit, malorum prospe-

prosperitas. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Diodorus philos.

* Felicioris ingenij esse dicebat infortunia cum dexteritate ferre, quam ingentem prosperitatem regere prudenter. Eod. ser.

Epicurus.

* Humilis, inquit, & paruus animus prosperitatibus effertur, aduersis autem rebus deprimitur. Ibid.

Epictetus.

* Hæc eius sunt de prosperitate scitè dicta. Stultus prosperitatis tanquam ebrietatis voluptate nimium fruens, stultior euadit. Eorum qui prosperè agunt antagonista est inuidia. Prosperitate, tanquam fructibus Autumni, dum adest, frui debemus. In enchiridio & dissertationibus.

Phauorinus.

* In prosperitate, inquit, ne superbias: & inops ne deiicias animum. Fortunæ vices fortiter ferre scias. Ant. & Max. ser. de fortuna.

Vide apoph. de Fortuna.

De prouidentia Dei.

Socrates.

* Dicebat, si quid cura potest, illud cures: at si Deus ipse te curat, cur tu solicitus tibi sis? Ant. & Maxim. ser. de Prouidentia.

Plato.

* Virtus, inquit, nec sub doctrinam cadit, nec est naturalis, sed diuino fato inest iis qui eam habent. Eod. ser.

Idem.

* Deus omnia, inquit, & secundum Deum fortuna & occasio humana gubernant vniuersa. Ibid.

Alphonsus.

Cosmus Florentinus Alphonso Aragonum regi malè pacatus, vir alioqui magnus & illustris, cùm dono misisset regi Titi Liuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis regiis, qui aderant, ne librum attrectaret ab hoste missum, quem veneno infectum in regis interitum putabant. Verùm Alphonsus cum aliquando videretur medicis assentire, demum Liuium manibus attrectans, hinc indéque legens & relegens quasdam historias, ad suos conuersus, ait: An ignoratis, regum animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub curæ dei securas & lætas agere? Sensit vir prudétissimus, diuina prouidentia cùm regantur omnia, cor regis (qui est Dei, vt Paulus ait, minister) semper esse in manu Domini, qui regit & flectit quò vult, contra omnia nostra cōsilia. Ant. Panor. de reb. gest. Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De prouidentia hominum in rebus agendis.

Chilon.

Frequenter dicere solitus est, Caue tibi ipsi, & caue teipsum. Quorum primò admonuit, caute agendum esse cum hominibus, ne fraude circumuéti decipiantur. Deinde vnumquenq; sibi suspectum esse oportere. Omnes enim ferè cauent sibi ab aliis: tamen interdum nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi ipsi: quò fit, vt cum aliis imponimus, nosmetipsós perdamus. Laert. in vita Chilo.

Thales.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilitate.

Antisthenes.

Dicere solebat, sapienti nihil esse nouum aut subditum: eo quòd quicquid homini potest accidere, sit tam præmeditatus, vt nunquam dicat, non putaram. Laert. l. 6. c. 1.

Agesilaus.

Tissaphernes Persarum dux cum Agesilao fœdus nō ex animo, sed metu percusserat, hac lege, vt Græcas ciuitates sineret liberè suísque viuere legibus, mox ingentibus copiis à rege suo accersitis, bellum illi denuntiauit, ni Asia decederet. Hoc fœdus violatū libenter arripuit Agesilaus, legatis hilari vultu respondens: Se magnam habere gratiam Tissapherni, quòd periurio suo & deos & homines sibi infensos reddidisset, aduersæ verò parti propitios. Rectè sensit, absque prouidentia Dei nihil geri in rebus mortalium: magísq; fidendum diuino fauori, quàm humanis consiliis aut viribus. Plut. in Lacon.

Iphicrates.

Contemnebatur ab aliis, eo quòd ex patre sutore natus esset. Verum tum primùm nomen sibi & existimationē fecit, cùm vulneratus hostē armatum in nauem suam portasset. Is igitur cum in amicorum suorū agris haberet exercitum, & nihilominus vallū iaceret, fossásq; probè foderet, cuidam dicēti, Quid metuimus? respondit: Pessimam esse ducis vocem, Haudquaquam putaram. Significans, rebus prosperis sæpenumero imminere pericula nō exigua, quæ nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus cautè omnia esse munienda. Plut. in Græc. apoph.

Epaminondas.

Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui subitò præter causam interdum oboriri solet: propter summam præstantissimi huius ducis prouidentiam. Plutarc. in Græc. apoph.

Perseus.

Suprà de Mutuo.

L. Sylla.

Infrà de Regnandi libidine.

M. Antonius.

Suprà de iudicio nimis exacto.

Cato Vticensis.

Cùm Cæsar Ariminum occupasset, & ad Pompeium summa rerum in vrbe translata esset, Cato dixit: Si mihi ista prædicenti credidissetis, P.C. nec vnum nunc timeremus, nec ab vno spes nostræ penderent. Plut.

Alphonsus.

Suprà de Principe bono, & eius in regni administratione officio.

De prudentia.

Socrates.

INterrogatus, quid esset prudentia? Animæ (respondit) concinnitas. Stob. ser de Prudentia.

Idem.

* Vt nauis vacua, inquit, instrumentis conuenientibus, sic vita prudentiæ effectibus munienda est atque instruenda. Stob. ibid.

Idem.

* Nec equo, inquit, sine freno, neq; diuitiis sine prudentia tutò quis vti poterit. Eod. ser.

Idem.

* Soli prudentię, tanquam consultissimo tutori, vt vitam omnē, ita maximè iuuentutem credere conuenire dicebat. Eod. ser.

Idem.

Sciscitatus, Quínam prudentes essent? Qui non facilè delinquunt, respondit, Eod. ser.

Idem.

Adhortabatur subinde suos discipulos, vt hæc tria in omni vita sibi pararent: Vt in animo scilicet haberent prudentiam, in lingua silentium, & in vultu verecundiam. Max. ser. 41.

Bias.

* Considera, inquit, & postea rē aggredere. Item. Aggredere tardus agēda, aggressus age constans. Laert.

Periander.

*Ea facito, inquit, quorum non te pœniteat. Laert.

Democritus.

*Dicebat ſapientiam aut prudentiam quæ nihil admiraretur, omnium rerum eſſe digniſſimam & precioſiſſimam. Stob. ſer. 3.

Periander.

*Quærenti quid in minimo maximum eſſet, reſpondit, prudentes cogitationes animæ in corpore humano. Stob. Ibid.

Iamblichus.

*Prudentia, inquit, virtutum princeps eſt, reliquíſq; omnibus vtitur, atq; ipſarum ordinem, modum & occaſionem in præſentia, tanquam oculus quidam mentis vndequaq; luculentiſſimus, oſtendit, &c. Tandem addit. Prudentia ſui poſſeſſores efficit deo ſimiles. Stob. ſerm. 3. de prudentia.

Criton.

*Prudens vir, inquit, ad vitam, quaſi ad viam quandam, non precioſius viaticum, ſed quod magis neceſſarium eſt, comparat. Eod. ſer.

Bion.

Dicebat, prudentiam tantò cæteris virtutibus antecellere, quantò cæteris ſenſibus præſtaret viſus. Nam oculi prælucent toti corpori, nec vlla eſt virtus abſque prudentia. Nam quomodo iuſtus reddet cuique ſuum, niſi prudentia commonſtret quid cui debeatur? Laert. lib. 4. cap. 7.

Antiſthenes.

Dicere ſolebat, Tutiſſimum eſſe murum prudentiam, quòd is nec collabitur, nec proditur, Nulla quippe mœnia ſunt tam munita, quin machinis aut ſuffoſſionibus, aut vallorum proditione capiantur. Prudentis autem decreta ſũt inexpugnabilia. Laer. l. 6. c. 1.

Iſocrates.

Dicebat, virum frugi & prudentem debere præteritorum meminiſſe, agere præſentia, futura cauere. Stob. ſer. 1.

Ageſilaus.

Cùm pugnaretur apud Mantineam, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omiſſis omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicens, ſolos cordatos milites authores eſſe victoriæ. Quod cùm feciſſent, victoriam nacti ſunt. Hac voce conſuluit Ageſilaus incolumitati ſuorum, qui fuerant ſine dubio manu hoſtium perituri. Simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudentem, quàm turbam imprudentum. Plut. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Cùm bello Arcadas ſuperaſſet, ob id laudatus à quodam: Præſtantius erat, inquit, ſi illos prudentia quàm viribus ſuperaſſemus. Plut in Lacon.

Scip. Minor.

Iuuenis etiamnum, tantam habebat opinionem fortitudinis & prudentiæ, vt Cato ſenior interrogatus de his qui apud Carthaginem militarent, in quibus erat & Scipio iunior, Homerico verſu reſponderit,

Ille ſapit ſolus, volitant alij velut vmbræ.

De Tireſia dictum eſt apud Homerum, Odyſſ. κ. Plut. in apoph.

Euripides.

Celebratur illud Euripidis dictum, Vnicum conſilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit non perinde referre quàm numeroſum educas exercitum, ſed quàm cordati ſint exercitus duces. In bello ſiquidẽ longè plus habet momenti prudẽtia, ſolertiáque, quàm vires conſilij expertes. Eraſ. l. 8. apoph.

Gregorius Theolog.

*Qui ſerpentis prudentiam in malis columbinæ ſinceritati circa bona miſcuerit, is neque prudentiam ſinet malignam fieri, neque ſimplicitatem ſtolidam.

stolidam. Stob. ser. de prudentia.

Vide apoph. de Sapientia.

De prudenter dictis.

Lycurgus.

LYcurgus Lacedæmoniorum rex, percontanti quam ob causam vterentur legibus scriptis: Quoniam, inquit, eruditi qui sunt, benéque educati, probant quid pro ratione temporis expediat. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex quoties audiebat aliquos ab aliis laudibus commendari, aut vituperari, dicebat non minus adnimaduertendos esse eorum mores qui laudant, aut vituperant, quàm eorum qui laudantur aut vituperantur: vt intelligamus, ex vtraque parte hominum morbos, & animorum (quibus laborant) affectiones. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cur Spartiatæ ad tibiarum clangorem prælia inirent? Vt dum ad numerum, inquit ingrediuntur, appareat qui sint fortiter periculum subituri, & qui sint effœminati. Ibid.

Idem.

Cùm iam Corinthiorum vires pugnando fregisset, exhortantibus amicis, vt vrbem eorum quoque oppugnaret: negauit, id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Plut. in Lacon.

Leotichidas.

Rogatus à quodam, quo pacto quis bona quæ sunt, tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunę crediderit. Plu. in Lacon.

Cato Vticensis.

Cùm in senatu Pompeio, cui parum alioqui fauebat, decerneret imperium, dixit: Talium virorum esse, ingenia Reipubl. inferre mala, eadémq; depellere, tempori consilium accommodans. Plut. in Catone.

M. Antoninus Verus.

Iam moriturus, cùm amicos affici dolore sentiret: Humanum est, inquit, humanis rebus affici & ingemiscere. Quo dicto ostendere voluit, hominem non esse saxum, aut ferrum: sed animal, quod facilè in aduersis potissimũ afficiatur, aliorúmq; doloribus ingemiscat. Herodianus lib. I.

Seneca.

Videns Neronem imperatorem infinitos variis mortis generibus occidere, quos cogitare de imperio existimabat, dixisse ad imperatorem fertur: Licet plurimos occidas, attamen non potes successorem tuum occidere. Xiphilin. in Nerone.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Quum Pontifex in eum diras euomeret: Atqui, ait, precandi ille, non imprecandi causâ pontifex est constitutus. Annal. Franc. Repetiit laudatam eam vocem sacerdotis quæ adduci non potuit vt Alcibiadem execraretur. Plut. teste in Alcib. vita.

Idem.

* Relatum est Iulium Pontificem regio honori inuidere, & multa moliri vt Gallico regno crearet pericula: atqui, inquit Ludouicus, non tantùm otij superfuit D. Petro Apostolo, vt res Claudij Cæsaris, aut Domitij Neronis, quæ ad se nihil attinebant, curaret. Ibid.

De publicis negotiis, priuatis anteponendis.

Aristides.

ARistidi erat simultas cum Themistocle. Huic quum delectus esset

ſet collega ad peragendum legationem: Vis, inquit Themiſtocles, vt in his mõtibus ſimultatem deponamus? Nam ſi videbitur, reuerſi illam reſumemus. Priuatos affectus publicæ poſthabuit vtilitati. Ex his enim ferè omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur. Plut. in Græc. apoph.

Idem

Ariſtidis vxor adminiſtranti Rempublicam ei dixit. Vtinam priuatas quidem res putares eſſe publicas, & contrà publicas priuatas. Notauit autem hominis improbitatem, qui ſua negotia Reipubl. anteponebat. Stob. ſer. 37. ex Serino.

Demaratus.

Cuidam percontanti, quam ob cauſam apud Spartanos, qui ſcutum abieciſſent, notarentur ignominia, & infami vocabulo Ripſaſpides appellarentur, qui galeas aut thoraces, non item: Quoniam, inquit Demaratus, hæc ſua ipſorum cauſa gerunt, ſcutum verò cõmunis exercitus gratia: ſignificans vnicuique pluris eſſe faciendam communem vtilitatem, quàm propriam. Qui galeam aut thoracem abiecit, ſeipſum prodit tantùm, & exarmat: qui ſcutum abiecit, prodit vniuerſam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta eſt aduerſus hoſtium iacula. Plut. in Lacon.

Pompeius Craſſus.

Marcello ac Domitio Pompeium in ſenatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus eſſet conſulatum: Fortè, inquit, petam: fortè non petam. Rurſus idem percontantibus: A bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc reſponſa vt amgua ac ſuperba multos offenderent, Craſſus idem percontantibus reſpondit, Si è Repub. fore iudicauero, petã: ſin minus, à petendo abſtinebo. Plut. in Craſſo.

Cato Vticenſis.

Pompeius quo ſuam factionem redderet firmiorem, per Munatium petiit, vt Cato neptium duarum alteram ſibi, alteram filio ſuo daret. Cato iuſſit reuerſum Munatium Pompeio renunciare: Se quidem per mulieres capi non poſſe, beneuolentiam tam illius ſibi gratam eſſe: amicitiam, etiam quę quauis affinitate firmior eſſet, polliceri, ſi quæ Reipub. conducerent, ſequeretur. Cæterùm, aduerſus Remp. nunquam daturum obſides. Neptes in Matrimonium datas, obſidum nomine ſignans. Sunt qui narrent, non neptes, ſed filias in matrimonium à Pompeio petitas. Eraſ. lib. 5. apoph.

Alexand. Seuerus.

Amicos & cognatos, ſi malos comperiſſet, puniebat. Id ſi vetus amicitia aut neceſſitudo nõ patiebatur, à ſe dimittebat, dicens: His charior eſt mihi tota Reſpub. Significans, priuatos affectus vtilitati publicæ poſthabendos. Lamprid.

De pudicitia.

Phocias.

PHocias in Ionia, parentibus honeſtis orta, ingenuéque educata, ad Cyri regis cœnam cum aliis mulieribus admiſſa, cæteris regios iocos ac luſus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, ſola tacitè ingreſſa ad lectum conſtitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere: Flebit, inquit, quiſquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc, quum à cæteris agreſtis & incomis haberetur: Cyrus gaudens, & cum riſu verſus ad illum qui mulieres adduxerat: Non intelligis, inquit, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxiſſe? Poſtea ad hanc in primis adiecit animum, vnicéque adamabat,

sapientem appellans. Apud barbaros, mulieres attigisse, constuprasse erat. Plut.in apoph.

Anonyma.

Suprà de Dote.

Vide apophe.de Castitate & Continentia.

De pudicitia coniugali.

Anonyma.

QVidam Lacænam misso nuntio sollicitauit, num assentiretur, vt ipsi sui faceret copiam? Cui illa respõdit: Quum essem puella, parenti obedire didici, idque feci: mulier autem facta, viro. Itaq; si me inuitat ad honesta, viro meo primùm rem aperiam. Plut.in Lacænarum apoph.

Alia.

Lacæna rogata, num ad virum accessisset? Non, inquit, sed ille ad me. Significãs, sese non libidinis causa cõmercium habere cum viro, sed parentibus ac legibus obtemperare. Turpissimum enim esse fœminæ, si virum ad coitum solicitet. Plut.in Lacæn.apop.

Hieron.

Hieroni quidam exprobrabat oris graueolentiam. At ille cum vxore expostulabat, quòd id sibi nunquam indicasset. Tum illa: Putabam, inquit, viros omnes ad eundem olere modũ. Eximium pudicitiæ argumentum, quę nulli viro tam vicina fuerit, vt oris halitum sentire posset, præterquam vni marito. Plut.in apoph.

Euboidas.

Audiens à quibusdam prędicari vxores alienas, non approbauit id factum, dicens: De moribus ingenióq; vxorũ apud exteros nullam omnino faciendam esse mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum, quid faceret vituperantibus? Prima laus pudicitiæ matronalis est, nulli notam esse præterquàm suo viro. Eras. in apopht.

Argeus.

Quibusdam non suas, sed aliorum quorundam vxores prædicantibus: Per deos, inquit, de bonis & honestis mulieribus nihil temerè loquendũ est, sed in totum quales sint oportet ignorari, præterquàm solis maritis, quibuscum viuunt. Tam insignis erat apud priscos virginum & vxorum pudicitia, vt eas ab aliis quàm à parentibus aut suis maritis conspici, gradus aliquis ad impudicitiam haberetur: tantáq; cautione cõsulebatur illarum famæ, vt parum pudica videretur, de qua rumor quamuis vanus oriri potuit: sed ea demum summa matronalis pudicitiæ laus haberetur, si mulier adeò domi conclusa viueret, vt nullus esset qui de ea vel bene vel malè loqui posset: propterea quòd hoc ipsum, matronam versari in fabulis, trahíque per ora hominum, prostitutionis genus putaretur. Etenim qui laudat alienam vxorem, videtur habere cognitam cuius laudes prædicat, quod ipsum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus sentiret de matronis, quæ sine maritis interesse gaudent iuuenum conuiuiis, quæ cursitant ad alienarum ciuitatum dies festos & emporia, quæ ducunt choreas ex viris ac fœminis alternè mixtas, quæ in balneis corpus nudum ostendunt, quorumlibet virorum oculis? Eras.Rot.lib.6.apoph.

Canna.

Canna Sinorito Galatæ nupserat, eam Sinorix iuuenis præpotens adamabat: & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam solicitare cœpit. Illa, quo coniugis mortem vlcisceretur, dissimulauit dolorem, & coniugij spem præbuit. Tandem Synorigem ad se venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quasi vellet hanc esse coniugij testem, & astans altari, ceu deę

libatura,

libatura, è poculo bibit toxicum: móxque tradidit Synorigi, qui simulátque reliquum ebibisset, venerata deam: Te inquit, Dearum prestantissima testor, me huius tantùm diei gratia hactenus Synorito fuisse superstitem. Erasmus lib.6. apoph. ex Plutarchi libro de mulierum illust. rebus gestis.

Chiomara.

Cùm misso pretio à suis reduceretur, ac tribunus illam officij gratia ad flumen prosequeretur, clàm mandauit vni seruorum, vt Romanum illum se prosequentem occideret. Is vbi caput præscissum Chiomaræ dedisset, illa sub veste tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit. marito admirante, dicentéque, num præclarum duceret, seruare fidem? præclarum inquit: sed hoc præclarius, vnum duntaxat qui mecum concubuerit viuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non sua sed stupratoris nece, testata est suam pudicitiam. Plutar. cap. 21. de Claris mulieribus. Liuius lib. 38. Plin. cap. 55. de Viris illustribus.

Lucretia.

Cùm Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam venisset à Sexto Tarquinio vi stupratam, quærenti viro ex more, Satin' salua? Minimè, inquit Lucretia, quid enim salui mulieri amissa pudicitia? Vestigia alieni viri Collatine in lecto sunt tuo. Sed corpus tantùm violatum est, animus insons est, mors testis erit. His dictis, cultrum quem abditum habebat, in corpore infixit, & collapsa est moribunda. Eras. 6. apoph. ex Liuio.

Bilia.

Duellius, qui primus Romæ è nauali pugna triumphũ obtinuit, iam senex, tremulóq; corpore, in iurgio quodam audiuit exprobrari sibi grauolentiam oris, redit domum tristis, & expostulauit cum Bilia vxore, quam virginem duxerat: cur huius vitij nunquam admonuisset, quo licuisset mederi? Admonuissem, inquit illa, nisi putassem omnibus viris ad eundẽ modum olere animã. Si Bilia verè sensit, quod dixit, argumentum est insignis pudicitiæ: sin finxit, magna item tolerantia, quæ tamdiu pertulerit hoc incommodum absque fastidio. Erasm. lib. 8. apoph. Simile est ei quod paulo suprà de Hierone retulimus ex Plutarcho.

De pudore & verecundia.

Diogenes.

Adolescenti cuidam erubescenti, atque ob id perturbato: Bono animo es, inquit, fili, istiusmodi est virtutis tinctura. Laert. in eius vita.

Democritus.

Eius præclara sententia hæc est: Malum, etiam si solus fueris, neque dixeris, neque feceris: Disce autem, teipsum multò magis quàm alios revereri. Stob. ser. 29.

Solon.

Dixit, Hospitalem Deum inter homines, qui iusti pudoris participes sunt versari. Brus. lib. 5. cap. 21.

Musonius.

Infrà de Reuerentia.

Tythias.

Infrà de Rubore.

Demetrius Phal.

Admonebat adolescentes, vt domi parentes in via obuios, in solitudine reuererentur seipsos. Pudor teneram ætatem optimè deterret à peccando: qui nusquam non adest, si quis reueeatur seipsum. Laert. lib. 5. cap. 5.

Hippocratidas.

Suprà de cõuictu & conuersatione.

Demades.

Aiebat, pudorem in muliere pulchritudinis arcem esse. Stob. ser. 72.

M. Cato.

M.Cato.

Aiebat, sibi magis placere iuuenes qui rubescerent, quã qui pallescerent, quòd rubor arguat probam indolem, pallor non item. Plut.in apoph.

De pudore præpostero.

Lycurgus & Gorgo.

QVum essent qui vitio darent Lycurgo, quòd virgines in pompis ac ludis solennibus nudas exhiberet oculis omnium, causamq; cur id instituisset requirerent: Vt iisdem, inquit, cum masculis rationibus institutæ, nihilo sint illis inferiores, vel robore, vel salubritate corporum, vel animorum virtute ac generositate, studióque veræ laudis, vulgarem autem gloriam contemnant. Vnde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ vxore: Cùm quędam extera mulier illi dixisset, Solæ Lacænæ viris imperatis: respondit, Nimirum solæ viros parimus. Hoc exemplum nec in masculis nec in puellis imitandum censuerim: hactenus tamẽ conducit vt stupidũ pudorẽ, qui frequenter obstat honestis actionibus ab ætate tenera excutiamus: statímq; discãt, nihil esse verè pudendũ, præter turpitudinẽ: innumeras verò reperias, quæ nudatæ vehemẽter erubescant: si quid præter honestum dixerint, feceríntve, non mutent colorẽ. Sunt item innumeræ, quibus amictus vilior, cultúsq; simplicior, genas rubore tingat, contrà, gloriosum esse ducant, si splendido vestitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum, quę verum probrum, verámq; laudem adferant. Erasm.ex Plut.Lacon.

De pudore inutili.

Diogenes.

CVidam ambienti à Diogene in philosophiæ disciplinam recipi, admisso explorandi gratia, pernam in via ferendam dedit, séque iussit sequi. Ille prę pudore, abiecto quod gestabat furtim se subduxit. Aliquãdo pòst forte fortuna illi factus obuius, ridens, Tuã (inquit) ac meam amicitiam perna diremit. Indicans illum nõ esse idoneum philosophiæ discipulum, qui stupidum pudorem non posset cõtemnere. Neq; enim turpe est gestare pernã: sed ab honesto recedere turpe. ita Laert.lib.6. Diocles hoc ipsum paulò secus narrat. Quum quidam ambiens esset Diogenis discipulus dixisset illi, Impera mihi Diogenes: admisso in famulitium, casei frustum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recusaret: Nostram inquit Diogenes, amicitiã paululũ casei diremit. Br.l.5.c.31.

Idem.

Cuidam exciderat panis, eúmq; reliquit, quod puderet recipere. Hunc castigare volens Diogenes, iniecto fune collo, traxit vrceum per Ceramicum: hoc faciens in poculo, quod ille in pane facere erubescat. Laert.l.6.

Antisthenes.

Suprà de Argutè dictis.

Agesilaus.

Cùm apud Spartanos Palladi rem diuinã faceret, ac pediculus eum momordisset, rex non auersus, arreptum coram omnibus occidere non erubuit, sed insidiatorem etiam in ipsa ara cõfodiendum esse dixit. Plut.in Lacon.

Brutus.

Dicebat, sibi videri eum ætatis florem malè collocasse, qui nihil negaret. Inutilis est verecundia, quæ obstat quò minus negemus obsequium ad inhonesta vocanti. Plut.in Bruto.

De pueritia insigni.

Cato Vticensis.

CVm puer adhuc à Druso auunculo educaretur, Latiniq; Romam

ad Drusum tribunum plebis eo tempore venissent, de Ciuitate impetranda acturi: Q. Pompeius Latinorum princeps Catonem orauit, vt pro sociis apud auunculum intercederet, vt id quod peterent facilius impetrarent. Verùm Cato puer se facturum hoc negauit, cúmque semel iterúmque interpellatus eadem de re, omne denegasset officium, demum Pompeius in excelsam domus partem eleuatum se præcipitaturum minatus est, nisi precibus & toties efflagitatis obtemperaret. Verùm cùm ciues intelligerent, nec sic puerum moueri potuisse, egregiam eius indolem laudãtes altissima voce clamarunt: Gratulemur Latini nobis, hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Historiam recitat Plutarchus in Catone, vbi Pompeium Sylonem vocat, quem alij Popedium.

Vide apoph. de Ambitione, indole excelsa, & ingenio.

De pulchritudine.

Agesilaus.

* Sciscitatus, cur Spartani comam alerent? Quoniam inter ornamenta dixit, minimo constat. Stobæus ser. 63. de Pulchritudine.

Aristoteles.

* Dicebat, pulchritudine homines quauis epistola magis commendari. Stob. eod. ser.

Idem.

* Interroganti cur quę pulchra sunt amarentur? Cæci, inquit, hæc interrogatio est. Ibidem.

Xenophon.

* Ignis, inquit, tangentes solùm vrit: pulchri verò etiam procul distantes inflammant. Visus enim veluti ansa est capiendi amoris. Plutarc. lib. de amore, apud Stobæum.

Plutarchus.

* Nonne, inquit, hominum natura ex corpore & anima composita est? An verò alterutrum nobis sufficit? Sed quomodo id fieri posset? Corpus enim nisi anima vteretur, non viueret: neque anima existeret, nisi haberet cui inniteretur. Cùm igitur vtraque cognatis sibi virtutibus ornentur, anima quidem, iustitia, temperantia, prudentia: corpus autem viribus, forma, sanitate: an non admiratione dignum fuerit, corporeis neglectis, solius animæ bona recensere? Stob. ser. 63.

Idem.

* In speculo, inquit, te contemplare: & si pulcher appareas, ea fac quæ decent pulchrum: sin deformis, id quod faciei deest, honestate morum supple. Anton. & Max. ser. de Pulchritudine.

Leucippe.

* Pulchritudo, inquit, acutiùs telo vulnerat, & per oculos in animum defluit. Eod. serm.

Diogenes.

* Pulchros & eosdem imperitos alabastris acetum continentibus similes esse dicebat. Ibid.

Eteocles.

* Cuidam ob pulchritudinem glorianti, dixit, Non pudet te superbire ob speciem pulchram, tibi ad exiguũ tempus commissam. Ibid.

Isocrates.

* Si pulchrum tibi corpus est, inquit, & anima mala, bonam nauim habes & malum gubernatorem. Eod. ser.

Vide apoph. de forma corporis.

DE QVIETE.

Chilon.

Dicebat, semper adamandam esse quietem, quoties datur honestum otium. Nihil enim est

est, quod assiduum laborem perferre possit. Laert, lib. 1. cap. 4.

Dion.

Dicere solebat, oportere moderatè dominari, & recreari cupientibus id permittendum esse. Remissiones enim & ab exantlatis laboribus quies, ad nouos labores homines præparant. Et sicut arcus & lyra, ita & homines quiete vigēt. Sto. ser. de dominis ac seruis.

Vide apoph. de Otio honesto, Recreatione, & Tranquillitate.

DE RAPACITATE.

* *Plato.*

FVRTVM pecuniarum, inquit, res illiberalis est: rapina, verò impudens. Stob. ser. 10.

Nero.

Nero nunquam cuiquam officium delegauit, nisi hæc adiiceret: Scis quibus mihi est opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone, quam principe dignior. Eras. 6. apoph.

C. Caligula.

Suprà de Lusibus.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus, quoniā rapacissimum quemque promouere solebat, vt mox ditatos condemnaret, vulgò dictus est officiarios suos habere pro spongiis: quòd (veluti spongias) & siccos madefaceret, & humentes exprimeret. Suetonius.

De ratione.

Socrates.

DIcebat, in nauigando gubernatori auscultandum esse: in viuendo autem illi, qui plus ratione valet. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Eiusdem dictum est, Nec equo sine freno, neque diuitiis sine ratione tutò quis vti poterit. Stob. ser. 3.

Diogenes.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum. Qui desponderunt animum, ad laqueum confugiunt: quū ad consolatorium sermonem potius sit confugiendum. Nam animo ægrotanti medicus est oratio. Nec absurdus fuerit sensus, si λόγον accipias pro ratione: quasi diceret, qui desponderunt animum, confugiant ad rectam rationem. Diogenis dictum extat apud Laertium, lib. 6. cap. 2.

Phocylides.

* Rationem homini telum ferro acutius esse dicebat. Stob. ser. 3.

Aristoteles.

* Dicebat, rationem recedere ab omnibus quæ per iram committuntur, eámque fugere iracundiam tanquam acerbum tyrannum. Stob. ser. 20.

Epictetus.

Eius dictum est, Turpe esse muneribus apum potione edulcare: Rationem autem deorum munus, non adhibere ad malitiæ dulcandam amaritudinem. Stob. ser. 13.

Idem.

* Quemadmodum, inquiebat, si cōceptus aut natus esses in naui, non ideo statim eius gubernator fieri velles: neque enim natura ad te nauis pertineret: sic neque opum abundantia, sed ratio. Id igitur quod tibi naturale & cognatum est, videlicet rationem, proprium tibi censere, & eius curam suscipere debes. Eod. ser.

Idem.

* Non paupertas, inquit, molestum facit, sed animi cupiditas. Neque diuitiæ à metu liberant, sed ratio. Si tibi rationem igitur comparaueris, neque diuitias

diuitias desiderabis, neque paupertatem accusabis. Ibid.

De ratione reddenda.

Alcibiades.

QVum aliquādo Periclem inuisesset, & accepisset, illi tum non esse otium, propterea quòd perpenderet quo pacto posset Atheniensibus reddere rationem. Nónne satius fuerit, inquit, cogitare, quî fieri possit, vt non reddat rationem? Notans, ita re gesta, vt non facilè possit reddi ratio: procliuius esse in totum effugere rationem, quàm reddere. Plut.

De reconciliatione.

Euclides.

EVclidi cum fratre simultas erat. Is quum minitans dixisset. Disperea̅ ni te vltus fuero: Euclides contra, Disperеam (inquit) ni tibi persuasero. Hoc dicto soluta est, simultas, & reditum est in gratiam. Eras. l. 6. apoph.

M. Crassus.

Quum Pompeius & Crassus in consulatu collegæ decessuri essent magistratu, Cn. Aurelius quidam subitò in forum procurrés, clamauit, sibi visum in somnis, Iouem iussisse ne prius se magistratu abdicarent, quàm in gratiam redissent. Idem flagitante populo, Pompeius nihil motus est: at Crassus surgens, viro collegæ dextera̅ porrexit, dicens: Nihil, ô Quirites, me indignum facturus mihi videor, si prior cum Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnum impuberé Magnum cognominastis, cuique prius triumphum decreuistis, quàm in senatum allectus esset. Plut. in Crasso.

Cicero.

Crassus in Syriam profecturus, malens Ciceronem amicum quàm inimicum relinquere, officiosè salutato dixit, se apud illum velle cœnare: quem Cicero alacriter excepit. Post aliquot dies quidam amicorum egerunt apud Ciceronem, vt cum Vatinio quoq; rediret in gratiam. Num, inquit, & Vatinius mècum cœnare vult? Significans, illum cœnam ambire potius quàm amicitiam. Eras. 4. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Anna regina eius vxor, acrius & sæpe apud eum instabat, & tandem se adepturam sperabat, vt Claudiam filiam (postea Francisci Valesij coniugé) desponderet Carolo quinto, Maximiliani Cæsaris nepoti. Sed rex sapientissimus, veluti præsagiens inter Hispanos & Gallos nullam posse iniri reconciliationem, immo discordes perpetuò fore: Tu vis, inquit, fœdus ferire inter feles & mures. Ex lib. facetè dictorum à Ludouico, qui commentariis Æneæ Syluij de dictis & factis Alphōsi adiunctus est.

De Recreatione, vel Relaxatione.

Anaxagoras.

PVblicè decretis honoribus animo magno repudiatis, id sibi omnino postulasse commemoratur, vt quo die mortem obiret, pueris, qui disciplinis & artibus operam darent, permitteretur feriatòs otiari & ludere. Sésit enim vir doctissimus, ingenia adolescentum nimio studio frangi, refocillatione autem aut recreatione ad nouos labores agiliores fieri. Plut. in Polyticis. Vel potius hac ratione sibi famam comparare curauit.

Diogenes.

Suprà de Lepidè dictis.

Amasis AEgypti rex.

Ab amicis reprehensus, quòd perfunctus

functus negotiis forensibus potaret, omnísque voluptatum genere solueretur, respondit: Qui arcus habent eos non intẽdere nisi quum opus est: quos si semper intendant, rumpendos esse: ac ne tum quidem fore vsui, quum exigit vsus. Ita qui nulla relaxatione curas suas soluunt, aut mente captos, aut corpore malè affectos euadere. Brus. l. 4. c. 28.

Vide apoph de Otio Honesto, & Quiete.

De regno & regibus.

Solon.

AVdiens quosdam principum mores iniquè reprehendentes, In rebus magnis administrandis difficile dicebat esse, omnibus posse placere. Necesse enim est, vt qui multis imperat, non paucos offendat. Laert.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Plato.

* Neminem regem dicebat non ex seruis esse oriundum: neminem non seruum ex regibus. Sen. epist. 44.

Xenophon.

* Dicebat honestius esse regi beneficiorum quàm trophæorum numerum relinquere. Stob. ser. 46.

Socrates.

* Optimum regem esse dicebat, qui suis affectib. moderari posset. Eod. ser.

Cotys, rex Thraciæ.

* Acriter in subditos animaduertebat. Cùm igitur amicorum quidam ad ipsum dixisset, Hoc furor est, non regnum: respondit, At meus hic furor subditos temperantes efficit. Plut. in apoph.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Excepto regno nulla re nobis præstas: At, inquit, ni vobis fuissem melior, non essem rex. Moderatissimo dicto & refellit conuicium, & suam dignitatem defendit. Etenim vbi reges non nascuntur, sed ciuium suffragiis eliguntur, hoc ipso publicis calculis princeps iudicatus est cæteris melior, quòd ad regnum ascitus est. Plut. in Lacon.

Ariston

Cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis, qui rogatus, quid oporter bonum regem facere? respondit, Amicis benefacere, inimicis malè: At quantò præstantius est, inquit, vir optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Hanc sententiam citra controuersiam primus omnium Socrates prodidit, & ad illum refertur. Plutarch.

Philippus.

Alexandro filio suadebat, vt eos qui in Reip. pollerent autoritate, tum bonos, tum malos sibi conciliaret amicos: ac bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Præcipua regum ars est, nullum reiicere, sed ad publicam vtilitatem omnium operam accõmodare. Quemadmodum Deus vnicus totius mundi monarcha, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem Ecclesiæ: ita principes cordati norunt & probis & improbis vti: non quòd ipsi per malos mali quippiam faciãt, sed quòd per malos puniant malos. At multi sunt principes, qui præposterè bonis abutuntur, malis vtuntur. Ad tyrannica negotia viros adhibẽt sanctitatis opinione celebres, quò vulgus esse rectũ ac pium quod agunt existimet. Plut.

Idem.

Suprà de Amico castigatore.

Alexander.

Habebat secum Eudemonicum philosophum, qui cùm aliquãdo tonaret, vehementer adeò vt omnes expauescerent, dixit etiam Alexandro, Quin tu tale quippiam facis Alexander? At ille

Ille non ferens philosophi vocẽ, ridẽs, ait: Nolo meis formidabilis esse, vt tu me doces, qui satraparum & regum capita me iubes super cœnam apponere. Athenæus, & Plut. in eius vita.

Idem.

Quum leuitate corporis, ac pedum celeritate polleret, patri hortãti vt in Olympiis stadium decurreret: Facerẽ, inquit, si reges habiturus essem concertatores. Et hîc agnoscas animum excelsum, nec cuiquam facile cessurum in certamine laudis & imperij. Nondum erat rex, & tamen non dignabatur nisi cum regibus committi. Plut. in apoph.

Idem.

Porus rex ab Alexandro deuictus, quum ab eo post pugnam, rogaretur, dicente, Quomodo te tractabo? Regie, ait. Rursus subiicienti Alexandro. Num quid etiam aliud? Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, Regiè. Alexander & prudentiam & fortitudinem viri admiratus, latiorem ditionem illi addidit ea quàm prius obtinuerat. Supplici, & ad pedes abiecto minus concessit. Adeò diligebat animosus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquanto secus narrat. Interrogatus Porus, quid ipse victorem statuere debere censeret? Quod hic, inquit, dies tibi suadet, quo expertus es quàm esset caduca felicitas. Submonuit regem, vt modestè sua fortuna vteretur, memor ipsi posse accidere quod acciderat Poro. Historiam recitat Plut. in apoph.

Meton.

Quum in concione Tarentini tractarent de bello suscipiendo, & de Pyrrho asciscendo, sumpta corona & face ardente, præcedente tibicine, veluti ebrius, venit in forum: atque, vt fit, aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem inuitantibus, processit in concionem, ac tanquam cantaturus astitit. Silente verò turba, dixit: Rectè facitis viri Tarentini, qui iocari ludereq; dum licet, qui velint, permittitis. Atqui si sapitis, omnes hac ludendi libertate fruemini, priusquam Pyrrhus adueniat. Nam tum non nostro, sed illius arbitrio viuendum erit. Plut. in Pyrrho.

Pyrrhus.

Pyrrhus rex, quum Athenas venisset, & ingressus arcem Palladis, rem diuinam fecisset: eodem die descendens ex arce, collaudauit quidẽ Atheniensium erga se fiduciam: cæterùm admonuit, si saperent, ne post hac cuipiam regum portas aperirent. Significans, omnibus regibus natura inuisam populi libertatem. Eras. l. 4. apoph. ex Plut.

Hieron.

Hieroni Siciliæ tyranno, cum quidam dixisset, potiorem esse regum vitam, quàm priuatam, vt potè quæ singulis sese expleat voluptatibus: Hiero respõdit, voluptates ipsas melius sentiri in vita priuata. Nam vt de libidinosa voluptate prius dicatur, ostendit maiorem voluptatem concipi à priuatis, si quando potiuntur amica, quia spontaneus sit atq; mutuus amor, non coactus; quàm tyrannorum, qui coacto aut empto potiuntur amore. De voluptatibus ciborũ ait, regibus nullam vnquam esse famem præ ferculorum multitudine, & ob id semper acidis vesci. In vita verò priuata semper subesse famem delectationẽmque. Addidit prçterea multa incommoda, quę regnantes circumueniunt, à quibus priuati sunt planè immunes. Xenophontem hac de re lege copiosius.

Antigonus.

Quodam dicente, omnia regibus honesta iustáque esse: Sunt per Iouem inquit,

inquit, barbarorum duntaxat regibus, ac nobis ea duntaxat honesta sunt, quæ honesta sunt: & ea tantùm iusta, quæ iusta sunt. Grauiter retudit adulatricem vocem, volentis omnia licere regibus. Non enim rex est honesti iniustiq; regula, sed honesti iustíque minister est. Atque vtinam similes voces non audiant Christianorum aures: aut si audiant, simili seueritate reiiciant. Quid enim aliud dicunt, qui occinũt: Quod principi placuit, legis vigorem habet: qui negant principem teneri legibus: qui tribuunt illi geminam potestatem, ordinatam & absolutam, quarum altera possit quod leges, pacta & fœdera postulant: altera quodcunq; libuit? Eras. lib. 4. apoph. ex Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Imperio administrando.

Theopompus.

Infrà de Sapienter dictis.

Scipio maior.

Iam tertium à senatu emissus, vt gentium ciuitatum, ac regũ inspector esset, postquam peruenit Alexandriam, nauique egressus, capite pallio tectus incederet, Alexandrini vndiq; accurrentes, flagitabant vt caput nudaret, faciémq; id desiderantibus ostẽderet. Quum se nudasset, clamore & plausu testati sunt gaudium suum: qúmque rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac molliciem corporis æquaret Romanos incedentes, Scipio voce submissa Panetio insusurrauit in aurem: Iam, inquit, Alexandrini nonnihil ex nostra peregrinatione fructus ceperunt, quib. per nos contigit videre regẽ ambulantẽ. Nam Athenæus ex autoritate Posidonij scribit, Ptolemæum perquàm obeso corpore nunquã antea pedibus ambulasse. Plut. in apoph.

Saturninus.

Suprà de Imperio administrando.

Pylades.

Pylades histrio Augusti temporibus celebris, quum Hilas discipulus, quem ad æqualitatis contentionem prouexerat, in scena canticũ quoddã saltaret, cuius clausula erat, τὸ μέγαν Ἀγαμέμνονα, id est, magnũ illum Agamemnonẽ ac sublimem, veluti metiretur: è cauea proclamauit, σὺ μακρὸν, οὐ μέγαν ποιεῖς, id est, tu longum facis, non magnum. Tunc populus efflagitauit, vt Pylades idem canticũ saltaret iterum. Qúmque ad locum venisset, quem reprehẽderat, expressit Agamemnonem cogitabundum: nil magno duci magis conuenire ratus quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit, non proceritas corporis. Eras. l. 6. apoph.

Alexander Seuerus.

Cùm obiurgaretur à matre & vxore, quòd contemptibiliorem relinqueret imperij potestatem, quàm ab antecessoribus suis accepisset, respondit, Sed securiorem & diuturniorem. Brus. lib. 3. cap. 13. Simile est ei quod Theopompo attributum, paulò suprà recensuimus.

Vide apoph. de Magistratu, Reipub. gubernatione, Principe, &c.

De regnandi libidine.

Agis sen.

CVm legationem suscepisset, solus ad Philippum profectus est, is vbi admirans dixisset, Quid hoc rei est? Vnus venisti, Agis. Quid ni inquit, ad vnum? Grauiter taxauit aliorum principum ambitionem, qui sumptuosis ac splendidis legationibus exhauriunt ærarium, quum vnus vir cordatus possit totum hoc præstare quod Reipub. interest. Eras. in apoph.

Cyrus iunior.

Cyro conflicturo cum hoste, loco qui

qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones contineret, nec sese in belli discrimen conijceret. Quid ais, inquit, Clearche? vidésne vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plut in apoph.

Dionysius senior.

Quum in initio regni regia ipsius obsideretur, coniuratis in illum ciuibus: & amici authores essent, vt imperium deponeret, ni mallet captus interfici: ille conspiciens bouem à coquo mactatum illico concidere, dixit: Quum mors adeò breuis sit, an non absurdum sit, nos metu mortis tale regnum relinquere? Quanta regnandi libido pectus illius occuparat, qui principatum morte beneemi putaret. Plut.in apoph.

Diogenes.

Suprà de belli studio.

Philippus.

Philippus Macedonum rex in palæstra prolapsus, quum surgens in puluere vidisset corporis vestigium, Papè inquit, vt minimam terræ partem natura sortiti, orbem appetimus vniuersum? Vtinam hoc dictum inhæsisset animo filij, cuius ambitioni orbis fuit angustus. Eras. ex Plutarch.

Alexander.

Puer adhuc, cùm parentis sui fortia facta intueretur, nequaquam tamen iis gaudebat: sed inexplebilis, ad pueros æquales dicere solebat: Pater nil quicquam mihi relicturus est. Illis verò contradicentibus. Imò hæc omnia parat tibi vt hæredi: Quid tum postea, inquit? Ego interim nil habebo, quod agam. Quis non miraretur tantam regnandi cupiditatem puero insuisse, qui præter naturam eius ætatis, non fuit contentus imperio patris sui? imò ab ipsis statim cunabulis animum in id intendit, vt multorum dominus solus esset. Plut.in apoph.

Idem.

Suprà de Adulatione & Assentatione.

Idem.

Suprà de lectionis delectu.

Idem.

Quum audisset Anaxagoram disserentem innumerabiles esse mundos, illachrymasse dicitur. Rogãtibus, num quid accidisset lachrymis dignum? An non videor, inquit, meritò flere, qui quum mundi sint innumerabiles, nondum vnius dominus factus sum? Plut. in vita Alexandri.

Idem.

Miserat epistolam ad Antipatrum, per quendã nomine Athliam, quúmq; id temporis fortè adesset Diogenes, Cynico more dixit: Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium. Porrò athlius Græcè miserum sonat, multísque laboribus afflictum: vnde & athletes nomen. Sensit philosophus, principes ob ambitionem assiduis bellis tumultuantes, verè miseros esse: æquè autem miseros, qui illorum cupiditatibus inseruirent. Laert. lib. 6. & Erasm.

Idem.

Alexandro Magno Corinthij per legatos ius suę ciuitatis detulerunt. Hoc officij genus quum risisset Alexãder, quidam è legatis: Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus, pręterquàm tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quem illi commendabat, partim raritas, partim cum Hercule laudatissimo viro societas. Plutarch. in Alexand.

Idem.

Edicto vetuit, ne à quodam pingeretur, præterquã ab Apelle: aut à quoquam ære sculperetur, præterquàm à Lysippo, artificibus illius ætatis præstantissimis, nam hoc quoque iudicabat ad principis dignitatẽ pertinere. Cum Cherylo poëta pactus erat, vt

pro vnoquoque bono versu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum. Erasm. lib. 4. apoph.

Demades.

Quum Athenienses vellent Alexandro diuinos honores decernere, Videte, inquit Demades, ne dum cœlum custoditis, terram amittatis. Alexander enim ambiebat monarchiam. Absurdum autem erat, eos sic alium donare cœlo, vt ipsi terra sua pellerentur. Erasm. lib. 6. apoph.

Cyneas.

Pyrrhum Epirotarum regem cùm Italico bello imminere cerneret, fretus ingenij dexteritate posse Pyrrhum de sententia deduci: Nosti, ait, Pyrrhe, Romanos imperio potentes, animo corporéque pollere, multásque feras gentes domuisse. Si autem Dij fauerent nobis adeò, vt victoria potiremur, quid quæso tibi vltra agendum putares? respondente Pyrrho, se cum Romanis militibus in Siciliam tum traiecturum: tum Cyneas, His etiam deuictis, ait, quid vltrà agetur? Aphricam traiiciemus, inquit Pyrrhus. Cui Cyneas, Sed his demum partis, quibus rebus tempora nostra transigemus? Tum Pyrrhus: Læti vnà inter festos dies, ludósque agemus. Cyneas autem: Quis prohibet, sine tantis laboribus ac periculis, quin vel hac ipsa hora, cùm tu magnus, atque opulentus rex sis, lætè simul viuamus? Argutè simul, sapienterq; hominum inexplebilem cupiditatem ostendens, quæ incognita, eos ad infinita pericula deducit. Huic si Pyrrhus obtemperasset, neque in Italia vulnus accepisset, neq; ab Argis postea oppressus vitam amisisset. Si alij quoque, quos orbis terrarum habet principes ista quæ Cyneas sapienter Pyrrhum monebat, metiri vellent, ambitiosas curas magis frenarent, atque sibi, terrarúmque orbi ad quietioris vitæ cursum rectius consulerent. Nunc prauos maiora habendi impulsus sequentes, non modò id assequuntur, vt anxij semper viuant: verũ etiam vt in grauissimas calamitates, atque in ipsam mortẽ sine vllius remedij spe, cum populorum perturbatione incurrant. Ex Plut. in vita Pyrrhi.

Annibal.

Inter Scipionem Africanũ & Annibalem ortus est sermo de præstãtia ducum. Qúumque Scipio rogasset, quem ptimũ censeret? respondit, Alexandrũ Magnum: quem secundum? Pyrrhum Epirotarum regem: quem tertium? seipsum nominauit. At quid, inquit Scipio, si me vicisses? Tum, inquit, me neque secũdum, neq; tertium, sed omnium primũ censuissem. Plut. in Annib.

Pompeius.

Phreati Parthorum regi per legatos postulanti, vt Euphratem Romanæ ditionis terminum esse vellet? Imò, inquit, illud magis postulandum, vt Romanorum fines à Parthorũ regno iustitia dirimat. Significãs, Romanis nõ esse præscribendum quousq; debeant proferre imperium, à quo propagãdo non montes aut flumina debeant arcere: sed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non esset vlterius procedere. Plut. in apoph.

L. Sylla.

Quum cogitaret de occidendo Cæsare, amicis ne id faceret dehortantibus, indignum enim esse talem necare puerum: Desipitis, inquit, si in hoc puero non videtis multos inesse Marios. Deprehendit in eo ambitionem insatiabilem, vt qui vix dum pubescens sacerdotium ambierit. Idem populum Romanum subinde monere solebat: cauerent puerum malè præcinctum. Eras. in apoph.

Cassius.

Suprà de Indole excelsa.

Cicero.

Cicero.

Pompeio ac Cæſare inter ſe diſſidentibus, Cicero: Quem fugiam, inquit, ſcio: quem ſequar, neſcio. Sentiens, ambos non pro Reip. libertate, ſed pro principatu dimicare. Plut.

Iul. Cæſar.

Quum ex Gallia prouincia aduerſus Pompeium tenderet, Rubicone amne tranſmiſſo, dixit: Omnis iacta ſit alea. ſignificans, ſe de ſumma rerum velle periclitari. Is enim fluuius Galliam ab Italia dirimit. Plut. in apoph.

Idem.

Alexandri Magni res geſtas legens, non tenuit lachrymas. atque ad amicos: Hoc, inquit, ætatis qua nunc ſum, Alexander deuicit Darium: mihi verò ad hunc vſque diem nihil præclari facinoris geſtum eſt. Suetonius tradit id accidiſſe, quum prętor iure dicũdo cõuentus obiens apud Gades in templo Herculis vidiſſet Alexandri Magni ſtatuam. Vtinam hoc ingenium ad moderati potius quàm ad maximi principis æmulationem properaſſet. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Africam petens, in egreſſu nauis prolapſus eſſet, omen ſiniſtrum vertit in melius, dicens: Teneo te Africa, Frontinus id factũ putat in conſcenſu nauis, cúmq; dixiſſe, Teneo te terra mater. Huc opinor alludẽs, quòd cùm quodam ſomnio perturbatus, quòd ſibi viſus eſſet conſtuprare matrem, coniectores interpretati ſunt, portendi totius orbis imperium. Eraſ. l.4. apoph. ex Plut.

Auguſtus Cæſar.

Audiens, quòd Alexander natus annos trigintaduos, poſtquam pleraſq; mundi regiones peragrarat, dubitaſſet quid in reliquum vitæ tempus eſſet facturus: demirabatur, ſi Alexander non iudicaſſet maius opus, bene gubernare partum imperium, quàm amplam ditionem comparaſſe. Rectè notauit inexplebilem Alexãdri ambitionem, qui nullam aliam functionem rege dignã exiſtimaſſet, quàm proferre ditionis terminos: quum multò tum pulchrius tum difficilius ſit regnum quod contigit, rectis legibus, ſanctiſq; moribus exornare, quàm armis regno regnum addere. Plut. in Rom. apoph.

Agrippina.

Quum genethliaci Agrippinæ matri Neronis reſpondiſſent, imperaturum quidem filium, ſed occiſurum matrem, Occidat, inquit, modò imperet. Tam impotens erat in fœmina dominandi ſitis: & habuit quod optauit. Suet.

Alexander Seuerus.

Senio iam confectus, cùm vrnam ſibi præparaſſet, vt in ea mortuus ſepeliretur, paulo antè quàm decederet è vita eandem ad ſe perferri iuſſit, manibúſq; contrectauit: Tu, inquiens, virũ capies, quem totus orbis terrarum cápere nunquam potuit. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Rodolphus Cæſ.

Interrogatus, Quî fieret, vt homines eas quas nõ didicerunt artes, omnes recuſarent, imperij autem gubernationem oblatam nemo? Nõ mirum, inquit: ſtultos enim putant, qui regnare neſciunt: ſtultum autem nemo ſeſe iudicat. Æneas de dictis Freder. imp.

Alphonſus.

Aiebat, olim inter Iouem, Neptunum & Plutonem omnium rerum partitionem trifariam eſſe factam, & horum vnumquemque ſua ſorte contentũ eſſe, nec occupare aliena: at inter homines, neminem ſua portione contentũ eſſe, nec vllam partitionem eſſe ſtabilem, ſed omnes πλεονεκτεῖν. Notabat autem ambitionem principum, & regnandi nunquam ſatiendã

libidinem. Quis enim hodie regum & principum est, qui sua sorte cõtentus, non cogitet, quo iure quave iniuria suis ditionibus plura adiiciat? Pan.lib. 4.de rebus gest. Alphonsi.

De regno virtute parando.

Agesilaus.

QVum aliquando quidam percontatus esset Agesilaum, quinam essent fines Laconicæ ditionis? vibrata lancea: Quousque, inquit, hæc valeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum non nisi iustum susciperet, imperiúmq; virtute partũ virtute tueretur. Plut. in apoph.

Dionysius iunior.

Cuidam percontanti, quî factum esset, vt cùm pater ipsius tenui fortuna ac priuatus sibi Syracusanæ ciuitatis principatum parauerit, ipse regis filius regnum hæreditate acceptum amiserit? Quoniam, inquit, pater rerum potitus est, quum iam in odium venisset popularis gubernatio: ego, quum inuidia laboraret tyrãnis principatum suscepi. Plut. in apoph.

Idem.

Amico, id ipsum percontanti, compendio respondit: Pater, inquit, mihi regnum suum reliquit, non fortunam. Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt. Plut.

Philippus.

Vbi resciuit Alexandrum filium cõqueri, quòd pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, sic illum hortatus est: Ergo quum plures habeas regni competitores, da operam vt honestus, ac probus euadas, vt non per me, sed per teipsum regnum obtinuisse videaris. Vir prudentia verè regia præditus, nõ consolatus est filium, sed metum illius auxit, quò magis extimularet ad virtutem. Indicans, illi non aliter sperandum paternum regnum, nisi se successione dignum præberet: nec tam magnum esse regnum adipisci, quàm regnum promeruisse. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Beneuolentia.

Agathocles.

Figulo patre natus, quum Sicilia potitus esset, réxque declaratus, solebat in mensa fictilia pocula iuxta aurea ponere, eáq; iuuenibus ostendens dicere: Quũ antea talia fecerim (commonstratis fictilibus,) nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio: commonstrans aurea. Non puduit pristinæ fortunæ: sed gloriosius existimauit regnum virtute partum, quàm si hæreditate obuenisset. Nam regem nasci nihil magni est, at regno dignũ se prçstitisse maximum est. Plut. in regum apoph.

Pyrrhus.

Quum à filiis etiamnum pueris interrogaretur, Cui nostrûm relinques regnum? Quicunque, inquit, vestrum acutiorem habuerit ensem. Significãs, se non ætati daturum principatus successionem, sed virtuti. Hoc stimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitauit. Plut. in apoph.

De responso ab inexpectato.

Diogenes.

PErcontanti, Quidnam vellet, vt colaphum acciperet? Galeam, inquit. Responsum ab inexpectato datũ. Ille enim quærebat quid mercedis peteret pro colapho. Laert. lib. 6. c. 2.

Xenocrates.

De obscœnis quibusdam rebus à quodam percontatus, tacuit: verùm cùm vrgeretur respõsum, De talibus, inquit,

inquit, rebus te hominem vanum interrogare decet, me autem respondere nequaquam. Maxim. ser. 31.

Stratonicus.

Interrogatus, quod nauigiorum genus esset tutissimum, longorum, aut contrà? respondit, Ea quæ subducta sunt. Significans, tum demum nauigantes in tuto esse, cùm nauis in siccũ protracta fuerit. Athenæus.

Demonax.

Interrogatus, quidnam sentiret de conflictu duorum, quorum alter ineptè proponebat, alter absurdè respondebat? respondit, sibi videri, alterum mulgere hircum, alterum supponere cribrum. Plut. in apoph.

Archidamus.

Quidam cùm Archidamum intempestiuius rogasset, quot esset Spartanorum? Tot, inquit, sunt ô hospes, qui malos sufficiant arcere, vt tuti sint ab omni hostium periculo. Plut. in apoph. & Brus. lib. 3. cap. 16.

Anonymus.

Sciscitatus ab importuno quodam & loquace viro, Quis esset Spartanorum omnium optimus? Qui tibi (respondit) minimè similis est. Plutarc. in apoph. Lacon.

Pontidius.

Interrogatus, quid sentiret de eo qui fuerat in adulterio deprehensus? Tardus, inquit, mihi fuisse videtur. Ludens ab inexpectato: significãsq; quòd non fugisset in tempore. Eras. 6. apoph.

Diogenes.

Suprà de Belli studio.

Mania.

Rex cùm Lamiam meretricem parum sobriè amaret, eáque iam senex in conuiuio tibiis cecinisset: Demo, quæ & Mania dicta est, interrogata à Demetrio, Quid videretur Lamia? Anus, inquit. Aliud respondens, atque expectabat rex: Nam ille sciscitabatur, quàm scitè videretur canere? Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Appius.

Quum in senatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore eius depasci publicos agros dicerent: Non est, inquit, Lucilij pecus illud, erratis. Hactenus defendere videbatur, sed adiecit: Ego liberum puto, quà lubet pascitur. Iocus est ab inexpectato. Expectabatur enim, vt probaret hoc pecus non esse Lucilij, sed alterius cuiuspiam, ac reum subleuaret, nunc irrisum grauabat. Eras. l. 6. apoph.

M. Scipio Maluginensis.

Cùm ex sua centuria renuntiaret Accidinum consulem, & præco dixisset, dic de L. Manlio: Ego, inquit Scipio, virum bonũ, eregiúmq; ciuem esse arbitror. Præco expectabat suffragiũ pro Manlio: Scipio respondit, quasi de moribus interrogatus. Nescio an hic Accidinus, nomine & prænomine dictus sit L. Manlius, quumq; Scipio postremum nomen tantùm expressisset, præco admonuit, & illa addenda. Hinc Scipio iocandi occasionem arripuit. Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Fab. Maximus.

Salinator, cùm Tarento amisso, arcem tamen retinuisset, multáq; ex ea præclara fecisset: cùm aliquot post annos Maximus id opidum cepisset, rogarétq; eum Salinator, vt meminisset opera sua se Tarentum recepisse: Quid ni, inquit, meminerim? Nunquã, ego recepissem, nisi tu perdidisses. Cicer. lib. 2. de Oratore, & Plut.

Lepidus.

Suprà de Excusatione.

C. Iulius Helio.

Mancipio sæpius obstrepenti sibi, dixit: Etiam ostendam qualis sis, & instanti, vt ostenderet qualis esset, Iulius digito demonstrabat Gallum in Mariano

riano scuto Cimbrico depictum, labiis distortum, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui mancipium tum simile est visus. Taberna autem erat apud forum, ac scutum illud signi gratia positum. Ingens omnium risus consecutus est. Expectarant enim, vt aliquid in mores illius obiiceret. Eras. lib. 6. apoph.

Domitius Afer.

In quendam patronum imperitum, sed splendido vestitu se venditantem, litigatoribus lepidè dixit: Homo in agendis causis bene vestitus. Lusit ab inexpectato. Nam auditor pro vestitus expectabat instructus, aut exercitatus. Ibid.

Vibius Crispus.

Suprà de metu & timore.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonem reum, cui Crassus aderat prolato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri, inquit Crassus, vt is vnde te audire dicis, iratus dixerit. Annuit Silus: Potest etiam, inquit, fieri, vt non rectè intellexeris. Quũ id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quod audisse dicis, nunquam audieris. Hoc adeò præter expectationem, vt Silum testẽ omnium risus obrueret. Eras. Roterod. lib. 6. apoph.

Cicero.

Cùm testis Sexti Annalis reum legisset: & instaret identidem accusator rei, Dic Marce Tulli, siquid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit versus ex 6. Ennij Annal. lib.

Qui potes ingentis causas euoluere belli, &c.

Scripsit enim Ennius annales: & accusator vocabatur Sextus Annalis. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Cesellius.

Consultori dicenti, Nauim diuidere volo: Perdes, inquit. Ille de pretio nauis mercibúsq; consulebat, hic aliud respondit. Nam ipsam diuidere nauim est nauim perdere. Macrobius ita refert: Si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Erat autem duorum negotiatorum communis nauis. Eras.

Apollonius.

Nero cùm in Gymnicis decertasset, rogatus à Tigillino Apollonius, Quid de Nerone sentiret? Melius, inquit, sentio quàm vos. Cantare enim vos illum dignum putatis, ego autem tacere. Brus. lib. 3. cap. 13.

De regno virtute stabiliendo.

Themistocles.

Facilitate morum multos ciues sibi conciliabat, vt hinc popularem potentiam adipisceretur. Itaque cuidam ipsum admonenti, Bene principatum geres Athenis, si cunctis communis esse velis, & mansuetus: respondit: Nunquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici, quàm alieni.

Theopompus.

Suprà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Darius.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tũ de tributis, essẽtne grauia: quum illi respondissent, esse mediocria, iussit vt singuli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, regis æquitati visum est dimidio plus satis. Maluit enim suos beneficio sibi conciliare, quàm exarmatos subigere. Huius facti autẽ gratia in eo sita est, quòd duplum imperauit tributi quod destinarat accipere. Si dimidium imperasset,

set, nec quicquam remisisset, latuisset benignitas: media parte autem demissa, effecit vt omnes sentirent beneficium. Plut. in apoph.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, Quo modo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò credideris. Indicare autem voluit, tutò regnare volentibus, duo obseruanda & præstanda esse: primùm, vt beneficiis multos sibi concilient: deinde, ne facilè delatoribus, obtrectatoribus ac assentatoribus credant. Philostrat.

Antigonus.

Quum omnes admirarentur Antigonum regem, quòd quum initio regni durior fuisset, senex factus, clemēter ac placidè regnum gubernaret: Prius, inquit, opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia. Sentiens, regnum armis & austeritate frequenter parari, sed non nisi honesta opinione, ciuiúmq; beneuolentia retineri. Plut, in apoph.

Idem.

Amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis cōmuniret, ne quando deficeret, summáque cura vt totius Græciæ basim custodiret, respondit: Se semper in hac fuisse sententia, vt crederet, nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. lib. 4. apoph.

Philippus.

Quum subactis Græcis, quidam ipsi authores essent, vt ciuitates præsidiis contineret, ne deficerent: Malo, inquit, diu bonus & commodus, quàm breui tempore dominus appellari. Sētiens, regnum quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, esse perpetuum: quod vi metúque, non esse diuturnum. Plut. in Regum apoph.

Cicero.

Suprà de clementia.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Gloriabatur cùm solicitum suspicionibus regnum, suspensum metu, perturbatum nouis consiliis Carolus VIII. tradidisset, id se Francisco Valesio tranquillum relicturum. Annal. Fr. Pacem verò & felicitatem: prudentiam item & regias alias virtutes Dei est Regibus & cunctis aliis hominibus dare & relinquere.

De religione seruata.

Diogenes.

QVm in phano cœnaret, eíque panes sordidi essent appositi, abiecit illos è phano, dicens: In templum nihil oportere ingredi sordidum. Laert. lib. 6.

Lycurgus.

Percontanti, cur instituisset vt minutis ac vilibus rebus sacrificaretur? Ne vnquam, inquit Lycurgus, deficiat nos quo numen honoremus. Quis non diceret, in solenni deorum cultu magnificentiam ac splendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numē magis delectari frugalitate, quàm opimis victimis, ne sub religionis obtentu luxus irreperet, aut certè rerum penuria. Deus enim non eget nostris impēdiis: amat autem homines, quorum necessitati poterat illis impendiis succurri. Plut. in Lacon.

Demonax.

Cùm apud Athenienses audisset, præfatione solenni à sacris submoueri barbaros, rogabat, quàm ob rem id facerent? cùm ea sacra tradidisset ipsis Eumolpus, natione Thrax, nimirum Barbarus. Eras. lib. 8. apoph.

Agesilaus.

Athenienses ac Bœotios apud Coroneam cum suis sociis, iter eius, impedire conatos, graui prælio vicit, ei victoriæ per se magnificæ multum

laudis apposuit, religionis exemplo. Multi è prælio confugerant ad templum Mineruæ: de his rogatus, quid vellet fieri Agesilaus? vetuit illos violari, cum in eo prælio vulnera aliquot accepisset: videretúrque vehementer iratus omnib. qui tum arma aduersus ipsum tulerant: tamen plus apud illũ valuit religio, quàm ira. Neq; hoc solũ in Græcia fecit, vt templa deorum haberet sancta: verùm etiam apud barbaros summa religione simulachra arásq; consecrauit, quasi in hæc nullum esset ius belli. Itaque præclarè solitus est dicere, se vehemẽter admirari, eos non haberi sacrilegorum numero, qui læderent ipsos supplices, ac per deos obtestantes: nec grauiores sumi pœnas, de his qui religionem minuerent, quàm qui templa spoliarent. Rectè iudicans, diis esse chariorem hominũ salutem, quàm muta templorum ornamenta. Æmylius Probus, & Bruson. lib.5.cap.26.

Alexander.

Consulto oraculo monitus est, vt eum qui sibi portam egresso primus occurrisset, interfici iuberet. occurrit Agaso, iussus est arripi. Roganti, quid commeruisset? responsum est. Ita iussisse Deum. Si ita est, inquit, ô rex alius designatus est ab oraculo, nam asinus tibi prior occurrit. Agaso enim sequitur asinum, vt impellat, alioqui non secuturum. Alexander delectatus hoc commento, asinum pro homine occidit. Eras.lib.6.apoph.

Idem.

Idem inter sacrificandum cùm vtraque manu thura ad euaporandum assumpsisset, à Leonida ob id reprehensus est, Dicebat enim Leonidas: Cùm ferentibus aromata terris imperaueris, copiosè tunc thura adolebis, nunc verò vtere parcius. Victa autem Saba, Alexander Leonidæ scripsit, Ad te thus, myrrhámq; abundè transmisimus, vt cum deis parcus esse desinas. Plutarchus.

Antiochus.

Cùm vrbem obsideret Hierosolymam, Iudæis ad maximum illud festum celebrandum septem dies petentibus, non solùm eos concessit, verùm etiam tauros auratis cornibus adornatos, magnámque thymiamatum & aromatum vim vsque ad portas vrbis cum pompa solenni deduci iussit: traditáque illorum sacerdotibus hostia, ipse in castra rediit. Iudæi verò regis benignitatem admirati, protinus à festo peracto, in fidem illius sese dederunt. Plut. in apoph.

Valerius Publicola.

Valerio Publicolæ Iouis ædem dicanti, iámque ex more postem tenenti, Marcus illius frater derepentè funestum nuntium ingessit, dicens: O consul, filius tuus morbo periit in castris. Ob eum nuntium mœstis omnibus, Publicola nihil commotus: Cadauer, inquit, quò libet abiicite, simulque dedicationem solenni ritu peregit. Nec tamen verum erat, perisse filium: sed data opera factum est, vt à dedicatione reuocaretur, atque is honor ad alium transiret. Quanquam Liuius libro ab Vrbe condita secundo, hoc aliquantò diuersius narret.

De religione neglecta.

Demonax.

CVm ob id accusatus esset, quòd Mineruæ nunquam sacrificasset: Nunquam, respondit, putaui meis sacrificiis opus fuisse. Eras.l.8.apoph.

Augustus Cæsar.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

Vide apoph de Sacrilegio.

De

De reprehensione.

Demosthenes.

* Quidam sciscitanti, quo tandem modo aliquis sibi preceptor fieri posset? respondit, si quæ in aliis reprehendit, in se maximè reprehédat. Ant. & Max. ser. de admonitione.

Eusebius philos.

* Hostis, inquit, vera dicens, amico ad gratiam simulanti omnino præponendus est. Ant. & Max. serm. de libertate reprehendendi.

Idem.

* Propter quæ alios (inquit, magistratum alloquens) alios, vt mala, reprehendis, ea túmet facere caue. Stob. serm. 44.

Vide apophth. de libertate loquendi, oratione, &c.

De Republica.

Thales.

* Optimam esse pronuntiauit rempub. quæ ciues neque prædiuites, nec admodum pauperes cótineret. Plut. in conuiuio septem sapientum.

Solon.

* Reipublicæ, inquit, is optimus status mihi esse videtur, & Democratiam in ea seruari maximè, in qua iniuriarum autoré ad ius trahunt, accusant, & puniunt non minus illi qui iniuriam passi non sunt, quàm is qui passus est. Ibidem.

Bias.

* Dixit, optimam esse Rempublicam in qua legem omnes perinde ac ipsum dominum & regem metuunt. Ibidem.

Periander.

* Eam iudicauit laudatissimam esse Rempublic. in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, definiatur. Ibid.

Cleobulus.

* Illam Remp. maximè dixit bene compositam esse, vbi ciues magis infamiam quàm legem metuunt. Ibid.

Pittacus.

* Ea est, inquit, Respublica bene instituta, à cuius gubernaculis mali remouentur. Ibid.

Chilon.

* Optimam asseruit esse Rempublicam, quæ maximè leges, minimè autem rhetores audit. Ibid.

Solon.

* Illam ciuitatem optimè habitari dixit, in qua viros bonos honoribus affici, contrà autem, improbos pœnis mos fuerit. Stob. ser. 41. de Repub.

Pythagoras.

* Dicebat, primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremò exitium. Eodem serm.

Socrates.

* Interrogatus, quænam munitissima ciuitas esset? respondit, quæ bonos viros habet. Idem, felicem illius Reipublicæ constitutionem esse dixit, in qua præfecti societate coniunguntur. Pronuntiauit item optimam eam esse, in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Eod. serm.

Plato.

* Respublica, inquit, est hominũ conuersatio: honesta quidẽ bonorum, inhonesta verò malorũ. In Menexemo.

Zeno.

* Decorandas dicebat esse Respub. non preciosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stob. ser. 41.

Solon.

* Rogatus, quomodo ciuitas in optimo statu degeret, dixit: si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Eod. ser.

De

De repulsa.

Pædaretus.

CVm in trecentorum virorum ordinem non esset ascriptus, qui honos apud Spartanos primam dignitatem obtinebat, repulsus discessit hilaris ac ridens: reuocantibus autem Ephoris, quidque rideret percontantibus? Gratulor, inquit, huic Reipubl. quæ trecentos habeat ciues multò me meliores. Quid hoc pectore magis philosophicum? Nec molestè tulit repulsam, nec questus est de Ephororũ iudicio: sed plus voluptatis capiebat ex publico Reipub. bono, quàm sensurus erat ex honore impetrato. Plutar. in Laconicis apoph. Valerius Maxim. lib.6.cap.4.

Themistocles.

Athenienses cùm Themistoclem aliquando publicè infamia notassent, rursúmq; deinde ad imperium gerendum reuocarent: Non, inquit, laudo eos homines, qui eodem vase pro matula, & ad infundendum vinum vtuntur. Ælian.lib.13.de Var hist.

C.Marius.

C.Marius obscuro genere natus, facinorum militarium commendatione ad Remp.accessit. Ac primùm maioré petiit ædilitatem. Vbi sensit ea spe frustrari sese, eodem die minoré ambiit: & hac frustratus, haud tamen desperauit, se Romæ ciuitatis primum fore: docens, quantùm in rebus humanis valeat audacia. Plut.in Rom.apoph.

C.Figulus.

Infrà de Vltione & vindicta.

Tacitus Imp.

Fratri petierat consulatum, nec impetrauit, ea repulsa adeò non fuit offensus, vt vehementer etiam lætatus sit: dicens, Scit senatus, quem principem fecerit. Vopiscus.

De responso duro & absurdo.

Bias.

CVm patriam suam obsidione liberasset, rex Alliattes intellecta viri prudentia, protinus eum ad se accersiuit. At is respondit, ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν: id est, Ego Aliatten iubeo cepas edere: quod perinde est ac si dixisset, iubeo illum plorare: extremum regis contemptum professus. Laert.lib.1.

Diogenes.

Cùm à Platone philosopho paulum vini petiisset, ipse auté lagenam vino plenam misisset, Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris, quot sint duo & duo, respondes, sunt viginti: & ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogatus fueris, respondes. Laer.lib.6.cap.2.

Domitius Afer.

Dispensatori, qui cùm ad reliqua non responderet, dicebat subinde, Panem non comedi, & aquã bibo: Pasce, inquit, & redde quod debes. Non agebatur quid edisset, aut bibisset, sed quid deberet. Permisit igitur, vt se quomodo vellet pasceret, modò solueret quod debebat. Eras.lib.6.apoph.

De responso repentino.

C.Popilius.

Suprà de Animosè dictis.

De reuerentia.

Musonius.

DIcebat, eum apud omnes maxima verecundia dignum iudicari, qui seipsũ primò, & deinde alios reuereri didicisset. Stob. ser.29.de Verecundia.

Demetrius

Demetrius Phal.

Honestos adolescentes domi parentes reuereri debere dicebat: in via autem, omnes, vt quisque se obtulerit: in solitudine autem, seipsos. Stobæus.

Huc refer apopht. de filiorum pietate in parentes, discipulorum in præceptores, de Senectutis reuerentia, & de Verecundia.

De Rhetorica, & Rhetoribus.

Diogenes.

IN caupona prandens, Demosthenem fortè prætereuntem inuitauit, vt accederet: id cùm ille pudore recusaret, Erubescis, inquit, Demosthenes, cauponam ingredi? Atqui hic herus tuus quotidie versatur. Innuit autem, Rhetores nihil aliud esse quàm populi mancipia: nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Erasmus libr. 8. apoph.

Demosthenes.

Interrogatus, quid præstare posset professoribus suis Rhetorica? Homini, inquit, perdito, præsentem potest ferre opem. Stob.

Isocrates.

Sciscitatus quid esset Rhetorica? Ex paruis, inquit, facere magna, ex magnis parua. Est enim hæc nonnulla Rhetorices pars, amplificare & extenuare: qua de re diligenter præcepit Fabius. Sed præstigij genus est, quod respondit Isocrates. Quin illud potius artis est, quæ magna sunt, ita tractare, vt auditori quoque magna videantur, & contrà. Eras. lib. 8. apoph.

Anonymus.

Cuidam iactanti de arte Rhetorica: At per Geminos, inquit Lacon, ars nisi verum attigerit, nec est, nec vnquam erit. Notauit Rhetores, qui se profitentur verisimilia dicere, licèt vera nõ sint. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Oratoribus.

De risu.

Diogenes.

DIcente quodam, Hi te risu prosequuntur. At ego, inquit, minimè ridiculus sum. Brus. lib. 5. cap. 27.

Myson.

Mortales odio insectatus, in solitudinem sese abdiderat, deprehensus autem à Lacone quodam ridens, rogatus ab illo, cur solus rideret? vrbanè ad mores suos respiciens: Ob hoc ipsum, ait, rideo. Brus. lib. 5. cap. 27.

Plato.

* In risum nimium, profusos damnabat. Nam effusum risum, inquit, vehemens mutatio sequitur. libro 3. de Repub.

Epictetus.

* Risus, inquit, neque multus sit, neque ob multa, neque solutus. In enchiridio.

Dion philos.

* Risus continuus & intentus est deterior (inquit) iracundiâ. Idcirco maximè viget in scortis & pueris stolidioribus. Mihi sanè facies magis ornari videtur lachrymis, quàm risu. Lachrymis enim vt plurimum bona aliqua doctrina coniungitur: risui verò lasciuia. Et flendo quidem nemo sibi concitauit autorem contumeliæ, ridendo autem spem dedecoris auxit. Stob. ser. 72.

Philemon.

Ficus Philemoni paratas, in conspectu eius positas, asellus comedebat, puer inclamatus vt asinum abigeret, serò venit. Itaque consumptis omnibus: Quoniam, inquit, tam tardus fuisti, da nunc merum asello. Interim

risus obortus hominem senem præfocauit. Eras.lib.6 apoph. Verùm alij hoc Chrysippo ascribunt.

Plistarchus.

Causidico quodam ridicula semper dicenti: Non cessabis, ait, à ridiculis continuè dicendis, ne ridiculus fias: vt qui assiduè luctantur, luctatores. Brus.lib.5.cap.27.ex Plut.

Cato Vticensis.

Cicero consul, quum L. Murenam à Catone accusatum defenderet, variis modis Stoicos (quorum sectator erat Cato) philosophósque illudens, multum risum iudicibus iniecit. Et ipse quoque Cato subridens: Dij boni, ait, quàm ridiculum habemus consulem. Brus.lib.5.cap.27.ex Plut.

De robore corporis.

Diogenes.

CRates Thebanus cùm nudatus in certamine, ob corporis deformitatem, derideretur. De oculis, inquit, ô Crates, reliquóque corpore bono animo esto. Nam istos qui nunc te derident, mox conspicies morbo contrahi, omnibúsque viribus destitui. Significauit, formam nihil omnino facere ad victoriam: sed robur & laborum tolerantiam, qua cæteros antecedebat. Laert.lib.6.cap.5.

Isocrates.

* Dicebat, robur prudentiæ iunctũ conducere, sine ipsa verò plus lædere possidentes. Idem robur corpora quidem exercentium se ornare, animi verò studia obtenebrare. Stob.ser.51.

Archidamus.

* Quum vidisset filium suum nimis temerè contra Athenienses pugnantem, Aut vires tibi augendæ sunt, dixit: aut minuenda audacia. Plut.in apoph. Lacon.

Aratus.

* Laudante quopiam virũm desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: differre dixit magnifacere virtutem, & vitam nihili facere. Plut.

Eusebius philos.

* Animi præsentiam in periculis cum ratione coniunctam, laudato, inquit: impetum verò ad ea sine ratione, audaciam vocato, & ardores. Stob. serm.51.

Anonyma.

Anus quædã videns Iouianum Romanorũ imperatorem, corporis proceritate atque mole excellentem, sed mente captum: O crassam atque pinguem stultitiam, proclamasse fertur. Niceph.lib.19.cap.vlt.

Anonymus.

Ex plebe præterea quidam in Hippodromo dicacitate eundem Iouianum perstrinxit, & risum ingentem omnibus mouit: Inanem enim & frigidam proceritatem esse dixit. Ibid.

Maximinus.

Maximinus exercebat lucta milites suos, multos ad terram prosternens. Itaque cunctis inuidentibus, tribunus quidam vasti corporis, notæque virtutis, atque ob hoc ferocior, dixit: Quid magni facis, si tribunus tuos milites vincis? Tum Maximinus: Vósne congrediamur? Quum prodisset, palma pectori impacta supinum reiecit, continuóque dixit: Date alium, sed tribunum. Capitolinus.

De rubore.

Theophrastus.

ADolescentem erubescentem conspicatus: Confide, inquit, talem enim virtus habet colorem. Anton.in Meliss.par.2.ser.71. Sed Maximus hoc Catoni ad verbum ascribit, ser.40. Alij ad Diogenem quoque referunt.

Pythias.

Pythias.

Aristotelis filia, quum à quodam interrogaretur, quis colorum omnium esset præstantissimus? Is, inquit, quem in ingenuis gignit pudor. Est autē rubor pudoris & verecundiæ signum in homine certissimum. Eras.l.8.apoph.

M. Cato.

Sibi magis placere iuuenes dicebat, qui rubescerent, quàm qui pallescerēt: quòd rubor arguat probam indolem, pallor autem non item. Plut.in apoph.

Vide apoph. de Pudore, & Verecundia.

DE SACRIFICIIS.

Socrates.

SACRIFICIA volebat quā minimis impendiis constare: Quòd dij, vt non egent rebus hominum, ita magis spectant affectus immolantiū, quàm diuitias. Alioqui cum improbissimi quiq; maximè abundent diuitiis, actum esset de rebus humanis, si malorū potius quàm bonorum victimis delectarentur. Eóq; versum hunc magnopere probare consueuit. καδ δυναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictum & ad nos Christianos pertinet, qui immodicis impendiis ornamus templa, peragimus sacra & parentalia: gratius facturi Deo, si quod vltra frugalem mundiciem superest, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendam docuit in excipiendis hospitibus, eodem vtens versiculo, καδδυνάμιν δ' ἔρδειν, &c. Eras.li.3. apoph.

Gelo.

Debellatis apud Himeram Carthaginensibus, in pacis fœdere compulit illos & his acceptis conditionibus subscribere, ne posthac filios suos Saturno immolarent. Solebat enim ea gens infantes suos æneæ Saturni statuę cauæ, & intus incensæ, in sinum ponere, qui velut in Dei complexu enecabantur. Id Saturno gratum putare, effecit fabula, quæ narrat illum omnes vxoris filios deuorare solitū. Nam & Iouem deuoraturus erat, nisi pro puero saxū supposuisset. Plut.in apoph.

De sacrilegio.

Diogenes.

CErnens quendam malè audientem, quasi monumenta spoliaret, Homeri carmine compellauit,

---τίπτε σὺ ὧδε φέριστε,
ἢ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνειώτων.

Id est,

Quid tu huc venisti, vir præstantissime? num fors
Vt spolies aliquem horum quos mors occupat atra?

Laert.lib.6.

Agesilaus.

Præclarè dicere solitus est, se vehementer admirari, eos non haberi in sacrilegorum numero, qui læderent eos qui diis supplicarent, vel deos venerarentur. Quo innuit vir prudentissimus, eos non tantùm sacrilegos esse, qui deos ipsos aut templorum ornatū spoliarent: sed eos maximè, qui deorum ministros & præcones contumeliis afficiunt. Æmil.Probus.

Dionysius senior.

Sacrilegia sua solebat facetis dictis obtegere. Locris Proserpinæ templum spoliarat, mox quum classis illius secundo vento nauigaret: Videtis inquit, quàm prospera nauigatio à diis immortalibus detur sacrilegis. Ex hoc colligens, aut non esse deos, aut illis non esse molesta sacrilegia. Iustin.l.21. Val.Max.lib.1.cap.2.

Idem

Idem.

Epidauro Æsculapio barbam auream detraxit: quòd negaret decorum, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò barbatum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius, Apollinē autem semper imberbem facit theologia poëtica, Æsculapium barbatum. Significans, in medico requiri multarum rerum vsum. Valerius Maximus libro 1. cap. 2.

Idem.

Ioui Olympio detraxit magni ponderis aureum amiculum, quo eum Hieron è manubiis Carthaginensium ornauerat: próque detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillans: Aureum amiculum æstate graue est, hyeme frigidum: laneum ad vtrunque anni tempus accommodatius est. Valerius Maximus. Ibidem.

Idem.

Mensas aureas atque æreas diis dicatas è phanis sustulit. Has inscriptio ex more Græcorum testabatur esse bonorum deorum, ne quis manum admoliretur. At illi cauillatus est, se deorum bonitate vti. Nam boni dij dicuntur, quòd omnibus benefaciant. Ibidem.

Idem.

Idem victorias aureas, pateras & coronas, quæ simulachra porrectis manibus sustinebant, velut offerentia tollebat, dicens, se oblata accipere, non eripere: addens, perabsurdum esse, quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltrò porrigentibus nolle accipere. Ibid.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Quum Iulius pontifex sacrilegij eum insimularet: atqui, inquit, absurdissimum est, vt qui donaria diuum ipse manibus gerit, alios sacrilegij arguat. Annal. Franciæ.

De sagitandi peritia.

Diogenes.

ANimaduertens quendam imperitè iaculantem, proximè scopum consedit: cur id faceret, interrogantibus: Ne fortè, inquit, me feriat. Significans, illum quiduis percussurū citius, quàm scopum. At alij spectatores, quàm possunt longissimè sese à scopo semouent, ne feriantur. Laert. libr. 6.

Cambyses.

Suprà de Castigatione iniquo animo lata.

De salsè dictis.

Thales.

THales Milesius, cuidam interroganti, vtrum fuisset prius, nox an dies? respōdit, Nox vno die fuit prior. Si enim nox vno die præcessit diem, dies igitur fuit ante noctem: nox quippe finis est diei. Laert. lib. 1. cap. 1.

Bias.

Impio cuidam sciscitanti, quidnam esset pietas? nihil respondit. Roganti autem, cur sileret? Quoniam, inquit, interrogas de rebus tibi nimium difficilibus. Laert. l. 1. c. 6.

Bion.

Damnabat homines, qui sic exurerent quasi sensu vacarent, sic adurerent quasi sentirent. Ob id, ni fallor, quòd in bellis exurantur omnia. Rursus si leuiter attingātur ab igni offendūtur. Id enim appellat adurere. Ibid. lib. 4. cap. 7.

Antisthenes.

Dicere solebat Athenienses, quòd essent Autochthones, hoc est indigenæ, eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec vnquam solum mutassent: dicens, hoc laudis illis esse cum testu-

testudinibus & cochleis commune. Nam hæc quoq; animantia nunquam domicilum mutant, in quo nascuntur. Laert.l.6.c.1.

Zeno Cittieus.

Seruum in furto deprehensum virgis emendari iussit, verùm cùm is se excusare niteretur, dicens, sibi in fatis esse vt furaretur: Sit igitur, inquit philosophus, etiam in fatis, vt delicti des pœnas. Laert.l.7.

Anacharsis.

Infrà de Spectaculis.

Diogenes.

Percontanti, quam ob rem aliis mẽdicis liberaliter darent homines, philosophis autem non item? Quoniam, inquit, sperant citius futurum, vt claudi cæcive fiant, & mendicare cogantur, quàm vt philosophi, de sapientia plurimum disputantes. Laert.l.6.

Idem.

Interrogatus à quodam, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα: Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes, qui me hac de re interrogare audes. Laert.l.6.

Idem.

Citharœdum quendam, qui quoties fidibus luderet ab auditoribus deserebatur, obuium ita salutauit: Salue galle. Cum ille offensus salutationis nouitate, diceret: Quid ita? Quoniã, inquit, cãtu tuo excitas omnes. Salsissimè autem iocum captauit ex ambiguitate verbi. Græcis enim ἀλεκτρύων, dicitur, is qui dormientem è somno excitat, quod galli gallinacei malè canentes facere solent: & qui sedentem monet, vt surgens abeat. Laert.l.6.

Idem.

Percontanti, quo pacto Dionysius amicos suos tractaret? Vt vtres, inquit: plenos enim suspendit, inanes autẽ abiicit. Notauit autem salsissimè Dionysij crudelitatem, non in ignotos tantùm, sed amicissimos etiam. Diuites enim interficiebat: negligebat pauperes. Laert.

Idem.

Adolescentes quidam cùm in foro circumstarent Diogenem, canem hominem appellantes, ac fugiẽtes: Diogenes interrogabat, cúrnam aufugerent? qui cùm dixissent, Ideo fugam adornamus, ne mordeas nos canis: Nequaquam, inquit Diogenes, vos mordeo quandoquidem canis non edit betulam. Salsè autem notauit eorum molliciem, à quibus canis erat vocatus. Laert.

Idem.

Lysias interrogabat Diogenem Cynicum num crederet etiam esse deos? Cui Diogenes: Quî conuenit, inquit, vt non credam, cùm persuasum habeam te diis inuisum esse? Salsè notauit hominis impietatem, à quo ipse falsò impius iudicabatur. Laert.

Aristoteles.

Crebrò Athenienses reprehendebat, quòd cùm duas res, frumenta & leges inuenissent: frumentis quidem vterentur, legibus autem nequaquam. Alludit autem philosophus ad Triptolemum Atheniensem cuius ministerio Ceres vsa est in ferendis legibus, ac tritico serendo. Laert.l.5.c.1.

Socrates.

Acrius quendam in conuentu aliorum obiurganti, Plato dixit: An non melius fuisset, si domi vel priuatim homini hæc dixisses? Cui Socrates salsè respondens, ait: Cur non tu quoque clàm hæc mihi dixisti? Laert.l.2.

Idem.

Euripides quum Socrati obtulisset librum ab Heraclito scriptum, vt legeret, post aliquot dies solicitauit hominem, vt ferret de lecto libro suũ iudicium. Socrates igitur: Per Iouem (inquit)

(inquit) quæ intellexi, satis mihi præclara videntur: qualia & ea esse puto, quæ non intellexi. Salsè autem notauit hominem nimis obscurè de rebus scribentem Laert. l. 2.

Xenophanes.

Audiens Empedoclem dicentem, Sapientem inueniri non posse: Meritò, inquit. Oportet enim eum sapientem esse, qui sapientem agnoscere velit. Laer. l. 9.

Nicetus sophista.

Cuidam in iudicio grauiter irascenti, ac dicenti, Desine toties latrare in me, admodum salsè respondit: Faciam quidem, si tu desinas mordere me. Vtrumque enim est canum. Ex Philostrati sophisticis.

Polemon.

Timocrati philosopho apud Polemonem sophistam dicenti, Phauorinũ esse multorum verborum hominem: Et omnis, inquit, anus. Notans salsissimè in Phauorino corporis habitum, erat enim castratus. Et Philostratus.

Agesilaus.

Agesilaus quum in quadam causa esset iudex, ac is qui accusabat, rectè dixisset, patronus autem malè: subinde tamen inter dicendum repeteret, Agesilae, decet regem defendere leges, quasi bonam haberet causam, & leges essent contra aduersarium: Si quis, inquit Agesilaus, tibi domum perfoderit, aut vestẽ surripuerit, num expectaturus esses architectum, aut sartorem, vt ferret tibi auxilium. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Idem quum assiduè dimicaret contra Thebanos, ac in conflictu quodam vulneratus esset, Antalcidas, Præclara, inquit, doctrinæ tuæ præmia recepisti à Thebanis, ô Agesilae, ab iis enim grauiter vulneratus es quos bellicas artes docueras. Plut. in Lac. apo.

Agesilaus.

Quodam laudante Rhetorem hoc nomine, quòd mirificè res exiguas amplificaret: Agesilaus inquit, Ego ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos induat calceos. Plut. in Lac.

Agis.

Sophista quidam cùm ad Agidem seniorem dixisset, orationem esse rerum omnium præstantissimam, videlicet artem quam profitebatur adeò extollens: Ergo, inquit Agis, tu cùm nihil dicis, nullius omnino es pretij: Sentiens, pulchrius esse magnificas, & cum virtute coniunctas res gerere, quàm egregiè de his rebus loqui posse Plut. in Lacon.

Idem.

Præteriens Corinthiorum mœnia excelsa & munita: Quæ sunt, inquit, mulieres quæ hîc habitant? Existimauit autem viros non esse qui potius munitione, quàm animi viribus freti, patriam defendere cupiunt. Plutar. in Lacon.

Agesipolis.

Suprà de Clementia.

Pausanias Cleombroti F.

Ad quendam adhortantem, vt cum hostibus terra marique belli fortunam tentaret: Vis tu igitur, inquit, depositis vestimentis teipsum ostẽdere qualis sis, qui ad bellum suscipiendum alios stimulas? Salsè autem notauit hominem, alios ad fortitudinem stimulantem, cùm ipse esset omnium effœminatissimus. Ibid.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, cur Tegeæ exulans, tantopere laudaret Lacedæmonios, à quibus vrbe eiectus esset? Quoniam, inquit, medici frequentius laudant ægrotos, quàm sanos. Ibid.

Antalcidas.

Atheniensis quidã cùm gloriaretur

apud Antalcidam, quòd Lacedæmonios sæpius à Cephiso fugassent: sed nos, inquit Antalcidas Spartanus, vos nunquam ab Eurota submouimus. Notauit autem Athenienses Antalcidas, qui nunquam ausi essent accedere ad Eurotam Spartæ fluuiū, cùm Lacedæmonij sæpenumerò vsq; ad Cephisum flumen essent progressi. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm sophista quispiam laudaret librum apud Antalcidam, miro artificio conscriptum, interrogatus quódnam argumentum libri esset? respondit, encomium esse Herculis. Tum Antalcidas: Quis quæso, inquit, Herculem vnquam vituperauit? superuacaneum existimans, tam doctè scribere iis de rebus, quæ omnibus sint notissimæ. Ibidem.

Demonax.

Admeto poëtæ satis imperito epigramma iactanti, quod testamento mandasset suæ addendum statuæ: carmen autem erat huiusmodi, Corpus humo tegitur, Admetus ad astra volauit: Demonax respondit, adeò sibi placere carmen, vt magno emptum cuperet, si iam nunc esset ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita indignus videbatur. Erasl. lib. 8. apoph.

Anaxandridas.

Suprà de Laude, virtutis stimulo.

Anonymus.

Atheniensis quidam conspecta tabula, quæ picturam continebat, quomodo Lacedæmonij trucidarentur ab Atheniensibus, gloriabatur. At Lacon, Bene quidem, inquit, sed in tabula. Significans, ridiculum esse de pictura gloriari, quum pictores non minus quàm poëtæ mentiantur, & quælibet audendi semper his fuerit æqua potestas. Plutarch. in Lacon.

Alius.

Lacon quidam in bellum profectus, pro insigni in clypeo militari habebat muscam, eámque non vera maiorem, quibusdam igitur irridentibus, & interrogantibus, cur animalculum in clypeo haberet, quod conspici nequaquam posset? Ideo, vt ego magis, inquit, conspicuus sim, quàm clypeus: nihilominus tamen tam propè hostem accedo, vt cuiusmodi sit insigne, satis videri possit. Ibidem.

Alius.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimū administraret aquæ: Lacon id videns, Quid hoc rei est? inquit, plus aquę infundit, quasi non puro, sed sordido. Plut. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum quidam ex numero amicorum qui summè beneuoli videbantur, ei diceret: Ciuitates subiectas maiora posse pendere tributa, respondit, Olitorem odi, qui radicitus euellit olera. Max. ser. 13.

Stilpon.

Cùm abductis omnium ciuium seruis Stilponi diceret, Ciuitatem vestrā liberam vobis relinquo: Rectè, inquit Stilpon: nullum enim in ciuitate seruum relinquis. Plut. in vita Demetrij.

Scipio Afr.

Cùm castigaret militem, quòd in pugna non fuisset: ille verò diceret, se custodiæ causa in castris mansisse, Non amo, inquit Africanus, milites nimis diligentes. Erasl. lib. 6. apoph.

Cicero.

Metello percōtanti quis esset Ciceronis pater? Ad istam, inquit, percontationem vt respondere sit difficilius, mater effecit tua. Notauit autem salsissimè Metelli matrem, quæ parum pudica fuisse dicitur. Retorsit autem culpam omnē à patre in matrem, tum enim incertus est pater, quando mater cum multis viris habet consuetudinem parum honestam. Plut. in apop.

T. Quintius Flaminius.

In Philopœmenem Achæorum ducem, qui multos quidē habebat equites ac pedites armatos, ſed opes nullas, ita ludebat: Philopœmen manus quidem habet, & crura, ventrem autē non habet. Appellabat autem duces belli, manus ac pedes: ſed quoniam non haberet vnde tot aleret milites, negabat illum habere ventrem. Vel alluſit ad pecunias, quæ bellorum nerui ſunt. Plut. in Rom. apoph.

Diogenes.

* Cùm quidam ei diceret, Iſti derident te. Ego enim verò, inquit, nō derideor. Illos derideri ſolos exiſtimans quos obſtupefacerent & terrerēt iſta. Plut. de ira. Cuidam dicenti, Multi te derident, ô Diogenes: Et illos, inquit, fortaſſis aſini. Altero ſubiiciente, ſed illi non curant aſinos. Nihilo magis, inquit, ego ipſos. Aſinis irriſionem tribuit, quòd ſubinde nudatis dentibus irriſionis ſpeciem præbeant. Quin & deridentes quempiam homines, mota ab aure manu imitantur aſininas auriculas. Etſi igitur videtur aſinus motis auriculis irridere homines nemo tamen offenditur. Laert. lib. 6.

Antigonus.

* Vno de eius amicorum grege, Ariſtodemo, qui patre coquo prognatus dicebatur, conſulente ei, vt impenſas & dona præcideret: Oratio tua, inquit, Ariſtodeme, olet ius. Plutar. in apoph.

Cleomenes.

* Cuidam eum probris laceſſenti dixit, Ideóne tu omnes probris exagitas, vt non ſuppetat nobis innocentiam noſtram tuentibus otium de tuis vitiis verba faciendi? Plut. in apoph.

Epaminondas.

* Calliſtrato Athenienſi qui Thebanis & Argiuis exprobrabat Oedipodis parricidium patris, & Oreſtis genitricis: Atqui hos, reſpondit, parricidas nos exterminauimus, vos recepiſtis. Plut. in apoph.

M. Cato.

Suprà de Legatione.

Mancias.

Quum audiſſet Antonium cenſorem, cui malè volebat, à M. Duronio de ambitu poſtulatum: Aliquando, inquit, tibi tuum negotium agere licebit. Cenſores in aliorum mores inquirunt: at qui reus eſt, habet ex ſe quod agat. Eraſ. lib. 6. apoph.

Cicero.

Quum ad Pompeium veniſſet, ac iam veniſſe pœniteret, percontatus vbinam locorum reliquiſſet generum? Apud tuum, inquit, ſocerum: Cæſarem notans, qui cum proprio ſocero bellum parum iuſtum gereret. Plut. in Rom. apoph.

Portius Latro.

Audiens Maximillum Rhetorē perorantem, & dicentem, Oportere eum qui per ſpinoſum orationis locum ambularet, ſuſpenſos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes ſpinas calcant, ſed habent. Eraſ. lib. 8. apoph.

C. Cæſar.

Audiens hominem gloriantem ob bellicam fortitudinem, oſtendētémq; vulnus facie exceptum, ait: Caue vir bone, ne poſthac fugiens reſpexeris. Notauit autem hominis arrogantiam, qui vulnere oſtenſo, ſuam probaret fortitudinem, cùm vulnus fortaſſe fugam adornans accepiſſet: ſed reſpiciens, an ab hoſtibus inſequeretur. Simile quiddam Macrobius adſcribit Cæſari Auguſto: ſed Quint. C. Cæſari.

Idem.

Cùm teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmora ſua à reo ferro petita: Quid enim faceret, inquit, quū tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potiſſimum vulnerare

vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, falsè iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit, præter fœmora. Plut.

Crassus.

*Crassus censor Murenæ extinctæ lacrymauit. Qui cùm ei diceret Domitius collega, An non tu Murænam mortuam luxisti? occurrit: Nonne tu, qui tres extulisti vxores, nullam lacrymam effudisti? Plut. De Animantium comparat.

Demosthenes.

*Ille qui fur habebatur, cùm irrideret ipsius lucubrationes, Non ignoro, inquit, Lucernam meam tibi esse molestam. Et Demadi clamanti, Demosthenes me corrigere vult, Sus Mineruam: atqui hæc Minerua, dixit, nuper in adulterio est deprehensa. Plutar. in præcept. politicis.

Augustus Cæsar.

Tyriam purpuram empturus, de obscuritate querebatur, quúmq; venditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit Cęsar, vt me populus Roman. dicat bene cultum, in solario ambulaturus sum? Plut. in Rom. apoph.

Iulia Augusti F.

Licentiori quàm par erat vestitu ædes paternas ingressa, cùm parentem grauiter offendisset, postero die mutato vestitu, iterum Augustũ salutauit: quam vbi vidisset, ait: Quanto probabilior est hic cultus, tam honestus, in filia Augusti? Cui respondit: Hodie me parentis, heri verò mariti mei ornaui oculis. Mac. l. 2. c. 5. Sat.

Flauius.

Occiso Nerone imperatore, cùm decretum esset, vt Piso quoq; interficeretur, & mox imperium deferretur Senecæ: Flauius dicere solebat, Ad dedecus nihil referre, si citharœdus dimoueretur, & tragœdus succederet. Nero enim cithara ludere solebat, Piso tragico incedebat ornatu. Suet.

Cassius Seuerus.

Cuidam obiicienti, quòd Proculeius ei domo interdixisset: Nunquid, inquit, ego illuc accedo? Elusit obiectionem. Nam in ius vocari solent, qui cõtra prætoris interdictum adeunt locũ: non is qui paret interdicto. Simul innuens, se nequaquam teneri domus illius desiderio. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Imprudentia.

Afer orator.

Egerat causam aduersus libertum Claudij Cæsaris. Quidam ex aduersò conditionis eiusdem cuius erat litigator, cui aduersabatur Afer, exclamauit: Itáne tu semper in libertos Cæsaris dicis? videlicet illi metum iniicere cupiens, ex nomine Cæsaris. subiecit Afer, Nec mehercule quicquam proficio. Notans illum, post alios libertos existere, contra quem dicere cogeretur. Eras. l. 6. apoph.

Nicephorus Phocas imper.

*Is ob auaritiam & socordiam Reip. malè consulens frumenti & annonæ caritatem in prouinciis inuexerat. Cùm aliquando ad milites exercendos in campum progressus cano cuidam qui inter milites se adscribi petebat, diceret, Ecquid homo prouectæ ætatis in militiam allegi peteret? falsè respondit, Multò nunc validior sum quàm adolescens fui. Olim vno aureo empto frumento duos onerabam asinos: te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud grauatè humeris porto. Imperator dicterium sentiens, abiit nihil perturbatus. Cedrenus.

Rodolphus imp.

*Cùm corpus haberet procerum & faciem regiam, naso aquilino magno, in decliui semita obuium habuit dicaculum, qui principis facetias & clementiã norat. Is ex angusta semita

regi cedere à satellitibus crebrò iussus, Principis, clamat, nasus viam implet vt præterire nequeam. Subridens Rodolphus, flexo in alterum latus naso. Progredere fili, inquit: namq; nasum digitis meis amoui ne te impediat. Cuspinianus.

Sfortia.

Quum insidiis armísq; Pauli Vrsini exterritus excessisset vrbe Roma, & in Algido castra posuisset: ad eum Cardinalis à Pontifice missus, vt fidem interponeret, ac in vrbem reduceret: An Sfortia Vrsum timebis, ait Cardinalis, cùm sis sub Columna tutissimus? Cui Sfortia, An non insanus tibi videor, si dum frustra à surdo marmore opem imploro, bellua ingens, dente & vnguibus ferox, ac humano sæpe gressu incedens, mihi minimè sit formidanda? Non illepidè, remota & parum expedita Columniorum auxilia designans: & Pauli Vrsini ingenium, præsentésque vires aptissimè depingens. Paulus Iouius de rebus Sfortiæ, capite 81.

Lodouicus XII. *Gall. rex.*

* Aulicis, quib. studiis adolescentiã suam traduxissent, ex condicto narrantibus, Antonio Viuonio quodam dicente se pelle vituli contectum, in aucupium, quo aues falleret, descendere solitum: Tu verò, ait, haud omnino adhuc vitulinam pellem exuisse videris. notans in eo ignauiam & stultitiam. Nam galli væcordes & stultos veluti nomine designare solent. Annal. Franc.

Carolus V. imp.

* In Anglia cùm nobilissimnm iuuenem, sententia Cardinalis Eboracensis, qui iudiciis pręerat, damnatum interfici audiret: Indignum est, inquit, à Cane lanij tam pulchram damam deuorari. Nã Cardinalis ille qui lanienam hominum per multos annos in Anglia exercuit, lanij filius erat. Chytræus, orat. de Carolo quinto.

De saltatione.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores appellare solebat χειροσόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat enim saltationis genus: quo graues etiam historiæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis, solo corporis gestu sic repræsentabantur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quàm si quis recitasset. Erasm. libr. 8, apoph.

Demetrius Cynicus.

Damnabat artem saltatoriam, velut inutilem gesticulationem ad tibiæ modos. Cui gesticulator quidam non imperitus, cupiens artis suæ vendicare gloriam, iussit vt submotis tibicinibus spectaret ipsum saltantem. Assensus est Demetrius. Ille saltauit Homericam fabulam, adulterium Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamantinis, ac sole prodente, diis cæteris exhibitos, Venerem erubescentem, varios deorum astantium affectus, Mercurium optantem talia vincula, Martem damnatum vt penderet mœchagria, ac præterea quicquid ad eam fabulam pertinet. Ibi Cynicus artem admiratus, dixit: Audio homo quæ facis, non video tantum, sed mihi manibus ipsis loqui videris. In huius artis laudem scripsit Lucianus. Plato non probat, & tamen apud Christianos saltatur ineptius. Cœlius Rhodiginus libr. 5. cap. 3. Eras. lib. 8. apoph.

Hegesianax.

* Apud Antiochum regem, non amici solùm regis pyrrichiam saltabãt in cœnis, sed ipse etiam rex. Quum verò ad Hegesianactem historicum ordo

ordo choreę peruenisset, assurgens dixit, Nunquid ô rex, me malè saltantē mauis aspicere, an potius mea quædam scripta bene pronuntiantem audire? Qui cū dicere iussus esset, ita regi placuit, vt inter eius amicos & familiares cooptaretur. Athen. lib. 4.

Dionysius.

Quum Dionysius in conuiuio iussisset vt singuli in veste purpurea saltarent: purpura verò tum regum erat gestamen, nunc sutoribus etiam communis: id Plato facere recusauit his trimetris, è fabula quapiam,

οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολὴν,
ἄῤῥην πεφυκὼς, γένους ἐξ ἄῤῥενος.

id est,

Muliebri ego haud quaquā indui quem stola.
Vir natus ipse, & ex virili germine.

Aristippus verò non recusauit, sed indutus purpura, saltaturus, hos versus recitauit ex tempore,

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. id est,

Nam in Liberi patris sacris
Mens quæ pudica est, nesciret corrumpier.

Laert. lib. 2. cap. 8.

Clisthenes.

Quum nobilem filiam haberet, per præconem edici iubebat in Olympiis, qui se dignum esse Clisthenis generum putasset, ad sexagesimum diem ad Sicyonem veniret. Qui quum multi proci conuenissent, ex omnibus videbatur magis idoneus Hippoclides Atheniensis, Tisandri filius: sed cùm suprà mensam Laconicos Atticósque modos ad tybias saltasset, cruribúsque ac brachiis modulatus esset, stomachatus Clisthenes: Tisandri (inquit) fili, desaltasti matrimonium. Brus. lib. 3.

Albertus imperat.

Dicere solebat, venationem esse exercitationem virilem, saltationem autem muliebrem. Notauit autem mollitiem quorundam principum, qui quum se Hercule fortiores esse iactitent, & Hannibalis scientiam militarem sibiipsis ascribant, maiorem tamē vitæ partem, Sardanapalum imitantes, in conuersatione nobilium matronarum virginúmque aulicarum inueniuntur ludentes, mollitérque saltantes. Æneas Syl. lib. 4. Comment. in res gestas Alphons. regis.

Fridericus Imperat.

Eum sæpenumero dicere solitum accepimus: Malle se febri teneri, quā saltationi operam dare. Æneas Syl. l. 1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Gallos potissimum leues esse dicebat, qui quò magis ætate prouecti essent, eo magis saltationis insania sese oblectarent. Antonius Panorm. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Idem.

Cùm fortè mulierem quandam impudentius saltantem aspexisset: Expectate, inquit, mox Sibylla edet oraculum. Sentiens, saltationem insaniæ genus esse. Sibylla enim vates non edebat oraculum, nisi furore correpta. Panor. lib. 2.

Idem.

Audiens, Scipionem saltatione animum relaxasse, Saltatorem ab insano nihil differre dixit, nisi quòd hic dum saltat, ille autem dum viuit insanus est. Panor. lib. 1. de reb. gest. Alph.

Idem.

Cùm argueretur, quòd cùm à saltatione tantopere ipse abhorreret, in aduentu tamen Friderici imperatoris tertij, cum ipso imperatore & Leonora Augusta saltitare palam visus esset, respondit, Eum quidem qui luxuriæ causa saltet, stultum & insanum meri-

tò esse: sed si honoris alicuius gratia fieret, reprehensionem aliqua ex parte effugere, quandoquidem cum magnis viris insanire aliquando decorum videtur. Panorm.lib.2.de rebus gestis Alphonsi.

De sanitate, & bona valetudine.

Pythagoras.

Dicere solebat, tria à diis præcipuè petenda: formam, diuitias & bonam valetudinem, eò quòd homo cætera sibi præstare posset. Quanquã ὑγιαίνειν non tam ad animi sanitatem, quàm ad corporis, referri possit. Eras. Rot. lib.8. apoph.

Idem.

* Ad sanitatem corporis tria necessaria esse dicebat, videlicet, ne famem, ne sitim, ne frigus patiatur. Stob.

Thales.

Interrogatus olim, quísnam felix esset? respondit, Qui corpore sanus est, animo autem eruditus. Laertius lib.1. cap.1.

Crates.

Suprà, de Deo dona sua inæqualiter distribuente.

Socrates.

* Monebat vt cauerent sibi homines à cibis, qui non esurientes ad edendũ: & à potibus, qui non sitientes ad bibẽdum alliciunt. Stob. serm.99. de sanitate, &c.

Gorgias.

* Interrogatus, quonam vsus genere victus in tantam senectutem esset progressus? Nihil vnquam voluptatis gratia se aut comedisse aut fecisse dixit. Eod. ser.

Hippocrates.

* Quærenti consilium de sanitate tuenda respõdit, Σιτία, ποτά, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια. i. Cibi, potus, somni, Venus, omnia moderata sint. Eod. ser.

Alcmæon.

* Asserebat continentem sanitatis causam in æqualitate facultatum inesse, nempe humidi, sicci, calidi, amari, dulcis, & reliquorum. Vna autem ex ipsis præpollente, morbum fieri. Stob. Ibid.

Plutarchus.

* Optimè dictum est, inquit, non satiari cibo, non refugere laborem, seminis substantiam conseruare, hæc tria saluberrima esse, &c. In præceptis de sanitate.

Diogenes.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine sacrificarẽt, & in ipso sacro epulis immodicis semet ingurgitantes, facerẽt bonę valetudinis iacturam. Laert. lib.6.

Idem.

Dicebat se mirari seruos, qui quum viderent dominos plus æquo voraces non illis eriperent cibos. Nam hoc esset dominorum valetudini consulere: & seruis magis conuenit edacitas. Laert. lib.6.

Democritus.

Dicere solebat, homines precari quidem à Deo valetudinem, cuius tamen vim in semetipsis nesciant. Dum enim inordinatè viuunt, suæ ipsius valetudinis sunt proditores. Maxi. sermon.27.

De sapientia.

Pythagoras.

Diligenter hoc perpendendum esse dicebat, Quòd cùm homines omnes maximum esse bonum in sapientia situm asserant, perpauci tamen interim ad possessionem eius annitantur. Stob. ser. de prudentia.

Archytas.

Archytas Pythagoreus.

* Appello, inquit, Sapientiam cognitionem numinis rerúmque diuinarum, ac prudentiam humanarum rerum & eorum quæ vitam spectant. Stob. serm. 1. de virtute.

Thales.

Hominem ex sermonis serie iudicandum putauit sapientem, cùm dicere solitus sit: Multa verba nequaquam arguunt sapientem. Sapiens enim nō nisi quum res postulat loquitur, & perpaucis ad interrogata respondet. Eras. lib. 6. apoph. ex Laert. lib. 1.

Solon.

* Sapientiam aiebat tantum cæteris virtutibus ante stare, quantum visus reliquos sensus excellit. Anton. ser. de sapientia.

Bias.

* Eos qui inani sapientiæ vacant, similes esse noctuæ oculis dicebat. Huius enim oculi noctu quidē valent: sole autem splendente cæcutiunt. Et illorum mens acutissima quidem est in vanitate contemplanda: ad veri autem luminis obiectum motum obscuratur. Stob. ser. 3.

Diogenes.

Dicebat, faciles esse Deos ad donandam hominibus vitam: cæterùm hanc ignorari ab his, qui quærunt vnguenta & delicias. his enim qui fruuntur, credunt se viuere: quum veram vitam, tranquillam & suauem præstet sapientia. Laert. lib. 6.

Idem.

Sapienti nihil deesse colligebat hoc syllogismo: Deorum omnia sunt: deorum autem amici sunt sapientes, & amicorum communia sunt omnia: sapientum igitur sunt omnia. Sed eodem syllogismo reiici poterat, petens aliquid: Cur petis habens omnia? At respondisset, Non peto, sed repeto. Laert. lib. 6.

Antisthenes.

Antisthenes Atheniensis negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus conditas, sed iuxta normam virtutis. Sapiens enim non ideo declinat à malo, quòd legibus prohibitum sit: sed quod ipsa ratio dissuadet hoc agendum esse. Laert. lib. 6.

Xenophanes.

Empedocle dicente, sapientem inueniri non posse. Et meritò, inquit, nam sapientem esse oportet qui agnoscat sapientem: notans illum qui hoc dicebat, suo vitio non inuenire sapientem. Laert. lib 6. cap. 2. Antonius. in Melis. parte 1. ser. 50.

Perictione Pythagorea.

* Geometria, inquit, & arithmetica, reliquaq; in speculatione sita & scientiæ sunt, & circa entia versantur. At sapientia circa omnia genera entium. Etenim occupata est sapientia circa omnia quæ sunt: ceu visus circa omnia visibilia, & auditus circa omnia audibilia. Stob. ser. de virtute.

Aristarchus.

Infrà de sophista.

Aristoteles.

Dicebat, sapientem sibi sufficere, eo quòd omnia quæ sunt aliorum, sunt, & huius, qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere solebat, tria ad parandam sapientiam potissimum necessaria: naturam, doctrinam, & exercitationem. Inuita Minerua frustra laboratur, rectè dicitur à doctis, exercitatio consummat eruditionem. Laert. lib. 5.

Alexander.

In Callisthenem nequaquam sese accommodantem aulæ regiæ moribus, sed & dictis & gestu præ se ferentem nihil sibi placere, pronuntiauit hunc versiculum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός.
... id est.
Sapientem ego odi, qui sibi sapit nihil.

Idem.

Videns Diogenem in dolio decumbentem: O vas, ait, sapientia refertum. At philosophus assurgens: Regum, inquit, omnium maxime, vnam abs te fortunæ guttam expeto, vt vel dolium hoc (quod vocas) sapientiæ, illæsum mihi permaneat, sine quo parum feliciter cum sapientia agitur. Stobæus.

Dionysius.

Dionysius dicere solebat, se à sapientibus amicis sibi cauere, quando certum haberet ex his esse neminem, qui non imperare mallet, quàm seruire. Eras. lib. 5. apoph.

Cicero.

Lusit in quendam, qui quum prius habitus esset stultissimus, post adeptam hæreditatem primus rogabatur sententiam: Cuius, inquit, hæreditas, quam vocant sapientiam. in versu, pro facultas, mutauit hæreditas. Apud poetam enim versus sic habet? Cuius facultas, quã vocant sapientiam. Significauit autẽ, hæreditatem illi pro sapientia contigisse, & ob hæreditatem iam habitum sapientem. Erasm. lib. 4. apoph.

Seneca.

* Sapientiam describens dicebat, esse idem velle atque nolle: perfectũ item bonum mentis humanæ: à rerum natura non aberrare, & ad illius legem exemplúmque formari. In epistolis, & libro de vita beata.

Alphonsus.

Ab Alphonso Arragonum rege cùm quidam sciscitaretur, quomodo in tot diuitiis pauper effici posset? respondit, Si sapientia venditaretur. Quo dicto ostendere voluit, se pluris sapientiam rerúmq; cognitionem facere quàm diuitias & regnum. Pan. in proœmio lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Idem sapientiam Dei filiam appellare solitus est, eámque solam rerum omniũ esse immortalem, atq; ex omni genere animantium soli homini concessam. Pan. in proœmio lib. 3. de rebus gestis Alphonsi.

De sapienter dictis.

Solon.

IAm annis grandior, suspectum habere cœpit Pisistratum, tyrannidis affectatæ nomine. Cùm autem progrederetur in concionem Atheniensium, & postularet præsidium à populo, videns Athenienses negligentiores, & parum attentas aures sermonibus suis præbere, Pisistrato verò animum adesse, dixisse fertur: Eum aliis callidiorem, aliis fortiorem esse. Callidiorem quidem iis, qui non intelligerent ipsum tyrannide potiturum, quàm primum corporis satellitium accepisset: fortiorem autem iis qui tametsi intelligerent, tamen subticescerent. Ælianus lib. 8. de Var. hist.

Idem.

Neminem, dum adhuc viueret, beatum dici debere arbitrabatur: quòd ad vltimum vsque fati diem ancipiti fortunæ subiecti essemus. Felicitatis igitur humanæ appellationem rogus consummat, qui se in cursu malorum obiicit. Plutar. in Solone, & Val. Maxi. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Dicere solebat, Si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt proprium portare damnum, quàm ex omni miseriarum aceruo portionem suam ferre malent. Quo ostẽdere voluit, non oportere nos, quę fortuitò

patimur præcipuæ & intolerabilis amaritudinis iudicare. Valer. Max.

Chilon.

Sapientissimè dixisse putatur, cùm monuit hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodum aurum Lydio lapide. Ostendit enim permultos, qui altis vitiis restiterint, opum desiderio multoties à virtutis tramite deduci. Et qui aduersus opum improbitatem constans fuerit, eum facilè de cæteris vitiis victoriam reportaturum. Fulgosus lib. 12. cap. 2.

Thales.

Sciscitatus, quo pacto optimè iustissimeque quis viuere posset? Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipse. Laert. lib. 1. cap. 1.

Aristippus.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Socrates.

Interrogatus, quomodo nominis immortalitatem honestissimámq; apud homines famā parare quis posset? Si talis, inquit, esse studeat, qualis haberi cupit. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Diogenes.

Diogenes interrogatus, Quo quis modo sibiipsi præceptor foret? respondit: Si de quibus alios reprehendit, seipsum in primis increpet. Stob. ser. de prudentia.

Idem.

Musicos, dicere solebat, se admirari, quòd cùm tantum operæ conuenientiæ vocum impenderent, vt mores prauos, penitúsq; à ratione discordes ad rectam viuendi normam redigerent, negligere penitus viderentur. Laert. lib. 6. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Aristoteles.

Subinde dicebat, nequaquam decere vt quis se laudet, vel etiam vituperet. Quòd illud videlicet sit hominis vani & inanis, alterum verò stulti. Laert. lib. 5. cap. 1.

Athenodorus.

Suprà de Deo & omnipotente & vidente omnia.

Pericles.

Dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autē iam sit alitus, obsequi ei cōuenire. Sapiētissimè admonens, vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenij iuuenes refrenentur: nimio verò fauore & profusa indulgentia pasti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur: quod stultum & inutile sit eas detrectare vires, quas ipse foueris. Est autem de Alcibiade hoc dictum apud Aristophanem, qui in comœdia Periclem hæc vaticinantem introducit. Recitatur etiam apud Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Demades.

Suprà de Regnandi libidine.

Agesilaus.

Suprà de Continentia.

Idem.

Mirabantur quidam Agesilaum paucis admodum cōtentum esse, ad quos Agesilaus: Pro hac mea continentia, inquit, optimam mihi messem, libertatem scilicet, paro. Sapienter admonens nullam esse voluptatem ingenuis hominibus iucundiorem. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Plutarc. in Lacon.

Idem.

Sciscitatus, cur Spartanorum ciuitas non cingeretur mœnibus? respondit, Vrbes non saxis aut lignis, sed incolentium viribus seruari. Plutarch. in Lacon.

Pausanias Cleombroti F.

Quibusdam in spoliis barbarorum demi-

demirantibus pretiosas vestes: Præstiterat, inquit, illos ipsos esse multi pretij, quibus datum est vt tam pretiosa possideant. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Interroganti cur fortes viri gloriosam mortem ingloriæ vitæ anteponant: Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Plut. in Lacon.

Anaxandridas.

Suprà de Innocentia.

Charilaus.

Infrà de virtute.

Antalcidas.

Suprà de Comitate.

Polydorus.

Suprà, de Eo quod à subditis amari melius sit quàm metui.

Theopompus.

Vxori conquerenti quòd regnum humilius ac minus esset filiis traditurus, quàm accepisset: Sed, inquit, maius, quò diuturnius. Quæ moderata sunt, diu durant. Plut. in Lycurgo.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorũ regi cùm quidam dixisset, tum saluam Lacedæmoniorum Rempublicam fore, si reges imperare rectè didicissent: respondit, Imò, si populi obedire. Sentiens Reipub. salutem non minus in subditorum obedientia quàm imperantis studio & industria consistere. Fulgosus lib. 7. cap. 2.

Dionysius senior.

Cùm filium reprehenderet, quòd Syracusani cuiusdã ciuis vxori vim intulisset, atque inter alia quæreret, An vnquã audiuisset à se rem similem factam fuisse? Filius ex tempore respondit: id accidit, quod nunquam patrem regem habuisti. Ad quem pater: Ne tu quidem fili, nisi hæc facere desieris, filium vnquam habebis qui regnum obtineat. Cuius verbum res ipsa rerum ostendit: nam cùm Dionysio seniori filius successisset, haud multò pòst ob prauam vitam Syracusanus pulsus fuit. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Pyrrhus.

Cùm vouisset Palladi, in Atheniensi arce rem sacram facere: Athenienses liberè eum in vrbem atque arcem receperunt. Verùm postquã vrbe egressus fuit, dixisse fertur, Mirum in modum gratam extitisse fidem, quam sibi Athenienses habuissent. Cæterùm si saperent, in posterum regi nemini portas aperturos esse. Quo dicto ostendit, non esse ex re liberæ ciuitatis, in cuiusquam principis manum libertatem suam credere. Cuius consilium non secuti Athenienses, cùm postea Cassandrum quoque in vrbem recepissent, magna atque innumerabilia mala ex eo tulerunt: re ipsa experti se à Pyrrho sapientissimè monitos esse. Fulgos. lib. 6. cap. 2.

Scipio Afr.

Negabat aliter cum hoste confligi debere quàm si aut rei opportunitas obuenisset, aut dira postularet necessitas. Nam & prosperam gerendæ rei facultatem omittere, maxima dementia est: & in angustias vtique pugnandi compulsum, abstinere se prælio, pestiferæ ignauiæ affert exitium: eorúmque, qui ista committunt, alter beneficio fortunæ vti, alter iniuriæ nescit resistere. Valer. Max. lib. 7. cap. 1. Bruson. lib. 2. cap. 32.

Idem.

Infrà de Temeritate.

Q. Metellus.

Deuicta iam Carthagine, in senatu sapientissimè nescire se dixit, plúsne boni vel mali Reipublicæ illa victoria attulisset. Quoniam vt pacem restituendo profuisset, ita Annibalem submouendo nonnihil nocuisset. Eius enim transitu in Italiam dormientem

populi

populi Romani virtutem excitatam: metuíque debere ne acri æmulo liberata, in eundem somnum reuolueretur. Val. Max. lib. 6. cap. 2.

Appius Claudius.

Appium Claudium crebrò solitum dicere accepimus, Negotium populo Rom, melius quàm otium committi. Non quòd ignoraret, quàm iucundus tranquillitatis status esset: sed quòd animaduerteret, præpotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capessendam excitari, nimia autem quiete in desidiam resolui. Valerius Maximus lib. 7. cap. 2.

M. Cato.

Semper se harum rerum pœnituisse dixit: Si mulieri arcana detexisset, aut si mari profectus esset, quum terrestri itinere eundi facultatem habebat: aut si per negligentiam diem frustra elabi permisisset. Plutarchus & Fulgosus, lib. 7.

Idem.

Affirmare solebat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitā mutare solerent: at amentes, cùm discendi capaces non sint, ex sapientum benefactis fructum percipere nullum possunt. Fulgos. lib. 7. ca. 2. & Eras. lib. 5. apoph.

Augustus Cæsar.

In omni verbo prudentissimus, eos qui leues ob causas se periculis exponerent, similes esse dicebat iis qui aureo hamo pisces capere tentarent. Hi enim amisso semel hamo, plus damni accipiunt, quàm ex multorum piscium captura lucri. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

L. Passienus.

Is Neronis vitricus, à quo & Nero maximè ditatus est, dicere solebat, se malle quorundam iudicium quàm beneficium, & quorundam beneficium quàm iudicium. quod Seneca asseruit, se nihil subtilius atque insignius cognouisse in distinguendis maximè vitiis, atque curandis.

Claudius imp.

Admonitus, vt à suis libertas caueret: respondit, Non eodem modo à publico, vt à fera bellua caueri posse. Xiphilinus in Claudio.

Antonius Pius.

Cùm postulatis quibusdam ad supplicium, neminem puniret, eámque ob causam à suis reprehenderetur: respondit, Non oportere principem à suppliciis imperij exordium facere. Dion Nicæus & Xiphil. in eius vita.

Val. Homulus.

Antonius Pius, cùm in domum Valerij Homuli venisset, porphyleticásque columnas non tantùm vidisset, sed requisisset etiam vnde eas haberet? Homulus respondisse fertur: Cùm in domum alienam veneris, & mutus & surdus esto. Capitolinus, & Cuspin. in Coss.

Theodosius.

Dicere solebat, non mirum esse, si homo, creatura adeò caduca, moriatur. Vnius autem Dei esse semper existere, qui semel mortuos ad vitam reuocaret. Niceph. Callistus lib. 14. ca. 3. Eccles. hist.

Placilla Imp.

Suprà, de Eleemosyna.

Alex. Mammæ F.

Solitus est dicere, decere bonos atque fortes viros, optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidat. Herodianus lib. 6.

Pescennius Niger.

Suprà, de Laudis cupiditate.

Antonius heremita.

Cùm aliquando literis à Constantino Imperatore inuitaretur, vt ad se veniret, detrectauit primùm, dicens: Siquidem ad Imperatorem venero,

Antonius ero. sin minus, abbas Antonius. Niceph.Callist. libr.8.Eccles. hist.cap.40.

Macarius.

Interrogatus, cur homines iniuriarum quas ab hominibus accepissent, minus obliuiscerentur, quàm earum quæ essent à diabolo inflictæ? respondit: Quia prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundùm naturam iræ esset. Niceph.Callist.lib.11. cap.43.Eccles.hist.ex Euagrio.

Leontius.

Sentiens grauissimã illam dissensionem apud Antiochenos, de fidei negotio, multorum malorum causam futuram, caput canis florescens manu demulcens, dixisse fertur, Niuem eam solutam, lutum multum subsecuturum esse. Idem lib.9.cap.24.Eccles.hist.

Anonyma.

Abhorrens ab omni mulierum aspectu, cùm aliquando fœminam obuiam haberet, quæ aperto supercilio eum intuebatur, increpans eam, in terram prospicere iussit. Illa autem respondens, ait: Quomodo tandem ego intuear? cùm æquius sit te eam inspicere, qui ex ea conditus sis, quàm me, ex te ortum habentem? Idem lib.9.c.16. Eccles.hist.

Pambus.

Cùm apud Athanasium esset Alexandriæ, & videret mulierem theatralem, fleuit. Interrogatus à præsentibus, quare fleret? Duæ, inquit, me res mouent, vna, quæ est illius perditio: altera verò, quòd ego non tantùm studeo placere Deo, quantum hęc, vt turpibus placere possit hominibus. Tripart.histor.lib.9.cap.1.

Franciscus Foscarus Venetorum dux.

Quum à Francisco Carmaniola interrogatus esset, quam ob causam per totam noctem senatus habitus esset? respondit: Ecquis alius in causa fuit, quàm tu ipse? Sed cùm statim cognouisset, potuisse illum suspicari de suo interitu actum (qui secutus mox est.) Egimus, addidit, de tuis laudibus, déque tuo augendo stipendio, donandóque tibi oppido, vbi manes. Ita igitur nil amplius suspicatus mali Carmaniola, à satellitibus, qui iam conuenerant retentus est, carceríque inclusus, nec multo pòst supremo supplicio affectus. Ioannes Baptista Egnatius li.7. cap.11.

Cosmus Medices.

A Strossianis quandoque in exilium pulsus, ad Benacum, à misso ad se nuntio interrogatus, quid ageret? prudentissimè sanè respondit, sese Galliæ incubanti frequentem adesse, vt eius postea fructu potiretur. Cuius responso nuntius ille in risum conuersus, non animaduertit viri prudentissimi responsum eò tendere, vt de reditu in patriam assiduè cogitaret, quem non multo pòst senatus Veneti ope consequutus est. Ioannes Baptista Egnatius lib.7.cap.2.

Saladinus.

Fuit Saladinus princeps Ægyptius (id quod vix alicui persuaderi possit) dum vixit longè clarissimus. Namque imperij sui fines inprimis auxit: & felicissimè diu rerum potitus, Christianorum quoque opes ita in Oriente attriuit, vt Hierosolymis captis, Christianum nomen in hunc vsque diem ex Syria eiecerit. Ille verò moriens in summa rerum felicitate testamento suo præcipuè cauit, vt interula tunica linea, quã gestare solebat, vertici prælongæ hastæ affigeretur: exclamarétque assiduè, qui lanceam gereret, hanc vnam esse reliquam tunicam, quæ, illi ex tantis opibus, tantóque imperio superfuisset. O vocem præclaram, dignámq; in primis, quam insolentissimi principes frequentissimè in animo repetant,

repetant, nobis omnibus vita functis nihil omnino superesse, nisi si quid bene sanctéque gesserimus. Ioannes Baptista Egnatius lib.7.cap.2.

Ludouicus XII.*Gall.rex.*

*Narrante quodam, ex veterum monumentis, augures, si vlcus haberent, inaugurandi gratia sedere prohiberi: quasi hoc esset signum non oportere, qui vlcus aut perturbationem animo habeat tractare res diuinas: tunc Ludouicus, Felix est (inquit) Roman. Pontifex, qui in ea tempora non incidit: nunquam enim inaugurandi potestatem habuisset. Annal. Franciæ.

Carolus V. imp.

*Multa extant sapienter ab eo dicta. Inter hæc sequentia occurrunt. Anno 1540. ineunte, per Gallias in Belgiam contendens, Lutetiam Parisiorum ingressus, graui & celebri oratione exceptus est, exquisitas omnium virtutum summi Imperatoris laudes ei tribuente. Oratori paucis verbis respondens, dixit, Gratam sibi esse regis affinis erga se beneuolentiam, sed laudes illas sibi tributas arbitrari tot esse cómonefactiones, Qualis esse deberet. *Antonio Leuæ & aliis ducibus Iulij Cæsaris & Alexandri exempla laudantibus, nec Carolum vti suis victoriis ad potentiæ & magnitudinis suæ amplificationem, quantum & posset & deberet, querentibus: respondit, Alexandro & Iulio in bellis gerendis vnum fuisse finem, honorem & gloriam: Christianis autem Principibus duos esse propositos, honorem & animæ salutem. *Ipse in comparando exercitu, se caput sumere ab Italis, brachia & manus ab Hispanis, pectus à Germanis, ventrem & pedes à reliqua gentium colluuie dicebat. *Item, neruos belli esse pecuniam, commeatus, milites. Verum si ex iis aliquo carédum esset, militem veteranum se electurum esse, cuius industria & fortitudine, reliqua duo se ex hoste comparaturum confideret. *In castris ad Witebergam cùm de Hispanorum crudelitate & libidinibus enormia quædam ipsi significata essent: Profectò, inquit, si quod aliquando mihi accidet ingens infortunium, propter istorum nebulonum scelera accidet. *In postremo ex Germania discessu, Vlissingæ ventos nauigationi idoneos expectans, & in multam noctem cum Seldio fratris Ferdinandi legato locutus: cùm ex familia in atrio partim dilapsa, partim dormiente, dato nola signo, nullus appareret, Carolus ipse lychnum Seldio quantumuis recusanti præfert, eíque per gradus deducto, Hoc tibi monimentum, ait, Cæsaris illius Caroli habeto, Seldi, tot exercitibus & excubiis quondã stipati, quem nunc solum & à familia etiam desertum vides: & cui tu tot annos seruiisti, is nunc tibi etiam seruiit & lumen prætulit. Dixit etiam in postremis illis congressibus Seldio, se in hac mutatione suæ fortunæ agnoscere potentiam Dei, cui nequaquam velit repugnare. D. Chytræus orat. de Carolo V. Imperatore.

Vide apoph. de argutè, grauiter, & prudenter dictis.

De satellitio principum.

Agasicles.

*Dicebat posse quemuis principem & regem sine satellitio regnare, qui sic subditis imperaret, vt filiis pater. Plut. in apoph.

Sigismundus imp.

Albertus Austriæ dux (qui mortuo Sigismundo Cæsare, cuius erat gener, regnum Hungariæ ac Bohemiæ cum Romano imperio suscepit) cùm diceret

diceret principes, amore ciuium cautos esse oportet, Sigismundus respondit: Et fida custodia infortunium excludit. Docuit autem imperator potẽtissimus, non satis esse vt principes fidos habeant subditos: sed addendos etiam esse satellites, & corporis custodes, præsertim in florentiore ætate. Æneas Syluius libro commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Castigatus ab aulicis suis, quod regiæ maiestatis oblitus, sine satellitibus & satrapis prodiret in publicum: Non opus est, inquit, vt ipse multum sibi timeat, qui neminem habet quem ita læserit, vt aliorum etiam manu sit defendendus. Ostendit autem, superuacaneam esse satellitum turbam, si quis ita se erga subditos gerat, vt vbique sine iniuriæ timore solus esse possit. Panor. lib. 2. de Alphonsi rebus gestis.

Thomas Pontanus.

Subinde dicere solitus est: Amorem quidem inermem incedere, dormire autem loricatum. Notabat autem principes, qui licet beneuolentiam & amorem suorum non ignorent, habent tamen nocturno præcipuè tẽpore, qui armati propè custodias agant, vt extra omne periculum somnũ dulcissimum capiant. Iacobus Spieg. in secundum Æneæ Syluij lib. de reb. gestis Alphonsi.

De scortationis detestatione.

Antisthenes.

ANtisthenes Atheniensis cum his mulieribus consuetudinem habẽdam dixit, quæ beneficium beneficio pensent, & quæ gratiam habituræ sint. Sentiẽs, abstinendum à meretricibus, quæ pretio & pecunia vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amant mutuum: aut à valetudinariis, deformibus & malè moratis, quæ gignunt fœtus pænitendos. Eius dicterium extat apud Laert. l. 6. c. 1.

Diogenes.

Diogenes scorta dicebat esse regum reginas, quòd ab his quicquid collibuisset peterent & impetrarent. Nam ideo regum reginas appellabat, non quòd essent pares vxoribus: sed quòd in ipsos reges regnum exercerent. Reges à populo non semper obtinent quod exigunt, at scorto nihil negatur. Laert. l. 6.

Idem.

Formosa scorta similia dicebat mulso lethalibus venenis temperato: quòd adferrent quidem initio voluptatem, sed quam perpetuus dolor consequeretur. Laert. l. 6.

Idem.

Idem conspiciens quendam meretrici supplicẽ, vt impetraret quod petebat: Quid, inquit, tibi vis miser? pręstat non impetrare quod rogas, A scorto reiici, præstat, quàm admitti. Et tamen plerique animi & corporis iacturam ambiunt instanter, & magno emunt. Laert. l. 6.

Idem.

* Irridebat eos, qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. ser. de intemperantia.

Socrates.

* Nec ignem vestimento occulere possibile esse dicebat, nec scortationem fœdum peccatum tempore. Eod. serm.

Musonius.

* Extremæ dicebat esse impudentiæ in subeundis vel sustinendis laboribus

ribus meminisse imbecillitatis corporum, erga voluptates autem (id est crapulam & scortationem) obliuisci. Ibidem.

Crates.

* Visa aurea imagine Phrynes scorti Delphis erecta, exclamauit, Ex Grecorum incontinentia trophæum, Plutar.

Plutarchus.

* Scortationem detestatus, apposité dicebat, Scortationẽ veluti alloquens: An coram omnib. scortaris? imò tu te ipsum etiam reueritus fugis, nocti solùm & tenebris sine testibus cõtumeliam & libidinem committens. nemo quippe honestis actionibus caliginem obtendit, lucem (earum testem) reformidans. Immo totum mundum solem esse optaret, erga ea quæ præclare agit. Vnum quoduis autem crimẽ nudum conspici cauet, prætexens affectus. lis ergo amputatis, nudas intueamur voluptates. Sunt ebrię ad stuporẽ scortantur perpetuò, dormiunt ad negotia, ciuitates negligunt, non curam gerunt parentũ, non verẽtur leges, Ex lib. contra voluptatẽ, apud Stob. ser. 6.

Demosthenes.

Fertur, aliquando Corinthum nauigasse Demosthenem, illectum fama nobilissimi scorti Laidis, vt & ipse famoso amore potiretur. At quum illa pro nocte stipularetur drachmarum decem millia, deterritus magnitudine pretij, mutauit sententiam, dicens: ὀκ ἀγοράζω τοσούτου μεταμέλειαν, Nõ emo tanti pœnitere. significans, inhonestæ voluptati paratam esse comitem pœnitentiam. Eras. l. 4. apoph.

Demetrij legati.

Quum legatis à Demetrio ad Lysimachum missis, Lysimachus per otium narraret aliquando, quomodo coactus ab Alexandro cum ferocissimo leone colluctatus fuisset, & cicatrices ostenderet in cruribus ac brachiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt: Et noster rex graues feræ Lamiæ morsus in collo gestat. Notantes suauiorum amatoriorum vestigia, simul alludentes ad lamiam beluam. Plut.

De securitate.

Socrates.

* Interrogatus, qui securè viueret, Qui, inquit, nihil sibi consciunt mali. Ant. Max. ser. de curiosit.

Euagrius.

* Præstat, inquit, in Storea, securè agere, quàm in lecto aureo perturbari. Ibid.

Pyrrho.

In tempestate conspiciens cæteros animo esse deiectiores, cùm ipse nihil moueretur: ostendit procellum in naui securè edentem, dicens: oportere sapientem eam animantis imitari securitatem. Laert. l. 9.

Bion.

Dicere solebat, impietatem malam esse contubernalem fiduciæ, & adiiciebat versiculum Euripidis.

Seruum facit, quamuis feroculum virum.

Sensit autem philosophus clarissimus, nullam omnino securitatem habere locum, vbi male sana sit conscientia nec apertè posse loqui, cui reuera impietatis vitium potest obiici: nec frui tranquillitate animi, qui deos sibi non habeat propitios. Laert. l. 4. c. 7.

Vide apoph. de Conscientia, Quiete, & Tranquillitate.

De seditione.

Democritus.

* Seditionem intestinam vtrinque nocere dicebat: etenim tum victoribus

toribus tum victis pernicies est æqualis. Stob. ser. 41.

Plato.

* Remedium aduersus seditionem illud esse dicebat, vt nec extrema in aliquibus ciuium inopia sit, nec ingentes diuitiæ. Eod. ser.

Secundus sophista.

Cùm tale argumentum esset propositum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmium ferat. Quidam & mouerat & sedauit, petit præmium. Hanc quæstionem paucis absoluit: Quod est prius? mouisse Quod posterius? sedasse. Itaq; prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde si potes, accipe præmium rectè factorum. Philost.

De senectute.

Solon.

* Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut cõsultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Sto. ser. 112.

Bion.

Senectutem dicebat portum esse malorum: quod omnes huc confugerent sperantes miseriarum finem. Mori autem vnicuiq; in promptu est. Id ethnici quidam existimabant esse preclarum: Christiana pietas docet esse nefarium scelus. Eras. ex Laert. libro 4. cap. 7. Cæterum Ant. in Meliss. part. 2. serm. 17 & Maxi. sermone 41. aliique, Soloni adscribunt.

Idem.

Docebat, nulli exprobrandam esse senectutem, ad quam omnes optant peruenire. Absurdum enim est aliis probro dare, quod quis optat sibi contingere. Laert. l. 4. c. 7.

Zenon.

* Dicebat turpe esse seni aut prospicienti senectutem, ex commentario sapere. Seneca, epist. 33 qui alibi ait, turpis & ridicula res est elementarius senex.

Cleanthes.

Interdum, cùm foderet, solebat seipsum increpare. Id fortè admiratus Ariston: Quem, inquit, increpas? Tum Cleanthes ridens: Senem, inquit, qui canos quidẽ habet, sed mentem non habet. Seipsum innuens. Laer. l. 7. c. 2.

Eratosthenes.

Vigentem ætatem veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectutem hyemi. Stob. ser. 113.

Alexis.

Infrà de Senectute imbecilla.

Metrodorus.

Neminem beatum esse dixit, nisi qui absolutum haberet bonorum operum numerum. Nihil enim ætati per se tribuendum est. Stob. serm. 113.

Democritus.

Senectutem omnimodam imperfectionem esse dicebat, eo quòd omnia habeat, & omnibus indigeat. Stob. ser. 115.

Idem.

* Robur, inquit, & forma corporis bona sunt: senectus autem flos est tẽperantiæ & prudentiæ. Item. Senex fuit iuuenis aliquando: an verò iuuenis futurus sit olim senex, incertum est. Perfectum igitur bonum futuro, præsertim incerto, præstantius est. Stob. ser. 112.

Diogenes.

Percontanti quid esset in vita miserrimum: Senex, inquit, egenus. Siquidẽ vbi naturæ præsidia destituunt hominem, extraneis rebus fulcienda est ætatis imbecillitas. Laert. lib. 6.

Idem.

Anum comptam conspicatus: Si, inquit, ad viuos, falsa es: sin ad mortuos, ne cunctare. Anto. serm. 18. part. 2. Melis. Max. ser. 41.

Phauorinus.

Phauorinus.

*Dicebat Pythagoram & Platonem sensisse, senectutem non esse finem curriculi huius terreni appellandam, sed potius beatæ vitæ initium. Stob. serm.114.

Idem.

*Beatus quidam cùm iam annos natus plus quam septuaginta, thesaurum reperisset, sublato crure ipsum contempsit, & præteriuit, vt qui non amplius vsui sibi futurus esset. Ita (inquit) senectus animum & tranquillum reddit, & multæ pecuniæ studium ac impensas adimit. Stob. serm.112.

Theodectes.

*Dicebat, senectutem & nuptias res esse similes. Vtramque enim (inquit) consequi desideramus: postquam verò nacti sumus, tristamur. Stobæus serm.66.

Euripides.

Archelaus rex opiparum lautúmq; cõuiuium amicis suis parauerat, cúmque in eo cõuiuio Euripides proximè sibi assidentem Agathonem tragicum poëtam iam senem, se plurimum amare diceret, Agesilao interrogante cur amandus esset homo senex? Per Iouê, inquit, Ver non solùm est bonorum optimum, verum etiam autumnus. Comparat autem florentem iuuentutem verno tempori, quo omnia sunt in herba: senectutem autẽ autumno fœcundissimo. Ælian. lib.13. de Var. hist.

Agesilaus.

Agesilaum regem cùm quis interrogaret, cur per acrem hyemem solo pallio tectus obambularet absque tunica, homo tam prouectæ ætatis? Vt, inquit, iuuenes hanc vitæ rationẽ imitentur, cùm exemplum habeant & extremæ senectutis hominem, & principem. Sapienter admonens, senibus ita viuendum esse, vt adolescentibus exhibeant rectè viuendi formam: & vulgus nihil imitari libentius, quàm quod à viris principibus conspexerint factitari. Plut. in Lacon.

Alexander.

Cùm senem quendam capillos inficientem vidisset, dixit: Non capillos sed genas tinge. Max. ser.41.

M. Cato.

Cùm senectuti adsint multa probra, dicebat non esse addendum malitiæ dedecus: sentiens, senectutẽ multis nominibus vulgò malè audire: veluti cùm audit, deformis, edentula, lusciosa, imbecillis, obliuiosa, indocilis. Hæc ferre satis est, vt non accedat crimen improbæ vitæ, quòd omnibus quidem fœdum, sed seni fœdissimum. Alij narrant, hoc ab illo dictum in senem obuium vitæ contaminatæ: Ne ætatis tuæ malis addas turpitudinem. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Hortante Scipione Africano, vt Achæorum exulibus opitularetur, quo illis in suam patriam redire liceret: simulabat eius rei sibi nullam esse curam. Cæterùm in senatu cum hac de re multa verba fierent, assurgens, ait, Perinde quasi nihil habeamus quod agamus, sedemus de seniculis aliquot Græcis disputantes, vtrum à nostris an illius regionis vespilionibus efferantur. Plut. in Rom. apoph.

Fridericus Imp.

Cùm in vrbe quadam præfectum, senem admodum, & ætate iam imbecillem dedisset, non defuerunt adolescentes qui sibi præfecturam loci committi peterent. cùm igitur senem admouendum dicerent, Fridericus dixisse fertur: Senem amicum oppido, non amico oppidum commendamus. Sentiens, dignum esse, vt senex iam à ciuibus ad mortem vsque foueretur. Æneas Syluius libro 4. de rebus gestis Alphonsi.

De ſenectute viuida & animoſa.

Chilon.

AVſonius Chiloni hanc tribuit ſententiam: Optabilem eſſe ſenectutem iuuenilem, moleſtam verò iuuentutem ſenilem. Maxima malorum pars, ob quæ malè audit ſenectus, à viciis hominum proficiſcitur: habet autem ex ſeſe nonnulla commoda plurimarum rerum vſum, ac memoriam, conſulendi facultatem, reuerentiam & authoritatem: hæc ſi adſint commoda, abſintque incommoda, ea ſenectus optabilior eſt multorũ iuuentute, vitiis & inertia marceſcente. Videas autem in nonnullis iuuenibus ſenilem imbecillitatem, ſenilem ſomnolentiam, ſenilem ignauiam, ſenilem moroſitatem: horum iuuentus peior eſt ſenectute. Nam cum ſenecta careant, ſenio tamen abundant. Auſoniani verſus ſic habent:

Grata ſenectus homini, quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuentus gratior, quæ ſimilis ſenectæ.

Cleanthes.

Ad quendam contumeliæ cauſa obiicientem ſenectutem: Et ego, inquit, abire cupio: verùm vbi reputo me omni eſt parte ſanum, ſiue legendum eſt, ſiue ſcribendum, rurſum maneo. Significans, ſe quidem haudquaquam eſſe vitæ cupidum: verùm ob ſenectutem neminem debere è vita decedere, donec vires ſuppetunt ad vitæ munia. Laert.lib.7.cap.2.

Gorgias.

Centeſimum ſeptimum agens annum, rogatus quare tandiu vellet in vita manere? Quia nihil, inquit, habeo quod accuſem ſenectutem. Cicer. lib.de Senectute.

Sophocles.

Iam extremæ ſenectutis, à filiis accuſatus eſt dementiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit tragœdiam, quã proximè ſcripſerat, rogans num ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixiſſe: Si ſum Sophocles, non deliro: ſi deliro, non ſum Sophocles. Sentiens, in eruditis ac ſobriis animi vim non elangueſcere, ſed reuigeſcere potius vſu & exercitatione. Eraſm. Rot.lib.8. apoph.ex Cicerone.

Cyrus.

Cyrus apud Xenophontem moriens extremæ iam ſenectutis, negabat, ſe vnquam ſenſiſſe ſenectutem factam imbecilliorem, quàm fuiſſet adoleſcentia. Maxima pars incommodorum, ob quæ vulgò malè audit ſenectus, ab intemperantia vitæ proficiſcitur. Bruſon.lib.6.cap.7.

Sylla.

Cùm poſt occupatam Rempub. ſenatum coegiſſet, ſententiáſque rogaret, vt Marius hoſtis Reipub. iudicaretur, nullis audentibus obuiam ire, ſolus Scæuola ſententiam dicere voluit: quin etiam truculentius minitanti Syllæ, Licet, inquit, mihi agmina militum, quibus curiam circumſediſti, oſtentes: nunquam efficies tamen, vt propter exiguum ſenilemque ſanguinem meum, Marium, à quo vrbs & Italia conſeruata eſt, hoſtem iudicem. Bruſ.lib.2.cap.1.

M.Craſſus.

Suprà de Auaritia.

Idem.

M.Craſſo quum Parthi per legatos renuntiaſſent, vt ſuæ ætati conſulens à bello abſtineret, inſolenter reſpondit: In Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus. Hic Agiſis, legatorum vnus, ſublata manu mediam palmam oſtendens: Prius, inquit, in hac manu naſcentur ſetæ, quam tibi Seleuciam conſpi-

conspiciendi sit futura potestas. Plut. in Crasso.

Idem.

Crasso conflicturo cum Parthis, exta è manibus deciderunt. hoc cæteris, vt inauspicatum ostentum interpretantibus, ac prælium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus cadent. Plut.

Considius.

Cæsare consultatum assequuto, adiuuantibus Pompeio & Crasso, quum omnia pro libidine gererētur, ac pauci senatores in curiam conuenissent, Cōsidius quidam natu prægrandis, idcirco non venisse senatores dicebat, quoniam illius arma militésque pertimescerent. Cui Cæsar: Quin tu, inquit, hoc quoque reformidans domi te non contines? At Considius: Senectus, inquit, me facit intrepidum. Quū enim vitæ pauxillum supersit, non est cur magnopere sim solicitus. Erasm. lib. 4. apoph.

Pollio Romulus.

Pollio Romulus, qui centesimum excesserat annum, Augusto percontāti qua tandem ratione illum corporis animíque vigorem seruasset? Intus, inquit, mulso, foris oleo. Tradit Plinius, naturam hominibus duos dedisse liquores optimos, oleum foris adhibendum corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam calidámq; vim, admodū senibus accommodum est. Nunc mel in totum à mensis submouimus, & oleum corpori infundimus. Erasm. libr. 8. apoph.

De senectute imbecilla.

Diogenes.

QVærenti, quid esset senecta? respondit Ætas brumalis, tempestatibus obnoxia.

Solon.

* Quærenti cuidam, quid esset senectus? respondit, vitæ hiems. Idem dictum est à Patrocle & Eratosthene philosophis. Stob. serm. 115.

Democritus.

*Senium, omnimodam imperfectionem appellabat, quæ omnia haberet & omnibus indigeret. Item. Augescente corpore, simul (inquit) & mens augetur, & illo senescente vnà senescit, ac in omnibus rebus fit obtusior. Stob. eod. serm.

Isocrates.

Senectus ait, adeo morosa & querula est, & pro minimis rebus anxia, vt iam sæpius meam ipse naturam culpauerim, quam aliorum nemo contempsit. Eod. ser.

Demonax.

Demonacti seni crura intumuerant, id videns quidam, Quid isthuc, inquit, mali est Demonax? Tum ille: Charon, inquit, me momordit. Pro cane dixit Charontem, innuens, senectutem morti vicinam. Eras. lib. 8. apoph.

Alexis.

Cuidam videnti ipsum iam senio fessum ægrè lentéq; incedere, ac roganti quid ageret? Paulatim, inquit, morior: siue pedetentim morior. Significans, senes non viuere, sed lente mori. Stob. serm. 115.

Iosephus.

Ptolemæo Oniam accusanti: Veniam, inquit, quæso præsta: non enim te latet, senes, pueròsque eandem mentem habere. Brus. lib. 9. cap. 7.

Milo Crotoniates.

Quum iam consenuisset, videns athletas in certamine exerceri, suos lacertos intuitus iam senio defectos, illachrymasse fertur, ac dixisse, At hi quidem iam mortui sunt. Corporis vigorē adimit ætas, animi vis ad extre-

mam vsque durat ætatem. Eras.libr.8. apoph.

Cicero.

Cæsar statuerat agros Campanos militibus diuidere, id quum complures in curia molestè ferebant, tum L. Gellius homo extremæ senectutis, dixit, Hoc non futurum se viuo. Expectemus igitur, inquit Cicero: nō enim postulat longam dilationem. significans illum esse morti proximum. Eras. Rot.lib.4.apoph.

De senectute honoranda.

Chilon.

DIcebat, honorem à iunioribus habendum senectuti: vt ipsi facti senes ab aliis habeantur in pretio: Ea res geminam habebat vtilitatem. Siquidem vt senum authoritas ac reuerentia temperabat ætatem lasciuam à peccando: ita senes cauebant, ne quid committerent, quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio possent esse, vel ob turpitudinem perniciosi: sed inter omnes iuuenes, omnésque senes ea esset reuerentia, quæ inter parentes ac liberos. Laert.lib.1.cap.4.

Anonymus.

Quidam profectus Lacedæmonem, quum vidisset honorem quem iuniores pręstant senioribus: In sola, inquit, Sparta expedit senescere. Paupertas onus est & miserum & graue, vt ait Comicus: sed in hac molestiarū maxima pars est, quòd homines facit etiā ridiculos, vt ait Satyricus. Sic inter incommoda quæ fert ætas ingrauescēs, non minima pars est, quòd senes ferè contemptui sunt, ac ludibrio. Proinde Sparta visa est multis honestissimum virtutis domicilium. Plut.in Lac.

Anonymus.

Senex in Olympiis cupidus erat spectandi certaminis quod agebatur: sed quum nulla vacaret sedes, ad varia loca sese conferens, ludibrio erat, ac scommatis petebatur, quòd nullus eum exciperet. vt verò peruenit ad Lacedæmonios, ibi non solum pueri omnes assurrexerunt, verùm etiam viri multi cesserunt illi locum. Id factum quum cæteri Gręci, quotquot aderāt, plausu comprobassent, patriúmq; morem supra modum collaudassent: senex

Concutiens canásque genas & tempora cana.

Ac fusis lachrymis.

Heu miseriam, inquit, vt omnes Græci norunt quid sit honestum, sed eo soli vtuntur Lacedæmonij! Eras.ex Plut. in Lacon.

Lysander.

* Eum dicere aiunt solitum, Lacedæmone esse honestissimum domicilium senectutis: nusquam enim tantū tribuitur ætati, nusquam est senectus honoratior. Cic.lib.de senectute.

Alexander.

Quum hyeme duceret exercitum, assidēs igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. quúmque videret senem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit, dicēs: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret: in Macedonia nato, conceditur. Eras. lib.4.apoph.ex Curtio.

De senectutis fiducia.

Solon.

QVum Pisistratus occuparet rempublicam, résque videretur ad manifestam spectare tyrannidem, neque quisquam auderet illius conatibus obsistere, Solon productis armis, & ante ædes positis, cœpit inclamare, ciues. at vbi Pisistratus ad illum mitteret, qui percōtarentur, qua re fretus

hoc

hoc auderet: Senectute, inquit. Alios senectus reddit formidolosiores: illi conciliauit audaciam, quod parum vitæ superesset, etiamsi nullus occideret. Ita Plut. in commentario. An seni sit gerenda Respu. Diogenes Laertius rem aliquanto fusius narrat lib. 1. meminit & Cic. in Catone Maiore.

Cesellius.

Cùm triumuiris non obtemperaret, & multa liberè de C. Cæsaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis vt sibi caueret: Duæ, inquit, res sunt quæ cæteros reddunt formidolosos, mihi autem maximam suppeditant fiduciam senectus & orbitas. Senex citò periturus est, etiamsi nemo occidat. Et orbus nec habet quos curet, nec habet pro quibus timeat. Solet enim vltio in liberos propagari. Valer. Max. lib. 6. cap. 2.

M. Castritius.

Placentiæ magistratum gerens, Cn. Carboni consuli iubenti decretum fieri, quo sibi obsides à Placentinis redderentur, non paruit, atq; adeò minitanti dicentíque, Multos habeo gladios: respondit, Et ego annos, Declarans, senectutis præsidio fretum, non metuere gladios. Val. Max. l. 6. c. 2.

De sepultura.

Socrates.

Cicutam bibiturus, à quibusdam interrogatus, quomodo sepeliri vellet? Eo modo dixit, quo vobis facillimum fuerit. Stob. ser. 160.

Idem.

*Athenienses ridẽs qui de sepulchris maiorum & ducum suorum gloriarentur, dicebat, Duces & plerósq; maiores de quibus superbiebant extra fines suos sepultos esse, probra verò popularis Reipub. in publicis sepulchris. Teles de exilio apud Stob. ser. 38.

Diogenes.

Proiici se inhumatum iussit. Tum amici: Volucribúsne & feris? Minimè verò, inquit: sed bacillum propè me, quo abigam, ponitote. Quî poteris? Illi aiunt: non enim senties. Quid igitur mihi ferarum, ait, laniatus oberit, nihil sentienti? Laert. Cicero lib. 1. Tusquæst.

Idem.

Rogatus à Xeniade, quomodo sepeliri vellet? In faciem inquit. Percontanti causam: Quoniam, inquit, paulò pòst futurum est, vt inferiora fiant superiora. huc alludens, quòd id temporis Macedones rerum potirentur, atque ex humilibus fierent excelsi: quòd si inuerterentur omnia, fore vt cadauer etiam ex próno fieret supinum. Fortassis illud sensit, nihil referre quo statu corpus exanime sepeliatur: qua in re magna erat vulgi superstitio, porrectis enim in portam pedibus efferebantur, stantes cremabantur: & hodie stantes, vt audio sepeliuntur Iudæi, certè supini sepeliuntur omnes Christiani. Erasm. Diogenis dictum extat apud Laert. lib. 6. & Bruson. lib. 4. cap. 10.

Idem.

Dicebat, si canes cadauer suum lacerarent, Hircanam sepulturam fore: sin vultures, Iberam. At si nullum animal accederet, ipsum tempus pulcherrimam sibi fore sepulturam, corpore pretiosissimis rebus, sole, inquam & imbribus, absumpto. Stob. ser. 120.

Idem.

Interrogatus, num seruum ancillámve haberet, negauit. Cúmque percontator adiecisset: Quis igitur te efferet, si moriaris? Cui domo, inquit erit opus. Multi superstitiosè soliciti, sunt, quomodo, & per quos efferantur. Hac cura prorsus vacabat Diogenes, non dubitans, quin futurus esset ali-

quis qui cadauer eiiceret, vel ob id, quòd domum faceret vacuam. Quanquam illi contigit honorificã sepultura. Laert.lib.6.

Anaxagoras.

Cùm Lampsaci moreretur, quærentibus amicis, vellétne Clazomenas in patriam afferri, ibidémque sepeliri? Non necesse est, inquit. Vndique enim ad sepulchrum tantundem via est. Cicero in Tusc.lib.1. Laertius libro 2.capit.3.

Anonymus.

*Quodam exuli Atheniensi cuidam exprobrante ac dicente, In patria ne sepulchro quidem dignaberis, sed instar impiorum Atheniensium in Megarica: Immò (inquit) quemadmodũ pij Megariensium in Megarica. Teles, de exilio apud Stob.ser.38,

Euripides.

*Dicebat, mentes hominum insanire, cũm sumptus inutiles pro mortuis profundunt. Stob.serm.122.

Lycurgus.

Lycurgus sepulchrorum vniuersam superstitionem sustulit, permittens vt non solùm intra ciuitatem humarentur cadauera, verùm etiam vt monumenta templis vicina haberentur. Submouit & funebres expiationes: nec concessit vt quicquam vnà cum cadauere sepeliretur (nam aliæ nationes, si quid fuisset viuo charissimum, id mortuo addebant in sepulchro, dãnosa simul ac ridicula superstitione: quasi mortui sentiant aliquid) sed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo posito omnes sepeliri iussit. Vetuit etiã titulos & inscriptiones addi monumentis, præterquam eorum qui in bello cecidissent. Sustulit autem & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominũ vulgus incredibili sumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare consueuit, magna specie dementiæ, quasi manium sit vllus sensus: aut si quid sentiunt, iisdẽ rebus delectentur, quas in vita non iudicio, sed animi vitio dilexerunt. Eras. ex Plut. in Lacon.

Socrates.

Eo die quo Socrates bibiturus erat venenũ, Apollodorus ei pallium multi pretij ad solatium obtulit, vt eo indutus moreretur. At ille recusans donum: Quid, inquit, hoc meum pallium, quod viuenti conuenit, mortuo non conueniet? Damnans quorundam ambitionem, hoc miro studio prouidentium, vt quàm honorificentissimè efferantur, ac sepeliantur. Eras.lib.3.apoph.

Cyrus.

*De sepultura sua eum ita statuisse ferunt. Meum corpus, ô charissimi filij cùm moriar, neq; in auro condite, neq; in argento, neque in alia re prorsus vlla: sed illud terræ reddite quamprimùm. Quid enim hac re beatius, quàm terræ misceri, quæ pulchra & bona omnia gignit atque nutrit? Xenoph. de Cyri pędia, lib.8.

Semiramis.

*Constructo sibi monumento, inscripsit, Quicunque rex pecuniis indiguerit, aperto sepulchro quãtum opus est, capiat. Darius autem cùm aperuisset, pecunias quidem non inuenit, sed in huiusmodi scripta incidit: Nisi vir malus esses, & pecuniarum inexplebili desiderio flagrares, haud sanè loculos mortuorum cõmouisses. Plutarchus.

Demonax.

Demonactem morientem amici rogabant, quomodo vellet sepeliri? Ne quid, inquit, ista res vos habeat solicitos: fœtor me sepeliet. Et dicentibus, Indignum facinus, si talis viri corpus laceraretur à canibus: Quid, inquit, incommodi, si & mortuus alicui sim vsui? Eras. lib.8.apopht.

Olympias.

Olympias.

Alexandri mater Olympias, quum audiuisset filij cadauer insepultum fuisse abiectum, inter lamenta dixit hoc quoque: O fili, tu qui studebas cœli particeps esse, huc toto impetu properans, ne iis quidem potiri valuisti, quæ sunt mortalium omnium communia, terra ac sepultura. Alexander viuus ambiebat diuinos honores: defuncto nec vltimus illi contigit honos, quem quiuis homo persoluit homini, quamlibet humili. Narrant enim Q. Curtius, & Plutarchus, Alexandri corpus multis diebus insepultum iacuisse, ob graues procerum concertationes de successione principatus. Fuit & alter Alexander Epiri rex, Olympiadis frater, cuius corpus amne in hostium castra deuectum est, itaque ab his fœdè laceratum. Vnius tamen mulieris opera sepultum est, licèt mutilum. Refert Titus Liuius Decadis primæ libro octauo.

Nero.

Neronem imp. in fuga quum Phaon libertus hortaretur, vt in specum egesta harena conderetur: negauit, se viuum sub terram iturum. Sueto. in vita Neronis.

Zisca imp.

Zisca Hussitarum dux & imperator fortissimus, iam moriturus, cùm à militibus interrogaretur, quomodo sepeliri cuperet post mortem? Pellem, inquit, mortuo mihi detrahite, relictóq; feris cadauere, ex cute tympanum facite, quo in præliis vtamini. Et sic, vt hostes nostri viuentis aspectum non ferebant, ita mortui sonum, fugam adornantes, audire nequibunt. Æneas Sylu. lib. 3. commentariorum de rebus gestis Alphonsi regis.

De Seriis negotiis in violentis conuiuiis non tractandis.

Geminius.

A Romanis in Asiam ad Antonium legatus missus, vt omnia tentaret per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset: vocatus in conuiuium ab Antonio præsente Cleopatra monuit, vt mãdata proferret. Cui Geminius post salutem dictam, ait, Quæ tibi dicere Antoni iussus sum, cum sobrio, & alio loco quàm vbi nunc sumus tractanda sunt. Ostendens, seria negotia non in conuiuio vinolento, nec quouis loco, nec præsentibus omnibus tractanda esse. Plut. in vita Antonij.

Berenices.

Ptolemæo regi ad talos sedenti, vt alea luderet, assistens quidam, condẽnatorum nomina recitabat, vt ille, quinam mortis supplicium promeruisset, decerneret. Berenice verò vxor regis hoc videns, ac audiens, arrepto è pueri manibus libello, prohibuit, ne ad finẽ vsque tunc legerentur, dicens: Non sic obiter aduertendum animum esse in re tam seria, vbi de hominis salute agendum est: sed studiosè, relictis aliis omnibus negotiis cogitandum, ne nostra oscitantia noceamus aliis. Non enim similem esse casum talorum & corporum. Ælian. l. 14. de Var hist.

De sermone, animi speculo ac indice.

Solon.

SErmonem operum simulachrum esse dicebat. Ea quippe quæ in opus proruunt, prius animo concepta, verbis indicantur. Max. serm. 14.

Thales.

Dicere solebat, Multiloquium non ostendere hominem sapientem. Sapiens enim non nisi quum res exigit, loquitur, & paucissimis suum ostendit animum. Stultus autem, etiam necessitate non efflagitante, loquendi finem non facit. Erasm. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Optabilius (inquiebat) sit tibi lapidem temerè proiicere, quàm sermonem ociosum. Stob. ser. 34.

Democritus.

Sermonem εἴδωλον τοῦ βίου, id est, vitæ simulachrum, quādámq; velut vmbram esse dicebat. Qua quidem sentētia nihil dici potuit verius. Nam nullo in speculo melius expressiúsq; relucet figura corporis, quàm in sermone pectoris imago repræsentatur. Neq; homines ex sermone secius, quàm ærea vasa tinnitu dignoscuntur. Laert.

Idem.

Audiens adolescentem variis de rebus assiduè loquentem, ait: In speculo faciei figura, in verbis autem animi qualitas vniuscuiusque hominis deprehenditur. Stob.

Zeno Cittieus.

Adolescenti confidenter loquenti: Non dixerim, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt. Subnotauit vir prudentissimus, è sermonis procacia æstimari morum impudicitiam. Laertius lib. 7. cap. 1.

Musonius.

* Fontem & originem malè viuendi esse dicebat, non refugere obscœna & turpia loqui. Stob. serm. de intemperantia.

Cleostratus

* Sermone faceto, tanquam sale, parcè vtendū esse dicebat. Sto. ser. 34.

Diogenes.

Aiebat, sibi videri mirum, quòd quum ollam aut operculum non emerent homines, nisi pulsu aut tinnitu exploratū, in emendo homine solo aspectu essent contenti. Significans hominem nulla ex re melius cognosci, quàm ex oratione. Vt igitur qui vas fictile terruntio parant emere, digito pulsant, atque ex tinnitu reddito dignoscunt, sítne integrum, probæ argillæ ac bene coctum: ita priusquam minis aliquot emant hominem, oportebat ad dicendum prouocare, atque ex oratione deprehendere qualis sit. Laert. lib. 6.

Socrates.

Dicere solebat, qualis homo est, talis etiam eius erit oratio, orationi autem facta similia, factis vitam. Cic. li. 5. Tus. quæst.

Idem.

* In bello quidem ferrum dicebat auro præstare ad defendendum se, in vita autem, sermo eruditus diuitiis. Stob. ser. de literis.

Idem.

* Sermonem eruditum, tanquam bonum figulum eleganti specie animam ornare dicebat. Eod. ser.

Idem.

Quum diues quidam filium adolescentem ad Socratem misisset, vt indolem illius inspiceret: ac pædagogus diceret, Pater ad te, ô Socrates, misit filium, vt eum videres: tum Socrates ad puerum, Loquere igitur, inquit, adolescens, vt te videam. Significans, ingenium hominis non tam in vultu relucere, quàm in oratione: quòd hoc sit certissimum miniméque mendax animi speculum. Eras. lib. 3. apoph. ex Apuleio, Florid. lib. 1.

Chrysippus.

Interrogatus, quid esset mens hominis? sermonis fontem esse, respondit. quemadmodum enim riuuli ex fonte fluunt, sic sermo ex corde & mēte hominis procedit. Stob. ser. 1.

Epicurus.

*Sapientis sermonem dicebat magnificentiorem esse in grabato, panno & stramentis: tunc enim non tantùm veri esse præceptorem, sed testem. Seneca, epist. 20.

Isocrates.

*Duo (inquit) tibi tempora dicendi præscribe, vt vel de rebus indubiè tibi perspectis, vel necessariis verba facias. In istis enim solis oratio præstat silentio: in aliis verò tacendum potius quã loquendum. Stob. ser. 34.

Romulus.

Dicere solebat, vasa fictilia sono & percussu, hominem verò sermone explorandum esse. Max. ser. 15.

Cenopidas.

Qualis cuiusque esset natura, talem esse dicebat sermonem. Maximus ser. 15.

Demonax.

Solitus est dicere, in speculis vultus figuram, in colloquiis autem animi naturam & imaginem cerni posse. Maximus ser. 15.

Idem.

Dicebat, orationem ac sermonem hominis quasi figulum animi formam effingere & proferre. Ibidem.

Vide apoph. de Breuiloquentia, de Garrulitate, Lingua, Loquacitate, & Silentio.

De seruis & famulis.

Socrates.

QVendam conquerentem, se defatigatum longo itinere rogauit, num per ipsum potuerit consequi? Ait roganti, vacuúsne, an aliquid ferens oneris? Portauit, inquit, nonnihil sarcinarum. Quid, inquit, queritur ne ille se defessum? Quum negaret: An non pudet, inquit, te mollitiei, qui vacuus ambulãs defessus fueris, cùm ille gestans sarcinam non queratur se fatigatum? Ostendebat Socrates seruum in hoc feliciorem domino, quod ad labores exercitatior, minus sentiret molestiæ. Eras. lib. 3. apoph.

Democritus.

* Seruis, vt partibus corporis, alio ad aliud vtendum esse dicebat. Stob. serm. 60.

Diogenes.

Erat Diogeni seruus nomine Manes, is quum profugisset à domino, admonuerunt amici fugitiuum inuestigaret. At ridiculum, inquit Diogenes, si Manes absque Diogene viuat, Diogenes absque Mane viuere non possit. At multi seruos insequuntur vt vlciscantur, Diogenes spectabat vsum. Melior autem philosophus est, qui paucioribus eget. Nolebat itaque hic seruo videri deterior. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum esset emptus Diogenes, perinde quasi ipse Xeniadẽ emisset, dixit illi: Vide vt iussis meis pareas. Cúmq; ille diceret ἄνω ποταμῶν: significans rẽ præposterè agi, si seruus imperet hero: Si medicum, inquit Diogenes, emisses æger, non illi præscribenti obtemperares? an diceres, ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè affectus auscultat seruo rei medicæ perito: multò magis decet animo ægrum, auscultare seruo philosophiæ perito. quod enim ars medica præstat corpori, hoc philosophia præstat animo: illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quantò autem animus præstat corpore, hoc illius morbi sunt, quàm huius, grauiores. Laertius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prædicari? ísq; respondisset, scire imperare liberis: vbi vidisset prætereuntem quendam bene cultum, Huic, inquit, me vende: nam is eget domino.

Idem.

Dicebat, inter seruos ac dominos malos

malos præter vocabula nihil aliud interesse, nisi quòd mancipia seruirent dominis, domini cupiditatibus. Significans, vtrosque esse seruos: miseriorem seruitutem seruire dominos, quã mancipia, si sint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos,& turpes,& inclementes.Laert.lib.6.

Metrodorus.

* Seruum necessariam quidem possessionem esse dicebat: sed non iucundam.Stob.ser.60.

Antigonus.

Quum Athenienses seruum Antigoni, honoris gratia, perinde vt ingenuum in ciuium numerum ascripsissent: Nequaquam, inquit Antigonus rex, velim vnum Atheniensem à me loris cædi: significans, per illos factũ, vt vnum ciuem Atheniensem posset loris cædere, quippe seruum: sed Athenis esse plures vno commeritos, vt à rege loris cæderentur, qui seruum alienum, quod in ipsis fuit, manumitterent.Plut.in apoph.

Iulianus Imp.

Cum eunuchis & coquis seruos etiam ex palatio eiecit. Rogatus verò, cur id faceret? ait: His non opus esse cùm minori sumptu viuere posset. Erasm.lib.8.apoph.

Hadrianus Imp.

Quum seruum suum videret inter duos senatores ambulantem,misit qui illi colaphum impingeret, dicerétque, Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes esse seruus, simul senatoriæ dignitati consulens, & serui castigans insolentiam, quam de Cæsare hero sumpserat.Ex Dione Cassio.

Alexander Seuerus.

Nunquam vtebatur cursore,nisi seruo suo: dicens, ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere. Ælius Lampridius.

de servo fideli.

Bion.

* DIcebat,bonos seruos esse liberos improbos autem libertinos multis cupiditatibus seruire. Stobæus sermon.2.& 60.

Anonyma.

Ex his militibus qui sub Lysimacho stipendium faciebant quidam quum ab eo rogaretur, num esset quispiam ex Helotum, id est, seruorum Laconicorum numero: Tu ne, inquit, existimas Laconem ad te venturum, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit se fateri seruum, quàm hoc probari admittere in nomen Lacedæmonicum. Plu. in Lacon.

Callicratidas.

Interrogatus quod genus hominum essent Iones? Liberi, inquit, mali, sed serui boni: significans illos nescire imperare,ac libertate vti, sed seruitutem æquo animo ferre: videlicet referendos ad secundum hominum genus, iuxta distinctionem Hesiodi, qui per se quidem non sapiunt, sed parent rectè sapienti.Plut.in Lacon.

Anonyma.

Lacæna quędam captiua,quum interrogaretur,quid sciret?probè inquit, regere domum. Et hæc non vulgaris ars est in muliere.Plut.in Lacænarum apophtheg.

Alia.

Quædam à licitatore interrogata, num esset futura proba, si ipsam emeret? Etiam,inquit, si me non emeris. Plutarch.

Alia.

Quum in auctione præco rogaret illam,quid sciret? Libera, inquit, esse. significans,sese captiuam quidem esse, cæterùm ad illiberalia iussa non parituram. Itaque quum emptor imperasset

set quædam non conuenientia liberæ. Plorabis, inquit, qui tibiipsi talem inuideris possessionem. móxque sibi necem consciuit. Plutarchus in apophth. Lacænarum.

Anonymus.

Puer Spartanus captus ab Antigono rege, ac sub hasta venditus, in cæteris omnibus quæcunque putabat ab ingenuo decenter fieri posse, obsequens erat ei qui ipsum fuerat mercatus: cæterùm iussus adferre matulam, haud sustinuit: dicens, Non seruiam. At quum instaret herus, puer conscenso tecto, dixit, Senties cuiusmodi mercatum feceris: móxque sese è sublimi præcipitem dedit, ac periit. Captiuus esse poterat, seruilia facere non poterat, ac semet in libertaté morte asseruit. Plut. in Lacon.

Idathyrsus.

Idathyrsus Scytharum rex, in quem arma mouit Darius, suasit Ionum regibus, vt Histrici pontis iunctura soluta, fugientes sese in libertatem vendicarent: qui quum id facere recusarent, ne violarent fidem, qua Dario erant obstricti, vocauit illos frugi mancipia, & ἄδρηστα, hoc est, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus est seruorum, nolle fugere, si liceat: at nolle tyrannicam seruitutem commutare libertate, si detur opportunitas, animi seruilis est. Plutarch. in apoph.

Antigonus.

Conspiciens filium suum, eos in quos habebat imperium, ferocius tractantem, atque insolentius: An ignoras, inquit, fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps non minus obseruire cogitur populo, quàm populus principi: nisi quód princeps id facit cum dignitate, alioqui reuera mutua seruitus est. Plutarch.

Anonymus.

Quidam in seruum furacem ita iocatus est, vt diceret, eum solum esse cui domi nihil esset nec signatum, nec occlusum. Id si de frugi seruo dicas, laus est: si de furaci, iocus. Intelligimus enim, illi nec seras nec signa obstare, quo minus furetur. Scrinia claudimus: olim & cadi lagenæque solebant obsignari. Erasm. lib. 6. apoph.

De seruorum multitudine & turba.

Anonymus.

AEtoli quondam ingressi regionem Laconicam, abduxerũt quinquaginta seruorum millia, vnde Lacon quispiam senior festiuiter dixisse fertur: Magno bono fuerunt hostes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt. Plut. in Lacon.

Anonymi.

Cum Thebani irrupissent in Laconicam, & inter captiuos captiuásque multos etiam abduxissent helotas, iusserunt illos Terpandri, Alcamenis ac Spendonis Laconica carmina canere. Illi recusarunt, dicentes, id nolle filias heriles: adeò plus apud illos valuit concaptiuarum puellarum authoritas, quàm iussa victoris. Hinc probarunt quidam, esse verum quod vulgò diceretur: liberum Spartæ maximè liberum esse, contrà, seruum maximè seruum. Plut. in vita Lycurgi.

Alcamenes.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus committerent colendos agros, ac non ipsi potius eos colerent? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparauimus. Videlicet stultitiam eorum taxans, qui mancipia ad ostentationem alunt otiosa, & seruos socios

ac

ac ministros voluptatum habere malunt, quàm frugiferis operibus occupatos. Plut.in Lacon.

M.Crassus.

M.Crassus ille diues, magnam seruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, discentibus adstans interdum, & ipse docens eos, dicens: hanc oportere præcipuam esse patrisfamiliâs sollicitudiné, nosse quot sint rei familiaris animata instrumenta.

De seruorum ministerio.

Diogenes.

COnspicatus delicatum quendam, à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergat. Id erit, si mancus fueris. Laertius libro 6. Visum est Diogeni non multò minus absurdum, in calceatu abuti opera famuli, si quis ipse sibi hoc præstare vàleat, quàm si post exoneratum aluum adhibeat famulum abstergendo podici. Quanquam intelligi potest & de abstergendo naso. Philosopho ethnico prodigiosæ delitiæ videbantur, ethnicum calceari à famulo (inquit Erasmus:) At ego noui Christianum sacerdotem, ac theologum, cui cùm nullum esset membrum mãcum, tamen aditurus latrinam, famulos accersebat, qui soluerent ligulas: item reuersus qui alligarent. Id ego videns, sic mecum cogitabam. Vtinam adesset spectator Diogenes.

Demonax.

Videns quendam, seruum suum crudeliter verberantem, Desine, ait, ne seruo tuo similis fias. Iudicauit vir prudentissimus, reuera seruum esse, qui affectibus suis imperare non possit. Eras.lib.8.apoph.

Gorgo, Cleomenis Filia.

Cùm videret Aristagoram à quopiam è famulis calceari: Quid, inquit, pater: Hospes iste manus non habet? Existimabat, non ferendas viri delicias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipse suis manibus facere sibi poterat. Et non pudet quosdam, quibus vestiendis comendísque vix decem famuli sufficiunt. Opus est famulo, qui ventrem exoneraturo soluat ligulas, qui fœnum aut lanam porrigat extersuro, ac minimo minus, qui abstergat. Eras.ex Plut.in Lacon.

Gillias.

Hospitio exceptus apud hominem durum & vndecunque facientem quęstum, qui ne dormire quidem famulis permittebat, sed alius aliud operabatur noctu: eundem & ipse postea, quũ Agrigentum venisset, suscepit, & conuocatis famulorum pueris (qui permulti erant) nuces & caryceas distribuit. Interrogante autem hospite, vnde tot pueri? A famulis meis, dixit, mihi generantur. Voluit autem ostendere, ita tractandos esse seruos, vt ad procreandos etiam liberos legitimè sint apti. Stob.ser.60.

De seueritate.

M.Cato.

CAto senior millia quinque famulos habebat, quorum vnus tria captiua corpora emit. Quod vbi sensit rescisse Catonem, priusquam in eius conspectum veniret, seipsum laqueo præfocauit. Adeò quæstum oderat in milite, adeò veniam desperabat qui peccauerat.

Antisthenes.

Suprà de Præceptore bono ac fideli.

Parysatis.

Suprà de Adulatione & assentatione.

T.Man-

T. Manlius.

Suprà de Grauiter dictis.

C. Sulpitius Gallus.

Vxorem repudiauit, quòd aperto capite fuisset foris: Lex, inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes: his ornaméta comparato: his esto speciosa, aliis velle videri formosam, in suspicione & in crimine hæreat necesse est. Erasm. l.6. apoph.

Pescennius Niger.

Palestinis rogantibus, vt ipsorum census leuaretur, eo quòd regio esset grauata, satis inclementer respondit: Vos terras vestras leuare vultis, ego etiam aërem vestrum censere cuperem. Ælius Spart.

Alphonsus.

Admonitus ab amicis ne nimium leuis erga suos esset, & ob id in contemptum apud suos incideret. Magis, ait, hoc cauendum mihi est, ne nimia mihi seueritas conciliet inuidiam. Eras. l.8. apoph.

Vide apoph. de Disciplina militari, & de Parentum seueritate in filios.

De seuerè dictis.

Gorgo.

CVm hospes quispiam molliter ac ægrè vestem prælongam attraheret, Gorgo Cleomenis filia protrusit hominem, dicens: Non tu hinc abis, qui nec ea possis quæ sunt fœminarum? Mulierum est, laciniosis, & in humum defluentibus vti vestibus: quin & caudas admodum longas interdum trahunt, nec tamen grauantur onere, aut succingunt. Plutarch. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacon cùm in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. Ibid.

Antigonus.

Suprà de Iudice bono & incorrupto. & apoph. de seruis ac famulis.

Paulus AEmylius.

Cùm Perseus captiuus deprecaretur, ne in triumpho duceretur: Isthuc, inquit, in te situm erat. Significans illi licuisse in bello perire. Plutarc. in vita Æmyl.

Teleucia.

Suprà de Filiorum abdicatione & de parentum seueritate in filios.

Vide apoph. de grauiter, prudenter, & sapienter dictis.

De sexu.

Antisthenes.

DIcebat, viri ac mulieris eandem esse virtutem. Idem sensit Socrates, sexum muliebrem non minus esse docilem ad omnia virtutis munia: quàm virilem, si pariter instituatur. At vulgus sexum incusat, quasi ad virtutem indocilem. Laert. l.6.

De silentio.

Pythagoras.

* EIus de silentio scitè dicta sunt hæc. Aut sile, aut affer meliora silentio. Aut silentium tempestiuum, aut orationem vtilem habeas. Verba silentio, silentiũ tempestiuitate claudas. Stob. ser. 34.

Socrates.

Admonebat suos discipulos, vt tria præcipuè in omni vita haberent: In animo prudentiam, in vultu verecundiam, & in lingua silentium. Maxim. serm. 12.

Pittacus.

Præcipiebat, vt ea quæ facturi sumus non aperiamus loquaciter aliis: ne

ne si malè perfecerimus, dignè derideamur. Max.ser.20.

Thales.

Suprà de Lingua, Garrulitate & loquacitate nimia.

Solon.

* Inter pocula tacitus, interroganti Periandro, an propter verborum inopiam aut ob stultitiam taceret, respōdit, Atqui nullus stultorum in conuiuio silentium præstare potest. Stob.

Idem.

* Sermonem silentio, silentium autem temporis occasione obsignandū esse dicebat. Stob.ser.3.

Chilon.

Rogatus, quid esset difficile? Arcanum, inquit, reticere. Tāta est linguę, omnium maximè volubilis, incontinētia, cùm alioqui nihil videatur facilius quàm silere. Laert.

Bias.

Apprimè decorum illis esse silentium dicebat, quibus indecora impuráque esset vita. Stob.

Democritus.

Cum animaduertisset quendā multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacēdi imperitus. Max.ser.20.

Diogenes.

Ad quendam, qui se contentiosè philosophum profitebatur: Vah miser, inquit, cùm id quod optimum est in vita philosophi corrumpas, verbis tamē audes te philosophum iactare. Est autem philosophi etiam munus silere, cùm res responsione digna non est. Stob.ser.31.

Idem.

Adolescens quidam ex illis qui cum Diogene versabātur, interrogatus ab ipso, tacebat. Tum Diogenes: Non putas, inquit, eiusdem esse, quę dicenda sunt scire, & quando, & quæ tacenda sunt, & apud quem. Stob.ser.32.

Cleanther.

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quòd crebrò occineret filio suo, protulit ex Electra, σῖγα σῖγα λεπτὸν ἴχνος id est, Tace, tace, tenue vestigulum. Innuens pueris maximè conuenire silentium. Laert.l.7.c.2.

Idem.

Cùm quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundum est cum amicis confabulari. Iucundum quidem respondit Cleanthes: sed quò iucundius est, eò magis in hoc amicis oportet concedere. Sto. serm.31.

Zeno Cittieus.

Ptolemæi legatis, qui multos eruditos ad conuiuium inuitarant, percontantibus, quid de ipso regi suo essent renuntiari? ait, Vidisse vos senem, qui in conuiuio tacere nouerit. Cùm enim cæteri ad ostentationem multa dixissent, vnus Zeno perpetuum tenuit silentium. Laert.lib.7.c.1. Stob.serm.32. Max.ser.20.

Simonides.

Dicere solebat, nunquam se pœnituisse silentij, sermonis autem sæpius. Anton.in Meliss.part.1.serm.73. Maxi. serm.20.

Idem.

Dicebat, eorum hominum, quorum indecora vita est, maximum decus esse silentium. Antoni. in Melis. part.1. serm.73.

Xenocrates.

Cùm in conuiuio cæteris multa garrientibus, solus nihil diceret, interroganti, cur vnus omniū sileret? Quoniam, inquit, loquutum fuisse pœnituit aliquādo, siluisse nunquam. Hoc Plut. in libello περὶ τῆς ὑγιεινῆς tribuit Simonidi. Sed Laer.4.c.2. Xenocrati tribuit, & Val.Max.etiam.lib.7.cap.2.

Idem.

Singulas diei partes diuidens in actio-

actiones certas, suam etiam silentio partem reddebat. Docens, silentij rationes vtique adhibendas esse. Max. serm.20.

Heraclitus.

Rogatus à quibusdam, cur taceret: Vt vos inquit, loquamini. Bruf. Cont. lib.6.cap.6.exemplorum.

Anacharsis.

A Solone exceptus conuiuio, cùm se cubitum recepisset, sic compositus erat, vt sinistra manus ad pudenda apposita esset, dextra autem ori. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Continentiori freno linguam indigere dixit, ne secreta proferret. Maxim. serm.20.

Anaxarchus.

Multarum rerum cognitionem homines aut valdè iuuare, aut valde lædere dicebat. Iuuare enim virum dextrum & commodum: lædere verò illū, qui facilè quemuis sermonem & apud quosuis eloquitur. Oportet autem occasionis modum nosse: is enim sapientis terminus est. Qui verò intempestiuè cantilenam musicam quãuis doctè cecinerint, illi non approbantur, sed crimen stultitiæ subeunt. Stobæus serm.32.

Idem.

Cùm à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur, vt conscios proderet, post multa in regem dicta conuicia, tandem per iracundiam & linguæ amputationem minanti: Nō erit, inquit, effæminate adolescens, hæc quoq; corporis mei pars tuæ ditionis. simulq; dentibus abscissam, & cōmanducatam linguam in os eius ira patens expuit. Laer.l.9.c.10.

Theophrastus.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Aristoteles.

Callisthenem, auditorem suum ad Alexandrum mittens, monuit, vt cum eo quam rarissimè, aut quam iucundissimè loqueretur. Quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior. Plut.in Alexan. Laert.in Arist. Val.Max.l.7.c.2.

Idem.

Cùm percontaretur, quid esset in vita difficillimum? Tacere, inquit, quæ loqui non decet. Max.ser.20.

Idem.

Dicere solitus est: Qui silere non nouit, is neque loqui admodum scit. Nam quærente quodam, quæ res homini in vita esset difficillima? ait, Silere tacenda. Stob.

Idem.

Interrogatus, quam ob rem, cùm alios doceret loqui, ipse taceret? Respondit: Cos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant.in Melis.par. 1.ser.73. Verùm hoc Isocrati adscribit. Max.ser.20.

Idem.

Interrogatus à quodam, quis arcanum sermonem continere posset? respondit: Qui carbonem quoque ignitum lingua retinere potest. Anto.eod. sermone.

Dion.

Naturam probè egisse dicebat, quæ geminas aures, & linguam vnicam nobis fabricarit: quo ad audiendum essemus quàm ad loquendum promptiores. Stob.

Isocrates.

Duo dicendi tempora statuenda dicebat: Vel de iis quæ certò nouimus, vel de quibus dicere est necessarium. In his enim solis oratio silentio præstat, in aliis melius est silere quàm loqui. Max.ser.20.

Idem.

Dicere solebat, improbi hominis, quasi taciturni canis silentium magis quàm vocem timendam esse. Ibid.

Demosthenes.

Demosthenes.

Cùm adoleſcens quidam inter pocula multas nugas effutiret, & tacere nollet. Adoleſcens, dixit, quomodo nõ didiciſti tacere ab illo, à quo didiciſti loqui? Antonius in Meliſſ. part. ſerm. 75.

Idem.

Cùm quis ei obiiceret oris fœtorem: Bene dicis, reſpondit: multa enim ſecreta in eo computruerunt. Ibidem, & Max. ſer. 20.

Apollonius.

Summo ſtudio adnitendum dicebat, ne temerè nobis verba parum decentia elabantur. Conſtat enim quàm inurbanum ſit ſilere non poſſe: tum effutire palàm cum turpitudine, quæ honeſtius obticuiſſes. Stob.

Idem.

Dicebat, cùm in alios atq; alios errores & pericula homines labi palam ſit: mirum, quantam ſecuritatem præſtare queat taciturnitas. Stob.

Theocritus.

A blaterone quodam interrogatus, vbi cras viſurus eſſet ipſum? Illic, reſpondit, vbi te ego non videam. Stob. ſerm. 31.

Euripides.

Cuidam opprobranti graueolentiam oris: Multa nimirum, inquit, in illo occulta computruerunt. Significans, ſe poſſe continere arcana. Solent autem res in occulto congeſtæ computreſcere. Eraſ. l. 8. apoph. Idem. Demoſtheni ab aliis attributum, paulo ante recenſuimus.

Epictetus.

* In omni negotiò nihil adeo proſpiciendum eſſe dicebat, quàm vt tutum ſecurúmque ſit quod agitur. Eſt autem tutius, inquit, tacere, quàm loqui. In Enchiridio.

Demetrius Cynicus.

Cùm poſt ex Italia proſcriptos à Domitiano mathematicos & philoſophos, ad Apollonium veniſſet, & fortunæ ſuæ iniquitatem deploraſſet. Cicadis, inquit, licet impunè canere, nobis Romæ ne mutire quidem fas eſt. Philoſt. & Cuſpin. in Coſſ.

Iſocrates.

Careo loquaculus volebat ab Iſocrate oratore erudiri, Sed is, duplicem mercedem mihi dari, inquit, poſco: alteram, vt loqui, alteram, vt tacere diſcas. Stob.

Plutarchus.

*Verborum, rei leuiſſimæ, inquiebat, grauiſſima pœna, & apud Deum & apud homines, comes eſſe ſolet. Silentium verò cùm vbiq; culpa vacet, tum maximè in aliorum conuiciis, neſcio quid egregium, Socraticum, aut potius Herculeum præ ſe fert. Siquidẽ & Hercules, ne gry quidẽ odioſa verba curabat. lib. quomodo quis ab hoſtibus iuuetur.

Lacones.

Apud Lacedæmonios, ad publica conuiuia ingredientibus, qui natu erat maximus, ſingulis oſtendebat fores, dicens: Per has nullus egreditur ſermo. Admonens, nihil effutiendum, ſi quid liberius dictum eſt in conuiuio. Hunc morem inſtituit Lycurgus. Plut.

Demaratus.

In conceſſu quodam rogatus, vtrum ob ſtultitiam, an ob ſermonis inopiam ſileret? Atqui ſtultus, inquit, ne poſſit quidem ſilere. Quidam hoc præclarũ exiſtimant, ſi nunquam ſileant quum id ſit certiſſimum fatuitatis argumentum: vt contrà ſilentium, vbi loquendi tempus non eſt, prudentiæ ſignum eſt. Plut. in Lac. apoph.

Demonax.

A quodam interrogatus, quãnam ratione delegatam prouinciam ritè adminiſtrare poſſet? reſpõdit: Si quàm minimum

minimum loquens, plurima audieris. Eraſ.lib.8.apoph.

Philippides.

Philippidi Athenienſi, qui ob virtutem charus ac perquam familiaris Lyſimacho regi erat, Lyſimachus cùm dixiſſet, Num quid rerum ſuarum expeteret? reſpondit: Solùm ô rex, ne arcanorum tuorum quidquam mihi credas. Plut.

Epaminondas.

Audiendi potius quàm loquendi cupidum eſſe hominem debere putabat: Quòd ſciret, ex audiendo doctrinam, ex loquacitate autem pœnitentiam naſci. De eo etiã dictum, Neminem vnquam viſum eſſe qui plura ſciret & pauciora loqueretur. Plut.

Hieron.

Arcana enuntiantes iniuriam facere dicebat: eis etiam quibus enuntiarent. Odimus enim non ſolùm eos qui effutierint, verùm eos etiam, qui quæ nolumus audierint. Max.ſer.20.

Alexander Magnus.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Antigonus.

Filio Philippo multis præſentibus percontanti, ac dicenti, Quando caſtra mouebimus? Quid, inquit, num metuis, ne ſolus tubam non audias? Notans adoleſcentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda ſint conſilia principum: ſed quoties caſtra mouenda ſunt, tum omnibus tuba dat ſignum. Plut.in apoph.

Cecilius Metellus.

Quum in bello omnia proprio & ſubito conſilio ageret, amico cuidam interroganti, quidnam iam acturus eſſet, poſt Arbachos in Macedonia ſubactos? Tunicam, inquit, meam exuterem ſi eam conſilium meum ſcire exiſtimarem. Quo dicto docuit, non temerè animi noſtri propoſitum effutiendum eſſe omnibus, ſed ſilendum ad ſuum vſque tempus. Plin.cap.61.de Viris illuſtribus. Plut. in apoph. Rom. Front.lib.& cap.1.

Cato Vticenſis.

Quum Catoni, qui pòſt dictus eſt Vticenſis, etiamnum puero, vitio daretur taciturnitas (nec enim cum pueris exercebatur, nec à quoquam audiri volebat) ait: Carpant taciturnitatem, modò vitam probent. Et addidit: Tum demum abrumpam hoc meum ſilentium, cùm ea loqui potero, quæ ſunt indigna ſilentio. Plutarch. & Bruſon. lib.9.cap.6.

Tiberius.

Cùm aliquando percontaretur, cur ſua conſilia non cum aliorum quoque, qui ei non malè vellent, conſiliis communicaret? reſpondit: Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum eſſe oportere. Senſit autem, non omnia credenda iis qui ſe amicos eſſe venditant: quibus quum aliquid ſecreti commiſeris, temerè rimarum pleni effutiunt: non cogitantes, principes loquaculorum garulitate ſæpenumero aut periclitari, aut prodi prorſus. Dion.

Vide apoph. de Patientia, prudentia, animi magnitudine, Contumeliis, maledicentia, Conuitiis, &c.

De ſimilitudine formæ.

Anonymus.

PRoconſul quidam Romanus in Sicilia, conſpicatus quendam adoleſcentem admodum ſui ſimilem, rogauit ſimilitudinis cauſa: num pater ſuus nunquam adiſſet Siciliam? At meus, inquit, Romam frequenter acceſſit. Iocum retorſit Siculus, nihil veritus ſecures ac virgas proconſulis. Bruſ.lib.6.cap.20.

Anonymus.

Augusto Cæsari perquàm similis Romam venerat, & ita similis, vt omnium ora in se conuerteret. Produci ergo Cæsar hominem iussit, visúmque interrogat: Dic (ait) adolescens, fuítne aliquando mater tua Romæ? Excepit adolescens, & hunc in modum Augusto respondit: Mater mea nunquam fuit Romæ, sed pater persæpe. Macrob. Plut. in Rom. apoph. Eras. lib. 4. apoph.

De simulatione & dissimulatione.

Charondas.

INter leges quas tulit Catanensibus, hæc reperitur scitu digna. Vnusquisque ciuium se temperantem potiùs quàm sapiētem videri studeat: Nam simulare sapientiam magnum est imperiti & vilis animi signum. Temperantiæ autem simulatio debet esse vera: neque vllus egregia facta simulet, qui re ipsa & mentis & actionum bonarum nihil habeat. Stobæus serm. 42.

Diogenes.

Cùm in conuiuio placentam ederet, diceretque conuiuarum quispiam. Quid comedis Diogenes? Suspicans Cynicum philosophum nescire quid esset placenta. Panem, inquit, bene pistum. Dissimulans se scire, quid esset aliis placenta. Laert. lib. 6. cap. 2.

Polydorus.

Quum in Messenensium regionem eduxisset copias Polydorus, roganti cuipiam, Num aduersus fratres essent pugnaturi: Non, inquit, sed in eam agrorum partem proficiscimur, quæ nondum sortito diuisa est. Elusit percontatorem, dissimulans consilium suum. Plut. in Lacon. apoph.

Demosthenes.

Postquam Demosthenes metu Antipatri profugisset in Calauriam insulam, séque in Neptuni templo contineret, & Archias ex tragœdiarum histrione potens, illi blandis sermonibus persuadere conaretur, vt sese in Antipatri fidem committeret, non modò nihil passurum mali, verùm etiam amplissimis muneribus honorandum: In scena, inquit, mihi nunquam placuisti histrio, neque nunc persuadebis orator. At vbi commotus Archias minaretur, se detracturum illum è templo: Tandem, inquit, oracula Macedonica aperuisti, nam prius histrionum more simulabas. Plutarch. in Demosth.

Metellus.

Cùm Scipioni viuenti fuisset inimicus, mortem tamen illius grauiter tulit: iussitque filiis, vt subeuntes pheretrum, funus Scipionis efferrent: addens, se Romanæ ciuitatis nomine gratiam habere diis, quòd Scipio apud alios non esset natus. Sentiens, Romam non futuram fuisse incolumem, si talem ducem habuissent hostes. Simultatem oportet morte finire, amicitiam non item. Plutarchus in Rom. apoph.

Cicero.

L. Cotta censore, qui vini auidissimus habebatur, quum Cicero consulatum petens sitisset, bibissétque, septus vndique amicis: Rectè, inquit, timetis ne censorem habeam infensum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero se credere, ob id circumstare frequentes amicos, ne censor videret illum bibentem aquam: Simile enim simili amicum. Eras. lib. 4. apoph.

Domitius Afer.

Dum causam ageret, & is qui diuersam agebat partem, subinde repeteret, Celsinā hoc dicere: cum probè nouisset

nouisset fœminam præpotentem, simulans se credere Celsinam virum esse, rogauit quis esset ille Celsina? Obiter notans ineptiam illorum, qui tantùm authoritatis opum gratia tribuerent fœminæ, vt illius dicta toties citarent pro testimoniis. Erasm. libro 6. apoph.

Iul. Cæsar.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmina sua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimùm vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegunt, præter fœminam. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Anonymus.

Tiberio Cæsari contanter & ægrè suscipienti delatum imperium quidã in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur, tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Notata est est illius simulata contatio, detrectantis quod cupiebat. Eras. l. 6. apoph.

Fredericus imp.

Posteaquam senatores omnes in curiam vocasset, optauit, vt ante quã ingrederētur, duas res deponerent, & tum fieri posset vt iudicio neminem fallerent. Percontatus autem, quænam res illæ essent? Simulatio & dissimulatio, respondit. Nam quæ res est, qua homines decipiuntur magis, quàm si aliud cogites, aliud dicas? Æneas Syl. de dictis Frederici imp.

Sigismundus imp.

Dixisse memoratur, ignarum esse regnandi, qui simulare nesciret. Innuit autem, præcipuam principum virtutem esse clementiam, quæ docet, simulanda interdum esse ea, quæ non magni sunt momenti, commodi maioris gratia. Æneas Syl. l. 1. comment. in res gest. Alphonsi.

Ramirus.

* Is Hispanorum rex mirè fuit probus & in moribus simplex. Ob eam rẽ cùm irrisui aulicis esset, & dicteriis identidem peteretur, ad extremum exarsit, & vndecim viros nobiles ad se vocatos in Osca vrbe gladio petii iussit, addito dicto, Nescit vulpecula cum quo ludat. Reipsa scilicet ostendit periculosum valde, leonem vellicare. Histor. Hispaniæ.

De simultate, reipub. pernicie.

Chilon.

CHilonis dicterium est: Sic ama, tanquam osurus: sic oderis, tanquam amaturus. Hoc dicto admonuit, nec simultates tam acriter exercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus: nec amicis adeò fidendum, vt illis committas, quod si fiant inimici, possint te perdere. Gell.

Aristippus.

Helicon Cyzicenus, vnus ex Platonis æqualibus, solis defectum prædixerat: qui posteaquam accidit, quemadmodum ille prædixerat, à Dionysio argenti talento donatus est. Tum Aristippus ad reliquos Philosophos: Et ego rem miram habeo, quam possim prædicere. Orantibus vt proferret: Prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionysium futuram simultatem. Senserat enim, regem animum suum iamdudum dissimulare. Laert. l. 2.

Idem, & Æschines.

Quum inter Aristippum & Æschinem incidisset simultas, quidam autem diceret, Vbi nunc illa vestra amicitia? Dormit, inquit, sed eam excitabo. Itaque simultatem Aristippus commoda liberáque appellatione, facilè sustulit. Ne silentio malũ, vt solet,

incrudesceret. vltrò adiit Æschinem: Num, inquit, quamprimũ redibimus in gratiam, ac nugari desinemus? an potius expectabimus, vt scurris inter pocula de nobis loquendi materiam prębeamus? Cui cùm Æschines respõdisset, se lubenti animo rediturum in gratiam: Memento igitur, inquit Aristippus, quòd cùm essem natu maior, prior ad te venerim. Tum Æschines: Næ tu profectò vir me longè melior es. Siquidẽ à me simultatis, abs te sarciendæ gratiæ fuit initium. Hoc pacto redintegrata est inter illos amicitia. Laert.l.2.

Aristides.

Cùm inter Aristidem & Themistoclem magna esset simultas, tamen legati simul missi vt Reipub. negotia expedirent, Vis, inquit, Themistocles, vt in his montibus inimicitias relinquamus? Nam si videbitur, cùm reuersi fuerimus, illas resumemus. Docuit vir prudentissimus, omnem simultatem deponendam esse iis, qui Reipub. vtilitatem promouere cupiunt. Plutarc.in apoph.

Idem.

Aristides è concione quadam, in qua frustra Themistocli obstiterat, discedens, clara voce testatus est, res Atheniensium incolumes esse non posse, nisi & ipsum & Themistoclem in barathrum coniicerent. prius habens, morte affici, quàm ob duorum simultatem minus rectè consuli publicis commodis. Plut.in Aristide.

Cratides.

Lysandro defuncto, cùm de societate belli nata esset controuersia, Agesilaus adiit Lysandri domum, inquisiturus super hac re literas, quas Lysander apud se detinuerat. Reperit autẽ prætereà librum Lysandro conscriptum de nouando Reip. statu, quòd oporteret regnum ab Eurytionidis & Agide ablatum (nam ex his tantùm familiis fas erat creare reges) in commune ponere, ac regem eligi ex optimis: quo videlicet hoc honoris decerneretur non his qui genus duxissent ab Hercule, sed iis qui tales essent virtute, quales fuissent Hercules: quandoquidem, virtute, non generis commendatione, & ille ad diuinos honores subuectus est. Hanc orationem Agesilaus nitebatur apud ciues euulgare, cupiens per eam ostendere, qualis ciuis clanculum fuisset Lysander, non sine calumnia eorum qui Lysandro fauerant. Sed ferunt Cratidem, qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio persuaderet, reuocasse ab eo concilio Agesilaum, ac dixisse: non solùm non esse refodiendum Lysandrum, sed ipsam potius orationẽ cum illo defodiendum, quòd callidè & ad persuadendum accommodatè cõposita videretur. Hoc factum declarat Lysandri peruersam ambitionem, qui nihil intentatum reliquerit ad regnũ adipiscendum: sed idem arguit Agesilai moderationem, qui priuatam simultatem posthabuit vtilitati Reip. Plut.in Lacon.

Bibulus.

Cùm Pompeio esset inimicus, prius tamen in senatu rogationem tulit, vt vnicus cõsul Pompeius decerneretur: Aut enim (inquit) Respubl. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parcendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatẽ posthabuit Reip. commodis. Eras. Rot.l.6. apoph.

Fredericus imp.

Suprà de Simulatione.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia.

Vide apoph. de Odio.

De

De ſobrietate.

Diogenes.

QVm Diogeni quiſpiam probri vice obiecisſet, quòd in caupona biberet: Et in tonſtrina, inquit, tondeor. Significans, nihilominus eſſe honeſtum bibere, quàm tonderi aut radi. Quemadmodum nemo reprehendit, in tonſtrina radi, quòd is locus ei rei paratus ſit: itaq; turpe videri non debet, ſi quis bibat in caupona, modò, bibat modicè. Nam immodicè bibere, quouis loco turpe eſt. Laert. lib. 6.

Muſonius.

* Delicatulus picam expertis mulieribus nõ diſſimiles eſſe aiebat. Nam & ipſi, inquit, velut illę familiariſſimos cibos faſtidiunt, ore ventriculi corrupto. Itaque vt ferrum inutile acie noua ſemper eget, ſimiliter & illorum ſtomachi inter edendum acui nunquam non poſtulant, ſiue mero, ſiue aceto, ſiue acerbo aliquo condimento. libr. de alimentis, apud Stobæum.

Anonymus.

* Lacon quidam conſpiciens quendam precioſam auiculam ſibi appoſitam præ faſtidio renuere: at mihi, dixit, etiam vultur & hircus ſapiunt. Stob. ſer. 17.

Zeno Cittieus.

* Ne per morbum quidem cibo magis delicioſo vti voluit: Igitur medico columbinum pullum conſulente, ipſe conſilij impatiens, non ſecus quàm mancipium nomine Manem, ſi ægrotaret, curari ſe iuſſit. Si enim inquit, abſque ſumptuoſis alimentis recuperare ſanitatem ſeruus poteſt, quid idem mihi futurum prohibet? Laertius.

Archidamus.

Quodam Archidamo pollicente vinum ſuaue: Quorſum, inquir, opus? quandoquidem & plus abſumetur: & quæ fortes decent viros, ea reddet inutiliora. O verè maſculum animum & omnium deliciarum cõtemptorem. Plut in Lacon.

Demades.

Prandens apud Phocionem, cùm apparatum admodum tenuem videret: Demiror, inquit, ô Phocion, te Rempubl. adminiſtrare, cùm poſſis ad iſtum prandere modum. Bis errans, & quòd lucri tantùm cauſa putaret adeundam Rempub. & quòd luxum probaret in eo, cui maximè conueniebat ſobrietas: Sed Demades alios è ſuis moribus eſtimabat. Erat enim & pecuniarũ auidus, & luxui deditus. Eraſ. lib. 6. apoph.

Leotychidas.

Percontanti cuidam, quamobrem Spartiatę parciſſimè biberent. Ne, inquit Leotychidas, pro nobis alij, ſed nos potius pro aliis conſultemus. Salſiſſimè notans, vinoſos non eſſe ad conſultandum idoneos. at ſalubrium conſiliorum parens eſt ſobrietas. Plut.

Cyrus maior.

Cùm ad hoſpitem diuertiſſet, rogaretúrque, Quid ſibi cœnæ vellet apponi? reſpondit: Panem tantùm, & ſperare ſe prope fluentem aquæ riuulum cœnaturum. Hic ſuos etiam monere ſolebat, vt aquam bibere conſueſcerent, & fierent Hydropotæ, quod vinum omnibus bonis rebus inimicaretur. Xenophon.

Romulus

Legitur vini fuiſſe parciſſimus. Is ad cænam vocatus, cùm ibi minimum bibiſſet, eò quòd poſtridie negotium haberet, dicunt illi familiares: Si ad iſtum modum bibant omnes homines, vinum eſſe vilius, ille reſpondit: Imò verò carius, ſi quantum quiſque velet bibat, nam ego bibi quantum volui. Eraſ. lib. 6. apoph.

Epaminondas.

*Legati venerunt à Persarum rege ferentes aurum, animo corrumpendi muneribus Epaminondam. Inuitati sunt igitur ad prandium ab ipso: intelligebat enim qua gratia appulissent. Iussit verò à prandio vt causam aduẽtûs explicarent. Apposita est mensa vilis, bibebant vinum acidum neq; habebant quod ad hæc dicerent. Tum ille subridens: abire, inquit, & domino vestro meo mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse. Æmyl. Probus. Stobæus, serm. 5. Idem de Xenocrate Alexandri Macedonis quinquaginta auri talẽta recusãte refertur.

Pescennius Niger.

Militibus vinum ab eo petentibus: Nilum habetis, inquit, & vinum quæritis? Docuit autem, vinolentiam militibus ceu pestem fugiendam esse, qui tum demum ad res gerendas prompti sunt, cum ratio mero non peruertitur. Brus. Spartianus.

Idem.

Romanis à Sarracenis victis dicentibúsque, Vinum non accepimus, pugnare non possumus: idem inquit, Erubescite, nam qui vos vincunt, nil aliud quàm aquam bibunt. Spartia.

Fridericus Imperat.

Studiosissimus temperantiæ ac sobrietatis cultor fuisse dicitur. Is cum audisset, Leonoram vxorem (quæ paterna in domo nunquam vinum gustauerat) facilè filios parituram, si in Germania, tam frigida regione, vinum biberet: dixisse fertur, malle se sterilem vxorem habere, quàm vinosam. Non ignorauit autem imperator fortissimus, quam multa vinolentiam mala comitentur: & tum præsertim, cum fœmineum genus nimio vino obruitur. Æn. Syl. lib. 2. Comment. de rebus gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm interrogaretur, cur vini expers viueret, aut vino dilutissimo contentus sitim expleret, contra omnium regum & aulicorum morem? respondit, Vino sapientiam obscurari: ideóq; non decere regẽ, vt hoc immodica compotatione in animo extinguat, sine quo imperatoris ac regis nomen ritè tueri non possit. Antonius Panormitan. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quid sibi vellet quòd vinum aqua dilueret? Ne ebrius fiam, respondit, non enim ignoro, quantum vini intemperantia Alexandri Macedonum regis gloriæ obfuerit. Panorm. lib. 2. de dictis ac factis Alphonsi regis.

Idem.

Ab amico etiam percontatus. Cur adeò ebrietatis vitium dãnaret? Ideò, inquit, quia furorem & libidinem ebrietatis filios esse haud ignoro. Panorm. lib. 2.

Vide apoph. de abstinentia, continentia, temperantia, Ebrietate, incontinentia, intemperantia, &c.

De solœcismo.

Pausanias.

PAusanias Cappadox, cũ inter perorandum confundens consonantes, breues producens, productas verò corripiens auditus esset: vulgò dictus est malus coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philostratus recitat in sophistis, & ex eodem Raphaël Volaterranus l. 8. Vrbanorum commentarior.

Cass. Seuerus.

In aduocatione quadam, cùm M. Pomponius Marcellus Latini sermonis molestissimus exactor, solœcismum ab aduersario factum arguere perseueraret,

perseueraret, interpellatis iudicibus dilationem petiit, vt litigator suus alium grammaticum adhiberet: quòd diceret sibi cum aduersario non de iure, sed de solœcismo controuersiam futuram. Eras.lib.8.apoph.

De solerter dictis.

Antisthenes.

ADolescentes Socratem videre cupientes, philosophorum omnium sapientissimum, duxit ad Anyti domum, dicens illum Socrate multo esse sapientiorem, vt qui Socratem accusasset. Et hoc dicto reuocatum est ciuibus extincti Socratis desiderium, & Anytum expulerunt. Laertius libro.6. cap.1.

Idem.

Suprà, de eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Leo Byzantius.

Suprà, de Concordia.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex in compotatione quadam sortibus ex more conuiuij dux factus, cùm percontaretur à pincerna, quantum vnicuique vini apponere deberet? Si multum, inquit, vini paratum est, dato cuique quantum postulat: sin parum, cunctis diuidito æquis portionibus. Et hac solertia mirè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus largior placeret potatio: vel ad bibendum vrgerentur, quibus grata esset sobrietas. Plut.in Lacon.

Idem.

Suprà, de Hostibus non contemnendis.

Agis primus.

Vicerat Argiuos prælio, qui post redintegratis viribus rursum ferociores illi occurrebant. Agis autem videns multos è sociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri, quum enim nos qui vicimus, trepidamus, quid facere censetis eos, qui à nobis victi sunt? Et ea solertia addidit animum suis. Plut.in Lacon.

Brasidas.

Quum murem in caricis comprehendisset, morsus ab eo dimisit captum, móxq; ad eos qui aderant: Vt nullum, inquit, est animal tam minutum, quin seruari possit, modò ausit vlcisci inuadentes? Et hoc dicto fortis & animosus dux, suis animum contra hostes addidit. Plut.in Lacon.

Gelo.

Suprà, de Mutuo.

Pisistratus.

Cùm multi ab eo defecissent qui Pylen occuparant, venit ad illos, stragulas in sarcinam colligatis ipse portans. Cæterùm illis, quid sibi vellet, percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum. Eras.lib.5.apophthegmat.

Agaso Alex.

Alexander consulto oraculo monitus est, vt eum qui sibi primùm portam ingresso occurrisset, interfici iuberet. occurrit igitur Agaso, iussúsque est arripi. Roganti, quid commeruisset? Responsum est, ita iussisse Deum. Ille, si ita est, inquit, alium designauit oraculum. Nam asinus prior occurrit: deinde is qui asinum verberat, est secutus. Eras.lib.6.apoph.

Iulia Augusti F.

Infra de Sumptibus superuacuis.

Vide apoph.de Argutè, lepidè, grauiter, prudenter, & sapienter dictis.

De solertia animalium.

Alphonsus rex.

QVum essent apud Alphonsum Aragonium qui causam bestiarum

rum contra homines defenderent, & modò turturis castitatem, modò cornicis (quæ mortuo compare nouem hominum ętates vidua perdurat) modò formicarum prouidentiam, modò canum sagacitatem, modò ciconiarũ pietatem, modò apum in regem obseruantiam, & id genus multa pro animalibus (è Plinio, Plutarcho, Æliano & aliis petita) afferrent in medium: Alphonsus, siue, inquit, id brutis inclinatione naturæ, siue dei dono datum sit, certè non alia de causa concessum esse existimo, quàm vt homines turpiter nequitérque viuentes, erubescant à brutis & à rationis expertibus superari. Panormit. libr. 3. de rebus gestis Alphonsi.

De solitudine, & vita solitaria.

Cleanthes.

Conspiciens quendam solitarium, ac secum loquentem: Haud, inquit, loqueris cum homine malo. Quidam ita referunt: Vide, ne cum homine improbo loquaris, Malis enim periculosa est solitudo. Laert. lib. 7. capit. secundo.

Pyrrho.

Deprehensus aliquando solus, ac secum loquens, rogatus quid solus ageret: Meditor, inquit, esse probus. Sentiens, ad id vtilem esse solitudinem inutilem turbam. Laert. libro nono capit. 11.

Antisthenes.

Ridere solebat Athenienses, subinde gloriantes, quòd essent autochthones, hoc est, indigenæ, eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec patriam sedem mutassent vnquam, dicens, hoc laudis illis esse cum testudinibus cochleisque commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domicilium in quo nascuntur. Laert. l. 6. c. 1.

Idem.

Rogatus, quid emolumenti cepisset ex phlosophia? Vt mecum, inquit, loqui, siue viuere possim. Doctus etiamsi solus sit, non sentit tædium solitudinis: sed multa præclara suo cum animo versans, quasi secum loquitur: indoctis molestissima est solitudo, atque etiam inutilis. Laert. lib. 6. cap. 1.

Myson.

Myson incertæ patriæ, μισάνθρωπος fuisse traditur, non alienus à moribus Timonis Atheniensis. Hunc quum quidam fortè deprehendisset in solitudine ridentem, rogabat quid rideret, quum esset solus? Atqui ob hoc ipsum, inquit, rideo, subindicans sibi gratissimam esse solitudinem. Laert. lib. 1. capit. 10.

Antonius.

Antonius, magnus ille Ægypti monachus, quem ob insignem pietatem Constantinus imp. plurimum amasse fertur, adeò vitam solitariam dilexit, vt frequenter dicere solitus sit: Quòd piscis in aradio, hoc monachus in oppido. Putauit autem lethalem esse piscibus extra vndas conuersationem: nec minus monachum in periculum cœlestis vitæ & profectionis sanctioris amittendæ venire, si moras in vrbibus trahat. Nicephor. Callistus lib. 8. ca. 4. Eccles. hist.

De somno.

Diogenes.

Conspiciens adolescentem quendam neglectius dormientem, baculo pungens illum, dixit carmen Homeri,

ἐγείρεο, Μήτις σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ.

Id

Id eſt, *Surge.*

Ne quis dum dormis, à tergo infixerit haſtam. Laert.lib.6.

Idem.

Suprà de mortis & ſomni cognatione.

Democritus.

* Diurnum ſomnum aut corporis moleſtiam aliquam, aut animæ anxietatem, aut ſegnitiem, aut imperitiam arguere dicebat. Anton.& Maxim.ſer. de ſomno.

AEſchines.

* Somnum diuturniorem quàm deceat, dicebat mortuis potius quàm viuis conuenire. Eod.ſerm.

Philo.

* Sciſcitatus, quid eſſet ſomnus? reſpondit, imago mortis, & ceſſatio ſenſuum. Ibid.

Plato.

* Somnum multum, neque corporibus, neque animis, neque rebus gerendis conducere affirmabat. Nemo enim dum dormit alicuius pretij eſt, non magis quàm ſi non viueret. Quare quicunque viuere & ſapere cupit maximè, quàm longiſſimo tempore vigilet, ſola ſanitatis commoditate ſeruata. lib.7. de legibus.

Gorgias.

Extremæ iam ætatis, quum ſentiret ſomnum lethalem obrepere, amico qui aſſidebat percontanti, Quo pacto haberet? Somnus, inquit, iam incipit me fratri ſuo commendare. Homerus, enim ſomni fratrem appellat mortem. Ælian.lib.2.

Epaminondas.

Quempiam è vigilibus ſomno oppreſſum quum offendiſſet, gladio hominem transfixit. Obiurgatus autem ob tantam ſeueritatem: Talem, inquit, eum reliqui, qualem inueni. Senſit autem imperator bellicoſiſſimus, hominem ſomno oppreſſum, ac mortuum, in eadem eſſe ſorte ac conditione. Bruſ.lib.6.cap.8.

Alexander.

Cùm Deus ab adulatoribus vocaretur, ſe mortalem eſſe dicebar, cùm id deprehenderet ex ſomno, qui mortis imago eſt. Plutarchus in vita Alexandri.

Vide apoph. de Vigilantia.

De ſomno, & eius interpretatione.

Diogenes.

Conſiderans hominum vitam & mores, ac videns ciuitatum gubernatores, philoſophos, & alios huius notæ homines, dicebat, nullum animal homine ſapientius eſſe. Idem ſi videret ſomniorum interpretes, coniectores, &c. aiebat, ſibi nihil homine videri ſtultius. Laert.lib.6.& Eraſmus lib.3. apoph.

Idem.

Superſtitionem hominum qui in ſomniis terrerentur, hoc pacto deridebat: Quæ vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis: quæ verò dormientes ſomniatis, ſolicitè perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis non tam refert quid patiatur inſomnis, quàm quid agat vigilans. Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere deorum iram ac triſtem euentum, non ſi quid dormientibus ſit viſum. Laertius libro 6.

Thales.

Interrogatus, quantum diſtaret à mendacio veritas? Quantum, inquit, oculi ab auribus. Sentiens ea demum eſſe indubitatæ fidei quæ contuemur oculis: fabulis hominum haud tutò credi. Eodem pertinet Homericum figmentum de ſomnis, quorum quæ

ſubuo-

subuolant per portam corneam, vera sunt: quæ per eburneam, vana. Corneæ portæ inuolucro designans oculos ob coloris similitudinem: eburneæ, os, ob candorem dentium. Eras. lib. 8. apoph.

Zeno Eleates.

Dicebat, è suis quenque in somniis deprehendere posse, quantum in philosophia profecisset, si nihil illic vel appeteret, vel faceret nefariȩ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate constitutus, veros affectus prodit. Contrà, quæ vigilantes non audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in somnis. Laert. lib. 9. cap. 5.

Anonymus.

Quidam somniarat, se videre ouum ex lecti cubicularis fascia pendens illigatum. Id somnium retulit ad coniectorem. Is iussit, vt eo loco foderet: defossum enim esse thesaurum. Fodit, & inuenit, & argenti paululum detulit ad coniectorem, de auro dissimulans. Tum coniector: Quid: nihilne de vitello? Somniator inuenerat aurum argento circundatum in oui speciem, nec id latuit coniectorem. Eras. lib. 6. apoph.

De sophistica.

Socrates.

EVclidi contentiosarum argutationum admodum studioso: Sophistis, inquit, ô Euclides, vti poteris, hominibus non poteris. Iudicans, Sophisticen inutilem ad publicas functiones, quas qui affectat, eum non oportet gryphis & inanibus argutiis ludere, sed hominum moribus semet accommodare. Eras. lib. 3. apoph.

Plato.

Quum à Dionysio fastidiretur, poposcit congrediendi copiam, ea data, hunc in modum disseruit: Si quem sentires in Siciliam appulisse hoc animo, vt tibi malè faceret, qui tamen non data opportunitate nihil mali faceret, an hanc impunè dimitteres? Quum Dionysius respondisset, nequaquam ô Plato. Oportet enim hostium non facta solùm, verùm & animi propositum vlcisci. Plato subiecit: Tum si quis tibi bene volens venisset in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem, destitutus occasione, num par esset hunc nulla relata gratia contemptum abiicere? Dionysio percontante, quis esset ille? Æschines, inquit, vir morum sanctimonia cum quouis amicorum Socratis conferendus, & qui possit dicendo meliores reddere, cum quibus habeat consuetudinem: Is cùm huc multum maris emensus adnauigarit, vt suam philosophiam tibi impertiret, hactenus neglectus est. Hæc tam commoda oratio effecit, vt rex & Platonem, cui prius erat infensior, amplecteretur, & Æschinem splendidè magnificéque tractaret. Laert. l. 3.

Hippodamus Pythagoræus.

* Examinandos probandósque sophistas esse dicebat, an secundum leges & instituta ciuilia, idoneúmq; seu proprium viuendi genus, vtilia proloquantur. Non mediocrem enim, inquit, sed maximam infelicitatem hominum animis sophistarum dissertationes ingenerant: si quid ausi fuerint innouare præter commune iudicium, in diuinis humanísque rebus, quo admisso, neque veritas maior, neque vita tutior honestiórve futura est, sed maiori potius caligine atque perturbatione inuoluenda. Stob. ser. 41.

Diogenes.

Cuidam sophisticis argutionibus colligenti, quòd Diogenes haberet cornua: frontem & tempora manu contrectans: Atqui (inquit) ego non video.

video. Maluit philosophus irridere friuolum enthymema, quàm soluere. Laertius l.6.c.2.

Idem.

Plato sic definierat hominem: Homo est animal bipes, implume. Ei definitioni quum discipuli Platonis applauderent, Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatum produxit in scholam: En, inquiens, hic est homo Platonis. Itaque definitioni adiectum est, latis vnguibus, quod aues huiusmodi non habent. Laert.lib.6.

Idem & Plato.

Suprà de disputationibus aut quæstionibus friuolis.

Idem.

Sophista quidam volens apud Diogenem ostentare acumen ingenij, hunc in modũ ratiocinatus est: Quod ego sum tu nõ es. Cùm annuisset Diogenes: ego, inquit, sum homo, igitur tu non es homo. Tum Diogenes: A me, inquit, incipe, & rectè collegeris. Non dignatus est aperire quid haberet vitij ratiocinatio: sed maluit irridere, de tam friuolis nugis sibi placentem. Si sic sumpsisset, Tu es homo: sequebatur, sophistam non esse hominem. Laert.lib.6.

Zeno.

Quum Zeno in scholis differens, acutissimis rationibus probaret nullum esse motum, nec esse posse: Diogenes surgens, cœpit inambulare. Id admiratus Zeno: Quid, inquit, agis Diogenes? Confuto, inquit, tuas rationes, Taxans interim inanem ingenij ostentationem. Laert.lib.6.

Chrysippus.

Suprà de Dialectica.

Stilpo.

Colebat argutias dialecticas, quarum vna parum illi feliciter gessit. De statua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus est: Num Iouis Minerua dea est: Quum responsum esset, est. At hæc, inquit, non est Iouis, sed Phidiæ. Id quum esset concessum, collegit. Non est igitur hæc dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus est. Ille verò sic conatus est elabi, vt diceret, non negasse illam esse deam, sed Deum, hoc est, masculum. nam θεὸς apud Atticos communis est generis. attamen iussus est ire in exilium. Theodorus autem cognomento ἄθεος, his auditis, dixit: Vnde hoc nouit Stilpo, nisi fortè sublatis vestibus inspexit Mineruam? Laert.lib.2.cap.11.

Hipparchia.

Hipparchia Metroclis soror Theodorum impium, cui cognomen erat ἄθεος huiusmodi sophismate constrinxit: Quod faciens Theodorus non dicitur iniustè agere, idem si faciat Hipparchia non dicetur iniustè agere? Quum annuisset ille, subiecit: sed Theodorus seipsum percutiens non diceretur iniustè agere, nec igitur Hipparchia si idem faceret? Ad id Theodorus nihil respondit, sed sustulit illius pallium, vt enudaret pudenda. Quum illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei versu iambico, quòd è muliebribus officiis ad virile institutum defecisset.

γυνὴ τὰς παρ' ἱςοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας:

Id est,

Radios apud telas reliquit fœmina.

Cui illa: Num tibi videor malè mihi consuluisse, quæ quod temporis impensura fueram telis, impendi disciplinis? Eras. ex Laertij lib.6.

Aristarchus.

Dicere solitus est: Olim vixerant septem sapientes, nunc haud facilè totidem inuenias idiotas. Notans sophistarum turbam, qui se pro sapientibus iactabant, vt vix superesset qui

se

se profiteretur indoctum. Erasm. libr. 6. apoph.

Ariston.

Dicere solebat, dialecticorum argutias similes esse telis aranearum, quòd plurimùm haberent artificij, minimum vtilitatis. Nam iis cum cæteris Cynicis putabat logicen ac physicen à philosophia submouendam, solam ethicen diligenter exercendam. Huius sententiæ princeps fuit Socrates. Eras. lib. 8. apoph.

Menedemus.

Percontanti cuidam Alexino, an patrem cædere desiisset? respondit, Neque cæcîdi, neque desij. Quum alter subiecisset, oportere soluere ambiguitatem per ναὶ & οὐ, aut affirmando aut negando: Ridiculum, inquit, est vestras sequi leges, quum liceat in portis occurrere. Alter captabat illum insidiosa percontatione: siue enim respondisset, Desij, siue non desij, agnouisset crimen. ille hoc præsentiens, exclusit sophisticum cauillum. Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à Sophistis, quòd secus respondeat quàm ipsis esset commodum. Laertius lib. 2. cap. 18.

Demonax.

Adolescenti lasciuius culto, qui quęstionem sophisticam proposuerat, nihil aliud respondit quàm περαίνει ὦ παῖ. Vox anceps est, ad conficientem quod colligit: & ad obscœnum sensum. Quúmque adolescens indignatus respondisset. At ego tibi virum ostendam: Demonax admiranti similis, Quid, inquit, num etiam virum habes? Eras. lib. 8. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Franciscanus quidã magni nominis argutiss. disputationibus coram rege concionem clauserat. Rex eo audito, & sophistam detestante, testatus est, qui magis deliraret se vidisse neminem: & futurum vt posthac à concionibus de religione abstineret, nisi concionatores inter se lites eas bona fide componerent. Annal. Franciæ.

De sorte.

Cato Vticensis.

CVm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet, οὐ καλῶς, inquit, ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης, id est, non decet inuita Venere. Tam natura iustus erat, vt præter sortem amicorum fauore noluerit vti. Veneris iactus felix erat in talis. Erasm. lib. 5. apoph.

Philoxenus.

Suprà, de Facetè & iocosè dictis.

Dionysius senior.

Suprà, de Ominibus.

De speculo.

Socrates.

IVuenes hortabatur, vt se in speculo intuerentur: vt si formosi essent, digni ea specie fierent: sin deformes, eam deformitatem eruditione tegerent. Stob.

Plato.

Ebriis iratísque præcipiebat, vt se in speculo ita affectos intuerentur, vt per oris deformitatem vitia fugerent. Plutarch.

Seneca.

Ideo inuenta esse specula diceb at, vt homo se nosceret: formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret remedium esse virtutem. Senec. lib. 1. Quæst.

De spectaculis.

Diogenes.

DIonysiaca certamina, quæ Athenis in honorem Bacchi magnis impendiis

impendiis, pompaque celebrabantur, appellabat magna stultorum miracula, quòd in his nihil non ridiculũ ageretur. Laer. l. 6. c. 2. Eras. l. 3. apoph.

Demonax.

Cùm videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: Nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Significans, non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. l. 8. apoph.

Anacharsis.

Aiebat se demirari, quî conueniret, vt Græci, qui legibus suis, violentiam & iniuriam puniunt, athletas ob hoc ipsum honorent, quòd se mutuò percuterent. Salsè damnans crudelem populi voluptatem, ac in moribus inconstantiam. Quod enim iniustum est, semper iniustum est. Eras. l. 7. apop. ex Laert. l. 1.

De spe.

Thales.

Sciscitatus, quid maximè commune esset omnibus? Spes, respondit. Hanc enim etiam illi habent, qui aliud nihil. Stob. ser. 109.

Bias.

Roganti cuipiam, quid esset dulce hominibus? Spes, ait. Biuson. libro 6. cap. 11.

Anonymus.

Rhodius quidam, ob intempestiuam libertatem à tyranno coniectus in caueam in qua more nocentis bestiæ alebatur ad cruciatum & ignominiam, amputatis naribus ac fœdata vulneribus facie, quum ab amicis admoneretur, vt inedia sibi malorum finem quæreret: Cuncta, inquit, homini quoad viuit speranda sunt. Citius illum laudarim, quàm istos qui ob causas non admodum graues confugiunt ad laqueum, aut ad præcipitium. Eras. l. 8. apoph.

Democritus.

Eius circumfertur talis sententia: Spes rectè sapientium voti compos fieri potest, insipientium verò impossibilis est. Stob. ser. 109.

Socrates.

Dicere solebat, neque mulierem sine viro, neque spem bonam absque labore quicquam vtile parare. Stobæ. serm. 119 & ser. 1. Neque nauem vnica anchora, neque vitam vna spe fultam esse oportere dicebat. Id postea dictum est ab Epicteto. Item. Improbæ spes, quemadmodum mali viæ duces in errorem inducant. Maxi. serm. de Spe.

Idem.

Dicere solebat, Spem malam nihil aliud esse, quàm pessimum viæ ducem, ad grauissima quæque peccata. Stob. ser. 109.

Idem.

Spem vigilantium somnium appellabat, Ad quod allusisse videtur Virgilius, quum ait,

An qui amant ipsi somnia fingunt.

Nam dictu mirum est, quàm varias imaginationes patiantur in animo suo, qui vehementer sperant aliquid, Atque hic inanibus simulachris perinde semet oblectant, ac si iam tenerent quæ sibi pollicentur. Ælia. lib. 13. de Var. hist.

Diogenes.

Percontatus, quídnam in vita extremum esset? Spes, dixit. Stobæus serm. 109.

Herodes.

Ad confirmandos aduersus Arabas suorum animos: Fallax, inquit, spes est,

est quæ non suis viribus nititur, sed alienis aduersis. Brus.l.6.c.11.

Aristoteles.

Olim interrogatus quidnam esset spes? respondit, Vigilantis somnium. Multa enim sibi promittunt inania, qui spe rerum futurarum ducuntur. Laert.l.5.c.1.

Epictetus.

* Neque nauim, inquit, vna solùm anchora, neque vitam vna spe muniri oportet. Item. Vt crura, sic spem quoque non amplius extendere conuenit quàm fieri commodè potest. Stobæ. ser.109.

Plutarchus.

Dicebat, spes eruditorum esse stabiles, vt quæ in rationis portu conquiescant. Item. Idem præstat scaphæ impulsæ in firma anchora, quod spes innitens malo consilio. Maxim. sermone de spe.

Alexander.

Apud Granicum, Martem experturus, hortabatur Macedones vt affatim prandérent, veluti postridie ex hostium commeatu cœnaturi. Præsens animus, ac de belli euentu fidens ac securus. Plutarch. in apoph. reg. & imper.

Idem.

Posteaquam in expeditionem profectus, regias opes penè omnes in milites ac duces distribuisset, rogãti Perdicę, Quid tibi nũc rex superest? Spes, inquit Hîc Perdica: Hæc, inquit, nobis commilitionibus tuis futura communis est, & prædium quod ipsi designarat Alexander, recusauit. Tanta erat fiducia, bene successuram expeditionem. Plut. in Alex.

M. Cato.

De spe sic prædicasse narratur, authore Plutarcho. quòd quæ magna essent, pusilla faceret: quæ pusilla prorsus nulla, sentiens, opinor, de periculis. Victoriæ spes extenuat omnia quę solent deterrere. Eras. Rot.

Iul. Cæsar.

Obsecrantibus Cæsarem amicis, vt præsidio corpus muniret, multisq; ad id operam suam pollicentibus, negauit se hoc facturum: Satius esse dicens semel mori, quàm assidua spe & expectatione pendere. Plut.

De statuis, simulachris, atque imaginibus deorum.

Socrates.

Aiebat se mirari, quòd quum statuarum artifices id summo studio conniterentur, vt lapis quã simillimus homini redderetur, non pariter hoc curarent, ne ipsi laudibus similes & viderentur & essent. Sunt autem qui putent, Socratem, priusquam ad otium philosophiæ sese conferret, statuarum opificem fuisse. Eras. l.3. apoph.

Diogenes.

Dicebat bonos viros deorum esse simulachra. Deorum, quum sint optimi, naturæ proprium est, benefacere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in sapientibus ac bonis viris quàm in statuis, quum dii sint incorporei. Laer. l.6.

Idem.

Solitus est interdum adire statuas, & aliquid ab illis petere. Demirantibus, cur id faceret? Vt consuescam, inquit, non commoueri, si quando ab hominibus non impetro quod peto. Ibidem.

Scip. iunior.

Cùm Carthaginem iam expugnatam comperisset, statuis deorum Græcanicis ac monumẽtis è Sicilia deportatis

tatis omnium refertissimam, per præconem edixit, vt qui illarum esset vrbium, agnosceret illa, ac referret domum. De pecuniis verò nec seruum nec libertum passus est quidquam capere, ac ne emere quidem, quum alioqui quilibet passim ferrent, agerentq;. Plut. in Rom. apoph.

De statuarum vanitate, & contemptu.

Phauorinus.

EIus statuam æream Athenienses deiecerāt, eò quòd Hadriano Cæsari infensissimus fuisset. Id posteaquā philosopho nunciatum est, nihil planè commotus, dixit: Vtilius erat Socrati ab Atheniensibus ærea priuari statua, quàm haurire cicutam. Cōtempsit vir prudentissimus statuæ gloriam, vita incolumi. Philostratus.

Diogenes.

Infrà, de sumptibus superuacaneis.

Agesilaus.

Ei cùm nationes, quæ tum Græciā incolebant, decreuissent, in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neque picta, neq; ficta, neq; vllo alio artificio parata. Negligebat adulationes horū vir prudentissimus, malens insculpi prudentum & bonorum hominum pectoribus. Plut. in apoph. Lacon. Erasm. l. 1. apoph.

Idem.

Cùm discessisset ab Ægypto, patriam repetens, morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur, ac breui pòst moriens, mādauit iis qui aderant, ne quam fictilem aut aliàs imitatam corporis sui imaginem facerent: Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, cùm sint vilium ac nullius rei opificum opera, illustrabunt mei memoriam. Quis non miretur in bellatore pectus tam philosophicum? Plutarchus in Lacon.

Alexander.

Cùm multas statuas Mileti vidisset, eorum qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, eásque prægrandes. Vbi, inquit, erant tam magna corpora, cùm barbari vestram vrbem obsiderent? Salsè taxauit illorum stultam ambitionem, & in statuis tantùm positā virtutem, in corde verò timiditatem. Plu. in apoph.

Frontinus.

Suprà de Gloriæ contemptu.

M. Cato.

Cato senior conspiciens multorum erigi statuas: Malim, inquit, vt de me quærant homines, quam ob rem Catoni non sit posita statua, quàm quare sit posita. Sentiens, se malle res præclaras gerere, vt olim scientes illum promeruisse statuam, mirentur non esse positam. Plut. in apoph. Plin. lib. de Viris illustrib.

Scip. Africanus.

Corinthiis, pollicentibus se illi statuam posituros eo loco quo erant aliorum imperatorum: respondit, sibi displicere turmales. Sentiens in turba occultari quod additur. Turma propriè equitum est in bello. Id transtulit ad statuas armatas. Erasm. libr. 6. apoph.

De stultitia, & stultis.

Bion.

INterrogatus, quid esset stultitia? respondit: proficiendi impedimentū. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Crates.

* Stultos homines dicebat terebris esse

esse similes: quòd nisi vinculis & aliàs coacti officium suum non faciunt. Stob.ibid.

Socrates.

* Dicebat stultos temulentos debacchari, aduersante fortuna insanire.Ibid.

Idem.

* Stultis (inquiebat) sicut infantibus, vtcunque leuis occasio satis est ad luctum.Eod.ser.

Democritus.

* Huius in stultitia præditos homines extant, hæc dicta apud Stobæum. Stulti cùm vitam oderint, tamen viuere volunt mortis metu. Viuunt non delectati vita. Desiderant iuuentutē, cùm nullo iuuentæ commodo fruantur. Desiderant absentia: præsentia verò, & si meliora præteritis, negligunt. Nihil approbant per totam vitā. Mortem timentes, senescere cupiunt.

Diogenes.

Cùm aliquando de re seria disserens nullum haberet auscultatorem attendentem, cœpit ineptam cantionem canere, veluti saltaturus. Vbi iam plurimi concurrissent, obiurgauit illos, quòd ad stulta & inepta frequentes & alacres accurrerent, ad seria verò & ad bene viuendum vtilia, nec alacriter conuenirent, nec diligenter auscultarent. Huic simillimum est, quod Demostheni quidam ascribunt, de vmbra asini. Laert.l.5.

Stilpo.

Interrogatus, quid statua durius esset? respondit, Homo stolidus. Stob. ser.4.de Imprudentia.

Demosthenes.

Aliquando, cùm populus obstreperet dicenti, ait se breui quiddam velle illis narrare. Facto multitudinis silentio: Adolescens, inquit, quidam æstiuo tempore asinum conduxerat, ab Athenis Megaram vsque. Sole verò circa meridē vehementer æstuante, vterque volebat subire vmbram asini, sed vterq; alterum prohibebat, hic dicebat asinum conductum, non vmbrā: alter contendebat, per cōductionem, & asini, & vmbræ ius esse factum. Atq; hæc locutus Demosthenes abiit è suggesto. Populo verò renitenti, ac narrationis finem flagitanti: De asini, inquit, vmbra audire cupitis, de rebus seriis loquentem audire non vultis. Eras.l.8.apoph. Vide Chiliad.Eras. de Asini vmbra.

Pythagoras.

* Dicebat sacrificia stultorum ignis esse alimenta, eorúmque anathemata victum sacrilegis suppeditare. Stob. serm.4.

Socrates.

* Dicebat difficile esse curare luxuriosos ægrotantes, & stultos qui sinistram experiuntur fortunam. Stob.

Idem.

* Timidum contra seipsum arma gerere dicebat, stultum autem pecunias. Stob.

Idem.

* Dicta eiusdem in stultos hæc occurrunt apud Stobæum. Neq; Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Victus ægroti & bona fortuna stulti multum continet molestiæ. Tonitrua pueros in primis, & minæ stultos territant.

Epicurus.

* Dicebat inter cætera mala hoc quoque habere stultitiam, quod semper viuere incipiat. Id est, homines quotidie noua vitæ fundamenta ponunt, & nouas spes etiam in exitu vitæ inchoant. Seneca, epist.13. ad Lucil. & epist. 15. Stulti vita (inquit) ingrata est, trepida est, tota in futurum fertur.

Xenophon.

* Diuitem stultum sordes inargentatas

tatas esse dicebat. Max. ser. de diuitiis & paupertate.

Plistarchus.

Cùm patronus quidam ridicula loqueretur in causa, Plistarchus interpellans illum, dixit: Non tu cauebis amice perpetuo risu digna dicere, ne, quemadmodum qui assiduò palæstricam exercent, palæstritæ fiunt, ita tu fias ridiculus? Sensit vir egregius, raris lapsibus dandã esse veniam, cæterùm quum error transit in habitum & consuetudinem, fit immedicabile. Expedit autem, hac Plistarchi interpellatione amicos crebrius peccantes reuocare, ne peccandi colligant vsum, & vitium transeat in naturam. Plut. in Lacon.

M. Cato.

Qui in rebus ridiculis seriam operam ponerent, eos dicebat in seriis fore ridiculos. Significans, assuetos ridiculis ob habitum collectum, in seriis negotiis ita se gerere, vt non solùm rideantur, sed etiam derideantur. Plut. in Rom. apoph.

De Studio, Vide apoph. de Diligentia.

De Sui cognitione. Vide apoph. Cognitio sui.

De sumptibus superuacaneis.

Diogenes.

TAxabat in hoc hominum insaniam, quòd res pretiosas minimo emerent, venderentque vilissimas plurimo. Statuam enim tribus nummûm millibus emi, quum farinæ chœnix duobus æreis væniret. At statua nihil opus ad vitam: sine farina viuere non licet. Conueniebat igitur farinã multò statuis esse cariorem. Philosophus pretia rerum æstimabat vsu naturali, vulgus æstimat stulta persuasione. Laert. lib. 6.

Crates.

Cratetis celebratur ephemeris, ad hunc habens modum: Ponito coquo minas decem, medico drachmam: adulatori talenta decem, consiliario fumum, scorto talentum, philosopho triobolum. Notabat hominum stultitiam, qui in res honestas & cùm primis necessariis minimum sumerent impendii, ad turpia prodigi. Laertius lib. 6. cap. 5.

Carillus.

Carillus vel Charilaus, rogatus cur comam Lacedæmonij gestarent: quia ex omnibus, inquit, ornatibus hic est minimè sumptuosus. Bruson. lib. 6. c. 12. ex Plutarcho.

Scopas.

Scopas Thessalus statuarum artifex, demiranti cur in ædibus suis Apelles tantum haberet rerum superuacanearum & inusitatarum? Imò his, inquit, superuacaneis felices sumus ac beati, non illis necessariis. Quum ea quæ sunt vitæ necessaria, sint suapte natura pretiosissima: tamen quia quotidiana sunt, multisque communia, contemnuntur. Cæterùm, quanti sint pretij, declarat extrema necessitas: quæ si incidat, quilibet libens omnes gemmas, aulæa & aurum suum vno pane commutet. Cætera magis ad ostentationem pertinent, quàm ad salutem. Eras. lib. 6 apoph.

Herodes sophista.

Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis statuas posuerat. Hac de re quum accusaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quòd superuacaneis impendiis indulgeret: Quid, inquit, vobis incommodi est, si ego ludo de saxis meis? Philost.

Leotychidas.

Quum cœnaret apud quendam, cerneretque tectum domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus

 ornatum,

ornatum, rogauit hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerentur. Luxuriam & superuacaneum sumptum notans. Plut.

Heliogabalus.

Emebat sibi pretia rerũ quæ mensæ apparabantur, maiora quàm essent: hanc esse dicens cõuiuio orexim: quòd magis illa iuuant, quę pluris emuntur, vt ait Satyricus. Ælius Lampridius.

De superbia.

Democrates.

IAm senex, ascendens in arcem Athenis perquàm anhelosus: Idem se facere dixit, quod vniuersa ciuitas Atheniensium soleret. Nempe se magnum quidem spirare, parum autem valere. Stob. ser. 22.

Democritus.

* Desinere dicebat in malam insaniam, eum qui cum superiore contendit. Stob. eod. ser.

Antisthenes.

Quum Platonis superbiam notare cuperet, fortè in pompa equum hinnientem frementémque aspiciens, ad Platonem versus, ait: Tu profectò meo iudicio præclarus fuisses equus. est enim equus animal superbissimum. Bruson. 6. 5.

Zeno Citticus.

In quendam circa formę curam studiosiorem quàm deceret virum, quum imbricem lentè ac circunspectè transiret: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, in quo non potest seipsum vt in speculo cernere. Laertius libro 7. cap. 1.

Aristoteles.

Adolescentulum superciliis sublatis superbientem conspicatus, sed nulla scientia præditum: Adolescentule, inquit, vtinam talis essem, qualis ipse tibi videris: qualis autem reuera es, tales fiant hostes mei. Anton. in Melissa, part. 2. ser. 74.

Idem.

Cùm animaduertisset sumptuosa chlamyde adolescentulum, se iactantem: Non desines, inquit, adolescentule ouis pelle gloriari? Antonius in Meliss. eod. ser.

Socrates.

Interrogatus, quínam essent mechanici? respondit, Qui sui similes spernunt. Sensit autem vir sapientissimus, eum nequaquam libero homine dignum esse, qui superbiens in re sua, alios præ se contemneret. Stob. ser. 22.

Idem.

* Apud superbiam (inquit) ceu apud malum figulum aut statuarium, peruersas rerum imagines videre est. Eod. ser.

Idem.

* Dicebat aerem vtres distendere, & superbiam homines stultos. Anton. ser. de superbis.

Idem.

Alcibiadem intuitus ob diuitias inflatum, & superbientem opibus prædiísque, in quendam ciuitatis locum duxit eum, in quo suspensa erat tabula terræ circuitum complexa. Iussit igitur Alcibiadem Atticam in ea requirere, quam vt inuenit, sua etiam prædia inspicere præcepit, quæ cùm Alcibiades nusquam esse picta diceret: Cur igitur, Socrates, inquit, ob illa superbis, quæ circa nullam terræ partem existunt? Stob. ex Æliano.

Plato.

Quum aliquando conscendisset equum, mox descendit, dicens se vereri μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id est, ne equestri fastu corriperetur. Superbum animal est equus: & equitare quiddam habet magnificum, parúmque philosopho dignum. Laert. lib. 3.

Idem.

Idem.

* Exhauriendam esse dicebat ex animis iuuenum falsam opinionem & superbiam. sicut aerem ex vtribus vtile quippiam infusuri exhauriunt: secus enim inflatione & spiritu turgentes nihil admittunt. Ant. ser. de superbis.

Diogenes.

Suprà de Iocosè dictis.

AEsopus.

A Chione rogatus, Quid faceret Iupiter? Excelsa, inquit, deprimit, extollit humilia. Brus. lib. 6. cap. 5. ex Stobæo.

Idem.

Comatulum iuuenem nimium affectato ornatu conspicuum intuitus: Si te, inquit, tam exquisitè comas virorum gratia, planè ludis operam, sin mulierum, iniquus es, aut improbus. Stob.

Chrysippus.

Infrà de Triumphis.

Phocionis vxor.

Interrogata, quamobrem sola ex aliis in conuentu non gestaret ornatum aureum, dixit: Quoniam pro ornamento, mariti virtus mihi sufficit. Stob. ser. 72.

Archidamus.

Suprà de arrogantia.

Epictetus.

* Nulla debes aliena præstantia gloriari. Equus quidem elatus, si de seipso iactabundus diceret, Quàm sum egregius! foret vtiq; id tolerabile, At si tu dicas, Nę, equum egregium possideo, nihil aliud quàm de bono equo superbis. Tuum autem quid est? Nempe solus opinionum vsus, quem si secundũ naturam habueris tum gloriare: ita demum enim de propria excellentia gloriaberis. In Enchiridio.

Demonax.

Corporis curatores, sui autem negligentes, probrosos esse existimabat: & similes iis qui domos quidem curant, sed domesticos negligunt. Max. serm. I.

Anonymus.

Laconem hospes, quem pridie declinauerat, postridie stragulis mutuò sumptis splendidè excepit. at ille stragulis conculcatis, dixit: Propter has heri ne storeis quidem indormire licuit. Lepidè risit illorum morem qui quũ sint tenues, tamen affectant videri diuites, corrogata aut conducta suppellectile: quod maximè solent in excipiendis hospitibus, in nuptiis aut alioqui solennibus epulis. Porrò quum ineptum sit ostentare tuas diuitias: quãto magis ridiculum est ostentare suppellectilem alienam, interdum ab vsurariis sumptam? At Lacedęmonij non solùm oratores regum, verùm ipsos etiam reges ad sua phiditia inuitabãt, eam frugalitatem sibi magno etiam honori futuram existimantes. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Menecrates, quidam medicus, quum desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Quo cognomento vir superbissimi ingenij oblectatus, cũ Agesilao scriberet, & hac salutatione vteretur: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem: Rex eius superbia lęsus, literas non lectas abiecit, & medico hunc in modum rescripsit, Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Qua salutatione insanum hominem esse iudicabat, qui homo fragilitati obnoxius superbia tamen elatus, diuinos sibi honores tribueret. Plut. in apoph. Lac. Ælian. l. 12. de Var. hist.

Demetrius Phal.

In hominem superbum, & multo fastu turgidum, dicebat, altitudinem circumcidi oportere, sensúmque relinqui. Brus. l. 6. c. 5.

Artabanus.

Dissuadens Xerxem ab expeditione contra Græcos: Vides, ait, vt prægrādia animalia fulmine Deus feriat, nec insolescere sinat: parua verò nihil lædat? Vides, vt magna sæpe ædificia, magnásq; arbores huiusmodi fulminū tela percutiunt? Gaudet enim Deus, eminentia quæq; deprimere, Herodotus, & Brus.l.6.c.5.

Alexander.

* Diuturno morbo afflictatus, vt conualuit, negauit se deterius esse affectum: admonuit enim nos (inquit) ægritudo, mortales cùm simus, ne magnificè de nobis sentiamus. Anto. ser. de superbis.

Olympias.

Olympias Alexandri mater, cùm audiuisset longo tempore iam filium sepulchro carere, grauiter ingemiscens atque acerbissimè plorans: O fili, inquit, tu cùm in deorum numerum referri volueris, & id perficere summo studio conatus sis: nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par ius est, particeps fieri potes, terræ sepulturæque. Et sic simul infortunium suum luxit, simul etiam fastum & inanem filij superbiam taxauit. Ælian. lib. 13. de Varia histor.

Herodotus.

* Vides (inquit) eximia animalia vt fulminet Deus, neque suis opinionibus vti sinat: exigua verò facilè fert. Vides etiam vt in maxima ædificia semper & celsissimas arbores celestia tela ingruant. Solet enim Deus eminentia quæuis castigare. Ideóq; magnus quoque exercitus ab exiguo sternitur, cùm Deus indignè ferens, aut metum hominibus iniicit, aut tonitrua, vnde in condignam perditionem incidunt. Non sinit. n. Deus alium præter se altum sapere. lib. 1. hist.

Amphias.

Tharsius Amphias cùm ex hortulano potens esset factus, & in amicum quasi degenerem nonnulla dixisset, mox subiecit: Scilicet & nos ex eisdē seminibus sumus. Brus. lib. 6.

Phrynes.

Suprà de Fuco.

Thais.

Glorioso cuidam amatori, qui quum multa pocula sumpsisset commodato, diceret se velle illa cōfringere, aliáque parare: Perdes, inquit, quod cuique proprium est. Ambiguo sermone notans esse cōmodatitia. Poterat autem intelligi, si cōflentur perire, quod cuique poculo proprium est. Eras. l. 6. apoph.

Philistion.

* Si videris, inquit, improbum in altum gradum euectum, magnísque opibus & fortuna exultantem, superciliáque supra fortunam extollentem, eius celerrimam expecta mutationem: tollitur enim altissimè, vt maiore casu ruat. Anton. serm. de superbis.

C. Sulpitius.

Vxorem suam repudiauit, eo quòd comam probè ornans, ex ædibus egressa esset, inquiens: Lex tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formam tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Probè castigauit mores vxoris suę Sulpitius, qui putauit ornatum vxoris eò spectare, vt aliis viris melius quàm marito placeat. Eras. l. 6. apoph.

August. Cæs. & Iulia F.

Iulia Cæsaris Augusti filia immoderato vestitu superbiens, dum patrem adit frugalitati inseruientem, eum maximè offendit. At cum postero die honestiore vestitu induta, patrē salutasset,

tasset, Augustus dixisse fertur: Quantum in filia Augusti probabilior hic cultus, quàm hesternus? Cui respondit: Rectè quidem: sed hodie me patris, heri verò viri mei oculis ornaui. Macrob.Satur.lib.2.cap.3.

Iulia Augusti F.

Eadem cùm vltra modum superbiret omni corporis cultu, admonita à quodam, vt se ad paternæ frugalitatis exemplum componeret, respõdit, Pater obliuiscitur se Cæsarem esse, ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Ibidem.

Euagrius.

*Sciscitatus, quid esset superbus animus? respondit, Virtutis ventilator, cisterna aquis destituta, diuersorium latronum. Antonius sermone. de superbis.

Io.Climax.

*Vt fures, inquit, solem detestantur, ita superbi modestos despiciunt. Eodem serm.

Idem.

*Dicebat difficile esse superbiæ seu inanis gloriæ dæmonem effugere: quicquid enim, inquit, molitus fueris, vt hanc detrahas, idipsum erit alterius inanis gloriæ initium. Eod.ser.

Pambo.

Pambo quidam apud Athanasium cùm Alexandriæ esset, vidissétque mulierem maximo vestitus apparatu superbientem fleuit, At interrogatus, cur tantopere lachrymas effunderet? respondit: Duæ res sunt quæ me mouent. Vna quidem, quæ est huius mulieris perditio. Altera verò, quòd ego, qui nomen Christiani profiteor, non tantum studeo placere Deo vitæ innocentia, quantum hæc mulier turpibus placere cupit hominibus. Eccles. hist.lib.8.cap.1.

Vide apoph.de Ambitione, & Arrogantia, audacia & fastu.

De superbia & sordibus.

Socrates.

QVum videret Antisthenem, attritam partem vestis semper in conspectum protendere: Quin desinis, inquit, arrogantius superbiam tuam nobis prodere? Vidit philosophus sapientissimus, Antisthenem magis gloriari vestitu attritissimo, quo laudem quærebat, quàm alios, qui holoserico, vel auro etiam aut argento vestiti in publicũ prodire consuescerent, ab omni superbia alieni. Laert.

Diogenes.

Diogenes quum vidisset Olympiam, & Rhodiacos quosdam adolescẽtes preciosis magnificisque vestibus amictos, cum risu inquit. Hoc nihil est præter fastum. Deinde cum incideret in Lacedæmonios laceris squalentibúsque tunicis amictos: Hæc, inquit, longè alia est superbia. Vidit autem philosophus, superbum animum non semper splendido & ornatissimo vestitu elucere, sed in sordibus etiam, dum homines opulentissimi sæpenumero vilissimo vestitu incedẽtes, hominum ex eo laudem superbientes venantur. Ælian.lib.9.de Var.hist.

Vide apoph.de Ambitione ex sorde.

De superstitione.

Crates.

QVum pro quodam supplicaret gymnasij principi, procumbens attigit coxam illius pro genibus: nam supplices ex more genua contingebant. Indignanti gymnasiarchę: Quid, inquis, an non hæc æquè tua sunt, ac genua? Notans obiter vulgi superstitionem, qui certa mẽbra certis rebus dedicauit: velut aurem memoriæ, nasum

nasũ irrisioni, genua misericordię, quũ hæc ad totum hominem pertineant. Laert.lib.6.cap.5.

Socrates.

* Dicebat superstitionem superbiæ tanquam parenti esse morigeram. Et sanè omnis superstitiosus est superbus: nec sine superbia prodierunt tot superstitiones, falsæ sententiæ circa religionem & detestandi cultus à superstione inuecti. Stob.ser.22.

Diogenes.

Suprà de Aqua lustrali.

Idem.

Cuidam vehementer superstitioso ac lemurum laruarúmque terroribus obnoxio, necem ipsi minanti, dicentíque, Vnico ictu tibi perfringam caput: At ego, inquit, si id feceris, tibi sinister astans, vt contremiscas efficiam. Significans, se mortuum etiam illum terrere posse, à quo viuus contemnebatur. Hic tamen affectus & plurimos habet, qui quum sint aduersus viuos feroces, aduersus vmbras sunt formidolosissimi. Ibid.

Idem.

E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni, quum horti custos dixisset, Ex ista arbore ante paucos dies homo quidam se suspendit, At ego, inquit, illam purgabo. Arbitrabatur ille fore, vt Diogenes admonitus, abstineret à funesta arbore, quę gestasset cadauer. At ille liber ab omni superstitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur. Laert.lib.6.

Idem.

Suprà de initiatione.

Diagoras.

Suprà de Sapienter dictis.

Pericles.

Quum vrgeret belli necessitas, Palladis ornamenta vendidit quadraginta talentis auri, & admirãtibus ab illo rem sacrilegam admitti, respondit, Ex hostium manubiis posse illi reddi cultum nihilo deteriorem. Eras. Roterod. lib.8.apoph.

Idem.

* Ad bellum profecturus, cùm suam ipse triremen conscenderet, solis deliquium accidit, tenebræq; obortæ, in prodigium magnum tractæ omnium animos consternauerunt. Ibi Pericles cùm videret gubernatorem ingenti timore captum, oculis eius chlamydẽ prætendit: percontatúsq; est, an horribile aliquid effectum aut portentum eo facto putaret? neganti. At quid interest, ait, inter istas & has tenebras? nisi quòd maius est id à quo illæ sunt inductæ. Plut.

Idem.

* Ægrotans, amico cuidam eum inuisenti, ostendit amuletum collo sibi circumligatum à mulieribus, addens pessimè se affectum esse qui talem stultitiam in se admisisset. Plutarchus in Pericle.

Agesilaus.

Agesilaus rex quum adstantem aræ Palladis, cui apud Spartanos ab æreo delubro χαλκειοίκῳ cognomen est, vt bouem immolaret, momordisset pediculus, non aduersus est, sed arreptum palam omnibus occidit: Per deos, inquiens, equidem insidiatorem lubens vel in ipsa ara. videlicet declarauit animum nec inepto pudori, nec superstitioni obnoxium. Plut.in Lacon.

Demonax.

Accusatus, quòd nunquam sacrificasset Mineruæ: Nunquam, inquit, existimaui illi meis victimis opus esse. notans ineptam vulgi superstitionem, qui putabat deos hostiarum nidore delectari. Erasmus lib. octauo apophthegmat.

Idem.

Cuidam dicenti, Eamus in Æsculapij templum ô Demonax, pro filij salute

te deprecaturi deum: Adeóne, inquit, surdastrum existimas deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Eras. libro 8. apoph.

Lycurgus.

Cùm Thebani consulerent Lycurgum de sacrificio luctúque quem illi Leucotheæ solent facere: Si inquit, deam esse creditis ne lugeatis: sin hominem, ne vt deæ rem diuinam faciatis. Mirè taxauit Thebanorum ritus secum pugnantes. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare: hoc est ab ea petere opem, quę ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Plut. in Lacon.

Leotichidas.

Cùm portæ Leotichidi proximæ clauem draco circumuolutus esset complexus, ídq; augures affirmarent esse portentum: Mihi inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset circumplexa draconem, portentum erat. Lepidè irrisit hominum superstitioné, qui terrentur his quæ casu, nec præter naturam accidunt. Hunc in mortalis ingenij morbum alunt augures, arioli, aruspices ac diuini. Verùm vbi quis præter rectum & honestum instituit nefaria consilia, tum oportebat horrere portentum, & aliquid mali sequuturum expectare. Plut.

Idem.

Philippus quidam erat profitens Orphei mysteria, & his alios initiare solitus, is quum esset extremæ paupertatis, tamen apud Leotychidam dicebat, eos qui apud ipsum Orphei sacris initiati essent, post obitum fore beatos: Quin igitur, inquit, ô demens, quàm ocyssimè vitam abrumpis, vt desinas infelicitatem tuam ac inopiam deplorare? O animum ab omni superstitione liberum. Post hanc vitam felices erunt, qui hîc piè iustéque vixerint, non qui fictis ceremoniis fuerint initiati. Hoc persuasum erat Lacedæmoniis, qui hîc piè vixissent eos ab obitu fieri diuos. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

* Cùm aliquoties ad hostem cum copiis accederet, & tonitru extitisset: interrogantibus suis quid significari eo tonitru putaret, respondit, superstitionem eorum irridens, deum attonitos reddidisse hostes, stuporémque iis iniecisse, qui cùm propè apta loca essent, iniquo loco castra ponerent. Plut. in apoph.

Annibal.

Rex Prusias, cùm apud eum Annibali exulanti pugnare placeret, negabat se audere, quòd extra prohiberent: An tu, inquit, carunculæ vitulinæ mauis, quàm imperatori veteri credere? Cic. lib. 2. de Diuinatione.

Lucullus.

Quum in Armenia cum decem millibus armatorum & mille equitibus aduersus Tigranem tenderet, centum quinquaginta hominum millia habentem in exercitu, pridie nonas Octobris, quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam admonente, quòd Romani diem illum vt nefastum & inauspicatum metuerent: Ergo, inquit, hodie, alacriter pugnemus vt hũc quoque diem ex nefasto funestóque Romanis hilarem & auspicatum reddamus. Plut. in Rom. apoph.

M. Crassus.

M. Crasso conflicturo cum Parthis, exta è manibus deciderunt: hoc tum cæteris vt inauspicatum interpretantibus ac prælium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adfert: arma tamen nunquam è manibus mihi ceciderunt. Plut. in Crasso.

M. Cato.

Vetus illud Catonis admodum scitum est, qui mirari se aiebat, quòd non rideret aruspex, aruspicem cùm

 vidisset.

vidisset. Quota enim res queq; euenit, prædicta ab illis? aut si euenit quippiam quid adferri potest, cur non casu euenerit? Cicero libro secundo de Diuinatione.

Alphonsus.

Cùm triumphalem currum ascenderet, non defuerunt qui admonerent, vt triumphantium more vultum minio illiniret. Verùm rex cùm hoc contemneret, dixisse fertur, minium Baccho soli conuenire, qui non solum triumphi, sed vini etiam repertor extisset. Anton. Panorm. de rebus gestis Alphonsi.

De suspitione vitanda.

Lysander.

Militem qui de via deflexerat, castigauit. Ei dicenti, ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse, ne speciem quidem, inquit, rapturi præbeas volo. Eras. lib. 6. apoph.

Phocion.

Athenienses cùm ex oraculo intellexissent, in ciuitate vnicum tantum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur, populus vociferans, iubebat illum statim inquiri vt occideretur. Phocion autem cùm varias suspiciones esse in viros bonos intelligeret: Ego sum ille, inquit de quo dixit oraculum. Et hæc quidem ideo dixit in summo constitutus periculo, ne suspicio ad innocentem aliquem deuolueretur. Plut. in Græc. apoph.

AEschines.

Infrà de Temperantia.

Olympias.

Olympias quum accepisset Alexandrum filium (vt alij, Philippum maritum) adamare fœminã, à qua putabatur amatoriis venenis corruptus, accersiuit ad se mulierem: quumque præter insignem formam comperisset in ea mores liberales, & ingenium egregiè dextrum: Valeant, inquit, qui te insimulant veneficij. Nam tute quidẽ pharmacum in te ipsa ac philtrum habes. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

De TACITVRNITATE.

Cleanthes.

CVm quidam ad tacentem Cleãthem dixisset, Tu quid taces? atq; iucundum est cum amicis confabulari. Iucundum quidem, respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eo magis in hoc amicis oportet concedere. Sto. ser. de tacitur.

Apollonius.

* Annitendum esse dicebat, & quidem sedulò, vt nihil indecens loquamur. Est enim, inquit, viri planè imperiti, non posse tacere, & quæ non decet efferre. Eodem serm.

Diogenes.

* Ad quendam qui se philosophum profitebatur, interrogabat verò contentiosè, dixit: Vah, miser, cur id quod optimum est in vita philosophi corrumpis, & verbis audes te philosophũ iactare? Ibidem.

Aristoteles.

* Quidnam in vita difficillimum esset sciscitatus, respondit, Tacere quæ dicenda non sunt. Stob. ser. de arcanis.

Idem.

* Interrogatus, quamobrem cùm alios doceret loqui ipse taceret? dixit, Nempe cos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. & Max. serm. de taciturnitate.

Theophrastus.

* Iuuenem in conuiuio tacentem animaduertens,

animaduertens, dixit, Si imperitus taces, peritus es: sin verò peritus, imperitè taces. Eod. ser.

Democritus.

* Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacendi imperitus. Eod. ser.

Demosthenes.

* Quum adolescens multas nugas effutiret inter pocula, nec tacere vellet: Adolescens, inquit, quomodo non didicisti tacere ab illo à quo didicisti loqui? Ibid.

Plutarchus.

* Nemini, inquit, dixeris quod vis taceri. Quomodo enim ab alio postulabis silentij fidem, quam tute tibi non præstitisti. Item, Tacere non solùm sitim prohibet, teste Hippocrate, sed tristitiam quoque & dolorem. Item, silentij neminé, sermonis plurimos pœnituit. Item, Taciturnitas vbiq; tutum ornamentum est iuueni. In Moralib.

Basilius Magnus.

* Dicenda tacendáque nosse debemus: non enim diuina omnia linguæ verbis explicanda sunt, ne mens sicut oculus totum solem intueri volens, id etiam quod habet luminis perdat. Anton. & Max. ser. de taciturnitate.

Vide apopht. de arcanis, breuiloquentia, garrulitate, lingua, & silentio.

De temeritate.

Demonax.

ALiquando in balneis cùm refugeret ingredi aquam feruentiorem, & alius illum appellaret meticulosum: Quid, inquit, an hoc pro patria passurus essem? Sentiens, temeritatis esse, non fortitudinis, subire periculum, nisi ob causam grauem & honestam fiat. Eras. lib. 8. apoph.

Demosthenes.

Quum Athenienses gestirent Harpalo ferre suppetias, iámque in Alexandrum armarent, de repentè apparuit Philoxenus, quem Alexander maritimis negotiis præfecerat. hic, quum populus metu attonitus consilesceret, Quid facerent, inquit Demosthenes, si solem videant, qui non possunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobrauit. Erasm. lib. 4. apoph. ex Plut.

Antigonus.

Cùm audiuisset filium in extraordinario conflictu ab hostibus interfectum esse, nil aliud dixit, quàm: Sero nimis interiisti, mi fili, qui tam temerè in hostes te conieceris, neque tuæ salutis, nec meorum monitorũ memor. Sensit vir prudentissimus, eum meritò perire, qui nec suæ salutis, nec bonorum virorum monitorum memor, temerè in periculum se coniicit. Erasm. in Declamatione de morte.

Fabius Max.

Audiens Minutium collegam, qui feliciter nonnullos hostes iam deiecerat, multum laudari, ait se magis secundam Minutij collegæ fortunam, quàm aduersam pertimescere. Sentiens, illius temeritatẽ periculosissimam esse Reipub. quam si rerum successus attolleret, in extremum discrimen adducturam vniuersum populum Romanum: sed aduersis casibus futuram moderationem. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Minutius, quum Fabius tanquam cunctatorem in senatu insimulasset, quòd prę timore pugnam detrectaret, partitúsque esset cum Fabio copias, eóque inuito prælium cum Annibale iniisset: Ita est, inquit Fabius, non celerius quàm timui deprehendit fortuna temeritatem. Bruson. lib. 3. cap. 16. ex Plutarcho.

Scipio

Scipio Afr.

Dicere solebat, in re militari turpe verbum esse, Non putaram: quòd aliis in rebus interdum locus datur, malè instituta posterioribus consiliis melioribus corrigere: cæterùm quæ ferro peraguntur, ea non oportere temerè aggredi, quòd hic error ferè est inemendabilis. Idem dictum locum habet & in his, quæ semel facta mutari non possunt: vt in ducenda vxore, in sacris ordinibus. Plut. in eius vita.

Augustus Cæsar.

Eos qui leuem ob causam periculis se exponerent, similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: qui plus damni amisso semel hamo acciperent, quàm multarum capturarum lucro posset reparari. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Philo.

* Quæ absque ratione fiunt, inquit, omnia sunt turpia. Quæ verò cum ratione omnia decora. Item, Citra doctam contemplationem nihil decorè fieri potest. Scientia enim à bono consilio nascitur: at inconsulta temeritas malorum omnium scaturigo est. Item, Meditatio sera lucrum non habet, & in exitu rei inutilis est pœnitudo. Ant. ser. de temerario consilio.

De temperantia.

Pythagoras.

* QVibus, inquiebat, à corpore solutus non egebis, illa omnia cõtemne: & quib. etiã defuncto erit opus, illis tibi vacanti, deos adiutores precibus aduoca. Stob. ser. de temperantia.

Antisthenes.

Voluptatem in tantùm execrabatur, vt diceret se malle insanire quàm voluptate affici. Insaniam aufert medicus: voluptas quum æquè mentem eripiat homini, vix sanabile malum est. Laert. lib. 6.

Democritus.

Dicebat, Cœnas lautas & sumptuosas suppeditare potest fortuna: at contrà faciles, & quę sufficiant necessitati, temperantia. Stob.

Idem.

* Optimum dicebat homini vitam agere animo vt plurimum læto, rarissimè tristi quod fieri poterit, si voluptates non in perituris rebus locentur. Stob. ser. de temperantia.

Idem.

* Mensam pretiosã fortuna (inquiebat) apponit frugalem & contentam temperantia. Item, Patris temperantia, optimum liberis præceptum. Item, Temperantia quę iucunda sunt auget, & voluptatem maiorem facit. Eod. ser.

Socrates.

* Dicebat oportere voluptates non ex aliis sed ex nobis ipsis aucupari: corpus autem vt decet præparatum & compositum esse volebat. Item, nulla re indigere Dei esse: quàm paucissimis autem Deo proximum. Item, interrogatus quibusnam rebus maximè abstinendum esset? respondit, Turpibus & iniustis voluptatibus. Stob.

Alexander.

* Quum quidam eum hortarentur vt Darij filias & vxorem forma præstantes spectaret, Turpe futurũ dixit, eos qui vicissent viros, à mulieribus vinci. Curtius.

Socrates.

* Frugalem & rebus suis contentum animi habitum similem esse dicebat viæ breui & amœnæ: multũ enim gratiæ & parum laboris habet. Laert.

Idem.

* Quærenti, quis ditissimus esset? paucissimis contentus, respondit. Virtus enim suis rebus contenta naturæ opulentia est. Stob.

Pythagoras.

* Temperantiam robur animæ esse dicebat.

dicebat. Hæc enim animæ passionum expertis lumen est. Laert.

Diogenes.

*Indignum esse aiebat athletas, & citharœdos ventre & voluptatibus superiores esse, hos vocis & illos corporis gratia; propter temperantiam verò neminem ista contemnere. Laert.

Crates.

*Cùm in forũ incidisset, alios ementes, vendentes alios contemplatus: Illi, inquit, quod rem inter se contrariam agunt, se beatos iudicant, at ego me, quod vtriusque, tum emendi, tum vendendi sum immunis. Stob. & Laert.

Antiphon.

*Qui turpia, inquit, neque cupiuit, neque attigit, is non est temperans. Nihil enim existit à quo sibi temperauerit, vt modestus & temperans dici mereatur. Stob.

Isæus.

*Sacrificium maximum iudicabat, vitam quotidie modestam & temperantem præstare. Stob.

Iamblichus.

*Temperantia, inquit, cùm exterminet à nobis quicquid imperfectum & perturbationibus obnoxium reperit, quomodo non perfectos nos redderet. Quod autem ita se res habeat, vel ex Bellerophontis fabula cognosces, qui cum temperãtia auxiliatrice, Chimæram, id est Belluinum, agreste, ferúmque voluptatum genus omne confecit. Item, Bona illa moderatio, qua voluptates intra certos limites coercentur, familias simul & ciuitates secundum Cratetis sententiam, conseruat: imò ad deorum naturam propius iam accedit. Quamobrem Perseus ad summam temperantię laudem aspirans, duce Minerua, Gorgonis caput, cupiditatem nimirum quæ deorsum in materiam trahit, & saxeos efficit homines, stolidis affectibus replętos, amputauit. Ex epist. de temperantia, apud Stobæum.

Anonymus.

*Temperantiam esse dixerunt animæ partium mutuam consensionem. Imperium in voluptates, vniuersale cognomen omnium virtutum: item, vocarunt eam Columnam fortitudinis, galeam cõtra lasciuiam, oculorum aurigam, beneuolentiæ custodem, cogitationum circumcisionem, luxuriæ castrationem, efferuescẽtis animi hostem, opera turpia impedientem, continentiæ promotricem, cordis consiliariam, precum & votorum directricem. Stob. ser. de temperantia.

Demosthenes.

Nullum homini malum accidere posse affirmabat, qui sapientiæ fundamenta temperantiam & cõtinentiam iecerit. Stob. ser. de temperantia.

AEschines.

Temperati viri vitam tam puram támque sinceram esse oportere dicebat, vt ne turpitudinis quidem suspicionem de se præbere possit. Stobæus Eod. serm.

Agesilaus.

Quod ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat, quàm hi quibuscum viuebat: à saturitate quidem & crapula in totum abstinens: somno verò sic vtebatur, non vt ille dominaretur, sed vt seruiret negotiis: aduersus æstum autem & frigus sic erat instructus, vt quatuor anni temporibus vnica tantùm veste vteretur. Cæterùm quum in tentoriis inter milites ageret, velut vnus quilibet è numero, nihilo meliorem culcitram habebat quàm cæteri. Illud assiduè habens in ore: Principis esse, non mollicie delitiisve, sed temperãtia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in Lacon. apoph.

Vide apopht. de Abstinentia, Continentia

tia, Cognitione sui, Frugalitate, Sobrietate, & tranquillitate animi.

De templorum ornatu.

Stratonicus.

VErsans apud Malissam, quum videret tépla multa, homines paucos, stans in medio foro, clamauit: Audite templa. Eras.l.6.apoph.ex Athen.

Phryne.

Delphis Venerem auream dicauit, eam videns Diogenes, ascripsit elogium: Ex Græcorum intemperantia. Arguebat enim Græcos, supra modum libidini deditos esse, quòd scortum è turpi quæstu tantùm auri collegisset. Laert.lib.6.

Alexander Seuerus.

In templis argenti minimum, auri ne guttulam quidem aut bracteolam posuit, subinde repetens illud Persianum:

Dicite pontifices, in templis quid facit aurum. Lampridius.

De tempore, & eius iactura.

Thales.

SCiscitatus, quidnam in tota rerum natura esset sapientissimum? respondit, Tempus, inuenit enim omnia. Laert.lib.1.cap.1.

Bias.

Dicere solitus erat, vitæ tempus ita metiendum, quasi & diu & parum victuri simus. Laert.lib.1.cap.6.

Democritus.

Dixit pretiosissimum impendium esse tempus, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Plu.in vita Antonij. Hoc dictum compluribus tribuitur.

Anaxagoras.

Percontanti, an Lampsaceni montes aliquando mare futuri essent? Anaxagoram respondisse ferunt: Ita sanè, nisi tempus defecerit. Bruson.lib.6. cap.26.

Zeno Cittieus.

Aiebat, hominibus nihil magis deesse quàm tempus, longè dissentiens ab iis, qui bonam vitę partem perdunt somno, temulentia, nugis & alea, quasi multum temporis supersit homini. Laert.lib.7.cap.1.Stob.

Theophrastus.

Habebat semper in ore, nullum esse sumptum pretiosiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non potest, & tamen vulgò nihil habetur vilius tempore. Laert.lib.5.

Simonides.

Interrogatus, quantum temporis vixisset? Tempus quidem, inquit, exiguum, annos autem multos. Stobæus serm.96.

Plinius maior.

Quum recitatorem quiddam perperam pronuntiantem amicorũ quispiam reuocasset, & vt repeteret coegisset? Quid, inquit, an intellexeras? quum ille annuisset. Cur ergo, inquit, reuocabas? Decem amplius versus ista tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parsimonia tẽporis. Eras. lib.8.apoph.

Idem.

Nepotem suum ambulantem videns, obiurgauit: Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectica vehebantur, aut recitantẽ audiebant, aut si libuisset aliquid etiam annotabant, aut dictabant aliquid, quorum nihil licet ambulanti. Ibid.

M.Cato.

Suprà, de Nauigationis periculo.

Cicero.

Quum accusator Milonis, ex argumento temporis colligens Clodio à Milone structas insidias, subinde rogaret,

rogaret, quo tempore occisus esset Clodius? Cicero respondit, Serò, voce ancipiti significans, è Republica fuisse futurum, si Clodius multò antè fuisset interfectus. Erasm. libro tertio apoph.

Tempori inseruiendum esse, pete ex apoph de Decoro.

De testimonio, & testibus.

Socrates.

EOs qui multitudini imperitæ fidẽ habent aiebat perinde facere, ac si quis tetradrachmum vnum contemnens reiiceret, & aceruum è similibus cõgestum probaret, reciperétque. Cui non fideres soli, ei nihilo magis fidendum est in turba similium. Nec enim refert quàm multi sint, sed quàm graues, Nummus adulterinus etiam in quamuis magno aceruo adulterinus est. Hoc aduersus turbam testium, & indocti vulgi iudicia. Erasm. ex Laert. lib. 2. cap. 5.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonem reum, cui Crassus aderat, prolato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri Sile, inquit Crassus, vt is vnde te audisse dicis iratus dixerit? Annuit Silus. Potest etiam, inquit, fieri, vt tu non rectè intellexeris. Cùm id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiã fieri, vt omnino quod te audisse dicis nunquã audieris. Hoc adeò præter expectationem, vt Silum testem omnium risus obrueret. Erasm. l. 6. apoph.

Nero.

Inter Neronem & Thraseam graues intercedebant inimicitiæ, verùm cuidam multa criminosè iactanti de Thrasea, dicentíque, causam ab illo perperam esse iudicatam, obstitit Nero exclamans: Vtinam me tam Thrasea diligat, quàm est iudex rectus & æquus. Hostis hosti testimonium perhibuit de fama periclitanti, nullum autem grauius testimonium, quàm inimici de inimico. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

De tormentis & quæstionibus.

Perses.

NEgauit tormentis opus esse ad explorandam rei veritatem: vino enim id rectius fieri dicebat. Sensit autem vir prudentissimus, tantam esse vini immodicè sumpti potentiam, vt proferat ea, quę crudelissimis tormẽtis ex homine sobrio elicere nõ possis. Vide prouerbium apud Erasmum, In vino veritas.

Anonyma.

Poppea, quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia mariti potens facta, subornauit, quendam ex Octauiæ ministris, qui ei seruilem amorem obiiceret. Ancillis Octauiæ ad quæstiones pertractis, quædam cruciatu victę falsis annuerunt, quędã perstiterunt dominę suę sanctitatẽ prędicantes. Ex his vna instanti Tigillino respondit: castiora esse Octauiæ muliebria, quàm os eius. Eras. l. 6. apoph.

Anaxarchus.

Suprà de Fide seruanda.

De tragœdia.

Socrates.

CVm videret in imperio triginta Tyrannorum multos summæ existimationis viros interfici, & locupletissimos,

tissimos quosque grauissimis supplicijs per insidias circũueniri, dixisse fertur ad Antisthenem: Nunquid te pœnitet, quòd in vita nihil magnum neque spectabile consecuti simus: quemadmodum videmus in tragœdia describi monarchas, Atreos illos & Thyestas, & Agamemnones & Ægisthos? Nam illi obtruncati in Tragœdiis taxantur, & mala fercula cœnasse vbiq; produntur. Nemo verò poetarum eò progressus est audaciæ & impudentię, vt porcum mactatum in Drama introducat. Æli. lib. 2. de Var. hist,

Gorgias.

Dicebat tragœdiam esse deceptionem, qua qui alterũ decepisset & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui non esset deceptus. Fallit quippe tragœdia, dum tractat rem fictã: sed adeò concinnè, vt verissima esse videatur. Iustior autem videtur ille, qui fallendo hominibus prodest: & sapientior est, qui per fabulas confictas discit, quid turpe, quidve sit honestum. Plutarc. de audiendis poetis.

Hippodromus sophist.

Suprà de Lectionis delectu.

De tranquillitate animi.

Socrates.

INterrogatus, qui sine perturbatione viuerent? Qui, inquit, nihil sibi conscium mali. Anton. in Melissa, part. 2. serm. 77.

Bion.

Percontanti quis esset maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur vt assequatur ardua, & assequutus æquè torquetur ne amittat. Laert. l. 4. c. 7.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum, & paupertatem, in quæ nullum ius haberet fortuna. Aiebat item, se Diogenis ciuem esse, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Opes enim ac nominis splendor conciliant inuidiam. Laert. l. 6.

Idem.

* Quum Nicodromum citharœdum irritasset, cæsus in faciem est. Chartulam itaque imponens fronti inscripsit. Nicodromus faciebat. Laert.

Idem.

* Quum Thebis à principe gymnasij flagris cęsus esset, ac pede traheretur, ridebat, dicens ex poeta versiculum, Protractum pedibus detrusit limine sacro. Laer.

Democritus.

* Tranquillum futurum non multa agere oportet, inquit, neque priuatim neque publicè: nec omnia quæ adfuerint supra facultatem & naturam suã sibi sumere: sed tantam sui curam habere, vt quamuis præsentem fortunã, & quicquid opinio desiderat suppeditaturam, declinet, ac non plura assumat, quàm quibus ferendo est. Malis enim commoditas, tutior est quam eius magnitudo. Stob. ser. 101.

Aristippus.

Validissimis argumentis & sermonibus vsus, hortabatur, neq; de præteritis curam postea suscipiendam, neq; de futuris antea. Id enim animi bene constituti signum esse, & hilaræ cogitationis argumentum. Iubebat autem in diem animum intendere: & diei illam solummodo partem, qua quisque quid ageret, aut cogitaret. Solũ enim aiebat præsens in nostra manu positum, non præteritum, neque instans. Illud enim abiisse, hoc an euenturum sit, incertum esse. Ælianus li. 14. de Varia hist.

Diogenes.

Illud dixisse fertur, Quòd fortunæ apponeret animi fiduciam, legi natu-

ram, affectibus rationem, eo quod his tribus paretur & seruetur hominum tranquillitas. Laert. l. 6.

Stilpo.

Ei in somnis visus est Neptunus sibi iratus, quòd nõ immolasset hecatomben, quemadmodũ mos erat. At philosophus nihil perturbatus, respondit, Quid ais Neptune? Itáne veluti puer huc venisti cum tua querimonia quòd pecunia mutuò sumpta non expleuerim nidore ciuitatem? atqui pro rei familiaris modulo sacrificaui tibi aquas aliquot. Ad hæc arridens Neptunus, visus est illi porrecta dextera dixisse: In tuam gratiam ingentem aquarum prouentum largiar ciuitati Megarensium. Quod & euenisse tradunt. Laer. l. 2. c. 3.

Plutarchus.

* Commodissima est inquit, tranquillitas, cum ad alia, tum ad scientiam & prudentiæ exercitationem: non cauponariam & forensem dico, sed magnam illam, quæ Deo similem reddit sui participem. lib de tranquillitate animi.

Phocion.

Dicere solebat, Multò satius esse humi cubantem viuere, ac bono quietóque animo esse, quàm perturbatum in aureo lecto. Stob. sermon. de Prudentia.

Vide apoph. de Felicitate, Constantia, Patientia, Fortitudine, Temperantia, &c.

De tristitia.

Socrates.

* ROgatus, quomodo quis vitam tristitia vacuam degeret, respondit, fieri non posse, vt qui in ciuitate aut familia habitat, & hominibus conuersatur, non aliquando tristetur. Anton. & Maxim. ser. de dolore & tristitia.

Plutarchus.

* Vt thoraci tunicam, ita tristitiæ mentem & rationem inducendam esse dicebat. Item. Viam planissimam, eligendam, vitam verò tranquillam. Eod. serm.

Choricius.

* Immoderatum gaudium sæpius in dolorem exire dicebat: & immodica voluptas (inquit) accersitam sibi tristitiam producit. Ibid.

Epictetus.

* Si vis, inquit, tristitia vacare, quæ futura sunt sic æstima, veluti iam accidissent. Itẽ. Sapit qui nõ tristatur propter absentia, sed gaudet præsentibus. Item. Percontatus, quomodo quis hosti tristitiam excitare posset, respondit, Si ita seipsum compararet, vt quàm optimè viuat. In enchirid. & dissertat.

Posidippus.

* Nullus hominum (inquit) sine tristitia vitam transegit, neque fortunatus ad fidem vsque mansit. Anton. & Max. ser. de tristitia.

Vide apopthegm. de dolore, luctu, molestia, &c.

De triumphis.

Q. Seruilius.

QVintus Seruilius, vir inter optimates clarus, indignabatur Põpeio concessum triumphum: atque etiam milites complures obsistebant, ne triumphus ageretur: non quòd inuiderent Pompeio, sed munera quædam poscebant, quasi largitionibus ab ipsis esset emendus triumphus, alioqui milites minabantur, se direpturos pecuniam quæ in triumpho ferretur. eóq; Seruilius Glauciáque suadebant, vt eam potius inter milites diuideret, quã diripi sineret. Verũ vbi Põpeius respondit, se citius omissurum trium-

triumphum, quàm militibus blanditurum: simúlq; laureatos fasces eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem: Nunc, inquit Seruilius, te Pompei verè magnum video, dignúmque triumpho. Non iudicabat esse speciosum triumphum, nisi qui citra ambitum, citráque largitiones benefactis redderetur. Plut. in Rom. apoph.

Chrysippus.

Cùm in triumpho C. Cæsaris oppida eburnea fuissent circumlata, ac paucis pòst diebus in triumpho Fabij Maximi lignea deportarentur, Chrysippus ludens, dixit eas esse thecas oppidorum Cæsaris. Solent enim res prætiosæ ligneis thecis muniri. Brus. lib. 6. cap. 5.

De trophæis.

Stratonicus.

CVm apud Sicyonios vicisset aduersum se cithara certantes, cōsecrauit in Æsculapij templo trophæum, cum hac inscriptione: Stratonicus à malè cithara canentibus. Atheneus.

Epaminondas.

Cùm Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos sub mœnibus auidius pugnantes prostrauisset, atq; ob id trophæum erexisset, Epaminondas deridens hominem dixit: Hîc sanè decebat, non trophæum, sed Hecatæum erectum esse. Veteres enim ante portas in triuiis congruenter Hecates imaginem statuere solent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam sepultorum. Plut. in apoph.

De tyrannide.

Bias.

ROgatus, quódnam esset ex animalibus perniciosissimum? Syluestrium, inquit, tyrannus: domesticorum, adulator. Plut.

Thales.

Sciscitatus, quid difficile vnquam vidisset? Tyrannum, inquit, senem. Plutar.

Democritus.

Cùm apud Dionysium quæreretur quòd æris genus esset optimum, Ex quo, inquit, Athenienses statuas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. Quo ostendere voluit, tyrannos è medio tollendos esse: & his qui eiecissent ex ære statuas erigēdas esse, more Atheniensium. Laert. lib 9. Idem tribuitur Diogeni à Laert. lib. 6. & Antiphonti oratori à Plut.

Diogenes.

Percontanti quo pacto Dionysius vteretur amicis? Vt vtribus, inquit: plenos suspendit, inanes abiicit, significans à tyranno diuites occidi, pauperes negligi. Laert. l. 6.

Idem.

Dicebat, Cæteris mortalibus quibus res sunt prosperę vita iucunda est, mors odiosior: rursus infelicibus vita grauis est, mors optabilis: at horum vtrumq; tyrannis est molestius. Siquidem vt viuūt insanius iis qui mortem vehementer optant, ita mortem perinde metuunt quasi vitam suauissimè degant. Laer. l. 6.

Xenophanes.

Dicebat, Cùm tyrannis congrediendum esse aut iucundissimè, aut minimè. Nihil est violentius aure tyranni, ait Satyricus. apud bonos etiam principes admonendi libertas verbis placidioribus est temperanda. Id qui non potest, abstineat ab illorum congressu. Laert. l. 9. c. 2.

Anaximenes.

Interrogatus, quid ad familiaritatem, difficile esset: Tyrannus, dixit. Stob. ser. 47.

Antisthenes.

Antisthenes.

Carnifices tyrannis longè præferebat. Cuius causam interroganti cuidam, respondit: A carnifice quidē homines iniusti interimuntur, à tyranno autem etiam insontes. Stob. ser. 47.

Timon.

Alcibiadis crudelitatem notans, redeunti à concione, ait: Macte virtute adolescens, authoritate tua potentiam auge, magnam enim huic Reipub. perniciem augebis. Plut.

Demosthenes.

Audiens quorundam improbari tyrannidem: Rex, inquit, malus, & tyrannus, res est inimica bonis ciuibus, & legibus contraria. Phauorinus.

Argeus.

Iter aliquando faciens per Siciliæ Selinuntem, cùm in sepulchro quodam hoc elegiacum legisset,

Hosce Selinuntis quicunque tyrannica Mauors

Extinxere, ferus perdidit in foribus, &c.

Iure periistis, inquit, qui ardentem tyrannidem extinguere conati estis. Nam permittēdum potius fuit totam cremari. Plut. in apoph. Lacon.

Demochares.

Apud Athenienses cùm decretum esset, ne Demetrij quædam epistolæ ad populum afferrentur, Athenienses mox pœnitentia acti, authores eius decreti in exilium miserunt: ac decreuerunt, vt ea omnia quæ à Demetrio iuberentur, sancta apud deos, iustáque apud homines essent. Verùm, Demochares Spartiata, ad tyranni potentiam alludens, Insaniret (inquit) Stratocles, nisi hoc pacto insaniret. Etenim plurimum ob huiusmodi adulationes pretij ferebat sycophanta Stratocles. Plut. in Demetrio.

Xerxes.

Græciæ bellum indicturus, conuocatis omnibus Asiæ principibus dixit: Ne viderer meo tantùm consilio hoc aggressus, contraxi vos: cæterùm mementote, mihi parendum magis quàm suadendum. Vox bis tyrannica: & quòd principum conuentu pro fuco abuteretur, & quòd negotium multò periculosissimum sua vnius cupiditate verius quàm consilio susciperet. Eras. lib. 5. apoph.

Dionysius.

Suprà, de Munerum contemptu.

Aristippus.

Cùm Dionysius exprobraret Aristippo, quòd nihil vtilitatis ab eo accepisset: Verum ais, dixit. Si quid enim tibi profuissem, non secus à tyrannide, quàm à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. ser. 47.

Idem.

* Regnum à tyrannide tantum differre dixit, quantum lex à Reipublicæ statu, absque legibus, & libertas à seruitute. Stob. eod. ser.

Himera.

Dionysij tyranni mortem cùm omnes Syracusani appeterent, sola Himera mulier deos orabat, vt Dionysius diu superstes esset. Quod vbi resciuit tyrannus, rogauit vetulam, quam ob causam deos oraret, vt longam sibi largirentur vitam? Tum illa: Puella cùm essem, ait, grauémque tyrannum haberemus, occidi illum cupiebam. Eo mortuo, aliquanto deterior tyrannidem occupauit: ei quoque mortem imprecata sum, & ex sententia euenit. Te verò longè deteriorem nunc habemus. Verita igitur ne te absumpto deterrimus in locum tuum substitueretur, te diu incolumem nobiscum esse vnicè cupio. Brus. lib. 6. cap. 21.

Aelianus.

* Si quis (inquit ex Æsopo) suem tetigerit, clamat & meritò. Nec enim vellera sus habet, neque lac, nec

aliud quiddam præter carnes. Statim igitur somniat mortem, cùm sciat quibus vsibus præstandis vsurpari possit. Sunt autem Æsopicæ sui similes tyranni, qui omnia suspicantur & metuunt. Sciunt enim, quod sicuti sues, ita & ipsi vitam omnibus debeant. In Varia historia.

Phalaris.

Dicere solebat: Ego, qui expertus vtrunque sum, tyrannidi malim subesse, quàm præesse. Subditus enim aliorum malorum securus, vnum tyrannum metuit: tyrannus autem, & eos qui foris insidiantur, & illos per quos seruatur. Stob. ser. 47.

Ptolemæus.

Ptolemæus, cui cognomen fuit Philadelphus, dicebat, in tyrannide cùm alia multa esse grauia, tum illud maximè, quòd immeritos occidere cogatur, vtilitatis suæ gratia. Stob. ser. 47.

Anonymus.

Quidã Bruti statuæ subscripsit, Vtinã viueres: quòd opera Bruti Tarquinius ex vrbe depulsus esset. Cæsaris statuæ subscripserant hos versiculos:

Brutus, quia reges eiecit, consul primus factus est:

Hic quia consules eiecit, rex postremus factus est.

Erasm. lib. 4 apoph.

T. Quintius.

Contra Philippum Macedonẽ missus, quum in colloquium venisset, & Philippus obsides postularet, quoniam apud Romanos multi essent duces, ipse autem solus inter Macedones, scito scommate illius tyrannidem taxans Quintius: Tu nempe, ait, te solum effecisti. quippe qui amicos & cognatos occiderat. Plutarch.

M. Antonius.

Quum Rhodam insulam vi cepisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec dominus, sed regis ac domini interfector. Plut. in Ant.

Pompeius.

Post prælium in Pharsalicis campis habitum in Ægyptum profugit, cúmque è triremi descensurus esset in scalmum piscatoriũ ab Ægypti rege missum, conuersus ad vxorem ac filium, nihil aliud dixit quàm illud Sophocleum:.

πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

id est,

Quisquis tyranni ad tecta demigrauerit
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Præsagisse videtur imminens exitium. Vbi enim descendisset in scapham, ictus gladio, semel tantum emisit suspitium: & obuoluto capite, præbuit se occidendum. Plutarchus in apophtheg.

Theodorus.

Theodorus regis Ægypti præceptor, aliis censentibus esse recipiendũ Pompeium, aliis non recipiendum, neutris assentiens dixit: Recipiendum, sed occidendum: addens iocum, Mortuos non mordere. Atque huius sententia vicit, tuta suadens magis quam honesta. Eras. lib. apoph.

Nero.

Nero cùm nihil flagitiorum sibi non permitteret, elatus tanto rerum successu, dicebat neminem principum ante ipsum scisse quid & quantum sibi liceret. Verùm qui hoc dixit, sensit tandem, quid vicissim liceat populo in malum principem. Ibid. ex Suetonio in eius vita.

Anonymi.

Noctu quidam simulabant se sæuire in seruos, petebántque vindicem. Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur, iam non ferenda Cæsaris tyrannis. Sueton. in eius vita.

Nero.

Nero.

Desperatis rebus noctu adiit hospicia singulorum, de fuga consulturus. quúmque fores omnium occlusas reperisset, reuersus in cubiculum, comperit & custodes diffugisse, direptis etiam stragulis, & amota veneni pyxide, quàm in extremum casum parauerat, mox Mirmillonem nomine Spiculum requisiuit, vel alium quemlibet, cuius manu periret: ac nemine reperto: Ergo ego, inquit, nec amicum habeo nec inimicum? Decretum erat, eam belluam publico orbis odio immolare. Suet.

Flauius.

Sunt qui putant hoc clàm, & inscio etiam Seneca fuisse decretum, vt occiso Nerone, occideretur & Piso, mox imperium Senecæ deferretur. Interea vulgabantur verba Flauij, qui dixerat, ad dedecus nihil referre, si citharœdus dimoueretur, & tragœdus succederet. Nero cithara, Piso tragico ornatu canebat. Sensit, vtrumq; pariter indignum imperio. Suet.

Batto Dalmata.

A Tiberio interrogatus, cur toties cùm suis defecisset, & Romanis tantam cladem intulisset? respondit, vos in causa estis qui ad greges vestros custodiendos non canes dedistis aut pastores, sed lupos. Sentiens gubernatorum aut Cæsaris tyrannidem defectionis causam fuisse. Dion. in Augusto.

Caligula.

Cùm audiret fortè reges qui officij causa in vrbem aduenerant, inter se super cœnam de nobilitate generis concertantes, exclamauit: De cœlo venit nobis rex, & adiecit carmen Homericum,

εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. Id est, *Vnus Dominus sit, vnus rex.*

Nec multum abfuit, quin statim diadema sumeret, speciémque principatus in regni formam converteret. Suet.

Idem.

Antoniæ auiæ pro sua authoritate monenti, vt quædam secus ageret, Memento, ait, mihi omnia in omnes licere. Talia portenta tum principum titulo pertulit mundus, quæ non commemorarem, nisi vt ex his principibus prodigiosę feritatis horror incutiatur. Eras. Ex Suet.

Anonymus.

Scurra quidam in claudij tyrannidem alludens, ait, in vno annulo bonos principes posse scribi atq; depingi omnes. Brus. l. 6. c. 21.

Ludouicus XII. *Gall. rex.*

* Plebem & rusticos dicebat esse pascua tyrannorum & militum: tyrannos autem & milites pascua esse dæmonum. Annal. Franciæ.

DE VAFRE DICTIS.

Bias.

BIAS Prienensis, cuius sapientia diuturnior inter homines est quàm patria Priene fuit, ita aiebat oportere homines in vsu amicitię versari, vt meminissent eam ad grauissimas inimicitias posse cõuerti. Quod quidem pręceptum prima specie nimis fortasse callidum videtur, inimicúmque simplicitati, qua præcipuè familiaritas gaudet. Sed si altioribus animis cogitatio demissa fuerit, perquàm vtile reperietur. Aristoteles l. 2. Rhetor. Val. Max. l. 7. c. 3.

Anaximenes.

Alexander cùm ad Lampsacenæ vrbis excidium summo studio ferretur, progressum ante mœnia Anaxi-

menem præceptorem vidit. Ac cùm sciret futurum, vt preces suas iræ eius opponeret, statim non facturum se quod petiisset iurauit. Tunc Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Vafro dicterio regem capiens. Val. Max. l. 7. c. 3.

Cleombrotus.

Suprà, de Pietate filiorum in parentes.

Lysander.

Suprà de Astutia.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescindere pacta, quæ sub Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatẽ, quam offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios, quàm Macedones: Ouis, inquit Archidamus, semper eandem edit vocem. Cæterùm homo multas & varias emittit voces, donec quod decreuerit, confecerit. Hoc dicto significans, fallendam esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Plut. in Lacon.

Lysander.

Dionysius cùm Lysandro misisset stolas duas, vt vtram vellet eligeret, & deinde filiæ suæ mitteret: Lysander ambas accepit, ac abiens, dixit: Ipsa rectius & melius eligit. Plut. in Lacon. apoph.

Iulia Augusti F.

Suprà de Superbia.

Antonius orator.

Idcirco se aiebat nullam orationem scripsisse, vt si quid superior iudicio actum, ei quem postea defensurus esset nociturum foret, non dictum à se affirmare posset. Qui facti vix prudentis tolerabilem causam habuit. pro periclitantium capite non solùm ea eloquentia sua vti, sed etiam verecundia abuti erat paratus. Cicero pro Cluentio. Val. Max. l. 7. c. 3.

Vide apoph. de ambiguè & arguè dictis.

De venia delicti.

Epaminondas.

Homini contempto, qui leue quiddam admiserat, Pelopida pro eò deprecante, non ignorauit: sed amica pro illo rogante, dedit veniam, dicens, eiusmodi munera à scortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoscendum, sed quemadmodum non quæuis damus omnibus, ita spectandum est, cui & in qua causa gratificemur. Plut. in Græcorũ apop.

Arius philosophus.

Potitus Alexandria Cæsar multis vitam donarat in gratiam Arij philosophi. Sostratum tamen, promptissimæ quidem linguæ virum, sed qui Cæsari displiceret, quòd temerè Academicus haberi vellet, reiecit. Atis squalidus promissáque cana barba, cœpit Arium quocunque iret insequi, versiculum illum in ore habens.

σοφοὶ σοφοὺς σώζουσι, ἂν ὦσι σοφοί.

Sapientes sapientes seruant, si fuerint sapientes.

Hac arte coegit Cæsarem ignoscere. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Vide apoph. de Impunitate, & de Pœna neglectu.

De ventris studio.

Diogenes.

Lvxuriosorum ventrem vitæ charybdin appellabat, quòd omnia deuoraret, nec satiaretur vnquam: Charybdis tantùm ea sorbet quæ mari vehuntur, & reuomit tandem quod absorbuit. at lurconum ventribus nec aër, nec terra, nec flumina, nec maria, sufficiunt: quin & domos & agros totos absorbent, nec reuomunt. Laert. l. 6.

Anonymus.

Apud Iassios, populum magna ex parte

parte piscibus victitantem, citharœdus quidam in foro ostentabat artem. Verum simulátq; tintinnabulum crepitu signum dedit adesse pisces venales, turba subitò deseruit cantorem & ad piscium mercatum aduolauit: vno excepto, qui quòd surdaster esset, tintinnabuli sonitum non audierat, aut certè non attenderat. Huic citharœdus propius accedens, gratias egit, quòd & artem honorasset, & ipsum nõ passus sit esse prorsus desertum. Tum ille, An crepuit tintinnabulum? vt annuit, Valebis, inquit, egregie magister, seséque mox ad pisces proripuit. Citharœdo liberum erat, sibi canere & Musis. Longè maior est nobis cura ventris, quàm artium liberalium. Eras. lib. 8. apoph.

M. Cato.

Cato senior in concione suasurus de frumento vitium diuidendo ita præfatus est: perdifficile esse, ad ventrem auribus carentem verba facere. Ventrem dixit, quòd ageretur de populi victu, Plut. in Rom. apoph.

Huc refer apoph. de Luxu & voluptate.

De verberibus.

Socrates.

CVm filium delinquentem iam verberibus tractare vellet, sentiens se ira commotum, ait: Tu teipsũ coerce. Laert. in vita Socratis.

Plato.

Eodem morbo se laborare sentiens, seruumq; cũ castigare pararet, ac fortè Xenocrates adesset: Flagella, inquit, hunc puerum: vides enim me plus satis iratum esse. Laert. l. 3.

Idem.

Famulo suo sic comminatus est: Verberibus te tractarem, nisi iratus essem. Laert. lib. 3. Docuerunt autem viri sapientissimi, non sumendas esse pœnas à delinquentibus, vbi iracundia nos commotos intelligimus.

Diogenes.

Supra de Responso ab inexpectato.

Idem.

Pulsante aliquo, ac dicente, Caue: virga cædens illũ postea Diogenes, dicebat, Caue tu nunc quoque. Laert.

Demonax.

Conspicatus quendam, seruum crudeliter verberantem: Desine, ait, ne seruo similis fias. Subindicauit autem vir prudentissimus, eos frustra castigare seruos, qui ipsi inde serui sint, quòd prauis affectibus subseruiant, & commotionibus frenum iniicere non possint. Eras. l. 8. apoph.

De verborum obscuritate.

Socrates.

EVripides obtulit Socrati librum ab Heraclito conscriptum, eo lecto, rogauit quid illi videretur? Per Iouem, inquit, quæ intellexi mihi præclara videntur, qualia puto & ea quæ non intellexi: sed opus est Delio quopiam natatore. Notauit perquam salsè affectatam eius scriptoris obscuritatem, vnde, & σκοτεινὸς cognomẽ inditum est. De Delio natatore vide Chiliades Eras. Rot. lib. 3. apoph.

Melanthus.

Interrogatus, quid sentiret de tragœdia Dionysij? negauit se eam vidisse, quod esset obtecta verborum inuolucris. Notans, ambitiosa verborum copia rem obscurari. Plut. περὶ τ͂ ἀκούειν, & Eras. Rot. lib. 6. apoph.

Phauorinus.

Audiens adolescentem obscurioribus & inusitatis verbis loquentem. Curius (inquit) & Fabius dilucidè cũ suis

suis fabulati sunt, neque Aruncorum, Sicanorum aut Pelasgorum verbis quicquam sunt loquuti. Eras. libro 6. apoph. ex Gellio.

Demonax.

Cùm quendam nescio quid interrogasset, atque is obscuris planè verbis respondisset: Non intelligo, inquit, quid dicas: loqueris enim cum apertè tecum loquente, quasi Agamemnon adhuc viueret. Erasm. libro octauo apoph.

De Verecundia.

Socrates.

HOrtabatur iuuenes, vt hæc tria haberent: In animo prudentiam, in lingua silentium, in vultu verecundiam. Max. ser. 41.

Musonius.

* Verecundia, inquit, apud omnes dignus habeberis, si primum teipsum vereri inceperis. Stob. serm. 31.

Democritus.

* Malum, inquit, etiam si solus fueris neque feceris neque dixeris. Disce autem teipsum magis quàm alios reuereri. Laer.

Theophrastus.

* Reuerere, dicebat, teipsum, & non erubesces coram aliis. Stob.

Pythias Aristoteles F.

* Interrogata, quis color esset pulcherrimus? respondit, qui per verecundiam ingenuis oboritur. Stob.

Synesius.

* Verecundiam dicebat esse secundum bonum hominis: nam nunquam peccare palam, inquit, est diuinæ cuiusdam gratiæ & naturæ. Verecundia autem quæ ob non rectè facta innascitur, temperantiæ indicat colorem. Stob. Anton. ser. de pudore honesto.

Vide apoph. de Pudore.

De veritate.

Pythagoras.

DIcebat hæc duo diuinitus hominibus data esse longe pulcherrima: Veritatem amplecti, & beneficiis operam dare. & addebat, vtrumque cum deorum immortalium operibus comparari posse. Ælianus lib. de Var. hist.

Idem.

Interrogatus, quid Deo simile faceret homines? Cùm veritatem exercent, respondit. Stob, ser. 11.

Thales.

A quodam percontatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quantum, inquit, oculi, ab auribus. Sensit vir sapientissimus, ea tantū pro certis haberi, quæ hominum cernuntur oculis, cùm auditus sæpenumero hominem fallat. Eras. li. 8. apoph. Maximus serm. 35.

Democritus.

* Pietatem palam declarandam, & veritatem constanter defendendam esse dicebat. Anton. ser. de veritate.

Serinus.

* Quemadmodum, inquit, debilis & impotens aspectus solis lucem intueri non potest, sic, idque multo magis debilis & infirma mens verum cernere non potest. Maxim. ser. de veritate & mendacio.

Plato.

Suauissimam narrationem veritatem esse dicebat. Stob. serm. 11. ex Serini memorabilibus dictis.

Polemon.

Dicere solebat, multò suauius esse vera dicere, quàm audire. Stobæus serm. 11.

Anonymus.

* Veritas quidem amara est & ingrata stolidis: mendacium autem sua-

ue & gratum: nimirum vt illis, quibus dolent oculi, molestus est lucis aspectus, tenebræ autem visum reprimentes charæ & minimè molestæ sunt. Anton.ser. de veritate.

AEschines.

Veritatem rem adeo validam esse dicebat, vt omnes humanas cogitationes facilè superet. Stob.ser.11.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere, & veritatem amare. Maximus serm.8.

Caius.

* Veritas, inquit, nullam requirit præmeditationem. Stob.ser.11.

Epictetus.

* Nihil, inquiebat, veritate pretiosius haberi debet, ne amicitia quidem, vtpote obnoxia affectibus, qui quod iustum est turbant & obumbrant. Item Immortalis & æterna res est veritas. Non donat autem nobis pulchritudinem paulatim tabescentem, neque dicendi fiduciam è iustitia prodeuntem aufert: sed quæ iusta & legitima sunt exhibet, discernens ab eis iniusta & redarguens. Antonius sermon. de veritate.

Themistocles.

Eurybiadæ quiddam aduersum cùm dixisset, illéque baculum intentasset: Verbera, inquit, intrepidè, modò quæ dico audias. Nouerat enim ea, quæ dicturus erat, è Republic. fore. Docens, veritatem in summo bonorũ simul ac vitæ periculo profitendam esse, & tum maximè, cùm multorum salus inde emineat. Ælia. l. 3. de Var. hist. Plut.

Origenes.

Origenes adamantius dicere solitus est, veritatem non idcirco partes suas omittere debere, quia eas sibi perueniens falsitas vendicaret. Philosophiam Græcorum notans, quam cum Christianismo & doctrina veritatis confert. Euseb. lib.6.cap.10. Ecclesiast. histor.

Papias.

Audiens multorum clamoribus Dei veritatem lacerari atque suspectam reddi: Non multa dicentibus, inquit, sed vera tradentibus auscultandum est. Euseb. lib.3.cap.59. Eccles. hist.

Alphonsus.

Semper hoc in ore habuisse fertur, tantum valere ad fidem debere vnicum principis viri verbum, quantum priuatorum iusiurãdum. Veritas enim, licèt omnibus conueniat, principum tamen præcipuum debet esse ornamentum. Anton. Panorm. lib.1. der eb. gest. Alphonsi.

Veritatis simplex oratio.

Agesilaus.

CVm audiuisset Rhetorem quendã laudari, quòd rem specie tenuem multis verbis amplificare posset: Ego, sanè, inquit, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Quo dicto innuit maximè, non ornatum in dicendo, sed veritatem, cuius simplex est oratio, spectandam esse. Plut. in Lac. apoph. Eras. lib.1.

Alexandridas.

Suprà de Lingua, garrulitate, &c.

Veritas odium parit.

Aristippus.

ARistippus interrogatus, quam ob causam sic ipsum argueret Dionysius: ob eandem (inquit) ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam: non igitur mirandum, si regi. simul illud innuens, regis iudicium nihil à vulgari

differre, quòd fortuna non addat sapientiam. Laertius lib. 2.

Phocion.

Athenienses cùm oraculum consuluissent, responsum est: In ciuitate vnum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur. Verùm quum populus vociferans, iuberet hominem tam perniciosum inquiri, Phocion exclamans ait: Non est opus, viri Athenienses, vt inquiratis. Ego enim is sum, cui vestra vita vestríque mores omnes displicent. mira enim erat multitudinis in omnia vitia licentia. Honesto igitur zelo ductus illud quod verum erat, impauidè dicere ausus est. Verùm ab Atheniensibus postea damnatus, & vita priuatus est. Plut. in apoph. & in eius vita.

Pantaleon.

Cùm vinolentiam Arsinoę Lysimachi vxoris reprehendisset, Lysimachus rex hominem in mustelæ caueam inclusit, & tanquam feram circunferri iussit, aluítque in perpetua captiuitate. Eras. lib. 6. apoph.

Philippus.

Cum hi qui apud Lasthenem erant, quererentur, indignéq; ferrent, quòd quidam ex Philippi comitatu diceret ipsos proditores, Philippus respondit: Macedones esse ingenio parum dextro, sed planè rusticano, qui ligonem nihil aliud nossent vocare quàm ligonem. Alludens ad illud prouerbiũ celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγει. Innuit autem, illos reuera esse proditores. Rusticana veritas quanq; rem suis nominibus appellabat. Plut. in apoph. Reg. & imperat.

Cambyses.

Cambyses rex quum frequenter nimio se vino ingurgitaret, à Praxaspe hunc in modum reprehensus est: Noli te nimio perdere vino, ô rex, ne tibi ac ciuibus tuis perniciosus fias. Verùm rex: vt scias, inquit, quàm nunquam mihi excidam, approbabo etiam post vinum, & oculos & manus in suo ac debito esse officio. Bibés igitur solito largius, iámque vinolentus, iubet obiurgatoris filium in conspectũ duci, ac postquam sinistram manum capiti imposuisset, stans in cor adolescentis sagittam figit. dixerat autem prius, id se petiturum: resciſſóq; pectore, iaculum cordi infixum ostendit, & sagittam extraxit, patríque ostendens, ait, Reprehendis in me ebrietatem, vide igitur quàm certam post potationem habeam manum. Herodot. in Thalia, & Senec. lib. 3. de ira.

Geminius.

In Græciam profectus ad Antonium, quoniã suspectus erat Cleopatræ, quòd eò venisset Octauiæ causam acturus, diu repulsus, ac variis modis delusus, tandem in conuiuio iussus causam aduentus dicere, ita respondit: Cætera (inquit) Antoni, sobriæ sunt sunt orationis, nec huius temporis: verùm illud vnum & sobrius & ebrius scio, bene successura omnia, si Cleopatra remittatur in Ægyptum. Móxque Romam se recepit, metuẽs sibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio gratias egit, quòd rem apertè dixisset, nulla vsus circuitione. At sic agere gratias, erat minari malum. Sciebat Geminius, quàm esset illis inuisa veritas. Plut. in Ant.

De vestitu.

Crates.

A Magistratu obiurgatus, quòd pręter leges ac morem Atheniensium sindone vestiretur, Ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? diffidentes, ac vt ostenderet flagitantes, adduxit ad tonstrinam, ostendítq; Theophrastum

qui

qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quòd Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant, submonens, omnibus ad vsum vti licere. Nam si per se turpe esset vti linteis, ne in tonstrina quidem esset honestum. Laert. l. 6. c. 5.

Stilpo.

Videns Cratetem hybernis mensibus frigore rubentem: ἐδόκεις, inquit, μοι χρείαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Lepos qui est in vocis ambiguo, Latinè reddi nō potest. καινοῦ coniunctim, sonat nouo: καὶ νοῦ disiunctim, sonat, & mente. Discrimen auribus vix sentiri potest, scripto potest ostendi. Videris, inquit, egere pallio nouo, siue pallio & mente. Nouum requirebat gelu, mentem Cynici stultitia, qui vestem non accommodaret tempori. Laert. lib. 2. cap. 12.

Aristoteles.

Cùm adolescentem sumptuosiori toga comptum videret: Adolescens, ait, Num aliquando à cultu isto immodico temperabis, ouium virtute parto? Stobæus.

Socrates.

Xantippe Socratis, cùm vellet quandam vestem induere, atque sic ad spectandam pompam prodire, ille dixit, Hanc non spectandi causa, sed potius vt specteris habes. Notabat autem communem hominū consuetudinem, qui cùm in aliis, tum maximè in vestitu, nouitate delectantur, quo ab omnibus ob nouum & insolitum cultum spectentur & celebrentur. Ælian. lib. 7. de Var. hist.

Idem.

Cùm iret, ab Agathone vocatus ad conuiuium, soleatus & vnctus, ídque præter morem, & ab amico quodam obuio rogaretur, cur esset solito nitidior? ludens dixit: Vt pulcher eam ad pulchrum, cùm nullus esset ab huiusmodi affectibus alienior. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Pallij proscissam partem cùm Antisthenes multis spectantibus ostendisset, spectandámq; dedisset, Aspicio, inquit, ô Socrates, per scissuram pallij, tuam vanitatem. Laert.

Plato.

In Aristippum dixit, illi soli datum esse & pannis & chlamyde vti, quòd apud Dionysium in purpura saltauerat. Ad id alludens Horatius: Omnis, inquit, Aristippum decuit color. Hoc dictum quidam tribuunt Stratoni. Laert. lib. 3.

Musonius.

* Volebat virum temperantem corpori quærere tegmen non sumptuosum, nec exquisitum. Veste nempe & calceamentis eodem modo vtendum esse aiebat, quo panoplia: nempe defendendi corporis gratia, non ostentationis. Sicut igitur ea optima sunt arma quæ firmissima, quæque armatum tueri maximè valent, non insignia & splendida: ita amictus quoque & calceorum vsus qui sit corpori commodissimus, optimus est: & non is qui stolidorum oculos possit in se conuertere, &c. Stobæus sermone 1. de virtute.

Antisthenes.

Diogenes cùm ab Antisthene Atheniensi petiisset tunicam ad depellendum frigus, iussit Antisthenes, vt duplicaret pallium: sic enim tunicæ speciem præbiturum. Admonens, oportere hominem vno vestitu contentum esse. Laert. lib. 6.

Diogenes.

Cuidam sibi placenti, quòd Leonis exuuio tectus incederet? Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorum esse censuit, quòd homo mollis Herculis amictum sibi vendicaret. Idem dici potest de iis, qui prodigioso amictu profitentur sancti-

ſanctimoniam, vita non reſpondente. Eraſ.ex Laert.lib.6.

Idem.

Cùm adoleſcens quidam comptior Diogeni propoſuiſſet quæſtiunculam: Non tibi prius, inquit, reſponſurus ſum, quàm ſublatis veſtibus oſtenderis, vtrùm maſculus ſis, an fœmina. Ex cultu parum virili, notauit illius mollitiem. Laert.lib.6.

Idem.

Apud Megarenſes cùm videret arietes pellibus tectos aduerſus frigoris iniuriam, ipſorum autem filios nudos. Satius eſt, inquit, Megarenſis eſſe arietem, quàm filium. Traditum eſt de Megarenſibus, quòd indiligenter haberent filios ſuos. Eraſ.ex Plut.

Idem.

Suprà de Generatione.

Idem.

Cùm videret adoleſcentem quempiam ſeſe ornantem. Si ad viros, inquit, fruſtra: ſi ad fœmina, iniuſtè. Hoc dictum feſtiuius eſt Græcis ob vocum affinitatem, ἀτυχεῖς & ἀδικεῖς. Nam fruſtra ſe mas parat maſculo, inter quos non poteſt eſſe coniugium: & iniquè facit adoleſcens, ſi cultura formæ inſidiatur infirmo ſexui, cum vxor non lenocinio, ſed honeſtis moribus concilianda ſit. Ibidem.

Idem.

Diuitem quendam indoctum, ſed ſplendidè veſtitum, χρυσόμηλον appellat, hoc eſt, ouem aureo vellere. Nam tales fuiſſe proditum eſt à poëtis, qui minimum valerent ingenio, ouillis maribus, etiam prouerbio dicebatur. Laert.lib.6.

Idem.

Suprà de Diebus feſtis.

Pauſanias Cleombroti F.

Admirantibus quibuſdam barbarorum veſtium ſumptum: Melius eſſet, inquit, ipſos multifieri, quàm multi facienda poſſidere. Ibid.

Lyſander.

Pretioſas veſtes, quas Dionyſius ad filias ipſius miſerat, non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes videantur. Plut.in Lacon.apoph.

Demonax.

Cuidam qui purpura indutus ſeſe inſolentius oſtentabat, in aurem dixit, Heus tu, hoc ante geſtabat ouis, ouis erat. Significans illum nihilo minus ſtupidum eſſe, ſi geſtaret purpuram. Eraſ.lib.8.apoph.

Artaxerxes.

Teribazus in venatu Perſicam veſtem dilaceratam oſtendit, conſulens quid faciendum eſſet, reſpondente autem Artaxerxe rege, aliam induendam: Vnam, igitur, inquit, mihi tradas oportet. Rex ſuam tradidit, dicens: Dono do tibi hanc veſtem, ſed geſtare prohibeo. Teribazus vir minimè quidem malus, ſed leuis præcipitiſque conſilij, neglecta regis monitione, veſtem induit, muliebribus etiam ex auro donis quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indignè ferentibus (nam ridere nefas erat) rex effusè ridens: Tibi, inquit, vt mulieri aurum, at inſano regium amictum geſtandi ius poteſtatémque concedimus. Eraſmus lib.6.apoph. ex Plutarcho.

Archidamus.

Cùm Dionyſius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami veſtes ſplendidas multiq; pretij dono miſiſſet, recuſauit accipere, dicens: Vereor, no hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudens, virgines nullo cultu melius ornari, quam ſimplici: porrò ſericis, gemmis & auro dehoneſtari magis quàm ornari: propterea quòd veſtium luxus arguit animum parum ſobrium, & intuentium animos ad libidinem ſolicitat citius quàm ad

honeſtam

honestam opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis significationem. Plut. in Lacon.

Cicero.

Suprà de Impunitate.

Augustus Cæsar.

Cùm pro concione multos videret palliatos, indignabundus: En, inquit, Romanos rerum dominos, gentémque togatam. Adeò studebat priscos reuocare mores, vt habitum quoque vestitúmque doluerit immutatum. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

Purpuram tyriam empturus, de obscuritate querebatur, cúmque venditor diceret, Erige altius, & suspice. Ergóne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in solatio ambulaturus sum? Macrobius libro 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Quantum potuit, indumentorum luxuriam habuit odio, cuius dictum erat vulgatissimum: vestitus insignis ac mollis superbiæ vexillum est, nidúsque luxuriæ. Sueton.

Iulia Augusti Cæsaris F.

Suprà de Superbia.

Alexander Seuerus.

Cùm humili vestitu contentus sæpenumero incederet, reprehensus ob id ab aulicis suis, respondit, Imperatoriam maiestatem cōstare virtute, non corporis cultu. Lamprid.

Idem.

Gemmas omnes quas reperit in palatio, vendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens, viris gemmas vsui non esse: matronas autem regias contentas esse debere vno reticulo atque inauribus & baccato monili, & corona in qua sacrificarent, & vnico pallio auro sparso, & cyclade, quæ plus sex vnciis auri non haberet. Hic cultus hodie vix sufficit negotiatorum vxoribus. Lampridius.

Aurelianus Imp.

Petenti vxori, vt se vnico pallio serico vti sineret: respondit, Absit vt auro fila pensentur. libra enim auri tunc libra serici fuit. Bruson. lib. 5. cap. 22.

Alphonsus.

Quum vestitu cultúq; corporis non multū discreparet à popularibus suis, admonitus á quodam vt regio ornatu incederet, respondit, Malo moribus & authoritate meos excellere, quā diademate & purpura. Panormitan. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi. Æn. Syluius de eius dictis.

De vetulis.

Pausimachus.

IN parasitum, qui ab anicula alebatur, dicebat, illi qui cum anu consuetudinem habet, diuersum quiddam accidere atque ipsi vetulæ. Nam illum semper aliquid ventre cōcipere, illam nunquam. Sentiens, illum subinde fieri saturum, illam manere sterilem. Eras. lib. 6. apoph.

Pericles.

Elpinice anus, quum Pericles Samum vastasset, in eum his verbis insultauit: Admiranda sunt ista, Pericles, & coronis decorāda, qui nos multis & fortibus ciuibus spoliasti, quum nec Phœnicibus nec Medis bellum intuleris, vt meus frater Cimon: sed vt vrbem sociam, & necessitudine nobis coniunctam sub imperium redacturus esses. Hæc dicente Elpinice, subridens Pericles, ad eam sedato animo illud Archilochi dixisse fertur: Vnguentum, vetula cùm sis, desere. Plut. in Pericle.

Lamia.

Lamiam meretricem senescentem Demetrius rex amabat, parùm sobriè.

Quum

Quum igitur de ea rex apud aliam, quæ & Demo dicebatur, gloriaretur, & appositis bellariis diceret, Vides quàm multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, si velis cum ea dormire. Notans anus solere donare iis à quibus subiguntur. Eras.lib.6.apoph.

Phryne.

Iam anus dixit, A multis fæcem enim propter vini gloriam. Sentiens, multos ideo secum congredi, vt gloriari possent cum Phryne rem habuisse. Sicut vini magni nominis etiam fæx emitur, vt iactare possint, se tale vinum habere domi. Ibid.

Gnathæna.

Suprà de Responso ab inexpectato.

De vicariis.

Alexander Seuerus.

ASsessoribus designauit sua salaria, quanquam dicebat illos potissimum promouendos, qui per se Rempublic. gerere possent, non per assessores. Vnumquemque enim hoc agere debere quod nosset. Prudentissimus iuuenis sensit, hoc esse præcipuum vlcus omnium Rerumpublicarum, quòd omnia munia per vicarios administrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium, & is vicarius rursus alterum vicarium, & hic rursus alium. Ac frequenter is qui & honore & salario fruitur, minimè omnium idoneus est ad functionem obeundam. Annotent hoc principes, qui subinde coguntur exactionibus grauare populum. Æl. Lamprid.

De vicinis.

Hesiodus.

*SCitè ab eo dictum est, Tantum damni est ex malo vicino, quantum ex bono commodi: Et, Nactus est præmium, quisquis nactus est bonum vicinum. In operib.

Diogenes.

Lacone quodam laudante Hesiodi carmen, scilicet, Non peribit bos vtique, nisi affuerit malus vicinus: Diogenes, excipiens, Atqui, inquit, & Messenij periere, & eorundem boues, in vicinia vobis constitutis. Laert.

Themistocles.

Cùm prædium quoddam vendere vellet, hoc quoque præconem addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας: id est, *Quòd vicinos etiam haberet bonos.* quasi vicini commendatione futurum esset longè vendibilius. Huius dictum extat apud Plutarchum, explicatúrque copiosius apud Erasmum in prouerbio. Aliquid mali propter vicinum malum. Vide Plutarch. in apoph. Stobæus serm. 35. Anton. in Melissa, part. 2. ser. 83.

M. Cato.

Admonebat eos qui agros empturi essent, vt ante omnia animaduerterent, ne malum haberent vicinum. Erasm. Rot. lib. 5. apoph.

Iulius Drusius.

Ædes eius pluribus ex partibus vicinorum prospectui patebant. Hoc incommodum faber se quinque talentis emendare velle promittebat. Tum Drusius: Decem talenta tibi dabo, si domum meam ita pares, vt vndequaque pateat omnium oculis, quo non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Sunt qui conquerantur, ædes vicinorum oculis esse expositas. Verùm vir bonus nequaquam curat, qui ędes introspiciant, quandoquidem foris ac domi agit, quæ virum bonum decent. Erasmus lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

De

De victoria.

Diogenes.

IN Olympiis præconem ita pronuntiantem, Doxippus viros vicit: correxit Diogenes. Hic, inquiens, mancipia, sed ego viros. Significans, eos qui certarent Olympia, non esse viros sed gloriæ mancipia. Philosophus vincit viros. Laert. l. 6.

Agesilaus.

Quum Megabates Spithridatis filius eximia forma adolescens, Agesilaum adisset aliquando salutandi gratia, ac iuxta Persarum morem osculum offerret, quòd ab eo videretur admodum amari: Agesilaus auertit vultum, refugiens osculum. Cæterùm quum erubuisset ille, ratus se contemptui fuisse, ac deinceps salutaret eum eminus: rex pœnitens vitati osculi, finxit se mirari quid accidisset Megabatæ, quòd ipsum non salutaret osculo? Familiares responderunt, Ipse fuisti in causa, ô rex, qui venientem non exceperis, sed formosi basium exhorrueris: alioqui nunc quoq; persuaderi poterit vt tibi veniat ad osculum, tantum ne rursus refugias. Hic posteaquã Agesilaus aliquandiu tacitus, suo cum animo cogitasset: Non est, inquit, opus vt illi reditum persuadeatis, nam ego mihi sic videor affectus, vt malim huiusmodi rebus superior esse quam aduersariorum vrbem fortibus viris instructissimam per vim capere. Præstantius enim duco, vt quis sibi ipsi seruet suam libertatem quam vt aliis libertatem adimat. O virum gerendo in alios imperio idoneum, qui suis cupiditatibus imperare posset. Quis non miretur tam philosophicũ in homine militari iudicium? Intellexit, neminem esse liberum, qui seruiret cupiditatibus: intellexit, nullum esse imperium speciosius, quàm si quis animo suo posset imperare. Hoc apophthegma Plutarchus in Vitis paulo secus refert: Ego, inquit, denuò malim illam de osculo pugnare pugnã, quàm omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Eras. Rot. in apoph.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus, ô Lacon, te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendum accommodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis. Lacedæmonius non putababat se ob id deteriorem quòd victus esset. Dicti argutia sita est in ancipiti voce. Nam κρείττων & meliorem significat, & potentiorem, siue superiorem, aut præstantiorem. Is verè inferior est, qui honestè vincitur. Plut. in Lac.

Themistocles.

Quum aduersus barbaros describeret Athenis exercitũ, & in theatro ex illius gentis more producti essent galli gallinacei, atq; inter sese commissi, mira pertinacia inter se depugnarent ad necẽ vsque, rem ludicram vertit in seriam cohortationem. Sic enim ciues suos affatus est: At isti, inquit, neque pro aris ac focis, neq; pro liberis depugnant, sed tantum quòd vinci turpe sit. Quo igitur animo vos esse par est, quibus pro salute patriæ, pro charissimorum incolumitate, pro libertate certamen est? Eras. l. 8. apoph. ex Plut.

Mithridates.

Victus à Cn. Pomp. non tantùm seipsum & filios, sed totum etiam regnũ victori sua sponte obtulit, præfatus, neminem alium neq; Romanum, neque vllius gentis virum futurum fuisse, cuius se societati commissurus foret, quam Cn Pompeium. Proinde omnẽ sibi aduersam vel secundam, cuius author ille esset, fortunam tolerabilem futuram

futuram. Non enim esse turpe ab eo vinci, quem vincere esset nefas, neque ei inhonestè aliquem submitti quem fortuna super omnes extulisset. Velleius Paterc. & Cuspinianus in Consulibus.

Annibal.

A Minutio quem insidiis obsederat, per Fabij copias depulsus, vbi redisset in castra, dixisse fertur: Eo prælio à se victum Minutium, se autẽ à Fabio fuisse superatum: videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim Minutius, ni Fabius succurrisset. Plut. in Fabio.

Traianus.

Traianus Valentis impiissimi Romanorum imperatoris contra Gotthos dux, cùm primùm quidem cõgressum eorum sustinens, victus rediisset, ignauiam ei & timidatem cum conuiuio imperator obiecit: ille autem ea dicẽdi libertate, quæ virum fortem & strenuum decet. Non ego, inquit, ô imperator victus sum, sed tu ipse sponte tua victoriam á teipso reiicis, qui ita cum Deo belligeraris, momentúmq; quod ab eo prouenit repellẽs, ad hostes potius transmittis. Deus enim semper vincit: & victoria illis fauere solet, qui auspicium ductúmque eius sequũtur. Is nunc ab aduersariorum partibus stat, quòd eum tu bello (insectabatur enim eos, qui iam Christianam religionem receperant) persequeris. Nicephor. Callistus l. 11. ca. 40. Eccles. histor.

De victoria non astu aut insidiis sed virtute paranda.

Democritus.

Dicere solebat, virilem se non æstimare eum solum qui armis cæteros præcelleret: sed & qui cum voluptatibus pugnam capessens, speciosam reportasset victoriam. Stob.

Archidamus.

Infrà de Virtute.

Lysander.

Lacedæmonij non præficiebant pędotribas, qui pueros ad luctam exercerent: vt virtutis esset certamen, non artis. Vnde & Lysander interrogatus, quo pacto à Charonte victus esset? respondit, Vario artificio. Non existimabat ea gens in quauis re speciosam esse victoriam, quæ callidis consiliis cõtigisset, potius quàm animi corporísq; robore. Ars autem omnis vt à naturali simplicitate recedit, ita dolo affinis est. Plut.

Alcibiades.

Etiamnum puer, cùm in palæstra nexu quodam constrictus esset, vnde se non posset explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit. Illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminæ solent: Imo, inquit, vt leones. Iam tum agnoscere erat animum cedere nescium. Plut. in Græc. apoph.

Alexander.

*Parmenioni & aliis suadentibus vt noctu & ex insidiis Darium ad Arbellas aggrederetur, respondit, Latrunculorũ & furum ista est solertia, quàm mihi præcipitis: quippe illorum votium vnicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper, aut absentiam Darij, aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar: palam luce aggredi certum est. Malo me fortunæ pœniteat quàm victoriæ pudeat. Quintus Curtius l. 4.

Alphonsus.

Cùm Caietam vrbem pertinaciter obsideret, & eos fortè quos oppidani tanquam bello inutiles expulissent, vt commeatum diutius in vrbe haberent (erant autẽ senes decrepiti, mulieres, puellæ,

puellæ infantes) ab his abstinere suos milites iussit. Verum milites cùm ægrè hoc tulissent: malo, inquit rex, Caieta & Caietanis nunquam potiri, quam homines imbelles, & innocentem iuuentutem tam fœdè, támq; crudeliter trucidando vincere. Cum viris enim, non cum mulieribus mihi dimicatio est. O regem immortalitate dignissimum, quique vniuersum genus humanum gubernet & regat. Victoriam quam luctuosam ac impiam existimaret, nullam iudicauit. Igitur omnẽ sexum atque ętatem imbellem excipi iussit, sed exceptos omnes abundè refici atq; refocillari voluit. Ant. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Idem.

Cùm renuntiatum esset à Ludouico Podio, quendam in Venetorum naualibus esse, qui illa vnà cum armamẽtario quod in his erat exurere pollicitaretur, si sibi duo millia aureorũ à rege promitterentur, conatúsque illius facilè cessuros affirmanti, respondit: Nequaquam Insidiis, sed aut virtute vincendum esse, aut nunquam. Ex hac enim re non aliam sibi laudem sperãdam esse: quàm eius qui Dianæ Ephesiæ templum incendisset, cuius nomẽ totius Asiæ decreto è memoria hominum obliteratum traditur. Panor. li. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Carolum Francorum rex in bello Britannico superatus, ac militibus & pecunia iam exhaustus, cum per legatos peteret ab Alphonso Aragonum rege (cuius prouincias ab antecessoribus quidem acceperat, sed non saluo iure) ne contra se bello iam protritum suscitaret aliquod bellum, infortunio occasionem dante: respõdit Alphonsus, Non est quod sibi hoc tempore timeat Carolus, ego enim, quod maiores mei in Caroli summa felicitate nõ petierunt, in eius calamitate petere nolo. Potuisset autem Alphonsus potentissimus, Carolum toto exuere regno, paucis admodum militibus, si astu & insidiis, non aperta virtute victoriam bonis viris parandam esse iudicasset. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Quum quidam se offerrent, qui Renati, Andegauensium ducis, & hostis sui atrocissimi, mortem promitterent, insidiis parandam: non tantùm hoc fieri noluit, sed vt in parricidas, se in eosdem animaduersurum dixit, si hoc tentarent: dicens se nequaquam insidiis cum hoste de regno, sed manu tãtum & virtute dimicaturum. Ibid.

Idem.

Idem Alphonsus his qui se in mortem Francisci Sfortiæ paratos esse significassent, respondit: Nunquam sibi victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Igitur ni ab huiusmodi consiliis abstineat, talia se exempla in illos editurum, vt eiusmodi consilia sibi admodum molesta esse omnes intelligant. Ant. Panor. & Syluius vt suprà.

Idem.

Rogerius Pallantiæ comes, amplissimo atq; ornatissimo genere natus, impiger vir, & manu promptus, cùm Alphonsum adiens diceret, in animo sibi esse Ioannem Castellæ regem, ipsius hostem, contempto omni periculo confodere, forẽque id sibi (si modò annuat) factu perfacile: Non per scelus, sed virtute gloriam quærendam esse, respondit Alphonsus. Se enim non solùm pro Castellæ atq; Hispaniæ dominatu, sed ne pro totius quidẽ orbis imperio adipiscendo, tam crudele atq; detestabile facinus permissu-

missurum. Panor. lib. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Simili quodam modo respondisse dicitur exuli Florentino, Cosmam Medicen occisurũ pollicenti, si XXX. non amplius manu militum à rege iuuaretur: Longè quidem acriores atq; ampliores hostes sese & habuisse & habere, quàm Cosmas esset, quorum morte vel regna consequi se quidem potuisse, sed abstinuisse à scelere. Idem Panor.

AEneas Syl.

Æneas Syluius dicere solebat, decere regem inuidum habere animum, res si iusta sit: at vbi conatus iniustus est, præstare vinci quàm vincere. Æneæ sententia est in primo comment. de reb. rest. Alphonsi.

De victoria incruenta.

Pittacus.

PRobabat victorias citra sanguinem partas. nam magno ciuium cruore emptas, hoc est, Cadmeas, vt vocant, non existimabat esse victorias. Laert. lib. 1. c. 5.

Pyrrhus.

Bis commisso cum Romanis prælio vicerat, sed desideratis compluribus amicis & ducibus, hîc Pyrrhus: Si vno, inquit, adhuc prælio Romanos vicerimus, actum est de nobis. Quod victi solent dicere, hoc dicebat victor: declarans, victoriam magno emptam non esse victoriam, sed calamitatem. Plutarc.

Idem.

Quum è Sicilia solueret, frustratus eius potiundæ spe, conuersus ad amicos: Cuiusmodi, inquit, palæstram reliquimus Romanis & Carthaginensibus? significans, se certamen hoc cruentum & operosum malis cedere. Interdum felicius est non assequi, quàm nimio mercari quod ambis. Erasm. ex Plutar.

Phœbedas.

Cùm essent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui possit declarare virum bonum incolumem. præsagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipse patriæ maluisset incolumes. Plut. in Lacon.

Alphonsus.

Cùm graui atque diutino bello confecto iam triumpharet, victos tamen & captos hostes triumphantium more currum præire non passus est: Ob hostes seruatos rectius, quàm cæsos, triumphandum esse dicens. Vnde apparet, quanti rex clementissimus victorias nullo sanguine partas faceret. Panor. l. 1. de Alphonsi reb. gest.

Idem.

Quum Florentinis ac Venetis petentibus, pacem dedisset: & regiorum plerique gloriæ studio flagrantes per molestè hoc tulissent, eo quòd in eo bello magnificũ ac gloriosum aliquod facinus edere potuissent, à quo iam pace comparata se frustratos planè agnoscerent: Rex id quod erat suspicatus aliquando occasionem iam nactus, dixisse fertur: Bono animo estote commilitones. nam & virtuti vestræ, & mihi credite. Neq; locus enim, neq; honos deerit & mihi perquàm speciosum fuit, petentibus pacem dare. Ita enim arma capere consueuimus, vt sine cruore, si id modò fieri potest, victoriam adipiscamur. Et quid aliud pacem tam submissè petentes confitentur, quàm se victos, non autem victores esse? Panor. l. 1. de rebus gestis Alphon. regis.

Idem,

Idem.

Audiens quosdam ex suis esse, qui cogitarent de interficiendo hoste, quo saluis rebus in pace viuere possent: respondit, Sibi nunquam eam victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Panorm. lib. 3. de rebus gest. Alphonsi.

Aeneas Syluius.

Dicere solebat, longè maiorem seruati quàm cæsi hostis gloriam esse. Innuit autem, eam demum victoriam reuera claram esse, quæ aut paucorum, aut omnino nullorum sanguine parta esset. Syl. lib. 1. comment. de reb. gest.

Alphonsus.

Frequenter in ore habuisse fertur, tantò triumphum victoris illustriorem esse, quantò plures relicti sunt, de quibus triumphetur. Ibid.

De victoria, non ex multitudine militum metienda.

Antisthenes.

Melius esse dicebat pugnare cum bonis paucis, aduersus multos malos: quàm cum multis malis, aduersus paucos bonos. In bello enim non tam multitudo militum, quàm pugnãtium virtus parit victoriam. Laer. lib. 6. cap. 1.

Agesilaus.

Audierat, socios molestè ferre tam crebras expeditiones: prǽsertim quum ipsi permulti Lacedæmonios numero paucos sequerentur. Itaque volens ostendere, quanta esset Lacedæmoniorum multitudo, iussit vniuersos socios simul considere, permixtos inuicem: Lacedæmonios item separatim solos. Mox per præconem edixit, vt primi omnium surgerent figuli. hi quum surrexissent, secundo loco per præconem iussit surgere fabros ærarios, deinceps architectos ac domorum opifices, similiter & aliarum artium singulos. Ita factum est, vt propemodum socij surgerent omnes. Lacedæmoniorum verò nullus: eo quòd Lacedæmoniis, qui militiæ parantur, interdictum sit, opificium aut artem sedentariam vel exercere, vel discere. Hoc facto, risit Agesilaus: Videtis, inquit, ô viri, quantò plures nos educimus, quàm vos? Hoc stratagemate dux inclytus demonstrauit, non perinde referre quàm numerosum militem ducas in prælium, quàm, quàm fortem & exercitatum. Plut. in Lac. apoph.

Agis Archidami F.

Sæpenumero dicere solitus est, non oportere percontari, quot sint hostes, sed vbi sint. Sensit autem vir prudentissimus, nõ referre, quantus sit hostiũ numerus, sed quanta hostium sit animi magnitudo. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam quum Agidem percontatus esset, quot essent Lacedæmonij? respondit: Quot satis sunt ad propulsandos hostes: Ostendens, magis referre quàm cordatos viros habeat ciuitas, quàm, quàm multos. Plutarc. in Lacon.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Cum paucis contra infinitos bellare decreuisti? respõdit: Si putas me multitudine fretum huc venisse, nec Græcia quidem tota satis mihi erit, ea quippe ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus satis erit. Voluit autem ostendere, in bello plus valere paucos, sed imperterritos, quàm multos, sed effœminatos & molles. Plut. in Lacon.

Pædaretus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Alexander.

Alexander, audito Darium triginta myriades in aciem producere, dixit: Vnus coquus non metuit multas oues. Anton.in Melissa, part.1.ser.71.

Idem.

Idem cùm explorator ei diceret, maiorem esse Darij exercitum, dixit: Oues etiam, licèt plures, ab vno aut altero lupo capiuntur. Anton.in Melis. part.1.ser.37.Max.ser.71.

Antigonus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Tigranes.

Contra Romanos magna militum copia pugnaturus, cum L. Luculli exercitum vidisset, paucorum exercitum irridens dixisse fertur: Si vt milites aduenissent perpaucos quidem esse: si verò vt legati, permultos. Verùm mox ipso facto intellexit, victoriam non in multitudine pugnantium, sed militum robore atque virtute consistere: à Lucullo enim adeò victus est, vt tiaram vittásque lacerans atque abiiciens aufugerit: ne iis ornamentis in turpi fuga agnitus, ad Romanos captiuus abducERetur. Plu.in Lucullo.

Annibal.

Gisconti nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum, ad pugnam numerum: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quid autem hoc esset interroganti? Quòd ex tam numerosa, inquit, hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Timebat miles, tantum militum Romanorum numerum: Verùm Annibal, qui toties iam Romanorum vires pugnando fregerat, satis sciebat, non in numero, sed fortitudine militum consistere victoriam. Plut.

A. Posthumius.

Ad milites suos sæpenumero dicere solebat: Bella omnia, non qui plures sunt numero, rectè conficiunt, sed qui virtute sunt superiores. Brusonius lib. cap.2.

Quintius.

Quũ Antiochus rex cum numeroso exercitu venisset in Græciam, omnésque reddidisset attonitos & militum numerus, & armatura varietas, Quintius hoc sermone metum ademit Achæis: Quum, inquit, essem in Chalcide, cœnans apud hospitem meum, mirabar carnium copiam, quum essent omnia tecta niue, at hospes respondit, ea omnia nihil aliud esse, quàm suis domesticæ carnes, tantùm apparatu & conditura diuersæ. Ne vos igitur, inquit, admiremini regis copias, quum auditis hastatos, cataphractos, pedites, equites & sagittarios. Nam hi omnes Syri sunt, armatura inter se differentes. Plut.in Rom.apoph.

Alphonsus.

Alphonsus rex Arragonum, cùm agrum Surentinũ de populari iure bellico cogeretur, sæpenumero ingemuisse fertur. Verùm cùm oppidanos pertinaciores quam illis conueniret animaduerteret: Videte, inquit, qui vrbem inhabitatis inimicã mihi, ne vestra pertinacia id efficiat, quod postea mea lenitate & clementia corrigi non possit. Subindicans, non semper esse situm in ducis potestate, parta victoria militum prohibere rapacitatem. Panormitanus libr. 1. de rebus gestis Alphonsi.

De victoriæ moderatione.

Hermocrates.

AD Syracusanos dicere solebat, Non minoris virtutis esse parta victoria bene vti, quàm vincere. Brus. lib.7.cap.8.

Agesilaus.

Agesilaus.

Cùm post felicem apud Corinthum victoriam ingentẽ numerum Corinthiorum & Atheniensium à suis trucidatorum cerneret, adeò non gauisus est, nec elatus ea victoria, vt grauiter Græciæ etiam vices deploraret: Heu, inquiens, Græciam, quæ tot viros intestino bello perdidit, quot vniuersis barbaris debellandis satis esse poterant. Viro magnanimo optabilis quidem erat victoria, sed multò gratior si pauciorũ sanguine parta fuisset. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Suprà de hostibus non crudeliter tractandis.

Lycurgus.

Præcipere solebat, vt postquam in bello hostem vertissent in fugam, ac superassent, tam diu fugientes insequerentur, donec certa esset victoria, móxque retrocederent. Neque enim Græcorum conuenire moribus, eos trucidare qui cessissent: ídque non solùm honestius, verumetiam vtilius esse dicebat. Siquidem hostes, quibuscum res est, vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedentibus, occidere verò qui loco non cedunt, sibi conducibilius æstimabunt fugere quam persistere: Frequẽter enim desperatio magnum robur addit animo non minus quàm spes victoriæ, Decet autẽ Græcos legibus ac disciplinis imbutos, etiam in bellis meminisse clementiæ. Barbaricæ feritatis est, sæuire in prostratos. Sed rursus ita temperanda est clementia, ne nobis sit exitio. Fit enim non rarò, vt hostis fugam simulet, vt redintegratis viribus acrior insurgat in victorem. Erasm. ex Plutar. in Lacon.

Philippus.

Suprà de Fortunæ inconstantia & mutatione.

Alexander.

Capto Poro rege potentissimo, cui & corporis ingentes inerant vires, & animi longè etiam maiores virtutes, hanc ipsam & corporis & animi excellentiam admiratus Alexander, sciscitabundus ipse quidem, magna tamen comitate adhibita, ab illo exigit, quánam se ab Alexandro ratione tractare, quémq; erga ipsum sese gerere Alexandrũ cupiat? Ad ea nihil Porus aliud, quàm, vt pro regia secum dignitate ageretur, petiit. Rursus Alexãder, Numnam fortè & aliud? Ad ea quoq; & ille subdidit, Regiam dignitatẽ, quæ ipse cuperet, cuncta secum continere. Quæ dicta quum Alexander pro sua regiaque & Pori dignitate ac decore examinasset, non regnum modò illi restituit, belli iure vindicatum, verùm imperio eius latiores etiam fines adiecit. Pontanus l.1.cap. vlt. de Magnanimitate, ex Plut. apoph.

Epaminondas.

Quum alias solitus esset vncto corpore hilaríque vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est in Leuctris, processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus ecquid illi molesti accidisset? Nihil inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse, eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Adeò metuit arrogantiã vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus quoties secunda fortunæ aura res nobis succedunt. Plut. in apoph.

Demetrius.

Cùm cepisset Atheniensium quæ defecerant vrbem, eáque grauiter rei frumentariæ penuria laboraret, protinus conuocata concione, dilargitus est illis frumentum gratis. Plut. in vita Demetrij.

Barcha.

Quum Annibal apud Cannas felicissi-

cissimè pugnasset, amicis suadentibus vt fugientem hostem insequens, in vrbem irrumperet, non obtemperauit. Quam rem Barcha Carthaginensis adeò indignè tulit, vt exclamarit: Vincere scis Annibal, Victoria vti nescis. Hoc dictum L. Liuius tribuit Maharbali, Plut.

Scipio.

Dicere solebat, hosti non solùm esse dandam viam fugiendi, verum etiam muniendam, docens, moderandam esse victoriam, nec sæuiendum in eos qui contrà ferre arma destitissent Plut.

Quintius.

Philippo victo, in Isthmiis præconio iussit euulgari, se Græcos suos libertati, suóque iuri permittere, Quotquot autem Romani temporibus Annibalis capti seruiebant apud Græcos, quum horum singulos Græci quingentis drachmis emissent, gratis Quintio donarunt: qui & ipsi Romæ triumphãtem Quintium sequuti sunt pileati, quod facere solent è seruitute manumissi. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Pompeium æqualem ferre nollens, armis rem expediunt ambo. Verùm cùm commissa pugna Pompeius vicisset, & victoriam non persequeretur, sed se potius reciperet ad exercitum, tum Cæsar: Hodie quidem, inquit, penes hostes erat victoria, at non habent ducem, qui victoria sciat vti. Plut. in Rom. apoph.

Augustus Cæsar.

Quum Alexandrini post vrbem vi captam, extrema se passuros existimarent, Augustus suggestum conscendit, adiuncto sibi Ario Alexandrino, dixítque, se ciuitati parcere, primum propter ipsius magnitudinem ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Magnum eius vrbis conditorem, postremò in gratiã Arij amici. Raræ cuiusdã clementiæ fuit, nõ diripere ciuitatem, quæ pertinacissimè rebellarat, sed non minus laudis merebatur illa ciuilitas, quòd huius beneficii gratiã non sibi vindicauit, sed vnam pręcipuámq; partem ipsi concessit vrbi: alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam sciebat apud Alexandrinos esse gratiosissimam: tertiam transtulit in Arium eius ciuitatis ciuem, amicum: tanto titulo suis commendans. Plut. in apoph.

Aurelianus imp.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canẽ in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti fuerunt in spem prędę & Heradamon Tyanensis, metu, ne cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua capta Aurelius Heradamonem patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæsaris promisso direptionem oppidi flagitantibus, respõdit: Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum auaritiam elusit. Videtur autem hic sermonis color sumptus ab Hebręis, in quorum literis reges qui minantur internecionem, negant se quenquam relicturos, vsque ad mingentem ad parietem: canem hac periphrasi significantes. Eras. ex Vopisco.

Fredericus imp.

Victis in Hungaria Gunziensibus: Magnum, inquit, actũ est opus. Nunc autem maius restat, vt scilicet vincamus nosmetipsos, atq; auaritiæ & vlciscẽdi cupiditati frenos imponamus. Discant nostri principes victores, exemplo Friderici imperare animi affectibus, neque insolescere ob res ad nutum voluntatémq; cedentes, parceréque victis. Æneas Syl. l. 2. comment. de rebus gest. Alphonsi.

Sigismun-

Sigismundus imp.

Obiugatus, cur fugatos hostes non insequeretur, & comprehensos occideret? Satis, inquit, vicit, qui hostes fugauit. Vtinam, & huius exemplo monarchis nostræ ætatis persuaderi posset, magno cruore partam victoriam non existimari victoriam. Æneas Syluius lib.4. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Non tam quòd hostes vincere & sciret & posset, gloriabatur, quàm quòd victis consulere didicisset. Illud quidem fortunæ interdum munus esse, hoc autem semper suum. Refocillare enim victos, verè regium est: debellare autem hostes fortunæ est. Panorm. lib.2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm in obsidione Stephani, centuriones ac milites, qui maledixerant regi, post captam vrbem clementer tractasset, castigatus à suis, qui omnes morte damnandos iudicarent: respondit, Se malle ex clementia & humanitate erga hostes, quàm ex victoria laudem adipisci. Panorm. lib.3. de reb. gest. Alphonsi.

Sigismundus.

Suprà, de Hostibus non crudeliter tractandis.

De victoriæ insolentia.

Brennus.

CApta vrbe à Gallis Senonibus, diúque, obsidione oppresso Capitolio, pactum est inter Romanos Brénúmq; Gallorum regem, vt obsidio ea lege solueretur, vt Romani mille pondo auri penderent. In illa fortè auri pensitatione Brennus de altera lance gladium cingulúmque ferreum apposuit. Interrogante autem Sulpitio, Quid hoc esset? Quid aliud, inquit, nisi opprobrium victis? Plut. in Camillo.

Archidamus.

Suprà de Arrogantia.

Sylla.

Quum Mithridates Syllæ processisset obuiam, dextrámque porrexisset: Sylla non resalutauit, sed percontatus est, num à bello desisteret his conditionibus, quas cum Archelao pactus esset? Obticescente Mithridate: Quibus pace opus est, inquit Sylla, eos priores loqui conuenit, victori silere satis est. Rursus quum Mithridates variis coloribus excusaret quę gesta fuerant: Olim, inquit, audiui, nunc experior, te singulari eloquentia pręditum, qui tam nefariis factis colorem inuenire potueris. Plut. in Sylla.

Ludouicus xij. Gall. rex.

*Quum audiret Iulium Pontificem immodicè sese efferentem, quòd multas vrbes temporis momento recepisset, quas vix intra triennium Galli occuparant: At inquit, Gasto Fuxeus aberat. Hoc dictum respondet apophth. cuiusdam qui Fimbriæ glorianti quod Illum (vix anno x. ab Agamemnone receptum) intrà vndecimum diem oppugnauerat, respondit, sed Hector non aderat, qui pro ciuitate pugnaret. Annal. Franciæ.

De vigilantia.

Plato.

SOmnolentiam improbabat, eóq; scripsit in legibus.

κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος.

id est,

Nemo dormiens vlla re dignus est.

Laert. lib.3.

Philippus.

In exercitu quodam tempore dormiens, experrectus: Tutò, inquit, dormiuit, vigilauit enim Antipater. Subindicans, non esse regium indulgere somno, præsertim in bello, nisi habeat fidum

fidum ac vigilem præfectum. Plut.in apoph.

Parmenio.

Idem quum interdum dormiret, Græcique ad fores conuenientes criminarentur illum: Nolite admirari, Parmenio inquit, si nunc Philippus dormit. Nam quando vos dormiebatis, ille vigilabat. Plut.

P. Æmylius.

Cum in bello contra Persem instituisset, vt milites sine armis vigilias agerent: rogatus à quodam, cur suis arma negaret? respondit: vt metu hostium sublata resistendi fiducia aduersus somnum pugnarent. Plut.

M. Cato.

Eo milite sibi opus esse nequaquam dicebat, qui inter eundum manus, inter confligendum pedes agitaret: quique stertendo quàm hostibus inclamando longius sentiret. Plut.

Vide apoph. de Somno.

De vino, & vinolentia.

Anacharsis.

QVidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis. Vxorem, inquit, deformem duxisti, Anacharsi. Hîc Anacharsis: Prorsus ita mihi videtur, inquit: sed heus puer, infunde mihi meracius, vt eam reddam formosam. Indicans, vinum adimere homini rectum iudicium. Athen. lib. 9.

Idem.

Dicebat, vitem ferre tres botros: primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium molestiæ. Sentiens, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem gignere temulentiam: largissimum parere rixas cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum est: Primum craterem pertinere ad sitim, alterum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad insaniam. Dictum erit iucundius, si cogites, in Scythia non esse vites. Laert. lib. 1. cap. 9.

Cicero.

Apud Damasippum cœnans, quum conuiuator mediocre vinum apposuisset, idque conuiuis à vetustate cupiens commendare, diceret: Bibite, Phalernum hoc quadraginta annorum est. Bene, inquit, fert ætatem. Hoc modo de homine loqui solemus, cuius formæ viribúsq; non multum detrahit ætas. At ridiculum erat, vinum ab immodica vetustate commendare. Plutarc. in Cicer.

Vide apoph. de Ebrietate.

De virtute.

Antisthenes.

CVm nil tam difficile esse sciret, quod studio superari non posset, Virtutem etiam posse disci solebat dicere. Laert. lib. 6.

Idem.

* Neque, inquit symposium, si desint congerrones, nec opes virtute carentes voluptate afficiunt. Stob. serm. de virtute.

Idem.

Dicebat, Virtutem esse armaturam quæ detrahi non possit. Ensis enim & clypeus excutiuntur: sapiens autem ac virtute præditus nunquam non armatus est, eóq; vinci nō potest. La. l. 6.

Idem.

Tutissimum esse murum prudentiam dicebat, quòd is nec collabitur, nec proditur. Nulla mœnia tam sunt munita, qui in machinis aut suffossionibus, aut proditione capiantur. Sapientis decreta sunt inexpugnabilia. Laert. lib. 6.

Idem.

Idem.

Assiduè dicere solebat. Virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere nisi robore Socratico. Laert.lib.6.

Idem.

Dicebat, virum iustum pluris faciendum, quã cognatum. Arctiora enim sunt vincula virtutis, quàm sanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus est, propter animorum similitudinem. Laert.lib.6.

Idem.

Negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominbus institutas, sed iuxta normam virtutis. Sentiens, non ideo quid faciendum aut vitandum, quia leges iubent aut vetant: sed quia ipsa ratio dictat: hoc esse honestum, illud turpe. Leges non omnia præscribunt: at virtutis regula docet vbique quid sit honestum, quid turpe. Coacta virtus non est. Laert.lib.6.

Idem.

Qvum in theatro populus Atheniensium tumultuaretur ob versiculum recitatum.

Τί δ' αἰσχρὸν εἰμὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ,

id est,

Quid turpe ni videatur hoc vtentibus?

Antisthenes subiecit alterum,

αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρὸν δοκῇ καὶ μὴ δοκῇ.

Quod turpe, turpe est, siue credas, siue non.

Eleganter correxit inutilem sententiam. Plut.in Pericle.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: Non sapis, ait, cùm caricas non pictas, sed veras eligas: vera exercitatione neglecta, ad scripturam te conferas. Quo dicto notauit eos, qui per omnem vitam ex philosophorum libris virtutem haurire cupiunt: cũ virtus magis vsu discatur, quàm lectione. Laert.lib.6.

Idem.

Quoniam Cynicus erat, canis dictus est: & hoc vitæ genus à multis laudabatur, nemo tamen imitabatur. Itaq; dicere solitus est, se canem esse laudantium, sed laudatorum neminem cũ laudato cane audre venatum ire. Ibidem.

Idem.

Dicebat, se multos quidem videre colludentes, & discursantes, non autem qui virtuti operam darent. Stob. ser.4.de imprudentia.

Stoici.

Stoicorum dogma est, nihil esse expetendum, præter virtutem: nihil fugiendum, præter vitium. Eras.Rot.l.6. apoph.

Socrates.

Cùm aliquando in colloquium cum Theodata meretrice formosissima venisset quæ Callisthenem blandis ad se verbis trahebat, ad Socratem dixisse meretrix fertur: Ego quidem, ô Socrates, multum tibi præsto. Nam cùm tu neminem ex meis à me possis abalienare, ego, cùm libitum est, tuos omnes à te voco. Cui respondit Socrates: Nõ mirum quidẽ est hoc. Tu siquidem ad decliuem tramitẽ omnes rapis: ego verò ad virtutem cogo, ad quam arduus & plerisque insolitus est ascensus. Sensit autẽ philosophus clarissimus, adeò corruptos esse hominum mores, vt facilè ducantur ad vitia, quorum lata est via: abhorreant autem à virtutibus, ad quarum acumen ardua ac spinosa nobis videtur esse via. Ælian lib.13.de Var.hist.

Socrates.

* Statuam quidem in sua basi, virtutis studiosum autem virum bono proposito nixum, immotum esse debere dicebat. Item. In vita perinde vt in simulachro omnes partes debere esse pulchras. Et, Thus diis, laudem

verò viris virtute præditis esse tribuendam. Stob. ser. 1. de virtute.

Idem.

* Equus generosus, inquit, iudicatur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prædiues, sed qui animam virtute præditam gerit. Eodem sermon.

Isocrates.

* Virtute nullam possessionem nec honestiorem nec durabiliorem esse dicebat. Ad Demonicum.

Epictetus.

* Anima dedita virtuti similis est, inquit, perenni fonti: cuius aqua est pura, imperturbata, potabilis, dulcis, accepta, fruitioni apta, copiosa, ab omni noxa & pernicie aliena. Stobæus serm. 1.

Idem.

In conuiuio apud Xenophontem singulis dicere iussit, quo artificio, quóve bono sibi præcipuè placerent: quum ordo venisset ad Socratem, ioco dixit: Se maximè gloriari de lenocinio: Sentiens, se tradere veram virtutem, quæ potissimùm commendat habentem, quæque tum priuatim, tum publicè conciliat homini beneuolentiam & amorem. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Quodam tempore quum Euripides ita de virtute dissereret, vt diceret,

Κράτιστον εἰκῆ ταῦτα ἐᾶν ἀφειμένα.

id est,

Hæc missa temerè est optimum relinquere.

Quasi virtus inueniri vix posset. surrexit Socrates dicens: Ridiculum esse, quum mancipium, si non protinus inueniatur, operæ prætium existimemus inuestigare: virtutem nulla inuestigatione dignam iudicare, si non protinus contingat homini. Erasm. libr. 1. apoph.

Strato physicus.

Quibusdam obiicientibus quòd Menedemus plures haberet auditores quàm ipse: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiunt, quàm vngi? Vnguntur, qui se parant certamini, Subindicauit, Menedemi philosophiam esse dilutam, ac facilè inueniri, qui audiant de virtute disserentem, perpaucos autem qui virtutē exerceant. nam huc prouocabat Strato. Eras. lib. 7. apoph.

Demetrius Phal.

Quum audisset, Athenienses fuisse demolitos statuas suas, quas illi proposuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas proposuerant. Laert. lib. 5.

Themistocles.

Seriphio cuidam dicenti, eum non sua sed patriæ gloria splendorem assequutum. Vera, inquit, herculè narras, veruntamē, nec si ego Seriphius, ignobilis, nec tu si Atheniensis esses, clarus vnquam fuisses. Sensit autem, non patriam, sed virtutem, existimationē facere hominibus & authoritatem, Plut.

Phocion.

Phocion Atheniensis hanc diuinam esse legem dicebat: Vt vnica virtus sit potens, reliqua autem cuncta nugæ. Stob. ser. de Prudentia.

Socrates.

Gorgias cùm à Socrate percunctaretur, an Persarum regem putaret felicem? Nescio herculè, inquit, quantùm virtutis & disciplinæ habeat. Sensit vir prudentissimus, neminem esse felicem, nisi omnibus virtutibus præditus sit. Laert.

Plato.

* Omnes opes, omnem rerum copiam, virtuti concedere dicebat. In Menexemo.

Iamblichus.

Ad virtutem tanquam ad asylum semper

ſemper confugiendum eſſe, dicere ſolebat: ne cui turpi iniuriæ fortunæ expoſiti ſimus. Stob.ſer.de Prudentia.

Ageſilaus.

Cùm audiret Perſarum regem Magnum appellari: qua re maior me eſt, inquit, niſi iuſtior eſt, ac temperãtior? Cenſuit vir iuſtiſſimus, eum demum magnum eſſe virum, qui virtutibus alios omnes ſuperaret. Plutar.in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam ſciſcitanti, quæ potiſſimùm pueris eſſent docenda? Ea, inquit, quibus vſuri ſint, quum & ad virilem peruenerint ætatem. Rectè cenſuit vir prudens, ſolam virtutem primùm ac ſtatim à teneris vnguiculis diſci oportere, nec vllam æui portionem artibus friuolis dandam: quæ vt in pueris habent oſtentationem plauſibilem, ita nec grandibus decori futuræ ſint, nec ad ſeria vocatis vtiles. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Cùm ſceleroſum quendam hominẽ crudeliſſima tormenta magna animi fortitudine, ac infracto animo pertuliſſe audiuiſſet, miſerum hominem eſſe iudicauit, qui tam præclaram virtutem in re tam inhoneſta oſtendiſſet: quam ſi ad res honeſtiores attuliſſet, magno vſui Reipublicæ eſſe potuiſſet. Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Aduerſus pecuniarum ſtudium, quo vitio plerique laborant, amicos Ageſilaus admonere conſueuit, ne tam pecuniis quàm fortitudine ac virtute ſtuderent diteſcere: quòd fruſtra parat opes, qui veris animi bonis vacat. Plut.in Lacon.apoph.

Archidamus.

Ob ſuperatos bello Arcadas quum à quodam laudaretur: Multò, inquit, præſtantius erat, ſi illos prudentia quã viribus ſuperaſſemus. Intellexit dux nobiliſſimus, eam victoriam meritò encomiis celebrari, in qua virtute alios vincimus, cùm viribus à brutis etiam ſuperemur animalibus. Plut.in Lacon.

Eudamidas.

Suprà de Diſputationib. aut Quæſtionibus friuolis atque inutilibus.

Charilaus.

Interroganti, quam arbitraretur optimam Rempublicam? In qua, inquit, plurimi ciues de virtute inter ſeſe decertant, citra ſeditionem. In pleriſque ciuitatibus certamen eſt de opibus & honoribus: de virtute qui certent, penè nulli. Quanquam hoc quoque certamen de honeſto debet hactenus ſeruare ne prorumpat in ſeditionem. Iam enim non eſt concertatio virtutis, ſed ambitionis. Qui vera virtute præditus eſt, nihil ſpectet niſi vt proſit reipublicæ. At ſeditio, præſens venenum eſt ciuitatis. Eraſm.ex Plut. in Lacon.apoph.

Anaxandridas.

Anaxandridas Leontis filius, cùm quendã videret acerbè ferre exilium, dixiſſe fertur: Noli vir optime exhorreſcere exilium. à virtute enim & iuſtitia exulare, illud horrendũ eſt. Senſit vir optimus, eos omnes exules eſſe, qui à virtutibus alieni ſunt: eos autem nequaquam exules, qui variis virtutibus ornati vbique patriam inuenîunt. Plut.in Lacon.

Antigonus ſecundus.

Adoleſcenti cuidam qui patrem habuerat fortem, quanquam ipſe non admodum, vt videbatur, bonus erat miles, poſtulanti vt patris ſtipẽdia caperet: At ego, inquit, ô adoleſcentule, non ob patrias, ſed ob proprias cuiuſque viri virtutes mercedem ac munera dare ſoleo, Hoc ſermone iuuenem extimulans, vt patris fortitudinem æquaret,

æquaret, ſi quantũ ille capere ſolebat, vellet accipere. Apud Græcos maior eſt dicti gratia ob vocum affinitatem, ἀνδραγαθίας, πανταγαθίας, quæ vox poſterior ad prioris imitationem afficta eſt. Plut.in apoph.

Virtus in actione conſiſtit.

Pittacus.

INterrogatus quid eſſet optimum? Quod in præſentia, inquit, occurrit, bene agere. Laert.

Antiſthenes.

Virtutem eſſe rem operum, non autem plurimis verbis multiſque diſcipulis egere dicebat. Aduerſus eos qui iuris ac theologiæ pietatiſque profeſſionem ſtudio reddunt difficillimam ac prolixam, pérque vitam omnem nihil aliud quàm de virtute diſputant. Notat hoc Horatius, Virtutem verba putas, vt lucum ligna. Laert.l.6.c.1.

Cleanthes.

Suprà, de Doctrina factis diſſentanea.

Ageſilaus.

Rogatus, quomodo quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honeſtiſſima. Virtus enim eiuſmodi eſt, quæ ipſis ſtatim rebus geſtis ita afficiat homines, vt non modò admirentur opera, verum in autorem quoque ſummo ſtudio incendantur. Plut.

Pantholidas.

Legatus cùm in Athenienſium gymnaſio philoſophos egregiè de virtute diſputantes audiuiſſet, interrogatus, An placerent quæ iam diſputata eſſent, Probæ profectò, inquit, ſunt illę diſputationes, ſed vobis planè inutiles: qui virtutem habetis in ore, factis autem non oſtenditis. Plut.in Lacon. apoph.

Semiramis.

Staurobates Indorum rex Semiramidi minitans ſcripſit, ſi acie victa foret, ſe illam cruci affixurum. Sed illa ridens, Non verbis, ſed virtute certandum eſſe, reſpondit. Bruſ.lib.7.cap.3.

Gymnoſophiſtæ.

Alexander cùm Gymnoſophiſtas interrogaſſet, Vitam, an mortem fortiorem putarent? Vitam, inquiunt, quæ tot calamitoſa pariat. Curtius & Plutarchus.

L.Volumnius.

Appius populo Romano exprobrabat, ſibi acceptum ferri debere, quòd ex muto & elingui facundum haberet conſulem. de L.Volumnio collega ſentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me ſtrenuè facere, quàm ego abs te ſcitè loqui didiciſſem. Bruſ.lib.4.cap.31.

Neſtor.

Suprà, de Doctrina factis diſſentanea.

Adrianus imper.

Prætoriis viris ab imperatore Adriano petentibus vt ſibi de iure reſpondere liceret: reſcripſit hoc munus non peti ſolere, ſed præſtari. Quare accingeretur, ſi qui ſibi fiderent, & populo ſui ſpecimen darent. Nam Auguſtus quo maior eſſet iuriſperitorum autoritas, conſtituerat, vt qui reſpondere vellent, id ex autoritate Cæſaris facerent: quum antea liberum fuiſſet reſpondendi munus ſubire, quicunque ſui fiduciam haberent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ, iuris, artium, theologiæ, quum hoc nomen promeruiſſe ſit pulchrius, quàm obtinuiſſe. Eraſ.lib.8.apoph.

Alexander Seuerus.

Romanorum iam factus imperator, audiens Artaxerxem inſtructiſſimo exercitu Romanum velle inuadere imperium: Nil refert, inquit. Vt enim quæ

quæ cum voluptate agimus, dulcia sunt: ita quæ cum virtute, gloriosa esse solent. Herod. lib. 6.

Huc aliqua ex parte spectant, quæ sunt sub apoph. de Doctrina factis dissentanea.

De vi, vel violentia.

Lysander.

CVm Argiui de ditionis finibus ambigerent cum Lacedemoniis, asseuerarentque se iustiorem habere causam: Lysander stricto ense, Qui hoc, inquit, superior est, is optimè de finibus disputat. Ab æquo & bono vir insolens ad vim prouocauit. Plutar. in Lacon.

Idem.

Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos, quum per illorum confinia faceret iter, legatos misit, qui percontarentur, vtrum rectis an inflexis hastis per illorum agros proficisci deberet? significans, siue amici essent Bœotij, siue inimici, nihilo minus se cœpto itinere perrecturum, nisi quod per hostium agros iturus esset erectis hastis, ad propulsandum si quis obsisteret: per amicorum inuersis, veluti nemini nociturus. Hoc dictum nonnihil resipit indolis Laconicæ, qui nec inimicis supplex esse vellet, nec amicis grauis. Plut. in Lacon.

Themistocles.

Quum apud Andrum argentum peteret: Duos, inquit, ad vos adduco deos, vim ac suasionem: significans, si minus impetraret suadendo, se vi erepturum. At illi responderunt, apud se quoque duas magnas esse deas, inopiam & impossibilitatem, per quas non liceret dare quæ petebat. Plut.

Anonymus.

Conflauit Cæsari magnam inuidiam, quòd quidam ex his quos Romam miserat, stans in senatu, simulátque cognouit Cæsari senatum non dare prorogationem, manu capulum percutiens: At hic, inquit, dabit: vim reipub. minitans. Eras. lib. 4. apoph.

De visu, aspectu, & oculis.

Thales.

OLim interrogatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quantum, inquit, oculi ab auribus. Sensit vir prudentissimus, ea demum esse indubitatæ fidei, quæ hominum contuentur oculis, non quæ auribus percipiuntur. Eras. lib. 8. apoph.

Diogenes.

Animaduertens, Olympionicem quendam fixis oculis scortum formosissimum intuentem: Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica obtorto collo vinctus abducitur. Notauit autem hominis oculos intemperantissimos, quibus scortum obtorto etiam collo, quamdiu poterat, intuebatur. Laert. lib. 6.

Xenocrates.

Dicere solebat, nihil interesse pedésne an oculos in aliena domo defigeres. Eodem enim modo peccare tam eum qui oculos in loca in quæ non conuenit verteret, quàm eum qui quò non licitum est vestigia inferret. Ælianus lib. 14. de Var. hist.

Pericles.

Prætor collegam sortitus est Sophoclem poëtam, cúmque in nauigatione Sophocles vidisset adolescentem formosissimum, ait, En quàm speciosus adolescens! respondit Pericles, Decet ô Sophocles, prætorem non modò manus, sed oculos & linguam habere abstinentes. Plut. in apoph. Stob. ser. 5. Cic. lib. 1. Offic.

Ephorus.

Dicere solebat, Si possibile fuisset rebus ipsis omnibus adesse, eam experientiam

rientiam reliquis multò fuisse præstantiorem. Sēsit autem, certiora esse quæ oculis visa sunt, quam quæ auribus percepta ab aliis. Cùm enim duo homini iuxta naturam sint velut organa quædam, quibus omnia percipit & scrutatur, auditus scilicet & visus, certior autem multo sit visus, iuxta Heraclitum: horum licet proprior, minoris tamen momenti organo, auribus videlicet, ad inquisitionem rerum accedit. Polybius lib.12.histor.

Theopompus.

Theopompus eum quidem optimū bellicarum rerum scriptorem esse dicit, qui quàm plurima sit pericula ipse coram expertus: illum verò dicendo potissimùm esse, qui quam plurimorum ciuilium certaminum particeps extiterit. De iis enim rebus, quibus ipse interfuit & vidit melius dicere poterit, quàm quæ ab aliis nugantibus fortasse audit. Polybius lib.12.histor.

Isæus.

A quodam qui elegantissimā ostenderat fœminam, interrogatus, num formosissima videretur? respondit, τὶπαωμεη ὀφθαλμῶν, id est, desij laborare ab oculis. Philost. in Sophistis.

Alexander.

Suprà, de Aspectu incauto.

C. Sulpitius.

C. Sulpitius Gallus vxorē repudiauit, quòd aperto capite foris exisset, inquiens: Tibi meos vnius præfinit oculos lex nostra, quibus formā tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Eras. lib. apoph.

De vita humana.

Pythagoras.

VItam humanam dicebat esse similem panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nō nulli spectatores modo futuri. Et cæteros quidem omnes esse solicitos: solùm spectatorem tranquillum frui celebritate. Laert. lib.8. cap.1.

Socrates.

* Aleæ ludo vitam similem esse dicebat: & quicquid euenit veluti quandam tesseram disponere oportet. Non enim denuo iacere oportet, neque tesseram aliter ponere. Stob. ser.123.

Democritus.

* Vitam sine festiuitatibus dicebat longam esse viam sine diuersoriis. Stobæus serm.16.

Epictetus.

Vitam fortunæ coniunctam, torrenti similem esse dicebat: Turbulenta enim plena cœno, ingressúque difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Stob. serm.1.

Diogenes.

Dicenti miserum esse viuere: Non, inquit, viuere miserum est, sed malè viuere miserum est. Vulgus miseram appellat vitam laboribus, doloribus, morbis, damnis, exiliis, multísque hoc genus incommodis obnoxiam: at philosophus nihil malum aut miserū esse dicebat, nisi quod cum turpitudine coniunctum esset. Laert. lib.6.

Epicurus.

* Dicebat aliquem virum bonum nobis esse eligendum, ac semper ante oculos habendum, vt sic tanquam illo spectante viueremus, & omnia tanquā illo vidente faceremus. Eo modo, vitæ humanæ errores facilè corrigentur. Senec. epist.11. ad Lucilium.

Idem.

* Neminem non ita exire è vita dicebat, tanquam modò intrauerit. Item, Neminem aliter, quàm quo modo natus est, exire è vita. Et molestum esse semper vitā inchoare. Sen. ep.22. & 23.

Idem.

Idem.

* Semel, inquit, nati ſumus, bis naſci non licet: ſed neceſſarium eſt vitam finiri. Tu verò qui ne craſtinum quidem in tua poteſtate habes, tempus differs. Omnium verò vita cunctando perit: & hinc eſt, quod vnuſquiſque noſtrum inter negotia moritur. Stob. ſerm. 16.

Plato.

* Non vitam, ſed bonam vitam maximi faciendam eſſe dicebat. Stobæ. ſerm. 7.

Idem.

* Dicebat viros bonos non longa vita, ſed clara & illuſtri opus habere. Eod. ſer.

Idem.

* Iuxta communem, inquit, illum & omnibus celebratam ſententiam, vita peregrinatio quædam eſt: & ea decenter modeſtéque tranſacta oportet alacriter & tantùm non pæana canentes ad fatalem locum diſcedere. In Axiocho.

Pyrrho.

Admirari ſolebat illum Homeri verſiculum præ cæteris:

οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν

Tale quidem genus eſt hominum, quale eſt foliorum.

Quòd aliis defluentibus alij ſuccedãt. Sentiens, in rebus humanis nihil eſſe diuturnum aut ſtabile. Laert. libro 9. cap. 11.

Epicharmus.

Inter confabulandum cum amicis quum audiſſet diſceptantes de viuendi ſpatio, & quidam tres, quidam quatuor, alij plures annos ſibi tribuerent adhuc viuendos, dixiſſe fertur: Quid mutuò contenditis & litigatis de paucis diebus? Omnes enim qui conuenimus, quodam fato propinqui ſumus morti. Itaque tempus eſt nobis omnibus ocyus diſcedendi, antequam, aliquod ſenectutis damnũ experiamur. Ælian. l. 2. de. Var. hiſt.

Anonymus.

Philoſophus quidam interrogatus, qualis eſſet hominis vita? cùm parumper ſe oſtendiſſet, mox ſe abſcondit. Quo indicare voluit, momentaneam & perbreuem eſſe hominis vitam. Rodulphus Agricola l. 1. cap. 24. de Inuentione.

Hierocles.

* Dicebat longæ tedioſæque vitæ maximum imminere periculum: partim propter ipſarum rerum naturam, neſcio quid aduerſæ contumaciæ habentium: partim propter ſubitas & inopinatas animæ perturbationes: maximè verò, propter ipſam hominum malitiam, quæ nec vlla vi nec dolo malorum ſtratagematum abſtinet. Stob. ſer. 82.

Ariſtonymus.

* Vitam humanam ſimilem eſſe theatro dicebat, vbi ſæpius peſſimi quiq; honoratiſſimum inter homines locum obtinent. Stob. ſer. 104.

Idem.

* Pauperum vitam aiebat ſimilem eſſe nauigationi iuxta littus: Diuitum autem, ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile eſſe funem eiicere, appellare, & nauim extrahere, diuitibus non item. Stob. ſer. 95.

Socrates.

* De vita malorum & vitioſorum hominum hæc eius ſcitè dicta occurrunt. In doctorum vita, tanquam hiſtrio, multa faſtus & arrogantiæ gerit indumenta. Neque nauigantes præter loci commoditatem appellere tutum eſt, neque viuentes præter legem vitam agere periculo vacat. Auarorum vita ſimilis eſt funerali conuio. Omnia enim cùm habeat, hominem qui pręſentibus hilariter fruatur, non habet. Stob. vide Xenophontem

tem in commentariis, & Diogenem. Laert.

Idem.

* In vita, perinde vt in simulachro, omnes partes pulchras esse oportere dicebat. Item. Vitam instar organi musici, dum intentione & remissione sibi concinna redditur, suauiorem fieri. Stob. ser. 1. & 3.

Diogenes.

* Aiebat de necessariis quidem ad viuendũ homines sibi prospicere: quę verò ad bene viuendum pertinent, non comparare. Stob. ser. 4.

Epictetus.

* Longiori vitæ sed deteriori, breuiorem sed meliorem ab omnibus omnino pręferendam esse dicebat. Stob.

Apollonius.

* Homini fortunato, inquit, breuis est vita, infortunato longa. Stob. serm. 120.

Simonides.

* Interrogatus, quantum temporis vixisset? tempus quidem exiguum, respondit, annos verò multos. Stobæus. ser. 97.

Antiphon.

* Vita, inquit, similis est carceri vnius diei: & totum vitæ spacium, vni diei æquale propemodum dixerim, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Eod. ser.

Socrates.

* In vita tanquam in theatro permanendum esse dicebat, quandiu rerum & operum huius vitæ iucundum fuerit spectaculum. Stob. ser. 120. Addamus & illud Pythagoræ, Quandiu summo rerum Domino, visum fuerit, qui è statione nos in tempore euocabit.

Philippus.

Quum appararet in loco amęno castra metari, & moneretur, illic non esse pabulum pro iumentis: Qualis, inquit, est nostra vita si etiam ad asinorum commoditatem viuere cogimur? Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Quum vndiq; viderentur imminere insidiæ, atq; admoneretur vt sibi caueret, respondit: Satius subire semel quàm semper cauere: significans, eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu. Eras. lib. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Sentiens imminere mortem, admissos amicos percontabatur, num ipsis viderentur minimum vitæ sat cõmodè transegisse: sentiens de fabula vitæ peracta. & adiecit carmen peractis comœdiis accini solitum:

Δότε κρότον καὶ πάντες ἡμῖν μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Eras. lib. 4. apoph. ex Suet.

Huc refer ea quæ suprà de hominis fragilitate dicta sunt.

De vitæ contemptu.

Aratus.

* LAudante quodam virum desperatum & audacem, ac idcirco & in bellis eximium: Aratus Sicyonius respondit, multum interest inter magnifacere virtutem, & vitam contemnere. Stob. ser. de militia.

De vitæ cupiditate.

Diogenes.

CVm dixisset mortem nihil differre à vita, reprehensus à quodam qui diceret: Cur igitur non moreris? Quia, respondit, hæc nihil inter se differunt. Laert. in vita Diogenis. Verùm Stobæ. serm. 118. Pyrrhoni hoc adscribit.

Idem.

Suprà de Morte.

Speu-

Speusippus.

Speusippum cruribus resolutum Diogenes hortabatur, vt seipsum vita priuaret. Cui ille: Non cruribus, inquit, viuimus, sed mente. Stobæus. ser.116.

Theodorus Cytheræus.

Nullam satis magnam causam sapienti esse dicebat ad vitam finiendam, quod hac ratione probabat. Istum enim qui casus humanos contemnit, vitam propter eos relinquere, quomodo non contrarium fuerit illi qui nihil bonum quam honestum, & solũ turpe malum asseruit? Stob.ser.118.

De vitiis.

Socrates.

CVm in sermonem incidisset cum Theodora meretrice formosissima, quę dicebat se omnes philosophię discipulos alienare posse, & vocare ad se quocunq; tempore velit, Socratem autẽ eius amatores ad se trahere nequaquaquam: respondisse fertur, Bene quidem dicis, quandoquidem tu ad decliuem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutem cogo, ad quam arduus & plerisq; insolitus est ascensus. Innuit autem Socrates, naturam hominis esse adeò deprauatam, vt facillima ad omnium virorum lernam sit via, ad virtutem verò pauci contendant. Æli.l.13.de Var.hist.

Crates.

Negabat inter homines quempiam inueniri posse, qui non aliqua in parte laberetur: addens, nullum inueniri malum punicum, in quo nõ sit aliquod granum supputre. Laer.l.6.c.5.

Thraseas.

Suprà, de hominis miseria & fragilitate.

Leon Byzantius.

Pasiades cùm Leoni Byzantio lippitudinem obiiceret oculorum, Leo respondit: Corporis mei vitium vides & exprobras, haud videns filium tuum Nemesim humeris baiulantem. Erat enim Pasiadi filius contractis humeris. Nemesin autem dixit redargutionem insolentiæ, quam veteres fingebant esse Deam. Philost.

Dionysius iunior.

Regno pulsus, eadem dicebat se pati quæ adolescentes: quemadmodum enim illi peccauerint, hilari vultu fratrum consuetudine vtuntur, patris autem præ pudore fugiunt: sic sibi euenisse, vt in metropoli vitam agens verecundia teneretur, Leucade cum voluptate viueret. Brus.l.7.c.1.

Vide apoph. de Malitia, &c.

De vituperatione.

V*Ide apoph. de Calumnia, contumelia, conuiciis, maledicentia*, &c.

De vltione & vindicta.

Diogenes.

INterrogatus à quodam, quo pacto maximè posset vlcisci inimicum? Si teipsum, inquit, probum & honestum virum præstiteris. Hoc qui facit, & sibi prodest maximè, & inimicum maximè discruciat. Nam si fundum conspiciens bene cultum discruciatur inimicus, quid fiet si teipsum viderit veris ornatum bonis. Laert.lib.6.

Idem.

Ingressus aliquando iuuenum conuiuium, capite semitonso, non solum non comiter exceptus est, sed multis plagis onustus dimissus est. Quos ille hac ratione est vltus. Nomina iuuenum à quibus fuerat cæsus, albo inscripsit, itaque obambulabat soluto pallio; plagarum notæ loquebantur, quid esset

esset passus, & album prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehendendos exposuit. Laert. l. 6.

Idem.

Midias cùm Diogeni colaphum dedisset, Diogenes continuò dixit, Tria millia tibi in mensa sunt posita: per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum, si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, eóq; impacto Midiæ, totidem verbis dixit, Tria millia tibi in mensa sunt posita. A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat, manu depalmare homines: móxque à crumena quam in hoc circũferebat, numerabat mulctã. At Diogenes declarauit, non omnes esse ea patientia, vt mulcta cõtenti sint. Laer.

Tiberius imp.

Diogenes grammaticus sabbatis Rhodi disputare solitus, Tiberium ad se venientem, vt ipsum extra ordinem audiret, non admisit, sed per seruulum suum in septimum distulit. Is quum Romam venisset, & pro Cæsaris foribus adstaret, cupiens illum salutare: Tiberius iussit, vt post septimum annum rediret. Nec alia pœna tantam grammatici superbiam vltus est. Eras. l. 6. apoph.

Anacharsis.

Supra de Spectaculis.

Timon.

Timon Atheniensis, quem μισάνθρωπον appellabat Lucianus, quũ erga cæteros esset inhumanissimis moribus, fugerétq; consuetudinem hominum, solum Alcibiadem adamabat, exosculabatúrque. Id admirãti cuidam, causámque roganti, respondit: Ideo sibi charum esse adolescentem, quòd perspiceret illum aliquando magno malo fore Atheniensibus, à quibus multis contumelis affectus esset. Eras. 5. apop. Fulgos. l. 9. cap. 11.

Alcibiades.

Nuntianti, quòd ipse cum comitibus morte damnatus esset Athenis: At nos, inquit, demonstrabimus illi Alcibiadẽ viuere, simúlq; sese ad Lacedæmonios contulit, ac bellũ Decelicum, ab vrbe Decelia cognominatũ, excitauit in Athenienses.

Philoxenus.

Quum audisset suos versus à laterariis perperam recitari, lateres ipsorum comminuit dicens: Vos mea corrumpitis, ego vicissim vestra. Eras. libro 6. apoph.

Agesilaus.

Quum puer quidam Agesilao rege vidente murum captum è cauo protraheret, músque conuersus momordisset tenentis manum atq; effugisset: Agesilaus indicauit his qui aderant, dixítque: Posteaquam minimum animalculum sic vlciscitur eos à quibus læditur, quid viros oporteat facere, cogitate. Ita dux fortissimus vndecũque captata occasione animum addere studebat suis, vt audentiores fierent aduersus hostem. Sed idem exemplũ magis eò valet, ne quis quamlibet potens, iniuria prouocet infirmiorem. Fit enim sæpenumero, vt qui, sicut ait Flaccus fragili quęrit illidere dentem, infringat solido. Plutarchus in Lacon. apoph.

Demonides.

Amissis furto crepidis, precatus est, vt eius qui sustulerat pedibus conuenirent. Visus est bene precari, quum illi magnum precaretur malum videlicet pedes distortos, quales habebat Demonides. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Suprà de Solerter dictis.

Alexander.

Cùm In Hammonis templum venisset,

nisset, interrogauit sacerdotem senem, à quo filius appellatus erat, num quis eorum superesset, qui patrem Philippum interfecissent? Ostendit hoc dicto rex potentissimus, insitam & fixam animo suo vltionem, quam parabat erga eos qui Philippum patrem offendissent. Plutarchus in vita Alexandri.

M. Brutus.

Rebus in summam desperationem adductis, quum è ducibus atque amicis paucos apud se haberet, sublatis oculis in cœlum stellis plenum, dixit hunc versiculum Græcum è tragœdia quapiam:

Ζεῦ μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν.

Id est,

Nec te latuerit, ô supreme Iupiter.
Horum malorum quisquis autor extitit.

Veluti imprecans Cæsari vindictam à diis. Eras. lib. 4. apoph.

Liuius Salinator.

Quum bellum aduersus Asdrubalem gesturus vrbem egrederetur, monitus est à Fabio maximo, ne prius cum hoste confereret, quàm vires animúmq; illius cognosceret. Is respondit, se primam quanque occasionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid ita properaret: Vt quàm celerrimè, inquit, aut gloriam ex hostibus victis, aut ex ciuibus prostratis gaudium capiam. Virtus & ira sermonem hominis inter se partitæ sunt: illa triumphi auida, hæc iniustæ damnationis memor. Erasm. lib. 6. apoph.

C. Figulus.

In petitione consulatus repulsam passus est. Ideo grauius tulit, quòd patrem haberet bis consulem. Ad hunc cùm postridie comitiorum complures venissent consulendi gratia (nam erat iuris ciuilis peritissimus) omnes dimisit, ita præfatus: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Erasmus lib. 6. apoph.

Seuerianus.

Hadrianus imperator Seuerianum, & Fuscum huius nepotem, eo quòd molestè ferre viderentur, Cómodum Lucium imperij successorem designatum, iussit occidi: quorum ille nonagenarius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autem quum esset iugulandus, poposcit ignem, incensóque thure dixit: Vos dij testor, me nihil sceleris commisisse: nec aliud imprecor Hadriano, nisi vt quum volet mori, non possit. Idque euenit adeò vt barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit. Sueton. in vita Hadriani.

Theodosius.

Aliquando ex familiaribus cuidam dicenti, neminem illorum ab eo morte mulctatum esse qui iniurij ei fuissent, respondit, Vtinam etiam eos in vitam reuocare possem, qui iamdudum mortui sunt. Nicephorus Callistus lib. 14. cap. 3. Eccles. histor.

Macarius Monachus.

Macarius Ægyptius, monachus vir omnium sanctiss. olim habitus, percótatus cur humanarum iniuriarum memoria hominibus adeò molesta esset, diabolicarum autem contumeliarum recordatio non item? Propterea, inquit, quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum iræ naturam esset. Nicoph. Callistus lib. 11. c. 43. Eccles. hist. ex Euagrio.

De vltione & vindicta negligenda.

Chilon.

Fratri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. Diogenes Laert. in eius vita.

Thales.

Rogatus, quo pacto quis facillimè ferret infortunium suum? Si quis videt hostes maioribus malis obnoxios. Quidam enim ex contemplatione felicitatis alienæ, suam calamitatem exasperant. Laert.lib.1.cap.1.

Pittacus.

Habens potestatem puniendi quempiam qui contumeliosus in ipsum extiterat, dimisit, inquiens: Venia vltione melior est. illa namque mitis est ingenij, hæc autem ferini. Stob.serm.17. Anton.in Meliss.part.1.serm.27. Max. sermon.6.

Bion.

Familiares suos admonebat, vt hoc argumento putarent se profecisse in philosophia, si iurgantes & conuiciantes perinde audirent, ac si recitarent versus illos Homericos:

ὦ ξεῖν᾽, ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ᾽ ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,

οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοὶ τοί τοι ὄλβια δοῖεν.

Quando vir haud nequam, nec stultus amice videris,

Permultum salue atque vale, Dij prospera donent.

Laert.lib.4.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus. Neque enim Tragedia, cùm à Comœdia taxatur, dignatur eam responso. Laert.lib.4.

Democritus.

Dicere solebat, prudentis esse, futuram iniuriam præcauere. Indolentiæ verò, quod factum est, non vlcisci. Stobæus ser.de Prudentia.

Heraclitus.

Dicebat, iniuriam magis extinguendam quàm incendium. Ex leuissimis offensis, si negligantur, nascuntur atroces tragœdiæ. Sed ad restinguendum incendium accurrunt omnes: gliscenti verò simultati citius addunt irritamenta. Laert.lib.9.

Socrates.

Frequenter dicere solitus est, Peius esse iniuriam facere, quàm ferre. Sensit eum non semper malum esse qui iniuriis afficitur: sed potius hunc qui bonis iniuriam infert. Bruson.lib.3.

Idem.

Nuntianti, quòd quidam de ipso malè loqueretur: Nimirum, inquit, non didicit bene loqui, linguæ morbum non malitię tribuens, sed inscitię, nec ad se iudicauit pertinere quid de se dicerent, qui morbo animi, non iudicio loquuntur. Laert.lib.2.

Idem.

Quum in via quidam illi per lasciuiam calcem impegisset, admirantibus quòd id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, si quis asinus me calce percussisset, diceretis mihi, Voca illum in ius: Nihil putabat interesse inter asinum & hominem brutum, nulláque virtute præditum: ac vehementer absurdum videri, non pati ab homine, quod ab animante bruto passurus sis. Laert.lib.2.

Idem.

Cùm non irasceretur illi à quo conuiciis multis aspersus esset, obiurgatus cur taceret? Mihi, inquit, suis dictis non obest, quandoquidem talis non sum, qualem ipse me esse dicit. Erasm. lib.3.apoph.

Idem.

Cùm Xantippe in publico pallium marito detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Pulchrè, inquit, nimirum vt nobis colluctãtibus acclameris, Eia Socrates, Eia Xantippe. Nam huiusmodi vocibus spectatores animant duos inter se commissos. Maluit autem vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere,

præbere, quàm ridiculum exhibere spectaculum viri cum vxore certantis. Laert.l.2.c.1.

Idem.

Quum Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibusqui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicens, Facilè diuinabã, post tantum tonitru sequuturam esse pluuiam. Laert.lib.2.

Idem.

Sunt qui putent Socratem simul aluisse domi duas vxores Myrrho & Xantippen. Proinde demiranti cuidam, in quem tandem vsum aleret duas mulieres, præsertim rixosas, nec eas domo exigeret? Hæ inquit, me domi docent tolerantiam: qua in publico vtendum est: harum moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum cõsuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Alcibiadem.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen supra modum rixosam domi perpeteretur: Ego, inquit, iampridem his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotę, quæ aquam educit è puteo, stridorem audiam. Nam is stridor molestissimus est insuetis: eundem qui quotidie audit, adeò molestè non fert, vt se audire nesciat. Laert.l.2.

Idem.

E palæstra redeuntem Euthydemũ, casu factus obuius, duxit ad cœnam. Illis autem inter se multa commentantibus, Xantippe irata surrexit multáque in maritum dicit conuicia: quibus cùm ille nihil commoueretur, tandem, & mensam subuertit. Quum autem Euthydemus valde perturbatus, surgénsque abire cœpisset: Quid habes? inquit Socrates, nónne nuper hoc idem accidit domi tuæ, vt gallina subuolans, euerterit quæ erant in mensa? Eo tamen ob id non indignabamur. Laert.2.

Idem.

Idem colapho percussus à quodam in via, nihil aliud respõdit, quàm, quòd homines nescirent, quando prodire deberent cum galea. Simile quoddam Laert. ascribit Diogeni, lib.6. sed Brus. lib.5.cap.1. Socrati, quemadmodum & alij.

Idem.

Quum in Aristophanis comœdia acerbis conuiciis proscinderetur, & astantium quidam diceret, Cur hæc non molestè ferret? non ægrè, inquit, in theatro fero, cùm hîc personis omnia liceant. Laert.lib.2.cap.1.

Plato.

Quodam ei maledicente, Perge, inquit, maledicere, qui bene nunquam didiceris. Stob.ser.17.

Diogenes.

Pinguem saliuam à quodam in facie quum accepisset, nihil motus ait: Affirmabo, falli omnes, qui negarint te os habere. Stolidam illam contumeliam non modò ęquo animo tulit Cynicus, sed ioco etiam irrisit. Brus.lib.5.cap.1.

Idem.

Cuidam dicenti, Multi te derident ô Diogenes: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos: Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Videtur igitur & asinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laert.l.6.

Idem.

Conuiciis lacessitus à quodam, de crimine proditionis infami, Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum:

quando tu non hostes, ſed amicos lædere ſoles.Eraſ.l.8.apoph.

Idem.

Platoni ipſum ob vitæ ſordes canem appellanti : Sanè, inquit, nam ad eos qui me vendiderant recurri. Solent enim canes ſi vendantur, ad veteres dominos recurrere. Non offenſus eſt conuicio, ſed commodè interpretatus eſt.Quum Æginam nauigaret interceptus eſt à piratis, atque in Cretam perductus, ibique venditus. Laer. libro 6.

Idem.

Cùm de ferenda iniuria diſputaſſet, adoleſcens proteruus veluti periculũ faciens, an re præſtaret ea quæ docebat, inſpuit illi in faciem. Tulit hoc leniter: Non quidem, inquit, iraſcor, ſed dubito tamen an propter id iraſci oporteat.Laert.l.6.

Idem.

Ei à quo trabe fuerat percuſſus, dicenti, Caue: Num, inquit, iterum me ferire vis?Bruſ.l.3.

Idem.

Cuidam ipſi dicenti, plurimi te derident: At ego, inquit, non derideor. Id autem videtur ἀδυνάτον vt aliquis te percutiat, tu tamen non percutiaris: ſed Diogenes negauit ſe derideri, ſiue quòd non eſſet ridiculus, ſiue quòd exiſtimaret hominum irriſionem nihil ad ſe pertinere.Laert.l.6.

Cleanthes.

Appellatus aſinus agnouit conuicium, dicens, ſe ſolum eſſe parem ferendæ Zenonis ſarcinæ. Siue quòd Zenoni non multum eſſet ſuppellectilis, ſiue quòd vnius illius auſteritate nihil offenderetur. Laert.l.6.

Antiſthenes.

Qui nos maledictis inceſſerent, eos magis tolerandos dicebat Antiſthenes, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Vide verò num fortè hic ſit ſenſus: tolerantiores eſſe, qui conuicia patienter ferrent, quàm ſi quis lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta grauius ſauciant quàm lapides. Quòd ſi indecorum eſſet graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, æquè indecorum ſit in conuiciantem regerere conuicia.Laert.l.6.c.1.

Idem.

Quum accepiſſet, Platonem de ipſo malè loqui, nihil commotus: Regium eſt, inquit, quum feceris bene, audire malè. Quanquam hoc idem aliis aſcribitur. Excelſi animi eſt ingratitudine hominum non deterreri à ſtudio bene merendi de omnib.Laert. lib.6.cap.1.

Solon.

Deſpuentem quendam ferebat. Quum autem alter quidam eum propterea accuſaret: Atqui, inquit, piſcatores vt gobium vnũ capiant, patiuntur ſe aqua marina conſpergi, ego idẽ ferre non ſuſtineam, vt hominem capiam? Max.ſer.42.Idem dictum eſt ab Ariſtippo, quem Dionyſius tyrannus conſpuerat.Laert.l.2.

Idem.

Quum à quodam conuiciis inceſſeretur, tacitus abiit, verùm quum maledicus ſequeretur abeuntem dicens, Cur aufugis? Ideo, ait, tibi ſiquidem poteſtas eſt loquendi ea quæ vis, mihi verò data eſt poteſtas ea non audiendi, quæ audire nolo.Laert.l.2.

Anacharſis.

Ab adoleſcente in conuiuio pulſatus: Adoleſcens, inquit, ſi nunc vinum non fers, aquam feres cùm ſenueris. Moderationis erat, & patientiæ, quòd adoleſcentis proteruiam vino imputauit.Laert.l.1.c.9.

Dion Alexandrinus.

Multis conuitiis ac probris à quopiam

piam

piam laceſſitus, non reſpondit. Cæterùm vbi intra ædium ſuarum veſtibulum veniſſet (nam eo vſque conuiciator fuerat inſectatus) nihil ſe turbatum oſtendens, hoc tantùm dixit: Ne gry quidem, maledictis tuis reſpondeo. Stob. ſer. 19.

Demoſthenes.

A quodam conuiciis laceſſitus: Nolim, inquit, tecum in hoc genus certaminis deſcendere, in quo qui vincitur, ipſo victore melior eſt. Stob. ſer. 19.

Ariſtides.

Ariſtides quum iret exulatum, ſublatis in cælum manibus deos comprecatus eſt, ſic proſperarent res Atheniſium, vt illis Ariſtides nunquam veniret in mentem. In rebus enim afflictis ſolet populus ad egregios viros confugere, id quod euenit Si quidem tertio poſt anno, quum Xerxes Atticam adoriri ſtatuiſſet, Ariſtides ab exilio reuocatus eſt. Plutarchus in eius vita.

Idem.

Suprà de Magiſtratu & gubernatione Reipub.

Herodes ſophiſta.

Suprà de Aſſuetudine.

Phocion.

Quum apud Athenienſes verbum faceret pro concione, reprehendens in ipſis ingratitudinem, ſubirata voce dixiſſe fertur: Malle ſe damnum ab aliis accipere, quàm damnum etiam pro meritis inferre. Ælianus libr. 2. de Var. hiſt.

Idem.

Iniuria vxori ſuæ facta, tantum ab autoris accuſatione abfuit, vt cùm ille ſponte metu perculſus Phocionem accederet & veniam poſtularet inquiens, ignoraſſe quòd eius vxor fuiſſet in quam iniurioſus fuerat, hoc ſermone ſit vſus: Mea quidem vxor nihil abs te affecta eſt, ſed fortaſſis alia quæpiam: proinde non eſt, cur excuſationem apud me dicas. Muſonius apud Stob. ſermon. 17. Idem de Piſiſtrato refert Plutarchus.

Idem.

Phocioni cum poculum cicuta temperatum porrigeretur, percontatus eſt quiſpiam, ſi quid filio vellet dicere? nam is aderat. Ego, inquit, tibi fili pręcipio, atque etiam obſecro, ne quid ob huius rei memoriam Athenienſibus malè velis. Cæteris morientibus præcipuum ſolatium eſſe ſolet ſpes vindictæ: hinc illud curæ fuit, ne filius patris iniuſtam necem vlciſceretur. Plutarchus apophthegma Ælian. libr. 12. de Var. hiſt.

Idem.

Poſt Antipatri obitum, quum Athenienſium reſp. ad gubernationem popularem rediſſet, Phocion in concione capitis damnatus eſt. Atque huius quidem amici cæteri, qui ſimul cum illo damnati fuerant, flentes ducebantur: Phocion autem tacitus ibat. Cui ex inimicis quiſpiam factus obuius, poſt conuicia in faciem expuit. Tum Phocion ad magiſtratus reſpiciens: Non hunc, inquit, compeſcet aliquis indecorè ſe gerentem? De tam atroci contumelia quæſtus non eſt, nec flagitauit vindictam aduerſus eum qui præter leges ſæuiret in hominem damnatum, tantùm cohiberi iuſſit exemplum bonis moribus aduerſum, & immane facinus non aliud quã indecentes mores appellauit. Plut. in apoph.

Idem.

Phocionem, quum pro concione dicentem quidam petulantiſſimè maledicus interpellaret, multis conuiciis in illum debacchans, omiſit quòd cœperat, locúmque dedit maledico. Poſtquam ille vix dicendi feciſſet finem, Phocion reuerſus in ſuggeſtum,

placido vultu, perinde quasi nihil esset dictum, cœptam orationem persequutus est. De pedestribus, inquit, copiis audistis: superest vt de velitibus ac leuis armaturæ milite dicam. Plut.

Timotheus.

Dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes nonnulli, pinxerant ciuitates vltro se reti implicare, ipso dormiente. Hac contumelia nihil offensus Timotheus, ciuiliter respondit: Si tantas vrbes capio dormiens, quid faciam vigilans? Plutarchus in apophtehgmat.

Telecrus.

Ad fratrem ciues criminantem, quòd asperius secum quàm cùm illo se gererent: Tu, inquit, iniurias pati nescis? Plut. in apoph.

Agesilaus.

Audiens, quosdam clàm sibi infensos esse, non tantùm de vltione cogitauit, sed in militum duces elegit, & magistratus accusatos defendit, & hac arte ex hostibus sibi amicissimos reddidit. Qua prudentia quid vtilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ad Larissæos, qui non iuuerant res hostium, Xenoclem & Scythen legatos misit, vt amicitiam inirent. Verùm hos quum Latissæi contumeliosè tractassent, alij hoc factum grauiter tulerunt, & admonuerunt Agesilaum, vt hoc factum contra ius gentium admissum, admoto exercitu vlcisceretur. At ille negabat, se vel vniuersam Thessaliam hac cōditione velle capere, vt ex his quos miserat, alterius faceret iacturam: amissurus vtrumque, si illos bello lacessisset. Ibidem.

Agis vltimus.

Cùm captus ab Ephoris condemnaretur, ac iam duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam rei indignitate ad fletum moueri. Cui ait: Desine meas vices flere. Morior enim prȩter ius & ȩquum, súmq; multo melior his qui me occidunt. Ibid.

Cleomenes.

Suprà de Malitia.

Lysander.

Quum multis contumeliis à quodam assiduè afficeretur: Dic, inquit, ô amiculè, dic dic, nihil omittas, si quā tuum animum malis quibus videris plenus, valeas exonerare. Ingentis animi argumentum, ne ira quidem dignum arbitrari maledicum, quum in promptu esset vltio. Plut. in Lac. apop

Lycurgus.

Post reformatam Rempubl. cùm à populo ferè dilapidatus esset, in ea seditione Alcander pertinacius insequens, fuste respicienti Lycurgo in tergum, extrudit oculum. Verùm hunc Alcandrum cùm noxæ deditum publico decreto accepisset puniendum, nec vllo affecit incommodo, nec incusauit: sed cùm illum sui instituti socium haberet effecit, vt & ipsum Lycurgum, & vitæ rationem quam cum eo egerat, prædicaret: nec victum modò, sed vniuersam ciuium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porrò mali quod acciderat monumentum locauit dicatum in templo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco, deæq; cognomentum addidit, vt Optiletis diceretur: nam Dores Lacedæmonem incolentes, oculos optilos vocant, ab ὀπτίλω, quod Græcis sonat video. Insignis tollerantiæ exēplum, quȩ ex hoste capitali reddidit amicum ac propugnatorem: quem etiamsi negasset, vt ipsi licuit, nihilo tamen minus ipse fuisset luscus, & vno legum suarum defensore minus habuisset. Plut. in Lac. Stob. serm. 17.

Anonymus.

Duo pueri inter se pugnabant, quorum

rùm vnus alteri lethale vulnus inflixit. Puerorum autem sodales, cùm saucius ille moriturus esset, polliciti sunt illi vindictam, sicq; vulneris authorem interfecturos. At ille: Nequaquam, inquit, per deos. Non enim æquum est: quandoquidem & ipse hoc facturus eram, si anteuertissem, sique strenuus fuissem. Indolem verè Laconicam, qui victus ac moriens, iusto tamen victori fauebat: quòd virtute, non dolo superasset aduersarium. Quid talibus ingeniis felicius si à teneris ad veram virtutem fuissent instituta, potius quàm ad militarem duritiem? Plut. in Lacon.

Alius.

Quidam Laconi dixit, Mentiris: ille contrà, Nimirum, inquit, liberi simus, alij verò nisi vera dixerint vapulant. Nihil commotus est Lacedæmonius, sed atrox conuicium elusit ioco, obiter taxans maledicum, quòd ipse non esset Lacedæmonius, atque ob id nec liber. Porrò serui si quid fallant mendacio, loris emendantur. Ibid.

Lacones.

Lacones cùm Deos comprecantur, hoc votis addunt, Vt possint iniuriam pati: quòd neminem iudicarent ad gerendum imperium, aut alioqui magnas res obeundas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. Plut. in Lacon. apoph.

Ephori.

Suprà, de Clementia.

Archelaus.

Quum à quodam aqua conspersus esset, amicis illum aduersum eum qui hoc fecerat inflammantibus: Imò, inquit, non me conspersit, sed eum quem esse putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo, facilè decet iis ignoscere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. Plut. in apoph.

Demonax.

Quum athletam reprehẽdisset, quòd victor in Olympiis cultu molli vteretur, lapidẽ illi iracundus incussit in caput, ita vt sanguis ex vulnere proflueret. Id factum indignè ferentes qui aderant, hortati sunt, vt adiret proconsulem: Nequaquam, inquit, ô viri, ad proconsulem, sed ad medicum potius. Prius esse debet homini, vt malo accepto medeatur, quàm vt regerat in alterum. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

Pausanias.

Quum Atheniensium exules hortarentur Pausaniam, vt aduersus Athenienses moueret exercitum, dicerentque, quòd quum in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, soli Athenienses ipsum exsibilassent: Cum hoc, inquit, fecerint in bene meritum, quid facturos creditis, si illis malè fecero? Insigne moderationis exemplum, nihil tam atroci commoueri contumelia. at idem ingenij mirè solertis argumentum, quod efferebatur, velut instigaturum Pausaniæ animum ad suscipiendum bellum, id in partem diuersam retorquere. Plut. in Lacon. Item supra tit. de Malitia attribuitur Philippo regi Maced.

Thrasibulus.

Quum populum Atheniensium à triginta tyrannis pulsum restituisset, plebiscitum tulit, ne præteritarum rerum fieret mentio: legémque ἀμνηστίας, id est obliuionis inuexit. Plut.

Agathocles.

Obsidens vrbem quandam, nonnullis è muro conuicia in ipsum iaculantibus, dicentibúsque: Figule, vnde militibus tuis persolues stipendium? Ille placidus ac ridens respondit, Quum hanc cepero. At cũ vrbe vi potitus esset, vẽderétq; captiuos: Si me, inquit, denuo cõuiciis affeceritis, apud heros vestros querar de vobis. Ciuiliter illis

exprobrans & intempestiuam maledicentiam, & seruitutem maledicentiæ præmium. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Ciuium suorum iniurias patientissimè ferebat, dicens, esse nefas irasci patriæ: quemadmodum parentum iniurias vlcisci pietas vetat. Eras. lib. 5. apoph.

Philippus.

Suprà, de Malitia.

Alexander.

Cùm accepisset esse quendam qui conuiciis ipsum impeteret: Regium est, inquit, quum facias bene, audire malè. Nihil hoc dicto generosius, quàmquam idem & aliis ascribitur. Plut.

Iuba.

Suprà de Iocosè dictis.

Antigonus.

Nocte quadam milites imprecantes regi audiens, nil dixit aliud postquam incognitus eos ex lutosa via extricasset, quàm: Nunc conuiciis aspergite Antigonum, cuius vitio nunc laborabatis: & benedicite eidem, qui ex his vos ærumnis liberauit. Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

Cùm in exiguo quodam castello Græci obsiderentur, & loci fiducia freti contemnerent regem, ob corporis deformitatem, ac nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deridentes: Gaudeo, inquit, & boni quidpiam spero, quandoquidem & Silenũ habeo in castris. Quasi diceret, sensuros eos esse suo tempore virum quem nũc immeritò derident. Eras. l. 4. apop. Vide prouerb. Silenus Alcibiad.

Sylla.

Suprà, de Patientia iniuriæ.

M. Cato.

A quodam in balneo percussus, obiurgatus ab amico, cur hoc pateretur? ait: Non memini me percussum esse. Sensit, eam iniuriam æquo animo ferendam esse, cuius dolorem non dissentias. Plut.

Idem.

Quum Catoni causam in foro agenti, Lentulus attracta pingui saliua in mediam frontem quantum poterat expuisset, absterſit Cato faciem, ac dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negent os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet: id quum eo facto maximè declarasset Lentulus, tamen Cato ludens profitebatur illi esse os: non quòd erubesceret, sed quod ore multam purulentiam eiacularetur. Eras. lib. 5. apoph. Idem suprà Diogeni tributum est à Brus.

M. Bubulus.

Suprà, de Clementia.

Augustus Cæsar.

Suprà, de Clementia.

Tiberius Cæs.

In senatu dictis quorundam hominum parum honestis aspersus, admonitus vt maledicos puniret: Non tantum, inquit, habemus otij, vt implicare nos pluribus negotiis debeamus. Si hanc fenestram aperueritis, nihil aliud agi finetis. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum iocis, conuiciis, famosis carminibus ac rumoribus frequẽte impeteretur, amicis ad vltionem hortantibus respondit: In ciuitate libera, linguam, mentémque liberam esse debere. Ibidem.

Cassius Seuerus.

Suprà, de Patientia iniuriæ.

Theodosius.

Ab amicis interrogatus, cur neminem eorum à quibus afficeretur iniuria, capitis supplicio damnaret? Vtinam (inquit) mihi daretur, & mortuos ad vitam reuocare. Docuit hoc dicto sapientissimus princeps, ad priuatas iniurias hominem debere esse

facilem

facilem ad ignoſcendum. Eraſm.lib.8. apoph.ex hiſt.Eccleſ.

Otho Imper.

Suprà, de Morientium monitis & doctrinis.

Fridericus Imp.

In Fridericum Cæſarem tertium, cùm nonnulli dicta probroſa iactaſſent, referentibus aulicis: An neſcitis, inquit Fridericus, principes quaſi ſignum ad ſagittam expoſitos eſſe? Turres quidem fulgura præaltas feriunt, humilia tecta prætereunt. At nobiſcum bene agitur, ſi verbis tantùm impetimur. Innuens eum qui conuitia, velut dicta quibus nihil leuius, formidat, vix toleraturum popularium impetum. Æneas Syluius lib.1.Commen. de rebus geſtis Alphonſi.

Alphonſus.

Nonnullos de ſe bene meritos, ſed ipſum probris clàm ſolitos lacerare, cùm audiſſet: Regum eſt, inquit, non ſolùm benefacere, ſed mala etiam patienter audire. Legerat nimirum rex prudentiſſimus, Lacones deos comprecatos, vt poſſent iniuriam pati: quòd neminem iudicarent idoneum ad gerendum imperium, qui quauis iniuria commoueretur. Panorm.lib.1. de rebus geſtis Alphonſi.

Idem.

Audiens à ſuis, quantum maledictis proſcinderetur ab inimicis ſuis, reſpōdit: In huiuſmodi iniuriis non quid dicatur, ſed à quo dicatur, in primis animaduertendum eſſe. Idem lib.3.de rebus geſtis Alphon.

Idem.

Intellexit ſe multis maledictis à quodam apud exteros traductum eſſe, qui tamen mox acceſſit imploraturus eius auxilium. Nec tamen indecore ſe geſſit: immò parum hoc referre dixit, ſe enim benefactorum potius, quàm vanè dictorum memorem eſſe. Panormitanus libro 1. de rebus geſtis Alphonſi.

Ludouicus XII. Gall.rex.

* Lugduni, viuente Carolo octauo rege, deprehenſus à quibuſdam aulicis, multis verborum contumeliis vexatus eſt. Carolo mortuo, propter Ludouici ad regnum receptionem turbati aufugerunt: ſed ille abſentes ſua ſponte reuocauit, priſtinæque reſtituit dignitati, dicens, Priuati perſonam exui: Rex conſtitutus hæc maledicta non curo neque, vlciſci decreui. Annal. Franc.

De vnguentis.

Socrates.

Aiebat, vnguenta relinquenda fœminis, in iuuenibus nullum vnguentum melius olere, quàm oleum, quo inter exercēdum vtebantur. Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent ſeruus & ingenuus. Rogatus quid ſenes olere deceat? Probitatem, inquit. Rogatus, vbi hoc vnguentum venderetur? recitauit Theognidis carmen,

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι.

id eſt,

Qui bonus eſt, ab eo bona diſcito.

Huius generis quædam congerit Xenophon in conuiuio. Eraſmus libr.3. apophtheg.

Idem.

Cùm taxaret vnguentis delibutos, Phædon interrogatus, quiſnam adeò vnguentis delibutus eſſet? Cui reſpondit Ariſtippus: Ego, ait, infelix: ſed me multo infelicior Perſarum rex. At tu vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium eſt ſuperior, ita nec hominum vllo ſit preſtantior. Quo dicto ſenſit, vnguentis & odoribus hominem nihilo fieri meliorem: cùm & equus balſamo oblitus, idem

idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laertius lib.2.

Anacharsis.

Oleum dicebat esse venenum, insaniam gignens, eo quòd athletas videret vnctos in se inuicem insanire. Nec olei vsum, vt arbitror, nouerant Scythæ: vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletę non pugnant nisi vncti: putant enim corpus fieri robustius, at Scytha simulabat se credere illis oleum esse causam insaniæ. Laert.lib.1.cap.9.

Diogenes.

Nactus vnguentum, eo pedes inunxit, præter morem publicum. Id demirantibus, dixit: Quoniam vnguentum capiti infusum exhalatur in aerem, à pedibus autem ascendit ad nares. Similiter alius reprehendit publicam consuetudinem qua coronas capiti imponunt: cùm magis conueniat infra nares ponere, quòd fragrantiæ vapor non tam descendat quàm ascendat. Laert.lib.6.

Idem.

Cuidam habenti capillos vnguento delibutos: Caue, inquit, ne capitis suaueolentia, vitæ maleolentiam adducat. nam Grecarum vocum iucundam affinitatem vtcunque reddere studuimus, εὐωδίαν & δυσωδίαν. Vnguentum enim in viro arguit vitæ mollitiem: Fama porrò velut odor est hominis. Simile quiddam dixit Martialis: Ne uole, non bene olet, qui bene semper olet. Laert.lib.6.& Stobæus.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donandam hominibus vitam: cæterùm hanc ignorari ab his qui quærunt vnguenta. Laert.lib.6.

Lycurgus.

Vnguenta reiecit è Republica, tanquam olei corruptelam ac perniciem. Nam oleum (inquit) odoribus vitiatum, nullum habet vsum, nec ad esum, nec ad membrorum vnctionem: atque dum rem necessariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor sit copia. Plutar. in Lacon apoph.

Fl. Vespasianus.

Ei cùm adolescens quidam gratias ageret pro impetrata præfectura, quoniam vnguento fragrabat, & nutu contemptus est, & grauiter increpitus: Mallem, inquit Vespasianus, allium oboluisses. Mox & literas concessas reuocauit. Sueton. in eius vita.

Vide apoph. de Fuco, & mendacio.

De voce atque clamore.

Zeno Cittieus.

FOrmam dicebat esse vocis florem: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, vocem esse formæ florem. Nam oratio composita gratiam addit formæ, Laert.lib.7.

Idem.

Dicebat, eos qui disserunt, similes esse oportere tragœdiatum actoribus: quibus vox magna, bonáque latera debent esse, cum os immodicè non diducant, quod faciunt ij, qui plurima loquuntur, sed supra vires. Dum enim os diducunt, declarant se satagere verius quàm agere. Ibid.

Anonymus.

Carneades fertur admodum fuisse vocalis. Itaque quodam tempore gymnasiarcha, id est, scholæ princeps, misit qui diceret, ne tantopere clamaret: cui respondit: Da mihi vocis modum. Ad quod rursus eleganter princeps: Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda vox est. Laert.lib.4.cap.9.

Demosthenes.

Audiens oratorem quendam immodicè

modicè vociferantem, Non, inquit, quod magnum eſt, bene eſt: ſed quod bene eſt, magnũ eſt. Hoc & aliis aſcribitur. Eraſm.lib.4.apoph.

Idem.

Quodam tempore vox Demoſthenis inter concionandum defecit, ob multitudinis fremituum. Id obiicientibus, ita reſpondit: Hiſtriones è voce iudicare par eſt, oratorem è mente. Græca iucundius ſonant ὑποκρίτας δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Hiſtrio ſeruit populo, orator conſulit: ille delectat, hic prodeſt. Ad bene conſulendum non refert quàm ſit vocalis, ſed quàm opportuna ſuadeas. Actori voce opus eſt, quæ vincat multitudinis fragorem: orator talis eſſe debet, vt populus ipſum vltrò tacitus & attentus auſcultet. Eraſ.lib.8. apoph.

Iſocrates.

Inter familiares dicere ſolitus eſt, ſe quidem docere decem minis: cæterùm qui ipſum docuiſſet audaciam & vocalitatem, mercedis loco accepturum decem millia. Nam vocis exilitas & animi timiditas reddebant Iſocratẽ ad dicendum inutilem. Hæc autem quoniam naturæ ſunt, non artis, à præceptoribus dari non poſſunt. Ibid.

M.Cato.

Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare, ſæpenumero dicebat, verba plus quàm gladium, & voces plus quàm manum, hoſtes in fugam vertere, attonitóſque reddere. Nolebat militem in prælio mutum eſſe: ſed atrocibus dictis, clamore, vultúſque truculentia terrere hoſtem. Plutar.in Rom. apoph.

Cicero.

Oratores, qui inter dicendum vociferarentur, dicebat claudis eſſe ſimiles, qui ſic ad clamorẽ, vt illi ad equos confugerent. Hoc genus homines & hodie videre eſt, qui cùm ſentiunt ſe cauſa inferiores, ad furioſa iurgia confugiunt: vt quoniam rationibus perſuadere non poſſunt, improbitate metúque extorqueant. Ibid.

Idem.

Cum M. Cælius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epiſtolam apud ſenatum clara firmáque voce recitaſſet. Ne miremini, inquit Cicero, nam hic vnus ex his eſt qui proclamarunt. ſignificans, illum fuiſſe præconem, & hoc vſu contigiſſe vt eſſet vocalis. Solent autem ſerui venales voce præconis commendari. Eraſmus lib.4.apoph.

De voracitate.

Zeno Cittieus.

CVm in quodam conuiuio vidiſſet hominem immoderatius obſonia vorantem, ipſe piſcem ingentem continuò è patina ſuſtulit, quaſi ſolus deuoraturus. Alter intuens Zenonem, eius admirabatur impudentiam. At quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opſophagiam ferre non potes? Laert.lib.7.

Diogenes.

Vulgo canis dicebatur. Sunt autem canum multa genera, ſunt enim venatorij, ſunt aucupatorij, ſunt cuſtodes ouium & ædium, ſunt qui habentur in deliciis. Ergo percontanti qualis ipſe canis eſſet, lepidè reſpondit, Eſuriens, Melitæus; ſatur, Moloſſus, quòd cibi appetens, blandiretur: ſaturatus, morderet. Laert.lib.6.

Corydus.

Cùm Chærephon nudus in conuiuio oſtenderetur. O Chærephon, inquit, nunc te veluti lecythos intueor, quouſque plenus ſis. In lecythis vitreis apparet, quouſque plenæ ſunt, ſi eximantur è thecis. Ita in cute illius apparebat

apparebat expletio totius corporis. Eraſ.lib.6.

De votis.

Diagoras.

CVm in Samothraciam veniſſet, atque ei amicus quidam dixiſſet, Tu qui deos putas humana negligere, nónne animaduertis ex tot tabellis pictis, quàm multi votis vim tempeſtatis effugerint, in portúmque ſalui peruenirent? Ita fit, inquit. Illi enim nuſquam picti ſunt, qui naufragium fecerunt, & in mari perierunt. Bruſon. lib.7. cap.15. Riſit ethnicam ſuperſtitionem: quid enim poſſunt idola & res ludicræ ac nihili?

Diogenes.

Eos ſummopere reprehendebat, qui, ſi quid ſecus eueniſſet, fortunam incuſarent: id quod vulgus hominum ſolet, dicens ipſos homines potius incuſandos, qui poſtularent à fortuna, non quæ verè bona eſſent, ſed quæ ipſis bona viderentur. Nam ſi permitterent diis, quæ ipſi iudicant optima dare, darent. nunc acceptis his quæ flagitarunt, impudẽter incuſant deos. Laert.lib.6.

Anonymus.

Lacon quum voto ſe obſtrinxiſſet, quòd ſe de Leucate petra præcipitem daret, conſcendit montem, & conſpecti altitudine ſeſe auertit. Id cùm illi probri gratia obiiceretur: Non putaram, inquit, illi voto maiore voto opus eſſe. Ioco eluſit inconſtantiæ formidiníſque crimen. Etenim qui facinus arduum concipit animo, prius è diis optare debet animum facinori parem. Plut.in Lacon.

Auguſtus Cæſar.

Cùm Caium ex filia nepotem in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeij beneuolentia, audacia Alexandri, ipſius autem fortuna comitaretur. Quod in ſingulis erat præcipuum, id optabat vni contingere. Illud autem ſingularis cuiuſdam erat modeſtiæ, quod vir ingenio, doctrina, conſilióque præſtans, ſua præclarè geſta fortunæ adſcribebat. Plutarchus in apoph.

De vrbanitate.

L.Craſſus.

M. Brutus, cùm in accuſatione C. Planci duos lectores excitaſſet, & alteri de colonia Narbonenſi L. Craſſi, qui reo Bruti aderat: orationem legendam dediſſet: alteri, de lege Seruilia, ex his demonſtrans, illum ſibi pugnantia ſcribere: Craſſus viciſſim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit, in quorum primo erat. Fortè euenit, vt in Priuernate eſſemus, hic Craſſus: Audis Brute, pater teſtificatur ſe tibi fundum Priuernatem reliquiſſe. In ſecundo libro ſcriptum erat, In Albano eramus ego & Marcus filius. hic rurſum Craſſus: Notat hunc gurgitem, metuebat ne cùm is nihil haberet, nihil eſſe ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum eſt, Cùm in Tiburti aſſedimus ego & Marcus filius: tum Craſſus, Vbi ſunt hi fundi Brute, quos tibi pater publicis commentariis conſignatos reliquit? Quod niſi puberem te iam haberet, quartum librum compoſuiſſet, & ſe etiam in balneis locum cum filio ſcriptum reliquiſſet. Ita Craſſus duos lectores aduerſum ſe à Bruto excitatos tribus aduerſus ipſum productis vltus eſt. Hoc vrbanitatis exemplũ refert M.Tullius, quod non aſtringitur paucis verbis, ſed per orationem fuſum eſt. Eraſ.lib.6.apoph.

De vrbium munitionibus.

Lycurgus.

PErcontantibus cur prohibuisset vrbem cingi muris? Quoniam, inquit, non caret mœnibus ciuitas, quæ non lateribus, sed viris cincta est. Indicauit id genus munimenta magis arguere ciuium ignauiam quam fortitudinem. Plut.

Agis Archidami F.

Cùm præteriret Corinthiorum mœnia, conspiceretq; excelsas munitáq; esse, & in longum porrecta spatium. Quæ sunt (inquit) mulieres, hunc locum inhabitantes? Innuens, fortibus viris non esse opus mœnibus. Plut. in Lac. apoph.

Agesilaus.

Quum quidam interrogasset, cur Sparta mœnibus non cingeretur? Ciues armis instructos & vnanimes ostēdit, & ait: Hi, hi sunt vrbis mœnia. Significans, eam demum ciuitatem munitam esse, in qua infracti, & bene armati milites essent. Plut. in Lac.

Idem.

Suprà de Concordia.

Antalcidas.

Suprà, de Patria fortiter propugnanda.

Theopompus.

Cuidam ostēdenti ciuitatis suę mœnia, ac percontanti: num valida & alta viderentur? Minimè, inquit, siquidē sunt mulierum. Sentiens, ciuitatem satis munitam esse, si viros habeat: sin minus, nihil prodesse quamlibet operosa munimenta. Plut. in Lac.

Panthoidas.

Legatus missus in Asiam, ostendentibus ipsi murum probè munitum: Per deos (inquit) ô hospes, bellum cōclaue mulierum. Plut. in Lac.

Isæus sophista.

Cùm olim Lacedæmonij inirent cōsilium de ciuitate mœnibus cingenda, Isæus sophista, aliis consultantibus Homeri hæc recitauit verba:

Scutum hæsit scuto, galea gleæ, atque viro vir.

Et adiecit: Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Phil. in Sophistis.

Alexander.

Quum audisset de rupe quadam apud Indos, quæ ob sublimitatem, velut auibus inaccessa, ἄορνος dicebatur: quòd ipse quidē locus expugnatu difficilis esset, sed qui eum teneret, formidolosus. Nunc inquit, locus captu facilis est. Significans, nihil prodesse munimenta, nisi vir fortis ea tueatur. Arx enim nō tam fossis ac muris tuta est, quàm viris. Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Cuidam vallum gestanti, qui se dicebat onere vehementer premi: Nihil mirum, inquit, quando isti ligno magis quàm gladio fidis. Significans, ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quòd si gladiis fiderent milites, nihil esse opus vallis. Plut. in apoph.

De vsura & fœnore.

Thales.

ASsiduè in ore habuisse fertur: Noli ditari nequiter. Quo admonuit, vt à turpi lucro vbique abstineamus, ne grauetur proximus. Laert. libro 1. capite 1.

Anacharsis.

Aiebat, forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum. Notans mores vendentium fœneratorum, qui per fas nefásque plebem expilant, nummísque exhauriunt. Laert. l. 1. cap. 9.

Anti-

Antiphanes.

Dicere solebat: Vsuram, quæstúmq; illicitum, breues habere delicias, longam autem calamitatem. Stob.

Agesilaus.

Quum Agidi persuasissent, vt debitorum fœneratorúmq; nomina, tabulæque vnà comburerentur, apportatæ sunt in forum Clarium, ac coaceruatæ, supposito igni, dum concremarentur: abeuntibus ergo fœnerantibus ac diuitibus cum tristitia, Agesilaus illorum calamitates irridens: Nunquam se ignem puriorem vidisse iactabat. Plut. in Lacon. apoph.

Musonius.

Rutilius quum aliquando Romæ adisset Musonium, rogauit: Dic mihi Musoni, Iupiter Seruator, quẽ tu imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdum accipere mutuum. Ad hoc arridens Musonius: At ne fœnerant quidem Rutuli. Turpius est ad fœnus dare quàm accipere. At Rutilius, cùm ipse faceret quod grauius est, obiecit illi quod erat leuius. Eras. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Ex Catone Censorio quum quispiam percontaretur, quid in re domestica maximè expediret? respondit: Bene pascere, bene vestire, & bene agrum colere. & illi qui quæsierat: Quid fœnerari? Cato, Quid, hominem (inquit) occidere? Non minus igitur fœneratorem peccare censuit quàm homicidam. Cic. lib. 2. Offic.

Alphonsus.

Fœneratores, vtpote labores mortalium depascentes, harpyas vocare solitus erat. Quemadmodum enim Vergilianæ illæ Harpyiæ raptu viuebant, sic hodie fœneratores ex pauperũ laboribus magnas per nefas opes reponunt sibi & suis. Panormitanus libro quarto.

Idem.

Iustitiæ & æquitatis amator ardentissimus, audiẽs illicito lucro hominibus insidias à fœneratoribus strui: Fœnus nil aliud sibi quàm animæ funus videri dixit. Damnauit autem vniuersam fœnerandi rationem, quæ planè est contra naturæ regulam, cùm ex nihilo nihil gignatur. Idem libro 3. de Alphonsi reb. gest.

Bernard. Senensis.

Fœnus ita demum sine peccato exerceri posse affirmauit, si pecunia iis crederetur, qui nec capitalem summã reddere possent. Æn. Syl. de dictis Sygismundi & Friderici imp. & lib. 3. de dictis Alphon.

De vtilitate.

Antisthines.

HOstes semper obseruandos esse dicebat, ideo quòd hi primi omnium sentiant, si quid delinquas. igitur plurimùm vtilitatis ex his capere possumus, cùm errores nostros castigari cognoscimus, vt cognita corrigamus deinceps. Laert. lib. 6. cap. 1.

Anacharsis.

Forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinatum. notans mores vendentium, per fas nefásque lucra venantium. Laert. lib. 1. cap. 9.

Xenophon.

Suprà de Hostibus & inimicis.

Lysander.

Cùm egregius simulandi artifex euasisset, ac pleraque quæ crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret, iustum non alia re quàm vtilitate, & honestum commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mendacio præstantiorem esse, sed vtriusque dignitatem ac pretium vtilitate æstimandũ. Inuertit vir improbus philosophorum dogma,

dogma, qui quod honestum est, idem volunt vtile esse: hic quicquid esset vtile, idem ducebat honestum. Plut.

Antalcidas.

Suprà, de Comitate.

Cato Vticensis.

Cùm Romam venisset, reuocatus est ab exercitu: non quidem vt ipsi gratificarentur, sed quod per illum citò Carthaginem se capturos crederet. Plut. in Rom. apoph.

De vulgi natura, moribus & iudicio.

Stilpo.

CRateti percontanti, num dij orationibus & precibus delectarentur? Isthuc, inquit, ô stultè, ne percontaris in via, sed solùm interroga. Subindicans, aut nullos esse deos, aut eos solicitari de rebus humanis. Sed non expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui necessarium esset deorum metu contineri. Huic similimum est quod tribuitur Dioni, qui eam quęstionem proponenti, versu Homerico, ni fallor, respondit:

οὐκ ἀπ᾽ ἐμῦ σκεδάσεις ὄχλον παλαιγενὲς πρέσβυ

Non abiges miserande senex turbam procul à me. Laert. l.2. c.12.

Anacharsis.

Mirabatur, quî conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes. Sentiēs, de artifice neminem rectè iudicare, nisi artificem. In theatro certabant histriones, mimi, cantores & sophistæ, recitabant poetæ: quorum artes cùm populus nesciret, tamen aliis applaudebant, alios explodebant. Idem lib. 1. cap. 9.

Antisthenes.

Omnia mala pro peregrinis habenda esse putauit. Sed vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret: non quidem hanc ob causam, quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Erasm. lib. 7. apoph. ex Diogenis. Laert. lib. 6.

Diogenes.

Suprà, de Laude propter vtilitatem.

Idem.

Quodam die theatrum ingressus, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Hoc, inquit in omni vita facere studeo. Sentiens, hoc sapientis esse viri, in omnibus actionibus à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laert. l. 6.

Chrysippus.

Cuidam reprehendenti, quòd non apud Aristonem cum pluribus daret operam philosophiæ: Nunquam, inquit, philosopharer, si cum pluribus auscultarē. Dictum lepidius est apud Græcos, quòd πολλοὶ interdum sonat multi, interdum vulgus hominum. Sensit, non statim esse optima, quæ placent compluribus. Laertius libr. 7. cap. 2.

Demades.

Cùm esset quæstor, populo Atheniensi persuaso vt iis qui ab Alexandro desciuerant triremes auxiliares mitterent, iubentíque vt illicò pecunias depromeret: Paratæ sunt, inquit, pecuniæ, ô viri Athenienses, quas in congios deposueram, vt singuli minæ dimidium acciperetis: Verùm si has mauultis in hunc vsum erogari, per me quidem, vt vobis quidem lubet, vtamini, licet. Hoc sermone fregit impetum populi, nolentis illa distributione spoliari. Sic interdum, vt indomitę belluę, arte ad meliora concilia auocandus est populus. Eras. lib. 6. apoph.

Alci-

Alcibiades.

Habebat canem quendam insigni pulchritudine, emptum drachmarum septem millibus. huic amputauit caudam, ac per vrbem obambulare passus est. Demirantibus cur id faceret: Vt hoc, inquit, de me loquantur Athenienses, nec alterius rei sint curiosi. Notat ingenium populi, qui de claris viris libenter loquitur malè. Illi morbo suppeditauit materiam leuiorem. Plut. in Græc. apopht.

Phocion.

Populum Atheniensem in concione quum liberius reprehenderet, eíque Demades diceret: Laniabit te Phocion plebs, si paululum insanierit: Quin, inquit ille, te potius, si paululum resipuerit. Brus. lib. 7. cap. 17. ex Plut.

Idem.

Quum Atheniensibus proditum esset oraculum, in ea ciuitate vnum esse virum qui cunctorum sententiis aduersaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri, vt occideret: Phocion in medium processit: Ego, inquiens, sum ille, quem designat oraculum. Mihi enim ea omnia displicent, quæ vulgus agit & dicit. Quo dicto ostendere voluit, inconditam multitudinem quoniam affectibus agitur, nihil sani nec agere nec loqui. Plut. in apoph.

Idem.

Orationem habens apud Atheniensem populum, placebat omnibus, cúmque videret ab omnibus pariter sermonem approbari, conuersus ad amicum: Quid (inquit) num mali quippiam dixi imprudens? Adeò persuasum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficisceretur. Plut. in apoph.

Aristides.

Supra de Probitate damnata.

Themistocles.

Themistoclem Cùm Athenienses contumelia afficerent, in quos multa contulerat beneficia, aiebat se similẽ esse platanis, sub quarum vmbra accurrunt homines afflicti tempestate & easdem simul vt abiit tempestas vellunt. Sensit vir prudentissimus, vulgi mores esse, vt belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace verò contemnant. Plutarch. in Græc. apoph.

Hippomachus.

Quum discipulus suus aberraret arte inter fistulandum, & nihilominus plausum auditorum assequeretur, percussit eum baculo, dicens: Perperam fistula cecinisti, nam alioquin hi tibi non applauderent. Ælian. lib. 4. de Var. histor.

Polycletus.

Eodem tempore duo simulachra fecit: alterum quidem ad vulgi arbitrium, alterum iuxta artis regulas. Gratificaturus autem plebi, ad singulorũ accessum transposuit, & commutauit aliquid, morem gerens vniuscuiusque voluntati. Mox proposuit vtrumque: & alterum omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens igitur Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælianus libro 16. de Var. histor.

Dionysius.

Suprà de inuidia, quæ plerunq; felicitatis & virtutis comes est.

Appius Claudius.

Quum in censura haberet competitorem Scipionem, Pauli Æmylij filium, populari auræ studentem, magna voce: O Paule, inquit, Æmyli, nónne etiam apud inferos indignaris, quòd filium tuum Mallius tonsor & Licinius declamator ad censuram producunt? Plut.

M. Cato.

M. Cato.

Populum Romanum gregi pecudū conferre solebat: quæ singulæ nemini obtemperant, vniuersæ autem gregis ducem sequuntur. Sic & vos, inquit, quos nemo vestrûm priuatim in consilium adhibere vellet, ab his hîc congregati, vos agi duciq; finitis: Notans populum, quòd deterrimis committeret magistratus. Eras.lib.5.apoph.

Polycarpus.

Polycarpus cùm fidei suę rationem Herodi proconsuli reddere paratus esset, diemq; postularet, quo cum proconsule agere posset: Proconsul voluit, vt coram populo se excusaret. Cui Polycarpus: Non faciam, inquit, cùm principibus & potestatibus honos debeatur, modò Deo non sit contrarius: populo autem furenti, satisfacere nemo possit. Euseb.libr.4.Ecclesiast.hist. cap.15.

De vulnere & cicatrice.

Crates.

NIcodromus citharœdus Crateris dictis lacessitus, impegit illi pugnum in os, & suggillauit. At Crates fronti imposuit tabellam, in qua scriptum erat: Nicodromus faciebat. Itaq; cum liuore suo obambulans, traduxit citharœdum: festiuiter alludens ad artificum morem, qui operibus suis inscribunt, Apelles aut Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulsato, Laert.lib.6 cap.5.

Alexander.

Frequenter dicere solitus est: Vt maximè sanetur vulnus quod illatum est, manet tamen cicatrix. Sensit vir clarissimus, vulnus facilè quidem sanari posse, vt dolor omnis auferatur: cicatricem tamen, hoc est iniuriæ factę memoriam, semper versari ob oculos. Eras.8.apoph.

Timotheus.

Audiens quendā acceptum in bello vulnus prædicantem, ac corporis cicatrices ostentantem: Et me, inquit, puduit, quòd cum ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. Sic sunt hodie Thrasones, qui vulnera à bombardis corpori inflicta ostentant omnibus, fortitudinis gloriam aucupantes: cùm vulnus eminus pugnando fortassis à puero, vel ignauissimo timidissimóq; homine acceperint. Eras.lib.5.apoph.

De vxoribus.

Aristippus.

MVlierem paruam, sed pulchram conspicatus, Paruum, inquit, malum, sed magnum pulchrum. Vel si mauis inuertere sententiam: Paruum quidem pulchrum, magnum autem malum. Nam καλὸν & κακὸν apud Græcos facilè permutari possunt. Ant.in Melissa, part.2.ser.33.

Socrates.

Socrates dicere solebat, viros oportere ciuitatis parere legibus, vxores verò maritorum quibus cum viuunt moribus. Norma enim coniugis vir est. Æquitas igitur docet, vt viris tanquam capiti vxores obtemperent. Erasmus lib.3.apoph.

Antisthenes.

Cum his mulieribus habendam consuetudinem dixit, quæ beneficium beneficio pensent, αἳ χάριν εἴσονται, id est, quæ gratiam habituræ sint. Sentiens, abstinendum ab his quæ pretio vendunt inhonestā voluptatem, nec pariunt, nec amant mutuum: aut à valetudinariis, deformibus ac malè moratis, quæ gignunt fœtus pœnitendos. Laert.lib.6.cap.1.

Theano.

Rogata, quando mulier esset munda à viro? respondit: A suo semper, ab alieno nunquam. Laert. lib. 8.

Phocionis vxor.

In complurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Anton. in Melis. par. 2. ser. 33.

Vide apopht. de Mulierum natura & moribus.

De vxore eligenda.

Pittacus.

INterrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cùm respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem: sin deformem, pœnam. Haudquaquã, dixit: sed si pulchram duxeris, non erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stob. ser. 65.

Idem.

Sciscitatus à quodam, qualem vxorem ducere deberet? respondit, Æqualem tibi ducito. Ipse enim cùm domi haberet opulentiorem, habebat etiam morosam & imperiosam. Laertius libro 1.

Chilon.

Chilonis dicterium est, vxorem humilem modico apparatu ducendam, ne pro coniuge dominam accersas domum. Sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secum adfert. Proinde hoc erat vnum ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptum irent. Laert. lib. 1. cap. 4.

Cleobulus.

Æqualem vxorem ducendam esse suadebat. Si enim ex superiori familia duxeris, inquit, non affines tibi, sed dominos comparabis. Stobæus ser. de Temperantia.

Idem.

Præterea dixit, filias viris elocandas esse ætate virgines, sed prudentia matronas. Stob. ser. 68.

Antisthenes.

Adolescenti consulenti, Cuiusmodi vxorem ducere expediret? Si formosam duxeris, inquit, habebis communem: sin deformem, habebis pœnam. Iucundius id effertur apud Græcos, quibus quoad voces attinet, minimũ interest inter κοινὴν & ποινὴν: quod ad rem attinet, plurimum. Suadebat itaque, media statáq; (vt vocant) forma ducendam, quæ nec fastidiũ viro moueret ob deformitatem, nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Aulus Gel. lib. 5. cap. 11. hoc dictum Bianti tribuit. Laert. autem lib. 4. Bioni. Maximus verò serm. 39. Soloni. Cæterùm Pittaco etiam attributum à Stobæo paulò iam suprà recensuimus.

Democritus.

Interrogatus, cur homo proceræ staturę, tam paruam duxisset vxorem? Ego, inquit, in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Anton. part. 2. sermone 34. Melissæ.

Idem.

Dicebat, eum qui bonum generum nactus sit, inuenisse filium: qui verò malum, simul & filiam perdidisse. Stobæus ser. 69.

Aureolus philos.

Rogatus, paupérne an diues vxor ducenda esset? Pauperem, ait, alere difficile est: diuitem verò ferre, tormentum. Bruson. lib. 7. cap. 22.

Lycurgus.

Cuidam percontanti, quam ob causam lege cauisset, vt sine dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neque propter inopiam vllæ relinquerẽtur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur: sed vt iuuenum quisque ad puellæ mores respiciens, ex virtute faceret electionem.

nem. Eadem de causa fucos & ornamenta, quibus aliæ formam vel fingere vel commendare solent, ex vrbe submouit. Plut.

Pericles.

Duobus filiam eius ambientibus, quorum alter diues ac imperitus erat, alter verò pauper & studiosus, elocauit eam pauperi: inquiens, illum qui diues fieri possit, meliorem esse quàm qui iam sit. Stob. ser. 68.

Themistocles.

Vnicæ filiæ pater consulebat, vtrum eam pauperi, sed ornato: an locupleti, sed parum probato collocaret? Malo, inquit Themistocles, virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem. Valerius Maximus libro septimo capitè secundo Stobæus serm. 83. Cicero autem libro. 2. Officiorum, de sua filia id dixisse refert, quemadmodum & Plutarch. in eius vita. & apopht. item Stob. ser. 83.

Olympias.

Quũ accepisset, adolescentem quendam aulicum duxisse vxorem elegantiquidem forma, sed fama parum secunda: ille, inquit, non sapit, qui vxorem oculis non etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, sed digitis ducunt, solam spectantes dotem. Erasmus. 6. apoph.

Aurelia.

Aurelia Iouiani Pontani filia natu maior, amisso Paulo marito, cùm à patre ad secundas nuptias hortaretur: Quin tu, inquit, pater nuptias secundas non inis? (erat enim is etiam viduus.) Quia, respondit, nullam matri tuæ similem me reperturum confido. Eadem cura (respondit illa) me quoque versat pater, quod mihi placiturum Paulo æquè similem sperem neminem. Adrianus Barland.

De vxore ducenda.

Menedemus.

CVidam sciscitanti, num sapienti ducenda esset vxor: Num ego, inquit, videor tibi sapiens? Quum annuisset. Ego, inquit, vxorem duxi. Superuacuum erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat sapientem. Laert. lib. 2.

Antisthenes.

Suprà, de coniugio & matrimonio.

Theano.

Suprà, de Oeconomia.

Epaminondas.

Cùm in cœlibatu viueret, à Pelopida reprehensus est hunc in modum: Non curas tu quidem Remp. qui nullos post te filios relinquis quorum manu patriæ salus ritè defendi possit. Brus. lib. 7. cap. 23.

Metellus.

Dicere solebat: Si sine vxoribus possemus esse omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradit, vt nec cum iis satis commodè, nec sine illis vllo modo viui possit: saluti perpetuæ potius, quàm breui voluptati consulendum est. Brus. lib. 7. cap. 22. ex Gell. lib. 1. cap. 6.

M. Cato.

Maiori laude dignum eum censebat, qui bonum se gereret maritum, quàm qui in ordine senatorio magnus esset. Brus. lib: 7. cap. 22.

De vxore non ducenda.

Thales.

ROganti matri vt vxorem duceret, Nondum esse tempus, dixit: dein maior natu, Nõ amplius esse tempus. Stob. ser. 66. Alex. ab. Alex. l. 4. c. 8.

Socrates.

Rogatus ab adolescente quodam, vtrũ melius censeret vxorem ducere, annon ducere? Vtruncunq; (inquit) feceris, pœnitebit: indicans, & cœlibatũ & coniugium habere suas molestias, ad quas perferendas esset præparandus animus. Cœlibatam comitatur solitudo, orbitas, generis interitus, hęres alienus: matrimonium, perpetua solicitudo, iuges querelę, dotis exprobratio, affinium graue supercilium, garrula socrus lingua, subsessor alieni matrimonij, incertus liberorum euentus, aliáque innumera incommoda. Proinde non hic est electio, qualis est inter bonum & malum: sed qualis inter leuiora & grauiora incommoda. Laer. lib.2. Val.Max.l.7.cap.2.

Idem.

Dicere solebat, tria se mala assecutum: Grammaticam, paupertatem, & perniciosam vxorem, quorum duo iam effugisset, perniciosam vxorem effugere non potuisse. Ant.part.2. Mel. ser.34.

Idem.

Quibusdam eum consulentibus de ratione matrimonij cõtrahendi dixit, Quemadmodum pisces ô adolescentuli, qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare: qui autem iam intus sunt, volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat videte. Anton.in Melis. par.2. ser.34.

Plato.

Interroganti cuidam, an vxore ducta philosophari deberet? Cùm nescias, respondit, te solum seruare, an vxorem quoq; super humeris te seruaturum speras. Stob.ser.66.

Diogenes.

Suprà de consilio in melius mutato.

Idem.

Interroganti, quando ducenda esset vxor? Iuueni inquit, nondum, seni nunquam. Græcè iucundius, μηδέποτε & μηδέποτε, subindicans, prorsus abstinendum à matrimonio. At percontator ille discere cupiebat, quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret adsciscere coniugem, quemadmodum Aristoteles præscripsit puellæ decimumoctauum, viro trigesimum quintum: & Romani Aprilem & Iunium existimabant auspicatum nuptiis, Maium inauspicatum. Laert.libro.6.& Brus.l.7.cap.22.

Aristippus.

A quopiam interrogatus, An sibi ducere vxorem expediret? Negauit. Si enim duxeris, inquiebat, formosam habebis cõmunem: si deformem, pœnam. Ant.in Meliss.part.2.ser.34.

Protagoras.

Rogatus, ob quam causam dedisset filiam inimico nuptam? Quia, inquit, nihil ei dare poteram deterius. Ant. ser.34.part.2.Melissæ.

Philoxenus.

Cùm quidam eum percontaretur: cur Sophocles bonas introduceret fœminas, ipse autem malas? Quia, inquit, quales oporteat esse fœminas, Sophocles dicit: ego verò quales sint. Ant.ser.34.par.2.Meliss.

Solon.

Quum ad Thaletem Miletum venisset, admiratus dicitur, quòd nuptias filiorúmq; procreationẽ contempsisset, Thaletem verò tacuisse. Interiectis autem diebus aliquot peregrinum subornasse, qui decimo post discessum die Athenis venisse fateretur. Hic rogatus à Solone, nunquid noui Athenis esset? edoctus ille à Thalete: Nihil aliud, inquit, prætérquã quòd adolescentis cuiusdam efferebatur funus, ciuitate omni subsequẽte, quòd eius pater virtute & admiratione inter ciues primas obtineret, quẽ

tum

tum abesse dixissent. O illum miserum, Solon ait. Sciscitanti verò de nomine, respondit, excidisse memoria: sed ob iustitiam illius, in omnium ore versatum. His Solon in metum coniectus est. Postremò nomen peregrino subiecit, ab eóque contendit, Num illi Solon nomen esset? Annuente homine, Solon caput cædere cœpit, filium suum obiisse ratus. Tum Thales ridens ait: Hæc me (Solon) à nuptiis & procreandis liberis dehortantur quæ te hominem fortissimum infringunt, & tum rem fictam esse ostendit. Plut. in Solone.

Phoroneus.

Phoroneus legumlator moriens, fratri dixisse fertur: ad summam felicitatem nihil mihi defuisset, si vxor defuisset. Bruson. lib. 7. cap. 22.

Epaminondas.

Sciscitatus, quídnam vtilitatis caperet vir innuptus? Respondit, pro patria mori non dubitare. Stob. ser. *66.*

Cicero.

Rogatus ab Hirtio, vt post Terentię repudium sororem eius duceret, negagauit, dicens, Non posse se vxori & philosophię simul dare operam. Brusonius li. 7. ca. 22. Hieronymus contra Iouianum.

Alphonsus.

Suprà, de Coniugij molestiis, & infrà de Zelotypia.

Marianus Sozinus.

Cùm minus solito literis operam daret, ob id reprehensus à quodam, respondit: Ideo minus libros iam euoluo, quia vxorem duxi. rursus interpellatus, Cur Socrates vxoratus, non itidem philosophiæ studia neglexisset? Xantippe (ait) morosa fuit, & deformis: mea autem vxor proba est, & forma decenti. Æneas Sylu. de dictis Sigismundi & Friderici tertij imperat. & lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

De vxore morosa, imperiosa, ac molesta.

Socrates.

CVm Euthydemum ad cœnam vocasset, in medio conuiuij Xantippe irata surrexit, & post multa in Socratem iacta conuicia mensam subuertit. Verùm cùm Euthydemus ob id valde turbaretur: Cur, inquit Socrates, ita te habes? Nónne nuper cùm tecum cœnarem, gallina subuolans mensam, pocula & alia euertit? Irrisit ita morosæ vxoris indignum facinus, vt interim hospitem sibi placaret iratum, & tolerantiæ exemplum de se præberet. Laert. lib. 2. cap. 5.

Idem.

Præterea percontanti, cur Xantippen moribus adeò incompositis fœminam haberet domi, dicebat, sic habendam consuetudinem cum morosis vxoribus, quemadmodum qui se ad studium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, ac perpeti possint, cæteris vtũtur commodius. Ita qui morosæ coniugis mores ferre didicerit, multò facilius cum quibuslibet habebit consuetudinem. Laert. lib. 2. cap. 5.

Idem.

Cùm Alcibiades magnam & pulcherrimè confectam placentam, magni amoris testimonium Socrati misisset: Xantippe suo amore irata, eam de canistro deiectam, impuris conculcauit pedibus. His Socrates cùm arrisisset, inquit, Num quid tu simul carebis ea? Quòd si quis putat hæc puerilia esse, & nullius pretii: is sanè non nouit, ex his etiam de fortibus & bonis viris probationem fieri, si morosis vxoribus ea ratione conniueant. Ælianus lib. 11. de Var. histor.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen morosam adeò diligerit: Ego, inquit, iampridem his assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit è puteo, stridorem audiam. Laert.

Idem.

Eidem simile quiddam dicenti: At tu, inquit Socrates, nónne domi tuæ gallinas toleras glocientes? Tolero, inquit Alcibiades, sed oua mihi pariũt, & pullos. Et mihi, ait Socrates, mea Xantippe parit liberos. Laert.

Idem.

Xantippe, cùm Socrati marito in publico pallium detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Nolo, inquit, vt hoc certamine vobis acclamantibus derisui sim, & causa spectaculi. Maluit vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere: quàm ridiculum exhibere spectaculum, viri cum vxore certantis. Ibid.

Idem.

Cùm vxorem Xantippen diu rixantem tulisset, ac tandem fessus sedisset ante fores, illa magis irritata, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus autem illis qui præteribant, & Socrates demum in risum erupit dicens: Facile futurum putabam, vt post tantum tonitru pluuiam sentirem. Erasm. lib. 3. apoph. ex Laert. lib. 2.

Idem.

Demiranti cuidam, in quem vsum duas aleret vxores tam rixosas: Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua mihi in publico vtẽdum est. Harũ enim moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum consuetudinem. Gel. lib. 1. cap. 17.

Diogenes.

Quum aliquando vidisset mulieres ex oliua pendere: laqueo præfocatas: Vtinam, inquit, & cæteræ arbores simílem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογυνὴς, id est, mulierum osor, eóque cupiebat omnes videre pensiles. Laert. lib. 6.

Anonymus.

Philosophus quidam, cùm vxorem haberet improbam & garrulam, & ebriosam, percontantibus cur talem ferret? Vt domi, inquit, habeam, philosophiæ gymnasium, & palæstram. Ero enim erga cæteros lenior, hac quotidie institutus. Sunt etiam, qui ipsum ob hanc causam illam duxisse dicant. Anton. in Melis. par. 2. ser. 84.

M. Cato.

Obiurgans aliquando summam vxorum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores, hoc modo colligens, mulieres esse rerum omnium dominas. Plut. in Rom. apopht. Ant. in Meliss. part. 2. ser. 34. Alexand. ab Alexand. libr. 6. cap. 8. Cæl. Rhod. lib. 14. cap. 14.

Idem.

Admodum senex, Salonini filiam malè morigeram amans, quum vxorem duxisset, rogatus in campo Martio à L. Portio Nasica, num ex sui animi sententia vxorem haberet? Non herculè, inquit Cato, ex mei animi sententia. Scomma autem Nasicæ in amorem Catonis fuit, Catonis autem responsum de moribus puellæ datum erat. Brus. lib. 7. cap. 22.

Alphonsus.

Eum maximè insanire dicebat, qui vxorem à se digressam fugitiuámque perquireret. Significans, magnæ felicitatis esse, ab improba & morosa vxore liberari. Panorm. lib. 4. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm aliquando Ludouicum Podium Putium, in veste lugubri, fronte

subtristem

subtristem intueretur, & quid sibi vellet luctus ille sciscitaretur? ac Putius ob vxorem mortuam mœstum se esse respondisset: ait Alphonsus, lætum potius atq; hilarem esse eum conuenire, ob illius mortem. Nam si cognita mortua esset, tum & fratrem à mortuis suscitatum esse. Erat autem vxor illa intractabilis, difficilis, & viro, dum vixit, admodum molesta & infesta ac mariti propè mors quædam Panorm. lib.3. de reb.gest. Alphonsi.

Greg. Haimbergensis.

Is, scientia iuris & facundia inter omnes Germanos facilè princeps, cũ domum ex curia Cæsaris, in qua diu fuerat versatus, reuertisset atque non longè ab oppido Nurembergensi amicum offendisset, qui vxorem suam viuere & bene valere diceret: Si viuit vxor, inquit, ego sanè obij. Innuit autem, morosam vxorem mariti mortem esse. Æneas Syl. lib.3. commentar. de reb.gest, Alphonsi.

Alphonsus.

Trisponius iurisconsultus, & Alphonsi Aragonum regis consiliarius, cùm trecentos aureos Alphonseos, quod supererat dotis, furto surreptos perdidisset, ac propterea animo angeretur, & esset sibi vxor, & illa quidem admodum morosa, regem Alphonsum dixisse ferunt: Longè illi melius fore, si vxorem, quàm pecuniam, fures abstulissent. Panorm. libr.1. de reb.gestis Alphonsi.

Anonymus.

Quidam abunde comis, cùm hospes vociferantem diutius vxorem eius, rixantémq; cum ancillis, parum æquè ferret, conuersus ipse ad hospitem: Et quę, inquit, amice impatientia est tua? Duos, inquit, & triginta annos huius clamores dies, noctésque æquissimè ipse perfero, tu verò ne dieculæ quidem sextantem ferre eam potes? Quo dicto & hospitem leniit, & vxorem ab ira ad risum conuertit. Adrianus Barland.

DE ZELOTYPIA.

C. Sulpitius.

VXorem suam repudiauit, quòd aperto capite ædes egressa esset: Lex, inquiens, tibi meos vnius oculos præfinit, quibus formam tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa, non aliorum oculis placens. Eras. lib.6. apoph.

Alphonsus.

Dicebat, ita demum matrimonium tranquillè exigi posse, si vxor cæca, maritus autem surdus fiat. Innuit autem, fœmineum genus esse zelotypiæ obnoxium, & hinc oriri rixas & querimonias: & rursus marito molestam esse vxoris garrulitatem, qua molestia cariturus est, si fiat surdus. Eras. libr.8. apoph.

FINIS.

CATALOGVS AVTORVM, EX QVORVM LVCVBRATIONIBVS APOPHTHEGMATA A CONRADO LYCOSTHENE deprompta sunt.

* *
*

GRÆCI.

Abdias.
Ælianus Sophiſta.
Antonius monachus.
Appianus Alexandrinus.
Ariſton.
Ariſtonymus.
Ariſtoteles.
Arrianus Nicome.
Athenæus.
Calliſtratus.
Cedrenus.
Clemens Alexandrinus.
Demoſthenes.
Diodorus Siculus.
Diogenes Babylonius.
Diogenes Laertius.
Diogenianus.
Dion Caſſius.
Dion Nicæus.
Dion Pruſæus.
Dionyſius Halicarn.
Epictetus.
Epiphanius.
Euagrius.
Euſebius.
Flauius Ioſephus.
Gr.Nazianzenus.
Herodianus.
Herodotus.
Iſocrates.
Lucianus Samoſatenſis.
Maximus monachus.
Maximus Tyrius.
Nicephorus Calliſtus.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Acominates.
Pauſanias.
Phauorinus.
Philo Iudæus.
Philoſtratus.
Plato.
Plutarch.Chæronæus.
Polybius.
Polyænus.
Procopius.
Socrates Conſtantinop.
Sozomenus.
Stobæus.

Suidas.

Suidas.
Theodoretus.
Thucydides.
Xenophon Athenien.
Xiphilinus abbreuiator Dionis Nicæi.
Zezes de Varia historia.
Zonaras.

LATINI.

Ælius Lampridius.
Ælius Spartanus.
Æmylius Probus.
Ammianus Marcellinus.
Antonius Florent.
Apuleius.
D.Augustinus.
Aurelianus.
Aurelius victor.
Cæsar.
Cicero.
Columella.
Corn.Celsus.
Curtius.
Eutropius.
Fabius Quintilianus.
Flauius Vopiscus.
Florus.
Frontinus.
Gellius.
D.Hieronymus.
Iulius Capitolinus.
Iustinus, Trogi Pompeij abbreuiator.
T.Liuius Patauinus.
Lucius Annæus Seneca.
Macrobius Aurelius.
Paulus Diaconus.
Plinius iunior.
Plinius senior.
Salustius.
Suetonius Tranquillus.
Sulpitius Seuerus.
C.Tacitus.
Trebellius Pollio.
Valerius Maximus.
Sext.Victor.
Vitruuius.
Vulcatius Gallican.

RECENTIORES.

Æneas Syluius.
Albertus Crantius.
Alexander Neapoli.
Angelus Politianus.

Annales & Historiæ:
- Anglorum.
- Austriacorum.
- Bauarorum.
- Flandrensium.
- Florentinorum.
- Gallorum.
- Genuensium.
- Germanorum.
- Heluetiorum.
- Hispanorum.
- Lubecensium.
- Monasterij Hirsfeldensis.
- Monast. S. Galli in Heluetiis.
- Polonorum.
- Saxonum.

Scotorum.

Scotorum.
Venetorum.
Vltraiectinorum.
Vngarorum.
Antonius Bonfinius.
Antonins Constantinus.
Antonius Panormitanus.
Baleus de scriptoribus Anglicis.
Baptista Egnatius.
Bartholomæus Facius.
Bocacius.
Beroaldus.
Blondus.
Brusonius Contursinus.
Cælius Rhodiginus.
Chytræus.
Coccius Sabellicus.
Conradus à Lychtenavv, seu Abbates Vrspergensis.
Erasmus Roterodamus.
Egidius Corrazettus.
Franciscus Patricius Senensis.
Franciscus Petrarcha.
Franciscus Tarapha.
Fulgosus Genuensis.
Gaguinus Gallus.
Georgius Lilius Britannus.
Guido Bituricensis.
Gulielmus Tyrius.
Hadrianus Barlandus.
Hermolaus Barbarus.
Iacobus Spiegelius.
Ioannes Auentinus.
Ioannes Cuspinianus.
Ioannes Francisc. Picus.
Ioannes Magnus.
Ioannes Stella.
Ioannes Stumpfius.
Ioannes Trithemius.
Iordanes.
Iouianus Pontanus.
Lambertus Schafnaburgensis.
Laonicus Chalcon Dyles.
Lilius Gyraldus.
Marulus Spalatensis.
Olaus Magnus.
Otho Frisingensis.
Paulus Æmylius.
Paulus Iouius.
Petrus de Natalibus.
Philippus Cominæus.
Pius Pontifex.
Platina.
Polydorus Virgilius.
Pomponius Lætus.
Raphael Volaterranus.
Rauisius Textor.
Ritius Neapolitanus.
Rodolphus Agricola.
Saxo Grammaticus.
Sebastianus Munsterus.
Sigismundus ab Heberstein.
Vincentius Bellouacensis.
Vnfridus Anglus.

FINIS.

PARABOLARVM SIVE SIMILITVDINVM,

Quæ ex Aristotele, Plutarcho, Plinio ac Seneca, grauissimis authoribus, olim ab ERASMO ROTERODAMO collectæ, postea per CONRADVM LYCOSTHENEM ad suas classes iuxta alphabeti ordinem reuocatæ sunt,

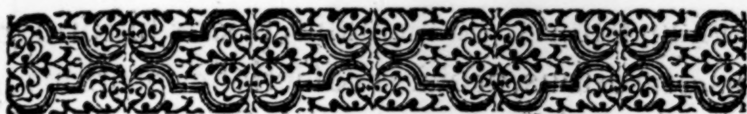
LOCI COMMVNES.

Postrema hac & omnium emendatissima editione, tum ex Cicerone, tum ex ipso Seneca aliquot Similitudinum centuriis aucti.

EDITIO ALTERA.

Excudebat Ioannes Iacksonus,
M. D. XCVI.

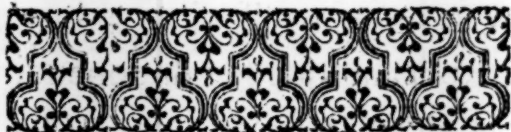
TYPOGRAPHVS LECTORI.

SIMILITVDINES olim Erasmus collegit sæpius editas: Quibus titulus subiicitur ex Aristotele, Plinio: in his Erasmi est collationis inuentio: quod collationis genus si quis velit exequi, & totam rerum naturam perlustrare, ingentem equidem Similitudinum thesaurum, seu potius physiologiam vberrimã, & creaturarum iucundam meditationem offeret. Quod opus tibi cudit vir quidam, bonarum literarum amans, & qui suam operam in hoc apophthegmatum & similitudinum volumine poliendo & augendo nobis commodauit. Porrò quæ ex Plutarcho, Cicerone, Senecáque desumpta testatur inscriptio, in his nihil Erasmus & Anonymus ille sibi vindicant, præter colligendi explicandíque seu disponendi laborem, & si quid laudis meretur commoda quibusdam in locis breuitas. Similium pelagus potest è rerum omni-

omnium naturis, & disciplinis, poetis, historiographis, oratoribus, profanis & sacris Scriptoribus aggregari. Sed Erasmus quod infinitum est noluit persequi: gustum duntaxat dare voluit, vt ingenia iuuenum ad his similia conquirenda excitaret. E Plutarcho plura recensuit, quòd is autor in hoc genere sic excellit, vt cum eo nemo vel eloquentissimorum iure conferri queat. E Seneca non omnes decerpsit: nostra editio hanc iacturam nunc tibi sarciet. Varias item Similitudines, quæ Erasmi nomen præ se ferunt, scias velim partim ex Plutarcho, Plinio & Seneca, partim ex ipsius ingenio depromptas esse. Huic autem, quamuis inter recentiores & nostri æui scriptores, hac in parte locum inter veteres illos relinquendum esse censuimus: meritò quidem, quum nihil adtulerit quod etiam antiquum non sapiat. Tu verò nostris laboribus faue, & vale.

DE

DE RATIONE AC VSV PARABOLARVM SEV SIMILITVDINVM.

EX LIBRO ERASMI ROT. DE Copia verborum & rerum 2.

IAM *verò si quis superstitiosius parabolam ab exemplo separet, vt exemplum sit certæ rei gestæ parabola, similitudo sumpta ab his quæ fiunt, aut quæ natura casúve rebus adiuncta sunt: vt Attilius ad hostes reuersus, exemplum sit seruandæ religionis ac fidei: at nauis pro ventorum ratione velum tollens aut contrahens, in hoc aut illud latus transferens, parabola, sit, quæ doceat sapientem tempori cedere oportere, ac rebus præsentibus sese accommodare: tamen eadem est dilatandæ parabolæ ratio, quam in exemplo demonstrauimus. Nam aliquando verbo notatur, vt* Non intelligis tibi vertenda vela. *vt,* Desine lauare laterem. *vt iam vel allegoria sit, vel metaphora. Aliquando latius explicatur, & apertius accommodatur. Quod facit Cicero pro Murena:* Quod si è portu soluentibus, qui iam in portum ex alto inuehuntur, prædicere summo studio solent tempestatum rationem, & prædonum, & locorum: quod natura fert, vt his faueamus, qui eadem pericula quibus nos perfuncti sumus ingrediantur: quo me tandem animo esse oportet, propè iam ex magna iactatione terram videntem in hunc cui video maximas tempestates esse subeundas? *Rursum in eadem oratione:* Vt aiunt Græcis artificibus eos aulœdos esse, qui citharœdi fieri non potuerint: sic nonnullos videmus, qui oratores

res

res euadere non potuerunt, eos ad iuris studium peruenire. *Superiorem Ciceronis parabolam sic imitatus diuus Hieronymus in epistola quadam ad Heliodorum:* Et ego non integris rate vel mercibus, nec quasi ignarus fluctuum, & indoctus nauta præmoneo, sed quasi nuper naufragio eiectus in littus, timida nauigaturis voce denuntio, in illo æstu, Charybdis luxuriæ salutem vorat. Ibi ore virgineo ad pudicitiæ perpetranda naufragia Scyllæum renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic diabolus pirata cum sociis portat vincula capiendis. Nolite credere, nolite esse securi: licèt in modum stagni fusum æquor arrideat, licèt vix summa iacentis elementi spiritu terga crispentur, magnos hic campus montes habet. Intus est periculum, intus est hostis. Expedite rudentes, vela suspendite. Crux antennæ figatur in frontibus. Tranquillitas illa tempestas est. *Hic si quis singula pericula, quæ à vitijs aut improbis, aut aliunde bonis moribus imminent, velit conferre cum singulis, quæ nautis vitæ discrimen adducere solent: deinde per comparationem maius aut minus, item dissimile aut contrarium ostendere: postremò sententijs & epiphonematis, vt inciderint, exornare, nimirum copiosissimè dilatabit orationem. Velut in hoc exemplo. Vt quo preciosior est res, hoc & diligentius solet asseruari & impendi circumspectius: ita temporis, quo nihil est preciosius, summa habenda est ratio, ne quid effluat sine fructu. Etenim si curatores dari solent his qui gemmas & aurum temerè profundunt: quæ tandem erit insania, tempus pulcherrimum immortalis Dei munus aut ocio aut inhonestis studijs turpiter consumere? Quid enim perdis, cùm tempus perdis, nisi vitam? At vita quid esse potest charius? Et cùm vna gemmula perijt iacturam vocas. Cùm totus perijt dies, hoc est, bona vitæ portio, iacturam non vocas? Præsertim cùm illa perdita, aliunde possint recuperari: temporis irreparabilis sit iactura. Præterea illa cùm tibi pereunt, alijs plerunque lucro sunt: at temporis dispendium in nullius transit compendium. Nullum est damnum ex quo non aliquis emolumentum aliquod sentiat, præter damnum temporis. Adde his, quod illarum opum iactura sæpe saluti fuit. Nam diuitiæ plerunque vitiorum materiam ministrant, ita vt præstat temerè profudisse, quàm attentè adseruasse. Quantò cuiusque rei vsus honestior, tantò turpior profusio. At nihil pulchrius,*

ebrius, nihil præclarius, quàm bonas horas bene collocare. Illa vt quàm maximè serues, sæpenumero tamen vel casus eripit, vel homo tollit, vt iactura te calamitosum duntaxat, non etiam turpem reddat. At temporis amissio, quoniam non nisi nostro vitio contingit, non miseros solùm, verùm & infames reddit. Pessimum infamiæ genus, quoties culpa in nullum conferri potest, præterquam in eum qui patitur malum. Illis fundos aut ædes mercari poteras, bonam mentem non poteras. Hoc, præter alia animi ornamenta, parare poteras immortalitatem. Nulla est tam breuis vitæ portio, in qua non magnus aliquis ad felicitatem gradus fieri poterat. Postremò de illis malè insumptis, patri fortassis rationem redditurus eras: de horis male transactis, Deo. Sed satis est indicasse, in quantam amplitudinem dilatari possit collatio, si quis ad eum modum singulas circumstantias velit componere, atque ornare. De dissimili eadem est tractandi ratio, cuius hoc sit exemplum: Neque enim vt nauis vtilior noua, quàm vetus, sic & amicitia. Nec vt laudanda, quæ pecuniam, pluribus largitur, ita & quæ formam. Neque enim vt in cursu melior est qui lampadem accipit, quàm is qui tradit: ita in bello melior est imperator, qui exercitum accipit, quàm qui tradit.

Ex epist. Erasmi Rot. ad Petr. Aegidium Antuerp.

Nihil aliud est παραβολὴ, quam Cicero collationem vocat, quàm explicata metaphora. Cæterorum ornamentorum singula suam quandam ac peculiarem adferunt gratiam & commoditatem dictioni: metaphora sola cumulatius præstat vniuersa, quàm exornationes reliquæ singula. Delectare vis? nulla plus habet festiuitatis. Docere studes? non alia probat vel efficacius, vel apertius. Flectere paras? nulla plus addit acrimoniæ. Studes copiæ? nusquam suppellex locupletior. Placet Laconismus? nulla plus cogitationi relinquit. Sublimitatem affectas? hæc quiduis quantumuis attollit. Est quod velis extenuare? nulla magis deijcit. ἐνάργειαν captas ac lucem? nulla melius rem ob oculos ponit. Hac ferè condiuntur adagia, huic gratiam suam debent apologi, hæc commendat apophthegmata, huius accessione conduplicatur sententiæ dos, adeò vt Salomon ille vir diuinus, oracula sua non alio magis quàm parabolarum titulo voluerit cõmendari. Tolle metaphoræ su-

pellectilem ex oratoribus, ieiuna erunt omnia: Tolle parabolas à propheticis & Euangelicis literis, magnam gratiæ partem detraxeris. At fortasse dicet aliquis: Bellè hic munus suum ornat verbis, quasi verò magni sit negotij, similitudines nusquam non obuias adducere: verùm nos non passim obuias sumpsimus, nec lapillos in littore sparsos collegimus: sed exquisitas aliquot gemmas ex abstrusis Musarum thesauris deprompsimus. Neque enim hæc à tonstrinis aut sordidis fori conciliabulis petuntur, quæ doctorum aures & oculos moreantur. Ab intimis naturæ arcanis, è penitissimis disciplinarum adytis sunt eruenda, ab eloquentium Poetarum eruditis fabulis, à nobilium historicorũ monumentis. Qua quidem in re, vt duplex est difficultas, ita gemina laus debetur. Primum illud ipsum nonnihil est peruestigasse quod sit egregium. Neque verò minus est, quod deprehenderis, id concinniter accommodare. Quemadmodum est aliquid, primum insignem reperisse gemmam: deinde nonnulla laus est, repertam aptè sceptris aut annulis addidisse. Addam exemplum, quo res fiat dilucidior. Cicuta venenum est homini, vinum cicutæ: quod si cicutæ vinum admisceas, iam venenum multò præsentius, & prorsus immedicabile reddis: propterea quòd vis & impetus vini veneni noxam citius ad vitalia membra perferant. Iam hoc ipsum rem naturæ tam abstrusam tenere, nónne pars est eruditionis nec inelegans, nec iniucunda? Age iam, si quis ad hunc vsum accommodet, vt dicat, adulationem amicitiæ præsentaneum esse venenum: verùm ei rursum veneno venenum esse libertatem admonendi, quam Græci vocant παῤῥησίαν: quòd si libertatem prius inficias, & ita commisceas cum adulatione: vt tum maximè aduleris amico, cùm maximè videris obiurgare, iam immedicabile malum esse: nullâne hic ingenij laus esse videbitur? Non mediocris opinor: neque velim tamen aucupari gratiam, vbi nihil promerear.

Idem lib. Ecclesiast. 3.

Similitudo verò siue collatio explicata est metaphora: veluti, Demens sit, qui Rempubl. conetur subuertere, qua perdita, ipse incolumis esse non possit: simplex est sermo, quia propriis constat verbis. At si dicas, vt manifestæ dementiæ sit, Rempubl. velle demergere, qua demersa, ipsi quoque sit naufragio pereundum, metaphora est: quia

quid propriis translatitia sunt admixta. Sin ita loquaris, patriæ perniciem molienti: Tu quid nauem in qua veheris, studes pertundere, qua demersa, tibi quoque communi naufragio pereundum sit? allegoria est. Rursus si dicas: Quemadmodũ demens haberetur, qui nauem pertunderet, in qua veheretur ipse: ita extremæ stultitiæ sit, Rempub. in qua viuis, vellè perdere, qua perdita tu non possis esse incolumis: collatio est. Imago minimum differret à similitudine, cùm sit similitudinis species. Nam similitudo adhibetur ad ornatum, ad voluptatem, ad persuadendum, ad euidentiam, ad grauitatem, & ab omni genere rerum asciscitur. Imago tantum ab animantis forma ducitur & ad rem vel amplificandam, vel oculis subijciendam facit: vt si hominem rapacem ac virulentum depingas, similem iubeto draconi, qui oculis ardentibus, dentibus acutis, vnguibus aduncis, hiante rictu per omnia volitet, circumspiciens si quem reperiat, cui possit aliquid mali faucibus afflare, quem ore attingere, dentibus dissecare, lingua aspergere vnguibus dilacerare.

Ibidem.

Porrò quot modis adhibetur similitudo, & à quot rerum generibus petitur, quoniam abundè traditum est à Quintiliano rhetorum omnium diligentissimo, & à me quoque in commentariis de Copia, non hic vulgata protritáque repetam. Illud tantum admonebo, curandum vt similitudo quadret ad id cui adhibetur, ne sit sordida aut obscœna, ne accersatur à rebus ignotis populo cui loquimur, nisi natura res sit tam insignis, vt hoc etiam ipsum discere sit operæ precium: ne dura & affectata, ne talis vt statim in diuersum torqueri possit. Hoc schemate scatet vndique scriptura diuina: præcipuè sermones Euangelici, quæ tamen ferè non sumuntur nisi à rebus vulgo notissimis. Inter Ecclesiæ doctores nullus largius vtitur hac figura quàm Ioannes Chrysostomus. Similitudo, siue, quod Cicero mauult, collatio, hac nota differt & ab imagine, & ab effictione, quòd præter alias virtutes frequenter non dilutam habet ratiocinandi vim: veluti quoties, quod aduersarius adfert, ad aliquid simile transferimus, in quod demonstratur euidens absurditas. Arrianus sic argumentatur: Pater vtrum gignit volens an nolens? Si nolens, non est Deus: si volens vtique verbum est filius voluntatis, non naturæ. Hoc simili

 mili

mili retunditur : Tuus pater vtrum volens an nolens genuit te? Vtique volens. Igitur non naturæ, ſed voluntatis es filius. Atqui hoc manifeſtam habet abſurditatem. Rurſus quod adferunt. Quod gignit, prius oportet ſit genito: Pater igitur eſt filio antiquior: ita confutatur: Vtrum eſt antiquius ſol, an radius à ſole promanans? Quod ibi videri poterat probabile, hîc apparet egregiè ſtultum. Similiter cùm ita ratiocinatur: Genitum & ingenitum inter ſe pugnant: ſed pater ſolus dicitur ingenitus: Proinde non eſt eiuſdem naturæ cum filio, itaque nec Deus. Simili repelluntur: Primus homo non eſt genitus, ſed ex argilla factus: non eſt igitur eiuſdem naturæ cum cæteris hominibus qui naſcuntur. Vnde conſequitur, aut ipſum falsò dictum hominem, aut cæteros qui progignuntur è parentibus, non eſſe vocandos homines, quo nihil abſurdius. Itidem: cùm filium excludunt à conſortio diuinæ naturæ verbis Euangelij: vt cognoſcant te ſolum verum Deum & quem miſiſti IESVM CHRISTVM *: Si ſolus, inquiunt, pater verus Deus eſt, quo ore filius prædicatur Deus? Repellitur teſtimonio Baruch. 3. Hic eſt Deus noſter, & non æſtimabitur alius ad illum: id porrò de filio dici, delarat id quod ſequitur: Poſthæc in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Similia ſunt: Solus hic eſt Deus, & non eſt alius: quæ verba ſi negemus, ſolus filius erit* DEVS, *excluſo patre & ſpiritu ſancto, Hoc argumentationis genere ſæpe feliciter vtitur Gregorius Theologus, & Hilarius. Exemplis congerendis ſuperſedeo, præſertim quòd hoc loco admonemus alieniore, quia prius non veniebat in mentem. Pro qualitate ſimilitudinis variabitur orationis character. Iucundus erit, ſi à rebus iucundis ducetur: grandis, ſi à rebus ſublimibus: acris, ſi à rebus terribilibus: mediocris, ſi à rebus mediocribus: humilis, ſi ab humilibus.*

Iucundæ dictionis exemplum *erit: Quemadmodum blandis flatibus aſpirante Fauonio, ſqualor & triſtitia hyemis depellitur, omníſque naturæ facies veluti noua iuuenta repubeſcit, arbores nouis ornantur frondibus, gramina blande virentia variis florum luminibus diſtinguuntur, amnes labuntur amœnius, ſol ipſe, totáque cœli ſpecies mitiore aſpectu delectat oculos: Ita ſimulatque hominis animum afflauerit diuini ſpiritus gratia, protinus abit vitæ prioris deformitas, próque vitiis omnis vita decoris virtutibus eniteſcit,*

tescit, dicas eum fœliciter renatum.

Grandis, *illud: Sicuti Deus, quum nullius egeat, tamen suapte natura gaudet omnibus benefacere: ita qui Deum patrem appellant, debent gratis de omnibus, quod in ipsis est, bene mereri.*

Acris, *hoc: Expallescis ad afflatum aut morsum viperæ, & ad medicum curris? Quanto magis horrenda turpitudo, quæ venenum habet omnibus viperis præsentius, quantóque celerius quærenda medicina?*

Mediocris, *hoc: Quemadmodum qui iuxta Hesiodi consilium crebrò parua paruis addunt, tandem euadunt diuites: ita qui in virtutibus semper ad meliora proficit, tandem perfectus euadit.*

Humilis, *siue,* submissæ, *illud: Quemadmodum mendici, si quid habent boni celant, sed pannos & vlcera ostendunt, quo spectantium benignitatem prouocent: sic nos non oportet iactare nostra benefacta apud Deum, sed mala nostra profiteri, si velimus illius in nos misericordiam prolicere.*

Ex Rod. Agric. libri I. de Inuent. dialect.

Similia quæ iunguntur non in tertio, quod sit eis commune, sed vtrumque in singulis: quorum quemadmodum hoc in isto, sic illud sese habeat in illo, vt apud Quintilian. Vt vascula oris angusti superfusam humoris copiam respuunt, sensim autem influentibus vel etiam instillantibus complentur: sic animis puerorum quantum excipere possint, videndum. Nam maiora intellectu veluti parum aptos ad percipiendum animos non subibunt. Hic vascula oris arcti, & minora puerorum ingenia conferuntur, non in vno aliquo, sed illa in eo quod est, non admittere ea quæ impetu superfunduntur, hæc in eo quòd difficiliora subitò nequeunt amplecti. Dissimilium non ita creber est vsus. Quid sint autem facilè est deprehendere ex similibus. Non enim aliud est dissimilitudo, quàm contraria eius quod ostendere volumus, similitudo. Itaque & idem est eorum cum similitudine locus. Coniunxit vtrumque Quintilianus: Non enim vox, inquit, illa præceptoris, vt cœna minus pluribus sufficit: sed vt sol vniuersis idem lucis calorísque largitur. Tractatur variè hic locus, & vberius vel astrictius pro iudicio dicentis effertur: vt in Quintiliani illis

 exemplis.

exemplis. Delectus autem adhibendus est, vt pro rei qualitate ipsam adaptemus. Vt si docere volumus, aperta sit similitudo: si laudare, splendida: si vituperare, pudenda: si rem attollere, magnifica. Liquidius namque oportebit rem quanque talem videri, qualem imagine sua volumus aliam esse monstrare. Ducuntur & hæc ex antecedentibus & consequentibus & adiunctis. Antecedentia similia sunt, vt apud Ciceronem pro lege Manilia: Medea quæ membra fratris discerpsit, quò colligendis illis persequentem moraretur patrem assimilatur. Luculli exercitus, opibus Mithridatis à persequendo ipso Mithridate distentus. Adiuncta sunt, vt pro Roscio: Anseres & canes qui in Capitolio alebantur, vt fures detegerent, quibus accusatores similes dixit orator vt nocentes in Republ. ad pœnas scelerum dandas in ius vocarent. Ex consequentibus Lucanus sumpsit, cùm perturbationem ciuitatis explicaret, confusione ea quæ sit in fine mundi, rerúmque omnium futura.

Ex libro primo Ludouici Viuis, de ratione dicendi.

Similitudines & dissimilitudines orationem plurimum illustrant. Nam ex notis & perspectis declaratur esse aliquid tale vel diuersum, quod minus cognoscebatur, non vi argumenti, sed ostensione rei notæ. Principes homines ad tutelam sui volunt se à subditis diligi: contrà, Deus vult à se nobis amari, quo nos simus tuti. Similitudinum & dissimilitudinum alia vulgaris & tabernaria: loquebatur celeriter vt pica quædam obscura, nempe de rebus ignotis: in illa rоatione pugnabat, vt andabata. Est quædam vilis & sordida, iste versus saltat vt capra. Est alia vrbana, & apta. sunt quædam ex iis desumptæ, in quibus quisque versatur, vt à nauta de naui, ab agricola de agris, à milite de castris, ab aleatore de alea. Similitudinis explicatio redditio nominatur. Harum non vna est forma. Sunt Similitudines quibus eadem apponitur redditio. Amantibus contingit quod ægris, vt salubribus consiliis inimici sint. In aliis diuersa est redditio. Quales pecudes, tale est hominum vulgus. Nam vt illæ sequuntur quò priores ierunt, ita homines receptos mores sequuntur sine iudicio. Est similitudo sine redditione. Vir bonus similis est oui, ex cuius parte omni vtilitas percipitur, é lana, lacte, carne, corio.

Additio potest subiici hunc in modum: ita vir bonus consilio, ope, opera, semper prodest, etiam absens, etiam mortuus, exemplo & memoria sui.

Georgii Maioris de parabolis Erasmi iudicium.

Extant hoc tempore plerique neque inutiles, neque inerudıti libelli, ex quibus prima illa ætas, in qua iuuentus hodie versatur, cùm ad eloquentiam, tum aliarum artium & virtutum cognitionem, non incommodè informari possit. Quibus valde optarim in publicis scholis adiungi quoque Parabolarum Erasmi libellum, quòd præter elegantiam & lucem, quam orationi afferunt similitudines, ferè insignem etiam aliquam naturæ & optimarum rerum cognitionem contineant. Quare existimaui vtilem vt à studiosis omnibus quàm diligenter euolueretur. Sicut .n. ea remedia medici omniũ censent esse optima & saluberrima, quæ & morbum tollunt, & valetudinem quàm minimum lædunt: ita hoc doctrinæ genus omnium est præstantissimum, quod animum rudem tum ad eloquentiam & virtutes informat, tum honesta & liberali eruditione aliqua inficit.

Ex M. Crusii quæstionibus in Rhetoricen Melanchthonis.

SIMILITVDO, ὁμοίωσις, *est propositæ rei cum re extranea consimilis collatio: qua res ipsa qualis sit commonstratur. Eius species sunt imago & parabola. Imago est Metaphora, cum particula comparandi: duas res, quas illa* δυνάμει *habet, actu continens. Quando metaphora est* κινδυνώδης, *fit ea* ἀσφαλέστερα *per* εἰκασίαν. *& ita* ὁ λόγος σεμνότερος. *vt, Verr. 3. Cicero. Quacunque iter fecit, eiusmodi fuit, non vt Legatus populi Romani, sed vt quædam calamitas peruadere videretur. Metaphora est, Verres fuit calamitas: Imago, Verres fuit quædam calamitas, aut similis calamitati, aut vt calamitas. Item, Æneid.* 1. Restitit Æneas, claraque in luce refulsit, Os humerósque Deo similis. *Aristoteles Rhetor. 3. Democrates nutricibus oratores comparauit, quæ pulte deuorata saliua pueros illinunt. Parabola est longior similitudo quàm imago, aut explicata similitudo, distinctè & perspicuè. Vt ignis in aquam coniectus continuò*

tinuò restinguitur & refrigeratus: sic referuens falsum crimen in purissimam vitam collatum, statim concidit & extinguitur. Cicero pro Roscio Comœdo. Ἀρνητικῶς. *Nec omnis fructus in omni agro, nec omne vitium in omni loco nascitur. Ex Rosciana.* Διαφορὰ ἐναντία *vel* ἀνομοίων. *Neque enim si tibi tum, cùm peteres cosulatum, affui: idcirco nunc cùm Murænam ipsum petas, adiutor eodem pacto esse debeo.* Ἐναργέστερον. *Solent hoc boni Imperatores facere, cùm prælium committunt, vt in eo loco quo fugam hostiũ arbitrentur, milites collocent, in quos si qui ex acie fugerint, de improuiso incidant: Nimirum similiter (inquit Cicero, in Rosciana) arbitrantur isti bonorum emptores, vos hîc tales viros sedere, qui excipiatis eos, qui de suis manibus effugerint. Ibi est* χωρισμὸς, *seu separatio partium similitudinis. Ad parabolam referendi sunt etiam apologi & mythologiæ. Sunt autem partes comparationis & similitudinis duæ, Propositio rei extraneæ, & redditio, seu accommodatio rei præsentis. Similitudo est qualitatis, Comparatio quantitatis. Sæpe tamen comparatio pro similitudine à poetarum explicatoribus dicitur. Tractatio autem comparatorum, Similium, & exemplorum est varia. Nam aut singula cum singulis conferuntur, aut aliquid cum pluribus, ídq; aut enumeratione, aut narratiuncula. Cicero, libr. 2. de finib. vt ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis: sic homo ad duas res, intelligendum & agendum natus est, quasi mortalis Deus. Ibi vnum cum pluribus enumeratur,* &c.

Addamus & quædam ex sacris scriptoribus, argumento nostro seruientia.

D.Cyprian.Commentar.in symbolum Apostolorum.

Cùm proferuntur exempla, non per omnia similitudinem seruare possunt rei illius cui præbere putantur exemplum, sed vnius alicuius partis, pro qua videntur assumpta, similitudinem tenent. Verbi gratia, quum in Euangelio dicitur, simile est regnum cælorum fermento, quod abscondit mulier in farinæ mensuris tribus: nunquid putamus regnum cælorum sic per omnia simile esse fermento, vt & substantia illa palpabilis sit ac fragilis, vt acida fieri possit & corrupta? an ad hoc solum exemplum istud videtur assumptum, vt ostenderetur, ex parua prædicatione verbi Dei humanas mentes fidei fermento posse coalescere?

re? similiter & cùm dicitur, Simile est regnum cœlorum reti misso in mare, quod ex omni genere piscium attrahit: & in hoc nunquid putandum est, quod naturæ lini quo rete aptatur, ac nodis quibus maculæ nectuntur, regni cœlorum substantia per omnia conferatur? An ad hoc solum videtur assumpta comparatio, vt ostenderet, quia sicut rete de profundo maris adducit ad littus, ita de profundo huius seculi errore, humanæ animæ regni cœlorum prædicatione liberantur? Ex quibus constat exempla non in omnibus his quorum exempla sunt, esse similia. Alioquin, si eadem essent omnia, iam non dicerentur, sed ipsæ potius res, de quibus agitur, viderentur.

Origenes in Matthæum Cap. 3.

Quemadmodum dum in imaginibus ac statuis similitudines non omni ex parte respondent iis ad quæ conferuntur, sed in plano quidem ligno, vt exempli causa loquamur, cera depicta, imago, superficie tantùm cum colore similitudinem habet, verùm non seruat depressiones atque eminentias, sed harum rerum significationes tantùm. In fingendis verò statuis, similitudinem quæ est secundum eminentiam ac depressionem, seruare conatur ars, in colore verò nequaquam. Quòd si cerea fiat effigies, conatur quidem vtramque seruare similitudinem, nimirum & iuxta colorem, & iuxta depressiones ac prominentias, cæterùm in profunditate non est imago. Similiter mihi cogita de similitudinibus quæ sunt in Euangelio: regnum cœlorum dum simile dicitur rei cuipiam, simile dici non secundum omnia quæ adsunt illi ad quod confertur similitudo, sed ad quædam duntaxat quæ conducunt ad assumptam rationem.

Et hæc quidem de parabolis & similitudinibus dicta sufficiant.

Exemplum parabolæ à formicis desumptæ, per Brigem, ad Strotam.

CVNCTA *Cleoneo flagrabant sidere, méque*
Vrbe grauem curis sollicitabat amor,
Haud procul egressus sole inclinante, sub vlmo
Longo formicas agmine conspicio.
E foueis pars haurit humum, pars claudit aquarum
Ostia, constrictis firmiter aggeribus.
Multæ oris maiora trahunt, se forcipe grana,
Aduersæ multæ posteriore pede.
Pars humeris molitur opus, pars educat ægras,
Pars effert celebris corpora functa rogo.
Pars hyemis memor instantis ne rursus in herbam
Humida succrescant semina, dente premit.
Quódque magis mirum est, inter tot milia nunquam
Impedit egrediens introeuntis iter.
Quin potius, si quam videat sub pondere victam,
Erigit elapsam, sæpéque fasce leuat.
Cætera quid memorem? quæ concursatio? quanta
Sedulitas? studium quale? quis ordo foret?
Sic mecum: Méne è somno miserabilis vnquam
Eruero? nunquam cura salutis erit?
Tantillæ vt seruent animantes frigore vitam,
Vnanimes agitat quas grauis ecce labor.
Ast ego diuinæ munitus acumine mentis,
Nesciero vitæ consuluisse meæ?
Et quod agunt plerique hominum, magis æquora & vrbes
Circuero, vt grandes accumulentur opes:
Aut ego maluero scrutari pectore, quantum
Distet ab humenti stellifer axis humo?
Vndéque sanguineo minitetur crine cometes?
Vnde pluant lapides, contremat vnde solum?
Quid glomeret nubes, qua vi soluantur in imbres?
Cur medio lateant astra minora die?
Et quibus erumpant agitata tonitrua ventis?
Cur vaga transuerso fulmina calle ruant?
Inque cauis voces quæ causa reciprocet antris?
Quid sit fulgetrum, grãdo, pruina, niues?
Qua virtute leues cautes magnesia ferrum?
Extinguat tactas qua salamandra faces?
Cur fluat ac refluat, cur nunc sublime feratur,
Nunc humile: & salsa cur eat æquor aqua?
An queat Aeæa consurgere mortuus arte!
An queat in terras carmine luna trahi?
Cur alio lignum mergatur in amne, naténtque
Aera alio, atque aliis calor sit intus aquis?
Scilicet his opus est venturæ ad præmia vitæ,
Scilicet ad superas hinc datur ire plagas.
Diuitiæ nec enim, nec multa peritia rerum,
Sed nos felices mens sine labe facit.
Ergo boni velut agricolæ mala germina carpunt,
Plus ferat vt culmo liberior e seges:
Digna ita vindicibus ne nostra sit ignibus arbor,
Strota procuremus vellere quidquid obest:
Vt cùm vita breues toleraucrit ista labores,
AEterna requie detur vtrique frui.

PARABO-

PARABOLAE, SIVE SIMILITVDINES A DES. ERASMO ROTERODAMO, primùm collectæ, deinde iuxta alphabeti ordinem per Conradum Lycosthenem redactæ.

A

ABDICATIO.

T insanit, qui fratris imaginem veneratur, corpus pulsat ac verberat: Ita stultum est amare in adoptiuis nomen, verum fratrem abdicare, aut odisse. Plut.

Abstinentia.

Vt qui sacrum exhibent, ipsi nihil inde gustant: Ita quidam alios accipiunt, ipsi abstinentes. Plut.

Abusus rerum perniciosus.

Prometheus, Satyrum cùm primum videns ignem vellet amplecti, admonuit eum exurere contingentem, at oculis præbere lumen, Calfacit inquiens, & seruit artibus; Sic eadem res, vtcunque vteris, aut perniciosa est, aut vtilis. Plut.

Si multi inebriantur vino, non ob id incidendæ vites, vt fecit Lycurgus, sed potius admouendi fontes: & si multi abutantur poëtica, non protinus abiicienda, sed adhibenda cautio, vt fiat salutaris. Plut.

In rerum natura quæ spectatissima florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent. Et in hominum vita quæ florentissima sunt, citissimè vertuntur in diuersum. Plin. lib. 9. cap. 15.

Polypus stupidum alioqui animal, in captandis cunctis incredibili vtitur solertia. Ita quidam ad solum questum suum sapiunt, alibi pecudes meræ. Plinius lib. 9. cap. 29.

Vina vasis infusa è taxo factis mortifera sunt: Et salutaris alioquin eruditio, si inciderit in hominem pestilentem, moribus illius redditur noxia. Plin. lib. 16. cap. 11.

Aqua marina ad potum inutilis, melius sustinet nauem, quàm fluuialis dulcis & potui aptior: Ita suum vnaquæque res vsum habet si quis vtatur ad id, quod oportet. Plut.

Vt philosophus missa lingua victimæ, rem simul & optimam, & pessimam

mam misit: Sic opes optimæ sunt si rectè vtaris, pessimæ si secus, Plutar. & Erasmus in prouerbio Lingua quò vadis. *Vide Vsus rerum legitimus.*

Adhortatio.

* Imperatores instructa acie solent, quanquam paratissimos ad præliandnm milites videant, eos tamen cohortari: ita iuuenes erecti ad laudem, ad literas sunt adhortandi. Cic. Philippic. 4.

Caprifici ficus nunquàm maturescit, sed tamen gignit vermiculos, qui deuolantes ad veram ficum, profosso ficorum cortice maturitatem illis tribuant: ita sunt qui ipsi nihil queant egregium facere, sed tamen aliquo pacto stimulant alios, vt id faciant. Plutarch.

Admonitio.

Vt equis non in ipso cursu frænum iniicimus, sed ante cursum: Sic qui propensi sunt ad iram aut libidinem, antè rationibus ac monitis refrænandi sunt, priùs quàm in periculum ventum sit. Plut.

Nutrices pueros lapsos non obiurgant aut puniunt, sed accurrentes erigunt, deinde obiurgant: Sic amicus cùm affligitur adiuuandus est & erigendus, postea monendus & obiurgandus, quòd suo vitio in eam calamitatem inciderit. Plut.

Qui dentibus laborant protinus medicum adeunt, malum exponunt: qui febre tenentur, accersunt: at phreneticus, nec accersit, nec admittit, ob morbi vehementiam. Ita qui vitia sua celant, nec admonentē patiuntur, de his nulla salutis spes. Plut.

Oculo lippienti non est admouendum lumen: Nec animus, affectu laborans admittit grauem admonitionem, sed admiscenda laus est, ac sic medendum. Plut.

Quemadmodum Telephus, quoniam carebat amico, coactus est ab hoste petere remedium ad medelam vulneris: Ita qui non habent liberos amicos, à quibus admoneantur, sæpenumero ab inimicis audiunt sua vitia. Plutarch.

Remedia statim mordent vel offendunt, postea conferunt salutem & voluptatem: Ita salubria monita initio sunt nonnihil amara, postea correcta iucundissima. Plut.

Vt pituita paulatim collecta, tum maximè apparet ac vincit, cùm natura vincitur. Sic quidam amici potentes admonere non audent, nisi labantur, sed simulatque commutata fortunæ aura sunt humiles facti, tum obiurgant. Plut.

Sanus fert, si exprobres intemperantiam, libidinem, luxum: eadem non ferret ægrotans: Sic admonendus amicus, cùm desierit irasci, aut amare. Plut.

Ictum quem præuideris, commodiùs excipis: Sic præcogitatum malum minus offendit. Senec.

Medici vetant admoueri remedia cùm morbus inaccessu est, ac sęuit, sed cùm se remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non est adhibenda consolatio, vel admonitio, sed vbi tempore cœperint esse leuiores. Senec.

Elleborum, tametsi efficax, Medici vetant dari senibus, aut pueris, aut exilibus. Ita admonitio sic est temperanda, vt ferre is possit, quem velis emendare: nec solum spectandum est vitium, sed natura quoque eius, cuius vitio studeas mederi. Plinius libro 25. cap. 5.

Herbæ salutares consuetudine perdunt medendi vim. Ita admonitio si assidua sit, non emendat assuetum iam obiurgationibus. Plin.

In Narniensi agro terra imbre fit siccior, æstu humescit, vnde Cicero iocatur illic ex imbre puluerem, ex siccitate fieri lutum: Ita quosdam admonitio reddit deteriores. Plin. libro 31. cap. 4.

Quædam gemmæ aceto maceratæ immitescunt, plæræq; melle decoctæ: Ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior. Plin.

Adolescentia.

Vinum quod in dolio placuit, non fert ætatem: quod recens durum est & asperum, postea placet: Sic adolescentia durior maturescit, & ad frugem peruenit. Senec.

Adulatores & assentatores.

Vt medico carnem secante, manus concinnitatem quandam & elegantiam seruat, abest autem saltatoria gesticulatio: Ita libertas admittit vrbanitatem, seruata grauitate. Adulator risu inepto scurrilibúsque iocis libertatem, veluti malis condimentis edulcat. Plut.

Mala pictura, fractis vestibus, rugis & angulis rem repræsentat: & adulator sudoribus, clamoribus, amicum imitatur, nihil exhibens sincerum. Plut.

Simia cùm nec domum possit seruare more canis, nec onera gerere quemadmodum equus, nec arare sicuti boues, parasitatur ac risum mouet: Sic adulator cùm in seriis ac grauibus rebus nesciat esse vsui, voluptatum minister est.

Quidam malè pinxerat gallos gallinaceos, iussitque puero vt veros gallinaceos procul abigeret à tabula ne collatione deprehenderetur: Sic adulator veros amicos pro viribus abigit, ne ex illorum comparatione deprehendatur fictus amicus. Plut.

Puluinaria mulierum, quanquam videntur reniti, ac resistere capitibus, cedunt magis & accommodant sese: sic libertas adulatoris tumet quidem, sed in se recipit inclinantem. Plut.

Vt difficilè deprehenduntur bestię, quæ ad loci similitudinem mutant colorem: Sic eos assentatores haud facilè deprehendas, qui ad omne vitæ institutum omnésque affectus sese accommodant. Plut.

Adulterina splendorem ac nitorem tantùm auri imitantur: Sic adulator gratiam, obsequium & hilaritatem amici. Plut.

Non vt polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus nos quorumlibet moribus accommodare. Plut.

Tragœdiarum histrionibus choro opus est amicis concinentibus, theatróque applaudente: Sic qui gaudent adulatoribus, nihil agunt, nisi sint qui applaudant. Plut.

Quemadmodum iuxta mathematicos superficies & lineæ nec inflectuntur, nec producũtur, neq; mouẽtur per se, cùm res sint intelligibiles, sed inflectuntur, producuntur & migrant pariter cum ipsis corporibus: Ita adulator suopte quidem affectu non mouetur sed cum irato amico irascitur, cum gaudente ridet. Plut.

Simia dum hominem imitari conatur, sępe capitur: ast adulator idem faciens, alios capit & allicit. Plut.

Insania alendi equos, non consequitur lenticulam, sed arua frumentifera: Sic adulatio non infestat pauperes, atque humiles, sed magnorum familiarum ac fortunarum ruina morbúsque est. Plut.

Pediculi corpora exanima deserũt, vtpote defecta sanguine, quo alebantur: Sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt. Plut.

Vt syluestria semina, quæ spatio ac magnitudine accedunt ad triticum, haud facilè repurgantur, nam per angusta foramina non excidant, per ampla simul excidunt: Sic adulatio, quæ amicitiam imitatur, non facilè ab amicitia reiiciitur ac separatur. Plut.

Qui alunt beluam, primum accommodant se illius ingenio, & animaduertunt quibus rebus offendatur aut placetur, donec assuefacta fiat tractabilis: Sic adulator omnibus amici studiis & affectibus sese accommodat Plut.

Obsoniorum egregij artifices condimentis nonnihil austeri admiscent, quò dulcedinis tollant satietaté: Sic adulatores fictam quandam libertatem ac seueritaté admiscent, vt nunquam magis adulentur, quàm cùm videntur obiurgare ac liberè loqui. Plut.

Aqua delabitur vbicunq; cauum ac decliuem locum reperit: Sic adulator vehementer vrget, si quid lapsus est amicus. Plut.

Vt pictura est tacita poesis: Ita silentio quoque laudat adulator, nempe vultúque & obsequiis. Plut.

Qui venantur, facilius fallunt feras, si aliud agentes, hoc est, iter facientes aut agricolantes, id faciant: Ita maximè laudat adulator, cùm non apparet eum laudare. Plut.

Vt præterfluens aqua nullo certo colore est, sed semper refert colorem subiecti soli: Ita adulator sui dissimilis est, pro re nata sese adaptans. Plut.

In Menandri Comœdia inducitur falsus Hercules, clauam gestans, non robustam, sed inanem, ac leuem: Sic adulatoris libertas mollis est & blãda. Plut.

Vt rupturæ & spasmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: Sic amici non ingenui felicibus adulantur, lapsos obiurgant, & illorum infortunio fruuntur. Plut.

Speculum quicquid obiicitur, imitatur: Sic adulator. Plut.

Vmbra quicquid agas, respondet & adest: Sic adulator quoquo te vertas sequitur. Plut.

Chamæleon omnem imitatur colorem prætérquàm album: sic adulator in turpibus nihil non imitatur: solum quod honestum est, imitari non potest. Plin. l. 8. c. 33.

Imperiti pictores cùm pulchra non queant assequi, rugis & verrucis exprimunt similitudines: Sic adulator refert intemperantiam, iracundiam amici. Plut.

Sunt cibaria, quæ neque sanguini conferunt, neq; spiritibus, neque neruis, neq; medullis: sed pudenda tantũ mouent, ventrem inflant, corpus turgidum reddunt: Talis est adulatoris oratio, vitiosa tantum auget, & irritat, alioquin infrugifera. Plut.

Medicus si res postulat, aliquando crocum & nardum iniicit, & lauat suauiter, & pascit humaniter: Sic amicus aliquando blandus est. Plut.

Quidam tauris œstrum, canibus crotonem in aures immittunt: Sic adulator in aurem admissus, haud facilè excutitur, sed transuersum agit quod lubet. Plut.

Pictores illustrant lucida appositis vmbris & obscuris: Sic adulator laudans diuersa vitia in aliis, in amico nutrit, ac fouet, quæ adsunt. Plut.

Oratores aliquoties aliam personã loquentem faciunt, vel fidei causa, vel vt inuidiam fugiant: & adulator narrat, quæ ab aliis de amico audierit, etiam si non audit. Plut.

Si quis merum, alioqui conferent aduersus cicutam, admisceat illi, venenum reddit immedicabile, quòd

calore

calore vim veneni protinus deuehat ad cor: ita adulator, intelligens libertatem esse remedium aduersus adulationem, eam ipsam adulationi admiscet, quò magis sit noxia. Plut.

* Vt monere, & moneri est veræ amicitiæ, & alterum liberè facere, non asperè: Sic habendum, nullā in amicitiis pestem esse maiorem, quàm adulationem, blanditias & assentationem. Cic. in Lælio.

* Quemadmodum qui audierunt symphoniam, ferunt secum in auribus modulationem, quæ ad dulcedinem cantúmq; cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi: Sic adulatorum & praua laudantium sermo diutius hæret quam auditur, nec facilè est animo dulcem sonum excutere: prosequitur enim & durat, & ex interuallo recurrit. Sen. in epist.

Quemadmodum heliotropiū herba, semper in eam spectat partem qua Sol est, & eo cōdito florem contrahit: Sic nonnulli ad reges omnes nutus obsecundāt: & in quodcunq; viderint illum esse propensum, in id feruntur & ipsi. Plin. l. 18. c. 27.

Vitrum mirè crystallum imitatur, res vilissima rem longè preciosissimā: Ita assentatio amicitiam imitatur, res pessima longè optimam. Plin. l. 9. c. 29. & l. 37. c. 2.

Pardus odoris gratia allectans feras inuadit, atq; occidit: Ita quidam blandiloquentia irretitos fallunt, ac perdunt: Sic principum aulæ habent nescio quid blandum, quod inuitet in perniciem. Plin. l. 8. c. 17.

Vt ranæ vltra solitum vocales tempestatem significant imminentem: Ita cùm plurimùm valet apud principes oratio malorum, bonis tacentibus, tum instat rerum perturbatio.

Qui fascino vtuntur, laudando necant arbores, sata, pueros: Ita adulator laudando perdit. Plinius.

Vt nihil insidiosius melle venenato (nam sunt quædam huiusmodi) ita nihil magis cauendum, quam blandus hostis. Plin. l. 21. c. 13.

Hyæna vocem humanam imitatur, & nomen alicuius ediscit, quem euocatum lacerat: Ita quidam obsequio blandiuntur, donec in perniciem trahant. Plin. l. 7. c. 2.

Vt canes Melitæi potissimū in deliciis sunt opulentis ac potentibus fœminis: Ita principes effœminati deliciis, plurimi faciunt adulatores & ad gratiam omnia tum loquentes, tum facientes. Plin. l. 3. c. vlt.

Non omnem escam omnes amant pisces, sed alius alia delectatur: vnde piscatores gnari quam quisq; maximè appetit, fallunt ea potissimum obiecta: Ita adulator deprehenso hominis ingenio, quibus rebus deliniatur, à quibus abhorreat, quod illi gratissimū esse intellexerit, hoc potissimum eum captat. Plin.

Chamæleon qui subinde mutat colorem, omnem imitatur, præter rubrum & candidum: Ita adulator nihil non imitatur in amico, præter ea quæ honesta sunt. Plin.

Quod oleum est muscis, formicis, feréque reliquis insectis, id est adulatio stultis principibus. Siquidē oleo peruncta moriuntur illa: hi assentatione, & obsequio palponum in exitium trahuntur, ipsi trahunt remp. Plin. c. 30. & l. 11. c. 19.

Cupresso non innascuntur cerasæ propter amaritudinem, nec buxo propter duritiem: Ita pestis adulationis fugit seuera ac tristia ingenia, mollia captat & facilia. Plin. l. 7. c. 24.

Vultures triduo futura cadauera præsentiunt, eòque aduolant: Ita quidam captatores, multis etiam annis morti diuitum imminent. Plin.

Helio-

Heliotropium ac lupinum circumaguntur cum Sole, & quocunq; se mouerit ille, eodem deflectunt & hæc cacumen: Ita proceres aulici quocunq; regis ingenium vertit, eò perpendent omnes. Plin.

Vt suauius est antiphonum, quàm si vox omnino sit eadem: Sic iucundior amicus, ita concors, vt tamen nonnihil dissideat, quàm adulator per omnia obseruans. Plin.

Hyæna sicut & ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: Ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquuntur, nunc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici, nunc inimici. Plin. l. 7. c. 2.

Adulatoris & amici comparatio.

Vt patroclus in bellum proditurus reliqua quidem Achillis arma sibi sumpsit, solam hastam, vt grauem ac præualidam non attigit: Ita adulator omnia veri amici symbola imitatur, præter solam admonendi libertatem. Plut.

Medicus dat operam, quò sanitatem tueatur & augeat: Ita facit amicus: At adulator lacerosas titillat partes. Plut.

Item quasi præceptor puerum de stylo ac tabula obiurget: barbarismum aut solœcismum committentem dissimulet. Plut.

Item quasi malus orator, nihil ad argumenta respondens: vocem aut codicillos diligenter scriptos calumniatur. Plut.

Perinde ac si quis hominis tuberibus ac fistulis laborantis medici similio pilos & vngues secet: Ita adulator libertate vtitur in iis in quibus non est opus. Plut.

Bene olet vnguentum, bene olet & pharmacum: verùm illud ad nihil vtile, nisi vt delectet: hoc præter odorem maiorem habet vtilitatem: sic adulator tantùm iucundus, amicus etiam vtilis & necessarius. Plut.

Pictura colores habet iucundos: sunt & pharmaca grati coloris: sic amicus ideo delectat, vt iuuet: adulator tantum delectat. Plut.

Vbi corpus vitiosis inflatum humoribus, ibi adsunt bubones: Sic vbi irascitur, amat, odit amicus: id premit adulator. Plut.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet absque fructu: Sic obiurgatio non vt debet admota. Atque idem facit amicus cum molestia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque. Plut.

Pediculi corpora exanima deserunt, vtpote defecta sanguine quo alebantur: Sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt. Plut.

Adulterium.

* Coccix oua subdit in nidis alienis: & quidam alienas vxores faciunt matres. Plin. l. 10. c. 9.

AEgritudo animi.

* Vt onera contentis corporibus facilius feruntur, remissis opprimunt: simillimè animus intentione sua pressum depellit omnium ponderum, remissione autem sic vrgetur, vt se nequeat extollere. Cic. lib. 2. Tusc. quæst.

* Fit in prælio, vt ignauus miles ac timidus, simul ac viderit hostem, abiecto scuto fugiat, quantúmq; possit, ob eámq; causam pereat nonnunquã, etiam integro corpore, cùm ei qui steterit nihil tale euenerit: sic qui doloris speciem ferre non possunt, abiiciunt se, atque ita afflicti & exanimati iacent: qui autem restiterint, discedunt sæpissimè superiores. Cicer. eod. libro.

* Vt in causis non semper vtimur

eodem

eodem statu, sed ad tempus, ad controuersiæ naturam, ad personam accommodamus: sic in ægritudine lenienda.nam quam quisque curationem recipere possit, videndum est. Cicero lib.3.Tusc.quæst.

AEmulatio.

Vt non est verus amor, qui caret zelotypia: Ita non amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plutarch.

AEtas.

Sicuti vina & poma subacerba vetustate mitescunt, dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur. Plut.

Vt non qui multum cecinit, aut rhetoricatus est, aut gubernauit, laudatur, sed qui scitè: sic non qui diu vixit, sed qui bene. Plut.

Quemadmodum nauigantibus terræque vrbésque recedunt: sic rapidissimi temporis cursu primùm pueritiam abscondimus, deinde adolescentiam, deinde senectutis optimos annos. Senec.

Apiana vina, & alia quædam initio dulcia, austeritatem accipiunt ab annis: Ita quidam ætate fiunt inhumaniores. Plin.

Aminæa vina senio fiunt meliora: ita quidam in iuuenta solutiores aut asperiores, ætate & vsu rerum fiunt mitiores. Plin.

*Vt Ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quod noctu clanculum faciunt vtrumque: ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Plin.lib.10.cap.23.

*Sicut amplæ & regiæ opes, vbi ad malum dominum peruenerunt, momento dissipantur, at quamuis modicæ, si bono custodi traditæ sunt vsu crescunt: ita ætas nostra bene disponenti multum patet. Senec. de breuit. vitæ, cap.1.

* Quemadmodum ex amphora primùm quod est sincerissimum effluit, grauissimum quódque turbidúmque subsidit: sic in ætate nostra, quod optimum, primum est. Senec. in epist.

* Illa herba quæ in segetem frugémque ventura est, aliam constitutionem habet tenera & vix eminens sulco, aliam cùm conualuit, & molli quidem culmo, sed qui ferat onus suum, consistit: aliam cùm flauescit, cùm ad aream spectat, & spica eius induruit, in quam constitutionem cùm venit, eam tuetur, in eam componitur: ita alia ætas est infantis, pueri, adolescentis, senis. Senec. in epist.

Affectus.

Vt periculosior est tempestas, quæ non sinit in portum appellere, quàm quæ vetat nauigare: Ita grauiores animi motus, qui non sinunt hominem cõsistere ratione perturbata, sed præcipitem auferunt in tempestates. Plut.

Circes poculis homines subitò transformabantur in feras: & affectus repentè alium reddunt hominem. Plutarch.

In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerum procellis, summa ratio debet animum cohibere, ne ab affectibus auferatur. Plutarch.

Vt velis vtendum pro nauis magnitudine: ita cupiditates pro facultate sunt moderandæ. Plut.

Calceus ad pedis formam torquetur, non contrà: sic vitæ genus cuique est huiusmodi, cuiusmodi sunt animi affectus. Plut.

Frustra puro haurias vase è fonte turbido: Ita non potes aliis iucundus

esse, aut rebus obeundis accommodus, nisi purgaueris animum malis affectibus. Plut.

Equi iam mansuefacti, etiam si auriga non vtatur habenis, tamen suapte sponte rectam pergunt ire viam: sic affectus à ratione iampridem domiti & assuefacti, nec in somnis, nec in morbis sopita ratione, quicquam tentant turpe. Plut.

Si corpus assuefit, ne conniueant aut lachrymentur oculi, ne palpitet cor: Ita multò magis animus ne phantasiis commoueatnr. Plut.

Locus supinus ac mollis nihil expellit quod inciderit, nec potest auertere: Sic animus vitiosa præditus verecundia nulli peruius est, nisi turpibus affectibus. Plut.

Qui lucernam non ferunt, multo minus ferrent Solem: sic qui mediocribus rebus perturbantur, multò magis obstupescunt in magnis. Plut.

Vt pueriles querimoniæ facilè conquiescunt: Ita leues cupiditates subducta materia facilè sedantur. Plut.

* Quemadmodum tempestatis & pluuiæ ante ipsas notæ veniũt: ita iræ, amoris, omniúmq; istarum procellarum animos vexantium sunt quædam prænuncia. Senec. lib. 3. de ira.

Hominem vehemẽter ægrotum, vel lunæ deliquium, vel ventus asperior, vel maris decessus, aut huiusmodi quępiam leuis rerum commutatio tollit è medio: ita animos imbecilles & affectibus corruptos quæuis offensa perturbat: cum qui firmis sunt animis, istiusmodi non sentiant. Plut.

* Quemadmodũ timidi, & qui nauseæ nauigando obnoxij sunt, existimantes se meliusculè habituros, si ex acatio in gaulum, rursúmque si in triremem commigrarint: nihil tamen proficiunt, bilem timiditatémque secum circumferentes: Ita aliud vitæ genus non eximit animo ea quibus grauatur & perturbatur, hoc est, rerum inscitiam & rationis imperfectionem, ac id vitium quod non potest neque callet rectè præsentibus vti. Plut. de tranquill. animi.

Vt nullum animal, nec mite, nec ferum paret rationi, qua caret: sic nullus affectus. Senec.

Multa agrestia subnascẽtia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: & animi affectus per se mali, arguunt ingenium non malum, si accedat recta institutio. Plut.

Canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad solam notam, ac familiarem mansuescunt: Sic animi morbi cùm sæuiunt compesci non possunt, nisi dicta adsint nota familiariáq;, quę commotos corripiunt. Plut.

Vt corpus non est capax voluptatum, nisi bene temperatum: Ita animus non capit veram voluptatem, nisi liber metu, ac cæteris affectibus. Plutarchus.

* Quemadmodum periculosior est tempestas quæ non finit in portum appellere, quàm quæ vetat nauigare: ita grauiores animi motus, qui non finunt hominem consistere, ratione perturbata, sed præcipitem auferunt in tempestates. Plut.

Vt initia morborum quamuis leuia serpunt: Ita si vitia & affectus vel leuissimos semel admittas, crescunt & augescunt. Senec.

* Affectus sunt motus animi improbabiles, subiti & concitati, qui frequẽtes neglectíque fecêre morbum: sicut distillatio, nec adhuc in morem adducta, tussim facit assidua, & vetus phthisin. Senec. epist. 76.

Vt homini semper adest remedium aduersus serpentium virus, nempe saliua, qua contacti ceu feruenti perfusi aqua

aqua fugiunt, emoriuntur etiam si in suo corpore traueriti: sic aduersus omnes pestiferas cupiditates præsens remedium semper nobiscum circumferimus, si modò nouerimus vti. Id ab animo petatur oportet. Plin.

Æstum maris, auctus aut detrimenta lunæ magis sentiunt imbecilliora corpora: sic rebus contrariis vehementius commouetur animus minus sibi constans & affectibus vitiatus. Plin.

Ambitio.

Qui dolent, quòd non excellant in omnibus, etiam diuersissimis, perinde faciunt, ac si quis molestè ferat, quòd vinea non ferat ficus, quódque olea non ferat botros. Plut.

Qui studeat Plato esse doctrina: dormire cum beata vetula, vt Ephorion: cum Alexandro potare vt Medius: diues esse, vt Ismenias: virtute præcellens, vt Epaminondas, doleátq; quòd vnus non sit hæc omnia: perinde facit, ac si molestè ferat, quod non sit leo montanus, & idem Melitæa catella in sinu viduæ diuitis. Plut.

Accius poëta cùm esset ipse admodum breuis, tamen in æde Camœnarum maxima forma statuam sibi posuit: ita quidam re viles, & humiles, ambitione fucóq; dilatant sese. Plin. l.34.c.5.

Chamæleon quoniam aura pascitur, non cibo, semper hianti est ore: Ita qui gloriolis & auris aluntur popularibus, semper aliquid captant, quod famam augeat. Plin.

Vt æquè mortuus est qui cõditus est in odoribus & qui trahitur vnco: ita æquè sunt infœlices, & qui voluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negotiis vacant. Senec.

Vt oua plena sidunt, inania fluitant: ita qui veris virtutibus aut literis est præditus, minus ostentat se, quàm qui secus. Senec.

Vt venti desituri vehementissimè spirare solent: ita mortales cùm maximè efferunt sese, tum proximi exitio solent esse. Senec.

Columbo in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens implicatis strepitu pennis, capitur ab insidiante accipitre: Ita multi dum ostẽtant suas vires magis quàm vtuntur, obliti præda fiunt inimicis. Plin. l.10. cap.20.

Pauo non explicat pennas nisi laudatus: Ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirentur. Plin. l.10.c.21.

Gallus victor illico cantu superiorẽ sese testatur: Ita quidem sua facinora iactant ipsi, & suarum laudum ridiculi sunt tibicines. Plin. lib.8. cap.33.

Vti Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter ostentationem & ventosam iactantiam nihil habent. Plin. lib.11. cap.32.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plin. l.9. c.42. & c.31. eod. lib.

Minimi cancri, quos pinnoteras vocant, quo tutiores sint, inanium cõcharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: Ita quidam maiorum suorum titulis tuentur sese, cùm suis diffidant virtutibus. Plin.

Vti Chamæleon non alio pascitur alimẽto, quàm aëris, & idcirco ore est semper hiante: ita quosdam aura popularis alit, neque quicquam captant præter inanes laudes & gloriam. Plin.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: ita princeps ambitiosus

semper aliquid è proximis sibi adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Plin.

* Quemadmodū Cæcias ventus ad se trahit nubes: sic ambitio inuidiam, simultatem, profusionē, atq; id genus alia incommoda ad se trahit. Plin.

Amicitia.

Quemadmodum lac coagulo concrescit: sic homines compinguntur, & vnum fiunt amicitia. Plut.

Vt ignis omnium condimentorum est suauissimum, velut inquit Ennius: Ita amicitia omnem vitam condulcat, si admisceatur. Plut.

Quemadmodū qui stomacho valēt, & animantia sanissima, saxa, ferrum, serpentes & scorpios concoquunt, eáque in nutrimentum vertunt, contrà valetudinarij etiam pane & vino offenduntur: sic stulti & amicitias perdunt, sapientes etiam inimicitiis rectè norunt vti. Plut.

Vt bruta si vi commisceantur diuerso generi, discedunt indignantia, grauiter ferentia: sic inter similes placidè coit & cohæret amicitia. Plut.

Musica symphonia constat è diuersis, puta grauibus & acutis inter se ratione compositis: at amicitia constat similibus. Plut.

* Quomodo solitudo in odio est: sic in dulcedine appetitio societatis. Quomodo hominem homini natura conciliat: sic inest huic quoque rei stimulus, qui nos amicitiarum appetentes faciat. Senec. epist. 9.

Amicitia fucata.

Vt Ixion Iunonem persequens in nubem incidit: sic multi in fucatam & vulgarem amicitiam incurrunt. Plut.

Orobanche ciceri infesta est & eruo, vt æra tritico, hordeo festuca quæ vocatur ægilops, lenti securidaca: atque hæ quidem omnes complexu necant: Ita quorundam amicitia pestilens est magis quàm inimicitia. Plin. l. 18. c. 45.

Amicitia multorum.

Vt mulier impudica, cum multis se commiscens nullum certum habet amatorem: Ita qui multorum appetit amicitiam. Plut.

Vt puella in pratis alium post alium flosculum decerpens semper nouis arridentibus capitur, priores negligit: sic qui multas instituit amicitias, ac mox saturatus alias quærit. Plu.

Vt prima materia quibuslibet formis variatur, cùm propriam non habeat: Ita animus multorum amicitiæ subiectus. Plut.

*Quod ægris euenit, quos longa imbecillitas vsq; adeo affecit, vt nunquā sine offensa proferantur, hoc accidit nobis quorum animi ex longo morbo inficiuntur. Inimica est multorum cōuersatio. Epist. 7.

Amicitia paucorum.

Vt Briareus centum manibus quinquaginta pascens ventres, nihilo felicior erit nobis, qui duabus vnum administramus: sic tantundem commoditatis capies è paucorum amicitia, quantum è multorum: pensatur enim incōmodum, si pauci inseruiunt, paucis est inseruiendum. Plut.

Perinde ac si mutilus ac cæcus metuant ne Briareus fiat centimanus aut Argus centoculus: Ita quidam metuunt, ne plurimum sint amici, cùm nec vnum adhuc verum habent amicum. Plut.

Amicitia bonorum.

* Vt benefici liberalésque sumus, non vt exigamus gratiam (neque enim beneficium fœneramur, sed naturâ propensi ad liberalitatē sumus) sic

fic amicitiam, nō spe mercedis adducti sed quod omnis eius fructus in ipso amore inest, expetendam putamus. Cicero in Lælio.

Amicitia malorum

* Vt hirundines sub hominum tectis nidulantur, & tamen non assuescũt, nec fidunt homini, ita quidam amicos semper habent suspectos. Plin. lib. 10. cap. 24.

Amicitia neglecta.

Non potest quæuis arbor mitescere, neq; quælibet fera cicurari, proinde hæc quoq; quę possunt in suum vertunt vsum: sic qui ad amicitiam adduci non possunt, horum odio ad nostrum commodum abutemur. Plut.

Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa semper eosdem repetit nidos. Ita non oportet amicorum ob intermissam vitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circunferre. Plin. lib. 10. cap. 23.

Amicitia dirempta.

Vt adamas si frangi contingat malleis, in minutissimas dissilit crustas, adeò vt vix oculis cerni queant: Ita arctissima necessitudo, si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem: & ex arctissimis fœderibus si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia. Aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Plin. libr. 37. cap. 4.

* Amici noui non sunt veteribus anteponendi, vt equis vetulis teneros anteponere solemus. Non enim amicitiarum esse debent, sicut aliarum rerum satietates. Veterrima quæq; esse suauissima debent, sunt aliarum rerum satietates, nouitates tamen non repudiandæ, vetustas autem suo loco conseruetur. Cic. in Lælio.

* In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa habeant hospitia, nullas amicitias: Idem accidat necesse est iis qui nullius ingenio se applicant familiariter, sed omnia cursim & properanter admittunt. Non prodest cibus, nec corpori accedit qui statim sumptus emittitur. Nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta tententur. Non conualescit planta quæ sæpius transfertur. Nihil tam vtile est, quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo. Senec. epist. 2.

Amicitia reconciliata.

Abies adeò cohæret glutino, vt prius scindatur qua solida est, quàm qua glutino ferruminata: Ita post reditum in gratiam firmior debet esse amicitia, & arctius cohærent, quos copulauit mutuæ beneuolentiæ glutinum, quàm quos natura coniunxit. Plin. libro 16. cap. 2.

Cassiteris, id est, stannum aut plumbum album, æs ruptum ferruminat, vtrunq; cōtingens propter affinitatem, quam habet cum vtroque: Ita amicus amicitiam ac beneuolentiam disruptam reconciliare debet vtriq; sese accommodans ex æquo. Plut.

Vt Pyrites gemma, non aperit vim igneam nisi atteras, tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non sentias, nisi cum illis consuetudinem aut rem habueris, aut non sentias philosophiæ vim nisi exercueris. Ita Succina attrita vim attrahendi & odorem perdunt. Plut. & Plin. libr. 36. cap. 19. & lib. 37. cap. 11.

Vt Crystalli fragmenta farciri nullo modo possunt: Ita difficillimum est eos recōciliare, qui arctissima familiaritate in mutuũ odium venerint. Plin. lib. 17. cap. 3. & lib. 37. cap. 2.

Amicitia renouata.

Vt quæ glutino commissa sunt, si soluantur, facilè reglutinantur: at si corpus rumpatur, haud facilè coit: Sic inter alios amicitia dirupta facilè coiit; in fratribus semel dirupta, aut non coit, aut cicatricosa coit. Plut.

Pictores seponunt ad tempus opera sua, tum ex interuallo rectius iudicaturi: nam assiduitas in causa est, quo minus bene iudicent: Sic nos rectius iudicamus amicos, quos ex interuallo reuisimus. Ac de nobis ipsis, quoniam adsumus assiduè, minus rectè iudicamus. Plut.

* Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa semper eosdem petit nidos: ita non oportet amicorum ob intermissa vitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circumferre. Plin. lib. 10. cap. 23.

* Si quis oculum casu excusserit, reliqui illi suę satisfacient, & erit in minuto corpore & amputato tam lætus, quàm in integro fuit. Sed quę sibi desunt, nũ desiderat? Non deesse mauult. Ita sapiens secum cõtentus est, non vt velletesse sine amico, sed vt possit; & hoc quod dico possit, tale est: amissum æquo animo fert. sine amico quidem nunquam erit: in sua potestate habet, quàm citò reparet. Quomodo si perdiderit Phidias statuam, protinus alteram faciet. Sic hic faciẽdarum amicitiarum artifex substituet & alium in locum amissi. Senec. epist. 9.

Amicitia principum.

Vt periculosum est, dæmones euocare, propterea quòd si quid erratum fuerit, magno conantis discrimine fiat: nam aiunt Tullium Hostilium ictum fulmine, quòd ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum ritè fecisset? Ita periculosum est cum principibus habere commercium aut cum monstris potentibus, quod offensi re quamlibet leui funditus subuertant hominem. Plinius libro 2. capite 53. & lib. 28. cap. 2.

Vt arithmeticorum digiti aliquando valent multis millibus, aliquando nihil: sic regum amici aliquoties quidvis possunt, rursum mutata in fastidium gratia nihil possunt. Plut.

* Quemadmodum luna quo propior est Soli, hoc minus habet luminis: ita plus fructus ac dignitatis est iis qui procul absunt à magnis Principibus. Plin. lib. 2. cap. 9.

Amicorum electio proba.

Vt nummum exploras, num sit adulterinus, priusquam eo sit opus: sic amicus probandus antequam eo sit opus. Plut.

Qui reiectis cognatis, peregrinos adsciscit amicos, perinde facit, ac si quis amputato pede carneo, ligneum pedem addat. Plut.

Quemadmodum stultus est, qui equum empturus non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frœnos: sic stultissimus, qui amicum asciturus, eum è vestitu aut opibus æstimat. Senec.

Veluti qui nummum adulterinum: Ita qui amicum habet non exploratum, vbi senserit improbum esse, cùm priuatur eo, gaudet: cùm habet, optat effugere. Plut.

Vt rubo, spinísq; complectentibus nos discussis, ad vitem aut oleam tendimus: Ita non quemuis obuium oportet in amicitiam admittere, sed ad idoneos, reiectis aliis eundum est. Plut.

Vt Zeuxis lentè pingebat, quod diu durarent: Ita diu explorandus amicus, qui sit perpetuus futurus. Plin. lib. 35. cap. 9. & 10.

Vt diligenter compingitur nauis quæ sit in tempestatibus præsidio futura,

tura, & agger variis casibus oppositus: Ita diligenter probandus amicus, quo sis vsurus ad omnia. Plut.

Ixion Iunonem amans, in nubem incidit: sic quidam dum veram expetũt amicitiam, vulgatã ac falsam amplectuntur. Plut.

Vt qui prægustando lethale venenum, in exitium coniiciunt sese, sic qui amicum admittit, priusquam cognouerit, suo malo discit, qualis sit. Plutarchus.

Vt hirundines sub hominum tectis nidulantur, & tamen non assuescunt nec fidunt homini. Ita quidam amicos semper habent suspectos, præsertim insulares. Plin. lib. 10. cap. 24.

Diligentes agricolæ terram prius notulis quibusdam deprehendunt, & explorant priusquam illi credant sementem: Ita explorandus amicus antè quàm committas arcanum. Plin.

Vt vas experiamur, aquam, non vinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amicis, quo silentij fidem experiamur, vt si effutiant nihil sit periculi. Plut.

Amicus verus.

Animal in intimis vires habet maximè proprias: Sic amicus nihil ostentat, sed tum celat, cùm maximè iuuat. Plinius.

Vt medicus & non sentientem sanat: Sic amicus etiam si ignoraretur amicum iuuat. Plut.

Vt in diapason tantus est concentus, vt vox eadem esse videatur: Ita veri amici vnus sunt animus. At sic adulator per omnia subseruit ad orationem diuitis, vt vnum loquentem dicas non duos. Vide prouerb. disdiapason.

Vt aurum igne: sic beneuolentia fidelis periculo aliquo perspici solet. Cic. lib. 9. epist. ad familiares.

Vt suauis est antiphonum, quàm si vox omnino sit eadem: sic iucundior amicus, ita cõcors, vt tamen nonnihil dissideat, quàm adulator per omnia obseruiens. Plin.

Poma quędam suauiter acerba sunt, & in vino nimium veteri delectat & ipsa amaritudo: Sic amicorum defunctorum memoria mordet animum, sed non sine voluptate. Senec.

Vt mel exulcerata mordet ac purgat, alioquin vtile & dulce: Sic amici libertas non mordet, nisi si quid est vitiosum & corrigendum. Plut.

Polypus superficiem & colorem duntaxat mutat: At amicus verè similis esse debet amicis, & moribus, & affectibus, & studiis. Plutarchus. Plinius lib. 9. cap. 26.

Lynceus per quercum videt, inimicus etiam per famulum, per amicum perspicit, quid agas. Plut.

Amicus fucatus.

Vt rupturæ & spasmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: sic amici non ingenui felicibus adulantur, lapsos obiurgant, & illorum infortunio fruuntur. Plut.

Hirundo æstate aduolat, instante hieme auolat. Ita infidus amicus rebus lætis præsto est, commutata fortuna deserit amicum. Plinius libro. 10. cap. 24.

Seleucides aues nunquam conspiciuntur, à Cassij montis incolis, nisi cùm illarum præsidio est opus, aduersus locustas vastantes fruges, nec vnde veniant, quóve abeant cognitum: ita quidam nunquam apparent, nisi cùm nostro egent auxilio: nec visunt amicos, nisi cùm vrget necessitas aliqua. Plin. lib. 10. cap. 27.

Vt malum cibum nec retinere possis citra noxam, nec reiicere sine molestia. Ita malum amicum, si teneas,

lædit, nec tamen absque inimicitia ac tumultu veluti bilem potes abiicere. Plut.

Vt Creon filiam nihil adiuuit, sed eam complexus vnà cum illa periit incendio: sic quidam felicibus amicis non fruuntur, cum infelicibus pereunt. Plut.

Vt nandi imperiti dum volunt succurrere iis, qui præfocantur, ac merguntur, vnà cum illis merguntur, & nocent magis, quàm prosunt: sic amici qui in rebus aduersis tantùm collacrymant amico. Plut.

Quemadmodum muscæ in popinis non manent, si desit nidor: Ita vulgares diuitum amici non perseuerant, si non adsit vtilitas. Plut.

Atrodunt hominis cibum mures, viuunt sub eodem tecto, nec tamen assuescunt homini: Ita quidam amici parum synceri nec relinquunt cibi commodiq; causa, nec amant tamen aut fidunt. Plut.

Amor.

Vt hedera vndeuis ex se inuenit, quo se alliget: Ita amor etiam iis capitur, quæ non amantem offendunt. Plut.

Vt radix, quam medici vulgò rhabarbarum vocant, cùm sit biliosa, tamen peculiari quadam vi bilem pellit: Ita fit nonnunquam, vt amor pellat amorem, ceu clauus clauum, ira iram, & dolor dolorem.

Vt echeneis licet exiguus pisciis nauem velis citatam remoratur: Ita animum ad honesta properantem puella quæpiam nonunquam reuocat, ac retardat affixa. Plin.

* Quemadmodum frondium iactura facilis est, quia renascuntur: sic istorum quos amas, quósque oblectamenta vitæ putas esse, damnum: quia reparantur, etiam si non renascuntur. Seneca, epist. 105.

Amor sui.

Nullum est animal quod impensius amet suos fœtus, quàm Asinus & simia: Ita indocti suas commentatiunculas præter alios amplectuntur. Plinius.

Vt qui per inane ingrediuntur quò magis innituntur, hoc magis pereunt: ita qui sui amantes, sibi fidunt. Erasmus.

Non vt medici bili medentur amaris: Ita oportet iracundiam medicari iracundia, Plut.

Vt minutæ literæ, si quis intendat, offendunt oculos: Sic qui res minutulas iracundè curat, morosior redditur ad maiores. Plut.

Vt equæ conspecta in aquis forma sua, aguntur in rabiem, authore Columella, ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam vsq; redduntur insolentes. Eras.

Industrium animal formica, non laborat nisi sibi: ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, & suum modò negotium agunt. Plin.

Vt suus cuiq; morbus videtur atrocissimus, ita suum cuique incommodum maximè dolet. Eras.

*Si vnum quodque membrum hunc sensum haberet, vt posse putaret se valere, si proximi membri valetudinem ad se traduxisset, debilitari & interire corpus necesse esset: Sic si vnusquisque nostrum rapiat ad se commoda aliorum, detrahátque quod cuique possit, emolumenti sui gratia, societas hominum communitásque euertatur necesse est. Cicero lib. 3. Offic.

Amor proximi.

Vt luna quod luminis accepit à sole, mundo refundit: Ita donum à Deo acceptum, incommodum aliorum est conferendum. Eras.

Anima.

Anima.

Vt corpus est instrumentum animę: Sic anima est instrumentum Dei. Plutarchus.

Vt auis capta, si diutius alatur in carcere, etiamsi dimittatur, studet eò redire: sic animus diu versatus in hoc corpore, non facilè reuellitur. At puerorum animus libentius euolat. Plut.

Quemadmodum igni si extinctam subitò facem admoueas, statim reaccenditur: sic animus si statim euolet à corpore, facilè redit in suam naturam. Plutarch.

Qui è seruitute manumissi sunt, quę dominis solent facere, cùm seruirent, ea faciunt sibiipsis, suóque arbitrio & præsidio: Sic nunc anima alit corpus multo labore, multis curis: postea facta libera, seipsam alet contemplatione veri, nec ab ea poterit auelli. Plutarchus.

Vt qui in alieno habitant, multis aguntur incommodis, semperque de aliqua domicilij parte queruntur: Ita animus nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio quæritur, significans se esse non in suo domicilio, sed vnde breui sit emigrandum. Senec.

* Vt ex barba capillos detonsos negligimus: Ita ille diuinus animus egressurus hominem, quo receptaculum suum conferatur, ignis illud exurat, an feræ distrahant, an terra contegat, nō magis putat ad se pertinere, quàm secundas ad æditum infantem. Senec. epist. 93.

Animus.

Vt in lance momentum in vtranque partem equè propensum est, & in neutram afflectitur: Ita dubius animus. Plutarchus.

Corpus oneris pondere premitur: at animus ex sese sępenumero pondus addit rebus. Plut.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgentur, tamen odorem in multū tempus referunt: ita animus diu diuersatus in honestis negotiis, diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miseram deplorant. Plut.

* In corporibus magnæ sunt dissimilitudines: alios enim videmus velocitate ad cursum, alios viribus ad luctandum valere, itémque in formis, aliis dignitatem inesse, aliis venustatem: Sic in animis existunt etiam maiores varietates. Cicer. lib. 1. Offic.

* Vt necesse est lancem in libra ponderibus impositis deprimi: sic animum perspicuis cedere. Cic. lib. 4. Academ. quæst.

* Sicut membra nobis ita data sunt, vt ad quandam rationem viuendi data esse appareant: sic appetitio animi, non ad quoduis genus vitæ, sed ad quandam formam viuendi videtur data, itémque & ratio, & perfecta ratio. Cic. lib. 3. de finibus.

Iumenta quorum in aspero indurata est vngula, quamlibet patiuntur viam, in palustri pascuo saginata citò subteruntur: sic animus duris rebus assuetus, minus offenditur. Senec.

Flamma nec premi potest, nec quiescere: sic animus natiuo impetu fertur ad honesta. Senec.

Robora in rectum quamuis flexa reuocabis, curuatas trabes calor explicat, & aliter natæ in id finguntur, quod vsus noster exigit: quantò magis animus accipit forma, flexibilis & omni humore obsequentior. Senec.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: Sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Seneca.

Vt

Vt primum est expurganda bilis vnde nascitur insania, deinde monendus homo: alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior sit ipso furioso: sic primum animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda præcepta philosophiæ. Senec.

Vt puerorum dum primùm discunt scribere, digiti tenentur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, pòst iubentur imitari propositum: Sic primùm animus ad præscriptum adiuuetur oportet, donec incipiat per se philosophari. Senec.

Quemadmodum si ferrum inter adamantem ponas & magnetem, diuerso nisu nunc huc, nunc illud fertur: Ita dubius animus nunc ad honesta rapitur, nunc ad diuersa trahitur affectibus. Plin.

Animi bona.

Radij solis etsi contingunt terram, tamen ibi sunt vnde mittuntur: sic sapientis animus tametsi versatur hîc, tamen apud suam originem est. Senec.

Ex congiario epulo, aut visceratione, tanto minus redit ad singulos, quanto in plures distribuitur. Non idem accidit in bonis animi, quæ tota ad singulos perueniunt, nec communicatione minuuntur. Senec.

Vt vulgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt, cùm in hortis nobis nascatur, quo morbis mederi possimus: Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus, in imperiis, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit, quod nos beatos efficiat. Senec.

* Quem admodum lumen lucernæ, luce solis obscuratur & offenditur: sic rerum corporearum æstimatio splendore virtutis animíque bonis obfuscatur. Cic. lib. 2. Offic.

Quemadmodum cùm morbus in corporis parteis non suas transfertur, signum est morbis parantis abire: Sic cùm offendimur quibus consueuimus delectari, indicium est futuræ sanitatis. Plut.

Animi morbi.

* Vt ciuitas in seditione non potest esse beata, nec in discordia dominorum domus: sic animus à seipso dissidens, secúmque discordans, nullam gustare partem liquidæ voluptatis, ac liberè potest. Cic. lib. 1. de finibus.

* Quemadmodum plus agit tortor, quo plura instrumenta doloris exposuit (specie enim vincuntur, qui patientia restitissent) ita ex his quæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod ostendant. Senec. epist. 14.

* Sicut, nihil differt vtrum ægrum in ligneo lecto aut in aureo colloces: quocunque illum transtuleris, morbum suum secum transfert: Sic nihil refert vtrum animus æger in diuitiis, an in paupertate ponatur: malum suum illum sequitur. Senec. epist. 17.

* Quemadmodum stomachus morbo vitiatus, & colligens bilem, quoscunque accepit cibos mutat, & omne alimentum in caussam doloris trahit: ita animus cæcus, quicquid illi commiseris, ad onus suum perniciémque & occasionem miseriæ facit. Seneca lib. 5. de beneficiis, cap. 12.

* Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis præsumptione quatitur. Senec.

* Sicut flamma surgit in rectum, iacere ac deprimi non potest, non magis quàm quiescere: ita noster animus in

in motu est, eo mobilior ac actuosior, quò vehementior fuerit. Seneca epist. 39.

Vt qui per febrim aut ephialtem horrent atque æstuant, grauius afficiuntur iis qui eadem foris patiuntur: Sic fortunæ res, quòd foris adueniant minus discruciant, quàm ea quæ sunt animi. Plut.

Vt si fons ipse turbidus sit, quicquid inde fluxerit non potest esse purum: Sic animus, si sit infectus malis affectibus, omnia vitiat quæ accedunt, contrà si purus & tranquillus. Plut.

Quemadmodum admonet Xenophon, vt in rebus prosperis maximè meminerimus honorare deos, quò si quando inciderit necessitas audacter eos possimus accersere, ceu iam beneuolos & amicos: Sic dicta quæ morbis animi queāt mederi, multò antè comparanda sunt, vt dum opus est, facilè succurrant, iam familiaria. Plut.

Vt canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad solam notam ac familiarem mansuescunt: Sic animi morbi cum sæuiunt, compesci non possunt, nisi dicta adsint nota familiariáq; quæ commotos corripiant. Plut.

Vt corpus ægrotum, nec æstum ferre potest, nec frigus: Ita animus ægrotus prosperis atque aduersis rebus iuxta offenditur. Plut.

Qui nauseant inter nauigandum, existimant se melius habituros, si ex scapha in liburnicam, aut in triremem demigrarint. At nihil agunt, cùm secum circumferant timiditatem ac bilem: Ita frustra vertunt genus vitæ, qui morbos animi secum adferunt. Plutarch.

Qui laborant aduersa valetudine, iis omnia sunt molesta, fastidiunt cibos, incusant medicos, succensent amicis: at restituta sanitas omnia reddit iucunda: Sic animo ægroto quæuis vita insuauis, animo sano nullum vitæ genus non iucundum. Plut.

Qui corporis morbo laborāt, quieti se tradunt, medicum accersunt, abstinent: Sed qui ægrotant animo, quo grauius ægrotant, hoc magis abhorrent à quiete, & à medico. Plut.

Vna tussis non facit phthisin, sed in morem adducta: ita error non statim gignit animi morbum. Senec.

Vt quidam gemmas quasdam secum vbique circumferunt aduersus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cæteráque mala: Ita quædam philosophiæ decreta semper ad manum habenda aduersus incursuros animi morbos, libidinem, iracundiam, ambitionem, auaritiam, & his consimiles. Senec.

Animi tranquillitas.

Vt sapiens gubernator in tranquillitate tempestatem expectat: Ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus. Plut.

* Quemadmodum flamma non potest opprimi, nam circa id diffugit, quo vrgetur, quemadmodum aer verbere aut ictu non læditur, nec scinditur quidem, sed circa id cui cessit refunditur: Sic animus, qui ex tenuissimo cōstat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi, sed beneficio subtilitatis suæ per ipsa quibus premitur erumpit. Senec. epist. 55.

Animalia.

* Artifex instrumenta sua tractat ex facili: rector nauis scit gubernaculum flectere: pictor colores quos ad reddendam similitudinem multos variósque ante seposuit, celerrimè denotat, & inter ceram opúsque facili vultu ac mane commeat: Sic animal in omnem vsum sui est mobile. Senec. epist. 122.

Animaduersio.

Animaduersio.

* Vt fulmina paucorum periculo cadunt, omnium metu: sic animaduersiones magnarum potestatum terrent latius quàm nocent, non sine causa. Senec.lib.1.de Clement.cap.8.

Antiquitas.

Sicut in vnguentis & vinis: ita & libris pretium addit antiquitas. Erasm.

Apostata.

Qui ex balneo calent, vehementius frigescunt, & aqua frigidior esse solet, quæ prius caluit: ita vehementius sese oderunt, qui prius fuerunt amici, & sceleratiores sunt, qui à pia via ad impiam se transtulerunt. Erasm.

Artes & disciplinæ.

Vt frequentius conuenitur ad spectaculum vbi nonnihil theatricę stipis confertur: Ita disciplinæ à pluribus coluntur, quæ præter voluptatem, ac dignitatem, emolumentum etiam, & commoditatem adferunt. Plut.

Arbor suapte natura non nisi vnicum fructum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est: qui arte ducitur, sui dissimilis est. Plin.lib.17.cap.14.

Rhombus, & squatina, & rhaia, & pastinaca, cùm tardissimi sint pisciū, tamen sæpe reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velocissimum, solertia & ingenio capientes: Ita quidam arte superant longè potentiores opibus aut viribus. Plinius lib.9.cap.42.

Sicuti vina & poma subacerba, vetustate mitescunt dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur.

Plutarchus testatur se vidisse in Africa canes qui lapillos in aquam aggesserint, donec aqua eò surgeret vt contingi posset. Idem narrat de cane coniiciente lapillos in amphoram oleariam: Ita nobis quod viribus diminutum erit, arte supplendum est. Erasmus.

* Nihil proderit dare præcepta, nisi prius amoueris obstantia præceptis: non magis quàm proderit arma in conspectu posuisse propiúsque admouisse, nisi vsuræ manus expediantur, vt ad pręcepta quæ damus possit animus ire. Senec.epist.96.

* Quemadmodum folia per se virere non possunt, tantùm desiderant cui inhæreant, ex quo trahant succum: sic ista præcepta, si sola sunt, marcent: infigi volunt sectæ. Senec.epist.96.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tolluntur: Ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficies. Erasmus.

Assiduitas.

Vt qui paulum addit paulo, ídque frequenter facit, ingentem aceruum accumulat: ita assiduitas ad bonam mentem parandam plurimum valet. Plutarch.

Vt stilla cauat assiduitate saxum, vt ferrum contrectatione atteritur: Ita assiduitas etiam durissima vincit. Plutarch.

Gallus Phrygiæ fluuius, si modicè bibas, medetur corporis malis, si immodicè, limphatum animum agit: ita si philosophię literas modicè attingas, prosunt, sin totum te illi addixeris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Erasm. ex Plinio. *Vide diligentia, studium, ac labor.*

Assuetudo.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgentur, tamen odorem in multum tempus

tempus referunt: Ita animus diu diuersatus in honestis negotiis, diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miseram deplorant. Plut.

Qui diu in vinculis fuerunt, cùm soluuntur, tamen claudicant adhuc, nec ingredi possunt: Ita diu vitiis assueti etiam cùm ea deserunt, quædam retinent vestigia. Plut.

Vt mendum quod induruit, ac diutius inhæsit difficilè tollitur: Ita vitia inueterata non facilè corriguntur. Plut.

Vt liber post lituras iterum infectus non facilè emaculatur, quòd altius imbiberit atramentum: Ita animus sæpe in eadem relapsus vitia. Plut.

Iumenta quorum in aspero indurata est vngula, quamlibet patiuntur viam, in palustri pascuo saginata citò subteruntur: sic animus duris rebus assuetus, minus offenditur. Sen.

Vt caro quæ callo obduruit, non suertit vibices plagarum: Ita animus à consuetudine peccandi non cõmouetur correptione licèt acri. Eras.

Gypsum etiam si induruit, tamen tundi rursum, & in farinam resolui potest: simulátque semel induruit ingenium adolescentis, ætate vitiísque non potest restringi. Eras.

Vt Mithridati quotidie sumenti venenum, consuetudine factum est innoxium: Ita mala quibus assueueris non offendunt. Eras.

In nassam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: sic decliue iter in vitia, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis. Eras.

Vt in loco pestilenti quoquo qui assueuere, durant. Ita incommoda parũ lædunt assuetos. Plin. libro 18. capit. 6. *Vide consuetudo.*

Auaritia.

* Quemadmodum Cæcias ventus contra aliorum Septentrionalium ventorum naturam nubes non pellit, sed magis ad se trahit: ita auarus opes ac diuitias. Aristot.

Vt Chius ille vina optima vendebat aliis, ipse vappam potabat: sic qui omnia sua deprauant, nec suis ipsorum bonis fruuntur. Huius seruus interrogatus quid ageret dominus: cùm adsint, inquit, bona, quærit mala. Plut.

Vt membrum scabiosum semper opus habet frictu: Ita cupiditas animi nunquam satiatur. Plut.

Vt ij quos dolentes sopor occuparit, tristia somniant: Ita qui inuidia, superstitione, auaritia laborant. Plut.

Quemadmodum adulteri alienas vxores adamant, suas contemnunt: sic quidam aliorum bonis magis delectantur, sua eleuant, aut etiam negligunt. Plut.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem sibi non sentiunt: sic auari & facinorosi veræ laudis gustum non sentiunt. Cicero Philippica 2.

* Si quis desiderat aureis fulgentem vasis suppellectilem, & antiquis nominibus artificum argentum nobile, æs paucorum insania preciosum, & seruorum turbam, quæ quamuis magnam domum angustet, iumentorum corpora differta & coacta pinguescere, & nationum omnium lapides: ista congerantur licèt, nunquam explebunt inexplebilem animum, non magis quàm vllus sufficiet humor ad sanandum eum, cuius desiderium nõ est ex inopia, sed ex æstu ardentiũ viscerum oritur: non enim sitis illa sed morbus est. Non hoc in pecunia tantùm aut alimentis euenit. Eadem natura est in omni desiderio, quòd modò non ex inopia, sed ex vitio nascitur: quicquid enim illi congesseris, non finis erit cupiditatis, sed gradus. Sen. lib. ad Helbiam, cap. 11.

Arundinis radix contrita & imposita, filicis stirpem corpore extrahit:itē arundinem filicis radix: Ita vicissim,& pecuniæ studium eximit animis amorem sapientiæ, & sapientiæ studium pecuniæ. Plin.

Quemadmodum apud Myconios non est indecorum caluitium, quòd illic omnes calui nascantur: ita apud Italos (vt hos exempli causa nominē) non est turpe pecuniæ studium, quo nemo non tenetur apud illos. Plin. lib. 11. cap. 37.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso capite atque aufert: Ita pecuniæ studium dissidet cum christiana pietate, & modis omnibus auocat: nec sinit adhærescere Christo. Eras.

In Chio Dianæ facies est in sublimi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata videtur: Ita sordidi quidam adeuntem amicum tristes accipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum afferat conuiua, at alacres dimittunt abeuntem. Plin. l. 35. c. 5.

Vultures triduo futura cadauera præsentiunt, eóque aduolant: Ita quidam captatores multis etiam annis morti diuitum imminent. Plin. lib. 10. cap, 6.

Industrium animal formica, sed non laborat, nisi sibi: Ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, & suum modò negotium agunt.

Vt Indicæ formicæ aurum è cauernis erutum seruant tantum, non fruuntur: Ita diues auarus nec fruitur ipse suis opibus, & aliis inuidet illarum vsum. Plin. libro 11. cap. 31. Herodot. lib. 3.

Hirudo est quoddam pediculi genus, cui non est exitus cibi, quod insatiabile sit, sucto sanguine intumescens rumpitur denique. Sic auarus copia sua præfocatur. Plin.

Sicuti terra, quæ auri, aut argenti venas habet, in cęteris ferè sterilis esse consueuit: Ita qui congerendo student auro, eiusq; metalla iam concęperunt in animo, nullam bonæ rei frugem producere consuerunt. Plin.

Aquila auium rapacissima, nō oppetit morbo neque senio, sed fame: Ita auarus quò magis accedit ætas, hoc magis cruciatur habendi studio & minus potest vti partis. Plin. l. 10. c. 3.

In argento viuo omnia natant, excepto auro: nam hoc vnum ad se trahit: Ita nil incidit animo auari, præter lucrum. Disciplinæ, litteræ, probitas, in summo fluitant, non descendunt in pectus. Plin. l. 33. c. 6.

Cerui cùm cogantur sua cornua abiicere, tamen occultant ea, præcipuè dextrum, ne medicamenti visalis sit vsui: Ita diuites nonnulli, cum ipsi diuitiis vti non queant, haud tamen sinunt alios frui. Plin. l. 8. c. 32. Arist. lib. 9. de nat. cap. 5.

Auditus.

Frustra clauduntur portæ ciuitatis, si vna relinquatur aperta, per quā hostes irrumpant. Ita non satis est in cæteris temperatum esse, si auditus pateat perniciosis sermonibus. Plut.

Vt diligentius seruanda est ea porta, quà via fit ad regiam: Ita cautius seruandus auditus, quòd maximè sit cum rationali animi parte coniunctus, & quod per eum admittitur, maximè potest vel iuuare, vel lædere. Plut.

Vt venatores non sinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruant feræ: sic oportet aures, & oculos, non sinere quouis vagari, sed rebus necessariis reseruare. Plut.

Iudex in causa nihil tribuens amori tantum rem perpendit, ac secundum eam pronuntiat: At in audiendis philosophis, multis lapsibus candide fauendum est. Vnde veteres iuxta Mercurij statuam, Gratiarum item ponere soliti sunt. Plut.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi sunt auditus, cùm remisere, surdi: Ita principes si quid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames, non intelligunt. Plutarc.

Auditor & eius officium.

Bonus conuiua non existimat hoc tantum suarum esse partium, vt suauiter accipiatur, cura sumptúq; alieno: sed debet commodum vicissim exhibere conuiuam: sic auditor non tantùm audit otiosus, dicente solicito: sed vultu, oculis, applausu, fauore, iuuare oportet dicentem. Plut.

Non conuenit, vt in tonstrina surgens, ad speculum contempleris teipsum, num rectè sis curatus: ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione. Plut.

Non oportet hoc animo ad audiendum accedere, quo ad spectaculum, puta vt tantum delectemur, sed vt meliores efficiamur. Plut.

Multa belli inania, iuxta prouerbium: Ita & auditionis, puta supercilium, acclamatio, strepitus, & id genus alia. Plut.

Vt œconomicis & amici prosunt & inimici, quemadmodum dixit Xenophon: sic vigilans auditor & cordatus non solùm bene dictis, verumetiam erratis aliorum fit eruditior. Plutarc.

Vt ad sacrum epulum, sic ad auditionem oportet placidum ac beneuolum accedere, vt benedicta probes candidè: aut si parum rectè dicat, tacitus notes, quam ob rem errauerit, & animi conatum certè probes. Plut.

Vt tragœdi in theatris: Ita philosophus in scolis est audiendus, nempe ad finem vsque. Plut.

Quemadmodum in iis, quæ ad tibiam canuntur, multa fallunt, ac suffugiunt auditorem errata: Ita in oratione phalerata, multa ineptè dicta fallunt auditorem ob phaleras, & fucos orationis. Plut.

Vt non impletur vas, quod semper effundit, nihil accipit: ita non accipit sapientiam, qui semper loquitur, nunquam auscultat. Plut.

Vt qui ad conuiuium accessit, vtitur appositis, nec aliud requirit: Ita discentem tacitè audire oportet, donec qui dicit, perorarit: tum si lubeat, vtilem aliquam quæstionem proponere. Plut.

Qui coronas nectunt, bellissima quærunt nō vtilissima. At apes etiam amarissimo thymo insident, atq; inde mellificium colligunt sic oportet auditorem non flosculos orationis voluptatis causa sectari, sed vim sententiarum & vtilitatem. Plut.

Vt amantes candidè interpretantur vitia quædam: Ita debent & auditores dicentium. Plut.

In obsoniis non solùm sequimur voluptatem, sed etiam salubritatem, sic, in audiendis & legendis autoribus. Plut.

Vt pulli inuolucres semper hiantes pendent de ore alieno: sic quidam molesti sunt docenti, quod necessarium sit eis omnia mansa in os inserere, nihilque tradant ipsi sibi. Plut.

Vt in ludo sphæræ alterius est commodè mittere, alterius scitè excipere: Sic in audiendo cònuenit vtrunq; suo fungi officio, tum eum qui disserit, tum eum qui auscultat. Plut.

Non

Non sic ad audiendum est accedendum, vt velis inungi, & oblini fucis, quò nitidior fias, sed gratiã habeas si velut alueare acri fumo, sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus. Plut.

Vt qui comœdos audiunt, non ob hoc audiunt, vt ipsi comœdi fiant, sed vt voluptatem capiant: Ita nunc permulti concionantem audiunt, non vt imitatione meliores fiant, sed vti delectentur. Eras.

Aulica vita.

Quemadmodũ Luna quo propior est Soli, hoc minus habet luminis: Ita plus fructus ac dignitatis est iis, qui procul absunt à magnis principibus. Plin.

Est apud Indos herba quędam præcipui odoris, referta minutis serpentibus, quarum ictu protinus moriendum sit: Ita habent principum quorundam aulæ, quod allectet, sed occultat lethale venenum, ni caueas.

Apud eosdem est spina, cuius succus inspersus oculis, cæcitatem adfert omnibus animantibus: magis autem excæcat homines, si quid aspergas de puluere auri in oculos. Plin.

* Sunt arbores aliquot, quæ post solstitium inuertunt sua folia, vt vlmus, tilia, olea, populus alba, salix: ita vulgus procerum, simulátq; princeps vitæ genus in diuersum commutarit, vertunt & ipsi vultum, cultum orationem & omnia.

Formicæ triticum arrodunt ea parte, qua germinare incipit ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quò ministris perpetuò vtantur, premunt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquãt aulam.

Vt halcyones videre rarissimum est sed quoties apparent tranquillitatem vel faciunt, vel denuntiant: Ita abbates & episcopi rarò deberent prodire in principum aulas, sed rerum motus, & bellorum tempestates autoritate sua composituri. Eras.

Gracca leguminis genus est adeò gratum columbis, vt ea semel gustata, negent illos posteà ab eo loco profugere: Ita qui semel aulæ mel & honorem degustarint, nunquam ab aula possunt auelli. Plinius libro 16. cap. 16.

Mulus ex equo & asina conflatus, nec equus est, nec asinus: Ita quidam dum & aulici esse volunt, & ecclesiastici, neutrum sunt. Eras.

Aulici.

Indicæ testitudines, meridiano tempore blandiente, gaudent toto dorso per tranquilla fluitare, donec oblitis sui solis vapore siccetur cortex vt mergi nequeant. iámque inuitæ natent oportunæ venantium prædæ. Ita quidam spe magnarum rerum allecti, in principum aulas sese coniiciunt: & adeò deliniuntur aulæ deliciis, donec imprudentes eò redigantur vt non possint, etiamsi velint, in suum ocium sese recipere. Plin. libr. 9. cap. 10.

Vt Helotropium ac lupinum circumaguntur cum sole, & quocunque se mouerit ille, eodem deflectunt & hæc cacumen: Ita proceres aulici quocunque regis ingenium vergit, eò propendent omnes. Plin. lib. 18. c. 24. & 27. eod. lib. 1.

Crocodilus anceps animal, nunc in terris agit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in aqua prędatur & insidiatur: Ita quidam simul & aulici sunt & ecclesiastici, vtrobique pestilentes. Erasmus.

Auxilium.

In tempestate qui confugiunt sub arborem, serenitate facta, ramos illius

vellunt fugientes: Sic in rebus afflictis vtimur præsidio quorundam, quos eosdem per inuidiam affligimus in rebus prosperis. Plut.

B.

Barbaries.

CAmelus non gaudet potu, nisi prius obturbata cõculcatione aqua: Ita quibusdam nihil placet in literis nisi barbaria conspurcatum. Plin. lib. 8. cap. 17.

Vt ignaui canes omnibus ignotis allatrant: ita barbari quicquid non intelligunt, carpunt ac damnant. Plut.

Beatitudo.

Vt vulgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt: cùm in hortis nobis nascatur quo morbis mederi possimus: Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus in imperiis, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit quod nos beatos faciat. Senec.

Bellum.

Vt in admirandis operibus, sed inutilibus maior est laus artificis cuius arte res confecta est, quam regis cuius impendio: Ita belli gloria maxima ex parte penes militem est cõductitium, quorum industria geritur res: minima pars ad reges redit, qui aliena etiam pecunia militem conducunt. Eras.

Vt Dianæ Ephesiæ templum viginti annis à tota Asia tot regum impendio, tot artificum ingeniis confectum, Herostratus obscurus homo rectè poterat exurere: Ita facillimum est vrbes egregias bello demoliri, at ædificare difficilimum. Erasm.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: ita nisi assiduè premas, renascitur potentia. Erasm.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum, occidunt eos, & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraque, & perimit & perit, damnum dat & accipit. Plin. lib. 8. cap. 12.

Arator nisi incuruus sit, præuaricatur, vt dicebant antiqui: Ita miles nisi impius sit, parum est miles. Erasm.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: Ita fit aliquoties, vt dum mutuum in se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio copiam inuadente. Aristot.

Vt grauius ægrotant ij, qui cùm leuati morbo videntur, in eum de integro inciderunt: Sic vehementius nos laboramus, qui profligato bello, ac penè sublato, renouatum bellum gerere conamur. Cic. lib. 12. epist.

Beneficentia.

Siphnius lapis oleo excalfactus durescit, alioqui mollissimus: ita quosdam benefactis reddas deteriores. Plinius.

Fere non conuenit odori & sapori: vt ficis quibus nihil dulcius, nullus est odor, & coroneis plurimum odoris, sapor autem asperrimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Plinius.

Vt magis humectat ventrem, magisque sitim pellit humor, qui sensim infunditur, quàm qui vniuersum hauritur: Ita magis cohibent à petendo munera paulatim data, dispẽsatáque, quàm si semel dones vniuersa. Eras.

Ficus non floret, cùm fructus habeat

 beat

beat dulcissimos: Ita quidam benefaciunt nihil pollicitantes. Plin.libro 1. cap.26.

* Quemadmodum Dij immortales regnum inermes regunt, & illis rerum suarum ex ædito tranquillóque tutela est: Ita vir beneficentia vtens, officia sua quamuis latissimè pateant sine tumultu obit. Senec.lib.7.de benef.

* Sicut magnus luctator est, non qui omnes numeros nexúsque perdidicerit, quorum vsus sub aduersario ratus est, sed qui in vno se aut altero bene & diligenter exercuit, & eorum occasiones intentus spectat, nec enim refert quàm multa sciat, si scit quantum victoriæ satis est: Sic in beneficentiæ studio multa delectant, pauca vincunt. Senec.lib.7.de benef.

Beneficia.

Vt post malam etiam segetem serendum, vt post naufragium tentantur maria, vt fœneratorem à foro non fugat coactor: Ita beneficium de nouo collocandum, etiam si semel incideris in hominem ingratum. Senec.

Garus ambusta & infusa medetur malis, sed interim Garum non nomines: Ita quædam beneficia non sint, si commemores. Idem.

* Acerbissima crudelitas est quæ trahit pœnam, & misericordiæ genus est citò occidere, quia tormentum vltimum finem sui secum affert, quod antecedit tempus maxima venturi supplicij pars est: Ita maior est beneficij gratia, quo minus diu pependit. Est enim bonarum etiam rerum solicita expectatio. Senec.l.2.de benef.c.5.

* Sicut in telis eadem ferri vis est, sed in infinitum interest, vtrum excusso lacerto excutiantur, an remissa manu effluant. Gladius idem & stringit & transforat, quàm presso articulo venerit refert: Idem etiam est quod datur, sed interest quomodo detur. Idem, eod.lib.cap.6.

* Quemadmodum pulcherrimum opus est, etiam inuitos nolentésque seruare: Ita rogantibus pestifera largiri, blandum & affabile odium est. Idem, eod.lib.cap.14.

* Quomodo mundi officium est, circumagere rerum ordinem, vt Solis loca mutare, ex quibus oriatur, in quæ cadat, & hæc salutaria nobis facere sine præmio: ita boni viri officium est inter alia, & beneficium dare. Idem, lib.4. de benef.cap.13.

* Vt aliud est munus, aliud ipsa donatio: aliud qui nauigat, aliud ipsa nauigatio: & quamuis æger non sit sine morbo, non tamen idem est æger & morbus: ita aliud est beneficiũ ipsum, aliud quod ad vnumquemque nostrũ beneficio peruenit. Idem, lib.6. de benef.cap.1.

* Quomodo multos fortuita sanant, & in flumen alicui cecidisse frigore magno, causa sanitatis fuit: quomodo quorundam flagellis quartana discussa est, & metus repentinus animum in aliam curam auertendo suspectas horas fefellit: nec ideo quicquam horum, etiam si saluti fuit, salutare est: Sic quidam nobis prosunt, dum nolunt, imò quia nolunt: non tamen ideo illis beneficium debemus. Idem, eod.lib.cap.8.

* Quemadmodum ei qui voluit mihi pecuniam credere & non credidit, nihil debeo: ita ei qui voluit mihi beneficium dare, sed non potuit, amicus quidem ero, sed non obligatus. Idem, eod.lib.cap.11.

* More optimorum parentum, qui maledictis suorum infantium arrident, non cessant dij beneficia congerere, de beneficiorum authore dubitantibus, sed æquali tenore bona sua per gentes populósque distribuunt

vnam potentiam sortiti, prodesse. Imitemur illos. Demus, etiam si multa in irritum data sint. Demus nihilominus aliis, demus ipsis, apud quos iactura facta est, idem, l.7. de benefic. c.31.

Beneuolentia.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine, eóq; callido, ac recenti maceratus, malleo frangitur. Ita quędam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emollienda sunt. Plin. lib.37. cap.4.

Quædam gemmæ aceto maceratę nitescunt, pleræque melle decoctæ: ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior.

Quemadmodum quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optimè, disponendum: Ita quod in vita accidit, in optimam vertendum partem. Plinius lib.37. cap.12. & lib.10. cap.12.

Vt fluuius in multos diductus riuos, fluit tenuis ac languidus: Sic beneuolentia in multos distracta languescit, & euanescit. Plut.

Vt animantia quæ vnicum pariunt fœtum, vehementius amant: Sic erga vnum ardentior est beneuolẽtia. Plut.

Blandiloquentia.

Ferè non conuenit odori & sapori: vt ficis quibus nihil dulcius, nullus est odor, & cotoneis plurimum odoris, sapor autem asperrimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Erasm.

Vide adulatio.

Boni.

*Sicut nec in victimis quidem, licet optimæ sint, auróq; præfulgeant, deorum est honos, sed pia ac recta voluntate venerantium: ita boni etiam farre ac fictili religiosi sunt: mali rursus non effugiunt impietatem, quamuis aras multo sanguine cruentauerint. Senec. lib.1. de benef. cap.6.

Bonitas.

Vt scarabei, ac vultures offenduntur vnguentis, & Scytha iurauit se malle equum hinnientẽ audire, quàm citharœdum canentem: Ita non omnibus placent optima. Plut.

Vt phœnix non nisi quingentesimo anno nascitur: Ita insignium virorum rarus est prouentus. Senec.

Breuiloquentia.

Celtiberi ita ferrum temperant ac durant: vt infosso in terram quod est terreum auferatur ac repurgetur: Sic Laconicus sermo sublatione superuacui fit penetrantior.

C.

CALVMNIA.

PRimum homines inuaserunt animalia noxia, pòst & oues, & boues, postremò à nullo genere temperatum est: & Athenis primùm calumniator aliquis suupplicio affectus est, & rectè post hunc vnus, & alter, postremò nec à bonis est temperatum: Ita cùm aperitur ius in malos, cauẽdum ne postea in bonos recidat. Plut.

Vt morbus in corpore non admittente quod proprium est multarum noxiarum & absurdarum rerum gignit appetentiam: Ita calumnia suspicióque aduersus cognatos & domesticos, malas & noxias aliorum necessitudines inducit. Plut.

Calliditas.

*Quemadmodum quædam in oblectamentum ac iocum sic alligantur;

tur, vt eorum solutio imperito difficilis sit, quæ ille, qui implicuit, sine vllo negotio separat, quia commissuras eorum & moras nouit: nihilominus illa habent aliquam voluptatem, tentant enim acumen animorum, & intentionem excitant: Ita hæc quæ videntur callida & inuidiosa, securitatem, torporem ac segnitiem ingeniis auferũt, quibus modò campus in quo vagentur sternendus est, modò recti aliquid & confragosi obiiciendum, per quod erepant & sollicitè vestigium faciant. Sen.l.5.de beneficiis.

Castigatio.

Vt qui demoliuntur ædes templis vicinas, quæ contigua sunt, ea sinunt, ne quid sacri quoque demoliantur: Sic quędam vitia cautè sunt corrigenda, quæ cum virtute proximè cohærent. Plut.

Nutrices sæpius extergentes sordes puerorum, aliquando carnem euellunt. Ita dum quædam vitia nimis anxiè conamur emendare, lædimus. Plut.

Vt qui chirurgi manus horrent, dieta curantur: Ita qui asperiora non ferunt remedia, leuioribus remediis sunt corrigendi.

Vt pternionibus & ambustis frigida pariter atque calida aqua medetur: Ita quædam errata diuersa ratione tolli possunt, seueritate & lenitate, subducta benignitate, & addita beneficentia.

Qui in leuibus nugis obiurgat amicum, in grauibus rebus tacet, idem facit quod aliptes, sinens athletam inebriari & libidinari, circa lecythum duntaxat difficilis ac morosus. Plut. in moralibus.

Vt æra Corinthia casus fecit, & pictor ille spumam equi, quam arte nequibat exprimere impacta in os equi spongia variis imbuta coloribus, casu expressit: Sic quædam casus confecit, quæ prouidentia curáque nostra non possunt effici. Plut.

Ceræmonia.

Vt magi verbis etiam non intellectis, prodigiosa quædam efficiunt: Ita sacerdotes nonnulli precibus non intellectis, bona tamen fide pronuntiatis, Deum conciliant ac mouent.

Vt loci salubritas incolarum colore deprehenditur: Ita muneris sanctitas, eorum arguitur vita qui in eo versantur: veluti qui versantur in cæremoniis, cùm sint nequissimæ vitæ declarant eas ad pietatem nihil conducere.

Quemadmodum Magi sibi conscij fucum esse quod promittunt, prodigiosis quibusdam, ac præscriptis cæremoniis dementant, ac territant infirmiores: Ita quidam sacerdotes cùm procul absint à vera pietate, ceremoniis inuoluunt indoctos, quo plebem sibi magis habeant obnoxiam.

Charitas.

Vt manus eadem in varios diffecta digitos: Sic multorum charitas, eos vnum reddit, discretos tamen. Plut.

Sicut ignis in omnibus officinis omnium artium & operum est instrumẽtum: Ita sine charitate nihil rectè geritur. Eras.

* Vt luna quod luminis accepit à Sole, mundo refundit: ita donum à Deo acceptum, in commodum aliorum est conferendum. Eras.

Christus.

In Dodona Iouis fons cùm sit gelidus, & immersas faces extinguat, si admoueris extinctas accendit: Ita Christus si cupiditatibus flagrantem attigerit, sedat ac refrigerat: sin deiectum

cum & exanimatum, erigit & animosum reddit. Eras.

*Quemadmodum panace herba, vna contra morbos omneis habet remedium: Ita Christi mors vna aduersus omneis cupiditates noxias efficax est. Eras.

Clementia.

*Sicut medicinæ apud ægros vsus, etiam apud sanos horror est: ita clementiam quamuis pœna digni inuocent, etiam innocentes colunt. Senec lib.1. de clementia, cap.2.

*Quemadmodum non est magni animi, qui de alieno liberalis est, sed ille, qui quod alteri donat, sibi detrahit: ita clemẽtem vocabo, non in alieno dolore facilem, sed eum qui cùm suis stimulis exagitetur non prosilit: qui intelligit magni animi esse, iniurias in summa potentia pati, nec quicquam gloriosius principe impunè læso. Idem, eod. lib. cap.20.

*Sapiens multa remittit, multos parum sani sed sanabilis ingenij seruabit. Agricolas bonos imitabitur, qui non tantùm rectas bonásque arbores colunt, sed illas quoque quas aliqua deprauauit causa. Alias circuncidunt, ne proceritatem rami præmant: quasdam infirmas vitio loci nutriunt: quibusdam aliena vmbra laborantibus cœlum aperiunt. Secundum hæc videbit sapiens quod ingenium qua ratione tractandum sit, donec in rectum praua flectantur. Idem, li.2. de clem. cap.7.

Cœlestium rerum consideratio.

Vt vniones tametsi in mari nascuntur, tamen plus habent cognationis cum cœlo, cuius faciem reddunt: Ita pius ac generosus animus magis à cœlo pendet, vnde ducit originem, quàm a terra in qua viuit. Erasm.

Cogitatio.

Porphyrius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus, sibi habet: Ita quidam malè cogitant, sed quòd desit facultas, nemini nocent. Erasm.

*Quemadmodum quæ in vsu sunt, & manum quotidie tactúmque patiuntur, nunquam periculum situs adeunt: at illa quæ ad ad oculos non reuocantur, sed extra oculos vt superuacua iacuerunt, sordes ipsa colligunt vetustate: ita quicquid frequens cogitatio exercet ac renouat, memoriæ nunquam subducitur, quæ nihil perdit, nisi ad quod sæpe non respexit. Senec. lib.3. de benef. cap.2.

Conatus.

Qui boue venatur leporem, & aratro iaculatur, & sagena captat ceruos, si non assequitur, non potest accusare fortunam, sed suam ipsius stultitiam: sic qui conantur quod non queunt efficere, non debent incusare fortunam, sed suam dementiam. Plut.

Concordia.

Vt singula hastilia facilè frangas, coniuncta non possis: Ita diffidentes facilè superantur, concordes haud facilè. Plut.

Duabus vocibus simul sonantibus, grauior fit concentus: Ita quicquid fit in familia, fit quidem vtriusque consensu, sed tamen arbitrio mariti. Plut.

Vt in corpore ex humidi, frigidi, calidi, sicci temperatura, optima fit cõstitutio: Sic ex fratrum concordia maximè floret humanum genus. Plutarchus.

Tyrrhenus lapis quamuis grandis innatat, comminutus sidit: Ita concordia sustinemur, discordia pessum imus. Plin. lib.2. cap.102. & Aristot. de natur. cap.12.

Vt lapis è Styro fluctuat integer, sidit comminutus: sic res discordia pessum eunt, concordia sustinentur. Plin. li. 36. cap. 17.

Salamandra non nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit: Ita quidam non apparent, nisi statu, ciuitatis bello aut seditione turbato, iidem rebus pace compositis emoriuntur. Plut.

* Vt omnia inter se membra consentiunt, quia singula seruari totius interest: ita homines singulis parcent, quia ad cœtum geniti sumus. Seneca lib. 2. de ira, cap. 51.

Coniugium.

Vt vincula ex commissura vires accipiunt: Sic ex consensu viri & mulieris, familiæ status. Plut.

Vt corpus nihil potest absque animo, nec animus rectè valet, nisi corpore incolumi: Sic inter vxorem, & maritum omnia sunt communia. Plut.

Qui venenis piscatur facilè interimit & tollit piscem, sed corruptum & malum: Sic quæ philtris captant maritos, stupidos habent & inutiles. Plut.

Vt Circe non fruebatur iis, quos verterat in sues, aut leones, sed Vlyssem sanum vltra omnes dilexit: Ita quæ veneficiis nactæ sunt maritos, insuauem cum illis vitam agunt ob dementiam. Plut.

Quæ malunt dominari dementibus maritis, quàm sanis ac prudentibus parere: perinde faciunt, ac si quis in itinere malit ducere cæcum, quam sequi videntem, & viæ gnarum. Plut.

Vt Pasiphaë maluit tauri congressum, cùm vxor esset Minois: Sic quædam nuptæ moderatis ac seueris viris, ad intemperantium amorem deuergunt. Plut.

Vt qui in equum insilire non possunt, ob imbecillitatem, docent ipsum inflectere genua: sic quidam generosas ac potentes nacti vxores, non dant operam, vt ipsi meliores fiant, sed illas deprimunt. Plut.

Pro equi magnitudine temperamus fræna. Ita pro vxoris dignitate moderanda gubernatio. Plut.

Vt humida miscentur omnibus partibus: Sic inter coniugatos omnia debent esse communia. Plut.

Vt vinum appellatur, etiam si maior aquæ pars sit admixta: Ita domus mariti dicetur, etiamsi mulier plus contulerit. Plut.

Coniugij molestiæ.

Qui prima virginum dissidia non ferunt ad tempus, idem faciunt quod ij, qui offensi labruscis, vuas maturas aliis relinquunt. Plut.

Vasa initio quauis occasione dissoluuntur, ac tempore commissuris compactis, vix igni ferróq; dissecantur: Ita prima coniugatorum consuetudo leuī momento dirumpitur: sin coaluerit, longè firmior est. Plut.

Quemadmodum febres ex occultis causis, ac sensim collectæ, magis metuuntur, quàm quæ ex manifestis & grauibus causis sunt ortæ: Ita occultæ ac pusillæ cotidianæque offensæ magis dirimunt beneuolentiam coniugatorum. Plut.

Qui pronubæ Iunoni rem diuinam faciebant, exemptum fel abiiciebant ab altare: significantes à matrimonio bilem omnem procul esse oportere. Plut.

Vt vinum sic est austerum, vt idem tamen sit vtile ac iucundum non amarum, velut aloë: sic erit & mater familias. Plut.

Conscientia.

Vt nepentes herba, ab Homero prædicata, addita poculis, omnem conuiuij

uij tristititiam discutit: Ita bona mens insita, nobis omnem vitæ solicitudinem abolet. Plin.

Vt loca grauia etiam firmissimam valetudinem tentant: ita bonæ quoq; menti, nec dum adhuc perfectæ & cōualescenti, sunt aliqua parum salubria. Senec. epist. 28.

* Quemadmodum vlcus vel vulnus cicatricem relinquit in corpore, doloris indicium: sic conscientia malefacti, notas peccati in animo relinquit Plut. lib. de animi tranquillit.

Vt verus amor erga mulierem non desiderat testem, sed sat habet, si clàm ea potiatur: Ita vir sapiens recti conscientiam contentus: At qui fictè amant, ostentant & iactant. Plut.

Consilium.

Velut si qui laborat hepatis vitio, medico ostendat vngues exulceratos, ineptè faciat: Ita qui grauibus laborans malis, de nugis consulat amicum. Plut.

Sunt qui propius admota non cernunt, quæ longius absunt vident: Ita nonnulli plus sapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad se pertinent. Plutarchus.

Vt lamiæ domi cæcutientes, foris nihil non vident: Ita quidam in alienis negotiis plus satis oculati, in suis parum perspiciunt. Plut.

Si fœmina inter aues saliat feminam, nascūtur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: Ita consilium quod animo conceperis, non accedente ratione, friuolum est & inutile. Plinius.

Hyponemia, hoc est, subuentanea vocant: & Zephyria oua quæ vento concipiuntur: sic euanidum est, quicquid imaginatione, non certo iudicio instituitur. Aristotel. lib. 6. cap. 2. de natur. animal. & Plin. lib. 10. cap. 58.

Ex omni genere curiositas hominum signa collegit instantis tempestatis: ac multo magis conueniebat hac vti diligentia in consultationibus, vt obseruatis experimentis coniiciant quid malorum ex vnoquoq; perperam instituto consequatur. Eras.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: sic quidam grauissimorum virorum consilio conuocato, de meris nugis consulunt. Eras.

Consilium malum consultori pessimum.

Vt Perillus, qui Phalaridi taurum donauit æneum, suo periit inuento: sic aliquoties malum consilium in caput authoris redundat. Plinius libro. 34. cap. 8.

Vti sæpenumero Polypus dum conchæ carnem captat, ipse capitur ac tenetur: Ita sæpius dum aliis nocere studemus, nos ipsos in periculum adducimus. Plin. lib. 9. c. 29.

Consilium senile.

Ibi aiunt, vbi consenuit, iámq; quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: sic gloria senum tranquillior, & consilia sedatiora. Plut.

Consilium præcipitatum.

Sicuti aquilo initio vehemens desinit lenior, contrà, Auster initio lenior, desinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressu: contrà, qui consilio suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu.

Consolatio.

Vt mediciin vehementi fluxu pituitæ, non statim succurunt pharmacis, sed foris admouent, quod tempore concoquat humorem, ac tum medētur: Ita in recenti dolore tacendum,

donec tempore mitior factus homo admittat consolationem. Plut.

Vt medici vetant admoueri remedia, cũ morbus in accessu est, ac sæuit, sed cùm se remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non est adhibenda consolatio, vel admonitio, sed vbi tempore cœperint esse leuiores. Senec.

Vt vnguentum non solùm delectat olfactum, verumetiã remedio est aduersus malè olentia: sic in malis bonorum memoria consolatur. Plut.

Consuetudo.

Vt quorundam hominum etiam aspectus fascinum habet: Ita sunt quorum omnis vitæ consuetudo mores inficit. Plin.

* Vt in loco pestilenti qui assueuere durant: ita incommoda parum lædunt assuetos. Plin. lib. 18. cap. 5.

* Quemadmodum Mithridati quotidie venenum sumenti, consuetudine factum est innoxium: ita mala quibus assueueris non offendunt. Erasm.

* Vina non modò soli sui referunt saporem, verum etiam arborum aut fruticum vicinarum: ita non solum exprimimus eos à quibus geniti sumus, sed & eos quorum consuetudine sumus vsi. Eras.

Vt callus tempore factus adimit sensum: Ita diutina mala consuetudo facit, vt leuius feramus. Plin. lib. 25. c. 2. *Vide assuetudo.*

Contemplatio.

* Quemadmodum artifices ex alicuius rei subtilioris intentione quæ oculos defatigat, si malignum & non præclarum lumen habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regione ad populi ocium dedicata, oculos libera luce delectant: Sic animus in hoc tristi & obscuro domicilio clausus, quoties potest apertum petit, & in rerum naturæ contemplatione requiescit. Seneca epistola 66.

Vt qui ex claro sole redierunt in vmbram, his caligant oculi: Ita qui à diuinorum contemplatione, ad humana recidunt. Senec.

Heraclitus dixit, vigilantibus vnum communem esse mundum, sopitos in suum quenque discedere: At superstitiosus, ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur, semper somniante cogitatione. Plut.

Contemptus.

Bucephalus Alexandri Magni equus, quum nudus esset, equisonem in tergum admittebat: ornatus regiis phaleris neminem ferebat nisi regem ipsum, in reliquos omneis ferociebat: Ita quidam tenues quemuis ferunt, diuites facti despiciunt vulgares. Plinius lib. 8. cap. 42.

Contrarietas.

Calx aquis accenditur: Ita quosdam contraria mouent. Eras. ex Plin.

Contumelia.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: Ita vel ingens potentia, vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis. Plin.

Adyanton herbam etiam si perfundas aqua, aut immergas, tamen siccæ similis est: Ita in virum bonum non hæret contumelia, aut infamia etiam si quis infamare conetur. Plin. lib. 22. cap. 21.

Conuersatio & conuictus.

Vt qui in solem venit, licèt non in hoc venerit, coloratur: & qui in vnguentaria taberna resederunt, & paulò diutius commorati sunt, odorem

loci secum ferunt: Ita qui cum sapiente consuetudinem habent, etiam si non hoc agant, tamen redduntur meliores. Senec.

Vt minuta quædam animalia, cùm mordent non sentiuntur: tumor indicat morsum, & in ipso tumore nullum vulnus apparet: Ita bonorum consuetudinem prodesse non deprehendis, sed profuisse. Senec.

Vt morbi ad vicinum serpit contagio, sanitas ad ægrotantem non item: Ita ex consuetudine malorum facilè boni corrumpuntur, at non contrà. Erasmus.

Torpedo piscis haud nocet, nisi contactu, sed virus suum etiam ab ære per linum, & arundinis internodia ad piscatoris manum mirè transmittit: Sic improbi ac pestilentes haud nocent, si nihil cum illis habeas commercij, rerum quacunque consuetudine contacti morum venena afflant. Plin. lib. 32. cap. 1.

Vt in re rustica non satis est teipsum bonum esse colonum, sed magni refert cuiusmodi habeas & vicinum: Sic in vita non satis est, teipsum integrum virum præstes, sed refert cum quibus habeas consuetudinem.

Aconitum etiam contactu necat: Ita quorundam conuictus protinus inficit, aut si vel tantillum cum illis inceptes commercij. Plinius libro 29. cap. 2.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi si atteras, tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non sentias nisi cùm illis consuetudinem aut commercium habueris: aut non sentias philosophiæ vim, nisi exercueris: Ita succina attritu vim attrahendi & odorem produnt.

Vt non ipse solùm magnes attrahit, verumetiam aliud ferrum ad se trahit ferrum magneti affrictum: Ita contagio vis virtutis, aut improbitatis pernicies ab alio in alium transit.

Vt qui ante venenum sumunt antidotum, non læduntur veneno: Sic qui salubribus opinionibus ac decretis cōfirmarunt animum, non inficientur oratione malorum, si fortè in eos inciderint.

Vina non modò soli sui referunt saporem, verumetiam arborum aut fruticum vicinorum: Ita non solum exprimimus eos vnde progeniti sumus, sed & eos, quorum consuetudine sumus vsi.

Vt qui à cane rabido morsi sunt, non solùm rabiunt ipsi, verumetiam alios contagio inficiunt: Ita qui pestilentem alicunde imbiberint opinionem, & alios suis inficiunt colloquiis.

Conuitium.

Iaculum si in solidum aliquid inciderit, nonnunquam in mittentem retorquetur: Ita conuitium in fortem & constantem virum totum recidit in conuitium facientem. Plutarchus.

Vt qui luctantur, non abstergunt suum puluerem, sed se mutuò contaminant, vt mutuò cadant: Sic quidam accepto conuitio, non id purgant, sed obseruant quid vicissim in illos possit torqueri. Plut.

Vt si vel inimicus ostendat lutum adhærens vesti, non reiicis in illum, sed abstergis: Ita si quis ostendat maculam vitæ, non regerendum est conuitium, sed abstergenda labes. Plut.

Absurdum existimant opprobrare cuipiam corporis vitium, à quo non sis ipse immunis: At multo magis ridiculum animi vitium in alterum coniicere, quod in te recidat. Plut.

Vt Telephus non respexit hostem, cuius erat hasta, sed salutem, quam adferebat: Ita non oportet offendi

inimici conuitio, sed si verum admonet, vertendum est ad vitæ correctionem. Plut.

Vt ille Thessalum Prometheum volens occidere, gladio dissecuit tuber, ac sanauit: ita sæpenumero conuitiũ per iracundiam dictum ab inimico, vitium animi vel ignotum nobis, vel neglectum sanat. Plut.

Sicut echo non sonat, nisi cùm reddit acceptam vocé: ita nonnulli quicquid in ipsos dicitur, in alterum regerunt: aut non habent, quod dicant, nisi dicta referant aliena. Plut.

Vt Olympiæ porticus vocem acceptam arte septies reddit, vnde heptaphonon oppidani vocant: ita quosdam si vno tangas conuitio, sexcenta regerunt: aut si paucis ad loquendum prouoces, garriendi finem non faciunt. Plin. lib. 36. cap. 15.

Leo cunctis formidatum animal, cantum ac cristam galli formidat: ita summi principes infimorum conuitia nonnunquam timere coguntur. Plin. lib. 8. cap. 16.

Moræna fuste non potest interimi, ferula protinus: ita quosdam leue incommodum exanimat, vt conuitium, qui grauissimas fortunæ procellas infracto tulerunt animo. Plin.

Vt lasciuia simiarum febrim excutit leoni: ita inimici conuitium aut contumelia, nonnunquam excussa desidia, veternóque ad honesti studium nos acuit. Plin. libro 8. capite 10. *Vide Maledicentia.*

Conuiuium.

Qui in eadem vehuntur naui, & in eisdem militant tentoriis, sese mutuo ferant oportet: Sic qui versantur in Republica: At in conuiuiis non idem est necesse, nam illic periculum est commune, hîc non item. Plutarchus.

In corporibus imbecillioribus interdum magna vis.

Apis cùm minimum sit insectum, tamen admirabile facit opus, & miratione politiam moderatur: ita in pusillis corporibus summa nonnunquam ingenij vis.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundum: minuta numerosi fœtus sunt, adeo vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

Correctio.

Vt difficillimè sanantur, qui sui sensu carent in morbo, velut lethargici, ac phrenetici: ita difficillimè reuocantur ad bonam mentem, qui non agnoscunt sua vitia. Plut.

Vt mendum quod induruit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: ita vitia inueterata non facilè corriguntur. Plutarch.

Remedia statim mordent vel offendunt, postea conferunt salutem & voluptatem: ita salubria monita initio sunt nonnihil amara, postea correcto iucundissima. Plut.

Vt est initium sanitatis sensus morbi: ita correctionis initium agnoscere culpam. Plut.

Correptio.

Vt caro quæ callo obduruit, non accipit vibices plagarum: ita animus assuetudine peccandi non commouetur correptione, licet acri. Plut.

Qui correptus statim fugit exosus admonitorem, perinde facit, ac si sectus à medico continuò offensus aufugiat, non expectans vt obligetur, & oblinatur vulnus ac mitigetur. Nam is quod dolet iam passus, quod confert non vult experiri. Plut.

Nutrices vagientibus pueris rursum

ſum apponunt papillam: ſic diſcipulus offenſus correptione, rurſum eſt laude ſubleuandus, ne deficiat. Plut.

Crux & tribulatio.

Vt hyeme media alcyones ſumma fruuntur tranquillitate, & hanc etiam aliis communicant: ita cùm maximè ſæuit fortuna, tum maximè animi tranquillitate fruuntur pij, & hanc in alios quos poſſunt transfundunt. Eraſ.

Cultus neglectus.

Vt mulieres ob hoc ipſum bene olent, quia nihil olent, & in quibuſdam delectat cultus neglectus: Ita theologica oratio hoc ipſo videtur ornatior, quod ornamenta neglexit. Eraſm.

Cunctatio.

Leonis catuli informes naſcuntur, vix ingrediuntur ſemeſtres, non mouentur niſi bimeſtres: ita quæ egregia futura ſunt, ſerò proueniunt & lentis ductibus abſoluuntur.

Cura ſuperuacanea.

In vitę quicquid per amputationem adimitur materiæ, id fructibus additur: ita qui reciderit curas ſuperuacaneas rerum ſordidarum, plus valebit in rebus ſeriis & grauibus: Aut quò minus eſt verborum, hoc grauiores ſententiæ. Eraſm.

Curioſitas.

Vt quidam inſana libidine neglectis formoſiſſimis mulieribus, quæ proſtrāt, ad incluſam & ſumptuoſā penetrant, etiam deformem: Sic curioſus contemptis præclaris ſpectaculis ac editis libris tam multis, alienas ſcrutatur epiſtolas, alienas domos, non abſque periculo nonnunquam. Plut.

Vt Simonides gratiarum ſcrinium ſemper inane reperit, mercedis ſemper plenum: ita ſi curioſus poſt aliquantum tempus ſuam aperit penum, inutilibus & inſuauibus rebus plenam inueniet. Plut.

Quidam è poëtis eligunt deterrima, vt ex Homericis verſibus acephalos, & μειούρους, tragicos ſyllogiſmos, & ab Archilocho obſcœnè dicta in mulieres: Sic curioſus peſſima & inſuauiſſima è cuiuſque vita decerpit. Plutarchus.

Vt Philippus ex deterrimis hominibus conditam ciuitatem πονηρόπολιν appellauit: ſic curioſus malis vndique congeſtis, theſaurum quendam inamabilem & inamœnum ſibi memoria conſtruit. Plut.

Vt quidam neglectis pulchris picturis prodigioſas ac monſtroſas mirantur imagines, vt trioculos, carentes ſuris, cynocephalos: ſic curioſi malis alienis magis delectantur, quàm honeſtis. Plut.

Quemadmodum aquilæ & leones cùm ambulant, introrſum vertunt vngues, ne cōterantur, ac ſeruant in prædam illorum aciem: ſic animi vigorem non conuenit alienis rebus noſcendis abſumere, ſed ſeruare ad vſum neceſſariorum. Plut.

Vt turpe eſt ingredi domum alienam, aut introſpicere: ita turpius eſt ſcrutari, quid alij domi faciant. Plutarchus.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendum etiam non eſurientes, & à potu qui ad bibendum inuitaret, etiam non ſitientes: Sic fugienda ſunt ſpectacula, ſermonéſque qui pelliciunt ſui deſiderio eos, ad quos nihil attinent. Plutarchus.

Vt vlcus cruentat ſeipſum, dum ſcalpitur: ita curioſitas & ſua mala ſtudet cognoſcere, & dolorem acceſſit cognoſcendi libido ſiue pruritus. Plutarch.

Gallina

Gallina sæpenumero pabulo apposito, in angulo scalpans ac verrens scobem, è stercore ordei granum vnum depromere mauult: sic curiosi prætermissis aut interruptis sermonibus innoxiis, si quid malum in cuiusquam familia occultum est, id prouerrunt in medium. Plut.

Vt taxatur in Comœdiis Cleon, quòd alibi manus haberet, alibi mentem: ita multis in locis est curiosi hominis animus, nec vna habitat in domo. Plut.

Vt Sicyæ, quod est in corpore pessimum, id attrahunt: Sic curiosorum aures, quod est in hominum vita vitiosissimum, id libentissimè audiunt. Plut. Plin. lib. 32. cap. 1.

Ciuitates portas habent quasdam nefastas, per quas educuntur nocentes ad supplicium capitis, eiiciuntur purgamenta, nihil autem infertur sacrum aut purum: Sic in aures curiosorum non transeunt nisi homicidia, adulteria, &c. Plut.

Vt nemo ferret, si quis medicus, vel Æsculapius vltro accedens ad alienũ morbum, percontaretur num haberet fistulam in ano, aut num mulier cancrum haberet in pudendis: multò magis eiiciendus curiosus, qui aliena mala non curat, sed retegit tantùm, ídque non accersitus. Plut.

Portitoribus indignamur, quòd aliena scrutantur vasa, cùm id lex eis permittat, & ni faciant, damnum facturi sint: multò magis succensendum iis, qui suis omissis negotiis aliena perscrutantur. Plut.

Vt coci optant pecorum prouentum, piscatores piscium: Sic curiosus malorum, nouarum rerum commotionem, vt habeat quod venetur. Plutarchus.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: Ita qui valdè latet, & à vulgo semotus est, in huius vitam inquirunt homines. Senec.

Vt stultissimum est, cùm huius mundi, in quo nati sumus, naturam cognoscere non possimus, alios innumerabiles mundos foris quærere: ita absurdum est neglectis rebus domesticis, de alienis esse solicitum & curiosum. Erasm.

D.

DAMNVM.

VRtica sine aculeis adurit, ac vulnerat sola lanugine, solóque contactu: Ita quidam non aperta vi sed clanculum nocent. Eras.

Vti pyralis vltro aduolans lucernis, adustis alis collabitur, ac perit: Sic quidam ipsi sibi accersunt perniciem. Idem.

Semel icti à scorpio, nunquam postea vespis, crabronibus, aut apibus feriuntur: Ita nullum est incommodum, quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum. Idem.

Simia cùm imitetur hominem, tamen animal est omnium deformissimum: Ita qui affectat, quod optimum est, nisi feliciter affectet, incidit in id quod est pessimum. Idem.

Debitum.

Qui dicunt, carebo domo, carebo famulitio, ne debeam: perinde faciunt, ac si hydropicus dicat medico, ego gracilis fiam, & inanis: nam nihil refert quàm gracilis fit, modò sanus. Plutarch.

Vt pedem & manum si computruerit, data mercede resecamus: Ita domus, aut famulitium abiiciendum, vt liberemur ære alieno, hoc est, vt liberi fiamus. Plut.

Vt

Vt equus semel accepto fræno, sessorem alium post alium fert: Sic qui semel inciderit in æs alienum, nunquam explicatur. Plut.

Cholerici qui purgari nolunt sub tépus, collecta indies maiore bile, postea grauiter discruciantur: Sic qui sinunt fœnus accrescere, cùm adest dies grauiter è capite laborant. Plut.

Sicuti polypus quicquid brachiis attigerit, suctu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nacti fuerint. Plin. l.9.c.29.

Decorum.

Vt pulchritudo corporis apta compositione membrorum mouet oculos, & delectat, hoc ipso quod inter se omnes partes cum quodam lepore consentiunt: Sic hoc decorum quod elucet in vita, mouet approbationem eorum quibus cum viuitur, ordine, constantia, & moderatione omnium dictorum atque factorum. Cicer. lib. 1. de offic.

Vt alia vestis magis sapientem decet quàm alia, cùm nullam oderit: sic magis congruit hoc aut hoc loco viuere. Senec.

Chamæleon herba mutat foliorum colores, cum terra in qua nascitur, hîc nigra, illic viridis, alibi cyanea, alibi crocea, & aliis aliísque coloribus: Ita conuenit hominem hoc loco, in quo agit, vitæ habitum commutare. Plin.

Defensio.

Amphisbena serpens vtrinque caput habet, & vtralibet corporis parte pro cauda vtitur: Ita quidam ancipites, nunc hac, nunc diuersa ratione se tuentur, & cùm est commodum, ad ecclesiasticam libertatem cõfugiunt, cùm visum est, principum prætextu rem gerunt, canonum obliti. Plinius.

Degeneratio.

Non vt ex sapientissimis parentibus stultissimi plerunq; nascuntur filii: Ita à doctis præceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic corporum est propagatio, hîc animorum, Eras.

Vt arbores quædam bellæ florent, verùm nullum adferunt fructum: Ita quorundam puerorum indoles magnã vitæ frugem pollicetur, qui simulátq; adoleuerint, ad ineptissimas conuersi voluptates, fallunt expectationẽ omnium. Idem.

Vt si Venerem suam Apelles, aut si Protogene Hialysum illum suum cœno oblitum videret, magnum acciperet dolorem: Ita si quis conspiciat eum corruptum, quem ad bonos mores instituisset: aut ignominiis affectum quem ornasset honoribus, iniquo animo ferret. Plinius libro 35. cap. 10.

* Est Indiæ gens dicta Pandora, quæ in pueritia cano sit capillitio, in senecta nigrescunt lapilli: Ita nõ nulli primis annis sobrij ac modesti, grandiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi repuerascunt. Plin. l.7.c.2.

Delectus.

Aqua maris inutilis potui, sed alit pisces, seruit nauigantibus: Sic in vnaquaque re quod inest commoditatis, excerpendum est. Plut.

Deliciæ.

* Quemadmodum plantæ ac semina in regionibus montuosis ac asperis non ita lasciuiunt, vt in campestri & molliore terra: Sic hominum quoque mores ad regionis habitum immutantur, & mollis ac fertilis regio molles ignauósque reddit homines. Plut.

Deside-

Desiderium.

* Sicuti bona valetudo iucundior est iis qui è graui morbo liberati sunt, quàm qui nunquam ægro corpore fuerunt: Sic omnia desiderata magis quàm assiduè percepta delectant. Cicer. in orat. post reditum ad Quirites.

Deus.

Cùm natura videt imminere tempestatem, primùm quidem Deos inuocat, vt incolumi liceat in portum appellere, mox contrahit vela, atque omnia nihilo serius parat quibus est opus: Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic, vt nostram quoq; industriam adhibeamus. Plut.

Vt quibusdam minus mali fuit, non omnino vìdere, quàm perperam videre, velut Herculi, qui filios videns pro hostibus occidit: Ita leuius malum est, deos omnino non credere, quàm credere noxios. Plut.

Vt peius sentiunt de homine, qui dicunt esse iracundum, perniciosum, quàm qui negant eum viuere: Ita minus malè sentiunt de Diis, qui negāt, illos esse, quàm qui dicunt esse morosos, noxios, irritabiles, vt faciunt superstitiosi. Plut.

Quemadmodum à piscibus Hyrcanis, nec boni quippiā expectatur, nec mali: Sic Epicurei, nec turbari nos volunt deorum metu, nec delectari beneuolentia. Plut.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquam asparagum inde ceperit, & Lybies non ante incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita Deus non excidit genus regum pestilens, priusquam hinc fructus aliquis bonus contigerit. Plut. de vindicta diuina.

Difficilia quæ pulchra.

Vt Asparagus spinosus dulcissimum fert fructum: Ita ex duris initiis, magna voluptas nascitur. Plut.

Id quod maiori negotio chalybi aut marmori insculpseris, durat diutius: Ita quod maiori studio discimus nunquam obliuiscimur. Eras.

Vt rosa flos vnus omnium longe gratissimus de spinis nascitur, sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur dulcissimus. Idem.

Vt palma, quia cortice sit cultellato, difficilis est ascensu, sed fructum habet dulcissimum: Itidem eruditio & virtus aditum habent difficilem, sed fructum dulcissimum. Plinius lib. 13. capite 4.

Leonis catuli informes nascuntur, vix ingrediuntur semestres, non mouentur, nisi bimestres: Ita quæ egregia futura sunt serò proueniūt, & lentis auctibus absoluuntur. Plin. libro 8. cap. 16.

Vt Phœnix non nisi quingentesimo annno nascitur: Ita insignium virorū rarus est prouentus. Plin. l. 10. c. 2.

Asinæ per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè desinat ponere: Ita facilior & perpetuus prouentus rerum vilium, egregia raro cōtingunt. Plin. l. 8. c. 43. Senec.

Vt Herba Moly difficilè quidem effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: Ita quæ præclara sunt, contingunt nisi magno negotio. Plin. l. 25. c. 9.

Vt quę præclara sunt vix multo cultu proueniunt: contrà cæpe, allium & quædam huiusmodi vilia, etiam reposita aut suspensa, proferunt sese: Ita quæ sunt egregia non nisi magno cōtingunt labore, quæ mala passim obuia sunt. Eras.

Dignitas.

Agrippæ qui vocantur, quoniā pręposterè nascuntur, hoc est, pedibus pri-

primùm emergentibus, malis auſpiciis in vitam ingredi creduntur, magnóque humani generis malo, vt Marcus Agrippa & Nero: Ita qui per nefas & ſimoniam irrumpunt in imperium, aut epiſcopatum (vt vocant) magnam peſtem adducunt ſibi ſuiſque. Eraſ.

Diligentia.

Vt nihil minus expedit, quàm agrũ optimè colere: Ita ſæpenumero inutiliſſimum eſt, nimis eſſe in negotio diligentem. Plin. l. 18. c. 6.

Vt qui ſerius exiuit, curſus celeritate penſet ac ſarciat oportet: Ita qui ſerius ad bonam vitam aut literas acceſſit, diligentia reparet neceſſe eſt ſuperioris ceſſationis iacturam. Senec.

Vide aſſiduitas. Studium immodicum. Labor. &c.

Diſcendi ratio.

Vt priuſquam aſſueuimus, multa nos offendunt in homine, quæ poſtea aſſuetis ſunt etiam iucunda: Sic in litteris, in philoſophia, prima illa tædia toleranda ſunt, donec vſu fiant facilia iucundaque. Plut.

Vaſa ad accipiendum, quod infunditur, accommodant & inclinant ſeſe: Sic qui diſcit, debet accommodare ſeſe, nequid effluat eorum quæ vtiliter dicuntur. Plut.

Vaſorum malorum & putrium aures quibuſlibet implentur potius, quã neceſſariis: Ita quidam ſtultiſſima protinus diſcunt. Plut.

Diſcipuli artium liberalium.

Velut ſi quis ignem petat à vicino, deinde illic luculẽto reperto foco deſideat, maneatque: Ita quidam ſemper aſſident præceptori, nec accendunt ingenium ſuum vt domi ſuo fruantur igni. Plut.

Vt auis quicquid pabuli nacta eſt, in pullos transfert protinus, ipſi nihilo melius eſt: Ita quidam ideo diſcũt, vt ſtatim doceant, ipſi nihilo meliores euadunt. Plut.

Quemadmodum ignaui, cibiq; auidi canes, domi ferarum pelles mordent, ac villos vellunt, feras ipſas in venatu non attingunt: Sic quidam præpoſterè ſtudioſi, de nugis agunt, caput diſciplinæ non attingunt. Plut.

Non vt vaſa, itidem ingenia deſiderant repletionem: ſed ſatis eſt accenſio, velut incitamentum in materia, quo vis inueniendi, & cupiditas veritatis incitetur. Plut.

Non vt ex ſapientiſſimis parentibus ſtultiſſimi plerumque naſcuntur filij: Ita à doctis præceptoribus indocti diſcipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic eſt corporum propagatio, hic animorum. Eraſ.

Vt nonnullæ mulieres ex viris quibuſdam non concipiunt: aliis adiunctę fœcundę fiunt: Ita ſunt qui apud quoſdam præceptores indociles aliis traditi doctoribus proficiunt, quòd ſint vt corporum, ita vt ingeniorum cognationes ac diſſidia. Idem.

Diſcordia.

* Tyrheus lapis, quamuis grandis innatat, comminutus ſidit: ita concordia ſuſtinemur, diſcordia peſſum imus. Plin. libr. 2. cap. 106. & libro 36. cap. 17.

Vt macula ſtatim eſt eluenda, ne inhæreſcat & difficilius eximatur: Ita diſſenſio fratrum illico tollenda, ne gignat odium. Plut.

Vt ſi buboni accedat febris, nihil eſt periculi: verum ſi ſublato illo tamen morbus perſeueret, videtur altius egiſſe radices: Sic fratrum diſſenſio, quæ ceſſat lite finita cauſæ erat, non ipſorum: at ſi manet etiam dum negotio confecto, iam negotium prætextus

textus erat, non causa, sed exulceratus animus in causa fuit. Plut.

Vt aqua in locos hiantes ac diductos influit, ac magis eos diuellit: Ita quidam irritant fratrum dissidia. Plutarchus.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eādem depereuntibus malè conuenit: Sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vt singula hastilia facile frangas, coniuncta non possis: Ita dissidentes facile superantur, concordes haud facilè. Plut.

Vt periculum sit, si omnes in diem inclinent latus nauis: sed aliis aliò inflectentibus nauis optimè libratur: Sic seditio & dissentio inter Rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis: item dissentio poetarum inter se facit, vt minus inficiant opinionem lectoris. Plut.

Scorpius lethale venenum habet, aconitum lethalius, tamen hoc in potu datum aduersus scorpionum ictus remedium habet: Ita dum venenum cum veneno colluctatur, seruatur homo. Itidem duorum pestilentium ciuium discordia nonnunquam reipublicæ saluti est. Eras.

Vide Seditio, Dissidium, Odium.

Disputationes.

Vt apud Homerum Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret, nō enses, neque lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui disserendi minutulas ac friuolas quæstiunculas obiiciunt. Plut.

Dissidium.

Galli sæpius in pugna commoriuntur: Ita quidam mutuis dissidiis conficiunt sese. Plin. l. 12. c. 21.

Vt cœlo quamuis sereno, nubecula quam libet parua ventū procellosum dabit: Sic rebus admodum pacatis, ex minimo dissidio grauissimi rerum motus subitò exoriuntur.

Vt vitis refugit brassicam, quercus abhorret ab olea, multò magis autem à nuce iuglande, nam vitis cum omnia complectatur, solam brassicam declinat, quercus si in scrobem oleæ depacta fuerit emoritur, eadem & iuxta nucem iuglandem inarescit: sic inter quasdam nationes naturale dissidium est, vt nullo pacto queant coalescere concordia. Plin. lib. 25. c. 1.

Dissimulatio.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit: Ita quidam in fine virus effundunt suum & dissimulanter lædunt. Eras. *Vide Simulatio.*

Vt vitrum quia pellucidum, nihil cælat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palam est. Plin. l. 10. c. 62.

Distractio animi ad res diuersas.

Vt qui propriam domum non habet, per multas domos vagatur: Ita qui certum vitæ institutum non sequitur, nunc in horum, nunc in illorum mores transit. Plut.

Qui multis negotiis distrahitur, veluti lacus est, ad quem à multis cōcurritur, qui eum & exhauriunt & turbāt. Senec.

Stolonibus amputatis omnia celerius adolescunt in arbore, nimirum alimentis in vnam collatis stirpem: Ita animus leuatus superuacuis negotiis, plus efficit in studiis honestis, tota vis mentis in idem intenta. Eras.

Mugiles si caput condiderint, putant se totos occultari: Ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi, putant ab aliis non animaduerti: qui mos idem & pueris est. Idem.

Diuitiæ & opes.

Qui viro malo addit opes & glo-

riam,

riam, is febricitanti ministrat vinum bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant. Plut.

Vt floridum aulæum aliquãdo multa tegit sordida: Sic splendor & strepitus potentum, multas obtegit calamitates. Plut.

Vt vestes videntur addere colorem homini, cùm per se sint frigidæ, non addunt autem, sed eum, qui est in corpore, tuentur: Sic opes videntur dare iucundam vitam, cùm ea proficiscatur ab animo, non à rebus externis. Plut.

Vt qui febri laborant, è diuersis diuersa capiunt, hoc est, è calidis frigescunt, è frigidis calescunt: Sic & diuitiæ molestiam adferunt stultis, & paupertas gaudium sapienti. Plut.

Vt longiore via potius vtendum est, si modò sit tutior, quàm breuiore, & periculosa: Sic ad opes ad gloriã enitendum, vt serius contingant tutò potius, quàm statim cum periculo. Plut.

Animalia quædam circa cubilia cõfundunt vestigia, ne queant inueniri: Sic nobis celandum bonum nostrum, quo tutius sit. Senec.

Auis quæ pluma tantùm tenetur, minimo dispendio potest aufugere: Sic opes non debent remorari à studio sapientiæ. Senec.

Non faciunt equum meliorem aurei freni: nec hominem meliorem fortunæ ornamenta. Senec.

* Otiosi diuitiis luditis, nec peruidetis illarum periculum. Sicut barbari plerunque inclusi & ignari machinarum, segnes laborem obsidentium spectant, nec sciunt quò illa pertingant, quæ ex longinquo instruuntur. Idem vobis euenit. Marcetis in vestris rebus, nec cogitatis quot casus vndique immineant, iam iámque preciosa spolia laturi. Seneca libro de vita beata, cap. 26.

Non continuò melior gubernator, cui pulchrius aut maius sit nauigium: ita non est melior vir, cui fortuna splẽdidior. Senec.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso rapit atque aufert: ita pecuniæ studiũ dissidet cum Christiana pietate, & modis omnibus auocat, nec sinit adhærescere Christo. Erasmus.

Quod tibiæ sunt ignaris musices: hoc opus his, qui nesciunt vti. Eras.

Bucephalus Alexãdri magni equus, quoties nudus esset, equisonem in tergum admittebat, ornatus regiis phaleris neminem ferebat, nisi regem ipsum, in reliquos omnes ferociebat: ita quidam tenues quemuis ferunt, diuites facti despiciunt vulgares. Plinius lib. 8. cap. 42.

Quemadmodum vrtica, si contanter attingas ac timidè, adurit: sin premas tota manu, non adurit: ita pecunia, si cautim circumspectímque tractes, inficiet: sin contemptim ac neglectim, innoxia est. Plin.

Vt auibus pennas accidimus, ne longius auolent: Ita quibusdam opes & authoritatem, ne se tollant in altum. Erasm.

Vt philosophus missa lingua victimæ, rem simul & optimam, & pessimã misit: Sic opes optimæ sunt si rectæ vtaris, pessimæ si secus. Idem ex Plut.

Diuites.

Quidam in foro felices videntur, domi moribus vxorum cruciantur: sic diuites foris felices apparent, intus malitia noctes diésque discruciat. Plutarchus.

Vt quibusdam cùm foris in foro, aut in curia conspicui sint aut splendidi, domi morosa vxor contristat

omnem vitam: Sic regno ac diuitiis multa adsunt occulta mala. Plin.

Scombri in aquis sulphureum habent colorem, extra aquas similem cæteris: Ita diuites in suo regno diis pares, & cæteris longè præstantiores videntur, in morte nihil ab aliis differunt. Plin.

Cerui cùm cogantur sua cornua abiicere, tamen occultant ea præcipuè dextrum, ne medicamenti vis aliis sit vsui: Ita diuites nonnulli, cùm ipsi diuitiis vti non queant, haud tamen sinunt alios frui. Plin. lib. 8. c. 21. Aristot. de Nat. lib. 9. cap. 5.

Cùm asinus ipse sit ἀμουσότατος, ex ossibus tamen huius optimæ fiunt tibiæ, vt ait Æsopus apud Plutarchum: Ita diuites quidam ipsi indocti, tamen pecunia sua suppeditant ingenium studiosis. Erasm.

Docendi ratio.

Si quid in vtres velis infundere boni, ventum atque aërem amoueas oportet: Sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plut.

Vti salicis semen ante maturitatem obiectum, non solùm ipsum nihil gignit, verumetiam fœminis sterilitatis est medicamentum, hoc est, efficit, ne concipiant: Ita sermones istorum qui prius docent, quàm verè sapiunt, non solùm ipsos non reddunt meliores, verumetiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles. Plinius libr. 16. cap. 27.

Doctrina & eruditio.

* Vt equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere solent, vt iis facilioribus possint vti: Sic homines secundis rebus effrenatos sibi prę fidentes, in gyrum rationis & doctrinæ duci oportet, vt perspiciant rerum humanarum imbecillitatem, varietatémque fortunæ. Cicero lib. 1. officiorum.

Vt è diuersis vocibus cōstat chorus Ita variarum disciplinarum mixtura constat eruditio. Senec.

Cibus innatans stomacho, onus est non cibus: idem mutatus in vires & sanguinem transit: Sic quæ legeris, si solida durant in memoria, aliena manent: si abeunt in ingenium, tum reddunt eruditiorem. Senec.

Terra quæ gignit salem nihil aliud gignit: Sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde valent. Plin. lib. 31. cap. 7.

Vina vasis infusa è taxo factis, mortifera sunt: Ita salutaris alioquin eruditio, si inciderit in hominem pestilentem, moribus illius redditur noxia. Plinius.

Vt laurus tota viret perpetuò: Ita doctrinæ fama non senescit, neque marcescit. Plin. lib. 15. cap. 30.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent, cùm se vnguentis oblcuerint: Ita fœdior est nequitię fama, si eam doctrinę celebritas reddat magis conspicuam, latiúsque traducat in hominum fabulas. Eras.

Vt gemma minutula quædam res est, sed ingentibus tamen saxis anteponitur: Sic homo pusillus, sed ingenio valens: Item philosophia seu virtus ostentatione minimum quiddam est, sed precio maximum. Idem.

In ludo sphæræ simul discunt & mittere & excipere commodè: at in doctrina prius est bene accipere, quàm mittere, quemadmodum concipere prius est, quàm parere. Idem.

Dolor.

Vt sapiens gubernator in tranquillitate tempestatem expectat: Ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præpa-

præparandus est animus. Plut.

Vt medica terra diu retinet semina propter asperitatem, vt sero emergãt: Ita morborum, ac dolorum causæ in hominibus aliquoties diu latent, donec voluptas in febrem erumpat. Plutarch.

Vt medici in vehementi fluxu pituitæ non statim succurrunt pharmacis, sed foris admouent, quod tempore concoquat humorem, ac tum medentur: Ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior admittat consolationem. Plut.

Dotes hominum diuersæ.

Vt non quiuis pictor quauis in parte artis valet, sed hic in diis exprimendis præcipuus, alius in vultibus reddendis, alius in lineis excelluit, alius in colorum mixtura, alius in symmetria: Sic qui virtutem profitentur, aliis dotibus enitent alij. Item in eloquentia seu literis. Eras.

Dux belli.

Vt elleborum concitatis intus omnibus, ipsum in primis exit: ita dux fortis adhortatus suos inter primos prodit in hostem, velut inquit Herophilus autore Plinio.

E.

EBRIETAS.

IGnaui canes apud mensam audent, in venatu minimè: Sic ingenerosum est, cùm sobrius liberè loqui non audeas, inter pocula id facere. Plut.

Vt dolium efferuescente vino rumpitur, & quod in imo est, eruitur in summo: Sic ebrietas abditissima pectoris profert. Senec.

Quemadmodum onerati mero, non continent cibum: Ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti quouis solis radio offenduntur: Sic vitia multa & assidua contracta temulentia durant & sobriis. Senec.

Vt polypi non extendunt sua flagella nisi ad esculenta: Sic quidam omnem felicitatem cibo potúque metiuntur. Plut. Plin. l.9.c.29.

Lysimachus ob sitim coactus se dedere Scythis, deinde cùm frigidam bibisset aquam, dij boni, inquit, quam breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: Ita nobis cogitandum, postquam ob potatiunculam intempestiuam aut Venerem, in longum morbum incurrimus. Plut.

Muscæ & alia nonnulla insecta suctu viuunt, ideóq; eis pro lingua est fistula: Ita quosdam videas bibones, qui potu viuant, à cibo abhorreant. Eras. *Vide Vinum.*

Educatio.

Vt multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat, sic animi affectus per se mali arguunt ingenium non malum si accedat recta institutio. Plut.

Nulla ferè est arbor, quæ non sterilescat, ac tortuosa fiat, si cultura desit: Ita nullum tam felix ingenium, quod non degeneret, citra rectam educationem. Plut.

Qui equos rectè alunt, eos docent parere freno: pueros qui volet instituere, primùm assuefaciat vt dicto sint audientes. Plut.

Nullus equus rectè cessori paret, nisi arte domitus: Ita nullum ingenium, non ferox nisi præceptis cicuretur, & educatione. Plut.

Nulla tam fera bellua, quæ non mansuescat cura: ita nullum tam agreste ingenium, quod institutione non mitescat.

Vt molli materiæ facilè sigillum imprimitur: si durescat, non item: Ita puerorum ingenia facilè quamuis recipient disciplinam: sin ætate durescant, non item. Plut.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis, quò rectè crescant: Ita qui instituit, addit monita, & præcepta ingeniis salubria, ne deuaricent in vitia. Idem.

Vt plures vrbes prçternauigasse pulchrum est, sed expedit vnam incolere optimam: Ita quamplurima sunt cognoscenda, sequenda retinendáque optima. Idem.

Frustra suber appenditur retibus, vt natent, si plumbum annexum deorsum trahat, & in æquo teneat: Ita frustra præceptis bene viuendi instituimur, si malitia addita non sinit è stultitia emergere. Idem.

Vt ager, si non colatur, non solùm infrugiferus manet, verumetiam multa syluestria producit: Ita adolescens rationis capax, nisi præceptis honestis exerceatur, non solùm non euadet bonus, sed ad multa vitia deflectetur. Plut.

Vt agri non omnes frugiferi sunt qui coluntur: Sic animi non omnes culti fructum ferunt. Cic. libr. 2. Tusc. quæst.

* Si agricolam arbor ad fructum producta delectat, si pastor ex fœtu gregis sui capit voluptatem, si alumnam suum nemo aliter intuetur, quam vt adolescentiam illius suam iudicet: quid euenire credis his qui ingenia educauerunt, & quæ tenera formauerunt, adulta subitò vidēt. Sen. epist. 34.

Vrsus informes gignit catulos, eos lambēdo format: Ita rude ingenij fœtum diutina cura expoliri conuenit. Plin. l. 8. c. 26.

Coccycis pullus vbi adoleuerit, cùm sit nothus, tamen legitimos deuorat, vnáque matrem ipsam: Ita quidam magna indulgentia stultoque amore quorundam educati subuertunt eos. Plin. l. 10. c. 9.

Arbor per se infrugifera tamen insitione discit ferre fructus: Ita prauum ingenium institutione ad bonam frugem potest demutari. Plin. libro 17. cap. 14.

Arbor suapte natura nō nisi vnicum fœtum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est, qui arte ducitur, sui dissimilis est. Plinius.

Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum atq; etiam hominum cutem & pilos tingunt albo nigróve: Ita relucet etiam in ipso hominis vultu, & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex authoribus hauriat vitæ rationem. Plin.

Vt gypsum aut argilla dum est vda, in quamuis imaginem facilè sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei. Plin. lib. 36. c. 24.

Fœnum Græcum quo tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quanto habueris indulgentius, tanto minus valent: neglecti verò & vexati euadunt in viros. Plin. lib. 18. cap. 16.

Gypso madido statim vtendum, quòd celerrimè siccetur: Ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, prius quàm durior non admittat fingentis manum. Plin. l. 36. c. 24.

Gypsum etiam si iam induruit, tamen tundi rursum & in farinam resolui potest: Simulátque semel induruit ingenium adolescentis, ætate vitiísq; non potest refingi. Eras.

* Iniecto in oculos sago, leo sine vllo negotio capitur, alioquin inexpugnabilis: ita facillimum est, potentissimum

mum etiam domare, modo cognitum sit illius ingenium. Plin. lib. 8. c. 16.

Eloquentia.

Vt non satis est clauus, neq; frænum, nisi adsit qui arte moderetur: Ita non sufficit eloquentia ad moderandum populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio. Plut.

Philosophus etiam eloquens, perinde est quasi si bonus gubernator etiam formosus sit. Senec.

Vt aquę laus est, si nihil sapiat (nam vitiosæ signum est sapor aut succus:) Ita à cæteris quidem requirimus eloquentiam: Theologus hoc ipso laudatur, quòd infans est, & à musis alienus. Erasm.

Vt non est optima imago, quæ materia testatur opes locatoris aut artem pictoris, sed quæ rem proximè repræsentat: ita optima est eloquentia quæ non ostentat ingenium dicentis, sed rem aptissimè ostendit.

Damnatur bombicina vestis seu multitium, quod pellucens non tegat corpus, cùm in hunc vsum sit reperta vestis: Ita ridenda facundia quæ rem non explicat, sed inuoluit, cùm in hoc repertus sit homini sermo. Plin. lib. 11. cap. 22.

Vana eloquentia.

Tilia cùm habeat calicem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attingit: Ita quorundam oratio blanda, gratáq; & composita, sententiarum nullus fructus. Plin. lib. 16. cap. 25. Theophrast. l. 1. c. 10.

Vti buxus semper quidem viret, sed alioqui & odore noxia, & semen habet omnibus inuisum animantibus: Ita quidam præter orationis gratiam, nihil adferunt non fugiendum. Plin. l. 16. cap. 17.

Emendacio scriptorum.

Vt qui parant statuam facere, prius rude quoddam simulachrum fingunt è trunco, postea dolant ac poliunt: Ita qui orationem aut librum instituit. Erasm.

Error & lapsus.

Vna tussis non facit phthisin, sed in morem adducta: Ita error non statim gignit animi morbum. Senec.

Climenos herba ita morbo medetur, vt sterilitatem adferat etiam in viris: Ita quidam malum aliquod ita profligant, vt aliud diuersum admittant. Eras.

Vt in magna strage alius alium trahit in ruinam: Ita in publico errore, alius alium secum trahit ad perniciem. Senec.

Vt solis defectus magnam mortalium perniciem trahit: ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Erasm.

Euentus.

Vt qui canem lapide petens, nouercam percussit, ne sic quidem, inquit, malè: ita quod præter expectationem euenit, in bonam partem vertendum est. Plut.

Exempla vitæ.

Vt qui se comunt, adhibent speculum: Sic gesturus negotium proponit sibi laudatorũ virorum exempla. Plut.

Olim ediscebant nomina digitorum, iisque aduersus terrores veluti remedio vtebantur, singulis lentè recitatis: Sic aduersus omneis animi perturbationes, exempla quædam optimorum virorum habenda sunt in promptu. Plut.

Eryngium herbam si vni capræ in os inseras, cùm ipsa sistitur, tùm omneis consistunt, donec pastor herbam eximat: ita principis mores mira vi in populum transfunduntur. Plut.

In facie plus offendit næuus, aut verrucula.

rucula, quam in reliquo corpore grandes maculæ aut cicatrices: sic exigua delicta, magna videntur in principe, cuius vita in conspicuo est. Plut.

Qui sibi comparatione deteriorum bonus videtur, perinde est ac si quis ad claudos respiciens suam miretur velocitatem. Senec.

Vt Zeuxis picturus Iunonem, Agrigentinis omnibus virginibus inspectis, quinque præcipuas elegit, ex quibus quod esset in vnaquaque præcipuum, imitaretur: Ita è plurimis optimi nobis ad exemplum vitæ, discendi aut proponendi sunt, nec in his tamen reddéda sunt omnia, sed optima. Eras.

Vt solis defectus magnam mortalium perniciem trahit: ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Erasmus.

Experientia.

Ex omni genere curiositas hominum signa collegit instantis tempestatis: At multo magis conueniebat hac vti diligentia in consultationibus, vt obseruatis experimentis coniiciant, quid malorum ex vnoquoq; perperam instituto consequatur. Eras.

Exercitatio.

Vt ferrum aut æs vsu splendescit: sic exercendis negotiis enitescit animi vigor. Plut.

Vt ferrum si non vtaris, obducitur rubigine: sic animi vigor, nisi negotiis tractandis exerceas. Plut.

Exilium.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis, quibus distringebantur, & quosdam labores obiecti reddidere validos: sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi. Plut.

F.

Fabvlae.

Qvemadmodum araneæ, ex se telas texunt: Ita quidam ex seipsis comminiscuntur fabulas ac mendacia, cum nihil subsit veri. Plut.

Vt apis ex amarissimis floribus & asperrimis spinis mel suauissimum ac lenissimum colligit: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis vtcunq; decerpi potest aliquid vtilitatis. Plut.

Quemadmodum iris nihil aliud est, quàm relucentia Solis refracti in nubibus: Ita fabula quædam est veri repræsentatio. Plut.

Vt Democrates medicus Considiæ mulieri, omnem curationem austeram recusanti, lac caprarum dedit, quas lentisco pascebat: sic iis qui prorsus à tetricis philosophiæ præceptis abhorrent, fabellę quędam amœniores proponendæ, sed quæ philosophiam resipiant. Erasm.

Facta verbis dissimilia.

*Vt si Grammaticū se professus quispiam barbarè loquatur, aut si absurdè canat is qui se velit haberi musicum, hoc turpior fit, quòd in eo ipso peccat cuius profitetur scientiam; sic Philosophus in ratione vitæ peccans, hoc turpior est, quòd in officio, cuius magister esse vult, labitur, artémque vitæ professus delinquit in vita. Cic. lib. 2. Tuscul. quæst.

Fama bona.

Ignis semel accensus facilè seruatur, extinctus haud facilè reaccenditur: Ita famam tueri facilè est, extinctam non facilè est restituere. Plutarchus.

Deliacum nauigium, dum subinde sarcitur, & reconcinnatur, veluti perpetuum

petuum in multa secula redditur: sic famæ semper aliquid adiiciendum, ne collabatur. Plut.

Vt vmbra aliquando antecedit, aliquando sequitur: sic quibusdam statim contingit fama, quibusdam post mortem, deniq; ea quò longius sequitur, hoc maior esse solet. Senec.

Vt ingentes obelisci magno quidem negotio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: Ita arduum est virtutis aut sapientiæ parare famam, sed parata nunquam intermoritur. Eras.

Vt obeliscis prægrandibus tantum fermè substernitur inter terram, quantum extat, vt immoti consistant: Ita semper mansuræ famæ magna firmáque fundamenta sint oportet. Idem.

Vt aromata tum vehementius fragrant, cùm mouentur aut teruntur franguntúrve: Ita virtutis fama latius spargitur, cùm exercetur negotiis & rebus aduersis. Idem.

Medici vetant vti halicaccabo, quanquam dentibus firmandis prodest si eius succo colluantur: propterea quod periculum est, ne si diutius id fiat, delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quàm commodi: Ita non est vtendum his literis, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut non conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt faman lædant. Idem.

Fama ex malefactis.

Vt à vitiis corporis quidam inuenere cognomen: velut à distortis cruribus Vari, à tumidis labris Chilones, à naso prægrandi Nasones: sic nonnulli malefactis sibi famam pariunt, ac nobilitantur. Plin. libr. 7. cap. 8. lib. 11. cap. 53.

Familiaritas.

Vina non modo soli sui referunt saporem, verum etiam arborum aut fruticũ vicinorum: Ita non solùm exprimimus eos, vnde progeniti sumus, sed & eos quorum consuetudine sumus vsi. *Vide Conuersatio.*

Fastus.

Vt venti desituri vehementissimè spirare solent: ita mortales cùm maximè efferunt sese, veluti Iulius pontifex, tum proximi exitio solent esse. *Vide superbia.*

Fauor.

Quædam copora lumen solis exceptum fulgore vicissim augent, atq; illustrant: Ita quidam aliorum fauore commendati, vicissim suis dotibus eos commendant. Plut.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: sic quidam nunc huic, nunc illi fauent, qui plurimum det, nõ cuius causa sit optima. Eras.

Felicitas.

Vt histrio non est felicior, quòd in scenis adornatus, rex aut Deus videatur: Sic nec homo fortunæ muneribus, quandoquidem suis bonis æstimatus, nihil est. Senec.

Vt segetem nimia sternit vbertas, rami onere franguntur: sic animos immoderata rumpit felicitas. Senec.

Vt periculosa est, secundum Hippocratem summè bona corporis valetudo: ita rebus maximè prosperis, metuenda diuersa fortuna, Plut. *Vide Fortuna.*

Fides seruanda.

* Vt locus in mari sine portu nauibus non potest esse tutus: sic animus sine fide stabilis amicis non potest esse in iis rebus quæ sub eandem rationem cadunt. Cic. lib. 1. de Inuent.

Filij.

Vt ferrum aut chalybs cætera quidem duritie, rigoréque superat, ab

adamante, vincitur: Ita res quidem potens est amor in liberos, sed hunc quoque superat pietas in Deum. Eras.

Fœdera.

Vt adamas si frangi contingat malleis, in minutissimas dissilit crustas, adeò vt vix oculis cerni queat: ita arctissima necessitudo si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem, & ex arctissimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia: aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Plin. lib. 37. c. 4.

Fœnus & vsura.

Lepus simul parit, & aliud alit, & rursum superfœtat: Ita fœnerator æs alienum, priusquam conceperit, parit. Nam dantes statim petunt, & ponentes tollunt, & fœnerant, quòd pro fœnore accipiunt. Plut.

Vt ignis inualescens, alia post corripit: sic vsura. Plut.

Vultures ipsi nihil occidunt, sed ab aliis occisa inuadunt: ita nonnulli alienis fruuntur sudoribus. Plut.

Qui in lutum inciderit, eum oportet aut fugere, aut manere: nam si se voluat, magis etiam inquinatur: Sic qui rem habet cum fœneratoribus. Plutarchus.

Cholerici qui purgari nolunt sub tempus, collecta in dies maiore bile postea grauiter discruciantur: sic qui sinunt fœnus accrescere cùm adest dies, grauiter è capite laborant. Plut.

Plato vetat aquam à vicinis petere, nisi prius domi fœderis vsque ad terram, quam ceramitidem vocant, repereris; non spem esse venæ: ita prius excutiẽdum, vt parsimonia, aliáve via tibi suppedites, priusquam à mensariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Aluratium piscem semper sequitur piscis nomine sargus qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum, ita sunt qui se misceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum ipsi præripiant. *Vide auaritia.*

Fortitudo.

Vt ceruis frustra sunt ingentia cornua, cùm desit animus: ita non satis est opibus pollere, nisi fortitudo accesserit. Plut.

Vt qui ambulantes attollunt sese ac dilatant, fastuosi vocantur: at laudantur qui itidem faciunt in pugillum certamine aut in pugna, & vocantur fortes & inuicti: Sic qui in rebus aduersis erigit animum, fortis habetur & insuperabilis. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo, etsi exarmauit, tamen reliquais nauigij aptat ad cursum: Sic in corpore parum felici ac deficiente, tamen fortis animus sui similis est. Seneca.

Quemadmodum quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optimè disponendum: ita quod in vita accidit, in optimam vertendum partem. Plut.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ pondus erigit sese: ita viri fortis animus, quo plus negotiis præmitur, quóve magis sæuit fortuna, hoc est erectior. Plinius libr. 16. cap. 43.

Vt in arboribus robustiores sunt partes Aquiloni oppositæ quàm quæ Austrum aut Zephyrum spectant: ita fortiores ac firmiores sumus in his, in quibus non duris casibus exercuit fortuna. Eras.

Vt pisces in mari nati, educatíque, nihil tamen sapiunt salis marini: Ita quidem inter Barbaros geniti & educti, longè absunt ab omni barbarie. Idẽ.

Quemad-

Quemadmodum vrtica si contanter attingas ac timidè, adurit, sin premas tota manu, non adurit: Ita pecunia: si cautim circumspectímque tractes, inficiet: sin contemptim, ac neglectim, innoxia est. Idem.

Fortitudo præpostera.

Columbo in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens, implicatis strepitu pennis, capitur ob insidiante alicubi accipitre: Ita multi dum ostentant suas vires magis quàm vtuntur, obliti sui, præda fiunt inimicis. Eras.

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax contra insequentes: Ita quidam si concedas ac metuas, tum ferociunt: si strenuè contemnas & obsistas, statim concedunt. Idem.

Fortuna.

In Olympiis non licet vincere, delecto aduersario: sic in vita quæcunque obtingit fortuna, cum ea luctandum est. Plut.

Veluti si quis cæcus in quempiam incidat, illum cæcum appellat, qui non vitauerit: Sic nos fortunam facimus cæcam, in quam nostrapte incidimus cæcitate. Plut.

Vt aliis venti secundi sunt, aliis aduersi: Ita aliis fortuna fauet, aliis aduersatur. Plut.

Vt os non secatur trama, nisi prius cinere & aceto præmollitum, nec ebur inflecti potest nisi zutho prius mollefiat: Sic fortuna non potest reddere vulneratos animo, nisi accesserit malitia. Plut.

Vt pumilio, etiam si in monte consistat, pusillus est, Collossus etiam in puteo magnus: Ita sapiens in quacunque fortuna suis bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis. Senec.

Vt apparatus scenæ, quia commodato datus est, statim redditur, & sine querela: Ita quicquid in vita contigit magnificum, siue serius, siue mox à fortuna repetatur, æquo animo reddemus, si his tanquam commodatitiis vtimur. Senec.

Vt grando illisa tectis dissultat, magno quidem fragore, verum nulla noxia: Sic insultus fortunæ nihil potest in sapientem. Senec.

Vt conchylia crescente Luna augescunt, decrescente macrescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutauerit sese. Idem.

Vt indomita vis adamanti, vnde & nomen additum gemmæ, adeò vt nec calescat igni, nec ferro cedat, quin magis ictum ita respuens vt ferrum simul & incudes desiliant: Sic sapientis animus aduersus omnem fortunæ sæuientis impetum inuictus. Idem.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrum fingit: Ita sapiens quamuis fortunam sapienter administrabit. Idem.

Nilus famem adfert Ægyptiis, si vel parum exundarit, hoc est, minus duodecim cubitis, vel plus satis, hoc est, vltra octodecim: Ita pariter obstat ad bonam mentem fortuna nimium secunda, vel nimium maligna, hîc egestate vexans, illic deliciis auocans ab honesto. Idem.

Echinus præsentiens tempestatem, aut affigit sese, aut arena saburrat: Ita cùm imminet fortunæ tumultus, animus est philosophiæ præceptis confirmandus. Idem.

Fortuna fausta.

Qui morbo comitiali sunt obnoxij, frigore deprehenduntur, nam illico capitis vertigine laborant: at indoctos si paululum euexerit fortuna, protinus arguit cuiusmodi sint. Plut.

Quem-

Quemadmodum imperiti artifices, cum statuis exiguis magnas subdunt bases, magis cõspicuam reddunt illorum exiguitatem: Ita fortuna si pusillo animo munus amplum addat, indicat & arguit magis animi humilitatem. Plut.

Vt qui morbo laborant, cibos purissimos & lautissimos fastidiunt, & recusant si quis edere compellat: iidem restituti bonæ valetudini, caseo quoque aut cæpe lubenter vescuntur: Ita stultis magnifica fortuna iniucunda, sapientibus humilis ac tenuis fortuna suauis. Plut.

Vt honoratior est domus, si luceat ignis, quemadmodum inquit Homerus: Sic fortunæ commoda splendidiora, iucundioráque, si animi gaudio condecorentur. Plut.

Canis quicquid excepit, protinus deuorat: & semper ad spem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine vlla voluptate demittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Senec.

Quemadmodum non raro fit, vt cœlo maximè sereno sæuus imber subitò cooriatur: Ita rebus maximè prosperis ac lætis, sæpenumero grauissima rerum incidit perturbatio. Eras.

Solent arbores protinus emori, si quando præter solitum fœcundæ fuerint: Ita fortuna præter morem blanda ac fauens exitium imminere sæpenumero significat. Idem.

Sicuti quasdam arbores fœcunditas & luxuries enecat: ita quosdam perdit immoderatus rerum successus. Idem.

Hedera complexu necat arbores: ita fortuna prospera, dum blanditur, strangulat & perdit. Plin. lib. 16. c. 35.

Fortuna aduersa.

Non quemadmodum in tragœdiis, ita nobis in calamitatibus opus est, qui comploret, & collacrymet. Plut.

Vt apis ex amarissimo thymo suauissimum mel colligit: Ita sapiens ex tristissimis rebus aliquid excerpit vtilitatis. Plut.

Vt muscæ à læuibus locis veluti speculis dilabuntur, asperis & cauis insident: sic quidam bonorum obliti tristium memoriam vrgent ac premunt. Plutarch.

Vt est locus in Olyntho Thraciæ, in quem si scarabeus inciderit, non possit exire, sed distorquens sese immoritur: Sic quidam malorum suorum memoriæ immoriuntur. Plut.

Vt in pictura quæ splendida sunt, oculis sunt obiicienda: celanda si qua mala, quæ deleri non queant: sic in vita, bonorum contemplatione obscuranda malorum memoria. Plut.

Vt in musica graues acutis sic miscentur, vt concentum efficiant: ita bonis & malis vtendum in vita, vt ex vtrisque viuendi ratio temperetur. Plutarch.

Vt grammaticus non solùm vocalibus vtitur, sed & consonantibus, tenuibus, aspiratis, grauibus, longis, vt modulata sit oratio: Sic in vita nihil purum. Plut.

Vt musici duriores harmonias aliis obscurant modulationibus: Sic in vita si quid accidit præter animi sententiam meliorum collatione est obscurandum. Plut.

* Quemadmodum gubernatores optimi vim tempestatis: Sic sapientes fortunæ impetum superare possunt. Cic. ad Quint. fratrem.

* Quemadmodum tot amnes, tantùm supernè deiectorũ imbrium, tanta mediterraneorum fontium vis non mutat saporem maris, neque remittunt quidem: ita aduersarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. Senec. lib. de diuina prouidentia.

* Solidissima pars est corporis quam frequens vsus agitauit. Præbendi fortunæ sumus, vt contra illam ab ipsa duremur. Paulatim nos sibi pares faciat. Contemptum periculorũ assiduitas periclitandi dabit. Sic sunt nautica corpora ferendo mari dura: agricolis manus tritæ. Ad excutienda tela militares lacerti valent: agilia sunt membra cursoribus. Idem, eod. lib.

* Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ictus incursat, ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. fragiles sunt, quæ in aprica valle creuerunt. Pro ipsis ergo bonis viris est, vt esse interriti possint, multum inter formidolosa versari, & æquo animo ferre quæ non sunt mala, nisi malè sustinenti. Idem, eod. lib.

* Quemadmodum tyrones leuiter Saucij non vociferantur, immò manus medicorum magis quàm ferrum horrent: & veterani quamuis confossi patienter ac sine gemitu velut aliena corpora excoriari patiuntur: ita tu nunc debes te fortiter præbere curationi. Senec. l. ad Elbiam matrem.

* Cogita non esse magni animi se rebus prosperis fortem gerere, vbi secundo cursu vita procedit. Nec gubernatoris quidem artem tranquillum mare & obsequens ventus ostendit. Aduersi aliquid incurrat oportet, quod animum probet. Senec.

* Agricola euersis arboribus, quas aut ventus radicitus euulsit, aut contortus repentino impetu turbo perfregit, sobolem ex illis residuam fouet, & amissarum semina statim plantásque disponit, & momento (nam vt in damna ita ad incrementa rapidum velóxque tempus est) adolescunt amissis lętiora. Senec.

Demetrius vitam perpetuò tranquillam, & sine vllis fortunæ incursionibus, mare mortuum vocauit. Senec.

Vt nihil adfert momenti nimbus in mare decidens: ita fortunæ incõmoda nihil mouent sapientem. Senec.

Rhododendri frondes iumentis, capris, & ouibus venenum sunt, eædem homini contra serpentium venena remedio: ita quod stultis perniciem adfert, vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiens vertit in suum bonum. Plin. l. 16. cap. 20.

Vt aromata tum vehementius fragrãt, cùm mouentur aut terũtur franguntúrve: ita virtutis fama latius spargitur, cùm exercetur negotiis & rebus aduersis. Eras.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ pondus erigit se: ita viri fortis animus, quò plus negotiis premitur, quóque magis sæuit fortuna, hoc est erectior. Idem.

Vti fulmen quodcunque animal protinus occidit excepto homine: ita fortunæ procellæ indoctos ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Idem.

Vt quercus & aliæ quædam arbores sub terra defossæ duriores redduntur ac durabiliores: ita qui diu premuntur aduersa fortuna diutius florent. Plin. lib. 16. cap. 41. & 43.

Semel icti à scorpio, nunquam postea à vespis, crabronibus aut apibus feriuntur: Ita nullum est incommodum quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum. Plin. libro 28. cap. 3.

Murena fuste non potest interimi, ferula protinus: ita quosdam leue incommodum exanimat vt conuicium, qui grauissimas fortunæ procellas infracto tulerunt animo. Plin. lib. 23. c. 2.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina:

ita

ita vel ingens potentia vel extrema fortunæ humilitas tutum reddit à cõtumeliis. Erasm.

Vt halcyones etiam media hyeme mare tranquillum præstant non sibi solùm sed aliis quoque: Ita sapiens turbatissimis rebus non solùm ipse, tuebitur animi tranquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit. Idem.

Fortuna mediocris.

Vt autumno aut vere maximè fulgurat, minus hyeme aut æstate: Ita mediocris fortunæ celsitudo ictibus obnoxia est. Eras.

Quemadmodum ædificia in palustri solo posita, nec terræ motu quatiuntur, nec hiatu absorbentur: Ita humilis fortuna non est maximis malis obnoxia. Idem.

Qui in altis sunt specubus, à fulmine non feriuntur: Ita infirma fortuna tutissima. Idem.

Fortunæ inconstantia.

Vt terræ fœtus aliquando copiosè proueniunt, aliquando malignè, & in animantibus aliquando fœtura felix, aliquando sterilitas est, & in mari aliquando tempestas, aliquando tranquillitas: Sic in vita varij fortunæ casus. Plut.

Vt deciduæ stellę subito extinguuntur: Ita quos fortuna subitò in summa prouexit repentè solent corruere. Plutarchus.

Vt in rerum natura, quæ spectatissimè florent celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent: Ita in hominum vita, quæ florentissima sunt citissimè vertuntur in diuersum. Plin. lib. 9. cap. 15.

In Bœotia ad Trophonium antrum iuxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes, quorum alter memoriam, alter obliuionem adfert: Ita ferè magno alicui bono magni mali periculum est vicinum. Eras.

Fratres.

Vt in bilance, altera surgente, altera cedit ac deprimitur: Ita frater euecto ad maiora fratri cedere debet, submittens sese, non repugnans. Plut.

Vt in numeris minores additi maioribus eos multiplicant, & vicissim multiplicantur ipsi: Sic frater obseruiens fratri euecto ad honores, & auget illius dignitatem, & vicissim ornatur illius splendore. Plut.

Vt in digitis, etiam qui scribere, aut cythara ludere nesciunt, tamen vnà cum illis mouentur, & obsequuntur: Sic fratres fratribus magistratum administrantibus adesse conuenit. Plut.

Armis perditis aut instrumentis, licet alia parare, corpus aliud parare non queas: Sic amicos alios inuenies, fratres non item. Plut.

Ex eadem materia prima, nata sunt elementa inter se diuersissima pugnãtissima: Sic aliquoties ex iisdem parentibus nascuntur fratres ingeniis dissimillimi. Plut.

Vt ciuiles seditiones rectius in hostes transferimus: Sic rectius inuidemus alienis, quàm fratribus: etiam si sit optimum, omnino non inuidere. Plutarch.

Frugalitas.

Templum Ephesiæ Dianę tutos reddebat obæratos à creditoribus: at multo magis Frugalitas & parsimonia præbet asylum. Plutarchus & Plinius lib. 16. cap. 14. *Vide Abstinentia & Temperantia.*

Fuga.

Quemadmodum perniciosior hostis fugientibus: Sic grauius est incommodum, si cedas, ac des terga. Senec.

Furtum.

Quemadmodum fures alienis poculis

culis ansas mutant ne possint agnosci: Ita nonnulli de alienis inuentis paululum quiddam immutant, ac sibi vsurpant, & detractis aut additis pauculis verbis, existimant suum videri posse, quod est alienum. Senec.

*Sicut fures earum rerum quas cœperunt signa commutant: Sic multi alienis sententiis pro suis vtuntur, nomina tanquam rerum notas mutantes. Cic. l. 5. de finib.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent, tamen illarum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudant, sed aliorũ vigiliis elaborata furto sibi vindicant. Plin. l. 12. c. 17. & l. 12. c. 11.

G.

GAVDIVM.

VT fonti non deest humor, semper ex eo scatens: Sic probo viro semper adest ad gaudium, etiam si res externæ mutentur. Plut.

Gloria.

* Quemadmodum vmbra aliquando antecedit, aliquando sequitur vel à tergo est: Ita gloria aliquando ante nos est, visendámq; se præbet, aliquãdo in auerso est, maiórque quo serior, vbi inuidia secessit. Sen. epist. 80.

* Vt quidam morbo aliquo infecti, à cibo suauissimo abhorrent: Sic facinorosi veræ gloriæ gustum omnino non sentientes ab eius studio planè abhorrent. Cic. 2. Philippic.

Vt lumen magis prodest iis qui vident, quàm qui videntur: Sic gloria magis confert iis, qui eam sentiunt, quàm quibus contingit. Plut.

Vti sol, si imminet hominis vertici, aut prorsum tollit vmbram, aut minimam reddit: sic ingens gloria extinguit inuidiam. Plut.

Fumus initio ingens, facilè euanescit: sic gloria falsò parta. Plut.

Vt ignis non reddit fumum, si statim emicet flamma: Sic nec gloria est obnoxia inuidiæ, si protinus elucescat: sed eos qui paulatim crescunt, sequitur inuidia Plut.

Vt vmbra nos vel inuitos comitatur: Ita gloria virtutem sequitur etiam fugientem. Senec.

Qui viro malo addit opes, & gloriam, is febricanti ministrat, vinum, bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant. Plut.

Gloriæ cupiditas.

*Vt leuitas est inanem aucupari rumorem, & omnes vmbras etiam falsæ gloriæ consectari: Sic leuis est animi lucem splendorémq; fugientis, iustam gloriam, quæ est fructus veræ gloriæ honestissimus, repudiare. Cic. in Pisonem.

Qui esuriunt magis irritantur, si conspexerint alios edentes: Sic magis inflammantur ad gloriam, qui gloriæ sunt auidi, cùm alios audiunt laudari. Plut.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandem depereuntibus malè conuenit: sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vti chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, & idcirco ore est semper hiante: Ita quosdam aura popularis alit, neq; quicquam captant præter inanes laudes, & gloriam. Plin.

Gradus.

Quibus maiora sunt corda, timidissima sunt: maximéque bruta: nam asino maximum est, & in Paphlagonia perdicibus bina sunt corda, cùm animi sit conceptaculum & fons: ita quidam quò magis abundant insignibus, hoc minus habent rei: Veluti si

doctor

doctor indoctus latissimo vtatur pileo aut epomide. Eras.

Gratitudo.

* Iis qui imprudenter læserunt, ignosci conuenit: at iis qui necessariò profuerunt habenda non est gratia. Cic. lib. 1. de Inuentione.

Sicut mensarij non grauatim reddunt deposita pignora, vt quæ in hoc ipsum acceperint, vt restituant: Sic nos quod à diis accepimus. Plut.

Creditori præter sortem extra ordinem numeramus, beneficiorum autem vsum esse gratuitum iudicamus: & illa crescunt mora, tantóque plus soluendum est quanto tardius. Seneca.

* Quomodo est disertus etiam qui tacet, fortis etiam qui compressis manibus vel etiam alligatis, gubernator etiam qui in sicco est, quia consũmatę scientiæ nihil deest, etiam si quid obstat quominus se vtatur: ita gratus est etiam qui vult tantùm, nec habet huius voluntatis suæ vllum alium quam se testem. Seneca libro 4. de benef. cap. 21.

* Vt gloria fugientes magis ac magis sequitur: Ita fructus beneficiorum gratius respondet illis, per quos etiam esse ingratus licet. Idem, l. 5. de benef. cap. 1.

Vti faba & lupinum non exhaurit, sed stercorat agrum in quo alitur: Ita gratus meliorem reddit fortunam eius à quo beneficio adiuuatur, & refert quod accepit. Plin. lib. 18. ca. 14. & cap. 12. eod. lib.

H.

Haeresis.

VT qui cane rabido morsi sunt, non solum rabiunt ipsi, verumetiam alios contagio inficiunt: Ita qui pestilentem alicunde imbiberint opinionem, & alios suis inficiunt colloquiis. Erasm.

Historia.

Sicuti sal modicè cibis aspersus condit, & gratiam saporis addit: Ita si paulum antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: Si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Homo.

Vt qui se meminerint inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestius se gerunt, & minus grauatim exeunt: Ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus: à natura commodatum esse, & viuũt temperantius, & libentius moriuntur. Senec.

Luna semel extincta subinde renascitur, & vbi consenuit reiuuenescit: At homo nec renascitur, mortuus, nec repubescit senex. Plin. lib. 2. cap. 9.

Sol post occubitum redit nouus: homo non item. Eras.

Hominis nobilitas.

* Magnanimes nos natura produxit, vt & quibusdam animalibus ferum dedit, quibusdam subdolum, quibusdam pauidum, ita nobis gloriosum & excelsum spiritum, quęrentem vbi honestissimum non vbi tutissimè viuat, simillimum mundo, quem quantum mortalibus passibus licet, sequitur æmulatúrque. Senec. epist. 105.

Hominis in rebus suis oscitantia.

Sol, luna, stella, mare, terra, arbores, herbæ, brutæ, & in his apes, formicæ, conchæ, deniq; lucernæ, tempestatem præsentiunt: solus homo sua mala non præsentit, neque prospicit. Plin. lib. 18. cap. vlt.

Cerui pastu dictamni excutiunt corpore sagittas, à phalangio percussi cancrorũ esu sibi medentur: lacertæ

à

a serpentibus ictæ, herba quadam se refouent: hirundines vexatis pullorũ oculis chelidonia succurrunt, testudo cunilæ pastu vires aduersus serpentes reficit: mustella in murium venatu ruta se confirmat: ciconia origano: hedera apri sibi medentur in morbis, item cancrorum esu: anguis fœniculi succo abiicit exuuium: draco vernam nauseam syluestris lactucæ succo restinguit: pantheræ aduersus aconitum, hominis excrementis sibi medentur: elephas chamæleonte fronde (nam similis est animanti color) deuorata: vrsi cùm mandragoræ mala degustauere, formicas lambunt: ceruus venenatis pabulis herba cinaræ resistit: palumbes, graculi, merulæ, perdices, lauri folio annuum fastidium purgant: Idem faciunt columbæ, turtures, gallinacei, herba quæ vocatur helxine: anates, anseres, cæteræque aquaticæ herba siderite: grues & similes, iunco palustri: coruus occiso chamæleonte qui etiam victori nocet, lauro infectum virus extinguit: breuiter nullum est animal, quod non intelligat sua remedia: solus homo nescit, vnde vel corporis vel animi remedia petere debeat. Plin. lib. 8. cap. 27. Arist. lib. 9. de natura anim. cap. 6.

Honestum.

Sicut Mercurius, quàm minimo spatio discedit à sole, licet alioqui vagus & errabundus: Ita non oportet longius ab honesto discedere sapientem. Eras.

Vt mare grauida, minus laborat & in gestatione, & in partu: Ita si rem honestissimam animo cõceperimus, minore negotio consequemur quàm stulta quædam oblectamenta. Et qui mundi præmia sequuntur minore dolore margaritum illud Euangelicum sibi parare poterant. Idem.

Honos.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: Ita non quiuis honos quemcunque hominem. Plut.

Vt colossi seu statuæ malè libratæ, sæpius subuertuntur: Ita nimius honor per inuidiam euertit multos. Plutarch.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitanti ministrant vinum, bilioso miel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est stultitiam augeant. Plut.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiam, non ob aliud, nisi quòd serpentes interficiat: parcitur & apud Britannos miluis, quòd vrbem raptis extis pecudum repurgent: Ita quibusdam honos habendus, non quòd ipsi digni sint, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Eras.

Vt deciduæ stellæ subitò extinguuntur: Ita quos fortuna subitò in summa prouexit, repentè solent corruere. Plut.

Vt stellæ subitò natæ, subitò item euanescunt, aut decidunt: Ita qui repentè subuehuntur ad summos honores, citò præcipitari solent.

Vide Dignitas.

Hospitalitas.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petunt, exteros cum cruciatu examinant: Ita insulares in suos satis humani, in alienigenas immitissimi sunt. Eras.

Hostis.

Lepus piscis homini certissimum est venenum, & homo vicissim illi, adeò vt vel digitulo contactus statim emoriatur: Ita hostes mutuam vtrinque perniciem dant, & accipiunt. Erasmus.

Humanitas.

Qui equos domant, primùm blandiuntur,

diuntur, ac mollissimè tractant: vt assuescant fræno: Sic populus lenitate subeundus. Plut.

Humilitas.

* Sol cùm est altissimè prouectus in Zodiaco, tum tardissimi motus est: ita quo fortuna te subuexerit altius, hoc oportet animo leniori minúsque feroci esse. Eras.

Hypocrisis & fucus.

Argentum cùm sit candidum, nigras tamen ducit lineas, vt stannum: Ita quorundam alia species est, alia facta. Eras.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitum, quàm vel aqua simplex vel etiam vinum merum: Ita intolerabilior est nequitia pietatis simulatione condita, quàm simplex aut aperta malitia.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quædam quo pluris vendant: Ita quidam lenocinio verborum, nihil ad rem pertinentium, rem commendari putant. Idem.

Draconites nec poliri potest, nec artem admittit, alioqui elegãs ac translucens: Ita diuina scriptura suum habet nitorem, nec artificium Philosophiæ aut rhetorices admittit. Plin. libr. 37. c. 10.

Carbunculi ignis nomen & speciem habet, cùm ignem non sentiant: vnde & Apyrustæ. Ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re sint alienissimi. Plinius libro 36. cap. 5.

Opalum gemmam indiscreta similitudine adulterant Indi, experimentum in sole tantùm. Ita virtutes quædam vitia sic imitantur, vt difficillimum sit dignoscere, nisi ad summam lucem proferuntur. Plin. libr. 37. cap. 6.

Vt camelopardalis siue nabis, collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardum: Ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimũt: si cultum inspicias, sanctum aliquem esse existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: Si vitam expendas, nebulonem inuenies: Si scripta, bubulcum. Eras.

I.

Iactantia.

Stoici qui se dicunt inuictos, improhibitos & cætera, cùm omnia secus patiantur, similes sunt nauibus quibus inscriptum est εὔπλοια καὶ προνοιασώζουσα, καὶ διορθοῦσα, hoc est splendidi, ac magnifici tituli aut nihilo secius interim iactantur fluctibus, comminuuntur, ac subuertuntur. Plut.

Gallus victor illico cantu superiorem sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudum ridiculi sunt tibicines. Eras.

Imitatio.

Qui omnia studẽt exprimere, multò praua imitantur imprudentes, quemadmodum Aristotelis balbutiem, & Platonis incuruos humeros familiares exprimebant. Plut.

Qui imitatur authores, dabit operam, vt similis illis sit, quemadmodum filius similis est patri, non quemadmodum imago picta. Senec.

Vt oscitant permulti, quòd oscitantem conspiciunt: & micturiunt quòd meientem viderint: Ita quidam nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouentur, sed quiduis aliis imitantur, ac referunt. Eras.

Tarandus omnium arborũ & fruticum, locorúmq; in quibus latitat, colorem villis etiam imitatur: Ita tutior erit

tutior erit qui ad quamcunque gentem se contulerit: eius ritus ac mores imitetur. Idem.

Imperium.

* Non quemadmodum in palæstra, qui tædas ardentes accipit celerior est in cursu continuo, quàm ille qui tradit: ita melior imperator nouus qui accipit exercitum quàm ille qui decedit: propterea quòd defatigatus cursor integro facem, hic Imperator imperito exercitum tradit. Cic. lib. 4. ad Herennium.

Vt non debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus: ita non debet imperium sumere, qui non sit prudentia præditus. Eras.

Vt ex igni & terra veluti necessariis, compositus est mundus iuxta Platonem, terra soliditatem conferente, igni calorem ac formam: ita magna imperia non parantur: nisi misceatur cum fortuna virtus, & altera alteri sit auxilio. Plut.

Qui venantur bestias induunt exuuium cerui: qui aucupantur aues plumatis vtuntur tunicis, cauéntque ne tauris appareant in veste purpurea, rubra aut alba elephantis, quod hoc colore irritentur: Sic qui velit feram nationem cicurare domaréque moribus ac vestitu semet illi ad tempus accommodet necessum est. Plut.

Vt aëris circumfusi temperies elicit terræ fertilitatem: contrà cœli inclementia vitiúmq; premit atque extinguit: ita fauor & benignitas principis, excitat honesta studia: rursum tenacitas, & odium extinguit arteis. Plutarch.

Vt mundus non erat mundus, minutioribus corporibus adhuc sparsim volantibus, & elabentibus: solidioribus verò inter se depugnantibus, sed tempestatis, erroris, tumultus plena erant omnia, donec terra ex his accepta magnitudine, seipsam fingeret, aliísque instabilem præberet sedem: Sic magna imperia, plena tumultus, donec aucta potentia, etiam finitimis regibus stabilitatem præstat, vt terra cæteris elementis circumferentibus sese. Plut.

Vt non queas cognoscere vas integrum sit necne, nisi liquorem infuderis: Sic nec hominem nisi imperium commiseris. Plut.

Agrippæ qui vocantur, quoniam præposterè nascuntur, hoc est, pedibus primùm emergentibus, malis auspiciis in vitam ingredi creduntur, magnóque humani generis malo, vt Marcus Agrippa, & Nero: ita qui per nefas, ac simoniam irrumpunt in imperium, aut episcopatum (vti vocant) magnam pestem adducunt sibi suísque. Eras.

Vt magnes ad se trahit omne ferrum, sed Æthiopicus magnetem quoque alium ad se rapit: Ita rex populum quò lubet, cogit. At ingens aliquis rex etiam regibus cæteris vim facit. Idem.

Iniecto in oculos sago, leo, sine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: ita facillimum est potentissimum etiam domare, modò cognitum sit illius ingenium. Plin. lib. 8. cap. 16.

Adamas vna re mollescit ad ictus ferri, aliâs indomitus: ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Plinius lib. 37. cap. 4.

Improbitas.

* Quemadmodum Cæcias ventus, contra aliorum ventorum septentrionalium naturam nubes non à se pellit, sed potius ad se attrahit: ita quoque improbitas probra ad se attrahit. Plutarchus.

* Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: ita rebus pessimè vexatis regnant mali, quorum in pace nullus est respectus. Plin.l.18. cap.25.

Impudicitia.

Panthera sic auida est excrementorum hominis, vt si in vase suspendantur altius, quàm possit attingere, enecet sese, defatigati porrectu corporis: ita nonnullis quod est fœdissimum, id dulcissimum est. Erasm.

Inconstantia.

Vt amphoræ facilè circumaguntur auribus: ita quidam quouis sermone huc aut illuc impelluntur. Plut.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescente marcescunt: ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nũc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutarit sese. Plin.lib.2.cap.102.

Vt æstum maris aut decrementa lunæ magis sentiunt imbecilliora corpora: ita rebus contrariis vehementius commouetur animus minus sibi constans, & affectibus vitiatus. Eras.

Hyæna sicut & ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquuntur, nunc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici, nunc inimici. Plin. lib.8.cap.3.& cap.23.

Apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus & salsus, ac rursum dulcis, totiésque etiam nocte, vnde & insanus dictus: sic quidam inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi, aliquando profusi, mox sordidi: iam vehementer aut iam supra modum oderunt. Plin.lib.31.cap.2.& lib.2.cap.6. Herodot.lib.4.

Hypanis Scythicorũ amnium princeps, per se purus & dulcis, circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita dissimilis sui, in mare conditur, de quo quidem est illud Solini elogium, qui in principiis cum norunt prædicant, qui in fine experti sunt non iniuria execrantur: ita quidam initio blandi & amici, postea longè dissimiles sibi reperiuntur. Plinius lib.2.cap.10. Solin.cap.23. Strab.lib.9. Pompon.Mel.lib.2.

Vt Euripus in Eubœo, septies in die defluit ac toties refluit mira celeritate, at idem tribus diebus vno quoque mense stat immotus, septima, octaua, nonáque, Luna: ita quidam inæquales sibi, aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partem plus satis vehementes. Eras.

Mulus ex equa & asina conflatus, nec equus est nec asinus: Ita quidam dum & aulici esse volunt & Ecclesiastici neutrum sunt. Mela lib.2. Plinius lib.8.cap.44.

Amphisbena serpens vtrinque caput habet, & vtralibet corporis parte & cauda vtitur: ita quidam ancipites, nunc hac nunc diuersa ratione se tuentur, & cùm est commodum, ad Ecclesiasticam libertatem confugiunt: cùm visum est, principum prætextu rem gerunt canonum obliti. Eras.

Vide natura peruersa.

Indoles egregia.

* Vt dij immortales nullam didicere virtutem cùm omni editi, & pars natura eorum est esse bonos: ita quidam ex hominibus egregiam sortiti indolem, in ea quæ tradi solent perueniunt sine longo magisterio, & honesta complectuntur cùm primùm audierunt. Senec.epist.96.

Indulgentia.

Simia catulos ferè complexu necat: ita nonnulli parentes immodico erga liberos affectu & indulgentia corrumpunt illos. Plin.lib.9.cap.54.

Coccycis

Coccycis pullus vbi adoleuerit, cùm sit nothus, tamen legitimos deuorat, vnáq; matrem ipsam: ita quidam magna indulgentia, stultóque amore quorundam educati, subuertunt eos. Plin. l. 10. c. 9.

Fœnum Græcum, quò tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quanto habueris indulgentius, tanto minus valent, neglecti verò & vexati euadunt in viros. Eras.

Auriga non semper adducit habenas, sed aliquando remittit: ita pueris nonnihil indulgendum. Plut.

Vide Educatio.

Industria.

* Vrsus informes gignit catulos, eos lambendo format: ita rudem ingenio fœtum diutina cura expoliri conuenit. Plin. l. 8. c. 36.

Infamia.

Adyanton herbam, etiam si perfundas aqua, aut immergas, tamen siccæ similis est: ita in virum bonum nō hæret contumelia, aut infamia, etiam si quis infamare conetur. Eras.

Infidelitas.

Herbam canariam canis ita mandit, vt homo non cernat nisi depastam: & percussus à serpente aliam quandam petit, sed eam non decerpit inspectāte homine: ita quidam disciplinas à se repertas celant, ne prosint & aliis. Eras.

Ingenium.

Vt multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: Sic animi affectus per se mali arguunt ingenium non malum, si accedat recta institutio. Plut.

Gypso madido statim vtendum, quòd celerrimè siccetur: ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, priusquam durior non admittat fingentis manum. Plin. l. 36. c. 24.

* Vt multò maiora sunt opera animi quam corporis: sic hæ res quas persequimur ingenio gratiores sunt, quàm illæ quas viribus. Cic. lib. 2. Offic.

Minor vis inest in radicibus herbarum salubrium, cùm semen maturescit: ita deterior fit ingenij naturæque vis, quoties liberis gignendis datur opera. Eras.

Adamas vna remollescit ad ictus ferri, aliâs indomitus: ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Idem.

Ingenium præcox.

Vt arbores quædam bellè florent, verùm nullum adferunt fructum: Ita quorundam puerorum indoles magnam vitæ frugem pollicetur, qui simul atque adoleuerint, ad ineptissimas versi voluptates, fallunt expectationem omnium. Plin. libro 16. capite 26. & 27.

Tradunt in Albania nasci homines glauca oculorum acie, qui noctuæ ritu plus noctu quàm interdiu cernant: ita quidam plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris, aut in sordidis potius quam in egregiis. Plin. l. 7. c. 2.

Sicuti fœminæ quæ maturius pariunt citius senescunt, velut in Calingis Indiæ gente, quinquennes pariunt, sed octauum non excedunt annum: Ita præcocia ingenia citò deficiunt. Plin. l. 7. c. 2.

* Ignis quo clarior fulsit citius extinguitur. Viuacior est qui cum lenta difficilíq; materia commissus fumóq; demersus ex sordido lucet, eadē enim detinet causa quæ malignè alit: Sic ingenia quæ illustriora sunt breuiora sunt: nam vbi incremento locus non est, vicinus occasus est. Senec.

Ex arboribus quæ vehementer fœcundæ sunt, eò celerius senescunt: ita

rarò ſunt viuaces egregio præditi ingenio, & optima quæque mortalium fugaciſſima ſunt. Eraſ.

Salix ante maturitatem abiicit ſemen, vnde & Homerus frugiperdam vocat: Ita quædam ingenia præcocia citius proſiliunt ad docẽdum, aut ſcribendum, quàm oportet. Idem.

Oliua ſerò prouenit, ſed fructum habet egregium: Salix ſtatim adoleſcit, ſed ſterilis eſt: Ita præcox ingenium. Plin. l. 16. c. 26. in fine & l. eod. cap. 27.

Generoſus equus melius geſtabit ſarcinam, quàm ignauum iumentum: nemo tamen imponit: Ita magna ingenia ſunt quidem & ipſa idonea functioni munium, ſed indigna quæ tam ſordidis occupationibus onerentur. Eraſm.

Terra quæ gignit ſalem: nihil aliud gignit: Sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde valent. Eraſ.

Trochus piſcis ipſe ſe init, & ex ſeſe concipit: Ita quidam ingenij felicitate ipſi literarum ſemina infundunt ſibi, quos αὐτοδιδάκτους vocant Græci. Plin. lib. 9. cap. 52.

Sicuti vina languidiora vappeſcunt ætate: Ita deſipiſcunt ingenia vulgaria, eximia etiam ad extremam durant ætatem. Eraſ.

Vt quædam terræ mergam (ea eſt candida medulla) in ſe continent, qua ſtercorentur ac pingueſcant: ita ingenium probum ſecũ habet, vnde fiat melius. Eraſm.

Vt ad naphtham (id eſt bituminis genus) etiam procul viſam ignes tranſiliunt ob naturæ cognationem: Ita ingenia literis nata, ſtatim eas arripiunt. Plin. lib. 2. cap. 108.

Ingenium infelix.

Vt qui ſpinas habet in pedibus, vbique ſpinas calcat: Ita ſterili ingenio materia ſterilis eſt. Senec.

Vt horologij vmbram progreſſam ſentis, progredientem non ſentis, & fruticem aut herbam creuiſſe apparet, non apparet creſcere: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis cõſtat auctibus, ex interuallo ſentitur. Eraſmus.

Vt hiſtriones Herculem in ſcenis, aut Agamemnonem repræſentant perſonati, auro amicti, toruum tuentes, & latè hiantes, tenuem & exilem edunt vocem: ita quidam in dialogis faciunt Platonem, aut magnos viros loquentes, quorum pondus non poſſint ingenio tueri. Idem.

Ingenium vires ſuperans.

Rhombus, & ſquatina, & rhaia, & paſtinaca cùm tardiſſimi ſint piſcium, tamen ſæpe reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velociſſimum, ſolertia & ingenio capientes: ita quidam arte ſuperant longè potentiores opibus aut viribus. Plin. l. 9. cap. 42.

Vt ingentia pondera, quę nullis hominum viribus tolli poſſunt, machinis facilè tolluntur: ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficias. Eraſm.

Chamæleon quia pauidiſſimum animal, ſubinde colorem mutat: ita qui viribus non pollent, ad varias artes confugiant neceſſe eſt. Idem.

Plutarchus teſtatur ſe vidiſſe in Africa coruos, qui lapillos in aquam aggeſſerint, donec aqua eò ſurgeret, vt contingi poſſet: Idem narrat de cane coniiciente lapillos in amphoram oleariam: ita nobis quod viribus diminutum erit, ingenio ſupplendum eſt. Idem.

Ingeniorum diuerſitas.

Vt culmus primum in altum ſurgit impetu, deinde crebris geniculis interſecatur, poſtremò in ſummo venti

flatibus

flatibus laborat: sic quidam initio feruent, deinde subinde subsistunt, & offenduntur, in extremo deficiunt defatigati. Plut.

Anthracithi carbunculorum generi peculiare est, vt coniectus in ignem, velut intermortuus extinguatur, contrà aquis perfusus, exardescat: Ita quosdam contraria mouent: si exhorteris, magis languescunt: si dehorteris, magis accenduntur: si benè merearis, redduntur inimici: sin malè, pluris te faciunt. Eras.

Sicuti vinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues facit, alios loquaculos pro corporum habitu: Ita eadem stultitia & ignorantia veri, quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdam ad voluptates. Idem.

Vt Sol lutum indurat, ceram liquefacit: Ita eadem oratio ab eodem dicta, hunc emolliet ad pœnitudinē erratorum, hunc irritabit ad contumaciam. Idem.

Ex maioribus cedris, quæ florent, non ferunt fructum: quæ frugiferæ sunt, non florent: Ita nonnunquam quibus adest dicendi lepos, non adest sapientia: quibus suppetit rerum vtilium cognitio, deest eloquij venustas. Idem.

Vt nonnullæ mulieres ex viris quibusdam non cōcipiunt, aliis adiunctæ, fœcundę fiunt: Ita sunt qui apud quosdam præceptores indociles, aliis traditi doctoribus proficiunt: quòd sint vt corporum, ita & ingeniorum cognationes, ac dissidia. Idem.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine, eóque calido ac recenti maceratus malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emollienda sunt. Idem.

Vt inter tot hominum millia nullæ facies sunt per omnia similes, nec vllæ voces: ita suum cuique ingenium est, suus cuique mos. Idem.

Ingeniis magnis magna etiam innata sunt vitia.

Si qua terra referta sit saltubus, feris & herbis syluestribus, multóque limo, protinus displicet imperito colono: at peritus agricola ex ipsis coniectat soli mollitiem ac feracitatem, tantóque impensius dat operam, vt eam repurget: sic magnis ingeniis magna vitia solent innasci, quæ non conuenit statim tollere, sed potius mederi: expectanda ætas, donec ad frugem bonam reducatur. Plut.

Vt terra quo melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: ita ingenia, nisi rectè excolantur, quo sunt feliciora, hoc pluribus vitiis obducuntur. Plut.

Ignorantia & inscitia.

Vt morbus non celandus est, sed in publicum efferendus, quo sanari possit, vt dixit Heraclitus: sic inscitia non est tegenda. Plut.

Sicuti vinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues facit, alios loquaculos pro corporū habitu: ita eadem stultitia & ignorantia veri quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdam ad voluptates. Aristot.

Ingratitudo.

*Vt aues quæ laceratione corporum aluntur lapsa morbo corpora & casura è proximo speculantur: ita ingratus imminet morti, & circa cadauera volat. Senec. lib. 4. de benef.

*Quomodo malè filiæ consulit, qui illam contumelioso & sæpe repudiato collocauit: quomodo malus pater familias habebitur, qui negotiorum gestorum damnato patrimonij sui curam mandauit: quomodo dementissimè testabitur, qui tutorem filio reli-

querit pupillorum spoliatorem: sic pessimè beneficia dare dicetur quicunq; ingratos eligit, in quos peritura conferat. Idem, eod. lib.

*Quomodo fœnerator quosdam debitores non appellat, quos scit decoxisse, & in quorum pudorem nihil superest, nisi quod pereat: sic ego quosdam ingratos palam ac pertinaciter præteribo, nec ab vllo beneficiū repetam, nisi à quo non oblaturus ero, sed recepturus. Idem, lib. 5. de benef.

Vt hædera adhærens arborum ramis, ope aliena in altum erigitur: Sic obscuri consuetudine potentium crescunt, deinde præfocant eos, à quibus sunt euecti in altum. Plut.

Siphnius lapis oleo excalfactus durescit, alioqui mollissimus: ita quosdā benefactis reddas deteriores. Plin.

Inhumanitas.

Vt impendio malignus fit, qui fontem scatentem obtegat, aut Solem obradientem prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accendere, aut viam monstrare grauetur: ita vehemēter fit inhumanus, qui prodesse nolit citra vllum suum incommodum. Eras.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petunt, exteros cum cruciatu exanimant: ita insulares in suos satis humani, in alienigenas immitissimi. Idem.

Inimicitia.

Vt priscis satis erat si à feris non læderentur, posteriores etiam in suum commodum vertere cœperunt, pellibus vestiri, carnibus vesci, felle mederi: sic nobis agendum est, vt ab inimicis non solùm non lædamur, verumetiam adiuuemur. Plut.

Vt cupimus cloacas quàm longissimè ab ædibus nostris abesse: ita inimicos vitiorum purgamenta reiicere profuerit. Plut.

Vt Onomademus noluit omneis tolli, qui diuersarum fuissent partium, ne sublatis inimicis omnibus, cum amicis inquit, incipiamus digladiari: ita consumptis in hostes huiusmodi affectibus, magis comes sumus erga amicos. Plut.

Vt agricolæ iuxta allia & cæpas, serunt rosas, quòd quicquid est in illis molesti odoris, in hæc transeat: sic inimicus, si quid est in nobis mali animi, id totum in se recipiens, ac consumens reddit nos amicis iucundiores. Plut.

Vt vultures ad extincta corpora odore feruntur, sana non sentiunt: sic inimicus, si quid deliqueris, statim olfacit, atque eò confestim accurrit, ad rectè facta stupidus. Plin. lib. 10. cap. 6. & Plut.

Vt hostis semper imminens muris, in causa est, vt vigilet, ac sobria sit ciuitas: sic inimicus obseruās quid agas, facit, vt nihil agas, dicásve temere. Plutarchus.

Dionysiaci sæpe negligenter inter se canunt in theatris, verum cùm certatur, tum multò diligentiùs agunt omnia: sic accuratius gerit rem, qui scit vitam suam aduersario obseruari. Plutarchus.

Inter Agathallos & Acanthilides aues tantum est odium, vt si sanguis eorum immisceatur, continuò separent se rursum & dissiliant: sic inter patritios & plebem etiam si quando pro rerum vsu contingantur, durat tamen vsque odium naturale. Plut.

Vt lapis è Scyro fluctuat integer, sidit comminutus: sic res discordiā pessum eunt, & concordiā sustinentur. Plin. lib. 36. cap. 17.

Lynceus per quercum videt, inimicus etiam per famulum, per amicum perspicit quid agas. Plut.

Apes fucis ad opus & fœtum calore confouendum vtuntur, vbi cœperint mella

mella maturescere, tum expellunt ac trucidant: Ita ab inimicis quoque sumendum, si quo pacto per occasionem prodesse possint. Erasm.

Iniuria.

* Quemadmodum domini crudeles tota ciuitate commonstrantur, inuisique & detestabiles sunt: ita regum infamia & iniuria latius patet, atq; odium seculis traditur. Senec.

* Vt tela à duro resiliunt, cum dolore cædentis solida feriuntur: ita nullum magnum animum iniuria ad sensum sui adducit, fragilior eo quod petit. Idem.

* Vt intentam manum deiicere aliquis casus potest, & emissa tela declinare: ita iniurias qualescunque potest aliqua res depellere, & in medio intercipere. Idem.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem, velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci, ferre pacem etiamsi parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Innocentia.

* Vt ignis in aquam coniectus continuò restinguitur, & refrigeratur: Sic falsum crimen in purissimam & castissimam vitam collatum statim concidit & extinguitur. Cic. pro Roscio.

Vt nepenthes herba, ab Homero prædicata, addita poculis omnem conuiuij tristitiam discutit: ita bona mens insita nobis, omnem vitæ solicitudinem abolet.

Inscitia.

Vt Panthera bene olet, sed non nisi bestiis, quas ad se trahit, hominibus nō item: ita iocus bonis ingeniis grauis est, stupidis & bardis quouis aromate gratior. Plin. lib. 8. cap. 17.

Vt Tygrides, si quis tympanis circumsonet, in rabiem agi dicuntur, adeò vt seipsas denique discerpant: ita quosdam offendit quod aliis reddit animum, puta Musica, Eloquentia, &c. Plut.

Vti salicis semen ante maturitatem abiectum non solùm ipsum nihil gignit, verumetiam fœminis sterilitatis est medicamentum, hoc est, efficit vt non concipiant: ita sermones istorum qui prius docent quàm verè sapiant, non solùm ipsos non reddunt non meliores, verum etiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles Plin. l. 16. cap. 27.

Nullum est animal, quod impensius amet suos fœtus, quàm asinus & simia: Ita indocti suas commentatiunculas præter alios amplectuntur. Plin. lib. 18. cap. 43. & cap. 54 eod. lib.

Vt scarabei, ac vultures offenduntur vnguentis, & Scytha iurauit se malle equum hinnientem audire, quàm citharœdum canentem: ita non omnibus placent omnia. Plin. lib. cap. 33.

Fraxinum campestrem in tantum horrent serpentes, vt nec matutinas, nec vespertinas illius vmbras quamuis longissimas, vnquam attingant: & si gyro frondibus huius arboris claudatur ignis, & serpens, citius in ignem fugiat serpens, quàm in fraxinum: Ita nihil conuenit vitiis & studio sapientiæ, sub cuius vmbra quisquis se continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis. Plin. lib. 16. cap. 14.

Vt in magicis artibus vulgus hoc magis admiratur, quò minus percipit rationem, cur illa aut illa tam absurda præscribantur: It quidam magis admirantur stylum, aut carmen, quod non intelligunt.

Vide ignorantia.

Insolentia.

Sicuti vina, & poma subacerba vetusta, emitescunt, dulcescúntque: Sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur. Eras.

Vt quæ conspecta in aquis forma sita, aguntur in rabiem, authore Columella: Ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam vsque redduntur insolentes. Idem.

Institutio.

Vt terra quò melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: Ita ingenia nisi rectè excolantur, quò sunt feliciora hoc pluribus vitiis obducuntur. Plut.

Est terra quædam asperior, duriórque, quæ tamen culta protinus ferax reddatur: sic ingenia duriora natura, institutione mansuescunt. Plut.

Vt curruum rotæ vi inflexæ, nunquam ad pristinam rectitudinem queunt reuocari, itidem histrionum baculi: Ita quædam ingenia sic consuetudine & institutione deprauantur, vt corrigi non queant. Plut.

Vide educatio.

Intellectus.

* Vt in fidibus musicorum aures vel minima sentiunt: sic nos magna sæpe intelligimus ex paruis. Cic. l. 1. Offic.

Temperantia.

* Quemadmodum temperantia sedat omnes appetitiones, & efficit vt hę rationi rectæ pareant, conseruátque considerata iudicia mentis: Sic huic inimica intemperantia omnem animi statum inflammat, conturbat, incitat. Cic. lib. 4. Tusc. quæst.

Inuidia.

Non quæuis arbor patitur complectentem se vitem, sed quædam præfocant eam, & extinguunt: Ita ambitiosi quidam iuuenes ob inuidiam premunt ne, quando emergant. Plut.

Vt ij quos dolentes sopor occuparit, tristia somniant: Ita qui inuidia, superstitione, auaritia laborant. Plut.

Vt stultus qui aduersis ventis & vndis nauigat, orta tranquillitate portum petit: Sic qui tum negotium relinquit cùm diu iam cum inuidia luctatus, deinceps citra inuidiam viuere possit. Plut.

Qui diuersam ingrediuntur viam, nō possunt sibi mutuò prodesse: at qui diuersa vitæ ratione vtuntur, adimunt inuidiam, ac magis sibi inuicem sunt auxilio. Plut.

Subduc materiam, extinguitur ignis: subduc occasionem, conquiescet odium, siue inuidia. Plut.

Quemadmodum in OEconomicis inquit Xenophon, suum habent locum vasa sacris parata, suum quæ cœnis, alibi quæ agriculturæ, seorsum quæ bello: Ita quisq; inueniet in animo suo mala ab inuidia profecta, à zelotypia, ab ignauia, ab auaritia. Plut.

Vt ciuiles seditiones rectiùs in hostes transferimus: Sic rectiùs inuidemus alienis, quàm fratribus, etiam si sit optimum omnino non inuidere. Plut.

Canis ignotos allatrat, erga notos mitior, secundum Heraclitum: Sic inuidia nouos homines, & nuper euectos potissimum infestat, in notos iam mitior. Plut.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat, tamen haud facilè propellitur: Ita simultas inuidiam, zelotypia mali memoriam in animo relinquit. Plut.

* Vt ferrum ærugine consumitur: Sic inuidi suopte ingenio. Plut.

Vt est regio quæ careat venenis, veluti Creta: ita non est respublica aut aula, quæ careat inuidia. Eras.

Vt impendio malignus sit, qui fontem scatentem obtegat, aut Solē obradiantem prohibeat, aut lumen recu-

set

set de suo lumine accendere, aut viam monstrare grauetur: Ita vehementer sit inhumanus, qui prodesse nolit citra illum suum incommodum. Idem.

Vt feris bellum est cum iis, quæ iisdem aluntur, cum cęteris pacē agunt: sic inuidia & æmulatio inter eiusdem artis professores. Nam pugili cum cursore conuenit. Plut.

Vti Sol, si immineat hominis vertici, aut prorsum tollit vmbram aut minimam reddit: Sic ingens gloria extinguit inuidiam. Plut.

Creta nullum habet venenum, prçter phalangium, id est, aranei genus: Ita non est monasteriū tam sanctum, quod immune sit ab obtrectatione & inuidentiæ malo. Eras.

Inuidia felicitatis & virtutis comes.

Vbi nullum lumen, ibi nulla vmbra: Ita vbi nulla felicitas, ibi nulla inuidia. Plutarch.

Qui inuident amicorum felicitati, nolunt eos prorsus subuerti, sed tamē grauantur illorum excellentia: vt qui vicini domum nolint omnino demoliri, sed satis habēt, si detrahatur quod obscurat proximas. Plut.

Flammam primùm emicantē multus comitatur fumus, qui quidem euanescit, iam inualescente & explicante se flamma: Sic res egregias aggredientem initio multa premit inuidia, donec aucta gloria inuidia fumum discutiat: nam fumus gloriæ est. Plut.

Vt qui cursu certant, non discruciantur, cùm vident coronas athletarum, sed suis oblectantur: Ita te non oportet aliena felicitate discruciari, sed tua gaudere sorte. Plut.

Vt non est corydalis absque crista: ita non est ingenium absque inuidia innata. Plut.

Malus consiliarius omnia deprauat assidens; Sic inuidia nulla magis damnat, quàm quæ sunt optimè dicta. Plutarch.

Licet inuenire regionem, vbi venena non sint, quemadmodum affirmant de Creta: At non licet inuenire Rempublicam, quæ non alat inuidiam, contemptionémque. Plut.

Vt quidam alienas picturas, statuas, poëmata diligenter aspiciunt ac singula excutiunt: per otium, sua neglectui habent: Sic multi alienas fortunas magis admirantur, suas oderunt. Plutarch.

Vt vincti beatos iudicant solutos, soluti liberos, liberi ciues, hi rursum diuites, hi satrapas, satrapæ reges, reges deos, tonare propemodum ac fulgurare cupientes: Sic qui semper expendit, quanto sit aliis inferior, nunquam sua contentus est sorte. Plut.

Vt non inuidetur his qui domum aut agrum magno emerunt, sed quibus gratis contigit: Ita nemo his inuidet, qui gloriam magno sibi pararunt, sed quibus fortunæ fauore contigit. Plutarch.

* Quemadmodum iter facientes per Solem necessariò comitatur vmbra: Sic quoque incedentibus per gloriam comes est inuidia. Plut.

Vt cantharides maximè læto tritico innascuntur, & rosis florentibus: Sic inuidia maximè comitatur eos, qui virtute florent. Plut. & Plin. l. 11. c. 35.

Sunt qui aspectu effascinant hominem: Ita inuidus oculus perniciem adfert rebus lætis. Nec satis tutus regum oculus, si quid habeas egregiè pulchrū. Plin. lib. 7. cap. 2.

Herbam Canariam canis ita mandit, vt homo nō cernat nisi depastam, & percussus, à serpente, aliam quandam petit, sed eam non decerpit inspectante homine: Ita quidam disciplinas à se repertas celant, ne prosint & aliis. Plin. lib. 25. cap. 8.

Qui

Qui effaſcinant,in oculis geminam habere pupillam dicuntur : ita qui vtuntur inuidia alienæ felicitatis, non eam intuentur oculo ſimplici,ſed quicquid vident ſiniſtrè interpretantur.

Ioci & ſales.

Rhinoceros cornu gerit in naribus: ita quorundam ſales dentati ſunt & aculeati.Plin.lib.8.cap.20.& 25.

Sicuti ſal modicè cibis aſperſus condit,& gratiam ſaporis addit: ita ſi paulum antiquitatis, aut ioci admiſcueris, oratio fiet venuſtior, ſi plus ſatis,nihil inſuauius.Eraſ.

Hiſtrix non iaculatur ſpinas ſuas, niſi cùm prouocatur aut vrgetur : at ſcurra in quemuis ſua dicta coniicit. Plin.lib.8.cap.20.& lib.eod.cap.35.

Ira vel iracundia.

* Vt fumus mordicans oculos non videre permittit quæ pedibus adiacent: ſic iracundia oboriens rationem obfuſcat, & quod bonum habitura mens fuerat à ratione, eo non ſinit ipſam iracundia ſine labore potiri, ac moleſtia.Ariſtot.

Ignis facilè accenditur in paleis & pilis leporinis,ſed idem mox extinguitur, ſi nihil addas: Sic iræ amantium aut nuper coniugatorum, ſi nemo ſe admiſcuerit.Plut.

Quemadmodum qui expectant obſidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant ſub hoſtium aduentum:ita aduerſus aſſultum iracundiæ præceptis philoſophiæ muniẽdus & inſtruendus eſt animus.Plut.

Vt in tumultu non audimus quid nobis dicatur : ita irati non admittimus alienum conſilium, niſi ratio loquatur intus, quæ tumultum animi compeſcat.Plut.

Vt munita tyrannis ab alienis tolli non poteſt, à familiaribus poteſt: ita concitatus animus ex ſe præbet, quo ſoluatur ira.Plut.

Vt ferrum tenue & infirmum ſi denuo fodiatur, facilè frangitur: ſic animus ſæpe commotus ira qualibet de cauſa commouetur.Plut.

Vt non magno negotio flamma extinguitur, in pilis leporinis, aut ſcyrpis, aut ſtipulis accendi cœpta, at non item ſi ſolida corripuerit: Sic ira primum gliſcens facilè vel ioco, vel riſu compeſcitur,cùm videmus fumantem adhuc ; quòd ſi proceſſerit, vix vllo negotio poſſit extingui.Idem.

Vt nautæ præſentientes tempeſtatem,anchoris firmant naues:ita priuſquam ingruat tempeſtas iracundiæ, ratione firmandus eſt animus, & in diuerſum nitendum.Idem.

* Non ideo vitia in vſum recipienda ſunt, quia aliquando aliquid boni effecerunt: nam & febres quædam genera valetudinis leuant, nec ideo non ex toto illis caruiſſe melius eſt. Abominandum remedij genus eſt, ſanitatem debere morbo. Simili modo ira etiamſi aliquando vt venenum,& prȩcipitatio, & naufragium ex inopinato profuit, non ideo ſalutaris iudicanda eſt: ſæpe enim ſaluti fuere peſtifera. Senec.lib.1.de ira.

* Vt exulcerata & ægra corpora, quæ ad tactus leuiſſimos gemunt : ita ira muliebre maximè & puerile vitium eſt.Idem,eod.lib.

* Vt furentium certa indicia ſunt, audax & minax vultus, triſtis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color verſus, crebra & vehementius acta ſuſpiria: ita iraſcentium eadem ſigna ſunt. Flagrant & micant oculi, multus ore toto rubor, exæſtuante ab imis prȩcordiis ſanguine,labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent ac ſubrigantur capilli, ſpiritus coactus, ac ſtridens, articulorum ſeipſos torquentium ſonus, gemitus, mugitúſque, & parum explanatis vocibus

sermo præruptus, & complosæ sæpius manus, & pulsata humus pedibus, & totum concitum corpus, magnásque iræ minas agens fœda visu & horrenda facies, deprauantium se atque intumescentium. Idem, eod. lib.

* Vt in corporum cura, alia de tuenda valetudine, alia de restituéda, præcepta sunt: ita aliter iram debemus repellere, aliter compescere vt vincamus. Idem, lib. 2. de ira.

* Quemadmodum aduersus pestilentiam nihil potest firmitas corporis & diligens valetudinis cura, promiscuè enim imbecilla robustáque inuadit: ita ab ira tam inquietis moribus periculum est, quàm compositis & remissis: quibus eo turpior ac periculosior est, quo plus in illis mutat. Idem, lib. 3. de ira.

Amor leuatur cantu, corollis, osculis: at ira, si indulgeas, exasperatur. Plutarch.

Vt prima tyrannidis solutio est, si reclametur, si non pareatur: Sic iræ statim est reclamandum. Plut.

Vt iuxta sententiam Hippocratis morbus est periculosissimus, in quo ægrotus subinde mutat oris habitum, ac sui dissimillimus redditur: ita nullus est animi morbus ira periculosior: quæ vultum, vocem, incessum sic immutat, vt idem alius esse videatur. Plutarchus.

Lotis adducunt speculum: id multò magis adhibendum irato. Plut.

Mare commotum cùm algam & spumam eiectat, purgari dicitur, etiam si littus contaminat: at qui commotus ira, verba effundit amara, contumeliosa, primùm inquinant ipsum à quo dicuntur, & famæ labem aspergunt. Plutarch.

Vt in febre, sic & in ira linguam habere leuem ac teneram, bonæ spei signum est. Idem.

In febri linguæ scabrities, ac sordes, signum est mali, non causa, in ira linguæ durities, malorum maximorum est causa. Idem.

Vt tumor potissimum accidit ex plaga carnis: Sic molles & imbecilles animi maximè intumescunt ira, vt mulierum ac senum. Plut.

Barbari quidam ferrum inficiunt veneno, vt bis noxium sit: Sic quidam dictis instigant commotos. Plut.

Vt nutrices pueris dicunt, ne plora & accipies: ita dicendum animo commoto, ne clama, ne festina, ac melius quæ vis consequeris. Idem.

Nauis deserta recipit gubernatorem, si quis velit in portum reducere: at animus ira percitus non admittit gubernatricem rationem aliunde, nisi intus ratio clauum arripiat. Idem.

Vt canes, si iram effuderint in lapidem, aut saxum, mitiores sunt erga homines: Sic qui bilem in alienos euomuerit, placidior est erga suos. Plut.

Pigri remiges sereno cœlo desident in portu, deinde coguntur flantibus ventis nauigare cum periculo: Sic qui non punit, cùm est animo sedato, cogitur aliquando vel iratus punire. Idé.

Vt adamas si frangi contingat malleis, in minutissimas dissiluit crustas, adeò vt vix oculis cerni queant: ita arctissima necessitudo, si quando cõtingat dirimi, in summam vertitur simultatem, & ex arctissimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia. Aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Idem.

Vt primis nunciis non statim creditur, quemadmodum Phocion Atheniensis, nunciata Alexandri morte: si hodie, inquit, mortuus est & cras & perendie mortuus erit: ita non statim iræ fidendum dicenti, ille mihi fecit iniuriam, sed proferenda fides in dies aliquot. Idem.

Vt per nebulam corpora: sic per iracundiam res maiores videntur. Idem.

Non vtimur aqua turbata, nisi constiterit: multò minus vtendum est animo commoto, priusquam ad se redierit: ita Socrates. Idem.

*Quales sunt hostium vel ferarum cæde madentium aut ad cædem euntium aspectus, qualia poëtæ inferna monstra finxere, succincta serpentibus & igneo flatu, quales ad bella excitanda discordiámque in populos diuidendam pacémque lacerandam deterrimæ inferni exeunt furiæ: talem nobis iram figuremus: igne lumina ardentia, sibilo mugitúque & gemitu & stridore, & si qua his inuisior vox est, perstrepentem, tela manu vtraque quatientem, neque illi tegere se cura est: toruam, cruentámque & cicatricosam, & verberibus suis liuidam, incessu væsano effusam, multa caligine incursitantem, vastantem, fugantémque, & ocium odio laborantem, sui maximè: si aliter nocere non possit, terras, maria, cœlum ruere cupientem, infestam pariter inuisámque. Senec. lib. 2. de ira.

*Cætera vitia impellunt animos, ira præcipitat. Cæteris etiam si resistere contra affectus suos non licet, at certè affectibus ipsis licet stare: hæc non secus quàm fulmina procellæque, & si qua alia irrationabilia sunt, quia non eunt, sed cadunt, vim suam magis ac magis tendit. Idem libro 3. de ira.

*Pars superior mundi & ordinatior, & propinqua sideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur, nec versatur in turbinem, omni tumultu caret: inferiora fulminantur. Eodem modo sublimis animus, quietus semper & in tranquilla statione collocatus, intra se premens quibus ira contrahitur, modestus & venerabilis est, & dispositus: quorum nihil inuenies in irato. Idem, eod. lib.

Si pueris vnum lusum auferas, reliquis omnibus obiectis plorant: sic quidam si quid obtigerit dispendij protinus irati, reliqua omnia commoda, sibi reddunt iniucunda. Plut.

Vt medicus curans eos qui dentibus cruciantur, non tam contristatur aliorum malis quàm sua bona valetudine gaudet, sed placidus eis apparet: Sic qui cupit alienæ mederi iracundiæ, non debet ipse simul commoueri, sed placidè tractare animum ægrotum. Idem.

Vt assidua tussi concutitur & quassatur corpus, atque exulceratur: ita crebra ira animum exulcerat. Idem.

Vt luxus deprehēditur è cantu tibicinæ, è coronis proiectis, ac similibus iudiciis: ita iracundiam intelliges è seruorum vultibus inustis. Idem.

Vt puer se vulnerat ob imperitiam, dum alium ferro quærit lædere: ita iracundia sibi nocet sæpenumero, cùm aliis nocere studet. Idem.

Qui se vnà cum ipsis ædibus incendunt, omnia intus tumultu complent, vt nec videre possint, nec dispicere quid sit vtile: Sic ira commotus animus. Plut.

Vt equis non in ipso cursu frænum iniicimus, sed ante cursum: Sic qui propensi sunt ad iram aut libidinem, ante rationibus ac monitis refrenandi sunt, priusquam in periculum ventum sit. Idem.

*Immodica ira gignit insaniā. Hoc quàm verum sit, necesse est scias, cùm habueris seruum & inimicum. In omnes personas hic exardescit affectus: tam ex amore nascitur quàm ex odio, non minus inter seria quàm inter lusus & iocos. Nec interest ex quàm magna causa nascatur, sed in qualem perueniat animum. Sic ignis nō refert

quàm

quàm magnus,sed in quo incidat. Nã etiam maximum solida non recepe- runt, rursus arida & corripi facilia scintillam quoque fouent vsque in incendium. Sen.epist.76.

Iteratio.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem existimant: Ita offensa tametsi per se non capitalis, tamen sæpius iterata capitalem parit inimicitiam.Erasm.

Iudex.

Vt diameter siue dimetiens sic ab angulo ad angulum mediam figuram diuidit,vt vtrinque spatium relinquat æquale: Ita iudex in neutram partem debet esse propensior.Eras.

Vt qui acrius cupiunt perspicere,alterum occludunt oculum: ita iudex rectius intelligit iustum, si nullius personæ respectu deuocetur.Idem.

Vt sol non alius est pauperi,alius diuiti,sed omnibus communis:Ita iudex personam spectare non debet, sed rem.Idem.

Iudicium.

* Vt pictores & ij qui signa fabricantur,veri etiam poetæ,suum quisque opus à vulgo considerari vult, vt si quid reprehensum sit à pluribus,id corrigatur: hique secum & cum aliis, quid in eo peccatum sit, exquirunt: Sic aliorum iudicio multa nobis & facienda, & mutanda & corrigenda sunt. Cic. lib.1.offic.

Vt Hierophantæ, quatenus licet aperiunt mysteria: Sic de rebus arduis cautim, & circumspectè iudicandum. Plut.

In aquam demissa quędam, cùm sint rectissima,speciem curui pręfractique visentibus reddunt: Ita si de rebus perperam iudicamus, nostrum est vitium,non rerum. Senec.

Vt Timanthes qui Iphigeniam pinxit,cæterorum affectibus expressit.Agamemnonis autem vultum velo obtexit: Ita quædam melius relinquuntur suo cuiq; iudicio æstimanda,quàm verbis explicantur.Eras.

Iudicium peruersum.

Vt pueri quidam admirantur ac felices iudicant nebulones miseros,cùm in scena saltant,aureis induti:Sic stulti felices existimant diuitiis onustos. Plut.

Scarabei fugiunt vnguẽta,delectãtur fœtoribus, sic nonnullis pessima pro optimis placent.Plut.

Quemadmodum de Carthaginensibus dictum est, quod ad tecta pice, ad vina calce vterentur: Ita quidam præposterè rebus vtuntur, amicis asperi, supplices inimicis.Carthaginenses pice linebant parietes, cùm vasa picari soleant. & musta calce condiebant. author.Eras.

Sicuti pyramis,quam Rhodope meretricula Æsopi conserua construxit pecunia corporis quæstu collecta,maiori miraculo famâque fuit,quàm cæteræ regum pyramides: ita vehementius miramur, si quid rectè faciunt, à quibus tale nihil expectabatur: veluti si quis Hollandum videat peritum equitem, aut frugalem Anglum, aut theologum eloquentem.Idem.

In pantheris, quod speciosissimum esse oportuit, id celandum est,vt placeat,reliquo corpore maculis picturato: ita in quibusdam omnia placent, præter vitam, quod est totius negotij caput.Idem.

Iuuentus & iuuenta.

Post hyemem denuò recurrit ver: At post senectam nulla recurrit iuuenta.Eras.

Nouella vitis copiosius gignit vinũ, sed vetustior melius: ita plura loquuntur iuuenes,sed vtiliora senes.Idem.

Persica

Persica ob id ipsum pluris veniebãt, quòd non durarent, nisi in triduum: Ita auidius rapiendum quod cito præteruolat, vt iuuenta. Idem.

Vt gypsum aut argilla dum est vna in quamuis imaginem facile sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei. Idem.

L.

Labor.

VT plures sunt qui lauare velint, quàm qui velint inũgi: Ita ad magis ardua, magisque præclara pauciores confluunt. Plut.

Cùm nauta videt imminere tempestatem, primùm quidem deos inuocat: vt incolumi liceat in portum appellere, mox contrahit vela, atq; omnia nihilo secus parat, quibus est opus: Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic, vt nostram quoque industriam adhibeamus. Plut.

Arator ab Hesiodo iubetur diis sacrificare, deinde aggredi: & miles primùm inuocat opem diuinam, deinde armatur. Plut.

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt se ad voluptates, rursum à voluptatibus ad nauigationem redeunt: Ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias summa vitæ inconstantia sese vertunt. Plut.

Vt Echinus semper in spinis ingreditur, quod spinas secum circumferat: Ita quibusdam in omni negotio acerbitas est, propterea quod animo secũ adferant asperitatem, etiam si res ipsa nihil habeat incommodi. Plin. l. 9. c. 31. & lib. 8. c. 37.

Athletæ abstinent à laboribus necessariis, vt in non necessariis valeant: nobis contrà faciendum. Plut.

Vt ferrum crebris immersionibus consumitur, Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc est, si nunc immodicis laboribus intendatur, nunc voluptatibus liquefiat, ac molliatur. Plut.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: Sic è tristibus, & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus. Plut.

Vt quosdam vxor magno ambitu ducta torquet: Ita quidam magis laboribus accersunt magno futura malo. Senec.

Vt herba moly difficilè quidem effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: ita quæ præclara sunt non contingunt nisi magno negotio. Plin.

Vt natura gemmas altissimè recondidit, vilia passim obuia sunt: ita quæ sunt optima, paucissimis nota sunt, nec nisi summo studio eruuntur. Plin.

Vt quæ præclara sunt vix multo cultu proueniunt, contrà cæpe, allium, & quædam huiusmodi vilia etiam reposita, aut suspensa proferunt sese: ita quæ sunt egregia, non nisi multo contingunt labore: quæ mala, passim obuia sunt. Eras.

Labor immodicus.

Plantæ mediocri aqua aluntur, immodica suffocantur: Sic animus moderatis laboribus adiuuatur, immoderatis obruitur. Plut.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nonnullo vinci volunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. libro. 10. cap. 29.

Laboris fructus.

Vt asparagus spinosus dulcissimum fert

fert fructum: ita ex duris initiis magna voluptas nascitur. Plut.

Stultè reges Ægyptiorum operam populi ac pecunias in substruendis pyramidibus consumebant, quę nihil habebant præter stultam & otiosam ostentationem, cùm idem in rebus vtilibus fieri potuerit: ita quidam elaborant in difficillimis, cæterum infrugiferis, hoc ipsum præclarũ existimantes, quòd in laborioso negotio versantur. Eras.

Largitio.

Qui plebem lautis epulis & largitionibus regunt, similes sunt iis qui bruta animalia pascunt aut venantur. Plut.

Laus.

Vt qui malignè dant aliis, videntur ipsi parum habere: Ita qui parcè & malignè laudant alios, videtur adhuc suas esurire ac sitire laudes. Plut.

Qui pecuniam dat, quantum impertit alij, tantum sibi detrahit: at non idem fit in laude, & tamen hoc imaginantur maligni quidam, parcius impartientes laudem quàm pecuniam. Plut.

Qui castam ac philosophicam orationem meretriciis ac sophisticis laudibus prosequuntur: perinde faciunt atq; ij, qui athletã liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plut.

Nutrices vagientibus pueris rursum apponunt papillam: Sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat. Plut.

Si ager laudando redderetur fertilior, non minus laudandus esset, quam arandus, aut stercorandus: sic amicus si redditur laude melior, expedit aliquando laudare: sin minus, quorsum pertinet inutilis palpatio? Plut.

Vt qui venantur, facilius fallunt feras, si aliud agentes, hoc est iter facientes, aut agricolantes, id faciant: ita maximè laudat adulator, cùm non apparet eum laudare. Plut.

Non oportet titillare, qui natura procliues sunt ad risum: Ita non oportet laudare, qui gloriæ suapte sponte sunt appetentiores. Plut.

Ferrum prius calore solutum ac mollitum, postea frigida durescit ac solidatur aqua: sic amicus prius laude delinitus, mox bibere admonebitur. Plut.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno cibóque, quàm scammonio, aut castorio: Sic amicus, pater, præceptor magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione si liceat. Plut.

Qui vincit in certaminibus præconem adhibet, quo victor pronuntietur: Multo magis vera virtus alieno debet ore laudari, non suo. Plut.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: ita non quæuis laus aut quiuis honos quencunque hominem. Plut.

Pauo non explicat pennas nisi laudatus: ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui merẽtur. Plut. l. 10. c. 20.

Sicuti vehementius titillat tactus, & iucundius mouet fructus alienus quã noster: ita iucundius est laudari ab his qui nobis nulla cognatione, aut familiaritate coniuncti sunt. Eras.

Laus à semetipso protecta.

Qui obseruant, ne molesti sint lippientibus, vmbram aliquam admiscent lumini: Sic quidam laudibus suis aliquid erratorum aut vituperationis aspergunt, vt inuidiam effugiant. Plut.

Quidam fame coacti, cùm deest, quod edant, suis ipsorum artibus turpiter vescuntur: sic quidam siti gloriæ,

cùm

cùm deest qui laudet, ipsi laudant seipsos non sine dedecore. Plut.

Quemadmodum iubemur aut omnino cauere locum pestilentem, aut si in eo sis, circumspectè agere: Sic aut omnino vitandum ne laudes teipsum, aut id cautim & circumspectè agendum. Plut.

Gallus victor illico cantu superiorẽ sese testatur: ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudum ridiculi sunt tibicines. Plin. l. 8. cap. 33.

Lectio.

Vt in obsoniis non solùm sequimur, voluptatem, sed etiam salubritatem: sic in audiendis & legendis authoribus. Plut.

Vt in alienis oculis nosmetipsos conspicimus: Sic in aliena dictione quid nos deceat aut dedeceat, cõtemplandum est. Plut.

Ager nimium stercoratus aduritur, non stercoratus alget: ita moderata lectione vegetandum erit ingenium. nam lectione saginatur animus non aliter quàm aruum stercore. Plin. lib. 18. cap. 23.

Sicuti vtilius est crebrò stercorari agrum quàm multum: ita plus habet fructus assidua lectio quàm auida. Pli. ibid. in fine.

Vt aromatum, florum, similiumque odor gratior sentitur è longinquo quàm ex proximis (offendunt enim nonnunquam naribus admota quæ procul delectabant:) ita sunt quæ si leniter attingas, placeant: sin excutias accuratiùs, & propiùs inspicias, gratiam amittunt: quod genus sunt poetarum fabulæ, aut gentilium historiæ. Erasmus.

Serius eduntur, quæ diutius victura sunt: ita diu premendum opus quod semper legi velis. Idem.

Lectionis delectus.

Quemadmodum Vlysses auribus cera obturatis Sirenum periculũ prætERnauigauit: ita nos si quid incidit blandè fœdum in authoribus prætervehi oportebit. Plut.

Vt bonaso cornua oneri sunt tantũ, nulli autẽ vsui, adeò sunt in se reflexa: ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminem retinere possint, adeò est intecta. Plin. l. 8. c. 15.

Vt apes non quiduis ex omnibus colligunt, sed aliunde Metyn, aliunde Pissoceron, aliunde Propolin, aliunde Rhithacen, aliunde sobolem, aliunde mel: ita non omnia petenda ex eodẽ authore, sed ex vno quoq; sumendum, quod habet vtilissimum. Ex poëtis & oratoribus verborum spendor. E dialecticis argutia disserendi. E philosophis cognitio naturæ. E theologis, præcepta viuendi. Plin. lib. 11. cap. 7.

Vt apes ex amarissimis floribus & asperrimis spinis, mel suauissimum ac lenissimum colligunt: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis, vtcunq; decerni potest aliquid vtilitatis. Plut.

Quidam Amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem: multo magis in audiendis poëtis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiat animum. Plin. 37. c. 9.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est vtile, domum adducit: ita studiosus ex vnoquoque, quod ad mores confert, excerpit. Plin. l. 21. cap. 21.

Nemo tam insanus, vt vel è Neronis capedine, quam Plinius trecentis sestertiis æstimat, venenum bibere malit, quàm è Samio vasculo vinum innoxium: ita qui sapit, malit salubria præcepta viuendi qualicunque sermone proposita, quàm pestiferas opiniones ab eloquentissimo scriptore haurire. Eras.

Vt his gemmis summum est pretium, quæ non modò varietate colorum

rum delectant oculos, & nares odore, verumetiam ad remedia sunt efficaces: Sic his libris summũ est pretium, qui non solùm habent orationis illecebras, verùm & salubribus præceptis nos liberant animi vitiis. Idem.

Medici vetant vti halicaccabo, quãquam dentibus firmandis prodest si eius succo colluantur: propterea quòd periculum est, ne si diutius id fiat delirationem gignat, & plus afferat incõmodi, quàm commodi: ita non est vtendum his literis, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt famam lædant. Idem.

A floribus marcidis apes abstinent: ita non attingendus liber, qui putidas habet sententias. Aut nihil attingendum, quod non sit elegans & succulentum. Idem.

Vt qui vino cæcutiunt, aut alioqui laborant oculis, plures se videre res credunt, cùm vnam videant: ita qui ob imperitiam verum non perspiciunt in authoribus, multas ac varias inducunt sententias: vnde illud apud iuris malè consultos, vel dic, toties repetitum. Idem.

Vt tutissimum est, in trifolio cubare, quòd in hac herba negent serpentem aspici: ita in his versandum libris, in quibus nulla venena timentur. Idem.

Lectionis multifariæ vsus.

Quemadmodum Medici pharmacum ad vnicum morbum repertum ad omnes similes ac finitimos accommodant: ita conuenit authorum dicta ad varios vsus accommodare. Plut.

Non quemadmodum omnia religiosè metuimus, ac reueremur in sacris: ita oportet in authoribus omnia venerari, sed audacter adhibito iudicio probare quædam, quædam improbare. Plut.

* Vt cùm in sole ambulamus etiam si aliam ob causam ambulemus, fit natura tamen vt coloremur: Sic cùm doctorum libros studiosius legimus, sentimus orationem nostram illorum cantu quasi colorari. Cicer. libr. 2. de Oratore.

Apes è variis varios colligunt succos, sed eos suo spiritu mutant ac digerunt, alioqui non facturæ mel: Sic euoluendi sunt authores omnes, sed quod legeris in tuos vsus transformandum. Senec.

Non est admirationi vna arbor, vbi sylua tota in altum surrexit: Sic non animaduertitur vna sententia, cùm passim omnia referta sunt sententiis, sed si raro incidat. Senec.

Vt è diuersis numeris constat vnus, summam illorum in se complectens: Sic è diuersis conflatur eruditio, iam tua, non aliorum. Senec.

Vt inter salutares herbas nascuntur & venena: ita ex authoribus, quę rectè dixerim, sunt excerpenda. Eras.

Vt iis qui cæcutientibus sunt oculis, quiuis locus obscurus est, propterea quòd caliginem secum in oculis, circunferunt: ita parum eruditis omnis liber, ac stylus difficilis est & obscurus. Idem.

Lenitas.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine eóque calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emolliendа sunt. Eras.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate: At idem tribus diebus vnoquoque mense stat immotus, septima, octaua, nonáque Luna: ita quidam inęquales sibi aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partem plus satis vehementes. Idem.

Lex.

Regula primùm recta fit oportet, deinde quæ applicentur, corrigat: ita princeps, primùm ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plutarch.

* Vt ex medicina nihil oportet putare proficisci, nisi quod ad corporis vtilitatem spectat, quoniam eius causa est instituta: Sic à legibus nihil conuenit arbitrari, nisi quod Reipub. conducat, proficisci, quoniam eius causa sunt comparatæ. Cic. lib. 1. de Inuent.

* Vt corpora nostra sine mente: Sic ciuitas sine lege, suis partibus & neruis, ac sanguine & membris, vti non potest. Cic. pro Cluent.

* Vt in morbis non sunt tentanda remedia noua si veteribus malo succurri possit: Sic non sunt condendæ nouæ leges, si veteres ministrent aliquid, quo malis Reipublicæ medearis. Erasm.

Vt efficacissima remedia nata sunt ex morbis pessimis: ita bonæ leges ex malis prognatæ sunt moribus. Eras.

Liberalitas.

Vt vasa paria, quorum alterum plenum sit, alterum inane, pulsata cõcentum faciunt διὰ πασῶν: ita bene conuenit inter diuitem benignum, & pauperem indignum. Eras.

Libertas.

Ignaui canes apud mensam audent, in venatu minimè: Sic ingenerosum est, cùm sobrius liberè loqui non audeas, inter pocula id facere. Plutarch.

Libido fœda.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem cibi non sentiunt: Sic libidinosi veræ voluptatis & laudis gustum non sentiunt. Cicer.

* Vt turpes sunt qui se efferunt lætitia tunc cùm fruuntur Veneris voluptatibus: Sic flagitiosi qui eas inflammato animo concupiscunt. Cic. lib. 4. quæst. Tuscul.

Panthera sic auida est excrementorum hominis: vt si in vase suspendantur altiùs, quàm vt possit attingere, enecet sese defatigati porrectu corporis: ita nonnullis quod est fœdissimum id dulcissimum est. Plut. lib. 8. cap. 27. & cap. 17. eod. lib.

Minor vis inest in radicibus herbarum salubrium, cùm semen maturescit: ita deterior fit ingenij naturæque vis quoties liberis gignendis datur opera. Eras.

Licentia.

Qui dimissi à pædagogis, suo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, sed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parent. Plutarchus.

Vt qui è vinculis emittuntur, licentiùs vagantur, quàm ij qui nunquam fuerunt in vinculis: Sic pueritia cùm à præceptoris gubernatione soluitur. Plinius.

Libri.

Sicut in vnguentis & vinis: ita & libris pretium addit antiquitas. Eras.

Vt qui decretum inferunt ad populum, adscribunt, *bona fortuna*, ne nihil de suo videantur addidisse: ita quidam alienis libris nugas adscribunt, quæ nihil ad rem pertinent. Plut.

Librorum delectus.

Vt qui sapiunt non statim è quouis bibunt fonte, propterea quòd alij salutem adferunt, alij perniciem, nonnulli fauorem: ita nõ est tutum quemuis librum euoluere, quòd ex aliis haurias affectum animi bonum, ex aliis libidinem, aut ambitionis insaniam trahas. Eras.

Vt illud opus est laudatissimum, in quo simul & ars commendat materiam,

riam, & materia vicissim artem: ita liber est optimus, in quo & argumenti vtilitas commendat eloquentiam, & authoris facundia commendat argumentum. Idem.

Lingua.

Vt rupes obiicitur flumini, ne se effundat: ita ratio linguæ obiicienda ne temere diffluat. Eras.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nam hęc illis vox est) mortalium inuident quieti: Ita virulenta lingua semper aliquid spargit quo cōcordiam hominum disturbet. Plin. lib. 11. c. 25.

Vide loquacitas.

Literæ humaniores.

Cùm ad omnia adolent apes, tamen nullis nocent floribus: ita virtus & literæ sic ab aliis sumuntur, vt nihilo deterior sit is: qui communicauit. Erasm.

Crocodilus inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiam expauescat: ita tyranni cùm omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plut. l. 8. c. 25.

Lis.

Vt non solùm stultum est, verumetiam periculosum euocare fulmina: ita dementia est reges ad se accersere, qui non nisi magno nostro malo prouocantur. Eras.

Literarum amor.

Vt elephanti cùm nare non possint, tamen amnibus impensè delectantur, circáq; illos vagari gaudent: ita quidam cùm literas nesciant, tamen inter eruditos versari gaudent. Plut. l. 8. c. 5.

Literarum odium.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiam si in ignem coniiciatur, tamen natiuum frigus suum retinet: ita quidam sic frigēt ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis aut hortatibus inflammari possint. Eras.

Loquacitas & garrulitas.

Qui aliis interrogatis, ipsi præripiunt responsionem: perinde faciunt ac si quem ab alio volentem osculari, priores occupent. Plut.

Vt vbi dolet, ibi manum habemus: ita si quid delectat, ibi linguam habemus: id est, libenter eius rei facimus mentionem. Plut.

Vascula inania maximè tinniunt: ita quibus minimum inest mentis, hi sunt loquacissimi. Plut.

Aiunt semen, quod statim effunditur, inutile esse ad genituram: ita sermo garrulorum ad nihil conducit. Plut.

Non vt nauem arreptam fluctibus, anchora licet sistere: Ita verbū è portu velut in altum emissum. Plut.

Erat porticus in Olympia, quam septiuocam vocant, quod pro vna voce multas redderet: ita locutuleij quidam, vel vno prouocati verbo sermonem immensum referunt. Plut. Plin. l. 36. c. 15.

Vt triticum inclusum in vase, mensura auctum inuenitur, sed vitiatum: Sic garrulus accepto sermoni semper addit: & maiorem eum reddit, sed fide iam carentem. Plut.

Vt pars corporis vitiata, attrahit etiam à vicinis vitiosos humores: Sic garruli lingua semper ardens, & inflammata secretorum aliquid vndiq; colligit ad sese. Plut.

Vt puer glaciem nec retinere potest, nec vult amittere: ita garrulus nec tacere potest, quod accepit, nec potest obliuisci. Plut.

Iaculos & viperas proprij rumpunt fœtus: Sic garrulus vel cum sua pernicie promit arcana. Plut.

Vt procliue non est auem è manu amissam recipere aut cohibere: ita nec dictum semel ab ore profectum,

propterea quod ab aliis volat ad alios. Plut.

In Asphaltite Iudææ lacu, item in Arethusa Armeniæ maioris nihil mergi potest: Ita quidam quicquid commiseris, in propatulo gerunt, neque quicquam celare possunt. Plin. lib.2. cap.103.

Vt qui per spinosa ingrediuntur loca suspensis pedibus eant necesse est: Ita de rebus friuolis aut molestis loquenti breuiter est transiliendum ad vberiora gratioráque. Senec.

Muta cicada pro miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: Sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plin. lib.11. cap.27.

Infantes qui celerius loquuntur, tardius ingredi incipiunt: ita qui ad dicendum promptior est: ad rem gerendam minus est paratus. Eras.

Vt vitrum, quia pellucidum, nihil celat: ita quidem nihil tegere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id omnibus protinus est palam. Idem.

Lucrum.

Qui tigridis catulos rapuit, benè secum agi putat, si vel vnum insequenti matri auferat impunè. Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retineat. Erasmus.

In Labyrintho properantes ipsa implicat velocitas: sic qui vitæ commodis student, magis inuoluuntur incommodis. Senec.

Alutarium piscem semper sequitur piscis nomine sargus, qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum: ita sunt qui se misceant aliorum negotiis, vt eis laborantibus, fructum ipsi præripiant. Eras.

Luctus.

Auari cùm multa congerant, non fruuntur præsentibus, sublata deplorant: sic qui lugent extinctos, viuis nō fruuntur. Plut.

Vt suus cuique arbori fructus: ita luctus non est alius fructus, quàm lacrymæ. Plut.

Vt semel admissum intrò hospitem, non facilè expellas: Ita luctum receptum tua sponte non possis, cùm velis depellere. Plut.

Qui lippiunt aut alioqui laborant oculis, non sinunt alios admoliri manum: at qui lugent, quibusuis sese tractandos exhibent, vt malum, quo laborant, exacerbetur. Plut.

Vt mœstis conducit, si se ad lucem conferant à tenebris: Ita lugentibus si à tristibus cogitationem ad læta transferant. Plut.

Luxus & luxuria.

Qui cibi duntaxat causa ad conuiuium accedunt, quasi vas adducunt implendum. Plut.

Vt polypi non extendunt sua flagella, nisi ad esculenta: sic quidam omnem felicitatem cibo, potuq; metiuntur. Plut.

Vt scelestæ mulieres obortum prouocant vt rursum impleantur ac voluptuentur: Ita quidam in hoc ipsum corpus euacuant pharmacis & clysteribus, vt denuò liceat ingurgitare. Plutarchus.

Qui à præscripta vitæ ratione ne tantulum quidem audent discedere, ij ostrei, vel stipitis potius vitam viuunt. Plut.

Vt ferrum crebris immersionibus consumitur: Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc est, si nunc immodicis laboribus intendatur, nunc voluptatibus

voluptatibus liquefiat ac molliatur. Plut.

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt se ad voluptates, rursum á voluptatibus ad nauigationem redeunt: Ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias summa vitæ inconstantia sese vertunt. Plutarchus.

Vt mathematici centro ac spatio: Ita quidam omnem voluptatem ventre circunscribunt. Plut.

Vt nautæ nimium onerantes nauē, deinde in exhaurienda sentina laborant: Ita qui corpus onerant cibis, ac deinde clysteribus inaniunt. Plutarchus.

Vt qui sacram pecuniam vertunt in vsus belli, voluptatem transferunt ad necessitatem: ita qui ad vsum edunt ac bibunt. Plut.

Quidam fastiditis propriis vxoribus, & formosis, & amantibus, cum scorto mercede coeunt, gloriæ causa magis, quàm voluptatis: Ita quosdam cibi delectant vel ob idipsum, quòd rari sint, ac magno empti. Plutarchus.

Vt axillarum titillatio risum gignit, sed insuauem, & spasmo similem: Ita voluptates iniucundæ, quas corpus ab animo extimulatum non sponte capit. Plut.

Abominamur fœminas vtentes veneficiis in nos: & amplectimur ciborū artifices. Plut.

Olim in Capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor absinthium bibebat: Ita salubria magis quęrenda sunt, quàm iucunda. Eras.

Vt ager ferax, sed quem oporteat multo impendio colere, non multum iuuat colonum: sic homo quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multùm reponit hæredi profuturum. Idem.

M

Magistratus.

Vt qui præternauigatis Syrtibus iuxta portum frangit nauem, nihil magni fecit: Ita qui vno, atque altero magistratu rectè gesto, in summo naufragium facit. Plut.

Medici morbos quos non possunt prorsus tollere ad summa corporis in apertum euocant: sic magistratus, si clàm ciuitatis vitiis mederi nō potest, vt quàm minimè medicis ac pharmacis, hoc est, suppliciis egeat. Plut.

Histrio sic affectus ac mores addet fabulæ de suo, vt præscriptum tamen & numeros non prætereat: Ita qui magistratum gerit, sic administret, vt præscriptum regis non exeat. Plut.

Vt non queas cognoscere vas integrum sit, necne, nisi liquorem infuderis: Sic nec hominem, nisi imperium commiseris. Plut.

Arbores inuidæ, vetulæque subnascentes arbusculas vmbra sua premūt, nec sinunt efflorescere: Non sic faciendum senioribus magistratibus: sed inuitandi potiùs, & adiuuandi iuuenes. Plut.

Qui in eadem vehuntur naui, & in iisdem militant tentoriis, sese mutuò ferant oportet: sic qui versantur in republica. Plut.

Alexander Bucephalo iam sene non vtebatur, nisi dum ad hostem ventum esset, vt integer ad pugnam veniret: Ita senum magistratuum vtendum opera, vt eis adimatur quantum potest laboris, ac ad necessitatem vsus illorum reseruetur. Plut.

Vt qui primò musicen discunt, citharas aliquot perdunt & obterunt: Ita magno Reipub. malo administrat magistratum, qui rudis accedit & imperitus. Eras.

Vt magis est probanda medicina quæ vitiosas corporis partes sanat, quàm quæ exurit: Ita melior est magistratus, qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio. Idem.

Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: Ita rebus pessimè vexatis, regnant mali: quorum in pace nullus est respectus. Plin. lib. 18. cap. 25. & lib. 2. cap. 24.

Vt cibi, potus, cœlique nouitas offendit, etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos adsciscere, quòd omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Eras.

Magistratus electio.

Vt mulieres laborantes citta, aut stomacho nauseantes, malos quosdam cibos ingerunt, ac paulò pòst reuomunt: sic populus per stultitiam, aut inopiam meliorem, quosuis etiam creat magistratus, ac eosdem paulò pòst abiicit. Plut.

Maledicentia.

Vt amici detestantur saxum aut canem incurrentem, qui eos dirimat: sic execrari deberent homines caninos, qui maledicētia sua dirimunt necessitudinem, mutuámq; beneuolentiam. Plut.

Sicuti capreę & coturnices venenis saginantur: Ita quidam aluntur maledictis & obtrectationibus. Eras.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit: Ita quidam in fine virus effundunt suum, & dissimulanter lædunt. Plin. l. 10. cap. 70.

Febricitantibus amara videntur omnia, at vbi conspexerimus alios eadem non fastidientes, iam non cibum, sed nos ipsos incipimus accusare: sic desinemus incusare negotia, si viderimus alios eadem hilariter ac lubenter obeuntes. Plut.

Vt arandi cutis ferro impenetrabilis: ita quosdam nihil queas dictis lædere. Eras.

Histrix non iaculatur spinas suas, nisi cùm prouocatur, aut vrgetur: At scurra in quemuis sua dicta torquet. Idem.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nam hæc illis vox est) mortalium inuident quieti: ita virulenta lingua semper aliquid spargit, quo cōcordiam hominum disturbet. Plinius lib. 11. cap. 25.

Vt muti quidam canes plus mordent, quàm latrant, sunt enim & huiusmodi, quos aliquot ipse vidi: Ita quidam prius lædunt, quàm expostulent. Eras.

Bona sus animal, quoniam cornibus inutiliter implexis non potest lædere, fugiens fimum reddit, cuius contactus insequentes vt ignis aliquis comburit: Ita nonnulli quoniam coram non audent congredi, à tergo sparsis probris contaminant hominem. Plinius lib. 8. cap. 15.

Vti culices ad dulcia non aduolant, sed acria petunt: Ita quædam maledicis, & infestiuis sermonibus vehementius delectantur. Plin. lib. 10. cap. 72. Aristot. libr. 9. cap. 35. de natura animal. *Vide conuitium & obtrectatio.*

Malitia & improbitas.

Vt optimum vinum, si in vas sordidum & impurum infusum sit, perdit gratiam: ita bona sententia, si a malo viro proficiscatur, aut si doctrina in malum virum inciderit. Plut.

Vt vxor mala foris ob pudorem est modestior, domi sui similis est: Sic malitia apud alios premit sese, in somnis aperit. Nam tum incestat matrem, aut sororem, aut veneno tollit amicum. Plut.

Quemadmodum à feris exorsi, didicimus

dicimus & homines iugulare: Sic assueti inimicis malefacere (quod iustum existimatur) nisi cauemus, dicimus paulatim & erga quosuis eadem facere. Plut.

Diogenes videns adolescentulum quendam in popina, ei pudore intrò fugienti, quò interius, inquit, fugeris, hoc magis eris in popina: Ita vitiosi quò magis abdunt sese intra seipsos, hoc magis sunt id quod sunt. Foras prodeant oportet, si cupiunt effugere seipsos. Plut.

Vt qui egent, hoc magis ac molestiùs egent, quò magis dissimulant egestatem: Sic qui vitiosi sunt, ac dissimulant ob fastum & arrogantiam, peiores sunt. Plut.

Vt qui laborant non affectant haberi vlcerosi, sed magis fugiunt esse quàm videri: ita non est affectandum, vt videaris malus, sed magis abominandum, ne sis talis, quam ne videaris. Plut.

Vt semina bona, si in solum bonum inciderint, similia origini proueniunt: eadem humus sterilis ac palustris necat: Sic philosophiæ præcepta, si in bonum aut prauum animum inciderint. Senec.

Tempestas minatur antequam surgat, crepant ædificia antequam corruant: prænuntiat fumus incendiũ: at subita est ex homine pernicies & eò diligentiùs tegitur, quò propiùs accedit. Senec.

Illud venenum quod serpentes sine sua pernicie continent, in alienam effundunt: at malitia maximam sui veneni partem bibit ipsa. Senec.

Serpens etiam pestifera dum frigore torpet, tutè tractatur, non quòd desit venenũ, sed quòd non possit explicare: sic quibusdam ad eximiam malitiam vires desunt, non animus. Senec.

Tradunt in Albania nasci homines glauca oculorum acie, qui noctuarum ritu, plus noctu quàm interdiu cernũt: Ita quidam plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris: aut in sordidis potiùs, quàm in egregiis. Plin. lib. 7. cap. 2.

Vt apes amisso aculeo, iã nec nocere potest exarmata, nec prodesse ad mellificium: Ita mortales qui nocere norunt, iidem norunt prodesse. Eras.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitum, quàm vel aqua simplex, vel vinum merum: Ita intolerabilior est nequitia pietatis simulatione condita, quàm simplex & aperta malitia. Idem.

Vultures vnguentorum odore fugantur, ad cadauera aduolant: Ita quidam à rebus honestis abhorrent, ad fœda rapiuntur, Idem.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi atteras: tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non sentias nisi cum illis consuetudinem aut commercium habueris: aut non sentias philosophiæ vim, nisi exercueris: Ita summa attritu vim attrahendi & odorem produnt. Idem.

Delphini tranquillo mari lasciuientes, flatum qua veniunt parte denuntiant: ita cùm exultant improbi tolluntq; sese, rerum humanarum tempestatem instare significant. Plin. lib. 18. cap. 35.

Ineuitabile malum esset aspis, nisi natura hebetes addidisset oculos: Ita quidam essent pestilentissimi, si prauæ cupiditati accederet & ingenij vis, vt rationem quoque nocendi possint excogitare. Plin. l. 8. c. 23.

Vt basiliscus sibilo fugat omnes serpentes: Ita quidam adeò sunt pestilentes, vt alij ad illos collati, boni videantur, atque vltro cedant. Plin. lib. 2. cap. 21.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent

cùm se vnguentis obleuerint: Ita fœdior est nequitiæ fama, si eam doctrinæ celebritas reddit magis conspicuam, latiúsq; traducat in hominum fabulas. Eras.

Vt Mithridati quotidie sumenti venenum, consuetudine factum est innoxium: Ita mala, quibus assueueris, non offendunt. Idem.

Spongiis adeò tenues sunt sensuum notæ, vt multi dubitent animalia sint, necne: Ita quorundam is cultus est, is sermo, ea vita, vt dubites Christiani sint, an ethinici. Idem.

Salamandræ tantus est rigor, vt ignem contactum non aliter quàm glacies extinguat: Ita quidam citiùs hominem ad torporem adduxerint, quã ipsi ad honesta inflammentur. Plin. libro 10. cap. 67.

Porphirius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus est, sibi habet: Ita quidam malè cogitant, sed quod desit facultas, nemini nocent.

Vide Improbitas. & Vitium.

Mariti officium.

Imperium viri in vxorem non erit, cuiusmodi est domini in rem possessam: sed cuiusmodi est animi in corpus. Plut.

Vt qui non ferunt vxores secum edere, aut bibere, docent eas ingurgitare, maritis absentibus: Ita qui non communicant lusus, & iocos cum vxore, faciunt vt alibi quærant, insciis viris. Plut.

Vt rex musicæ studiosus complures reddit musicos, literarum studiosus doctos, aleator aleatores, rapax rapaces: Ita vir comptus similem efficit vxorem, voluptarius incontinentem, castus & sobrius castam & sobriã. Plut.

Vt sinistrarum partium ictus redundant in dexteras: Ita virum oportet vxoris incommodis commodísque commoueri, & contrà. Plut.

Mediocritas.

Nauis in fluuio magna, in mari parua est: sic mediocres alibi, alibi videntur insignes. Senec.

Sicuti quasdam arbores fœcunditas & luxuries enecat: Ita quosdam perdit immodicus rerum successus. Eras.

Nilus famem adfert Ægyptiis, si vel parum exúdarit, hoc est minus 12. cubitis, vel plus satis, hoc est vltra 18. Ita obstat ad bonam mentem fortuna vel nimium secunda, vel nimiũ maligna, hic egestate vexans, illic deliciis auocans ab honesto. Plin. l. 18. c. 18.

Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere: Ita sæpenumero inutilissimum est minus esse in negotio diligentem. Plin. lib. 18. cap. 6.

Apodes auiculæ, aut pendent volatu, aut iacent, propterea quòd pedibus careant: ita quidã in vtramq; partem minus vehemẽtes, aut nimium tumultuantur negotiis, aut toti torpent ocio, nil medium est. Plin. lib. 10. cap. 39.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citiùs deficiente quàm cantu: Ita nõnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nullo vinci volunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. l. 10. c. 29.

Vino modico nerui & oculi iuuantur, eodem copiosiore læduntur: Sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eodem læditur, si quis immodicè incumbat. Eras.

Hædera pota neruis nocet eadem foris adhibita prodest: Sic Philosophiã si penitus imbibas, nocet ad pietatem: si leuiter & veluti foris admoueas, prodest ad eruditionem. Plin. l. 24. c. 10.

Sicuti sal modicè cibis aspersus condit & gratiam saporis addit: Ita si paululum antiquitatis aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: sic plus satis, nihil insuauius. Eras.

Gallus Phrygiæ flu. si modicè bibas medetur corporis malis, si immodicè, lymphatum animum agit: ita si Philosophiæ literas modicè attingas, prosunt, sin totũ te illius addixeris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Plin. lib. 31. cap. 2.

Notatus Protogenes, alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: ita quidam scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil vnquam satis emendatum videtur. Plin. lib. 35. cap. 10.

Vitis nisi subinde amputetur ipsa sua fœcunditate & gracilescit & perit: ita cohibendum est immoderatũ studium fœlicibus ingeniis, ne parum moderato labore consumantur. Eras.

Memoria.

Vt libri, quos non euoluas, situ cohærescunt: ita memoria euanescit, nisi subinde renoues. Senec.

Memoria similis reti, quod maiora continet: minuta transmittit. Eras.

Sicuti picis mirum est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eósque subinde sonare, cùm non intelligant. Eras.

Lupis quos ceruarios vocant, etiam in fame surrepit obliuio cibi, si modò respexerint, ac protinus alium quærunt: ita nonnullis mox excidit, quod modò instituerant narrare, si interiectis verbis aliquot animũ illorum aliò deuocaris. Idem.

Mendacium.

Quemadmodum araneæ ex se telas texunt: ita quidam ex seipsis comminiscuntur fabulas ac mendacia, cùm nihil subsit veri. Plut.

Mens.

Vt Deus quo nihil est melius, minimè apparet: ita quod est in homine optimum, nempe mens bona, maximè latet. Eras.

Meretrix.

Quemadmodum echeneis siue remora piscis perpusillus (est autem magnæ limaci similis) quamuis magnam nauim velis ac remis incitatam subitò sistit: ita scortulum aliquoties adamatum ingentes animi ad honesta impetus retinet alligátque. Eras.

Metus.

* Vt innocens non is dicitur qui non nocet leuiter, sed qui nihil nocet: Sic sine metu is habendus est, nõ qui praua metuit, sed qui omnino metu vacat. Cic. lib. 5. Tusc. quæst.

*Omnium animos mala aliena ac repentina solicitant, quemadmodum etiam inanis fundæ sonus territat: ita nos nõ ad ictum tantùm exagitamur, sed ad crepitum. Senec. epist. 75.

Vt corpus non est capax voluptatũ, nisi bene temperatum: ita animus non capit veram voluptatem, nisi liber metu, ac cæteris affectibus. Plut.

Vt flamma excitata vento, maior est ac vehementior, sed parum durabilis ac constans: Sic vehemens cupiditas ob metum adiunctum, incertam habet voluptatem. Plut.

Minæ.

Sicut aliquando tonat sine fulgetris, ídque tonitru terrorem habet: periculo vacat: ita quorundam minæ terrent, non nocent. Eras.

Monachus.

Si fuco alas ademeris, & in alueum reiicias, is cæteris item fucis alas adimit: ita qui in monachorum tracti nassam, semel amiserint vitæ libertatem, alios quoque quos possunt, pertrahunt, ne melior sit aliorum conditio. Eras.

Monarchia.

Vt vnus Deus administrat vniuersa, sed qui sit optimus ac sapientissimus: ita

ita monarcha res sit saluberrima, si detur Deo similis. Eras.

Vt plures apparere soles prodigium est: ita plures esse monarchas, aut imperatores. Idem.

Morbi.

*Vt maior est vis animi quàm corporis: Sic sunt grauiora ea quæ concipiuntur animo, quàm illa quæ corpore. Cic. 2. Philipp.

*Quemadmodum oculus turbatus non est probè affectus ad suum munus fungendū, & reliquę partes, reliquúmque corpus cum à statu motum, officio suo ac muneri deest: Sic conturbatus animus, non est aptus ad exequēdum munus suum. Munus enim animi est, ratione vti. Cic. lib. 3. Tusc. quæst.

*Vt medici causa morbi inuenta curationem inuentam esse putant: sic non ęgritudinis causa reperta medēdi facultatem reperiemus. Idem, eod. lib.

*Vt natura alius ad aliquem morbum procliuior: Sic animus alius ad alia vitia propensior. Idem, lib. 4.

Vt medica terra diu retinet semina propter asperitatem, vt serò emergūt. Ita morborum, ac dolorū causæ in hominibus aliquoties diu latent, donec voluptas in febrem erumpat. Plut.

Flosculorum odores per se parum efficaces, admixti oleo maiorem vim habent: ita morborum causæ si in corpus incidant, iam humoribus collectis abundant. Plut.

Qui malè affecto corpore, vitæ ratione morbum accersunt, ij quasi cœnum commouent. Plut.

Vt nautæ nimium onerātes nauem, deinde in exhaurienda sentina laborant: ita qui corpus onerat cibis, ac deinde clysteribus inaniunt. Plut.

Qui corpus ægrè affectū ad balnea ac voluptates trahit: quasi putrem ac laceram nauem deducit in mare. Plut.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solùm nihil adferent hilaritatis, sed eiulatū potius excitabunt: ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plut.

Vt nautæ sereno cœlo nonnihil laxant vela: cùm est suspicio tempestatis, contrahunt: ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà si quid timebitur morbi, cautiùs agendum. Plut.

Homines tantùm pingues ac robusti durique similes sunt gymnasiorum columnis, vt dixit Arist. Plut.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: ita corporibus aggrauatis subducendus cibus ac potus. Plut.

Qui ita corpus exinaniunt pharmacis, vt peregrinis rebus expleant, ac magis noxiis: perinde faciunt, ac si quis expulsis è ciuitate Græcis, inducat Persas aut Scythas. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo etsi exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum: Sic in corpore parum felici ac deficiente, tamē fortis animus sui similis est. Senec.

*Confusis oculis prosunt virentia, & quibusdam coloribus infirma acies acquiescit, quorundam splendore perstringitur: sic mentes ægras studia læta permulcent. Senec.

*Vt vlcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus condolescunt: Ita animus affectus minimis offenditur, adeò vt quosdam salutatio, epistola, oratio & interrogatio ad litem euocent. Senec.

In naui quæ sentinam trahit, vni aut alteri rimæ obsistitur: sed vbi pluribus locis laxari cœperit, succurri non potest nauigio dehiscenti: ita in senili corpore aliquatenus fulciri potest imbecillitas: verùm vbi totū collabi cæperit, nihil agitur remediis. Senec.

Vt putri & ruinam minanti ædificio non adhibentur fulturæ, sed circunspiciendum

ſpiciendum vt exeas: ita defecto corpore demigrandum è vita. Senec.

Morbi corporis pulſu & colore deprehenduntur: corúmque aduentum calor & laſſitudo prænuntiat: animi morbos plerique non intelligunt eſſe morbos. *Vide ſuprà de Animo.*

Mores.

Vt qui variis tempeſtatibus huc & illuc iactatus eſt, nec tamen peruenit, non multum nauigauit, ſed multum iactatus eſt: Sic qui diu vixit, nec proficit ad bonos mores, non diu vixit, ſed diu fuit. Senec.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod eſt vtile, domum adducit: ita ſtudioſus ex vno quoque quod ad mores confert, excerpit. Plut.

Morum ſimilitudo.

Vt ſuccina paleas ad ſe trahunt, magnes ferrum, chryſocola aurum: ita quiſque aſciſcit ſibi ſuis aptum moribus. Eraſ.

Morum diuerſitas & diſſimilitudo.

Vt tigrides circunſtrepentibus tympanis aguntur in rabiem: ita quæ bonas mētes compeſcunt, feras & agreſtes irritant & efferant. Plin.

Bion inquit, quemadmodum quicquid paxillo appenderis, id accipit ſuſtinétque: ita quibuſdam quicquid ſuaſeris, admittunt, quicquid impoſueris, ferunt. Plin.

Vt inter tot hominum milia nullæ facies ſunt per omnia ſimiles, nec vllæ voces: ita ſuum cuique ingenium eſt, ſuus cuique mos. Eraſ.

Ferula ſolis aſinis gratiſſimum eſt pabulum, cæteris animantibus præſentaneum venenum: ita ſæpe quod alios offendit, aliis voluptati eſt. Plin. lib. 24. cap. 1.

Vt rem eandem diuerſa ſpecula variè reddunt, pro forma ſpeculorum diuerſa: Sic idem factum, diuerſi variè interpretantur pro animorum varietate: quod huic magnum eſt, illi paruum: quod huic pulchrum, illi fœdum erit. Eraſ.

Sicuti luſcioſi non cernunt niſi proximè admota, contrà ſenes non niſi longiuſculè diſſita: ita quidam diuerſo laborant morbo. Nam hic negligit amicorum res, neque curat, niſi quod propriè ad ſuum pertinet negotium, contrà alij ſuarum rerum negligentes in alienis tantùm ſapiunt. Idem.

Aiunt ignē Chimæræ montis ſemper ardentis, aqua accendi, fœno reſtingui: ita quoſdam quò magis ores, minus commoueas: ſi dehorteris, vltro volunt. Plin. lib. 2. cap. 106.

Vt gagates aqua infuſa incenditur, oleó reſtinguitur: ita quidam quò magis roges, magis frigeſcunt: ſi negligis, vltro capiunt: Aut ſunt quos officiis alienes, neglectu prouoces ad amorem. Plut. lib. 36. cap. 19.

Apud Troglodytas lacus eſt, qui ter in die fit amarus aut ſalſus, ac rurſum dulcis, totiéſque etiam nocte, vnde & inſanus dictus: Sic quidam inæquales, nunc aſperi, nunc ſunt blandi, aliquando profuſi, mox ſordidi, iam vehementer amant, iam ſupra modum oderunt.

Morum in melius mutatio.

Non vt Cæneus ſubito è muliere factus eſt vir optando tantùm: Sic repente ex improbo viro: probus euadit quiſpiam, vt qui cubitum abiit ſtultus, ſurgat ſapiens. Plut.

Vt aquæ ſalinæ, pluuia incidente, dulciores ſunt cæteris aquis: ita meliores ſolent eſſe, quos è diuerſa vita mutauerit diuinæ gratiæ influxus, veluti Paulus. Eraſ.

Sicut Aminea vina ſenio fiunt meliora: ita quidam in iuuenta ſolutiores aut aſperiores, ętate & vſu rerum fiunt mitiores. Idem.

Morum mutatio in peius.

Est Indiæ gens dicta Pandorum, quæ in pueritia cano sit capillitio, in senecta nigrescunt capilli: ita nonnulli primis annis sobrij ac modesti, grandiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi puerascunt. Plut. lib. 7. cap. 2.

Hypanis fluuius, Scythicorum amnium princeps, per se purus & dulcis circa Callipodas Exampeo fōte amaro inficitur, atque ita dissimilis sui in mare conditur, de quo quidem est illud Solini elogium: Qui in principiis eum norunt prædicant: qui in fine experti sunt, non iniuria execrantur: ita quidam initio blandi & amici, postea longè dissimiles sui reperiuntur.

Mors.

Vt nemo miratur liquefactum, quod potuit liquescere, sectum quod erat sectile, exustum quod exustibile: ita mirandum non est mortuum esse, qui erat mortalis. Plut.

Quemadmodum mutuata pecunia æquo animo reddenda est: Sic vitæ munus quod mutuo accipiemus à diis, citra querimoniam est reponendum. Plutarch.

Accensam lucernam nemo molestè fert, extinctam dolent omnes: ita nasci iucundum, mori inamabile. Plutarchus.

* Quemadmodum clepsydra non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante effluxit: sic vltima hora qua esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. Senec.

Vt qui se meminerunt inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestiùs se gerunt, & minus grauatim exeunt: ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus à natura commodatum esse, & viuunt temperantiùs, & libentiùs moriuntur. Sen.

Supra modum deditus vino, fæcem quoque exorbet: Sic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta vult mori. Senec.

Vt felicior est, quem ventus acrior citò in portum pertulit, quàm quem venti segnes, & longa tranquillitas lentissimo tædio delassarunt: ita fortunatior, quem festina mors statim his vitæ malis eximit. Senec.

Ignis qui valentem materiam occupauit, aqua, & interdum ruina extinguendus est: ille qui alimentis deficitur, sua sponte subsidit: Sic facilis est mors senum. Senec.

Gladiator tota pugna timidissimus, cùm moriendum est, fortiter aduersario iugulum præstat, & errantem gladium sibi attemperat: Sic mors admota etiam imperitis animum dedit, vt præsentem fortiter ferant, qui cùm procul abesset, formidabant. Senec.

Mulier.

Vt nemo sentit, qua parte stringat calceus, nisi qui indutus est: ita nemo nouit ingenium mulieris, nisi qui duxit vxorem. Plut.

Muta cicada & miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: Sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plut. lib. 11. c. 27.

Mundi contemptus.

Vt mare grauida, minus laborat & in gestatione, & in partu: ita si rem honestissimam animo conceperimus, minore negotio consequemur quā stulta quædam oblectamenta. Et qui mundi præmia non sequuntur, minore dolore margaritum illud Euangelicum sibi parare poterunt. Eras.

Munus.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: Sic quidam nunc huic nunc illi fauent qui plurimum det, non cuius causa sit optima. Eras.

Musica.

Musica.

Vt quidam magnetes ferrum attrahunt, at theamedes qui in Æthiopia nascitur, ferrum abigit, respuitque; ita est musices genus, quod sedet affectus: est, quod incitet. Eras.

N.

NATVRA.

QVemadmodum ex eodem luto licet fingere animantia, ac rursum confundere, atque continenter aliud ex alio facere: Sic natura ex eadem materia genuit maiores nostros: his extinctis, nos deinde alios atque alios. Plut.

Qui de natura queritur, quòd quædam genuerit homini noxia dissimulatis tot bonis, perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferũ Ægypto, quòd crocodilum habeat, aut aspidem: nec posteà velit frui prognatis frugibus, sed tantùm queratur de venenis, quæ nutrit. Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quæ multis exuberet virtutibus, de pauculis vocculis temerè illapsis cauilletur. Plut.

Bos ad aratrum adhibendus, equus ad currus, ad venatum canis, inquit Pindarus: Sic quisque debet eam vitæ rationem capescere, ad quam natura sit appositus. Plut.

Vt talpæ quòd parum aut nihil cernant, liquidiùs audiunt: ita natura paria facit, dum quibus corporis formam negauit, his animi vigorem confert. Plut. lib. 10. cap. 69.

* Vt nauem & ædificium idem destruit facillimè qui construxit: Sic hominem eadem optimè, quæ conglutinauit natura dissoluit. Cic. in Catone maiore.

* Vt in ædificiis architecti auertunt ab oculis naribúsque dominorum ea quæ profluentia necessario tetri essent aliquid habitura: Sic natura res similes procul amandauit à sensibus. Cic. lib. 2. de nat. deor.

Natura peruersa & inconstans.

Vt Camelopardalis siue Nabis collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardum: ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt, si cultum inspicias, sanctum aliquem existimes, si orationem audias, satrapam loqui putes, si vitam expendas nebulonem inuenies, si scripta bubulcum. Plin. lib. 8. cap. 18.

Negotium.

Vt citius fatigatur, qui quàm lõgum sit iter nescit: ita minore tædio rem gignit, cui negotij ratio, modúsque præcognitus sit. Eras.

Vt labyrinthos non oportet ingredi sine filo, quo securus possis redire: ita non est suscipiendum negotium, nisi prius perspecta ratione qua te possis inde rursus explicare. Idem.

Sicuti laboriosius est inanem iactare manum, quàm saxo aut plumbo libratam: ita molestius est, in nihili rebus operam sumere, quàm in arduis versari negotiis. Idem.

Vt qui locis æqualibus ambulant, magis defatigãtur, quàm qui inæqualibus: ita laboriosius est semper eadem aut similia repetere, quàm in variis versari negotiis. Idem.

In Campania vites populos amplexæ, ipsa æquabant cacumina, adeò vt vindemiator togum ac tumulum exciperet: ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debent. Idem.

Vt oscitant permulti, quòd oscitantem conspiciant, & micturiunt, quòd meientem viderint: ita quidam nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouentur, sed quiduis in aliis imitantur ac referunt. Idem. *Vide Labor.*

Nobilitas.

Vt fugitiuis ab altaribus ac templis reuulsis, nihil superest preter mortuorum sepulchra: Sic qui vera suáq; gloria destituti, maiorum imaginibus efferunt sese. Plut.

Vt lampyrides non sunt conspicuę, nisi noctu aut in obscuro: ita quidam non sunt illustres, nisi inter humiles & idiotas, obscurantur autem inter egregios. Eras.

Minimi cancri, quos pinnoteras vocant, quò tutiores sint inanium concharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: ita quidam maiorũ suorũ titulis tuentur sese, cùm suis diffideãt virtutibus. Pli.

Nouitas seu curiositas.

Vt coci optant pecorum prouentũ, piscatores piscium: Sic curiosus malorum, nouarum rerum commotionem, vt habeat quod venetur. Plut.

Vt fele prætercurrente, tollunt è medio obsonia: ita apparente curioso vertunt institutum sermonem, donec abierit, vt minus iam norit rerũ quàm cæteri. Plut.

Nouitas vitanda.

Vt cibi, potus, cœlique nouitas offendit, etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos asciscere, quia omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Eras.

Vt plus est periculi corporibus nostris vere & autumno, ob mutationẽ: ita nouitas omnis offendit ac lædit Rempublicam. Idem.

Nominum mutatio.

Vt sunt flumina quædam, quæ cùm eadem sint, diuersis locis diuersa sortiuntur nomina: ita quædam res in alio homine, variis nominibus mutantur: velut fastus in principe splendor appellatur, in priuato superbia. Eras.

Nota gratissima.

Vt maiore cum voluptate cantionẽ audimus notam, quàm ignotam, etiã si melior sit: Ita iis literis impensiùs vulgus delectatur quas didicit. Eras.

Nugæ.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: Sic quidam grauissimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt. Plut. l. 30. c. 2.

Numerus.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundũ, minuta numerosi fœtus sunt adeò vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda. Eras.

O.

Obivrgatio.

VT Telephi vulnus eadem hasta sanatum est, quæ vulnus inflixerat: ita vulnus obiurgationis ab eodem sanabitur, qui fecit. Plut.

Vt qui sacris initiantur, perferunt primos illos insultus spe securturæ dulcedinis, ac lucis: idem faciendum iis, qui à philosopho obiurgantur. Plutarchus.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno cibóque, quàm scammonio aut castorio: sic amicus, pater, prçceptor magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione, si liceat. Plut.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet ábsque fructu: Sic obiurgatio nõ vt debet admota. Atque idem facit amicus cum molestia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque. Plut.

Vt austera remedia, sed necessaria, leuant quidem ægrotantes, sed offendunt & inficiunt sanos: Sic acris ob-

obiurgatio vitio medetur, probos offendit. Plut.

Quemadmodum medicus, vbi secuit carnem, non statim deserit sectum, sed rigat ac lenit: sic qui acriùs obiurgauit, debet reliqua vitę consuetudine lenire eam molestiam. Plut.

Vt statuarij primùm ictibus incidunt lapidem, posteà poliunt atque æquant: Sic amicus obiurgationem lenitate mitigabit. Plut.

Medici pharmacis amaris dulce non nihil admiscent, vt alliciant: Ita parentes obiurgationis asperitatem lenitate debent mitigare. Plut.

Qui in rebus leuiculis acriter obiurgat amicum, perinde facit, ac si medicus amarum & acre pharmacum ac sumptuosum in leuissimis morbis passim admoueat. Plut.

Quædam gemmæ aceto maceratæ nitescunt, pleræque melle decoctæ: ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior. Eras.

Vt elleborum si parciùs sumas, magis offendit, nam inhæret visceribus, inficitq; corpus: sin copiosius, erumpit celeriùs: ita non est obiurgandus amicus, nisi ea vehementia, quæ vitio liberet illius animum. Nam leuior expostulatio, contristat amicitiam nullo fructu. Plin. l. 25. c. 5. in fin.

* Vt elleborum, tametsi efficax, tamen medici vetant dari senibus, aut pueris, aut exulibus: ita admonitio sic est temperanda, vt ferre possit quem velis emendare: nec solùm spectandũ est vitium, sed natura quoq; eius, cuius vitio studeas mederi. Plin.

Herbæ salutares consuetudine perdunt medendi vim: ita admonitio, si assidua sit, non emendat assuetum iam obiurgationibus.

Vt perniones & facit & tollit frigus: itẽ ignis ambusta sanat: ita amici obiurgantis oratio, dolori quem fecit eadem medetur. Eras.

Vt qui coguntur secare, malunt ære secare, quàm ferro, quòd hoc pacto vulnus sit sanabilius: ita qui cogitur obiurgare quempiam, ita moderabitur orationem, vt ipsa in se nonnihil admisceat occultæ medelæ. Idem.

Obliuio.

* Obliuisci quidem suorum, ac memoriam cum corporibus efferre, & effusissimè flere, meminisse parcissimè, inhumani est animi: Sic aues, sic feræ suos diligunt, quarum concitatus est amor, & penè rapidus, sed cum amicis totus extinguitur.

* Lupis quos gregarios vocant, etiam in fame surrepit obliuio cibi, si modo respexerint, ac protinus alium quærunt: ita nonnullis mox excidit, quod modo instituerant narrare, si interiectis verbis aliquot animum illorum aliò deuocaris. Plin.

Lynces clarissimè omnium animantium cernunt, sed mira illis obliuio rei ab oculis semotæ: ita quidam acri ingenio, sed obliuiosi. Eras.

* Vt quod in maiore negotio chalybi aut marmori insculpseris durat diutiùs: ita quod maiore studio discimus nunquam obliuiscimur. Idem.

Obscœnitas.

Vt celerius inebriantur qui dilutum bibunt, quàm qui merum: Ita citiùs inficiunt animum quæ sobrietatis aliquid habent admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus, contrà illa blandiuntur aliqua virtutis specie.

Occasio.

Morus nouissima omnium germinat, & tamẽ parit inter primas: Ita qui tempus idoneum opperiuntur rei cõficiendæ, etiam si serius cœperint, tamen maturiùs cõficiunt. Pli. l. 15. c. 24.

Apes

Apes peragunt opus suum non statis diebus, sed quoties cœli commoditas inuitat: ita suo quæq; tempore rapienda est occasio. Plin.l.11.c.7.& 10.

Persica ob idipsum pluris venibant quòd non durarent, nisi in triduum: Ita auidius rapiendum quod citò præteruolat, vt iuuenta. Eras.

Ocium.

Vt Herculem parum decebat, exuto leonis exuuio, vestis Milesia, cùm seruiret Omphalæ: sic parum decorum ciuili viro deposita quam gessit persona ad otiosam, ac voluptariam vitam se conferre. Plut.

Apodes auiculę, aut pendent volatu, aut iacēt, propterea quòd pedibus careant: Ita quidam in vtranq; partem nimis vehementes, aut nimium tumultuantur negotiis, aut toti torpent otio: nihil medium est. Plin.l.10.c.39.

Odium.

Ex festuca incensa, aut lucerna neglecta domi nonnunquam conflagrat vrbs tota: sic ex priuatis odiis, ac dissidiis publica pernicies oritur. Plut.

Subduc materiam, extinguetur ignis: subduc occasionem, conquiescet, odium, siue inuidia. Plut.

Vt vitis refugit brassicam, quercus abhorret ab olea, multò magis autem à nuce iuglande (Nam vitis cùm omnia complectatur, solam brassicam declinat: quercus si in scrobem oleæ depacta fuerit, emoritur eadem: & iuxta nucem iuglandem inarescit:) Sic inter quasdam nationes naturale dissidium est, vt nullo pacto queant coalescere concordia: vt inter hos ferè, quos mare, aut Alpes diremerunt. Eras.

Qui ex balneo calent, vehementiùs frigescunt, & aqua frigidior esse solet, quæ prius caluit: ita vehementius sese oderunt, qui prius fuerunt amici: & sceleratiores sunt, qui à pia vita ad impiam se transtulerunt. Idem.

* Iuglans crepitu prænunciat se frangi, vt fugere liceat, priusquam fiat ruina: ita quidam non lædunt, nisi prius ostendant se infensos: alij prius læserunt quàm expostulent. Idem.

Vt inter animantiū genera occulta quædam sunt dissidia, cùm nulla appareat dissidij ratio, velut araneæ & serpenti, formicis ac soricibus, trochilo & aquilæ, aliísque compluribus: ita sunt qui illam aut illam oderint gentem, cùm nesciant, quamobrem oderint. Quidam odere rhetoricem, aut Græcas literas, cùm hoc ipsum ignorent quod oderunt. Plin.lib.10.c.74.& Aristot.lib.9.cap.de natur. anim.

Vt carboni semel exusto suffocatóque, si denuò flagret, maior est vis: ita semel sopitum odium, si rursum excandescat, acrius est. Eras.

Oeconomia.

Duabus vocibus simul sonantibus, gratior fit concentus: ita quicquid fit in familia, fit quidem vtriusque cōsensu, sed tamen arbitrio mariti. Plut.

Qui venenis piscatur, facilè interimit, & tollit piscem, sed corruptum & malum: sic quæ philtris captant maritos, stupidos habent & inutiles. Plut.

Vt vinum appellatur, etiam si maior aquæ pars sit admixta: ita domus mariti dicetur, etiam si mulier plus cōtulerit. Plut.

Offensæ.

* Vt medici eas febres, quæ ab incertis causis paulatim collectis eueniunt, magis suspectas habent & timent, quàm quæ manifestas magnásque causas habent: sic latentes plerunque paruæque & frequentes ac quotidianæ viri atque vxoris offensæ magis eos disiungunt, & vitæ consortium labefactant. Plut.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem existimant: ita offensa tametsi per se non capitalis, tamen

men sæpius iterata capitalem parit inimicitiam. Plin.lib.11.cap.21.

Officium.

* Vt nec medici nec Imperatores, nec oratores, quamuis artis præcepta perceperint, quicquam magna laude dignum sine vsu & exercitatione consequi possunt: Sic officij conseruandi præcepta traduntur, illa quidem, vt faciamus ipsi. Cic.lib.1.Offic.

* Quemadmodũ leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt: Sic vir bonus & ciuilis, officij nõ ignarus, vtilitatem publicam magis quàm priuatam curat. Idem, lib.3.de finib.

* Quemadmodum qui iaculari discit, destinatum locum captat, & manum format ad dirigenda quæ mittit cùm hanc vim ex disciplina & exercitatione percipit, quocunque vult illa vtitur: didicit enim non hoc aut illud ferire, sed quodcunque voluerit. Ita qui se ad totam vitam instruxit: non desiderat particulatim admoneri, doctus in totum, non quomodo cum vxore & liberis viuat. Si quid oculis oppositum moratur aciem, remouendum est, illo quidem non abiecto. Operam perdidit qui præcepit, sic ambulabis, illò manum porrigens. Eodem modo vbi aliqua res obcęcat animum, & ad officiorum ordinẽ inspiciendum impedit, nihil agit qui præcipit, sic viues cum patre, sic cum vxore. Seneca epist.95.

Olfactus.

Vt momus tauri opificem Deum carpsit, quòd non proposuisset oculos cornibus, vbi maximè erat opus: ita perperam faciunt, qui coronas in vertice ponunt, cùm sub naribus magis apponi conueniat: vt plurimum voluptatibus ex odore possint haurire. Erasm.

Oratio.

Vt balnei non purgantis: ita nec sermonis vlla est vtilitas.

Vt freno circumagitur equus, vt clauo nauis: ita oratione ducuntur homines. Plut.

Vt lumen, ita nec oratio vlli prodest, nisi volentibus accipere. Idem.

Qui coronas nectũt, bellissima quęrunt, non vtilissima: At Apes eiam amarissimo thymo insidunt atque inde mellificium colligunt: Sic oportet auditorem non flosculos orationis voluptatis causa sectari, sed vim sententiarum & vtilitatem. Idem.

Vt athletis amphotides adduntur contra plagas: ita pueris focalibus magis est opus aduersus pestilentem orationem. Idem.

Non conuenit, vt in tonstrina surgens, ad speculum contempleris teipsum, num rectè sis curatus: Ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione. Idem.

Facilè est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: ita aliorum orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, non est perinde facilè. Idem.

Non sic ad audiendum est accedendum, vt velis inungi & oblini fucis, quo nitidior fias, sed gratiam habeas, si velut aluearé, acri fumo, sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus. Erasm.

Vt ægrotus non quærit medicum disertum, sed sanandi peritum: Sic à philosopho non requirimus orationem phaleratam. Senec.

* Vt Leonum animaliúmque impetus caueis coercetur: Sic hominum, quorum maximè in seductu orationes sunt, ita tamen delituerint vt vbicunque homo ocium suum absconderit, prodesse velit singulis & vniuersis, in-

genio, voce, consilio. Senec.

Vt in vita, sic in oratione, nihil est difficilius quàm quid deceat videre. Cic.

* E voce agnoscimus hominem, facie non conspecta, nam sua cuiq; vox: ita ex oratione licet hominis vitam coniectare. Erasm.

Vt idem sol ceram liquefacit, & lutum indurat: ita eadem oratio alios reddit meliores, alios deteriores pro ingeniorum varietate. Eras.

Vti magnes non quiduis ad se trahit, sed ferrum duntaxat, cùm sint alia multò leuiora: ita quorundam oratio non mouet omnes, sed iam propensos, ad id quod illi suadent. Idem.

Orationis virtutes.

* Vt mulieres ideo bene olere, quia nihil olent, videntur: ita hoc ipso est ornatior oratio, quòd ornamenta negligat. Cic.

Qui statim orationis ornatum requirit, perinde facit, ac si quis nolit antidotum bibere, nisi vas sit adductum ex Atticę Veneris figulina: nec in hyeme vestem induere, nisi quæ lanam habeat ouium Atticarum. Plut.

Qui bibunt, vbi iam desierint sitire, tum poculi sculpturã contemplantur: Sic in oratione, primùm animaduertendum, quàm salutare sit quod dicitur: deinde si vacat, quid sit elegans aut nitidum, considerare licet. Plut.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: ita ridiculus qui de iis, aut rectè viuendo verba faciens, rhetoricis lasciuiat flosculis. Plutarch.

Vt iuxta vias asperas ac salebrosas violæ flosculiq; nonnunquam occurrunt: ita in oratione infacunda nonnunquam & sententiæ & figuræ incidunt dignæ quæ laudentur. Plut.

Non idem finis sermonis, qui cursus, iuxta Sophoclem: nam illic vincit qui præuenit, hic qui magis ad rem dixit, non qui celerius: imò vincit sæpe, qui posterior dicit. Plut.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cõdit, & gratiam saporis addit: ita si paulum antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Musici leui chordarum tactu demulcent, non graui pulsu: Sic oratio placidè, citiùs quàm aspera mouet populum. Plut.

In vite quicquid per amputationem adimitur materiæ, id fructibus additur: ita qui reciderit curas superuacaneas rerum sordidarum, plus valebit in rebus seriis & grauibus: Aut quo minus est verborum, hoc grauiores sententiæ. Eras.

Vt laudatur in hoc Timanthes, quòd in omnibus eius operibus plus semper intelligitur, quàm pingitur: ita optimum orationis genus, in qua plurima cogitationi relinquuntur, pauca narrantur, & plus inest sensuum quàm verborum. Plin. lib. 35. cap. 10.

Orationis vitia.

* Quomodo conuiuiorum luxuria, quomodo vestium, ægræ ciuitatis indicia sunt: Sic orationis licentia (si modò frequens est) ostendit animos quoque, à quibus verba exeunt, procidisse. Senec. epist. 115.

Quemadmodum in iis, quæ ad tibiam canuntur, multa fallunt ac suffugiunt auditorem errata: ita in oratione phalerata, multa inepta dicta fallunt auditorem, ob phaleras & fucos orationis. Eras.

Qui abigit homines cesto veneris, à Venere videtur alienus: Sic qui oratione molestus est, & reddit inimicos, à musis est alienus, & viuendi ignarus. Quandoquidem oratio ad conciliandos homines est reperta. Plut.

Qui castam ac philosophicam orationem meretriciis ac sophisticis laudibus

dibus prosequuntur, perinde faciunt atque ij, qui athletam liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plut.

Vt aues subuentaneos concipiunt fœtus: sic inutilis oratio accepta, nec inhærens, sed protinus in auras dispergitur. Plut.

Quemadmodum medici quò doctiores videantur, diuersas rerum species ex diuersis mundi partibus petitas, inter se commiscent: ita quidam ostentatores orationem parum eruditam videri credunt, nisi ius Cæsareum ac Pontificium, poetas, oratores, philosophos, sophistas simul commiscuerint, & pluribus authoribus, ac literis consarcinauerint, quàm Mithridaticũ ferunt fuisse concinnatum. Id constat quinquagintaquatuor diuersis rerum generibus. Eras.

Vt quod nulla vi efficias, id aliquoties fit herbæ succo, si modò quem oportet, adhibeas: ita quosdam magis promoueris apta, quàm violenta oratione. Idem.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quædam, quò pluris vendant: Ita qui lenocinio verborum nihil ad rem pertinentium, rem commendari putant. Idem.

Tilia cùm habeat corticem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attigit: ita quorundam oratio blanda, grataque & composita, sententiarum nullus fructus. Plin. lib. 16. cap. 15.

Vt buxus semper quidam viret, sed alioqui & odore noxia, & semen habet omnibus inuisum animantibus: ita quidam præter orationis gratiam nihil adferunt non fugiendum. Plin.

Orator.

* Vt qui pila ludunt etiam si non vtuntur in ipsa lusione artificio proprio palæstræ, sed indicat ipse motus didicerintne palæstram, an nesciant, & qui aliquid fingunt, & si tum pictura nihil vtuntur, tamen vtrum sciant pingere, an nesciant non obscurum est. Sic in dicendo facilè declaratur, vtrum is qui ad dicendum prodit omnibus ingenuis artibus instructus sit, nec ne. Cic. l. 1. de Orat.

* Sicut medico diligenti priusquam conetur ægro adhibere medicinam non solùm morbi eius cui mederi volet, sed consuetudo valentis & natura corporis cognoscenda est: Sic equidẽ cum aggredimur ancipitẽ causam & grauem, ad animos iudicum pertractandos, omni mente in ea cogitatione curáque versari debemus, vt odorari quàm sagacissimè possumus, quid sentiant, quid existiment, quid expectẽt, quid velint, quò duci oratione facillimè posse videantur. Idem. lib. 2.

* Vt nulla materies tam facilis ad exardescendum est quæ nisi admoto igne ignem concipere possit: Sic nulla mens est tam ad comprehendendum vim oratoris parata, quæ possit incendi, nisi inflammatus ipse & ardens ad eam accesserit. Idem, eod. lib.

* Vt in Græcis artificibus aiunt eos aulœdos esse qui citharædi fieri non potuerunt: Sic nonnullos videmus qui oratores euadere non potuerunt, ad iuris studium deuenire. Idem pro Murena.

Vt signa quædam argillacea summo in pretio fuerunt, ob admirationem artis: ita nonnunquam res humilis ac nihili ingenium oratoris commendat. Eras.

Facilius insculpes gemmis, quæ voles, si terebra ferueat: Ita magis mouebit orator, si non solùm acriter dicat, sed ferueat, & amet id quod laudat, oderit quod vituperat. Idem.

Ostentatio.

Vt oua plena sidunt, inania fluitant: Ita qui veris virtutibus aut literis est

præditus, minus oſtentat ſe, quam qui ſecus. Eraſ.

Animantia quibus longa ſunt crura, iiſdem longum ſit collum oportet: ita qui magno ſtrepitu ſtudent viuere, longiùs rapiant neceſſe eſt, vnde ſuppetat ſumptus. Idem.

Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: ita quidã præter oſtentationem, & ventoſam iactantiam, nihil habent. Plin. libr. 11. cap. 32.

Quemadmodum medici quo doctiores videantur, diuerſas rerum ſpecies ex diuerſis mundi partibus petitas inter ſe commiſcent: ita quidem oſtẽtatores orationem parum eruditam videri credunt, niſi ius Cæſareum ac Pontificium, poetas, oratores, philoſophos, ſophiſtas ſimul commiſcuerint, & pluribus authoribus, ac literis conſarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuiſſe concinnatum: id cõſtabat quinquagintaquatuor diuerſis rerum generibus. Eraſ.

Vt non eſt optima imago, quæ materia teſtatur opes locatoris aut artem pictoris, ſed quæ rem proximè repræſentat: ita optima eſt eloquentia, quę non oſtentat ingenium dicentis, ſed rem aptiſſimè oſtendit. Idem.

Sicuti terra quæ venas aquarum occultat, nebulam quandam exhalat ante ſolis ortum, longius intuentibus: ita qui verè boni ſunt, & eruditi, etiam ſi non oſtentent, tamẽ ſemper aliquid ex ſe produnt, vnde qui obſeruet, deprehendere poſſit ſubeſſe vim boni. Idem.

Vt ſol quo magis in alto eſt, hoc minores iacit vmbras, quo terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac veſperi: Ita virtus quò maior eſt, & excelſior, hoc minus videri cupit minúſque ſeſe oſtentat, contrà qui minus ipſa re valent magis ſeſe dilatant oſtentatione. Idem. *Vide Faſtus & Superbia.*

P.

Parentes.

VT ſcorpius non tantummodo putandus eſt habere aculeum, cùm ferit, ſed ſemper eſt obſeruandus: ita malis prognati, etiamſi non peccent, tamen venenum habent. Plut.

Vt piſces in mari nati, educatíque, nihil tamen ſapiunt ſalis marini: ita quidam inter barbaros geniti, & educti, longè abſunt ab omni barbarie. Eraſ.

Parſimonia.

Templum Epheſiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus: at multò magis frugalitas, & parſimonia præbet aſylum. Plut.

Vt in conuiuiis temperamus ab appoſitis cibis, quo locus ſit lautitiis, quas expectamus: ita quotidianâ parſimoniâ præmuniendi ſumus. Plut.

Plato vetat aquam à vicinis petere, niſi prius domi foderis vſque ad terram, quam Ceramitidem vocant, repererísq; non eſſe ſpem venę: ita prius excutiendum, vt parſimonia, aliáve via tibi ſuppedites, priuſquam à menſariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Patientia.

* Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum ſecurus obaudit. Sen.

* Puſilli hominis eſt, & miſeri, repetere mordentem, vt mures & formicæ, ad quas ſi manum admoueris ora cõuertunt. Imbecilla ſe lædi putant, ſi tanguntur. Idem.

Patria.

* Vt tauris naturâ datum eſt, vt pro vitulis contra leones ſumma vi impetúq; contendant: ſic ij qui valent opibus, atq; id facere poſſunt, ad ſeruandum genus humanum naturâ incitantur. Cic. l. 3. de finib.

* Quem-

* Quemadmodum aliqua vestis sapienti ac probo viro magis conuenit quam alia, nec vllum colorem ille odit, sed aliquem putat parum aptum esse frugalitatem professo, sic regio quoque est quam sapiens vir declinet, tanquã alienam bonis moribus. Seneca epistol.52.

Vt pisces in mari nati educatíq;, nihil tamen sapiunt salis marini: ita quidam inter barbaros geniti & educti longè absunt ab omni barbarie. Eras.

Paupertas.

Vt qui vestes flagellant, corpus non attingunt: sic qui generis vitium aut paupertatem exprobrant, non propriè tangunt ipsum hominem, sed externa calumniantur. Plut.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis quibus distringebantur, & quosdã labores obiecti reddidere validos: sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi. Plut.

* Quemadmodum qui pedibus suis poterit iter conficere, ascendere tamen vehiculum mallet: sic pauper si poterit esse diues, volet, & habebit vtique opes, sed tanquam leues & auolaturas: nec vlli alij nec sibi graues esse patietur. Senec.

Vt vasa paria, quorum alterum plenum sit, alterum inane, pulsata concẽtum faciunt διὰ πασῶν: Ita bene conuenit inter diuitem benignum & pauperem indignum. Erasm.

Qui in altis sunt specubus, à fulmina non feriuntur: Ita infima fortuna tutissima est. Eras.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum occidunt eos: & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraq; & perimit & perit, damnũ dat & accipit. Plin. l.8. c.12.

Pax.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satis sit oppetere mortem quàm his aucupari salutem: velut fugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoq; satius est ferre iniuriam quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Peregrinatio.

Qui eos felices ducunt, qui per omnia vagantur maria terrásq;, perinde faciunt, ac si quis stellas errones iudicet fortunatiores fixis, quanquam illis quoq; suus orbis est, in quo voluantur, nec soli licet suos egredi fines. Plut.

Quemadmodum formicæ si semel antro, & apes si semel aluearibus eiici contingat, peregrinantur: Ita quidam si semel patriam exeant, exules se putant. Plut.

Vt cochleæ semper domum suam secum circunferunt: Ita quidam horrent peregrinas regiones. Plut.

Vt aspalacus non nisi apud Boëtios viuit vbi nascitur, alið translatus perit: Ita quidam peregrè viuere non possunt, nulla instructi arte. Eras.

Tarandus omnium arborum, & fruticum, locorúmque in quibus latitat, colorem villis etiam imitatur: Ita tutior erit, qui ad quamcunque gentem se contulerit, eius ritus ac mores imitetur. Idem.

Quidam fluuij per medios lacus erumpunt, vt illis non misceantur, sed iisdem eadem aquarum magnitudine post multa passuum millia exeunt, qua fuerant inuecti: Ita si in vitiosam incideris ciuitatem, ita ad tempus vtendum hospitio, vt idem exeas, qui veneris. Idem.

Vt Aphricæ Auster serenus est, Aquilo nubilus, præter aliarum regio-

num naturam: ita quidam cum regione mutant ingenium ac mores. Idem.

Sorba quæ magis blandiuntur specie, venenum habent: ita blandiores amici magis cauendi, quàm tristes, atque asperi. Idem.

Empetron herba, Latinè calcifraga, quò propiùs abest à mari hoc minus est salsa: quò longiùs, hoc amarior est: ita quidam apud Gallos Germaniam spirant, apud Germanos Galliam, & quò longiùs absunt, hoc magis referunt eam gentem. Idem.

Periculum.

Vt pueris cùm terrentur personis, damus eas in manus & versatas ostendimus inanes, vt discant non timere: ita conueniet adhibita ratione, res specie terrificas excutere, vt cùm viderimus non esse, quod apparent, contemnamus. Plut.

Medici vetant vti Halicacabo, quanquam dentibus firmandis prodest, si eius succi colluantur, propterea quod periculum est, ne si diutius id fiat delirationem gignat, & plus adferat incommodi quàm commodi: ita non est vtendum his litteris, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut non conuenit sequi, quæ sic augent rem vt famam lædant. Plin. l. 21. c. 13.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis tamen perniciem adferunt, minus formidandi, qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: ita difficiliùs vitantur mala quæ boni prætextu fallunt. Plinius lib. 31. c. 2.

In Bœotia ad Trophonium antrum iuxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes, quorum alter memoriam, alter obliuionem adfert. Ita ferè magno alicui bono, magni mali periculum est vicinum. Plin. l. 31. c. 2.

In Campania vites populos amplexæ, ipsa æquabant cacumina: adeò vt vindemiator rogum ac tumulum exciperet: ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debēt. Eras.

Muræna, non in capite, sed in cauda animam habet: ita quod charissimum est, non ibi recondendum, vbi statim periculis sit obnoxium. Plin. libr. 32. cap. 2.

Vti sæpenumero polypus dum conchæ carnem captat, ipse capitur ac tenetur: ita sæpius dum aliis nocere studemus, nos ipsos in periculum adducimus. Eras.

Persuasio inanis.

Sicuti quò directiùs nos ferit Sol radiis suis, hoc minor est vmbra nostri: quò obliquius, hoc magis increscit vmbra corporis: ita quanto plus quisque assequutus est veræ sapientię, hoc minus magnificè de se sentit: quò longiùs abest ab ea, hoc se magis dilatat stultissima persuasione sapientiæ. Erasm.

Vt camelopardalis siue nabis collo refert equum, pedibus & cruribus bouem: capite camelum: maculis tigrim aut pardum: ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimūt si cultum inspicias, sanctum aliquem existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: si vitam expendas, nebulonem inuenies: si scripta, bubulcum. Idem.

Philosophia.

Qui adhortantur, & excitant ad philosophiam, nec docent, nec tradunt eam: perinde faciunt, vt ij qui præmūgunt lucernam, nec infundunt oleum. Plut.

Quemadmodum graue est nauim ingressis cùm terra discedit quam agnoscunt, & nondum apparet ad quam nauigāt: sic philosophātibus initio molestū à consuetis discedere commodis, cùm nondum videant ad quā felicitatem philosophia sit perductura. Plut.

In

In Philosophiæ studio ceu per metamorphosin quandam, quidam velut aues facti conferunt se ad contemplationem naturæ, quidam ceu catellæ ad rixas & morsus sophismatum & quæstiuncularum. Plut.

Quemadmodum Anacharsis dixit Athenienses ad nihil aliud vti nummis, nisi ad numerandum: Ita quidã vtuntur philosophiæ præceptis, tantùm vt ostentent. Plut.

Vt apicula ex flosculis succum mellis colligit cùm alij non delectentur, nisi colore & odore: sic philosophiæ studiosus & ex poetis inuenit, quod ad bene viuendũ conducat, cùm alij tantum voluptate deliniantur. Plut.

Aër qui est in auribus, nisi tranquillus sit, & carens propria voce, sed tinnitu fuerit ac tumultu plenus, non exactè recepit ea, quæ dicuntur: sic ea pars, quæ philosophia dicta, iudicat, si quid intus obstrepat, & obtinniat, non rectè iudicabit, quæ foris accipiuntur Plut.

Non fodit puteos, qui fontes habet, aut nouit: Sic non petit aliunde qualecunque consilium, qui ipse dicit philosophiam. Plut.

Iudex in causa nihil tribuens amori, tantùm rem perpendit, ac secundum eam pronunciat: At in audiendis philosophis, multis lapsibus candidè fauẽdum est. Vnde veteres iuxta Mercurij statuam Gratiarum item ponere soliti sunt. Plut.

Quemadmodum proci, cùm Penelope potiri non possent, stuprarunt illius ancillas: ita qui philosophiam non possunt assequi, aliis literis contaminant. Plut.

Qui in ciuitatem adscripti sunt, & hospites, multa damnant, ac molestè ferunt: at qui in ea à pueris sunt educati, quique assueuerunt, probant: Sic qui philosophiam à pueris imbiberunt. Plutarchus.

Quemadmodum agricola syluestribus securim aut ignem admouet, ac funditus extirpat: vineas verò, atque oleas amputat cautim ac circũspectè, ne fortè superuacua resecans, lædat & id quod sanum est: Sic philosophus ex animo iuuenum libidinem, auaritiam, inuidiam, penitus reuellet. Cæterum pudorem immodicum cautim emendabit, ne simul omnem euellat verecundiam. Plut.

Quemadmodum iuxta Philoxenum, suauissimæ sunt carnes, quæ non sunt carnes, & iucundissimi pisces, qui non sunt pisces: ita maximè delectat admixta philosophiæ poesis, & poesi admixta philosophia. Plut.

Vt è vasis, cùm explentur liquore, aër expellitur: Sic qui profecerunt in philosophia: veris implentur bonis, ac minus iam gloriantur barba & pallio, minúsque seueri sunt in alios, in seipsos duriores. Plut.

Vt initiantur homines clamore ac tumultu, deinde cùm sacra fiunt, taciti ac venerandi auscultant: ita initia philosophiæ tumultuosa sunt tranquilla mysteria. Plut.

Vt in tempestate apparentibus Geminis, nautæ in spem eriguntur: ita post primam illam in philosophia desperationem, lux veritatis oborta discutit eam diffidentiam. Plin.

Menedemus aiebat multos nauigare Athenas, qui primùm essent sapientes, deinde fieri philosophos, id est sapientiæ studiosos, deinde rhetores, postremò idiotas: Sic in philosophia quò magis profeceris, hoc minus turgebis fastu. Plut.

Qui nauem fregit tamen spe vehitur: nam fieri potest, vt corpus natans in terram deferatur: At qui excidit à philosophia, totus periit. Plin.

Qui subinde subsistit in via, minus

proficit: at in philoſophia etiam relabimur in malitiam, intermiſſo ad honeſta curſu, ceu nauis retroacta æſtu. Plut.

Planetæ iuxta Mathematicos, cùm deſinunt procedere, figuntur: at in philoſophia ſubſiſtere non licet, aſſiduè eſt progrediendum. Plut.

Vt ſtatera non poteſt conſiſtere, ſed aut in hanc aut illam vergit partem: ſic in philoſophia, qui non proficit ad bonam mentem, is reuoluitur ad malam mentem. Plut.

Quemadmodum qui expectant obſidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant ſub hoſtium aduentum: Ita aduerſus aſſultum iracundiæ præceptis philoſophiæ muniendus, & inſtituendus eſt animus. Plut.

Vt ad lineam applicandus eſt lapis, non ad lapidẽ linea: ſic vita ad philoſophorum decreta corrigẽda eſt, non ea ſunt ad mores noſtros trahẽda. Plut.

Vt non medentur, qui vendunt pharmaca: ita non ſunt philoſophi, qui quicquid è philoſophia ſumpſerint, id transferunt ad oſtentationem. Plin.

Non quemadmodum vnguentis, cùm adſunt, delectamur, cùm non adſunt non diſcrutiamur: ita oportet erga philoſophiam eſſe affectum. Plut.

Vt qui in immenſo nauigant mari, ex ipſa ventorum vi curſúſq; tempore coniiciunt ſe promouiſſe, etiamſi nondum appareat portus: nuſquam tamen conſiſtunt, donec portum attigerint: Ita non conquieſcendum in philoſophia, donec ad perfectum illum ſapientis habitum peruentum ſit. Plut.

Vt in curatione non ſentitur morbi leuamen, niſi ſyncerus habitus inducatur: ſic in philoſophia non proficitur, niſi paulatim aliquid decedat de ſtultitia, donec in alium mentis habitum proficiat. Plut.

Vt puerorum dum primùm diſcunt ſcribere, digiti tenentur, & aliena manu per literarum ſimulachra ducũtur, poſt iubentur imitari propoſitum: Sic primùm animus ad præſcriptum adiuuetur oportet donec incipiat per ſe philoſophari. Senec.

Vt primùm eſt expurganda bilis vnde naſcitur inſania, deinde monendus homo: alioqui qui furioſum admoneat quomodo debet procedere, quomodo ſe gerere in publico, furioſior ſit ipſe furioſo: Sic primùm animus eſt liberandus falſis opinionibus, poſtea tradenda præcepta philoſophiæ. Seneca.

Lana quoſdam colores ſtatim imbibit, quoſdam non niſi ſæpius macerata & recocta: Sic alias diſciplinas ingenia cùm accepere, protinus præſtant philoſophia niſi altè deſcendit, & diu ſedit, non colorabit animũ. Senec.

Alia remedia cùm adminiſtrantur triſtia, poſt ſanitatem denique delectant: Philoſophia pariter ſalutaris eſt & dulcis. Senec.

Philoſophus etiam eloquens, perinde eſt quaſi ſi bonus gubernator etiam formoſus ſit. Senec.

Vt in corpore latet animus, vnde vim & impetum ſumant omnia: & myſteria, quæ eſt ſacrorum pars optima non patent, niſi initiatis: ita philoſophiæ præcepta nota ſunt omnibus, id verò quod in ea eſt optimum, latet. Seneca.

Vt ſemina bona, ſi in ſolum bonum inciderint, ſimilia origini proueniunt eadem humus ſterilis ac paluſtris necat: ſic philoſophiæ præcepta, ſi in bonum aut prauum animum inciderint. Senec.

*Quomodo multum inter auaritiam & pecuniam intereſt, cùm illa cupiat, hæc concupiſcatur: ſic inter philoſophiam & ſapientiam. Senec.

*Vt

* Vt ignotarum vrbium monstratus hospiti gratus est: ita sciscitanti cælestium causas domesticus interpres: & in profunda terrarum præmittere aciem iuuat. Senec.

Vt medici toto corpore curando, minimęque etiam parti si condoluit, medentur: sic philosophia cũ vniuersam ægritudinẽ sustulerit, si quid error aliunde extitit, si paupertas momordit, si ignominia pupugit, si quid tenebrarum offundit exilium, semper ad eundem fontem reuertendum est. Cic.

Fons in quo nitrum nascitur, nec aliud quicquam gignit, nec alit: Ita sapientiæ studium, totum hominis animum sibi vendicat. Eras.

Vt aqua maris in imo dulcior est, quàm in summo: Ita quò altius penetres in philosophiam, hoc minus habet amaritudinis.

Vt gemma minutula quædam res est, sed ingentibus tamen saxis anteponitur: sic homo pusillus, sed ingenio valens: aut si philosophia seu virtus ostẽtatione minimum quiddam est, sed pretio maximum. Idem.

Lauri baccæ amaræ quidem sunt, sed saluti conferunt: Ita philosophiæ præcepta salutaria magis quàm blanda sunt aut iucunda. Plin. l. 16. c. 30.

Vt vino non est aliud corporis viribus vtilius, si rectè vtaris: nec eodem est quicquam perniciosius, si modus absit: ita philosophia salutaris res est, si modicè adhibeas: pestilentissima, si eius studio temulentus, à communis vitæ muniis reddaris alienus. Erasm.

Echinus præsentiens tempestatem, aut affigit sese, aut arena saburrat: ita cum imminet fortunæ tumultus, animus est philosophiæ præceptis confirmandus. Idem.

Vt Democrates medicus Considiæ mulieri, omnem curationem austeram recusanti, lac caprarum dedit, quas lentisco pascebat: sic iis qui prorsus à tetricis philosophiæ præceptis abhorrent, fabellæ quędam amœniores proponendæ, sed quæ philosophiam resipiant. Idem.

Fraxinum campestrem in tantum horrent serpentes, vt nec matutinas, nec vespertinas illius vmbras quãuis longissimas, vnquam attingant: & si gyro frondibus huius arboris claudatur ignis & serpens, citius in ignem fugiet, serpens quàm in fraxinum. Ita nihil conuenit vitiis & studio sapientiæ, sub cuius vmbra quisquis se continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis. Idem.

Sicuti nasturtium ad Venerem, quidem reddit segniorẽ, sed animi vim acuit: ita philosophiæ studium corporis curam ac vigorem, ad animi vigorem traducit, vt hoc plus sapiat homo in rebus ęternis, quo magis stupet ad ista corporea, cassáque. Plin. l. 2. c. 13.

Vt quidam gemmas quasdam secum vbique circunferunt aduersus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cæteráque mala: Ita quędam philosophiæ decreta semper ad manum habenda aduersus incursuros animi morbos, libidinem, iracundiam, ambitionem, auaritiam & his consimiles. Idem.

Sicuti qui morbo laborant regio, iis mel cæteris dulcissimum amarum est: Sic sapientiæ præcepta piis iucunda, tristia sunt iis, qui prauis affectibus corrupti sunt. Idem.

Vt acetum acre quidem gustu, sed aduersus serpentium ictus mirè valet: Ita præcepta philosophiæ austera quidem illa, miniméque blanda, sed contra pestiferas animi cupiditates remedium adeferunt præsentaneum. Plutarchus lib. 23. cap. 1.

Hedera pota neruis nocet, eadem foris adhibita prodest: sic philosophi-

am si penitus imbibas, nocet ad pietatem: si leuiter & veluti foris admoueas prodest ad eruditionem. Eras.

Gallus Phrygiæ fluuius, si modicè bibas, medetur corporis malis, si immodicè, lymphatum animum agit: ita si philosophiæ literas modicè attingas, prosunt, sin totum te illi addideris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Plin.

Dictamnum herba sagittas educit è corpore: hanc cerui monstrauere: ita philosophiæ ratio, fortunæ iacula eximit animis. Plin. lib. 25. c. 8. Theophrast. lib. 9. cap. 16.

Vt oleum infusum tranquillat mare & lucem addit: ita philosophia componit animi motus, & ignorantiæ caliginem discutit. Plin. lib. 2. cap. 106.

Vt pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi si atteras: tum enim digitos adurit: ita quorundam malitiam non senties nisi cum illis consuetudinem, aut commercium habueris: aut non sentias philosophiæ vim nisi exercueris: ita succina attritu vim attrahendi & odorem produnt. Eras.

Philosophus.

Vt psylli in Africa, Marsi in Italia non solùm ipsi non læduntur à serpentibus, verumetiam contrectatu ac saliua medentur aliis periclitantibus: ita Philosophis non satis esse debet, si ipsi non corrumpantur vitiosis affectibus, verùm oportet oratione aliis quoque cupiditates noxias eximere. Plut.

Aiunt Asiæ & Græciæ balneatores cùm velint turbam pellere, carbonibus iniicere semen ære, quòd id faciat vertigines: ita Philosophi quoties volunt à suis libris submouere vulgus indoctum, Mathematicos quosdam numeros & figuras admiscent, vt ex iis oborta vertigine capitis librum abiiciant. Plin. lib. 18. cap. 17.

Vt montium proceritas minus apparet procul intuentibus, vbi accesseris, tum apparet quàm sint in arduo: ita nemo prospicit, quàm excelsus sit animus philosophi, quantúmque supra res omneis humanas emineat, nisi propius contempleris, & imitatione ad illum accesseris. Senec.

Vt tragœdia in theatris: ita philosophus in scholis est audiendus, nempe ad finem vsque. Plut.

Vt auguria & auspicia non valent, nisi iis, qui quærunt, & obseruant: ita præcepta philosophiæ nō mutant nisi hos qui meliores fieri student, & hoc animo ad legendum accesserint. Eras.

Vt medicus libentiùs sanat oculum, qui pro multis videt, multósque custodit: Sic philosophus libentiùs principis animum instruet, qui pro multis sollicitus est. Plut.

Non quemadmodum parasitus cōuitia tactus ab iis, à quibus alitur, ridet, ac nihil commouetur: ita à philosopho reprehensus, debet esse affectus, sed nec offendi oportet, nec impudenter negligere. Plut.

Physionomia.

Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum, atque etiam hominum cutem, & pilos pingunt albo, nigróve: ita relucet in ipso hominis vultu & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex authoribus hauriat vitæ rationem. Eras.

Pietas.

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiunt, nec cariem: ita semel imbutus diuini spiritus succo animus, nullam huius mundi sentit corruptelam. Plin. lib. 16. cap. 40.

Vt vniones tametsi in mari nascantur, tamen plus habent cognationis cum cœlo, cuius faciem reddunt: ita pius ac generosus animus magis à cœlo pendet vnde ducit originem, quàm

à

à terra, in qua viuit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Vt Apelles pictor queri solitus est, perisse diem in quo non duxisset lineam: ita Christianus dolebit, si quo die non euasit seipso melior in pietate. Erasm.

Vti ferrum aut chalybs cætera quidem duritie, rigoréq; superat, ab adamante vincitur: ita res quidem potens est amor in liberos, sed hunc quoque superat pietas in Deum. Idem.

Pœna, supplicium, mulcta.

Vt qui diutina tabe conficiuntur, non effugiunt mortem, sed lentè moriuntur: Sic qui non statim puniuntur, non effugiunt pœnam, sed longa ducuntur pœna. Plut.

Pigri remiges sereno cœlo desident in portu, deinde coguntur flantibus ventis nauigare cum periculo: Sic qui non punit, cùm est animo sedato, cogitur aliquando vel iratus punire. Plutarchus.

Qui nos docuit sagittare, non vetuit iaculari, sed vetuit ne aberraremus à scopo: ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda. Plut.

Cantharides & scorpij in se circunferunt sui veneni remedium: at ipsi peccato inest sua pœna suppliciúmque. Plut.

Vt hienæ fel & phocæ coagulum, atque aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent remedium: Sic Deus pessimis tyrannis vtitur nonnunquam ad correctionem vitiorum. Plut.

*Vt nec domus nec Respublica ratione quadam & disciplina quadam designata videatur, si in ea nec rectè factis præmia extent vlla, nec supplicia peccatis: Sic mundi diuina in homines moderatio profecta nulla est, si in ea discrimen nullum est bonorum ac malorum. Cicer. libro 5. de natura deorum.

Sicut ex vipera, crocodilo, cæterisque nocentissimis bestiis medici remedia quædam aduersus venenorum noxam ad morbos efficacia quærunt: ita animaduersio in nocentes multos vel arcet, vel reuocat à facinoribus. Erasm.

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi vt partes contactæ amputentur: ita quædam vitia sola morte sanari possunt. Idem.

Vt arbor excisa repullulat, euulsa nō refruticatur: ita malum si penitus tollitur, non renascitur. Plin. lib. 22. c. 3.

Ciconiæ quoties conuolant in campum, quem Pythonis comen vocant (is est locus in Asia) quæ vltima omnium aduenerit, eam lacerant, atque ita discedunt in vna omnium cessatione castigata: ita multitudinis vitia, vnius indigni supplicio sunt vel sananda, vel arcenda. Erasm.

Vt magis est probanda medicina quæ vitiosas corporis partes sanat, quàm quæ exurit: ita melior magistratus, qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio. Idem.

Poesis, poetica, & poetæ.

Quidam amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatē. Multo magis in audiendis poetis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiant animum. Plut. Plin. lib. 37. c. 9.

Vt in his locis vbi multæ nascuntur herbæ ad remedium efficaces, in iisdem multæ nascuntur lethales: Sic in poetis multa præclara, multa pestifera. Plut.

Vt Simonides dixit, stupidiores esse Thessalos, quàm vt à se decipi possent: ita qui feliciore sunt ingenio citius à poetis corrumpuntur. Plut.

Non sic est parendum poetis aut philosophis, quemadmodum pueri obtemperant pædagogis, sed quemadmodum Cato puer parebat quidem pædagogo

pædagogo iubenti, ſed rogabat quam ob cauſam id iuberet. Ita fides habenda auditoribus, ſi cauſam idoneã reddiderunt. Plut.

Quemadmodum in vite luxuriantibus foliis ac palmitibus ſæpe fructus occultantur: ita in poematibus figuris ac fabulis luxuriantibus, multa cognita vtilia fallunt adoleſcentem. Plutar.

Quemadmodum in iiſdem paſcuis apis florem ſequitur, capra fruticem, ſuis radicem, quadrupedia fructum: ſic in poetis alius aliud quærit, hic hiſtoriam, ille ſermonis ornamenta, ille probationes, ille præcepta viuendi. Plut.

Quemadmodum, iuxta Philoxenum, ſuauiſſimæ ſunt carnes, quę non ſunt carnes: & iucundiſſimi piſces, qui non ſunt piſces: ita maximè delectat admixta philoſophiæ poeſis, & poeſi admixta philoſophia. Plut.

Vt apis ex amariſſimis floribus & aſperrimis ſpinis mel ſuauiſſimum ac leniſſimum colligit: ſic ex turpibus ac ſceleratis fabulis vtcunque decerpi poteſt aliquid vtilitatis. Plut.

Vt qui ſubitò è ſummis tenebris in lucem educitur, magnopere perturbatur, niſi paulatim lumini aſſueuerit: ſic in poetis pręlegendis, philoſophorũ opiniones inſpergendæ in animos puerorum, ne poſtea ad tam diuerſas doctrinæ rationes perturbentur. Plutarchus.

Si multi inebrientur vino, non ob id incidendæ vites vt fecit Lycurgus, ſed propius admouendi fontes: ita ſi multi abutentur poetica, non protinus abiicienda, ſed adhibenda cautio, vt fiat ſalutaris. Plin.

Vt mandragora iuxta vites naſcens, vinum reddit lenius: ita philoſophiæ ratio admota poeticæ, moderatiorem efficit eius cognitionem. Plut.

Quemadmodum in pictura plus mouet color, quàm lineę, propterea quod propius hominis formam repræſentet ille, magiſque fallat: ita mendacium admixta veri ſimilitudine, magis allicit, mouétque, quàm ſimplex oratio, quæ nihil habeat fuci. Plut.

Non vt inuenire licet ſacra ſine tibiis & choro: ita poeſim abſque mendacio licet inuenire. Plut.

Venenum admixtum cibis peſtilens: ſententia admixta rebus vtilibus ac iucundis. Plut.

Vt fœdis animantibus ſcitè effictis delectamur: ita in poeſi, quia eſt rerum adumbratio, etiam mala rectè efficta delectant. Plut.

Vt in parricidio, aut inceſtu depicto, artem modò laudamus eius qui pinxit, rem ipſam deteſtamur: itidem in poetis elocutionem imitabimur, rem execrabimur. Plut.

Quędam per ſe non pulchra, quibuſdam ob id bona ſunt, quod apta: ita laudantur in poetis quædam quod cõgruunt perſonæ, tametſi alioqui fœda. Demonides claudus precabatur, vt crepidæ quas furto amiſerat, quadrarent ad pedes eius, qui ſuſtuliſſet. Plut.

Vt periculum ſit, ſi omnes in idem inclinent latus nauis: ſed aliis aliò inflectentibus, nauis optimè libratur: ſic ſeditio & diſſentio inter rhetores tutiorem reddit ſtatum ciuitatis: item diſſentio poetarũ inter ſe facit, vt minus inficiant opinionem lectoris. Plut.

Quemadmodum Medici cantharidis, quæ lethale venenum eſt, pedibus tamen & aliis ad remedium vtuntur: ita licet ex eadẽ poeſi decerpere quò medearis illius venena. Nam ſemper aliquid admiſcent, quo ſignificent ſe damnare, quod narrant. Plut.

Vt apicula ex floſculis ſuccum mellis colligit, cùm alij non delectentur, niſi colore & odore: ſic philoſophiæ ſtudioſus

diosus & ex poetis inuenit, quod ad benè viuendum conducat, cùm alij tantùm voluptate deliniantur.

Quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit, cùm illum tuba per longi canalis angustias tractum, patentiore nouissimè effudit: sic sensus nostros clariores arcta carminis necessitas efficit, eadem negligentius audiuntur, minúsq; percutiunt, quàm diu soluta oratione dicuntur. Potest trahi & huc, vt si quis dicat famam virtutis clariorem existere, si diu rebus aduersis oppressa, tandem emerserit. Seneca.

* Quemadmodum nomenclatori memorię loco audacia est, & cuicunq; nomen non potest reddere imponit: ita poetæ non putant ad rem pertinere, verum dicere, sed aut necessitate coacti, aut decore correpti, id quenq; vocari iubent, quod bellè facit ad versum. Senec.

Qui biberint ex Clitorio lacu, iis vini tædium oboritur: ita qui semel gustarint poeticen, abhorrent à philosophiæ præceptis, aut contrà: siue qui se mundanis voluptatibus ingurgitāt, abhorrent ab honestis illis, ac veris oblectamentis. Plin.

Vt scarabeum, aut viperam, aut araneam in gemma redditam & imitatam à natura (nam id videmus esse factum in nonnullis) non horremus, sed amplectimur, effigie delectati: sic vitiorum erudita pictura delectamur in historicis ac poetis. Eras.

Sicut imitatitia vina, quæ frugibus conficiuntur apud quosdam, hactenus assequuntur vini vim, quod inebriant, non tamen perinde reficiunt cordis vigorem: ita quidam quod in poetis est vitij, id assequuntur, nempe obscœnitatem: cæterum eloquentiam, venustatem, eruditionem non possunt exprimere. Eras.

Potestas, Potentia.

Vt qui obtuso fræno conatur equum domare, excutitur, equo contemnēte frænum: sic qui populum vincere conatur, non satis instinctus potentia, ab imperio deturbatur. Plut.

Sol cùm maximè tollitur in altum, arduus ad polum septentrionalem, tum minimum mouetur: ita quò maior est potestas, hoc magis coercenda est animi temeritas. Plut.

Vt in malis somniis nonnulla turbat animum ægritudo, sed præterea nihil efficiunt: sic mali, sed imponentes non admodum lædunt. Plut.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: ita nisi assiduè premas renascitur potentia. Eras.

Vt Castoris & Pollucis faces, si solitarię appareant, dictum est ostentum: sin geminæ, salutare: ita non oportet potentiam esse seiunctam à sapientia, alioqui pestilentem. Plin.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: ita diuina vis, aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Plin.

Vt bruta fulmina montes feriunt, irrito ictu: ita stulta potētia suas vires, in quod nihil opus est consumit. Plin.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: ita vel ingens potentia, vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis. Plin.

Præceptores artium.

Vt quidam crebris diuerticulis viam breuem reddunt longam: sic nonnulli ducentem crebris quæstiunculis nihil ad rem pertinentibus interpellantes, perpetuam interrumpunt doctrinam. Plut.

Vt pulli inuolucres semper hiantes pendent de ore alieno: sic quidam molesti sunt docenti, quòd necessarium

sit eis omnia mansa in os inserere, nihílque tradant ipsi sibi. Plut.

Vt non satis est soli bonitas, nisi accedat & cultor idoneus, & semina: ita non sufficit ingenij felicitas, nisi accedat doctor, & institutor egregius & præcepta idonea. Plut.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas, quod commune omnium bonum à diis petant: ita multo magis honorandus principis præceptor bonus qui talem fingit, vt omnibus sit vtilis futurus. Plut.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis: quò rectè crescunt: ita qui instituit addit monita & præcepta ingeniis salubria, ne diuaricent in vitia. Plut.

Vt maximi medici, minores quoque morbos optimè sanant. Ita doctissimi præceptores, & minima optimè docent. Eras.

Vt boni agricolæ est nosse terram quam colit: ita præceptor diligens in primis studeat cuiusque indolem & ingenium cognoscere: neque enim eadem omnibus adhibenda. Idem.

Præcipitatio.

Sicuti aquilo initio vehemens, desinit lenior: contrà Auster initio lenior, desinit vehementior: ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressum, contrà qui consilio suscipit, magis accenditur operis progressu.

Vt Saturnus qui ex septem erronibus summum tenet locum tardissimè circumagitur: ita qui in summa constituti sunt potestate, quàm minimè præcipites oportet esse. Plin. l.2.c.16.

Vt canis, properans in emittendo cæcos parit catulos: ita præcipitata opera non possunt esse absoluta. Plin. lib.8.cap.40. *Vide potestas.*

Præmium.

* Eleganter Xenophon Oeconomicis prodidit, cætera quæque animantia duabus rebus potissimum adduci ad obtemperandum: cibo, si quod fuerit abiectius: aut delinimento, si generosius, velut equus: & plagis, si contumacius, velut asinus. At homo, cùm sit animal omnium generosissimum, non tam minis ac suppliciis cogi, quàm præmiis oportebit ad officium inuitari legibus. Erasm.

Vide Pœna.

Præsumptio.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Senec.

Prætextus.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis, tamen perniciē adferunt: minus formidandi qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: ita difficiliùs vitantur mala, quæ boni prætextu fallunt. Plin. lib. 31. cap. 2.

Princeps.

Vt qui non consueuerunt neque cœnare, neque lauare, nisi ex præscripto medici, ij, nec sanitate fruuntur: Sic qui omnia ad principis iudiciū refert, reddit eos dominos plus quàm vellet ciuitas, vt nihil iam nec rectè fieri possit: nisi principis arbitrio. Plut.

Vt rex mundi magna curat, parua relinquens fortunæ, quemadmodum dicit Euripides. Ita princeps non nisi in grauibus & arduis negotiis exercebitur. Plut.

Regula primum recta sit oportet, deinde quæ applicentur corrigat: ita princeps, primum ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plut.

Eryngium herbam, si vni capræ in os inferas cùm ipsa sistitur, tum omnes consistunt, donec pastor herbam eximat: ita principis mores, mira vi in populum transfunduntur. Plut.

Cybindus auis bellum internecinũ gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: ita fit aliquoties, vt dum mutuum inter se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio quopiam inuadente. Eras.

Galli sæpius in pugna commoriuntur: ita quidam mutuis dissidiis conficiunt sese. Idem.

Vt plures apparere soles prodigium est: ita plures esse Monarchas aut principes vel imperatores. Plin. lib. 2. cap. 31.

Vt sol non alius est pauperi, alius diuiti, sed omnibus communis: ita princeps personam spectare non debet, sed rem. Eras.

Sicuti Deus cùm nihil non videat, nihil tamẽ videnti similis est: ita princeps nihil ignorare debet, multa dissimulare. Idem.

Vt magi prodigiosa quædam promittunt iisq; promissis vulgus credulum alliciunt: ita principes maximarum rerum spes ostentant, vt sibi reddant addictos. Idem.

Quemadmodum vitis tametsi arbor omnium nobilissima, tamen arundinum, aut vallorum, aut arborum infrugiferarum eget sustentaculis: ita potentes & eruditi inferiorum egent opera. Idem.

Vt vallus aliquoties frondibus suis vitem amplexam strangulat: ita nonnunquam adminiculi gratia obiter asciti, subuertunt & opprimunt potentiorem. Idem.

Leo cunctis formidatũ animal cantum ac cristam galli formidat: ita summi principes infimorum conuicia nõnunquam timere coguntur. Idem.

* Cùm cæteri mortales artem quam profiteri parant prius adhibito studio discant: Quanto maiori cura principem oportet administrandi rationem perdiscere? Ac cæteræ quidem artes quatuor rebus potissimum constat: natura, præceptis, exemplis, vsu: in principe lene ac mansuetum ingenium requirit Plato. Eras.

* Non licet dormitabundum esse qui clauo assidet: & in tantis rerum periculis stertit princeps? Nullum mare tam graues habet tempestates vnquã, quàm omne regnum assiduè. Semper itaque principi vigilandum est ne quid erret, qui non nisi plurimorum pernicie delinquit. Idem.

Magnitudo nauis, aut mercium pretia, aut vectorum numerus haud facit elatiorem bonum nauclerum, sed attentiorem: ita bonus rex quo pluribus imperat, hoc vigilantior esse debet non insolentior.

* Seruus seruo pręstantior, vt habet prouerbium vt dominus domino potior: quod alia sit ars, alia præclarior, alia functio alia melior. At principem in optimo sapientiæ genere oportet præcellere. Ea est ratio rectè administrandi Rempub. Idem.

* Nullus ad Olympicum certamen accedit, nisi prius secum expenderit, quid eius certaminis lex postulet: neque queritur si molestum esse solem, aut puluerem, aut sudorem, aut si quid est aliud huius generis: quandoquidem hæc omnia cum ipsa ludi ratione coniuncta sunt: Ita qui suscipit imperium prius suo cum animo debet expendere, quas res principis officium exigat. Consulendum alienis commodis, propria negligenda: vigilandum, vt aliis dormire liceat: laborandum, vt aliis liceat otiari. Idem.

* Cùm Christianorum vnus sit dominus: cur qui huius gerunt vices, abs quouis malunt administrandi formam petere, quàm ab hoc qui solus est totus imitandus? Ab aliis decerpere licet si quid fortè virtutis admixtum habent.

At

At in hoc absolutum est omnis virtutis ac sapientiæ exemplar. Ea quidem stultitia videtur, sed infidelibus: nobis si verè fideles sumus, Dei virtus est & Dei sapientia. Idem.

*Rem ita tecum expendas licebit: si quis omnes homines, quos tuos vocas, Circes arte vertat, in sues, aut asinos, nónne dices deterius factum tuum imperium? Dices opinor. Atqui plus iuris est in sues aut asinos, quàm in homines: licet quò lubet agere, licet distrahere, licet interimere: Proinde deterius fecerit imperium, qui liberos ciues verterit in mancipia. Quo præstãtius est, in quod geris imperium, hoc magnificẽtius, ac splendidius regnas. Consuluit igitur tuæ maiestati, qui ciuium libertatem ac dignitatem tuetur. Idem.

* Deus ipse ne coactis imperaret, & angelis & hominibus liberum dedit arbitrium, quo splẽdidius & augustius redderet imperium suũ. Et quisquam hoc nomine sibi magnus videtur, quod metu adactis ciuibus seu pecudibus imperet? Idem.

Princeps bonus.

Vt Deus in cælo pulcherrimum ac iucundissimum sui simulachrum constituit solem: sic in republica, principem, qui prudentia, iustitia, benignitate se erga omnes repræsentet. Plut.

Medicus multo educto sanguine corrupto, paulùm innoxij cibi ministrat: sic princeps sublatis multis malis ac nocentibus leni gratia & humanitate molestiam eam mitigabit. Plut.

Vt canes ouium custodes excubias agunt, non sibi timentes, sed ouibus: ita rex non tam sibi debet timere, quàm populo. Plut.

Musicus chordas dissonantes non statim abiicit, atque incidit, sed sensim intendens aut remittens ad concentum adducit: ita princeps leniter debet emendare peccantes, non protinus tollere. Plut.

Vt in magna tempestate validissimo clauo, optimo gubernatore, plurimis fulturis opus est: ita magnas & turbulentas res administrandi summa opus est sapientia. Plut.

Vt plus debet Neptuno, qui merces preciosissimas deportauit: sic plus debet principi, qui tranquillitatem, & pacem publicam non in voluptatibus, sed honestissimis studiis consumit. Seneca.

Vt sydera mundi, vel si paulum subsistant, an aberrent, summo id omnium malo fiat: ita principi cessare non licet: quòd sic facit, magna rerum humanarum pernicie fit. Sen.

Rex apum solus aculeum non habet, aut certè non vtitur, ad hæc grandior est corpore, & specie decentior: sed aliis, quàm cæteræ minoribus: ita principem oportet esse clementissimum, & à sua ciuitate nusquam auolare longius. Plin. l. 21. c. 17.

Rex ipse quidem non operatur, sed obambulans, ac circumuolans alios velut exhortatur: Ita princeps non opera sed consilio & iussu prodesse debet suis. Idem.

Sol iucundissimus est iis, qui ipsum possunt intueri: ita princeps iis, qui amant iustitiam. Eras.

Sicuti Leo citius sæuit in virum quàm in fœminam, pueros non nisi summa fame coactus attingit, supplicibus ac prostratis parcit: Ita potentes infirmioribus debent ignoscere, vires in alios experiri, quo vincere pulchrum sit. Plin. l. 8. c. 16.

Vt cometes nouus apparens, aut magnum bonum, aut ingens malum portendit mortalibus: ita nouus princeps salutem adfert rebus humanis si bonus est, maximam pestem si malus. Plin. l. 2. c. 26.

Princeps

Princeps malus.

Vt in scena δορυφόρημα tantùm ostenditur, nec loquens quicquam, nec agens: Sic princeps qui vestitu, & titulo tantùm principem agit, nihil autē curat eorum, quæ verè sint principum officia. Plut.

Quemadmodum fulgur prius emicat, quàm audiatur tonitru, quàm sonitus auribus excipiatur, lumini visus occurrat, & sanguis prius apparet quā vulnus: Sic princeps aliquando priùs condemnat, quàm redarguatur delatus. Plut.

Vt lapsus non potest erigere lapsum: ita malus & stultus princeps non potest emendare populum. Plut.

Vt canicula pestilens est omnibus sydus: ita principis mali potestas omnibus nocet. Eras.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus sunt, cùm remisere, surdi: ita principes si quid est, quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames, non intelligunt. Erasm.

Vt ranæ vltra solitum vocales tempestatem significant imminentem: ita cùm plurimum valeat apud principes oratio malorū, bonis tacentibus, tum instat rerum perturbatio. Idem.

Vt solis defectus, magnam mortalium perniciem trahit: ita regis error, etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Plin. lib. 2. cap. 10.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: ita diuina vis, aut regia potestas, in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Plin. lib. 2. cap. 53.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur.

Vide Tyrannus.

Principum educatio.

Vt grauius puniendus, qui letiferum venenum non in vnum calicem sed in fontem, vnde bibunt omnes, iniicit: Sic magis peccant, qui principis corrumpunt ingenium, quàm qui priuati hominis. Plut.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas, quòd commune omnium bonum à diis petant: ita multò magis honorandus principis præceptor bonus, qui talem fingit, vt omnibus sit vtilis futurus. Plut.

Vt artifex lubentius faciat lyram, qua sciat Amphionis arte Thebanorū vrbem condendam, quàm eam qua Thales Lacedæmoniorum seditionē composuit: ita philosophus lubentius formabit ingenium principis orbi profuturum. Plut.

Principum fastus.

Vt imperiti statuarij pulchram existimant statuam, quæ sit vastissima mole: Sic reges nonnulli fastu & asperitate se egregios principes videri putant. Plut.

Vt colossi loricis insignes Deum aliquem repræsentant, intus pleni luto, clauis, sordibus: ita rex gnauus purpura, equis, auro, satellitio magnificus, in animo nihil habet præter sordidos affectus & inscitiam. Plut.

Statuæ magnitudine moléque sua librantur, & consistunt: at reges stulti subuertuntur. Plut.

Principum inter se odia.

Cùm maximè feruent apum inter se prælia, tum iactu pulueris, aut fumo tota res componitur: ita grauissimi rerum motus inter principes, affinitate aut simili re quapiā nugacissima finiuntur. Plin. lib. 11. cap. 18.

Vide Bellum.

Principum fauor.

Vt periculosum est, dæmones euocare,

care, propterea quod si quid erratum fuerit, magno conantis discrimine siquidem aiunt Tullum Hostilium ictum fulmine, quod ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum ritè fecisset: ita periculosum est, cum principibus habere commercium, aut cum morosis potentibus, quòd offensi re qualibet leui, funditus subuertant hominem. Eras.

Prodigalitas.

Vt ager ferax, sed quem oporteat multo impendio colere, non multum iuuat colonum: sic homo quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multum reponit hæredi profuturum. Plin. l. 18. cap. 5.

Sorbo folia vniuersa decidunt, cùm cæteris arboribus paulatim id accidat: ita quidam subitò nudantur, aut profundūt, aut genus vitæ commutant, cùm sensim id fieri oporteat. Plin. libr. 16. cap. 25.

Pronunciatio.

Sicuti picis mirum est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eósque subinde sonare, cùm non intelligant. Eras.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocē imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Idem.

Bona fabula aliquando exsibilatur, vitio histrionis malè agentis: ita bona oratio displicet si quis parum aptam referat. Idem.

Vt eodem halitu, sed aliter emisso calfacimus, ac refrigeramus: ita eadem oratione aliter pronuntiata mouebitur affectus, aut frigebit. Idem.

Qui nimium incitatus fertur, non vbi vult sistit sese, sed longiùs effertur, quàm velit: Sic nimia in dicendo celeritas temerè rapitur. Senec.

Prudentia.

Vt non debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus: ita non debet imperium sumere, qui non sit prudentia præditus. Plut.

Vt cicatrix admonet cauendum esse vulnus: ita memoria præteritorum malorum reddit cautiores. Plut.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquò versum porrigat, nullo nititur certo scopo: ita magnus rex, cui desit prudentia, quiduis aggreditur ingenti rerum tumultu, sed nullo iudicio. Plut.

Fibri Pontici genitalia sibiipsis amputant mēbra in venatu, quod ob hoc se peti intelligant: ita prudentis est aliquando abiicere rem ob quam periclitatur. Plin.

Pueritia.

Vt qui è vinculis emittuntur, licentiùs vagantur, quàm ij qui nunquam fuerunt in vinculis: Sic pueritia cùm à præceptoris gubernatione soluitur. Plin.

Q.

QVERIMONIA.

Quidā Homeri versus acephalos, id est, capite truncatos, & μειούρους, id est, cauda diminutos excerpūt, tam multa integra pulcherrimáq; prætermittentes: idem faciunt, qui de paucis vitæ malis queruntur, dissimulatis tot commoditatibus. Plut.

Quæstus siue lucrum.

Polypus stupidum alioquin animal in captandis conchis incredibili vtitur solertia: ita quidam ad solum quæstū suum sapiunt, alibi pecudes meræ. Plin. lib. 9. cap. 29.

Quæstus inutilis.

Vt qui claue velit secare ligna, securi aperire ostium, vtriusque vsu sese priuat: sic qui dicentem alienis ac friuolis quæstiunculis perturbant, non solum

solum nullum capiunt fructum ex his quæ dicuntur, verumetiam mali viri opinionem, atque odium lucrifaciunt. Plut.

Vt apud Homerum Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret nō enses, neq; lebetes: ita magis ridendi sunt, qui disserenti minutulas ac friuolas quæstiunculas obiiciunt.

R.

Rabvlae forenses.

Erat porticus in Olympia, quam Septiuocam vocāt, quòd pro vna voce multas redderet: Ita locutuleij quidam vel vno prouocati verbo, sermonem immensum referunt. Plut.

Rapina.

Canis quicquid excepit protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat: ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Senec.

Vt feræ mutuo laniatu viuunt: ita quisquis potentior malo inferioris ditescit, ac crescit. Senec.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent tamen apum insidiantur laboribus: ita sunt qui nihil ipsi excudunt, sed aliorum vigiliis elaborata furto sibi vendicant. Plin. lib. 11. cap. 11. & cap. 7. eodem lib.

Sicuti Polypus quicquid brachiis attigerit, suctu tenet & attrahit: ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nacti fuerint. Plin. l. 9. cap. 29.

Qui Tigridis catulos rapit, bene secum agi putant, si vel vnum insequenti matri auferat impune. Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si vel portionem aliquam retineat. Plin. l. 8. c. 18.

Lutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo cœnum fodiente, excitatum deuorat pabulū: ita sunt qui se misceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum percipiant. Plin. l. 9. cap. 17.

Ratio.

Vt nauis cui firma est anchora, in quouis portu potest conquiescere: ita animus si accedat recta ratio, quouis in loco tranquillè viuet. Plut.

Vt non æquè cernunt cicadæ, & accipitres, neq; similiter volant aquila & perdix: ita non omnia, quæ rationis participia sunt, æquè valent ratiocinandi acumine. Plut.

Vt custos assidens puero, cauet & admonet, nec quid peccet: sic ratio semper animo præsens non sinit vsquam labi aut peccare. Plut.

Non satis est habere corpus sanum, verùm & bonæ habitudinis, ac robustum sit, oportet: sic ratio non solùm pura debet esse & à vitiis immunis, nisi sit & robusta. Plut.

Qui dimissi à pædagogis, suo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, sed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parent. Plut.

Nauis deserta recipit gubernatorem, si quis velit in portum reducere: at animus ira percitus non admittit gubernatricem rationem aliunde, nisi intus ratio clauum arripiat. Plut.

Vt non satis est clauus, neque frænum, nisi adsit qui arte moderetur: ita non sufficit eloquentia ad moderandū populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio. Plut.

Gubernator etiam si multum conducit, tamen non potest sedare ventos & vndas: at ratio ac mentis habitus non solum animi motus componit, verùm & corporis morbos sæpe leuat. Plut.

Vt quemadmodum si sol non sit, per reliqua astra noctem ageremus: ita quantum ad reliquos attinet sensus, nihil differemus à brutis, nisi ratio adsit. Plut.

In magno fluctu non sistitur nauis nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerũ procellis, summa debet ratio animum cohibere ne ab affectibus auferatur. Plut.

Cupressi semina adeò minuta sunt, vt quædam oculis cerni non possint, & tamen in eo tanta est arbor, tam procera: ita ratio minimum quiddam est & occultum, sed eadem maxima est, si prodeat, & vim suam explicet. Plin. lib. 17. c. 10.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tolluntur: ita quod vi nequeas efficere, ratione & arte facilè efficias. Eras.

Reconciliatio.

Cassiteris, id est, stannum aut plumbum album, æs, ruptum ferruminat, vtcunq; contingens propter affinitatem quam habet cum vtroque: ita amicus amicitiam ac beneuolentiam disruptam reconciliare debet, vtrique se accommodans ex æquo. Plut.

Ignis facilè accenditur in paleis, & pilis leporinis, sed idem mox extinguitur, si nihil addas: Sic iræ amantium, aut nuper coniugatorum, si nemo se admiscuerit. Plut.

Vt crystalli fragmenta sarciri nullo modo possunt: ita difficillimum eos reconciliare, qui ex arctissima familiaritate in mutuum odium venerint.

Recreatio, Relaxatio.

Vt sunt vices somni & vigiliæ, noctis & diei, tempestatis & serenitatis, belli & pacis: ita labores leuandi ocio & lusibus. Plut.

Lyram & arcum remittimus, quò melius possint tendi: ita recreandus ocio animus, vt ad labores reddatur vegetior. Plut.

Auriga non semper adducit habenas, sed aliquando remittit: ita pueris nonnihil indulgendum. Plut.

Vt arcus tensus rumpitur: Sic animus remissus frangitur. Plut.

Vti nouales licet alternis interquiescant annis, tamen eam cessationem vbertate compensant: ita relaxatio ingeniorum mediocris facit vt ad studia reuersi plus efficiamus vigore animi, licet breuiore temporis spatio. Plin. l. 18. c. 16.

Regnandi libido.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Vide *Ambitio, Auaritia.*

Religio.

Qui diuos colunt metu alicuius mali, perinde faciunt, vt ij qui tyrannos venerantur, ne noceant, quos oderũt animo. Plut. Vide *Pietas.*

Regnum & reges.

Vt quibusdam cùm foris, in foro, aut in curia conspicui sint ac splendidi, domi morosa vxor contristat omnem vitam: Sic regno ac diuitiis multa adsunt occulta mala. Plut.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: ita diuina vis, aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Vide *Principes.*

Respublica.

Sicut ex contrariis elementis mira harmonia temperatus est mundus: ita diuersis hominum studiis constat respub. Eras.

Vt nauis multis ictibus compingitur, clauis, paxillis: deinde ad tempus aliquantum relinquitur, donec cohærescant claui commissuræque: deinde

deinde tutò sulcat maria: sic ciuitas multis sudoribus conditur, donec aucta tempore, tutam ac tranquillam vitam præbeat ciuibus. Plut.

Ex aluearium strepitu ac tumultu colligunt apes rectè valere: contra ex quiete Rempub. Plut.

Reipublicæ administratio.

Gubernator quædā suis manib. facit, quædam per alios: & aliquando aliis ad clauum admissis, ipse in proram demigrat: Sic in Republ. non debet vnus occupare omnia munia, sed aliis vicissim dare locum. Rectius enim fit, quæ multorum manibus peraguntur. Plutarchus.

Qui simul & Rempublic. tractat, & artem exercet sedentariam: perinde facit, atque ille, qui mulierem ingenuam ac probam, detracta stola, datóq; præcinctorio, in officina detinet. Plutarchus.

Qui nauem gubernant, aliena voce iussúq; vtuntur: sed qui Remp. gubernant, in seipsis sapientiam habeant oportet, vt nō sit opus aliena voce. Plut.

Vestalibus tempus erat præstitutum: primum, in quo discerent: alterum, in quo exercerent: tertium, in quo docerent: Idem fiebat in sacerdotibus Ephesiæ Dianæ: Itidem faciendum iis, qui Remp. gerunt. Plut.

Vt difficillimum ac periculosum est annosas arbores, quæ iam latè sparsere radices, reuellere loco, & alio transplantare: ita Rempub. longo tempore suis inueteratam institutis, ad aliam vitæ rationem traducere non licet citra maximos rerum motus. Plut.

Gubernator optimos quærit nautas: architectus doctissimos quærit ministros: Ita princeps eos asciscet amicos, qui ad remp. adminstrandam maximè sint idonei. Plut.

Qui sensim ac volentes descendunt in puteum, nihil læduntur: qui casu incidunt, valde turbantur: sic qui certo consilio accedunt ad Remp. moderatè ferunt: qui sese temerè iniiciunt, eos pœnitet. Plut.

Vt vinum primùm seruit, ac paret bibenti: at paulatim admixtum venis, rapit hominem, ac traducit in suos mores: ita qui rempublic. administrat, initio se populi moribus accommodat, post sensim eum ad sua trahit instituta. Plin.

Non est infirmior manus, quòd in digitos sit dissecta, sed ad operandum agilior: Ita negotia multis communicata, in Rempublic. plenius conficiuntur. Plut.

Vt qui personatus in theatrum procedit histrio, sic qui ad remp. administrandam accedit, non vt ciuibus prosit, sed sibi gloriam compareт. Plut.

Vt qui animi causa nauim ingreditur, vt spectet aut in ea inambulet: deinde repentè soluta, atque in altum reuulsa nauseans ac vomens frustra foras prospectat: sic qui leuiter, & quasi lusus gratia attingunt Remp. sed à semel suscepta non possunt sese explicare, negotiorum vndis secum hominem & inuitum trahentibus. Plin.

Vt quibus domi nihil est boni, in foro plerunq; versantur, & obambulant: sic quidam, quia nihil habeant, quod priuatim agant, ad publica administranda conferunt sese. Plut.

Vt equus strigosus imputatur non equi culpæ, sed equisonibus: Ita populus male moratus episcopis aut principibus. Erasm.

Cum bruta solitum naturæ momentum relinquunt, tempestatis indicium est: hoc est, cùm mergi fugiunt maria aut stagna, cùm absconduntur formicæ, aut oua progerunt: lumbrici è terra fugiunt, tempestatis præsagium est: Ita cùm audent facinorosi, tacent integri, sapit vulgus, desipiunt principes,

sacerdotes pro terrenis digladiantur, ad perniciem humanæ vitæ significat. Erasm.

* In corpore si quid est quod reliquo corpori noceat, vri ac secari quod nocet patimur, vt membrorum aliquod potius quàm totum corpus intereat: Sic in Reipub. corpore, vt totum saluum sit, quicquid est pestiferum amputetur. Cic. Philipp. 8.

* Vt contemnendus est qui in nauigando se mauult esse incolumem quã nauim: ita vituperandus est qui in reipubl. discrimine, suæ plus quàm communi saluti consulit. Idem lib. 4. ad Herennium.

* Vt leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt: sic vir bonus & sapiens, & legibus parens, & ciuilis officij non ignarus, vtilitati omnium plus quàm vnius alicuius saluti consulit. Idem. lib. 3. de finib.

* Vt medici membrum sæpe putrefactum incidunt atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare aut corrumpere possit: sic necesse est, si rempub. saluam esse volumus, vt perditissimos homines ex vrbe penitus exstirpemus, ne corruptus integro, violatus casto labem infringat. Idem, act. in Verrem.

* Vt tutela, sic procuratio Reipu. ad vtilitatem eorum qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissa, gerẽda est Idem lib. de Offic.

* Vt in nauigando tempestati obsequi artis est, etiam si cursum tenere nequeas: cum verò portum possis mutata velificatione assequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum quẽ cœperis, potius quàm eo commutato quo velis tandem peruenire: sic omnibus in administranda Republ. propositum idem esse debet cum dignitate ocium: non idem semper dicere, sed idem semper spectare debent. Idem libro primo epistol.

* Qudmadmodum chorus est res elegans, si quidem ordine constet & harmonia: contrà ridiculum spectaculum, si gesticulationes vna cum vocibus confundantur: ita præclara quędam res est ciuitas, aut regnum, si suus cuiq; datur locus, si suo quisque fungitur officio: hoc est, si Princeps quod se dignum esse agit, si magistratus suas obeunt partes, si plebs item bonis legibus & integris magistratibus obtemperat. Eras.

Mutationes & nouationes in Repub. perniciosissimæ.

Vt plus eo periculi corporibus nostris vere & autumno ob mutationem: Ita nouitas omnis offendit ac lædit Rempub. Eras.

Vt cibi potus cælíque nouitas offendit, etiamsi mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos asciscere, quòd omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Idem.

Reprehensio.

Qui de natura queritur, quòd quædam genuerit homini noxia dissimulatis tot bonis: perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferum Ægypto, quòd crocodilum habeat, aut aspidem: nec postea velit frui prognatis frugibus, sed tantum queratur de venenis, quæ nutrit. Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quę multis exuberet virtutibus, de pauculis voculis temerè elapsis cauilletur. Plutarchus.

Vt lamias fabulæ narrant foris oculatas esse, domi oculis in vase reconditis, nihil videre: ita quidam in alienis perspicaces sunt, ad sua cæcutiunt. Plut.

Vt quibus domi multum est malorum, gaudent apud alios versari: Ita animus

animus sibi malè conscius, sua horrens de alienis agit, & malitiam suam apud alios pascit. Plutarchus.

Facilè est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: Ita aliorum orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, non est perinde facile. Plut.

Non quemadmodum parasitus conuitio tactus ab iis, à quibus alitur ridet ac nihil commouetur: ita à philosopho reprehensus, debet esse affectus, sed nec offendi oportet, nec impudenter negligere. Plut.

* Vt oculus, sic animus se non vidēs, aliena cernit. Cic. l. 1. Tusc. quæst.

Cùm æstate vehementiùs tonuerit, quàm fulserit, vt inquit Plinius, ventos denuntiat: ita vbi quis vehementer inclamat in aliorum vitia, ipse non perinde lucens morum integritate: indicium est animi magis ambitionis vento tumescentis, quàm solidè pij. Erasm. *Vide Castigatio.*

Responsio.

Vt pauperiores aliquando donant munuscula ditioribus, quò plus recipiant: sic indoctiores prouocant, nonnullos, vt eruditiora vicissim illi respondeant. Plut. *Vide Sermo.*

Reuerentia.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiam, non ob aliud nisi quòd serpentes interficit: parcitur apud Britannos miluis, quòd vrbem raptis extis pecudum repurgent: ita quibusdam honos habendus, non quòd ipsi digni sint, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Eras.

Rhetorica.

Vt periculum sit, si omnes in diem inclinent latus nauis, sed aliis aliò inflectentibus nauis optimè libratur: sic seditio, & dissensio inter Rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis. Plut.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: ita ridiculus qui de pietate & iustitia verba faciens, Rhetoricis lasciuiat flosculis. Plut.

Robur.

Arbores infœcundæ firmiores sunt fœcundis: Ita robustius est corpus his qui nihil pariunt in literis, quàm qui sese laboribus exhauriant. Eras.

S.

SACERDOS.

VT vitrum copiâ viluit, alioqui nec auro nec argento cessurum: Ita sacerdotes ob turbam minoris fiunt, magno in pretio futuri, si singulæ ciuitates singulos haberent sacerdotes, vt olim. Eras.

Sacramenta.

Vt optima remedia maximè perniciem adferunt, nisi aptè sumantur: Ita Christi sacramenta salutaria sunt rectè sumentibus, lethalia indignè accipientibus. Eras.

Sanitas.

Olim in capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor absinthium bibebat: Ita salubria magis quærenda sunt quàm iucunda. *Vide Valetudo.*

Sapientia.

Vt paulatim vmbra remissa sentimus non magis esse in lumine: ita sensim imminuta stultitia, in sapientia proficimus. Plut.

Vt qui vehementer esurit aut sitit, nulla re potest auelli, donec sedauerit appetentiam: Sic omnia posthabenda sitienti sapientiam. Plut.

Semen licet exiguum, tamen locum nactum idoneum, vices suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffundit: Sic ratio sapientiæ paucis constat verbis, in opere crescit. Senec.

Sunt qui propiùs admota non cernunt quæ longius absunt vident: Ita nonnulli plus sapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad se pertinent. Erasmus.

Vt ingentes obelisci magno quidem negotio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: Ita arduum est virtutis aut sapientiæ parare famam, sed parata nunquam intermoritur. Idem.

Sicuti maroneum vinum, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum, tamen vigorem suum seruat: Ita sapiens nullis soluitur voluptatibus. Plin. 24. cap. 4.

Vt Castoris & Pollucis faces si solitariæ appareant, dirum est ostentum: sin geminæ salutare: ita non oportet potentiam esse seiunctam à sapientia alioqui pestilentem. Plin.

Vti magnes occulta quadam & incognita vi ferrum ad se trahit: ita sapientia secreta quadam ratione trahit ad se animos hominum. Plin. l. 35. c. 16.

Sicuti aquilo initio vehemens, desinit lenior, contrà Auster initio lenior, desinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu aggrediuntur, frigescunt in processu. Contrà qui cõsilio suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu. Eras.

Sicuti quo directius nos ferit Sol radiis suis, hoc minor est vmbra nostri: quo obliquius, hoc magis increscit vmbra corporis: ita quãto plus quisq; assequutus est veræ sapientiæ, hoc minus magnificè de se sentit, quo longius abest ab ea, hoc se magis dilatat stultissima persuasione sapientiæ. Idem.

Arundinis radix contrita & imposita filicis stirpem corpore extrahit, item arundinem filicis radix: ita vicissim, & pecuniæ studium eximit animis amorem sapientiæ, & sapientiæ studium pecuniæ. Idem.

Sapiens.

Vt verus amor erga mulierem non desiderat testem, sed sat habet, si clàm ea potiatur: Ita vir sapiens recti conscientia contentus. At qui fictè amant ostentant & iactant. Plut.

* Vt cœlestia humanas manus effugiunt & ab his qui templa diruunt, aut simulachra conflant nihil diuinitati nocetur: ita quicquid fit in sapientem proteruè, petulanter, superbè, frustra tentatur. Senec. lib. quod in sapient. non cadit iniuria, cap. 3.

* Quemadmodum erga ægrotos suos medicus, sic erga alios homines vir sapiens affectus est: eorum phrenesin, maledicta, scurrilia dicta, petulantiam patiente fert animo. Senec.

* Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis est durities: alij nec igni nec aquis cedunt: ita sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, vt tam tutus sit ab iniuria quam firmissimi lapides. Senec.

Vt sydera contrarium mundo iter intendunt: ita sapiens aduersus opinionem omnium vadit. Senec.

Cùm potentes imperio editi, & consensu seruientium validi nocere intentent: tam citra sapientem omnes eorum impetus deficient, quam quę neruo, tormentisve in altum exprimuntur, cùm extra visum exierunt, citra cœlum tamen flectuntur. Seneca.

Vt nec mundus crescit, nec Sol, nec Luna, nec mare: Ita pares sunt omnes sapientes. Senec.

Vt grando illisa tectis dissultat, magno quidem fragore, verùm nulla noxia: sic insultus fortunæ nihil potest in sapientem. Senec.

Vt egregius artifex, non in vna materia artifex est: Sic sapiens in quauis fortuna se bene gerit. Senec.

Vt

Vt pumilio, etiam si in monte consistat, pusillus est, colossus etiam in puteo magnus: ita sapiens in quacunque fortuna suis bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis. Senec.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrum fingit: ita sapiens quamuis fortunam sapienter administrabit. Senec.

Vt imperiti tempestatem non sentiunt, nisi serò suóque malo, contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: ita vulgus hominum improuidũ suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul præuisum malum vitet: vt Democritus, metente fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperétque desecta sub tectum, paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Senec.

Sicuti mundus vndique teres, ac rotundus sibi constat: ita sapiens nihil extra se quærit, seipso contentus. Plin. lib.2.cap.2.

Sicut Mercurius quàm minimo spatio discedit à Sole, licet alioqui vagus & errabundus: ita non oportet longiùs ab honesto discedere sapientem. Plin. lib.2.cap.17.

Vt cochleæ lentè ingrediuntur, nec quicquam attingunt, aut vsquam sese mouent, nisi cornibus prætentarint: ita sapientem oportet esse cuntabundum, miniméque præcipitem, & pedetentim aggredi gustu quodam prius sumpto. Plin. lib.9.cap.32.

Tradunt Physici veteres, Solem marinis aquis pasci, Luna dulcibus: ita sapientes amara quærunt, modo vtilia: stulti quæ delectant modò, sectantur. Eras.

Vt in culice non minus admiranda naturæ vis est, quàm in elephante: ita sapiens in maximis pariter ac minimis negotiis, magnum virum ostendit. At ingenij vis etiã in iudicio atque humili argumento elucet. Plin. lib.11.cap.2.

Vt fulmen quodcunque animal protinus ocidit excepto homine: ita fortunæ procellę indoctos, ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Eras.

Sicut animantia quædam etiã corporis partes amputant, ob quæ periclitari sese sciunt, veluti fiber: ita sapientis est aliquando facultatum iactura vitæ consulere. Plin. lib.8.cap.30. & lib.36.cap.16.

Vt indomita vis adamanti, vnde & nomen additum gemmæ, adeò vt nec calescat igni, nec ferro cedat: quin magis ictum ita respuens, vti ferrum simul & incudes dissiliant: sic sapientis animus aduersus omnem fortunæ sæuientis impetum inuictus. Plin. lib. 37.cap.4.

Vt Deus, plurimũ sapiens & intelligens, minimum loquitur: ita sapiens non nisi necessaria loquetur. Eras.

Vt halcyones etiam media hyeme mare tranquillum præstant, non sibi solùm, sed aliis quoque: ita sapiens turbatissimis rebus nõ solùm ipse tuebitur animi tranquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit. Plin. lib.10.cap.23.

Rhododendri frondes, iumentis, capris, & ouibus venenum est, idem homini contra serpentium venena remedio: ita quod stultis perniciem adfert, vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiens vertit in suum bonum. Plin. l.16.c.21.

Scientia.

Vt agricolæ libentius vident spicas inclinatas, quã erectas in altum, nam illas onustas fructu intelligunt, has inanes: Sic adolescentes, priusquam profecerunt in philosophia tument: vbi doctrinę fructum perceperint, submittunt sese. Plut.

Quærimus nonnunquam eos, quibuscum

buscum stamus. Ita quidam quod sciunt, se scire nesciunt. Senec. *Vide titulos de Artibus, Eruditione & Doctrina.*

Seditio.

* Vt mare quod natura sua tranquillum est, ventorum vi agitari videmus ac turbari: Sic populus sua sponte pacatus, hominum seditiosorum vocibus & violentissimis tempestatibus concitari solet. Cic. pro Cluentio.

* Vt tempestates sæpe certo aliquo cœli signo commouentur, sępe improuiso, nulla ex certa ratione, obscura aliqua ex causa concitantur: sic in comitiorum tempestate populari, sæpe intelligas quo signo commota sit, sæpe ita obscura est, vt casu excitata videatur. Cic. pro Muræna.

Salamandra non nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit: ita quidam non apparent, nisi statu ciuitatis bello aut seditione turbato, iidem rebus pace compositis emoriũtur. Plinius lib. 10. cap. 67.

Sicuti vulgò dicunt Aquilonẽ noctu exortum nunquam ad tertium durare diem: ita rerum motus qui non ex altis initiis, sed facili causa subitáque proficiscuntur, facilè sedantur, & conquiescunt in repub. *Vide Discordia.*

Senectus.

* Vt non omne vinum: Sic non omnis ætas vetustate coalescit. Cic.

* Vt adolescentem in quo senile est aliquid: Sic senem in quo adolescentis probi est aliquid, laudamus. Idem.

* Vt petulantia & libido magis est adolescentum, quàm senum, nec tamen omnium adolescentum, sed non proborum: sic ista senilis stultitiã, quæ deliratio appellari solet, senum est leuium, non omnium. Idem.

* Vt adolescẽtibus bona indole prędìtis sapientes senes delectantur, leuiórque fit eorum senectus, qui à iuuentute coluntur & diliguntur: Sic adolescentes senum pręceptis gaudent, quibus ad virtutum studia ducuntur. Idẽ.

Vt gaudent, qui à furiosis dominis aufugerunt: sic gaudere debent senes, qui ætatis beneficio libidine non infestantur. Plut.

Ibin aiunt, vbi cõsenuit, iámq; quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: Sic gloria senum tranquillior, & consilia sedatiora. Plut.

Vt aqua vino admixta reddit illud moderatius, & sobriæ nymphæ Bacchum temulentum compescunt: sic in Repub. senes admixti, iuuenum temeritatem & ambitionem reuerentiã sui reddunt moderatiorem. Plut.

Vt cantor senex nõ admittit artem, nec abiicit lyram, sed leuiores sequitur harmonias, & vocis regit contentionem, iuuenibus aptiorem: Sic in senectute non oportet à Repub. prorsus desistere, sed eligere negotia remissiora, quæ conueniant ætati. Plut.

* Quemadmodum in naue quę sentinam trahit, vni rimæ aut alteri obsistitur, vbi plurimis locis laxari cœpit & cedere, succurri non potest nauigio dehiscendi: ita in senili corpore aliquatenus imbecillitas sustineri & fulciri potest, vbi tanquam in putri ædificio omnis iunctura dilabitur: & dum alia excipitur, alia descinditur, circumspiciendum est quomodo exeas. Senec.

* Quemadmodum nouem mensib. nos tenet maternus vterus, & præparat non sibi, sed illi loco, in quem videmur emitti, iam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: Sic per hoc spacium quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum. Senec.

Adiice illos, qui non aliter, quã quibus difficilis somnus, versant se, & hoc atque illo modo componunt, donec quietem lassitudine inueniant, statum

vitæ

vitæ suæ formando, subinde in eo nouissimè manent: in quo illos non mutandi odium, sed senectus ad nouandũ pigra deprehendit. Senec.

Vt orbium diuersus in contraria nisus, motum omnium temperat: ita senum contatio, iuuenum in repub. feruorem ac præcipitantiam moderatur. Erasm.

Vt ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse, nemo discedere, sed discessisse, quòd noctu clanculúmq; faciant vtrunque: ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse: & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Plin. lib. 10. cap. 25.

Nouella vitis copiosius gignit vinum, sed vetustior melius: ita plura loquuntur iuuenes, sed vtiliora senes. Erasm.

Vt à currente flumine tantum habes, quantum hauris: ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocâris. Eras.

Sermo.

Vt in calamitatibus firmissimi, atq; optimi amici adsunt vtiliter: Sic & sermones optimi. Plut.

Vt ędium ostio carentium, & crumenarum absque vinculis nulla est vtilitas: ita multo magis oris claustro carentis nullus est vsus. Plut.

Qui in Platone & Demosthene nihil quærunt, nisi puritatem attici sermonis, quid aliud agunt, quàm ij, qui in pharmacis nihil amant, nisi fragrantiam & nitorem, vim purgandi seruãdique negligunt. Plut.

Quemadmodum Protogenes pictor Apellem ex vnica linea cognouit nunquam alioqui visum: ita ex vnico responso ingenium, & prudentiam viri deprehendet, qui sit ipse sapiens. Plinius.

E voce agnoscimus hominem, facie non conspecta, nam sua cuique vox: ita ex oratione licet hominis vitam coniectare. Eras.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. *Vide Oratio.*

Seruitus.

Si miserum est seruire, multò miserrimum est seruire iis, quos non possis effugere. Plut.

Vt attagen aliâs vocalis, captus obtumescit: ita quibusdam seruitus adimit vocem, qui liberè loquebãtur. Aut sponte loquuntur, aut canunt nõnulli, si cogas, reticescunt. Eras.

Formicæ triticum arrodunt ea parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quo ministris perpetuò vtantur premunt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquũt aulam. Eras.

Seueritas.

Vt echinus semper in spinis ingreditur, quòd spinas secum circumferat: ita quibusdam in omni negocio acerbitas est, propterea quòd animo secũ adferant asperitatem, etiam si res ipsa nihil habeat incommodi.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate: at idem tribus diebus vnoquoque mense stat immotus, septima, octaua, nonáque luna: ita quidam inæquales sibi, aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partem plus satis vehementes. Eras.

Silentium & taciturnitas.

Grues cùm ex Cilicia deuolant lapillos in os sumunt, atque ita Taurum montem aquilis plenum tutò transuolant, ídque noctu, ne vox prodat; Ita tutissimum vbique silentium. Plutarc. Plin. lib. 10. cap. 23. Aristot. de natur. lib. 9. cap. 10.

Vt egregius artifex iaculandi statim scopum petit: ita sapit, qui pauca loquitur,

loquitur, sed ad rem. Plutarch.

Vt mysteria cum silentio spectantur: ita quædam melius laudantur silentio, quàm oratione. Plut.

Vt vas experiamur aquam non vinum infundimus: ita friuolum quiddã aliquando committendũ amicis, quo silentij fidem experiamur, vt si effutiant, nihil sit periculi. Plut.

Fucata facies nec diu nec multis imponit: ita simulatio, non nisi ad tempus, & paucos decipit. Senec.

Quemadmodum onerati mero, non continent cibum: ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Muta cicada pro miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plin. lib. 11. c. 27.

Simulatio & dissimulatio.

Vt vitrum quia pellucidum, nihil celat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare nôrunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palàm est.

Vide Hypocritæ.

Simultas.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat: tamen haud facilè propellitur: ita simultas inuidiam, Zelotypia mali memoriam in animo relinquit. Plut.

Vide Odium.

Solitudo.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: ita qui valde latet, & à vulgo semotus est, in huius vitam inquirunt homines. Senec.

* Vbi complures vnà faciunt iter, si quis fuerit lentior, ab aliis pergentibus vtcunque protrahitur: si quis æquo properantior, à cæteris retardatur. Contrà, qui solus facit iter, aut studio perueniendi nimium festinat, aut tædio itineris residet & obdormiscit alicubi. Rursum qui solus ambulat, nonnunquam aberrat. Inter multos si quis aberrat, non deest qui commonstret viam. Idem accidit in vita solitaria & gregaria. Eras.

Somnus.

Comicus venustè dixit de iis, qui lectos inaurant ac deargentant, cùm dij nihil nobis gratis dederint, nisi somnum, cur id sibi magno volunt constare? At cùm dij somnum nobis dederint, curarum & laborum delinimentum, superstitiosus sibi illum reddit carnificinam. Plut.

Heraclitus dixit, vigilantibus vnum communem esse mundum, sopitos in suum quenque discedere: at superstitiosus, ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur, semper somniante cogitatione. Plut.

Sophistæ.

Vt præstigiatorum fraudes fallunt & cum voluptate: Sic sophisticis argutiis capi ridiculum est, non periculosum. Senec.

Vt cibi malè olentes, non videntur malè olere his qui ederint: ita spurcæ scotistarum & sophistarũ literæ, cùm alios melioribus imbutos literis vehementer offendant, ac nauseam moueant, eos qui nugas istiusmodi imbiberunt, nihil offendunt, imò bellæ videntur & elegantes. Eras.

Vt panthera bene olet, sed non nisi bestiis, quas ad se trahit, hominibus item nihil olet: ita Scotus bonis ingeniis grauis est, stupidis istis & bardis quouis aromate grauior. Idem.

Vt bonaso cornua oneri sunt tantùm, nulli autem vsui, adeò sunt in se reflexa: ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminem reuincere possint, adeò est intorta. Plin. l. 8. c. 15.

Sors.

Vt in democratia, cui sorte contigit

git imperium, cum oportet imperare: cui non contigit, cum oportet æquo animo ferre: Sic in vita hominū quod sors dederit, boni consulendum est. Plut.

Vt suus cuiq; morbus videtur atrocissimus: ita suum cuique incommodum maximè dolet. Eras.

Spectacula & ludi.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendū etiam non esurientes, & à potu qui ad bibendum inuitaret etiam non sitientes: Sic fugienda sunt spectacula, sermonésque qui pelliciunt sui desiderio eos, ad quos nihil attinent. Plut.

Spes.

Quemadmodum Ægyptij lege iubebantur expectare donec peperisset, si qua grauida morbo fuisset correpta: ita non facilè abiicienda spes in hominum erratis. Plut.

Splendor.

* Vt citharœdus cùm prodierit optimè vestitus, palla inaurata indutus, clamyde purpurea variis coloribus intexta, & cum corona aurea, magnis fulgentibus gemmis illuminata, citharam tenens exornatissimam, auro & ebore distinctam: ipse præterea forma sit & specie, staturáque apposita ad dignitatem: si tum magnam populi commoueat his rebus expectationē, & repentè silentio facto vocem emittat acerbissimam, cum turpissimo corporis motu, quò melius ornatus est & magis fuit expectatus, eò magis derisus & contemptus eiicietur. Ita si quis in excelso loco & in magnis ac locupletibus copiis collocatus fortunæ muneribus & naturæ commodis omnibus abundabit, si virtutis & artium quæ virtutis magistræ sunt, egebit, quo magis cæteris rebus erat copiosus & illustris, & expectatus, eò vehementius derisus & contemtus ex omni conuentu bonorum eiicietur. Cic. lib. 4. ad Herenn.

Studium.

Vt quod maiore negotio chalybi, aut marmori insculpseris, durat diutius: Ita quod maiore studio discimus, nunquam obliuiscimur. Erasmus.

Vt qui leuiter amant, gaudent quidem amico præsente, absentis facilè obliuiscuntur: at qui penitus amant, non sinunt abesse quod amant: sic quidam facilè auocantur à studio philosophiæ negotiis: at qui verè amant, omnium præ illa obliuiscuntur, nihilque illis sine illa dulce esse potest. Plutarchus.

Vide diligentia, labor.

Studiorum diuersitas.

Vt feris aliis aliunde victus: sic hominibus aliis aliunde viuendi ratio: alius philosophatur, alius militat. Plut.

Vt Androgyni sic vtrosque imitantur, vt neutrum sint, nec mares, nec fœminæ: Ita quidam dum & theologi volūt esse & rhetores, à neutris agnoscuntur. Idem.

Vt à Seribus mollissima vellera, & ab ijsdem durissimum ferrum mittitur: Sic à quibusdam diuersa proficiscuntur. Idem.

Crocodilus anceps animal nunc in terris agit nunc in aquis: in terra ponit oua, in aqua prædatur, & insidiatur: ita quidam simul & aulici sunt & ecclesiastici, & vtrobíque pestilentes.

Vide ingeniorum diuersitas.

Studium immodicum.

Vino modico nerui, & oculi iuuantur, eodem copiosiore læduntur: Sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eadem læditur, si quis immodicè incumbat. Eras.

Vitis nisi subinde amputetur, ipsa sua fœcunditate gracilescit & perit: ita cohibendum est immoderatum studi-

studium felicibus ingeniis, ne parum moderato labore consumantur. Idem.

Notatus Protegenes, alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: ita quidam scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil vnquam satis emẽdatum videtur. Idem.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nullis vinci volunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. l. 10. c. 29.

Vide Diligentia, Assiduitas, ac Labor.

Stultitia.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: Sic quidam, grauissimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt. Plin. l. 30. c. 2.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquouersum porrigebat, nullo certo scopo: ita magnus rex cui desit prudẽtia, quiduis aggreditur ingenti rerum tumultu sed nullo iudicio. Eras.

Sol, Luna, Stella, Mare, Terra, arbores, herbæ, bruta, & in his apes, formicæ, conchæ, deniq; lucernæ tempestatem præsentiunt: solus homo sua mala non præsentit neque prospicit. Plin. l. 18. c. vlt.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescẽte marcescunt: ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutauerit sese. Plin. l. 11. c. 102.

Mugiles si caput condiderint, putãt se totos occultari: ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi, putant ab aliis non animaduerti, qui mos idem & pueris est. Plin. l. 9. c. 71.

Struthiocamelus, auium maxima, sed stolidissima, nam vbi collum occultauerit frutice, latere sese existimat: ita quidam ingenti mole corporis onusti, minimum habent ingenij. Plin. l. 10. c. 1.

Si fœmina inter aues saliat fœminam, nascuntur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: ita consilium quod animo cõceperis, non accedente oratione friuolũ est & inutile. Oua sic nata Hyponemica, hoc est, subuentanea vocant, dicuntur & Zephyria, quæ vento concipiuntur. Sic euanidũ est, quicquid imaginatione, non certo iudicio instituitur. Aristot. lib. 6. c. 2. de nat. anim. Plin. l. 10. c. 58.

Stupiditas.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiamsi in ignem coniiciatur, tamẽ natiuum frigus suum retinet: ita quidam sic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis, aut hortatibus inflammare possis. Plin. l. 37. c. 11.

Vt tarandi cutis ferro impenetrabilis: ita quosdam nihil queas dictis lædere. Plin. l. 8. c. 34.

Stylus.

Quemadmodum in superioris Lybyæ populis, quoniam mulieres communes sunt, vt in Politicis testatur Aristoteles, filios iuxta similitudinem formarum partiuntur: ita confusis operum titulis, styli similitudinem, & orationis phrasim oportet spectare. Erasm.

Successus rerum.

Vt si quis varia spargat, necesse est vt aliqua proueniant: Sic omnia tentanti quædam succedunt. Senec.

Superbia.

Vt Deus irascitur, qui fulmen ac tonitru imitantur, eósque in tartara præcipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur, qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Si quid in vtres velis infundere boni, ventum atque aërem remoueas oportet: Sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plut.

* Vt membrum turgidum ac tumidum vitiosè se habet: ita inflatus animus & tumens in vitio est. Cic.

Superstitio.

Si fieri potest, lippitudinem auferimus ab oculis: sin id non licet, non tamen eruimus oculum: ita si superstitio tolli prorsus non potest, non tamen protinus credendum, nullos esse deos. Plut.

Licet seruis, quibus spes nō est libertatis, ad principis statuam confugere, venditionem postulare, mutare dominū, si durius habiti sunt quā ferre possint: superstitiosis nec hoc licet. Plut.

Polycrates tyrannus non erat formidabilis, nisi Sami, Periander Corinthi. Desinebat metuere, qui illinc in liberam ciuitatem emigrasset: at superstitiosus non habet quò confugiat, vt metu liberetur. Plut.

Gubernator vidēs insurgere tempestatem, deorum auxilium implorat, nihilo segnius interim clauum moderans, & antemnā detrahens: at superstitiosus despondet animum. Plut.

Quidam dum stultè fugiunt latrones aut feras, in auia incidunt, & in barathra, aut præcipitia: Sic quidam superstitionem ita fugiunt, vt incidant in impietatem, cùm in medio sit pietas. Plut.

Sunt aræ seruis, sunt statuæ, sunt asyla latronibus, ad quæ confugiunt, & vbi tutò sint: at hic maximè timet superstitiosus. Plut.

Licet seruis postulare distractionē, & mutare dominum: idem non datur superstitiosis, cùm omnes deos metuant. Plut.

Non timet mare qui non nauigat, non bellum, qui non bellat, non latrones domi manens, non calumniatorē pauper, non inuidiam priuatus: non terræmotum, qui est in Galatia: non fulmē, qui est in Æthiopia: at superstitiosus omnia timet, terrā, mare, aerē, cœlum, tenebras, lumen, strepitum, silentium, somnium. Plut.

Serui cùm dormiunt, non timent heros, vincti obliuiscuntur compedum in somno: vlcera, carcinomata, & grauissimi etiam cruciatus conquiescunt: Sola superstitio etiam dormientem infestat. Plut.

Latrones aut fugitiui, si aram, aut statuam apprehenderint, in toto sunt: at hîc maximè trepidat superstitiosus. Plut.

Vt tremunt, qui vrsorum aut draconum lustra adeūt: sic superstitiosi cùm tractant diuina, existimantes deos semper paratos ad nocendum. Plut.

Carbunculi ignis & nomen & speciem habent, cùm ignem non sentiant, vnde & apyrustæ dicti: ita quidā pietatis opinionem & imaginem obtinēt, cùm à re sint alienissimi. Erasm.

Vide Somnus.

Suspicio.

Vt morbus in corpore non admittente quod proprium est, multarum noxiarum & absurdarum rerum gignit appetentiam: ita calumnia suspicióque aduersus cognatos & domesticos malas & noxias aliorum necessitudines inducit. Plut.

T.

TACITVRNITAS.

VT monas non exit suum finem, sed semper in vno manet, vnde & nomen habet: dyas autem initium differentiæ in finitum, protinus enim per se duplicatur ad multitudinem: Ita sermo donec apud vnum manet, verè

verè arcanus est & secretus, quòd si ad alteram transierit, iam spargitur in famam. Plut.

Vide silentium.

Tarditas.

Vt in inserendo calamus altius depressus, tardius fert, sed durat fortius: ita præstat sic rem aggredi, vt firmior sit ac durabilior, potiùs, quàm vt præsens spectes lucellum. Eras.

Temeritas.

Sol cùm maximè tollitur in altum arduus ad polum septentrionalẽ, tum minimum mouetur: ita quo maior est potestas, hoc magis coercenda est animi temeritas. Plut.

Columbo in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aere sibi placens implicatis strepitu pennis capitur ab insidiante alicubi accipitre: ita multi dum ostentant suas vires magis quàm vtuntur, obliti sui, præda fiunt inimicis. Eras.

Temperantia.

Vt Athenienses nunquam de pace consultabant nisi pullati, quemadmodum dicebat Demades: ita nobis non venit in mentem moderatior victus, nisi iam febri æstuantibus & admotis pharmacis. Plut.

Vt nautæ sereno cœlo nonnihil laxant vela, cùm est suspicio tempestatis, contrahunt: ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà si quid timebitur morbi, cautius agendum. Plut.

Vt in tranquillitate corpus expeditum redditur aduersus imminentem tempestatem: ita tenui victu, parcáque, vt medici loquuntur, diæta vtendum, vt si incidas in opiparum conuiuium possis enatare. Plut.

Homines tantùm pingues ac robusti duríque similes sunt gymnasiorum columnis, vt dixit Ariston. Plut.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: ita corporibus aggrauatis subducendus cibus ac potus. Plutarch.

Vide frugalitas.

Tempus.

Sicut vnda vndam perpetuò propellit: ita dies diem trudit. Eras.

Vt à currente flumine tantum habes quantum hauris: ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocaris. Idem.

Vt ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quòd noctu clanculúmque faciant vtrunque: ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Idem.

Tempori inseruiendum.

Non vt polypus se quibusuis locis: ita nos debemus quorumlibet moribus accommodare. Plut.

Non vt Proteus præstigiis sese in omnes vertebat formas, nec vllam habebat certam ac propriam: Sic oportet nullo certo vitæ instituto, cum studioso legere, cum palęstrita colluctari, cum venandi studiosis venari, cum bibosis simul inebriari, cum ambitioso ambire magistratum. Plut.

Vt cancri in metu vtroque vorsum pari celeritate ingrediuntur: ita cùm res exigit, vertendi sunt in diuersum mores. Plin. l. 9. c. 31.

Vt natura non est eadem omnibus locis, neque flatuum, nec maris nec pluuiæ, nec arborum, nec animantiũ: ita non oportet hominem vbiuis eundem esse, sed cum loco ac tempore variari. Eras.

Vt arborum aliæ gaudent montibus aliæ vallibus, aliæ siccis locis, aliæ riguis & aquosis: ita non omne vitæ genus omni homini conuenit. Sunt quæ quouis proueniunt loco. Ita sunt horarum homines, accommodati ad mores omnium. Idem.

Tenacitas.

Tenacitas.

In Chio Dianæ facies est in sublimi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata videtur: ita sordidi quidam adeuntem amicũ tristes accipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum adferat conuiua: ac alacres dimittunt abeuntem. Eras.

Testamentum.

* Quisquis graui morbo correptus tabulas testamenti conscribit, similis est iis qui marinis fluctibus vehementer agitati tum primum incipiũt nautica instrumenta debito ordine tractare. Aristot.

Timor.

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax contra insequentes: ita quidam si concedas ac metuas, tum ferociunt: si strenuè contemnas & obsistas, statim concedunt. Plin. lib. 8. cap. 25.

Vt Chamæleon, quia pauidissimum animal subinde colorem mutat: ita qui viribus non pollent, ad varias artes confugiant necesse est. Plin. lib. 8. cap. 33. & lib. 28. cap. 8.

* Vt qui mortem in malis ponit, non potest eam non timere: Sic nemo vlla in re potest id quod malum decernit non curare idque timere. Cicero.

Tristitia.

Quæ natura sunt amara, his admixtis quibusdam dulcibus gratiam addimus: ita res per se tristes ratione sunt alleuandæ. Plut.

Vt muscæ à leuibus locis veluti speculis dilabuntur, asperis & cauis insident: Sic quidam bonorum obliti, tristium memoriam vrgent ac premunt. Plutarch.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: Sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus. Eras.

Turpitudo.

Vt apud Iureconsultos etiam qui frigidam suffundunt, simili notantur infamia: ita culpandus, qui ad turpia hortatur, non is solùm qui turpia facit. Erasm.

Tyrannus.

* Vt si gladium paruo puero, aut si imbelli seni aut debili dederis, ipse impetu suo nemini noceat: sin ad modum vel fortissimi viri corpus accesserit, possit acie ipsa vel ferri viribus vulnerare: ita cum hominibus eneruatis atque exanguibus magistratus tanquam gladius est datus, qui per se pungere hominem nunquam potuissent, hi magistratus nomine armati, Rempub. trucidauerunt. Cicero pro Sext.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquam asparagum inde ceperit, & Libyes non antè incendunt sarmentum quàm thus collegerint: ita Deus non excidit genus regum pestilens, priusquam hinc fructus aliquis bonus contigerit. Plut. Plinius lib. 28. cap. 8.

Vt hyenæ fel, & phocæ coagulum, atque aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent remedium: Sic Deus pessimis tyrannis vtitur nonnunquam ad correctionem vitiorum. Plut.

Catoblepas & basiliscus solo aspectu necant, maximè si oculos intueare: ita tyranni nonnulli solo oculorum coniecto nonnullos ad laqueum adigunt. Plin. lib. 8. cap. 21.

Aspis pestilentissimum* malum non vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: ita tyranni filium, aut alium tyrannidis successorem adiungunt, ne desit vltor, si quid acciderit. Plin. lib. 8. c. 23.

Crocodilus patitur trochilum auiculam carpere escam è faucibus suis, non illius amore, sed sui ipsius causa: repurgat enim rostro suo os illius: ita

tyranni etiamsi quid alicui cōcedunt, semper ad suum referunt commodum. Plin.l.8.c.25.

Aquilarum pennæ quoque aliarum auium pennis admixtæ, eas deuorant: Ita tyrannis penitus insita vis est spoliandæ plebis, vt mortui quoque aliquid auferant. Plin.l.10.c.3.

Crocodilus, inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiam expauescat: Ita tyranni cum omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plin.l.8.c.15.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus sunt, cùm remisere surdi: ita principes si quid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames non intelligunt. Plin.l.8.c.33.

Formicę triticum arrodunt ea parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile. Sic potentes quo ministris perpetuò vtuntur premūt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquant aulam. Plin.l.11.c.30.

* Si tyranni quæris imaginem, leonem, vrsum, lupum aut aquilam cogita, quæ laniatu viuūt ac prēda: vt quoniam intelligunt sese omnium odiis obnoxia, omnium insidiis peti, prēruptis locis se continent, aut solitudinibus & specubus abdunt sese. Nisi quod horum quoque sæuitiam superat tyrannus. Dracones, pardi, leones, cætera quoq; immanitatis damnata crimine animantia, suo genere, temperant, & tuta est inter feras similitudo morum. At tyrannus homo in homines, ciuis in ciues potissimum feritatem suam exercet. Eras.

V.

VARIETAS.

VT qui locis æqualibus ambulant, magis defatigantur, quàm qui inæqualibus: ita laboriosius est semper eadem aut similia repetere quàm in variis versari negotiis. Eras.

Verbum Dei.

Draconites, nec poliri potest, nec artem admittit, alioqui elegans ac translucens: ita diuina scriptura suum habet nitorem, nec artificium philosophiæ aut rhetorices admittit. Eras.

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiunt, nec cariem: ita semel imbutus diuini spiritus succo animus, nullam huius mundi sentit corruptelam. Idem.

Rhododaphnes arboris folia quadrupedibus venena sunt, hominibus præsidia aduersus serpentes: ita diuinæ literæ sobriis ac prudentibus salutarem præbent alimoniam, stultis autem & impiis hęreseos, & maioris impietatis ministrant occasionem. Idem.

Vt homini semper adest remedium aduersus serpentium virus, nempe saliua, qua contacti ceu feruenti perfusę aqua, fugiunt, ac emoriuntur si in fauces penetrauerit: Sic aduersus omnes pestiferas cupiditates præsens remedium semper nobiscum circumferimus, si modo nouerimus vti, id ab animo petatur oportet.

Sicut Alexander Magnus vetuit, ne quis se pingeret præter vnum Apellē, aut ne quis se fingeret ære præter Lysippum, aut gemma sculperet præter Pyrgotelem, summos videlicet artifices: ita non conuenit Christum à quouis prædicari, aut virtutem à quouis laudari. Idem.

Vt stultum sit relictis fontibus consectari riuulos: ita ineptum est, relictis Euangeliis, Lytæ, & similium somnia sequi. Idem.

Veritas.

Vt speculum non reddit imaginem, nisi substernas vitro stannum, aut æs, aut aurum, aut simile quippiam solidum,

dum, quod imaginem non sinat perfluere: ita non nisi in animis solidis, & vera virtute nixis, relucet imago veri. Eras.

Vestitus.

Quemadmodum stultus est, qui equum empturus non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frena: sic stultissimus est, qui hominem aut ex veste, aut ex conditione quæ vestis modò nobis circumdata est, æstimat. Senec.

Victoria.

Iniecto in oculos sago leo sine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: ita facillimum est potentissimum etiam domare modo cognitum sit illius ingenium. Eras.

Sicuti Leo citiùs sæuit in virum quã in fœminam, pueros non nisi summa fame coactus attingit, simplicibus ac prostratis parcit: ita potẽtes infirmioribus debent ignoscere, vires in alios experiri, quos vincere pulchrum sit. Idem.

Vicinitas.

Luna præcipuè mouet inferiora, non quòd efficatior, sed quia propior: ita multum habet momenti ad res conficiendas vicinitas. Eras.

Vt in re rustica non satis est, teipsum bonum esse colonũ, sed magni refert, cuiusmodi habeas & vicinum: sic in vita nõ satis est, si teipsum integrum virum præstes, sed refert cum quibus habeas consuetudinem. Plin. l. 10. c. 5.

Vicissitudo rerum.

Vt in rerum natura, quæ spectatissimè florent celetrimè marcescunt, veluti, rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent: ita in hominum vita, quę florentissima sunt citissimè vertuntur in diuersum. Erasm. *Vide Fortunæ inconstantia.*

Vindicta.

Vt pater videns puerum volentem incidere quippiam, ipse arrepto ferro id facit: ita ratio vindictam eripiens iræ, vtiliter castigat. Plut.

Qui nos docuit sagittare, non vetuit iaculari, sed vetuit, nę aberraremus à scopo: ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda. Plutarchus.

Cibo iuxta naturam vtitur is, qui esurit: At vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plut.

Quemadmodum reus paribus sententiis absoluitur: Sic sapiens vbi paria maleficiis merita sunt, magis meminit benefactorũ, quàm iniuriarum. Senec.

Aspis pestilentissimum malum non vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: ita Tyrannus filium, aut alium tyrannidis successorem adiungit, ne desit vltro si quid acciderit. Plin. l. 8. c. 23.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satiùs sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem: velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam, aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Vindicta diuina.

Vt amnes quidam repentè se condunt sub terram, nihilominus eò perferuntur quò tendunt: ita numinis ira licet occulta, tamen in extremas calamitates aufert aliquando nocentes. Plut.

Vt Medici quibusdam morbis occurrunt priusquam appareant: Ita Deus quædam punit, ne fiant. Plut.

Quemadmodum ischiacis medici pollicem inurunt, & cùm alibi doleat, alibi admouent remedium: Sic Deus nonnunquam vt patres sanet,

sæuit in filios. Plut.

Tyrannum mutato solo licet effugere: qui Deum timet non est quò fugiat, quandoquidem nusquam non est Deus. Plut.

Vt principem simul & metuimus, & amamus, vt infestum malis, bonis placidum: sic & Deum. Plut.

Vt Deus irascitur eis qui fulmen ac tonitru imitantur, eosque in tartara precipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur qui magnitudiné æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Vinum.

Muli calcitratus vino crebro inhibetur: mulieris petulantia vino prouocatur. *Vide ebrietas.*

Virtus.

* Vt equus indomitus, quamuis natura bene compositus sit, idoneus non potest esse ad eas vtilitates, & aptus ad ea quæ desiderantur ab equo: sic homo indoctus quamuis ingeniosus, ad virtutem non potest peruenire. Cicero lib. 4. ad Herennium.

* Vt obscuratur & offunditur luce solis lumen lucernæ: sic rerum corporearum æstimatio splendore virtutis & magnitudine obscuretur & obruatur atque intereat necesse est. Idem, l. 2. de Orat.

* Vt gemmæ quamuis abiiciantur in lutum, fulgorem tamen & proprietatem non amittunt: sic multi qui quamuis in tenebris inuoluti fuerint, non tamen optimam naturam, quam non ab homine, sed ab ipso Deo genitam putamus, amiserunt. Idem, act. in Verrem.

* Sicut quædam in contactos è corpore vitia transiliunt: ita animus mala sua proximis tradit. Ebriosus conuictores in amorem vini traxit. Impudicorum cœtus fortem virum emollit. Auaritia in proximos virus suum transtulit. Eadem ex diuerso ratio virtutum est, vt omne quod secum habent mitigent. Seneca libro 3. de ira, capit. 1.

* Vt salutaria citra gustum tactúmque odore proficiunt: ita virtus vtilitatem etiam ex longinquo & latens fundit, siue potitur & fruitur suo iure, siue precarios habet accessus, cogiturque vela contrahere, siue ociosa mutáque est & angulo circunscripta, siue adaperta, in quocunque habitu sit prodest. Idem, libr. 1. de tranquil. vitæ, capit. 3.

* Leuium metallorum fructus in summo est: illa opulentissima sunt, quorum in alto latet vena assiduè plenius responsura fodienti. Hæc quibus delectatur vulgus tenuem habent ac perfunctoriam voluptatem, & quodcunque inuenticium gaudium est, fundamento caret. Virtus aliquid solidum est, & quod plus pateat introrsus. Idem epist. 23.

* Non ex ebore tantum Phidias sciebat facere simulachra, faciebat ex ære: si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses fecisset quale ex illa optimum fieri posset: Sic sapiens virtutem si licebit in diuitiis explicabis, sin minus, in paupertate: si poterit, in patria, sin minus in exilio: si poterit, imperator, sin minus, miles: si poterit, æger, sin minus debilis: quãcunque fortunam acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet. Idem. epistol. 86.

* Vt solis lux integra est, etiam si aliquid interiaceat: eodem modo virtuti opposita nihil detrahunt. Non est minor, sed minus fulget: nobis forsitã non æquè apparet ac nitet: sibi eadem est, & more Solis obscuri in occulto vim suam exercet. Idem, epist. 93.

* Quemadmodum primum militiæ vinculum

vinculum est religio, & signorum amor, & deserendi nefas: nunc deinde facilè cætera exiguntur, mandantúrq; ad iusiurandum adactis: ita in his quos velis ad beatam vitam perducere, prima fundamenta iacienda sunt, & insinuanda virtus. Idem, epistol. 96.

Quemadmodum visus oculorum quibusdam medicamentis acui solet & repurgari: sic & nos, si aciem animi liberare impedimentis voluerimus, poterimus perspicere virtutem, etiam obrutam corpore, etiam paupertate opposita, & humilitate, & infamia obiacentibus. Idem epistol. 116.

Vt aromata pannos, ac laceras vestes, odoratas reddunt: contra byssus sudore infecta malè olet: sic quæuis vita iucunda, si virtus accesserit: contrà, malitia etiam quæ splendida videntur, molesta reddit & intolleranda. Plut.

Vt acer equus suapte sponte facilè currit: Ita qui ardet amore virtutis, non eget admonitore. Plut.

Vt amanti omnia placent in amato: sic in eo, in quo virtutem amamus, etiam gestum, incessum, & aspectum imitari gaudemus. Plut.

Vt qui verè amant, etiam balbutiem ac pallorem adamant in amatis: Sic admirator virtutis, non horret Aristidis exilium, nec Socratis paupertatem, nec Phocionis condemnationem, Plut.

Vt non est verus amor qui caret zelotypia: ita non amat vehementer virtutem nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plut.

Vt ex igni & terra, veluti necessariis, compositus est mundus, iuxta Platonē, terra soliditatem conferente, igni calorem ac formam: ita magna imperia non parantur, nisi misceatur cum fortuna virtus, & altera alteri sit auxilio. Plut.

Alibi diligenter expenditur, non quid habeat quisque, sed quid habeat suum: itidem hominem suis propriis bonis oportet æstimare. Senec.

Qui sepem aut aggerem construunt, quæuis congerunt, lignum, saxum, aut columnam à sepulchro delapsam: at qui regiam ædificat, nihil temerè componit: sic vir bonus nullam vitæ partem negligit incompositam. Plutarch.

Vt ingentes obelisci magno quidem negocio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: Ita arduum est virtutis aut sapientiæ iter. Plin.

Vti Sol quò magis in alto est, hoc minores iacit vmbras, quò terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac vesperi: Ita virtus quò maior est, & excelsior, hoc minus videri cupit, minúsque sese ostētat, contra qui minus ipsa re valent, magis sese dilatant ostentatione. Eras.

Cùm ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocent floribus: Ita virtus, & literæ sic ab aliis sumuntur, vt nihilo deterior sit is, qui communicauit. Idem.

Asinæ per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè desinat parere: Ita facilior ac perpetuus prouentus rerum vilium, egregia rarò contingunt. Idem.

Lotos, quam Latini fabam Græcam vocant, ramenta ligni habet amarissima, fructum dulcissimum: Ita conatus ad summam virtutem durus est, fructu nihil suauius. Plin. li. 24. cap. 2. & lib. 13. cap. 37.

Sicut primùm pictura cœpit ab vmbris & lineis, deinde monochromata, mox accessit lumen & vmbræ vna cum colorum varietate donec ad summam artificij peruenit admiratio-

 nem:

nem: Ita virtus in nobis non statim absoluta nascitur, sed paulatim quotidianis auctibus ad summum perducit. Eras.

Rarò auri & argenti vena reperitur, nisi alia non procul sit, vnde & Græci nomen indidere: Ita nulla virtus solitaria est, sed alia aliam adiungit. Idem.

Iris gemma non nisi in opaco reddit colores arcus cœlestis, nec ita vt ipsa habeat in se, sed parietibus illidat, in Sole coloribus caret: ita quidam varia virtutum simulachra præ se ferunt, sed in obscuro, & quod in se non habent, tamen in aliorum animis veluti repræsentant ac gignunt. Idem.

Quemadmodum in opalo gemma multarum gemmarum dotes eminét, nempe carbunculi tenuior ignis, amethysti fulgens purpura, smaragdi virens mare, cunctáque hæc pariter incredibili mixtura lucentia: Ita multorum virtutes in vno hoc eminent, aut in sacris literis simul inuenitur, quicquid apud vllos ethnicos scriptores placere potest. Idem.

Crocus gaudet calcari, premendóque, melius prouenit: vnde iuxta semitas & fontes lætissimus est: Ita virtus aduersis exercita rebus, lætius emicat. Plin. lib. 21. cap. 6. Theoph. lib. 6. cap. 6.

Vt palma quia cortice sit cultellato, difficilis quidem est ascensu, sed fructum habet dulcissimum: Itidem eruditio & virtus aditum habent difficilem, sed fructum dulcissimum. Plin.

Sicuti mundus vndique teres ac rotundus sibi constat: Ita sapiens nihil extra se quærit, se ipso contentus. Idem.

Vt speculum non reddit imaginem nisi substernas vitro stannum, aut æs, aut aurum, aut simile quippiam solidum, quod imaginem non sinat perfluere: ita non nisi in animis solidis, & vera virtute nixis, relucet imago veri. Eras.

Vitium.

Viator qui semel in saxum impegerit, aut gubernator in rupem, non solùm horret eadem, verum etiam similia: sic qui vitium agnoscit suum, etiam à confinibus cauebit. Plut.

Si miseri sunt, qui duros nacti sunt dominos, quanto infeliciores qui dominis seruiunt vitiis, à quibus non possunt aufugere. Plut.

In bello nunquam remittendæ sunt excubiæ: Ita semper aduersum vitia nobis dimicandum. Plut.

Vt qui desperat se fore diuitem, largius impendit: at qui iam spe vicinus est opulento, is nec pusillum contemnit lucellum, & minimis parcit: ita qui confidit se fore bonum virum, & minima vitia studet corrigere, & nihil negligit, quod aliquo modo conducat ad bonam mentem. Plut.

Qui lignum ob imperitiam rectum facere nesciunt, distorquent in diuersam partem: sic quidam fuga vitij in aliud vitium incidunt grauius. Plutarchus.

A praua vxore facile diuortium feceris: malitia visceribus insidet, nec potes illi repudium scribere. Plut.

Vt corporis vitia grauiora sunt quæ faciunt vlcus, ita quædam animi vitia ob id sunt grauiora, quòd vehementiùs perturbant: minus enim cruciat, si quis non credat esse deos, quàm si quis superstitiosè timeat deos. Plutarch.

Vt mendum quod induruit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: ita vitia inueterata non facilè corriguntur. Plut.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti,

cti, quouis Solis radio offenduntur: sic vitia, multa & assidua contracta temulentia, durant & sobriis. Senec.

Vt quædam feræ etiam domitæ, tamen subitò ad feritatem natiuam recurrunt: ita nunquam bona fide vitia mansuescunt. Senec.

Vt Sol minora obscurat lumina: ita ad virtutem reliqua commoda nihil habent momenti. Senec.

Vt scarabeum, aut viperam, aut araneum in gemma redditas à natura (nam id videmus esse factum in nonnullis) nõ horremus, sed amplectimur, effigie delectati: Sic vitiorum erudita pictura delectamur in historicis ac poetis. Eras.

Lyncestis aqua, quæ vocatur Acidula, non secus ac vinum temulentos reddit: ita quosdam etiam sua paupertas & inscitia reddit feroces & improbos. Eadem enim vitia à diuersis nascuntur causis, vt ex scientia arrogantia, eadem ex ignorantia. Plin. libr. 31. cap. 2. cap. 106.

In nassam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: Sic decliue iter in vitia, reditus ad meliorem frugem, non perinde facilis. Eras.

Vt est quædam venenorum contraria natura, sic vt sæpenumero venenum veneno pellatur: Sic vitium vitio pellitur, & malus malo obiicitur. Idem.

Cùm æstate vehementius tonuerit, quàm fulserit, vt inquit Plinius, ventos denunciat: Ita vbi quis vehementer inclamat in aliorum vitia, ipse non perinde lucens morum integritate, indicium est animi magis ambitionis vento tumescentis, quàm solidè pij. Erasm.

In aspidis ictu nullũ est remedium, nisi vt partes contactæ amputentur: Ita quædam vitia sola morte sanari possunt. Plin. lib. 8. c. 23. *Vide Malitia.*

Virtutum & vitiorum cognatio.

Opalum gemmam in discreta similitudine adulterant Indi, experimentum in sole tantùm: ita virtutes quædam vitia sic imitantur, vt difficillimum sit dignoscere, nisi ad summam lucem proferantur. Plinius libro 37. cap. 6.

Carbunculi ignis & nomen & speciem habent, cùm ignem non sentiant, vnde & apyrustæ dicti: ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re sint alienissimi. Plinius lib. 57. cap. 5.

Vt celeriùs inebriantur, qui dilutum bibunt, quàm qui merum: ita citiùs inficiunt animum, quæ sobrietatis aliquid habent admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus: contrà, illa blandiuntur aliqua virtutis specie. Eras.

Vti Sol hominem tingit nigrore cum linum candefaciat: Ita factum idem huic infamiam conciliabit, illi gloriam & laudem pariet.

Visus.

Vt venatores non sinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruant feræ: Sic oportet aures & oculos non sinere quouis vagari, sed rebus necessariis reseruare. Plut.

Vita hominis.

Plato confert hominis vitam ludo tesserarum: quid iactu cadat, nõ est in nobis situm: at quod cecidit, rectè disponere in nobis est: Sic euentus in nobis non est: quod obuenit, id in bonum vertere nostri muneris est. Plutarchus.

* Vt in fidibus ac tibiis, quamuis paululum discrepent, tamen id á sciente animaduerti solet: Sic etiam viuendum est in vita, ne fortè quid discrepet, vel multò etiam magis quò

maior & melior actionum quàm sonorum accentus est. Cic. l. 1. Offic.

* Histrio si paulò se mouit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est syllaba vna breuior, aut longior, exibilatur & exploditur: vita autem omni gestu moderatior, animíque versu aptior esse debet. Idem, Parad. 3.

* Vt ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis: sic homo ad duas res, intelligendum scilicet & agendum natus est, quasi mortalis Deus. Idem. lib. 2. de finib.

* Vt histrioni actio, saltatori motus, non quiuis sed certus quidam est datus: sic vita agenda, certo genere quodam, non quolibet. Idem, l. 3. de finib.

* Quemadmodum serenitas cœli nō recipit maiorem adhuc claritatem in sincerissimū nitorem repurgata: sic hominis corpus animūq; curantis, & bonum suum ex vtroq; nectentes, perfectus est status, & summum voti sui inuenit, si nec æstus animo est, nec dolor corpori. Senec. epist. 67.

* Quemadmodum per frequentia vrbis loca properanti in multos incursitandum est, & alicubi labi necesse est, alicubi retineri, alicubi respergi: ita in hoc vitæ actu dissipato & vago multa impedimenta, multæ querelæ incidunt. Idem. l. 3. de ira.

* Non eadem hîc quæ in cæteris peregrinationibus conditio est. In illis comprehensus aliquis limes, & interrogati incolæ non patiuntur errare. At hîc tristissima quæque via & celeberrima decipit. Idem, l. de vita beata. cap. 1.

Vt qui variis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamen peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est: sic qui diu vixit, nec profecit ad bonos mores, non diu vixit, sed diu fuit. Senec.

Quomodo fabula, sic vita: non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert. Senec.

Vt in eundem amnem nemo bis descendit: sic ob rapidum cursum vitæ homo ad singula momenta alius est. Senec.

Supra modum deditus vino fæcem quoqne exorbet: sic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta vult mori. Senec.

Vide Senectus.

Vita æterna.

Vt athletæ non ferunt coronam, nisi vicerint: Sic bonis viris præmia felicitatis non antè contingunt, quàm peracto huius vitæ certamine. Erasmus.

Vituperatio.

Palestritæ corpus humiliant, vt alios deiiciant: Ita quidam seipsos vituperant, vt videantur admirari familiares.

Vltio.

* Cibo vtitur iuxta naturam is qui esurit: ac vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plut.

* Vt pater videns puerum volentem incidere quidpiam, arrepto ferro id facit: ita ratio vindictam eripiens iræ, vtiliter castigat. Idem.

* Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem: velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiam si parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Voluptas.

* Non est necesse tanquam meretricem in matronarum cœtum, sic voluptatem in virtutum concilium adducere. Cic. l. 2. de finib.

*Sicut in aruo, quod segeti proscissum est, aliqui flores internascuntur, non tamen huic herbæ quamuis delectet oculos tantum operis insumptum est. aliud fuit serenti propositum, hoc superuenit. Sic voluptas non est merces, nec causa virtutis, sed accessio. Nec quia delectat placet: sed quia placet, delectat. Senec.l.de beata vita.

* Sicut nauigatio in mari Syrtico periculosa est, & captarum ferarum solicita possessio, sæpe enim laniant dominos: ita habentis magnæ voluptates in magnum malum euasére, captæque cœperunt. Quæ quò plures maioresque, eò ille minor, ac plurium seruus est, quem felicem vulgus appellat. Idem, eod.lib.

*Vt vlcera quædam nocitura manus appetunt, & tactu gaudent, & fœdam corporum scabiem delectat quicquid exasperat: non aliter dixerim his mentibus, in quas voluptates velut mala vlcera erumpunt, voluptati esse laborem vexationémque. Idem, lib.1. de tranquil.vitæ, cap.2.

*Quemadmodum scelera, etiamsi non sint deprehensa cùm fierent, solicitudo non cum ipsis abiit: ita improbarum voluptatum etiam post ipsas pœnitentia est. Idem, epist.27.

*Quemadmodum qui bestiarum cubicula indagat, & laqueo captare feras magno æstimat, & magnis canibus circundare saltus vt illarum vestigia præmat, potiora deserit multisque officiis renunciat: ita qui sectatur voluptatem omnia postponit, & primam libertatem negligit, ac pro ventre dependit: nec voluptates sibi emit, sed se voluptatibus vendit. Idem ibidem.

Vt maior dolor obscurat minorem: Sic animi voluptas corporis delectationem. Plut.

Vt qui in carcere detinentur vnde non sit effugium, tamen aliquando ludunt tesseris: Sic qui in vita voluptatibus vtuntur cùm sint scelerati. Plutarch.

Qui rogant quid simus facturi, si non edamus, bibamus, & huiusmodi rebus vtamur, perinde faciunt, quasi Danaides essent solicitæ, quid facturæ sint si dolium impleatur. Plut.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solùm nihil adferent hilaritatis, sed eiulatum potius excitabunt: ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plutarchus.

Lysimachus ob sitim coactus est se dedere Scythis: deinde cùm frigidam bibisset aquam, dij boni, inquit, quàm breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: ita nobis cogitandum postquam ob potatiunculam intempestiuam aut Venerem, in longum morbum incurrimus. Plut.

Qui corpus ægrè affectum ad balneas, ac voluptates trahit: quasi putrem, ac laceram nauem deducit in mare. Plut.

Vt latronum genus, quod Ægyptij Philistas vocant, in hoc amplectuntur, vt stragulent: Sic voluptates dum blandiuntur, necant. Senec.

Vt æquè mortuus est, qui conditus est in odoribus: & qui trahitur vnco: ita æquè sunt infelices, & qui voluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negotiis vacant. Senec.

Qui biberint ex Clitorio lacu, iis vini tædium oboritur: ita qui semel gustarint poeticen, abhorrent à philosophiæ præceptis, aut contrà: siue qui se mũdanis voluptatibus ingurgitant, abhorrent ab honestis illis ac veris oblectamentis. Eras.

Sicuti Maroneum vinum, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum,

mixtum,tamen vigorem suum seruat: ita sapiens nullis soluitur voluptatibus.Plin.lib.14.cap.4.

Tradunt physici veteres, solem marinis aquis pasci, lunam dulcibus: ita sapiẽtes amara quærunt,modò vtilia: stulti quę delectant modò, sectantur.

Vide Intemperantia & Luxuria.

Vsura.

Vide Fœnus.

Vox.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plinius libro 10.capite 42.libr.9.cap.42. & cap.31.eodem libro.

Vsus rerum legitimus.

Nihil proiectius excrementis animantium, & tamen stercorandis agris præcipuum habent vsum: Ita nulla res est tam nihili, quæ non aliqua prosit,si noris vti.

Sicuti scorpius si post ictum admoueatur vulneri, venenum ad se retrahit: Ita nihil est tam noxium, quin secum adferat remedium sui mali,si quis modò vti nouerit.

Vide Abusus.

Vulgus.

Qui captat aues, earum voces imitatur,vt alliceat in laqueos,sic,vt multitudinem in tuam adducas sententiam, illius ingenio obsecundes & obseruias oportet. Plut.

Inter agathallos & acanthylides tantum est odium, vt si sanguis eorum vi misceatur,continuò separent se rursus,ac dissiliant: Sic inter patricios & plebem, etiam si quando pro rerum vsu coniunguntur, durat tamen vsque odium naturale.Plut.

Nihil magis præstandum est, quàm ne pecorum ritu sequamur antecedẽtium gregem,pergentes,non quò eundum est,quò itur.Senec.

Vt qui in ludo versantur gladiatorio,cum iisdem viuunt ac pugnant: ita vulgus hominum inter sese dimicat, & alius alium spoliat vel amicissimum. Senec.

Vt maiore cum voluptate cantionem audimus notam, quàm ignotam, etiam si melior sit:Ita iis literis impensius vulgus delectatur, quas didicit. Erasm.

Vt imperiti tempestatem non sentiunt, nisi serò, suóque malo: contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: ita vulgus hominum improuidum suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul præuisum malum vitet. Vt Democritus metente fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperetque desecta sub tectum: paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Erasm.

Sunt arbores aliquot, quæ post solstitium inuertunt sua folia, vt vlmus, tilia,olea, populus alba, salix: Ita vulgus procerum,simulátq; princeps vitę genus diuersum commutarit, vertunt & ipsi vultum, cultum, orationem, & omnia.Idem.

Vxor bona.

Luna, cùm Soli coniungitur, tum obscuratur & occultatur: cùm abest, lucet: Contrà, proba vxor præsente marito maximè conspici debet, eodem absente maximè condi ac latere. Plutarch.

Vt orator neglectis fucis ac theatricis cultibus, rebus ipsis magis mouet auditorem: Sic vxor non meretricio corporis cultu, sed moribus commendatur viro.Plut.

Vt tibicen per alienam vocem sonat: Ita mulier quædam non grauabitur per virum loqui.Plut.

Vt philosophi loquentes principem,se reddunt nobiliores,non illum:

Sic

Sic vxores, ſubdentes ſe viro laudem conſequuntur: conantes autem imperare, deterius audiunt, quàm quæ ſubiiciuntur. Plut.

Cùm ſpirat Boreas, conatur vi veſtem reuellere, at homo magis aſtringit pallium: quòd ſi ſol tepido vento demulſerit, iam ſponte & tunicam abiicit: Sic vxor quæ conatur conuitiis maritũ à luxu reuocare, magis irritat: ſi placidè ferat & roget, magis efficit. Plutarch.

Vt geometræ negant moueri lineas & ſuperficies ſine corpore, ſed vnà cum corporibus moueri: Sic vxori & in ſeriis & ludicris, fletu & riſu, lætis & triſtibus accommodabit ſe marito. Plutarch.

Qui miniſtrant elephantis non ſumunt lucidam veſtem: qui tauris, purpuream non induunt: nam his coloribus efferantur: tigrides tympanorum ſtrepitum non ferunt: Ita vxor ab iis debet abſtinere, quibus ſenſerit maritum vehementer offendi. Plut.

Quæ videtur ridere apud virum, ne videatur laſciua: nec agere quicquam, ne audax: perinde facit, quaſi nec vngeretur, ne videatur vnguentis vti: nec lauaret faciem, ne fucis vti putetur. Plutarch.

Vxor mala.

Vt ælurus vnguentis efferatur, & in rabiem agitur: ita quædam vxores inſaniunt, ſi ſenſerint in viris vnguenta. Plutarch.

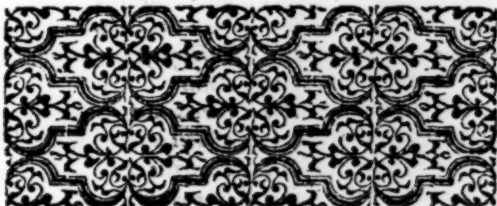
Sponſæ quæ ſtatim offenſæ moribus virorum, eos deſerunt, perinde faciunt, ac ſi quis ictus ab apibus, mel relinquat. Plut.

Vt inutile ſpeculum eſt, auro gemmíſque adornatum, niſi repræſentet ſimilem imaginem: ita inutilis vxor, quantumuis opulenta, ſi viro mœſto ſit hilaris, hilari mœſta. Plut.

Vt nemo ſentit, qua parte ſtringat calceus: niſi qui indutus eſt: ita nemo nouit ingenium mulieris, niſi qui duxit vxorem. Plut.

FINIS.

IN-

INDEX LOCORVM COMMVNIVM IN QVOS SIMILITVDINES SIVE PARABOLÆ SVNT digestæ.

A

BDICATIO 1
Abstinentia ibid.
Abusus rerum pernitiosus ib.
Adhortatio 2
Admonitio ibid.
Adolescentia 3
Adulatores & assentatores ibid.
Adulatoris & amici comparatio 6
Adulterium ibid.
AEgritudo animi ibid.
AEmulatio 7
AEtas ibid.
Aspectus ibid.
Ambitio 9
Amicitia 10
Amicitia fucata ibid.
Amicitia multorum ibid.
Amicitia paucorum ibid.
Amicitia bonorum ibid.
Amicitia malorum 11
Amicitia neglecta ibid.
Amicitia dirempta ibid.
Amicitia reconciliata ibid.
Amicitia renouata 12
Amicitia principum ibid.
Amicorum electio proba ibid.
Amicus verus 13
Amicus fucatus ibid.
Amor 14
Amor sui ibid.
Amor proximi ibid.
Anima 15
Animus ibid.
Animi bona 16
Animi morbi ibid.
Animi tranquillitas 17
Animalia ibid.
Animaduersio 18
Antiquitas ibid.
Apostatæ ibid.
Artes & disciplinæ ibid.
Assiduitas ibid.
Assuetudo ibid.
Auaritia 19
Auditus 20
Auditor, & eius officium 21
Aulica vita 22
Aulici ibid.
Auxilium ibid.

B

Barbaries 23
Beatitudo ibid.
Bellum ibid.
Beneficentia ibid.
Beneficia 24
Beneuolentia 25
Blandiloquentia ibid.
Boni ibid.
Bonitas ibid.
Breuiloquentia ibid.

C

Calumnia 25
Calliditas ibid.
Castigatio 26
Casus ibid.
Ceremoniæ ibid.
Charitas ibid.
Christus ibid.
Clementia 27
Cælestium rerum consideratio ibid.
Cogitatio ibid.
Conatus ibid.
Concordia ibid.
Coniugium 28
Coniugij molestiæ ibid.

Conscientia

INDEX

Conscientia 28
Consilium 29
Consilium malum, consultori pessimum ibid.
Consilium senile ibid.
Consilium præcipitatum ibid.
Consolatio ibid.
Consuetudo 30
Contemplatio ibid.
Contemptus ibid.
Contrarietas ibid.
Contumelia ibid.
Conuersatio & conuictus ibid.
Conuicium 31
Conuiuium 32
in Corporibus imbecillioribus interdum magna vis ibid.
Correctio ibid.
Correptio ibid.
Crux & tribulatio 33
Cultus neglectus ibid.
Cunctatio ibid.
Cura superuacanea ibid.
Curiositas ibid.

D

DAmnum 34
Debitum ibid.
Decorum 35
Defensio ibid.
Degeneratio ibid.
Delectus ibid.
Deliciæ ibid.
Desiderium 36
Deus ibid.
Difficilia quæ pulchra ibid.
Dignitas ibid.
Diligentia 37
Discendi ratio ibid.
Discipuli artium liberalium ibid.
Discordia ibid.
Disputationes 38
Dissidium ibid.
Dissimulatio ibid.
Distractio animi ad res diuersas ibid.
Diuitiæ & opes ibid.
Diuites 39
Docendi ratio 40
Doctrina & eruditio 40
Dolor ibid.
Dotes bonorum diuersæ 41
Dux belli ibid.

E

EBrietas 41
Eductio ibid.
Eloquentia 43
Eloquentia vana ibid.
Emendatio scriptorum ibid.
Error & lapsus ibid.
Eruditio vide, doctrina
Euentus ibid.
Exempla vitæ ibid.
Experientia 44
Exercitatio ibid.
Exilium ibid.

F

FAbulæ 44
Facta verbis dissimilia ibid.
Fama bona ibid.
Fama ex malefactis 45
Familiaritas ibid.
Fastus ibid.
Fauor ibid.
Fœlicitas ibid.
Fides seruandæ ibid.
Filij ibid.
Fœdera ibid.
Fœnus & vsura ibid.
Fortitudo ibid.
Fortitudo præpostera 47
Fortuna ibid.
Fortuna fausta ibid.
Fortuna aduersa 48
Fortuna mediocris 50
Fortunæ inconstatia ibid.
Fratres ibid.
Frugalitas ibid.
Fucus, vide hypocrisis
Fuga ibid.
Furtum ibid.

G

GArrulitas, vide Loquacitas
Gaudium 51
Gloria ibid.

Gloria

Gloriæ cupiditas 51
Gradus ibid.
Gratitudo 52

H

HAEresis 52
Historia ibid.
Homo ibid.
Hominis nobilitas ibid.
Hominis in rebus suis oscitantia ibid.
Honestum 53
Honos ibid.
Hospitalitas ibid.
Hostis ibid.
Humanitas ibid.
Humilitas 54
Hypocrisis ibid.

I

IActantia 54
Imitatio ibid.
Imperium 55
Improbitas ibid.
Impudicitia 56
Inconstantia ibid.
Indoles egregia ibid.
Indulgentia ibid.
Industria 57
Infamia ibid.
Infidelitas ibid.
Ingenium ibid.
Ingenium præcox ibid.
Ingenium infelix 58
Ingenium vires superat ibid.
Ingeniorum diuersitas ibid.
Ingeniis magnis, magna etiam innata sunt vitia 59
Ignorantia & inscitia ibid.
Ingratitudo ibid.
Inhumanitas 60
Inimicitia ibid.
Iniuria 61
Innocentia ibid.
Inscitia ibid.
Insolentia 62
Institutio ibid.
Intellectus ibid.
Intemperantia ibid.
Inuidia 62
Inuidia felicitatis & virtutis comes 63
Ioci & sales 64
Ira vel iracundia ibid.
Iteratio 67
Iudex ibid.
Iudicium ibid.
Iudicium peruersum ibid.
Iuuentus & iuuenta ibid.

L

LAbor 68
Labor immodicus ibid.
Laboris fructus ibid.
Largitio 69
Laus ibid.
Laus à semetipso profecta ibid.
Lectio 70
Lectionis delectus ibid.
Lectionis multifariæ vsus 71
Lenitas ibid.
Lex 72
Liberalitas ibid.
Libertas ibid.
Libido fœda ibid.
Licentia ibid.
Libri ibid.
Librorum delectus ibid.
Lingua 73
Literæ humaniores ibid.
Lis ibid.
Literarum amor ibid.
Literarum odium ibid.
Loquacitas & Garrulitas ibid.
Lucrum 74
Luctus ibid.
Ludi, vide Spectacula
Luxus & luxuria ibid.

M

MAgistratus 75
Magistratus electio 76
Maledicentia ibid.
Malitia & improbitas ibid.
Mariti officium 78
Matrimonium, vide Coniugium
Mediocritas ibid.
Memoria 79

Men-

Mendacium 79
Mens ibid.
Meretrix ibid.
Metus ibid.
Minæ ibid.
Monachus ibid.
Monarchia ibid.
Morbi 80
Mores 81
Morum similitudo ibid.
Morum diuersitas & dissimilitudo ibid.
Morum in melius mutatio ibid.
Morum mutatio in peius 82
Mors ibid.
Mulier ibid.
Mundi contemptus ibid.
Munus ibid.
Musica 83

N

NAtura 83
Natura peruersa & inconstans ibid.
Negotium ibid.
Nobilitas 84
Nouitas ibid.
Nouitas vitanda ibid.
Nominum mutatio ibid.
Noua gratissima ibid.
Nugæ ibid.
Numerus ibid.

O

OBiurgatio 84
Obliuio 85
Obscœnitas ibid.
Occasio ibid.
Ocium 86
Odium ibid.
Oeconomia ibid.
Offensæ ibid.
Officium 87
Olfactus ibid.
Oratio ibid.
Orationis virtutes 88
Orationis vitia ibid.
Orator 89
Ostentatio ibid.

P

PArentes 90
Parsimonia ibid.
Patientia ibid.
Patria ibid.
Paupertas 91
Pax ibid.
Peregrinatio ibid.
Periculum 92
Persuasio inanis ibid.
Philosophia ibid.
Philosophus 96
Physionomia ibid.
Pietas ibid.
Pœna, supplicium, mulcta 97
Poesis, poetica & poeta ibid.
Potestas, potentia 99
Præceptores artium ibid.
Præcipitatio 100
Præmium ibid.
Præsumptio ibid.
Prætextus ibid.
Princeps ibid.
Princeps bonus 102
Princeps malus 103
Principum educatio ibid.
Principum fastus ibid.
Principum inter se odia ibid.
Principum fauor ibid.
Prodigalitas 104
Pronuntiatio ibid.
Prudentia ibid.
Pueritia ibid.

Q

QVerimoniæ 104
Quæstus, siue lucrum ibid.
Quæstio inutilis ibid.

R

RAbulæ forenses 105
Rapina ibid.
Ratio ibid.
Reconciliatio 106
Recreatio, relaxatio ibid.
Regnandi libido ibid.
Religio ibid.
Regnum & reges ibid.

Respub-

Respublica 107
Respublicæ administratio ibid.
Mutationes & nouationes in republica perniciosissimæ 108
Reprehensio ibid.
Responsio 109
Reuerentia ibid.
Rhetorica ibid.
Robur ibid.

S

Sacerdos 109
Sacramenta ibid.
Sanitas ibid.
Sapientia ibid.
Sapiens 110
Scientia 111
Scortum, vide Meretrix
Seditio 112
Senectus ibid.
Sermo 113
Seruitus ibid.
Seueritas ibid.
Silentium & taciturnitas ibid.
Simulatio & dissimulatio 114
Simultas ibid.
Solitudo ibid.
Somnus ibid.
Sophistæ ibid.
Sors ibid.
Spectacula & ludi 115
Spes ibid.
Splendor ibid.
Studium ibid.
Studiorum diuersitas ibid.
Studium immodicum ibid.
Stultitia 116
Stupiditas ibid.
Stylus ibid.
Successus rerum ibid.
Superbia ibid.
Superstitio 117
Suspicio ibid.

T

Taciturnitas 117
Tarditas 118
Temeritas ibid.
Temperantia ibid.
Tempus ibid.
Tempori inseruiendum ibid.
Tenacitas 119
Testamentum ibid.
Timor ibid.
Tristitia ibid.
Turpitudo ibid.
Tyrannus ibid.

V

Varietas 120
Verbum Dei ibid.
Veritas ibid.
Vestitus 121
Victoria ibid.
Vicinitas ibid.
Vicissitudo rerum ibid.
Vindicta ibid.
Vindicta diuina ibid.
Vinum 122
Virtus ibid.
Vitium 124
Virtutum & vitiorum cognatio 125
Visus ibid.
Vita hominis ibid.
Vita æterna 126
Vituperatio ibid.
Vltio ibid.
Voluptas ibid.
Vox 128
Vsura, vide Fœnus.
Vsus rerum legitimus ibid.
Vulgus ibid.
Vxor bona ibid.
Vxor mala 129

FINIS.